

श्री

विग्रहकोश

हाग्रंथ 704

वेदशा० रा० रा० गोपाळशास्त्रीघांटे

यांजपासून करवून

सुंबईंत

बापूहर शेट देवळेकर

यांणीं

आपल्या छापखान्यांत छापिला.

आवृत्ति १ली.

शके १७८९

ता० १ सप्तंबर सन १८६७

REGISTERED UNDER ACT XX OF 1847

हा, सन १८६७ च्या २० व्या आक्ताप्रमाणें रजिस्टर

केला आहे.

श्री प्रस्तावना.

हा विग्रहकोश करण्याचा मुख्यउद्देश असा आहे की, संस्कृत शिकलेले व न वैन शिकणारे लोक या सर्वांस अमरकोशांतील शब्दांचे विग्रह व त्यांचे अर्थ हे फार लवकर समजावे. ते विग्रहार्थ वैयाकरणारवरीज पुष्कळ संस्कृत जाणणारे असले तथापि त्यांस विग्रह न समजल्यामुळे, पुराणादिग्रंथांचा अर्थ बराबर ध्यानांत येण्यास फार आघास पडतो एवढेंच नव्हे; तर वैयाकरणांला ही प्रसंगीं शब्दोत्पत्तीला मुख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ त्यांची स्फूर्ति न झाल्यामुळे ग्रंथ लापनेला फार अडचण पडत्ये ती दूर होऊन आबालवृद्ध संस्कृते च्छूला विग्रह समजून शब्दार्थ चांगला करतां यावा इतकाच आहे.

अमरकोशांतीलच सर्व शब्दांचे विग्रह करण्याचें कारण जर कोश बहुत आहे त तथापि अमरकोश हा त्यांमध्ये सर्वांशीं मुख्य व अभ्यासी लोक तोच प्रथम पढतात. आणि या कोशांतील शब्दांचे विग्रह करण्यास एक रामायत्री ह्मणून सर्व मान्य अशी टीका व दुसरी लिंगसूरिकृत टीका आहे त्या दोनहि टीका अमरांतील विग्रह करण्यास साधन आहेत असें मनांत आणून त्या दोन टीकांच्या आश्रयानें हे सारे विग्रह केले आहेत. आतां त्या टीकांमध्ये व्याकरणाचा विचार फार आहे तो ग्रंथ विस्ताराच्या भयानें याग्रंथांत लिहिला नाही.

रामायत्रीवरून विग्रहार्थोपयोग जो होतो तो सर्वांस होत असतो असें नाहीं कारण कीं. तो ग्रंथ पाहण्यास संपूर्ण सिद्धांत कोसुदी ह्मणावी तेव्हां ती टीका बराबर समजून विग्रहार्थ समजतात. कोसुदीची माहिती नाही अशा व्युत्पत्तींनी ती टीका पाहिला तथापि स्पष्टपणें विग्रहार्थ समजत नाहीत. या ग्रंथावरून तर अशा अडचणींत लोकांनीं न पडतां आबालवृद्धांस विग्रह समजतील.

याग्रंथांत मराठी भाषेनें विग्रहांचे अर्थ काव्य पद्धतीनें लिहिले आहेत तेणें करून केवळ प्राकृत लोकांलाहि संस्कृत शब्द व त्यांची अर्थव्युत्पत्ती हीं मुलभरीतीनें गुरूला श्रम दिल्यावांचून समजतील.

कित्त्वक शब्दाविषयीं असुक्त शब्दाच्चा हा विग्रह केला परंतु या विग्रहापासून हाच अर्थ निष्पन्न होतो हे कशावरून असा संशय उत्पन्न न व्हावा म्हणून विग्रहां पुढे शब्दोत्पत्तीला मुख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ हे लिहिले आहेत त्या योगाने तो संशय येणार नाही.

या ग्रंथाला विग्रह कोश हें नाव द्रेण्याचें कारण हेंच आहे कीं, यांत सर्व शब्दांचे विग्रह दारवविले आहेत. विग्रह म्हणजे वृत्त्यावबोधक वाक्याचें नाव तीं वाक्ये दोन प्रकारचीं एक लौकिक आणि दुसरें अलौकिक त्यांतून अलौकिक विग्रह वाक्य दारवविण्याचा प्रकार असा आहे कीं, अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासवृत्ति विवक्षाकालीं अक्षर आम् विन्यास सु असें दारववितात. आणि अक्षराणां विन्यासः अक्षरविन्यासः या वाक्यास लौकिकविग्रहवाक्य म्हणतात. या दोन वाक्यांमध्ये जें अलौकिक विग्रहवाक्य सांगितलें त्यांत प्रकृतिप्रत्ययांची कडाकूट व तें साधारण लोकांस अनुपयोगी असें जाणून लौकिकविग्रहवाक्येच सर्वत्र लिहिलीं आहेत त्यांचेंच विग्रह हें नाम जाणावें.

वृत्ति पांच आहेत समासवृत्ति, एकशेषवृत्ति, तद्धितवृत्ति, सनाद्यंतधातुवृत्ति आणि कृहृत्ति त्यांतून अक्षराणां विन्यासः इत्यादि समासाच्या जागीं धातु व त्यांचे अर्थ हे लिहिले नाहीत. कारण अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासविवक्षाकालीं समासवृत्तिवाक्य मात्र लिहिल्यानें अर्थ निर्वाह होऊन धातु आणि त्यांचे अर्थ त्यांची आकांक्षा उत्पन्न होत नाहीत; तर त्यांतील प्रत्येक पदाच्या व्युत्पादन समर्थीं मात्र ती उत्पन्न होत्ये; यास्तव तशा स्थलीं मात्र ते लिहिले आहेत.

पितरौ इत्यादिक एकशेषाच्या जागीं हि सिद्धनामाचीच एकशेषवृत्ति होत असत्ये म्हणून अशा स्थलीं हि धातु व तदर्थ यांची आकांक्षा नाही. यास्तव ते लिहिले नाहीत आणि केवळ पितृशब्द व मातृशब्द या प्रत्येकाच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं ते लिहिले आहेत.

त्याच प्रमाणें दितेरपत्यं देतेयः इत्यादि तद्धितवृत्तिस्थलीं हि सिद्ध दितिशब्द घेऊन वृत्त्यावबोधक वाक्य म्हणजे विग्रह करितात; या कारणानें दितिशब्द व्युत्पादन

कार्लिक धातूच्या अपेक्षेप्रमाणे देतेच त्याजागीं ती नाहीं झणून ते धातु-वतदर्थ हे लिहिले नाहींत.

आतां रुहृतीच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं धातु व त्यांचे अर्थ त्यांची अत्यावश्यकता पडती यास्तव त्याजागीं धातु वतदर्थ हे दाखविले आहेत. परंतु हानियम प्रातिहारिकः इत्यादि स्थलीं प्रतिहरणं प्रतिहारः सप्रयोजनमस्यप्रातिहारिकः अशा जागीं अंतर्गतवृत्तीला लागू नाहीं केवळ प्रतिहारशब्दाच्या जागीं तो नियम आहे. व रुहृतींत सनाद्यंतधातुवृत्ति आहे तेथें मात्र सनाद्यंतधा. व त्यांचे अर्थ हे लिहिले आहेत त्यांचीं उदाहरणें रमंतेयोगिनोः स्मिन्नितिरामः पुनः पुनरतिशयेनयजतियजते वा यायजूकः इत्यादि.

आतां स्त्रीप्रत्ययांत जें अजा मृडानी इत्यादि शब्दांचें व्युत्पादन केले आहे तेथें पूर्वी सांगितलेल्या वृत्तींपैकीं कोणतीहि वृत्ति संभवत नाहीं. झणजे स्त्रीप्रत्ययांत शब्दास कोणती वृत्ति आहे असें झणतां येत नाहीं यास्तव तेथें मूलभूत प्रातिपदिकांची जी वृत्ति तिचाच अर्थप्रदर्शनानें धातु वतदर्थ यांचा निर्णय प्रायः सिद्ध आहे परंतु अधिक जें स्त्रीत्व त्याचें प्रकाशन करणारा तेथें टाप् डीप् ऊड इत्यादि प्रत्यय मात्र अधिक आहे या करितां त्या शब्दांच्या पुढें स्त्रीप्र. अशीरुणा लिहिली आहे त्यावरून ते शब्द स्त्रीप्रत्ययांत आहेत असें समजेल.

त्या ग्रंथांतील शब्दांचा लिंगनिर्णय करणें तो प्राकृत विग्रहार्थ लिहिले आहेत त्यावरून तो ध्यानांत येता कांकीं प्राकृत मराठी भाषेंत जे नियम आहेत पुल्लिंगीं तो स्त्रीलिंगीं नपुंसकलिंगीं तेच त्यांत आहेत, तेव्हां त्याविषयीं कांहीं नवीन सांकेतिक चिन्हे करून लिहिलीं नसतीं परंतु हा विचार धातुवर्थापुढें प्रकृतोपयोगी जो शब्दाचा अर्थ लिहिला आहे त्याविषयीं मात्र उपयोगी पडेल; परंतु कित्येक शब्दांचे जे नानार्थ त्याच प्रकृतार्थापुढें लिहिले त्यांचीं लिंगे समजण्या करितां त्यासंकेतांची आवश्यकता आहेच यास्तव त्यात्याजागीं तीं नहि लिंगांचीं आद्याक्षरें लिहिलीं आहेत स० पुल्लिंगाविषयीं पु० याचप्रमाणें स्त्रीलिं. स्त्री. नपुंसकीं न. अशावरून त्यात्या अर्थां ते शब्द विद्यमान असतां त्यांचीं लिंगे कोणतीं व विशेष्यनिम्नस्थलीं विशेष्य

निम्नशब्दाचें आद्यक्षर दोन दोन लिंगें तीन तीन लिंगें ज्या शब्दांचीं आहेत त्यांसा शब्दांपुढें तींतीं अक्षरें लिहिलीं आहेत त्यांचरून सर्व लिंगनिर्णय करतां येईल.

आतां पूर्वी ज्या पांच वृत्ती सांगितल्या त्यांचे विशद लिहिले आहेत, परंतु कोणत्या शब्दाची कोणती वृत्ती हें समजावें झणून स. ए. त. सना. आणि रु. अशा रचुणा लिहिल्या आहेत त्यांचरून कोणत्या शब्दाच्या जागीं कोणती वृत्ति आहे हें समजून येईल. झणजे सभासवृत्तिस्थळीं स. याच प्रमाणें पुढच्या जाणाच्या.

आतां पूर्वी ज्या पांच वृत्ती लिहिल्या आहेत त्यांमध्ये समासवृत्ती आणि एकशेषवृत्ति ह्या दोन वृत्तिं मानण्याचें कारण काय कांकी, एकशेषस्थळीं समांस वृत्ति आहेच तेव्हां वृत्तिद्वय कल्पना व्यर्थ अशी आपाततः शंका येत्ये रवरी, परंतु समास आणि एकशेष निरवाकस भिन्न आहेत. ते असे कीं, समासाला सुबंत पदांची अपेक्षा असत्ये आणि एकशेष सुबुज्यत्तीच्या पूर्वीच द्वंद्वाचा अपवादक होतो; असे विषयभेद आहेत. बरेतर विशेषभेदप्रदर्शनाचें वृत्ति दोन मानल्या पाहिजेत इतकें सिद्ध झालें परंतु एकशेष आतां द्वंद्वाचा अपवादक असें झणतां येणार नाहीं. कांकी, भिन्नविषयता येत्ये झणून उत्सर्गपवादांची समानविषयता सर्वत्र पाहिजे ही गोष्ट रवरी, परंतु या जागीं एकशेष न झाला तर विभक्त्युत्पत्ति होऊन द्वंद्वहोणार. एकशेष तर तों पर्यंत राहातच नाहीं अंतरंगत्वास्तव पूर्वी होतो. तो झाल्यावर मग द्वंद्वाला जीं अनेक विभक्त्यंतें पाहिजेत तीं नाहीत झणून तो होत नाही ती द्वंद्वाची अनेक विभक्त्यंत्यांची सामग्री एकशेषानें, नष्ट केली आहे या कारणानें एकशेष हा द्वंद्वाचा अपवादक. अशारीतीनें द्वंद्वपवादक एकशेष आहे यावरून अपवादक होणार नाही अशी शंका उत्पन्न झाली होती ती दूर होत्ये.

आतां बहुधा रामः कृष्णः इत्यादि शब्दस्थळीं जो धात्वर्थ दाखविला आहे तो लोक प्रसिद्ध अर्थाबराबरच आहे या करितां त्या विषयींचा लोकांस बोध होऊन शब्दार्थ निर्वाह यथार्थ होईल हें सांगावयास नकी, परंतु कित्येक केवळ रूढ असे शब्द आहेत तेथें त्यांचा प्रकृति प्रत्ययार्थावरून अर्थ पाहिला असतां तो लोक प्रसिद्ध अर्थ पासून फारच दूर पडतो. उदाहरण गौः गच्छतीतिगौः गमन करणारा प्राणी असा

अर्थ धात्वर्थाने होतो परंतु कोशब्दाचा लोक प्रसिद्ध अर्थ नाही आहे. पंचजन शब्दाचा व्युत्पत्त्यर्थ पाहिला असतां पंच महासूतांनीं उत्पन्न करिजेतो तो पंचजन हाचजे मनुष्य जातीच पुरुष, अशा स्थलां केवळ विग्रहार्थाकडेसच दृष्टि दिती तर हा शब्द स्त्री पुरुष साधारण व मनुष्य पशु इत्यादि साधारण असा भासतो. असे असे अनेक शब्द लोकप्रसिद्धार्थाशीं मिळत नाहीत तेथें जें व्युत्पत्तिप्रदर्शन केले आहे तें आमचा उद्देशास अनुसरून आहे. लोकप्रसिद्ध अर्थार्थां धात्वर्थ प्रदर्शित अर्थसाम्यता पावत नाही ह्यापून तो टांकावा तर तसे शब्द बद्धत असल्यानें ग्रंथां अपूर्णता दोष येईल असें जाणून ते न टांकातां सर्वत्र मूल ग्रंथाप्रमाणें लिहिले आहेत.

या कोशांत ग्रंथ लिहिण्याचा क्रम असा ठेविला आहे कीं, प्रथम मोठ्या असतां नी शब्द लिहिले ते शब्द अपदानप्रयुजीत ह्यापुजे अपदाना प्रयोग करूनये ह्यापून सुबंत एकवचनीं असून बहुधा प्रथमांत आहेत. क्वचित् पुष्यवंतौ इत्यादि स्थलां द्विवचनांत, वसवः इत्यादि स्थलां बहुवचनांत लिहिले आहेत. व त्यां विषयीं द्वि. व. त्या सुष्वा लिहिल्या आहेत. आणि ह्रस्व दीर्घादि विशेषानें असरासुपूर्वीं निराकी होत्ये आणि विग्रहादि ज्यांचे एक असेजे शब्द ते विल्हेवारींत एकत्र लिहून त्यांचे पुढें विग्रहादि लिहून त्यांचे ह्रस्वदीर्घादि विशेष दाखविले आहेत. शब्दाच्या पुढें विग्रह त्यांपुढें त्यांचा अर्थ नंतर वृत्तीच्या बोधक सुष्वा इतके झाल्यावर पूर्व संकेताप्रमाणें धातु व तदर्थ त्यांच्या पुढें शब्दाचा अर्थ व नानार्थ असल्यास ते व लिंग बोधक चिन्हे आणि अंकारांतादि प्रातिपदिकांत असे लिहिले आहेत.

ते प्रातिपदिकांत प्रत्ययोत्पत्ती होऊन कार्यांतरांनीं रूपांतर पावले आणि कर्ता इत्यादि शब्दांच्या अंतीं आकारादिक रूपांनें दिसूं लागले तेव्हां सुकचे त्यांचे अंतजे ऋकारादिक ते दृष्टोत्पत्तीस येणार नाहीत ते याचे ह्यापून त्या त्या प्रातिपदिकांचे तेने अंतीचे वर्ण लिहिले आहेत त्या योगानें अंकारांतादि प्रातिपदिकें प्रत्ययोत्पत्तीच्या पूर्वीं कोषत्या रीतीचीं होतीं तो निश्चय करतां येईल.

क्वचित् जागीं उपसर्गांच्या बलांनें वधात्च्या अनेकार्थत्वांनें लौकिक प्रसिद्ध अर्थ संवाळण्याचा प्रसंगीं त्या दोन हि शास्त्रार्थांचा अवलंब केला आहे. आणि प्र

करणवशात्तद्दि सुरब्य धात्वर्थ सोडिला आहे कांहीं, तो सोडिला तरच, सामान्य लोकांसहि शब्दार्थ चांगला कळावा असा जो आमचा उद्देश तो सिद्धीस जातो.

आतां धातु असा शब्द लिहिण्याचा प्रसंगी, धा. उदाहरण शब्दाच्या जागीं उ. ह्यणजे या जागीं ह्य. द्विवचन, द्वि. यानें बहुवचन, ब. यानें समजावें. - लिंगाच्या बोधक चिन्हाच्या स्थलीं अ. ही अन्वयाची रतुणा धात्वर्थाचे शेवटीं तो असेल तर, अ. यानें अर्थ असें जाणावें आणि लिंगबोधक अक्षरा मागे, अ. असल्या पासून अकारांत व इ. यानें इत्यादि असा अर्थ जाणावा. आणि को. असेल त्याचा कोशांतरीं असा अर्थ समजावा आणि पुढें जसजशी गरज लागेल तसतसे संकेत करून प्रस्तावना पुरवणी शेवटीं लिहावी लागल्यास लिहूं.

या कोशांत नानार्थांचे सारेच विशद लिहावे तर तें काम क्लिष्ट कल्पनेचे होणार, प्रत्यय दारववावे तर त्या पासून साधारण लोकांस कांहींच उपयोग न होतां उगीच घोंटाळ्यांत मात्र पाडावे असें होईल व ते दारवविल्या वर त्यांचे अर्थ आणि प्रकृतीचे अर्थ यांचा परस्पर अन्वय कसा होतो हें लोकांच्या मनांत येण्या जोगें न लिहिलें तर तें प्रत्यय लिहिणें व्यर्थ आहे आणि अन्वयाचाहि प्रयास करावा तर हाड्डीं संस्कृत ग्रंथ आहेत तेच बरे इतका हा दुर्बोध ग्रंथ होईल असें मनांत आणून ते लिहिले नाहीत.

अं अंततीति अ, निरंतर क्षणजे सद्यो
दित गमन करितो जो तो. रुहनि. अत
धातु. सातत्यगमन अर्थ. वस्तुमात्राचा
अभाव, अविद्यमानता. अव्यय. उदाह
रण. अराजदैं विक्रमष्टं. २ अर्थ कोशांत
रीं वासुदेव. अकारांत. पुलिंगीं.

अकं नकं अकं, नक्षेत्रं कं स. सुरवते-
अकं. समास. दुःख. २ पाप. अ. न.

अकरणिः अकरणं अकरणिः, अकर
ण स. विरुद्ध करणें जें ती. ह. उरुह्रधा. क
रण अ. शिवीचा एकमेद. उ. आ. पापक
थमकरण्या न लज्जसे. इ. स्त्री.

अकुप्यं नकुप्यं अकुप्यं, नक्षेत्रं कुप्य
स. सुवर्णरजतभिन्नधन तें. अकुप्य.
स. सोनें २ रुपें. अ. न.

अकूपारः कुंपिपतीति कूपारः नकूपारः
अकूपारः, पृथ्वीतें पूरण करितो जो तो ह
पार नक्षेत्रे जो कूपार तो. स. सागर. अ. पु.

अकृष्णकर्मा अकृष्णां शुक्लं कर्म यस्य-
सः अकृष्णकर्मा, शुद्ध आहे कर्म जाचें
तो. स. पुण्याचरण करणारा. न. पु.

अंकः अंशतेनेनेत्यंकः, लक्षिजेतें ह
भिन्नत्वानें जाणलें जातें वस्तुमात्रजेणें
करून तो. ह. अकिधा. लक्षण अ. चि
न्ह. २ उत्तंग. ३ एक दोन ही संख्या. अ. पु.

अंकुरः अंकुरः अंशत इत्यंकुरः,
आंत असून बाहीर आल्यासुद्धें स्पष्ट
होतो जो तो. ह. अकिधा. लक्षण अ. कों
ब. अ. पु.

अंकुशः अंशते हस्तिरनेनेति अंकुशः,
विहित करिजेतो हत्तीजेणें करून तो.
ह. अकिधा. लक्षण अ. गजस्वाधीन रा
खण्याचें आयुध. अ. पु.

अंकोठः अंशत इति अंकोठः, पर्वता
च्या उच्च प्रदेशीं असल्यानें सर्वांनीं लक्षि
जेतो जो तो. ह. अकिधा. लक्षण अ. अ
कोठाचा वृक्ष. अ. पु.

अंशः अंशेभवः अंशः, उत्संगाचे वा
चीं वाजविण्या करितां जाचि स्थितितो
त. माडीवर घेउन वाजविण्याचा मृदंग
अ. पु.

अक्षं अक्षणीतीत्यक्षं, स्वस्वविषयांतें व्या
प्त करितो जो तो. ह. अक्षूधा. व्याप्ति अ.
इंद्रिय. २ पादेलोण. अ. न. १ फांसा ४
चाक ५ बिब्याचें झाड. ६ तोळा ७ व्यव
हार. ८ बेहडा. अ. पु. को. सुरमा. अ.
न. २ समजलेला अर्थ. अ. पु. ३ सुजंग.
४ रुद्राक्ष. ५ प्रद्राक्ष. ६ गाडा. अ. पु.

अक्षताः क्षणनक्षतं नक्षतं घेषांते अ
क्षताः, नाहीं अहै हिंसन ह. विकार

८) (अ) विश्वहकोश. (अ)

जांस ते. स. धृतकेलेतांदूक यव. अ. पु. क.
अक्षदर्शकः परपतीति दर्शकः अक्षा
 णां व्यवहाराणां दर्शकः अक्षदर्शकः, व्यव
 हाराणां दर्शकः स. व्यवहारा पाहणारा.
 स. न्यायनिकडणारा. अ. पु.

अक्षदेवी अक्षेर्दीव्यतितच्छीकः अक्ष
 देवी, अक्ष स. पाशा यानीं क्रीडाकर-
 णे हाजाच्या स्वभावतो. क. दिव्यधा. क्री
 डा. अ. फांशांनीं खेळणारा, चुवेबाज.
 इ. पु.

अक्षधूर्तः अक्षधुर्तः अक्षधूर्तः, फां-
 शांचाठायीं जो धूर्त तो. स. अर्थ चर-
 च्या शब्दाचाच. अ. पु.

अक्षपादः अक्षचक्षुभिर्द्रियंपादेयसा
 सः अक्षपादः, चक्षुभिर्द्रियआहे चर
 णाचेठायीं ज्याचा तो. स. सप्त कृषीं
 तळा गीतमसुनी. जैननहे. अ. पु.

अक्षरं नक्षरतीत्यक्षरं, नाहीं नष्ट हो
 तजे तें. क. क्षरधा. क्षरण. अ. मोक्ष.
 २ अकारादिवर्णः ३ ब्रह्म. अ. न. को.
 तपश्चर्या. २ वस्तु. ३ आदिकारण. ४
 आकाश. ५ धर्मन.

अक्षरचणः अक्षरैर्विज्ञोक्षरचणः,
 लेखनाविषयीं अक्षरांनीं जो विज्ञ स.
 प्रविष्ट तो. त. लेखक. अ. पु.

अक्षरचुंचुः अक्षरैर्विज्ञः अक्षरचुं
 चुः, त. अर्थादिवरच्याशाब्दाप्रमाणेजुष्ट.

अक्षरविन्यासः अक्षराणांविन्यासः अ
 क्षरविन्यासः, अक्षरांचा जो विन्यास स.
 माउणी तो. स. लिपि. अ. पु.

अक्षरसंस्थानं अक्षराणांसंस्थानं अ
 क्षरसंस्थानं, अक्षरांचें जें संस्थान स.
 सम्यक् स्थिति तें. स. लिपि. अ. न.

अक्षरुचकं रुच्यतरतिरुचकं अक्षस्य
 रसनैर्द्रियस्य रुचकमक्षरुचकं, रोचन-
 करितें जें तें रुचक रसनैर्द्रियाला -
 जें रुचक स. रुचि आणणारें. स.
 क्षारांतील एक मेद. सोरा. अ. न.

अक्षवती अक्षाः पाशाकाः संत्यस्या
 भिति अक्षवती, अक्ष स. पाशा आ
 हेत क्रीडेला साधन जीचाठायीं ती.
 त. निजीच पदार्थांचा खेळ. ई. वं.
 स्त्री.

अक्षाग्रकीलकः अक्षस्यनाभिसोष
 स्य अग्रकीलकः अक्षाग्रकीलकः, गा
 डीच्या आंखाचा जो अग्रकीलक तो. स.
 गाडीच्या आंखाचा पुढचा विवडा. अ. पु.

अक्षांतिः क्षमणंक्षांतिः नक्षांतिः अक्षां
 तिः, क्षांति स. क्षमा तीर्ती जो विरुद्ध
 ती. स. ईर्ष्या. इ. स्त्री

अक्षि अश्रुतेनेनेत्यक्षि. पदार्थमात्राला
दर्शनक्रियेने व्यापितें ह्य. यावत्सदार्थ
ज्ञानाला जें साधन तें. कृ. अश्रुद्धा.
व्याप्ति अ. नेत्र. न. न.

अक्षिकूटकं अक्षणाः कूटकमक्षिकूट
कं. अक्षीचं जें कूटक ह्यकनीनिकातें
हनीच्या डोक्यांतील बाहुली. अ. न.

अक्षिगतः अक्षिगतः अक्षिगत्रः, ने
त्राचा वयीं प्रतिफलत्वानें जो गत ह्य.
प्राप्तो. स. डोक्यांत सलणारा शुचु.
अ. पु.

अक्षिवं अक्षिवानीत्यक्षिवं. नेत्रांतें
पीडा करितें जें तें. कृ. वाधा. गति अ.
समुद्राचें पाणी सुकवून केलेलें मीठ.
अ. न.

अक्षीवं नक्षीवनीत्यक्षीवं, नाहीं उन्म
त्त करित जें ते. कृ. क्षीवृधा. मद अ.
शेवग्याचा वृक्ष. अ. न.

अक्षोदः अक्षोतीति अक्षोदः. स्ववि
स्तारानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्ष
धा. व्याप्ति अ. डोंगरी आक्रोडाचा वृ
क्ष. अ. पु.

अक्षोहिणी ऊहः समूहोस्या उँहिनी
अक्षाणा मूहिनी अक्षोहिणी. समूह
आहे जीस ती उँहिनी अक्षांची जी उ

हिनी ह्य. अनीकिनीच्या समुदायांतें
वाहणारी. स. दाहा अनीकिनीसेना.
ईवं. स्त्री.

अखंडं नखंड्यते नखंडं, नाहीं खंड
न करित जें तें. कृ. खडि धा. भेदन अ.
संपूर्णवस्तु जाचा भेद झाला नाहीं तें.
वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अखतं खतान्द्विन् अखतं. खाताहू
न जें निराळें तें अखात. स. मनुष्यानें
खटलेलें नक्षे असें जें सरोवरदि तें. वि.
अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अखिलं नखिलं यस्य अखिलं. नाहीं
आहे संक्षेप जा मध्ये तें. स. परिपूर्णवस्तु
सगळें. अ. न.

अगः नगच्छतीत्यगः, नाहीं गमन क
रीत जो तो. कृ. गम्बु धा. गति अ. डों
गर. झाड. अ. पु.

अगदः नगदोयस्मादगदः, रोगना
हीसा होतो जापासून तो. स. औष
ध. अ. पु.

अगदंकारः अगदं करोतीति अगदंका
रः, निरोगी करितो जो तो. कृ. डु. कृ. अ.
धा. करण अ. वैद्य. अ. पु.

अगरस्यः अगं विंधं स्यात् इत्यगस्यः
विंधपर्वताप्रतु प्रतिबंध करितो जो तो.

कृ. स्वेधा. संघात अ. अगस्त्यसुनी. अ. पु.

अंगं अंगतीत्संगं. गमन करितें जें तें कृ. अगिधा. गति अ. शरीरावयव. अ. न. २ संबोधन ३ पुनः या अर्थी

अंगदं अंगदयते अंगदं, अंगांतें भूषित करितें जें तें कृ. देडुधा. पालन अ. बाहुभूषण. अ. न.

अंगनं अंगत्यत्रेति अंगनं, गमन करिताहेत ज्येत्त्रेयांतें कृ. अगिधा. गति अ. आंगण. अ. न.

अंगना प्रशस्तायंगानि अस्यादिति अंगना, प्रशस्त आहेत अंगंजीचीं ती. त. सुंदर अवयवांची स्त्री. २ सार्वभौम संज्ञक उत्तर दिग्गजाची स्त्री. आबं. स्त्री.

अगमः नगच्छतीति अगमः नाहींगमन करीत जो तो. कृ. गम्बुधा. गति अ. वृक्ष. अ. पु.

अंगविक्षेपः अंगानांविक्षेपः अंगविक्षेपः, अंगांचा जो विक्षेप ह्. चालन. तो. स. अंगचालन पूर्वक नृत्यांतील एक प्रकार. अ. पु.

अंगसंस्कारः अंगसंस्क्रियते अनेनेति अंगसंस्कारः, अंग जें तें संस्कृत ह्. सुगंधित करिजेतें जेणें करून तो. कृ. डुकुत्र धा. करणा अ. अंगाला सु.

गंधि द्रव्य लावणें. अ. पु.

अंगहारः अंगानां हारोः न्यत्रनयनं अंगहारः, अंगें जीं त्यांचें जें अन्वत्रनयन तो. स. नृत्यांतील अंगावयवांचें इतस्ततश्चालन. अ. पु.

अगाधं नगाधमगाधं, नद्ये जें गाध तें अगाध. स. जाच्या तलाचा अंतलागत नाही इतकें खोल तें. सरोवरादि. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अगारं अगान् वृक्षान् ऋच्छति प्राप्नोतीति अगारं वृक्षांतें अनाशकत्वं करून प्राप्त होते जें तें कृ. ऋ धा. गति अ. गृह. अ. न.

अंगारः अंगतीत्संगारः, मेषादिराशीं प्रत किंवा शीत निवारणाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अगिधा. गति अ. मंगळ नामक ग्रह. २ कोलित. ३ इंगळ. अ. पु.

अंगारकः अंगार इवरक्तवर्णत्वान् अंगारकः, अंगार ह्. निरबारा त्या सारिखा जो तो. त. मंगळ नामक ग्रह. अ. पु.

अंगारधानिका अंगाराधीयतेः अंगारधानिका अंगार ह्. इंगळ जे ते राहता तजीचा ठापीं ती. कृ. डुधाञ् धा. धारणा अ. शेकडी. आबं. स्त्री.

अंगारवल्ली अंगारवत् वल्लोचस्थाः -
सा अंगारवल्ली, निस्वान्यां साररव्या आहे
त वल्ली जीस ती. स. भारंगीची वेल. ई
बं. स्त्री.

अंगारवल्लरी अंगारवर्णपर्णा वल्लरी -
अंगारवल्लरी, निस्वान्यां साररिर्वीं आहेत
पर्णे जीचीं ती. स. करंज वृक्षांतीक ए-
कभेद. ईबं. स्त्री.

अंगारशकटिः अंगारशकटी अं
गाराणां शकटिः अंगारशकटिः अंगा
रांची जी शकटिः ह. पात्रविशेष ती.
स. शोभडी. इ. स्त्री. २ ईबं. स्त्री.

अंगीकारः अंगीकरणमंगीकारः -
स्वीकारकरणं जो तो. ह. रुधा. कर
ण अ. स्वीकार. अ. पु.

अंगीकृतं अनंगमंगमकारि अंगीकृ
तं, अनंगाला अंगकरिजेतें जें तें. त.
स्वीकृत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अगुरुः न विद्यते गुरु रस्यादित्यगुरुः
नाहीं आहे गुरु ह. सारभूत वृक्ष जा
हून तो. स. शिसव्याचा वृक्ष. उ. पु. न.
२ रुष्णागरुचंदन. अ. न.

अगुरुशिशपा शिंबाभिः शपतीति
शिंपापा अगुरुश्चासौ शिशपाच अगु-
रुशिंपापा. स. शिंबाशीं आक्रोश ह.

स्थिति करित्ये जी ती. शिंपापा अगुरु
ह. लोकोत्तर गुरु अशी जी ती. स. शि
सव्याचें झाड. आबं. स्त्री.

अंगुलं अंगुलातीति अंगुलं. हस्तातें अ
हणकरितें जें तें. ह. लाधा. आदान अ.
बोट. अ. न.

अंगुलिः अंगुली अंगतीति अंगुलिः.
क्रिया करण्या करितां गमन करित्ये जी
ती. ह. अग्निधा. गति अ. हाताचें बोट.
२ हत्तीचें कर्णभूषण. इ. स्त्री. २ ईबं. ह.

अंगुलिमुद्रा अंगुल्याः सुदंरावीति अंगु
लिमुद्रा. अंगुलीची जी मुत् ह. शोभा
तीतें देखे जी ती. ह. राधा. दान अ. रा
मनामादिकांची आंगवी. आबं. स्त्री.

अंगुलीयकं अंगुलीभवं अंगुलीयकं,
अंगुलीचाढाचीं शोभादेण्याकरितां जें स
व ह. उत्सन्न तें. त. अंगुलिभूषण. आं
गवी. अ. न.

अंगुष्ठः अंगोषणोतिष्ठतीति अंगुष्ठः.
हस्ताचाढाचीं राहतो जो तो. ह. षाधा.
गतिनिवृत्ति अ. आंगठा. अ. पु.

अग्नायी अग्नेः स्त्री अग्नायी. अग्नीची
जी पत्नी ती. स्त्री अ. अर्माचा स्त्री. ईबं. स्त्री.

अग्निः अंगतीत्यग्निः, अंगमनि ह. थंडा
ला कांपवितो जो तो. ह. अग्निधा. कंपन

अ. विस्तव. इ. पु.

अग्निऋणः अग्नेः ऋणः अग्निऋणः.

अग्नीचाजो ऋणतो. स. विष्णोः अ. पु.

अग्निचित् अग्निमचेषीदिति अग्नि

चित् अग्नीते चेतविता झालाजोतो. क.

विज्ञा. चयन अ. विस्तेवपेटविणारा. नू.

पु. स्त्री. न.

अग्निज्वाला अग्नेर्ज्वलेव अग्निज्वा

ला. अग्नीच्या ज्वालेच्यापरी जीज्वा-

लाती. स. वनो. जीस धायरी असो-

ह्यणतात ती. आवं. स्त्री.

अग्निभूः अग्नेर्भवतीत्यग्निभूः. अ.

ग्नीपासून जी उत्पन्न होतो तो. क. पू. धा.

सत्ता अ. षडानन. ऊ. पु.

अग्निमंथः अग्निमंथ्वातीत्यग्निमंथः.

अग्नीते मथनस. विलोडन करितो जो

तो. क. मंथधा. विलोडन अ. नरवेत्या

चें झाड. अ. पु.

अग्निमुरवी अग्निरिवमुरव यस्याः

सा अग्निमुरवी, अग्नी प्रमाणे आहे ती

स्था स. दाहक सूरव जीचें ती. स. वि-

द्याचें झाड. इंच. स्त्री.

अग्निशिरव अग्निरिवशिरवा यस्य-

तत् अग्निशिरव, अग्नि तुल्य आहे शि-

रवा स. अग्र जाचें तें. स. कुंकू. अ. न.

अग्निशिरवा अग्निरिव शिरवा यस्याः

सा अग्निशिरवा. अग्नि सारसी आहे

शिरवा जी ती जीस. स. वाग चवका

कळ लावी असो ह्यणतात ती. २ शाकू वि

शेष. आवं. स्त्री.

अग्नीध्रः अग्नीनिधे इति अग्नीध्रः अ

ग्नीते प्रदीप्त करितो जो तो. क. अिंधी

धा. दीपि अ. ऋत्विग्विशेष. अ. पु.

अग्न्युत्पातः अग्नेरुत्पातः वैरुतमग्नु

युत्पातः. अग्नीपासून जो उत्पात तो. स.

अग्निरुत उपद्रव विशेष. अ. पु.

अग्रं अगतीत्यग्रं वाकडे जाते जें तें. क. अगधा. कु

दिलगति अ. शेंडा सुट चाप्रदेश. उ. अग्रगासी. ३

अधिक उ. साग्रं शातं. अ. न. क्षप्रमुस. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री

अग्रजः अग्रे जातः अग्रजः, प्रथम झा

ला जो तो. क. जनीधा. प्रातुभांव अ.

आदीं झालेला. अ. पु.

अग्रजन्मा अग्रे जन्म यस्य सः अग्र

जन्मा चारह वर्णांच्या आदीं आहे ज

न्म जाचें तो. स. ब्राह्मण. न. पु.

अग्रणीः अग्रं यतीत्यग्रणीः, अग्रभा

गीं गमन करितो जो तो. क. नीज्धा.

प्रापण अ. श्रेष्ठ. इंच. पु.

अग्रतः अग्रे इत्यग्रतः. अग्रभागीं स. पुटें

प्रथम. त. उ. अग्रतः पुस्तकं २ अग्रतो.

शुक्रः अक्षयः

अग्रतः सरः अग्रतः सरतीत्यग्रतः सरः, अग्रभागी गमन करितो जो तो कृ. -सूधा. गति अ. पुटें जाणारा वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अग्रमांसं अग्रचतन्मांसं च अग्रमांसं, जीवनाला मुख्य जें मांस नें. स. काळीज अ. न.

अग्रसरः अग्रसरतीत्यग्रसरः, अर्थात् दिक् अग्रतः सरशब्दा प्रमाणें.

अग्रियं अग्रियं अग्रभव अग्रियं अग्रान्तरायां ह्यः प्रथम जें झालें तें नः बंधूवगेरें वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अग्रोदिधिषुः अग्रप्रधानं दिधिषु र्च-स्यस अग्रोदिधिषुः, प्रधान आहे दिधिषु जास तो. स. दोन वेळ विवाहित बाय कोचा दुसरा नवरा उ. पु.

अग्रसरः विग्रहादिसर्व अग्रसर शब्दा प्रमाणें.

अग्र्यः अग्रभवः अग्र्यः, अग्रभागी जो झाला तो. स. मुख्य वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अर्घं अर्घते गच्छति दानादिनेति अर्घः दानादिकें करून दूर जाते जें तें कृ. अ. विधा. गति अ. पाष. ३ मरणादिदुःख

३ मृग्यादिव्यसन अ. त.

अघमर्षया अघंमर्षतीति अपमर्षणं पापानं परममर्षिते जें तें कृ. मृग्या. ति तिहा अ. सर्व पापनाशकार्यजपावपायी ऋचा. अ. न.

अघ्या नहन्यते हंति वा दातार भिति अघ्या. देणारा प्रत नाही हनन ह्य. पतन करीत जी ती. कृ. हनपा. हिंसा अ. गाई. आबं स्त्री.

अंधिः अंहते अनेनेति अंधिः, गमन हो तें हे जेणें करून तो. कृ. अहिधा. गमन अ. चरण, पाय उ. पु.

अंधिजः अंधेर्जातः अंधिजः चरणा पासून झाला जो तो कृ. जनीपा. मादुमी व अ. शूद्र वर्ण. अ. पु.

अंधिपर्णिका अंधेरारभ्यपर्णान्यस्थ इति अंधिपर्णिका, सुखापासून आहे त पर्णे ह्य. पत्रें जीस ती. स. वनो. प्रा. जिला उचला पिटव असें ह्मणतात ती. आबं स्त्री.

अंधिनामकः अंधेर्नामयस्वसाः अंधिनामकः, अंधि ह्य. चरण लाचें आहे ना मजास तो. स. वहाचें मूल. अ. पु.

अंधिवह्निका अंधिमूलमारभ्य वह्नि रस्था इति अंधिवह्निका सुखापासून आ

हैन वही जीस ती. सचनो. घा. डवला
पिदवण असें क्षणतात ती. आबं. स्त्री.
अचंडी नचंडी अचंडी, नहे जीचंडी
ती. स. तापट नहे अशी गार्द. ईचं.
स्त्री.

अचल: चलतीतिचल: नचल: अच
ल: चंचल होतो जो तोचल: नहे जो
चल तो अचल. क. चलधा. कंपन-
अ. पर्वत. अ. पु.

अचला नचलतीत्यचला. नाहिं कंप
पावन जी ती. क. चलधा. कंपन अ.
पृथ्वी. आबं. स्त्री.

अच्युत: नास्तिच्युतं स्वतन्त्रं यस्य स:
अच्युत: नाहीं आहे कधीहि स्वतल-
न स. फ्रंश जो तो जास ती. स. विष्णु
२ मत्स्य विशेष. अ. पु.

अच्युताग्रज: अच्युतस्य अग्रज: -
अच्युताग्रज: अच्युताचा जो अग्र
ज स. श्रेष्ठबंधु तो. स. बलराम. अ. पु.

अंचित: अंचतेस्म इति अंचित: पू
जिलेला जो ती. क. अंचुधा. पूजा
अ. पूजिलेला. वि. अ. पु. न. आ.
बं. स्त्री.

अच्छ: नच्छतिरुच्छेति अच्छ:
दृष्टीतें छंदन स. अतिबोध स्त्रीन-

नाहीं जें तें. क. बोधा. उंदन अं. स
च्छ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ आ.
स्वत. ३ स्फटिक मणी. अ. पु.

अच्छमल्ल: अच्छमाभिसुरव्येन भद्र
तेदति अच्छमल्ल: आभिसुरव्येककन
हिंसा करणारा. क. मल्लधा. हिंसा अ.
आस्वत. अ. पु.

अज: न जायते अजतीति वा अज: ना
हीं उत्पन्न होत अथवा गमन करितो जो
तो. क. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. अज. ग
नि अ. महादेव. २ बोकड. अ. पु.

अजगंधिका अजस्येवंगंधो: स्या: अ
जगंधिका, शेबी सास्ता आहे गंधजोतो
जीस ती. स. शाक विशेष. आसौ प्रा. ति
लवण कान फोडी असें क्षणतात ती.
आबं. स्त्री.

अजगर: गिरतीतिगर: अजस्यगर:
अजगर: अजजो बोकड त्याचा जो स
क्षक तो. स. आरक्षपून एक सर्पाचा प्रे
द. अ. पु.

अजगवं अजेन ब्राह्मणा गम्यतरत्य
गवं, ब्रह्मदेवानें जाणवें जाणें अथवा
पाविजे तें जें तें. क. गन्धधा. गव्यन अ.
महादेवाचें धनुष्य. अ. न.

अजननि: अजननं भजननि, जन्म

नंसो यामकारेकरून जो आक्रोश-
ती. हे. जनंधा. जननअ. शिवाचार
कभेद. इ. स्त्री. उ. अजननिस्तेशब्द
यान्

अजन्यं नजनेसाधुरजन्यं, जनस-
लोक स्वाविषयीं जें साधुनहेतें त. शु-
भाशुभसूचक उपद्रवविशेष. अ. न.

अजमोदा अजमोदयतीत्यजमोदा.
अजातें हर्ष करिते जीती. ह. सुदधा.
हर्षअ. ओवा. आबं. स्त्री.

अजमृंगी अजं. मृंगमस्याअजमृंगी.
अजमृंगतुल्य आहे मृंग जें तें जीचें ती
स. वनो. जीस शकू. मेटमृंगी असें-
सणतात ती. ईबं. स्त्री.

अजस्त्रं नजस्यतीत्यजस्त्रं, नाहीं मोस
ण करीत जें तें. ह. जसुधा. मोसणा-
अ. निरंतर. अव्यय.

अजहा नजहानिशुकानितिअजहा.
शुकांश्रत त्याग करीत नाहीं जो तो. ह.
ओहाकथा. त्यागअ. वनो. प्रा. कुव-
ही कुहि असें सणतात ती. आबं. स्त्री

अजा अजतीतिअजा. गमन करित्ये
जीती. ह. अज. धा. गतिअ. शोडी. आ-
बं. स्त्री.

अजाजी अजमजतीतिअजाजी, अ-

जाप्रतु सद्यत्वेकरून गमन करित्ये
जीती. ह. अज. धा. गतिअ. जिरें.
ईबं. स्त्री.

अजाजीवः अजाजीवोजीविकायस
सअजाजीवः. अजाआहे जीविका-
स. उपजीवन ज्याचें तो. स. मेटपाक.
मेटक्या. अ. पु.

अजाजीवी अजयाजीवतितच्छीलः
अजाजीवी, शोडीनें जीवन पावणें हा
आहे स्वभाव जाचा तो. ह. जीवधा.
प्राणाधारणअ. मेटपाल मेटक्या. इ. पु.

अजितः नजितः अजितः, नहे जो
जित स. जिंकलेला तो. स. पराभव
नमालेला. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.
२ महादेव. अ. पु.

अजिनं अज्यतंतदजिनं. शरीरव्याप्त
करिजनें जें तें. ह. अज. धा. गतिअ. -
हरणाचें कानडें. अ. न.

अजिनपत्रा अजिनभिवपत्राणिचस्याः
साअजिनपत्रा. चर्मसदृश आहेत प-
त्रें स. पक्ष जीचे ती. स. पक्षिविशे-
ष ज्यास प्रा. बटुरी चामरिराई असें
सणतात ती. आबं. स्त्री.

अजिनयोनिः अजिनस्ययोनिर्चस्य
दित्यजिनयोनिः, पवित्र चर्माची आ

हे योनि सः उत्सन्निजापासून तो सः हरिणः इ. पु.

अजिरं अजतिगच्छत्विति अजिरं, गमनकरिता हेतु ज्याचे रायी तें. ह. अजधा. गतिअ. अंगण. २ विषय. १ शरीर. अ. न. को. बंडुक वायु.

अजिह्वः नजिह्वः अजिह्वः, नहं- जो जिह्व ह. कुरिल तो स. सरळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अजिह्वगः अजिह्वगच्छतीति अजिह्वगः. सरळ गमन करितो जो तो. ह. गम्लधा. गतिअ. चाण. अ. पु.

अजीवनिः अजीवनमजीवनिः, अजीवन होवो असा जो आक्रोश नी. ह. जीवधा. प्राणधारणअ. शिवीचा एक शब्द. इ. स्त्री.

अज्जुका अज्यते इत्यज्जुका, अर्जनं स. संपादन करितो जो नी. ह. अजधा. अर्जनअ. नृत्य करणारी वेश्या आबं. स्त्री.

अझरा अत आश्चर्यस्य झटः संधा- तो. स्वामं झरा. आश्चर्याचा आहे. संध. स. समूह जीचा रायी नी. स. पु. ई. आबं. स्त्री.

अज्ञः नजानानीत्यज्ञः, माही जाणन

जो तो. ह. साधा. अवबोधन अ. सूक्ष्म. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अज्ञानं विरुद्धं तानमज्ञानं, विरुद्ध- जें ज्ञान तें. स. अयथार्थज्ञान. अन.

अंजनः अनक्ति गच्छतीति अंजनः, गमन करितो जो तो. ह. अंजूधा. गमन अ. पश्चिमेचा दिग्गज. अ. पु. २ अंजन, नंत्रशुद्धिकरणारे कण्जलादिक. अन.

अंजनकेशी अंजनमिव केशाः यस्या सा अंजनकेशी, अंजनासाररवे आहेत केश जीचे ती. स. सुवासिकद्रव्यविशेष ह. पवारी असें झणतात ती. ईबं. स्त्री.

अंजनावती अंजनवर्णत्वात् अंजन मस्तस्याः अंजनावती, अंजन ह. कज्जलरूप आहे वर्ण जीस ती. त. पश्चिम दिग्गजाची स्त्री. ईबं. स्त्री.

अंजलिः अज्यतेनेनेति अंजलिः. सेचन करिजेने जेणे करून ह. अंजूधा. व्यन्यादिअ. पसा. इ. पु.

अंजसा अंजनं अंजः अंजं स्यतीति अंजसा, अंजं स्यति ह. स्पष्टता जीचे नाशक जें तें. ह. योधा. अनं कर्म अ. शीघ्र, लवकर. २ साक्षान् या अ

र्थी उ. अंजसायातितुरगः २ अंजसे
तिरुत्थुः कुचग्रहैः अव्य.

अटनिः अटनी अटनिगुणोत्रेति-
अटनिः, गमनकरितोहेगुण ह्य. प्रत्यं
चारज्जुजीचारायी ती. कृ. अटधा. गति
अ. धनुष्याचें अग्र. इ. स्त्री. ईबं. स्त्री.

अटविः अटवी अटत्यत्रेति अटविः,
अटन ह्य. गमनकरिताहेत जीचारायी
ती. कृ. अटधा. गति अ. अरण्य. इ. ईबं. स्त्री.

अटरुषः अटरूषः अरानाच्छतो
रुषतीति अटरुषः, गमन करणाच्यां प्र
न हिंसा ह्य. प्रतिबंधकरितो जो तो. कृ. रु
षधा. हिंसा अ. अडुळशाचें द्याड.
अ. पु.

अटा अटनं अटा, गमन जें ती. कृ. अ
टधा. गति अ. जाणें. आबं. स्त्री.

अट्टः अट्टयति अतिक्रामयतीति अ-
ट्टः, अधः प्रदेशातिक्रमणपूर्वक गम
न करवितो जो तो. कृ. अट्टधा. अति
क्रमण अ. माडी. अ. पु.

अत्या अटाल्या विग्रहादिसर्व अ
राशब्दाप्रमाणें.

अणकः अणतइति अणः कुत्सितः
अणः अणकः कुत्सित बोलतो जो तो.
त. अ. पु.

अणावीनं विग्रहादिसर्वपुटच्या शब्द
प्रमाणें.

अणव्यं अणूनां भवनं क्षेत्रमणव्यं
अणूचें भवन ह्य. उत्पादक क्षेत्र तें
त. अणुनामक धान्य जांत होतें तें.
वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अणिः अणी अणतीति अणिः, श
ब्द करितो जो तो. कृ. अण धा. शब्द
अ. गाडीचें चाक राहाण्याकरितां क-
ण्याच्या शेवटास जी स्त्रिळी असत्ये-
ती. इ. पु. २ ईबं. स्त्री.

अणिमा अणोर्भावः अणिमा, अणु
चा जो भाव ह्य. सत्ता तो. त. अष्टमि
ईंतील एकभेद. न. पु.

अणीयः अतिशयेनासुरणीयः, अ
तिशयें करून जें अणु तें. त. स. न.

अणुः अणतीत्यणुः, स्वप्नक्षणानें
पोषण करितो जो तो. कृ. अणधा.
प्राणन अ. धान्यविशेष. उ. पु. २ सू
क्ष्म. वि. उ. पु. न. ईबं. उ. स्त्री.

अंडं अमत्यस्मादित्यंडं, गमन क
रितो हे पक्ष्यादिक ज्यापासून तें. कृ.
अमधा. गति अ. अंडें कवठ. अ. न

अंडकोशः अंडकोषः अंडयोः
कोशः अंडकोशः, अंडाचा जो को

शस्य धारकावचनो. स. वृषण. आं
उ. अ. पु.

अंडजः अंडाज्जातः अंडजः, अंडाणा
सून जो उत्पन्न तो. क. जनीया. प्रादु-
र्भाव. अ. पक्षि. २. सर्प. ३. ब्रह्मदेव. ४
मत्स्य. अ. पु.

अतटः नतटोः त्यत्रेति अतटः, नाहीं
आहे तट जाचे ठायीं तो. स. पर्वताचा
तटलेला कडा. अ. पु.

अतलस्पर्श नविद्यते तलस्पर्शोः त्रे-
त्यतलस्पर्श, नाहीं आहे तलस्पर्श ह्या अं-
त जा विषयीं तें. स. ज्याचा तलाचा
अंत नाहीं तें. वि. अ. पु. न. आबं-
स्त्री.

अतसी अततीत्यतसी, निरंतर ग-
मन करित्ये जी ती. क. अतथा. सात
त्यगमन. अ. धान्यविशेष. ज्यास ज-
वस असें म्हणतात ती. ईबं. स्त्री.

अति अततीत्यति, प्रकर्षाविषयीं अ
थवा लंघनार्थीं निरंतर गमन करितो
जो तो. क. अतथा. सातत्यगमन. अ.
उत्कर्ष. २. अतिक्रमण. उ. अत्युत्तमो
विष्णुः २. अतिवेलं जलधिजलं. को.
अतिशय. स्तुति. पूजा. अद्य.

अतिक्रमः अतिक्रमणमतिक्रमः,

अतिक्रमण जें तो. क. क्रमुधा. पा
दविक्षेप. अ. शत्रूवर निर्भयपणानें
शूराचें गमन. २. उल्लंघन. अ. पु.

अतिचरा अतिचरतीत्यतिचरा, सं-
चरण करित्ये जी ती. क. चरथा. ग
ति. अ. वनोषधि विशेष जीस पदच-
रिणी असें म्हणतात ती. आबं. स्त्री.

अतिछत्रः अतिछत्रा छत्रमति
क्रांतः अतिछत्रः, आकृत्यादिकारि
छत्रातें अतिक्रमण करून राहिला
जो तो. स. जलतृणविशेष हा वेरुं
डासारखा असतो. अ. पु. २. शोफेची
भाजी. आबं. स्त्री.

अतिजवः अतिशयितो जवोस्य अ-
तिजवः, अतिशयित आहे जव ह्या
वेगजाचा तो. स. अतिवेगवान्. वि.
अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिथिः अततीत्यतिथिः, गमन
करितो जो तो. क. अतथा. सातत्य
गमन. अ. दुरून श्रमून वैश्वदेवांतीं
आलेला. इ. पु.

अतिनु नावमतिक्रान्तमतिनु, नौके
प्रत अतिक्रमण करून राहिलें जें-
तें. स. नौकेचें अतिक्रमण केलेलें
जलादि. ओं. पु. स्त्री. न.

अतिपंथाः अतिशयेनशोभनःपंथाः

अतिपंथाः, अतिशयैकरूप उक्तृष्ट-

जोमार्गतो. स. चांगलामार्गः इन्. पु.

अतिपातः अतिपत्तनमतिपातः,

अतिपत्तनजें तो. कृ. पत्तुधा. गमन-

अ. अर्थादिसर्व अतिक्रमशब्दाप्रमाणे

अतिबलः अतिअत्यंतबलंयस्थसः

अतिबलः, अत्यंतआहे बल जास तो.

स. बलिष्ठ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिमात्रं मात्रास्तोकं अतिक्रान्तम

तिमात्रं, स्वत्यातें अतिक्रमण करून

राहतें ह्. त्याचें विरोधि जें तें. स. अ

तिशय. अ. न.

अतिमुक्तः अतिक्रान्तोमुक्तंशौक्या

तदुतिअतिमुक्तः, शुक्लगुणानें

मुक्ताफलाप्रत अतिक्रमण करू.

. न राहिला जो तो. एकफुलझाड -

ज्यास कुसरी, कस्तूरीमोगराअसें

ह्णतात तो. अ. पु.

अतिमुक्तकः अतिशयितः मुक्तो

विस्तारोयस्येत्यतिमुक्तकः, अत्यंत

मुक्तआहे विस्तार जो तो जाचा तो. स.

तिवसाचें झाड. अ. पु.

अतिरिक्तः अतिरिच्यतेस्मदत्य-

तिरिक्तः, अतिरिक्त होइजेबाजो-

तो. कृ. रिचिर्धा. विरेचनंअ. अ

धिक. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिवक्ता अत्यंतवक्ताअतिवक्ता

अत्यंत जो वक्ता ह्. बोलका तो. स.

बहुतबोलणारा. क. पु. न. ईबं. स्त्री.

अतिवादः अतिक्रम्यउक्तिरतिवा

दः, अतिक्रमण करून जी उक्ति तो.

स. निष्ठुरभाषण. अ. पु.

अतिविषा विषमतिक्रान्ताअतिवि

षा, विषातें अतिक्रमण करून राहि

ली जी ती. स. औषधि विशेष. आबं.

स्त्री.

अतिवेलं वेलांमर्यादांअतिक्रान्त-

मतिवेलं, मर्यादेतें अतिक्रमण क

रून राहिलें जें तें. स. अतिशय. अ.

न.

अतिशक्तिता अतिशयिताशक्तिर

स्यतस्यभावोःतिशक्तिता, अत्यंत

शक्तिमानाचो जो भाव ह्. सत्ता ती.

त. अतिपराक्रम. आबं. स्त्री.

अतिशयः अतिशयनमतिशयः,

अतिशयन ह्. आधिस्यजें तें. कृ.

शीङ्घा. स्वप्नार्थक. उक्तृष. अ.

पु.

अतिशोभनं अतिशयेनशोभनः

(२०)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

अतिशोभनः, अतिशयैकरून जो शो
भनतो अतिशोभन. स. वि. अ. पु.
न. आबं. स्त्री.

अतिसर्जनं अतिशयेन सृज्यते त-
दतिसर्जनं, अतिशयैकरून देइजेतें
जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गा. अतिश
यदान करणें. अ. न.

अतिसारकी अतिसारोस्यास्तीति -
अतिसारकी, अतिसार आहे ज्यास
तो. त. अतिसार रोग झालेला पुरुष
इ. पु. न. इ. बं. स्त्री.

अतीन्द्रियं इन्द्रियमतिक्रान्तमतीन्द्रि-
यं, इन्द्रियातें अतिक्रमण करून राहि
लें जें तें. स. इन्द्रियागोचर. वि. अ.
पु. न. आबं. स्त्री.

अतीव अतिचइवचेत्यतीव, अत्यं
त निश्चयैकरून. स. अतिशयार्थी -
अव्य.

अत्तिका अत्तिष्वात्स्वार्थीवचनेरि-
त्यत्तिका, ष्वात्स्वार्थीतें वचनानीं प्र
क्षण करित्ये ह्य. त्रासदेत्येजी ती. कृ.
अदधा. प्रक्षण. अ. ज्येष्ठभगिनी. २
चुड्डी. ३ नात्योक्ति. आबं. स्त्री.

अत्यंतकोपनः अत्यंतकुप्यतित-
च्छीलः अत्यंतकोपनः, अत्यंत को

पनशील ह्य. कोपिष्ठस्वप्नवाचाजी -
तो. कृ. कुपधा. क्रोध. अ. अतिकोपि
ष्ठ. वि. अ. पु. न. इ. बं. स्त्री.

अत्यंतानः अत्यंतगामी अत्यंतानः,
अत्यंत गमन करितो जो तो. त. फार
चालणारा. अ. पु.

अत्ययः अत्ययनमनेन वा अत्ययः,
अतिशयैकरून जें गमन ह्य. मरणतें.
किंवा तें होतें जेणें करून तो. कृ. अय
धा. गति. अ. मरण. अ. पु.

अत्यल्पः अतिशयेन अल्पः अत्यल्पः,
अतिशयैकरून जो अल्प तो. स. अ
त्यंत अल्प. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अत्यर्थं अर्थमतिक्रान्तमत्यर्थं, अर्था
प्रत अतिक्रमण करून राहते जें तें.
स. अतिशय. अ. न.

अत्यध्यक्ष अक्षेऽपु इति अध्यक्षं अ
ध्यक्षमतिक्रान्तमत्यध्यक्षं, इन्द्रियांचे
ठायीं ह्य. इन्द्रियागोचर जें तें अध्य
क्ष त्याप्रत अतिक्रमण करून राहिलें
तें अत्यध्यक्ष. स. इन्द्रियातीत. अन.

अत्याहितं अतीवमनसि आधीय
तेस्मइति अत्याहितं, अत्यंतमना
चाठायीं धरलें जें तें. कृ. उधा. अधा.
धारण. अ. जीवाची आशान धरितां

केलेले साहसकर्म. २ मोठें भय. अ. न.
अभिः अभुंते इत्यभिः, व्याप्तकरितो
 जो तो. कृ. अशुधा. व्याप्तिअ. अत्रिना
 मकसमर्षीतला एकऋषि. इ. पु.

अथ अर्थयत इति अथ, प्रश्नाद्यर्थानां
 याच्ना करणारा ह्य. अनंतराद्यर्थकजो
 तो. कृ. अर्थधा. उपयाच्नाअ. मंगल.
 २ प्रारंभ. ३ प्रश्न. ४ अनंतर. ५ साक-
 ल्य. उ. अथातो ब्रह्मजिज्ञासा. २ अ-
 थशब्दानुशासनं लिख्यते. ३ स्नानं कृ-
 त्वाथसुंजीत. ४ अथवक्तुंसमर्थोसि.
 ५ अथधाम्स्त्रूमः को. समुच्चय. सं-
 शय. अधिकार. प्रतिज्ञा. अव्य.

अथो विग्रहादिसर्वपूर्वशब्दाप्रमाणं. -
 अव्य.

अदंष्ट्रं दंष्ट्रादन्यददंष्ट्रं, अल्पाहून
 जें अन्यह्य. अधिक तें. स. पुष्कळ.
 वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अदर्शनं दर्शनस्य अभावः अदर्शनं,
 दर्शनाच्चा जो अभाव ह्य. दर्शनप्रति-
 बंध तें. कृ. हशिर्धा. प्रेक्षणअ. ह
 षाचें आच्छादन. अ. न.

अदितिनंदनः अदिनेनेंदनः अ-
 दितिनंदनः, अदितीजीतिचा जो.
 नंदन ह्य. पुत्र तो. स. देव. अ. पु.

अदृक् नदृष्टिरस्येति अदृक्, नाहीं आ
 हे दृष्टिजास तो. स. आंधळा. श. पु.

अदृष्टं नदृष्टमदृष्टं, दृष्ट ह्य. अवलोकित
 तजें तें. नदृष्टजें दृष्ट तें. अथवा अकस्मा
 त प्राप्त होतें जें तें. स. अनवलोकित.-
 अग्न्युत्पात अतिदृष्टि अनादृष्टि मूष
 क शलभ घानीं केलेले भय. अ. न.

अदृष्टिः विरुद्धादृष्टिरदृष्टिः, विरुद्ध स.
 प्रतिकूल जी दृष्टि ती. स. क्रूरदृष्टि. इ.
 स्त्री.

अद्वा अतंसंततंगमनंदधातीति अद्वा,
 निरंतर गमनाला धारण करितो जो तो.
 कृ. दुधाज्धा. धारणपोषणअ. सा-
 स्नाद्याअर्थी. उ. अद्वा अवेति. अव्य.

अद्भुतं अदाश्चर्यंतस्य भवन् अद्भुतं, आश्चर्यो
 चें जें भवन ह्य. उत्पत्ति तें. स. आश्च-
 र्य. २ आठरसांतील एकरस. अ. न.

अद्वरः अक्षुंशीलमस्येत्यद्वरः, भक्ष
 ण करण्याचा आहे शील ह्य. स्वभाव
 जाचा तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. रवा-
 दाड. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अद्य अस्मिन्नहनि अद्य, आजच्यादि
 वसीं जें तें. त. आजच्याअर्थी. उ. अ-
 द्यगतुं नशक्नोमि. अव्य.

अद्रिः अन्ति अद्यतेवा अद्रिः, भक्षण

करितो अथवा मक्षिजेतो जो तो. क.

अदधा. मक्षणअ. पर्वत. २ वृक्ष. ३ सू

कं. इ. पु.

अद्वयवादी अद्वयवदत्ववश्यमित्य

द्वयवादी, अवश्य अद्वयानें बोलणारा

जो तो. क. वदधा. व्यक्तवाणीअ. बुधा

ना अवतार. इ. पु.

अधमः अवत्यस्मादात्मानमधोभवो

वा अधमः, रक्षणकरिजेतें जा पासून-

किंवा अधोमार्गी जो होतो तो. क. अव

धा. रक्षणअ. त. निकृष्ट. २ न्यून. वि

अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधमर्णः अधममृणमस्थाधमर्णः,

अधमआहे ऋणजाचें तो. स. ऋण-

घेणारा रिणको. अ. पु.

अधरः धरादूर्ध्वात्करिनाद्वाअन्योधरः

उर्ध्वकिंवा कठिणयाहून जो अन्यतो किं

वा नधीयत इत्यधरः, नाहींविध्वंसनक

रीत जो तो. स. क. धृङ्. धा. अवध्वंस

नअ. अधरोष्ठ. ओंठ. अ. पु. २ रवा-

लचा. ३ अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

अधरात् अधरस्मिन्देशोकालेवाअ

धरात्, अधोदेशीं अथवा कालीलोक्त

उ. अधराद्गतः अच्य.

अधरेण अधरस्यांदिशिअधरेण,

ग्रामादिकापेक्षां पश्चिमसमीपजें तें.

अर्थअधरात् याशब्दाप्रमाणें अच्य.

अधरेद्युः अधरेन्हिअधरेद्युः स्वान्या

दिवसाच्यादृष्टीजो तो. त. अधरदिव

सीं त्याअर्थीं उ. अधरेद्युः प्रसूता. अच्य.

अधस्तात् अधःअधरस्मिन्नधस्ता

त् अधोभागाचेदृष्टीजो तो. त. स्वर्लीं

त्याअर्थीं उ. अधस्ताद्गतः अच्य.

अधामार्गवः धाम्नोर्गः गतिः धामार्गी, धाम

र्गंवातीति धामार्गवः अविद्यमानः धा

मार्गीवोयस्यात्सः अधामार्गवः, धामा

र्गाच्चा गतीतें देतो जो तो धामार्गव अ

विद्यमान आहे धामार्गव जाहून तो.

क. वाधा. गतिअ. आघाउपाचें झट

अ. पु.

अधिकं अध्याकूटमधिकं, अत्यंत-

आकूट ह्म. परिमाणावर जें तें. त. अ

धिक. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधिकर्हिः अधिकान्कर्हिर्नस्येत्यधि

कर्हिः, अधिक आहे ऋद्धि ह्म. समृ

द्धिजाची तो. स. संपन्न. वि. इ. पु. न.

आबं. स्त्री.

अधिकांगं अधिकसंगादधिकांगं अं

गापेक्षां जें अधिक तें. स. पुरुषानें आं

गररवाघालून पाटीवरून छातीवर

बांधलेले वस्त्र ज्यास पचांगी असें ह्मणतात ती. अ. न.

अधिकारः अधिकरणमधिकारः, अधिकाराचें जें करण ह्म. क्रिया तो. क. उरुज्धा. करण अ. व्यवस्था ठेवणें. अ. पु.

अधिकृतः अधिउपरिकृतो अधिकृतः, उपरिभागाचे वरवीं जोकृत तो. स. अधिकारी. अ. पु.

अधिक्षिप्तः अधिक्षिप्यते स्म इत्यधिक्षिप्तः, अधिक्षिपेजेला ह्म. तिरस्कृतकेला जो तो. क. क्षिपधा. प्रेरणअ. आक्षेपिलेला. अ. पु. आबं. स्त्री. अ. न.

अधित्यका अध्यारूढाभूमिरधित्यका, अध्यारूढा ह्म. उच्चप्रदेशींची जीभूमि ती. त. पर्वतावरची उंचभूमि. आबं. स्त्री.

अधिपः अधिपातीत्यधिपः, अत्यंतरक्षण करितो जो तो. क. पाधा. रक्षणअ. प्रभु अथवा यजमान. अ. पु.

अधिभूः अधिभवतीत्यधिभूः, प्रभुत्वें करून होतो जो तो. क. भूधा. सत्ताअ. प्रभु स्वामी. ऊ. पु.

अधिरोहिणी अधिरुत्यतेऽनयाः धिरोहिणी, आरोहण करिता हेत जीणें ती. क. रुहधा. बीजादिक अ. शिडी, निसण. ईबं. स्त्री.

अधिवासनं अधिवास्यत इत्यधिवासनं, अधिकसुवासित करितात जें तें. क. वासधा. उपसेवनअ. गंधमाल्यादिकांनीं केलेला संस्कार. अ. न.

अधिविन्ना अधिउपरिविन्नालोपस्थाः सा अधिविन्ना, अध्युपरि ह्म. पूर्वीं आहेपतीला लाफजीचा ती. स. अनेक स्थियांतून पूर्वीं पाणिग्रहण केलेली आबं. स्त्री.

अधिश्चयणी अधिश्रियते चाधिश्चयणी, पाक करिजेतो जीचाराचीं ती. क. श्रीज्धा. पाकअ. चूल. ईबं. स्त्री.

अधिष्ठानं अधितिष्ठतिरधिष्ठीयते वा अधिष्ठानं, राह तो किंवारा हिजेतो जें पोंकरून तें. क. षाधा. गतिनिवर्तनअ. बसणें. २ चाक. ३ नगर. ४ प्रभाव. अ. न.

अधीनः इनमधिगतो अधीनः, स्वामी प्रत प्राप्त झाला जो तो. स. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधीरः नधीरो धैर्यमस्य अधीरः, ना

(२४)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

हीं आहें धैर्य जास तो. स. मयाने व्या-

कुल. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधीश्वर: अधिक: ईश्वर: अधीश्वर:

अधिक ह्य. अत्यंत जो ईश्वर तो. स. देशांतरींचे राजे सर्व जास नम्य आहेत तो. अ. पु.

अधुना अस्मिन्काले अधुना, याका-

लाचाराधीं. त. सांप्रत त्या अर्थी. अव्य.

अधृष्ट: धर्षंतीति धृष्टः, न धृष्टः अधृ-

ष्टः, सहन करितो जो तो धृष्ट न के जो धृष्ट तो अधृष्ट. स. लज्जित. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधोशुकं अधः अंशुकं अधोशुकं, -

देहाच्या अधोभाग संबंधी जें वस्त्र तें. स. नेसावयाचें वस्त्र. अ. न.

अधोक्षज: अधः अक्षजं यस्य स अधो-

क्षजः, आलीकडेस आहे इंद्रियजन्य ज्ञान जाच्या तो अधोक्षज. स. वि. षु. अ. पु.

अधोभुवनं अधः स्थितं भुवनं मधो-

भुवनं, अधोभागीं स्थित जें भुवन. ह्य. रसातल तें. स. पाताल. अ. न.

अधोसुरवः अधः सुरवंतस्य स अधो-

सुरवः, अधोभागीं आहे सुरवजें तें जाचें तो. स. अधोवदन. वि. अ. पु. न. -

ई. बं. स्त्री.

अध्यक्ष: अधिगतो ह्यमधिगतो ह्येण.

वाक्षेषु अधिकृतो धिक्तान्यक्षाण्यस्या

ध्यक्षोति वा अध्यक्षः, इंद्रियांप्रत किं

वा इंद्रियेंकरून अथवा व्यवहाराविष

यीं अधिकृत आहे त अक्षिजाचीं अथ

वा व्याप्तिकरितो जो तो. स. २. ह. अ.

म्यूधा. व्याप्ति. अ. अधिकारी. अ. पु.

२ प्रत्यक्ष. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अध्यवसायः अध्यवसानं अध्यव-

सायः, अध्यवसानजें तो. क. षोतक

मंणि. उत्साह. अ. पु.

अध्यापकः अध्यापयतीत्यध्यापकः,

पढवितो जो तो. क. इड्. धा. अध्यय

न अ. पढविणारा. अ. पु.

अध्याहारः अध्याहरणं अध्याहारः,

अध्याहरण ह्य. ग्रंथादिकांत अर्थपूर्णक

रितां चौरयपदादिकांची जी चोचना

तो अध्याहार. क. ह्य. धा. हरण अ.

नर्क. अ. पु.

अध्यूता अधिउपरि ऊट सुद्धनंच-

स्याः सा अध्यूता, उपरि कालीं ह्य. प्र

थमतः आहे विवाह जीचा ती. स. ए

कापुरुषानें अनेक विवाहिते स्त्रियां

तील पहिली स्त्री. आबं. स्त्री.

अधोषणा अधोषणमधोषणा,
आमधेन जेतो ह. इषधा गतिअ कोणे
ककगीविषयी शर्यना ककून सांगणे.
आबं स्त्री.

अध्वगः अध्वानगच्छतीति अध्वगः,
मार्गाप्रत गमन करितो जो तो ह. ग
स्वधा गतिअ मार्गस्थ. वि. अ. पु.
न. आबं स्त्री.

अध्वनीनः अध्वानमलंगच्छतीति
अध्वनीनः, मार्गाप्रत अत्यंत गमन
करितो जो तो. त. मार्गस्थ. वि. अ.
पु. न. आबं स्त्री.

अध्वा अत्तिबलमिति अध्वा, बल
क्षीण करितो जो तो. ह. अदधा. म
क्षणअ. मार्ग. न. पु.

अध्वन्यः विग्रहादिसर्व अध्वनीनश
द्वाप्रमाणे.

अध्वरः नध्वरतीत्यध्वरः, कौटिल्या
तें पावत नाही जो तो. ह. ध्वधा. ह
ळनअ. यज्ञ. अ. पु.

अध्वर्युः अध्वरंघातीति अध्वर्युः,
यज्ञाप्रत जातो जो तो. ह. याधा. प्रा
पणअ. यज्ञवेदी कलिज. उ. पु.

अनसुरं नमरास्तान्यसुराणि च -
स्थित्तरदनसुरं, नाही आहेत प्रश

स्तासुरं जाचेबायीतें स अवाच्य
भाषण. अ. न.

अनंगः नास्तिअंगं चस्येति अनंगः,
नाहीं आहे अंग ह. शरीर जेतें जा
सतो. स. मदन. अ. पु.

अनच्छः नअच्छःअनच्छः, नहे
जोअच्छ ह. स्वच्छ तो. स. गदूळ.
वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अनडान् अनः शंकरं वहतीति अन
डान्, शकटातें वाहतो जो तो. ह. व
हधा. प्रापणअ. बेल. ह. पु. न. ई. स्त्री.

अनध्यसं असमधिगतमध्यसं न
अध्यसं अनध्यसं इन्द्रियप्राप्त जेतें
अध्यस नहे जें प्रत्यस तें अनध्यस.
स. वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अनंतः नअंतोयस्यसःअनंतः, ना
हीं आहे अंत जो तो जाचा तो. स. शे
ष. अ. पु. २ विष्णु. अ. पु. ३ आकाश
अ. पु. न. ४ मर्यादातीत. वि. अ. पु.
न. आबं स्त्री.

अनंता नामस्यंतोयस्याः सा अनंता,
नाहीं आहे अंत जो तो जीचा ती. स.
पृथ्वी. २ धमसा. ३ दूर्वा. ४ अग्निशि
खा. ५ उपरती ह. उपरसाल. आ
बं स्त्री.

(२८)

(अ.)

विग्रहकोशः

(अ.)

अनीक अनन्त्यनेनानीकं, जीवनहो
तेहं जेणेंकरून तें. क. अनघा. प्राण
नअ. सेना, फौज. अ. न.

अनीकस्थः अनीकेतिष्ठतीति अ
नीकस्थः, सेन्याचेगार्थीराहतो जोतो
क. घाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेनारक्ष
कगण. अ. पु.

अनीकिनी अनीकरणेतिप्रयोज
नत्वेनअस्याअनीकिनी, सेन्यआहे
अतिप्रयोजनत्वेकरून जीसती. से
नाईब. स्त्री. त

अनु अन्नितीत्यनु, पूर्वव्यापारांवाचू
न ज्याचीउपपत्तिहोत नाही. तें. कृष्ण
नधा. प्राणनअ. पश्चान्. सादृश्या
र्थी भूपमनुगच्छति. अपितर मनुकु
र्वते. को. लक्षण. वीप्सा. इत्यंभूत
भाग. आशाम. हीन. सह. अव्यय.

अनुकः अनुकामयत इत्यनुकः, -
कामना ह्य. इच्छा करितो जो तो.
क. कमुधा. कांतिअ. अतिकामी. का
मुक. कामाभिभूत. अ. पु.

अनुकंपा अनुकंपनमनुकंपा/अ
नुकंपनजेंती. क. कप्रिधा. चलनअ.
दया. आकं. स्त्री.

अनुकर्षा अनुकृष्यतेनेनानुकर्षा,

अनुकर्षणकरिजेतें जेणेंकरून तो.
क. कृषधा. विलेखनंअ. रंध्याच्या
रवालच्या बाजूचें एक लांकूड. न. पु.

अनुकर्षः विग्रहादिमर्व अनुकर्षा
शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

अनुकल्पः अनुहीनः कल्पोअनु
कल्पः, गौणजोविधितो. स. गौण
पक्ष. अ. पु.

अनुकामीनः कामस्यसदृशमनु
कामंतद्वामीअनुकामीनः, यथेच्छ
जें गमन त्यातें करितो जो तो. त.
स्वच्छं दानें फिरणारा. वि. अ. पु. न.
आकं. स्त्री.

अनुकारः अनुकरणमनुकारः,
अनुकरणजें तो. क. कृष्धा. कर
णअर्थ. अनुकरण, दुसऱ्यासार
खेंकरणें. अ. पु.

अनुक्रमः अनुक्रमणमनुक्रम
अनुक्रमणजें तो. क. कमुधा. प.
दक्षिणअ. क्रम. अ. पु.

अनुक्रोशः अनुक्रोशंत्यनेनेति
अनुक्रोशः, आह्वानकरितातजे
णेंकरून तो. क. कुशधा. आह्वा
नअ. दया. अ. पु.

अनुगं अहमिंद्रियं प्रतिगतमनु

ग, इंद्रियांप्रतगत स. प्राप्ततें. क. ग
स्वधां गतिअ. अनुसरून व्वाअर्थां.
अव्यय.

अनुग्रहः अनुग्रहणमनुग्रहः, अनुग्र
हणजंतो. क. ग्रहधा. उपादानअ.
सीकार, २ उपदेशविशेष. अ. पु.

अनुचरः अनुचरतीत्यनुचरः, अनु
लेखनगमन करितो जो तो. क. चर
धा. गतिअ. सेवक, चाकर. अ. पु.

अनुजः अनुपश्चाज्जातः अनुजः,
पाठीमागून झालेला. स. कनिष्ठर्षधु.
अ. पु.

अनुजीवी अनुजीवितुंशीलमस्या
नुजीवी, स्वामिजीवनाला अनुसरून
नजगण्याविषयीं आहे स्वभावजा
चा तो. क. जीवधा. प्राणधारणअ.
सेवक चाकर. इन्. पु.

अनुतर्षणं अनुतृष्यतेअनेनेति-
अनुतर्षणं, अनुतर्षण हीनें हेजेणें
करूनतें. क. तृषाधा. पिपासाअ.
मद्यपान. अ. न.

अनुतापः अनुतपनमनुतापः,
अनुतपन स. संतापनजंतो. क.
तपधा. संतापअ. पश्चात्तापअ.
पु.

अनुत्तमः नीनमोयस्मान्दित्यनुत्तमः,
नाहींआहे उत्तम जाहून तो. स. सुरव
२ सर्वोत्तम. अ. पु.

अनुत्तरः नउत्तरोयस्मादित्यनुत्तरः.
नाहींआहे उत्तर स. मोटा जाहून-
तो. स. श्रेष्ठ. २ उत्तम. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अनुदान्तः उच्चैरादीयंतो उच्चार्यंतै
इतिउदात्तः नउदान्तः अनुदान्तः उ
च्चस्वरानें उच्चारिजेतो तो उदान्त न
हे. जो उदान्त तो अनुदान्त स. स्वर
विशेष. अ. पु.

अनुपदं परस्यपश्चादनुपदं, अन्त्या
चा पश्चात् जें तें. स. अन्याचालग
त अनुसरून. अव्य.

अनुपदीना पादस्यायामेनुपदं-
अनुपदंबद्धानुपदीना, चरणा-
चा जो आचाम स. विस्तारतें अनु
पद अनुपदजीबद्धानी अनुपदीना.
स. बाहाण. आ. स्त्री.

अनुपमा नास्तिउपमायस्याः साअ
नुपमा, नाहींआहे बलवर्णादिजें क
रूनउपमाजीसती. स. कुमुदनाम
क नेंकंतादिशेचाहतीची स्त्री. आ-
बं. स्त्री.

अनुप्लवः अनुप्लवतइत्यनुप्लवः । प

श्चात् गमन करितो जो तो हः पुडु
धः गतिअः अनुचर सेवकः अः पुः

अनुबंधः अनुबन्धतेनेनेत्यनुबंधः

अनुबंधकरिजेतो जेणेंकरून तो हः
बधधा बंधनअः दोषोद्घातन २ प्रह
तिप्रत्ययांतील नम्बरभाग ३ माता
पितर यांस अनुसरणारा पुत्र ४ प्र-
कृतकार्यास अनुसरणें अः पुः

अनुबोधः अनुबुद्धिरनुबोधः पूर्वा

वगमनाला अनुसरून जो अवगम
तो हः बुधधा अवगमनअः जाव
स्तूचा गंधगेला त्यास तो पुनः आण
णें अः पुः

अनुभवः अनुभवनमनुभवः अ

नुभवन झ अनुभव घेणें जें तो हः
सूधा सत्ताअः साक्षात्कार अः पुः

अनुभावः अनुभावयतिरभावः

तिअनुभावः १ रसांप्रतउत्पादनक
रितो जो तो हः सूधा सत्ताअः अ
भिप्रायसूचक नेत्र कटाक्षादिक २
प्रभाव ३ साधूंचा बुद्धिनिश्चय अः पुः

अनुमतिः अनुमन्यतेनप्रत्येभ्यः

अनुमतिः अनुमोदिजेत्वे जी ती
हः मनधा ज्ञानअः अनुमोदन २

कलाहीन बंदानें पुनः पौर्णिमा इत्या

अनुयोगः अनुयोजनमनुयोगः अ

नुयोजन जें तो हः सुजिरधा योग-
अः प्रश्न अः पुः

अनुरोधः अनुगम्यरो धनमनुरोधः

अनुगमन करून जें पशाचें रोधन तो
हः रुधिरधा आवरणअः अनुकूल-
ता अः पुः

अनुलापः अनुलपनमनुलापः अ

नुलपन जें तो हः लपथा व्यक्तवाणी
अः शोकयुक्तभाषण अः पुः

अनुलेपनं अनुलिप्यतेनेनेत्यनुले

पनं अंगादिकास लेप केला जातो -
जेणेंकरून तें हः लिपधा उपदेह
अः गंधाची उदीवर्गैरे अः नः

अनुवर्तनं अनुगम्यवर्तनमनुवर्तनं

अनुगमनानें जें वर्तन तें हः हतुधा
वर्तनअः अनुकूलता अः नः

अनुवाकः अनुच्यतेअनुवाकः अ

रंवारउच्चारण केला जातो जो तो हः
वचधा परिभाषणअः वेदांचा अव
यव अः पुः

अनुशयः अनुशयनमनेनवास्तवः

अनुशयन झ पश्चात्ताप अथवा तो
आहे जेणेंकरून तो हः शीतुःधा

संप्रथ- दीर्घदंष्ट्र- २ पश्चानाप- ३ अनु
बंधप्रद्व्याचां अ- अ- पु-

अनुष्ठा: नृष्ठाः अनुष्ठाः, नद्वे जो उ
ष्णतो स- उष्णनद्वे तो- २ आलस्ययु
क्त- वि- अ- पु- न- आबं- स्त्री-

अनुहार: अनुहरणमनुहारः, अनु
हरणजें तो- ह- हृत्था- हरण अ- अ
नुकरणकरणे- अ- पु-

अनूनकं ऊनयतीतिऊनं नऊनमनूनं
अनूनमेवअनूनकं, अपूर्णहोतेंजेंतें
ऊन नद्वेजेंऊन ह- नून तें अनून-
अनूनजेंतेंच अनूनक- त- स्वभाव-
वंश- अ- न- ३ पूर्वजन्म- अ- पु-

अनूचानः अन्वगोचदिनिअनूचानः
सांगवेदाध्ययन करिता झालाजो तो-
ह- बन्धा- परिभाषण अ- यथासांग
वेदाध्ययनकर्ता- वि- अ- पु- न- आबं-
स्त्री-

अनूनं ऊनयतीत्यूनं नऊनमनूनं,
ऊनयति ह- नूनहोतेंजेंतेंऊन नद्वे
जेऊन तें- स- संपूर्ण- वि- अ- पु- न-
आबंस्त्री-

अनू कं अनूनमेवअनू कं, अनू
नजेंतेंचअनू क- त- परिपूर्ण- वि-
अ- पु- न- आबंस्त्री-

अनूपं अनुगतभाषोअनेतिअनूपं,
अनुगत ह- प्राप्तआहेत उदकें जाचे
दार्थी तो- स- जलप्राप ह- पाणथल
भूमदेश- वि- अ- पु- न- आबं- स्त्री-

अनूरुः अविद्यमानावूरूपस्येत्यनू
रुः, नाहीं आहेत ऊरू ह- माझाजा
स तो- स- सूर्यसारथि- उ- पु-

अनृजुः नक्रजुःअनृजुः, नद्वे जो क
जु ह- सरळ तो- स- वक्र- वि- अ- पु-
ईउस्त्री- उ- न-

अनृतं नक्रतमनृतं, नद्वे-जेंक्रत ह-
सत्य किंवा उच्छशीलादि तें- स- अनृ
तभाषण- २ रुषिकर्म- अ- न-

अनेकपः अनेकेनकरेणमुरवेनच
पिबतीतिअनेकपः, अनेक ह- कुंउदं
डानें व मुरगानें उदकपान करितो जो
तो- ह- पाथा- पान अ- हनी- अ- पु-

अनेडसूकः नएडसूकोस्मादनैडसू
कः, नाहीं आहे एडसूकजाहून तो-
स- झुकाअसूनबेहसा- २ आंधळा- ३
शर- अ- पु-

अनेहाः नईहतइत्यनेहाः, नाहीं चे-
ष्टकरीन जो तो- ह- इहथा- वेष्टा अ-
काळ- स- पु-

अनोकहः अनसःअदंनमिंहतीति

३२) (अ.) विग्रहकोश. (अ.)

अनोरुहः, शकटाच्यागतीनें प्रतिबंध-
करितो जो तो. क. हनधा. हिंसाअ-
दृष्टविशेष. अ. पु.

अंतःपुरं अंतरेपूरेगृहंअंतःपुरं,
अभ्यंतराचाराणीं जें गृहें स. सजां-
वें स्त्रीगृह. अ. न.

अंतः अंतनमंतः, अंतन स. नाश-
जोतो. क. अनिधा. बंधनअ. मरण
२. नाश. ३. समाप्ति. अ. पु. ४. शेवटचा
वि. अ. पु. न. आंच. स्त्री.

अंतकः अंतकरोतीत्यंतकः अंत-
स. मरणांत नाश करितो जो तो. क.
रूधा. करणअ. यम. अ. पु.

अंतरं अंतरानिअंतरं, अंतरानें दे-
नें जें तें. क. राधा. दानअर्थ. अव-
काश. २. अवधि. ३. पांशरूप. ४. आ-
च्छादन. ५. प्रेद. ६. छिद्र. ७. अवसर.
८. मध्य. ९. अंतरात्मा १०. सादृश्य. अ.
न. ११. आखीय. उ०. १. अंतरेहिमं
२. मासांतरेदेवं. ३. अंतरेशास्त्राः
४. पर्वतांतरितोरग्निरिः. ५. यदंतरंसर्ष
पशैलराजयोः. ६. प्रहसंतरप्रहर्तव्यं.
७. अंतरंगः सेवकः. ८. आवघोरंतरे
पर्वतः. ९. दृष्टांतरेज्योतिरूपः. १०.
धकारस्यहकारांतरनमः. ११. अच

मत्यंतरोमम. वि. अ. पु. न. आंच. स्त्री

अंतरा अंतरेतीतिअंतरां मध्यक-
पार्थी गमनकरितो जो तो. क. इण-
धा. गतिअ. मध्यभागी. उ. त्यांसां
चांतराअंतरेण वाकमंडलुः. अच.

अंतरायः अंतर्मध्ये अंतरस्यभव-
धानस्यवा अयनमंतरायः. क. अ-
यथा. गतिअ. विघ्न. अ. पु.

अंतरालं अंतरंलातीतिअंतरालं,
अंतर स. मध्य त्याप्रतलातिग्रहण
करितें जें तें. क. लाधा. आदानअ.
मध्यभागींचा अवकाश. अ. न.

अंतरिक्षं अंतरीक्षं अंतःक-
क्षाणिनक्षत्राणिअस्म्येत्यंतरिक्षं,
अभ्यंतराचाराणीं आहेत ऋक्षे स-
नक्षत्रे जीतीं ज्याच्या तें. स. आकाश.
अ. न.

अंतरीपं अंतर्गताः आपः अवेति
अंतरीपं, अंतर्मत आहेत उदके ज्वा-
चेरायीतें. स. द्वीप स. बेट. अ. न.

अंतरीचं अंतरेप्रवंअंतरीचं, परि-
धानाविषयीं झालें जें तें. त. शिवा
वयाचें वस्तू. अ. न.

अंतरे विग्रहादिसर्वं अन्तःशब्दा
प्रमाणं

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

(३३)

अंतरेण विग्रहादिमध्यार्धपर्यंतपूर्व
शब्दाप्रमाणैः १ त्यासादीं ३रां चून
४विना ७. खंसां चान्तरेण क मंडलः,
२खदंतरेण कणमेतत् ३पुत्रमंतरे-
णागतः पिता ४ अंतरे चंडालगृहाः,
अथय.

अंतर्गतं अंतर्गम्यते स्म इत्यंतर्गतं,
अभ्यंतराचार्याणीं जैतीनतं. क. गम्बु
धा. गतिअ. विस्मृतिस्मरकेंलें. वि
अ. पु. न. आचं. स्त्री.

अंतर्द्वारं अंतःस्थितं द्वारं अंतर्द्वारं,
रं, अंतःस्थितं जें द्वारतें. स. गुप्त-
द्वारः अ. न.

अंतर्द्वा. अंतर्द्वाः अंतर्धानं अंतर्-
धां. अंतर्धानं जैती. क. उधात्रधा.
धारणअ. आच्छादन. आ. स्त्री इ. स्त्री

अंतर्मनाः अंतर्मनोस्य अंतर्मनाः,
अभ्यंतराचेराणीं विवन्न आदे मन्त्रजा
चें तो. स. अग्र. वि. स. पु. स्त्री. न.

अंतर्वेशिकः अंतर्वेशीनियुक्तः अं-
तर्वेशिकः, अभ्यंतरगृहीं जो नियुक्त
ती. क. अंत. पु. शीं पोत्रिलेला. अ. पु.

अंतर्वस्त्री अंतरकल्पसांगर्भइति अं-
तर्वस्त्री, अभ्यंतरां आदे गर्भजीव्याती.
क. गरीहरस्त्री. ईचं. स्त्री.

अंतर्वाणिः अंतर्वाणचनीत्यंतर्वाणिः,
अभ्यंतराचेराणीं शब्द करितो जो तो.
क. वण्धा. शब्दअ. शास्त्रजाणुणा
रा. वि. इ. पु. स्त्री. न.

अंतावसायी अंतमवसितुंशीलम
स्य अंतावसायी, अंताप्रत अवसितु
ह्य. अंतकर्माविषयीं आदे स्वभाव जा
च तो. क. शोधा. अंतकर्मअ. नापित
हावी. न. न.

अंतिकः अंतोस्मात्कीत्यंतिकः, स
मीपभाग आदे जास तो. न. जवळना
वि. अ. पु. न. आचं. स्त्री.

अंतिकतमं अतिशयेन अंतिकं-
अंतिकतमं, अतिशयेक रूज जें स
मीपतें. त. फारजवळचें. वि. अ. पु.
न. आचं. स्त्री.

अंतिका अंतत्यतेव अंतिका, अग्नि
बंधन करिजेतें जीचेराणीं ती. क.
अतिधा. बंधनअ. बूल. धाचं. स्त्री.

अंतिकाश्रयः अंतिके आश्रयने-
आश्रयणं रा अंतिकाश्रयः, समी
पभागीं आश्रिजेतो अथवा आश्र
यणजें तो. क. शीत्रधा. सेबाअ.
समीपाश्रयण. अ. पु.

अंतेवासी अंतेसमीपेवस्तुंशील

(३४)

(अ.)

विग्रहकाश.

(अ.)

मस्येत्यंतेवासी. गुरुमयीपवास कर
पणाचा आहे स्वभाव जाचा. क. वस-
धा. निवासअ. शिष्य. २ चांडाल. न. पु.

अंत्यं अंतेभवअंत्यं, अंतीं जें उत्पन्न
तें. त. श्वेटवें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंत्रं अंतनीतिअंत्रं. बंधन करितें जें
तें. क. अतिधा. बंधनअ. आंतडें. अन.

अंदिका अंधनेत्रअंदिका, क. अ-
रिधा. बाकीसर्व अंतिकाश. म.

अंदुकः अंधतेनेनेतिअंदूःसंव अंदु-
कः. बंधनहोतें जीणें नी अंदू तोच अं-
दुक. त. मांककम्बेडी. अ. पु.

अंदूकः अदूरेवअंदूकः, अर्थादिसर्व
पूर्व शब्दा प्रमाणें.

अंधकरिपुः अंधकस्वर्गिपुः नाशः
क. अंधकरिपुः, अंधकासुराचा जो
रिपु तो. म. शंकर. अ. पु.

अंधः अंधयतीत्बंधः, अंधअथवा दृ-
ष्टिरोधकरितें जें तें. क. अंधधा. दृश्यु
पघानअ. आंधका. वि. अ. पु. न.
आंबं. स्त्री. २ स. न.

अंधकारः अंधनंअंधः अंधं करोती
संधकारः, आंध्यातें करितो जो तो.
क. कृष्णा. करणअ. काळोस. अ.
उर्ध्वं.

अंधतमसं अंधयतीत्बंधअंधं च न-
नममअंधतमसं, अंधकरितें जें तें
अंध, अंधअसें जें नम तें. म. गाढभा-
धार. अ. न.

अंधः अंधयतीत्बंधः. मदद्वाराअंधी
भूत करितें जें तें. क. अंधधा. दृश्यु
पघानअ. अन्न. स. न.

अंधुः अंधयतीत्बंधुः, दृष्टीला उपप-
त्त करितो जो तो. क. अंधधा. दृश्युप-
घानअ. कूप. उ. पु.

अन्नं अघतेस्मइत्यन्नं. प्रक्षितें जां
जें तें. क. अदधा. प्रक्षणअ. प्रक्षण
केलेलें. वि. अ. पु. न. आंबं. स्त्री. २
शिजलेलें धान्य. अ. न.

अन्यः अननीत्यन्यः. अन्याचा विरो-
धपूर्वक जगतो जो तो. क. अन्धाः प्रा-
णनअ. दुसरा. वि. अ. पु. न. आंबं.
स्त्री.

अन्यतरः दयोरन्यो अन्यतरः, दो
होमधें जो एक तो. अन्यएषान्यतरं
वर्धित्वा अन्यजो तोच अन्यतरः. दो
होंतून एक. किं. कू. म.

अन्यतरेषुः अन्यतरमिन्नहमि
अन्यतरेषुः, दोहीदिवसांतून कोष
सा एकेदिवसांतून अन्यतरदिवसांतून.

त्याअर्थी उ. अन्यतरेषुः विनरंद्र.
स्यमि. अथ.

अन्येषुः अन्यस्मिन्ननि अन्येषुः अ.
न्यदिवसाचेवार्थी. त. अन्यदिवसीं-
त्याअर्थी उ. अन्येषु रात्मानुचरस्य
भाव. अथ.

अन्वहं अहमिन्द्रियमनुगच्छति-
इति अन्वहं, इन्द्रियाग्रत अनुगमन
करिते जें तें. क. गच्छा. गतिअ-
इन्द्रियानुसरण त्याअर्थी. अथ.

अन्वक अन्वचतीति अन्वक, अनु
कक्ष्ण जें तें. क. अन्वुधा. गतिअ.
अन्वक्षशब्दाचा अर्थ. अथ.

अन्वयः अन्वीयते इति अन्वयः -
अनुलक्षे करून गमन करिजेतो जो
तो. क. इण्धा. गतिअ. वंशः कुल.
अ. पु.

अन्ववायः अन्ववायते अन्ववायः,
अनुकक्ष्ण गमन करिजेतो जो तो. क.
अयधा. गतिअ. वंशः अ. पु.

अन्वाहार्यं अन्वाहियते तदन्वाहा
र्यं, यासमासीं स. प्रतिमासीं कश्चिजे
न जें तें. क. वृद्धा. हरणअ. मासि
कमाद्य.

अन्विष्टं अन्वेष्यते वा इत्यन्विष्टं, सो

धिजें तें जें तें. क. इषधा. गतिअ. शो
धनेलें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अन्वीक्षणं अन्वीक्षा अन्वीक्षणं,
अवलोकन जें तें. क. ईक्षधा. दर्शन
अ. शोधणें. २ पाहणें. अ. न.

अन्वेषणं अन्विहिरन्वेषणं, धर्मा
दिकाचें अवलोकन स. अत्यासक्ति
पूर्वक शोधन जें तें. क. इषधा. गति.
अ. शोधणें. अ. न.

अन्वेषणा अन्वेषणमन्वेषणा, अ
न्वेषण स. शोधन जें ती. क. इषधा.
गतिअ. धर्मादिकाचें शोधन करणें.
आबं. स्त्री.

अन्वेषितं विग्रहादिसर्वं अन्विष्टं श
ब्दाप्रमाणं.

अपकारगीः अपकारार्थागीः अप
कारगीः, नाशार्थक जीवाणी ती.
स. अपकारक प्रावण. ई. स्त्री.

अपक्रमः अपक्रमणमपक्रमः,
अपक्रमण स. बुद्धापासून पलाय
न जें तें. क. क्रमुधा. पादविक्षेपअ.
पलायन, पळणें. अ. पु.

अपगा अपांसमूहो आपं तेन गच्छ
तीति अपगा, उदक समुदायानें गम
न करिते जी ती. क. गच्छधा. गतिअ.

(३६) (अ.) विग्रहकोश. (अ.)

नदी. आवं. स्त्री.

अपघनः अपहन्यते इत्यपघनः, इ
नन्नं देला जातो ह. तडिला जातो -
जोतो. ह. इनथा. हिंसाअ. शरीरत्वा
अवयव. अ. पु.

अपचयः अपचयवमपचयः, अप
चयन जें तो. ह. चित्रधा. चयनअ.
अपहार. २ नाश. अ. पु.

अपचायितं अपचितं अपचा
यते ष्येत्सपचायितं, पूजित केहे.
जें तें. ह. चायुधा. पूजाअ. पूजले
वा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अपचितिः अपचायनमपचितिः
पूजन जें ती. ह. चायुधा. पूजनअ.
पूजा. २ नाश. ३ पायश्चित्त. ४ स्वर्च.
५ दान. ई. स्त्री.

अपटांतरं परेऽन्तरं पटांतरं नप
टांतरमपटांतरं, वस्तुने जें अंतर -
तें पटांतर नाही जें पटांतर तें अप
टांतर. स. बहुप्र. अवकचा. वि. अ.
पु. न. आवं. स्त्री.

अपट्टः पटोरन्व. अपट्टः, पट्टस.
नितेयोत्साहन जो भिन्नतो. स. सेवी.
२ असमर्थ. वि. उ. पु. स्त्री. न. ईवं.
स्त्री. ई.

अपत्यां नपतत्समाहित्यपत्यां, नाही
पतन पावत पिता जायसून तें. ह. प.
त्पथा. सतिअ. मूल, बालक. अ. न.

अपत्रपा अपत्रपयतीत्यपत्रपा, न
ज्जित करिते जी ती. ह. अप्रुपथा. न
जाअ. लोकलज्जा. आवं. स्त्री.

अपत्रपिष्णुः अपत्रपतेनचीलः
अपत्रपिष्णुः, लज्जाशील जो तो. ह.
अप्रुपथा. लज्जाअ. लोकलज्जाबाळ
गणास. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अपथं अपगतः पंथाः अपथं, अपव
त ह. विरुद्ध जो मार्ग तें. स. कुमार्ग.
अ. न.

अपंथाः अपगतः पंथाः अपंथाः,
अपगत ह. वाईट जो मार्ग तो. स.
कुमार्ग. न. पु.

अपदानं अपदीयते इत्यपदानं, पूर्ण
चरित जें तें. ह. दुदयथा. दानअ.
पूर्वाचिं चरित्र. २ प्रशस्तकर्म. अ. न.

अपदांतरं परेऽन्तरं पदांतरं न
पदांतरं अपदांतरं, पदांतें जें अंतर तें
पदांतर नवे जें पदांतर तें. स. बहुप्र.
अवकचा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अपदिशां विद्येते इत्यपदिशां, दिशां
तें तें स्थानें. स. अपदिशां. स. स.

भाग. अ. न.

अपदेशः अपदिश्यते अतद्रूपेणेत्य
पदेशः, भिन्नरूपत्वाने अपदेशिजे-
लाजो तो. क. दिशधा. अनिसर्जन-
अ. कपट. २ लक्ष्य. ३ निमिन. अ. पु.

अपध्वस्तं अपध्वस्यते स्म इत्यपध्व
स्तं, भस्मितकेलाजो तो. क. ध्वंसधा.
अधः पतनअ. निर्भस्मित. २ चुरलेला
वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपघ्नंशः संस्कृतादपघ्नंशस्यप-
घ्नंशः, संस्कृता पासून ऋष्ट होतो
जो तो. क. घ्नंशुधा. अधः पतनअ.
अपघ्नब्. अ. पु.

अपयानं अपगतं यानमपयानं, अ
पगत स्म. पराक्रांत जें यान स्म. गम
न तें. स. अर्थ अपक्रम शब्दात्वात्.
अ. न.

अपरः अपरातीनिनपरो; परइति
वाअपरः, गमन करितो जो तो. किं-
वादुसरा. क. राधा. गतिअ. २ स. ह
तीच्या मागचा जंघादिप्रदेश. अ. न.
२ अन्य. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपरस्परः अपरमपरमअपर-
स्परः, क्रियानैरंतर्यजें तें. स. क्रिये
नैर्नैरंतर्य. उ. अपरस्परंगच्छंति.

अ. न. २ सततक्रिया करणारा. उ.
अपरस्पराः सार्थांगच्छंति. वि. अ. पु.
न. आबं. स्त्री.

अपराजिता नपराजिता अपरा
जिता, नव्हे जी पराजित ती. स. वि
ष्णुक्रांतानावाची एक वनोषधि. २ गो
कर्णीची वेल. आबं. स्त्री.

अपराद्धपृषत्कः अपराद्धः पृष
लोस्मादपराद्धपृषत्कः, लक्ष्यापासू
न ऋष्ट आहे बाण जाचा तो. स. जा
चाबाण लक्ष्यास बुकलेला. अ. पु.

अपराधः अपगतः राधो राधनमन्था
दित्यपराधः, गेली आहे सिद्धि जा पा
सून तो. स. अन्याय. अ. पु.

अपराहः अहः अपरोभागः अप
राहः, दिवसाचा जो अपर भाग तो.
स. दिवसाच्या दोन भागांतील दुस
रा भाग. व पांचांतील चवथा भाग.
अ. न.

अपरेद्युः अपरस्मिन्नहनि अपरे
द्युः. अपर दिवसाचे वार्षी. त. दुसऱ्या
दिवशीं त्या अर्थी. उ. आगतानपरेद्यु
स्तान्. अन्य.

अपरोक्षं अस्थाः परमिति परोक्षं,
नपरोक्षमपरोक्षं, अशीलाजें पर

(३८) (अ.) विश्वकोश. (अ.)

तें परोक्षं नहे जें परोक्ष तें स. प्रत्या
क्ष. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अघर्णा नविद्यंते पर्णान्यस्या इति अ
पर्णा. नाहीं आहेत तपकालीं मस्य
त्वं करून पर्णे हि जीस ती. स. पार्व
ती. आवं. स्त्री.

अपलापः अपलपनमपलापः, अप
लपन जें तो. क. लपधा. व्यक्तवाणिः
अ. निषेधवचन. अ. पु.

अपवर्गः पापेभ्यः अपवर्ज्येत इत्यपव
र्गः, पापां पासून वर्जित करितो जो क
उ. मोक्ष. २ त्याग. अ. पु.

अपवर्जनं अपवर्ज्यते तदपवर्जनं,
देरजे तें जें तें. क. वृजिधा. वर्जन अ.
दान. अ. न.

अपवादः अपवदनमपवादः, अमि
कम करून जी उक्ति तो. मत्सना क
रून भाषण. २ आज्ञा. अ. पु.

अपवारणं अपवार्यते; नेनेति अ
पवारणं, आछादिजे तें जें तें करून
तें. क. वृद्धा. आच्छादन अ. आच्छा
दन. अ. न.

अपशब्दः अपहृष्टसीदतीत्यपशब्दः
नीच जें तें द्योय तें तें विशरण पावतो
स. स्वेद युक्त गहते जो तो. क. पद्.

धा. विशरण अ. नीच. २ पानरु अ. पु.

अपशब्दः शब्दात् अपशब्दः अपश
ब्दः, शब्दा पासून शब्द आला जो तो.
स. अपशब्द. अ. पु.

अपशुः अपतिवृत्तीत्यपशुः, प्रतिकू
लत्वं करून स्थित जो तो. क. द्याधा.
गतिनिवृत्ति अ. विपरीत. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

अपसदः विश्वहादि सर्व अपशब्द श
ब्दा प्रमाणें.

अपसर्पः अपसर्पतीत्यपसर्पः अनि
यत मार्गानें गमन करितो जो तो. क.
सृष्ट्या. गति अ. बातमीदार. अ. पु.

अपसव्यं अपगतं सव्यादपसव्यं,
सव्या पासून जें अपगत तें स. दक्षि
ण क्ष. उज्वें अंग. २ विपरीत. वि.
अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अपस्करः अपकीर्यते स्वस्वस्थाने
विक्षिप्यते; पस्करः, स्वस्वस्थानीं तां
दिजे तो जो तो. क. कृधा. विक्षेप अ.
रथावयव. अ. पु.

अपस्मात् अपगतं स्मात्; अपस्मा
त्; शृता प्रतस्मान केला जो तो. स.
मृता देशानें स्मान केलेला. अ. पु.

अपहारः अपहरणमपहारः, अप

हरणजंतो. क. दुग्धा. हरणअ.

हरणकरून घेणें. अ. पु.

अपांगः अपरुष्टान्यंगानियस्मादि
-सपांगः, अपरुष्ट ह्य. आकर्षितआ

हेतुअवयव जा पासून तो. डोळ्यां-

चा एक देश. २ रुपाळावरील कस्तू

रीचा वगैरे तिकक. अ. पु.

अपागदर्शनं अपांमेन दर्शानमपां

गदर्शनं, नेत्रप्रांते करून जें अवलो

कन तें. स. सुरडून पाहणें. अ. न.

अपाची अपांचितसूर्यमित्यपाची,

मध्यभागीं सूर्यांतें पूजित करित्ये-

जीती. क. अंशुधा. गतिपूजनअ.

दक्षिणादिशा. ईवं. स्त्री.

अपानः अपानंस्वनेनेति अपानः,

ज्याचा वाहण्यानें प्राणि जीवन पा

वतात तो. क. अनधा. प्राणनअ.

शुद्धारचा वायु. २ शुद्धार. अ. पु.

अ. न.

अपामार्गः अपमार्जस्वनेनेति-

अपामार्गः, शुद्धि करिताहेतु जेणें

करूनतो. क. मृद्धा. शुद्धिअ.

आंघाट्याचें धाड. अ. पु.

अपांपतिः अपांपतिरभंपतिः,

अपू ज्या त्यांचा जो पति तो. स. सा

मुद्र. इ. पु.

अपावृतः अपगतमावृतमावरण

यस्येत्पावृतः, अपगत ह्य. गेलें-

आहे आवरण जाचें तो. स. स्वतंत्र

वि. अ. पु. न. आंबं. स्त्री.

अपासनं अपास्थिते तदपासनं, मा

रिजेतें जें तें. क. असुधा. क्षेपणअ.

वध. अ. न.

अपि नपियतीत्यपि निर्णयादिका

कानजाणणारा. क. पिधा. गतिअ.

शंका. २ निंदा. ३ समुच्चय. ४ पद्म.

५ भय. ६ संभावनाद्या अर्थां. ७ अ

पिचोरोभवेत् २ अपिसिंचेसळांतुं.

३ स्त्रियंपालयपुत्रमपि. ४ अपिजाना

सिद्धिंचित्तं. ५ अपिस्थापुंजयेद्दामः

अध्यय.

अपिधानं अपिधीयते अनेनेत्यपि

धानं, आच्छादन करिजेतें जेणें क

रून तें. क. दुग्धा. धारणअ.

आच्छादन. अ. न.

अपिन्हुः अपिनत्यतेस्मापिन्हुः,

अपिधानिन केलेला ह्य. पांपकणघे

तलेला जो तो. क. नहधा. बंधवअ.

अंगावर वस्त्र घेतलेला. वि. अ. पु.

न. आंबं. स्त्री.

(५०) (अ.) **विग्रहकोश.** (अ.)

अपूपः नपूयते इति अपूपः, नाही
विशरण पावत ह्य. आचते वधैरे पे-
ह्यं प्रार दिवस टिकतो जो तो. कृ. पू
यीधा. विशरण अ. बडा. धारणा अ.
नरसावगैरे. अ. पु.

अपोगंडः नपोगंडः अपोगंडः, नहे
जो पोगंड ह्य. परिपूर्णावयव तो. स.
सतः सिद्धनूनावयव. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अप्यतिः अपांपतिरप्यतिः, उदका
चा जो स्वामी तो. स. वरुण. इ. पु.

अप्यित्तं अपांपित्तमिव अप्यित्तं, उ
दकांच्या पितासारखे जें तें. स. अ.
ग्नि. अ. न.

अप्रकांडः नप्रकांडोऽस्यतिष्ठतीत्य
प्रकांडः, नाही आहे प्रकांड ह्य. कां
डीं जास तो. स. जास कांडेनसून
सुकालान्च खांघा फुटले ला वृह.
अ. पु.

अप्रगुणः प्रगुणात्भिन्नः अप्रगु-
णः, प्रगुणाहून जो भिन्न ह्य. प्रगु
णविरोधी तो. स. व्याकुल. वि. अ.
पु. न. आबं. स्त्री.

अप्रत्यक्षं नप्रत्यक्षं अप्रत्यक्षं, नहे
जें प्रत्यक्ष तें. स. इंद्रियातीत ह्य. अ.

तींद्रिय. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.
अप्रधानं प्रधानादन्यत् अप्रधानं,
प्रधानाहून जें भिन्न ह्य. इतर तें. स.
सुरब्यनहे तें. अ. न.

अप्रहृतं नप्रहृत्यते हलादिभिर
प्रहृतं, हलादिकांनी जें कृष्ट केलेलें
नाहीं तें. कृ. हनधा. हिंसा अ. नाग
रलेलें नाही असे शेत. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अप्राश्र्यं प्राश्र्याद्भिन्नमप्राश्र्यं, प्रा-
श्र्याहून जें भिन्न तें. स. अप्रधान. वि.
अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्सरसः अश्रुः संसरंतीत्यप्सर-
सः, उदकापासून संसरण पावता
न ज्यात्या. कृ. सृधा. गति अ. देव
लोकींच्या स्त्रिया. स. स्त्री. ब.

अफलः नफलान्यस्येति अफलः,
नाहीं आहेत फले जें तीं जास तो.
स. फलहीन वृक्षादिक. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अबद्धं नबध्यतेऽस्मइत्यबद्धं, संबंधा
दिकाने बांधिलें नाही ह्य. विसंगत
बोलणें जें तें. कृ. बधधा. बंधन अ.
अर्थहीन पावण. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अबद्धसुरवः अबद्धसुरवंपस्थाब्द
सुरवः, अनियमित आहिसुरवजाचें-
तो. स. ज्याचा सुरवानें अबद्ध प्राषणें
वारंवार निघतात तो. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

अबला अल्पबलंयस्या अबला, अ-
ल्पआहे बल जीस ती. स. बायको. आ-
बं. स्त्री.

अबाधः नबाधायस्येत्यबाधः, नाही
आहे बाधा ह्. पीडा जास तो. स. नि-
राबाध. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अब्जः अद्योजातः अब्जः, उदकांपा
सूनं जो जात ह्. उत्सन्न तो. ह्. जनी
धा. प्रादुर्भाव अ. चंद्र. २ शंख. ३ कम-
ल. अ. पु. २ अ. पु. ३ अ. न.

अब्धिः आपोधीयंते अत्रेति अब्धिः
उदकें जीतीं धीयंते अत्र ह्. धारण-
करिता हेन जाचेवशीं तो. ह्. धा. अ. धा.
धारण अ. समुद्र. इ. पु.

अधिकफः अद्योः कफद्रवाधिक
फः, समुद्राच्या कफाच्या परीजो तो
स. समुद्रफेण. अ. पु.

अंजयोनिः अंजयोनिर्वस्यसः अ-
जयोनिः, विष्णूचें नाभिकमळ आ-
हे उत्ततिस्मान जाचें तो. स. ब्रह्मदेव

इ. पु.

अञ्जिनीपतिः अञ्जिनीनांपतिरिडि
नीपतिः, कमलिनीचा जो पति तो. स
सूर्य. इ. पु.

अब्दः आपोददातीत्यब्दः, उदकानें
देतो जो तो. क. दाणधा. दान अ. मेघ.
२ वर्ष. ३ पर्वत विशेष. अ. पु. न. २ अ.
पु. ३ अ. पु. ४ मुस्तक. मोथा. अ. पु.

अब्रह्मण्यं ब्रह्मणि साधु ब्रह्मण्यं,
नब्रह्मण्यं अब्रह्मण्यं, ब्राह्मणाविष-
यीजें साधुतें ब्रह्मण्य नव्हे जें ब्रह्मण्य
तें. स. वधानर्ह ब्राह्मणादिकांस सदो-
ष भाषण. अ. न.

अभयं नभयमस्मादित्यभयं, ना-
हीं आहे भय जें तें जा पासून तें. स.
काव्यावाक्याचें मूक. अ. न.

अभया नभयमस्या इत्यभया, नाही
आहे भय जें तें जीस किंवा जीपाम्
न लोकांस ती. स. हिरज्याचें शूड.
आबं. स्त्री.

अप्राषणं नप्राप्यते तदप्राषणं, ना-
हीं वोलिजे तें जें तें. ह्. प्राषधा. व्य-
क्तवाक्य अ. मौन. अ. न.

अभिकः अभीकः अभिकामय-
ते अभिकः, इच्छा करितो जो तो. ह्.

(४२) (अ.) विग्रहकाश. (अ.)

कमुधा. कांतिअ. कासुक, कामादि.

वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अभिक्रमः अभिक्रमणमभिक्रमः

शत्रुवर जें गमन तें. क. क्रमुधा. पाद

विशेषअ. निर्भयपणीं शत्रुवर शूरां

वं गमन तें. अ. पु.

अभिरव्या अभिरव्यानमभिरव्या,

अभिरव्यान ह्य. नामकिंवा शोभा

जीती. क. स्वाधा. प्रकथनअ. नाम

२ कीर्ति. ३ कांति. आवं. स्त्री.

अभिरव्यानं अभिशंसनमभिरव्या

नं. अभिशंसन जें तें. क. शंसधा. स्तु

तिअ. लोकापवाद. अ. न.

अभिग्रहः अभिग्रहणमभिग्रहः

अभिग्रहण जें तो. क. गृहधा. ग्रहणअ.

कलहादान फिर्याद. अ. पु.

अभिग्रहणं अभितोयग्रहणमभिग्रहणं.

आसमंता द्राणीं जें ग्रहण तें. क.

गृहधा. ग्रहणअ. चोर्व. अ. न.

अभिघाती अभिहतुंशीलमस्या

भिघाती; नाश करणवा आहे स्वभा

व जाचतो. क. हनधा. हिंसाअ. श

त्रु. द्व. पु.

अभिचारः अभिचरणमभिचारः

अभिचरण जें तो. क. चधा. गति

अ. हिंसात्मक कर्म. अ. पु.

अभिजनः अभिजन्यत इत्यभिजनः,

उसन्न होइजे तो जो तो. क. जनधा. ज

ननअ. वंश. कुल. १ कुलसुरव्य. कुलही

पक. २ चाकरलोक. अ. पु.

अभिजानः अभिजायतेस्माभिजा

तः, सर्वत्र प्रसिद्ध झाला जो तो. क.

जनीधा. प्रादुर्भावअ. कुलीन. २ पंडित.

३ नीतिमान्. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अभिज्ञः अभितः सर्वतो जानातीत्य

भिज्ञः, सर्ववत्ता जो तो. क. ज्ञाधा. अ

वबोधनअ. प्रवाण. वि. अ. पु. न. आवं.

स्त्री.

अभितः अभिसुस्वउपगत इतिवा-

अभितः, सन्मुख किंवा दोही कडून.

त. सन्मुख. २ सामीप्य. ३ दोही कडून.

४ शीघ्र. ५ साकल्य. ७ वारणसीमभि

तोभागीरथिः. अभितो द्विस्व दोहंति.

अभितः कुरुचामरीं. ३ अभितो पीष.

४ अभितोचनरादः. अव्य.

अभिधानं अभिधीयते नदभिधानं,

अभिधीयते ह्य. बोकिजे तें जें तें. क.

धीधा. अनादरअ. नाम. अ. न.

अभिध्या अभिधानमभिध्या, नि

रंतर पर पीष द्रव्यानें निंवन जें ती. क.

धैः विंताअ दुसस्याच्याधनाची
इच्छां आबं स्त्री.

अभिनयः अभिसुरवेनर्थोनीयते,
नेनेत्यभिनयः, अभिसुरव्यत्वाने ह्य-
सन्धुरवले करून वाक्यार्थ नेइजेतो-
ह्य-जाणविला जातो जेणे करून तो-
ह्य-नीत्रधा प्रापणअ हंस्तादिकाने
इतरांस आपणे ह्यटव्या वाक्याचा-
अर्थाचा भाव करून दाखविणे अ-
पु.

अभिनवः अभि नूयतइत्यभिनवः
स्तविजेला जो तो ह्य-प्राधा स्तुतिअ-
नूतन, नवा वि अ-पु न-आबं स्त्री

अभिनिर्मुक्तः अभिसर्वसायंत
नं कर्म निश्चयेनमुक्तयेनाभिनिर्मुक्तः
सायं काल चें कर्म निश्चये करून सो-
डले आहे जाने तो स-सूर्याचा अ-
स्तमान कालीं निजलेला वि अ-पु
न-आबं स्त्री.

अभिनिर्याणं अभिनिर्यातिरभि
निर्याणं, सन्धुस्वगमन जें तें ह्य-धा
धा प्रापणअ प्रयाण अ न-

अभिनीतः अभिनीयतइत्यभिनी
तः, नीतीला अनुसरिजेतो जो तो
ह्य-नीत्रधा प्रापणअ नीतीचा २

फार प्रशस्त ३ सूषित-४ कोषिह वि-
अ-पु न-आबं स्त्री.

अभिपन्नः अभिपद्यतेस्याभिपन्नः
आपत्ति पावता झाला जो तो ह्य-पद
धा गतिअ ज्यास विपत्ति प्राप्त झाली
तो २ अपराधी ३ शत्रूनें आक्रांत
वि अ-पु न-आबं स्त्री.

अभिप्रायः अभिप्रयणं अभिप्रायः
अभिप्रयण जें तो ह्य-प्रीयधा तर्पण
अ-आशय अ-पु.

अभिभूतः अभिभूयतेस्मेत्यभिभू
तः, अभिभवलेला ह्य-पराजय पा
विजेला जो तो ह्य-भूधा सत्ताअ प
राभव पावलेला वि अ-पु न-आबं स्त्री

अभिमर्दः अभिमर्दनमभिमर्दः,
आसमंताद्गाणीं जें मर्दन तो ह्य-मृ
दधा क्षोदअ सुद अ-पु.

अभिमानः अभिसर्वतोमानः अ
भिमानः अभिमननमभिमानोवा,
आसमंताद्गागाचारायीं जोमान ह्य
णजे गर्व तो अथवा जाणणें जें तें
स २ ह्य-मीत्रधा हिंसाअ अहंकार
२ गर्व ३ ज्ञान ४ प्रेमा ५ हिंसा अ-
पु.

अभियातिः अभितोपतीतिअभि

(४४) (अ.) विग्रहकोश. (अ.)

याक्ति; मशबुद्धीनें सन्मुख येतो जो

तो. क. याधा. प्रापणअ. शत्रु. इन्द्र.

अभियाती अभियत्तुंशीलमस्येत्यभि
याती, हनन करण्याचा आहे स्वभाव
जाचा तो. क. याधा. प्रापणअ. शत्रु.
इन्द्र. पु.

अभियुक्तः अभियुज्यतइत्यभियु-
क्तः, नियोजिलाजो तो. क. युजिर्
धा. योगअ. शदी. अ. पु.

अभियोगः अभियोजनमभियोगः
अभियोजन जें तो. क. युजिर्धा. योग
अ. फिर्चाद. इ. अद्भुतप्रश्न. अ. पु.

अभिरूपः अभिलक्षंरूपमस्याभि
रूपः, पाहण्यास योग्य आहे रूप ह्म-
स्वरूप जाचें तो. स. पंडित. अ. पु.

अभिलावः अभिलवनमभिलावः
अभिलवनजें तो. क. लुब्धा. छेदन
अ. धान्यादि कृषिशांचे छेदन. अ. पु.

अभिलाषः अभिलषणमभिलाषः
अभिलषणजें तो. क. लषधा. कानि-
अ. इच्छा. अ. पु.

अभिलाषुकः अभिलष्यतितच्छी
लः अभिलाषुकः अभिलाषशील ह्म
इच्छाशील जो तो. क. लषधा. कानि.
अ. अभिलाषशील. वि. अ. पु. न. आ

बं. स्त्रीलिंगं.

अभिवादकः अभिवादयतितच्छी
लः अभिवादकः, अभिवादनस्वभावा
चा जो तो. क. वदिधा. अभिवादनअ.
वंदनशील. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अभिवादनं अभिसुन्धेनवाद्यते-
आशीः क्रियते अनेनेति अभिवादनं,
अभिसुरव्यताने आशीर्वाद करिजे
तो जेपें करून तें. क. वदधा. संदेशैव
चनअ. नामगोत्रोच्चार पूर्वक जो नम-
स्कार तें. अ. न.

अभिव्याप्तिः अभिव्यापनमभि
व्याप्तिः, आसमंतात् भागी जें व्याप
न ती. क. आपूधा. व्याप्तिअ. सर्वत्र
व्याप्ति. इ. स्त्री.

अभिशास्तः अभिशास्यतेस्म इत्यभि
शास्तः, अभिशापिजेला जो तो. क. श
मुधा. हिंसाअ. लोकापवादनें दूषित.
वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अभिशास्तिः अभिशासनमभिशा
स्तिः, अभिशासन जें ती. क. शमुधा.
हिंसादिक. अ. याचना. इ. स्त्री.

अभिशापः अभिशापनमभिशापः,
अभिशापन ह्म. खोदेंच पापीअसें ह्म
णणें जें तो. क. शपधा. आच्छाद्यअ.

मिथ्यापापीद्व. अ.पु.

अभिषुतं अभिषूयतेस्मइत्यभिषुतं
कंडनकभिजेते जें तें. क. पूत्रधा. पीड
नअ. कांजिक. अ.न.

अभिषंगः अशीषंगः अभिषंज
नमभिषंगः, प्रकृतीं अभिषंजन ह्य.
संगतिजन्यशिव्या देणे. उपसर्गबला
नें हा अर्थ होतो. षंजधा. संगअ. गा.
किप्रदान. अ.पु.

अभिषवः अभिसवनमभिषवः, अ
भिसवन जें तो. क. पुत्रधा. रूपन.
स्नान, सुरासंधान अ. मद्यसंधान. २
सोमाभिषव, सोमवल्लीचें कंडन. अ.पु.

अभिषक्तिः अभिषसनमभिषक्तिः
अभिषसन जें ती. क. पसधा. स्वप्रअ.
इ. स्त्री.

अभिषेणनं सेनया अभियानम
भिषेणनं, सेनासहित शत्रुसन्धुरजें
जाणें तें. क. याधा. प्रापणअ. शत्रुस
सुखसेनासहितवसन. अ.न.

अभिषृतः अभितः स्तुतः अभिषृ
तः, सर्वत्रस्तविजेला जो तो. क. पुत्र
धा. स्तुतिअ. स्तुतिकेलेला. वि. अ.पु.
न. आहं. स्त्री.

अभिसंपातः अभिसंतपनमभि

संपातः, आसमंताद्वागेकरून जें र
म्यव्यतन तो. क. पत्न्या. गतिअ. पु
इ. अ.पु.

अभिसरः अभिसरतीत्यभिसरः
अभिलक्षून गमन करितो जो तो. क. सृ
धा. गतिअ. चाकर. अ.पु.

अभिसारिका अभिसरतीत्यभिस
रिका, गमन करित्वे जीती. क. सृधा
गतिअ. नवक्याचा मर्जी प्रमाणें संके
तस्थानीं जाणारी स्त्री. आहं. स्त्री.

अभिहितं अभिषीयतेस्मइत्यभि
हितं, बोलिजेवें जें तें. क. पुत्रधा.
धारणादिअ. सांगितलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

अभिहारः अभिहरणमभिहारः,
अभिहरण जें तो. क. तृत्रधा. हरण
अ. चोरी. २ अद्रुतप्रश्न. १ फिर्याद. अ
पु.

अभिहतः अभितो हन्यतेस्मइत्य
भिहतः, आसमंताद्वागीं भस्म र्प
होता झाला जो तो. क. इनधा. हिंसा
अ. पराभव पावलेला. वि. अ.पु. न.
आ. स्त्री.

अशीत्यां अभिष्णोतीत्यशीत्यां, नि
रंतर रूपार्थां पालन करित्वें जें तें. क.

(४६)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

ह्युधा. नैजनअ. निरंतर. २ पुनः पुनः
त्याअर्था. उ. अभीह्यमुषोरपिनस्वसो
प्यणः, २ अभीह्यामसुण्णतयाभिकुर्ग
मं. को. सर्वदाहादिअर्थ आदे. याश्च
चअनव्ययंत हिपाद आटकतो नेहो.
अ. न.

अभीषितं अभ्यामुमिष्यतेअभीषि
तै, अिकडून निकडून आम हावया कर
णें इच्छिजेतें जें तें. ह. आपूधा. व्या-
सिअ. ईह. वि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभीरः अकिअभित ईरयतीतिअभी
रः, आसमंताद्वागी वनांत गमन करि
तो जो तो. ह. ईरधा. गतिअ. गवकी.
अ. पु.

अभीरुः नभीरुः अभीरुः, स्थिरपं-
कनीं भीरु नहे जीतीरुशानावरी. उ.
स्त्री. २ भिजा नहे जो तो. वि. उ. स्त्री.
न.

अभीरुपत्री अभीरुणिपत्राण्यस्या
अभीरुपत्री, नभीरुं ह. स्थिर आ
हेत पत्रें जी चींती. अभीरु शब्दाच
प्रह्लाअर्थ तोच याचा. ई. स्त्री.

अभीषुः ईषनेरनीषुः, अभिगतई
पुरभीषुः. सरल गम नकिंवा हिंसाक
रितो जो तो ईषु अभिगत ह. आम जो

ईषु तो. स. सञ्. २ किरण. उ. पु.

अभीष्टं अभितरप्यतइत्यभीष्ट आसमंता
द्वागीइच्छिजेतें जें तें. ह. इषधा. इच्छाअ. विष. भि
अ. पु. न. आ. स्त्री.
अभ्यगुः अभिसुरवमयमस्यास्तीत्य
वः. अभिसुरवआहे अयजीवें तो. त. स
मीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यंतरं अभिगतमंतरं अभ्यंतरं, अ
भिगत ह. विद्यमान जो अवकाश तें. स.
अंतगल, मधील, अवकाश. अ. न.

अभ्यमितः अभ्यम्यतेस्यइत्यभ्यमितः
रोगिष्टशाला जो तो. ह. अमधा. रोगअ.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यमित्रीणः अभ्यमित्रीयः
अभ्यमित्रः अभियस्याभिसुखमम
मित्रं तद्वत्तंगच्छत्यभ्यमित्रीणः शत्रू-
न्वाजें सन्मुख तें अभ्यमित्र त्याप्रतअ
संत गमन करितो जो तो. त. जी. शूर.
स्वसंमर्थें करून पुर करण्यास शत्रूंच
सन्मुख जातो तो. अ. पु.

अभ्यर्णः अभ्यर्दतेस्यइत्यभ्यर्णः आ
समंताद्वागी हिंसन करितो जो तो. ह.
अर्धा. हिंसाअ. संगीय. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

अभ्यवर्षणं अभ्यवर्ह्यतेनेनेस
व्यवर्षणं, अभ्यवर्षणं ह. व्यवर्षणं

करिजेतें जेणें करूनतें. क. हृषभा. वि
 लेखनं. अ. शंखकादून टाकणें. अ. न.

अभ्यवस्कंदनं अभ्यवस्कंदतेइत्य
 ष्यवस्कंदनं, शोषणकरिजेतें जें तें. क.
 स्कंदिद्रुधा. गतिशोषण. अ. कपटनें के
 लेलें गतिशोषण. अ. न.

अभ्यवहृतं अभ्यवहीयनेत्यइत्य
 ष्यवहृतं, महणें केले जें तें. क. ही-
 धा. कृष्णा. अ. महित. रवालेलें. वि.
 अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यारद्यानं अभ्यारद्यातिरभ्यास्वा
 नं, विद्याजें कथनतें. क. रवाधा. क
 थन. अ. असत्याक्षेप, आरोप. अ. न.

अभ्यागमः अभ्यागमनमभ्यागमः
 शत्रून्चा अभिसुरव ह्य. संन्युरव जाणें
 क. गम्लुधा. गति. अ. पु. न. अ. पु.

अभ्यागारिकः अभ्यागारेनियुक्तः
 अभ्यागारिकः. गृहाचा वरीं अंतंत
 जो नियुक्त तो. न. कुटुंबपोषणादिद्या
 पारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यादानं अभिसुरव्येन आदानम
 भ्यादानं, अभिसुरव्यें करून जें आ
 दान ह्य. प्रारंभ तें. क. कुदाञ्जुधा. दा
 न. अ. आरंभ. अ. न.

अभ्यांतः विग्रहादि सर्व अभ्यामितज्ञा

दाप्रमाणें.

अभ्यामर्दः अभ्यामर्दनमभ्यामर्दः
 सन्मुखपंषण करणें जें तें. क. घृद्
 धा. हांद. अ. पु. न. अ. पु.

अभ्याशः अभ्यशयतइत्यभ्याशः, स
 मीप व्यास करिजेतो जो तो. क. अभ्यू
 ङ्. धा. व्याप्ति. अ. समीप. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री

अभ्यासः विग्रहादिसर्वे अप
 द्यप्रमाणें.

अभ्यासादनं अभ्यासाद्यतेः
 दनं, प्रहारानं शक्तिनाश करिजेतें जें
 तें. क. घृद्. धा. अवसादन. अ. अर्था.
 अभ्यवस्कंदनत्या शब्दाप्रमाणें. अ. न.

अभ्याहारः अभ्याहरणमभ्याहारः
 अभ्याहरण जें तो. क.
 चोरी. अ. पु.

अभ्युत्थानं अभ्युत्थिनिरभ्युत्थानं, अ
 भ्युत्थान जें तें. क. उथा. गतिनिवर्तन
 अ. उत्थानपूर्वकसत्कार. अ. न.

अभ्युदिनः अभिसर्वतः उदतिशये
 नइतगतं प्रातस्तनं कर्मयस्यात्सोभ्यु
 दितः, प्रातः कालचें सर्व कर्म गेलें आ
 हे जा पासून तो. सूर्योदयकाळीं निज
 लेला. पु. न. अ. पु.

(५८) (अ.) विग्रहकोशः (अ.)

अभ्युपगमः अभ्युपगमनमभ्युपग
मः, अभ्युपगमनस्य अंगीकारजो तो.

ह. गमुधा. गतिअ. स्त्रीकार. अ. पु.

अभ्युपपत्तिः अभ्युपपदनमभ्युप

पत्तिः, अभ्युपपदनजें ती. ह. पद.

धा. गतिअ. स्त्रीकार. इ. स्त्री.

अभ्युषः अभ्यूषः अभ्योषः

अभ्युषति अभ्यूष्यते अनेन वा अभ्यु

षः, दाह करितो किं वा रोगोत्सादनक

रितो अथ वा रोग अतिभक्षणार्थे उ

त्सन्न होतो जेणें तो. ह. उषधा. दाह

अ. २ उषधा. रुजाअ. पोढी.

अ. पु.

अभ्यं अभ्यति स्थेर्षेण च्छतीति अभ्यं,

स्थेर्षाप्रत गमनकरितें ह. स्थिरत्वा

नें रहतें जें तें. ह. अभ्यधा. गतिअ.

आकाश, मेघ. अ. न.

अभ्यकं अभ्यस्य प्रतिहृतिरिवाभ्य-

कं, अभ्याची प्रतिहृति ह. प्रतिमा

त्यासारखें जें तें. न. अभ्यकत्वाभा

वानें प्रसिद्ध आहेतें. अ. न.

अभ्यपुष्यः अभ्यमिवाभ्यसमये वा

पुष्यस्येति अभ्यपुष्यः, अभ्यासारखें

किं वा अभ्यकालीं आहुं पुष्यजाचें तो.

स. वेताचें झाड. अ. पु.

अभ्यमातंगः अभ्ये आकाशे येषे वा

विद्यमानो मानंगः अभ्यमातंगः, आका

शीं अथवा मेघाचार्यां राहतो जो मा

तंग तो. स. ऐरावत. अ. पु.

अभ्यसुः अभ्ये आकाशे मानि इति

अभ्यसुः, आकाशाचे राशीं राहतो

जो ती. ह. माधा. मानार्थक. अ. ऐराव

तगजाची पत्नी. उ. स्त्री.

अभ्यमुवल्लभः अभ्यमोवल्लभः अ

भ्यमुवल्लभः, अभ्यमूचाजो वल्लभ ह.

प्रियतो. स. इंद्राचा हत्ती. अ. पु.

अभ्यिः अभ्यतीत्यभिः, गमन करितो

जो ती. ह. अभ्यधा. गतिअ. गळव

तांतील लांकडांचा मळ काढण्याची

लांकुडाची दुबळ. इ. स्त्री.

अभ्यियं अभ्ये भवं अभ्यियं, अभ्य-

ह. मेघत्याचे राशीं जें उत्सन्न तें. त.

मेघोत्सन्नाचें नाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्येषः नक्षत्रेः अभ्येषः, नक्षत्रे जो-

क्षेत्रे ह. अनवस्थान तो. स. नीति अ.

पु.

अभ्यत्रं अभ्यतीत्यभ्यत्रं, गमन करि

तें जें तें. ह. अभ्यधा. गतिअ. पात्र. भां

उं. अ. न.

अभ्यरः अभ्यियत इत्यभ्यरः, बडका

लं. पर्यंत नाहीं मरण पावतं. जीतो. -
क. मृदुं धा. प्राणसाग अ. देव. अ. पु.

अमरावती अमराः संत्यस्यामित्य-
मरावती, अमर ह्यः देव आहेत जीचा
दार्थीती. त. इंद्राची नगरी. इं. स्त्री.

अमर्त्यः नमर्त्यः अमर्त्यः. मरणधर्मी
जो न व्हेतो. स. देव. अ. पु.

अमर्षः मर्षणं मर्षः नमर्षः अमर्षः. -
मर्षण ह्यः सहन जें तो मर्ष न व्हे जो मर्ष
तो. स. क्रोध. अ. पु.

अमर्षणः मर्षणशीलो मर्षणः नम
र्षणः अमर्षणः. सहनशील जो तो मर्ष
ण न व्हे जो मर्षणतो. क. मृषुधा. सह
नअ. कोपशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अमलं नमलोस्य अमलं, नाहीं आ
हे मल जासतें. स. अशुद्ध. अ. न. २
निर्मल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अमला नमलो यस्याः सा अमला, ना
हीं आहे मल जो तो जीस ती. स. शुद्ध
आंबळीचा वृक्ष. आ. स्त्री.

अमांसः अल्पमांसं च स्वसः अमां
सः, अल्प आहे मांस जाचें तो. स. अ
शक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अमा नमानीत्यमा, जो मान ह्यः प्रमा
ण करीत नाहीं तो. क. माड् धा. मान

अ. सह वर्तमान समीपत्वा अर्थी. उ.
पुत्रेण अमापुंक्ते. अच. २ अमात्य. अ
पु. ३ अमावास्या. आ. स्त्री.

अमात्यः अमासहसमीपे चाभवः अ
मात्यः, सह वर्तमान किंवा समीप जो झा
ळातो. त. प्रधान. अ. पु.

अमावस्या चंद्रार्कावमासहवसतोत्रे
त्यमावस्या. चंद्रसूर्य अमापुंक्ते राहता
हेत जीचा दार्थी ती. तिथि. आ. स्त्री.

अमावास्या विग्रहादिसर्व अमाव-
स्यात्प्राच्याप्रमाणे

अमितः नमितः अमितः, न व्हे जो
मित ह्यः परिमित तो. स. अपरिमित.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अमित्रः अमतीति अमित्रः, पीडा
करितो जो तो. क. अमथा. रोग. अ. श
त्रु. अ. पु.

अमुत्र अमुष्मिन्नित्यमुत्र, परलोका
चारायीं. त. जन्मानंतरं त्या अर्थी. उ.
इह चापुत्रे तस्य कर्मणः फलं मुह्ये अच.

अमृणालं मृणाल सादृश्यमत्रेति मृ
णालं नमृणालममृणालं, मृणालसा
दृश्य आहे जाचें दार्थी तें मृणाल न व्हे जें
मृणालतें. स. काच्यावाच्याचें मूळ.
अ. ५

अमृतं नम्रियतेनेनेत्यमृतं, देवसि
वनपावताहेत जेणें करून तें. क. मूड.
धा. प्राणत्यागअ. मोक्ष. स. मुक्ति. २७
दक. ३ यज्ञशेष. पुरोडाश. ४ अमृत. ५
होमशेष. ६ अजगर ७ माणित
ल्यावांचून मिळालेले. अ. न.

अमृता नमृततइत्यमृता, नाहीं भरतजी
जें ती. क. मूड. धा. प्राणत्यागअ. आंच
कीचें झाड. २ शुक्वेव. ३ हिरण्याचें झाड.
आ. स्त्री.

अमृतांधा: अमृतमंधेन्यस्यसः अ
मृतांधाः, अमृतआहे अंधस. अन्नजें
तें जाचें तो. स. देव. स. पु.

अमोघा नमोघा अमोघा, नदे जीमो
घा ती. स. वनो. जिळा पाउनी पाहाउ
मूळ अक्षें झणतात ती. २ बाळंगानें
झाड. आ. स्त्री.

अंबर अंबनमंबः शब्दः तंवातीत्वंबं
अंबस्य शब्द त्याप्रत देतें जें तें. क. राध.
दानअ. आकाश. २ वस्य. अ. न.

अंबरिषः अंबरीषं अंबंतेधाना
इषोत्रांबरीषं, शब्द करिताहेत धानादि
क. जाचेदारीतें क. अविधा. शब्दअ.
रणेमेरे प्राजण्याचें पात्र, स्वापर.
अ. न.

अंबघः अंबेतिष्ठतीतिअंबघः, अंब
देशीं राहतो जो तो. क. छाधा. गतिनि
रुतिअ. वेष्टेचेद्वार्थी ब्राह्मणा पासून
झालेला पुत्र. अ. पु.

अंबघा अंबवमातेवतिष्ठतीतिअंबघा,
छाषामोगंधादिदाननें मुम्बदांबी जी
ती. क. छाधा. गतिनिवर्तनअ. जुर्दचें-
झाड. २ पाहाउमूळ. ३ तुक्याची मांजी.
आ. स्त्री.

अंबा अंब्यते शब्दतइत्यंबा, मधुरो
क्तीनीं स. कल्याणप्रदोक्तीनीं निरंतर
बोलिजेत्येजी ती. क. अविधा. शब्द-
अ. आई. २ पार्वती. आ. स्त्री.

अंबिका अंबेवांबिका, अंबाजी ती
च अंबिका. न. पार्वति. आ. स्त्री.

अंबु अंबनइत्यंबु, शब्द करितें जें तें.
क. अविधा. शब्दअ. उदक. उ. न.

अंबुकणः अंबुनः कणः अंबुकणः
उदकाचा जो कण स. तुषार तो. स. ज
लाचा कण. अ. पु.

अंबुजं अंबुनः जातं अंबुजं, उदकापा
सून जें जात स. झालें तें. क. कमल. अ.
न.

अंबुमृतं अंबुविभतीतिअंबुमृतं, अं
बु स. उदक त्याप्रत धारण करितो जो

तौ. क. दुधाञ्धा. धारणा. मेघ.
त. पु.

अंबूकृतं निष्ठीवनसंपर्कादनंबुअं
बुअंकारिअंबूकृतं, निष्ठीवनसंपर्का
नेअनंबुहोत्सातेअंबुकरिजेलेजेते.
क. कृञ्धा. करणअ. लालाकणयुक्त.
भाषणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंभः आम्रोतीसंभः, व्याप्तकरिते
जेते. क. आपृधा. व्याप्तिअ. उदक.
स्. न.

अंभोरुहं अंभसिरोहनीत्यंभोरुहं,
उदकात्तारिणीं उत्यन्नहोनंजेते. क. क.
हधा. शदुर्भावअ. कमळ. अ. न.

अम्भयं अपाविकारः अम्भयं, उद
कांचाजो विकारते. त. जलविकार.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अम्लः अंब्यनेशद्यतेभोक्तृभिरिति
अम्लः अमतिरुजत्यरुचिमितिवा
भोक्तृभिरितिप्रक्षणाकालीं सशब्दभाक्षि-
जेतो जो तो. अथवा अरुचीचा नाश
कर्तो जो तो. क. अविधा. शब्दअ. २
अमधा. रोगअ. आंबट. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अम्ललोपिका अम्लान्वासोलोणि-
काचअम्ललोपिका, अम्लक्ष. आंबट अशीजी

लोणिकाती. स. तुम्बाची मार्जा. आ. स्त्री.

अम्लवेतसः अम्लान्वासोवेतसस्य
अम्लवेतसः, अम्लअसाजोवेतस
तो. स. वेताचा एरुभेद. अ. पु.

अम्लानः नम्लायतिस्मैत्यम्लानः,
नाहीं म्लान होताम्लानजो तो. क. म्ले
धा. हर्षस्यअ. म्लान न. होणारम. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. २ आबोलीनाका
चें फुलझाड. अ. पु. ३ कोरंछाचें झा
ड. अ. पु.

अम्लिका. अम्लीका अम्लोरसो-
स्यस्याइति अम्लिका, अम्लआहे र
स जो तो जीचा ती. त. चिंचेचें झाड.
आ. स्त्री.

अयः एत्यनेनसुरवमिति अयतेइति
वा अयः, येते आहे सुखजेणे करून
अथवा गमन करिते जेते. क. इण्धा.
गतिअ. उत्कृष्टदैव. २ लोह. अ. पु.
२ स्. न.

अयनं अयने कानेनायंतेजनाअने
नेनिवा अयनं, सूर्य किंवा जनगमन क
रितान जेणे करून ते. क. अयधा. न
निअ. तीन ऋतूंचें एक दृक्षिण व उच
रअयन. २ मार्ग. अ. न.

अयस्कान्तः अयो लोहं कामयतीत्य

(५२) (अ.) विग्रहकोश. (अ.)

यस्कांतैः, लोहाप्रत कामयति ह्य आ
कर्षणद्वारा इच्छा क्रूरितो जो तो. क. क
सुधा. कानिअ. लोहचुंबक. अ. पु.

अयः प्रतिमा अयसः प्रतिमा अयः
प्रतिमा, लोखंडाची जी प्रतिमा ती.
स. लोहप्रतिमा. आ. स्त्री.

अधि अच्यत इति अधि, मधुर भाष
णादिकें करून प्राप्त होतो जो तो. क.
अयथा. गतिअ. कोमल भाषणाधीं
अब.

अयोद्यं अयो अयेत्यायोद्यं, लोखंड
आहे अन्नप्रागीं जाचा तें. स. सुसक.
अ. न.

अरं इयतीत्यरं, गमन करितें जें तें.
क. ऋधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न.

अरघट्टः अरैश्चक्रावयवसदृशैः -
काष्ठैर्घट्टाने इत्यरघट्टः, चक्राच्या अ
रांसारख्या काष्ठानीं युक्त जो तो. क.
घट्टथा. चलन अ. राहाट. कूप. अ. पु.

अरदुः इयतीति अरदुः, सरळ गमन
करितो जो तो. क. ऋधा. गतिअ. दिव्य
चारस. उ. पु.

अरणिः अरणी कच्छसमिन्न
मिरिति अरणिः गमन करितो स. उ
सन्न होतो अग्नी जाचे राशीं तो. क.

कच्छ गतिअ. विस्तृत उत्पन्न करण्या
करितां मंथन करण्याचें लांकूड. इ. पु.

अरण्यं अर्यतेतदरण्यं, गमन करि
जे तें जें तें. क. ऋधा. गतिअ. रान. अ. न.

अरण्यानी महदरण्यमरण्यानी. मो
ठें जें अरण्य ती. स्त्री. प्र. मोठें वन. इ.
स्त्री.

अरत्निः नरत्निः अरत्निः. नद्वे जीर
लीतीं. स. विस्तृत जी कनिष्ठांगुलीत
युक्तसुष्टि सहित जो हात तो. इ. पु. स्त्री.

अररं इयतीत्यररं. गमन करितें जें -
तें. क. ऋधा. गतिअ. कपित, घर. अ. न.

अररिः विग्रहादिअर शब्दाप्र. इ. स्त्री.

अररी विग्रहादिअरर शब्दाप्र. इ. स्त्री.

अरलुः इयतीत्यरलुः, गमन करितो -
जो तो. क. ऋधा. गतिअ. दिव्याचें झा
ड. उ. पु.

अरविंदं अरान् केसरान् विंदतीत्यर
विंदं, अर स. केसर त्यांतें प्राप्त होतें जें
तें. क. विदूषा. लाप्रअ. कयक. अ. न.

अरातिः नरातिसुस्तमित्यरातिः. स.
ख देत नाही जो तो. क. राधा. दाबअ. श
शु. इ. पु.

अरालं कच्छतीति अरं अरमलतीति
नरातिदुःसमितिवा अरालं, गमनातें

शीकृदेते जें तें. किंवा दुःख देत ना
हीं जों तो. कृ. अलधा. मूषणादिक
अ. वक्र, वांकडा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ अनेक पदार्थानीं मिश्र केलें
लाघूप. अ. पु.

अरिः इयतिविरोधमरिः, विरोधाप्रत
गमन करितो जोतो. कृ. क्रधा. गति-
अ. शत्रु. इ. पु.

अरिचं क्रच्छत्यनेनेति अरिचं, ग
मन करित्वे हेनोका जेणेकरून तें. कृ.
क्रच्छधा. गति. अ. नावेचें मन्त्राणु. अ. न.
अरिमेदः अरिर्वमेदोयस्यसः अरि
मेदः, दुष्ट आहे स्नेह जाना तो. स. दु
र्गंधि स्वैराचें झाड. अ. पु.

अरिष्टं नरिष्टमशुभंचस्मादित्त्वरिष्टं,
नाहीं आहे अशुभ जाणसून तें. स.
बाळंतणीची खोली. अ. न. २ गोरस.
३ रिब्याचें झाड. ४ निंबाचें झाड. ५ लसू
ण. ६ काकपक्षि. अ. पु. को. अशुभ. म
द्यविशेष. मरण चिन्ह.

अरिष्टदुष्टधीः अरिष्टेन दुष्टा अरि
ष्टदुष्टा, अरिष्टदुष्टाधीचंयस्यसः अरि
ष्टदुष्टधीः, अरिष्टानें जी दुष्ट ह्म. न
स्यती. अरिष्टदुष्ट अशी आहें बुद्धिजा
नी तो. स. मरणजबळ आल्यामुळें

अभिष्ट झालेला. वि. ई. पु. स्त्री. न.

अरूपाः क्रच्छतीत्यरूपाः, अरुणवर्णो
स्येतिवा. गमन करितो जोतो. किंवा
आरक्त आहे वर्ण जाना तो. कृ. २ त.
क्रच्छधा. गति. अ. सूर्य. २ सूर्याचा सा
रथि. अ. पु. ३ यत्किंचित् तांबडा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

अरूणा अरुणोवर्णोऽस्मादिति अरूणा
अरूणा ह्म. आरक्त आहे वर्ण जोतो जी
चाती. त. औषधिविशेष. आ. स्त्री.

अरुंतुदः अरुंतुदतीति अरुंतुदः,
मर्मभेद करितो जोतो. कृ. तुदधा.
व्यथन. अ. मर्मभेद करणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

अरुः इयतीति अरुः, व्यथेप्रतगम
न करितें ह्म. देतें जें तें. कृ. क्रधा. ग
ति. अ. व्रण. स. न.

अरुष्करः अरु व्रणं करोतीत्यरुष्क
रः, व्रणातें करितो जोतो. कृ. कृधा.
बिब्याचें झाड. अ. पु. व्रण करणारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अरोकः नरोकोऽस्थारोकः, नाहीं आ
हे कांति जास तो. स. तेजोहीन. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्कः अर्च्यतइत्यर्कः, सर्वलोकांनीं पू

जि जेतो जो तो. ह. अर्चथा. पूजा अ.
सूर्य. २ रुई. ३ स्फटिक. ४ इंद्र. ५. तांब्र.
अ. पु.

अर्कपर्णाः अर्कानितीक्ष्णानिपर्णा
नियस्यसः अर्कपर्णाः, अर्कतुल्यती
क्ष्ण आहेत पर्णे जीती जानी तो. स.
रुईचे झाड. अ. पु.

अर्कबंधुः अर्कस्यबंधुः अर्कबंधुः,
अर्काचा जो बंधु तो. स. बुद्धाचा एक भे
द. उ. पु.

अर्काद्गः अर्कः आहायस्यसः अर्का
द्गः, सूर्याचे आहे नाम जास तो. स.
अर्थ अर्कपर्णावत्. अ. पु.

अर्गलं अर्जते जने रिति अर्गलं, जना
नी अर्जिजेते जें तें. ह. अर्जथा. प्रति
यत्न अ. आंड सरदायाचा अ. न. आ. स्त्री.
लघु विवक्षा असतां. ई. स्त्री.

अर्यः अर्घ्यत्वेनेनेति अर्यः, पूजा करिजे
त्ये किंवा पदार्थ कीत करिजे तो जेणे तो. ह. अ.
हेथा. पूजा अ. पूजाविधि ३ मोल. अ. पु.

अर्घ्यं अर्घार्थमुदकमर्घ्यं, अर्घार्थजें उ
दक तें. त. पूजे करितां जें पाणी तें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्चा अर्चनमर्चा, पूजन जें ती. ह.
अर्चथा. पूजा अ. पूजा. २ प्रतिमा. आ. स्त्री.

अर्चिः अर्ची अर्चितः अर्च्यत
इत्यर्चिः, सर्वाणीं पूजिजेत्ये ह. सर्वलो
कांस स्तुत्य किंवा पूजिजेते जें तें. व
पूजिजेता ह. सर्वलोक मान्य जोतो.
ह. अर्चथा. पूजा अ. अग्निज्वाला. २
स्मृति. इ. स्त्री. २ स. न. ३ वि. अ. पु. न. आ. रु.

अर्जकः अर्जयतीति अर्जकः, अर्जन
करिता जो तो. ह. कृजथा. अर्जन अ.
ज्याचे फूल व कांडे पांढरे असा बाभळी
चा वृक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्जुनः अर्ज्यते सर्वे रिति अर्जुनः, स
र्वानीं संपादिजेतो जो तो. ह. अर्जथा.
अर्जन अ. शुक्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ तृण. अ. न. ३ वृक्ष. अ. पु.

अर्जुनी अर्जुनवर्णात्वाद् अर्जुनी, अर्जु
नवर्ण आहे म्हणून जी अर्जुनी. स्त्री
प्र. गाई. ई. स्त्री.

अर्णावः अर्णासि जलान्यत्र संतीत्य
र्णावः, जलें जी तीं अत्र संति ह. आहे
त जाचे गरीं तो. त. समुद्र. अ. पु.

अर्णाः ऋच्छतीत्यर्णाः, गमन शील
जें तें. ह. ऋच्छथा. गति अ. उदक. स. न.

अर्तगलः अर्तक्षीणांगलतीति अर्तग
लः, क्षीणाते भक्षण करितो जो तो.
ह. गलथा. अदन अ. निव्यारंगाचा.

कुंलांचा कोरंवा. अ. पु.

अर्तनं ऋतोचतइतिअर्तनं, निर्दिजे
कें जें तें. क. ऋतिधा. जुगुप्सा. अ. नि-
दा. अ. न.

अर्तिः अर्द्यतेनया अर्तिः, हिंसा किं
वा पीडा त्या होतात जीणेंती. क. अर्द
धा. हिंसा. अ. धनुष्याचें अग्र. २ पीडा
इ. स्त्री.

अर्थः अर्थ्यतइतिअर्थः, याचितकार
जेतो जो तो. क. अर्थधा. उपयाच्ना. अ.
धन. द्रव्य. २ अभिधेय. ३ वस्तु. ४ निष्कृ-
ति. प्रयोजन. अ. पु. को. विषय. प्र-
कार. हेतु.

अर्थना अर्थनमर्थना, अर्थनजेंती.
क. अर्थधा. उपयाच्ना. अ. याचना.
आ. स्त्री.

अर्थप्रयोगः अर्थस्यप्रयोगः अर्थ
प्रयोगः, अर्थाना जो प्रयोग ह्य. ह्य
र्थ योजना करणें तो. स. व्यापार. २
व्याज. अ. पु.

अर्थशास्त्रं अर्थस्यभूम्सादेः शास्त्रं
अर्थशास्त्रं, भूम्सादिकांचें जें शास्त्र
तें स. राजनीतिरूप जें अर्थशास्त्रतें अ-
नपुंसक.

अर्थी अर्थोस्यास्तीतिअर्थी, अर्थीआ

हेजासतो. त. याचकइन्. पु.

अर्थ्ये अर्थ्येपुसाधुरथादनपेतवाअर्थ्ये,
अर्थाविषयां साधु किंवा त्याहून जें अ-
नपेत ह्य. न. स्रटलेलें तें. त. धातुरसवि-
शेष. जास शिलाजित असें ह्यणतात
तें. अ. न. २ बुद्धिमान. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. ३ न्याय्य. को. प्रार्थना करावयास योग्य.

अर्दना अर्तिरर्दना, अर्ति ह्य. पीडाजोती.
क. अर्दधा. याचन. अ. याचना. आ. स्त्री.

अर्दितः अर्द्यतेस्मइत्यर्दितः, प्रार्थिले
ला. जो तो. क. अर्दधा. याचन. अ. प्रार्थ-
ना केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्धः ऋधोत्यनेनेतिअर्धः, वृद्धिगतहो
तो जेणकरून तो. क. ऋधुधा. वृद्धि. अ.
स्वेड. तुळंडा. अ. पु. २ एकावस्तूचे
समभाग केले खांतून एकाभागाचें ना-
व. अ. न.

अर्धचंद्रा अर्धश्चंद्रोयस्याः सा अर्ध
चंद्रा, अर्धचंद्राकृती आहे जीसती.
स. प्राकृतांत जीस काळातेंडू ह्यणता
त ती. निगडा, तिघारें. आ. स्त्री.

अर्धनावं नावोर्धमर्थनावं, नौकेचं
जें अर्धतें. स. नौकेचें अर्ध. अ. न.

अर्धरात्रः रात्रेरर्धमर्थरात्रः, रात्रीचें
जें अर्धतो. स. मध्यरात्र. अ. पु.

(५६) (अ.) विग्रहकोशः (अ.)

अर्धचैः ऋचः अर्धे अर्धचैः, ऋक् स
वेदावयवत्वाच्चैर्जे अर्धतेः स ऋचे
चै अर्धः न न पु.

अर्धहारः अर्धेन एकदेशेन कृतो हा
रः अर्धहारः, अर्धस्य बारासराती
केला जो हार तो स बारापदरीसु
क्ताहार अ पु.

अर्धोरुक ऊरोरर्धे अर्धोरु, अर्धेसि
काशत इत्यर्धोरुकं, ऊरूच्चैर्जे अर्धते
अर्धोरु अर्धोरुचागयीं शोभते जे ते
ह काशधा दीप्ति अ परकर, लहगा
अ न.

अर्बुदः अर्बुति दिनस्तीत्यर्बुदः, सं-
ख्या विच्छेद करणात् जो तो ह अर्बु
धा हिंसा अ संख्याविशेष, दाहाको
टि २ मांस कादण्यानी शलाका अ पु.
२ दंत रोग विशेष अ पु न.

अर्षकः अर्षते वृद्धिं प्राप्यते इति अ
र्षकः, वृद्धि पावतो जो तो ह ऋधा
गति अ बालक अ पु.

अर्षे ऋच्छतीत्यर्षे, नेत्राचे दायीं प्रा
प्त होते जे ते ह ऋच्छधा गत्यादि अ
नेत्ररोग अ पु न.

अर्षः इयतीत्यर्षः, व्यापाराकरितां
दूरदेशाप्रत अथवा प्रसुत्ताप्रत गमन

करितो जो तो ह ऋधा गति अ ये
ष्य २ यजमान अ पु.

अर्षमा इयतीति अर्षमा, निरंतर ग
मन करितो जो तो ह ऋधा गति अ
सूर्यः न पु.

अर्षा अर्षस्य स्त्री अर्षा, अर्षस्य वैश्य
तज्जातीय जी स्त्री ती स्त्री प्र वैश्य
जातीची स्त्री आ स्त्री.

अर्षाणी अर्षस्य स्त्री अर्षाणी, वैश्या
नी जी स्त्री ती स्त्री प्र वैश्यानी स्त्री
ई स्त्री.

अर्षी अर्षस्य स्त्री अर्षी, वैश्यानी जी
स्त्री ती स्त्री प्र वैश्यानी वाचको ई स्त्री.

अर्षा ऋच्छतीत्यर्षा, शीघ्रगमन क
रितो जो तो ह ऋच्छधा गति अ यो
डा न पु २ वि न पु न ई स्त्री.

अर्षाक अवरे पूर्वकाले अन्वतीति अ
र्षाक, पूर्वकालीं गमनादि करितो जो
तो ह अन्वुधा गति अ आलीकडे
त्या अर्षी उ कुले क्रतुत्रया दर्षाक मंड
नान्तु सुंदन अब.

अर्षा ऋच्छतीत्यर्षा, दुःस्वाप्त गम
न करितो ह देतो जो तो ह ऋच्छधा
गति अ रोगविशेष जास मुबव्याध
क्षणतात तो अ पु.

अर्शांसः अर्शांसिसंलस्येतिअर्शांसः, मुठव्याधि आहेन ज्यासतो. न. जासमु
ठव्याधि रोगझाला आहे तो. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अर्शाः ऋच्छतीतिअर्शाः, औषधादिका
नें गमन करितो झ. जातो जो तो. ह. ऋ.
च्छधा. गतिअ. मुठव्याध. स. न.

अर्शांघ्नः अर्शांहीतीतिअर्शांघ्नः, मुठ
व्याधीतें नाश करितो जो तो. ह. इनधा.
हिंसाअ. करण. अ. पु.

अर्हणा अर्हणमर्हणा, अर्हणजेंनी.
ह. अर्हधा. पूजाअ. पूजा. आ. स्त्री.

अर्त्यः अर्त्येनेत्येतिअर्त्यः, पूजिजे
तो जो तो. ह. अर्हधा. पूजाअ. सर्वत्र
पूजिजे जो तो. अ. पु.

अर्हितः अर्त्येनेत्येतिअर्हितः, पूजि-
जेत्यजो तो. ह. अर्हधा. पूजाअ. पूजि
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलं अलनमलं, अलन झ. पूषण
ह. अलधा. पूषणादिअ. अलंकार.
२ परिपूर्णता. ३ सामर्थ्य. ४ निवारणत्वा.
अर्थां. ५ अलंकरणः शिशुः. २ अलंमुक्त
वान्. अलंमत्तोमद्वाप. ४ अलंमहीपा
लतवश्रयेण. अथ.

अलं अल्यतइतिअलं, पूषण करिजे

तें जें तें ह. अलधा. पूषणादिअहरनाल.
अ. न.

अलकः अल्यनइतिअलकः, पूषित
करिजेतो जो तो. ह. अलधा. पूषणअ.
डोकीचा कुरळ केशः. २ शिकारीचा कुत्रा.
अ. पु.

अलका अलतिपूषयतीत्यलका, पू-
षण करित्सेजीती. ह. अलधा. पूषण
अ. कुबेराचीनगरी. आ. स्त्री.

अलक्तः नलस्यतेस्मइत्यलक्तः, नअ
स्वादिलेला जो तो. ह. लकधा. आस्वा
दनअ. लाहा, लारव. अ. पु.

अलगर्दः अलंगिरतिभेकानित्यलर्ग-
र्दः, यद्येच्छ भेकांतें भक्षितो जो तो. ह.
गृधा. निगरणअ. पाणसर्प. अ. पु.

अलगर्धः अलंगृधतिभेकादीनिअल-
गर्धः, निरंतर भेकांदिकांशत इच्छितो-
जो तो. ह. गृधुधा. अभिकांशाअ. जळ
व्याल, पाणसर्प. अ. पु.

अलंकरिष्युः अलंकरणशीलः अलं-
करिष्युः, अलंकरणशील जो तो. ह.
रुधा. करणअ. अलंकारादिकानं. आ
पत्वायत शोभविणाया. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अलंकर्ता अलंकरोतीतिअलंकर्ता,
अलंकार करितो जो तो. ह. कुरुत्रुधा.

(५८) (अ.) विग्रहकोश. (अ.)

करणअ. अलंकारकरणारा. क. पु.

कारीचाकुवा. अ. पु.

अलंकर्मीणाः कर्मणोक्रियाथेअलं
समर्थः अलंकर्मीणाः, क्रियेकारणेंजो
समर्थतो. त. उद्योगाविषईंजोसमर्थ
तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलवालं लवमालानीतिलवालं, नल
वालमलवालं, जलकणातेंग्रहण करितें
जें तें लवाल नद्वे जें लवाल तें. स. अलं
अ. न.

अलंकारः अलंक्रियतेनेनेतिअलं-
कारः, भूषित करिजेतें जेणेंकरूनतो.
ह. डुरुग्रथा. करणअ. भूषण. अ. पु.

अलसः नलसनीत्यलसः. कर्माचेव
थीं पुरुषाला संश्लिष्ट करीत नाहींजो
तो. ह. लस. प्रा. संश्लेषणअ. आंकुशी
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलंरुतः अलंक्रियतेस्माडलंरुतः,
भूषणादिकेंकरून शोभता झाला जो
तो. ह. डुरुग्रथा. करणअ. भूषणयु
क्त. २ शोभविबेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

अलातं लानंलातं नलातमलातं, प्र
हण करिजेतें जें तेंलात नद्वे जें लात तें.
स. प्रज्वलित काष्ठ. कोलीत. अ. न.

अलंक्रिया अलंक्रियतेनयाअलंक्रि-
या. भूषित होतो जीणें ती. ह. डुरुग्रथा
करणअ. भूषणक्रिया, शोभा. अ. पु.
आ. स्त्री.

अलाबुः नलंबतेइत्यालाबुः, नाहीलं
बायमान जो तो. ह. लबिधा. अवस्वस
नअ. कावा प्रोपचा. उ. पु.

अलंजरः अलंजरयतीतिअलंजरः.
अलंतवयोदानि ह. आयुदांनि पावतो
जो तो. ह. जृषथा. वयोदानिअ. माठ.
देश. अ. पु.

अलाबूः विग्रहादिअलाबुवत्. उ. पु.
अलिः अलनीतिअलिः, ऊर्ध्वकंठस्मने. शो
प्रतो जो तो. ह. अलधा. भूषणादिकअ.
विंचू. इ. पु.

अलर्कः अलतीतिअल् अलचासा
वर्कश्चाअलर्कः अलमम्बतइतिवा, अ
लनिशोभतो जो तो अल् अल् ह. शोभ
पारा असाजोअर्क ह. अर्कवृक्ष.

अलिकं अलनिअल्यनेवाअलिकं,
तिलकादिकानं भूषित करिजेतें जें तें. ह.
अलधा. भूषणादिकअ. कपाळ. अ. न.

नौ. स. प्रांदसा रुईचें झाड. २ शि

अलिंजरः अलनमलिः अलिंजरय
तीत्यादिसर्व अलंजर वत्

अली अलमथींस्यास्तीति अलोह-

शिकलांगूलं तदिवास्त्रेति वा अली.
सामर्थ्यं आहे जास अथवा विंचू सार
सैं आहे पुच्छ जास तो. त. विंचू भ्रम
इ. इ. पु.

अलिंदः अल्पतेभूष्यते इति अलिं
दः, भूषित करिजेतो जो तो. ह. अल
धा. भूषण अ. दावा बाहेर चा उंचरेचा
प्रक प्रदेश. अ. पु.

अलिकं. अलीकं अल्पतेनेनेति.
अलिकं, भूषित करिजेते जेणें करून
ते. ह. अलधा. भूषणादिक. अ. कपा
क. अ. न. २ अप्रिय. ३ असत्त्व. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

अल्पः अल्पतेवार्थते इति अल्पः, भू
षित करिजेतो जो तो किंवा निवारिजे-
तो जो तो. ह. अलधा. भूषणादिक. अ.
नहान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अल्पतनुः अल्पातनुर्धस्यसः अल
तनुः, अल्प स. लहान आहे शरीर
जाचे तो. स. हसशरीराचा अमानुष
प्राय. उ. पु.

अल्पमारिषः अल्पश्चासौ मारिषश्च
अल्पमारिषः, अल्प असा जो मारिष तो
स. तांदुळजा. अ. पु.

अल्पसरः अल्पंचतस्रश्च अल्पसरः,

अल्पअसें जें सरोवर तें. स. लहानत
कें. स. न.

अल्पिष्ठं अतिशयेन अल्प मूल्य
ष्ठं. अतिशयें करून जें अल्पतें. त. प
र लहान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अल्पीयः अतिशयेन अल्पमल्पीयः
अर्थादि पूर्वशब्दाप्रमाणे. स. पु. न. ई. स्त्री.

अवकरः अवकीर्यते क्षिप्यते धूल्या
दावित्यवकरः, धूल्यादिकांत टाकिजे
तो जो तो. ह. कृधा. विस्रेष अ. केर. अ. पु.

अवकीर्णी अवकरणमवकीर्णी अ
वकीर्णी व्रत मनेन वा अवकीर्णी, टाकलें
आहे वन जाणें तो किंवा टाकणें. ह. कृ.
विस्रेष अ. व्रत भंग झालेला. इ. पु. न.
ई. स्त्री.

अवकृष्टः अवकृष्यते स्म इत्यवकृष्टः,
अवकृष्ट करिजेला जो तो. ह. कृषधा.
विलेरवन अ. निर्गमित स बाहेर घा
रविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवकेशी अवसन्नाः केशाधस्यसः
अवकेशी, अवसन्न आहेत केश जे
ते जाचे तो. स. फलरहित रक्षादिक.
इ. पु. न. ई. स्त्री.

अवक्रयः अवक्रियतेनेनेति अ
क्रयः, अवक्रय स विक्रित करिजे

(६०)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

तें जेषें करून तें. क. डुरु. अथा. करण
अ. मूल्य, मोक. अ. पु.

जें ती. क. ज्ञाथा. अवबोधन अ. अना
दर. आ. स्त्री.

अवगणितं अवगणयतेतदवगणितं,
अवगणितस्य अवमानित जें तें. क. गणथा.
संख्या न अ. अवमानलेले. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अवज्ञातं अवज्ञायतेस्य इत्यवज्ञातं,
अवज्ञात केले जें तें. क. ज्ञाथा. अवबो
धन अ. अपमानिलेले. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

अवगतं अवगम्यतेस्य इत्यवगतं, जा
णिलेले जें तें. क. गम्यथा. गति अ.
ज्ञात, जाणलेले. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवटः अवतिसर्पादिकमित्यवटः.
सर्पादिकां प्रत संरक्षण करितो जातो.
क. अवथा. रक्षण अ. घृमीचें विवर.
अ. पु.

अवगीतः अवगीयतेस्य इत्यवगीतः
निंदिलेला जो तो. क. गौधा. शब्द अ.
निंदिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २
नोकापवाद. अ. न.

अवटीटः नासिकाया अवनत मवरी
टं, तदस्यास्तीति अवटीटः. नासिके
चें आहे स्त्रोकरूपण जास ती. त. चे
पस्या नाकाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवग्रहः अवग्रह्यते कुशनेति अव
ग्रहः, अंकुशाने ग्रहण करिजे तो जो
तो. क. गृहथा. उपादान अ. हत्तीचें ल
लाटस्थान. २ आक्रोश. ३ अवर्षण.
अ. पु.

अवदुः नवरतीत्यवदुः, नाहीं भाषण
करीत जो तो. क. वरथा. परिभाषण अ.
मानेवरना उंच भाग उ. पु.

अवग्राहः अवगृह्यतीत्यवग्राहः,
प्रतिबंध करितो जो तो. क. गृहथा. ग्र
हण अ. अवर्षण. अ. पु.

अवतंसः अवतंसयतीति अवतंसः
सूषण करितो जो तो. क. तसिथा. अ
लंकार अ. मंस्तक. २ सूषण. २ कर्ण
सूषण. अ. पु.

अवचूर्णितः अवचूर्णयतेस्योत्यवचू
र्णितः. चुमिलेला जो तो. क. चूर्णथा. प्र
रण अ. चुरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवतमसं अवहीनतमः अवतमसं,
क्षीण जें तम तें. स. क्षीण झालेला अं
धकार. अ. न.

अवज्ञा अवज्ञानं अवज्ञा, अवज्ञान

अवतोका अवमलितंतो कथस्याः

अंभवतोऽ, अवमद्विनआहे तोंक हा-
बानकं जीवें ती. स. अकस्मात् जिवाग
संघानहे ना नी. आ. स्त्री.

अवदंशः अवदश्यनेइतिअवदंशः, दं
क्षिजेतो जो तो. क. दंशया. दशन अ. म.
घपानास रुचीचेण्याकरितां जें बंजन
दरमरे वगैरे मक्षिनातनो. अ. पु.

अवदानः अवदाचनेस्मइत्यवदानः, शो
षिजेत्ता जो तो. क. दैर्घ्या. शांथकअ. पु. क.
२ शिवळा. २ निर्मळ. मि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवदानं अवदीचनेनदवदानं, पूर्वीआ
चरितजें तें. क. कुदाञ्छा. दान प्र. पू.
वीचें चरित्र. २ प्रशस्तकम. अ. न.

अवदारणं अवदीर्घनेनेनेतिअवदा
रणं, विदारण करिजे तें जेणें करून तें.
क. दृधा. विदारणअ. कूदळ अ. पु.

अवदाहं अवदीर्घतेयहोस्मादित्यव
दाहं, नष्ट होनाहे राह जाणसून तें.
क. दीडु. धा. क्षयअ. काव्यावाच्याचें सू.
क. अ. न.

अवदीर्घं अवदीर्घनेस्मावदीर्घं, वि
दीर्घं करिजे तो जो तो. क. दृडु. धा. वि
दीर्घणअ. द्रव्युक्तवस्तु. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

अवदंशः अवदश्यनेइत्यवदंशः, अतमवो

कत नाही जो तो. क. वदथा. यक्तज्ञपि
अ. निघं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवधिः अवधानमवधिः, अवधानजें
तो. क. दुधाञ्छा. धारणअ. सीया. २
खळगा. इ. पु.

अवधस्तः अवधस्यनेस्येत्यवधस्तः
अवधस्यने हा. नाधिजें तो जो तो. क.
धंसुधा. मतिअ. नचुरलेळा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अवनं अवत्यनेनेतिअवनं, वहादिहो
तें हे. जंणें करून तें. क. अवधा. रक्षणा
रिक्तरक्षण. २ तृप्ति. अ. न.

अवनतं अवनमनिस्येत्यवनतं, अ
वनमित झालें जें तें. क. णमथा. प्रवृ
त्तअ. अधोमुख. २ नक्ष. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अवनाटः अवनाटमस्यस्वावनाटः,
अवनाट आहे जासतो. वृत्तादिसर्व
अवदीट शब्दाय.

अवनायः अवनयनमवनायः, अव
नयन जें तें. क. नीशु. धा. प्रापणअ. स्वा
नीनेणें. अ. पु.

अवनिः अवनीत्यवनिः, अववि स.
रक्षण करितो जी ती. क. अवधा. रक्षण
अ. पृथी. इ. स्त्री.

अवनी अवनिवहिवृद्धादि इ. स्त्री.

अवंतिसोमं अवंतिपुस्तंतसोममवं

तिसोमं, अवंतिदेशाचे राशीं जें उल्लंघने

स. कांजिक, कांजि. अ. न.

अवंध्यः नवंध्यः अवंध्यः, नद्धे जो वंध

तो. स. यथाकालीं ज्यास फलादिक वेंनें

असारहादिक. अ. पु.

अवपृथः अवभियतेनेनावपृथः, य

ज्ञपृथिं होत्येहे जणें करून तो. क. पृथधा.

भरण अ. यज्ञसमाप्ती करितां यज्ञाच्या

शंभरीं जें स्नान करितात तो. अ. पु.

अवघ्नटः अवघ्नटमस्तस्यावघ्नटः

अवघ्नट आहं जास तो. शेषमवघ्नीत्या

द्याप्रमाणें.

अवमः अवनीत्यवंमः, हिंसाक्रिंवा

पावनां करितो जेतो. क. अवधा. पाव

नादि अ. निरुद्ध निघ. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्री.

अवमंतं अवमन्यतेस्म इत्यवमंतं, अ

वमनितें जें तें. क. मनधा. ज्ञान अ. अ

वमानितेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवमर्दः अवमर्दनमवमर्दः. अवम

र्दन जें जो. क. कृधा. सां. अ. सां. अ.

देवास जो परब्रह्मची शिडा तो. अ. पु.

अवमानना अवमाननमवमानना,

अवमानजीती. क. मनधा. ज्ञान अ. अ

नादर. आ. स्त्री.

अवमानितः अवमन्यतेस्म इत्यवमा

नितः, अपमानित केला जो तो. क. मान

धा. पूजा अ. अवमानितेला. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

अवयवः अवयौतीत्यवयवः, अवयौ

ति स्. मिश्रण पावतो जो तो. क. युधा.

मिश्रण अ. शरीरावयव. अ. पु.

अवरं नवियते इत्यवरं, अदृश्य

असा जो जंघादि भागतें. क. वृधा.

वरण अ. हत्तीचा पाठी भागचा जंघादि

प्रदेश. अ. न. २ वरम, शिवट्या. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

अवरजः अवरस्मिन्काकैजातः अवर

जः, पद्माकालीं झाला जो तो. स. मायू

न झालेला बंधु. अ. पु.

अवरतिः अवरमणमवरतिः, अवर

मण स. निवर्तन जें ती. क. वमधा. कीडा

अ. उपरति, निवृत्ति. इ. स्त्री.

अवरवर्षाः अवरः वर्षो यस्य सः अवर

वर्षाः, कमिष्ठ आहें वर्षा जाचतो. स. शू

द्र. अ. पु.

अवरीणः अवरीयतेस्म इत्यवरीणः,

निदिजेला जो तो. क. शिद्धा. वरणा

अं. लोकांनी भिंदिलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

अचरोधः अचरुधते अत्रेस्वरोधः

अचरोधकरिता हेतजाचे गयीं तो. ह.
रुधिर्धा. अग्ररण अं. गाजांच्या स्त्रियांचें
गृह. अ. पु.

अचरोधनं विग्रहव अर्थादि अवरो
प्रशब्दाप्रमाणं. अ. न.

अचरोहः अवरोहतीत्यचरोहः. रूजु
नयेतो जो तो. ह. रुहधा. प्रदुमांर
अ. वृक्षाच्या फांदीचें पाळ ह. पारं-
धा. २ वृक्षाचा मुळापासून वर गेले
लीवेल. अ. पु.

अचहारः अचहरतीत्यचहारः, अच
हरण ह. ग्रहण करितो जो तो. ह. ह
त्रधा. हरण अ. जलचर. अ. पु.

अचर्षः चर्षते इति चर्षः, विरूद्धोचर्षः
अचर्षः, चर्षितो जो तो चर्ष विरूद्ध जो व
र्ष तो. स. निंदा. अ. पु.

अचलक्षः अचलक्षत इत्यचलक्षः, स्था
वर्त्यत्वाने लक्षितो जो तो. ह. लक्षधा.
दर्शन अ. सुकृवर्ण. अ. पु.

अचलुजः अचलोरशोभनाज्जातः अ
चलुजः, अशोभनापासून जो जात तो.
स. वनी. जस बाहुंची बांघची असें ह.

तो. अ. पु.

अवलंबनं अवलंबते स्मावलंबनं, स्त्री
रुत रुमिजे तें जें तें. ह. रुभिधा. अत्रसं
सन अ. स्त्रीकार करणें. अ. न.

अववादः कार्यमवलंबनं अवदनमत्रे निज
ववादः. कार्यावलंबनें करून आहे वाप
णजाचे गयीं तो. ह. वरुधा. संदेशाचन
अ. आज्ञा. २ निंदा. अ. पु.

अवश्यं अवश्यायत इत्यवश्यं, निर्णानि
होइजे तो जो तो. ह. श्वेडुधा. गति अ. नि
श्रयें करून त्या अर्थी अवश्यावाकारश्चि
रतर सुधित्वापि विषयाः. अ. ब.

अवश्यायः अवश्यायते शैत्यमापद्यते
इत्यवश्यायः, शीताग्रत पाववो जो तो. ह.
श्वेडुधा. गति अ. थंडी शिव. अ. पु.

अवष्टब्धः अवष्टब्धते स्मावष्टब्धः, वां
धिजेना जो तो. ह. हभिधा. प्रनिबंध अ.
बांधलेला. २ आश्रित. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

अवसरः अवसरणमवसरः. अवस
रण जें तो. ह. सुधा. गति अ. प्रसंग वेळ.
संधि. अ. पु.

अवसानं अवशीयते इत्यवसानं, समा
प्त होइजे तें जें तें. ह. सोधा. अंतकर्म अ.
समाप्ति. अ. न.

अवसितः अवसोपतेस्मदसवमित्तः
समाधिराजो नो. क. पोधा. अंतकमेअ.

समाप्तः २ अवगतः ३ लृणघातविलेका
धात्वराशि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवस्करः अवकीर्णनेअधःक्षिप्यते
निअवस्करः अधोभागीं तांकिजेमो जोते.
क. कृधा. विक्षेपअ. विष्ठा. २ गुह्य, उपस
अ. पु.

अवस्था अविकृतोतिष्ठतीत्यवस्था,
अविकृतीचाठापीं राहत्ये जीती. क. घा
धा. गतिनिवृत्ति अ. कालकृतयौवनादि
क. आ. स्त्री.

अवहित्या अवहीयतेगोष्यते आका-
रः अवेत्यवहित्या, गुप्त करिजेतोहे आ
स्वर जाचेरापीं ती. क. हिधा. मत्सादिघ.
मुसाकारता. आ. स्त्री.

अवहेलनं अवहेल्लिरवहेलनं,
हेलना करणे जें तें. क. हेकृधा. अना
दर अर्थ अनादर. अकारांत न
इतर.

अवाक्युषी अवाक्युष्याप्यस्या इ
निअवासुषी, अर्वाक आहेन पुष्यं जीचीं
नी. स. शाकविशेष. जीसा धोपेची काजी
क. वी. ई. स्त्री.

अवायं अवगतमश्मस्येत्यवायं. अवन

न आदे अत्रजाचें के. वायं अर्वाक्युष्या
द्यापमाणं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवाची अवागंचति अस्वामिति अवा
ची, मध्यभागीं सूर्यं गमन करितो किंवा
श्रुजिजेतो जीचाठापीं ती. क. अंतुधा. व
नि अर्थ दक्षिण दिशा. ई. स्त्री.

अवाक् नविद्यतेवागस्येति अवाक्,
नाहीं आहे वाणी जास तो. स. वृद्धा.
व. पु.

अवाच्यं नसंनिवाच्याप्यक्षराप्यचेनि
अवाच्यं, नाहीं आहेन अर्वाक्युक्त अस
रें जाचेरापीं तो. त. विसंगत भाषण. अ. न.

अवारं अर्वाकृतीरं अवारं, अथवा वाः
उदकमत्र न विद्यते कदाचिदपि अवारं,
उदक नाही कधीं हि ज्याचे रापीं तें. क. ह
अधा. वरणअ. नद्यादिकांचें आलीकड
चें नीर. अ. न.

अवासाः नविद्यते असोयस्यसः अवा
साः, नाहीं आहे वस्त्र जें तें जास तो. स.
नम. वि. स. पु. स्त्री. न.

अविः अवनिलज्जया इत्यविः, लज्जेनें
स्वरक्षण करित्से जीती. क. अवधा. वक्षणा
दिअरजसवा स्त्री. इ. स्त्री. १ मेढा. इ. पु.
३ पर्वत. ४ सूर्य. इ. पु. दो. नाथ. सूचक
बल, उंदरणी कांबळ. इ. स्त्री.

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

(६५)

अवित्तं अवित्तस्य विन्नं, संरक्षणकेलं
जें तें ह. अवधा रक्षण अ. रक्षण केलेलें.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविद्धकर्णी अविद्धोऽच्छिद्रवर्णरूपः
कर्णो वत्सा इत्यविद्धकर्णी, अच्छिद्रव्या
द्वेषणरूपो कर्णो जीवाती. स. पाडवकी,
पादाडमूढ. ई. स्त्री.

अविद्या विरुद्धाविद्या अविद्या, विरुद्ध
ज्ञान करणारी जीती. स. अज्ञान. आ. स्त्री.

अविनीतः नव्यनायीत्यविनीतः, ना
हीं जो नम्र होता झाला तो. ह. नीज्या.
प्रापण अ. अनम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविरतं अविरतमानविरतं तस्मिन् तत्
अविरतं, ज्ञान भिगम नाहीतें स. निरंतर. अव्य.

अविलंबनं नविलंबतेस्म इत्यविलंब
नं, नाही विलंब करितें झालें जें तें. ह.
लविद्या. अवस्वसन अ. लवकर जाणा
रें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवलंबितं विलंबतेस्म इति विलंबितं,
नविलंबितं अविलंबितं, विलंब करितें.
झालें जें तें विलंबित. नव्हे जें विलंबिततें.
स. लवकर जाणारें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविस्पष्टं नविस्पष्टमविस्पष्टं, नव्हे जें
विस्पष्ट करून स्पष्ट तें. स. अस्पष्टार्थकता
वण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवी विग्रहादिमव अविशब्दांश्च. विराट्
शी. ई. स्त्री.

अवीरा नविद्यते वीरो यस्याः सा अवीरा,
नाहीं आहे वीर जिज्ञाती. स. पतिपुत्रही
न स्त्री. आ. स्त्री.

अवीचिः अच्यंतस्या अवीचिः, रक्षण
करिता हेत जाणसून तो. ह. अवधा. रक्ष
ण अ. नरक विशेष. इ. पु.

अवेक्षा अवेक्षणमवेक्षा, अवेक्षण जें
ती. ह. ईक्षधा. दर्शन अ. अवेक्षण, पाहा
जें. आ. स्त्री.

अव्यक्तः नव्यज्यते स्म अव्यक्तः. नाही
स्पष्ट होत जो तो. ह. अंजूथा. व्यन्यादि
अ. विष्णु. २ महादेव. ३ आत्म. अ. पु. ४
अस्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अव्यक्तरागः नव्यक्तः रागो यस्य सः
अव्यक्तरागः, नाही आहे स्पष्ट रक्तिमा जो
तो जाचा तो. स. किंचिद्दोहितवर्ण. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

अव्यंटा विगतमंडयस्या इति व्यंटा नव्यं
उा अव्यंटा, नष्ट आहे बीज जीचे ती व्यंटा न
व्हे जी व्यंटाती. स. वनो जीस कुवली कुदि
शीअसें ह. ती. आ. स्त्री.

अव्यथा नव्यथत इत्यव्यथा. नाही अ
था ह. कंपपावक जी ती. ह. व्यथथा. मय

बलनअ. हिरउपाचें साउ. २ वनौ. जीस
पयकशिषी, उचरदेशीं स्वलकमकिनी ह्म
ले. आ. स्त्री.

अव्ययं नच्येतीत्यव्ययं, कधीहि विस्वारपा
वव नाही जें तें. स. इषाधा. गतिअ. वीनहिं
में व सर्व विभक्ति आणि सर्व वचनें त्यांचे
बाबीं समान छ. लिंगादिकानीं विकृत हो
त नाहीतें. अ. पु. न.

अव्यवहितं नव्यवधीयतेस्मइत्यवदि
तं, नाही व्यवधान पावत जें तें. रु. दुधाश्च
धा. पारणपोषणअ. सन्निहित, जवळचें
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंशः अश्यन्नइतिअंशः, समानविभा
गिजेतो जो तो. रु. अंशधा. समाघातअ.
भाग, वारा. अ. पु.

अशनाया अशनस्येच्छाअशनाया,
भोजनाची जी इच्छा ती. रु. अशधा. भो
जनअ. सुधा. मूक. आ. स्त्री.

अशनायितः अशनस्यइच्छाअश
नायः, असंजातोस्यशनायितः, त.
बुभुक्षित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अशानिः अन्नातीक्ष्णानिः, दुष्टतें भ
क्षितो जो तो. रु. अशधा. प्रसन्नअ. इं
द्राचें प्रज्जनाशक आयुध. इ. पु. स्त्री.

अशिम्बी नरिद्यतेक्षिपुर्बन्धाः स्यामि

म्बी, नाही आहे शिशु हा पुत्र जीस ती
स. पुत्र नाही अशी बाधको. इ. स्त्री.

अंशुः अंशयतीत्यंशुः, विभजन करितो
जो तो. रु. अंशधा. विभजनअ. किरण.
अ. पु.

अंशुकं अंशुभिः सस्यन्नइत्यंशुकं, कि
रणांनीं देदीप्यमान होतें जें तें. रु. काम्
धा. दीप्तिअ. वक्र. अ. न.

अंशुमती अंशवः संत्यस्याभिसंशुमती
किरण आहेत जीस ती. त. वनौ. जीस.
सालपर्णी, पिठवण असें ह्म. नी. इ. स्त्री.

अंशुमान् अंशवः संत्यस्येतिअंशुमान्.
किरण आहेत जास तो. त. सूर्य. त. पु.

अंशुमत्फला अंशुमंति सूक्ष्मा वयवबंधी
फलान्यस्याइत्यंशुमत्फला, सूक्ष्मापव
वंति आहेत फले जीं तीं जींचीं ती. रु. के
डीचें साउ. आ. स्त्री.

अशोषं नशोषोअस्यस्येत्यशोषं. नाहीं
आहे शोष जो तो जाचा तें. स. समय, सर्व
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अशोकः अपगतः शोकोयस्यादित्य
शोकः, गेहा आहे शोक जो तो जापासू
न ती. स. अशोकवृक्ष. अ. पु.

अशोकरोहिणी अशोकरवरोहती
तिअशोकरोहिणी, अशोकाप्रमाणें श

दुर्ध्व होतो जीतो. ह. रुद्रा. प्रादुर्भाव.

हुदसि. ई. स्त्री.

अश्मगर्भः अश्मनोगर्भः अश्मगर्भः,

मणयानां जो गर्भ तो. स. रत्नविशेष. श.

व. अ. पु.

अश्मजं अश्मनः जातं अश्मजं, अश्मा

पासून जें झालें तें. ह. जनीधा. प्रादुर्भाव.

प्राग् शिलाजित झ. तें. अ. न.

अश्मपुष्पं अश्मनः पुष्पमिव अश्मपुष्पं,

दगडाचा फुलाप्रमाणें जें तें. स. शिलाजि

त. अ. न.

अश्मा अश्मुरत्तश्मा, उत्तमप्रकारात्मो

व्यपनकरितो जो तो. ह. अशूड्धा. व्यासा

दि. अ. कषाण, दगड. न. पु.

अश्मंतं अश्मनामंतोत्रेति अश्मंतं दग

डांचा आहं अंत झ. नाश जाचेबायीं तें. स.

वृह. अ. न.

अश्मरी अश्मानं रानीति अश्मरी. दगडा

प्रतग्रहण करितो जीतो. ह. राधा. आ

दान. अ. मूत्ररुच्छ. नावाचारांग. ई. स्त्री.

अशितं अशुतेरशितं, प्रक्षिजेतें जें

तें. ह. अशुभ प्रोजन. अ. प्रक्षय केलेले.

दि. अ. पु. उ. आ. स्त्री.

अश्मसारः अश्मनः सारः अश्मसारः,

अश्मा झ. दगड त्याचा जें सार तो. स.

लोखंड. अ. पु. न.

अश्रपः नश्रपयतीत्यश्रपः. श्रपण क

रीत नाही जी तो. ह. श्राप. पाक. अ. राश

स. अ. पु.

अश्रान्तं अविद्यमानं श्रान्तं पत्रेस श्रान्तं,

नाहीं आहे श्रान्ति जाचेबायीं तें. निरंतर.

अव्य.

अश्रिः अश्री अश्रुतरत्नश्रिः. आघा

त करितो जीतो. ह. अशूड्धा. संघातक.

अश्र शक्रधार. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

अश्रु अश्रुतेरुदमिति अश्रु, रुद्रसेवन

करितें जें तें. ह. अशूड्धा. व्यामिश्र. नेत्रो

द्रव, ओळखतील पाणी. अ. न.

अश्लीलं नविद्यते श्रीरचेत्यश्लीलं, ना

हीं आहे शोभा जाचेबायीं तें. स. शि

श्रिल प्रावण. अ. न.

अश्वः अश्रुतरनि अश्वः, शीघ्र दूरदेऊ या

सि करितो जी तो. ह. अशूड्धा. व्यासि. अ. घे

डा. अ. पु.

अश्वकर्णकः अश्वकर्णक इव पत्रमश्वी

व्यपकर्णकः अश्वकर्णासारसं आहे पत्र

जाचें तो. स. सायन्याचें साड. अ. पु.

अश्वत्थः शान्मनि वृक्ष घषेस्यपरिरंन

तिष्ठतीत्यश्वत्थः, शाश्वती हून चिरकाळ

सहान नाही जी तो. ह. श्राप. गतिनिवृत्ति

(६८)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

अ. पिपंकाचे झाड. अ. पु.

अम्बयुक् अम्बेनयुनक्तिरूपेषालुको
तीक्ष्णयुक्, अम्बाशीयुक्त हेतवे स. अम्ब
रूपाशी अनुस्मरण करिते जीती. ह. युक्ति
रथा. योगअ. अम्बिनी. ज. स्त्री.

अम्बवडवं अम्बम्बवडवाचअनयोः सा
माहारः अम्बवडवं, घोडाआणि घोडी यां
चा जो समाहार तें. घोडाघोडींचा समाहार.
र. अ. न.

अम्बमेधीयः अम्बमेधाघहितोम्बमे-
धीयः, अम्बमेधाकारणें जो हित तो. त. अ
म्बमेधोपयुक्तप्रामकर्ण. अ. पु.

अम्बा अम्बस्वजातिरम्बा, अम्बाची जी
जाति ती. स्त्री. आ. स्त्री.

अम्बाराहः अम्बमारोहतीक्ष्णारोहः
अम्बाप्रत आरोहण करितो जो तो. ह. क
हधा. बीजजन्मादिअ. स्वार. २. षोडशव
रवसणें. अ. पु.

अम्बिनी अम्बः अम्बरूपमन्त्रस्याः अ
म्बिनी, अम्बिनीरूप जें तें अग्निअम्बाः
स. आहे जीस ती. त. अम्बिनी. ई. स्त्री.

अम्बिनीकृतौ अम्बिन्याः सुताव-
म्बिनीकृतौ, अम्बिनीचे जे कृत स. पु
त्रदे स. अम्बिनीकुमार, स्वर्गीचिदेंघ.
अ. पु. हि.

अम्बिनी प्रशस्ताः अम्बाः संतिपयोः अम्बि-
न्यां जातामिनिवा अम्बिनी, उत्कृष्ट आहे
त अम्बजांचे अथवा अम्बिनीचे बायीं जे
उत्पन्नने. त. अर्थादिग्रहणां शब्दा प्रमाणें

अम्बीयं अम्बानांसमूहः अम्बीयं, घो
डांचा जो समुदायतें. त. अम्बसमूह. अ. न.

अषडक्षीणः अविद्यमाननिषडक्षी
ण्यत्राषडक्षीणः, अविद्यमान आहेत सा
हा अक्षि स. कर्णजाविषयीं तो. त. षट्क
र्णन झालेला विचार. अ. पु.

अष्टमूर्तिः अष्टमूर्तयोद्यम्यसः अष्टमू-
र्तिः, अष्टादिआठ आहेत मूर्ति ज्याचा तो.
स. महादेव. इ. पु.

अष्टापदं अष्टानिपदान्यस्य अष्टापदं,
आठ आहेत पदें जाचीं तें. स. सोनें, सो
गद्यांचा पद. अ. पु. न.

अष्टीवत् अतिशयान्वेस्थीनिषमिन्न
ष्टीवत् अतिशयित आहेत अम्बिजाचे
बायीं तो. त. दोंपर, गुडघा. त. पु.

असकृत् नसकृत् असकृत्, नहें जें
सकृत् स. एकवार तें. स. वारंवार. पुनः
पुनः त्याअर्था. अथ.

असती नसती असती, नहें जीस ती
स. पनिव्रताती. स. व्यभिचारिणी स्त्री.
ई. स्त्री.

असतीसूतः असत्याः सुतोः सतीसु
तः, असतीचा जो सुत्र तो. स. व्यभिचारि
षांचापुत्र. अ. पु.

असनः अस्यतीति असनः, गृहसिबंधना
वर्षुद्धवेवेक. अस्रधा. क्षेपणअ. असणा
वें शाड. अ. पु.

असनपर्णी असनपर्णात्यस्या इत्यस
त्रपर्णी, असन वृक्षाच्या पर्णासारखी प
र्णें जीवीं ती. स. मोंकर्णीचीवेक. ई. स्त्री.

असमीक्ष्यकारी असमीक्ष्याविचा.
र्यं कर्तुं शीलमस्यासमीक्ष्यकारी, अविचा
रनें कार्यं करण्याचा आहे स्वभावजानाते
ह. कर्त्तव्या करणअ. अविचारीवि. इ. पु. न. ई. स्त्री.

अंसः अस्थने समाहन्यतेभारादिनेति अं
सः, भारादिकानें शिषानो जोतो. ह.
अंसधा. समापानअ. पुज. शिर. स्त्रंध.
अ. पु.

अंसलुः प्रशस्तः अंसोस्त्यस्येति अंसलुः
प्रशस्त आहे स्त्रंधजाना तो. त. पुष्ट. मि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

असारं नसाद्येधेत्यसारं, नाहीं आहे सा
रजाचे बाधीं तें. स. निर्मळ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

असिः अस्त्यनइत्यसिः, टाकिजेतो जो
तो. ह. अस्रधा. क्षेपणअ. खडू, तलवार

इ. पु.

असिक्री नक्षिताअसिक्री, शुभ्रनहे
जीती. स्त्रीप्र. राजगृहीं गहणारी वृद्धन
हे अशी राजपकीनीं निरोपवगेवे पाववि
ण्याकरितां देविलेकी बायको. ई. स्त्री.

असिनः सितादन्यः असितः, सिन ह.
सुत्रत्याहून जोभिन्न तो. स. नीलवर्ण.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असिधावकः असिधावतीति असिधा
वकः, असी जी नलवारजी तीप्रत शुद्धक
रित्ते जोतो. ह. धातुधा. गतिशुद्धीअ. शि
कतगार. शिकल करणारा. अ. पु.

असिधेनुका असंधेनुकेव असिधेनु
का, खड्गालाधेनु सारखी जीती. स. सु
री. आ. स्त्री.

असिपुत्री असेः पुत्रीअसिपुत्री, स्व
द्धाची जी कन्या ती. स. सरी. ई. स्त्री.

असिहेतिः असिः हेतिर्यस्यसः असिहे
तिः, खड्गआहे आयुधजाचें तो. स. स्व
द्धायुधी. निमचे करी असें ह. ते. इ. पु.

असिहेतिकः असिहेतिरस्यासिहेति
कः, असिहेति आहे पहारसाधन जासतो.
त. खड्गायुधधारी, निमचे करी. अ. पु.

असवः अस्थनेएषित्यसवः, पुरुषादिद
शीषमंत होवान जीहीं करून त. ह. क्षिपधा.

दीप्तादिअण्। उ. पु. ब.

असुधारणं असुनाधारणमसुधारणं,
शुणाचें जें धारण तें. स. माणधारण. अ. न.

असुरः अस्यनिक्षिपन्निदेवानित्यसुरः,
देवांचा तिरस्कार करणारा जो तो. ह. क्षिप
धा. प्रेरण. अ. देख. अ. पु.

असूर्क्षणं असुक्षिणोतीत्यसूर्क्षणं,
प्राणांतें ह्रीण करितें जें तें. ह. क्षिधा. हा
प. अ. अनादर. सरेफ पाठे सूर्क्षते
जेनेति सूर्क्षणं नसूर्क्षणमसूर्क्षणं, अनादरक
रिजेंतो जेणें करून तें सूर्क्षण. वक्षे जें सूर्क्ष
ण तें. ह. सूर्क्षधा. अनादर. अ. अ. न.

असूया असूयनमसूया, संतपञ्जें ती. ह.
असूयधा. उपताप. अ. शुणावर दोषांचा आ
रोप करणें. आ. स्त्री.

असूक्ष्मधरा असूक्ष्मधरा असूक्ष्मधरा, र
क्षाधी धारण करणावी. स. चर्म. आ. स्त्री.

असूक अस्यते इति असूक, मक्षिमक रिजे
तें जें तें. ह. असूधा. क्षेपण. अ. वं. अ. न.

असेचनकं नसिच्यते मनो चेति असेच
नकं, मनः स्मरण होत नाहीं जाणे वशीं तें.
पाहतो पाहतां घनाचीं वृष्टि न होणारे वस्तु.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असौम्यस्वरः असौम्यः स्वरोस्पासौ
म्यस्वरः, असौम्य आहे स्वर जांचा तो. स.

कर्कशास्वराच्चापुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्तः असतिस्मेति अस्तः, दीप्तिमान
होता झाला जो तो. ह. असधा. दीप्ति. अ.
अस्ताचल नामक पर्वत. २ प्रेरणा केलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्तं असनं अस्तं, क्षेपण स. निरस्ता
र. ह. असुधा. क्षेपण. अ. दर्शनाच्चावत्ता
अर्थी. उ. सांघमस्तमितोरविः. अ. अ.

अस्ति असनं अस्ति, दीपन जें तें. ह. अ.
सधा. दीप्ति. अ. आहे त्या अर्थी. उ. अस्ति
परलोक इति मतिर्यस्य स आस्ति कः, अ. अ.

अस्तु असतीत्यस्तु, आदान करितो जो तो.
ह. असधा. आदानादि. अ. असूया पूर्वक स्त्री
कार. उ. तथा विधस्तावदशेषमस्तुनः. अ. अ.

अस्त्रं विग्रहादि असूक शब्दायम्भयें. श
स्त्र. अ. न.

अस्त्री अस्त्रमस्थास्तीति अस्त्री, अस्त्र
हा. शस्त्र आहे ज्यास तो. त. धनुर्धर. २ श
स्त्र धारण करणारा. इ. पु.

अस्थि अत्यत इति अस्थि, तीर्थादिकां
त प्रक्षेप केला जातो जाचानें. ह. असुधा.
क्षेपण. अ. हाउ. इ. पु.

अस्थिरः नस्थिरः अस्थिरः, नक्षे जो
स्थिर तो. स. बंचल. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

अस्फुटवाक्य नस्फुटावाक्यस्येत्यस्फुटवाक्यं, स्पष्टवादीं वाणीं जावती तो. स. स्पष्टन बोधणारा. च. पु.

अस्य अस्यतेनदस्यं, मक्षिमकरिजेतेजें जें तें. क. असुधा. क्षेपणअ. रक्त. २. नेत्रोदक अ. न. ३. केश. ४. क्षोपरा. अ. पु.

अस्वपः अस्वपिबनीत्यस्वपः, रुधिरपान करिती जो तो. क. पाथा. पानअ. राक्षस. अ. पु.

अस्यु विग्रहादिभ्यसूक्ष्मशब्दाभ्यनेचोदक. ठ. न.

अस्वच्छंदः नस्वच्छंदोस्येत्यस्वच्छंदः. नाहींआहे स्वच्छंद जो तो ज्यास तो. स. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्वतंत असूनामंतोचेतिअस्वतंतं, असूनाआहे अंत झ. कुरुतां कुरुतां नाश जाचे वाणीं तें. च. अ. न.

अस्वप्नः अविद्यमानः स्वप्नोयस्येत्यस्वप्नः, नाहींआहे स्वप्न झ. निद्राजीतीजास तो. स. देव. अ. पु.

अस्तरः अप्रशस्तः स्तरोयस्यसः अस्तरः. गर्दभ आहे शब्द जानातो. स. कर्कशस्तरा वा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्वाध्यायः नस्वाध्यायोयस्यसं अस्वाध्यायः, नाहींआहे स्वाध्याय झ. वेदाध्ययन जास तो. स. संस्कारनसत्यासुखें ज्या

सवेराध्ययनात्वा अधिकार नाहीं तो. अ. पु.

अहंयुः अहमस्यास्तीत्यहंयुः, अहंकार आहे ज्यास तो. क. अहंकारी. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अहंकारः अहमिभिरकरणमहंकारः, अहंकारीकरणखेंकें. क. रुषा. कर्षणअ. गर्व. अ. पु.

अहंकारवान् अहंकारोस्यास्तीत्यहंकारवान्, अहंकार जोतो अस्तिअस्य झ. आहे ज्यास तो. न. अहंकारी. त्. पु. न. ई. स्त्री.

अहः सूर्येणनहीयतइत्यहः, सूर्यानेंजेंही नहीत नाहीं तें. क. हिषा. गत्यादिअ. दिवस. च. न.

अहमहमिका अहमहंशब्दोस्त्वनाहमहमिका, अहमहंअसा आहेशब्द जीवाटाणीं ती. न. मीसमर्थ मीसमर्थ असा अहंकार विशेष. आ. स्त्री.

अहंपूर्विका अहंपूर्वसौवाहंपूर्विका, मी पूर्वी मीपूर्वी झणून जी योष्यांचीधावनीत्सकतातीत. मी पुढें मीपुढें होतों अशा आग्रहां नें सुचोद्यमन तें. आ. स्त्री.

अहंमतिः अहंप्रधानामनिरहंमतिः, अहंकारप्रधान जीबुद्धीती. स. अज्ञान. इ. स्त्री.

अहर्पतिः अहः पनिरहर्पतिः, दिवसाचा जो पति झ. स्थायी तो. स. सुख. इ. पु.

अहर्मुखं अहः मुखं अहर्मुखं, दिवसा

(७२)

(अ.)

विग्रहकोश.

(अ.)

वें जेंडुस ह. प्रारंभ तो. स. प्रातः काळ.

हे हित जाणसून तो. स. शत्रु अ. पु.

अ. न.

अहस्कर: अहः कसोतीसहस्करः, दि
वसायन करितो जो तो. क. कञ्जा. करणअ
स्यं अ. पु.

अहिदंष्ट्रिका अहेदंष्ट्रिका अहिदंष्ट्रि
का, सर्पाची जी दंष्ट्रिका ती. स. सर्पाची
दादा. आ. स्त्री.

अहह अहंजहातीसहह, अहंकार बाक
विणास. क. ओहाकृष्. स्याअ. अद्भुत,
आश्चर्य. सुप्रेतत्या अर्था. उ. अहहसुदि
मकशोराज्ञ. २ अहहनी तो घूतन मथाकालः
अच्य.

अहितुंडिक: अहंस्तुंडमहितुंडं तेन जी
पतीसहितुंडिकः, अदि स. सर्प लावें जें तुं
उतें अहितुंड अहितुंडानें जीवन पावतो जो
तो. त. गारुडी. अ. पु.

अंहति: हनिदुरितमनयेति अंहतिः, न
ह होतें आहे दुरित जीणें ती. क. इनधा. हि
साअ. दान, देणें. इ. स्त्री.

अहिप्रयं अहिरिवृहस्थत्वारहिः, तस्या
द्रयं अहिप्रयं, सर्पा सारखा जो गृहांत रा
हिलेबा त्या पासून जें सयतें. स. आपल्या
च प्रधाना पासून जें राजास भयतें. अ. न.

अंहः अमतिगच्छतीति अंहः, प्रायश्चि
त्तादिकानें जातें जें तें. क. अमधा. गति
अ. पाप. स. न.

अहिसुक अहिंसुके अहिसुक, सर्पा
तें मसितो जो तो. क. सुजधा. अप्यवहावअ.
गकेडपक्षि. २ मोर. ज. पु.

अंघः अंघते अंघः, पुण्याचरणानें जातें
जें तें. क. अघिधा. गति अ. पाप. स. न.

अहेरुः नहिनोतीसहेरुः, नाहीं हीनहीत
जीती. क. द्विधा. गति वृद्धी अ. जिन्हा शत्रु
वरीस. ती. उ. स्त्री.

अहार्यः निश्चतेसोहार्यः, नहार्यः अहा
र्यः, हरण करिजेतो जो तो हार्य नहंजे जो
हार्य तो. स. पर्वन. अ. पु.

अहो अहानमहो विस्मयनजें त्रेहो ओहाकृष्. गदि
अ. विस्मय. उ. अहोरूपमहोसतं. अच्य.

अहिः आहंतीति अहिः, आसमंताद्वा
गीं हिंसा करितो जो तो. क. इनधा. हिंसा
अ. सर्प. २ वसासुर. इ. पु.

अहोरात्रः अन्वसहितारात्रिः अहोरात्रः, दि
वसासहितजीरात्रतो. स. तीससुहूर्तात्परकाल
अ. पु.

अहितः नहितमक्यादहितः, नाहीं जा

अन्हाय नद्वयनं अन्हाय नहें जें बादा निष्प्रमाणें.
सकवकरत्या अर्था. उ. अन्हायसूचें वत यो निस्सं. अ

आ आप्रोतीनि आ. स्मृति आणि वाक्यत्या
अर्थानें व्याप्त करितो जो तो. क. आभूधा.
व्याप्तिअ. उ. आएवंकिलतत्. २ आएवंतु
मन्यसे. को. दया. समुच्चय. अच्य.

आः आस्नेहनि आ. विद्यमान जो तो. क. भ्त
र्थधा. सनाअ. कोप किंवा पीडन या अर्थी. उ.
आ. गपकिंबिकल्पस. २ आ. शीतंवरीवर्ति. अच्य

अ अनतीनि आ. किंविदर्थ अथवा अभिव्या
प्ति द मर्यादा आणि क्रियायोगजनितार्थ या
अर्थी प्रत निरंतर गमन करितो जो तो. क. अ
तथा. सातत्यगमनअ. उ. आकंपितपुष्पाणि
२ आब्र ह्यशुवनात्. ३ आबालहरिमक्ति. ४
आक्रामतीत्यादि. अच्य. उ.

आकंपितः आकंप्यतेस्माकंपितः. ईष
कंपितजो तो. क. कषिधा. चलनअ. किंवि
त्वांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकरः आकीर्यतेधातवोत्रेति आकरः,
प्रसारपावताहेतु धातु जाचेदार्थी तो. क. क.
धा. विक्षेपअ. रत्नाची स्वाण. अ. पु.

आकर्षः आकर्षणं आरुह्य ते आकर्षेत्य -
विधिनिति वा आकर्षः. आकर्षण. जेंतें करिजे
तें किंवा करिताहेत जाचेदार्थी तो. क. कृप
धा. विकेरवन अ. किर्त्तविपदार्थीचा खेळ. २ फा
सा. ३ सौमह्यांनपत्. अ. पु. को. बोदका
प्यास करणानें साधन.

आकल्पः आकल्प्यतेनेनेति आकल्पः,
ज्याचानें घुषित होतो तो. क. कृधा. साम
र्थ्यअ. अलंकारांनीं केलेली शोभा. अ. पु.

आकारः आकरणाकारुतिर्वा आकारः,
आकृति किंवा अभिप्रायानुरूपचे दृष्टजें
तो. क. कृधा. करणअ. आकृति. २ अ
भिप्रायानुरूप वागणें. अ. पु.

आकारगुप्तिः आकारस्मृतिर्गोपनमा
हारगुप्तिः. आकार ह्य. शोकादि विकार ह्यो
रीजी गुप्ति ह्य. गोपनी. स. शोकादिकें क
रून-मुस्तावर अनेकप्रकारांनीं गोपन करून
दर्शादिकांचा आविर्भाव दाखविणें. इ. पु.

आकारणा आकार्यते अनयेति आकार
णा, बोलाविजेतो जीर्णो नी. क. दु. कृधा.
करणअ. बलावणें. आ. स्त्री.

आकाशः आसमंतात्काशंते प्रकाशंतेसू
र्यादयोत्रेति आकाशः, आसमंताद्गगाचेदा
र्या प्रकाशित होताहेत सूर्यादिक जाचेदार्थी
तो. क. काम्धा. दीप्तिअ. अवरकाशपोकडी
अ. पु. न.

आकीर्णं आकीर्यतेस्माकीर्णं, मिश्र करि
जेंतें जेंतें. क. कृधा. विक्षेपअ. अत्यंतमि
श्रित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकुलः आकुलघनीत्याकुलः, आकुल
होतो जो तो. क. कृधा. संस्थानादि अ. व्या

(७४) (आ.) विग्रहकोश. (आ.)

कूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्रीडः आक्रीडंस्त्रेति आक्रीडः, क्रीडाकरिताहेतु ज्याचे बायीं तो. क. क्रीडधा. विहासक. शिष्यांबराबर क्रीडा करण्याचें सजे लोकांचें स्थान. अ. पु. न.

आक्रोशः आक्रुष्टमाक्रोशः, सक्रोधहोऊन शिष्यादेणें जें तो. क. क्रुशधा. रोदनादि अ. शापोक्ति. अ. पु.

आक्रोशनं आक्रुष्टमाक्रोशनं, आक्रुष्टः. गालिप्रदान करणें. धातुर्थादि आक्रोशशब्दाप्रमाणें. अ. न.

आक्रंदः आक्रंदनमाक्रंदः, आह्वानकिंवा आक्रंदन-जें तो. क. क्रदिधा. आह्वानादि अ. पीडा झालेल्याचा शब्द. २ रडें. ३ रक्षण ४ दारुणसुद्ध. अ. पु.

आहारणा आहारयतीत्याहारणा, संचलन ह. लोकांतून उठून जाण्यासारखें करिते जी ती. क. हारधा. संचलन अ. परपुराषाणीं परस्वीत्या समागम होऊन झालेला लोकापवाद. आ. स्त्री. अ. न.

आहारितः आहारणमाहारः, आहाराभेद्युक्तप्रत्याक्रोशो जातोस्य आहारितः, भेद्युक्तप्रति झालाहे आक्रोश जास्तो. न. ज्यावर लोकापवाद आला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्षीवः आक्षीवतीति आक्षीवः, रोगादि निरसन करितो जो तो. क. क्षीवृधा. निरसनक. शेवण्याचें झाले. अ. पु.

आक्षेपः आक्षिपति आक्षिप्यतेवा आक्षेपः, आक्षेप करितो किंवा प्रश्न करितो जो तो. क. क्षिपधा. श्ररण अ. निंदा. २ आश्चर्यकारक प्रश्न. अ. पु.

आक्षोटः आक्षोडः ओरखोटः आसमंतात् अह्योतीति आक्षोटः, आसमंताद्वागीं स्वविस्तारानें व्याप्त करितो जो तो. क. अक्षूधा. व्याप्त्यादि अ. डोंगरी आक्रोडाचा वृक्ष. अ. पु.

आखंडलः आसमंतात्खंडयतीत्यारखंडलः, आसमंताद्वागीं दुर्घातेरखंडेन करितो जो तो. क. खंडिधा. भेदन अ. इंद्र. अ. पु.

आखुः आसमंतात्खनतीति आखुः, आसमंताद्वागीं खणतो जो तो. क. खखुधा. अवदारण अ. उंदीर. उ. पु.

आखुसुक आखुसुक्येदिति आखुसुक, उंदराला प्रक्षितो तो जो तो. क. सुजधा. अ. भ्रमहार अ. मांजर. अ. पु.

आखेटः आखित्वंनेत्र आखेटः, चास अत्र द्वाहेतुः मृगादिक ज्याचे बायीं तो. क. खिटधा. चास अ. पारध. अ. पु.

आख्या आख्यानमाख्या, आख्यान ह.

नाम जैती. ह. ख्याधा. प्रकथन अ. ना
म. आ. स्त्री.

आरव्यातं आरव्यायते स्म इति आरव्यातं,
कथन करिजेते तें. ह. ख्याधा. प्रकथन अ.
उक्त, बोललेके. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आरव्यायिका आचष्टे इति आरव्यायि
का, कथन करिह्वे जीती. ह. चक्षिड्धा. -
रुक्ताणी अ. अनुभूतार्थ प्रतिपादक वास
वदत्तादिकग्रंथ. आ. स्त्री.

आगः एतीति आगः, अनायासानें प्राप्तहो
तें जें तें. ह. इण्धा. गति अ. अपराध. २
षाप. स. न.

आगंतुः आगच्छतीति आगंतुः, अकस्मा
त् भोजनाव्यवहित प्राक्कालीं चेतो जो तो. ह.
गन्धुधा. गति अ. अतिथि. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आगारं आअग्रते इति आगारं, आसमं
ताद्वागीं मंडित जें तें. ह. श्वागिधा. कुटिलग.
ति अ. गृह. अ. न.

आगूः आगमनमागूः, स्वीकरण जें ती.
ह. गन्धुधा. गति अ. स्वीकार. ऊ. स्त्री.

आग्नीधः अग्निमिधे अग्नीध तस्यस्था
नमाग्नीधः तात्स्थायग्नीधः, अग्नि प्रदीप्त
करण्याचे स्थानीं राहतो जो तो. त. कृत्वि
ज. अ. पु.

आग्रहायणिकः आग्रहायणीयञ्च

स्तिस आग्रहायणिकः, आग्रहायणी आ
हे ज्याचे ठावीं तो. त. मार्गशीर्ष. अ. पु.

आग्रहायणी अग्रहायनमस्त्यस्याः
आग्रहायणी, पूर्वा जन्वत्वं वरून आहे हा
यम ह्य. बीही जीस ती. त. मार्गशीर्षी पौर्णि
मा. २ मृगशीर्षनक्षत्र. ई. स्त्री.

आम् आमयतीति आम्, स्वीकार करितो
जो तो. ह. अमधा. गति अ. आंकुर्म. अद्य.

आंगिकं अंगेन श्चूषिहोपादिना निर्वृत्तं आंगि
कं, श्चूषिहोपादिकानें जें संपादित तें. शरीरा
वयसने झालेले कर्म. वि. अ. पु. न. आं. स्त्री.

आंगिरसः अंगिरसोपत्यमांगिरसः, अंगि
रासंज्ञक ऋषींचें अपत्य जें तें. त. बृहस्पति.
अ. पु.

आचमनं आचम्यतेनेनेति आचमनं,
उत्कादिक प्रक्षणा करिजेतें जेणं करून तें. ह.
चमुधा. अदन अ. हातावरपाणीं पंडून कर्म
काढीं प्राशन करितात तें. अ. न.

आचामः आचम्यते आचामः, प्राशनपुरः
सर प्रक्षिजेतो जो तो. ह. चमुधा. अदन अ.
भाताची पेज. अ. पु.

आचार्यः आचार्या आचर्यत इत्या
चार्यः, वेदांचें व्याख्यान करिजेतो वशि
ष्ठांनीं उपासिजेतो जो तो. ह. चरधा. गति
अ. वेदांचें व्याख्यानकर्ता. अ. पु. २ आ. स्त्री.

आचार्यानी आचार्यस्यस्त्री आचार्यानी,

शुक्ली जीपत्नी ती. स्त्रीय. आचार्याची बाय
'को. ई. स्त्री.

आचितः आचीयतेस्य इत्याचितः, रचि

जेला जो तो. क. चित्रधा. बचनअ दाहा
भार. २ गाड्यानें वाहण्याजोगा जो भारतो
अ. पु.

आच्छादनं आच्छद्यतेनेन आच्छादनं

आच्छादन करिजेतें जेणें तें. क. छरधा.
अपवारणअ. वस्त्र अथवा वस्त्रादिकानें
जें वेष्टिन तें. अ. न.

आच्छुरितकं आच्छुरणमाच्छुरितं आ

च्छुरितमेव आच्छुरितकं, आच्छुरणस.
दुसऱ्याचेमनोगताचे छेदन तें आच्छु
रित तेंच आच्छुरितक. स. साभिप्रायफा
रहास्य. अ. न.

आच्छोदनं आच्छिद्यतेमृगाअत्र आ

च्छोदनं. हिंसित होताहेतमृगजाचेबायी
तें. क. छिदिरधा. हेथीकरणअ. पारधर्कि
वा शिकार. अ. न.

आजकं अंजानांसमूहो आजकं, अजा

स. सौच्या हांवा जो समुदाय तो. बरुयां
वा समुदाय. अ. न.

आजानेयः आजनेनसेपेण आनेयः प्राप

यीयः आजानेयः, प्रेरणानें जो आनेय हा

आणण्यास योग्य तो. स. कुलीनास्य. अ. पु.

आजिः अजंत्वस्यामाजिः, शूर अथवा अ

थादिकांस फेरणारे गमन करितात जीचेबायी
ती. क. अजधा. गनिअ. पुद्. मणारं मूमी.
इ. स्त्री.

आजीवः आजीव्यतेनेनेति आजीवः,

जीवनपावतो जेणें करून तो. क. जीवधा.
प्राणधारणअ. जीवन जगणें. अ. पु.

आजूः आजीवतीति आजूः आसंबतः प्राप

स्त्री होत्ये जीती. क. जूधा. अंहसअ. बरवा
तबलाकारानें टांकणें. उ. स्त्री.

आज्ञा आज्ञायत इत्याज्ञा, श्रेष्ठानीं करिजेने

जीती. क. साधा. अवबोधनअ. हुकूम. आ. स्त्री.

आज्यं आज्यने अनेन आज्यं, अनिशचं

करून अंगादि मर्दन करिजेतें जेणें तें. अंजू
धा. व्यक्त्यादिअ. घृत. तूप. अ. न.

आदिः आदिः आसमंतादरतीक्रिअ

इतीतिवा आदिः, आसमंताद्वागीं गमन
अथवा तत्पूर्वक उद्योग करितो जो तो. क. अ
रधा. गमनअ. २ अरुधा. उद्यमअ. भाडी
संज्ञक पक्षी. इ. पु.

आडंबरः आडंबयनीत्याडंबरः, शुद्धावि

षयीं प्रेरणा करितो जो तो. क. डबिधा. ही
पअ. शुद्धांतीलधनि. २ यामारंभ. ३ ह
नीचीगर्जना. ४ काटांचाधनि. अ. पु.

आदकः आदकते इत्यादकः, परिमाणार्थं गमनं करितो जो तो. कृ. दौ. कृधा. गति अ. पाचली. अ. पु.

आदकिकं आदकस्य वापः आदकिकं, आदक परिमित धान्य पेरण्याचें जें क्षेत्रें त. पाचली भर धान्य उदण्याचें किंवा पिकविण्याचें क्षेत्रादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आदकिका आदकंपचतीति आदकिका, आदक परिमित धान्यातें शिजविणारी ती. त. तपेली. २. त्र. यानावाचें धान्य. आ. स्त्री.

आदकी आदकमस्याः परिच्छेदकत्वेनेति आदकी, आदक परिमाण आहे परिच्छेदक तें करून जीस ती. त. तुवरिका ह्य. त्र. नावाचें धान्य. इ. स्त्री.

आढ्यः अध्यापती आढ्यः, द्वाचरक्षार्थं चिंता करितो जो तो. कृ. ध्येधा. चिंता अ. ध. गदप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आणकः विग्रहादिसर्व अणकाशब्दाप्र.

आणवीनं विग्रहादिसर्व अणव्यशां प्र.

आणिः विग्रहादिसर्व अणिशब्दाप्रमाणे.

आतंकः आतंभ्यते अनेनेति आतंकः, संकटाचें जीवन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. तकिधा. कृच्छ्र. जीवन अ. सेग. २ प्रथ. ३ संताप. अ. पु.

आतंचनं आतकिः आतंचनं, एकाभागू

न एकाचें जें वपन तें. कृ. तंचूधा. गति अ. यती वाप. २ वेग. ३ तृमकरणे. अ. न.

आततायी आतंतयथातथा अतिरुशीलमस्य आततायी, शीघ्र जें सें होयतें सें नाशार्थं गमन करावया कारणें आहे स्वभाव जाचा तो. दुसऱ्याचा प्राणा हरणार्थं जोतयारतो. वि. इ. पु. स्त्री. न.

आतपः आतपतीत्यातपः, संतम होतो जो तो. कृ. तपधा. संताप अ. सूर्यानाप्रकाश. अ. पु.

आतपत्रं आतपात्पायते तदा तपत्रं, उष्णापासून रक्षणा करितें जें तें. कृ. चेंडूधा. पालन अ. छत्र. अ. न.

आतरः आतरत्यनेनेति आतरः, तरता हेत जेणें करून तो. कृ. तृधा. तरण अ. न. यादिकांच्या उतराबद्दल देण्याचें द्रव्य. अ. पु.

आतापी आतपतीति आतापी, आकाशा मध्ये तळपतो जो तो. कृ. तपधा. सह अ. पक्षि जास पार असें ह्य. तो. इ. न. पु.

आतायी आतायनेतच्छीलः आतायी, अंझादिकांचें पालन अथवा स्वशरीराचा पक्ष दारा विस्तार हा आहे स्वभाव जाचा तो. कृ. ताचूधा. पालनादि अ. अर्थादि सर्वपूरवशाब्दाप्रमाणें.

आतिथेयं अतिथींसाधु आतिथेयं.

अतिथ्याविषयी जें उल्लेख तें त अतिथि
विषयी दयाळु वि अ पु न ई स्त्री

आतिथ्यं अतिथय इदमातिथ्यं अति
थि कारणें जें पूजादिक तें त अतिथीक
रितां संपादन केले लें वस्तुमात्र किंवा तद
र्थ कर्म वि अ पु न आ स्त्री

आतुरः आलो तो निर्भयति आतुरः, अत्यं
त सरणाविषयी गमन करितो जो तो सना
तुरधा तुरण अयोगी वि अ पु न आ स्त्री

आतोद्यं आसमंतात्तु यतेताड्यते तदा
तोद्यं, आसमंताद्गात्रीं ताडिजे तें जें तें ह
तुदधा व्यथन अ वाद्य अ न

आत्तगर्वः आत्तोगर्वेष्वस्यस आत्तगर्वः,
आत्त आहे गर्व जावा तो स ज्याचा गर्वगे
ला तो वि अ पु न आ स्त्री

आत्रेयी अत्रेरपत्यमात्रेयी, अत्रेचें जें
अपत्य ह्य कन्याती ह्य अगम्यत्वे करून
ती प्रमाणें जी ती रजसवला स्त्री ई स्त्री

आत्मगुप्ता आत्मनगुप्ता आत्मगुप्ता,
आपण जी गुप्त ती स कुहरी नामक औष
धि विशेष आ स्त्री

आत्मघोषः आत्मानं घोषयतीति आ
त्मघोषः, आपल्याप्रत घोष करणारा ह्य
यी या ज्ञाणी आहे असें का का या शब्दांम
सूचविणारा जो तो ह्य पुषिरधा विशब्द न

अ कावळा अ पु

आत्मजः आत्मनो देहाज्जातः आत्मजः,

देहापासून झाला जो तो स पुत्र अ पु

आत्तगंधः आत्तोगंधो गंधो यस्य स आ
त्तगंधः, प्राप्त आहे गर्व जावा तो स अ
र्थादि सर्व आत्तगर्व शब्दाप्रमाणें

आत्मजा आत्मनः जाता आत्मजा, आ
पल्यापासून जी झाली ती ह्य जनीया प्रा
दुर्भाव अ कन्या आ स्त्री

आत्मा अतिस्वरुतं शुभाशुभमलतीति
वा आत्मा, आपण केलेल्या पुण्य पापाना
उपभोग घेतो किंवा त्रिकाला बाध्यत्वे करू
न गमन करितो जो तो ह्य अदधा भक्षण
अ २ अलधा भूषणादि अ देह, शरीर २
यत्न, कृति ३ धैर्य ४ बुद्धि ५ शरीराधिदैवत
६ स्वभाव ७ परमात्मा ८ मन ९ प्रव्यवर्तन न्य

आत्मभूः आत्मनो विष्णोः सकाशाद्भवती
त्यात्मभूः, विष्णूपासून जो उरान तो ह्य भू
धा सती अ ब्रह्मदेव २ मदन ऊ पु

आत्मभरिः आत्मानं भरतीति आत्मभ
रिः, आत्म्यातें पोषण करितो जो तो ह्य
भृजधा पेषण अ आपणें पोट भरणारा
वि इ पु स्त्री न

आथर्वणं अथर्वणां समूहः आथर्व
णं, अथर्व्यांचा जो समुदाय तें त अथर्वी

चांसमुच्चय. अ. न.

आदर्शः आदर्श्यते अत्रति आदर्शः,

दिसतें हें रूपादिक जाचेदारीं तो. क. ह.

शिर्धा. प्रेक्षण. अ. आरसा. अ. पु.

आदिः आप्रथमंदीयते गृह्यते इति आदिः

प्रथमग्रहणा करिजे तो जो तो. क. दुदाच.

धा. दान. अ. आद्य, पहिला. इ. पु.

अदिकारणं आदिचतत्कारणंच आ

दिकारणं, आदिस. मुख्य जें कारण तें. स.

मूलकारण. अ. म.

आदितेयः द्यतिरसंडयतीति दितिः, त

दिना आदितिः तस्मा अपत्यमादितेयः, सं

उन करित्से जीती दिति तदिना जीती अदि

ति तिनें जें अपत्य तो. त. देव. अ. पु.

आदित्यः आदितेरपत्यमादित्यः, अदि

तीचा जो पुत्र तो. त. देव. २ देवांचा गणवि

शेष. ३ सूर्य. अ. पु.

आदिष्टी आदिष्टमनेन आदिष्टी उप

देशकेला जाणें तो. क. दिशधा. अतिस्म-

र्जन. अ. यजमान. इ. पु.

आदिनवः आदानमादीनं आदीनस्य

वानमादीनवः, क्षयप्रापण जें तें. क. वाधा.

गति. अ. क्लेश. अ. पु.

आदेष्टा आदिशत्यत्तिजोयगोस्सेष्टसंपाद

नायप्रेरयतीति आदेष्टा, कृत्विजोप्रत इष्ट

साधनार्थप्रेरणा करितो जो तो. क. दिश

धा. क. दिशधा. अतिस्मर्जन. अ. यजमान.

क. पु.

आहतः आदिचतेस्म आहतः, आहत

स्म. सक्त करिजेला जो तो. क. हृद्वा. आ

दर. अ. पूजित. वि. अ. पु. न. आ. क्री.

आद्यः आदौभवः आद्यः, प्रथम झाला जो

तो. त. प्रथमचा. वि. अ. पु. न. आ. क्री.

आद्यमाषकः मध्यतइति माषः, आद्य

श्चासौ माषश्च आद्यमाषः स एव आद्यमा

षकः, भारसाही जो तो माष आद्य असा.

जो माष तो आद्यमाष तोच आद्यमाषक. त.

शास्त्रीय ८. गुंजाचा तोळ. अ. पु.

आद्यूनः आदेवीदिति आद्यून उदरपोषणा

र्थ क्रीडा करिता झाला जो तो. क. दिवुधा. क्री

डादिक. अ. बुभुक्षित. वि. अ. पु. न. आ. क्री.

आधारः आधीयते जलाद्यत्रेति आधारः.

गाहातें आहे जलादिजाचेदारीं तो. क. धी

दुधा. आधार. अ. शेताचा बांध. २ नदीचें ध

रण. ३ अधिकरण. अ. पु.

आधिः आधीयते दुःखमनंत्य आधानमधी

यतेः स्मिन्ना आधिः, प्राप्त होतें हें दुःख जाणें

अथवा स्थापन किंवा धारण करिजे तें जा

चेदारीं तो. क. दुधात्रुधा. धारण. अ. मनो

याधि. २ गाहाण्वस्तु. ३ आपत्ति. ४ अधि

घान. इ. पु.

आंधसिकः अधोभक्तशिल्पमस्य आंधसिकः, भक्त ह्य. भात आहे शिल्प जाचें तों. त. आचारी, स्वयंपाक करणारा. अ. पु.

आधूतः आधूयतेस्य आधूतः, रूपन करि जेतो जो तो. क. चल्था. रूपनअ. कांहीं खां पलेला. दि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आधोरणः आधोरयतीत्याधोरणः, उत्तमप्रकारानें इति चालवितो जो तो. क. धोर्के. धा. गतिवातु र्वअ. इस्तिपक. ह्य. महांत. अ. पु.

आध्यानं आध्यातिराध्यानं, निरंतरस्वरण जें तें. क. स्मृधा. आध्यान अ. चिंतनअ. न.

आनकः आनीतीत्यनेनेति आनकः, आनीतीत्यानक इति वा, राज्ञी वयें जे जीवन करिता हेत जेणें तो. क. अणधा. प्राणनअ. परह नावाचें वाद्य. अ. पु. न. २ शेष. ३ मृदंग. ४ मेघ. अ. पु.

आनकदुंदुभिः आनकें दुंदुभिश्च उपलक्षितः आनकदुंदुभिः, जन्मकाली आनकानी व दुंदुभीनी जो उपलक्षित तो. स. वसू. देव. इ. पु.

आनतं आनमतिस्व आनतं, नमस्व. अधोमुख होतें झालें जें तें. क. णमथा. प्रहृत्स्व. अधोवदन. दि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आनद्वं आनद्यते मुखे चर्मणा जध्यते अइत्यानद्वं, मुखाचे गर्थां चर्मणें बांधि जेला जो तो. क. णहया. बंधनअ. मृदंग पट्ट इत्यादि. अ. न.

आननं आनस्यनेनेति आननं, मक्षण द्वारा जीवन होतें जेणें करून तें. क. अणधा. प्राणनअ. सुरस. अ. न.

आनंदः आनंदयतीत्यानंदः, आनंदयितो जो तो. क. दुनरिधा. समृद्धिअ. हर्ष. अ. पु.

आनंदशुः आनंदयतीत्यानंदशुः, आनंदयत करितो जो तो. क. दुनरिधा. समृद्धिअ. हर्ष. उ. पु.

आनंदनं आनंदः आनंदनं, कुशलप्रशार्दिकें करून जो आनंदतो. क. दुनरिधा. समृद्धिअ. स्वागत विचारून केलेला आनंद. अ. न.

आनर्तः आनृत्यं त्यज आनर्तः, नृत्य करिता हेत ज्याचे गर्थां तो. क. नृतीया. गार्हापत्येपअ. नाचण्याची जागा. सुहृ. ३ देशविशेषअ.

आनायः आनयति मत्स्नाननेनेति आनायः, धरिता हेत मत्स्य जेणे करून तो. क. नीमृधा. प्रापणअ. जाळें. अ. पु.

आनाय्यः आनीयत इति आनाय्यः, दक्षिणाग्नि कलें करून जो संस्कृत तो. क. नीमृधा. प्रापणअ. गार्हपत्यांतून अभि आपून

दक्षिणदिशि के लो. अ. पु.

आनाहः आनहते अनेनेति आनाहः, ज्या
वायोगाने बंधन स. संधिवर्गेरे धरतात तो. क.
पक्षधा. बंधन अ. मळ मूत्राच्या रोधनानें सा
केना रोगाविरोध. अ. पु.

आनुपूर्वं आनुपूर्वी आनुपूर्व्यं
पूर्वपूर्वमित्यनुपूर्वं अनुपूर्वस्य भावः आनुपूर्वं,
पूर्वपूर्वजं तं अनुपूर्वं त्याचा जो भाव तें आनुपू
र्वं त. अनुक्रम. अ. न. ३ ई. स्त्री. ३ अ. न.

आन्वीक्षिकी अनुश्रवणोत्तर मीक्षणं
परीक्षणं अन्वीक्षी साप्रयोजनमस्या इत्यान्वी
क्षिकी. श्रवणोत्तर जें सदसाहित्वेचन ती अ
न्वीक्षी ती आदे प्रयो जन जीस ती. त. गीत
मप्रणीत न्यायशास्त्र. ई. स्त्री.

आपकं ईषतपकसापकं, किंचित्पकजं तें
स. गोळी, रोटी अ. न.

आपगा अपांसमूहो आपं तेन गच्छ
तीति आपगा, उदकाचा जो समूह तें आपते
णें करून गमन करित्ये जी ती. क. मम्बुधा.
गति अ. नदी. आ. स्त्री.

आपणः आसमंतात्पणाघते अत्रेति आ
पणः, आसमंताद्दार्शी व्यवहार करितात जा
चेदार्शीतो. क. पणधा. व्यवहारादि अ. वा
जार. अ. पु.

आपणिकः आपणो व्यवहारोऽस्यास्तीति

आपणिकः, व्यवहार आहे जास तो. त. क
यधिक्यें करून उपजीवन करणारा वाणी. अ. पु.

आपत्. आपत्तिः आपादनमायत्,
आपादन स. व्यापन जें ती. क. गम्बुधा. गति
अ. विपत्ति. त. स्त्री. २ ई. स्त्री

आपत्यासः आपदप्राप्तः आपत्यासः, आ
पत्तीप्रत प्राप्त झाला जो तो. स. विपत्ति पाव
केला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपदा आपदनमनया आपदनं वा आ
पदा, आपत् स. विपत्ति प्राप्त होत्ये जीणे किं
वा विपत्ति जी ती. क. पदधा. गति अ. विपत्ति.
आ. स्त्री.

आपन्नः आपद्यतेस्य आपन्नः, विपत्ति वा
विजेला जो तो. क. पदधा. गम्बुधा विपत्ति पाव
केला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपन्नसत्वा आपन्नः स्त्रो जंतु र्यस्यापि
ति आपन्नसत्वा, प्राप्त आहे प्राणि जीचा वाचीती.
स. गरोदरं वायको. आ. स्त्री.

आपमित्यकं अपमित्यनिर्वृत्त आपमि
त्यकं, अदकाबदली करून जें संपादित तें.
त. मोबदला देऊन आणले लें. अ. न.

आपः आपुवंतीति आपः, प्राप्त होतात -
ज्या त्या. क. आपूधा. वाप्ति अ. उदक स.
स्त्री. नि. व.

आपानं आसंभूयपि बन्धनेति आपानं, ए

कवजमून. पान करितात जचे बायीं तें. ह. पा
धा. पानअ. मद्यप्राशनार्थं मंडळी जमत्ये तें
स्थान. अ. न.

आपीडः आपीडयतीत्यापीडः, शिखे प्रत
शोभा देतो जो तो. ह. पीडधा. अवगाहन अ.
शंडान किंवा विपरीत माळलेले पुष्पवर्गेरे अ. पु.

आपीनं आष्यायत इति आपीनं, हंदि पाव
तें जें तें ह. ओष्यायीधा. हंदि अ. गाईचे स
न स. ओंठी. अ. न.

आपूपिकः अपूपः पण्यमस्य अपूपानां
समूह इति वा आपूपिकः, अपूप आहत वि
त्रेय जाचे तो. किंवा अपूपांचा समुदाय. त.
वडे धारगे इत्यादि तकलेले मक्षपदार्थ करू
न विकृतासात वडे धारगे वर्गेरेचा टीग. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

आप्तः आष्यतेस्य आप्तः, विश्वासाने व्या
प्त करिजेतो जो तो. ह. आपूधा. व्याप्ति अ.
विश्वासु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आष्यं अपाधिकारः आष्यं, उदकांचा जो वि
कार तें त. जळांचा विकार. भोंवरे वगैरे. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. २ कोष्ठनामक वनस्पति अ.

आष्यायनं आष्यायति साष्यायनं, संतर्प
ण जें तें ह. ष्यायीधा. ष्यर्थक. संतुष्टक
रणें. अ. न.

आप्रच्छन्नं आमृच्छा आप्रच्छन्नं, आपृ-

च्छा जी तें. ह. प्रच्छधा. मीसाअ. स्थापान.
प्रक्ष कल्यावरून झालेला आनंद. अ. न.

आप्रपदीनं आप्रपरप्राप्ति आप्रपदीनं, पा
दाय पर्यंत पावणार जें तें. त. पासांचा शेंदटा
पर्यंत पावणारे वस्त्रादिक. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

आप्लवः आप्लवनमाप्लवः, आप्लवन स.
स्नान जें तो. ह. प्लुद्धा. गति अ. आंशो ह. क.
रणें. अ. पु.

आप्लवव्रती आप्लवत इति आप्लवः, आ
प्लवश्यासौ व्रती च आप्लवव्रती, स्नान असा जो
व्रती तो. सोड मुज झालेला वेदव्रतीसद. पु.

आप्लावः विग्रहादिसर्व आप्लव शब्दाप्रमाणें.

आप्लुतव्रती विग्रहादिसर्व आप्लुतव्रती शब्द.

आबंधः आबध्यतेः नेन आबंधः, बंधन क
मिजे तें जेणें करून तें. ह. बंधधा. बंधन अ.
जुंवगैरे बांधण्याची दोरा स. जुपणी. अ. पु.

आबाधा आबाधत इत्याबाधा, पीडा करि
ले जी ती. ह. बाधधा. विनोडन अ. वेदना.
आ. स्त्री.

आभरणं आभ्रियतेः नेनाभरणं, अ
ककृत केला जातो जेणें तें. ह. दुभृच्छा. धा.
रणदि अ. अहंकार. अ. न.

आभाषणं आभाषतेतदाभाषणं, बो
मिजे तें जें तें. ह. भाषा-व्यकवाणि अ. परस्म

आषाढः अ. न.

आषाढः आसमंताद्वासरशीलः आ

षाढः, आसमंताद्वासी ज्ञो प्रकाशनस्योक्त

तो. क. साधा. दीप्ति. अ. देवांता गण विशेष.

अ. पु.

आशीरः आसमंताद्दिशरगति ददातीति आ

शीरः, आसमंतात्प्रगती शीतीने देतो जी

तो. क. राधा. दान. अ. गव. र्हा. अ. पु.

आशीरपल्ली आशीराणां पल्ली आशी

रपल्ली, गवब्वांसी जी पल्ली ती. सं. गवब्वां

वें घर किंवा गोव ई. स्त्री.

आशीरी आशीरस्य स्त्री आशीरी, आशी

रानी जी. स्त्री ती. स्त्री. अ. गव. र्हा. ई. स्त्री.

आशीलं आसमंताद्दिशंलातीति आशीलं.

आसमंताद्वागीं मयदेते जें तें. क. लाधा.

आदान. अ. शरीर पीडा. अ. न.

आशोगः आशोजनभाशोगः, परिपूर्ण

जें तो. क. भुजधा. पालनादि. अ. सर्वोपत्ता

संती परिपूर्णा. अ. पु.

आमगंधि आमोऽपकोमलमंस्वेवगंधो

स्येति आमगंधि, अपक. मला सापिरवा आह

गंध जात्ता तो. अपक. मासादि काच्या गंधा

सारखा गंध जात्ता तें. इ. पु. न. ई. स्त्री.

आमंडः आमंडयतीति आमंडः, आस

मंताद्वागीं छायादिकेकरून मूषित किंवा द

पिन होतो जो तो. क. मंडिधा. मूषादिक. अ.

एरंडाचा वृक्ष. अ. पु.

आमनस्यं मानसे साधु मानस्य मानस्या

द्विन्मामनस्यं, मानसाविषयी जें साधु तें

मानस्य मानस्याहून जें भिन्नतें. स. दु. र.

अथवा वैमनस्य अ. न.

आमयः आमयनमनेन आमयः, हिंस

न स. प्राणविशोग इतोह जेषोकरून तो.

क. मी. डू. धा. हिंसा. अ. रोग. अ. पु.

आमयावी आमयोऽस्मत्स्तीति आमया

वी, रोग आहे जास तो. त. रोगी. वि. इ.

पु. न. ई. स्त्री.

आमलकः आमलकी आमल

कं आमलतेसः सातदा आमलकः, रुचि

किंवा फल पुष्पादिक धारण करितो किंवा क

रितो जी ती. क. मिषुधा. सेचन. अ. मां. व

दा. २. आवब्बाचें झाड. अ. पु. न. ई. स्त्री.

आमिहा आमिष्यतइति आमिहा, इ

च्छिजेत्ये जी ती. क. मिषुधा. सेचन. अ.

तापले दुधादा दधि संयोगानें झालेली वि

कृति. आ. स्त्री.

आमिषं आमिषतीति आमिषं, स्वर्धं

करितो जो तो. क. मिषधा. स्वर्धा. अ. आ

मिष्यत इत्यामिषंवा इच्छिजेते जें तें. क. मिष

धा. संश्लेषण. अ. मांस. २. मांस्य वस्तु. ३

संभोगः ४ लां. अ. न.

आमिषाशी आमिषमभ्रातीत्यामिषा

शी. आमिषाते भक्षण करितो जो तो. क.

अशधा. भोजन अ. मांस भक्षण करणा

रा. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री.

आमुक्तः आमुच्यतस्मात् आमुक्तः, अं

गाचेठायीं मुक्त करिजे तो हा. पालिजे तो

जो तो. किंवा त्या पासून काटिजे तो जो तो. क.

मुच्यथा. मोक्षणः आंगरस्क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

आमोदः आमोदयतीत्यामोदः, हर्षित

करितो जो तो. क. सुदधा. हर्ष अ. हर्ष, आ

नंद. २ उत्कृष्टमनोहारक जो कस्तूर्यादिकां

चा सुगंधती. अ. पु.

आमोदी आमोदयतीत्यामोदी, हर्षित

करितो जो तो. क. सुदधा. हर्ष अ. सुरवाला

सुगंधित करणारा तांबूलादिक द्रव्यविशेष.

इ. पु.

आम्नायः आम्नायते अभ्यस्यते आम्ना

नमित्तिवा आम्नायः, अभ्यस्त करिजे तो किं

वा गुरुपरंपरागत प्रामजो सदुपदेश तो. क.

म्नाथा. अभ्यास अ. वेद. अ. पु.

आम्यः आम्यतीति आम्यः, रुच्यसादन क

रितो जो तो. क. अमथा. गमनादिक अ.

आंब्याचें फळ. वृक्षाद अ. पु.

आम्नातकः आम्नातततीत्याम्नातकः

आम्य स. आम्य त्याते निरनय गम्यन करिता

जो तो. क. अमथा. सानत्प्रगमन अं. आंबा

ड्याचें झाड. अ. पु.

आम्नेडितं आम्नेडयते आधिक्येनोच्यत

इति आम्नेडितं, अधिक बोलिजे तें जें तें. दो

नतीन वेळा उच्चारलेला शब्दादिक. अ. न.

आम्लिका. आम्लीका अम्लः आ

म्लोवारसो स्त्वस्या इति आम्लिका, आम्ल आ

हेरसाजीना ती. त. चिंचेचें झाड. आ. स्त्री.

आयतं आयत्यते आयतं, लंबायमान हो

तें जें तें. क. यतीथा. प्रयत्न अ. दीर्घलांब.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आयतनं आयतंतेऽत्रेति आयतनं, उपय

संपादनार्थं प्रयत्न करिताहेत जाचेदार्थी तें. क.

यतीथा. प्रयत्न अ. यज्ञाची जागा. २ सामान्य

स्थलविशेष. अ. न.

आयतिः आयम्यतेऽन्न अनयावा आयति. व

र्तमानादिकलादिकांना उपसंहार होतो जीचेदार्थी

अथवा जीणें ती. क. यमथा. उपरम अ. ३

त्तरकाल. २ लांबी. ३ योगसाधन. ४ प्रभाव.

ईका. स्त्री.

आयत्तः आयततेति आयत्तः, यत्न करि

तो जो तो. क. यतीथा. प्रयत्न अ. स्थायीन. वि.

अ. उ. न. आ. स्त्री.

आयामः आयम्यते. नेनायामः, हस्ता

करोती जेणे करून तो. कृ. पमधा
उपरमर्ष. कां. अ. पु.

आयुधं आयुधतेनेनेति आयुधं,
युद्ध करिजेतें जेणे करून तें. कृ. यु
धधा. संप्रहार अ. शस्त्र. अ. न.

आयुधीयः विग्रहादिसर्व आयुधि
कशब्दात्.

आयुधिकः आयुधेन जीवतीति आ
युधिकः, आयुधस्य शस्त्र स्थाने ज
गतो जो तो. त. शस्त्रोपजीवी, आयु
धवृत्तीनें उपजीवनकर्ता. वि. अ. पु
न. अ. स्त्री.

आयुष्मान् अतिशयेन आयुर्वस्था
स्तीति आयुष्मान्, अतिशयें करून
आहे आयुष्यजास तो. त. पुष्कळ
आयुष्याचा. वि. त. पु. न. इ. स्त्री.

आयुः एति गच्छतीत्यायुः, क्षणस्य
जी जाते जें तें. कृ. इण्धा. गति अ.
आयुष्य. स. न.

आयोधनं अतिशयेन योधनमायो
धनं, अतिशयें करून जें योधन-
स्य प्रहार तें. स. युद्ध. अ. न.

आरग्वधः आरगंरोगशंसा मपहं
तीति आरग्वधः, रोगातें नाश करितो
जो तो. कृ. इनधा. हिंसा अ. वाहव्या

चाहस. अ. पु.

आरकूटः आरकूट्यते आरकूटः, गं
त्यातें दाह करितो जो तो. कृ. कूटधा.
दाह अ. पितळ. अ. पु. न.

आरतिः आरमणमारतिः, उपरम
ण जें ती. कृ. रसुधा. क्रीडा अ. उपर
ति. निवृत्ति, शांति. इ. स्त्री.

आरनालकं आर्च्छतीत्यारः, नल
तीति नालः आरनालोस्य आरना
लः स एव आरनालकः, गमन करि
तो जो तो आव बंधन करितो तो नाल
गमन करणारा आहे नाल जाचातें.
आरनाल तेंच आरनालक. त. कांजी.
अ. न.

आरंभः आरंभणमारंभः, आरंभ
ण जें तो. कृ. रभधा. राभस्य अ. प्रा
रंभ. अ. पु.

आरवः आरावः आर्वीतीत्यार
वः, उच्चारिला जातो जो तो. कृ. क
धा. शब्द अ. शब्द. अ. पु.

आरा आइयतीति आरा, चर्म फे
दन करित्ये जी ती. कृ. क्रधा. गति अ.
चर्मवोचप्याचंशस्त्र. अ. स्त्री.

आरात् आरातीति आरात्, दूर
आणि समीप या अर्थातें ग्रहण क

(८६) (आ.) विग्रहकोशः (आ.)

वित्तोजो तो कृ. गधा. आदान अ. उ.

आराच्छत्रोः सदावसत् २ सन्वा
गंस्थापयेदावात्. अ. च.

आराधनं आराधिराराध्यतेने
नवा आराधनं, साधन किंवा प्रा
प्ति करिजेत्ये जेणें करून तें. कृ. ना
धधा. संसिद्धि अ. सेवा. अ. न.

आरामः आरमं त्यत्रेति आरामः
रमताहेत जाचे वायीं तो. कृ. रमुधा.
श्रीडा अ. वाग. अ. पु.

आरालिकः आरालं चरतीति आ
रालिकः, कुटिलाचरण किंवा म
हानसाप्रतसंचार करितो जो तो. त.
सूद, स्वयंपाकी. अ. पु.

आरेवतः आरे वयतिनिः सारय
तीति आरेवतः, मलानें निःसरण
करितो जो तो. कृ. रेवृधा. पूवगति
अ. आरग्वधानें झाड अ. पु.

आरोग्यं अरोगस्य भावः आरोग्यं
रोगाचा जो भाव ह्य. विद्यमानता
तो. त. रोगाभाव. अ. न.

आरोहः आरुत्यतेनेन आरोहणं
आरोहयतिवा आरोहः, आरोहण
अथवात्यातें करितो किंवा तें करि
जेनें जेणें करून तो. कृ. रुहधा. बी

जजन्माद्यर्थः वक्र्यादिकांच्च. गंधी.
२ उंची. ३ संदरश्री. शिकमर. ४ ह
तीवरचरणें. अ. पु.

आरोहणं आरुत्यतेनेनेति आरो
हणं, आरोहण करिजेतें जेणें तें. कृ.
रुहधा. बीजजन्मादि अ. जिना,
निसण. २ चरणें अ. न.

आर्तगलः गलतीति गलः. (गर्त
श्चासौ गलश्च आर्तगलः, उदका
दि विपुल मक्षण करितो जो तो ग
ल आर्तं ह्य. तृषित अस्माजो गल
तो आर्तगल स. निष्ठा कोपंटा. अ. पु.

आर्तवं ऋतुरेव आर्तवं, ऋतूजो
नेंच आर्तवं, किंवा ऋतुवस्य प्राप्तः
आर्तवं, वसंतादि ऋतू आहं या
स जास तें. त. ऋतुरज. २ पुण्यादि
अ. न.

आर्तिः आर्च्छतीति आर्तिः, नम
नोन्मनरूपसर्वत्र गमन करि
त्ये जी ती. कृ. ऋधा. गति अ. धनु
ष्याचें अथ २ पीडा. इ. स्त्री.

आर्द्रं आयतस्य आर्द्रं क्लिन्नक
विजले जें तें. कृ. अर्द्धधा. गति अ.
भिजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्द्रकं आर्द्रतिक फमार्द्रकं, कफा

तेशा करितें जें तें. क. अर्द्धा-
हिंसा अ. ३ प्रलें. अ. न.

आर्यः अतुंयोग्यः आर्यः, कर्तव्या
कर्तव्यजाणण्यास जो योग्य तो.
क. क्रधा. गति अ. कुलीन. २ सज्ज
न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्याणी आर्याणां स्त्री आर्याणी,
आर्यस्य श्रेष्ठत्यांची जा स्त्री ती.
स्त्रीप्र. श्रेष्ठपत्नी. २ वैश्यस्त्री ई. स्त्री

आर्यावर्तः आर्याः श्रेष्ठाः आसमं
तादूर्तत इति आर्यावर्तः, श्रेष्ठ आ
समंताद्गागीं राहतात जाच्या तो.
क. इतुधा. वर्तन अ. विंध्यादिब-
हिमालय यांच्या मधला प्रदेश अ.
उत्तिं.

आर्षभ्यः ऋषभाय हितो आर्षभ्यः
ऋषभस्य स. बेल त्यांकारणे जो हि
त स. तदुत्ततीला योग्य तो. तरु
णदशोम आलेला बेल अ. पु.

आलं अलंतीति आलं, चित्रपटादि
कास धूषण करितें जें तें. क. अल
धा. धूषणादिक अ. ह्यताल. अ. न.

आलंभः आलंभनमालंभः, आलं
भनस्य इन्द्रादिदेवतो दृशानें पश
मात्रण जें तो. क. इतुलभधा. प्राप्ति

अ. देवतेच्या उद्देशानें निला अर्प
णकरण्या करितां पशुमारणें अ. पु.

आलयः आलीयंतं अत्रेति आल
यः, राहताहेत जाचेवार्थां तो. क.
लीडुधा. श्लेषण अ. घन. अ. पु.

आलवालं आसमंतात्त्वयंजलक
णिकामालातीति आलवालं, आ
समंताद्गागीं जलकणग्रहण करि
तें जें तें. क. लाधा. आदान अ. झा
डाचें अकें. अ. न.

आलसः अलस एव आलसः, अ
लस जो तो. त. आळस. अ. पु.

आलस्यः विग्रहादिपूर्वीच्याश. प्र
आलानं आलीयतेत्र आलानं, बं
धन करिजेतें जाचेवार्थां तें. क. ली
डुधा. श्लेषण अ. हत्तीबांधण्याचा
खांब. अ. न.

आलापः आलथतेनेनेति आला
पः, बोलिजेतो जो तो. क. लपधा. व्य
क्तवाणि अ. परस्पर संबोधन पूर्वक
साधण. अ. पु.

आलाबुः आलाबूः आसमंता
न्लंबत इत्यलाबुः, आसमंताद्गा
गीं लंबायमान हांत नाहीं स. वर्तुला
कृती जो तो. क. लविधा. अचखंस

नअ.काञ्च मीपका.उ. २ऊ.पु
आलि: आली आअलतिअ
 ल्यतेवा आलि: , मंडनादिकेक
 रून भूषित होत्ये. किंवा भूषित
 करिजेत्ये जी ती. कृ. अलधा. भूष
 णअ. मयवी. २पंक्ति. ३स्वच्छअं
 तः करण. ४सेतु. इ. २ई. स्त्री.
आलिंद: अलिंदएवआलिंद: अ
 लिंदस्म. दासाच्या वाहेरचा चौक
 टीचा भाग जो तोच. त. दासाच्या वा
 हेरचा एक प्रदेश. अ. पु.
आलिंग्य: आलिंग्यत इतिआलिं
 ग्य: , आलिंगिजेतो जी तो. कृ. लि
 गिधा. गतिअ. मृदंग. अ. पु.
आलीढं आलेहनमाबीढं, आले
 हनस्म. एकत्रजमून गहणें जें तें.
 कृ. लिहधा. आस्वादनअ. धनुर्ध
 रांचा भिद्यतिविशेष. अ. न.
आलु: आलू: आलुनातीत्यालु:
 उदकाचें छेदनस्म. नि. मरणक
 रणारी जी ती. कृ. लुब्धा. छेदन
 अ. तांदूळ पुण्याची गोवडी. उ. २
 ऊ. स्त्री.
आलोक: आलोक्यत इतिआलो
 क: , प्रकाशअर्थवा अवलोकन

करिजेती जी ती. कृ. लोकधा. दर्श
 नअ. दर्शन. प्रकाश. स्तुतिपाठ
 कांचें संभाषण. अ. पु.
आलोकनं आलोक: आलोकनं,
 आलोकस्म. अवलोकन जें तो. कृ.
 लोकधा. दर्शनअ. अवलोकन. अन.
आवपनं आउप्यतेत्रआवपनं,
 पालताहेतजलादि जाचेठाहीं तें.
 कृ. दुवपधा. बीजसंतानअ. क्षेत्र
 किंवा पात्रादिक. अ. न.
आवर्त: आवर्तनमावर्त: , आवर्त
 नस्म. फ्रमणजें तो. कृ. चतुधा. व
 र्तनअ. उदकादिकांचा मीयसा. अ. पु.
आवलि: आवलतीत्यावलि: , संव
 लन पाचत्ये जी ती. कृ. बलधा. सं
 बलनअ. पंक्ति. इ. स्त्री.
आवसितं आवसीयतेस्मइत्का
 वसितं, अवसानानें प्राप्त स्म. सि
 इ झालें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्म
 अ. रासकेलेलें धान्य. कि. अ. पु. न. आ. स्त्री
आवालं आवषंतिजलमच्येतिआवा
 लं, संसिक्त करिताहेतजलजाचेठा
 यीं तें. कृ. दुवपधा. बीजसंतानअ. अर्थ. अ. न.
आवुक: अवतीतिआवुक: , रक्षण
 करिती जी ती. कृ. अवधा. रक्षणअ. उ

रुद्रक बाप नारकांत बावी प्रसि
दि. अ. पु.

आवुत्तः आपनमाप आपमुत्तनोती
तिआवुत्तः, व्यापनातें बिसृत करितो
जो तो. क. तुधा. विस्तारअ. नात्यप्र
करणंतील बहिणीचानवरा. अ. पु.

आवृत् आवर्तनमत्रेतिआवृत्, आ
वृत्ति होत्ये जाचेरायींती. क. वृत्तुधा. व
र्तनअ. अतुक्रम. त्. स्त्री.

आवृत्तः आव्रियतेस्मइतिआवृत्तः,
आवृत्त करिजेलाजो तो. क. वृत्तुधा. वर
णअ. त्रेडकेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आवेगी आवेगोन्मस्याइतिआवेगी,
आवेग ह्य. अतितीव्र आहे वेगजीसती.
त. वनेषधि वर्गांत जिलावरधाराअ
सें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

आवेशनं आविशंत्यत्रेतिआवेश
नं, प्रवेश करिताहेत जाचेरायीं तें. क.
विशधा. प्रवेश अ. शिस्सिलोकांचीशाला.
अ. न.

आवेशिकः अवेशोभवःआवेशिकः,
गृह भिन्नप्रदेशीं झालाजो तो. त. अति
धिबगेंरेलांबूनघरीं आलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

आशंसिता विग्रहादिपुटव्याशः प्र.

क. पु. न. ई. स्त्री.

आशंसः आशंसतइतिआशंसः,
इष्टार्थप्राप्तीच्छा करितो जो तो. क. शंसि
धा. इच्छाअ. स्पृहाशीलजास फारइच्छा
असत्ये तो. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आशयः आशयनमाशयः, आशयन
ह्य. जीवनादिकास आश्रय अथवा अभि
प्राय जो तो. क. शीडुधा. स्वप्नअ. जला
धार. २ आश्रय. ३ अभिप्राय. अ. पु.

आशयाशः आशेरते अत्रेति आशयः,
तमन्नातीतिआशयाशः, राहताहेत जा
चेरायीं तो आशय त्यातें प्रक्षण करितो
जो तो. क. अशधा. भोजनअ. अ. पु.

आशरः आशृणोतीतिआशरः, सर्वत्र
हिंसा करितो जो तो. क. शृधा. हिंसाअ. रा
हस. अ. पु.

आशा आअश्रुतइत्याशा, सर्वत्र व्याप्त
करित्ये जीती. क. अश्रुद्धा. व्याप्तिअ.
दिशा. २ फारइच्छा. आ. स्त्री.

आशितं. आसितं आशिताभोजि
ताआसितानिवासितावागाव अत्रेतिआ
शितंआसितंवा, भोजित किंवा निवासित
आहे गाई जाचेरायीं तो. क. अशधा. भोज
नअ. २ रसधा. निवासअ. जाजागीं पूर्वीं वा
ई असतात ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशितगवीनं आशितं न नैद्वीनं च

आशितं गवीनं, भोजनं करिजेते असेजे

मेस्थानते. सः पूर्वीं गार्डं चरित असत

ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशिरः अस्मातीत्याशिरः, लोकोत्तरं भ

क्षणं करितो जो तो. क. अशथा. भोजनं

रासस. अ. पु.

आशीः आशास्ते आशासनमनयावा आ

शीः, प्रसन्नार्थं आशाकरित्ये अथवा ईप्सिता

र्थ इच्छिजेतो जीर्णं करून ती. क. आडः शासु

धा. इच्छा अ. सर्पची दाद. २ आशीर्वाद. स. स्त्री

आशीविषः आशीर्विषः आशीक्त्वा

लुगतादं द्वातत्रविषमस्य आशीविषः, दादे

चेदार्थी आहे विष जाचे तो. स. सर्प. अ. पु.

आशुः अशुत इत्थामुः, व्यासव भक्षणं करिजेते

जे तें. क. अशु धा. व्याप्ति अ. शीघ्रत्वा

अर्थी अय्य. २ व्रीहि, ज्ञात. अ. पु. न.

आशुगः आशुगच्छतीत्याशुगः, शीघ्र

गमनं करितो जो तो. क. गम्बुधा. गति अ

शयु. २ बाण. अ. पु.

आशुव्रीहिः आशुचासौ व्रीहिश्च आ

शुव्रीहिः, शीघ्रपिकृणारा जो व्रीहितो. स.

लंबं कर पिकृणारे ज्ञात. इ. स्त्री.

आशुसुसणिः आशोहुमिच्छतीत्या

शुसुसणिः, सर्वत्र शोषणं करावया का

रणं इच्छा करितो जो तो. क. सुसु. शो

षण अ. अभि. इ. पु.

आश्रयं आश्रितं चर्यते अभिनीयते आ

श्रयं, आश्रयार्थं नैद्वेते जो ती. क.

चरथा. गति अ. आनंद विशीष. अ. पु.

आश्रमः आश्रमं त्यजेति आश्रमः, श्र

मं किंचा तप करितात जाचे गयीं ती. क.

श्रमुधा. तप आणिरवेद अ. ब्रह्म चारी आ

दिकरून चार आश्रम. अ. पु.

आश्रयः आश्रयणमाश्रयः, आश्रय

ण जें तो. क. श्रिचूधा. सेवा अ. आधार.

२ सुदादिकांत जो महाम्य होतो तो. अ. पु.

आश्रयाशः आश्रयमाधारे मन्नाती

त्याश्रयाशः, काहादि आधारातें भक्षण

करितो जो तो. क. अशथा. भोजन अ.

विस्तव. अ. पु.

आश्रुतं आश्रुयते स्म आश्रुतं, श्रवण

करिजेते अथवा प्रतिज्ञात किंचा स्वीकृ

त जें तें. क. श्रुधा. श्रवण अ. स्वीकार लेवें.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्रवः आश्रवणमाश्रवः, आश्रव

णस्य स्वीकृति जी ती. क. श्रुधा. श्रवण

अ. स्वीकार. अ. पु. २ चचनान्त वागणारा.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्वं अश्वानां मसूहः आश्वं, अश्वानां

रु. जो समूह तें. त. घोड्यांचा समुदा

य. अ. पु.

आम्बीयं विग्रहादिसर्व आम्बशः प्र

आम्बयुजः अम्बयुजी अत्रास्तीत्याम्ब
युजः, अम्बयुजी पौर्णिमा आहे जाचे वा
यीं तो. त. आश्विन मास. अ. पु.

आश्विनेयः अश्विन्यामपत्यमाश्विनेयः,
अश्विनीचे जें अपत्य तें. त. स्वर्गाचे वै
द्य, अश्विनी कुमार. अ. पु.

आम्बस्थं अम्बस्थस्य फलमाम्बस्थं, अम्ब
स्थाने जें फल तें. स. अम्बस्थाने फलपुष्प अ.

आश्विनः अश्विन्यायुक्ता पौर्णिमासी
यत्रास्ति स आश्विनः, अश्विनी नक्षत्र
युक्त पौर्णिमा आहे जाचे वायीं तो. त.
आश्विन मास. अ. पु.

आम्बीनं अम्बस्यैकाह गमनमाम्बीनं,
अम्बाने एका दिवसाचे जें गमन तें. त. घो
ड्यांची एक मजल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आषाढः आषाढ्यायुक्ता आषाढी, साय
त्रास्ति स आषाढः, आषाढी युक्त जी ती.
आषाढी ती आहे जाचे वायीं तो. त. आषा
ढ मास. २ ब्रह्मचर्य व्रत कालीं जी दुंदुधार
ण करितात तो. अ. पु.

आसक्तः आसंजि आसक्तः, आसक्त हो
इजेला जो तो. क. षंजधा. संगम अ. त.

ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसनं आस्यतेत्र आसनं, राहिजे तें
जाचे वायीं तें. क. आसधा. उपवेशन अ.
बसण्याचे आसन. अ. न. २ असणाचे झा
ड. अ. पु. ३ कोणे काकार्या विषयीं शक्ति
कुंडित झाली तरी धैर्याने प्रतीक्षा वाहा
त राहणें. अ. न. ४ हत्तीचा रवांदा. अ. पु.

आसनपर्णी आसमंतादसनइव
पर्णान्यस्या इति आसनपर्णी, आसमंता
द्रागीं असन वृक्षा सारस्वी आहेत पानें
जीस ती. स. गो कर्णीची बेल. इ. स्त्री.

आसना आसनमासना, उपवेशन
जें ती. क. आसधा. उपवेशन अ. स्नान सं
ध्यादि कालीं बसण्यास घेतात तें आसन. आ.

आसनः आसीदति स्यासन्नः, समीप
प्राप्त झाला जो तो. क. षडूधा. विशरणादि
अ. समीप, जचकचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसवः आसूयत इति आसवः, पीड
न करिजे तो जी तो. क. षुत्रधा. पीडना
दि अ. उसाच्यार सापासून होणारें मद्य अ. पु.

आसादितं आसाद्यते स्या आसादि
तं, प्राप्त करिजे लें जें तें. क. षडूधा. विश
रणादि अ. संपादिले लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसारः आसरणमासारः, सर्वत्र ग्या
प्त जें तें. क. सृधा. गति अ. सैन्याचा स्थि

तिविशेषः २ जी निरंतर पर्जन्यधाराप
इत्ये ती. अ. पु.

आस्करः अस्कर एवास्करः, अस्करजो
तोच आस्कर. त. दैत्य. अ. पु.

आस्करी अस्करस्येयमास्करी, अस्कर
संबंधी जी ती. त. काळी मोहरी. ई. स्त्री.

आसेचनकं आसिच्यते मनोत्र आ
सेचनकं, मनः स्वरण होत नाहीं जाचेग
यीं तें. कृ. पितृधा. स्वरणअ. जें वस्तु पा
हतां पाहतां अधिकच पाहावें असें वा
दतें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आस्कंदनं अतिशयेन स्कंधते तदास्कं
दनं, परस्परं चें अतिशयें करून गतिशो
षण करिजेतें जें तें. कृ. स्कंदिर्धा. गति
शोषणअ. बुद्ध. अ. पु.

आस्कंदितं आस्कंदनमास्कंदितं, उ
द्वान करून जें गमन तें. कृ. स्कंदिर्धा.
गतिशोषणअ. घोडा मीढ्यावेगानें धाव
त असतां पाहात नाहीं अशी जी त्यांची
चाल ती. अ. न.

आस्तरणं आस्तीर्यते अनेन आस्त
रणं, आच्छादन होतें जेणें तें. कृ. स्त
र्धा. आच्छादकअ. हत्तीचे पाठीवर
चें आस्तरण. अ. न.

आस्था. आस्थानं आतिष्ठत्य

स्वामिभ्यन्वा आस्था आस्थानं वा, राह
ताहेत जीचे किंवा जाचें वाचीं ती किंवा तें
कृ. बाधा. गतिनिवृत्तिअ. सप्ता. २ प्रथम.
आ. स्त्री. २ अ. न.

आस्थानी आतिष्ठत्यत्रेति आस्थानी,
उत्तम शीतनीं राहतात जीचे वाचीं ती. कृ.
बाधा. गतिनिवर्तनअ. सप्ता. ई. स्त्री.

आस्पदं आपद्यते स्थिन्नास्पदं, प्रति
ष्ठित होतो किंवा विपत्ति पावतो जाचेग
यीं तें. कृ. पदधा. गतिअ. कार्य. २ स्थान. अ. न.

आस्फोटः आस्फोटः आस्फोट
यतीत्यास्फोटः, विशरण पावतो ह्य. वि
शीर्ण होतो जो तो. कृ. स्फुटिर्धा. विश
रणअ. रुईचें झाड. अ. पु.

आस्फोटनी आस्फोव्यतेन वा आ
स्फोटनी, विवर करिजेतें जीणें ती. कृ.
स्फुटिर्धा. विशरणअ. सामता वगेरे
छिद्र पाडण्याचें शक्य. ई. स्त्री.

आस्फोटा आस्फोटयतीति आस्फोटा,
विशरण पावत्ये जी ती. कृ. स्फुटिर्धा. वि
शरणअ. रान मोगरी. २ विष्णुक्रांता
नावाची वनस्पति, आ. स्त्री.

आस्फोता विग्रहादिसर्व आस्फोटा
शब्दाप्रमाणे.

आस्यं आस्वापते अनेनेति आस्यं,

अन्नादिक आसात करिजेतें जेणें तें
ह. स्वधा. अस्वादनअ. मुस्त. अ. न.

आस्या आसनमास्या, उपवेशनजीती
ह. आसधा. उपवेशनअ. बसण्याचें
आसन. आ. स्त्री.

आस्त्रवः आस्त्रवणमास्त्रवः, आस्त्रव
णक्ष. पीडा पावणें जें तो. ह. स्वधा. स्त्र
वणअ. क्लेश. अ. पु.

आहतं आहन्यतेस्म इति आहतं, आ
हतस्य. निरर्थक अथवा गुणित जें तें. ह.
हनधा. हिंसाअ. गुणलेलें वरुधीं न हो
ण्या. जोगी गोष्ट चोरुणें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहतलक्षणः आहतमभ्यस्तलक्ष
णं यस्य स आहतलक्षणः, अभ्यस्त आ
हे नाम जाचें तो. स. शौर्यादिगुणांनीं
जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहवः आह्वानमाहवः, परस्परान्चा
निष्ठुर शब्द जो तो. ह. द्वेषधा. स्वर्धाअ.
युद्ध. अ. पु.

आहवनीयः आहूयते प्रक्षिप्यते हे वि
स्त्रेति आहवनीयः, प्रक्षिप्त करिता हेत ह
विजाचे गार्धीं तें. ह. दुधा. दानादिअ. अ.
ग्नीचामेद. अ. पु.

आहारः आहरणमाहारः, प्रक्षण जें
तो. ह. त्रधा. हरणअ. भोजन. अ. पु.

आहावः आहूयते अत्रेति आहावः, आह
न करितात नृषार्त जाचे गार्धीं तो. ह. द्वेषधा. स्व
र्धादिकअ. विहिरीजवळ पाणी देवण्या क
रितां स्थापन केलेले दादें वगैरे. अ. पु.

आहितलक्षणः विग्रहादिसर्व आह
तलक्षणशब्दाप्र.

आहितुंडिकः अहेस्तुंडं मुखं तेन दी
व्यतीति आहितुंडिकः, सर्पाच्या तोंडा
नें रवेळ तो जो तो. त. गारुडी. अ. पु.

आहेयं अहो भवं आहेयं, अहीचे गार्धीं
जें उत्पन्न तें. सर्पाचें विष किंवा अस्थ्या
दिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहो आहंतीति आहो, एकरूप ज्ञा
नाचा नाश करिती जो तो. ह. हनधा. हिं
सादिअ. विकल्परूपार्थक अच्य. उ. दे
व आहो गंधर्व.

आहोपुरुषिका अहो अहंपुरुषः त
स्य भावः आहोपुरुषिका, आपल्या गार्धीं
मी पुरुष अशी जी शक्ति संभावनती.
त. मी पराक्रमी मी पुरुष अशा गर्वां
आपलें सामर्थ्य प्रगट करणें ती. आ.
स्त्रीलिं.

आहूयः आह्वानमाहूयः तस्या अर्थ
आहूयः, आह्वान जें ती आहू तत्संबं
धीं जो तो आहूय. त. नाम. अ. पु.

(९४) (आ.) विग्रहकोश. (३.)

आह्ला आह्लानमाह्ला, आह्लानस्म
नामनिर्देश करणजें ती. कृ. व्हेत्रधा.
स्पर्धादिअ. नाम. आ. स्त्री.

आह्लानं आहूयतेअनेनेतिआह्ला
नं, बलाविजेतोजेणें तें. कृ. व्हेत्रधा. स्पर्
धादिअ. आमंत्रण. अ. न.

आन्हिकं अन्हिभवमान्हिकं, दिवसा
वेठार्थी जें झालें तें. त. स्नानसंध्यादि
क. कर्म. २ नित्यकर्म. ३ भोजन. ४ ग्रं
थविशेष. अ. न.

इक्षुः इष्यतइतिइक्षुः, इच्छिजेतो जो
तो. कृ. इषधा. इच्छास्म. ऊंस. उ. पु.

इक्षुगंधा इक्षुगंधइवगंधोयस्याः सा
इक्षुगंधा, इक्षुगंधासाइरवाआहेगंध
जीचाती. स. सरारा. २ कोकसंघाचेंझा
उ. ३ सुईकोहाळा. ४ लवा. आ. स्त्री.

इक्षुरः इक्षोरिवगंधंरातीतिइक्षुरः,
इक्षुचेपरीजीगंधत्याप्रतग्रहणकरि
तो जो तो. कृ. राधा. आदानअ. कोकसं
दाहणून औषधिविशेष. उ. पु.

इक्ष्वाकुः इक्ष्वाकरोतीतिइक्ष्वाक
तीतिवाइक्ष्वाकुः, स्वप्नस्थणानें पुण्यादि
इसुगुणदेतोवसरलगामीजोतो. कृ. कृत्रधा. करण
अ. २ अकधा. कुटिलगतिअ. दुध्याभोपळा.
२ राजविशेष. उ. पु.

इंगं इंगतइंगतीतिवाइंगं, अभिप्रायानु
रूपवागणें किंवा गमन जें तें. कृ. इंगिधा.
गतिअ. दुसऱ्याच्या मजीप्रमाणें. अ. न. २
जंगम. कि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इंगितं विग्रहादिसर्वइंगशाब्दाप्र.
इंगुदी इंगनंइंगंतद्यतीतिइंगुदी, इंग
नस्य. गमन त्यातें रकंडन करितो जो तो.
कृ. घोधा. अबरकंडनअ. द्विगण बोटाचा
वहस. अ. पु. इ. स्त्री.

इच्छा एषणमिच्छा, इच्छिणें जीती. कृ.

इषथा इच्छाअ. बांछा. आ. स्त्री.

इच्छावती इच्छाअभितभस्याइतिइ
च्छावती, इच्छा आहे जीस ती. त. जा
बायकोस द्रव्य भिकविण्याची किंवा पु
रुषोपभोगाची इच्छा आहे ती. ई. स्त्री.

इज्जल: एतीतिइत् इज्जलमस्यइज्ज
लः. गमन करितें ह्य. प्राप्त होतें जें तें इत्
असें आहे जल जास तो. स. वाहते पा
ण्यांत होणारा जलवेतस. अ. पु.

इज्याशील: इज्याशीलयतीतिइज्या
शीलः, यागातें अभ्यस्त करितो जो तो.
ह. शीलधा. उपधारणअ. वारंवार याग
करणारा. अ. पु.

इत्तर: एषणंइत् इषाचरतीतिइत्त
रः, इच्छा जीती इत् तेणें करून संचार
करितो जो तो. ह. चरधा. गतिअ. सेच्छे
नें संचार करणारा बोल. अ. पु.

इडा ईडपतइतिइडा, स्तुतिकभिजेत्ये
जीती. ह. ईडधा. स्तुतिअ. गाई. २ भू
मि. ३ वाणी. आ. स्त्री.

इडुर: एषणंइत् इषावरः इडुरः, इच्छे
नें जो श्रेष्ठ ह्य. यथेच्छ गामी तो. स. स्व
च्छंद फिरणारा बोल. अ. पु.

इत्वर: एतितच्छीलः इत्वरः, गमन
आहे स्वभाव जाचा तो. ह. इषधा. ग

तिअ. गमनस्वभाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इतर: इनाकामेनतरतीतिइतरः, का
मानें स्थिति करितो जो तो. ह. तृष्ण. पु
वनादिअ. पामरः. २ दुसरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

इतरेद्युः इतरस्मिन्महनिइतरेद्युः, इत
र ह्य. अन्य जो दिवसत्याचेठाणी त. दुस
या दिवशीं त्या अर्थी अच्य. उ. काष्ठदिनाभि
तरेद्युः प्रियोद्रष्टव्यः

इति एतिअवतिवाइति, हेतुप्रकरण
प्रकरण एवार्थसमाप्ति या अर्थोपेत गम
न करितो किंवा त्यांचें रक्षण करितो जो
तो. ह. इषधा. गतिअ. अथवा अवधा.
रक्षणअ. उ. रामोहंतीतिरावणःपलाय
ते. २ विप्रक्षत्रियविद्वृद्धाइतिवर्णाः. ३ इ
तिपाणिनिः. ५ धर्ममाचरेदिति. अच्य.

इतिह इतिचहस्पृष्टंचेतिह, परंपराप्राप्त
जो स्पष्ट तो. स. लोकपरंपराप्राप्त जो अ
र्थ तो. अच्य.

इतिहास: इतिहपारंपर्योपदेशः सो
स्त्वस्मिन्नितिहासः, पारंपर्योपदेश आहे जा
स तो. त. पूर्वीचें महाभारतादिचरित्र.
अ. पु.

इत्तरी एतितच्छीलः इत्तरी, गमन क
रण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. ह. इ
षधा. गतिअ. व्यभिचारिणी बायको.

ई. स्त्री.

इदानीं अस्मिन्काले इदानीं, त्याकाळा
वेढायां त्या अर्थां अन्य. उ. इदानीं मन्त्रि
संघतः

इध्मं इध्वतेनेनेति इध्मं, प्रदीप्त होतो
अग्निजाणें तें. कृ. त्रिइंधीधा. दीप्तिअ.
सर्पण. अ. न.

इनः एतीति इनः, आकाशादिकाचेणशीं
अथवा प्रभुत्वाप्रत गमन करितो जो तो.
कृ. इणधा. गतिअ. सूर्यः २ प्रभु. अ. पु.

इन्वकाः इन्वति प्रीणयंतीति इन्वकाः,
संतुष्ट करितात जात्या. कृ. इविधा. व्या
प्तिअ. मृगशीरनक्षत्राचे मस्तकाजव
ठर्ची पांच नक्षत्रें. आ. स्त्री.

इंदीवरं. इंदीवारं इंदतीति इंदीत
स्याः वरमिंदीवरं, परमेश्वर्य पावत्येअ
शी जी लक्ष्मी तिला जें इष्टतें. स. नील
कमल. अ. न.

इंदीवरी इंदीवरमस्तस्या इंदीवरी, नी
लकमलाकार आहे पत्र जीस ती. त. स
हस्तसुकी यानावाची औषधि. इ. स्त्री.

इंदुः उनतीति इंदुः, क्लिन्न होतो जो तो.
कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. चंद्रमा. उ. पु.

इंद्रः इंदतीति इंद्रः, परमेश्वर्ययुक्त हो
तो जो तो. कृ. इंदिधा. परमेश्वर्यअ. दे

वांचाराजा. २ प्रोष्ठ. अ. पु.

इंद्रदुः इंद्रस्यदुर्बिंद्रदुः, इंद्राचा जो
वृक्ष तो. स. अर्जुन सादडा यानावांचा
वृक्ष. उ. पु.

इंद्रयवं यवाकारबीजत्वाद्यवं इंद्रस्यय
वं इंद्रयवं, यवाकृति आहे बीजजाचें
तें. कुळ्यानी शेंग. अ. पु. न.

इंद्रवारुणी इंद्रवारयतीति इंद्रवारु
णी, इंद्राप्रत पुष्टि करित्ये जी ती. कृ.
हज्रधा. वरण अ. मावेंकवरीचें झाड. इ. स्त्री.

इंद्रसरसः शोभनोरसोस्य सरसः,
इंद्रस्य सरसः इंद्रसरसः, उत्तम आहेर
सजास तो सरस इंद्राचा जो सरस तो.
स. निगुंडी नावाचा वृक्ष. अ. पु.

इंद्राणिका इंद्रमानयतीति इंद्राणीमे
व इंद्राणिका, इंद्रप्राप्तिसाधन जी ती इं
द्राणी तीच इंद्राणिका. त. निगुंडीचा वृ
क्ष. आ. स्त्री.

इंद्राणी इंद्रस्य स्त्री इंद्राणी इंद्राची जी
पत्नी ती. स्त्रीप्र. इंद्राची बायको. इ. स्त्री.

इंद्रायुधं इंद्रस्य आयुधं इंद्रायुधं, इंद्रा
चें जें आयुध तें. स. इंद्राचे धनुष्य. अ.
पुलिंगीं.

इंद्रारिः इंद्रस्य अग्निः इंद्रारिः, इंद्रा
चा जो शत्रु ती. स. दैत्य. इ. पु.

इंद्रावरजः इंद्रस्य अवरजः इंद्राव
रजः, इंद्राच्चा जो कनिष्ठबंधुतोः स-
विष्णुः अःपुः

इंद्रियं इंद्रस्य लिङ्गं चिन्हं इंद्रियं, इं
द्राच्चे जें लिंगं ह्यः आत्म्याच्चे चिन्हं ते-
नः ज्ञानेंद्रिये व कर्मेंद्रिये च प्रत्येका
चें नावः अः नः

इंद्रियार्थाः इंद्रियैरर्थ्यत इति इं
द्रियार्थाः, इंद्रियांनीं प्रार्थिजेतान-
जेते ह्यः अर्थथाः उपयाज्या अः इं
द्रियांचे रूपरसादिक पांचविषयः
अःपुः

इंधनं इंधनेनेनेति इंधनं, प्रदीप्तहो
इजेते जेणें तें, ह्यः अिइंधीथाः दीप्ति
अः अग्नी प्रदीप्त करण्याचें काष्ठः
अः नः

इष्मः एतीति इष्मः, मंदगमन करि
तो जो तो, ह्यः इष्मथाः गति अः गज
अः पुः

इष्म्यः इष्ममर्हतीति इष्म्यः, गजा
प्रत शीघ्र जो तो, तः धनिकः वि-
अःपुः नः आः स्त्रीः

**इरणं ईरणं इरिणं ईरि
णं** ऋच्छंति गच्छंत्यस्मिन्निति इर-
णं, गमनं करितात अथवा गड-

ले जातात आचे गयीं तो, ह्यः ऋच्छ
गति अः निराश्रयदेशः २ क्षारमृत्ति
केचें स्थलः अः नः

इरंमदः इरयामाद्यतीति इरंमदः,
उदकानें प्रदीप्त होतो जो तो, ह्यः म
दीथाः हर्षं अः विद्युल्लताः अःपुः

इरा ईकामंरातिददाति एति ईरं
वाइरा, इच्छोत्सादनं करित्ये किंवा
गमनं किंवा कंपनं करित्ये जीतीः ह्यः
गथाः दान अः २ इण्गथाः गति अः ३ ई
गथाः कंपन अः उदकः २ वाणीः ३ मद्य
४ घूमिः आः स्त्रीः

इला इलतीति इला, गमनं करित्ये जी
तीः ह्यः इलथाः गमन अः गाईः २ पृथ्वी
३ वाणीः ४ बुधनामक ग्रहाची बाध
कीः आः स्त्रीः

इली ईली विग्रहादि सर्वे इलाश
ब्दाप्रमाणे.

इल्वलाः एलंतीति इल्वलाः, मृ
गशीर्षांच्या मस्तकीं गमनं करित्यंत
जात्याः ह्यः इल्वथाः गत्यादि अः मृ
गशीर नक्षत्रांचे मस्तकाजबबच्या
पांचताराः आः स्त्रीः

इव अवनमिव, साम्यरूपायीं जें ग
मनं तें, ह्यः इण्गथाः गति अः सांख्य

(१८) (३) विग्रहकोश. (३)

रूपार्थी उ. इंदुरिंदुरिवश्रीमान् अ.

धि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इषिका इष्यतेनया इषिका, अवलोकन करिजे तें जेणेंकरून ती. क. इषधा. गभन अ. हत्तीच्या डोळ्यांतील बुबूळ. आ. स्त्री.

इष्टार्थोद्युक्तः इष्टश्रासावर्थश्च इष्टार्थः तस्मिन्सुकः इष्टार्थोद्युक्तः, इष्ट अर्थविषयी जो उद्युक्त तो. स. इष्टार्थविषयी उद्योगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इषिका इषालांगलदंडः स इव प्रति कृतिः इषिका. लांगलकीलका सारणी आहे प्रति कृती जीची तीहनीच्या डोळ्यांतील बुबूळ. २ सळई. आ. स्त्री.

इष्टिः एषणभीज्यतेनयावा इष्टिः, इच्छा किंवा यजन करिजे तें जेणेंकरून ती. क. इषधा. इच्छा अ. २ यजधा. देवपूजादि अ. इच्छा. २ यज्ञ. ३ संग्रहश्लोक. इ. स्त्री.

इषुः इषतेनेने तीषुः, हिंसन करिजे तें जेणें तें. क. इषधा. हिंसा अ. बाण. अ. पु.

इष्वासः इषवोबाणा अस्संते अनेनेस्त्रिष्वासः, बाण सोडताहेत जेणें करून तो. क. अस्सधा. क्षेपण अ. धनुष्य. अ. पु.

इषुधिः इषवोधीयंतेत्र इषुधिः, बाण जे ते धीयंते ह्य. राहतात जाचे गार्थी तो. क. दुधाजूधा. धारण अ. बाण देवण्याचा आता. इ. पु. स्त्री.

ईक्ष्वाणं ईक्ष्यतेनेनेति ईक्ष्वाणं ईक्ष्वाणं वा, अवलोकन करिजे तें जेणें अथवा अवलोकन जें तें. क. ईक्षधा. दर्शन अ. नेत्र. २ पाहणें. अ. न.

इष्टं एषणमिष्टं, इच्छा जी तें. क. इषधा. इच्छा अ. यज्ञकर्म २ क्रिया विशेषण. अ. न.

ईक्ष्णिका ईक्षते इति ईक्ष्णिका. शुभाशुभातें पाहत्से जी ती. क. ईक्षधा. दर्शन अ. शुभाशुभाजाणून सांगणारी स्त्री. आ. स्त्री.

इष्टकापयं इष्टकापयं यस्य इष्टकापयं. इष्ट आहे कुत्सिन मार्गजातें. स. काळ्या गळ्याचें घूळ. अ. न.

इष्टगंधः इष्टः गंधोऽस्येति इष्टगंधः इष्ट आहे गंध जातला तो. स. सगंध.

ईडितः ईड्यते इति ईडितः, स्तविजेला जो तो. क. ईडधा. स्तुति अ. स्तु

त. कि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईति: ईयतेनयाईति; गमन करिजे
तें अथवा पीडा पाविजेतें जीणें ती.

क. ईड्. धा. गति अ. प्रवास. २ सातप्र
कारचा उपद्रव विशेष. इ. स्त्री.

ईरित: ईर्यतेस्मईरित; प्रेरिजेला
जो तो. क. ईरधा. गत्यादि अ. जाची
प्रेरणा केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईर्म ईर्मतिस्सर्वमिति ईर्म, स्सुखाते
नष्ट करितें जें तें. क. ईरधा. क्षेपण
अ. व्रण. न. न.

ईर्या ईर्यतइति ईर्या, ध्यानादिकानें
परिव्राजकादिकांचें जें गमन ती क.
ईरधा. गत्याद्य. योग मार्गाचे गयीं
जी स्थिति ती. आ. स्त्री.

ईर्ष्या ईर्षणं ईर्ष्या, ईर्षण ह्य अस
हन जें ती. क. ईर्षधा. ईर्षा अ. दुस
ऱ्याचा उत्कर्ष न सहन करणें. आ.
स्त्रीलिंगीं

इली एलयतीति इली, प्रेरित होणा
री जी ती. क. इलधा. प्रेरण अ. गु
प्ती. ई. स्त्री.

इलितं इक्यतेस्मइलितं, सुवन
करिजेले जें तें. क. ईड्. धा. स्तुति
अ. स्तुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईश: ईष्टेइति ईश; समर्थ होतो जो
तो. क. ईशधा. ऐश्वर्य अ. महादेव.
२ स्वामी. ३ समर्थ. अ. पु.

ईशा ईष्टे ईष्टेनयाचा ईशा. ऐश्वर्य व
ती किंवा जिच्या योगानें लागल स
मर्थ होतो ती. क. ईशधा. ऐश्वर्यार्थ
क. पार्वती. २ नागराचें इसाड.
आ. स्त्री.

ईशान: ईष्टेनच्छीलः ईशान; ऐ
श्वर्यस्वभावाचा जो तो. क. ईशधा.
ऐश्वर्य अ. महादेव. अ. पु.

ईशिता. ईष्टेइति ईशिता. समर्थ हो
तो जो तो. क. ईशधा. ऐश्वर्य अ. प्र
भु. क. पु.

ईश्वर: ईशितुंशीलमस्य ईष्टेइति वा
ईश्वर; नियमन हाच आहे स्वभा
व जाचा अथवा समर्थ होतो जो तो.
क. ईशधा. ऐश्वर्य अ. महादेव. २
प्रभु. अ. पु.

ईश्वरा. ईश्वरी ईष्टेइतीश्वरा
रा ईश्वरीवा, समर्थ होत्ये जी ती. क.
ईशधा. ऐश्वर्य अ. पार्वती. आ. ई.
स्त्रीलिंगीं

ईषत् ईषतइति ईषत्. अत्यरूपा
र्थी गमन करितो जो तो. क. ईषधा.

(१००) (इ.) विग्रहकोश. (इ.)

गमनादिक्र अ. किंचित् त्या अर्थी.

अव्य. ईषत्यांडुः स्रुदुर्लभः.

ईषत्यांडुः ईषक्किंचित्यांडुः ईषत्यां
डुः , यत्किंचित् जो पांडुतो.

स. यत्किंचित् पांडरा. वि. उ. पु. स्त्री
नपुंसकलिं.

ईषा ईषतेइतीषा, गमन करितो
जो तो. कृ. ईषथा. गतिअ. नागरा
चें उसाड. आ. स्त्री.

ईषीका विग्रहादिसर्वईषिकाशब्दा
प्रमाणें.

ईहा ईहनमीहा, इच्छिणेंजीती. कृ.
ईहथा. चेष्टाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

ईहामृगः ईहामृगेष्वस्यईहामृगः,
इच्छा आहे मृगान्चेरायीं जास तो.
स. लांडगा. अ. पु.

उ अवनंत, संबोधन किंवा मोषोक्ति
अथवा अनुकंपाद्यर्थ यां विषयीं
जो शब्द करितो ह्म तदर्थीं विद्यमा
न जो तो. क्रो. रथा. २ पादपूरण. ३
आज्ञा. ४ संबोधन. ५ वितर्क. अथ.

उक्तं उच्यतेस्म उक्तं, भाषण करिजे
तें जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ.
बोललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उक्तिः वचनउक्तिः, भाषण जें ती. कृ.
वचधा. परिभाषणअ. भाषण. इ.
स्त्री.

उक्त्यं उच्यतेतदुक्त्यं, बोलिजे तें जें
तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. सामा
ना भेद. अ. न.

उक्षा उक्षतीतिउक्षा, सेचन करि
तो जो तो. कृ. उक्षधा. सेचनअ.
माजविलेळा बोल. न. पु.

उक्षाभद्रः उक्षतीतिउक्षा भद्रती
तिभद्रः उक्षाचा सौभद्रश्च उक्षाभ
द्रः, सेचन कर्ता असा जो कल्या
ण करणारा तो. स. बोल. अ. पु.

उरवा ओसवतीतिउरवा, गमन क
रित्ये जी ती. कृ. उरवधा. गतिअ.
पात्रविशेष जास थाली असें ह्म
णतात ती. आ. स्त्री.

उरव्यं उरवायांसंस्कृतं उरव्यं, उरवा
पात्रां जें संस्कृत तें. स्थालीपात्रांत
शिजलेलें अन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उग्रः उच्यति कुधा संबध्यत इति उग्रः.
क्रोधानें युक्त होतो जो तो. कृ. उच
धा. समवायअ. महादेव. २ रौद्रर
स. ३ शूद्र जातीचारायीं क्षत्रिया
पासून उत्पन्न झालेला. अ. पु.

उग्रगंधा उग्रोगंधोयस्याः सा उग्रगंधा,
उग्र आह्वेगंध जीचा ती. स. ओंवा व
वेरवंड. आ. स्त्री.

उचितं उच्यतेस्म इत्युचितं, बहुते
लोक करितात जें तें. कृ. उचधा. स
मवायअ. योग्य. २ न्याय्य. ३ अप्य
स्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चः उच्चिनोतीत्युच्चः, ऊर्ध्व होतो जो
तो. कृ. विचधा. चचनअ. उंच. कि
अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चटा उच्चटतीतिउच्चटा, रोगाद्
कांचें उच्चाटन ह्म नाश करित्ये जी
ती. कृ. चटधा. गतिअ. मोच्याचा ए
कभेद. आ. स्त्री.

उच्चंडः उच्चंडनमुच्चंडः, उच्चंडनस्य
शीघ्रजें तें. कृ. चडधा. कोपअ. शी
घ्र गमन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उच्चारः उच्चार्यते उच्चतेत्यज्यतइति
राउच्चारः, बोलिजेतो किंवा यांकि
जेतो जो तो. क. चरधा. गतिअ. उ
च्चार. २विष्ठा. अ. पु.

उच्चावचं उदकच अवाकच उच्चावचं,
ज्येष्ठ आणि कनिष्ठ जें तें. स. लहान
मोठें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चैश्चवाः उच्चैः श्रवसीयस्यसाः उ
च्चैः श्रवाः. उत्कृष्ट आदत्त कर्णाजाचे
तो. स. इंद्राचा घोडा. स. पु.

उच्चैः उच्चैयतइति उच्चैः, महत्त्वार्थी
विद्यमान जो तो. क. विज्ञधा. चय
नअ. मोठें याअर्थी. अच्य.

उच्चैर्घुष्टं उच्चैर्घुष्यतइति उच्चैर्घुष्टं,
उच्चस्वसनं बोलिजेतें जें तें. क. पु
षिरुधा. विशब्दनअ. उच्चस्वसनं
केलेला घोष. अ. न.

**उच्छ्रयः उच्छ्रायः उच्छ्रयणसु
च्छ्रयः**, उच्छ्रयण जें तो. क. श्रिञ्
धा. सेवाअ. दृक्षादिकांची उंची.
अ. पु.

उच्छ्रितः उच्छ्रयति उच्छ्रियतेस्मा
वा उच्छ्रितः, उच्च जो तो. किंवा उ
न्नत होता झाला जो तो. अथवा
सेवा करिता झाला जो तो. क. श्रिञ्

धा. सेवाअ. उच्च. २ गर्विष्ठ. अ. पु.

उज्जासनं उज्जास्यते तदुज्जास
नं, मारिजेतें जें तें. क. जस्रधा. मो
क्षणाअ. वधकरणें. अ. न.

उज्ज्वलः उच्चैर्ज्वलति प्रकाशतेइ
ति उज्ज्वलः, अतिशयें करून प्रका
शमान जो तो. क. ज्वलधा. दीप्तिअ.
शृंगाररस. २ प्रकाशित. अ. पु.

उच्छुः उच्छनं उच्छुः, कणा कणाचें.
जें ग्रहणतें. क. उच्छिधा. उच्छुअ.
क्षेत्रादिकांतील एक एक धान्याचा
कण निवडून घेणें. अ. पु.

उदजः उदस्त्रणपर्णादिस्तनजा
यतइत्युदजः, तृणपर्णादिकानें हो
तो जो तो. क. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
ऋषीचें घर. अ. पु.

उदु उनाशंभुनाडीयते ऊर्ध्वधार्यत
इति उदु, शिवानें मस्तकानें धारण
करिजेतें जें तें. क. डीडूधा. विहा
यसागतिअ. नक्षत्र. उ. स्त्री. न.

उदुपं उदुनोजलात्पातीति उदुपं,
जलापासून रक्षण करितें जें तें.
क. पाधा. रक्षणअ. लहान नाक,
होडा. अ. न.

उदुंबरः उदुंधित मंबरधेन स

उडुवरः, उल्लंघित आहे आकाश
जाणें तो. स. उदुंबरराचें झाड. अ. पु.
उडुनिं उदूर्ध्वंडयनमुडुनिं, ऊर्ध्वजें
पक्ष्याचें गमनतें. क. डीडुधा. वि
हायसागति अ. पक्ष्यांची गति. अ. न.
उत् ऊयतेस्मउत्, अप्यर्थ जो समु
च्य आणि विकल्प या अर्थांला सं
बाळण्या करिता शब्द करितो जो
तो. क. उडुधा. शब्द अ. उ. उत्तमी
मउतार्जुनः २ विष्णुरुतशिवः सैव.
अच्य.
उत् ऊयतेस्मइतिउत्, तंतु संतान
करिजेले जें तें. क. ऊयीधा. तंतु संता
न अ. तंतूनीं विणलेले. वस्त्रादिक
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
उताहो उत्तच आहोच अनयोः सना
हारः उताहो, उन आणि आहो यां
चा जो समाहार तो. स. उ. गंधर्व
उताहो ब्रह्मोच्यते. अच्य.
उत्कः उत्तुद्रतं मनोस्य उत्कः, उद्र
त स. उत्कंठित आहे मन जाचें तो.
स. उत्कंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
उत्कटः उद्रतः कटमावरणं यस्य स
उत्कटः, गेले आहे आवरण जाचें तो.
स. दालचिनी. अ. न. २ माजलेल्या

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
उत्कंठा उत्कंठनमुत्कंठा, विषयांचें
उत्कंठन जें ती. क. कठिथा. कृच्छ्र
शोक अ. उत्ककता. आ. स्त्री.
उत्करः उत्कीर्यत इति उत्करः, पा
त्रादिकांत भरून टाकितो जो
तो. क. कृधा. विक्षेप अ. धान्यादि
कांची रास. अ. पु.
उत्कलिका उत्कल्यतेः नया उत्क
लिका, विक्षिप्तचित्त होतें जीणें ती
क. कलधा. संख्यान अ. उत्कंठा.
२ मोठी लाठ. आ. स्त्री.
उत्कारः उत्किरतीति उत्कारः, धा
न्यादिकांचें क्षेपण करितो जो तो. क.
कृधा. विक्षेप अ. धान्यपेरणारा. अ. पु.
उत्क्रोशः उत्क्रोशतीत्युत्क्रोशः, उ
च्चस्वराने आक्रोश करितो जो तो.
क. कुशधा रोदन अ. कुररीना
मक पक्षि. अ. पु.
उत्तंसः उत्तंसयति उत्तंस्यतेः नेन
वाउत्तंसः, भ्रूषण करितो किंवा
करिजेतो जेणें करून तो. क. तंसि
धा. अलंकार अ. मस्तक व कर्ण
यांचें भ्रूषण. अ. पु.
उत्तं उन्निस्यउत्तं, भिजतें झा

लें जें तें. क. उंदीधा. क्लेदन अ. भि
जलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तमं उत्तम्यते स्म इत्युत्तमं, संतम
करि जे लें जें तें. क. तपधा. संताप अ.
शुष्कमांस. अ. न.

उत्तमः अतिशयेन उत्कृष्टः उत्तमः,
अतिशयें करून जो उत्कृष्ट तो. त.
चांगला. २. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

उत्तमर्णः उत्तममृणमस्योत्तमर्णः
उत्तम आहे ऋण जाचें तो. स. क.
जें देणारा. अ. पु.

उत्तमा अतिशयेन उत्कृष्टा उत्तमा,
अतिशयें करून जी उत्कृष्ट ती. त. गु.
णांनीं अस्युत्कृष्ट अशा बायको. आ.
स्त्री.

उत्तमांगं उत्तमंगतदंगंच उत्तमांगं,
उत्तम स. मुख्य असें जें अंग तें.
स. मस्तक. अ. न.

उत्तरं उदूर्ध्वमतिशयेनेत्युत्तरं, ऊ.
र्ध्वमतिशयें करून स. प्रश्नानंत
र जें तें. त. वर, नंतर या अर्थीं.
अव्य.

उत्तरः उत्तरति उत्तरस्थांदिषिजा
यते वा उत्तरः, ऊर्ध्वगमन करितो

स्य. श्रेष्ठत्वानें पारगणित किंवा उ
त्तरदिशेचा गयीं झाला जो तो. क.
तृधा. पूर्व नंतरण अ. श्रेष्ठ. २. उत्त
रदिशेस झालेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. ३. विराटपुत्र. अ. पु. ४. प्रतिवच
न. अ. न. ५. अर्जुनाची स्त्र. व उत्त
रदिशा. आ. स्त्री.

उत्तरतः उत्तरस्मिन्नित्याद्युत्तरतः,
उत्तरदिशेचा गयीं वगैरे. त. उत्तर-
देश व काल त्या अर्थीं अव्य.

उत्तरात् उत्तरादित्युत्तरात्, उत्त
रकालीं त्या अर्थीं. त. अर्थादिपूर्वीं
च्या शब्दाप्र.

उत्तरासंगः उत्तरे ऊर्ध्वभागेसज्ज
त इत्युत्तरासंगः, ऊर्ध्वभागाचे गयीं
संलग्न करि जेतो जो तो. क. षंजधा.
संग अ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

उत्तरीयं उत्तरेभवमुत्तरीयं, उत्त
रभागाचे गयीं जें भवतें. त. उत्त
रीय वस्त्र. अ. न.

उत्तरेण उत्तरादुत्तरस्मिन्नित्युत्त
रेण, उत्तरेपासून किंवा उत्तरेचे
गयीं वगैरे. त. अव्य.

उत्तरेद्युः उत्तरस्मिन्नहनिउत्तरेद्युः,
उत्तरदिक्शीं त. उत्तरदि-

वसाचेवर्षीं त्या अर्थी. अव्य. उ. नां उ. पु. स्त्री. न.

दीसुस्मादुत्तरेयुर्विवाहः परिकीर्तितः

उत्तानं उद्धतस्तानो विस्तारो स्मादुत्तानं, गोला आहे विस्तार जा पासून तो. स. उचक. २ उतापों. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तानशयः उत्तानः शोते उत्तानशयः, उत्तान ह्य. उपडी जो भिजतो तो. क. शीड्धा. स्वप्न. अ. स्तन. प्राशन करणारा बालक. अ. पु.

उत्थानं उश्चित्तिरुत्थानं, उश्चित्ति जी तें. क. षाधा. गतिनिवृत्ति. अ. उद्योग. २ उत्थान. ३ तंत्र. को. पुस्तक बुद्ध. अंगण. हगवण. उत्थति. अ. न.

उत्थितः उत्तिष्ठते स्म उत्थितः, ऊर्ध्वस्थित होता झाला जो तो. क. षाधा. गतिनिवृत्ति. अ. उठलेला. २ उठलेला. ३ उद्युक्त. ४ उत्थन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्थिता विग्रहादिसर्वपुटत्राशत्राय. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

उत्थिष्णुः उत्थनति तच्छीलः उत्थिष्णुः, ऊर्ध्वपतन करणाऱ्या आहे स्वभाव जाचा तो. क. पल्धा. गति. अ. उडण्याचा स्वभावचा वि.

उत्थतिः उत्थयतेन या उत्थतिः, उत्थन्न होइ जे तें जीणें करून ती. क. पल्धा. गति. अ. जन्म. इ. स्त्री.

उत्थलं उत्थलतीति उत्थलं, मनोपपत्त्यादकाती जें तें. क. पल्धा. गति. अ. क. मल. २ कोष्ठ. अ. न.

उत्थलशारिवा उद्यतं पलमनया उत्थला उत्थला चासौ शारिवा च उत्थलशारिवा, उत्थन्न आहे रक्तजीणें ती उत्थला उत्थला अशी जी शारिवा ती. स. उपर साल. जीस उपलसरी असें झण. ती. आ. स्त्री.

उत्थातः उत्थतनमुत्थातः, उत्थतन जें तो. क. पल्धा. गति. अ. शुभा शुभसूचक उत्थात, धूमकेतु वगैरे. अ. पु.

उत्थुलः उत्थुलतीत्युलः, विकसित होतो जो तो. क. कुलधा. विकसन. अ. कुललेला वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सः उननिजलेनेति उत्सः, उदकानें आर्द्र होतो जो तो. क. उंदी. धा. कुंदन. अ. उदकाचा पडण्यानें आर्द्र होणारी जागा. उ. पु.

उत्सर्जनं उत्सृज्यत इति उत्सर्जनं,

त्यागिजे तें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्ग

अ. दानदेणें. २ टांकणें. अ. न.

उत्सवः उत्सोवनमुत्सवतीति वा उ

त्सवः, प्रसव किंवा ऐश्वर्य अथवा उ

त्साह जो तो. कृ. सुधा. प्रसवादि अ. २

वृषि. ईशान १ अ. प्रसव. २ ऐश्वर्य. ३

उत्साह. ४ कोप. अ. पु.

उत्साहः उत्साहतेनेनेत्युत्साहः, उ

त्साह पावतो जेणें तो. कृ. षहधा. म

र्षण अ. अर्थादिवरचा १ ल्या अर्थाप्र.

उत्सादनं उत्साद्यतेतदुत्सादनं, नि

रस्त करिजे तें जें तें. कृ.

शरीर संबंधीं मल घालविणें. अ. न.

उत्साहवर्धनः उत्साहेन वर्धने

सउत्साहवर्धनः, उत्साहानें वाढतो

जो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धि अ. वीरर

स. अ. पु.

उत्सुकः उत्सु उद्योगं कुरुवतीति उत्सुः

उत्सुरेव उत्सुकः, उद्योगानें प्रसवि

तो जो तो उत्सु तोच उत्सुक. त. अ

नीक्षितार्था विषयीं उद्योगी. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

उत्सृष्टं उत्सृज्यते स्म उत्सृष्टं, त्या

गिलें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्ग अ.

टांकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सेधः उत्सेधनं उत्सिध्यते अनेने

तिवाउत्सेधः, उत्सेधन ह्. उन्नति अ

थवा उन्नत होतो जेणें क. रून तो. कृ.

धिधधा. गति अ. इत्यादिकांची उंची

२ शरीर. अ. पु.

उदकं उनचीति उदकं, किन्न ह्.

आर्द्रं जें तें. कृ. उंदीधा. कुंदन अ. ज

क. अ. न.

उदक्या उदकमईतीत्युदक्या, उ

दकांतें योग्य होत्ये जी ती. त. विराळ

शी वायको. आ. स्त्री.

उदग्रः उद्गतमग्रं श्रेष्ठमस्योदग्रः, उद

गत आहे अग्र जाचें तो. स. उंच. दि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदजः उदजनमुदजः, उदजन

ह्. मोचन जें तो. कृ. अजधा. गति

अ. गाई इत्यादिकाचें सोडणें. अ. पु.

उदधिः उदकानिधीयत्यनेति उद

धिः, उदकें जी तीं राहतात जाचे वा

यीं तो. स. ससुद्ध. इ. पु.

उदंतः उत्तगतं अंतोपस्यसउदंतः,

उद्गत ह्. पास आहे अंत ह्. अवसा

न जाचें तो. स. वास्तवीक लोक वार्ता.

अ. पु.

उदन्या उदकस्य इच्छा उदन्या, उदकाची जी इच्छा ती. त. तृषा. आ. स्त्री

उदन्वान् उदकानि संत्यजेति उदन्वान्, उदकें जीं तीं आहेत जाचेदगीं गो. त. समुद्र. त. पु.

उदपानं उदकं पिबंत्यत्रेति उदपानं, उदक पान करितात जाचेदगीं तें ह. पाथा. पानअ. विहीर. अ. पु. न.

उदयः उदेति उद्यंतिग्रहावा अस्मादिति उदयः, उदय पावतो किंवा उदय पावता हेत ग्रह जा पासून तो. ह. इण्धा. गतिअ. उदय. उदया. चक. अ. पु.

उदरं उत्तरणातीति उदरं, क्षाधाकालीं अस्य तपीडा करितें जें तें. ह. वृधा. विदारणअ. पोट. अ. न.

उदकं उदस्य त इति उदकं, स्त विजेतो जो तो. ह. अर्कधा. स्तवनअ. प्रावीकृत. अ. पु.

उदवसितं उत्तुर्ध्वमवसीयतेस्य इत्युदवसितं, उच्च बांधिलें जें तें. ह. षोधा. अंतकर्मअ. घर. अ. न.

उदश्वित् उदकेन श्वयते वर्धन इति उदश्वित्, उदकामें वाढतें जें तें. ह. दु. ओश्विधा. वृद्धिगतिअ. अ.

र्धपाणी घातलेलें ताक. त. न.

उदान्तः उच्चैरादीयते उच्चार्यतेस्येति वा उदान्तः, उच्चस्वरानें उच्चारि जेतो जो तो. ह. दीड्धा. क्षयअ. स्वराचा एक भेद. अ. पु.

उदानः उदानंत्यनेनेति उदानः, ऊर्ध्वसंचारानें प्राणि जीवन पावता त ज्याचा तो. ह. अन्नधा. प्राणनअ. कंठदेशीं राहणारा वायु. अ. पु.

उदारः उत्कृष्टमारांतीत्युदारः, उत्कृष्ट दान किंवा महत्त्वाचें स्त्री कृत करितो जो तो. ह. राधा. आदानअ. सरळ मनाचा. २ मोठा. ३ दाता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदासीनः उदासो इति उदासीनः, उदासीन राहतो जो तो. ह. आसधा. उपवेशनअ. जो शत्रुभिर्जांशीं सार स्वातो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदाहारः उदाहरणमुदाहारः, उदाहरण ह्म. पुटें सांगण्याचा अर्थाचें वर्णन जें तो. ह. हित्रधा. इरणअ. प्रकृतार्थाचे साधनार्थ जो विचारतो अथवा प्रकृतोपयोगिता. अ. पु.

उदितं उदीयतेस्य इति उदितं, वं

धन करिजेंलें जेंतें. क. दोधा. अव-
रंडनअ. बांधलेलें. २ सांगितलेलें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदीच्यः उदीच्यांभवः उदीच्यः,
उदीचिदिशेचा रायीं जो झाला तो.
त. शरावती नदी आहे मर्यादाजा
स असा पश्चिमोत्तरदेश. २ वाळा.
अ. पु.

उदीची उर्ध्वमंचत्यर्कोस्थामि
त्युदीची, ऊर्ध्वभागीं गमन करितो
किंवा पूजित होतो अर्कजीचे रायीं
ती. क. अंचुधा. पूजादिअ. उत्तर
दिशा. ई. स्त्री.

उदीचीनः उदीच्यांभवः उदीची
नः, उदीचिदिशेचा रायीं जो उ
सन्नतो. त. उत्तर दिशेस झाले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदुंबरः उलुंघितमंबरयेनेति उ
दुंबरः, उंशंसुंघणोतीतिवा, उ
लुंघितआहे आकाश जेणें अथवा
शंकराप्रत प्राप्त करितो जो तो. स
२. क. वृत्रधा. वरणअ. उदुंबरा
चें झाड. २ ताबें. अ. पु. २
अ. नपुं.

उदुंबरपर्णी उदुंबरस्येवपर्णी

न्यस्याइत्युदुंबरपर्णी, उदुंबर पर्णी
सारखीं आहेत पर्णी जींचीं ती. स.
दांती नावाची वनौषधि. ई. स्त्री.

उदूरवलं ऊर्ध्वरंजनातीति उदूरव
लं, ऊर्ध्व आकाशाप्रत सुसल द्वारा
प्रवेश करितें जेंतें. क. लाधा. आ
दानअ. उरवळ. अ. न.

उद्गतं उद्गम्यतइति उद्गतं, उलट
माघारें गमन करितें जेंतें. क. गम्बु
धा. गतिअ. वसन. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

उद्गमनीयं उद्गम्यतेः भिलष्यत
इत्युद्गमनीयं, इच्छिजेतें जेंतें. क.
गम्बुधा. गतिअ. धुवट वस्तु इय. अ.
नपुंस.

उद्गाढं उद्गाहतेस्मइत्युद्गाढं, उद्गा
हतेस्म स. विलोडन करितें झालें जें
तें. क. गाहूधा. विलोडनअ. अनि
शय या अर्थी. अब्य. उ. उद्गाढं सूसः

उद्गाता उद्गायतिसाम इति उद्गाता,
साम गायन करितो जो तो. क. गौधा.
शब्दअ. साम वेद पदलेला कृत्विज.
कका. पु.

उद्गारः उद्गिरणसुद्गारः, वसन जेंतो.
क. गूधा. निगरणअ. वसन. अ. पु.

उद्विरणं उद्वीर्यतेतदुद्विरणं, ऊर्ध्वं
भागीं नैर्इजेतें किंवा उन्मूलनकरि-
जेतें जेतें. कृ. गृधा. निगरण अ. व
रनेणों. २ उन्मूलन करणों. अ. न.

उद्वीथः उद्वायनइत्युद्वीथः, गाइ-
जेतो जोतो. कृ. गौधा. शब्द अ. साम
वेदान्ताभि. २ ओंकार. अ. पु.

उद्वृणी उद्वृणतेस्मउद्वृणी, ऊर्ध्वं ह्यव
रउच्चललें जेतें. कृ. गुरीधा. उद्यमन
अ. उगवावलेलें शास्त्र, काष्ठवगैरे.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्व्राहः उद्व्रहणमुद्व्राहः, वाबादिकां
वें ऊर्ध्वगमन ह्य. आनयन जेतें. कृ.
ग्रहथा. उपादान अ. देंकर. अ. पु.

उद्वः उद्वन्यतइतिउद्वः, उत्कृष्टलें-
करून स्तविजेतो जोतो. कृ. हनधा.
हिंसा अ. प्रशस्त. वि. अ. पु. यास
लिंगातर नाही असें कोणी क्षणतात

उद्वनः ऊर्ध्वं हन्यतेस्मिन्नुद्वनः, ऊर्ध्वं
हनन करिताहेत जाचेबायीतो. कृ. ह
नधा. हिंसा अ. लांकडे वर देवून ता
सण्या करितां घेतलेलें लांकूड. अ. पु.

उद्वारनं उद्वारयतेनेनेतिउद्वारनं,
उदकादिक वर काडिताहेत जेणेंतें.
कृ. घटथा. संघात अ. विहिरीतून

पाणी वर कटपणीचें राहांर वगैरेयें
इ. अ. न.

उद्व्रातः उद्वननमुद्व्रातः, यथमा
रंभजोतो. कृ. हनधा. हिंसा अं. प्रारं
भ. अ. पु.

उद्वानं उद्वीयतेतदुद्वानं, अवसंड
न ह्य. बंधन जेतें. कृ. दोधा. अवसंड
न अ. बंधन. अ. न.

उद्वालः उद्वालयतीतिउद्वालः, वि
शरणा करितो जोतो. कृ. दलधा. वि
शरणा अं. भोंकरीचें झाड. अ. पु.

उद्वितं विग्रहादिसर्वसांगितलेला
या अर्थांवाचून उद्वितश. प्र.

उद्वः उद्वनीतिउद्वः, क्लिन्न ह्य. आ
द्रं होतो जोतो. कृ. उंशधा. क्लेदन
अ. पानमाजर. अ. पु.

उद्व्रावः उद्व्रवणमुद्व्रावः, उद्व्रवण
ह्य. पलायन जेतें. कृ. दुधा. गति
अ. पळणें. अ. पु.

उद्वर्षः उद्वर्षयतीतिउद्वर्षः, इ
र्षित करितो जोतो. कृ. तृपधा. अ
लीक अ. उत्साह. अ. पु.

उद्ववः उद्वुनीतिदुःखमितिउद्ववः,
दुःस्वातें कांपवितो जोतो. कृ. धूबधा.
कंपन अ. विष्णुभक्त २ उत्साह. अ. पु.

उद्धानं उद्दीयते च उद्धानं, स्थाल्यादि
धारण करिजेते जीचेराशीं तें. क. दुधा
अथा. धारण अ. चूल. अ. न.

उद्घांतं उद्घन्यते स्म इति उद्घांतं, व
मिजेले जें तें. क. हनधा. हिंसा अ. औ
कलेले. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्घानं उद्घायते षोऽघानं, अग्नि
संयोग करिजेतो जाचेराशीं तें. क.
आधा. शब्दाग्नि संयोग अ. चूल.
अ. नपुं.

उद्धारः उद्धारयते च वा स उद्धारः,
फार दिवस धारण करितो जोतो अ
थवा जाचेराशीं तें. क. धृञ्धा. धार
ण अ. ऋण. २ चूल. अ. पु. २ अ. न.

उद्दृतं उद्धारयते स्म इति उद्दृतं, उद्धृ
त करिजेले जें तें. क. धृधा. धारण अ.
वर आणलेले. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्भवः उद्भवत्यनेनेति उद्भवः, उत्स-
न्न होतो जेणें करून तो. क. भूधा. स
ता अ. उत्सन्न होणें. अ. पु.

उद्भिजः उद्भेदनमुद्भिज् उद्भिदो
जातमुद्भिजः, उद्भेदनापासून झा
लें जें तें. क. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. घृ

शीत उत्सन्न होणारे हसादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उद्भिक्जं उद्भेदयमुद्भिज् तस्माच्चा

तमुद्भिज्जं, उद्भेदन जें तें उद्भिज् त्या
पासून जें झालें तें. क. जनीधा. प्रादु
र्भाव अ. अर्थादिसर्व उद्भिज श. प्र.

उद्भिज् सुवसुद्भिज्नीत्युद्भिज्, भूमि
विदारण करितें जें तरुगुल्यादि तें. क.
भिदिस्था. विदारण अ. अर्थादिपूर्वीं
चा शब्दाप्र.

उद्भिदं उद्भिज्नीत्युद्भिदं, भूमि वि
दारण करितें जें तें. वृत्त्यादि सर्वपूर्वांशः
प्र. अर्थादि उद्भिज शं. प्र.

उद्भ्रमः उद्भ्रमणमुद्भ्रमः, उद्भ्रमण जें
तो. क. भ्रमुधा. अनवस्थान अ. उद्भे
जन, झ. उद्भेग. अ. पु.

उद्यतं उद्यमते स्म इति उद्यतं, उद्य
उचलले जें तें. क. यमधा. उपरम अ.
उगरावलेले काष्ठादिक. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

उद्यमः उद्यमनमुद्यमः, उद्योगी जो
तो. क. यमधा. उपरम अ. उद्योग. -
अ. पु. इ.

उद्यानं उद्यायते नेनास्मिन्ना उद्यानं,
वि हारादिकां करितां गमन करिजे
तें जेणें करून किंवा जाचेराशीं तें. क.
याधा. प्रापण अ. राजांचें कीडावन.
२ वाग. ३ कार्य. ४ निघणें. अ. पु.

उद्युक्तः उद्यज्यतइतिउद्युक्तः, उद्योगकरितो जोतो. क. युजिर्था. योगअ. उद्योगासलागलेला. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

उद्योगः उद्योजनसुद्योगः, उल्लुष्टरीतीनें कार्याविषयीं जें योजनतो. क. युजिर्था. योगअ. यत्नविशेष. अ.पु.

उद्धर्तनं उद्धर्तनेअनेनउद्धर्तनं, आंगादिकासउद्धर्तितकरितात जेणेंतें क. हतुथा. वर्तनअ. शरीरास घांसून मळघालविणें. अ. न.

उद्दानं उद्दम्यतेस्मइतिउद्दानं, वभिजेले जेंतें. क. दुवम्था. उद्दिरणअ. अर्थादि उद्दांत श. प्र.

उद्दानं विग्रहादिउद्दानश. प्र.

उद्दासनं उद्दास्यतेतदुद्दासनं, मारिजेतें जेंतें. क. वसथा. निवासअ. वधकरणें. अ. न.

उद्दाहः उद्दहनसुद्दाहः, उद्दहनसुविवाह जोतो. क. वहथा. श्रापणअ. लम्भकरणें. अ. पु.

उद्देगं उद्देजनसुद्देगं, उद्देगजोतो. क. ओभिजीथा. भयचलनादिअ. उद्देग. २ सपारी. अ. न.

उंदुरः उंदुरुः उंनंतीतिउंदुरः,

निरंतर घूस्वनन करितो जोतो. क. उंदीथा. क्लेदनअ. उंदीव. अ. पु.

उन्नतः उन्नमतिस्मउन्नतः, अतिनम्य होता झाला जोतो. क. णमथा. प्रकृतअ. सशील, उत्तम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नतानतं उन्नतंचतत् आनतंचउन्नतानतं, सप्रावानें उन्नतअसें जें किंचित् आनत तें. स. जें स्वतः उंच वउपाधीनें नम्य झालेंतें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नयः उन्नायः उन्नयनसुन्नयः उन्नायोवा, ऊर्ध्वनयन अथवाऊहन जेंतो. क. णीञ्जाथा. श्रापणअ. वरनेणें. २ तर्क. अ. पु.

उन्नतः उन्नतपतीतिउन्नतः, उन्नतकरितो जोतो. स. उन्नतथा. उन्नतत्ताचारअ. धुतन्याचें झाउ. अ. पु. २ वातादिकानें चित्तविभ्रमझालेंला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नादः उन्नादः उद्दूनोमहोहर्षेयस्यस उन्नाद्यतिस्मइतिवा उन्नादः उन्नादः, प्रादुर्भूतआहे हर्षजासतो वसप्रावानें जो उन्नततो ववातादिकानें चित्तविभ्रंश झालेला. स.

२ क. मदीषा. हर्षादिअ. उच्चत्त. २
वातविकारी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
२ अ. पु.

उच्चादिष्णुः उच्चादनशीलः उच्च
दिष्णुः, उच्चाद् आहं स्वभावं जान्ना
तो. क. मदीषा. हर्षादिकअ. अर्था
दिक सर्वं उच्चादश. प्र. उ. पु.

उच्चानाः उक्लंठितंगनोयस्यसउ
च्चानाः, उक्लंठितआहे मनजाचेंतो.
स. उक्लंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उच्चाथः उच्चथनमुच्चथ्यतेनेनेति
वाउच्चाथः, उच्चथ क. मारण अथ
वा मारण होतें जेणें तो. क. मथथा.
विठोडनअ. वध. किंवा मृगादिक
मारण्याकरितां आमिषादि घालून
ठेवलेला यंत्र विशेष. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

उच्चादवान् उच्चादो अक्षयस्ये-
तिउच्चादवान्, उच्चाद् आहं जास
तो. त. उच्चत्त. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री

उच्चानं उदूर्ध्वं गीयतेनेनेतिउच्चा
नं, ऊर्ध्वं स. उच्चलें करून मोडि
जेतें जेणें तो. क. माड्. था. मानअ.
तुलामान स. तोलणें. अ. न.

उपकंदः उपगतः कंदः सामीप्य

मस्थोपकंदः, प्राप्त आहं सामीप्यजा
स ती. स. समीप. वि. अं. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

उपकारिका उपकरोतीतिउप-
कारिका, सर्वजनाला स्वाश्रयत्वेक
रून उपकार करित्ये जीती. क. कृत्र
था. करणअ. राजवाडा. आ. स्त्री.

उपकार्या उपक्रियतेकर्मण्युप-
कार्या, कार्याविषयीं स्वामिद्वाराद्यो
जनाकरित्ये जीती. वृत्तर्यादिसं
र्व उपकारिकाशब्दाप्र.

उपकुंचिका उपकुंचतीत्युपकुंचि
का, संकुचित होत्ये जीती. क. कुच
था. संकोचअ. लहान इलाची २ का
केंजिरें. आ. स्त्री.

उपकुल्या उपकोलतीत्युपकुल्या,
उत्तम प्रकारिं विस्तार पावत्ये जीती.
क. कुलथा. संस्थानादिकअ. पिंप
ळी. आ. स्त्री.

उपक्रमः उपक्रमणमुपक्रम्यते
नेनवाउपक्रमः, प्रथमारंभ अथ
वातो होतो जेणेंकरून तो. क. क्रमु
था. पादविशेषअ. उपाधवज्ञानए
तत्पूर्वक आरंभ. २ प्रथमारंभ. ३ प्र
धानाचा स्वभावाची परीक्षा. ४ निरि

स्म. अ. न.

उपक्रोशः उपक्रोशनसुपक्रोशः,
उपक्रोशनस्म. निंदा जे तो. कृ. कु
शधा. आह्वानअ. निंदा. अ. पु.

उपगतं उपगम्यतेस्मोपगतं, प्राप्त
स्म. स्वीकृत होइजेले जें तें. कृ. गम्ह
धा. गतिअ. प्राप्त. स्वीकारलेले. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपगूहनं उपगूहः उपगूहनं, उप
गूह स्म. गोपन जें तें. कृ. गूहधा.
संवरणअ. आलिंगन. अ. न.

उपग्रहः उपगृह्यते उपग्रहः, बंदी
कृत करिजेतो जो तो. कृ. गृहधा. ग्र
हणअ. बंदी. अ. न.

उपग्राह्यं उपगृह्यते इत्युपग्राह्यं,
ग्रहण करिजेतें जें तें. कृ. गृहधा. ग्र
हणअ. राजादि कानें फेरीसनेले
लें वस्तु स्म. नजराणा. अ. पु. न.

उपघ्नः उपहन्यते उपहननं वा उप
घ्नः, सन्निहित आश्रय करिजे
तो किंवा आश्रयण जें तो. कृ. हनधा.
हिंसाअ. जवळचा आश्रय. अ. पु.

उपचरितं उपचर्यते स्मोपचरि
तं, सेवित करिजेले जें तें. कृ. चर
धा. गतिअ. जाचीचा कशी केली तो.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपचाय्यः उपचीयते सावुपचाय्यः,
इंधनादिकें करून प्रज्वलन योग्य क
रिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयन
अ. अग्नि. अ. पु.

उपचितं उपचीयते स्मोपचितः,
पुष्ट करिजेले जें तें. वृत्त्यादि उपचा
य्यशब्दाप्र. वाढलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

उपचित्रा चित्रं चित्ररूपसुपगता
उपचित्रा, चित्ररूपाप्रत प्राप्त झा
ली जी ती. स. उंदिर कानी याना
वाची औषधि. आ. स्त्री.

उपजापः उपजपनसुपजापः, उ
पजपन स्म. विभजन जें तें. कृ. ज
पधा. व्यक्तवाणीअ. एकेठिकाणीं मि
ळालेल्यास विभक्त करणें. अ. पु.

उपज्ञा उपज्ञानसुपज्ञा, उपज्ञा
न जें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ.
प्रथमज्ञान. आ. स्त्री.

उपतप्ता उपतपति उपतपनं वा उ
पतप्ता, संतप्त करितो किंवा संत
पन जें तो. कृ. तपधा. संतापअ. नौ
ग. कृ. पु.

उपतापः विग्रहादि उपतपृशब्दा

प्रमाणों. अ. पु.

उपत्यका अद्रेउपासनाभूमिक
पत्यका, पर्वतान्या आसन्नह्य. स
मीप जी भूमीती. त. आ. स्त्री.

उपदा उपदीयते इत्युपदा, राजा
दिकांसदेइजेत्ये जी ती. कृ. दुदा
त्रधा. दानअ. अर्थ उपग्राह्यश. प्र.
आ. स्त्री.

उपधा उपधीयते शकृद्भिज्ञानमंत्रो
पधा, शकृद्भिज्ञान धारण करिजेतें
जीचेवर्षीं ती. कृ. धात्रधा. धारणा
दिअ. धर्म अर्थ कामभय इहीं करू
न अमात्यादिकांची जी परीक्षा ती.
आ. स्त्री.

उपधानं उपधीयते अत्रोति उपधा
नं, धारण करिता हेत मस्तक जाचे
वर्षीं तें. कृ. दुधात्रधा. धारणअ. उ
शी. अ. न.

उपधिः उपधीयते गोप्यते; नेन उप
धिः, गोपन करिजेतें जेणें तो. इत्या
दि उपधानश. प्र. कपर. इ. पु.

उपनिधिः उपनिधीयत इत्युपनि
धिः, स्थापन करिजेतो जी तो. इत्या
दि पूर्वाच्याश. प्र. पुरूनठेवलेलें द्रव्य.
इ. पु.

उपनिषद् उपनिषदन सुपनिषीदति
श्रेयोस्थां वा उपनिषद्, समीप प्रापण
किंवा कल्याण राहते जी चावर्षीं ती.
कृ. षड्धा. विशारणादिअ. वेदाचा शे
वदचा भाग. शकृदांत. श्रधर्म. त. स्त्री.

उपनिष्करं उपनिष्कीर्यते सैन्यैर्हन्य
त इत्युपनिष्करं, सैन्यानें मर्दित हो
तो जी तो. कृ. कृधा. विशेपअ. सैन्या
नें मर्दित होणारा. अ. न.

उपन्यासः उपन्यसन सुपन्यासः,
उपन्यसन जें तो. कृ. अस्रधा. क्षेप
णअ. बोलण्याचा आरंभ. अ. पु.

उपपत्तिः उपपत्तः पत्या उपपत्तिः, प
तीशीं उपपत्त ह्य. तुल्य जी तो. स. जा
र. इ. पु.

उपभृत् उपसमीपे बिभर्तीति उपभृ
त्, होमकालीं समीप ग्रहणा केली
जात्ये जी ती. कृ. दुभृत्रधा. धारणा
दिअ. स्त्रुक् याना वाचें होमपात्र. त. स्त्री.

उपभोगः उपभोजन सुपभोगः, उप
भोजन ह्य. पदार्थमात्राचा उपभोग
अथवा पालन तो. कृ. भुजधा. पालना
दिअ. वस्तुमात्राचा स्वरवानुभव घेणें.
अ. पु.

उपमः उपमा अस्ति यस्य स उपमः, उ

पमा आहे जास तो. त. सदृश किंवा
सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपमा उपमितिक्रम, उपमितिक्रम
सदृशज्ञान जें ती. कृ. माधा. मानादि

अ. उपमति. २ सदृश्य ३ उपमानावा
चा अलंकार. आ. स्त्री.

उपमानं उपमीयते अनेनेति उपमा
नं. उपमित करिजेतें जेणें तें. कृ. मी

दुधा. हिंसा अ. उपमितकरणं. २
पमेयाहून आधिक्ये करून राहणारें.

३ सदृशज्ञान. अ. न.

उपयमः उपयमनमुपयमः, उप
यमन ह्य. विवाह जो तो. कृ. यम

धा. उपरम अ. लगन. अ. पु.

उपयामः विग्रहादिसर्व उपयम
शब्दाप्रमाणें.

उपरक्तः उपरज्यतेस्योपरक्तः,
पीडनयुक्त करिजेतो जो तो. कृ. वं

जधा. राग अ. दुःखादिकानें पीडि
त झालेला. २ राहूनें ग्रासलेला चं

द्र किंवा सूर्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उपरक्षणां उपरक्ष्यतेनेनोपरक्ष
णां, रक्षिजेतें जेणें करून तें. कृ.

रक्षधा. पालन अ. पाहवें करणांचा
नियम पाहारा वगैरें. अ. न.

उपरमः उपरामः उपरमण
मुपरमः, उपरमण ह्य. विरमणजें

तो. कृ. वसुधा. क्रीडा अ. उपरति
ह्य. विरक्ति. अ. पु.

उपरागः उपरज्यतेसूर्याचंद्रम
सावनेनेत्युपरागः, ग्रस्तहोताहेत

चंद्रसूर्य जेणें करून तो. कृ. रंजधा.
राग अ. चंद्रग्रहण वसूर्यग्रहण. अ. पु.

उपरि ऊर्ध्वमित्युपरि, ऊर्ध्व ह्य. व
र जें तें. त. वरत्या अर्थी अर्थ.

उपरिष्ठात् ऊर्ध्वमित्युपरिष्ठात्
अर्थादिसर्व उपरिष्ठात्.

उपनाहः उपनत्यतेनेनेति उपना
हः, बंधन करिजेतें जेणें ह्य. बंधन

साधन जें तें. कृ. णहधा. बंधन अ.
वीणेच्या तारांची सुंटी. अ. पु.

उपलः उपलातिगृह्णाति उपलति
गच्छति वा उपलः, बुद्धिहीनाच्या व

र्णन कालीं वगैरें गृह्णण केला जातो जो
तो किंवा प्रसंगीं गमन करितो जो तो. कृ.

लाधा. आदान अ. २ पलधा. गति अ.
दगड. श्रदन. अ. पु.

उपलब्धार्थां उपलब्धो ज्ञातोर्थो य
स्याः सा उपलब्धार्था, प्राप्त आहं अर्थ

जी पासून ती. स. अर्थ आख्यायिक

शब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपलब्धिः उपलभ्यतेनचेत्युप
लब्धिः, पूर्वस्थितिस्त्व. पूर्वसंधानण
विजयेजीणें ती. कृ. डुलभष्या. प्रा
मिअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

उपलंभः उपलंभनमुपलंभः, उ
पलंभनजें तो. वत्यादिउपलब्धि
शब्दाप्र. साक्षात्कार. अ. पु.

उपला उपलातिइत्युपला, मधी
कादिकातें आपल्याप्रत ग्रहणक
मित्येजीती. कृ. लाधा. आदानअ.
वाकू. आ. स्त्री.

उपवनं उपसमीपेवनंउपवनं, स
मीपजेवनतें. स. बाग. अ. न.

उपवर्तनं उपवर्ततेअत्रेतिउपव
र्तनं, समीपभागीं गृहतातजाचे
गयीं तें. कृ. वृत्तुधा. वर्तनअ. ग्राम
समुदाय. अ. न.

उपबर्हं उपबृंह्यतेत्रउपबर्हं, श्री
वादिस्वस्थापित कृमिजेतेजाचेग
यीं तें. कृ. वृह्दिधा. वृद्धिअ. उशी
अ. पु.

उपवस्तं उपवसनमुपवस्तं, उ
पोषणजें तें. कृ. वस्तुधा. स्तंभअ.
उपवास. अ. न.

उपवासः उपवसनमुपवासः, उ
पवसनस्त्व. निवशनजें तो. कृ. व
सधा. निवासअ. उपवास. अ. पु.

उपविषा विषमुपगताउपविषा,
विषातें प्राप्त झालीजी ती. स. अर्थ
अतिविषाशब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपवीतं उपवीयतेस्मइत्युपवीतं,
डाव्या स्तुधावर प्रक्षिप्त कृमिजेले
जें तें. कृ. अजधा. क्षेपणअ. यज्ञो
पवीत. अ. न.

उपशल्यं शल्यमुपगतंउपशल्यं,
शल्यतें जें प्राप्त स्त्व. राहण्यासदुः
खप्रदतें. स. गांवचे शेवटचाप्रदे
श. अ. न.

उपशायः उपशयनमुपशायः,
उपशयनस्त्व. पर्यायेंकरून शय
नकरणें जें तो. कृ. शीङ्गुथा. स्वप्न
अ. एक निजून उरल्यावर दुस
ऱ्यानें निजायें असे प्रत्येक पाहारे
करी. अ. पु.

उपश्रुतं उपश्रूयतेस्मोपश्रुतं,
अर्थदिसर्व आश्रुत शब्दाप्रमा
णें. अ. न.

उपसंव्यानं उपसंवीयतेअनेने
तिउपसंव्यानं, अंगावरणकृमिजें

जपा क्र. क. व्यञ्जधा. संवरण अ. ने
सलेले वस्त्र. अ. न.

उपसंपन्नः उपसंपद्यतेस्मादिति उ
पसंपन्नः, देवतोद्देशाने मेला जा
तो जो तो. क. पद्धा. गतिअ. यागा
सादीं मारलेलोपसु २ चटणीवगेरे,
व्यंजन विशेष. अ. पु.

उपसरः उपसरणमुपसरः, उपस
रण ह्य. गर्भग्रहणजंतें. क. सृधा. ग
तिअ. गर्भधारण. अ. पु.

उपसर्गः उपसर्जनपीडनं उपसर्गः
पीडनजें तो. क. सृजधा. विसर्गअ.
शुभाशुभा संचविणारा उपद्रव. अ. पु.
उपसर्जनं उपसृज्यतइत्युपसर्ज
नं, गुणभूत ह्य. अग्रधान होइजे
तें जें तें. क. सृजधा. विसर्गअ. वि
शेषण. अ. न.

उपसर्था उपस्त्रियते वृषेणोपसर्था
वृषाशींगमन करित्ये जीती. क. सृ
धा. गतिअ. जागाईला गर्भ धारणाचा
काल प्राप्त झाला ती. २ उपासना.
आवं. स्त्री.

उपसूर्यकं सूर्यमुपगतमुपसूर्यं,
उपसूर्यमेव उपसूर्यकं, सूर्याप्रत.
जें गत ह्य. प्राप्त तें. उपसूर्य तेंच उ

पसूर्यक. न. सूर्याचे सप्तोत्तार सूर्या
कार तेजोविशेष भासतो तो. अ. न.

उपस्करः उपकरोतीत्युपस्करः, स
मेलनानेशा कादिकाला रुचिउत्पन्न
करितो जो तो. क. दुहृञ्धा. करण
अ. मसाला. २ वेसवार. अ. पु.

उपस्थः उपसमीपेतिष्ठतीति उपस्थः,
निरंतर जवळ राहतो जो तो. क. छाधा.
गतिनिवर्तनअ. योनि. २ भिन्न. अ. पु.

उपस्पर्शः उपस्पर्शनमुपस्पर्शः, स
मंत्रक जें उदक प्राशन तो. क. स्पृश
धा. स्पर्शनअ. आनमन. अ. पु.

उपहारः उपह्रियतइति उपहारः,
राजादिकांस देण्या सादीं नेइजे तो जो
तो. क. हृञ्धा. हरणअ. अर्थउप-
शास्त्रश. प्र. अ. पु.

उपहरं उपहरं तत्रोपहरं, कौटि
ल्यपावतात किंवा राहतात जावेदा
शीं तें. क. हृधा. कौटिल्यअ. एकां
तस्थल. २ जवळचा प्रदेश. अ. न.

उपाकरणं उपाक्रियतेनेनोपाकर
णं, वेदानें संस्कार पूर्वक ग्रहण हो.
तें जेणें तें. क. कृञ्धा. करणअ.
यथाविधि वेदघेणें. अ. न.

उपाकृतः उपाक्रियते स्मेति उपा

कतः, हेवतोद्देशाने पशून् मारणा
जंतोः क. कृधा. विक्षेपअ. यज्ञांत
अभिमंत्रणकरून मारलेला पशु.
अ. पु.

उपात्ययः उपगतस्यअयनमुपा
त्ययः, समीपआल्यानें जें अति
कमणतें. क. अयथा. गतिअ. अ
तिक्रम. अ. पु.

उपादानं उपादीयतेतदुपादानं,
इंद्रियाकर्षणजें तें. क. दुदात्रधा.
दानअ. इंद्रियांचें आकर्षण. सम
वाधिकारणशास्त्रांतरीं. अ. न.

उपाधिः आधाबमाधिः, आधिसु
पगतंउपाधिः, कुटुंबधारणाप्रत प्राप्त
ह. त्यांचा मारवाहन उद्योग करणा
रा. क. दुधात्रधा. धारणादिअ. कु.
दुंबाकरितां व्यापार करणारा. २ धर्म
विचारीपुरुष. इ. नि. पु.

उपाध्यायः उपेत्यास्मादधीतेउपा
ध्यायः, जवळ येऊन अध्ययन करि
ताहेत जापासून तो. क. इड्धा.
अध्ययनअ. वेदादिअध्ययन कर
विणारा. अ. पु.

उपाध्याया उपाध्यायस्यस्त्रीउपा
ध्याया, उपाध्यायाची जी पत्नीती.

स्त्रीप्र. पदविणान्याची बायको. आ. स्त्री

उपाध्यायानी उपाध्यायस्यस्त्रीउ
पाध्यायानी. उपाध्यायाची जी स्त्री
ती. स्त्रीप्र. उपाध्यायाची बायको.
ई. स्त्रीलिं.

उपाध्यायी उपेत्याधीते, स्याउपा
ध्यायी, जवळ येऊन अध्ययन करि
तोहे जी पासून ती. क. धीधा. अना
दरअ. उपाध्यायाची बायको. ई. स्त्री.

उपानत् पादमुपनत्यतीतिउपान.
त् चरणातें संबद्ध होत्ये जी ती. क.
पाहधा. बंधनअ. चर्मजोडा. २ वाहा
ण. ह. स्त्री.

उपायः उपायतेनेनेत्युपायः, रा-
ज्यादिकांची प्राप्ति करिजेत्ये जेणेंतो
क. अयथा. गतिअ. सांमादिक. चार
व सायादिक तीन उपाय. अ. पु.

उपायनं उपेयतइत्युपायनं, राजा
दिकांस देयत्वंकरून नेइजेंतेंजेंतें.
क. ईरधा. गतिअ. अर्थ उपदा शब्द
ना. अ. न.

उपावृत्तः उपावर्ततेतस्मइत्युपावृत्तः
भूमीवर लोळणारा जो अम्ब तो. क.
वृत्तुधा. वर्तनअ. श्रमशांति स्त्री
हाणून पृथ्वीवर लोळणारा घोडा. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपासंगः उपासंज्यंतेत्रशराइति
उपासंगः, बाण राहतात जाचेराथी
तो. कृ. षंजथा. संगअ. बाण देवण्या
चा भाता. अ. पु.

उपासनं उपास्यतेइत्युपासनं. बा
णमोचनाभ्यसन जें तें. कृ. असूधा.
क्षेपणअ. बाण सोडण्याचा अभ्या
स. अ. न.

उपासना उपासनंसेवनमुपासना
सेवाजीती. कृ. आसधा. उपसेवन
अं. उपासना. २ शुश्रूषा. आ. स्त्री.

उपासितं उपास्यतेस्मइतिउपासि
तं, सेविजेले जें तें. कृ. आसधा. उप
वेशनअ. ज्याची सेवा केली तें वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपाहितः उप आहितंफलंयस्य
सः उपाधीयतेस्मइतिवा उपाहितः,
समीप आहे फल जाचें तो. अथवा
संबद्ध होता झाला जो तो. स. २ कृ.
धीधा. अनादरअ. अग्निहृतउप
द्रव. २ संबद्ध केलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्रीलिं.

उपेंद्रः इंद्रमुपगतोः नुजलादि
त्युपेंद्रः, इंद्राच्या मागून झाला जो

इंद्राचा कनिष्ठबंधुतो. स. विष्णु. अ.
पुंलिं.

उपोदिका उपाधिकमुदक मस्या
उपोदिका, अधिक आहे उद्रक जीस
ती. न. वाकी किंवा पोई. मारवाड
बेल अशा नावाची औषधि. आ. स्त्री.

उपोद्घातः उपसमीपेउद्घननंज्ञा
पनमुपोद्घातः, समीपभागी जें उ
द्घनन झ. कृतोपयोगार्थंजो विचा
रतो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. अर्थ
उदाहारशब्दाचा. अ. पु.

उपकृष्टं उपंचतत्कृष्टंचउपकृष्टं,
उपलेले असे जें कृष्ट तें कृ. उपधा.
दाहअ. निवसन. अ. न.

उपोषितं उपोष्यतइतिउपोषितं,
संतप्त होइजे तें जेणें तें. कृ. उषधा.
दाहअ. निवसन. अ. न.

उपयद्युः उपयेद्युः उपयसि
नहनिउपयद्युः उपयेद्युश्च उपय
दिवसीं. अव्य. उ. उपयद्यु रूपोषणं.

उम्. ऊम् ऊयतइतिऊं षुश्रूक
पार्थ विस्तृत करितो जो तो. कृ. ऊ
धीधा. तंतुसंतानअ. प्रश्नार्थी अ
द्यय. उ. ऊम्गच्छसि बहिर्धवः

उमा ओः शिवस्यमाउमा, शिवा

ची जीमा ह्य. लक्ष्मीती. स. पार्वती
२ जवस धान्य जें ती. आ. स्त्री.

उमापति: उमायाः पतिः उमा
पतिः, उमेचा जोपति तो. स. महा
देव. इ. पु.

उम्यं उमानां भावनं उम्यं, अतसीहो
ण्याचें जें क्षेत्रतें. त. अतसीपिक
ण्याची भूमि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरः सूत्रिका उरसः सूत्रमिवोरः
सूत्रिका, उरालाजी सूत्राप्रमाणें ती
स. नान्नी पयंत लोंबणारी मोत्यां-
ची कंदी. आ. स्त्री.

उरगः उरसागच्छतीति उरगः, हृ
दधानें गमन करितो जो तो. ह. ग
मूधा. गति. अ. सर्प. अ. पु.

उरणः ऋच्छतीत्युरणः, समूहानें
जातो जो तो. ह. ऋच्छधा. गति. अ.
मेद. ह. मेदा. अ. पु.

उरणारव्यः उरणस्य मेषस्य आ
रव्यायस्य सः उरणारव्यः, मेषाची
आहे आरव्या ह्य. नाम जास तो.
स. टाक बानावाची औषधि विशेष.
अ. पुल्लि.

उरणाक्षः उरणस्य मेषस्य अक्षी
वाक्षीण्यस्य सः उरणाक्षः, मेषाक्षि

सदृश आहेत अक्षी जास तो. स.
अर्थादि सर्व उरणारव्य श. प्र.

उरभ्रः उरुभ्रमतीति उरभ्रः, शी
घ्र गमन करितो जो तो. ह. भ्रमुधा.
चळन. अ. मेदा. अ. पु.

उररी अयतइति उररी, विस्तार किं
वा अंगीकार त्या अर्थी. गमन करि
तो ह्य. राहतो जो तो. ह. ऊर्याधा.
तंतुसंतान. अ. विस्तार. २ स्वीकार
त्या अर्थी. अव्य.

उरव्यः ऊरोर्जातः उरव्यः, ऊरूपा
सून जो जात तो. त. वैश्य ह्य. वाणी.
अ. पु.

उरश्छदः उरसश्छादयतीत्युर
श्छदः, हृदयातें आच्छादन करि
तो जो तो. ह. छदधा. अपचारण
अ. कवच. अ. न.

उरः इयतीति उरः, पुरोभागी ग
मन करितें ह्य. स्थित जें तें. ह. ऋ
धा. गति. अ. वक्षस्थल. स्. न.

उरसिलः प्रशस्तसुरोस्येति उर
सिलः, विशाल आहे वक्षस्थल जा
वें तो. त. विस्तृत वक्षस्थलान्वा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरस्यः विग्रहादि सर्व औरस श. प्र.

उरस्वान् विग्रहादिसर्वउरसिलशा-
ब्दापमाणं.

उरी अवतइतिउरी. अंगीकारादिक
अर्थीचेंरक्षण करितो जो तो. क. उ
उधा. शब्दअ. अंगीकार. २. विस्तार
त्याअर्थी. अव्य.

उरीकृतं उरीक्रियतेस्मउरीकृतं,
अंगीकृतकरिजेलेजेंतें. क. कञ्
धा. करणअ. स्वीकारलेले. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

उरु ऊर्णोतीतिउरु, महत्व पावतें
जेंतें. क. ऊर्णञ्धा. आच्छादन
अ. विस्तीर्णस्व. विपुल. वि. उ. पु.
न. स्त्रीलिंगी.

उरुबुकः. उरुबुकः उरुमहां
तेंवारयतीतिउरुबुकः, मोठ्यारो
गादिकातें शोषण करितो जो तो.
क. ओवैधा. शोषणअ. एरंडाचें
झाड. अ. पु.

उर्वरा उर्वतइतिउर्वं उर्वरातीति
उर्वरा, हलादिसाधनानें हिंसित
यनागर्षेजें तें. उर्व त्यातें ग्रहणक
रित्ये जीती. क. राधा. दानअ. स
र्वधात्योत्पत्तीची जीमूमिती. आ.
स्त्री. को. सामान्यपुंसि.

उर्वशी ऊरुर्महतोपि अश्रुतेउ
र्वशी, मोठमोठ्याप्रतहि कामानें व्या
प्त करित्ये ह्य. वशा करित्ये जीती. क.
अश्रूधा. व्याप्तिअ. अप्सराविशेष.
ई. स्त्रीलिं.

उर्वी ऊर्णोतिऊर्णतेवाउर्वी, गुणदो
षातें आच्छादन करित्ये जीती. क.
ऊर्णञ्धा. आच्छादनअ. पृथ्वी.
ईकारांत. स्त्री.

उल्पः वलतीत्युल्पः, वेष्टन करि
तों जो तो. क. वलधा. संवरणअ.
विस्तारलेलीवेळ. अ. पु.

उलुपी ओः शंभोः रूपमुलूपं तदस्या
स्तीतिउलुपी, शंभूचें जें रूप तें आ
हे जास तो. त. मत्स्यविशेष. इ. पु.
उलूकः उचतीतिउलूकः, शब्द
द्वारा शुभाशुभ सुचवितो जो तो.
क. उचधा. समवायअ. घुबउना
वाचापक्षि. अ. पु.

उलूरवलं उलूरवंलातीतिउलूरव
लः, उलूरवातें ग्रहण करितें जेंतें.
क. लाधा. आदानअ. गुग्गुलव
ह्य. २. उरवळ. अ. न.

उलूरवलकः उलूरवंलातीतिउ
लूरवलः, सएकउलूरवलकः, पक्षि

विशेषात्ते आधारत्वाने ग्रहणाक
रितो जीतो उल्लसद तोच उल्लसवल.
अर्थ उल्लसवलशब्दाप्र. अ. न.

उल्का ऋच्छति इत्यर्ति वा उल्का. ते
जो वैशिष्ट्याप्रत गमन करित्ये ह.
तद्रूपाजीती. कृ. ऋच्छदिशागत्यादि
अ. अग्नीचीजाका. २ तेजःपुंज.
आ. स्त्री.

उल्मुकं ओषतीत्युल्मुकं, दाहक
रिते जें तें. कृ. उषधा. दाहअ. प्र
ज्वलित झालेले काष्ठ. अ. न.

उल्लाघः उल्लाघ्यते स्म इति उल्लाघः
रोगापासून मुक्त झाला जीतो. कृ.
लाघृधा. सामर्थ्यअ. रोगमुक्त. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

उल्लोचः ऊर्ध्वलोचतीति उल्लोचः,
ऊर्ध्वप्रागी असतो जीतो. कृ. लो
चृधा. दर्शनअ. चांदवा. अ. पु.

उल्लोलः उत्तलौडतीति उल्लोलः उ
च्चउच्चतपणाने चंचल होत्ये जीती
कृ. लोडधा. उन्मादअ. मोठीलाठ
अ. पु.

उल्बं उच्यतीति उल्बं, संबद्ध करि
तें जें तें. कृ. उचधा. समवायअ.
ज्याने गर्भवेष्टित होतो असें चर्म

अकारांत. न.

उल्बणं उल्बणतीत्युल्बणं, शब्द
करिते जें तें. कृ. बणाधा. शब्दअ.
प्रसिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उशाना, वष्टीति उशाना, विद्येनें
कांतिमान जीतो. कृ. वशधा. कांति
अ. देत्यांचाशुरु शुक्राचार्य. स. पु.

उशीरं उपयतेतदुशीरं, कांतिसु-
क्तहोते जें तें. वृत्यादिपूर्वीचाश. प्र.
काळ्यावाळ्याचें मूळ. अ. न.

उषणं. ऊषणं उषतीति उषणं,
दाह करिते जें तें. कृ. उषधा. दाह
अ. मिरां. अ. न.

उषणा. ऊषणा ओषतीति उष
णा, दाह करित्ये जीती. वृत्यादिपू
र्वीचाश. प्र. पिंपळी. आ. स्त्री.

उषबुधः उषः संध्यायां बुध्यत इत्य
षबुधः, संध्यासमयीं जागृत होतो
स. होमकालीं प्रदीप्त होतो जीतो.
कृ. बुधिर्धा. बोधनअ. अग्नि.
विस्तव. अ. पु.

उषः ओषत्यंधकारमित्युषः, अंध-
काराने नष्ट करिते जें तें. वृत्यादि
उषणाश. प्रमाणें. प्रातः काळ. स.
नपुंस.

उषा ओषतीतिउषा, संतप्तहोत्वे
जीर्ता. वृत्यादिपूर्वीचा श. प्र. स्था
ली. २ प्रातःकाळ आ. स्त्री. रात्री
चा समाप्ति काळ. अव्यय.

उषापतिः उषायाः पतिः उषाप
तिः. उषा ह्य. बाणासुराची कन्या
तिचा जो पतितो. स. मदनान्चा पु
त्र प्रद्युम्न. इ. पु.

उषितः उष्यतेस्मउषितः, दग्ध
करिजेला जोतो. वृत्यादिउषाश.
प्र. दग्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उषितंगवीनं उषितंचतद्गवीनं
चउषितंगवीनं, राहिजेले असेंजें
गवीन ह्य. पूर्वीचें गाई राहण्याचें
स्थान. स. पूर्वी गाई राहण्याची
जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उषूः ओषतीत्युषूः, फारचालण्या
विषयीं तीक्ष्ण जोतो. ह. उषधा.
दाह अ. उंट. अ. पु.

उष्याः उषतितापेनेत्युष्याः, सं
तप्त होतो जो तो. ह. उषधा. दा
ह अ. ग्रीष्म ऋतु. २ ऊन. ३ जो-
आळशीनहे तो तीक्ष्ण. अ. पु.
४ चतुर, दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

उष्यारश्मिः उष्याः रश्मयोयस्य

सउष्यारश्मिः, उष्या आहोरात्रिभि
ह्य. किरणा जाचे तो. स. सूर्य. इ. पु.

उष्यिका अल्पउष्यान्ममउष्या
संकउष्यिका, अल्पान्न आहो उष्या
जाचे ठायीं ती उष्या तीच उष्यिका
त. कण्हेरी वगैरे द्रव्ययुक्त अन्न. आ.
स्त्रीलिंगां

उष्याषं उष्यामीषतेहिनस्तीतिउ
ष्याषं, उष्यानाश करितें जें तें. ह.
ईषधा. गतिहिंसादि अ. शिरोवेष्ट
न पागोटें वगैरे. अ. न.

उष्योपगमः उष्यास्यउपगमः
उष्योपगमः, उष्याचा जो उपग
म ह्य. आगमन तो. स. ग्रीष्म ऋतु.
अ. पु.

उष्यकः ऊष्याणं करोतीत्युष्यकः,
ऊष्यातें करितो जो तो. ह. दुःक
वृथा. करण अ. ग्रीष्म ऋतु. अ. पु.

उष्यागमः ऊष्याणः आगमः ऊ
ष्यागमः, ऊष्याचा जो आगम-
ह्य. प्राप्ति तो. स. अर्थादिसर्वपूर्
वीचा श. प्र.

उस्त्रः वसतेइतिउस्त्रः, तेजोम
यत्वं करून निवास करितो जो तो.
ह. वसधा. निवास अ. किरणा. अ. पु.

उत्सुकः उत्तुद्योगांस्वतीतिउत्सुकः
सएकउत्सुकः, उद्योगातें करितोजो
तोः कृ. शुधा. प्रसवअ. उद्योगीपुरु
ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उस्त्रा वसतिरसोस्त्रामुस्त्रा, राहतोहे
रसजीचेवायींती. कृ. वसथा. निवास
अ. गाई. आ. स्त्री.

ऊतं विग्रहादिसर्वउतश. प्र.

ऊधः वहतीन्धूधः, दुग्धातें वाहतेंजें
तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. ओंटीझ.
कांस. सू. न.

ऊररी ऊयतेइतिऊररी, स्वीकारकिं
वाविस्तार करितोजोतो. कृ. ऊयी
धा. तंतुसंतानअ. उ. ऊररीकरो-
ति. अन्य.

ऊरी विग्रहादिसर्वऊररीश. प्र. -

ऊरीकृतं ऊरीक्रियतेस्मऊरीकृ -
तं, अंगीकृत करिजेतेंजेंतें. कृ. डु
कृ. अधा. करणअ. अंसीकारकेले
लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊरुः अर्यतेनेनऊरुः, गमन करि
जेतेंजेंणें झ. गमनाला मुरव्यसाध
नजेंतें. कृ. ऊधा. गतिअ. मांडी.
उ. पु. छिं.

ऊरुजः ऊरोर्जातः ऊरुजः, ऊरु

पासून जो जात झ. उत्पन्नतो. कृ.
जनीधा. प्रादुर्भावअ. वेष्य. अ. पु.

ऊरुपर्व ऊरोः पर्वोरुपर्व. ऊरुचेजें
पर्व झ. संधि तें. स. दोंपर. न. न.

ऊर्जः ऊर्जयतीतिऊर्जः, पुण्यद्वा
संजीवनादिकरिनेजोतो. कृ. ऊर्जधा.
बलप्राणनअ. कार्तिक महिना. अ. पु.

ऊर्जस्वलः अतिशयेनऊर्जोस्था-
स्तीतिऊर्जस्वलः, अत्यंतआहेबल
जासतो. त. फारबलिष्ठ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

ऊर्जस्वी विग्रहादिऊर्जस्वलशब्दप्र-
ऊर्णनाभः ऊर्णवतंतुर्नाभावस्थऊ-
र्णनाभः, ऊर्णसारखातंतुआहेना
प्रीचावायीं जाचातो. स. कोडीनावा
चाजंतु. अ. पु.

ऊर्णा ऊर्णातीतिऊर्णा, आच्छादन
करित्येजाती. कृ. ऊर्णअधा. आच्छा
दनअ. भेदेवगेरेचीलोव. २ दोनभो
वयाचेमध्यभागीं सार्वभौम किंवा
महायोगी अशापुरुषाला सूक्ष्मशुभ्र
केशाचाभोवरा. आ. स्त्री.

ऊर्णार्थः ऊर्णास्त्वस्यऊर्णार्थः, अ-
तिशयितआहेलोमजासतो. त. भे
दा. २ कावळा. उ. पु.

ऊर्ध्वकः ऊर्ध्वकायतिशब्दायते इति
ऊर्ध्वकः, ऊर्ध्वमुखहीत्साता शब्दक
रितोजो तो. कू. कैंधा. शब्दअ. मृ
दंगविशेष. अ. पु.

ऊर्ध्वजानुः ऊर्ध्वजानुनीधस्यसऊ
र्ध्वजानुः, ऊर्ध्वआहेत जानुनीजा
चा तो. स. जो पुरुष बसला असतो
उंच गुडघे दिसतात तो. वि. उ. पु.
स्त्री. न. पुं.

ऊर्ध्वजः विग्रहादिऊर्ध्वजानुश. प्र
माणे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊर्ध्वजुः विग्रहादिसर्वऊर्ध्वजानु
शब्दाप्रमाणे.

ऊर्मिः इयतीतिऊर्मिः, शीघ्रगमन
करित्ये जीती. कू. ऊर्ध्वा. गतिअ.
लहरी ह्. ससुद्रादिकांची लाट. इ.
पु. स्त्रीलिं.

ऊर्मिका ऊर्मिरेवप्रतिकृतिरूर्मि
का, तरंगासाररवी प्रतिमा जीती.
त. अंगुलीचें मूषण. ह्. आंगवी. -
आ. स्त्री.

ऊर्मिमान् ऊर्मिरस्थास्तीतिऊ
र्मिमान्, ऊर्मि ह्. कुटिलता आहं
जास तो. त. वांकडे. वि. त्. पु.
न. ई. स्त्री.

ऊर्वः उर्वस्यमुनेरपत्यमूर्धः उर्वमुनी
चें जें अपत्य तो. त. बडवाग्नि. अ. पु.

ऊर्वारुः उर्वतीतिऊर्व संतापादिनि
वर्तनमिषतीतिऊर्वारुः, संतापना
शक जें तो. कू. उर्वीधा. हिंसा अ. कर्क
टी, कांकडी. उ. स्त्री.

ऊषः ऊषतीतिऊषः, रोगयुक्त अ
सत्ये जीती. कू. ऊषधा. रुगर्थ. र्णा
शीमाती. अ. पु.

ऊषरः ऊषोस्त्यस्मिन्नितिऊषरः,
क्षारमृत्तिका आहे जाचेवार्थी तो.
त. रवान्या मातीचा प्रेदेश. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

ऊषवान् विग्रहादिसर्वऊषरश.
ब्दाप्र. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

ऊहः ऊहनमूहः, तर्कजो ती.
कू. ऊहधा. वितर्कअ. अध्याहा
र. अ. पु.

ऋवथं ऋच्यतइतिरिवथं, वृध्या
दिकंकरून वादतें किंवा जुत्तजें तें.

कः ऋचथा. स्तुतिअ. धन. अ. न.

ऋक्षं ऋषतीतिऋक्षपोतीतिवाऋ
क्षं, गमनकरितें किंवा हिंसा करितें
जें तें. कः ऋषीथा. गतिअ. २ ऋक्ष
था. हिंसाअ. नक्षत्र. अ. न. २ आ
स्त्रल. ३ दिंड्याचा वृक्ष. अ. पु.

ऋक्षगंधा ऋक्षस्येवगंधोस्याऋ
क्षगंधा, ऋक्ष ह्य. आस्त्रल त्या सा
रवाआहे गंधजीचा ती. सः वरधा
रानामक. वनौषधि. जिला फंजिका
असें ह्य. ती. आ. स्त्री.

ऋक्षगंधिका ऋक्षोगंधोयस्याः
साऋक्षगंधिका, ऋक्षगंधआहेजी
सती. सः काळा भुईकोडाका. आ.
स्त्रीलिंगी.

ऋक् अर्चत्यनयाऋक्, स्तुतिकरि
ताहेत जीणें ती. कः ऋचथा. स्तुति
अ. वेदाचीऋचा. च. स्त्री.

ऋचीषं ऋच्यतेतदृचीषं, पाकी
पयोगितें करून स्तुत जें तें. कः ऋ
चथा. स्तुतिअ. भाकर किंवा वडेक
रण्याचें पात्र. अ. न.

ऋजीषं ऋज्यतइतिऋजीषं, स

वीनीं ग्रहण करिजेतें जें तें. कः ऋ
जुथा. गतिअ. अर्थ ऋचीषशब्दाचा
च. अ. न.

ऋजुः अर्जतीतिऋजुः, ऋजुत्व
संपादन करितो जो तो. कः अर्ज
था. अर्जनअं. सरक. वि. उ. पु.
न. उ. ई. स्त्री.

ऋजुरोहितं रोहः संजातोऽस्यरो
हितं, ऋजुचतद्रोहितंचऋजुरोहि
तं, सज्जीकृत अवक्रअसें जें लो
हित ह्य. दीप्तिमत्तें. स. अ. न.

ऋजुलंबि ऋजुलंबितुंशीलमस्य
ऋजुलंबि, सरक लोंबावयाचा आ
हे स्वभावजाचा तें. कः लंबिथा. अ
वस्त्रसनअ. सरक लोंबणारें वस्तु.
इ. नपुंस.

ऋणं अर्पतेऽस्मइतिऋणं, उन्नमणी
पासून अधमर्णास प्राप्त होतें जें
तें. कः ऋथा. गतिअ. कर्ज. अ. न.

ऋतं अर्पतइतिऋतं, ग्रहण करि
जेतें जें तें. कः ऋथा. गतिअ. सत्य.
२ उच्छ्व शील दोन मिळून एककृत.
अ. नपुंस.

ऋतीया ऋतीयनमृतीया, निंदन
जें ती. कः ऋतीथा. जुगुप्सावरुपा

अ. निंदा. २ करुणा. आ. स्त्री.

ऋतुः इयंतीतिऋतुः, सदोदित गमन करितो व वयोवस्थाविशेषी प्राप्त जो तो. क. ऋथा. गतिअ. स्त्रीरज. २ दोन महिनेचा एक वसंतादिक उ. पुलिंगी.

ऋतुमती ऋतुरस्यस्याइतिऋतुमती, ऋतुस्य रजजें तें आहे जीस ती. त. विटाळशी स्त्री. ई. स्त्री.

ऋते ऋतीयतइतिऋते, वर्जन करितो जो तो. क. ऋतिधा. जुयुष्मा अ. विना. २ वांचून. अव्य. उ. ऋते पुण्यात्स्वर्गतिर्न.

ऋत्विक् ऋतौयजतीतिऋत्विक्, ऋतूचेवाचीं यजन करितो जो तो. क. यजधा. देवपूजादिक अ. यजमानानें सांगितल्यावरून यज्ञकर्मंत कर्मकरणारे आग्नीध्र इत्यादि १६ त्या प्रत्येकचें नाव. ज. पु.

ऋद्धं ऋध्यतेस्यऋद्धं, रूद्धिगतहो तें जें तें. क. ऋधुधा. रूद्धिअ. तृण घालून रास केलेलें धान्य. अ. न.

ऋद्धिः ऋधोतीतिऋद्धिः, रूद्धिगत होत्येजी ती. क. ऋधुधा. रूद्धिअ. समरूद्धि. २ मुरुडशेंग. इ. स्त्री.

ऋभुः उरदितेभवेतीतिऋभुः, अदितोपासून जो उरसून होतो तो. क. मूधा. सत्ताअ. देव. उ. पु.

ऋभुक्षा ऋभवः क्षीयंत्यत्रेतिऋभुक्षः, स्वर्गः सास्यास्तीतिऋभुक्षा, देव अल्प होतात ज्यांचेवाचीं असा स्वर्ग आहे जासतो. ते. इंद्र. न. पु.

ऋश्यः ऋच्छतीतिऋश्यः, शीघ्र गमन करितो जो तो. क. ऋच्छधा. गतिअ. जलदनालणारा मृग. अ. पु.

ऋषभः ऋषतिबलीवर्दस्वरसादृश्यंगच्छतीतिऋषभः, बेंल स्वराचा सादृश्यापत जातो जो तो. क. ऋषीधा. गतिअ. गायनाच्या स्वरांतील एकमेद. २ बेंल. ३ बेंलघारी नावाची वनस्पति. अ. पु.

ऋषिः ऋषतिजानातीतिऋषिः, त्रिकालज्ञ जो तो. क. ऋषीधा. गतिअ. मुनि. २ सत्यवक्ता. इ. पु.

ऋषिः ऋषतीतिऋषिः, शत्रूवर टांकिला जातो जो तो. क. ऋषीधा. गमनअ. खड्ड. इ. पु.

ऋष्यः ऋषतीतिऋष्यः, अर्थादि ऋश्यशब्दाप्र. ऋषीधा. गतिअर्थ.

ऋष्यगंधा ऋष्योऋष्यसदृशगंधो
यस्याः साऋष्यगंधा, ऋष्यह्म. आ
स्त्रल त्या साररवाआहे गंधजासती
स. वरधारानावाची औषधि. आबं
स्त्रीलिंगी.

ऋष्यप्रोक्ता ऋषिभिरप्रोक्ताऋ-
षीः मृगैः प्रोक्तावेतिऋष्यप्रोक्ता, ऋ-
षीनां नसांगितली जीती. अथवा
मृगानीं भक्षित जीती. स. कुहरी
नावाची वनस्पति. २ शतावरी. आ.
स्त्रीलिंगी.

ऋष्यकेतुः ऋश्यकेतुः ऋ-
श्योमृगविशेषः केतुर्षस्यसऋष्य
केतुः, मृगविशेषआहे धजचिह्न
जाचेंतो. स. अनिरुद्ध. उ. पु.

एकः एतीत्येकः, असहायगमन
करितो अथवा मुख्यत्वपवतो जो
तो. क. इण्धा. गतिअ. एकटा २
मुख्य. ३ निराळा. ४ केवळ. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

एककः एकएवएककः, एकजो
तोचएकक. त. एकटा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

एकतरः अनयोरिकः एकतरः,
दोहोंमध्ये जो एकतो. त. निराळा
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतानः एकंतानयतीति एकता
नः, अनन्यवृत्तिक जो तो. क. त
नुधा. श्र. झोपकरणादिकअ. ए
काग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतालः एकस्तालोमानमस्येत्ये
कतालः, एकआहे ताल हं. मान
जेंतें जाचेंतो. स. गायनाचें सर्वसा
हित्य असून जें गाणेंतें. अ. पु.

एकदंतः एकः दंतोयस्यसः एकदं
तः, एकआहे दंत जास तो. स. ग
णपति. अ. पु.

एकदा एकस्मिन्काले एकदा. ए
ककालीं त. एककालीं द्या अ
र्थी अद्य. उ. गवांशतमेकदादन्तं.

एकधुरः एकाधुरं वहतीति एकधुरः
मुम्बकार्यभारतं वाहते जोतो. त. ए.
ककार्योपयोगीं असाकार्यभार वाह
णारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकधुरावहः एकधुरायावहः एक
धुरावहः, एकधुरजीतीचावाहक. स.
अर्थादिसर्व एकधुरशब्दाप्रमाणे.

एकधुरीणः विग्रहादिसर्व एकधुर
शब्दाप्रमाणे.

एकपदी एकः पादोऽस्यामित्येकपदी,
एकपादचालताना राहतो जीचेदार्थीं
ती. स. लहानवाट. ई. स्त्री.

एकपिंगः एकपिंगंचक्षुर्यस्यस एकपिं
गः. एकआहे पिंगह. पिंगटवर्णंचक्षु
जाचेंतो. स. कुबेर. अ. पु.

एकसर्गः एकस्मिन्सर्गोनिश्चयोर्यस्य
स एकसर्गः, एकाचादार्थींआहे निश्च
यजाचातो. स. अर्थादिसर्व एकतान
शब्दाप्रमाणे.

एकहायनी एकं हायनोऽस्या एकहाय
नी, एकआहे वर्षे जीसती. स. एक.
वर्षाचीगाई. ई. स्त्री.

एकाकी विग्रहादिसर्व एककशब्दा
प्र. वि. इ. न. प्र. न. ई. स्त्री.

एकाग्रः एकस्मिन्प्रसस्य एकमेवाग्र

मस्यवाएकाग्रः, एकाचादार्थींआहे-
अग्रह. प्रधानत्वावलोकन अथवाआ
श्रयजाचातो. स. अनाकुल. २ एका
ग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकाग्रः एकं अग्रं ज्ञेयं यस्य स एका
ग्रः, एकआहे ज्ञेय जाचें तो. स. अ
र्थादिसर्व एकाग्रशब्दाप्र.

एकांतं एकः अंतोनिश्चयोर्यस्येति ए
कांतं, एकआहे निश्चय जाचेदार्थीं तें
स. अतिशय. अ. न.

एकाब्दा एकमब्दमस्या एकाब्दा, ए
कआहे वर्षे जीसती. स. अर्थ एकहा
यनीशब्दाना. आ. स्त्री.

एकायनः एकं अयनं च यस्य एकायनः,
एकआहे अयन ह. आश्रयजास तो.
स. अर्थादिएकाग्रशब्दाप्रमाणे.

एकायनगतः एकायतनंगतः एका
यतनगतः, मुख्यस्थानाप्रत प्राप्त होता
झाला जोतो. स. अर्थादिएकाग्रश. प्र.

एकाशीलः एकमस्थितातीति एका
शीलः, एकास्थीतें ग्रहण करितो ह. के
वल एककाष्ठधारप्राधान्येकरून राह-
तो जोतो. रु. लाधा. आदान अ. रुई
चेंव मांदारचें झाड. कोणी बकुळीचें
असें हि दृष्टानात. अ. पु.

एकाशीला विग्रहादिपूर्वाच्चाशाय
माणं. पाहाड मूक नामक वनस्पति आ
वंत. स्त्रीलिं.

एडुं: आसमंतात् ईड्यत इति एडुः. व
धिरस्त्रामुके सर्वत्र स्तविजेतो ह्य. वि.
शेषतः उद्घोषित करिजेतो जो तो.
रु. ईडुधा. स्तुतिअ. बधिर ह्य. बेहरा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एडुक: एलतीति एडुकः, गमन क
रितो जो तो. रु. इलधा. गमन अ.
एडुका ह्य. मेदा. अ. पु.

एडुगज: एलनं एडुः एडेगजतीति
एडुगजः, पोषण जें तो एडु स्तविष
यीं मदोन्मत्त होतो जो तो. रु. गजधा.
मद अ. राकच्चाचें झाड. अ. पु.

एडमूक: एडो बधिरश्चासौ मूकश्च
एडमूकः, बेहरा असा जो मूक तो.
स. बेहरा असून जो मुका तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

एडुकं ईड्यतेत देडुकं, उन्नमरविजे
नै जें तें. रु. ईडुधा. स्तुतिअ. ज्या.
भिंतीत करिण्या करितां करिणा पदा
र्थं थालून बांधितात ती. भिंत. अ. न.

एणा: एतीति एणाः, सुंदर गमन क
रितो जो तो. रु. इणधा. गतिअ. चं

चल वपाणीदार अशा नेत्रांन्ना हरिणा.
अ. पु. द्विंगीं.

एतः इति वर्णाभिति एतः, वर्णाप्रत
गमन करितो ह्य. वर्णरूपानें राहतो -
जो तो. रु. इणधा. गतिअ. चित्रवर्णा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एतर्हि एतस्मिन्काले एतर्हि. या काला
चेदायीं. त. सांपत कालार्थी. अव्य. उ.
एतर्हिक्रियते कार्यं.

एधः एधः एधतेऽग्निरनेन एधः,
अग्नि वृद्धिं गत होतो जेणें तो वतें. रु.
एधधा. वृद्धिअ. शुष्ककाष्ठ. अ. पु. स्न.

एधा एधनमेधा. वृक्षी जी ती. रु. एध
धा. वृद्धिअ. समृद्धि. आ. स्त्री.

एधितं एधतेस्म एधितं, वृद्धि पाव
तें झालें जें तें. रु. एधधा. वृद्धिअ. वृ
द्धिगत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एनः नरकं एत्यनेन एनः, नरकाप्रत.
प्राणी गमन करितो जेणें करून तें.
रु. इणधा. गतिअ. पातक. स. न.

एरंडुः आ ईरयतीति एरंडुः, आसमं
तत्त्वक्षिजेतो जो तो. रु. ईरधा. प्रेक्षण
अ. एरडाचें झाड. अ. पु.

एलवालुकं एलयतीति एला एला
इववालु एलावालु न देव एलवालुकं,

मंस्रणा विषयी प्रेरणा करितो जीती
एला, एलेचे परीजे प्राणन ह्म. संतो
ष तें एलवालु तेंच एलवालुककांडीअ

एला एलयतीति एला, प्रेरणा करित्ये
जीती. क. इलथा. प्रेरणाअ. इलाची
चें झाड. आ. स्त्री.

एलापर्णी एलायाइवपर्णान्यस्या
एलापर्णी, एला ह्म. वेलदोड्याचें झा
ड त्याच्या पाना सारखीं आहेत पानें
जीची ती. स. कोलेंदण नावाची वन
स्पति. ई. स्त्री.

एवं अयनं ऐतीति वा एवं, समानार्था
विषयी जें गमन तो. किंवा त्या अर्था
प्रत गमन करितो जो तो. क. इण्था.
गतिअ. सादृश्य २ निश्चय. ३ प्रकार
४ अंगीकार त्या अर्था. अव्य. उ. अ
ग्निरेवंद्विजः इत्यादि.

एव अयनमेव. निश्चयार्थाप्रत गम
न करितो जो तो. क. इण्था. गति
अ. निश्चयार्था. अव्य. उ. एवमेव
नत्.

एषणिका इष्यते नया एषणिका,
सुवर्णादि तो लिजे तें जीणें ती. क.
इष्था. गतिअ. कांरा ह्म. ताजवा
आ. स्त्री.

एकागारिकः एकमसहायमगा
रंप्रयोजन मस्यैकागारिकः. अस.
हाय गृह आहे ह्म. प्रयोजन जास्त तो
त. चोरी करणारा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

ऐगुदं इंगुदेः फलं ऐंगुदं. इंगुदीचें
जें फल तें. त. हिंगणबेटाच्या झाडा
चें फळ. अ. न.

ऐडविलः इडविलाया अपत्यमैड
विलः, इडविलेचें जें अपत्य तो. त.
कुबेर. अ. पु.

ऐपां एणस्य विकारा वयवो वा ऐपां.
मृगाना जो विकार अथवा अवयव
तें. हरिणाचें कातडें केशवगैरे. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐपोयं एण्वा विकारो, वयवी वा ऐ
पोयं, मृगीचें चर्मादिक. जें तें. त.
हरिणीचें कातडें वगैरे. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

ऐतित्यं इतिह एव ऐतित्यं, पारंप
र्योपदेश जो तो. त. लोकपरंपरा-
प्राप्त उपदेश व शाब्दप्रमाण. अ. न.

ऐंद्रियकं इंद्रियेणानुभूयत इति
ऐंद्रियकं, इंद्रियानें अनुभविलेले
जें तें. त. इंद्रियानें घेतलेले सुरवादि

क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐरावणं इरासुरावनमुदकंयस्मि
ननत् इरावणं तत्रभवो ऐरावणः,
संरारूप आहे उदक जाचेवायीं
तें इरावण त्याचेवायीं जो उत्सन्न
तो. त. इंद्राचाहत्ती ह्. ऐरावत. -
अ. नपुंसक.

ऐरावतः इराउदकाभिसंत्यस्यामि
तिइरावती तत्रभवः ऐरावतः, उद
कें आहेत जीचावायीं ती इरावती
तीत्वेवायीं जो उत्सन्न तो. इंद्राचाह
त्ती २ पूर्वदिशेचा हत्ती ३ नासिगाचें
आड. अ. पु.

ऐरावती इराआमः संत्यस्येतिइ
रावान् मेघस्तस्येय नैरावती, उ
दकें ह्मणजे. जलें आहेत जासअ
सा जो मेघ तत्संबंधी जीती. त. वि
गुह्यता. ई. स्त्री.

ऐलविलः ऐडविडः इडविलो
पत्यमिडविडोपत्यमित्तिवाऐलवि
लऐडविडोवा, इडविडेचें जें अपत्य
तो. त. कुबेर. अ. पु.

ऐलेयं इलायाः कर्करीवल्या अपत्य
मैलेयं, इलेचें जें अपत्य तें. त. कां.
कडी. अ. न.

ऐश्वर्यं ईश्वरस्यभावः ऐश्वर्यं, ईश्व
राचा जो भाव ह्. निग्रहानुग्रहसा
मर्थ्य तें. त. प्रसुल. अ. न.

ऐषमः एतस्मिन्वर्षे ऐषमः, वर्तमा
नवर्षी ह्. चालत्यासालीं. अव्य. उ. ऐ
षमोपिकांतोनागतः.

ओं अचतीतिओं, उपासकांश्चै र
क्षण करितो जो तो. क. अवधा. रक्ष
णादिक. अ. अंगीकार या अर्थी. अ
द्य. को. प्रणव. किंवा अनुमोदक

ओकः ओकः वसत्यस्मिन्सम
वैत्यत्रेतिवा ओकः, वास करितोज्जा
चेठायां अथवा संधीभूत होऊन रा
हतात जाचेठायां तो वतें. क. वसधा.
निवास अ. २ इण्धा. गति अ. गृह.
अ. पु. २ स्. न.

ओघः आजत्यते अनेनेति वहती.
तिवा ओघः, मोहित होतो जेणें अ
थवा वाहतो जो तो. क. ओहाकृधा.
त्याग अ. २ वहधा. प्राणन अ. नृत्य
विशेष. अ. न. २ पाण्याचा प्रवाह ३
समुदाय ५ परंपरा. अ. पु.

ओंकारः अवतीतिओंकारः, संर
क्षण करितो जो तो. क. अवधा. र
क्षणादिक. अ. वेदाचा आदि भूत
जो ओंकार ह्य. प्रणव तो. अ. पु.

ओजः उज्जत्यनेन ओजः, बलिष्ठ
कांतिमान् होतो जेणें करून तें. क.
उज्जधा. आर्जव अ. बल २ कांति
को. प्रकाश. धातूचें तेज. प्रतिबं
ध. स्. न.

ओडुपुष्यं आईषदुनतीति ओडुं
ओडुंचतत्पुष्यंच ओडुपुष्यं, ईषत्
जें किन्न तें ओडु ओडु असें जें पु
ष्य तें. स. जास्वंदीचें पुष्य. अ. न.

ओतुः अवति आगुष्मो गृहमिति
ओतुः उंदरांपासून गृह रक्षण क.
रितो जो तो. क. अवधा. रक्षण अ.
माजर. उ. पु.

ओदनं उचनीत्योदनं, कुेदन पाव
तो जो तो. क. उंदीया. कुेदन अ. भा
त. अ. न.

ओषः ओषणमोषः, दहन जें तो.
क. उषधा. दहन अ. दाह, जळीं
अ. पुळिं.

ओषधिः ओषोदीमिर्वाधीयते अ
त्रेति ओषधिः, दीप्ति ह्य. रोगादिद
हनशक्ति जी ती राहत्ये जीचेठायां
ती. क. उषधा. दाह अ. फळपिकल्या
वर निजीव होणारी जी ती. इ. स्त्री.

ओषधी विग्रहादिसर्व ओषधि श-
ब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

ओषधीशः ओषधीनामीशः ओ
षधीशः, ओषधीचा जो स्वामी तो.
स. चंद्र. अ. पु.

ओषुः ऊष्यते ऊष्माहारेणेति ओ

षः, उष्ण आहारानें दाह पावतो जो

स करणें. अ. न.

तो. क. उष्या-दाह अ. ओठ. अ. पु.

औक्षकं उष्णांसमूहोऽंक्षकं,
उक्ष जो त्यांचा जो समूह तें. त. बें
लांचा समुदाय. अ. न.

औपवस्त्रं उपवस्तेतदुपवस्त्रं, त
देव औपवस्त्रं, पांचरुणा जें तें. त. अं
गावरील वस्त्र. अ. न.

औदनिकः औदनशिल्पमस्यो
दनिकः, औदन आहे शिल्प ह्म.
कौशल्य जाचें तो. त. सौपाकी. अ. पु.

औसीनं विग्रहादिसर्वउम्यशः प्र.
औरघ्नकं उरघ्नाणांसमूहः और
घ्नकं, उरघ्न ह्म. मेंदे त्यांचा जो स
मूह तें. त. मेंदरांचा कळप. अ. न.

औदुंबरं उषांभुवृषोतीतिउदुंबरं
उदुंबरमेव औदुंबरं उदुंबरस्येदमि
तिवा. शंकरातें वरण करितो जो तो
उदुंबर तोच औदुंबर किंवा उदुंबर
संबंधी जें तें. त. ताबें २ उंबराचें फ
ळ व वृक्ष. अ. न.

औरसः उरसानिर्मितः औरसः,
वृदधानें ह्म. वृदय रूपसाहित्यानें
उत्पन्न केला जो तो. त. सजातीय वि
वाहित स्त्रीचे ठायीं उत्पन्न केलेलें अ
पत्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

औदरिकः उदरेप्रसित औदरिकः
उदरपोषणाविषयी जो तसर तो.
त. भुकेनें पार पिडलेला. वि. अ.
पु. न. ई. स्त्री.

औरस्यः उरसानिर्मितः औरस्यः,
वक्षस्थलानें उत्पन्न केला जो तो.
त. अर्थादिवरचा शब्दाप्रमाणें. अ.
पु. ई. स्त्री.

औपयिकं उपायएवौपयिकं. उ
पाय जो तेंच औपयिकं. त. नीतीनें विळण्या
स योग्य जें द्रव्यादितें. वि. अ. पु. न. ई.
स्त्री किंवा.

और्ध्वदेहिकं देहादूर्ध्वः ऊर्ध्वदेह
सामिम्भवमौर्ध्वदेहिकं, अर्धदे
हाविषयी झालें जें तें. त. भरणदि
वसापासून दाहादिवसपर्यंत जें पिं
डदानादिकर्म तें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री

औपवस्तं उपवसतीतिउपवस्ता
उपवस्तुरिदमौपवस्तं, उपास करि
तो जो त्याचें जें कर्म तें. त. उपवा

और्वः उर्वस्यमुनेरपत्यमौर्वः, उर्व
सुनीचा जो पुत्र तो. त. वडवाग्नि.
अ. पुत्रिणी.

ओशीरः उश्चतइतिउशीरः उशीरः

स्यामं ओशीरं शोभनत्वं करून राह
णास्या संबंधी जैतौ चवरीचादांडा
मतांतरिं शयन व आसन अ पु

ओषधं ओषधेरिदमौषधं, ओष

धिसंबंधी जैतौ त रोगादिकांचें ह
रण करणारें ओषध अ न

ओष्टकं उष्टाणांममूहः ओष्टकं,

उंटाचा जो मसुदाय तौ त उंटाचा
ककप अ न

कः कायतिकम्यतेकचतिसकः श

दकरितो इच्छिजेतो अथवा दीप्ति
मानजो तो कः केंधा शब्द अः २ क
मुधा कांति अ ३ कचधा दीप्तिबंध
न अ वायु २ आत्मा ३ सूर्य ४ ब्रह्म
देव ५ सूर्य ६ यम ७ दंष्ट्र ८ मोर ९
अग्नि अ पु १० सुरव ११ मस्त
क अ न

ककुदः ककुत् कसुरवंकीति

ककुदः, कसुरदेतें जैतौ क कु
धा शब्द अ प्राधान्य २ उचचमि
रादिराजचिन्ह ३ बैलाचें कोकें अ पु
न २ द स्त्री

ककुदाती अतिशयिता ककुदस्ती

तिककुदाती, कोळ्यासारखा आहे प्र
देश जी चा ती त कसुर ई स्त्री

ककुदरं कसुरतेकामिनाइतिककुं

दरं, कामी पुरुषानें अधरीभूत करि
जेतो जो तो कः कंदिग्धा गतिशो
षणा अ पाटीचे दांड्याचे रवालचे बा
जूस दोन रवकगे असतात ते प्रत्ये
क अ न

ककुपू कसुरदंकुत्पातीतिककुपू

उदकाप्रत विस्तृत करित्ये जीती कः
कुपाधा विस्तृत अ दिशा म स्त्री

ककुमः ककुमोदिशः संत्यस्येति
ककुमः, बहुविस्तारामुक्ते दिशा आ
हेतु जासतो त. अर्जुनवृक्ष २ वी
पोचा खालचा शोपका अ. पु.

कक्कोलकं ककतेइतिककककच
तत्कोलचकक्कोलं तदेव कक्कोलकं.
चंचलकारिजेंकोलतें कक्कोल तेंच कक्को
लक. त. कंकोळ. अ. पु.

ककभवटं ककभवतीतिककभवटं, ट
ट ह्य. घनीभूत होतो जो तो. क. क
ककंधा. हसनअ. कवीणह्य. घट्ट.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कक्षः कक्षतेइतिकक्षः, हिंसाक
रिजेतो जो तो. क. कषथा. हिंसा
अ. छेदनअ. कांस २ शुष्कगवत ३
वेल. अ. पु.

कक्ष्या कक्षेभवाकक्ष्या, बाहुमूला
चेवारीं राहुणारी जीती. त. हत्तीचा
मध्यभागीं बांधण्यास उपयोगीं चा
मज्याची वादी किंवा दोरी ती. २ का
ची, मेरकला, कमरपट्टा ३ राजगृ
हादिकांचा आंतील कोठा. मध्यगृ
ह. आ. स्त्री.

कंकः कंकतेइतिकंकः, गमनक
रितो जो तो. क. ककथा. गतिअ.

कंकपक्षी, ज्याचीं पिसों बणासउ
पषोर्गीं पडतात तो. अ. पु.

कंकटकः कंसुरवंकटतीतिकंक
टकः, सुरवृष्टि करितो जो तो. क.
कटेधा. वर्षावरणादिअ. कवच, नि
लखात. अ. पु.

कंकपां कंसुभंकणतीतिकंकपां, सु
भ्रष्टदिजेतें. क. कणथा. शब्दअ. म
णकराचें भूषण. कांकण कंकण्या
इत्यादि. अ. पु. न.

कंकणी कंकनंगमनंतस्मिन्नपाती
तिकंकणी, गमनकालीं शब्द करि
त्येजीती. क. अणथा. शब्दअ. क्षु
द्रघंटिका, घागरी, घुंगर इत्यादि.
इ. स्त्रीलिंगीं

कंकतिका कंकस्यांकाः कंकाः के
शास्त्रेषु अततीतिकंकतिकां, केश
मार्जन करणारी जीती. क. अतथा.
सातत्यगमनअ. फणी. आ. स्त्री.

कंकालः कंकालयतीतिकंकालः,
मस्तकातें क्षेपण करितो ह्य. धार
ण करितो जो तो. क. कलथा. क्षे
पअ. शरीरांतील अस्थिपंजर,
हाडांचा सांगाडा. अ. पु.

कंकुः कंकच्छतीतिकंकुः, सुरवातें

(क.)

विग्रहकोश.

(क.)

१३७

तेंदेतो जो तो. कृ. गम्लुधा. गतिअ.
कांग, राळा. उ. पु.

कंगू: विग्रहादिसर्वकंगुशा. प्र.

कचै: कच्यतेइतिकच: , बंधनक
भिजेतो जो तो. कृ. कचधा. बंधनअ.

मस्तकांचेकेंस. अ. पु.

कचूरं कुस्मितंचरतीतिकचूरं, कु
स्मितहोतेजेतें. कृ. चरधा. गतिअ.
मळकट, मलीन. वि. अ. पु. न. आ
वंत. स्त्रीलिंगीं.

कच्चित् कत्चचित्त्वअनयो: स
माहार: कच्चित्, कच्चिदांचाजो स
माहार तो. स. अर्षाप्सितार्थांचा
प्रश्न. अव्य. उ. कच्चिज्जीवतिमे
माता.

कच्छु: कंजलंछातिकचतीतिवा
कच्छ: , जलातें निर्मलकरितो किं
वादीभिमान होतो जो तो. कृ. छो
धा. छे दनअ. २ कचधा. दीस्यादि
अ. प्रावर्णांचा पदर. २ नौकांग, ना
क. ३ नदी, ओदा इत्यादिकांचे स
भीपजो जलप्राय प्रदेशतो. ४ नां
दरुवरीचें झाड. अ. पु.

कच्छुप: कच्छेनपिबतीतिकच्छ
प: , कच्छामें प्राशन करितो जो तो.

कृ. पाधा. पानअ. कांसक. अ. पु.

कच्छुपी कच्छेनपिबतीतिकच्छ
पी, कच्छेंकरून पान कर्त्येजीती.
कृ. पाधा. पानअ. सारस्वतीवीणा.
२ लहान एक रोग. इ. स्त्री.

कच्छुर: कच्छूरस्यस्यकच्छुर: , रू
रूजआहेजास तो. स. ज्यास ओ
लीखरूज झाडी आहे तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कच्छुरा कच्छुरातीतिकच्छुरा. कं
डूतें दैत्येजीती. कृ. राधा. दानअ.
ज्यास धमासा असें ह्मणतात ती.
आबं. स्त्री.

कच्छु: कषतीतिकच्छु: , अंगाचा
नाश करणारी जीती. कृ. कषधा.
हिंसाअ. ओलीखरूज. ऊ. स्त्री.

कंचुक: कंच्यतेनेनकंचुक: , बं
धनस्य वेष्टित होतें जेणें तो. कृ.
कचधा. दीप्तिबंधनअ. चोळक,
चोळी, आंगरखाइत्यादि २ सर्पा
चीमेंग ३ दाण्यावरचें सालपद.
अ. पु.

कंचुकी कंचुकश्चोलकोस्यस्यकं
चुकी, चिलरवत आहेजास तो.
त. भालदार इन्. पु.

कटः कृष्यते कटतीति वा कटः, आवरण करिजेतो अथवा मदस्वाव करितो जो तो अथवा धान्यग्रहण-करणारा जो तो. कृ. कटेधा. वर्षाव घर्थ. हनीचें गंडस्थल. २ कटिफलक, कमरेचें फळे ३ वेळू माणगे इत्यादिकांचें बेकानीं केलेले पदार्थ तव्य, करंडा इत्यादि. को. कालिंगण. अतिशय. प्रेत. समय. क्रिया कार. कमर. अ. पु.

कटकः कृष्यते इति कटकः, आवरण करिजेतो जो तो. कृ. कटेधा. वर्मा वरणाघर्थसेन्य. अ. न. २ प्रकोष्ठाप्ररण, पोची. ३ पर्वताचा नितंब प्रदेश, पर्वताचा मध्यभाग. ४ चक्र, चाक. अ. पु.

कटफ्री कटवद्भातीति कटफ्री, कटासारखी शोभत्ये जी ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. ज्योतिष्मती ह्य. मालकांगोणी असें ह्यणतात ती. ई. स्त्री

कटंबरा कटं वृणोतीति कटंबरा, प्रदेशावरण करित्ये जी ती. कृ. वृत्रधा. वरणअ. केदार ह्य. कुटकी असें ह्यणतात ती. २ जीसं कुञ्जप्रसारिणी, चांदवेल ह्यणतात ती. आ. स्त्री

कटंबरा कटंबिर्मतीति कटंबरा, कटातें धारण करित्ये जी ती. कृ. दुभृत्रधा. धारणपोषणअ. अर्थ कटंबराश. प्र. आ. स्त्री.

कटाक्षः कटंगुंडं अह्योतीति कटाक्षः, गंडाला व्याप्त करणारा जो तो. कृ. अह्यूधा. व्याप्तिअ. अपांग दर्शक ह्य. नेत्रप्रांत प्रागानें पाहणें. अ. पु. हिंगी

कटाहः कटेन अतिशयेन आहन्य तइति कटाहः, अतिशयें करून ताडिजेतो जो तो. कृ. इन्धा. हिंसाप्रवडे घारगे इत्यादि तळण्याचें पात्र, कढई ह्य. काईल. को. कृपाळ. कांसवाची पाठ. वरण. महिषीचें अपत्य. अ. पु.

कटिः कटते इति कटिः, आच्छादन करित्ये जी ती. कृ. कटेधा. आवरण अ. कमर. इ. स्त्री.

कटिप्रोथः प्रोथतीति प्रोथः, कत्याः प्रोथः कटिप्रोथः, कटिसंबंधीं मांसाचा गोळा जो तो. कृ. प्रोथुधा. पर्याप्तिअ. कटिस्थ मांसपिंड, कुला. अ. पु.

कटिलुकः कटिलुकः कटतीति कटिलुकः कटिलोवासएव कटिलुकः, आ

वरण करितो किंवा भक्षणद्वारा दुःख
दायक जो तो. कटि. कृषितो
च कटि कृत. शाकविशेष,
ज्यास कारली, कारती असें ह्मण
तात ती. अ. पु.

कटी विग्रहादिकट शब्दाप्रमाणें.
अर्थ कटि. २ पिप्पली, पिंपळी. ई.
स्त्रीलिंगी.

कटुः कटतीतिकटुः, तीक्ष्णतेनें सु
खावरण करितो जो तो. कृ. कटथा.
वर्षावरणअ. कटंबराशब्दाचा पहि
ला अ. उ. स्त्री. २ रसविशेष, तिरव
टरस. उ. पु. ३ करण्यास अयोग्य
उ. न. ५ तीक्ष्ण. वि. उ. पु. न. ई. स्त्री.

कटुतुंबी कटुश्चासौतुंबीच कटुतुं
बी कटु अशी जी तुंबी ती. स. दुध्या
भोंपळा. ई. स्त्री.

कटुरोहिणी रोहतीतिसोहिणी क
टुश्चासौरोहिणीच कटुरोहिणी. मा
दुर्भूत होत्ये जी ती रोहिणी कटु अ
शी जी रोहिणी ती कटुरोहिणी
स. कटंबराशब्दाचा पहिला
अर्थ. ई. स्त्री.

कटुफलः कटतीतिकटु कटुफलं

यस्यसः कटुफलः, वर्षाकालोत्पन्न
जे तें कटु कटु आहे फल ज्याचें तो.
स. कुंभ्याचें झाड. अ. पु.

कटुंगः कटून्यंगान्यस्य कटुंगः, क
टुआहेत अंगें जावीं तो. स. दिंड्या
चें झाड. अ. पु.

कटिंजरः कठिनंजरयतीतिकठिं
जरः, कठिनातें मृदु करितो जो तो.
कृ. जृथा. वयोहानिअ. ज्यास आज
बेल बावरी असें ह्मणतात ती. अ. पु.

कठिनं कठतीतिकठिनं, संकटातें
जीवंन पावतें जें तें. कृ. कठथा. कृ
कृजीवनअ. कठिण. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

कठोरं विग्रहादिसर्वकठिनश. प्र.

कडंकरः कडंकरोतीतिकडंकरः,
काठिन्यग्रहण करितो जो तो. कृ.
दुहजृथा. करणअ. सरस, कडबा
इत्यादिकांचें घूस. अ. पु.

कडुंगरः गृणातिभिरतिवांगरः,
कडस्यगरः कडंगरः. ग्रहणअथ
वा भक्षित होतो जो तो गर कडुह.
कडबा यांच्च जो गर ह. भक्षण
तो. अर्थादि पूर्वाच्चा श. प्र.

कडंबः कडतीतिकडंबः, मदकमि
तो जो तो कडकड शब्द होऊन मोड
तो जो तो कू. कडथा. मदअ. देट.
अकारांत. पुलिं.

कडारः कडनंकडः कडभारातीति
कडारः, शृंगाररसाच्या मदातें दे
तो जो तो कू. राधा. दानअ. पिंगट
वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कणः कणतीतिकणः, संकुचित
होतो जो तो कू. कणथा. निमीलन
अ. सूक्ष्म, बरीक. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री. धान्यांश, कणी. अ. पु.

कणा कणतीतिकणा, शब्द करित्ये
जीती. अथवा करवित्ये जीती कू.
कणथा. शब्दअ. पिंपळी. २ जिर्ण.
आबंत. स्त्री.

कणिका कणाः संत्यस्याइति कणि
का, कण आहेत जीस ती. त. नर
बेलाचें झाड. २ परमाणु. आ. स्त्री.

कणिशं कणयः कणाः संत्यस्यक
णिशं, कण आहे जास तें. त. धा
न्याचें लोगर ह्य. कणिस. अ. पु. न.

कण्वं विग्रहादिचिण्वशब्दाप्रमा
णं. तंडुलादिद्रव्यकृतसराबीज.
अकारांत. न.

कंटकः कंत्यतेनेनेतिकंटकः, व्य
थित करिजेतें जेणें तो कू. कटिधा.
गतिअ. कारा. अ. पु. न. २ झईचें
अग्र ३ लहान शत्रु ४ रोमांच अ. पु.

कंटकफलः कंटकाः फलेद्यस्यअ
कंटकफलः, कंटकआहेत फलाचे
गरीं जाचे तो. फणसाचें झाड. अ. पु.

कंटकारिका कंटकानियतीतिकं
टकारा सैव कंटकारिका, कंटकाप्रत
स्तीकारित्ये जीती कंटकारातीच कंट
कारिका. कू. कथा. गतिअ. पिंगणीचें
झाड. आ. स्त्री.

कंटकिफलः कंटकाः संत्यस्येति
कंटकिंकंटकिफलंयस्यसः कंटकि
फलः, कंटकयुक्त आहे फल जाचें
तो. स. फणसाचा वृक्ष. अ. पु.

कंटोलीषा कंटोलीस्यषाणाकं
टोलीषा, चांडालाची जीषाणाती.
स. अंत्यजाची षाणा, किंनरी. आ.
स्त्रीलिंगी.

कंटुः कणतीतिकंटुः, शब्द कर्तो
जो तो कू. कणथा. शब्दअ. ग्री
वाग्र प्राग, नरडी. अ. पु.

कंटभूषा कंटस्यभूषाकंटभूषा,
कंटाचा जो अलंकार ती. स. ग्रीवा

भरण, गच्छाचें भूषण. आ. स्त्री.

कंडू: कंडूयतीति कंडूः, अंग यर्षण करिणारी जीती. क. कंडूञ्जा. गात्र विषर्षणअ. स्मरवीरवरूज. ऊ. स्त्री.

कंडूया विग्रहादिसर्वकंडूश. प्रमा णै. आबं. स्त्री.

कंडूरा कंडूरातीतिकंडूरा, कंडूतें देखी जीती. क. राधा. दानअ. ज्या स कुवली कुहिरी असें ह्यणतात ती. आबं. स्त्री.

कंडोल: कंड्यते इतिकंडोलः, भे दन पावतो अथवा विणला जातो जो तो. क. कडिया. भेदनअ. वेळू मामा यांच्या बेळानीं केलेलें पात्र ह्य. पांटी, कणिंग इत्यादि. अ. पु.

कंडोलवीणा विग्रहादिसर्व कंडोलवीणा शब्दां प्र.

कट्टूपां कुत्सितं तृपां कट्टूपां, कुत्सित असें जें तृपा तें. स. तृपाविशेष ज्यास गंजाण, रोहिस गवत असें ह्यणतात तें. अ. न.

कथा कथयति काव्यमिति कथा, काव्यातें कथन करित्ये जीती. क. कथया. वाक्यप्रबंधअ. कादंबरीदि ग्रंथ. आ. स्त्री.

कथा कथयति इति कथा, हिमकालीं इच्छिजेत्ये जीती. क. कमुधा. कां तिअ. प्रावरणविशेष, गोदडीमा तीची भिंत. आबं. स्त्री.

कदध्या कुत्सितो ध्या कदध्या, कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुर्मार्ग ह्य. वाई टरस्ता. न. पु.

कदंब: कदते इति कदंबः, व्यथित करितो जो तो. क. कदिधा. वेळू व्यअ. कलंबाचें झाड. अ. पु.

कदंबक: कुत्सितमंबते कदंबः, कंदयतीति वा कदंबः स एव कदंबकः, कुत्सित ह्य. वाईट शब्द करितो अथवा भक्षणद्वारा रडवितो जो तो. क. अबिधा. शब्दअ. कदिधा. रोदनअ. समूह. अ. न. २ शिरसनावाचें धान्य. अ. पु.

कदर: हणातीति दरः, कस्य जलस्य दरः कदरः, विदारण करितो जो तो दर जलाचा जो दर ह्य. विदारक तो. स. पांदव्या रवेराचें झाड अका. पु.

कदर्य: कुत्सितार्यः स्वामी कदर्यः, कुत्सित जो स्वामी तो अर्थात् न करितां व आपणक भोगितां पुत्र स्त्रि

या इत्यादि कुटुंबाचें यथास्थि
तपोषण न करितां जो लोभानें
द्रव्यसंचय करितो तो कूपण
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कदलः कंदतेकंघतेवाकदलः,
सौंदर्यादिगुणानें अवलोकनक
त्यांस आह्वान करितो अथवा क
रिजेत्येजीती. क. कदिधा. आ
ह्वानादिअ. कदली झ. केळ.
आबं. स्त्री.

कदली केदलतीतिकदली, उ
दकाचावर्षां पुष्ट होत्येजी ती. क
दलधा. विशरणअ. केळ. २हरि
णविशेष. ई. स्त्री.

कदाचित् कदाचिच्च अनयोः
समाहारः कदाचित्, कदार्यव
चिदर्थानां जो समाहार तो. स.
कोणेक कालीं, केव्हांतरीं त्या अ
र्थी अथ. उ. स्मृतिः कदाचिद्वति

कटुषां ईषदुषांकटुषां, किंचि
त्तुषां जेंतें. स. किंचित्तुषा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कटुः कदतीतिकटुः, शोभनत्वे क
रून आह्वान करितो स. लोकांची
चिन्तवृत्ति आकर्षण कर्तितो -

अथवा करित्येजीती. क. कदिधा.
आह्वान रोदनअ. पिंगरवर्ण, पिंग
रंगाचा. उ. पु. स्त्री. न. को. देवमा
ता. उ. स्त्री.

कद्वदः कुत्सितंवदतीतिकद्वदः, कु
त्सितबोलतो जो तो. क. वदधा. व्य
क्तवाणीअ. कुत्सितभाषणकरणा
रा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कनकं कनतीतिकनकं, दीप्तिमत्
होतें जेंतें क. कनीधा. दीप्तिअ. स
वर्ण झ. सोनें. अ. न.

कनकाध्यक्षः कनकस्यअध्यक्षः,
स्रवर्णाचा जो अध्यक्ष झ. स्वामी तो.
स. स्रवर्णाचामालक. अ. पु.

कनकाह्वयः कनकस्यआह्वयो
यस्यसकनकाह्वयः, स्रवर्णाचें आ
हे नाम जासतो. स. धुतन्याचें झाड.
अ. पु. हिंगीं.

कनकालुका कनकस्यआलुः क
नकालुः सैवकनकालुका, स्रवर्णा
ची जी झारी ती. त. स्रवर्णापात्रवि
शेष. आ. स्त्री.

कनिष्ठः अतिशयेन कनीयानल्पः
कनिष्ठः अतिशयेन युवाल्पः कनि
ष्ठोवा, अतिझयें करून जो लहान

अथवा अतिशयैकरून जीतरुण
तो. त. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

कनिष्ठा अत्यल्पाकनिष्ठा, अत्यं
तजी अल्पा ह्य. लहान ती. त. क
निष्ठांशुली. आ. स्त्री.

कनीनिका कनतीतिकनीनिका,
द्वैदीप्यमान होणारी जीती ह्य. कनीया.
दीप्तिअ. नेत्रमध्यगत रुष्णामंडल ह्य.
डोब्यांतील बाहुली. आ. स्त्री.

कनीयः विग्रहादिसर्व अल्पिष्ठश
ब्दाप्रमाणे. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

कंदः कंदतिकंदयतेवाकंदः, रोदन
किंवा पुष्टि अथवा आह्वान करितो
जो तो. ह्य. कदिधा. आह्वानअ.
स्मरण. २ कमळिणीचा कांदा. अ.
पु. न. ३ मेघ. अ. पु.

कंदरः कंजलंतेनदीर्यंत इति कंद
रः, जलाने बिदीर्ण होत्ये जीती.
ह्य. ह्यधा. विदारणअ. कृत्रिमगुहा
पर्वताचे ठायीं केलेली गुहा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कंदरालः कंदरांलातीतिकंदरालः
गुहेतें ग्रहण करितो जो तो. ह्य. ला
धा. आदानअ. पर्वतावर झालेला

अक्रोड वृक्ष, डोंगरी अक्रोडाने झा
ड. गजहंड ह्य. लारवी पिंपरी. अ. पु.

कंदर्पः कुत्सितोदरपोयस्यसः कंदर्पः,
कुत्सितआहे गर्व जाचा तो. स. काम
ह्य. मदन. अ. पु.

कंदली कंदते इति कंदली, उत्कृष्ट श
ब्द करित्ये जीती. ह्य. कदिधा. आ
ह्वानअ. हरिणविशेष. ई. स्त्री.

कंदुः स्कंदतीतिकंदुः, शोषण करि
त्ये जीती. ह्य. स्कंदिरधा. गतिशोष
णअ. मद्यनिर्माण करण्यास उप
योगीपात्र ज्यास पाटीअसे ह्मणता
त ती. उ. पु. स्त्री.

कंदुकः कंददातीतिकंदुकः, स्मरवदे
णारा जो तो. ह्य. डुरात्रधा. दानअ.
खेळण्याचा चेंडू गिरदीत्या अर्थी को
णी ह्मणतात. अ. पु.

कंधरा कंधारयतीतिकंधरा, मस्त
कातें धारण करणारी जीती. ह्य. धृ
त्रधा. धारणअ. ग्रीवा, मान. आ. स्त्री.

कन्या कनतीतिकन्या, दीप्तिमती जी
ती. ह्य. कनीया. दीप्तिअ. कन्याराशि.
२ कुमारिका ह्य. आठ वर्षांचे आंती
ल मुलगी. आ. स्त्री.

कपटः केमूर्ध्निपटइव आच्छादकः

कपटः, मस्तकाचे आच्छादक वस्त्रा
प्रमाणें जो तो. स. कृत्रिम. अ. पु. न.
कपर्दः केन स्वरवेन परंप्रति अभिम
तं ददातीति कपर्दः, सुरानेन अन्या
प्रतश्चित्तदेतो जेतो. क. दुर्गाश्रुथा.
दान. अ. सांबाना जराजूट. अ. पु.
कपर्दी कपर्दोऽस्यास्तीति कपर्दी, ज
राजूट आहे जास तो. त. महादेव.
इ. पु.
कपाटं कंवातं शिरोवापारयतितक
पाटं, वायूप्रति अथवा मस्तकाप्रत
गमन करितें ह्म. अवरोध आणि भे
दन करितें जें तें. क. परथा. गति. अ.
कवाड, दार. अ. न.
कपालः कंपते इति कपालः, चंच
क हौणारा जो तो. क. कपिधा. चल
न. अ. कपाल. अ. पु. न.
कपालभृत् कपालं विभतीति क
पालभृत्, नरकपालधारण करि
तो जो तो. क. दुर्गाश्रुथा. धारणादि
अ. महादेव. त्. पु.
कपिः कंपते इति कपिः, त्राषल्या
नें गमन करितो जो तो. क. कपि
धा. चलन. अ. इ. पु.
कपिकच्छुः कपीनां कच्छुः कपि

कच्छुः, वानरांची जी कच्छु ह्म. त्यां
स कंडूदेणारी. स. अर्थ कंडुशब्दा
प्रमाणें. उ. स्त्री.

कपित्थः कपयस्तिष्ठंत्यत्र कपित्थः,
वानर राहाताहेत ज्यांचे रायीं तो. क.
छाथा. गतिनिवर्तन. अ. कव्ठीचे.
झाड. अ. पु.

कपिलः कपिसदृशं वर्णलातीति क
पिलः, कपिह्म. वानर तत्तुल्य वर्णा
तें ग्रहण करितो जो तो. क. लाथा.
आदान. अ. पिंगटवर्णा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

कपिला काम्यतइति कपिला, कपि
वर्णांस्तस्याः कपिला, इच्छिजेत्ये
जीती अथवा कपिल आहे वर्ण जी
नाती. क. कमुथा. कौति. अ. आग्ने
यादिशेना पुंड्रक नामक गजाची स्त्री
२ सवासिक द्रव्य विशेष. जास रे
पुकबीज असें क्षणतात ती. ३ शिस
व्याचारह्म. आ. स्त्री.

कपिवल्ली कपिर्वल्ली कपिवल्ली
कपीवर्णा जी वल्ली ती. स. गज
पिंपळी. इ. स्त्री.

कपिशः कपिवर्णांस्यास्तीति कपि
शः, वानरासारखा आहे वर्ण जाव

तो. त. कृष्णमिश्रितलोहितवर्णः
कांहीं काळा व तांबडा. वि. अ. पु. न.
आबंत. स्त्रीलिंगीं.

कपीतनः तनोतीतितनः कपीनाई
तनः कपर्दवर्णस्यवाइतनः कपीतनः,
विस्तार करितो जो तो तन शनरांजा
किंवा वानरवर्णोची जी शोभा ह्म. वि
स्तार तो. आंब्याचें झाड २ लासी
पिंपरी ३ शिसव्याचें झाड. अ. पु.

कपूयः विग्रहादिसर्वकुपूयश. प्र.
कपोतः कः वायुः पोतो नौरिवयस्य
कपोतः, वायू आहे नोंके सारिरवाजा
स तो. स. पारवा २ खबुतर पक्षी.
अ. पु.

कपोतपालिका पालयतीतिपा
लिका कपोतानांपालिका कपोतपा
लिका, पालन करित्ये जी पालिका
कपोतपक्ष्यांची जी पालिका ती. स.
पक्षि पालण्या करितां केलेलें घर.
आबंत. स्त्री.

कपोतांध्रिः कपोतस्य अंध्रिरिव
कपोतांध्रिः, कपोत ह्म. कबडात्या
चे अंध्रिप्रमाणें दिसत्ये जी ती. स.
सूवासिकद्रव्य विशेष ज्यास पचाश
असें ह्मणतात ती. इ. स्त्री.

कपोलः कंपतेइतिकपोलः, कंपाय
मान होतो जो तो. कृ. कपिधा. चलन
अ. गाल. अ. पु.

कफः केनजलेन फलतिकफः, उद
कानें उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. फल
धा. निष्पत्ति अ. रक्तविकार विशेष
कफ. अ. पु.

कफपिः केनस्रवेन फणतीतिकफ
पिः, स्रवानें राहतो जो तो. कृ. फ
णधा. गति अ. कोंपर. इ. पु.

कफी कफोस्यस्य कफी, कफ आहे
जास तो. स. ज्यास कफ झाला तो.
वि. इन्पु. न. ई. स्त्री.

कफोपिः कंस्रवंस्फोरयतीतिक
फोपिः, स्रस्वानें स्फुरद्रूप करणारा
जो तो. कृ. स्फुरधा. स्फुरण अ. अ
र्थ कफणिशब्दाना. इ. पु.

कबंधः कंसुखंबंधातिबंध्यतेस्मात्
इतिवा कबंधं, स्रसातें बंधन करितें
अथवा मस्तक छेदन होतें जा पासू
न तो. कृ. बंधधा. बंधन अ. जल.
पाणी. अ. न. २ मस्तकहीन व कि
यायुक्त शरीर ज्यास धड असें ह्म
णतात तें. अ. पु. न.

कबरी कूपतेइतिकबरी. करकरश

ब्द करणारी जीती. क. डुरुडुधा.

शब्द अ. केशबंधरचना, बुचडा.

२ शाक विशेष ज्यास कानफोडी,

तिळवणी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री

कमठ: केजलेमटतीतिकमठ: ज-

लामध्ये वास करितो जो तो. क. म

ट्या. निवास अ. कांसव. २ पात्र वि

शेष, संबूडत्यादि. अ. पु.

कमठी कमठस्य स्त्रीकमठी, कमठा

ची जी स्त्री. स्त्री प्र. कांसवीण. ई. स्त्री

कमंडलु: कस्य जलस्य मंडंसारं ल

भते इति कमंडलु: जलात्वा सारांश

पावणारा जो तो. क. डुरुडुध्या.

प्राप्ति अ. बेरोगी, सन्याशी इत्या

दिक व्रती जे त्यांचें पात्र. उ. पु.

कमन: विग्रहादिसर्व कासुकश. प्र.

कमल: काम्यते इति कंजलमलनि

वाकमलं, इच्छिजेते जें तें. किंवा

जलातें मूषित करितें जें तें. क.

कमुधा. कांति अ. २ अलया. मूष

ण अ. कमळ. अ. पु. न.

कमला कमलमस्या अस्तीति कम

ला, कमल आहे मूषणार्थ हातीं जी

च्या ती. त. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

कमलोद्भव: कमलादुद्भवो यस्य स:

कमलोद्भवः, कमलापासून आहे उ

त्पत्ति जीती जाची तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

कमलासन: कमलमासनस्य स्य स:

कमलासनः, कमल आहे आसन जा

चें तो. स. ब्रह्मदेव. २ आसन विशेष.

अकारां. पु.

कमलोत्तरं कमलादुत्तरं कमलोत्त

रं, कमलाहून जें श्रेष्ठ ते. स. कुमुंवा.

अका. न. पु.

कमिता विग्रहादिसर्व कासुकशब्दा

प्रमाणें. वि. क. पु. न. ई. स्त्री.

कंप: कंपनं कंपः, कांपणें जें तो. क.

कपिधा. चलन अ. कांपणारा. अ. पु.

कंपनं कंपनशीलं कंपनं, कंपनशील

जें तें. क. कपिधा. चलन अ. कांपणें.

अ. न. २ कांपणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कंप्रं विग्रहादिसर्व कंपनश. प्र.

कंबल: काम्यते इति कंबलः, इच्छि

जेतो जो तो. क. कमुधा. कांति अ. कां

बळे. २ पांशुरण्याचें वस्त्र ३ रात्रा

गजराज. अ. पु.

कंबि: कंबी इत्यादि कंबलशब्दा

प्रमाणें. पत्नी. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

कंबु: काम्यते इति कंबुः, इच्छितो जो

तो. क. कमुधा. कांति अ. शंख उ. पु.

न२ प्रकोष्ठभूषण, कांकण, पोंची
इत्यादि ३ ग्रीवा स. मान. उ. पु.

कंबुग्रीवा कंबुः शंखइव ग्रीवा कंबु
ग्रीवा, शंखासारसवी जी ग्रीवा स. मा
न ती. स. तीनरेषा ज्या मानेवर आहे
त ती मान. आ. स्त्री.

कम्पः विग्रहादिकासुक श. प्र.

करः कीर्यते इति करः, देइ जेतो किं
वा प्रसार पावतो जो तो. कृ. कृधा. वि
क्षेप अ. किरण २ हात ३ राजघात्य
भाग, दस्त. अ. पु.

करकः करोतीति करकः करोति दोषा
भावमिति वा, कठिन किंवा दोष ना
शक जो तो. कृ. कृधा. करण अ.
कठिनोदक, गार. अ. पु. आ. स्त्री.
२ कमंडलु ३ डाकिंबीचें झाड. अ. पु.

करकटः कृणातीति करः कटतीति
कटः करश्चासौ कटश्च करकटः, हिं
सक असा जो अंगावरण कर्ता तो.
कृ. कटेधा. आवरणादिक अ. कुर
ली. अ. पु.

करजः करजमिव नखमिव कर
जः कंसुरवंजलं वारंजयतीति करजः
नखाप्रमाणे जें तें. किंवा स्वमिश्रणा
ने उदकातें किंवा सुखाप्रत रंजित ह्.

सशोभित करितो जो. कूं. रंजधा.
राग अ. वाधनख २ करवंजाचें झा
ड. अ. पु.

करंजकः करंजयतीति करंजः, स
एव करंजकः, हस्तातें रंजयितो जो
तो. इत्यादि करंज श. प्र. करवंजा
चें झाड. अ. पु.

करटः काका इति रटति करोति शकु
नमिति वा करटः, काकाया प्रका
रें करून शब्द करितो अथवा शकु
न करणारा जो तो. कृ. डुकृधा. क
रण अ. काकपक्षि ह्. कावढा २
हत्तीचें गंडस्थळ. को. कुसंबा. विं
द्य जीवन. अकरावेचें झाड. वाद्य
विशेष. अ. पु.

करदुः केरेटयतीति करदुः, स्रवा
विषयी शब्द करितो जो तो. कृ. र
दृधा. परिभाषण अ. कंकरेटपक्षि.
उका. पु.

करणां क्रियते अनेनेति किरतीति
वाकरणां, कार्योत्पत्ति करिजेत्येजे
णें अथवा टाकिजेतें जें तें. कृ. कर
ण अ. विक्षेप अ. साधकतम, कार्य
सिद्धि सउत्कृष्ट हेतु २ शेत ३ शरी
र. ४ इंद्रिय. अ. न. शूद्रजातीय स्त्री

चेदायीं वैश्यापासून उत्पन्नजो
पुत्र तो. याची हतिलेसनपुंकोकारण.
अत बंध. नर्तनविशेष. कायस्थ
गानर. अ. न.

करंडु: क्रियतइतिकरंडुः. करिजे
तो जो तो. कृ. दुकृ. अथा. करणअ.
पात्रविशेष. अ. पु.

करतोया करस्यशंकरस्यहस्तस्य
तोयंतदस्यस्याइतिकरतोया, शं
करहस्तसंबंधी आहे उदकजीचे
ती. न. नदीविशेष. ही नदी पार्व
तीच्या विवाहामध्ये जें कन्यादा
नोदक हातावर घातलें त्यापासून
झाली असें पुराणांत आहे. आ. स्त्री

करपत्रं करेणपततीतिकरपत्रं, ह
स्तेंकरून काष्ठाचेदायीं पडतें जें तें.
कृ. पल्लुधा. गतिअ. लांकूडचिर
ण्याचें एक शस्त्र ज्यास करबत असें
झणतात तें. अ. न.

करपालः करंपालयतीतिकरपा
लः, हस्तरक्षण करणारा जो तो.
कृ. पाधा. रक्षणअ. खड्ग, तरवा
र. अ. पु.

करपालिका करंपालयतीतिक
रपालिका, हस्तरक्षण करणारी

जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. तरवा
री सारिरसें शस्त्र. खंडा, गुप्ती इत्या.
दि. आ. स्त्री.

करवालः करेणवलते करवालः,
हस्तानें जीवन पावणारा जो तो. कृ.
वलधा. संवरणअ. अर्थादिकरपा
ल शब्दा प्रमाणें.

करवालिका करंवलते करवालि
का, हस्तानें पीडा करणारी जी ती.
कृ. वलधा. संवरणअ. अर्थादिक
रपालिका श. प्र.

करभः किरत्यनेन करभः, जाचा
योगानें विस्रेप करितो जो तो. हत्ती
चा छावा २ उंसाचा छावा ३ मणक
टापासून कनिष्ठिके पर्यंत हाताचा
मांसल भाग. अ. पु.

करभूषणं करंभूषयतीतिकर
भूषणं, हस्तातें अलंकरण करणारें
जें तें. कृ. भूषधा. अलंकारअ. का
कण. अ. न.

करमर्दकः कःशासार्थकोयस्य सक
रमर्दकः, कर आहे मर्दक जाचा
तो. स. करबंदाचें झाड. अ. पु.

करंबः केनजलेनरंबतेइतिकरं
बः, जलेंकरून शब्द करणारा जो

तो. कृ. रविधा. शब्दअ. दधियुक्त

भ्रष्टयवचूर्णह. दधिपीठ. अ. पु.

करंभः केनरभ्यतेमित्रीक्रियतेइ
तिकरंभः, जलेकरून मिश्र करिजे
तो जो तो. कृ. रभधा. राभस्यअ. अ
र्थादि करंभकशब्दाप्रमाणे.

कररुहः करेरोहतीतिकररुहः, ह
स्ताचेठापीं उत्सन्न होणारा जो तो.
कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. नरव.
अकारांत. पुल्लिं.

करवीरः करंवीरयतीतिकरवीरः
हस्तातें वीर करितो जो तो. कृ. वी
रधा. विक्रांतिअ. कण्ठेशीचें झाड.
अकां. पु.

करशारवा करस्यशारवेवशास्वा
करशारवा, हस्ताला शारवे सारस्वी
जीती. स. अंगुली ह. बोट. आ.
स्त्रीलिंगीं.

करशीकरः करस्यशीकरः कर
शीकरः, करह. शुंडादंड तत्सं
बंधीं जो तुषार तो. हत्तीच्या सोडें
तून निघालेला तुषार. अ. पु.

करहाटः करंहाटयतीतिकरहा
टः हस्तातें देदीप्यमान करितो.
जो तो. कृ. हटधा. दीप्तिअ. कम

लि नीचा कांदा. अ. पु.

करहाटकः करंहाटयतीतिक
रहाटः सएवकरहाटकः, हस्ता
तें दीप्तिमान करितो जो तो. कर
हाट तोच करहाटक. त. गेव्या
चें झाड. अ. पु.

करालः करेणालातिकरमलतिवा
करालः, करानें ग्रहण करितो किंवा
करातें भूषित करितो जो तो. कृ. ला
धा. आदानअ. २ अलधा. भूषणा
दिअ. भयंकर २ दंताळ ३ उंच वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. को. सायल्याचें
तेल. अ. पु. काळी बाभूळ. अ. न.

करिणी करोस्यस्याः करिणी, शुंडा
आहे जीस ती. त. हत्तीण इ. स्त्री.

करिन् करोस्यास्तीतिकरी, शुंडा
दंड आहे ज्यास तो. त. हत्ती. इ. मू. पु.

करिगर्जितं करिणांगर्जितं करि
गर्जितं, हस्तीचें जें गर्जन तें. स.
हत्तीचा शब्द. अ. न.

करिपिप्ली करीवृहत्वात्पि
प्ली करिपिप्ली, विशालत्वास्तव
करीसारखी जी पिप्ली ती. स. ग
ज पिप्ली. ई. स्त्री.

करिश्रावकः करिणाः श्रावकः क

रिशावकः, हस्तीचा जो छावा तो.

स. हस्तीचा छावा ह्यबालक. अ. पु.

करीरः रुणाति किरति कीर्यते वा

करिणं इरयतीति वा करीरः पीडा

करितो विक्षेप करितो अथवा करि

जंतो किं वा गजाप्रत प्रेरित करितो

जो तो. कृ. कृधा. हिंसादि. अ. ३ई

रथा. गति. अ. कारदाचें झाड. अ. पु.

२ वेळूचा कोंब. अ. न. ३घट. अ. पु.

करीषः कीर्यते इति करीषः, रांकि

जंतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप. अ. स.

कलेलें शेण ह्य. गोंवरी. अ. पु. न.

करुणाः करुणावान् करुणा अस्य

स्येति करुणाः, करुणा आहे ज्यास

तो. त. रसांतील एक भेद. अ. पु.

करुणा करुणं करुणा, कारुण्य

करणे जें तें. कृ. कृधा. करण. अ.

रूपा २ करुणारस. आ. स्त्री.

करेटुः केरेटतीति करेटुः, जलाचे

टाचीं शब्द करणारा जो तो. कृ. रेट्

धा. परिभाषण. अ. कंकरेट पक्षि

ह्य. करटोक पक्षि. उ. पु.

करोटिः कंवायुं रोदतीति करोटिः,

वायूचा प्रतीघात करणारी जी ती.

कृ. रुदधा. प्रतीघात. अ. मस्तकांती

ल हाड. इ. स्त्री.

कर्कटः कर्कटुः कर्कंश्चेतवर्णाट

लतीति कर्कटः उः, श्वेतवर्णातें

ह्य. शुभ्रवर्णा जो त्यातें धारण क

रितो जो तो. कृ. रलधा. गति. अ. क

कर्काशि २ कुरलें. अ. पु.

कर्कटकः रुणातीति कर्कटती

तिकटः कर्कत्नासौ कटश्च कर्कटः

स एव कर्कटकः, हिंसा करणारा

असा जो लपून राहणारा तो कर्क

ट तोच कर्कटक स. कुरलें. अ. पु.

कर्कटी करंकटतीति कर्कटी, भेद

नकालीं करकर अशा शब्दातें क

रित्ये जी ती. कृ. कटेधा. वर्षावरणा

दि. अ. कांकडी. इ. स्त्री.

कर्कंधुः कर्कंधूः कंटकंदधाती

ति कर्कंधुः कर्कंधूः, कंटक समुदा

यातें धारण करित्ये जी ती. कृ. दुधा

अथा. धारणादिक. अ. बोरीचें झा

ड. उ. २ ऊ. स्त्री.

कर्करी कर्कनं कर्कः कर्कंरातीति क

र्करी, तंदुलादिकांस शुभ्रवर्णातें दे

त्ये जी ती. कृ. राधा. दान. अ. तांदू

ळधुण्याची रोवळी. इ. स्त्री.

कर्करेटुः कर्करेटति कर्करेटुः,

कर्कशाशिप्रत सूयं गेला ह्य. उत्सा
हाने भाषण करणारा जो तो. क.
रेट्ट्या. परिभाषणअ. करदोकप
क्षि. उ. पु.

कर्कशां कृणातीतिकर् कशातीति
कशाः कर्कशासौ कशाश्च कर्कशाः
सक असा जो हिंसा करणारा ह्य.
वारंवार हिंसा करणारा तो. स. क.
ठिण. अ. पु. न. आ. स्त्री. शुंडारोचनीवनौषधि

कर्कारुः कर्कशुकुवर्णं ऋच्छतीति
कर्कारुः, शुक्लवर्णांतं धारण करि
तो जो तो. क. ऋच्छा. गतिअ. कोहा
का. उ. पु.

कर्चूरः कर्वतीतिकर्चूरः, दर्पितः
जो तो अथवा दर्पित करिते जें तें
क. कर्वथा. दर्पदिअ. आंबेहळद
ह्य. कापूर काचरी. अ. पु. २ सोनें पु. न

कर्चूरकः कर्जतीतिकर्चूरः कर्चू
रएवकर्चूरकः, पीडा करितो जो तो
कर्चूर तोचकर्चूरक त. कचरना
वाची वनौषधि. अ. पु.

कर्णाः कीर्यते शब्दग्रहणायक्षिप्य
ते इति कर्णाः, शब्दग्रहणार्थं योजि
जेतो जो तो. क. कृथा. विसेपअ.
रान. २ सूर्याचा पुत्र. अ. पु.

कर्णजलोकाः कर्णजलोकाः
कर्णस्यजलूकेवकर्णजलोकाः. क
र्णालाजीजलू साररबी ती. स. धी
ण गम वळाजी. स. पु. २ आ. स्त्री.

कर्णाधारः कर्णमरिचंधरतीति
कर्णाधारः, अरिच ह्य. सकाणू
जें त्यातें धारण करितो जो तो. क.
धृञ्धा. धारणअ. सकाणू धरणा
रानावाडी. अ. पु.

कर्णवेष्टनं वेष्टतेनेनवेष्टनं क
र्णस्यवेष्टनं कर्णवेष्टनं, वेष्टितं होतो जे
णें असें कर्णाचें वेष्टन सकर्ण मूषण
ह्य. कुंडल. अ. न.

कर्णिका कर्णस्य अलंकरणं क
र्णिका, कर्णाचें जें मूषण ती. स.
कर्णाचें मूषण. ह्य. ताचवड २ ह
नीच्या सोडेचा अग्रभाग ३ कम
लांतील कोश. आ. स्त्री.

कर्णिकारः कर्णिकाभिचर्तिकर्णि
कारः, कर्णिकेप्रत स्तीकार करितो
जो तो. क. कृथा. पांगान्याचा वृक्ष.
अ. पु.

कर्णिरथः कर्णाचासोरथश्च क
र्णिरथः उह्य वात्य जो रथ तो
स. शिखांस बंसण्या करितां वरुवा

दिकाने आच्छादितकेलेलारथ

अका. पु.

कर्णेजपः कर्णेजपतीतिकर्णेज

पः, कर्णाचे रायीं बोलणारा जो तो

ह. जपथा. व्यक्तवाणी अ. कानां

त दुसऱ्याची निंदा करणारा अ

थवा विसरलेली गोष्ट कानांत

सूचविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कर्तरी कृतंतीतिकर्तरी, छेदन

कर्तृजीती. ह. कृतीथा. छेदन

अ. कातर. ई. स्त्री.

कर्दमः कर्दयतीतिकर्दमः, कु

त्सित शब्दास जो क्वरितो तो ह.

कर्दथा. कुत्सित शब्द अ. चिरव

ल. अ. पु.

कर्पटः कृणातीतिकर् कर्चा

सो पटश्च कर्पटः, प्रस्तेदादि मा

र्जन करणारा जो पट तो. स. फ

उके. २ स्थान. अ. पु.

कर्परः कल्पतेइतिकर्परः, सामर्थ्यकर

णारा जो तो. ह. कूपूथा. सामर्थ्य अ.

शिशेगत अस्थिरबंड, कृपाळ. अ. पु.

कर्परी कल्पतेइतिकर्परी, सामर्थ्य-

विशिष्ट जीती. ह. कूपूथा. सामर्थ्य

अ. अपकार शक्ति देणारे असें

सोरचूत. ई. स्त्री.

कर्पूरं किरतीतिकर्पूरं तइति पूरः

कर्चासो पूरश्च कर्पूरः, कर् ह्य. धा

वल्यानें प्रसार पावणारा असा जो पू

र ह्य. धट्ट झालेली किंवा जमलेली

वरिका ती. स. कापूर. अ. पु. न.

कर्बुरः कर्वतीतिकर्बुरः, हिंसा क

रितो जो तो. ह. कर्वथा. हिंसादि ३

राक्षस. अ. पु.

कर्बुरः विग्रहादिसर्वकर्बुर शब्दा

प्रमाणे. राक्षस. अ. पु. २ चित्रवर्ण

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ आंबेह

कट. अ. पु. ४ सोने. अ. न.

कर्बुरं कर्वत्यनेन कर्बुरं, गर्व करि

जेतो जेणे करून ते. ह. कर्वथा.

दपं अ. आंबेहकट. २ सोने. अ. पु.

कर्बुरकः कर्वत्यनेन कर्बुरः स एव

कर्बुरकः, मदयुक्त होतो जेणे तो

कर्बुर तोच कर्बुरक. त. ज्यास क

चर असें ह्याणतात तो वनस्पतिवि

शेष. अ. पु.

कर्मकरः कर्मकरोतीतिकर्मकरः,

कर्मकार जो तो. ह. अकारणे. वेतनो

पजीवीचाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मकारः कर्मकरोतीतिकर्म -

कारः, वेतननयेतां कर्म करि तो जो
तो. इत्यादिपूर्वीचा शब्दा प्रमाणे.

वेतन घेतल्या बांचून चाकरी करणा
रा. वि. अ. पु. न. इ. स्त्री.

कर्मक्षमः कर्मसक्षमः कर्मक्षमः,
कर्म करण्याविषयीं जो क्षम तो. स.
काम करण्यास जो समर्थ तो. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मठः कर्मणिघटते इति कर्मठः,
कर्माविषयीं व्यापार करितो जो तो.
त. कर्मभूर ह्य. आरंभिलेलें काम
सिद्धीस नेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मण्यभुक् कर्मण्यभुंक्ते कर्मणि
भुक्, चाकरीचा पेशानें उपजीव
न करणारा. कृ. भुजधापालनादिअ. पु.

कर्मण्या कर्मणासंपद्यत कर्मण्या,
क्रिये करून संपादिजेत्ये जीनी. त.
चाकरीचा पेंसा. आ. स्त्री.

कर्मदी कर्मदेन प्रोक्तं भिक्षुसूत्र
मधीने कर्मदी, कर्मदक्षीनेने प्रो
क्त भिक्षुसूत्रातें अध्ययन करणा
रा जो तो. त. सन्याशी. इ. पु.

कर्मशीलः विग्रहादिसर्वकार्य
शब्दाप्रमाणे.

कर्मशूरः कर्मणिशूरः कर्मशूरः,

कर्मविषयीं जो शूरतों. स. अर्थादि
सर्वकर्मठशब्दाप्र.

कर्मवृत्तं कर्मणिवृत्तं कर्मवृत्तं, क
र्माविषयीं जें वृत्ततें. स. अपादान
ह्य. कर्मसंबंधीं जें बंधादिकांचें गायनतें जन

कर्मसचिवः कर्मससचिवः क
र्मसचिवः, कर्माचे बायीं जो सचि
व ह्य. सहाय तो. स. बुद्धिसचिवा
हून निराळा कर्मोपयुक्त सचिव जो
तो. अ. पु.

कर्मारः कर्मक्रियामृच्छतीति क
र्मारः, नानाविध क्रिये प्रत गम
न करितो ह्य. तदुपयोगी जो तो.
कृ. मृच्छधा. गमनअ. वेळ. अ. पु.

कर्मीरः किरतीति कर्मीरः, शो-
भातिशयाचा प्रक्षेप करितो ह्य.
देतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ.
चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मेन्द्रियं कर्मसाधकमिन्द्रियं क
र्मेन्द्रियं, कर्माचें साधक ह्य. संपा
दकजें इंद्रिय तें. स. हात पायशु
द उपस्थ बाणी त्या प्रत्येकाचें ना
व. अ. न.

कर्षः कर्षतीति कर्षः, उच्चानोप
योगी जो तो. कृ. कृषिधा. विलेख

नअ-पांच गुंजाचा एकमासा

अशा सोळा माशांचा जो तो घास

तोळा असें हि ह्मणतात. अ. पु. न

कर्षकः कर्षतीतिकर्षकः, भूमि

विलेरवन करणारा जो तो. इत्या

दिपूर्वांचा श. प्र. कृषिकर्म करणा

रा. अ. पु.

कर्षणिः कर्षनिमज्ञः कर्षणिः,

पुरुषाच्या मनाचें कर्षण ह्म. आक

र्षण करित्ये जीती. कृ. कृषधा.

विलेरवन अ. व्यभिचारिणी स्त्री.

ईका. स्त्री.

कर्षफलं कर्षतीतिकर्षं, कर्षफ

लंयस्यसः कर्षफलः, कफादिका

चें नाशक आहे फल जाचें तें. स.

बेहड्याचा वृक्ष याच्या फळाचा -

त्रिफला दूर्वांत उपयोग करितात. अ. पु.

कर्षुः कर्षणं कृष्यते कर्षति वा कर्षुः

कर्षणं जें तें किंवा कर्षिजं तें जें

अथवा विलेरवन करित्ये जीती.

कृ. कृषधा. विलेरवन अ. केलें

ली लहान नदी २ जीविका. ऊ.

स्त्री. शोणीचा विस्तव. ऊ. पु.

कलः कडतिमाद्यत्पनेनेतिकल

संदशुक्त होतो जेणें करून तो.

कृ. कडधा. मदअ. अस्यष्टाक्षर-

असामधुरशब्द. अ. पु.

कलकलः कलतेकलतीतिवा

कलः कलादधिकलः कलकलः, श

ब्द करितो जो तो कल अतिशयें क

रून जो शब्द तो कलकल- समा

सदृत्ति. कोलाहल शब्द.

अ. पु.

कलंकः कलमतिकल कलचासा

बंकश्चकलंकः, आक्षेपकाशी-

जें लंछन तें. स. चिन्ह

२ दोषारोप ३ लोहमल ह्म. कीट

अ. पु. छिं.

कलत्रं गडयति गड्यते वा कलत्रं,

निबद्ध किंवा सिक्त होतें जें तें. कृ.

गडिधा. सेचनादि अ. कमर. २ वि

वाहित स्त्री. अ. न.

कलधौतं कलोमलः धौतोस्यकल

धौतं, मल आहे धौत ह्म. धुतलेला

जाचा तें. स. सोनें. २ रुपें. अ. न.

कलंबः कल्पते इति कलंबः, शत्रू

वरटाकिजेतो जो तो. कृ. कलधा.

क्षेप अ. बाण २ देंठ. अ. पु.

कलभः कलते इति कलभः, सु

शोभित मंड गमन करितो जो तो.

क. कलधा. गतिअ. हत्तीचा छावा
अका. पु.

कलंबी केनकेलंबतेइतिकलंबी.
वायूनें धंस होणारी जी ती. उदका
चेटायां स्वसन पावत्ये जी ती. क.
लबिधा. अवस्सनअ. शाकविशे
ष जिला कळवी असें झणनात ती.
ई. स्त्रीलिं.

कलरवः कलः रवोयस्यकलरवः,
अच्यक्त मधुर आहे शब्द जाचा तो.
स. पारवा या नावाचा पक्षि. अ. पु.

कललः कलतेइतिकललः, शुक्र
शोणितमिश्रितानें बुहुदाचे पूर्षव
र्ति राहते जें तें. क. कलधा. गत्यादि
अ. शुक्र शोणिताचें मिश्री भवन.
अ. पु. न.

कलविकः कलंविंदितिकलविकः
अच्यक्त शब्द करितां जी ती. क.
विदिधा. अवयव अ. विमणी ना
वाचा पक्षि. अ. पु.

कलशः कलंश्यतीतिकलशः अ
च्यक्त जेसें होय तेसें शोभतो जो तो.
क. शोधा. तनूकर अ. तांब्या. अ. पु. न.

कलशिः कलशी कलंश्यती
भिकलशिः, कलस. अजीर्ण किं

वाशुक्र यातें कृश करित्ये जी ती. किं.
वा कलस. अच्यक्त शब्द उदक पूरण
समयां करित्ये जी ती. क. शोधा. तनू
करणअ. डवला पिठवण घानावा
बी वनेषधि २ कळशी ह. पागर.
इ. २ ई. स्त्री.

कलसः कलसी केनजलेनल
सनीति कलसः, जलानें शोभतो
तोव ती. क. लसधा. संश्लेषादि अ.
अर्थादि कलश शब्दा प्रमाणें.

कलहंसः कलोमधुरवाक् हंसः क
लहंसः, मधुरवाक् ह. सस्वर अ
च्यक्त शब्द करणारा जो हंस तो स.
बदक नावाचा हंस पक्षि विशेष अ. पु.

कलहः कलस्यहननंकलहः, मधु
रधनीचा जो नाशक तो. क. हनधा.
हिंसा अ. भांडण. अ. पु.

कला काष्ठात्कलयतीतिकला, का
ष्ठातें कलव करित्ये जी ती. क. कल
धा. संख्या अ. चंद्र मंडलाचा षो
डशांश. २ तीस काष्ठात्परु जो काल
ती एक कला ३ गीत वाद्यांती लघ्वीण
ता ४ अंश ५ वृद्धि. आ. स्त्री. कल
तें कलतिवा कला शब्द मुख ग्रह
ण कर्त्ये तिला हि कला हे नाव.

कलादः कलाभादत्तेइतिकलादः,
सूत्रवर्णादिकांपासून अंशग्रहण क
रितो जो तो. क. दुदात्रधा. दामअ
सोनार. अ. पु.

कलानिधिः कलानिधीयतेअत्रे
तिकलानिधिः, कलास. षोडशक
लाजात्या राहाताहेत ज्याचेठायीं
तो. क. ध्राजूधा. धारणपोषणअ.
चंद्र. इ. पु.

कलापः कलाभाप्रोतिआयनेनेन
वाकलापः, कलास. शोभादिप्र
वीणताजी तीतें पावतो किंवा ती
शास होइजेतो जेणें तो. क. आपू
धा. व्याप्तिअ. भूषण २ मयूर पिच्छ
३ बाणाचा भाता ४ मसुदाय ५ मे
खला. अ. पु.

कलायः कंवायुंलातीतिकलायः,
वायूग्रहणस. वायूचें उत्पादन क
रणारा जो तो. क. लाधा. आदानअ.
गराणा. अ. पु.

कलिः कळनंकळयतिवाकलिः, क्षेपणअय
वा संख्यानजें तो. किंवा दु. रवानें.
घालविजेतो जो तो. कलयतिकला
तेवाकलिः. दु. रवानें पराहत्तंजो तो.
क. कळथा. क्षपणअ. संख्यानवग

तिअ. कलह २ कलियुग. ३ युद्ध
४ मूर. अ. पु. ५ कलिका. इ. स्त्री.

कलिका कलयतीतिकलिका, म
नाचें आकलन करित्येजी ती. क.
कळथा. संख्यानअ. फुलांची क
ळी. आ. स्त्री.

कलिकारकः कलिकरोतीतिक
लिकारः सएवकलिकारकः, क
लीतें स. दु. रवातें करितो जो तो क
लिकार तोच कलिकारक. त. का
रेकरजाचें झाड. अ. पु.

कलिंगः कैमूर्ध्निकलिंगचूडायस्य
सकलिंगः ऋच्छतीतिवाकलिंगः
मस्तकीं आहे चूडारूप चिन्हजाचा
तो अथवा रोग नाशाप्रत जातो स.
तन्निवारक जो तो. स. क. गम्ल
धा. गतिअ. कुड्याची शेंग. २ मस्त
कचूड यानावाचा पक्षि. अ. पु.

कलिद्रुमः कलेद्रुमः कलिद्रुमः
कलि संबंधी जो दुम स. कलियु
गीं हि स्वकार्य संपादनीं जो उत्तमवृह
तो. स. धाटिंगीचें झाड. २ वैहवा
चें झाड. अ. पु.

कलिमारकः कलिमारयतीति
कलिमारः सएवकलिमारकः,

कलातें ह्य. दुःखातें पुष्ट करितो
जो तो. अर्थादि कलिकारकश
ब्दाप्रमाणें.

कलिलं कल्पते इति कलिलं, दुः
स्वानें गणिजेतें ह्य. कष्टानें परि
हृत करिजेतें जें तें. क. कलधा. श
ब्दसंख्यानअ. तुरधिगम ह्य. दुःप्र
वेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कलुषं कल्पते चित्रगुप्तेन गण्यते
इति कलुषं, लुषतीति लुषं कस्यज
लस्य लुषं कलुषं वा, चित्रगुप्तानें ग
णिजेतें जें तें. किंवा जलनाशक
जें तें. क. कलधा. संख्यानअ. २ स
पाप. अ. न. २ गदुक. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

कलेवरं कलेअच्यक्तधनौवरं क
लेवरं, अच्यक्तधनीविषयीं ह्य. तो
करण्याविषयीं जें श्रेष्ठ तें. स. श
रीर. अ. न.

कल्कः कल्पते इति कल्कः, नीच
त्वे कस्तूर बोलिजेतो जो तो. क. क
लधा. शब्दसंख्यानअ. पुरीष. २
पाप. को. तेल. तूप. कानातील मल
पापाशय. अ. पु.

कल्पः कल्पते विकरुद्धलक्षणयाक्षी

यंते अत्रेति कल्पः, कलासंसाधुः
कल्पो वा, विकरुद्धलक्षणानें नाश
पावतात जाचेवरीं तो. अथवा क
लांविषयीं जो निपुण तो. क. कल
धा. क्षेपअ. ब्रह्मदेवाचा एकदि
वस. २ विधि. ३ नीति ४ प्रलय. ५
संगरहित. अ. पु. ६ सदृश. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कल्पना कल्पनं कल्पना, पल्या
णाद्यारोपणें करून हत्ती तयार क
रणें किंवा वितर्क करणें जें तें. क.
कूपधा. सामर्थ्याअ. हत्तीवर ब
सण्या करितां हत्ती सज्ज करणें.
२ तर्क. आ. स्त्री.

कल्पवृक्षः कल्पस्थवृक्षः कल्पवृ
क्षः, इच्छित पदार्थांचा देणारा
जो वृक्ष तो. स. कल्पतक. अ. पु.

कल्पांतः कल्पस्थअंतः कल्पांतः
कल्पाचा जो अंत तो. स. प्रलय
काल. अ. पु.

कल्मषं शभकर्मस्यतिसमाप्तं
करोतीति कल्मषं, शभकर्मन
ष्ट करितें जें तें. क. षोधा. अंतक
र्मअ. पाप. अ. न.

कल्माषः कल्पाचा सौमाषश्चक

ल्लाषः, स्रंदरअसा जो माषव
र्णतो. स. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

कल्प्यं कलयतिमंगलभितिकल्पं,
मंगलदेतो जो तो. कृ. कलधा. सं
स्थानअ. प्रातः. काल. अ. न. २द
क्ष. स्र. कुशल. ३. सिद्ध. ४. निरो
गी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्या कलास्रसाधुः कल्या, क
लेचा रायी जी साधुती. त. शकभ
वाणी. आ. स्त्री.

कल्याणं कल्पनीकजलंप्रणती
तिकल्याणं, नीकजल्वार्ते करितें
जें तें. कृ. अणधा. प्राणनअ. स्र.
स्वरूपता. अ. न.

कल्लोलः कल्लंतेनद्यः अनेनेति
कल्लोलः, अव्यक्तशब्दकरिताहे
त नदी जैणं करून तो. कृ. कल
धा. अव्यक्तशब्दअ. मोठीलार.
अ. पु.

कल्हारं कस्यजलस्यहावइवक
ल्हारं जलामजें हाराप्रमाणेशो
भादेणारें तें. स. कमलविशेष.
अ. न.

कवचः कवातंधंचयतीतिकव

चः, वायुनिवारणकरणावा जो
तो. कृ. बंधुधा. प्रलंभनअ. चिल
खत. अ. पु. न.

कवरी वृणोतीतिवरी, कस्यस्र
स्वस्ववरी, आच्छादनकमित्येजी.
तीवरी सरवाची जी नाशकर्त्रीती.
स. कानफोडी धानावाचीभाजी. ई.
स्त्रीलिं.

कवलः कैनवलतेइतिकवलः,
सुखानें ग्रहणकेला जातो जो तो.
कृ. बलधा. संवरणअ. ग्रास. अ. पु.

कवारं कंवरतीतिकवारं, वायू
प्रतस्तब्ध अथवा मस्तकातें वेष्टि
त स्र. सवालित करितें जें तें. कृ. व
टधा. वेष्टनअ. रुपाटस्र. दार. अ.
न. ई. स्त्री.

कविः कवतेइतिकविः, परिप
त्य कमितो जो तो. कृ. कुडुधा. श
ब्दअ. पंडित. २. शककाचार्य. इ. पु.

कविका कवतेइतिकविका, कट्
कट् शब्दकरणावी जी ती. कृ. कु
डुधा. शब्दअ. काडुयाळी स्र. ल
गाम. आ. स्त्री.

कवियं कवतेइतिकवियं, शब्द
करितें जें तें. कृ. कुडुधा. शब्दअ.

घोड्याच्या सुवरास बांधण्याचें स
धनजास सरोसर असें सणता
ततें. अ. न.

कवोष्ठां ईषदुष्ठांकवोष्ठां, किंचि
तुष्ठाजें तें. स. यत्किंचित्ऊन.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कव्यं कूयतेपितृभ्यइतिकव्यं, पि
तरां कारणं देइजेतें जें तें. क. कु
धा. शब्दअ. पितरांच्या तृम्यर्थ
दिलेलें अन्नादिक. अ. न.

कशा कशातीतिकशा, हिंसन क
भित्येजीती. क. कशाधा. हिंसाअ.
घोडे वगैरे जनावरास मारण्या
ची रज्जु जिला चाबूक असें स
णतात ती. आ. स्त्री.

कशाहः कशामर्हतीति कशाहः,
कशाघाताप्रत योग्य होतो जो तो.
क. अर्हधा. पूजाअ. चाबूक मा
रण्यास जो योग्य तो. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

कशिपुः कशातीतिकशिपुः, पोष
णवशीतादि निवारण करितो जो
तो. क. कशाधा. हिंसाअ. अन्न. १
वस्त्र. उ. पु. न.

कशेरुका कंवायुंशृणातीतिकशो

कः, कशेरुकासैवकशेरुका, वायू
चा नाश करणारी जीती कशेरुती
चकशेरुका. त. पाठीचाकणा. आ.
स्त्रीलिं.

कश्मलं कशनंकश्मलं, मूर्छनजें
तें. क. कशाधा. हिंसाअ. मूर्च्छाअ. न.

कश्यं कशामर्हतिकश्यतेनेन वा
कश्यं, चाबुकामजें योग्य अथ
वा ताडन करिजेतें जेणें तें. त. १ क.
कशाधा. हिंसाअ. अम्बान्नामध्य.
२ मद्य. अ. न. ३ काठीनें मारण्या
स योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कषः कषतीतिकषः, क्ववर्णादिस्त्री
णकरितो जो तो. क. कषधा. हिंसा
अ. कसोरीचा दगड. अ. पु.

कषायः कषतिकंठकषायः, कंठविकार
नाश करितो जो तो. क. पू. श. प्र. तु
रतरस. अ. पु. २ स्रगंधि. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री. ३ बुकावगैरे अंगवा
ग. ४ उरणें. अ. पु. न.

कष्टं कष्यतेस्यकष्टं, पीडा करिजे
ली जीती. क. कषधा. हिंसाअ. श
रीरपीडा. २ दुःख. अ. न. ३ दुरधि
गम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कस्तूरी कसतिगंधोस्याः कस्तू

शी, उत्तमगंध उत्सन्न होतो जी पा
सून ती. कृ. कसधा. गत्यादि अमु
गमद. ई. स्त्री.

कंसः कस्यत इतिकंसः, इच्छिजेतो
जो तो. कृ. कसुधा. कांतिअ. दुग्धा
दिप्राशन करण्याचें पात्र. अ. पु. न.
२द्वैत्य. अ. पु.

कंसारातिः कंसस्य अरातिः कंसा
रातिः, कंसान्चाजो अयाति ह्य. श
शुतो. म. विष्णु. इ. पु.

कङ्कः कङ्क इति शब्दं के जले वाह्यती
तिकङ्कः, कयाप्रकारे कंरून अथवा
जलाचे गयीं शब्द कभितो जो तो. कृ.
हेत्र्या. शब्दादि अ. पक्षिविशेष अ. पु.

काकः कायतीतिकाकः, काका या
प्रकारे कवोर शब्द करणास जो तो.
कृ. कैथा. शब्द अ. कावळा. अ. पु.

काकचिंचा. काचचिंचिः काक
चिंचि काकवर्णाचिंचाकाकचिंचा.
कृष्णवर्ण अशी जी चिंच ती. म.
गुंजा. आ. २३. ३ ई. स्त्री.

काकतिंदुकः काकानां तिंदुक इव
काकतिंदुकः, काकांला जो तिंदुक
दृष्टा साररवाप्रिय तो. म. काजवा.
जास कुचला क्षणतात तो. अ. पु.

काकनामिका काकस्येवनामिका
यस्यास्माकाकनामिका; काकासाभि
रवी आहे नामिका जीची ती. म. का
कजंघायानांवाची औषधि. जिला
कावळी क्षणतात ती. आ. स्त्री.

काकपक्षः काकस्य पक्ष इव काक
पक्षः, कावळ्याचा पक्षा साभिरवा
जो तो. म. लहान मुलाची शेंठी. अ. पु.

काकपीलुकः काकानां पीलुविका
कपीलुकः, काकैः पील्यते वा, का
कांला जो पीलुफला साररवा ह्य. अ
कौडतुल्य अथवा काकांनीं जो प्र
तिष्ठंभित ह्य. वेष्टित तो. म. कृ. पी
लधा. प्रतिष्ठंभ अ. काजवा. अ. पु.

काकमाची काकान्मंचत इतिका
कमाची, काकांतें धारण कभित्ये जी
ती. कृ. मचिधा. धारणादि अ. अ
र्थ काकनामिकाश. प्र. ई. स्त्री.

काकमुद्गा काकेनेषज्जलेन मुदंग
च्छतीतिकाकमुद्गा, यत्किंचिज्जला
नेहर्ष पावत्ये जी ती. कृ. गम्लधा. ग
तिअ. गानसूग. आ. स्त्री.

काकली ईषत्कालः काकली, यत्किंचि
त् जो अव्यक्त धनि तो. अव्यक्त आ
णिमधुर असा शब्द. ई. स्त्री.

काकांगी काकस्येवांगंयस्याः साका
कांगी, काकासारसो आहेत अंगे
जीर्णीती. स. अर्थ काकनासिका
श. प्र. ई. स्त्री.

काकिणी ककनंकाकं काकमणाती
तिककिणी, चांचल्याप्रत स्वीकृत
करित्ये जीती. क. अणधा. शब्दअ.
तागडीचा दांडा. २ पैशाचा चतुर्थी
श. ३ गुंजा. ४ कवडी. ५ तुलामाना
चा चतुर्थीश. ई. स्त्री.

काकुः कृष्यतइतिककुः. मनुष्यास
चंचल करिजेत्ये जीती. क. ककधा.
लौल्यअ. शोक भयादिके करूनवि
रुद्धार्थक जो उच्चार ती. हा स्वरवि
शेष आहे. उ. स्त्री.

काकु.दं ककुदिस्यैषेशिरसिभवंका
कुदं, मस्तकाचे राशी झाले जें तें.
त. दाकु. अ. न.

काकेंदुः काकानांकाकवर्णानांइंदुः
काकेंदुः, कावव्याचें किंवा कृष्णव
र्ण वृक्षाचें जें परमैश्वर्य तो. स. कु.
चल्याचा वृक्ष. उ. पु.

काकोदुंबरिका काकथियाउदुंब
रिकाकाकोदुंबरिका, काकाला इ
ह जीउदुंबरिका ती. स. बोरगाडा

किंवा खर्वत यानाचा वृक्ष. आचं.
स्त्री.

काकोदरः काकस्येकउदरमस्यका
कोदरः, कावव्यासारसो आहे पो
ट जाचें तो. स. सर्प. अ. पु.

काकोलः ईषलोलतीतिकाकतेइ
तिवाकाकोलः, यत्किंचित् संश्लि
ष्टता करितो किंवा चंचल होणारा जो
तो. क. कुलधा. संस्थानादिकअ.
२ ककधा. लौल्यअ. काकमेचकना
वाचें विष. अ. पु. न. २ डोमकावळा.
अ. पु.

काक्षा कांक्षणांकाक्षा, इच्छा जीती.
क. काक्षिधा. कांक्षाअ. वांच्छा. आ.
स्त्री.

काक्षी कक्षेभवाकाक्षी, कक्षाचे रा
शी ह्य. कक्षीसन्ध फ्रूमध्य प्रदेशीं
जीउसन्धती. त. तूर. ई. स्त्री.

कान्वः कांचते कच्यतेत्रवाकाचः.
प्रकाशमान अथवा बंधन करिजे
तो जीतो. क. काचिधा. दीस्यादिअ
बांगडखार. २ शिकें. ३ काच बिंदु
नावाचा नेत्र रोग. अ. पु.

कान्वस्थाली कान्वस्थकाण्यस्य
स्थालीकान्वस्थाली, कृष्णवर्णाची

(१६२) (का.) विग्रहकोश. (का.)

पात्रभूत जीती. स. पाउली नाबा
ची वनस्पति. ई. स्त्री.

काचितं काचेभूतं काचितं, शिक्ष्या
चेरायी जें श्रुत हा. स्थापित तें. शि
क्सावर देवलेले. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

कांचनं कांचते इति कांचनं, शोभ
तें जें तें. क. काचिधा. दीस्यादिअ.
स्रवर्णः अ. न.

कांचनाढ्यः कांचनस्य आढ
योयस्य कांचनाढ्यः, सोन्याचें आ
हे नाम जास तो. स. नागचांफा.
अ. पु.

कांचनी कांचतेन या कांचनी, दी
प्ति करि जेत्ये जीणें ती. क. काचि-
धा. दीप्तिअ. ह्रस्व. ई. स्त्री.

कांचिः कांची कांचत इति कांचिः,
दीप्तिमती अथवा बद्ध करि जेत्ये
जी ती. क. काचिधा. दीप्तिबंधन
अ. कमरपेट्टा या नावांचें स्त्रियां
चें श्रूषण. इ. स्त्री.

कांचिकं कांचयतीति कांचिकं, पी
डा करणारें जें तें. वृत्त्यादिपूर्वींच्या
शब्दाप्र. कांचिक. अ. न.

कांचिकं अंजनमंजिकाके अंजि

कास्य कांचिकं, उदकाचे रायीं आ
हे चक्ति जाची तें. क. अंजूधा. अ
त्त्यादिअ. कांचो. अ. न.

कांडः कणतीति कनतीति वा कांडः,
शब्द करितो अथवा दीप्तिमान किं
वा गमन करितो जो तो. क. कणधा.
शब्दअ. २ कनीधा. दीस्यादिअ.
दांडा. २ वाण. ३ निरुद्ध. ४ गर्व. ५
प्रसंग. ६ उदक. अ. पु. न.

कांडपृष्ठः कांडानि पृष्ठेयस्य कांडपृ
ष्ठः, शस्त्रेण आहेत पृष्ठभागी जाचा
तो. स. शस्त्रानें लढाई करणारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडपृष्ठः पृष्ठकांडेन कांडपृष्ठः,
स्पर्शित स. गृहीत आहे पृष्ठस्य. श
स्त्रजाणें तो. स. वृत्त्यादि सर्वपृ. श. प्र.

कांडवान् कांडोस्यास्तीति कांडवान्,
बाण आहे जास तो. त. बाणानें ल
ढणारा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

कांडीरः विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या श.
प्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडेस्तुः कांडेने स्तरिव कांडेस्तुः,
कांडस्य पर्वतेणें करून जो उसा सा
रखा तो. स. कोळसंदा कोलिस्ता
या नावाची वनोपधि. उ. स्त्री.

कातरः ईषत्तरतीतिकातरः, भा
यादिकाने चकित होतो जो तो.
रू. तृधा. पूवनादिअ. क्षुधा तृषा
अथवा भय इत्यादिकाने व्याकुल
झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कात्यायनी कतस्यापत्संकात्याय
नी, कतऋषीची जी कन्या ती. त.
पार्वती. २ अर्धवृद्धाव विधवा अस
न तांमडे वरुच नेसणारी स्त्री. ईका
रांत. स्त्री.

कादंबः कदंबेसमूहेभवः कादंबः.
समूहाचेदायीं उत्पन्न जो तो. त. हं
सविशेष. जास बदक असें झणता
त तो. अ. पु.

कादंबरी कदंबेजातोरसकादंब-
स्तंरातीतिकादंबरी, कादंबरसा
तदत्ये जी ती. रू. राधा. दानअ. म
द्य. २ ग्रंथविशेष. ई. स्त्री.

कादंबिनी कादंबाः फलहंसाः सं
त्यस्या इति कादंबिनी, अनुगमन
करणारे आहेत कलहंस जीस ती
त. मेषपंक्ति. ई. स्त्री.

काननं कंजलं अननं जीवनं यसा
तकाननं, जल आहे जीवन जा
वें तें. स. अरण्य. अ. न.

कानीनः कन्याया अपत्संपुमान्
कानीनः, कन्येचा जो पुत्र तो. त.
अविवाहित कन्येचेदायीं झालेला
पुत्र. कर्णादिक. अ. पु.

कांतं कम्पतेस्मकांतं, इच्छिते जें
तें. रू. कमुधा. कांतिअ. सुंदर. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पति. अ.
पु.

कांतलकः कम्पते इति कांतः लक
तीतिलकः कांतश्चासौ लकश्च कां
तलकः, दीप्तिमान असा जो नंद
नीय तो. स. नंदीनामक वृक्ष. जास
नादरुरव असें झणतात तो. अ. पु.

कांता कम्पतेस्म इति कांता, इच्छि
जेत्ये जी ती. रू. कमुधा. कांतिअ. म
नोहरण करणारी बायको. आ. स्त्री.

कांतारः कांतं मनोजं कच्छतीति
कांतारः, शूराज्ञेप्रत जो प्राप्त झ. ग
मनयोग्य तो. रू. ऋधा. गतिअ.
चीर व कंदक इत्यादिकानी दुर्गम
जो मार्ग तो. २ छिद्र ३ उसाचा ए
कपेद. अ. पु. न. को. मोठें अरण्य.

कांतारकः कांतं स मृच्छतीति कां
तारः कांतार एव कांतारकः, उरु
घरसांतें देतो जो तो कांतार तोच

कांतारक. उसांतीक एकभेद.

अ. पु.

कांतिः कमनंकांतिः, इच्छाअथ वा शोभाजीती. क. कमुधा. कांति

अ. स्पृहा. २ कांति. इ. स्त्री.

कांदविक्रः कंदौसंस्कृतंकांदवं, त

स्यष्यमस्य कांदविक्रः, पाचविशे

षाचेरायीं संस्कृतजं अन्नतं. आ

हे पण्य जाचें तो. त. तैलपृतादिप

क पदार्थ करून विक्रणारा. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

कांदिशीकः कांदिशंयामीत्याइ

कांदिशीकः, कोणत्यादिशे प्रत-

यमन करूं या प्रकारें करून विचा

र करितो जो तो. त. भीतीनें प

कणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

काद्रवेयः कद्रापत्संकाद्रवेयः,

कद्रुचें जें अपत्य ह्म. बालक तें.

त. सर्पविशेष. अ. पु.

कापथः कुत्सितः पंथाः कापथः,

कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुमार्गह्म.

वाईरस्ता. अ. पु.

कापोतः कपोतानांसमूहः कापोतः

कपोतांचा जो समूह तो. त. कपो

तपक्षांचा समुदाय. २ सजीवा

र. अ. पु.

कापोतांजनं कपोतस्येदंतद्वर्ण

लाकृपोतं कपोतंचतदंजनंच

कापोतांजनं, कपोतवर्णसदृशजं

अंजन तें. स. कपोतवर्णासार

खें अंजन ह्म. औषध. अ. न.

कामः काम्यतेनेनेतिकामनंवाक्य

मः, स्त्री आदिविषय इच्छिताहे

त ज्याचा योगानें अथवा इच्छाजी

तो. क. कमुधा. कांतिअ. मदन. २

स्पृहा. अ. पु.

कामं कामनं काम्यत इति वाक्यं,

इह न किंवा इच्छिजे तें जें तें. क. क

मुधा. कांतिअ. अनि. उनें अनुम

तीती. २ असूयापूर्वक स्वीकार,

यथेच्छ. अथ.

कामगामी. कामंगामी कामंय

येष्टं गमनशीलः कामगामी, यथे

ष्टं गमन आहे सभावजाचा तो. क.

गम्ल्या. गतिअ. स्वेच्छाचारी ह्म.

यथेच्छ गमन करणारा. वि. इन्.

पु. न. ई. स्त्री.

कामनः विग्रहादिसर्व कामुकशब्द

प्रमाणें.

कामपालः कामंपालयतीति का-

मपालः, कामार्ते पालन करितो
जो तो. कृ. पालथा. रक्षण अ. ब
लशम. अ. पु.

कामयिता विग्रहादिकामुकशब्द
प्रमाणे. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

कामिनी मृगान्कामोरस्यस्याः का
मिनी, मोवा आहे काम जीसती.
त. कामातुर झालेली स्त्री. २ वक्षा
वा विजातीय अंकुर. ई. स्त्री. को.
सामान्य विलासिनी स्त्री.

कामुकः कामयतेसोकामुकः, वि
षयाची इच्छा करितो जो तो. कृ.
कमुधा. कांतिअ. कामातुर झाले
लापुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कामुका कामयतेइतिकामुका,
इच्छा करित्ये जी ती. कृ. कमुधा.
कांतिअ. धनादिकाची इच्छा क
रणारी स्त्री. आ. स्त्री.

कामुकी कामयतेइतिकामुकी,
मैथुनाची इच्छा करित्ये जी ती. वृ
त्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्र. जिला
फार मैथुनाची इच्छा आहे अशी
स्त्री. ई. स्त्री.

काम्यदानं काम्यस्यदानं काम्य
दानं, काम्य तुलादिकांचें जें दा

न तें. स. जापासून कांहीं एक मि
ळावें अशा बुद्धीनें केलेलें दान. अन.

कांपित्यः कंपिलाया अदूरेभवः
कांपित्यः, कंपिलेच्या जवळ जो
उत्पन्न तो. त. शुंडारोचनी नामक
वनोषधि. अ. पु.

कांपिल्लः कंपतइतिकंपिल्लः सए
वकांपिल्लः, कंपायमान होतो तो.
कंपिल्ल तोच कांपिल्ल. त. शुंडारो
चनी नामाची वनोषधि. अ. पु.

कांबलः कंबलेन परिवृतोरथः कां
बलः, कंबलानें वेष्टित जो रथतो.
त. कांबल्यानें पांपुरलेलारथ. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांबोजः कंबोजेषु भवः कांबोजः,
कंबोज देशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो.
त. कंबोज देशांतला घोडा. अ. पु.

कांबोजी कंबोज देशे भवा कांबो
जी, पूर्वी कंबोज देशाचे ठायीं जी
उत्पन्न ती. त. रान उडीद. ई. स्त्री.

कांबविकः कंबुशिल्पमस्य कांब
विकः, कंबु हल. वलयादि आहे
शिल्प जाचें तो. त. कासार. अ. पु.

कायं कः प्रजापतिर्देवतास्य कायं,
प्रजापति आहे देवता जाची तें.

त. अन्नाभिका आणि कनिष्ठिका
ह्या अंगुलीचें मूळ. अ. न.

कायः चीयते अन्नादिभिरितिका
यः, अन्नादिकाने पुष्ट होतो जो तो
ह. चिञ्धा. चयन अ. देह. अ. पु. न.

कायस्था कायस्तिष्ठत्यनयाकाय
स्था, देह राहतो जिच्या योगाने
ती. ह. षाधा. गतिनिवर्तन अ. हि
स्व्याचें झाड. आ. स्त्री.

कारणां कार्यते नेनेतिकारणं, ह
तिकरिजेत्ये जेणें करून तें. ह. ह
ञ्धा. करण अ. काथाचें साधन.
अ. न.

कारणा कारयति दुःखमितिका
रणा, दुःखातें करित्ये ह. दैत्ये जी
ती. ह. दु. ह. ञ्धा. करण अ. नर
कपीडा. आ. स्त्री.

कारणिकः कारणेभ्यश्चरतीतिका
रणिकः, प्रमाणाने अर्थ निश्च
य करितो जो तो. त. प्ररीक्षा कर
णारा. वि. अ. पु. ह. आ. स्त्री.

कारंडवः रमणंरंडः ईषत्रंडः
कारंडः, कारंडवातीतिकारंडवः,
ईषत्र रमणयुक्त गमन करणारा
जो तो. ह. वा. गत्यादि अ. प.

क्षिविशेष जास करडुवा असें ह
णतात तो. अ. पु.

कारवी करवस्यमयूरस्येचंकारवी,
कारणंकाः कारभवतीतिवाकारवी,
मयूरसंबंधीं ह. तच्छिरसदृश
जीती. अथवा रोगनाशपूर्वकश
रीररक्षण करित्ये जीती. ह. अव
धा. गत्यादि अ. मोर शेंडा ह.
अजमोदा. २ शोपेची भाजी. ३
हिंगु वृक्षाची पत्री. ४ काळेंजिरें.
ई. स्त्री.

कारवेल्लुः कारवेल्लुतीतिकारवेल्लुः,
कार ह. रोग जो त्यातें उत्पन्न क
रितो जो तो. ह. वेल्लुधा. गति अ.
कारली. अ. पु.

कारंभा ईषत्रंभाकारंभा, यत्
किंचित् जीरंभा ह. क. दलीसदृ
शती. स. प्रियंगुनामक वृक्ष जा
स वाघांटी असें हणतात ती. आ.
स्त्रीलिंगीं.

कारा कीर्त्यतेत्रकारा, पुरुषादि
कटांकिताहेत जीचेवार्थी ती. ह.
कृधा. विक्षेप अ. कंधनागार ह.
बादिरवना. आ. स्त्री.

कारिका करणंकारिका, विवर

णअथवातें कर्णं किंवा कौशल्य
जें ती. कृ. डुरुद्धा. करणअ.
नरकपीडा. २ वृत्ति. ३ उंटीण.
४ शिल्प. ५ कृति. आ. स्त्री.

कारीषं करीषाणांशुष्कगोमयानां
समूहः कारीषं, शुष्कगोमयांचा
जो समूह तें. त. गवयांचा समु
दाय ह्य. टींग. अ. न.

कारुः करोतीतिकारुः, शिल्पा
दि करतो जो तो. कृ. डुरुद्धा.
करणअ. रंगारी, चितारी इत्या
दिक. उ. पु.

कारुणिकः करुणाशीलमस्य
कारुणिकः, करुणा आहेशील
ह्य. स्वभाव जाचा तो. त. दया
लु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कारुण्यं करुणः करुणावान्त
स्वभावः कारुण्यं, करुणावान्त
जो त्याचा जो भावतें कारुण्य.
त. दया. अ. न.

कारोत्तरः कारोत्तमः कारे
णक्रियया उत्तरः कारोत्तरः, स
क्रियेंकरून जो उत्तर ह्य. श्रेष्ठ
तो. मद्यावरची निवडी. अ. पु.

कार्त्तिकः कृतांतं वृत्तिका

तौतिकः, सिद्धांत सांगतो जो
तो. त. जोशी. अ. पु.

कार्तिकिकः कार्तिकी अमास्या
स्तीतिकार्त्तिकिकः, कार्तिकी अ
मावास्या आहे ज्यास तो. त. का
र्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकः कृत्तिकायुक्तापोषमा
सीयत्रास्तिसकार्तिकः, कृत्तिका
नक्षत्रयुक्त पोषिमा आहे ज्याचे
वायीं तो. त. कार्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकेयः कृत्तिकानामंपत्यं
कार्तिकेयः, कृत्तिकांचें जें अप
त्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

कार्पासं कर्पस्य विकारः कार्पा
सं, कर्प ह्य. कापूस त्याचा जो
विकार तें. त. कापसा पासून.
उत्पन्न झालेले वस्त्र. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कार्पासी करोतिक्रियते वा का
र्पासी, अवश्य उत्पन्न करिजे
त्ये जी ती. कृ. डुरुद्धा. करण
अ. कापशीण. ई. स्त्री.

कार्मः कर्मशीलमस्य कार्मः,
कर्म करण आहे स्वभाव जा
चा तो. सदा सर्वकाल कार्या

विषयीं जो प्रवृत्त तो. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

कार्मणां कर्मैविकामीणां, औषध्या
दिकाचें मूलकर्मसुआद्यकर्म कर
ण. त. मूलभूत जें कर्म तें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कार्मुकं कर्मणेप्रभवतिकार्मुकं,
युद्धकर्माकारणं समर्थहोतें जें
तें. त. धनुष्य. अ. न.

कार्श्यः कार्श्यः कृशतिरूपती
तिंवाकार्श्यः कार्श्वीवा, कृश करि
तो अथवा आकर्षण अथवा वि
लेखन करितो जो तो. कृ. कृश
धा. तनूकरणअ. २ कृषधा. आक
र्षणादिअ. सायल्याचें झाड. अ.
पु. २ कृशत्व. अ. न.

कार्षिकः विग्रहादिसर्वकर्षकश
ब्दाप्रमाणं.

कार्षापणः कर्षस्यायंकार्षः, का
र्षस्थापणः कार्षापणः, कर्षह्य.
पंचगुंजात्यक वजनाचें नाणें त
त्संबंधी जो तो कार्ष कार्षाचा जो.
अथवा रोपयुक्त रूपाचा भाग तो.
स. कृष्या. को. सोळापैशांस.
कार्षापण क्षणतात. अ. पु.

कार्षिकः कर्षस्यायंकार्षिकः

कर्षह्य. शास्त्रीयमानाचा जो माष

तत्संबंधी जो तो. त. एकरूपया. अ. पु.

कालः कल्पते संख्यायत इति कालः,

गणिजेला जातो जो तो. कृ. कलधा.

संख्यानअ. सर्व व्यवहारास प्रसि

द्ध जो काल तो. २ घम. अ. पु. ३

नीलवर्ण, निळा. वि. अ. पु. न.

आबं. स्त्री.

कालकः कलयतीति का

लकः, निहित करितो जो तो. कृ.

कलधा. क्षेपअ. शरीरावरचें ला

सें. अ. पु.

कालकंडकः काले वर्षाकाले कंडो

धनिर्यस्य कालकंडकः, वर्षाकाला

चेटाचीं आहे संस्वर शब्द जाचा

तो. स. पक्षिविशेष. जास जल

काक असें क्षणतात तो. अ. पु.

कालकूटं कालमपिकूटयतीति

कालकूटं, कालातें ही दग्ध करि

तें जें तें. कृ. कूटधा. दाहअ. विष

विशेष. अ. पु. न.

कालखंडं कालंचतत्खंडंचका

लखंडं, कालह्य. कृष्णवर्ण असें

जें दक्षिणभागीचें मांसखंड तें.

स. उजव्याकुशीतील मांस पिंडवि
शेष. अ. न.

कालधर्मः कालस्यधर्मः कालध
र्मः, कालाचा जो धर्म तो. स. म
रण. अ. पु.

कालपृष्ठं कालोयमद्रवपृष्ठमस्य
कालपृष्ठं, यमासावरवा भयंकर
आहे पृष्ठ भाग जाचा तो. स. कर्णा
चें धनुष्य. अ. न.

कालमेशिका कालमिश्यते काल
मेशः स एव कालमेशिका, काला
प्रतस्पर्धा करिजे तो जो तो कालमे
शतीच कालमेशिका. त. मंजिष्ठा
नावाची औषधि. आ. स्त्री. ह्य. का.

कालमेशी. कालमेषी कालं क
ष्णवर्णं मेशतीति कालमेशी,
कृष्णवर्णाप्रत तुच्छ करित्ये जीती.
कृ. मिषथा. शब्द अ. वावची चें झ
ड. इ. स्त्री.

कालमेषिका कालवर्णं मेषतीति
कालमेषिका, कृष्णवर्णातें स्पर्धा
करित्ये जीती. कृ. मिषथा. स्पर्धा
अ. मंजिष्ठा नावाची औषधि. २
निगडी ह्य. तिधाने. काळें तेंडू असें
स्मणतात ती. आ. स्त्री.

कालशोयं कलश्यांभवकालशोयं,
बटाचे वायीं उत्पन्न जें तें. त. पुस

कलेलें दही. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
कालसूत्रं कालान्यथोमथानिसू
त्राणि यस्मिन् तत् कालसूत्रं, लोखं
डाचीं आहेत सूत्रें जाचे वायीं तो.
स. नवकविशेष. अ. न.

कालस्कंधः कालः स्कंधो यस्य सः
कालस्कंधः, कृष्णवर्णं आहे स्कंध
जाचा तो. स. देशुरणीचा वृक्ष. २
तमाल वृक्ष. अ. पु.

काला कालो वर्णो स्यास्तीति कल्प
तइति कालयतीति वा काला, कृ
ष्णवर्णं आहे जीचा किंवा ह्मेदिजे
त्ये जी ती अथवा संहार कालीं का
ला सावरवी जी ती. त. २ कृ. कल
धा. क्षेप अ. पाडलीची वेल. २ नी
ली ३ तिधानें ४ काळें जियें. ५ पार्व
ती. आ. स्त्री.

कालागुरु कालंच तदगुरुच का
लागुरु, कृष्णवर्णं जो अगुरु तो.
स. कृष्णागुरुचंदनाचा वृक्ष. उ. न.

कालानुसार्थं अनुसार्थते अ
नुसार्थं कालेन वस्तुना अनुसा
र्थं कालानुसार्थं, अनुसरण्यास

जें योग्य कालवस्तु तें अनुसार्थ
कालवस्तुशीं अनुसरण्याला जें यो
ग्य तें क. सूधा. गति अ. दगड फू.
ल. २ शिलाजित. ३ सूचामिकद्र
अविशेष. अ. न.

कालायसं कालंचतदस्त्रका-
लायसं, कृष्णवर्ण जें लोह तें स.
लोखंड. अ. न.

कालिक: कालेन यौवनादिनानि
वृत्तः कालिकः, यौवनादिकानेषु
राष्ट्रज्ञानाजो तो. न. कालनिवृ
त्त. अ. पु.

कालिका कालोवर्णीस्त्रय्याः का
लिका, कृष्णआहे वर्ण जीचा ती.
त. देवताविशेष. २ मेघांचा समु
दाय. आ. स्त्री.

कालिंदी कलिंदस्येयं कालिंदी,
कलिंदीची जी अपत्य स्त्री ती. त.
यमुनानदी. ई. स्त्री.

कालिंदीभेदन: कालिंद्याः भे
दनः कालिंदीभेदनः, कालिंदीचा
जो भेदन हा भेदकर्ता तो. स.
बलशाम. अ. पु.

काली कालोवर्णीस्त्रय्या इति -
काली, कृष्णआहे वर्ण जीचा

तो. न. पार्वती. ई. स्त्री.

कालीयकं कालस्य वर्णस्येदं का
लेरिदंवा कालीयकं, कृष्णवर्णसं
बंधीं अथवा कालीसंबंधीं जें तें.
त. शिलाजित. अ. न. २ दाकह.
कद. अ. न.

कालेयं विग्रहादिसर्वकालीय
कशब्दाप्रमाणं.

काल्यक: कल्येभवः काल्यः स
एव काल्यकः, कल्याचे वाचीं जो
उत्पन्न तो काल्य तोच काल्यक.
त. कचरनावाची वनौषधि. अ. पु.

काल्यं कलयति चेष्टामिति कल्यं
कल्यमेव काल्यं, चेष्टे तें करवितें
जें तें कल्य तेंच काल्य. त. प्रातः
काळ. अ. न.

कावचिकं कवचीनां समूहः क
वचिकं, कवचींचा जो समुदाय
तो. त. कचधारण करणाऱ्यां
चा समुदाय. अ. न.

काबेरी कम्पजलस्य बेरेशरी
रं काबेरी, जलशरीर संबंधीं जी
ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

काव्य: कवितुमवश्यमापव्यातु
महंतीति काव्यः, अवश्य आ

(क.)

विग्रहकोश.

(क.)

१७१

स्थान करण्यस जो योग्य तो. क.
शक्राचार्य. अ. पु.

काशः काशतइतिकाशः, प्रकाशि
तहोतीं जी तो. क. काशुधा. दीप्ति
अ. मोड ह. लवा. २ तृणविशेष.
अ. पु. न.

काशमरी काशतइतिकाशमरी,
प्रकाशमान होत्ये जी ती. क. का
शुधा. दीप्ति अ. शिवणीचें झाड.
इ. स्त्री.

काश्मीरं काश्मीर देशेषु भवं का
श्मीरं, काश्मीर देशाचे वर्यां जें
भव ह. उत्पन्न तें. त. पु. करना
मरु औषधीचें मूल. २ देशविशेष.
अ. न.

काश्मीरजन्मा कशतीतिकश्मी
रः स एव काश्मीरस्तस्मिन् जन्म
यस्य तत् काश्मीरजन्म, काश्मी
र देशाचे वर्यां आहे उत्पत्ति जा
ची तें. स. कुंकुम ह. केशर. न. न.

काश्मर्यः काश्मरीशब्दोक्तस्य
काश्मर्यः, काश्मरीशब्द आहे जा
स तो. त. अर्थ काश्मीरश. प्र.
अ. पु.

काश्यपिः कश्यपस्यापत्यकाश्य

पिः, कश्यपाचा जो पुत्र तो. त. अ
रुणनामा मूर्खाचा सारथि. इ. पु.

काश्यपी कश्यपस्येयं काश्यपी, क
श्यपाची ह. कश्यप संबंधी जी स्त्री.
त. पृथ्वी. इ. स्त्री.

काष्ठं कासतइतिकाष्ठं, दीप्ति म
तहोतीं जें तें. क. काशुधा. दीप्ति
अ. लांकूड. अ. न.

काष्ठकुदालः काष्ठकूदालः
काष्ठस्य कुदालः काष्ठकुदालः, का
ष्ठाची जी मल निवारणार्थ केलेली.
कुदळ ती. स. कुडती. अ. पु.

काष्ठतटं काष्ठंतक्षतीतिकाष्ठत
टं, काष्ठे तासणारा जो तो. क. त
क्षुधा. तनूकरण अ. स्तार. इ. पु.

काष्ठांबुवाहिनी पुनः पुनः अं
बुवहतीत्यंबुवाहिनी काष्ठमयी
अंबुवाहिनी काष्ठांबुवाहिनी, वा
रंवार जलवाहणारी जी काष्ठम
यी ती. स. डोण ह. दाकी, पन्ह
क इत्यादि. इ. स्त्री.

काष्ठा काश्यतइतिकाष्ठा, प्रका
शित होत्ये जी ती. क. काशुधा. दी
प्ति अ. दिशा. २ अरुना निमेषात्म
क काल. ३ उत्कर्ष. ४ स्थिति आ. स्त्री

काष्ठीला काष्ठीनाइल्यतइतिका
ष्ठीला, काष्ठीनें प्रेरित्तहोत्ये किं
वा नाशपावत्ये जीती. ह. इलधा
प्रेरण्णादिअ. केळ. आ. स्त्री.

कासः कास्यतेअनेन कासतइ
तिवाकासः, कुस्मित शब्द कभि
जेतो जेणें अथवा प्रकाशमान
जो तो. ह. कासृधा. शब्दकुत्सा
दीप्तिअ. श्लोकला. २ लवा. अ. पु.
नपुंस.

कासमर्दः कासंसृद्धतीतिका
समर्दः, कास ह्य. श्लोकला त्यातें
नाशकरितो जो तो. ह. सृद्धा.
ह्योदअ. शाकविशेष. ३ गुल्मयो
गान्वा एक भेद. अ. पु.

कासरः केजलेआसरतीतिका
सरः, पाण्यांत क्रीडा करितो जो
तो. ह. सृद्धा. गतिअ. वनमहिष.
अ. पु.

कासारः कासतइतिकासारः,
जलानें प्रकाशमान ह्य. शोभणा
रें जें तें. ह. कासृधा. दीप्तिअ. त
के. अ. पु.

किकिदिविः विग्रहादिकिकिदि
दिदिश. प्र. इ. स्त्री.

किकिदीविः विग्रहादिकिकिदि
वशी. प्र. इ. स्त्री.

किकीदिविः किकिदिवः किकी
इतिकिकिइतिदीव्यतिवाशतेइति
किकिदिविः, किकी अथवा किकि
याप्रकारें करून शब्द करितो जो
तो. ह. दिवुधा. क्रीडादिअ. पक्षि
विशेष जास-वाचक्षणतात तो. इ. पु.
२ इ. पु.

किकीदिवः विग्रहादिकिकिदिव
शब्दाप्र.

किकीदिवी विग्रहादिसर्वकिकि
दिविशब्दाप्र. इ. स्त्री.

किं क्वतेकवनंवाकिं, शब्द वितर्कक
रणें किंवा भाषण अथवा निंदन जें
तें. ह. कुधा. शब्दअ. विकल्प. ३ प्रथम
३ निंदात्याअर्थीअ. किमिंदुः किंपसं.

किंकरः किंचित्करोतीतिकंकरः,
किंचित्कार्य करितो जो तो. ह. ह.
भृधा. करणअ. चाकर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

किंकिणिः किंकिणी किंचि
त्किणं करोतीतिकिंकिणिः किं
किणी, कांहीसा शब्द करणारी
जीती. ह. कृद्धा. करणअ. अत्यमंभुळ

शब्द करणारी घागरी. इ. २ ई. स्त्री.
किंचित् किंचिच्चानयोः समाहा
 रः किंचित्, किं आणित्त्वाच्चा
 जो समाहार तो. स. अल्पार्थक. अ
 य. उ. किंचित्त्वापृथक्रिया.

किंचिलिकः किंचुलुकः किं
 चित्तुंलुपतीति किंचिलिकः, किं
 चिलुकोवा, यत्किंचिज्जलसंचा
 री जो तो. कृ. चुलुपधा. संचार अ
 जलचर विशेष. जास गांडू गांडा
 असें ह्यणातात तो. अ. पु.

किंजल्कः किंनिज्जलतीति किं
 जल्कः, यत्किंचित् आपल्याहून
 इतर गंधाचें निवारण करितो जो
 तो. कृ. जलधा. अपवारण अ. के
 सर ह्य. फुलांतील बारीकरज.
 अकारांत. पु.

किट्टिः केरतीति किट्टिः, सुसंडी
 नें गमन करितो अथवा वासक
 रितो जो तो. कृ. किट्टधा. गत्यादि
 क. अ. डुकर. इ. पु.

किट्टं केरतीति किट्टं, अर्थादि
 पूर्वीचा शब्दाप्र. कानांतील मळ.
 अ. पु.

किपाः कणतीति किपाः, अथा-

करितो अथवा शब्द करितो जो
 तो. कृ. कणधा. गत्यादि अ. व्र
 णापासून झालेली भाव. २ मांस
 ग्रंथिविशेष ह्यारवोरें वगोरेंच्यादं
 डाच्या घर्षणानें हातास पडले
 ला घट्टा. अ. पु.

किणिही किणिनोव्रणान् जिही
 तेइति किणिही, व्रणाप्रत गमन
 करित्ये ह्य. तन्नाशोपयोगी जीती.
 कृ. ओहाडु. धा. गति अ. आघा
 ड्याचें झाड. ई. स्त्री.

किपवं किपयतेइति किपवं, शब्द
 करितें जें तें. कृ. किपधा. शब्द अ
 तंडुलादिहृतसुराबीज. अ. न.

कितवः कितवाः संत्यस्येति कित
 वः, कचनं कितं ज्ञानंत द्यायती
 तिवा कितवः, धूर्त आहेत सहा
 य जास तो अथवा तें शोषणक
 रितो जो तो. त. २ कृ. किधा. ज्ञा
 न अ. ओवेंधा. शोष अ. घूत रवे
 रुणारा, सोकटीबाज. २ धुतरा
 नावाची वनोषधी. अ. पु.

किन्नरः कुत्सितो नरः किन्नरः,
 कुत्सित जो नर तो. स. देवयोनि
 विशेष. जाचें तोंड घोड्या सारखें

१७४ (कि.) विग्रहकोश. (कि.)

असूच सर्व आकृति मनुष्यासार
रवी असत्ये ह्यणूनच यांस किन्नर
ह्यणतात तो. अ. पु.

किन्नरेशः किन्नराणामीशः किन्न
रेशः, किन्नरांचा जो स्वामी तो. स.
कुबेर. अ. पु.

किमु कानंकिमु, विकल्पार्थाविषयी
शब्द करितें ह्य. तद्बोध करीजे तें.
ह. कैथा. शब्द अ. विकल्पार्थी अ
व्य. उ. गृहं किमु वनंगतः

किमुत् किमुत् किमुचदुत्तंचउ
तंचवा किमुत्, प्रश्न पूर्वक विक-
ल्पादिकरण जें तें. स. उ. किमुत्
तंशिवो ब्रह्मा. अव्य.

किंपचः कुत्सितंपचतीति किंपचः
कुत्सित पाक करितो जो तो. ह.
दुपच प्रथा. पाक अ. रूपण. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

किंपचानः विग्रहादिसर्व किंपच
शब्दा प्रमाणें.

किंपुरुषः कुत्सितः पुरुषः किंपुरु
षः, कुत्सित जो पुरुष तो. अर्था
दि सर्व किन्नर शब्दा प्रमाणें.

किंवदंती किंवदंतिः किंवदं
तीति किंवदंती, विकल्पितार्थांते

सुचवित्ये जीती. ह. वदथा. व्य
क्तवाणी अ. लोकवार्ता. इ. २३. स्त्री

किरः किरतिविक्षिपतीति किरः,
चिरवल उडविणारा जो तो. ह. ह.
धा. विक्षेप अ. डुकर. अ. पु.

किरणाः कीर्यत इति किरणाः, वि
क्षेप ह्य. प्रसार पाव तो जो तो. ह.
रुधा. विक्षेप अ. चंद्रसूर्यादिकां
चा प्रसार पावणारा ते जो विशेष.
अ. पु.

किरातः किरतीति किरः अतती
त्यतः किरश्चासावतश्च किरातः,
बाणवृष्टिकरणारा असा जो सत
त गमन करितो तो. स. अरण्यां
त संचार करणारा भिल्ल. अ. पु.

किराततिक्तः किरातदेशः अस्ति
अस्येति किरातः किरातश्चासौ ति
क्तश्च किराततिक्तः, किरात देश
आहे जन्म भूमि जांबी तो. किरात
किरात असा जो तिक्त ह्य. कडू
तो. स. किराईत नावाची वनोष
धी. अ. पु.

किरिः विग्रहादिसर्व किरिशब्दा
प्रमाणें. इ. पु.

किरीटं किरत्यनेन किरिटं, तेजः

प्रसार होतो हे जेणें करून तें. व
त्यादि किर शब्दा प्रमाणें. सुकुट.
अ. पु. न.

किमीरि: किरनिचमत्कारमिति
किमीरिः, चमत्कारातें विस्तृत
करितो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप
अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

किल किलतीति किल, वार्ताद्यर्थी
सुद्धरूपानें राहतो जो तो. कृ. किल
लधा. श्वेत्य अ. वार्ता. २ संभावना
उ. जयानकं संकिलवासक देवः २
गुरुकिलातिशयेशियः अव्य.

किलकिंचितं किलकिंचः हर्षा
दुद्रतगीतादिमिश्रशब्दः संजातो
स्वस्येति किलकिंचितं, हर्षानें
गायनाचा शब्दमिश्रित आहे श
ब्द जाचातें. त. हर्षानें गायनादि
मिश्रबोलणें अशा प्रकारचा जो भा
व तो. अ. न.

किलासं किलतीति किलं किलेन
श्वेत्येन असतीति किलासं, श्वेत
तें करून विद्यमान जें तें. कृ. अ
सधा. सत्तादि अ. श्वेतकुष्ठशिबें
इत्यादि. अ. न.

किलासी किलासमस्यासीति

किलासी, श्वेतकुष्ठ आहे जास
तो. त. श्वेतकुष्ठी. इन्द्र. पु. न. ई. स्त्री

किलिंजकः किल्यतेनेन किलि
वैणुः किलेर्जातः किलिंजकः, वैणू
पासून झाला जो तो. कृ. जनीधा.
उत्पत्ति अ. वेळूचा करंडा, तत्वावगें
रे. अ. पु.

किल्बिषं केलयति क्रीडयति विष
येष्विति किल्बिषं, विषयांचा दार्यां
खेळवितें जें तें. कृ. किलधा. क्षेप
अ. पाप. २ अपराध. ३ रोग. अ. न.

किंशुकः किंचित्शुक इव किंशुकः,
किंचित्शुकासारखा ह्यशुकमुख
सदृशपुष्पवान् जो तो. स. पळसा
चा वृक्ष. अ. पु.

किशोरः कशतीति किशोरः, हिं
सा करितो जो तो. कृ. कशथा. हिं
सा अ. शिंगरूं. २ बालक. अ. पु.

किष्कुः कायत्यनेन किष्कुः, मो
जिजेतें जेणें तो. कृ. केंधा. शब्द
अ. एकहात. २ वितस्ति ह्य. वीथ्य
को. प्रकोष्ठ. उ. पु.

किसलयं किंचित्सलतीति कि
सलयं, यत्किंचित् शोभतौ जो तो.
कृ. षलधा. गति अ. पल्लव. अ. न.

कीकसं: कसतीतिकीकसं. शरीरा
मध्ये राहते जें तें. कृ. कसधा. गत्या
दि.अ. अस्थि.अ.न.

कीचक: कीकतिशब्दायतेइति-
कीचकः, शब्द करितो जो तो. कृ.
कीकधा. आमर्षणअ. वायूनें प्रकृ
न शब्द करणारा वेकू. अ.पु.

कीनाश: क्लिश्यतिक्लिश्यतेवाकी
नाशः, पीडा पावतो अथवा पावि
जेतो जो तो. कृ. क्लिशूधा. विवाध
नअ. २ क्लिशधा. उपतापअ. यम
अ.पु. २ स्तुद्र. ३ रूपण. ४ क्लिषिक
र्मकरणारा. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

कीर: कीतिईरयतीतिकीरः, की
याप्रकारें करून शब्द करणारा जो
तो. कृ. ईरधा. प्रेरणअ. रावा.अ.पु

कीर्ति: कीर्त्यतइतिकीर्तिः, गुणा
तिशयानें वर्णन करित्ये जीती. कृ.
कृतधा. संशब्दनअ. यश. इ. स्त्री.

कील: कीलयतीतिकील्यतेवाकी
लः, रोधन अथवा बंधन करितो
जो तो. अथवा स्तंभन करिजेतो
जो तो. कृ. कीलधा. बंधनअ. लो
हमय शंकु. विबळा. २ कफणी, को
पर. ३ स्तंब, रवांब. अ.पु.

कीलक: कील्यतेस्मिन्कीलकः
बंधन करिजेतें वाचेदायीतो. कृ. कि
लधा. बंधनअ. गाई वगेरे पशुवां
धण्या करितां पुरलेले मेद. अ.पु.

कीलालं कीलांज्वालामलतिवार
यतीतिकीलालं, ज्वालानिवारक
जें तें. कीलेन प्रतिबंधेन अलतीति
वाकीलालं, प्रतिबंधानें स्तब्ध हो
तें जें तें. कृ. अलधा. भूषणअ. उ
दकरक्त. अ.न.

कीलित: कील्यतेस्मकीलितः, बं
धन करिजेतो जो तो. कृ. कीलधा.
बंधअ. बांधलेला. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

कीश: कीइतिशब्दं ईष्टेकीशः, की
याप्रकारें करून शब्द करणारा जो
तो. कृ. ईशधा. ऐश्वर्यअ. वानर.
अ.पु.

कीशपणी कीशलोमतुल्यानि
पर्णानियस्याः साकीशपणी, वान
र लोम तुल्यस. लोमवसर्णे आहेतजीर्वाता.
स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

कीलासी केलनं किला सा अस्थ
स्योतिकिलं तेन किलेन असतीति
किलासं तदस्यास्तीतिकीलासी,
श्वेत्यरूपा जीती किला ती आहे.

जासतें किल त्यानें शोषणारें
जें तें किलासतें आहे जास तो
किलासी. त. अ. कु. हुरोगीवि. इ. न.

रू. कुकधा. आदानअ. २. उदा. अथा.
दानअ. सत्कारपूर्वक वरास अलं
कृत कन्यादान करणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कुः कवतेसाकुः, कुदेंत्याक्रमणका
लां आक्रोशशब्द करित्ये जी ती.
किंवा पापकुत्सा ईषदर्थं त्यांविष
यीं शब्द करितें स. तदर्थप्रतिपा
दनाविषयीं जागरूक जें तें क.
कुडूधा. शब्दअ. पृथ्वी. उ. स्त्री.
२. पाप. ३. निंदा. ४. किंचित्त्याअ
र्थी अद्य. उ. कुकर्म. २. कापथ.
३. कवोष्ण. अव्य.

कुकुरः कर्कुरः कोकतेइतिकु
कुरीस्थस्येतिवाकुकुरः श्वापदा
दिकांचें ग्रहण करितो अथवा
कुकुनामाशंगविशेष आहे जा
सतो. रू. कुकधा. आदानअ. २.
त. कुत्रा. अ. पु. रोगानें हातसड
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुकुदः कूकुदः कोकतेददाती
तिकवचनवाकुः कुवं. कुर्धू. कीर्ति
स्ताददातीति कुकुदः, अलंकृत
कन्यादान करितो किंवा कवचाची
जाभूमि अथवा कीर्तितें देतो जी तो

कुकूलं कोः शूमेः कूलं कुकूलं,
शूमीचें जें कुल स. स्वकगा तें स.
शंकूनी व्याप्त स्वकगा. अ. न. २. कों
ज्याचा विस्तव. अ. पु.

कुकुटः कुरतीतिकुटकोः कूदः कुकु
टः, पृथ्वीसंबंधीं जी कूट स. कुटि
लगमन करणारा ती. सं. कीमडा.
अ. पु.

कुकुषः कुकुशब्दभाषतेइतिकु
कुषः, कुकुयाप्रकारें करून भा
षण करितो जी तो. रू. भाषधा. अ.
कवाणिअ. रानकीमडा. अ. पु.

कुकुरः विग्रहादिकुकुरशब्दाप्रमा
ण. विशेषार्थ कंठीवन नामाची व
नौषधी. अ. न. २. कुत्रा. अ. पु.

कुक्षिः कुष्यतेनिष्कास्यतेमलोत्सा
दितिकुक्षिः, मलनिष्कासन करि
जेतो जा पासूनतो. रू. कुषअ. नि
ष्कर्षअ. जवर. २. कूस. इ. पु.

कुक्षिंपरिः कुक्षिंपरितीतिकु
क्षिंपरिः, स्वकीय उदर भरण

करितोजोतो. कृ. दु. मृ. च. धा.
रणादिअ. आपलें पाठ भरणा
स. वि. इ. पु. स्त्री. न.

कुंकुमं कुम्कुमितिशब्दोस्तस्मि
कुंकुमं, कुम्कुमं याप्रकारचा
शब्द आहे वाचकत्वानें जाचेठा
यीं तें. त. पिंजर. २. केशर. अ. न.
कुचः कौचतीतिकुचः, संकुचि
तहोतो जो तो. कृ. कुचधा. संको
चअ. स्तन. अ. पु.

कुचंदनं निर्गंधत्वात्कुस्मितं च
दनंकुचंदनं, गंधरहित आहेस
पूनकुस्मित जैचंदन तें. स. र
क्तचंदन. अ. न.

कुचरः कुस्मितंचरतीतिकुच
रः, कुस्मित चरण करितो जो
तो. कृ. चरधा. गतिअ. दुसऱ्या
चेंदोषकथन करणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कुचाग्रं कुचस्य अग्रंकुचाग्रं, स
नाचें जें अग्रस. शेवट तें. स.
थानाची बोंडी. अ. न.

कुजः कौजातः कुजः, पृष्ठी
पासून जो जातस. उत्पन्नतो.
कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मंग

कनासाचा ग्रह. अ. पु.
कुंचितं कुंचतिस्मकुंचितं, कौ
टिल्यपावतें झालें जें तें. कृ. कुंच
धा. कौटिल्यअ. वांकडा. २. आकुं
चित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंजः कौजायते इति कुंजः। शूमी
चेगयीं होतो जो तो. कृ. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. वेलीनीं आच्छादन
केलेला शूमीचा प्रदेश. अ. पु. न.
को. हत्तीचा दांत हनवरी.

कुंजरः कुंजोस्तस्य कुंजरः, प्रश
क्त आहे हचू किंवा दांत जास तो.
त हत्ती. उत्तरपद असेल तर अत्रे
घाचा वाचक. अ. पु.

कुंजराशनः कुंजरेणाशयत इ
तिकुंजराशनः, हस्तीनें शक्तिजे
तो जो तो. कृ. अशधा. फोजनअ.
पिंपळाचें झाड. अ. पु.

कुंजलं कुस्मितं जलं कुंजलं, निं
घ असें जें उदक तें. स. कांजी.
अ. न.

कुटः कुटतीतिकुटः कौटिल्यपा
रणारा जो तो. कृ. कुटधा. कौटि
ल्यअ. झाड. २. तांब्या. अ. पु.

कुटकं विग्रहादिधात्वर्थपर्यंतकु

रश. घ. नांगराचा फाळ. अ. न.
कुटंगकः कुटतीतिकुट् कुट् अं
 गमस्यकुटंगकः, कौटिल्यपाव
 णारं आहे अंगस्य प्रदेशाच्चे
 तो. स. वृहस्य आणिवद्धी त्यांचें
 अरण्य. अ. पु.

कुटजः कुट्टेष्टंगे जायतेस्य कुट
 जः, पर्वताच्या शृंगाचे वाघी उ
 सन्न होता झाला जो तो. क. ज
 नीधा. प्रादुर्भाव. अ. कुड्याचा वृ
 ष. अ. पु.

कुटन्नटः कुटन्वक्रीभवः अरत
 तीतिकुटन्नकः, वांकडा होत्या
 तानाच तो जो तो. क. नरधा. अ.
 वस्यंदन. अ. दिठ्याचें झाड. २ जल
 मुक्ता. अ. पु.

कुटरः कुठरः विश्वहादिपाल
 र्थपर्यंत कुटश. प्र. जास्वां बास
 रविहस्य मंथनदंडबाधितात तो.
 अ. पु.

कुटिलं कुटिलातिकुटिलं, कौटि
 ल्यपावतें जें तें. क. लाधा. आदा
 व. अ. वांकडा. वि. अ. पु. न. आ.
 स्पीलिं.

कुटिः कुटी कुटतिकुटलीभव

तीतिकुटिः, कुटिल होत्ये अथवा
 दंड किंवा प्रतपन करित्ये जी ती.
 क. कुटधा. कौटिल्य. अ. सभाग्रह.
 २ माजघर. इ. स्त्री.

कुटुंबव्यापृतः कुटुंबव्यापिच
 ते कुटुंबव्यापृतः, कुटुंबपोषणा
 विषयी व्यापार करितो जो तो. क.
 पृढधा. व्याधाम. अ. कुटुंबपोष
 णाचे व्यापाराविषयी आसक्त.
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुटुंबिनी कुटुंबमस्यास्तीति
 कुटुंबिनी, पोष्यवर्ग आहे जीस
 ती त. पतिपुत्रादिकें करून युक्त
 जी बायको ती. इ. स्त्री.

कुट्टनी कुट्टयतीतिकुट्टनी, निं
 द्यकर्म करित्ये जी ती. क. कुट्टधा.
 कुत्सा. अ. परस्त्रीला परकीयपु
 रुषाची योजना करून देणारी वा
 यको. इ. स्त्री.

कुट्टमितं कुट्टनंकुट्टंकुट्टेननि
 मितंकुट्टमितं, कुत्सनस्य कौ
 टिल्य जें तें कुट्ट कुट्टानें जें संपा
 दिततें. त. सख असतां दुःखा
 विभावं करून दानवविषेणें. अ. न.

कुठारः कुठारी कुठप्रतिघाते

आरोगतिरस्य अस्याः गङ्गारो, गतिप्रतिघाताविषयीं आह गति जाची तो. स. कुहाड. अ. पु. ई. स्थालिं.

कुवेरकः कुंठतीतिकुवेरकः, सोम वा प्रतिघात करितो जो तो. ह. कुठिधाः आलस्यप्रतिघातादिअ. आजबकस्य बाबरीनावाचीच नौषधि. अ. पु.

कुडंगकः कुंडतेइतिकुडु कुडंगमस्यकुडंगकः, संतापकरणा रें आह अंगस्य प्रदेशजाचा तो. स. वृक्षलता त्यांचें अरण्य. अ. पु.

कुडपः कुडवः कुडपतइतिकुडवः, ताम्बादिकाचे पट्टीनें वेष्टितो जो तो. ह. कुडिधा. वेष्टनादिकअ. पावशोर. अ. पु.

कुडमलः कुडपतिकुडमलः, छेदिजेतो किंवाचक्रही तो जो तो. ह. कुरधा. छेदनअ. यत्किंकिमुकलेही कुडी. अ. पु. न.

कुडपं कुडपतइतिकुडपं, चिजे तें जें तें. ह. कुडिधा. वेष्टनादिअ. किंत. अ. न.

कुपापः कृणतीतिकुपापः, अश्लेष

हीतो जो तो. ह. कृणधा. शब्दअ. प्रेत. २ दुर्गंधिजें प्रेत तें. अ. पु.

कुणिः कृणतीतिकुणिः, विस्तार द्वारा आनंदकरितो जो तो. अथवा कृणतीजो तो. ह. कृणधा. शब्दादि अ. नांदकरवीचें झाड. २ रोगानें हात कुजलेला. इ. पु.

कुंठः कुंठतीतिकुंठः, आलस्य करितो जो तो. ह. कुंठिधा. गतिप्रतिघातअ. कामकरण्यास आळशी आणि मूर्ख अथवा मंद. बि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंडः कुडपतेकुलमनेनेकुंडयतीति वाकुंडः, दग्ध करिजेतें कुलजेणें तो. अथवा अन्नादि रक्षणकरणा रें जें तें. ह. कुडिधा. दाहादिकअ. मुस्य नबरा जीवत असतां जाव पुरुषापासून जालेला पुत्र. २ स्थाली. अ. पु.

कुंडलं कुंडतेइतिकुंडलं, कर्षाला शोभा देतें जें तें. ह. कुडिधा. दाहअ. पुरुषाचे कर्णाचीं सुषणा. अ. न.

कुंडी कृणतीतिकुंडी, पित्याला विसनस्य करितो अथवा उदकामें शोभाये जी ती. ह. कृणधा. शब्दउपकरणहें अ. नवराजीवत असतां जावपासून जालेला

२ जलपात्रविशेष ह्य. डोण. ई. स्त्री कुत्सा कुत्सयते इति कुत्सा, निंदि

कुतपः कुत्सितं तपनीति कुतपः, कुत्सिततापणारा दिवसात्ता आव वा भाग अथवा तपश्चर्येसं साध न जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. दि वसाच्या पंधरा सुहूर्तोतील आठ वा सुहूर्त. अ. पु. न. २ मृगाचेलो करीचें वस्त्र. अ. पु.

कुतुकं कुतूंकयतीति कुतुकं, कु तू ह्य. चर्मपात्र त्याप्रत शब्द करि तें ह्य. अचेतनाला आल्हाद का रीजें तें. कृ. कैधा. शब्द अ. कौतु क. अ. न.

कुतुपः अल्पाकुतूः कुतुपः, अ- ल्यजें स्नेहपात्रतें. तेल तूप वगै रे ठेवण्याचें लहान चर्मपात्र. अ. पु.

कुतूः कुत्सितं तन्यते इति कुतूः, कुत्सित जेंसें होय तेंसें द्रवपदा- र्थीपयोगी होइजेत्ये जी ती. कृ. तनुधा. विस्तार अ. तेल तूप ठेव ण्याचा बुधला. ऊ. स्त्री.

कुतूहलं कुतूंचर्मनिर्मितस्नेह पात्रहलतीति कुतूहलं, स्नेहपा त्रातें लेरव न करी जें तें. कृ. ह लधा. विलेरवन अ. कौतुक. अ. न.

त करित्ये जी ती. कृ. कुत्साधा. अ वसेपण अ. निंदा. आ. स्त्री.

कुत्सितः कुत्सितंशल तइति कु- त्सितः, कुत्सित जेंसें होय तेंसें च लन पावतो जो तो. कृ. शलधा. च लन अ. अथन, निरूष्ट, निंघ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुथः कुंथत्यशोभां इति कुथ्यती तिवा कुथः, अशोभा नाश करणा रा अशुभनाशक ह्य. पवित्रं करि तो जो तो. कृ. कुंथिधा. हिंसा अ. कुथ्या. पूतिभाव अ. हत्तीच्या पा ढी वरचें आस्तरण. २ दर्भ. अ. पु.

कुथ्या कुथ्यतीति कुथ्या, पवित्रं क रित्ये जी ती. कृ. कुथ्या. पूतिभा व अ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्त रण. आ. स्त्री.

कुदालः कुसुदालयतीति कुदालः पृथ्वीचें विदारण करितो जो तो. कृ. दलधा. विदारण अ. कांचनी चें झाड. अ. पु.

कुद्रवः कौतिकवते वा कोः द्रवती तिद्रवः कौश्यासौद्रवश्च कुद्रवः, शब्द म्नी असा जो गमनकर्ता. स. ही कला

वाचं धान्य. अ.पु.

कुनटी कौनरतीतिकुनटी, पृथ्वी
चेदार्थीनाद्यकरित्ये ह्यधातूम
धं आपल्यास श्रेष्ठ मानित्ये जी
ती. कृ. नटधा. अवस्यंदनअ. ने
पाळदेशांतील मनः शीला ह्य. म
नः शीळ. ई. स्त्री.

कुनाशकः कुनाशयतीतिकुना
शः, कुनाशएवकुनाशकः, कु
त्सितजैसैं होयतैसैं रोगनाशक
रितो जो तो कुनाश तोच कुनाश
क. त. धमासा नावाची वनोषधि
अ.पु.

कुंतः कुंशरीरंउनतीतिकुंतः,
शरीरातें पीडा करणारा जो तो.
कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. शास्त्रवि
शेष. जास भालाअसैं ह्यणता
ततो. अ.पु.

कुंतलः कुंतं कुंताकारंलातीति
कुंतलः, कुंत ह्य. भाल्याचा जो
आकार त्यातें ग्रहण करणारा जो
तो. कृ. लाधा. आदानअ. मस्त
काचा केश. अ.पु.

कुंदं कुंभ्रवंदारयतीतिकुंदंउन
तीतिवाकुंदं, धूमितीं विद्यरणक

रितें ह्य. तें जेथें लावावें तेथें पाळें
जाऊन त्यास कोब फुडून ह्य. वि
दारितें जें तें. अथवा क्लिन्न करि
तो जो तो. कृ. हृधा. विदारणअ.
२ उंदीधा. क्लेदनअ. कुंद नावाचें
एक फुलझाड. २ पालकीपोई शा
क वासक ह्यणजे— काकाराओ
षधि. अ. पु. न. को. विष्णुनामादे
व. निधि. चाक. फ्रम.

कुंदुः विग्रहादिकुंदरुशब्दाप्रमाणें.
अर्थ कुंद शब्दाचा २ उ. पु.

कुंदरः कुंदरुः कुंभूमिंउनती
तिवाकुंदरुः, पृथ्वीतें आर्द्र करि
तो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ.
अर्थ कुंद शब्दाचा दुसरा. अका
रांत. पु.

कुंदरुकी कुंदरुविवप्रतिहृतिकुं
दरुकी, कुंदरुप्रमाणें जी प्रति
हृति ह्य. प्रतिमाजीतीत. सालई
चा वृक्ष. ई. स्त्री.

कुपिंदः कुप्यतीतिकुपिंदः, कुड
होतो ह्य. कोपिष्ठ स्वभावाचा अ
सतो जो तो. कृ. कुपधा. क्रोधअ.
वस्त्रनिर्माण करणारा जास सो
ष्टीअसैं ह्यणतात तो. अ.पु.

कुपूयः कुस्मितंपूयतेकुपूयः कु

स्मितविशीर्णहोतोजो तो. क. पू

यिधा. विशरणादिअ. अधम,

निघ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुप्यं कुप्यतेइतिकुप्यं, रक्षणक

रिजेनें जें तें. क. गुपूधा. रक्षण

अ. सोनें रूपे रवेरीज करून प्रत्ये

क तास्त्रादि धातूचें नाव. अ. न.

कुञ्जः कौञ्जतीतिकुञ्जः, पृथ्वी

चेवायीं दीनत्वाने आर्जव करितो

जो तो. क. उञ्जधा. आर्जवअ. कु

बडा. अ. पु.

कुमारः कुस्मितोमारोयस्य कुंमा

रयतीतिवाकुमारः, कुस्मितह

तिरस्कृतआहे मार ह. मदन

जो तो जाचानो. अथवा मूमी

प्रत मदनाप्रमाणे आचार कर

पारा तो. स. २ सनाधा. आचा

रअ. कार्तिक स्वामी. २ बालक

ह. नादकांतील सुवराजा. अ. पु.

कुमारकः कुमारयतीतिकुमारः

कुमारइवकुमारकः, कुमारह

फारदिवस तरुणा सारखाअ

सतो जो तो. क. कुमारधा. -

कीडाअ. सना. २त. वायवर्ण्यचिं

झाड. अ. पु.

कुमारी कुस्मितोमारोयस्याः सा

कुमारी, निंदित आहे मदन व मा

र ह. मरण स्थिती जीची ती. स.

कन्या. २ काटे शेवती अथवा शे

वती गुलाब. इ. स्त्री.

कुमुदः कुंभोदयतीति कौमोदतेइ

तिवाकुमुदः, पृथ्वीतें हर्षित करि

तो जो तो. किंवा हर्षित होतें जें

तें क. मुदधा. हर्षअ. नैर्ऋत्यदिशे

चाहती. अ. पु. २श. म जो कमल

विशेष ह. कापूस कमल. अ. न.

कुमुदबांधवः कुमुदानां बांधवः

कुमुदबांधवः, कुमुदें ह. कैरवें

त्यांचा जो बांधव ह. भिकास कर्तोतो

स. चंद्र. अ. पु.

कुमुदिका कौमोदतेइतिकुमुदः,

कुमुदएवकुमुदिका, पृथ्वीचेवा

यीं हर्ष पावतो जो तो कुमुद ती

च कुमुदिका. त. कायफळ ह.

कुंभ्या नावाची वनोषधि. आ. स्त्री

कुमुदिनी कुमुदान्यत्रसंतीति

कुमुदिनी, कुमुदें आहेत जीचे

गयीं ती. त. पांढरी कमळीण

जा जागेंत कुमुदें आहेत अशी.

जागा. ई. स्त्री.

कुमुदती कुमुदान्यत्रसंतीतिकुमुदती, कुमुदं ह्य. केंरवं आहेत जीचेवायीं ती. त. अर्थादिकुमुदिनीशब्दाप्रमाणें.

कुमुदान् कुमुदानिसंत्यत्रेतिकुमुदान्, कुमुदं आहेत जीचेवायीं तो त. पुष्करकुमुदं आहेत ती जागा वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

कुबेरः कुत्सितंबेरंशरीरमस्येति कुबेरः, कुत्सित आहे शरीर जावं तो. स. देवांचा एक धनाध्यक्ष अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येवअक्षिर्यस्याः साकुबेराक्षी, कुबेराच्या अक्षी सारखें आहे अक्षी जीचें ती. स. कृष्णवृंता नावाची वनौषधि. ई. स्त्री.

कुंबा कुंब्यतेः नयाकुंबा, आच्छादन करि जेते जीणें ती. ह. कुबिधा. आच्छादन अ. यागभूमीचे वायीं अंत्यजादिकांचें दर्शनन व्हावें ह्यपून केलेलें कुपण. अ. थवावेष्टन. आ. स्त्री.

कुंभः कुंभुवंउंभतीतिकुंभः, कमुदकं उंभतीतिवाकुंभः, भूमीतें पू

रण ह्य. व्याप्त करणारा अथवा उदकातें पूरण करितो जो तो. ह. उंभथा. पूरण अ. गुग्गुल वृक्ष. अ. न. २ घट. ३ हत्तीचें गंडस्थळ. ४ कुंभरास. अ. पु.

कुंभकारः कुंभं करोतीति कुंभकारः, कुंभातें करणारा जो तो. ह. डुरुत्रथा. करण अ. कुंभार. अ. पु.

कुंभसंभवः कुंभात्संभवेयस्यसः कुंभसंभवः, कुंभापासून आहे संभव ह्य. उत्पत्ति जाची तो. स. अ. गस्ति ऋषि. अ. पु.

कुंभिका कुंभोऽस्यस्याः कुंभिका, कुंभ ह्य. कुंभाहृती फल आहे जी सती. त. जलकुंभी. आ. स्त्री.

कुंभी कुंभीवकुंभी, कुंभी ह्य. हत्ती चें गंडस्थल तत्सदृश फलवती प्रमाणें जी ती. स. कायफल ह्य. कुंभ्याचें झाड. ई. स्त्री.

कुंभीरः कुंभिनंहस्तिनभीरयतीति कुंभीरः, हत्तीप्रत प्रेरित करितो किंवा कांपवितो जो तो. ह. ईरथा. गतिकंपन अ. सुसर नावाचा जलचर विशेष. अ. पु.

कुरंगः कौरंगते इति कुरंगः, पृथ्वी

चेठायीं बिलक्षण गतीनें गमन-
करणारा जो तो. क. रगिधा. ग
तिअ. हरिण. अ. पु.

कुरंटकः : कुरंतीतिरुंटकः, कुस्ति
तोरुंटकः कुरंटकः. इतरांच्या
पीत वर्णाचें स्तेय करितो ह्य. त्यां
पेक्षां पीत वर्ण विशिष्ट जो तो रुंट
क कुस्तिन जो रुंटक तो. स. पिव
ळा कोरंटा. अ. पु.

कुररः : कवतेइतिकुररः, इतरप
स्थांहन फार शब्द करणारा जो
तो. क. कुडुधा. शब्द अ. पक्षिनि
शेष जास कुररी असें ह्यणतात
तो. अ. पु.

कुरबकः : कुस्तिनः ईषद्वारवोय-
स्यसः कुरबकः, कुस्तिन किंवा
ईषत् आहे पर्णादिद्वारा किंवा
अमरद्वारा शब्द जाचा तो. स. तां
बडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुविंदः : कुरुव्रविंदतीतिकुरु
विंदः, कुरुदेशाप्रत प्राप्त होतो
ह्य. त्यादेशीं उपलब्ध जो तो. क.
विदूधा. लाभ अ. मुस्तानाचाची
वनीषधि. अ. पु.

कुरुबकः : ईषद्रौतीतिकुरुबकः,

किंचित् अमरादिसाधनानें शब्द
करितो जो तो. क. रुधा. शब्दार्थ
क. तांबडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुबिस्तः : कुरुषुबिस्तः कुरुबि
स्तः, कुरुदेशाचेठायीं प्रसिद्ध जो
बिस्त ह्य. चार तोळे तो. स. शास्त्र
सिद्ध ऐशी गुंजाचा एक तोळा अ
से चार तोळे भिळून जो होतो तो.
अ. पु.

कुलं : कोलतीतिकुंभुवंलातीतिवा
कुलं, जातीसह वर्तमान जें अष
स्थान तें. अथवा भूमोतें आधार
त्वानें ग्रहण करणारें जें तें. क. कु
लधा. संस्थान अ. २ लाधा. आ
दान अ. सजातीय जंतु समुदाय.
२ घर. ३ वंश. अ. न.

कुलकः : कोलतीतिकुलस्थगृहस्य
प्रतिकृतिरितिवाकुलकः, संहत
होतो जो तो. किंवा गृहप्रतिकृती
जो तो. क. कुलधा. संस्थान अ.
काजस्थाचा ह्य. कुचल्याचा वृक्ष.
२ शिल्पिकुल प्रधान. अ. पु. ३ प
डवळीचा वेल. अ. न.

कुलटा : कुलंअटतीतिकुलटा, दु
संस्थाना घरीं परपुरुष संभोगोद्दे

१८६ (कु.) विग्रहकोश. (कु.)

ज्ञानं गमन करणारी जीती. क.
अदधा. गतिअ. व्यभिचारिणी
बायको. आ. स्त्री.

कुलस्थिका कुलस्थइवप्रतिकृ
तिः कुलस्थिका, कुलस्थारारिणी
रूपावर्णप्रतिकृति ह्य. आकृति
जीची ती. त. काका स्वरमा. आ. स्त्री

कुलपालिका कुलंपालयतीति
कुलपालिका, कुलाचें रक्षणक
रणारी जीती. क. पाधा. रक्षणअ.
कुलीन बायको. आ. स्त्री.

कुलश्रेष्ठी कुलश्रेष्ठत्वमस्यास्तीति
कुलश्रेष्ठी, कुलाचेबायींआहे श्रे
ष्ठत्व जासतो. त. कुलप्रधान. ह्य.
कुलामध्ये जो मुख तो. इन्. पु.

कुलसंभवः कुलेसंभवोस्यकुल
संभवः, सकुलाचेबायींआहेसं
भव ह्य. उत्पत्ति जाची तो. स. कु
लीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुलस्त्री कुलपालिकास्त्रीकुल
स्त्री, कुलपालन करणारी ह्य.
पातिव्रत्य धर्मीनें रागणारी जी
ती. स. कुलीन बायको. ई. स्त्री.

कुलायः कुलंपक्षिसंतानंअचते
अस्मिन्कुलायः, पक्षिसंततिह्य

पक्षिसमुदायनिवास करितो जा
चेबायीं तो. क. अयथा. गतिअ.
पक्ष्यांचा घोरा. अ. पु.

कुलालः कुंभूमिंलालयतीति
कुलालः, स्वव्यापाराविषयींभू
मीतेह्य. भूतिकेतें स्वच्छ करितो जो
तो. क. लडधा. विलासअ. कुंभा
र. अ. पु.

कुलाली कुलमलतीतिकुलाली
कुलातें भूषण करित्ये जीती. क.
अलधा. भूषणादिअ. निळास
रमा. ई. स्त्री.

कुलिकः कुलमधीनत्वेनास्थास्ती
तिकुलिकः, कुलआहे स्वाधीन
जाचा तो. त. शिल्पिकुलामध्ये
जो मुख तो. अ. पु.

कुलीरः कुलीरः कौलीयतइ
तिकुलीरः कुलीरः, भूमीचेबायीं
लीन होतो ह्य. तीजबराबर लपू
नराहतो जो तो. क. लीड्धा. श्ले
षणअ. कुरले ह्य. स्वेकडा. अ. पु.

कुलिशं कुलिनः पर्वताच्च इयती.
तिकुलिशं, पर्वतातें रुश करितें
जें तें. क. शोधा. तनूकरणअ. व
ज्र. अ. न.

कुली कोलपतीतिकुली, विस्तार
द्वारा संश्लिष्ट होत्ये जी ती. क. कु
लधा. संस्थान अ. रिंगणीचें झा
ड. ई. स्त्री.

कुलीनः कुलस्थापत्यंकुलीनः, कु
लसंबंधी जें अपत्य तो. त. सत्कुलो
सन्न, सज्जन. अ. पु. २ कुलसंभ
व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुल्माषः कुस्मितोमाषः कोलनं
कुल कुलमपतीतिवाकुल्माषः
कुस्मित जो माष तो कुल्माष अथ
वा संश्लिष्टताह. अ. विरुद्धपणा
ला स्वविस्तारानें नष्ट करितो जो
तो. स. २ क. मषधा. हिंसा अ. धा
न्यविशेष. २ उडीद. ३ कुसूनाहीं
असे यव. अ. पु. ५ कांजी. अ. न.

कुल्मासः विग्रहादिसर्वकुल्माष
शब्दाप्रमाणें.

कुल्माषाभिषुतं कुल्माषैरभि
सूयतेस्यकुल्माषाभिषुतं, अर्थ
स्निन्न जंबादिकें करून उसन्नक
रिजेले जें तें. क. पुत्रधा. अभिष
व अ. कांजिक ह. कांजी. अ. न.

कुल्यं कुलेभवकोलतीतिवाकुल्यं,
कुल ह. देह त्याचेवाचीं होणारे-

किंवा संबद्ध ह. संश्लिष्ट होतें जें
तें. त. २ क. कुलधा. संस्थान अ.
अस्थि. अ. न.

कुल्या कुलस्थापत्यंकुलेसाधुरिति
वाकुल्या, उत्कृष्टकुल ह. वंश अ
थवा तीर तत्संबंधी जें अपत्य तें अ
थवा त्याचेवाचीं जी उत्तम ती. त.
कुलस्त्री. २ नदी. ३ धान्यादिकाचें
चौसष्ट पायल्याचें एक माप. जास
द्रोण क्षणतात तो. आ. स्त्री.

कुवलं कौवलतीतिकुवलं, पृथ्वी
चेवाचीं भक्षणादिद्वारा जीवन सा
धन जें ते. क. बलधा. प्राणन अ.
बोरीचें फळ. अ. न. कौ. कमळ.
मोती. अ. पु. कला. आरसा. ई. स्त्री.

कुवल्यं कौ. पृथ्व्याः वलयभिवकु
वल्यं, पृथ्वीच्या वलय्याचे परी ह.
आकृती प्रमाणें शोभणाचें जें तें.
स. कमळ. अ. न.

कुवादः कुस्मितोवादोस्यकुवादः.
निंद्य आहे वाद जाचा तो. स. दुस
ऱ्याचें दोष कथन करणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कुविंदः कुस्मितंविंदतीतिकुविं
दः, कुस्मित जेंसें होय तेंसें ह. नि

घृत्नीनें लाभकरितो जो तो. क.
विदूधा. लाभअ. कोष्ठी. अ. पु.
कुवेणी कुस्मितं वेणंते मत्स्या अ
स्वामितिवु वेणी. कुस्मितजेंसें
हीयतेंसें फिरताहेत मत्स्यजीचे
गयीती. क. वेणुधा. मतिअ. म
त्स्यबंधनाची करंडी ह्म. ते धरण्या
चा करंडा ह्म. स्तोर्डन. ई. स्त्री.

कुबेरकः कुस्मितं बेरं शरीरं च स्य
सः कुबेरकः. कुस्मित ह्म. रवडब
डीत आहे शरीर जाचें तों. स. ना
दरुस्तीचें झाड. अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येव अक्षिर्द्य-
स्याः सा कुबेराक्षी, कुबेरासारसें
अक्षि ह्म. पर्वभाग आहे जीनाती. स.
पाडळीची वेल. ई. स्त्री.

कुशां कुपापं श्यति को शोते इति
वा कुशां, पापनाश करतें जें तें किं
वा भूमीचे गयीं शयन करितें ह्म.
राहतें जें तें. क. शोधा. तनूकरण
अ. २ शीडुधा. स्वप्नअ. दर्भ.
अ. पु. न. ३ जल. अ. न. को. रा
माचा पुत्र. अ. पु. जुपणी, जोतें
द्वीप. अ. न.

कुशलः कुस्मितं शलत इति को

शलति राजकार्याणि करोतीति वा
कुशलः. कुस्मितातें नाश करितें
अथवा पृथ्वीचे गयीं राजकार्योप्र
त करितो जो तो. क. शलधा. संच
लनअ. कल्याण. अ. न. २ प्रवीण.
३ शिकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कुशी कुंभूमीं श्यतीति कुशी, भूमी
तें कुश करित्ये ह्म. विदारण करित्ये
जीती. क. शोधा. तनूकरण अ.
नागराचा लोरवंडी फाळ. ई. स्त्री.

कुशीदं विग्रहादिसर्वं कुसीदश. प्र.

कुशीलवः कुस्मितं शीलमस्यस्य
कुशीलवः, कुस्मित आहे स्वभाव
जाचा तो. स. नटांतील एक भेद.
को. दाल्भीकी. याचक. अ. पु.

कुशेशयं कुशोजले शोतेतत् कुशे
शयं, जलाचे गयीं राहतें जें तें.
क. शीडुधा. स्वप्नअ. रुमळ. अ.
पु. न.

कुषीदं विग्रहादिसर्वं कुसीदश. प्र.

कुष्ठं कुष्णात्यंगं रोगं वा कुष्ठं, शरी
राचें अत्यंत घर्षण करणारें किं
वा रोगनिवर्तक जें तें. क. कुषुधा.
निकर्षअ. कुष्ठरोग. अ. पु. न. २
कडुवगोडे कोष्ट नामक औषधि. अ. न.

कुष्मांडकः विग्रहादिसर्व कूष्मांड
शब्दाप्रमाणं.

कुसिदं कुसीदं कुस्यते इति कु
सिदं कुसीदं. कुस्मितपणाने उप
जीवन करिजेने जें तें अथवा व
द्वि पावते जें तें. क. कुसधा. संश्ले
ष अ. व्याजां दिलेले द्रव्य. अ. न.

कुसीदिकः कुसीदार्यं द्रव्यं प्रयच्छ
तीति कुसीदिकः, र-द्वयार्थं द्रव्य दे
पारा जो तो. त. कर्ज दिलेल्या
द्रव्याच्या व्याजाने उपजीवन क
रणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुसुमं कुस्यतीति कुसुमं, अव
यवद्वारा संश्लिष्ट ह्य. संबद्ध हो
ते जें तें. क. कुसधा. संश्लेष अ.
पुष्य. अ. न.

कुसुमांजनं कुसुमनाशकं अं
जनं कुसुमांजनं, कुसुमनाशका
रक जें अंजम ते. स. फारतापले
ल्यापिनळापासून निघालेले फू
ल. जास जस्ताचे फूल असें ह्यण
तात ते. अ. न.

कुसुमेषु कुसुमानीषवोयस्यसः
कुसुमेषु, कुसुमे ह्य. पुष्ये आदि
तं इषु ह्य. बाण जेते जाचे तो. स.

मदन. उ. पु.

कुसूलः धान्यादिकाने परिपूर्ण
जे तें. क. कुषुधा. निष्कर्ष अ.
धान्य देवण्याचे घर. अ. पु.

कुसुंभं कुस्यतीति कुषुभ्यतीति
वा कुसुंभं, संश्लिष्ट होते जें तें अ
थवा परिपूर्ण होतो जो तो. क. कु
सधा. संश्लेष अ. २ कुषुभधा. -
क्षेप अ. कुसुंभा. अ. न. २ कर्म
उलु. अ. पु.

कुसृतिः कुस्मितासृतिः कुसृ-
तिः, कुस्मित जी सृति ह्य. सरण
ती. स. कपाट. इ. स्त्री.

कुस्तुंबरी विग्रहादिकुस्तुंबुरुश
ब्दाप्रमाणं. इ. स्त्री.

कुस्तुंबुरु कुस्मितं तुंबतीति कुस्तं
बुरु, कुस्मित जैसे होय तैसे ना
श करिते ह्य. दुष्टगंधोपमर्दना
नें पदार्थांला स्रगंध दातृ जें तें.
क. तुंबिया. अर्दनादि अ. कोथी
बीर ह्य. धणे. उ. न.

कुहना कुहनं कुहना, दुसऱ्या
चे वंचन जें ती. क. कुहधा. वि
स्थापन अ. लोकांपासून फसवू
न धनादि मिळविण्यासाठी केले

लाकपटवेष. आ. स्त्री.

कुहरं कुहरतीतिकुहरं, पृथ्वीतिं

स्वपतनाने हरण करिते जें तें.

कू. कूटधा. हरणअ. छिद्र ह्य.

बीळ. अ. न.

कुहुः कुहुः कुहयतेविस्मापय

तीतिकुहुः कुहुः, विस्मापन क

रित्येजीती. कू. कुहधा. विस्माप

नअ. चंद्राची कला अगदीं दिस

त नाही अशी अमावास्या. उ. स्त्री

कूटं कूटयतीतिकूटं, उच्चत्वे ककू

न राहतें किंवा संताप करितें अ

थवा निश्चलत्वानें राहतें जें तें.

कू. कूटधा, परितापादिक अ. प

र्वतानें शिरवर. २ अन्यथा कार

दिसणें. ३ अज्ञान. ४ कपट. ५ अ

सत्य. ६ अयोधन. ७ धान्याची-

राशि. ८ निश्चल. अ. पु. न.

कूटकं विग्रहादिसर्वकूटकश. प्र

कूटयंत्रं कूटरूपयंत्रं कूटयंत्रं, रूप

ररूप जें यंत्र तें. स. पक्षिबंधनार्थ

केलेलें यंत्र. सांपळा, पिंजराइ

त्यादि.

कूटशाल्मलिः कूटश्चासौशा-

ल्मलिश्चकूटशाल्मलिः कृष्णावर्णा

जी शंऊर ती. स. काव्यासांवरी

चें झाड. इ. पु.

कूटस्थः कूटवतिष्ठतीतिकूटस्थः,

शृंगासारखा श्रेष्ठत्वानें राहतो जो

तो. कू. एकाच स्वभावानें काला

सच्यापक असणारा आकाशा

दिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कूपः कौतीतिकूपः, उदकद्वारा-

अथवा कूपस्थ जनद्वारा शब्द

करितो जो तो. कू. कुधा. शब्द अ.

विहीर. अ. पु.

कूपकः कुत्सितः कूपः कूपस्थप्रति

कृतिः कूपेकायतीतिवाकूपकः, कु

त्सित जो कूप किंवा कूपानी प्रति

कृति ह्य. प्रतिमाती. अथवा कूपः

सदृश नोंकेमध्ये राहतो जो तो. त.

२ कू. केंधा. शब्द अ. स्वकगा. २ शु

ष्कनदीति स्वटटेला पाण्यासाठीं

स्वकगा. ३ गलबताच्या शिडाचा

स्तंब. अ. पु.

कूर्चः कुरतीतिकूर्चः, त्र्यमध्यभा

गी राहतो जो तो. कू. कुरधा. शब्द

अ. दोन भोवयांचा मध्यभाग. अ. पु.

कूर्चशीर्षः कूर्चः श्मश्रुतद्वच्छीर्ष

यस्यसकूर्चशीर्षक. श्मश्रु विशिष्ट

आहे मस्तकजाचें तो. स. जीव
कनावाची वनौषधि. अ. पु.

कूर्चिका कूर्चयतीति कूर्चिका, वि
कारपावणारी जीती. कू. कूर्चधा.

विकार अ. दत्यानें अथवा ताका
नें दुग्धास होणारी विकृति जास

विरजण असें झणतात ती. आ. स्त्री

कूर्दनं कूर्द्यते अनेनेति कूर्दनं, की
डा करिजेत्ये जेणें तें. कू. कूर्दधा.
कीडा अ. लहान मुलाचा खेळ.
अ. न.

कूर्परः कुच्यतेऽनेन कूर्परः. जा-
चा योगानें कोपातें पावतो ह्म. त
दुह्यातानें कष्ट पावतो जो तो. कू.
कुपधा. क्रोध अ. कोपर. अ. पु.

कूर्पासकः कूर्पूरे आस्ते इति कूर्पा
सकः, कोपराचे वाथी राहतो जो
तो. कू. आसधा. उपवेशन अ.
शिर्यांचे स्तमानें आच्छादन क
रणारा वस्त्रविशेष जास चौबी
असें झणतात तो. अ. पु.

कूर्मः कुत्सिता कोवा ऊर्मिर्वेगोच
स्य सः कूर्मः, कुत्सित किंवा पृष्ठी
चे वाथी आहे वेग जाचा तो. स.
कासव. अ. पु.

कूलं कूलयतितकूलं, तडागादि
कांचें आवरण ह्म. आच्छादन क
रितें जें तें. कू. कूलधा. आवरण
अ. नदीचें वगेरें तीर. अ. न.

कूबरः कुवतइति कूबरः, शब्द क
रितो जो तो. कू. कुड्धा. शब्द अ.
रथाच्या ज्या लांकडास घोडा बां
धितात तें. अ. पु.

कूकणः कूकेन अणतीति कूकणः
कंठें करून शब्द करणारा जो तो.
कू. अणधा. शब्द अ. करहु नावा
चापक्षि. अ. पु.

कूकलाशः कूकलासः कूकं
कंठलाशयतिलासयतीति वा कू
कलाशः कूकलासः, कंठाप्रत शो
भवितो जो तो. कू. लशधा. रल
सधा. शिल्पयोग अ. सरडा. अ. पु.

कूकवाकुः कूकेन गलेन वक्तीति
कूकवाकुः, कंठें करून भाषण क
रितो जो तो. कू. वक्धा. परिभाष
ण अ. कोमडा. उ. पु.

कूकाटिका कूकं अटतीति कूका
टिका, कंठाप्रत गमन करणारी
ह्म. तत्संसक्त असत्ये जीती. कू.
अटधा. गति अ. मान आणि म

स्तक त्यांच्या पाठीमागची संधि
जास घांटा असें ह्मणतात ती.
आवः स्त्री.

कृच्छं कृतंतीति कृच्छं. सुख अथ
वा पाप यांचें छेदन करितें ह्म. श
रीरस्य अतिपीडा देणारें जें तें. क.
कृतीधा. छेदन अ. दुःख. २ सांत
पनादिक प्रायश्चित्त. अ. न.

कृतं कृत्यते स्म कृतं, अकारि वा कृ
तं, करितें झालें किंवा करिजे लें
जें तें. क. कृतीधा. छेदन अ. २
दुकृत्रधा. करण अ. पुरें झाले लें.
२ केले लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
३ कृतयुग. अ. न.

कृतपुंखः पुंखयुक्तः शरोयेन कृत
पुंखः, अभ्यस्त आहे पुंखयुक्त वा
पा जाणें तो. स. बाणविद्येंत जो नि
पुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतमालः कृतमालायस्य कृत
मालः. केली आहे माला जांची
तो. स. बाह्याच्याचें झाड. अ. पु.

कृतसुरखः कृतं सुरखमस्य कृतसुरखः
कृत ह्म. संरुत आहे सुरख जाचें
तो. स. विद्यादिकांत प्रवीण. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतलक्षणः कृतलक्षणं यस्य सः
कृतलक्षणः, कृत ह्म. प्रसिद्ध आहे
शौर्यादिलक्षण जाचें तो. स. विद्या
दिकानें जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

**कृतसापत्निका. कृतसापत्नि
का** सपत्न्यैव सापत्निका. कृतासा
पत्निकायस्याः सा कृतसापत्निका,
सपत्नीजीती सापत्निका केली आहे
सापत्निका जीसती कृतसापत्निका ती
सं. अनेक विवाहित स्त्रियांतील प
हिली स्त्री. आ. स्त्री.

कृतहस्तः कृतोः ष्यस्तो हस्तोस्य
कृतहस्तः, कृताभ्यास आहे हस्त
जाचा तो. स. बाणविद्येंत जो नि
पुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतांतः कृतः अंतो विनाशोयेन
सः कृतांतः, केला आहे अंत ह्म.
नाश जाणें तो. स. श्वेतांचा राजा.
यस. २ सिद्धांत. ३ पापकर्म. अ. पु.

कृती कृतं कर्म प्रशस्तमप्यस्य कृती.
प्रशस्त आहे कर्म जाचें तो. त. पं
डित. २ प्रवीण. वि. इन्द्र. पु. न. ई. स्त्री

कृत्तं कृत्यते स्म इति कृत्तं, छेदिजे
लें जें तें. क. कृतीधा. छेदन अ.

मृगादिकांचें चर्म ई. स्त्री.

कृतिवासाः कृतिर्वासांचस्यसकृ
तिवासाः, कृति स्म. चर्म आहं वस्त्र
जाचें तो. स. महादेव. स. पु.

कृत्यः कृत्यते इति कृत्यः, धनादिकें
करून भेद करि जेतो जो तो. कृ. कृ
तीधा. छेदन अ. धनादिकें करून
फितूर केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री
२ कार्य. अ. न.

कृत्या करणं कृत्यते वा कृत्या, करण
जें ती. अथवा छेदन कर्त्री जी ती. कृ.
दुरु अथा. करण अ. २ कृतीधा. छे
दन अ. क्रिया स्म. कर्म. २ तामस
देवता विशेष. आ. स्त्री.

कृत्रिमधूपकः कृत्रिमश्चासौधूप
श्च कृत्रिमधूपः स एव कृत्रिमधूपकः
कृत्रिम स्म. केलेला जोधूप तो कृत्रि
मधूप तो कृत्रिमधूपक त. अनेक
पदार्थ मिश्रित करून केलेला धूप.
अ. पु.

कृत्स्नं कृत्यते इति कृत्स्नं, परिपूर्ण हो
इजे तें जें तें. कृ. कृतीधा. वेष्टनादि.
अ. सर्व. समग्र. वि. अ. पु. न. आ.
बंत. स्त्री.

कृपाणः कृप्यते कृपाणतया विषयी -

क्रियत इति कृपाणः, कृपेला विष
यी भूत स्म. पाहिला असतां कृपा
उत्पन्न होत्ये जा विषयीं तो. कृ. कृ
पया. कृपा अ. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कृपा कृपाणं कृपा, अनुकंपन जें ती.
कृ. कृपया. कृपा अ. दया. आ. स्त्री.
कृपाणः कृपांनुदतीति कृपाणः,
कृपे तें नाश करितो जो तो. कृ. पुद
धा. प्रेरण अ. खड्ग स्म. तलवार.
अ. पु.

कृपाणी कृपामनितीति कृपाणी, व
स्त्रादिकाला फाडित्ये जी ती. कृ.
अणया. प्राणन अ. कातर. ई. स्त्री.

कृपालुः कृपांलातितच्छीलो वा कृपालुः,
कृपे तें ग्रहण करितो किंवा कृपा जान्वा
स्वभाव तो. कृ. लाघा. आदान अ.
दयालु. वि. उ. पु. स्त्री. न.

कृपीटयोनिः कृपीटं जलं यो निरु
सत्तिकारणं च स्य स कृपीटयोनिः,
जल आहे उत्सत्ति कारण जाचें तो.
स. अग्नि. इ. पु.

कृमिः कामतीति कृमिः, व्यक्त
पाद विक्षेप करितो जो तो. कृ. क
मुधा. पाद विक्षेप अ. किडा. २ कु
सरूड. इ. पु.

कृमिकोशोत्थं कृमिकोशादुत्थं

कृमिकोशोत्थं, कीटशरीररूपासून
जें उत्पन्न तें. स. रेशीम. अ. न.

कृमिजं कृषिभिर्जन्यते कृमिजं.

कीटांनी उत्पन्न करिजेतें जें तें. क.
जनीया. प्रादुर्भाव. अ. कृष्यागरुचं
दन. अ. न.

कृमिघ्नः कृमीन् हंतीति कृमिघ्नः.

कृमीतें मारितो जो तो. क. हनधा.
हिंसाद्यर्थी. नावडिंगीचें झाड. अ.
पुक्षिगीं.

कृशां कृश्यते स्म कृशां. तनूकृत ह्य.

कृश केले जें तें. क. कृशाया. तनूक
रण. अ. बारीक, सूक्ष्म. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

कृशानुः कृश्यतीति कृशानुः, कृश

होतो जो तो. क. कृशाया. तनूकर
ण. अ. अग्नि. उ. पु.

कृशानुरेताः कृशानुरेतो यस्य

स कृशानुरेताः. अग्नीचाठार्थी
आहे रेत जें तें जाचें तो. स. म
हादेव. स. पु.

कृशाश्विन् कृशाश्वेन प्रोक्तं नद

सूत्रमधीते कृशाश्वी. कृशाश्वक
यीतें जें प्रोक्तं नद सूत्र त्यांतें अथ

यन करणारा जो तो. त. स्त्रीवेष
धारण करून नर्तनादिक करणा
रा नटवा. इन्. पु.

कृषकः विग्रहादि सर्व कृषकशब्दाप्र

कृषिः कृषणं कृषिः, विलेखन जें ती
क. कृषिधा. विलेखन. अ. कृषिक
र्म. इ. स्त्री.

कृषिकः विग्रहादिकृषकशब्दाप्र

माणें असून कृषिकर्मानें उपजी
वन करणारा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

कृषीवलः कृषिरस्यास्तीति कृषी

वलः, कृषिकर्म आहे जासतो.
त. कृषिकर्मानें उपजीवन करणा
रा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृष्टं कृष्यते स्म कृष्टं, कृषण केलेले

जें तें. क. कृषिधा. विलेखन. अ.
नागरलेले शेतवगेरें. वि. अ. पु.
न. आवं. स्त्री.

कृष्टिः कृषतीति कृष्टिः, पांडित्या

नें इतराचें कृषण करितो जो तो.
क. कृषधा. विलेखन. अ. पांडित.
इ. पु.

कृष्याः कृषतिशत्रूनि कृष्याः

शत्रूतें कृषण करितो ह्य. त्याचें-

आकर्षण करितो जो तो. क. कृष
धा. विलेखनअ. विष्णु. २. कृष्णा
मरुदेव. ३. शंडवांतील अर्जुन. अ.
पु. ४. काका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
५. मिश. अ. न.

कृष्णाकर्मन् कृष्णाकर्मास्यकृष्णा
कर्मा. कृष्णा ह्य. विद्य. आहे कर्म-
जाचें तो. स. पापकर्म करणारा.
वि. न. पु. न. ई. स्त्री.

कृष्णापाकफलः कृष्णापाकफलं
यस्यसः कृष्णापाकफलः, पा
ककालीं कृष्णावर्णं आहे फलजा
चें तो. स. करवंचाचें झाड. अ. पु.

कृष्णाफला कृष्णाफलंयस्याःसा
कृष्णाफला. कृष्णावर्णं आहे फ
लजीचें ती. स. बावचीचें झाड.
आबं. स्त्री.

कृष्णाभेदी कृष्णानवर्णेनभेदो
स्याः कृष्णाभेदी, कृष्णावर्णाने आ
हे भेद ह्य. ओढख जीनी ती. स.
कुटकी. ई. स्त्री.

कृष्णाला कृष्णाकृष्णावर्णलाती
तिकृष्णाला. कृष्णावर्णाने ग्रहण
करित्ये जी ती. क. लाथा. आदा
नअ. गुंजा. आ. स्त्री.

कृष्णालोहितः कृष्णामिश्रितो
लोहितः कृष्णालोहितः, कृष्णामि
श्रित जो लोहितवर्ण तो. स. कृष्ण
वर्णमिश्रित जो आरक्तवर्णाचा
रंग तो. जांबका वगैरेरंग. वि. अ.
पु. न. आबं. स्त्री.

कृष्णावर्त्मा कृष्णाधूमोवर्त्मास्ये
निकृष्णावर्त्मा, कृष्णवर्णजोधूमतो
आहेमार्ग जाचा तो. स. अग्नि. न. पु.

कृष्णवृंता कृष्णवृंतंयस्याःसा
कृष्णवृंता, कृष्णावर्णं आहे वृंत
ह्य. प्रसवबंधन जीचें ती. स. पा
डलीनीवेल. आ. स्त्री.

कृष्णाशारः कृष्णाश्रासौशारश्च
कृष्णाशारः, कृष्णावर्णयुक्त जो शा
रह्य. कबूर वर्णतद्विशिष्ट जो तो.
स. कृष्णामृग. अ. पु.

कृष्णारारः विग्रहादिसर्व कृष्णा
शार शब्दाप्रमाणे.

कृष्णा कृष्णोवर्णोस्यस्याइतिकृ
ष्णा, कृष्णा ह्य. काका आहे वर्ण
जीचा ती. त. पिंपळी. आ. स्त्री.

कृष्णिका कृष्णोनकृष्णिका, कृ
ष्णावर्णजीनीच कृष्णिका, त. कृ
ष्णासर्षपह्य. काकी मोहरी. आ. स्त्री.

कैकरः केमूर्धिरुधिरकुंशीलम
स्यकैकरः, मस्तकाचेवार्थी ह्य. वर
दृष्टिकरण्याचा आहे स्वभाव जा
चा तो. क. दुःखार्था. करणअ.
काणा ह्य. कैरा. वि. अ. पु. न. आ
वं. स्त्री.

कैका केमूर्धिकायते इतिकेका,
मस्तकाचेवार्थी ह्य. वरमान करू
न शब्द करणारी जी मधूराची-
वाणी ती. क. कैधा. शब्द अ. मो
रांची वाणी. आ. स्त्री.

कैकी केकास्यस्यकैकी, केका-
संज्ञक वाणी आहे जास तो. त. मो
र. इन्. पु.

कैतकी कैतयतीतिकैतकी, रोगा
पनयन करित्से जी ती. क. कित
धा. रोगापनयनादि अ. केगदी
वं. झाड. ई. स्त्री.

कैतनं कित्यतेज्ञायतेनेनकैतनं,
स्वाम्यादिक जाणिजेतें जेणें तें.
क. कितथा. ज्ञानअ. निशाण. २
कार्य. ३ आमंत्रण. ४ राहण्याची
जागा. अ. न.

कैतुः चायने इतिकैतुः, ग्रहय
ज्ञादिक्वाली पूजिजेतो अथवा

उच्चत्वानं प्रसिद्ध जो तो. क. चा
युधा. पूजादि अ. नवग्रहांतील
एक ग्रह. २पताका. उ. पु. को. रो
ग. शत्रु. उत्थात वगैरे.

कैदरः केदृणातीतिकैदरः, क ह्य.
उदकादिक त्याचेवार्थी विदीर्ण हो
तो ह्य. व्यापारोपयोगी होतो जो तो.
क. हृधा. विदारणअ. व्यवहार
पदार्थ. अ. पु.

कैदारः केनजलेन दीर्यत इतिके
दारः, जलें करून ह्य. जलवें पुल्या
नें विदीर्ण होतो जो तो. क. हृधा.
विदारणअ. क्षेत्र ह्य. शेत. अ. पु.

केनिपातकः केजलेनिपातोय
स्यसः केनिपातकः, जलामध्ये
आहे निपतन जाचें तो. स. नोंकें
वें सुकाण. अ. पु.

केयूरं केबाहुशिरसिचोतीतिके
यूरं, बाहुच्या मस्तकां शोभतें
जें तें. क. युधा. मिश्रणादि अ.
बाहुवटे, बाजुबंद इत्यादि. अ. न.

केलिः केलनंकेलिः, क्रीडन जें
ती. क. किलधा. क्रीडन अ.
क्रीडा ह्य. खेळ. इ. पु. ईका
रांत. स्त्रीलिंगी.

केवलं क्वंतेइतिकेवलं, निश्चयरूपा

शीं राहते जें तें. क. केवडा. सेवन अ.

निश्चिन, निर्णीत. अ. उ. केवलं मूर्खः

केवलः केशिरभिवलतीतिकेवलः, स

स्तकाचेवाचीं जीवन करितो ह. सर्वा

नपेक्षते करून अथवा पूर्णतेने वा

गतो जो तो. क. वळथा. प्राणन अ. आ

सहाय. २ संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ.

व. स्त्री.

केशः क्लिश्यतेइतिकेशः, बंधन करि

जेतो जो तो. क. क्लिश्था. उपतापादि

अमस्तकाचे केश. २ वाळानावाची -

ओंषधि. अ. पु.

केशहस्तः केशानां हस्तः केशहस्तः

केशांचा जो हस्त ह. समूह तो. स.

केशपाश. अ. पु.

केशपक्षः पक्षयतीतिपक्षः केशा

नांपक्षो वृंदं केशपक्षः, परिग्रह क

रितो जो तो पक्ष केशांचा जो पक्ष

ह. समूह तो. स. केशसमुदाय.

अ. पु.

केशपर्णी केशाः पर्णान्यस्याइति

केशपर्णी, केशयुक्त आहेत पर्णे

ह. पाने जीचीं ती. त. ओंषधिवि

शेक. ई. स्त्री.

केशपाशः पाशयतइतिपाशः केशा

नांपाशः केशपाशः, बांधिजेतो जो

तो पाश केशांचा जो पाश ह. समू

ह तो. स. केशसमूह. अ. पु.

केशपाशी केशानामल्पः पाशः केश

पाशी, केशांचा जो अल्पपाश ह.

बंधविशेष तो. स. शौडी ई. स्त्री.

केशरः केजलेशीर्षतइतिकेशरः,

उदकाचेवाचीं विशरणा ह. नाशा पा

वतो जो तो. क. शूषा. हिंसा अ. पु

ष्यरेणु. अ. पु. न. २ उडणीचे झाड.

अ. पु.

केशरी केन वायुनाशीर्यतइतिके

शराः तंसंनियस्येति केशरी, वायू

नें शिथिल होणारे आहेत केश-

जाचे तो. त. सिंह. इच्. पु.

केशवः कश्च ईशश्च केशो तो पुत्र

त्वेन पौत्रत्वेन च यस्य सः केशवः,

क ह. ब्रह्मदेव आणि ईश ह. शि

व हे आहेत पुत्र पौत्रत्वे करून

जाचे तो. स. विष्णुनामक देव. अ.

पु. २ जाचे केश चांगले आहेत तो

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

केशवेशः केशानां वेशः केशवेशः,

केशांचा जो रचना विशेष तो. स. वे

शवंधरचना. अ. पु.

केशिकः प्रशस्ताः केशाः संत्यस्यके
शिकः, प्रशस्त आहेत केश जन्वे ती.
स. उत्कृष्ट केशांचा पुरुष. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

केशिनी केशाः संत्यस्येति केशिनी,
केश आहेत जीस ती त. चोर वल्लीना
वाची औषधि. ई. स्त्री.

केशी विग्रहादि केशिकशब्दाप्रमा
णैः इच्. पु.

केसरः केजले सरतीति केसराः सं
त्यस्येति वाकेसरः, उदकाचे वायीं
गमन करितो ह्य. प्रसार पावतो जो
त्तो. अथवा केसर आहेत जास तो
ह. सूधा. गति अ. २ त. पुष्परेणु. अ.
पु. न. २ उंडणीचें झाड. ३ बकुळी
चें झाड. ४ नाग चांफा. अ. पु.

केसरी केसराः स्कंधवालाः संत्यस्य
केसरी, स्कंधवाल ह्य. स्कंध प्रदेश
केश आहेत जास तो. त. सिंह. इच्.
पुहिंगी.

कैटभजित् कैटभमजेषीदिति कै
टभजित्, कैटभासूराप्रत जिंकि.
ता झाला जो ती. ह. जिधा. जय अ.
विष्णु. त. पु.

कैटर्यः कैटनं कैटं कैटरानि ददाती
तिकैटर्यः, अति तिकं लास्तव त्रा
स देते तें कैट केरां तें देतो जो तो कै
टर्य. ह. राधा. दान अ. कुंभ्याचें झा
ड. अ. पु.

कैडर्यः विग्रहादिसर्वकैटर्यश. प्र.
कैतवं कितवस्य कर्म कैतवं, अक्ष
धूर्ताचें किंवा दांभिकाचें जें कर्म तें.
त. कपट. २ घूत ह्य. फाशांचा वगैरे
खेळ. अ. न.

कैदारं केदाराणां समूहः कैदारं, क्षे
पांचा जो समुदाय तें. त. शीतांचा
समूह. अ. न.

कैदारकं विग्रहादिसर्वकैदारश.
प्रमाणैः.

कैदारिकं विग्रहादिसर्वकैदारिक
शब्दाप्रमाणैः.

कैदार्यं विग्रहादिसर्वकैदारिकशब्द
प्रमाणैः.

केरवं केरवस्य हंसस्येदं प्रियं केरवं,
हंसाला जें प्रिय तें. त. शुभ कमल.
अ. न.

कैलासः केजले लासोलसनस्य
कैलासः स्फटिकः तस्यायं कैलासः
जलाचे वाची आहे शोभा जाची अ

साजो स्फटिक तत्संबंधी जो तो. त.
कैलासपर्वत. अ. पु.

कैवर्तः केजलेवर्तते इति कैवर्ता म-
त्स्यास्तंषामयं कैवर्तः. जलाचैवार्थी
राहणारे जे मत्स्य तत्संबंधी जो तो.
त. मासे मारणारा कोळी. अ. पु.

कैवर्तमुस्तकं. कैवर्तिमुस्तकं.
कैवर्तानां जातिः कैवर्ती कैवर्त्यामु
स्तकं कैवर्तिमुस्तकं, भिल्लांची जी
जाती ती कैवर्ती तत्संबंधी जें मुस्त
क ह्य. नागरमोथा तें. स. जलमु
स्तानावाची वनोषधि. अ. न.

कैवर्तीमुस्तकं विग्रहादिसर्वकै
वर्तमुस्तकशब्दाप्र.

कैवल्यं केवलस्यभावः कैवल्यं,
बंधविरहित केवल जो मुक्तीचा
भाव तें. त. मोक्ष. अ. न.

कैशिकं केशानां समूहः कैशि
कं, केशांन जो समुदाय तो.
त. केशाणश. अ. न.

कैश्यं विग्रहादिसर्वकैशिकश
ब्दाप्रमाणे.

कोकः क्रोकते इति कोकः, सरंवाह
शब्दग्रहण करितो जो तो. कृ. कुं
कथा. आद्वानादि. अ. लांडव्या ना

वाचस्पृग. चक्रवाक पक्षी. अ. पु.

कोकनदं कोकांश्चक्रान्नदतित
क्रोकनदं, चक्रवाकांप्रत आनंदा
नें अव्यक्त शब्द करवितें जें तें. कृ.
णदथा. अव्यक्तशब्द अ. तामडें क
मल. अ. पु. न.

कोकिलः क्रोकते इति कोकिलः, म
धुरशब्द करितो जो तो. कृ. कुकथा.
आदानादि. अ. कोकिल नामक पक्षि.
अ. पु.

कोकिलाक्षः कोकिलवदक्षिर्यस्य
कोकिलाक्षः, कोकिलाच्यानेत्रा सा
रखें आहे अक्षिह्य. पर्व जास तो.
स. जास क्रोकसंदा तालिम रवान्या
चें बीज कोलिस्ता असें झणतात
तो. वनोषधि. अ. पु.

कोटरं कुटनंकोटः कोटरंगतीति कोट
रः, कोटिल्यातें देतें ह्य. कोटिल्या
नें स्थित जें तें. कृ. राधा. दान. अ.
वृक्षाचीटोल. अ. पु. न.

कोटवी कोटनंकोटः कोटंकोटिल्यं
वातीति कोटवी, कोटिल्याप्रतजा
णारी जीती. कृ. कुटथा. कोटिल्य अ.
नग्न ह्य. नागची बायको. ई. स्त्री.
कोटिः कोटी कोटते इति कोट

यतेइतिवाकोटिः कोटी. छेदनक
रित्ये अथवा संताप करित्ये जीती.
क. कुट्ट्या. छेदनादिक अ. धनुष्या
चें शोचत. २. तरवारीचें अग्र. ३. उत्क
ष. ४. एक संख्या. इ. ई. स्त्री.

कोटिवर्षा कोटिभिरग्रैर्वर्षतीतिको
टिवर्षा, अग्रभागानां वृष्टि करित्ये
जीती. क. वृणुया. सेचन अ. जीस
सृक्कापिंडक असें क्षणतात तीव
नोपयी. आ. स्त्री.

कोटिशः कोटीशः कोट्याकोटि
नाअग्रैणप्रपतीतिकोटिशः, अ
ग्रानें भूमि विदारण करितो जो तो,
क. शोधा. तनूकरण अ. डिफ्फेणो
उण्याचा मुद्गर जास कुचळ डिफ
ळा असें क्षणतात तो. अ. पु.

कोट्टः कुट्यतइतिकोट्टः, संतप्तक
रिजेतो जो तो. क. कुट्ट्या. प्रताप
न अ. जाशहरास तटवरचंदक अ
सत्यानें शबूला प्रवेश करण्यास.
कठीण असें शहर. अ. पु.

कोट्टवी कोट्टनकोट्टे कोट्टवातीति
कोट्टवी, प्रतपन ह्य. संताप त्यातें
देत्ये जीती. क. वाधा. गत्यादि अ.
नग्न बायको. ई. स्त्री.

कोट्टारः कुट्यतइतिकोट्टारः, छेदि
जेतो ह्य. मनुष्यसंमर्दाने नाशपाव
तो जो तो. क. कुट्ट्या. छेदन अ. श
हंगातील विहीर. अ. पु.

कोठः कुठतीतिकोठः, आलस्योत्सा
दन किंवा मतिप्रतिघात करितो जो
तो. क. कुठिया. आलस्यादिक अ.
कोठ नावाचा रोग. अ. पु.

कोणाः कुण्यतेअनेनकुणत्यनेनवा
कोणाः, शब्द अथवा प्रतिध्वनि हो
इजेतो जेणें अथवा शबूला आमं
बिन करिजेतो जेणें तो. क. कुणाधा.
शब्दादिक अ. सारंगीबाजविण्या
चें काष्ट ह्य. कमटी २. कोंपरा. ३. त
ळवारीचें टोक. अ. पु.

कोणापः कोणापातिपिबतिवाकोण
पः, कोण ह्य. मृतशरीर त्यातें रक्ष
ण करितो अथवा पान करितो जो
तो. क. पाधा. रक्षण २. पान अ. रा
क्षस. अ. पु.

कोदंडः कोतीतिकोर्वेशः सः दंडीः
स्वकोदंडं, वेणूचा आडे हंड जास
तें. क. कुधा. शब्द अ. धनुष्य अ. न.
कोद्रवः केनवायुनाद्रवतीतिकोद्रवः,
वायूनें अथवा उदकानें प्रक्षोपयी

गीहोतो जोतो. क. दुधा. गतिअ.

हरीक नावांचें धान्य. अ. पु.

कोपः कोपनंकोपः, कोपणं जें

तें. क. कुपधा. क्रोधअ. क्रोध.

अ. पु.

कोपक्रमः कस्यउपक्रमः कोपक

मं, ब्रह्मदेवाना जो उपक्रम ह्य.

त्यानें प्रथम ज्ञात तें. स. ब्रह्मदे

वानें पूर्वी जाणलेला लोक. अ. न.

उ. कोपक्रमंलोकः

कोपज्ञं कस्यउपज्ञाकोपज्ञं, ब्रह्मदे

वान्नी उपज्ञा ह्य. त्यानें प्रथम ज्ञात

प्रजा. स. ब्रह्मदेवानें अगदीं पहि

ल्यानें केलेला प्रजा. अ. न. उ. को

पज्ञंप्रजा.

कोपना कुप्यतितच्छीलाकोपना,

क्रोध आहे स्वभाव जीवाती. क. कु

पधा. क्रोधअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कोपिन् अकश्यंकुप्यतीतिकोपी,

अत्यंत प्रकुपित होतो जोतो. क. कु

पधा. क्रोधअ. रागीट. वि. इन्. पु.

न. ई. स्त्री.

कोमलं काम्यतेइतिकोमलं, इ-

च्छिजेतें जेंतें. क. कमुधा. कांतिअ.

मूढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोयष्टिकः कंजलंयष्टिरिवास्थ

कोयष्टिः सएवकोयष्टिकः, जल-

आहे यष्टी प्रमाणें जीवनाधार जा

सतो. स. पक्षिविशेष. जासकों

टा असें हणतात तो पक्षि. अ. पु.

कोरकः कुरतीतिकोरकः, संश्लि

ष्ट ह्य. जमलेला असतो जोतो. क.

कुलधा. संस्थानअ. अथवा कुरधा

शब्दअ. पुष्पाचाकळा. अ. पु.

कोरंगी कुरतीतिकोरंगी, शब्दक

रित्ये जीती. वृत्त्यादिक कोरकंशब्दा

प्रमाणें. सूक्ष्मइलाची. ई. स्त्री.

कोरदूषः कोरंशब्दं दूषयतीतिको

रदूषः, शब्दविनाश करितो जोतो.

क. दुषधा. वैकृत्यअ. हरीक. अ. पु.

कोलः कुरतिकोलतीतिवाकोलः, पुरपुर

ब्द करितें अथवा पूवन किंवा कृत्य

सादन करितें जेंतें. क. कुरधा. श

ब्दअ. २ कुलधा. संस्थानादिकअ

डुरुर. अ. न. २ लहान नोंका. अ. पु.

३ बोरीचें फळ. अ. न.

कोलकं कोलतीतिकोलकं, भक्षण

समयां मुखसंश्लिष्ट करितें जेंतें.

क. कुलधा. संस्थानअ. कंकोळ.

२ भिरां. अ. न.

कोलदलं कोलस्थिवदलंयस्यतलो
लदलं, कोलाप्रमाणं ह्य. सूकरांग
सदृश सतेजदल ह्य. अवयवजा
चेतैः स. सूवासिकद्रव्यविशेष.
जासनखलाअसें ह्यणताततैः.
अ. न.

कोलंबकः कोलतीतिकोलंबकः,
कार्यासमर्थं होतो जो तो. क. कुल
धा. संस्थानादिअ. तारानाहींत
असीरीणा. अ. पु.

कोलवल्ली कोलइववल्लीकोलव-
ल्ली, अस्ति लहानं कोल ह्य. सू
कर त्या प्रमाणं जीवल्ली ती. स.
गजपिंपळीनावाची औषधि. ई. स्त्री
कोला कोलिः कीली कोलति
घनीभवतीतिकोलिः, घनीभूत
होत्यै जीती. क. कुलधा. संस्था
नादिअ. बोरीचा वृक्ष. आ. स्त्री. २
इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

कोलाहलः कोलान् सूकरानाहंति
जासयतीतिकोलाहलः, सूकरां
लात्रास उरान्न करितो जो तो. क.
हनधा. हिंसाअ. बहुतांनीं केलेला
अस्पृशब्द. अ. पु.

कोविदः कौतिधर्मादानिविकुःत्रे

तीतिविदः कोर्वेदस्यविदः कोविदः,
धर्मादि सांगणारा जो वेद त्याचा जो
जाणणारा तो. क. कुधा. शब्दअ. २
विदधा. ज्ञानअ. पंडित. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

कोविदारः कुंभुभिंविदारयतीति
कोविदारः, सूमीचें विदारणकरि
तो जो तो. क. हृधा. विदारणअ.
कांचनाचें झाड. अ. पु.

कोशः कुश्यतेकुश्यतिवाकोशः, सं
श्लिष्ट करिजेतो ह्य. जमविजेतो
अथवा संश्लिष्ट होतो जो तो किंवा
संबद्ध होतो किंवा घुतिमानजो तो.
क. कुशधा. संश्लेषादिकअ. धन
समूह. २ कुड्जल. ३ तरवारीचें मे
ण. ४ शपथ. ५ पक्ष्यादिकांचें अंठें
६ जायफळ. ७ सोने रुपें. अ. पु. न

कोशाफलं कोशेफलमस्यकोशाफ-
लं, कोशाचेवारीं आहे फल जाचें
तैः स. कंकोळ. अ. न.

कोशातकी कोशमततीतिकोशा
तकी, कोशाप्रत गमन करित्ये ह्य.
कोशयुक्त फलवती जीती. क. अत
धा. सातहगमनअ. पडवळी. घों
साळी. दोडकी इत्यादिक. ई. स्त्री.

कोषः कुष्यतेइतिकुष्यातिनिष्कम
स्यादितिवाकोषः, निष्कर्षण करि
जेतो ह्य. मग्न करिजेतो अथवा न
ष्ट होते हैं स्रवणादिक द्रव्य जापा
सून तो. क. कुषथा. निष्कर्ष अ. प
स्यादिकाने अंटे ह्य. कवठ. २ दिव्य
शपथविशेष. अ. पु. न.

कोष्ठः कुष्यतेइतिकोष्ठः, निष्कोषण
करिजेतो ह्य. संमार्जनादिकाने-
सञ्च करिजेतो अथवा औषधादि
काने व द्रव्यादिकाने सञ्च व र्द्धि
गत करिजेतो जोतो. क. कुषथा.
निष्कर्ष अ. गृहाभ्यंतर. २ कोठा.
३ कोठी. अ. पु.

कोष्ठां ईषदुष्ठांकोष्ठां, किंचित्तु
उष्णतै. स. यत्किंचित्तुष्णा वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौकुटिकः कुकुटीपश्यतीति-
कौकुटिकः, कौटिल्याते करितो -
अथवा विचारपूर्वक दूर दृष्टि देऊ
न पाहतो जो तो जास दूर दर्शीस्य
पातात तो. त. कपटी. २ दूरनज
र देणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौंचदारणाः कौंचस्यदारणाः कौं
चदारणाः, कौंच पर्वतान्ना जो दार

ण ह्य. विदारण कर्ता तो. स. कर्ति
कस्वामी. अ. पु.

कौक्षेयकः कुक्षोभवः कौक्षेयकः,
कुक्षी ह्य. कौशरूपीमेण स्याचेवर्षी
जो भव ह्य. राहणारा ती. त. तरवा
र. अ. पु.

कौटतक्षः कुट्यांभवः कौटः सचा
सीतक्षाम्यकौटतक्षः, कौट ह्य. नि
रंतर घर्षी राहणारा असा जो तक्ष
तो. स. कोणेकान्चा अंकित नहे अ
सा जो सतार तो. अ. पु.

कौटिकः कुटेनमृगादिबंधनबंधेण
चरतीति कौटिकः, मृगादिबंधनमं
त्रं करून संचार करतो जोतो. त. मृ
गादिक मारून त्यांचा मांस विक्रम
ने उपजीवन करणारा. अ. पु.

कौडविकं कुडवस्यवापः कौडविकं,
कुडवमानधान्य पेरण्याचें जें ह्ये
व तें. त. कुडव परिमित धान्याचें
शेत बगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौणपः कुणपंशवंस्रक्षयितुंशील
मस्येति कौणपः, शव प्रक्षय कर
वयाचा आहे स्वभाव जाचा तो. करा
सस. अ. पु.

कौतुकं कुतुकमेव कौतुकं, कुतुक

जें तेंच कौतुक. त. आश्चर्य. अ. न.
कौतूहलं हलनीतिहलं कुताहलं
 कौतूहलं, विलेखन करितो जो तो
 हल कुतूहल. चर्मपाच तत्संबंधी-
 जें हल ह. चर्मवेधित प्राणिमाषा
 नें आश्चर्य. स. कौतुक. अ. न.
कौलस्थानं कुलिस्थानां भवनं क्षेत्रं
 कौलस्थानं, कुलिस्थाचें जें क्षेत्र
 त तें. त. कुलिद उत्पन्न करण्या
 ची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
कौद्रवीणं कौद्रवाणां भवनं क्षेत्रं कौ-
 द्रवीणं, कौद्रवांचें जें क्षेत्र तें. त.
 हरीक उत्पन्न करण्याची जागा.
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
कौंतिकः कुंतः प्रहरणमस्य कौं-
 तिकः, कुंत ह. माला आहे आ
 युधजाचें तो. त. माल्यानें लढाई
 करणारा मालेकरी. अ. पु.
कौंती कुंतिषु देशेषु मवा कौंती, कुं-
 तिदेशाचे राणी जी उत्पन्न ती. त.
 स्रगंधिद्रव्य विशेष जास रेणुबी
 ज असें क्षणतात ती. ई. स्त्री.
कौपीनं रूपपतनमईतीति कौपी-
 नं, रूपपतनाई ह. रूपामध्ये प
 डण्यास जी योग्य अथवा संसारा

दिकांत पाडण्यास जें योग्य तें. त.
 लंगोरी. उपस्थ, गुत्थ. अ. न.
कौमुदी कुमुदानां इयं कौमुदी, कु-
 मुदें ह. कैरवं तत्संबंधी जी ती. त.
 चंद्रिका. ई. स्त्री.
कौमोदकी कौमोदकः कुमोदक
 स्तस्येयं कौमोदकी, पृथ्वीचा जो ह
 र्षक विष्णु त्याची जी आयुधरूपी
 ती. त. गदा. ई. स्त्री.
कौलटिनेयः कुलटायाः अपत्यं-
 कौलटिनेयः, भिसार्थ दुसऱ्याचे
 घरीं जाणारी जी पतिव्रता तीचा जो
 पुत्र तो. त. भिस्सामागणास्य पति
 व्रतेचा पुत्र. अ. पु.
कौलटेयः कुलटाया अपत्यं कौल-
 टेयः, शीलादिहीन स्त्रियेचा जो
 पुत्र तो. त. व्यभिचारिणी बायको
 चा मुलगा. अ. पु.
कौलटेरः विग्रहत्रयसर्व कौलटे
 यशब्दप्र.
कौलीनं कुलीनस्य कर्मभावो वा
 कौलीनं, कुलीनाचें जें कर्म किंवा
 धर्म तें. त. कुलीनता. उपशु पत्नी
 सर्प इत्यादिकांचें शुद्ध. १ लीकाप
 वाद. अ. न.

कोलेयकः कुलेभावः कोलेयकः, श्वकुलाचैरायीं जो भवह्य उत्सन्न तो त. कुत्रा. अ. पु.

कौशिकः कुशिकस्यापत्यं पुमान् कौशिकः, कुशिकः ऋषीचें जें अपत्यतें त. विश्वामित्र. २ इंद्र. ३ गा रुडी. ४ घूक पक्षी. ५ गुग्गुल वृक्ष. अ. पु.

कौशेयं कौशेयं कौशेयं कौशेयं, कौशिकोशाचैरायीं जें उत्सन्नतें त. किड्याचा अपान द्वारा पासून निघालेल्या रेशमाचें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौस्तुभः कुंभुवंस्तुभ्नातीतिकुस्तुभः तत्रभवः कौस्तुभः, भूमी तें प्रतिबंध करितो जो तो कुस्तुभस्य समुद्रसावित्राची जे उपन्न तो त. विष्णु चामणि. अ. पु.

ककचः कइतिकचतिककचः, कयाप्रकारें करून शब्द करितो जो तो. क. कचधा. शब्द अ. लां कूड चिरण्याचें शस्त्र ज्यास करवत असें ह्यणत्तान तो. अ. पु. न.

ककरः कइतिशब्द करणशीलः कइतिकरोतीतिवाककरः, कया

प्रकारें करून शब्द करण्याचा जाति स्वभाव तो. किंवा क असा शब्द करितो जो तो. क. डुरुअधा. करण अ. करेडु नावाचा पक्षि. २ कारवीचा वृक्ष. अ. पु. अ. पु.

कतुः क्रियतेइतिकतुः, परलोक साधनार्थं करिजेतो जो तो. क. डुरुअधा. करण अ. यज्ञ. उ. पु.

कतुध्वंसी कतुध्वंसयतीतिकतुध्वंसी, यज्ञाचा नाश करवितो जो तो. क. ध्वंसधा. अवस्संसन अ. महादेव. इन्. पु.

कतुभुक् कतुभुंक्तइतिकतुभुक्, यज्ञाचारायीं भोजन करितो जो तो. क. भुजधा. अभ्यवहारादि अ. देव. ज. पु.

कथनं कथ्यतेतत्कथनं, हिंसन करिजेतें जें तें. क. कथधा. हिंसा अ. वध. अ. न.

कंदनं कंदयतइतिकंदनं, अन्यो न्यस्पर्धे करून जें आह्वान तें. क. कदिधा. आह्वानादि अ. चोढ्यांचा आक्रोशपूर्वक शब्द. २ रोदन. अ. न.

कंदितं कंदनं कंदितं, रोदन जें तें. क. कदिधा. रोदनादि अ. रुडणें अ. न.

क्रमः क्रमणभवन्यनेनक्रमः, क्रमण ह्य.पर्याचानरण होतें जेणें तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेप अ. अनु-क्रम. २. नियोगशास्त्र. अ. पु.

क्रमुकः कामतीतिक्रमुकः, पादविक्षेप करितो ह्य. सव्यक्तपर्वपर्वानीं गदतजातो जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेप अ. तामडा लोध २. पारसा पिंपळ. ३. सूपारीचें झाड. जास पोपळ असें ह्यणतात तो. अ. पु.

क्रमेलकः कामतीतिक्रमः इलती ती इलः क्रमश्चासौ इलश्च क्रमेलः स एव क्रमेलकः, उत्कृष्टणदविक्षेप करितो असा जो गमन करी तो क्रमेल तोच क्रमेलकः त. उं. र. अ. पु.

क्रयविक्रयिकः क्रयविक्रयाभ्यां जीवतीतिक्रयविक्रयिकः, क्रयविक्रयैकरूत जीवन करितो जो तो. त. क्रयविक्रयानें उपजीविका करणारा उदमी. अ. पु.

क्रयिकः क्रयेण जीवतीतिक्रयिकः, क्रय ह्य. विकत घेणें तेंणें करून जीवन करणारा. त. विकत

घेणारा. अ. पु. इ. स्त्री.

क्रयं क्रयितेति क्रयं, लोकविकत घेवोत ह्यणूनवेवले जें तें कृ. डुकी अर्धव्यविनिमये विक्रावयानें वस्तु. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

क्रय्यं कृयतेस्मिन्नयं, भक्षिजेतें जें तें. कृ. कुड्या. गति अ. मांस. अ. न.

क्रव्याद् क्रव्यं मांसमतीतिक्रव्यात्, मांस भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. अर्धा. भक्षण अ. राक्षस. इ. पु.

क्रव्यादः क्रव्यं आममांसमतीतिक्रव्यादः, हिरवें मांस खातो जो तो. कृ. अर्धा. भक्षण अ. राक्षस. अ. पु.

क्रायिकः क्रीणातीतिक्रायिकः, द्रव्याची अदलाबदली करून माल घेतो जो तो. कृ. डुकी अर्धा. द्रव्यविनिमय अ. विकत घेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रिमिः विग्रहादिसर्व क्रमिशः प्र-

क्रिया करणं क्रियते, नचावाक्रिया, करण किंवा करिजेतें जीणें करून ती. कृ. कृ. अर्धा. करण अ.

रोमादिवाची विक्रिस्ता. २ कर्म. को. आरंभ प्रायश्चित्त. निष्कृति प्रायश्चित्त. शिक्षा. पूजन. संप्रधान. विचार. उपाय इत्यादि. आ. स्त्री.

क्रियावान् क्रियास्यास्तीति क्रियावान्. क्रिया आहे जास तो. न. कर्मा विषयी जो उद्युक्त तो. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

क्रीडा क्रीडनं क्रीडा, विहरण जें ती. कृ. क्रीडृथा. विहार अ. ज्यांत पुण्यसाधन नाहीं असाचिन्न रमण्या वा घृतादिक रवेक. २ बालकाची लीला. आ. स्त्री.

कुटु, कुञ्चतीति कुटु, कोटिल्य पावतो किंवा नम्रतेने असतो जो तो. कृ. कुञ्चथा. कोटिल्यादि अ. पक्षिविशेष जास कुरकुंचा असें ह्मणतात तो. कृ. पु.

कुध् क्रोधमं कुध्, कोपणं जें तें. कृ. कुधथा. कोप अ. क्रोध, कोप ध. पु. **कुष्टं** क्रोधनं कुष्टं, रोदनं जें तें. कृ. कुशथा. रोदनादि अ. रुदित, रुदणें. अ. न.

कूरः कृततीति कूरः, नाश करितो जो तो. कृ. कृतीथा. छेदन अ. क.

रीण स्वभावात्वा. २ निर्दय. ३ भयं कर. ४ घातुक. ५ द्रोह करण्याचा स्वभावात्वा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेतव्यं क्रेतुं योग्यं क्रेतव्यं, विकृत घेण्यास जें योग्य तें. कृ. दुक्तीञ्चथा. द्रव्यविनिमय अ. स्वरेदी करण्याचें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेयं विश्रहादि सर्वं क्रेतव्यं श. प्र.

कुडः कुडनं कुड्यात इति वा कुडः, घट्ट आहे अंग जाचें तो. किंवा टटतर होइ जें तें. कृ. कुडथा. घनत्वादि अ. डुकर. अ. पु. २ वक्षस्थल. अ. न. आ. स्त्री.

क्रोधः क्रोधनं क्रोधः, कोपणं जें तो. कृ. कुधथा. कोपन अ. कोप ह्म. रा. ग. अ. पु.

क्रोधनः क्रोधनशीलः क्रोधनः, कोपशील जो तो. कृ. कुधथा. कोप अ. रागीट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रोश क्रोशतीति क्रोश, आक्रोश करितो ह्म. मोढ्यानें ओरडतो जो तो. कृ. कुशथा. आह्वानादि. अ. कोल्हा. क. पु.

क्रोष्टुविन्ना क्रोष्टुभिर्विन्ना क्रोष्टुविन्ना, क्रोष्टुर्नां ह्म. कोल्ह्यांर्नां

विन्ना ह्यः लब्ध किंवा ज्ञात ती. स.
डवला नावाची वनोपधि. जिला -
भिरवण असें ह्यणतात ती. आ.
स्त्रीलिंगी.

क्रोष्टी क्रोशतीति क्रोष्टी, आक्रो
श करित्ये अथवा परिपक्व होत्ये जी
ती. कू. कुशधा. आह्वानरोदन अ.
कोल्ही. २ मुई कोल्हाळा. ई. स्त्री.
क्रौंचः कुडेवक्रौंचः, कुड्जो तो
चक्रौंच. त. कुरकुंचा या नावाचा
पक्षि. अ. पु.

क्रौंचदारणः क्रौंचस्य दारणः
क्रौंचदारणः, क्रौंच पर्वतान्ना जो
दारण ह्यः विदारणकर्ता तो. स.
कार्तिक स्वामी. अ. पु.

कूमः कूमनंकूमः, ग्लानी जी तो.
कू. कूमुधा. ग्लानि अ. स्नानता.
अ. पु.

कूमथः विग्रहादिसर्वकूमशः यः
कुिन्नं कुिद्यतिस्म कुिन्नं, आर्द्रश्रा
लं जें तें. कू. कुिदूधा. आर्द्राभा
व अ. भिजलेलें. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

कुिन्नाहः कुिन्ने अक्षिणीयस्य
सकुिन्नाहः, कुिन्न ह्यः भिजके

आहेत डोळे जाचे तो. स. चिपडे
डोळेंचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुिशितं कुिशयतेस्म इति कुिशि
तं, कुेशपाविजेतें जें तें. कू. कुि
शधा. उपताप अ. कुेश पावलेलें
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुिष्टः कुिशयतेस्म कुिशयतेस्मादि
तिवा कुिष्टः, पीडा पावता झाला
अथवा कुेश होतो जा पासून तो.
कुिशधा. उपताप अ. कुेश पाव
लेला. २ पूर्वापर विरुद्ध आणि
कठिण असें जें स्मरण तें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

कूितकं कूिबलंतकतिहिनस्तीति
कूितकं, कूिबल नाशक जें तें. कू.
तरुधा. हिंसा अ. गोडेंकोष्ठ. जा
स श्लेष्मथ असें ह्यणतात तें.
अ. न.

कूितकिका कूितकं क्रयोस्त्यस्याः
कूितकिका, क्रय ह्यः विक्री आहे
जीबीती. त. औषधि. जिला
नीली नीळ असें ह्यणतात ती.
आ. स्त्री.

कूिबः कूिबते इति कूिबः, अधीर
लानें राहाणारा जो तो. कू. कुि

(कु.) विग्रहकौश. (क. २०९

व्या. अधार्त्वात् नपुंसक. अ. पु.
न. २ पराक्रमहीन. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

क्लेशः क्लेशान्क्लेशः, विबाधन किंवा
उपनयन जें तो. कृ. क्लिशधा. विबा
धनअ. २ क्लिशधा. उपतापअ.
दुःस्वविशेष. अ. पु.

क्लेशितः विग्रहादिक्लिष्टशब्दाप्रमा
णों. क्लेशपावलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

क्लोमं कुवते इति क्लोमं, शिथिलप
णासै राहणारें जें तें. कृ. कुड्धा.
गतिअ. मांस पिंडविशेष. जास
ऊप्रस असें ह्यणतात तें. अ. न.

क्लृणः क्लृणान्क्लृणः, शब्द अथवा श
ब्दरूपों जें तें. कृ. क्लृणधा. शब्दअ.
वीणादिवाद्यांचा ध्वनि. २ शब्द बो
लणें. अ. पु.

क्लृणानं क्लृणतीति क्लृणानं, अर्थादि
क्लृणशब्दा प्रमाणें. अ. न.

क्लृथितं क्लृथ्यतेस्मक्लृथितं, पक्क
रिजेलें जें तें. कृ. क्लृथधा. निष्पाक
अ. परिपक्क झालेला काढावणें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लृणाः क्लृणतीति क्लृणाः, शब्दरूपि
तो जो ती. वत्यादिक्लृण श. प्र. वी
णादिवाद्यांचा ध्वनि. अ. पु.

क्षणः क्षणोतिहिनस्ति आयुर्दुः

खादिकभित्तिक्षणः, दुःखादिका

तं क्षीण करितो जो तो. क. क्षणु

धा. हिंसा अ. तीस कलारूप काल.

२ पुत्र जन्मादिकांचा उत्साह. अ. पु.

२ भिर्चापार. अ. पु. न.

क्षणदा क्षणमवसरंददातीतिहा

णदा, अवसर देखे जी ती. क. दु.

रात्रधा. दान अ. रात्रि. आ. स्त्री.

क्षणनं क्षणनेतत्क्षणनं, हिंस

न जें ती. क. क्षणुधा. हिंसा अ. व

ध करणें. अ. न.

क्षणप्रभा क्षणप्रभायस्थाः साक्ष

णप्रभा, क्षणमात्र आहे प्रभाक्ष

प्रकाश जीचा ती. स. विद्युलता.

आ. स्त्री.

क्षतजं क्षताज्जायतेतत्क्षतजं,

व्रणापासून होणारें जें तें. क. ज

नीधा. प्रादुर्भाव अ. रक्त. अ. न.

क्षतव्रतः क्षतंव्रतमस्यक्षतव्रतः,

खडित आहे व्रत जाचें तो. स. व्र

क्षत्रचर्यव्रत भंग झालेला. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

क्षत्ता क्षुण्णतीतिक्षत्ता, अम्बादि

कांला ताडन करितो किंवा कुल

संपेषण करितो क्ष. हीन जाति

जो तो. क. क्षदिर्धाः संपेषण अ.

सारथि. २ क्षत्रिचीचेटाचीं व्यभि

चारानें झालेला पुत्र तो. क. पु.

क्षत्रियः सदतीतिक्षत्र क्षत्रस्था

पत्यंक्षत्रियः, शत्रु दोषाचें आच्छा

दन करितो किंवा सज्जनाच्या अ

पराधांची क्षमा करितो जो तो क्षत्र

त्याचें जें अपत्य तो. क्षत्रिय. त.

अ. पु.

क्षत्रिया क्षत्रियस्यजातिः स्त्रीवा

क्षत्रिया, क्षत्रियाची जाति किं

वा स्त्री जी ती. स्त्रीय. क्षत्रियाची

जाती किंवा बायको. आ. स्त्री.

क्षत्रियाणी विग्रहादिसत्रियाणा

वा प्रमाणें. ई. स्त्री.

क्षत्रिची क्षत्रस्यस्त्रीक्षत्रिची, क्ष

त्रियाची जी स्त्री. स्त्रीय. क्षत्रिया

ची बायको. ई. स्त्री.

क्षंता क्षयणशीलः क्षंता, क्षमाशी

ल जो तो. क. क्षमुधा. सहन अ.

सहनशील क्ष. सोशीक. वि. क.

पु. न. ई. स्त्री.

क्षपा क्षिपत्यायुः क्षपा, आयुष्या

तें व्यर्थ घालवित्ये जी ती. क. क्षि

पथा. प्रेरणा अ. रात्रि. आ. स्त्री.
क्षपाकरः क्षपां करोतीति क्षपाकरः.
 रात्रिते करितो जो तो. कृ. कृधा. क.
 रणार्थक अ. चंद्र. अ. पु.
क्षमा क्षमते क्षम्यते वा क्षमा, सहन
 करिते अथवा स्वसाधर्थ्याने सह
 न करिजेत्ये जी ती. कृ. क्षमूधा. स
 हन अ. क्षांति ह्य. सहनता. २पृ
 थी. आ. स्त्री.
क्षमं क्षमणं क्षमते वा क्षमं, सह
 न जे तें किंवा सहन करित्ये जी
 ती. कृ. क्षमूषधा. सहन अ. चो
 ग्य. २ समर्थ. ३ मंत्र. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री.
क्षमिता विग्रहादिसर्व क्षंतृश
 द्वा प्रमाणे.
क्षमिन् विग्रहादि क्षमितृशब्दा
 प्रमाणे. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.
क्षयः क्षीयते न गदत्रेति क्षयः, क्षी
 ण ह्य. नष्ट होते जगत् जाचे र्वाधी
 तो. कृ. क्षिधा. क्षय अ. नाश. १ प्र
 लय. ३ क्षयरोग. ४ गृह. अ. पु.
क्षवः क्षोतीति क्षवः, प्रक्षणादि
 काळीं शब्द करितो जो तो. कृ.
 क्षधा. शब्द अ. शिक. २ कृष्ण

सर्षप ह्य. मोहरी. ३ कावे मिरिं.
 अ. पु.
क्षवथुः क्षौत्यनेन क्षवथुः, शब्द
 करिजेतो जेणे करून तो. कृ. दुष्क
 धा. शब्द अ. कासरोग जासर रोग
 कला असं क्षाणतात तो. उ. पु.
क्षांतं क्षम्यते स्य क्षांतं, सहन ह्य.
 समाप्त करिजेले जें तें. कृ. क्षमू
 धा. सहन अ. शांत केलेले. वि. अ.
 पु. न. आ. स्त्री.
क्षांतिः क्षमणं क्षांतिः, सहन जें
 ती. कृ. क्षमूधा. सहन अ. सहन
 करणे. इ. स्त्री.
क्षारः क्षरतीति क्षारः, गमन ह्य.
 उत्तम प्रकारे चलन पावतो जो तो.
 कृ. क्षरधा. संचलन अ. बांगडरा
 र. २ मसम. अ. पु.
क्षारकः क्षरतीति क्षारकः, संच
 लन ह्य. विकसन पावतो जो तो.
 कृ. क्षरधा. संचलन अ. फुलांची
 कळी. अ. पु.
क्षारमृत्तिका क्षारयतीति क्षारा,
 क्षाराचा सौमृत्तिकाच क्षारमृत्ति
 का, नाश पावत्ये अशी जी मृत्ति
 का ती. स. स्वारीमाती. आ. स्त्री.

क्षारितः क्षार्यतेस्मक्षारितः, आ-
क्रोशित करिजेला जो तो. कृ. क्षर-
धा. संचलन अ. लोकापवादानें -
दूषित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षितिः क्षियतिक्षिणोतीतिवाक्षय-
तिवाक्षितिः निरंतरवास स. स्थि-
रत्वानें राहत्ये जीती. अथवा हिंसा
अथवा नाश करित्ये जीती. कृ. क्षि-
धा. निवासादिशब्दवी. २ क्षय. ३
कालविशेष. ४ बसतीची क्ष. रा-
हण्याची जागा. ३. स्त्री.

क्षिपा क्षेपणक्षिपा, प्रेरण जें ती. कृ.
क्षिपधा. प्रेरण अ. प्रेरण स. फेंक-
णें. आ. स्त्री.

क्षिप्युः क्षेपेणशीलः क्षिप्युः, निवा-
रण करणें आहे स्वभाव जाचा तो
कृ. क्षिपधा. प्रेरण अ. निराकरण
करणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

क्षिप्तः क्षिप्यतेस्मक्षिप्तः, प्रेरित
करिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेर-
ण अ. सोडलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

क्षिपुः विग्रहादिसर्वक्षिप्युशब्द
प्रमाणें.

क्षिप्यं क्षिपतीतिक्षिप्यं, तरित जा

तें जें तें. क्षिपधा. प्रेरण अ. शीघ्र
या अर्थी. अख्य.

क्षिया क्षयणक्षिया, अपचयन जें
ती. कृ. क्षिधा. क्षय अ. नाश. आ.
स्त्रीलिंगी.

क्षीरं क्षयणक्षीः क्षीमीरयतीति
क्षीरं, यथोक्तपानें क्षयातें कंपवि-
तें क्ष. नष्ट करितें जें तें. कृ. ईरधा.
कंपन अ. दुग्ध. २ उदक. अ. न.

क्षीरविकृतिः क्षीरस्यविकृतिः क्षी-
रविकृतिः, दुग्धान्वा जो विकार ती.
स. दुग्धविकार. ३. स्त्री.

क्षीरशुक्ला क्षीरमिवशुक्लाक्षीरशु-
क्ला, क्षीराप्रमाणें स. दुग्धासार
रवी जी शुक्ला स. शुभ्रवर्ण ती. स.
पांढरा सुईकोहाळा. आ. स्त्री.

क्षीरोदतनया क्षीरोदस्यतनया
क्षीरोदतनया, क्षीरोद स. क्षीर
सागर त्याची जी तनया स. कन्या
ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीराब्धितनया क्षीराब्धेस्त-
नयाक्षीराब्धितनया, क्षीराब्धी-
ची जी तनया स. कन्या ती. स.
लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीरावी क्षीरमवतीतिक्षीरावी,

दुग्धात्ते रक्षण करित्ये जी ती. क.
अवधा. रक्षणादि अ. दुग्धीनावा
नी वनेषधि. ई. स्त्री.

क्षीरिका क्षीरमस्यस्याः क्षीरिका,
क्षीर ह्य. दुग्धतुल्य रस आहे जीस
ती. त. सिरणीचें झाड. आ. स्त्री.

क्षीरोदः क्षीरमुदकं यस्य स क्षीरो
दः, क्षीर आहे उदक जाचें तो. स.
क्षीरसमुद्र. अ. पु.

क्षीबः क्षीबते स्म क्षीबः, मत्त होता
झाला जो तो. क. क्षीब्धा. मद अ.
मत्त ह्य. माजलेला. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

क्षतं विग्रहादिस्वशब्दाप्रमाणं.
अ. न.

क्षुताभिजननः क्षुतमभिज
नयतीति क्षुताभिजननः, क्षुत्
ह्य. शिक. तीतें उत्पन्न करितो जो
तो. क. जनन्या. जनन अ. कृष्ण
सर्षप ह्य. काळी मोहरी. अ. पु.

क्षुत् विग्रहादिस्वशब्दाप्रमा
णं. त्. स्त्री.

क्षुद्रः क्षुणन्तीति क्षुद्रः, उत्तम
प्रकारें ग्लानि पावतो जो तो. क.
क्षुदिर्था. संपेषण अ. रूपण.

२ कूर. ३ निरुष्ट. ४ दरिद्री ५ अ
ल्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षुद्रघंटिका क्षुद्राचा सौघंटिका
चक्षुद्रघंटिका, अल्प जी घंटिका
ह्य. घागरी ती. स. लहान घुंगूर.
आ. स्त्री.

क्षुद्रशंखाः क्षुद्राश्च ते शंखाश्च
क्षुद्रशंखाः, अल्प जे शंख ते
स. लहान शंख. अ. पु.

क्षुद्रा क्षुणन्ति क्षुद्यते वा क्षुद्रा,
हीन करित्ये अथवा हीन होत्ये अ
थवा हीनांग जी ती. किंवा संबू
र्णित होत्ये जी ती. क. क्षुदिर्था.
संपेषणादि अ. वेश्या. २ मधमा
शी. ३ हीनांग जी ती. ४ नाचणारी
स्त्री. ५ रिंगणीनावाची औषधि.
आ. स्त्री. की. चांगरी चुका वगैरे.

क्षुध् क्षोधनं क्षुत्, भोजनेच्छा जी
ती. क. क्षुध्या. बुभुक्षा अ. क्षुधा.
ध्. स्त्री.

क्षुधा विग्रहादिस्वशब्दाप्रमा
णं. आ. स्त्री.

क्षुधाभिजननः विग्रहादिस
र्वक्षुताभिजननश. प्र.

क्षुधितः क्षुध्यति स्म क्षुधितः,

क्षयित होता झाला जो तो. ह्र्. ह्र्प
धा. बुभुक्षा. अ. भुकेलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

क्षुपः क्षीतीतिक्षुपः, अल्प होतो-
जो तो. ह्र्. दुक्षुधा. शब्द. अ. फांघा
वमूक जांच्या लहान असतात अ
साजो वक्ष तो. अ. पु.

क्षुमा क्षीतीतिक्षुमा, ह्रस्व अस
खे जी ती. ह्र्. दुक्षुधा. शब्द. अ.
धान्यविशेष. जास अतसी क्ष-
जवस असें क्षणतात ती. आ. स्त्री

क्षुरः क्षुरतीतिक्षुरः, छेदन क
रितो जो तो. ह्र्. क्षुरधा. छेदन
अ. वस्त्रा. २ सशांटा. ३ कोस्त
स्नानामक बनौषधि. अ. पु.

क्षुरकः क्षुरतीतिक्षुरकः, बिले
खन ह्र्. रोगादिकांचे खनन करि
तो जो तो. ह्र्. क्षुरधा. बिलेखन अ
वृक्षविशेष जास तिलपुष्प असें
क्षणतात तो. अ. पु.

क्षुरप्रः क्षुरद्वप्रतीतिक्षुरप्रः,
वस्त्याप्रमाणे बुद्धादिकांत पूर्ति
करितो जो तो. ह्र्. प्राधा. पूरण अ
बाणविशेष. अ. पु.

क्षुरी क्षुरोस्थास्तीतिक्षुरी, क्षुर

ह्र्. वस्त्रा आहे जास तो. त. हा
वी. इन्. पु.

क्षुल्लकः क्षोदनक्षत्
नीचत्वं लातीतिक्षुल्लः सएवक्ष
ल्लकः, निरंतर असंतुष्टता अथवा
नीचत्व सेवन करितो जो तो क्षुल्ल
तोचक्षुल्लक. ह्र्. क्षुरिर्धा. संपे
षण अ. नीच ह्र्. हलका. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्रं क्षीयते धान्यैरन्नक्षयतिक्षय
तेनेन वाक्षेत्रं, राहताहंत धान्यें जा
वेगधीं तें किंवा क्षीण होतें अथवा
क्षीण होतो जेणें तें. शेत. २ शरीर.
३ सिद्धांचें स्थान. ४ पत्नी. अ. न.

क्षेत्रज्ञः क्षीयते तत्क्षेत्रं शरीरं त
जानातीतिक्षेत्रज्ञः, शरीरातें जा
णतो जो तो. ह्र्. ज्ञाधा. अवबोध
न अ. जीवात्मा. अ. पु. २ प्रवीण.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्राजीवः क्षेत्रमाजीवोस्पक्षे
त्राजीवः, क्षेत्र आहे जीविका जा
वी तो. स. कृषिकर्मानें उपजी
विका करणारा. वि. अ. पु. न. आ.
बं. स्त्री.

क्षेपणं क्षिपतिः क्षेपणं, प्रेरणजे

तं कृ. क्षिपयाः प्रेरणअ. सोडणें.
अ. न.

क्षेपणी क्षिप्यतेनचाक्षेपणी, उ
दकादिक प्रक्षिप्त करिजेतें जीणेंती
कृ. क्षिपयाः प्रेरणअ. नौकादिक
व नौका चालविण्याकरितां बांध
लेलें वल्हे. ई. स्त्री.

क्षेपिष्ठः अतिशयेनक्षिप्रः क्षेपिष्ठः
अतिशयें करून जो क्षिप्र स. त्वरि
त तो. त. फारलवकर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

क्षेमः क्षिणोत्पशुभमितिक्षेमः, -
अशुभनाश करितें जें तें. किंचारो
गादिनाशक जो तो. अथवा क्ष
य पावतें जें तें. कृ. क्षिधा. हिंसा
अ. कल्याण. अ. पु. न. २. चौर
ओवा. ३. मिच्छालेव्या वस्तूचें र
क्षण. अ. पु.

क्षेत्रं क्षेत्राणांसमूहः क्षेत्रं, क्षेत्रां
ना जो समूह तो. त. शेतांचा स
मुदाय. अ. न.

क्षौद्रः क्षुधतेइतिक्षौद्रः, पेषण
करिजेतो जो तो. कृ. क्षुद्रिवृथा.
संपेषण अ. चूर्ण स. चूर. अ.
प्रक्षिणीं.

क्षौद्रिष्ठः अतिशयेनक्षुद्रः क्षौद्रि
ष्ठः, अतिशयें करून जो क्षुद्र तो.
त. फारलहान. वि. अ. पु. न. आ
चं. स्त्री.

क्षौमं क्षुवंत्यत्रक्षौमं, स्फुरवानें
राहातात किंवा भाषण करिता
त जाचेवायीं तो. कृ. दुक्षुधा. श
ब्द अ. उपरिगृह स. माडी. अ.
पु. न.

क्षौणी क्षौतीतिक्षौणी, भूकंपादि
कालीं किंवा स्वनिष्ठजन द्वारा श
ब्द करित्ये जीती. कृ. दुक्षुधा. श
ब्द अ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

क्षौद्रं क्षुद्राभिः कृतंक्षौद्रं, मक्षि
कानीं जें निर्मित तें. त. मधु स. म
ध. अ. पु. न.

क्षौमं क्षुमायाः विकारः क्षौमं, क्षौ
तीतिवाक्षौमेनातसीनिर्मित वस्त्रे
णापरिग्रहंतोरथोवाक्षौमं, अतसी
चा जो विकार तें. किंवा आधेयह
रा नाद करितें जें तें अथवा अतसी
निर्मित वस्त्रानें परिबेष्टित जो प्रथ
म तो. त. २. कृ. दुक्षुधा. शब्द अ. ३. त. अ
तसीयापासून झालेलें वस्त्र जो
स पट्ट वस्त्र असें क्षणनात तें. ५

घराचीमाडी ३ सौमवस्त्रानेशां
 कलेलारथ. अ. पु. न. ३ अ. पु.
 क्षुण्तं क्षण्यतेऽस्मि इति क्षुण्तं, ते
 जो युक्त करिजे लें जें तें. कृ. क्षु
 धा. तेजन अ. तीक्ष्ण केलेलें ह्म
 धार कादलेलें शस्त्रादिक. वि.
 अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्ष्मा क्षमन इति क्ष्मा, सर्वापराधा
 तें सहन करित्ये जीती. कृ. क्षमू
 धा. सहन अ. पृथ्वी. आ. स्त्री.
 क्ष्मांशुक क्ष्मांशुनक्तीति क्ष्मांशु
 कृ. पृथ्वीतें पालन किंवा उप
 सुक्त करितो जो तो. कृ. शुकधा.
 पालनादि अ. राजा. ज. पु.

क्ष्माभृत् क्ष्मांविभ्रतीति क्ष्माभृत्,
 पृथ्वीतें धारण किंवा पोषण करि
 तो जो तो. कृ. दुष्प्रज्ञा. धारण
 पोषण अ. पर्वत. २ राजा. त्. पु.

क्ष्वेडः सिद्यत्यनेनेति क्ष्वेडः, गात्र
 प्रक्षरण होतें जेणें तो. कृ. भिषि
 दाधा. गात्रक्षरण अ. विष. अ. पु.

क्ष्वेडा क्ष्वेडनं क्ष्वेडा क्ष्वेडतीति वा
 क्ष्वेडा, अव्यक्त जो शब्द तो किं
 वा चंचल होत्ये जीती. कृ. स्वेलू
 धा. चलनादिक अ. सिंहनाद. २
 सिंहनाद सदृश वीरांचानाद. ३ पिं
 जन्यासार्थी वगैरे तासून तयार के
 लेली वेकूची शलाका. आ. स्त्री.

रवं स्वप्नतीतिरवं, अवदारणकर्ते
जें तें. क. स्वनुधा. अवदारणअ.

आकाश. २ इंद्रिय. ३ हर्ष. ४ अ
नुभव. ५ देवलोक. अ. न.

रवत्स्वटं स्वस्वतीतिरवत्स्वटं,
कतोर जें तें क. स्वस्वथा. हसन
अ. कटीपा. वि. अ. पु. न. आबं.
स्त्रालिंगी.

रवगः स्वगच्छतीतिरवगः, आका
शाचेनारीं गमन करितो जो तो. क.
गम्बुधा. गतिअ. पक्षि. २ बाण.
३ सूर्य. अ. पु.

रवरीश्वरः स्वगानामीश्वरः स्वगे
श्वरः, पक्ष्यांचा जो ईश्वर ह्य. स्वा
मी तो. स. गरुड. अ. पु.

रवजाका स्वजतीतिरवजाका, मं
थन ह्य. धिलोडन करित्ये जी ती.
क. स्वजथा. मंथन अ. पकी. आ
बं. स्त्री.

रवंजः खंजतीतिखंजः, विकल
गमन करितो जो तो. क. स्वजिथा.
गतिवैकल्य अ. लंगडा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

खंजनः खंजतीतिखंजनः, विक
ल गमन करितो जो तो. क. स्वजि

था. गतिवैकल्य अ. पक्षिविशेष
काजवा. अ. पु.

खंजरीटः खंजइवक्खतीतिखं
जरीटः, पांगव्या सारखें गमन क
रितो जो तो. क. ऋच्छथा. गतिअ.
काजवा. अ. पु.

खटः स्वत्यतइतिखटः, तृषितानीं
इच्छिजेतो जो तो. क. खटथा. कां.
क्षाअ. अंधकूपादिक. को. तृण.
कफ. टंक. प्रहार. अ. पु.

खट्टा स्वत्यनेनिद्रालुभिः सारब
डा. निद्रालु पुरुषांनीं इच्छिजे
त्यं जी ती. क. खटथा. कांक्षाअ.
बाज. आ. स्त्री.

खट्टः खंडतिशत्रूनितिखट्टः, श
त्रूंचा भेद करितो जो तो. क. ख
डिथा. भेदन अ. तलवार. गेंडा.
अ. पु.

खट्टी खड्गंशृंगमस्थास्तीतिखट्टी,
शृंग ह्य. अग्रकिंवा कोश आहे
जीस ती. त. तलवार. ई. स्त्री.

खंडं खंडयतेतत्खंडं, खंडितक
रिजेतें जें तें. क. खडिथा. भेद
न अ. तुकडा. अ. पु. न.

खंडपरशुः खंडयतीतिखंडः सं

उ. परशुर्यस्यसः खंडपरशुः, खं

ड ह्य. खंडन करणारा आहे पर

शु. जाचा तो. स. महादेव. उ. पु.

खंडविकारः खंडोविकारोचस्य

सः खंडविकारः, शर्करा आहे वि

कारं जाचा तो. स. राब. अ. पु.

खदिरः खदतीतिखदिरः, कंट

क द्वारा हिंसा करितो ह्य. टोंचतो

जो तो. ह. खदधा. हिंसादिअ.

खैराचें झाड. अ. पु.

खदिरा विग्रहादिखदिरशब्दा

णं. बमौषधिविशेष. ज्याला-

जाकू असेंहि ह्यणत्ताम ती.

ई. स्त्री.

खद्योतः खद्योततइतिखद्योतः.

आकाशाचेवर्षाची प्रकाश पावतो

जो तो. ह. द्युतिधा. दीप्तिअ. सू

यं. २ काजवा. अ. पु.

खनिः खन्यतेइतिखनिः, विदा

रिजेत्ये जीती. ह. खनुधा. अव

दारणाअ. रत्नादिकांची रचाणा.

इ. स्त्री.

खनित्रं खन्यतेअनेनेतिखनित्रं

खनन करिजेतें जैणेंकरून तें.

ह. खनुधा. अवदारणाअ. कुद

ह. अ. न.

खपुः खं आकाशां पिपतीतिख

पुः, आकाशातें पूरण करितो

जो तो. ह. पृथा. पूरणादिअ. स

पारीचें झाड. अ. पु.

खरः खं मुखं अतिशयितमस्य

स्यखरः, अतिशयित आहे सु

खल्लिद्रजाचें तो. न. गर्दभाअ.

अत्युष्णवि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणाः खरातीक्ष्णानामिकाद्य

स्यसः खरणाः, तीक्ष्ण आहे ना

मिका जाची ती. स. सरळ नाका

वा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणासः विग्रहादिपूर्वार्च्यांश

द्या प्रमाणे. अ. पु.

खरपुष्पा खरः पुष्पमस्याः खरपु

ष्पा, तीक्ष्ण आहे पुष्पजीचें ती.

शाकविशेष जिला तिळवण अ

सें ह्यणतात ती. आ. स्त्री.

खरमंजरी खरामंजरिरस्याः सा

खरमंजरी. तीक्ष्ण आहे मंजरी

जीची ती. स. आघाड्याचें झाड.

ई. स्त्री.

खराश्वा खरमश्रुतेखरेश्चतइ

तिवाखराश्वा, तीक्ष्ण जैसें हाय

तेसं भक्षितान अथवा कुरोरा
नीं भक्षिजेत्ये जीती. क. अशधा
भोजन अ. अजमोदानामक
वनीषधि. आ. स्त्री.

स्वर्जूरं स्वर्जतीतिस्वर्जूरं, व्यथा
करिते जें तें. क. स्वर्जधा. व्यथा.
करणा अ. रूपें अ. न.

स्वर्जूः स्वर्जनंस्वर्जूः, स्वर्जनरूप
जीती. क. स्वर्जधा. व्यथनअ.
सरवीस्वरूज. ऊ. स्त्री.

स्वर्जूरः स्वर्जूरी स्वर्जतीतिस्व
र्जूरः स्वर्जूरी, अंग विस्तारानें पी
डा करितो जो तो. क. स्वर्जधा. व्य
थनअ. स्वजराचें झाड. २ तृणदु
म. अ. पु. २ ई. स्त्री.

स्वर्वः स्वर्वतीतिस्वर्वः, गमनक
रितो जो तो. क. स्वर्वधा. गतिअ.
देंगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वर्वटः स्वर्वटीतिस्वर्वटः, ग्राम
संघानें शोभतें जें तें. क. स्वर्वधा.
दर्पअ. चारशें गावांचें संस्थान.
अ. पु.

स्वलः स्वळतीतिस्वलः, दोषसंच
य करितो जो तो. क. स्वळधा.
संचयअ. दुष्ट. वि. अ. पु. न.

आबं. स्त्री.

स्वलतिः स्वळतिचयतिचयतेवा
स्वलतिः, संचय करितो जो तो.
क. स्वळधा. संचयादिअ. स्वळ
किंवा ज्याचे मस्तकास स्वल्वाद्य
असतें तो. इ. स्त्री.

स्वलपूः स्वल्पुनातीतिस्वलपूः,
स्वलातें पवित्र करितो जो तो. क.
पूजधा. पावनअ. झाड सारवण
करणारा. ऊ. पु.

स्वलिनः स्वलीनः स्वलीनः स्व
लीनः, मुखबिलाचेबायीं जो ली
न ह्य. नद्य तो. स. ल्गाम. अ. पु.
२ पु. न.

स्वलिनी स्वलानांसमूहः स्वलिनी,
स्वलांचा जो समुदाय तो. त. स्व
लांचा समुदाय. ई. स्त्री.

स्वलु स्वळतीतिस्वलु, निषेधाद्य
र्थं नियामक जो तो. क. स्वळधा.
संचयादिअ. निषेध. २ जिज्ञासा.
३ वाक्यालंकार. ४ सांत्वन. ५.
स्वलुरुदित्वा. २ एतत्स्वल्वाहुः. ३
स्वलुजानासि. ४ देहेस्वलुवाचकं.
अव्यय.

स्वलेदारु स्वलेदारुकाष्ठंस्वलेदा

रु, स्वच्छामध्ये जें काष्ठ तें स.

बैल बांधण्या करितां पुरलेलें -

कांकूड. उ. न.

स्वल्या विग्रहादिसर्वस्वलिनी श
ब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

स्वातं स्वल्पतेतत्वातं, स्वन्नक
रिजेतें जें तें. रु. स्वनुधा. अवदा
रणअ. अल्पसरोवर. अ. न.

स्वादितं स्वाद्यतेस्मस्वादितं, स
क्षिजेले जें तें. रु. स्वाट्टा. भस्म
णअ. स्वालेले. वि. अ. पु. न. -
आबं. स्त्री.

स्वारः स्वमारातीतिस्वारः, धा
न्यादिकांस अवकाशातें देतो जे
तो. रु. राधा. दानअ. परिमाण
विशेष. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

स्वारीकः स्वार्थावापः स्वारीकः,
स्वारीपरिमितधान्य वापाचें जें
क्षेत्र तें. त. स्वारीपरिमितधान्य
पेरण्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

श्विल श्विल्यतेस्मिन्श्विलं, उच्छ
वृत्ति होइजेत्ये जाचेरार्थां तें. रु.
श्विलधा. उच्छअ. नागरेलेलें
नळे असें शेत. वि. अ. पु. न. -

आबं. स्त्री.

स्वुरः स्वुरतीतिस्वुरः, भूमिवि -
दारण करणारा जो तो. रु. स्वुर -
धा. छेदनअ. स्रगंधिद्रव्य, न -
स्वला. २ घोड्यांचा स्वुर. अ. पु. -

स्वुरणाः स्वुरइवतीक्षणानासि -
कायस्थसः स्वुरणाः, पशूंचे सु -
रासारिस्वी आहे नासिकाजा -
ची तो. स. भयंकर नावाचा. वि.
स्. पु. न. स्त्री.

स्वुरणसः विग्रहादिसर्वपूर्वांच्या
शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ
बं. स्त्री.

स्वुरप्रः क्षुरइवप्रातीतिस्वुरप्रः,
वरुआप्रमाणें पूर्ति करितो ह्म. त्या
सारखें कार्य करितो जो तो. रु. -
प्राधा. पूरणअ. बाणविशेष. अ. पु.

स्वुल्लुकः खुर्दनंस्वुत्, खुदंलाती
तिस्वुल्लुकः, हिंसा ह्म. निंद्य कर्म
त्यातें स्वीकृत करितो जो तो. रु.
लाधा. आदानादिअ. प्रामर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वेटः स्वेद्यतीतिस्वेटः, त्रासक
रित्ते जो तो. रु. श्विटधा. त्रासअ.
अधमः वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वेयं परिणतः स्वल्पतं इति स्वेयं, आ
समंताद्भागं स्वनन करिजेते जे
ते. कृ. स्वनुधा. अवदारण अ.
स्वदक. अ. न.

स्वेल्ला स्वेलति स्वेलनं वा स्वेल्ला, क्रीडा जी
ती. कृ. स्वेल्लाधा. विलास अ. की
डा. २ बाललीला. आ. स्त्री.

स्वोडः स्वोडतीति स्वोडः, गतीचा
प्रतिघाती असतो जो तो. कृ. स्वां
दुधा. गतिप्रतिघात अ. लंगडा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्व्यातः आस्व्याधि इति स्व्यातः,
कथन करिजेला जो तो. कृ. स्वा
धा. प्रकथन अ. प्रसिद्ध. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

स्व्यातगर्हणः स्व्यातागर्हणाय
स्वस्व्यातगर्हणः, विस्व्यात आइ
निंदा जाची तो. स. लोकांनीं निंदि
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्व्यातिः स्व्यानं स्व्यातिः, विस्व्या
ती जी ती. कृ. स्वाधा. प्रकथन
अ. प्रस्व्याति. इ. स्त्री.

गगनं गच्छत्यनेनास्मिन्वागगने,
गमनकरिताहेतुप्रहादिकृजेणैक
रूनकिंवाजाचेदायीं तें. कृ. गम्बू
धा. गतिअ. आकाश. अ. न.

गंगा हरिचरणाद्रांसुवंगच्छतीति
गंगा, विष्णूचा चरणापासून पृथ्वी
प्रत गमन करित्ये जीती. कृ. गम्बू
धा. गतिअ. भागीरथी. आ. स्त्री

गंगाधरः गंगायाः धरः गंगाधरः,
गंगा जीतीचा जो धर ह्या धारणा
कर्ता तो. स. महादेव. अ. पु.

गजः गजतीतिगजः, मंद गामी
जो तो. कृ. गजधा. मदअ. इत्ती.
अ. पु.

गजता गजानांसमूहोगजता, ग
जांचा जो समुदाय तो. त. इत्तीचा
समुदाय. आ. स्त्री.

गजभक्ष्या गजभक्ष्या गजै
भक्ष्यतइतिगजभक्ष्यागजभक्ष्या
वा, गजानां भक्षिजेत्ये जीती. कृ.
भक्षधा. भक्षणअ. सालई नामा
ची वनौषधि. आ. स्त्री.

गजाननः गजस्थेवाननंचस्पस
गजाननः, गजासारखें आहे
सुरव जाचें तो. स. गणपति. अ. पु.

गंजा गंजतिगंजंत्यस्यामितिवा
गंजा, शब्द करित्ये किंवा कल
कल शब्द करितात जीचेदायीं
ती. कृ. गजिधा. शब्दअ. क्षार
समुद्र. २ दाखूचें दुकान. आ. स्त्री

गडुः गडतिगड्यतेवागडुः, सेच
ने करितो जो तो. कृ. गडधा. सै
चनअ. गव्याचा हरडा. २ पा
ठीचा मणका. उ. पु. ३ वि. उ. पु.
स्त्री. न.

गडुलः गड्यतेइतिगडुलः, सि
क्रे करिजेतो जो तो. इत्यादिपूर्वीं
च्याश. प्र. कुबडा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

गणाः गणयतीतिगणाः, गणित
होतो जो तो. कृ. गणधा. संख्यान
अ. समूह. २ तीनशुल्भ सैन्य. ३
महादेवाचा प्रमथ नामक गण.
४ चोरओवा. अ. पु.

गणाकः गणयतीतिगणाकः,
अंक गणना करितो जो तो. कृ. ग
णधा. संख्यानअ. जोशी. अ. पु.

गणनीयं गणयितुंशक्यंगणनी
यं, गणना करावयासजें शक्य
तें. इत्यादि पू. प्र. गणना करण्या

सजें योग्य तें. कृ. धा. पू. प्र. ग
णना करण्यास जें शक्य तें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणरात्रं रात्रीणां गणः गणरा
त्रं, रात्रींचा जो गण तें गणरात्र
स. रात्रींचा समुदाय. अ. न.

गणरूपः नानात्वाद्गणाबहूनि
रूपाण्यस्य गणरूपः, अनेकव
र्ण आहंत रूपें जाचीं तो. स.
रुईचा वृक्ष. अ. पु.

गणहासकः गणहासयतीति
गणहासकः, नृसमूहास हस
वितो ह्य. त्याचा हितकारी जो
तो. कृ. हसोधा. हसन अ. कि. र्मा
णी ओवा. अ. पु.

गणाधिपः गणानामधिपोग-
णाधिपः, गणाचा जो स्वामी तो.
स. गणपति. अ. पु.

गणिका गणयति द्रव्यादिकमि
तिगणिका. पुरुषांची व द्रव्यांची
गणना करणारी जी ती. कृ. गण
धा. संख्या अ. वेश्या २ पुष्य
जाति विशेष. ३ हत्तीण. आ. स्त्री

गणिकारिका गणनं गणिं गणिं
करोतीति गणकारी गणिकार्ये

वगणिकारिका, गणना करणा
री जी गणिकारी तीच गणिकारि
का. त. नरवेलाचें झाड. आ. स्त्री.

गणितं गणयते स्म गणितं, गण
ना करिजेलें जें तें. कृ. गणधा.
संख्या अ. गणना कलेलें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणोद्यं विग्रहादिसर्वं गणनीयश
ब्दाप्रमाणं.

गंडः गंडतीति गंडः, सुरगाचा ए
कदेश स्थितानें राहतो जो तो. कृ.
गडिधा. वदनेंकदेश अ. गाल.
अ. पु.

गंडकः पुच्छोच्चालनात् गच्छती
तिगंडः, सएव गंडकः, पुच्छो
च्चालन साधनानें गमन करितो
जो तो गंड तोच गंडक. त. गर
नामक मत्स्य विशेष. अ. पु.

गंडकारी गंडाः ग्रंथीः करोतीति
गंडकारी, पर्वग्रंथीतें करित्ले-
ह्य. त्यातें धारण करित्ये जी ती.
कृ. कृत्रधा. करण अ. लाजाकू
नावाची औषधि. इ. स्त्री.

गंडकाली गंडेषु ग्रंथिषु काली
गंडकाली, ग्रंथीचे वाघी ह्य. प

वां पर्वानेवायीं जी कृष्णा वर्णती। स. अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रभा.	सिकाजानी तो. स. नकटे नाका चा. अ. पु.
गंडुशैला: गंडाइवशैला: गंडुशैला पर्वतांच्या कपोला सारिरवे जे शै ल ते स. पर्वतापासून पडलेले मोटे पाषाण. अ. पु.	गति: गमनंगति: . गमन जें ती. क. गम्लुधा. गति अ. गमन. इ. स्त्री.
गंडीर: गंडीचग्रंथिरोगानीरयती तिगंडीर: , ग्रंथीतें नाश करितो जो तो. क. ईरधा. प्रेरण अ. कडवा स्मरण. अ. पु.	गद: गदतीतिगद: . वेदनामूलक शब्द करवितां जो तो. क. गदधा. व्यक्तवाणि अ. रोग. अ. पु.
गंडूपद: गंडूपदी गंडू: शरीर ग्रंथयस्ताएवपदानिचस्यगंडूप द: , ग्रंथिरूप आहेत पाच जास तो. स. जलचरविशेष जास का डूअसें क्षणातात तो. अ. पु. २ इ. स्त्री.	गदा गदतीतिगदा, अव्यक्त शब्द करित्ये जीती. क. गदधा. अव्यक्त शब्द अ. विष्णूचें आचुध. आ. स्त्री.
गंडुषा गंडुषतइतिगंडुषा, वदनै कदेश ह्य. सुरवाचा सुरव्य प्रदेश त्याच्या पूर्तीनें राहत्ये जीती. क. गडिधा. वदनेकदेश अ. जलानें पूर्ण केलेलें मुख ह्य. चूक. २ वर आलेली बेंबी. आ. स्त्री. को. गं डूष. अ. पु.	गद्यं गद्यतेतत्गद्यं, व्यक्तत्वाने- नें रचिते जें तें. क. गदधा. व्य क्तवाणि अ. पद्यात्मक नद्वे असं जें रचित काव्यादिकतें. अ. न.
गतनासिक: गतानासिकायस्य स: गतनासिक: , गोळी आहेना	गंड्री गम्यते: नद्यासागंड्री, गम न करिजेतें जीणें ती. क. गम्लुधा. गति अ. बेंलांची गाडी. इ. स्त्री.
	गंध: गंधअस्ति अस्मेतिगंध: , गं धआहे जास तो. न. स्रगंधि. २ इ. ष. ३ लेश. ७ संबंध. ५ गर्व. अ. पु.
	गंधक: गंधास्यास्तीतिगंध: सए वगंधक: . गंधआहे जास तो गं ध तोचगंधक. न. गंधक. अ. पु.
	गंधकुटी गंधस्यकुटीगंधकुटी. गंधाची जी कुटी ती. स. तालिस

पत्र. ई. स्त्री.

गंधनं गंधचनेनेनगंधनं, अर्दन
किंवा पीडा करिजेत्ये जेणेकरून
ते. कृ. गंधधा. अर्दन. अ. हिंसन.
२७. त्साह. ३ सूचन. अ. न.

गंधनाकुली गंधवतीनांकुलीगं
धनाकुली, गंधवती वल्लींनी जी
कुलीस. बांधवी ती. स. सुंगस
वेल नाशाची औषधि. ई. स्त्री.

गंधफली गंधवत्फलमस्यस्थाः
गंधफली, गंधयुक्त आहे फल
जीचे ती. न. बाघोटी. २ सोनचा
स्थानी कळी. ई. स्त्री.

गंधमादनः गंधनमादयतीति
गंधमादनः, उत्तमगंधानें हर्ष
युक्त करितो जो तो. कृ. मदीधा.
हर्षादि. अ. पर्वत विशेष. अ. पुन.

गंधमूली गंधवत्मूलंयस्याइति
गंधमूली, गंधयुक्त आहे मूल.
जीचे ती. स. आंचे हळद. ई.
स्त्रीलिं.

गंधरसः गंधोगंधवान्तरसोय-
स्यसः गंधरसः, गंधयुक्त आ
हे रस जाचा तो. स. रक्तबोक.
अ. पु.

गंधर्वः गंधंसीरभ्रमर्वनिगंधेऽ वीं
बोधोयस्येतिवागंधर्वः, सीरभातें
स. सीगंधानें जाणतो किंवा धार
ण करितो किंवा त्याविषयीं आ
हे ज्ञान जाचें तो. कृ. अर्वधा. ग
त्यादि. अ. कस्तूरीमृग. २ देवाचा
गवई. ३ घोडा. ४ कोकिलांतील
एक पुरुष. ५ जन्म मरणांत राहा
णारा प्राणी. अ. पु.

गंधर्वहस्तकः गंधर्वस्यहस्तइ
वहस्तः पत्रं यस्यगंधर्वहस्तकः,
गंधर्वहस्तासारखें आहे पत्र जा
चें तो. स. एरंडाचें झाड. अ. पु.

गंधवहः गंधवाहः वहतीतिव
हः गंधस्यवहः गंधवहगंधवाहोवा,
वाहतो जो तो वह गंधाना जो वह
स. वाहक तो. स. वायु. अ. पु.

गंधवहा वहतीतिवहा, गंधस्य
वहागंधवहा, गंधानी जीवहा स.
ग्रहणा कर्त्री ती. कृ. वहधा. प्रापण
अ. नासिका. आ. स्त्री.

गंधसारः गंधवान्सारः स्थिरभा
गोयस्यसगंधसारः गंधयुक्त आहे
सारभाग जाचा तो. स. मत्तयागि
रिचंदन. अ. पु.

गंधाश्या गंधयुक्तोश्मागंधापमा,

गंधयुक्तजो पाषाण तो. स. गंधा

श्या. न. पु.

गंधिक गंधोस्यास्तीतिगंधिकः,

गंधआहे जास तो. त. अर्थादि

पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

गंधिनी प्रशस्तोगंधोस्यास्तीति

गंधिनी, उत्कृष्टआहे गंधजीस

ती. त. तालिसापत्र नावाची ओ

षधि. ई. स्त्री.

गंधोत्तमा गंधेजोत्तमागंधोत्तमा

गंधेंकरून जी उत्तम ती. स. म

द्य. आ. स्त्री.

गंधोली गंधयतीतिगंधोली,

पीडा करणारी जी ती. कृ. गंध

धा. अर्दनअ. गांधिलभाषी. -

ई. स्त्री.

गभस्ति गम्यतेइतिगः श्लेषव

र्गस्तंबभस्तिदीपयतीतिगभस्ति

गमन करिजेतो जो तो ज्ञेयवर्ग

स्याप्रत देदीप्यमान जो तो. तो-

जो तो. कृ. भसधा. दीप्यादि.

अ. किरण. इ. पु. स्त्री.

गभीरं गमनेभियंरातीतिगभी

रं, गमनाविषयीं भीतीतें ग्रह

ण करितो स. स्रस्थिरअसतो

जो तो. कृ. राधा. दानादिअ. गं

भीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गमः गमनंगमः, गमनजें तो. -

कृ. गम्लधा. गतिअ. प्रयाण. अ

पुल्लिं.

गमनं गतिगमनं, गतीजीतें.

वृत्त्यादिगमशब्दाप्र. अ. न.

गंभारी कंबिभतीतिगंभारी, उ

दकातें धारण करित्ये जी ती. कृ.

उभृत्रधा. धारणादिअ. शिवणी

चें झाड. ई. स्त्री.

गंभीरं विग्रहादिसर्वगंभीरश-

ब्दाप्रमाणें.

गम्यं गम्यतेइतिगम्यं, प्राप्त होइ

जेतें जें तें. कृ. गम्लधा. गतिअ.

प्राप्त व्हावयास योग्य असें वस्तु

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गरलं अन्तारंगिरतीतिगरलं,

भक्षण करणाराप्रत भिळतें स.

मारितें जें तें. कृ. गृधा. भिगरण

अ. विष. अ. न.

गरा. गरी गृणातीतिगिरागरी

वा, शब्दनाश करितो जो तो. कृ.

गृधा. शब्दादिअ. देवडंगरीना.

वाची औषधि. आ. स्त्री. २ ई.
स्त्रीलिं.

गरिष्ठः अतिशयेनगुरुर्गरिष्ठः,
अत्यंतजोगुरुतो. त. फारमो
रा. अ. पु.

गव्यं गविभवंगोर्विकारोवागव्यं,
गार्च्वाठार्चीं किंवा तिच्चा विकार
जो तें. त. दुग्धादि. अ. न.

गरुडः गरुद्धिः पक्षैरुद्धतइति
गरुडः, पक्षांनीं ऊर्ध्वगमन-
करितो जो तो. क. डीडू. धा. वि
हायसागति. अ. गरुडपक्षि. -
अ. पु.

गरुडध्वजः गरुडः ध्वजेयस्यस
गरुडध्वजः, गरुड आहे ध्वजा
वाठार्चीं जाच्या तो. स. विष्णुना
मादेव. अ. पु.

गरुडाग्रजः गरुडस्थाग्रजोग-
रुडाग्रजः, गरुडाचा जो अग्र
ज ह्य. सारथि तो. स. अरुण
नावाचा सूर्य सारथि. अ. पु.

गरुत् गृणातीतिगरुत्, शब्द
करितो जो तो. क. गृधा. निगर
ण. अ. पंख. त्. पु.

गरुत्मान् गरुतः पक्षाः संत्य

स्येतिगरुत्मान्, पंख आहेत जा
सतो. त. गरुडपक्षि. २ सामान्य
पक्षि. त्. पु.

गर्गरी गर्गइतिशब्दरातीतिगर्ग
री, गर्ग याप्रकारें करून शब्द क
रित्ये जी ती. क. राधा. दान. अ.
दहीं घुसळण्याचें भांडें. ई. स्त्री.

गर्जितः गर्जितं संजातमस्यसः
गर्जितः, शब्दित झालें आहे -
जास तो. त. मेघ गर्जना. अ. न.
२ मदोच्चात्त हस्ती. अ. पु.

गर्तः गिरतिसर्पादिकमितिगर्तः,
सर्पादिकांतें गिळतो जो तो. क. गृ
धा. निगरण. अ. खळगा. अ. पु.

गर्दभः गर्दतीतिगर्दभः, कर्कश
शब्द करितो जो तो. क. गर्दधा.
शब्द. अ. गादव. अ. पु.

गर्दभांडः गर्दभां अमतीति गर्द
भांडः, गर्दभातें सेवन अथवा
रोग करितो जो तो. क. असुधा.
गत्यादि. अ. गजहंड ह्य. वस्वाली
पिंपरी. अ. पु.

गर्धनः गर्धनशीलोगर्धनः, इ
च्छा करणें आहे स्वभाव जाचा
क. गृधुधा. अभिकांक्षा. अ. आ

कांक्षाशील. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

गर्भः गीर्घतेगृणातीतिवागर्भः,
निगरण ह्य. निःसरण होइजेतो
किंवा शब्द करितो जो तो. कृ. गृ.
धा. शब्दादिअ. कुक्षिस्थप्राणी.
२ बालक. ३ जडर. अ. पु.

गर्भकः गर्भइवगर्भकः, गर्भासा
रिखा जो तो. त. केशामध्ये धार
ण केलेली माळ. अ. पु.

गर्भागारं गर्भइवगारंगर्भागारं,
गर्भासारखें जें अगार तें. स. म.
ध्यगृह ह्य. माजघर. अ. न.

गर्भाशयः गर्भे आशोतेगर्भाश
यः, गर्भाला आसमंतात वेष्टन
करितो जो तो. कृ. शीङ्धा. स्व
प्रअ. गर्भाला वेष्टन करणारेंच
सं. अ. पु.

गर्भिणी गर्भोस्त्रस्यांगर्भिणी,
गर्भ आहे जीवावाचीं ती. त. गरो
दर बायको. ई. स्त्री.

गर्भुत् गिरतिगीर्घतेवागर्भुत्, भक्षि
जेतो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ.
नृणधान्यविशेष. द्. पु.

गर्वः गर्वत्यनेनेतिगर्वः, गर्विष्ठहो

तो जेणें करून तो. कृ. गर्वधा. दर्प
अ. अहंकार. अ. पु.

गर्हणं गर्हनीतिगर्हणं, निर्दिने-
जें तें. कृ. गर्हधा. निंदाअ. निंदन.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यः गर्ह्यनेनिद्यतइतिगर्ह्यः, निं
दिजेतो जो तो. कृ. गर्हधा. निंदा
अ. निद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यवादी गर्ह्येवदतीतिगर्ह्यवा
दी, निद्य जैसें होय तेंसें बोलतो
जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ.
कुस्मित प्राषण करणारा. इन्. पु.
न. ई. स्त्री.

गलः गिलतीतिगलः, भक्षणक
रितो जो तो. कृ. गृधा. निगरण
अ. गोकनढी ह्य. गोकरी. २ मो
ठा गळा. अ. पु.

गलकंबलः गलस्यकंबलोगल
कंबलः, गलसंबंधीं जो कंबलतो.
गाईच्या कंवाखालीं लोंबणारी सा
कळ. अ. पु.

गलंतिका गलतीतिगलंती सैवग
लंतिका, गळसे जीती गलंती ती
चगलंतिका. कृ. गळधा. स्वावअ.
गळनी ह्य. रोवढीवगैरे. आ. स्त्री.

गलितं गिन्धतस्मगलितं गिळतं

झालं जें तें. क. गलधा. अदनअ.

गळलेले. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गलोद्देशः गलस्यउद्देशः गलोद्दे

शः, कंसाचा जो समीपभाग तो.

स. कंठसमीप प्रदेश. अ. पु.

गल्या गलानां ब्रह्मकाशानां समू

होगल्या. ब्रह्मकाशांचा जो समू

हती. त. भौक्याभोळीं का समूह

आ. स्त्री.

गवयः गदतेः सौगवयः, विलक्ष

णशब्द करितो जो तो. क. गुड-

धा. शब्दअ. गवानावाचा भृग

विशेष. अ. पु.

गवलं अलतीति अलं गवामलं

गवलतीति वा गवलं. गव्याचें

भ्रूषण किंवा त्याप्रत संश्लिष्ट अ

सतें जें तें. क. लाधा. आदानअ.

२ स. गव्याचें शृंग. अ. न.

गवाक्षः गवामक्षीवगावः किरणा

वा अक्ष्युवंति व्याप्नुवंति एनमिति

गवाक्षः, गाईच्या नेत्राप्रमाणें किं

वा सूर्यकिरण व्याप्त करिता हेत

ज्याप्रत तो. स. २ क. अक्षूधा. व्या

प्तिअ. झरोका. अ. पु.

गवाक्षी गांभूमिं अक्ष्योनीनिगवा

क्षी, विस्तार द्वारा भूमीतें व्यापक

रित्ये जीती. क. अक्षूधा. व्याप्ता

दिअ. कवटीचा वृक्ष. ई. स्त्री.

गवीनं विग्रहादिसर्व आशितंग

वीनशब्दाप्रमाणें.

गवीश्वर गवां ईश्वरोगवीश्वरः,

धेनुचा जो स्वामी तो. स. गाईचा

धनी. अ. पु.

गवेडुः गवेगनार्थं देद्यते गवेडुः.

गाई करितां देइजेत्ये जीती. क.

देडु. धा. वृष्णअ. अर्थादिगवेधु

शब्दाप्रमाणें.

गवेडुका गवेडुरेव गवेडुका, ग

वेडु जीतीच गवेडुका. त. अर्थ

गवेडुशब्दाचा. आ. स्त्री.

गवेधुः गवाजलेन एधत इति गवे

धुः, जलें करून वृद्धि पावत्ये जी

ती. क. एधधा. वृद्धिअ. ऋषीं

चें भक्ष्यतृणधान्यविशेष. जास

कसा असें ह्मणतान ती. उ. स्त्री.

गवेधुका गवेधुरेव गवेधुका, ग

वेधु जीतीच गवेधुका. त. अर्थ.

गवेधुश. प्र. आ. स्त्री.

गवेषणं गवेर्हिर्गवेषणं, मार्गण

जै ती. कृ. गवेषधा. मार्गणअ.

शोधकरेणें. अ. न.

गवेषणा गवेषणंगवेषणा, अर्था

दिगवेषण शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

गवेषितं गवेष्यतेस्मगवेषितं,

मार्गण करिजेतें जें तें. वृत्त्यादिपू

र्वीच्या शब्दाप्रमाणें. शोधलेकें.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्यं गविभ्रवंगोर्विकारोवागव्यं,

गाईचेदाचीं जें उत्पन्न किंवा नि-

चा विकार जो तो. त. शोण दूधव

गेरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्या गनांसमूहोगव्या, धेजूंचा

जो समुदाय ती. त. गाईंचा स

मुदाय. आ. स्त्री.

गव्यूतं यवनंयूतंयूतिर्वा, गवां

यूतंयूतिर्वागव्यूतं, मिश्रणस-

संधीभवनजें तें. यूत वयूति गा

ईचें जें यूत नें गव्यूत. स. दोन

कोस. अ. न.

गव्यूतिः विग्रहादिगव्यूतशब्दा

प्रमाणें. इ. स्त्री.

गहनं गत्यतेइतिगहनं, प्रवेशि

जतें जें तें. कृ. गाहूधा. विलोड

नअ. दुः प्रवेशअरण्य. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

गह्वरं गत्यतेइतिगह्वरं, विलो

डिजेतें जें तें. कृ. गाहूधा. विलो

डनअ. पर्वताचीशुद्धा. अ. न.

गांगेयं गंगायाः इदमपस्यंत्वागं

गेयं, गंगेचें जें हें किंवा अपत्य

तें. त. स्रवर्ण. २ पाठीचा कणा.

अ. न. को. श्रीष्य. कार्तिकस्वामी.

गांगेरुकी गांजलमीरयतीनिगां

गेरुकी-उदकातें प्रेरणा करित्येजीती

कृ. ईश्या. कंपादिकअ. विक्रणाऔषधि. आ. स्त्री

गाढं विग्रहादिउद्गाढशब्दाप्रमा.

गांडिवं. गांडीयं गांडिरस्यास्ती

निगां - वंगांडीचंवा, ग्रंथि ह्य.

पर्व आढे जास तें. त. अर्जुना

चें धनुष्य. अ. पु. न.

गाणिक्यं गणिकानांसमूहोगा

णिक्यं, वेश्यांचा जो समूह ती.

त. वेश्यांचा समुदाय. अ. न.

गात्रं गातेइतिगात्रं, गमनकरते

जें तें. कृ. गाडू. धा. गमनअ.

शरीर. २ हचीचापुढचा जंघा

दिभाग. अ. न.

गात्रानुलेपनी गात्रमनुलिष्य

तें अनयासा गात्रानुलेपनी, श

शिर. अलुलिस करिजे तें जीणें
ती. क. लिपधा उपदेह अ. उदणें.
ई. स्त्री.

गानं गीयते तद्गानं, गाइजे तें जें
तें. क. गाड्धा. गत्यादि अ. गायन
अ. न.

गांधारः गंधारदेशोभवः गांधारः,
गंधारदेशाचे रायी जो उत्पन्न ती.
त. समसूरांतील एक संद. अ. पु.

गायत्री गायतंत्राद्यते इति गायत्री
गाणा न्याते स्म. स्या प्रतरक्षण
करिखे जीती. क. वेड्धा. पाल
न अ. वेदमंत्र विशेष. २ खेराचें
झाड. ई. स्त्री.

गारुत्मानं गरुत्मानो जातं गारुत्स
तं, गरुडापासून जें झालें तें. त.
पाच यानावाचें रत्न. अ. न.

गार्गीकं गर्गीणां समूहो गार्गीकं, ग
र्गीचा जो समुदाय तें. त. गर्गीच्या
मुळांचा समुदाय. अ. न.

गार्भिणं गार्भिण्यं गर्भिणी
नां समूहो गार्भिणं गार्भिण्यं वा.
गर्भिणींचा जो समुदाय तें. त.
मर वार बायकांचा समुदाय. अ.
न. पुं.

गार्हपत्यः गृहपतिना संयुक्तो गा
र्हपत्यः, गृहपती शीं जी संयुक्त
असतो तो. त. अग्निविद्योत्र. अ.
पुंलिङ्गीं.

गालवः गालवस्यापत्यं नेत्रभ्रावं
वायतीति गालवः, गालवक्रुषाचें
जें अपत्य तें किंवा गालस. नेत्रसा
रुत्यातें शोषण करितो जो तो. क.
२ क. वें. शोषण अ. गालवनामा
ऋषि. २ लोभरुस. अ. पु.

गिरिः गिरतीति गिरणं वा गिरिः,
निगरण करितो किंवा निगरण तें
तें. क. गृधा. निगरण अ. पर्वत.
२ गिळणें. इ. पु.

गिरिकर्णी गिरिर्वालमूषिकाक
र्णां स्याः सा गिरिकर्णी, बालमूषि
काकर्णीकृती आहेत पत्रें जीनीं
ती. त. विष्णुकांतानावाची ओ
षधि. इ. स्त्री.

गिरिका गिरतीति गिरिका. सर्व
गिळत्ये जीती. क. गृधा. निगरण
अ. उंदिरानी एक लहान जाति.
आ. स्त्री.

गिरिजं गिरौ जातं गिरिजं. पर्वता
चे बायीं जें झालें तें. क. जनीधा.

शदुर्गोत्रं भ्र. भन्वक. २शिलाजि.
त. भ. न.

गिरिमल्लिका गिरिमल्लाइवगि
रिमल्लिका. गिरिमल्लीचंपरी जी
ती. त. कु. व्याचं झाड. आ. स्त्री.

गिरिशः गिरिशेते गिरिशः. के.
लाम्पर्वनाचा शयन करितो किंवा
राहतो जीतो. कृ. शी. दू. धा. स्वप्न
अ. महादेव. अ. पु.

गिरिशः गिरेः ईशः गिरिशः. के.
लाम्पर्वनाचा जो स्वामीतो. स.
महादेव. अ. पु.

गीः अस्वलितं गृणंत्येतामिति
गीः. अस्वलित जेसें होय तेसें
उच्चारितान जीते ती. कृ. गृधा.
शब्दादि अ. वाणी. रेफांत. स्त्री.

गिलितं गांचतेस्मगिलितं. म.
क्षिजेले जें तें. कृ. गृधा. निगरण
अ. नक्षत्राकेलेले. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

गीतं गीयतेतत्गीतं. गाइजेते
जें तें. कृ. गाथा. स्तुत्यादि अ. गा
यन. अ. न. २गायलेले. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णं गीर्णतेस्मगीर्णं. साविजेले

जें तें. कृ. गृधा. शब्द अ. स्तुत.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णिः गिरणं गीर्णिः. निगरण
म्ह. नक्षत्रा जें ती. कृ. गृधा. निग
रण अ. गिळणें. इ. स्त्री.

गीर्वाणः गीरेवनिग्रहानुग्रहसम
र्थं वाणायस्थसः गीर्वाणः. वाणी
च आदे अपकारोपकाराविषयी-
बाण जो गे. जाचा तो. स. देव.
अ. पु.

गीर्वाणः गिरंरन्वतेइतिगीर्वाणः.
स्तुतिरूपवाणीतें इच्छा करिता
त जें ते. कृ. वनुधा. याचन अ.
देव. अ. पु.

गीर्ष्यतिः गिरांपतिगीर्ष्यतिः. वा
णीचा जो स्वामी तो. स. बृहस्प
ति नामक देवांचा गुरु. इ. पु.

गुग्गुलः गुजतीतिगुग्गु गुडती
तिगुलः गुजोव्याधेरुगुलः गुग्गुलः.
व्याधीचारक्षक जो तो. कृ. गुड
धा. रक्षा अ. गुग्गुल नावाचा ह
क्ष. अ. पु.

गुच्छः गुध्यतइतिगुच्छः. वेष्टित
होतो जो तो. कृ. गुधधा. परिवेष्टन
अ. तीससरांचा मुक्ताहार. २सबक.

अकारान्त. पु.

गुच्छकः गुध्यतेइतिगुच्छकः, अ
वयवद्वारा वेष्टित होइजेतो जो
तो. क. गुधधा. परिवेषण अ. प
ल्लवयुक्त कळ्यांचा सुबका. अ. पु.

गुच्छार्थः गुच्छस्यार्थः गुच्छार्थः.

गुच्छार्थे जै अर्थतो. स. चोवीसस
रांन्यामुक्ताहार. अ. पु.

गुंजा गुंजतीतिगुंजा, अत्यक्तश
ब्द करित्ये जीती. क. गुंजिधा. अ.
व्यक्तशब्द अ. गुंज. आ. स्त्री.

गुंठितं गुंठ्यतेस्मगुंठितं. वेष्टित
किंवा लिप्त करिजेले जें तें. क. गु
ंठिधा. वेष्टन अ. पूढ लागलेलें. २
गुंठाकलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

गुडः गुडनिगुड्यतेवागुडः. रक्षण
करितो किंवा आच्छादिजेतो जो
तो. क. गुडधा. रक्षणादि अ. गू
क. २ नवराभेद्यावर जारापासू
न झालेला पुत्र. अ. पु.

गुडपुष्पः गुडइवपुष्पंयस्यसगु
डपुष्पः, गुडसदृश आहे पुष्प जा
वें तो. स. मोहाचा वृक्ष. अ. पु.

गुडफलः गुडइवफलमस्येतिगु
डफलः, गुडासारखें आहे फल

जावें तो. स. आळोडाचें झाड.
अ. पु.

गुडा गुडतीतिगुडा, देहादिरक्ष
ण करित्ये जीती. क. गुडधा. रक्ष
णादि अ. निवडंग. २ गुळवेळ.
आ. स्त्री.

गुडी रत्यादिगुडाशब्दाप्रमाणें.
गुळवेळ. ई. स्त्री.

गुंडितं गुंठ्यतेस्मगुंडितं. वेष्टन
करिजेले जें तें. क. गुंडिधा. वेष्टन
अ. वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

गुडुची. गुडुची रत्यादिसर्वगु
डीशब्दाप्रमाणें.

गुणाः गुणयतीतिगुणाः, चित्तवि
भ्रंशादिक करितो किंवा पाक नि
ष्पत्तिकरितो जो तो. क. गुणधा.
आमंत्रण अ. रूपादिक चोवीस
गुण. २ धनुष्याची वगेरे दोरी. ३ स
धंपाकी. अ. पु.

गुणवृक्षकः गुणेनरुज्जाबद्धोवृ
क्षकः गुणवृक्षकः, रुज्जु
झ. राजू त्यानें जो बांधलेला वृक्षा
सारखा तो. स. गलबताची डील
काठी. अ. पु.

गुणितं गुण्यतेस्मगुणितं, आह

न करिजेलें जें तें. क. गुणधा. आ
 संबणअ. गुणलेलें. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री.

गुदं गूयते अनेनेतिगुदं, पुरीष
 रोकिजेतें जेणें तें. क. गुधा. पु.

रीषोत्सर्गअ. अपानद्वार. अ. न.

गुंद्रः गोदतइतिगुंद्रः. क्रीडाकरि
 तें जें तें. क. गुदधा. क्रीडाअ. न.
 णविशेष. अ. पु.

गुंद्रा गुंद्रयतीतिगुंद्रा. किंवा गां
 जलंद्रातीतिगुंद्रा. रोग

पेषण झ. नाश करित्वे अथवा

जलाप्रत गमन करितो झ. तदा

अथानं राहतो जो तो. क. गुद्रिधा.

ह्लांअ. द्राधा. गमनअ. वाघां

शेचावृक्ष. २ नागरमोथा. आ. स्त्री.

गुप्तं गुप्यतेस्मगुप्तं. गोपन करि-
 जेतें जें तें. क. गुपधा. गोपनअ.

गूद. २ रक्षित. वि. अ. पु. न. आ

वं. स्त्री.

गुप्तिः गुप्यतेगोपनंवागुप्तिः. रक्ष
 णकरित्येजोती. किंवा रक्षणा

जें ती. क. गुपधा. रक्षणाअ. संरक्ष

ण. २ सुधार. ३ बंदिस्वना. आ.

स्त्रीलिं.

गुफितं गुंभ्यतेस्मगुफितं, ग्रंथ

न झ. गुंफन करिजेतें जें तें. क.

गुफधा. ग्रंथनअ. गुंफलेलें. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुंफः गुफनं गुंभ्यतेवागुंफः, ग्रथ

न किंवा बद्ध करिजेतो जो तो. व

त्यादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. गुं

फणें. २ बाहुभूषण. अ. पु.

गुंफितं विग्रहादिसर्वगुफितश
 ब्दाप्रमाणें.

गुरणं गूरणं गूर्तिगुरणं गूरणं

वा. उद्यमन जें ती. क. गुरीधा. उ

द्यमनअ. उद्योग करणें. अ. न.

गुरूः गृणातिधर्मंगिरतिअज्ञानं

वागुरूः, धर्मसांगतो अथवा अ

ज्ञान नाशक जो तो. क. गृधा. श

ब्दवनिगरणअ. वृहस्पति. २ सं

स्कारकर्ता. ३ अध्ययन सांगणा

रा. उ. पु.

गुर्विणी गुरुर्दुर्जरः गर्भोः स्ति-

अस्थाः सागुर्विणी, दुर्जर आहे

गर्भजीचा ती. न. गर्भोदर स्त्री. ई. स्त्री.

गुल्फः गलनेइतिगुल्फः, पादपा

शर्वभागीं राहतो जो तो. क. गल

धा. अदनअ. पायांचा घोंरा. अ. पु.

गुल्मः गुंडतिगुंडयतीतिवागुल्मः, रक्षण करितो अथवा वेष्टन करि तो जो तो. कू. गुडधा. रक्षणववे षणअ. मुक्तापासून फांधाफुरले लावृक्ष. २ डाव्याकुशीतिला मांस पिंड. ३ सेनामुश्व. ४ रोगविशेष ५ दर्माने बेट. ६ सैन्य. ७ सैन्या चें रक्षण. अ. पु.

गुल्मिनी गुल्मः प्रतानोस्त्रस्याइ तिगुल्मिनी. प्रतान ह्य. विस्तारा वयव कलाप आहे जीस ती. त. पसरलेली वेल. इ. स्त्री.

गुवाकः गूवाकः गुवत्यनेनेति गुवाकः गूवाकः, पुरीषोत्सर्ग फा र होतो जेणें करून तो. कू. गुधा. पुरीषोत्सर्गअ. पीफळीचें झाड. अ. पु.

गुत्सः गुध्यतेइतिगुत्सः, वेष्टन करिजेतो जो ती. कू. गुधधा. परिवे षणअ. पुष्पादिकांचा छुबका. अ. पु.

गुहः गूहतीतिगुहः, सेनेतें किंवा देवादिकांतें रक्षण करितो जो तो. कू. गुहधा. संवरणअ. कार्तिक स्वामी. अ. पु.

गुहा गूहतीतिगुहा, रक्षण करि त्ये किंवा आच्छादन करित्ये जी ती. कू. गुहधा. संवरणअ. पद ताचें विवर. २ डवला नावाची व नस्पति. आ. स्त्री.

गुह्यं गूहनं गुह्यते वा गुह्यं, आच्छा दन किंवा आच्छादिजेतें जें तें. कू. गुहधा. संवरणअ. रहस्य. २३ पस्थ. ह्य. शिश्र आणि घोनि. - अ. न.

गुह्यकः गूहतिनिधिं रक्षतीतिगु ह्यकः, पुरलेल्यानिधीतें रक्षण करितो जो तो. कू. गुहधा. संवर णअ. यक्ष. जमिनीतें देवलेला विषयरक्षण करणारा जाडिनि. शेष. अ. पु.

गुह्यकेश्वरः गुह्यकानामीश्वरः गुह्यकेश्वरः, गुह्यकांचा जो ईश्व र ह्य. स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

गूढं गुह्यतेस्मगूढं, गोपित जें तें. कू. गुहधा. संवरणअ. गुप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गूढपात् गूढाः पादायस्य गूढपात्, गुप्त आहत पाद ह्य. चरण जाचे तो. स. सर्प. त. पु.

गुरुपुरुषः गुरुश्चासौपुरुषश्चगुरु

पुरुषः, गुम जो पुरुष तो. स.

गुनपणानें बातमीघेणारा. अ.पु.

गूयं गूयतेइतिगूयं. तांकिजेतो

जो तो. क. गुधा. पुरीपांत्सर्गअ.

विप्रा. अ.पु. न.

गूयं गूयतेस्मगूयं, त्यक्त करिजे

नें जेंतें. क. धात्वर्थादिपूर्वाच्या

शब्दाप्रमाणें. अपानद्वारानें वों

कलेला मळ. अ. न.

गूजनः गूजते मक्ष्यत्सेन कथ्य

तेरोगादिखिनिगूजनः, रोगादि

कांविषयीं मक्ष्यत्सेन कथन क

रिजेतो जो तो. क. गूजिधा. श

ब्दअ. लसूण. अ. पु.

गूधुः गूधनशीलोगूधुः, इच्छाआ

हे सभाव जाना तो. क. गूधुधा.

अभिकांक्षाअ. आकांक्षाशील

नि. उ. पु. स्त्री. न.

गूधः गूधतीनिगूधः, इच्छाक

रितो जो तो. क. गूधुधा. अभि

कांक्षाअ. पक्षिविशेष. जासगी

थअसैं क्षणतान तो. अ. पु.

गूधसी गूधमपिस्पतीनिगूधसी,

गूधमपि ही नाश करितो जो तो.

क. पांथा. अंतकर्मअ. माड्यांचा

बंधीस होणारा वातरोगविशेष.

इ. स्त्री.

गृष्टिः गृणानीतिगृष्टिः, रोगना

शक व दोहन दात्री आणि नाश

करितो. क. गृधा. निगरणादिअ

डुकरकंद नावाची वनस्पति. २ ए

कवेळ व्यालेली गाई. ३ डुकर.

इ. स्त्री.

गृहं गृह्णानिधान्यादिकमितिगृहं,

धान्यादिकांते गृहण करितें जेंतें.

क. गृह्था. उपादानअ. घर. अ. न.

३ स्त्री. पु. व.

गृहगोधा गृहस्वगोधागृहगोधा,

गृहसंबंधीजी गोधाती. स. पाल

आवं. स्त्री.

गृहगोधिका अल्पागोधागोधि

का, गृहस्वगोधिकागृहगोधिका

अल्पा जी गोधाती गोधिका गृह

संबंधी जी गोधिका ती. स. पा

क. आ. स्त्री.

गृहगोलिका अल्पागोलागो

लिका. गृहस्वगोलिकागृहगो

लिका. अर्थादिसर्व गृहगोधि

काशब्दा प्रमाणें.

गृहपतिः गृहस्थपतिः गृहपतिः,
गृहाचा जो स्वामी तो. स. घराचा
यजमान. इ. पु.

गृहयालुः गृहयतेतच्छीलः गृह
यालुः, ग्रहण करण्याचा आहेस
भाव जाचा तो. क. गृहधा. उपा
दानअ. घेणारा. वि. अ. पु. स्त्री.
नपुं.

गृहस्थूणं गृहस्थस्थूणं गृहस्थू
णं, घराचें जें स्थूण ह्म. मुख्यत्वे
वतो. स. धारण. अ. न.

गृहाः विग्रहादिग्रहशब्दाप्रमाणे.
अ. पु. व.

गृहारामाः गृहस्थारामागृहारा
माः, गृहसंबंधी जो आराम ह्म.
बाग तें. स. घराजवळचे बाग.
अ. पु.

गृहावग्रहणी गृहमवगृह्यतेः
नयागृहावग्रहणी, घर प्राप्त हो
इजेंतें जीणें ती. क. गृहधा. ग्रह
णअ. घराच्या दाराखालचा उं
बरा. इ. स्त्री.

गृही गृहाः संत्यस्यसः गृही, स्त्री
आहे जास तो. त. गृहस्थाग्र-
मी. इ. व. पु.

गृह्यकः गृह्यतइतिगृह्यकः, ग्र
हण करिजे तो जो तो. क. ग्रहधा.
उपादानअ. पिंज्यांतील प्रक्षि
वमृग. २. स्वाधीन. वि. अ. पु. न.
आवं. स्त्री.

गेंडुकः गेंडुकः गच्छतीतिगाः
इंडयतीतिइंडुः गाः गच्छन्तीडुगें
डुः सएवगेंडुकः, गमन करित ह्यो
त्साता जो स्तुत तो गेंडु तोच गेंडु
क. त. चेंडु. अ. न.

गेंडुकः गानेइतिगाः गाः गच्छन्
इदुरिवगेंडुः सएवगेंडुकः, गमन
करित होत्सागचंद्रासारखा जो आ
ल्हादक तो. त. चेंडु. अ. पु.

गेंहं गेनगणेशेनइत्यातेगोगणेशो
इह इप्सितोयस्मिन्वागेहं, गणे
श ह्म. गृहस्वामी यानें इच्छिजे
तें किंवा गणपति पूज्यलें करून
इच्छित आहे जानेदायीं तें. क.
इहधा. चेष्टाअ. ३. स. घर. अ. न.

गैरिकं गिरीभवंगैरिकं. पर्वता
चेदायीं जें उत्सन्न तें. त. सोनें.
२. गेरू. अ. न.

गैरेयं गिरीभवंगैरेयं, गिरीचेय
यीं जें झालें तें. त. शिल्पजित. अ. न.

गौः गच्छतीतिगौः गमन करितो
जो तो. कृ. गम्बुधा. गति अ. बें
क. २ परलोक. ३ किरण. ४ वज्र
ओ. पु. ५ गार्ई. ६ बाण. ७ वाणी.
८ दिशा. ९ डोळे. १० भूमि. ११ उ
दक. ओ. स्त्री.

गोकंटकः गोः पृथिव्याः कंटकः
गोकंटकः, पृथ्वी संबंधी जो कं
टक ह. कंटकयुक्त तो. स. सरा
टानावाची ओषधि. अ. पु.

गोकर्णः गौरिवकर्णावस्थगोक
र्णः, गार्ई सारखे आहेत का
न जाचे तो. स. मृगविशेष.
२ अनामिकांशुष संयुक्त केल्या
नें जो इतरांशुलांचा विस्तारतो.
३ सर्प. अ. पु.

गोकर्णी गोः कर्णोच्यस्याइतिगोक
र्णी, गोकर्ण सदृश आहेत पत्रें
जीचीं ती. स. सुरवेल. इ. स्त्री.

गोकुलं गवांकुलं गोकुलं, धेनू
चा जो समुदाय तें. स. गार्ईचा
समूह. अ. न.

गोक्षरकः क्षरतीतिक्षरः स
एवक्षरकः गोः क्षरको गोक्षरकः,
व्यथित करितो जो तो क्षरतौच

क्षरक इंद्रियांस जो व्यथा करणा
सं तो गोक्षरक. स. सराटा. अ. पु.

गोचरः गावः इंद्रियाणि च संत्यसि
न्गोचरः, इंद्रियें संचार करिना
त जाचेवाचीं तो. कृ. चरधा. गति
अ. इंद्रियग्राह्यविषय. अ. पु.

गोजिह्वा गौर्जिह्वेवमोजिह्वा,
गाइच्या जिह्वे सारखी जी ती. स.
पायरी या नावाची स्वरखरीत ओं
षधि. आ. स्त्री.

गोडुंबा गांशुवंतुंबतीतिगोडुंबा,
भ्रूमीतें पीडित करित्ये जी ती. कृ.
तुबिधा. अर्दन अ. कवठीचा ह
क्ष. आ. स्त्री.

गोंडुः गोरंडइवगोंडुः, बैलाच्या
अंडा सारखा जो तो. स. बेबी.
२ पामर जाति विशेषवृद्ध पुरुषा
ची नाप्ती. अ. पु.

गोत्रं गांत्रायतीतिगोत्रं, पृथ्वी
किंवा वाण्यादिकातें रक्षण करि.
तें जें तें. कृ. त्रैड्या. पालन अ.
कुल. २ नाव. ३ ज्ञान. ४ अरण्य.
५ क्षेत्र. ६ शरीर. ७ मार्ग. अ.
न. ८ पर्वत. अ. पु.

गोत्रभित् गोत्रं भिनत्तीतिगोत्र

भित्, पर्वताचें विदारण करितो
जो तो. क. भिदिरुधा. विदारणअ
इंद्र. इ.पु.

गोत्रा गोत्राः संत्यस्यामितिगवां
समूहोवागांत्रायतेइतिवागोत्रा,
पर्वतआहेतजिला किंवा गाईचा
समुदाय वजलातें रक्षण करि
त्ये जीती. त. ३ क. त्रेंडुधा. पाल
नअ. पृथ्वी. २ गाईंचा समुदाय.
आबं. स्त्री.

गोटः गुरतेइतिगोटः, उद्योगका
री जो तो. क. गुरीधा. उद्यमन
अ. मस्तकांतीलमेंदू. अ. पु.

गोदारणं गोभूमिंदारयतीति-
गोदारणं, पृथ्वीतें दारण करि
तें जें तें. क. हथा. विदारणअ.
नागर. अ. न.

गोदुग्धा गोदुग्धमिवगोदुग्धा,
गाईंच्या दुग्धासारखी जी ती.
स. कवडल. आ. स्त्री.

गोधुक् गोदुहतीतिगोधुक्, गा
ईंचें दोहन करितो जो तो. क. दु
हथा. पूरणअ. गवळी. ह. पु.

गोधनं गवांधनंसमूहोगोधनं,
गाईंचा जो समूह तें. त. गाई

चासमुदाय. अ. न.
गोधा गुध्यतेः नपागोधा, वेष्टन
हीतें जीणें ती. क. गुधधा. परि
वेष्टनअ. धनुष्याचें दोरीचें सं
घर्षण बाहूस नखावें झणून.
बांधलेला चामड्याचा बंध. आ
बंत. स्त्री.

गोधापदी गोधायाइवपादोमू
लंयस्याः सागोधापदी, गोधेसा
रखीआहेमुळी जीची ती. स.
तामडीलाजाळू नावाची ओंषधी.
ई. स्त्री.

गोधिः गुध्यतेइतिगोधिः, परि
वेष्टित करिजेतो जें तें. क. गुधधा.
परिवेष्टनअ. रुपाळ. इ. पु.

गोधिका गुध्यतीतिगोधिका, प
रिवेष्टित जी ती. क. गुधधा. प
रिवेष्टनअ. घोरपड. आ. स्त्री

गोधिकात्मजः गोधिकाया
आत्मजः गोधिकात्मजः, गोधि
केचा जो आत्मज ह. पुत्र तो.
स. स्थल गोधिकेचें अपत्य -
जास गार असें झणतात तें.
अ. पु.

गोधूमः गुध्यतेइतिगोधूमः, वे

हित असतो जो तो. इत्यादिगो
धिशाब्दाप्रमाणे. गहूं अ. पु. २
जलमुस्ता नावाची औषधि.
अ. न.

गोनर्दं गांजलंनर्दयतीतिगोन-
र्दं, जलाप्रत शब्द करितें जें तें.
ह. नर्दधा. शब्द अ. जलमुस्ता
नावाची औषधि. अ. न.

गोनसः गोरिवभासिकायस्वगो
नसः, गोसारखी आहे नासि
काजाची तो. स. घोण. अ. पु.

गोपः गांभूमिंधेनुंवापातीतिगो
पः, भूमि किंवा धेनू यांतें रक्ष
ण करितो जो तो. ह. पाधा. रक्ष
ण अ. बहुत गांवचा अधिका
र करणारा. २ गवळी. ३ रक्त्वा
बोळ. अ. पु.

गोपतिः गवांपतिः गोपतिः, गा
ईचा जो पति ह. स्वामी तो. स.
यथेच्छ संचार करणारा बोल.
इ. पु.

गोपरसः गोपेरसोयस्थगोपर
सः, गोपाविषयीं आहे रसजा
नातो. स. रक्तबोळ. अ. पु.

गोपी. गोपी गोपायतिगो

पस्थस्त्रीवागोपा गोपीवा, रो
गादिकांपासून रक्षण करित्ये-
जी ती व गोपाची जी स्त्री ती. ह.
उपूधा. रक्षण अ. २ स्त्री प्र. उ
परसाल नावाची औषधि. २
गवळण. आ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

गोपानसी गोपायतीतिगोपा
नसी, गृहाछादकतृणालार
क्षण करित्ये जी ती. ह. उपूधा.
रक्षण अ. घराचें ओंबण ई. स्त्री

गोपायितं गोप्यतेस्मगोपायितं,
रक्षण करिजेले जें तें. ह. उपूधा.
रक्षण अ. संरक्षितकेलेले. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोपालः गांपालयतीतिगोपालः,
गाईतें पालन करितो जो तो. ह.
पालधा. रक्षण अ. गवळी. अ. पु.

गोपुरं गोपायतिगाः पुरतीतिवा
गोपुरं, संरक्षण करितें किंवांगा
ईप्रत जें पुर ह. श्रेष्ठसमुदित
गमनाई तें. ह. उपूधा. रक्षण
अ. २ पुरधा. अग्रगमन अ.
पुरद्वार. १ घराचें द्वार. ३ जल
मुस्ता. अ. न.

गोप्यकः गुप्यतेइतिगोप्यः स

एवगोष्यकः, रक्षणकरितो जो
तो गोष्यं तोच गोष्यक. त. दास.
अ. पु.

गोमान् बहुवोगावोस्यगोमान्,
बहुत आहेत गाई जाच्या तो. त.
गाईचा स्वामी. वि. त. पु. न. ई.
स्त्रीलिंगीं

गोमायुः गांधिकृतांवाचंमिनो
तीतिगोमायुः. दुष्टशब्द करितो
जो तो. क. दुमिञ्धा. प्रक्षेपण
अ. कोल्हा. उ. पु.

गोमयं गोर्विकारः गोमयं, गोसं
बंधीं जो विकार तें. त. गाईचें शे
ण अ. पु. न.

गोमिन् विग्रहादिगोमच्छब्दाप्र
माणे इन्. पु.

गोरसः गोर्विकारोगोरसः, गोसं
बंधीं जो विकार तो. त. ताक द
हींवगेरे. अ. पु.

गोर्दे गुर्यतेगुरतेवागोर्दे. उद्योगो
पकारकजें तें. क. गुरीधा. उद्य
मन अ. मलविशेष. अ. न.

गोलः गामवयवैर्लातीतिगोलः,
आकृतिविशेषानें भूमीतें ग्रहण
करितो ह्. तदाकृति सदृशजो

तो. क. लाधा. आदान अ. वा-
टीळा गोळा. अ. पु.

गोलकः गुडपतेइतिगोलकः,
रक्षण करिजेतो जो तो. क. गुड
धा. रक्षणादिअ. नवरामेला-
असतां जारापासून झालेला पु
त्र. अ. पु.

गोला गांदीपिलातीतिगोला,
भक्षणानें जठराग्नीचें उद्दीप
न जो करितो तो. क. लाधा. आ
दान अ. मनशीला. आ. स्त्री.

गोलाटः गोभिलित्यतेस्मगोला
टः. गाईनीं भक्षितजेतो जो तो
क. लिहधा. आस्वादन अ. मो
रवा. अ. पु.

गोलोमी गौरिवलोमानिअस्या
इतिगोलोमी, गाईसाररवीं आ
हेत लोमें जीस ती. त. वैरवंड. २
शकूदूवा. ३ जटामांसी. ई. स्त्री

गोवन्दिनी गविवद्यतइतिगोव
न्दिनी, गाईविषयीं जी स्तुत्यती
क. वदिधा. अभिवंदनादिअ.
वाघांटीचें झाड. ई. स्त्री.

गोविंदः गांभुवंधेनुंस्वर्गंवाविं
दतीतिगोविंदः, पृथ्वीगाय व-

स्वर्गशांप्रतप्राप्त होतो जो
तो. कृ. विदुधा. लाभ अ. विष्णु

२ कृष्णा. ३ गवकी. ४ राखणा.
५ बृहस्पति. अ. पु.

गोविट् गोर्विट् गोविट्, गाई
ची जी विट् ह्य. विष्ठा ती. स.
शेषा. ष. स्त्री.

गोशीर्षे गोः शीर्षमिबशीर्षम
स्य गोशीर्षे, गाईच्या मस्तकाप्र
माणे ह्य. मस्तकातील गोरोच
नाप्रमाणें आहे शरीर ह्य. सा
रांश जाचा तो. स. कृमळगंधि
चंदन. अ. न.

गोष्ठं गावस्तिष्ठंत्यत्रेतिगोष्ठं,
गाई राहतात जाचेठायीं तो.
कृ. षाधा. गतिनिवर्तन अ. गो
स्थान ह्य. गोदा. अ. न.

गोष्ठी गावस्तिष्ठंत्यस्याभितिगो
ष्ठी, अनेकवाणी ह्य. तद्दानव
के राहातात जीचाठायीं ती.
कृ. षाधा. गतिनिवृत्त्यादि अ.
सभा. ई. स्त्री.

गोष्यदं गोः पदंगोष्यदं, गाई
चें जें पद ह्य. पाऊल किंवा च
रण्याची जागा तें. स. गाईचा

पाद अथवा तिची चरण्याची
जागा. वि. अ. पु. नं. आ. स्त्री.

गोसंख्यः गांचेष्टतेसः गोसंख्यः
गाईचें कथन करितो जो तो. कृ.
वक्षिञ्चधा. व्यक्तवाणि अ. गव
की. अ. पु.

गोसः गांस्यतीतिगोसः, जंग-
लाचा नाश करितो जो तो. कृ. षो
धा. अंतकर्म अ. रत्न्या बोक.
अ. पु.

गोस्तनः गोः स्तनाइवगोस्तनः,
गाईच्या स्तनाप्रमाणें जो तो. स.
चार सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

गोस्तना. गोस्तनी गोस्तनो
यस्याइतिगोस्तनी, गोस्तनमदृ
श आहे पल जीचें ती. स. द्रा
क्षीचीवल्ली. आ. ई. स्त्री.

गोस्थानकं गवांस्थानंगोस्था
नंतदेवगोस्थानकं, गाईराहा
ण्याचें जें स्थान तें गोस्थान तेंच
गोस्थानक त. गोदा. अ. न.

गौः गच्छतीतिगौः, गमन करितो
जो तो. कृ. गम्लुधा. गति अ. गा
ई व बैल वगैरे. ओ. पु.

गौतमः गौतमस्यापत्यंगौतमः,

गोतमऋषीचें जें अपत्य तो.
त. गौतमऋषि. २ बुद्धविशेष.
अ. पु.

गोधारः गोधायाः अपत्यं गोधा
रः, पालीचें जें अपत्य तो. त.
पालीचें पिल्लु. अ. पु.

गोधूमीनं गोधूमानां भवनं क्षे
त्रं गोधूमीनं, गहूं उसन्न होण्या
चें जें क्षेत्र तें. त. गह्नांचें शेत.
अ. न.

गोधेयः विग्रहादिसर्व गोधा
रशब्दाप्रमाणे.

गोधेरः विग्रहादिसर्वगोधारश
ब्दाप्रमाणे.

गौरः क्षौरतिगुवृत्तिवामनोत्रे-
तिगौरः, अंतःकरण सल्लग्न
किंवा रममाण होतें जाचेवार्थां
त्ते. कृ. गुरधा. २ गुड्या. उद्य
मनादि. अ. पांढरा, पिवळा,
आणि तांमडावर्णा. को. चंद्रा
दिक अर्ध आहेत वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

गौरी गौरवर्णास्याअस्तीतिगौरी,
गौराआहेवर्णाजीवा ती. त. जीस
रजोदर्शन झालें नाहीं अशी स्त्री.

ग्रंथांतरां अदरावर्षांचीकल्या २
पार्वती. ई. स्त्री.

गोष्ठानं पूर्वभूतगोष्ठं गोष्ठीनं पू
र्वभूतस्य पूर्वोचें गाई राहाण्याचें
जें स्थान तें. त. प्रथम गाई राहा
त असत तें स्थान. वि. अ. पु. न.
आबं. स्त्री.

ग्रथितं विग्रहादिसर्वग्रंथितश
ब्दाप्रमाणे.

ग्रंथः ग्रथ्यते इति ग्रंथः, रचिजेतो
जो तो. कृ. ग्रथिधा. ग्रंथनादि. अ.
निबंध. १ शास्त्र. ३ द्रव्य. अ. पु.

ग्रंथिः ग्रंथते इति ग्रंथिः, ग्रंथिक
रित्ये जीती वत्यादिपूर्वीच्याशब्दा
प्रमाणे. वेळ वगेरेची गांठ ह्यांचे
र. इ. पु.

ग्रंथिकं ग्रंथिरिवप्रतिकृतिग्रंथिकं
ग्रंथिसारिवती जाची प्रतिमा तें.
त. पिंपळीचें मूळ. अ. न.

ग्रंथितं ग्रंथ्यतेस्मग्रंथितं. गुंफि
तकेलें जें तें. कृ. ग्रथिधा. संदर्भ
अ. गुफित ह्या गुंफलेलें. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

ग्रंथिपर्णं ग्रंथोपर्णानियस्यग्रं
थयइवपर्णानियस्येतिचाग्रंथि

प्रथी, ग्रंथीचेदार्थी किंवा ग्रंथी
सारखीं आहेत पानें जास तें स
कंठवन ह्य. भवोरावनीषधि. अ.
नपुंसक.

ग्रंथिल : ग्रंथिरस्यास्तीतिग्रंथिल.
ग्रंथिह्य. पर्वसमुदाय आहे जा
सतो. त. वेहकळीचा हस्त. ३का
रवीचें झाड. अ. पु.

ग्रस्तं ग्रस्यतेस्त्र्यस्तं, भक्षण करि
जेलें जें तें. कृ. ग्रसूधा. अदन
अ. ज्या वाक्यांत वर्णोच्चार पुत्र
होत नाहीं असें वाक्य. २ स्वाले
लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्रहः गृह्यतेसूर्याचंद्रमसाविति
ग्रहणंवाग्रहः, ग्रहण करिजेता
हेतु सूर्य व चंद्र जेणें तो किंवा
ग्रहण जें तें. कृ. गृहूधा. ग्रहण
अ. चंद्रसूर्याचें ग्रहण. २ ग्रहण
ह्य. स्वीकारणं. ३ सूर्यादिनवग्र
ह. ४ निर्बंध, आग्रहविशेष. अ.
पु. को. विरोध. २ रणोद्यम. ३ पू
तनादिक पिशाचें. अ. पु.

ग्रहणी गृण्हातिजठराग्निमिति
ग्रहणी, जठराग्नीतें संद करि
त्ये जी ती. कृ. ग्रहूधा. उपादान

अ. संग्रणी नावाचा रोग. ज. स्त्री
ग्रहपतिः ग्रहाणांपतिर्ग्रहपतिः
ग्रहांचा जो स्वामी तो. स. सूर्य.
इ. पु.

ग्रहीता गृण्हातीतिग्रहीता, ग्रह
ण करितो जो तो. कृ. ग्रहूधा. उ
पादान अ. घेणारा. वि. कृ. पु. न.
इ. स्त्री.

ग्रामः ग्रसतेग्रस्यतेवाग्रामः, भ
क्षण करितो किंवा करिजेतो जो
तो. कृ. ग्रसूधा. अदन अ. गाच
नांतील स्वर. २ शौच. अ. पु.

ग्रामणीः ग्रामेनचरतीतिग्रामणीः,
ग्रामातें चरतो जो तो. कृ. णीञ्धा.
प्रापण अ. नापित. इ. पु. २ भ्रंश
३ ग्रामाधिपतिः. वि. इ. पु. स्त्री.
नपुंसक.

ग्रामतक्षः ग्रामस्थतक्षः ग्रामत
क्षः, ग्रामसंबंधी जो सुतार तो. गां
वचा सुतार. अ. पु.

ग्रामता ग्रामाणांसमूहोग्रामता,
ग्रामाचा जो समुदाय तो. त. गा
वांचा समूह. आ. स्त्री.

ग्रामाधीनः ग्रामेअधीनः ग्रामा
धीनः, ग्रामाचेदार्थी जो अधीन

ह्य. गावाचे स्वाधीन तो. स. गावां
तलासूतार. अ. पु.

ग्रामांतः ग्रामस्थांतः समीपेया
मांतः, ग्रामाच्या समीपजोप्रदे
श तो. स. गावांच्या जवळचा प्रदे
श. अ. पु.

ग्रामीणा ग्रामेभववाग्रामीणा, ग्रा
माचेवाची जी उत्सन्न ती. त. जी
स नीळ असें ह्यणतात ती. आबं.
स्त्री.

ग्राम्यः ग्रामेभवः ग्राम्यः, ग्रामाचे
वाची जी उत्सन्न तो. त. हलकट.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्राम्यधर्मः ग्रामेभवाः ग्राम्याः
जनास्तेषांधर्मो ग्राम्यधर्मः, लो
कांचा जो नियधर्म ह्य. आचार
तो. त. मैथुन. अ. पु.

ग्रावा गिरतिमृणातिवाग्रावा, नि
गरणव शब्द करितो जो तो. ह्य.
गृधा. निगरणादि. अ. पर्वत. १
पाषाण. ३ मेघ. न. पु.

ग्रासः ग्रस्यते इति ग्रासः, भक्षण
करिजेतो जो तो. ह्य. ग्रसधा. अ.
हन. अ. घांस. अ. पु.

ग्राहः विग्रहादियह शब्दाप्रमाणे.

जलचरविशेष ह्य. सूसर. २. ग
हण. अ. पु.

ग्राही गृह्णातीति ग्राही, विपुलवि
स्तार ग्राही जो तो. ह्य. ग्रहधा. उ
पादान. अ. कवरीचें झाड. इन्. पु.

ग्रीवा गीर्घतेः नया ग्रीवा, भक्षण
करिजेतें जीणें ती. ह्य. गृधा. नि
गरण. अ. मान. आ. स्त्री.

ग्रीवाशिरा ग्रीवायाः शिरा ग्रीवा
शिरा, ग्रीवासंबंधी जी शिरा ती.
स. मानेची शीर. आ. स्त्री.

ग्रीष्मः जलंगिरतीति ग्रीष्मः, ज
लातें शोषण करितो जो तो. ह्य.
गृधा. निगारण. अ. ग्रीष्मऋतु. अ
कारांत. पु.

ग्रीवं, ग्रीवेयं ग्रीवायां इदंतत्र भ
वंवाग्रीवेयं, ग्रीवा ह्य. मान तत्सं
बंधी किंवा तीचेवाची जें उत्सन्न
तें. त. ग्रीवासंबंधी. वि. अ. पु.
न. आबं. स्त्री.

ग्रीवेयकं ग्रीवायां भवं ग्रीवेयकं,
कंवाचावाचीं राहाणार जें तें. त.
ग्रीवाभूषण. अ. न.

ग्लस्तं ग्लस्यते स्म ग्लस्तं, भक्षण
करिजेलें जें तें. ह्य. ग्लसधा. अ. द

२४६ (ग.) विग्रहकोश. (ग.)

नअर्थः प्राक्षिलेले. वि. अ. पु. ग्लासुः ग्लायतितच्छीलोग्लसुः

न. आ. स्त्री.

हर्षक्षयआहे स्वभाव जाचा तो.

ग्लहः ग्लत्यतेइतिग्लहः, देइ

ह. ग्लेधा. हर्षक्षयअ. अर्थग्ला

जेतो जो तो. ह. ग्लहधा. व्यादान

न शब्दाप्रमाणे. वि. अ. पु. स्त्री.

अ. पण ह्य. पैज. अ. पु.

नसुंसक.

ग्लानः ग्लायतीतिग्लानः, हर्ष

ग्लौः ग्लायतीतिग्लौः, क्षीण हो

नाश करितो जो तो. ह. ग्लेधा.

तो जो तो. ह. ग्लेधा. हर्षक्षयअ.

हर्षक्षयअ. रोगाने हर्षरहित

चंद्र. औ. पु.

झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घटः घटतेइतिघटः, जलधारणा

युपयोगीं जी तो. क. घटधा. चै

घाअ. कलश घागर वगेरे. अ.पु.

घटा घटनंघटा, संघटनजैते.

क. घटधा. संघातअ. युद्धांतील

हतीचें संघटन. आ. स्त्री.

घटना विग्रहादिसर्वघटाश. प्र.

घटी विग्रहादिसर्वघटशब्दाप्रमा

णं. ई. स्त्री.

घटिकार्यकः घटींकायतीति

घटिका घटिका अर्थोचस्यसघ

टिकार्यकः, घटिकेतें सांग

त्ये जी ती. घटिका घटिका आहे

प्रयोजन जास तो. घड्याळ वा

जविणारा घड्याळजी. अ.पु.

घटीयंत्रं घटीनांपंत्रंघटीयंत्रं,

घटी ह्य. मोघे तत्संबंधीं जें यंत्र

तें. स. राहाट. अ. न.

घट्टः घट्यतेस्त्रिभित्तिघट्टः, संधी

भूत होतात जन जाचेगयीं तो.

क. घट्टधा. चलनवसंघातअ.

गंगादितीरीं बांधले लाघाट. अपु.

घंटापथः घंटानांतदतांहस्या

दीनां पंथाः घंटापथः, हत्ती वगे

रेजाण्याचा जी पंथा ह्य. मार्ग-

तो. स. राजमार्ग. अ. पु.

घंटापाटलिः आहंतीतिघंटा

पाटलातीतिपाटलिः घंटाचासौ

पाटलिश्चघंटापाटलिः, हिंसा

करणारा असा जो पाटलवर्ण

ग्रहण करणारा तो. स. मोर

व्याचें झाड. इ. पु.

घंटारवा घंटे वारीतीतिघंटारवा,

घंटेसारखी शब्द करित्ये जी ती.

क. रुधा. शब्दअ. घांगरी. २ता

ग. आ. स्त्री.

घनः हन्यतेअनेनेतिघनः, नाश

होतो जेणें तो. क. हनधा. हिंसा

अ. सांद्र. २ कठीण. वि. अ.पु.

न. आ. स्त्री.

घनरसः घनस्वरसः घनरसः,

मेघाचा जो रस तो. स. उदक.

अ. पु.

घनसारः घनस्येवसारोस्यशी

तललात्घनसारः, मेघासारि

खा आहे सार ह्य. सारांशजाचा

तो. त. कापूर. अ. पु.

घनाघनः हंतीतिघनाघनः, ना

श करितो जी तो. क. हनधा. हिं

साअ. इंद्र. २ मदोन्मत्तहत्ती-

३ मेघ. अ. पु.

घर्मः अंगजघतीतिघर्मः, अंगा
प्रनक्षरण करितो जो तो. कृ. घृ
धा. क्षरण अ. घाम. अ. पु. २३
ष्वा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घस्मरः घसतीतिघस्मरः, मक्ष
णकरितो जो तो. कृ. घस्मृधा.
अदम अ. स्वादाड. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

घस्त्रः तमोघसतीतिघस्त्रः, त
माते मक्षण करितो जो तो. कृ.
घस्त्रधा. अदन अ. दिवस. अ.
पुष्टिगीं.

घाटा घाटयतीतिघाटा, संघा
त करणारी जीती. कृ. घटधा.
संघात अ. मान आणि मस्तक
थांचा मागले कडचासंधि. आ
बं. स्त्री.

घांटिकः घंत्याचरतीतिघांटि
कः, घंटीने संचार करितो सत
दुपजीवन करितो जो तो. न.
स्तुति पाठकांतील भेद. अ. पु.

घान्तः हननंघातः, हनन जें ती.
कृ. हनधा. हिंसा अ. वध. अ.
पुष्टिगीं.

घातुकः हननशीलोघातुकः, हिं
सा करण्याचा आहे स्वभाव जाचा
तो. कृ. हनधा. हिंसा अ. हिंसा
करणशील ह्य. घातक. २ द्रोह
करणारा. अ. पु.

घासः अद्यतेपश्वादिभिरिति-
घासः, पशूंनां मक्षिजेतो जो
तो. कृ. अदधा. मक्षण अ. गा
ई ह्यशीचें खाण्याचें तृण. अ. पु.

घुटिका घाटते अनयाघुटिका,
परिवर्तन होतें जीचा योगानें ती.
कृ. घुटधा. परिवर्तन अ. पायांच्या
मागची घाट जिला घेरा ह्मणता
तती. आ. स्त्री.

घुणाः घुणते इतिघुणाः, ऋमणक
रितो जो तो. कृ. घुणधा. ऋमण
अ. लांकडांला छिद्र पाडणारा
कृमि. अ. पु.

घूर्णितः घूर्णतेस्मघूर्णितः, ऋ
मित जो तो. कृ. घूर्णधा. ऋमण
अ. झोपेने गुंगलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

घृणा घृण्यंते अत्रुगृह्यंतेनघा
घृणा, अत्रुकंपायुक्त होतात जी
पें ती. कृ. घृधा. क्षरणादि अ.

करुणारस. २ दया. ३ निदा. आ
वंत. स्त्री.

घृणिः जिघर्त्तीतिघृणिः, दीप्तिमा
न होतो जो तो. कृ. घृधा. क्षरण
दीप्तिअ. किरण. इ. पु.

घृतं घ्रियते जिघर्त्तीतिवाघृतं, दीप्ति
मत् करिजेते किंचाक्षरणपावतेजे
ते. कृ. घृधा. क्षरणअ. तूप. २ पाणी
अ. न.

घृष्टिः घर्षतिपाषाणादिकमितिघृष्टिः
पाषाणादिकांते घर्षणकरितो जो
तो. कृ. घृषधा. संघर्षअ. डुकर. २
डुकरकंद. इ. पु. २ इ. स्त्री.

घोटः घोटतेइतिघोटः, परिवर्तन
करितो जो तो. कृ. घुटधा. परिवर्त
नअ. घोडा. अ. पु.

घोटकः विग्रहादिसर्वघोटशब्दा
प्रमाणे.

घोणा घोणत्यनयाघोणा, फ्रमण
करिते जीणे ती. कृ. घुणधा. फ्रम
णअ. नाक. आ. स्त्री.

घोणी घोणानासाअस्यास्तीतिघो
णी, प्रशस्त आहे नासिका जानी
तो. त. डुकर. इ. न. पु.

घोंटा घोणतेइतिघोंटा, फ्रमणक

रित्ये जीती. कृ. घुणधा. फ्रमणअ.
पोफळीचा वृक्ष. २ बोरीचे फळ. ३
वृक्ष विशेष. आ. स्त्री.

घोरं घोरयतियतस्तघोरं, मयंक
र शब्द होतो ज्यापासून ते. कृ. घु
रधा. श्रीमार्थशब्दअ. मयानकर
स. अ. पु. मयंकर. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

घोषः घोषयतीतिघोषः, संघुष्ट
जो तो. कृ. घुषिर्धा. विशब्दनअ.
गोळवाडा. अ. पु.

घोषकः घोषयतीतिघोषः घोषए
वघोषकः, स्पष्ट शब्द करण्यास
जो साधन तो घोष तोच घोषक.
त. घोसाळी. अ. पु.

घोषणा घुष्यतइतिघोषणा, उहो
षिजेत्ये जीती. कृ. घुषिर्धा. शब्द
अ. उच्चस्वराने जो घोषतो. आ. स्त्री.

घ्राणं घ्रायतेअनेनेतिघ्राणं, गं
धग्रहण करिजेतो जेणे ते. कृ. घ्रा
धा. गंधोपादानअ. नासिका हा.
नाक. २ हुंगलेले. अ. न. २ वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

घ्राणतर्पणः घ्राणंतर्पयतीतिघ्राण
तर्पणः, नासिकेने तृप्त करितो जो

तो. कृ. तृपथा. ग्रीणनादि अ. स्रगं
धिविशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
च चंद्रतेइति च, आल्हाद करितो
जो तो. कृ. नदिधा. आल्हाद अ.
पादपूरण २ समुच्चय. ३ समाप्त.
४ इतरेतर योग या अर्थी. ५ आ
ल्हादकारी ह्य. त्यांचा प्रतिपादक.
उ. अवितंगोपाधितंच गुप्तंच. २ ध
वरवदिरौ छिंधि. ३ संज्ञाचपरिभा
षाच इत्यादि. अच्च.

चकोरकः चकतीति चकोरः स एव
चकोरकः, तृप्त होतो जो तो चकोर
तोच चकोरक. त. चंद्राला पाहून
आनंद पावणारा चकोरपक्षि. अ.
पु.

चक्रः चेक्रियते क्रियते अतिमेरणादि वा
अनेनेति चक्रं, हिंसापर्यवसायी
जें फ्रमण तें वगत्यादि होतात
जेणें तें. कृ. कृ. अधा. २ कृ. धा. क.
रण अ. हिंसादि अ. उदकाचा पौ
वरा. २ राज्य. ३ सैन्य. ४ रथाचें ना
क. अ. न. चक्रवाकपक्षि. अ. पु.

चक्रकारकं चक्रस्य कारकं चक्र
कारकं, चक्राचें जें कारक तें. स.
सुवासिक द्रव्य. ह्य. वाघनरह. अ. पु.

चक्रपाणिः चक्रपाणो यस्य सः च.
क्रपाणिः, चक्र आहे हस्ताने वायीं
जाच्या तो. स. विष्णु. इ. पु.

चक्रमर्दकः चक्रं मृद्वातीति चक्र
मर्दकः, चक्रातें मोडतो जो तो. कृ.
मृदधा. क्षोद अ. टाकळा नावाची
ओषधि. अ. पु.

चक्रला चक्रं लातीति चक्रला.
चक्राकृतिधारणानें स्थित जी ती.
कृ. लाधा. आदान अ. उच्चरामूल.
आ. स्त्री.

चक्रवर्ती चक्रे भूमंडले राजमंड
ले वा वर्तितुं शीलमस्येति चक्रवर्ती,
भूमंडलाचे वायीं किंवा राजमंडला
चे वायीं वर्तन करण्याचा आहे स्व
भाव जाचा तो. कृ. वृत्तधा. वर्तन
अ. सर्वपृथ्वीचाराजा. इ. पु.

चक्रवर्तिनी चक्रं चक्रमिव वा व
र्तितुं शीलमस्या इति चक्रवर्तिनी, च
क्रासारखा ह्य. मंडलासारखा आ
हे वागण्याचा स्वभाव जी चा ती. धा
त्यादिपूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें. चाक
वत. इ. स्त्री.

चक्रवाकः चक्रशब्देन उच्यते च
क्रवाकः, चक्रवाचक शब्दानें वा

लिजेतो जो तो. कृ. वचधा. परि-

भाषणप्रचक्रवाक पक्षि. अ. पु.

चक्रवाडः चक्राकारेण वाडते च-

क्रवाडः, चक्राकृतीने आप्तुत हो

तो जो तो. कृ. बाडृधा. आप्वाव्य

अ. पृथ्वीला प्राकार भूत जो पर्व

त तो. अ. पु.

चक्रवालं चक्रं भूमंडलं वलयते

चक्रवालः, भूमंडल वंदिजेतो

जो तो. कृ. वलधा. वेष्टन अ. अर्थ

चक्रवाडाचा. २ वाटोळा गोळा.

अ. पु. २ न.

चक्रांगः चक्राण्यंगेयस्य सः च

क्रांगः, चक्रं स. चक्रा कृति आ

हेत अंगे जाचे ठायीं तो. स.

हंस पक्षी. अ. पु.

चक्रांगी चक्रं चक्राकारमंगयस्याः

सा चक्रांगी, अर्थादिपूर्वी व्याश

ब्दाप्रमाणं. ई. स्त्री.

चक्री चक्रमंडलमस्यास्तीति चक्री

कुंडलाकृति आहे जास तो. त. स.

पं. इन्. पु.

चक्रीवान् चक्रवद्रमणं चक्रं तद

स्यास्तीति चक्रीवान्, चक्रा सा

गरुडं आहे षमण जाचे तो. स.

गर्दभ स. गादव. त. पु.

चक्षुश्रवाः चक्षु एव श्रवसीयस्य

चक्षुश्रवाः, नेत्र आहेत कर्ण जा

चे तो. स. सर्प. स. पु.

चक्षुष्या चक्षुषोहिताचक्षुष्या, ने

त्राकारणं जीहित कारक ती. त.

अंजन विशेष. आ. स्त्री.

चक्षुः चक्षतेनेनेति चक्षुः, सागरव

लोकजेतें जेणें तें. कृ. चक्षिधा.

व्यक्तवाणि अ. नेत्र. स. न.

चंचलं चंचतीति चंचलं, चंचल हो

तें जें तें. कृ. चंचुधा. गति अ. चंच

ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंचला विग्रहादिचंचलशब्दाप्रमा

णं. विद्युल्लुता. आ. स्त्री.

चंचुः चंचतीति चंचुः, चंचल्यगा

मीजो तो. कृ. चंचुधा. गमन अ.

एरंडाचे झाड. २ पक्ष्यांचें तोंड. उ.

पु.

चटकः चटतीति चटकः, भेदन

करितो जो तो. कृ. चटधा. भेदन

अ. पक्षि विशेष. अ. पु.

चटका चटकस्य स्त्री चटका, चट

काची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. पिपली

मूळ. २ चिमणी. आ. स्त्री.

चटकाशिरः चटकायाः शिर इव

चटकाशिरः, चटकासारिखं आ

हे शिर जीचें ती. स. पिंपळमूळ. स. न.

चटिकाशिरः विग्रहादिसर्वचटका

शिरः शब्दाप्रमाणे.

चणकः चण्यतेइतिचणकः, दानक

रिजेतो जो तो. कृ. चणधा. दानअ.

हरभरा. अ. पु.

चंडः चंडतेइतिचंडः, फार कोपतो

जो तो. कृ. चडिधा. कोपअ. अति

रागिट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंडा चंडतेइतिचंडा. प्रकुपितह

अत्युग्रजीती. वृत्त्यादिपू. शा. प्र. उं

दिरकानी. २. चोर. ओवा. आ. स्त्री.

चंडांतः चंडमततीतिचंडांतः,

प्रचंडविस्वारतो जो तो. कृ. अत-

धा. सातत्यगमनअ. क. हेंरीचेंझा

ड. अ. पु.

चंडिका चंडतेइतिचंडिका, अ

त्यंत प्रकुपित होत्ये जीती. कृ. च

डिधा. कोपअ. पार्वती. आ. स्त्री.

चंडांतकः चंडांकोपनांश्चियम

ततीतिचंडांतकः, स्त्रीप्रतसत

तगमन करितो जो तो. कृ. अत-

धा. सातत्यगमनअ. परकर.

अ. न.

चंडालः चंडयतीतिचंडालः, अ

त्यंत क्रोधकरितो जो तो. कृ. चडि

धा. कोपअ. ब्राह्मणीचेरायीं शूद्रा

पासून झालेला पुत्र. चाची अतिनिं

घ वृत्ति आहे. अ. पु.

चंडालवल्लुकी चंडालस्यवल्लु

कीचंडालवल्लुकी, चंडालाचीजीवी

णा ती. स. अंत्यजाची वीणा. इ. स्त्री.

चंडालिका विग्रहादिचांडालिक

शब्दाप्रमाणे.

चंडांशुः चंडाः प्रचंडाः अंशवोय

स्यसचंडांशुः, अतितीक्ष्ण आहे

त किरण जाचे तो. स. सूर्य. उ. पु.

चतुःशालं चतस्रः शालाः समाह

तायस्मिन्तत् चतुःशालं, चार

अन्योन्याभिसुख शाला ह्यणजे

सोपे आहेत जेव्हागीतें. स. चो. सोपी. चो.

क. अ. न.

चतुरः चत्यतेइतिचतुरः, याच

ना करिजेतो जो तो. कृ. धतधा.

याचनाअ. दक्ष. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

चतुरंगुलः चतस्रौंगुलयः प्रमा

णमस्यचतुरंगुलः, चतुरंगुलप्रमा

णावयवीजोत्ता. त. बाहव्याचेंझा
इ. अ. पु.

चतुराननः चत्वार्याननानिय-
स्वसचतुराननः, चार आहेत मु
खें जास तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

चतुरब्दा चत्वार्यब्दान्यस्याः साच
तुरब्दा, चार आहेत वर्षें जीस ती.
स. चार वर्षांची गाई वगैरे. आ. स्त्री

चतुर्भद्रः चत्वारिभद्राणि श्रेष्ठानि
अत्रेतिचतुर्भद्रः. बलाशीं सह व
र्तमान श्रेष्ठ धर्मादि आहेत जा स
मुदायाचे गयीं तो. स. धर्मार्थका
म मोक्ष ज्याम अें असा जो धर्मवि
शेष तो. अ. न.

चतुर्भुजः चत्वारो भुजायस्य स
चतुर्भुजः, चार आहेत भुज जा
स तो. स. विष्णु. अ. पु.

चतुर्वर्गः चतुर्णां वर्गश्चतुर्वर्गः,
मोक्षाशीं सह धर्मादिकांचा जो
समूह तो. स. धर्मादिक चार पुरु
षाथेंचा समूह. अ. पु.

चतुर्हायनी विग्रहादिचतुरब्दा
शब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

चतुर्षथं चतुर्णां पथां समाहार
श्चतुर्षथं, चार मार्गांचें जें एकी

भवत तें. स. चवारा. अ. न.
चत्वरं चतस्रस्मिन्निति चत्वरं, चा

चना किंवा गमन करितात जाचे
गयीं तें. क. चतथा. याचन अ.
अंगण. २ यज्ञा करितां संस्कृत के
लेला भूभाग. अ. न.

चन चनतीतिचन, असाकल्या
र्थ बोधक जें तें. क. चनथा. शब्द
अ. असाकल्या ह्य. अपरिपूर्ण वा
अर्थाचें अव्यय.

चंदनः चंदयतीतिचंदनः, आ
ल्हाद करतो जो तो. क. चदिधा.
आल्हाद अ. मलचागिरिचंदन.
अ. पु.

चंद्रः चंदतीतिचंद्रः, आल्हादक
रितो जो तो. क. चदिधा. आल्हाद
अ. चंद्रमा. २ शुंडारोचनी. ३ का
पूर. ४ सूरवर्ण. ५ जल. अ. पु.

चंद्रकः चंद्रइवप्रतिकृतिश्चंद्रकः,
चंद्रासाररवी जाची प्रतिमा आ
हे तो. त. मोराच्या पिमांवर जें
नेत्रा कृति चिन्ह असतें तें. अ. पु.

चंद्रभागा. चांद्रभागा. चांद्र
भागी चंद्रभागयोः पर्वत विशेष
शोरिथं चंद्रभागा, चंद्रभागपर्व

नविशेष संबंधी जीती. त. नदी विशेष. आ. स्त्री. २ ई. स्त्री. ३ आ बं. स्त्री.	चपला चोपतीतिचपला, शीघ्रगा मी जीती. क. चुपथा. मंदगतिअ. विद्युल्लता. २ पिंपळा. ३ चंचला. आ. स्त्री
चंद्रमाः चंदयतीतिचंद्रमाः, आ ल्हाद करितो जोतो. कृत्विद्या. आ ल्हादअ. चंद्र. स. पु.	चपेटः चपतीतिचपः एदतीतिइदः चपश्चासावेदश्चचपेटः, सांत्वन करित होत्साता गमन करितो जोतो स. पसरलेला हात. अ. पु.
चंद्रवाला चंद्रस्य कर्पूरस्य बालेव चंद्रवाला, कर्पूर बाला प्रमाणे जी ती. स. इलाची. आ. स्त्री.	चमरः चमतीतिचमरः, तृणादि भक्षण करितो जोतो. क. चमुधा. अदनअ. जाचे पुच्छाच्या केशां नी चवरी करितात तो मृग. २ च वरी. अ. पु. २ अ. न.
चंद्रशेखरः चंद्रशेखररेयस्य सचं द्रशेखरः, चंद्रआहे मस्तकीं जा च्या ती. स. महादेव. अ. पु.	चमरिकः चमरमस्यास्तीतिचमरि कः, चमरसदृश केसर आहेत जा स तो. स. कांचनाचा वृक्ष. अ. पु.
चंद्रहासः चंद्रइवहासः प्रभास्य चंद्रहासः, चंद्रासारखी आहे प्र भाजाची तो. स. तलवार. २ चां णें. अ. पु.	चमसः चम्यतइतिचमसः, भाक्षि जेतो जो तो. क. चमुधा. अदनअ वडा धारगा इत्यादि भक्ष्य पदार्थः २ यज्ञ पात्र विशेष. अ. पु. न.
चंद्रिका चंद्रोऽस्य स्याः चंद्रिका, चंद्र आहे जीस ती. त. चांदणें. आ. स्त्री.	चमसी विग्रहादिचमसशब्दा प्रमा णें. ई. स्त्री.
चपलं चोपतीतिचपलं, गमनक रितें जेंतें. क. चुपथा. मंदगति अ. त्तरित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री द्रवत्ववृत्तिविवक्षानसलीक्षर न पुंसकीं अ. २ विचारावांचून झट कर काम करणारा. ३ पारा. अ. पु.	चमूः चमतिशब्दचमूः, शत्रूतें ना श करणारी जीती. क. चमुधा. अ दनअ. सेना. २ तीन पृतना. क. स्त्री.

- चमूरुः** चमतिवृणादिकमितिचमूरुः, वृणादि भक्षण करितो जो तो. धात्वर्थ चमूरुशब्दा प्रमाणं. मृ गविशेष. उ. पु.
- चंपकः** चंपयतीतिचंपकः, विकसित होतो ह्य. विकास गामी जो तो. कृ. चपिधा. गतिअ. सुवन्तां. म. २ नागचंपा. अ. पु.
- चयः** चीयते असौचयः, संघीभूत होतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. समूह. २ खंदकाची तटवंदी. अ. पु.
- चरः** चरतीतिचरः, गमन करणारा जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. राजशाबातमीदार पुरुष. २ जंगम. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
- चरकः** चरतीतिचरकः, गर्मन करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. वैद्यशास्त्रविशेष. अ. पु.
- चरणाः** चरत्यनेनचरणाः, संचार करितो जेणें तो. कृ. चरधा. गतिअ. पाय. अ. पु.
- चरणायुधः** चरणौ आयुधेयस्य सचरणायुधः, चरण आहेत आयुधें जांचीं तो. स. कोमडा. अ. पु.
- चरमं** चरतीतिचरमं, अंतिमार्थाप्रत गमन कर्ते जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. शोचरत्ने. वि. अ. पु. न. आब. स्त्री.
- चराचरं** विग्रहादिचरशब्दाप्रचरिष्णु चरणशीलंचरिष्णु, गमन शील जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. चराचर ह्य. जंगम. वि. पु. स्त्री. न.
- चरुः** चर्यते अग्निनेतिचरुः, अग्निने भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. चरधा. भक्षणअ. हवन करावयाचें अन्न. उ. पु.
- चर्चरी** चर्चतइतिचर्चरी, शब्द करिजेत्येजीती. कृ. चर्चधा. उक्तिअ. हाताच्या टाळ्यापिटण्या पासून झालेला शब्द. ई. स्त्री.
- चर्चा** चर्चनंचर्चा, चंदनादिकेंद्ररून देहास विलेपन जें तें. कृ. चर्चधा. अध्वयनअ. योगमार्गाचे बाधीं जी स्थिती ती. आ. स्त्री.
- चर्मकृषा** चर्मणः कृषेवचर्मकृषा, चर्मान्या चावुका साररवी जी ती. स. शिककाई. आ. स्त्री.
- चर्मकारः** चर्मकरोतीतिचर्मका

रः चर्मसेवकः करितो जो तो. क. डुक

अथा. करण अ. चास्वार. अ. पु.

चर्म चर्यते इति चर्म, शरीरव्याप्त
करिजेते जें तें. क. चरथा. गति
अ. मृगादिकांचें कातडें. २ टाल.
न. न.

चर्मप्रभेदिका चर्मणः प्रभेदि
का चर्मप्रभेदिका, चर्मच्छेदनक
रिजेत्ये जी ती. स. चामडें करण्या
चें शस्त्र स. आरी. आ. स्त्री.

चर्मप्रसेवकः विग्रहादिसर्वच
र्मप्रसेविका शब्दा प्रमाणें. अ. पु.

चर्मप्रसेविका चर्मणाप्रसीव्य
ते चर्मप्रसेविका, चर्मैकरून करि
जेत्ये जी ती. क. धिबुथा. तंतुसं-
तान अ. चर्माचा फाता. आ. स्त्री.

चर्मा चर्मास्यास्तीति चर्मा, चर्मआ
हे जासतो. त. भूर्जवृक्ष. २ टाल
धारण करणारा. इ. न. पु.

चर्या चरणंचर्या, योगपथाचे वशी
जी चर्या ह. आचरण ती. क. चर
था. गति अ. योगमार्गांची स्थिति
आ. स्त्री.

चर्वितं चर्वते स्म चर्वितं, भक्षण
करिजेते जें तें. क. चर्वथा. अ.

दन अ. भक्षित. २ चावलेलें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलं चलतीति चलं, चंचल होतें
जें तें. क. चलथा. गति अ. चंचल.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलदलः चलाभिचंचलानि दला
न्यस्य चलदलः, चंचल आहेत प
णें जाचीं तो. स. पिंपळाचा वृक्ष.
अ. पु.

चलनं चलति तच्छीलं चलनं, च
लन आहे शील ह. स्वभाव जाचा
तें. क. चलथा. गति अ. कंपणारें
२ कंपनशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलाचलं विग्रहादिसर्वचल शब्दा
प्रमाणें.

चलितं चलनं चलयते स्म वाचलि
तं, कंपित किंवा चलित झालें जें
तें. क. चलथा. गति अ. यत्किंचि
त्कंपलेलें २ प्रस्थित सैन्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

चविकः विग्रहादिचव्य शब्दाप्र
माणें. अ. पु.

चविका विग्रहादिचव्य शब्दाप्र
माणें. आ. स्त्री.

चवी विग्रहादिचव्य श. प्र. ई. स्त्री.

चव्यं चर्वते इति चव्यं, भक्षि-
जेते जेते. कृ. चर्वथा. अदन अ-
चवक त्या नावाची वनोषधि. अ-
नपुं.

चव्या विग्रहादिचव्यशब्दाप्रमा-
णे आ. स्त्री.

चषकः चष्यते; नेन चषकः, भ-
क्षण किंवा प्राशन करिजेते जेणे
करून तो. कृ. चषथा. भक्षण अ-
मद्यप्राशन करण्याचें पात्र. अ-
पु. न.

चषालः चष्यते इति चषालः, भ-
क्षिजेतो ह्य. भक्ष्यादिकांस भक्षण
साधन जो तो. कृ. चषथा. भक्षण अ-
यज्ञस्तंभाग्र काष्ठ विकार विशेष. अ-
पु.

चाक्रिकः चक्रेण समूहेन चरतीति
चाक्रिकः, चक्रसमूहा गने स्तुति
करणारा जो तो. त. घंटानादानें
नियमित कालीं राजास जागृत
करणारा असा बंदिजन. अ. पु.

चांगेरी चांगंशोभनमीरयतीति
चांगेरी, कल्याण कारिणी जी ती.
कृ. इरथा. कंपनगत्याद्यर्थ. चुक्रा.
ई. स्त्री.

चाटकैरः चटकस्य चटकाया वा
अपत्यं पुमान् चाटकैरः, चटकाचा
किंवा चटकेचा जो पुत्र तो. त. वि-
मणा ह्यणून पक्षिविशेष. अ. पु.

चांडालः चंडाल एव चांडालः, चं-
डाल जो तोच चांडाल. त. ब्राह्मणी
चे द्याचीं शूद्रापासून उत्पन्न झाले
लापुत्र. याची उपजीविका निंद्य
मांस वधेत वस्त्रे इहीं करून सां-
गितली आहे. अ. पु.

चांडालिका चंडालस्येयं चांडा-
लिका, चंडालसंबंधी जी ती.
त. अंत्यजाची वीणा ह्य. किनरी.
आ. स्त्री.

चाणकीनं चणकानां भवनं क्षेत्रं
चाणकीनं, चणकांचें जें क्षेत्र तें
त. हरभरे पिकण्याची भूमि. अ. न.

चातकः चततीति चातकः, उद-
कथाचन करितो जो तो. कृ. चते
था. याचन अ. चातकपक्षी. अ. पु.

चातुर्वर्ण्यं चत्वारो वर्णाश्चातुर्व-
र्ण्यं, चार वर्णजेते. त. ब्राह्मण
क्षत्रिय वैश्य व शूद्र इतक्यांचें
समुदितनाव. अ. न.

चापः चापस्य वंशभेदस्य विकार

घ्रापः, वंशभेदाच्च जोविकार
तो. म. धनुष. अ. पु. न.

चायरं चम्यतेनेन चमरं, तदेवचा
मरं, वारण करिजेते जेणे करून
तें चमर तेंच चामर. कृ. चमुधा.
अदनअ. चवरी. अ. न.

चामीकरं चामीकरे आकारविशे
षे भवं चामीकरं, आकारविशेषा
वैवाची जें झालें जें. त. सोने.
अ. न.

चांपेयः चंपाया अपत्यं चांपेयः,
चंपा संबंधी जें अपत्य तो. त. सो
न चांपा. २ नागचांपा. अ. पु.

चारः चरएव चरणं वाचारः, च
रजो तो चचार किंवा बंधन जें तें
कृ. चरधा. गतिअ. चारसंज्ञकपु
रुष. २ बंधन. अ. पु.

चारटी चरयतीति चारटी, पस्या
दिकोप्रत संचार करवित्ये जीती.
कृ. चरधा. गतिअ. स्थलकमलि
नी. ई. स्त्री.

चारणाः चरतीति चारणाः, नृत्या
दि भूमीचे वाशी संचार करितो जो
ती. कृ. चरधा. गतिअ. कीर्तन.
करणारा गोसावी. अ. पु.

चारुः चरतीति चारुः, सौंदर्यं चामी
जे तें. कृ. चरधा. गतिअ. सुंदर.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

चारिचक्रं चरनंचरिचक्रं, सैवचा
चिचक्रं, अर्थ चर्चा शब्दाप्रमाणे.
अ. न.

चार्मः चार्मणः चर्मणां समूहश्च
मंगापरिहृतो वारयश्चार्मः, चर्मा
चासमुदाय किंवा चर्मनें आच्छा
दित जोरय तो. त. चर्मसमूह. २
चर्मनें वेष्टित केले लारय. अ. पु.

चार्मिणं चर्माणां समूहश्चार्मिणं,
चर्म्यांचा जो समुदाय तें. त. चर्म
कांचा समुदाय. अ. पु.

चालनी चालतेनया चालनी, चा
कले जाते जीणे करून ती. कृ. चल
धा. गतिअ. चाळण. ई. स्त्री. अ. न.

चाषः चाषयतीति चाषः, हिंसा क
रणारा जो. तो. कृ. चषधा. हिंसा
अ. पक्षिविशेष ह्य. चारगा, चाष
अ. पु.

चिकित्सकः चिकित्सतीति चिकि
त्सकः, व्याधिदूर करितो जो तो.
समप्रकितधा. व्याधिप्रतीकार अ.
वैद्य. अ. पु.

चिकित्सा चिकित्सनंचिकित्सा,
रोगाच्चा प्रति कार करणारी जीती.
सकृत्कृतया. रोगापनयनअ. रोगा
ची परीक्षा. आ. स्त्री.

चिकीर्षा कर्तुमिच्छाचिकीर्षा, का
यादि करण्याची जी इच्छा ती. मना.
कृथा. करणअ. करण्याची इच्छा.
आ. स्त्री.

चिकुरः चीति अव्यक्तं कुरतीति चि
कुरः, ची याप्रकारें करून अव्यक्त
शब्दातें करितो जो तो. कृ. कुरया.
शब्दअ. मस्तकाचे केश. २ अविचा
रानें त्वरित हिंसादि करणारा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिकृपां चिगितिकृपातीति चिकृपां,
चिकृ याप्रकारें करून शब्द करणा
रें जें तें. कृ. कृपाया. शब्दअ. चिक
चिकीत ओळें. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

चिकृसां चिगितिकृसातीति चिकृसां
चिकृचिकृ याप्रकारें करून शब्द
करितें जें तें. कृ. कृसाया. गत्यादि
अ. यत्नादिकांचें पीठयज्ञपात्रअ. पु.
चिंचा चिमित्यव्यक्तं शब्दं चिनोती
तिचिंचा, अव्यक्त शब्दवती जीती

कृ. चिञ्जया. चयनअ. चिंचेचे झा
ड. आ. स्त्री.

चिन्ता मृतश्चीयते स्मांचिन्ता, मृत प्र
हण केला जातो जीचा वार्थी ती.
कृ. चिञ्जया. चयनअ. प्रेतदाह क
रण्याचें सरण. आ. स्त्री.

चिन्तिः विग्रहादिचिन्ताशब्दाप्रमाणें
इ. स्त्री.

चित् चेतयतेनयेति चित्, ज्ञाना
दिकृ विकसित कारजेतें जीणें ती.
कृ. चितीया. संज्ञानअ. बुद्धि. त्.
स्त्री. २ असाकल्प त्या अर्था. अ
व्य. उ. कश्चित्.

चित्तं चेतयतेनेनेति चित्तं, इतरें
द्रियाला प्रेरिजेतें जेणें तें. कृ. चि
ञ्जया. चयनअ. मन. अ. न.

चित्तविषमः चित्तस्थविषमो,
नवस्थानंचित्तविषमः, अंतः
करण्याचें अनवस्थान जें तो. चि
त्तवृत्तीची अनवस्थिति. अ. पु.

चित्तसमुन्नतिः चित्तस्थसमु
न्नतिश्चित्तसमुन्नतिः, चित्ताची
जीमसुन्नति ह्य. मीच मोठा असें
मानणें ती. स. गर्व. ई. स्त्री.

चित्ताभोगः चित्तस्थाभोगश्चि

ताभोगः, चिन्ताजा औ आभोग
सः तदेक प्रवणता किंवा पूर्णता
तो. सः मनास जी सखादिकांची
तत्परता ती. अ. पु.

चित्या विग्रहादिसर्वविताशब्दाप्र.

चित्रं चित्रयत्यस्मादिति तच्चित्रं,
आश्चर्यहोतें जा पासून तें. कृ. चि
त्रधा. आश्चर्य अ. चित्रवर्ण २ अदुत
रसः ३ आश्चर्य ४ चित्र वि. प्र. २ ३ ४ अ. न.

चित्रकं चित्रयतीति चित्रकं, चित्रितकमि
जेतें जें तें. कृ. चित्रधा. चित्रीकरण अ. एरं
अचें झाड ३ चिताना औ ३ दिवक. अ. पु. न.

चित्रकरः चित्रस्य करः चित्रकरः,
चित्र करितो जो तो. कृ. दु. कृ. अथा
करण अ. चितारी. अ. पु.

चित्रकृत् चित्रं करोतीति चित्रकृत्
आश्चर्यकाशी जो तो. कृ. कृ. अथा
करण अ. ति वसाचें झाड. त. पु.

चित्रतंडुला चित्रातंडुला अस्या
श्चित्रतंडुला, चित्रविचित्र आहे
त बीजें जीचीं ती. स. वावडिंगी
चें झाड. आ. स्त्री.

चित्रपर्णी चित्रपर्णमस्याः चित्र
पर्णी, चित्रविचित्र आहे त पर्णे
जीसती. त. पिं वणीचें झाड.

इ. स्त्री.

चित्रभानुः चित्राभानवो यस्य सः
चित्रभानुः, चित्रविचित्र आहे त
किरण जाचे तो. स. अग्नि. २ सू
यं. उ. पु.

चित्रशिरवंडिजः चित्रशिरवंडि
नो जातश्चित्रशिरवंडिजः, चित्र
शिरवंडी पासून जो उत्पन्न तो. कृ.
जनीधा. प्रादुर्भाव अ. वृहस्पति.
अ. पु.

चित्रा चित्रं रूपमस्याः सा चित्रा,
चित्रकारक आहे रूप जीचें ती.
त. मूषकपर्णी. २ गोदुग्धा. आ. स्त्री.

चिन्ता चिंतयतेन चिन्ता, चिंतन हो
तें जीणें ती. कृ. चितिधा. स्मृति
अ. स्मरण. २ विचार. आ. स्त्री.

चिपिटकः नासिकास्थानतं चिपिटकं,
चिपिटमिव प्रतिकृतिश्चिपिटकः,
नत नासिके सारस्वी जी प्रतिभा
तो. त. पृथुक झ. पोहा. अ. पु.

चिरं चिरो, दीर्घेति चिरं, दीर्घका
ल आहे अर्थ जाचा तें. त. दीर्घका
लार्थी. अव्य.

चिरक्रियः चिरेण क्रिया यस्य स चि
रक्रियः, चिर कालें करून आहे क्रि

या जानी तो. शोडशावेळानें हो-
ण्याचें कार्य विलंबानें करणारा. वि-
अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिरंटी चिरेणारतिपितृगृहात् भर्तृ-
गृहमिति चिरंटी, चिरकालानें पि-
तृगृहापासून भर्तृगृहीं जात्ये जीती
ह. अट्टया. गति अ. विवाहित तरु-
ण स्त्री. इ. स्त्री.

चिरंतनं चिरेभवं चिरंतनं, चिर-
कालानें जें तें. त. पुरातन. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

चिररात्राय चिररात्रानयते चिररा-
त्राय, बहुतरात्रस्त्री कालाप्रतग-
मन करिजेतें जें तें. ह. अथया. ग-
ति अ. दीर्घकालार्थी अव्य.

चिरबिल्वः चिरंबिल्वतीति चिर-
बिल्वः, चिरकाल भेदी जो तो. ह.
बिल्वया. भेदन अ. कर वंजोचें झा-
ड. अ. पु.

चिरप्रसूता चिरंप्रसूता चिरप्रसू-
ता, चिरकालानें जी प्रसूत ती.
स. फारदिवसानां प्रसवलेली.
आ. स्त्री.

चिरस्य चिरमस्यति चिरस्य, दीर्घ-
कालातें क्षेपण करितें जें तें. ह.

असूया. क्षेपण अ. चिरार्थक.
अव्य.

चिरात् विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र-
चिराय चिरमयते चिराय, चिरक-
लपर्यंत राहतो जो तो. ह. अथ-
या. गति अ. चिरार्थक. अव्य.

चिरिंटी चिरिणोतीति चिरिंटी, कंड-
ण क्षेपणादिरूप हिंसा करित्ये जीती.
ह. चिरिया. हिंसा अ. अर्थादिस-
र्वचिरंटी श. प्र.

चिरिबिल्वः विग्रहादिसर्वचिर-
बिल्व श. प्र.

चिरेण विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र-

चिलिचिमः चिलिचितिविलासंमि-
मीते चिलिचिमः, विलासातें करि-
तो जो तो. ह. माडूया. मान अ. वं-
गसानावाचा मत्स्य. अ. पु.

चिल्लुः चिल्लुतीति चिल्लुः, क्षेपकरी
जो तो. ह. चिल्लया. क्षेप अ. पक्षि-
विशेष. अ. पु.

चिबुकं चिबतीति चिबुकं, शासादि-
कांचें ग्रहण करणार जें तें. ह. ची-
बुया. आदानादि अ. अधरोष्ठाना-
खाळचा भाग. अ. न.

चिन्हं चात्यतेनेन चिन्हं,

परिज्ञान करिजेतें जेणें तें. कृ. चह
धा. परिक्लकनअ. कोणेकगोष्टीचा
अनुमापकहेतु. अ. न.

चीनः चीयतेइतिचीनः. विचित्राप्र
तगमन करितो व चयन करिजेतो
जो तो. कृ. चिञ्चधा. चयनअ. हरि
णविशेष. २ देशविशेष. ३ तंतु. ४
वस्त्र. ५ घाहि. अ. पु.

चीरं चीयतेइतिचीरं, रचिजेतो किं
वा चयन करिजेतो जो तो. कृ. चि
अथा. चयनअ. वल्कल. २ मुक्ता
हार. ३ रेखाविशेष. ४ लेख्यसेद.
अ. न.

चीरी चिनोतीतिचीरी, चयन कर
णारी जी ती. कृ. चिञ्चधा. चयन
अ. मुरकूट. ई. स्त्री.

चीवरं विग्रहादिचीरशब्दाप्र. सु
नीचें वस्त्र. २ शाकविशेष. अ. न.
२ अ. पु.

चुक्रं चकतीतिचुक्रं, तृप्ति करणा
ई जें तें. कृ. चकधा. तृप्तिअ. आ
म्लवेतस. २ आमसोमल. अ. पु.

चुक्रिका चुक्रयतीतिचुक्रिका, चु
क्र शब्द. कारी जी ती. कृ. चुक्र-
धा. शब्दादिअ. चुक्रा. आ. स्त्री.

चुल्लः विग्रहादिसर्वकुन्नाक्ष श
ब्दा प्रमाणें.

चुल्लिः चुद्यतिगिरत्रचुल्लिः, अग्नि
प्रेरित होतो जीचेठायी ती. कृ. चुद
धा. प्रेरणअ. चूल. ई. स्त्री.

चुल्ली विग्रहादिसर्वचुल्लिशब्दाप्र.
चूचुकं चूष्यतेइतिचूचुकं, बालका
ने प्राशित करिजेतें जें तें. कृ. चूष
धा. पानअ. कुन्नाचें अग्र. अ. न.

चूडा चूड्यतेइतिचूडा, समुच्छ्रित
होइजेत्ये जी ती. कृ. चुडधा. समु
च्छ्रायअ. मोराची शिरवा हा. तुरा.
२ शेंडा. आ. स्त्री.

चूडामणिः चूडायाः मणिः चूडाम
णिः, शिरवासंबंधी जो मणी तो. स.
मस्तकाचें मूषण. इ. पु.

चूडाला चूडाः संत्यस्येतिचूडाला,
चूडामरुश आहेत अंगें जीस ती.
त. फुरडी नावाची औषधि. आ. स्त्री

चूतः चुष्यतइतिचूतः, रसद्वाराश
शिजेतो जी ती. कृ. चूषधा. पानअ.
आंब्याचें झाड. अ. पु.

चूर्णं चूर्णतइतिचूर्णं, चूर्णकरिजेतें
जें तें. कृ. चूर्णधा. प्रेरणाअ. सुवासि
कद्रव्योपयोगी चूर्ण. २ धूळ. अ. न.

चूर्णकुंतलः चूर्णयुक्तः कुंतलः चूर्णकुंतलः, चूर्णादियुक्तजो कुंतल

तो. स. मस्तकान्ना कुरळ केश. अ. पु.

चूर्णिः चूर्णी चूर्णस्य करणं चूर्णिं

चूर्णाच्चै जे करण ह्य. कृती तो. क.

चूर्णाधा. तत्करण अ. चूर्णिंका. इ.

स्त्री. २ ई. स्त्री.

चूलिका चूल्यते अनया चूलिका

समुच्छ्रित होई जेत्ये जीती. क. चू.

लथा. समुच्छ्राय अ. कर्णाच्चै मूल.

आ. स्त्री.

चूष्या चूष्यते पीयते मृष्टमांसेनाह

श्रयतां नीयते चूष्या, मांसान्ना योगा

ने अहश्यते प्रत पावणारी जीती.

क. चूषया. पान अ. हन्ती च्या मध्ये

बांधण्यांस जो उपयोगी चर्म रज्जु

ती. आ. स्त्री.

चेटकः चेडकः चेतयते इति चे

टकः, परप्रेषणा करिजेतो जीतो.

क. चित्था. परप्रेष्य अ. चाकर.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेतकी चेतयति सा चेतकी, वान

पीडितास चेतनो पयोगी जी

ती. क. चितिधा. संज्ञान अ. हि

र्जाच्चै झाड. ई. स्त्री.

चेतनः चेतयते चेतति वा चेतनः,

चेतविला जातो किंवा चेततो जो

तो. क. चितिधा. संज्ञान अ. प्राणी.

अ. पु.

चेतना चेतयते नया चेतना, ज्ञाना

दिक शृङ्गंत होते जीणें ती. क.

चितिधासंज्ञान अ. बुद्धि. आ. स्त्री.

चेतः चेतयते, नेनेति चेतः, इंद्रि

य प्रेरणा करिजेते जैणें तें. क. चि

तिधा. संज्ञान अ. चित्त, मन. स्.

नपुंसक.

चेत् चेततीति चेत, पक्षांतरार्थजा

णवितें जें तें. क. चितिधा. संज्ञान

अ. पक्षांतरार्थी अव्य.

चेलं चिल्यते, नेन चेलं, आच्छाद

न करिजेते जैणें तें. क. चिलधा. वस

न अ. वस्त्र. २ अयम. अ. न. २ वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेली चेलस्य स्त्री चेली, अधमाची

जी स्त्री. ती. स्त्रीप्र. अधमाची बा

यको. ई. स्त्री.

चैलं विग्रहादिसर्वचैलशब्दाप्रमा.

चैली विग्रहादिसर्वचैलीशब्दाप्रमाणें

चैत्यं नीयते इति चित्वा चित्वायाइ

ईचैत्यं, इष्टकादिकरचिताहेतज

चेरायीं ती. चित्या तत्संबंधी जें
तें चेत्य. त. यज्ञस्थान विशेष.
अ. न.

चैत्रः चित्रायुक्ताचैत्री सायत्रास्ति
सचैत्रः, चित्रानक्षत्रयुक्त षोडश
माआहे जाचे रायीं तो. त. चैत्रमा
स. अ. पु.

चैत्ररथः चित्ररथेन निर्वृतं चैत्र
रथं, चित्ररथाने जें निर्वृत ह्म. सां
दित तें. त. कुबेराचा राग. अ. पु.

चौचं प्रशस्तं चोचमस्या इति चोचं
उल्लुष्ट आहे वरांग भाग जाचा तें.
त. दालचिनी. २ फलमस्तूनरा
हिले लें मतांतरां अवशिष्ट राहते
तें. अ. न.

चौरः चोरयतीति चौरः, चोरी क
रितो जो तो. ह्. चुरधा. स्तेय अ.
चोरी करणारा. अ. पु.

चौरपुष्पी चोरदवपुष्पं यस्याश्चो
रपुष्पी, रात्रीं विकसित होते ह्म
पूज् चोराप्रमाणें आहे पुष्पी
चें ती. वल्लिविशेष. इ. स्त्री.

चौरिका विग्रहादि सर्वचौरशब्दा
प्रमाणें. आ. स्त्री.

चोलः चोल्यतेनेन चोलः, अवयुं

वित होते जेणें तो. ह्. चुलधा. स
मुच्छाय अ. आंगरवा. अ. पु.

चोली चोल्यते, नयाचोली, अर्था
दिचोलशब्दा प्र. इ. स्त्री.

चौरः चोरणंचुरा, चुराशीलमस्य
चौरः, स्तेय करण आहे सभाव जा
चा तो. त. चोर. अ. पु.

चौरिका चोरस्य भावः कर्मवाचो
रिका, चोराचा धर्म किंवा कर्म जें
ती. त. चौर्य. आ. स्त्री.

चौर्यं चोरस्य भावः कर्मवाचोर्यं,
चोराचा जो धर्म किंवा कर्म तें. त.
चोरी. अ. न.

च्युतं च्युयतेस्य च्युतं, गमन करि
जेलें जें तें. ह्. च्युड्धा. गति अ.
गळलेलें. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

छगलकः छाद्यते इति छगलः छ
गल एव छगलकः, छेदन करिजे
तो जो तो छगलतोच छगलकः त.
अज ह्य. बोकड. अ. पु.

छगला छाद्यते इति छगला, हिंसि
जेत्ये जी ती. कृ. छोधा. छेदन अ.
वरधारा ह्य. जीर्णफंजीवनस्पति.
आ. स्त्री.

छगलांघ्री छगलस्येव अंघ्रि
रस्याश्छगलांघ्री, गोकडान्त्या पा
यां प्रमाणे आहेत मुब्याजीच्या ती
अर्थ छगलाशब्दाप्र. ई. स्त्री.

छगलांघ्री छगलस्येव अंघ्राण्य
स्याः छगलांघ्री, छगलाप्रमाणे आ
हेआंतडीं जीचीं ती. स. अर्थपूर्वी
च्याश. प्र. ई. स्त्री.

छत्रं छाद्यतीति छत्रं, उष्णादि वा
रण करितें जें तें. कृ. छदधा. अप
वारण अ. छत्र. अ. न.

छत्राछत्राण्यस्य स्था इति छत्रा. छत्रा
कृति आहेत शुच्य जीस ती. त.
मधुरिका ह्य. बडिशोफ. रजलत्
णविशेष. ३ कोथिंबीर. आ. स्त्री.

छत्राकी छत्रं अकृतीति छत्राकी,
छत्राकारते प्रत गमन करित्वेनी

ती. कृ. अकृधा. कुंदिलगति अ.
मुंगसवेळ. ई. स्त्री.

छदः छाद्यते अनेनां गं छदः, अं
गाचें आच्छादन होतें जेणें करू
नतें. कृ. छदधा. अपवारण अ.
पान. २ पित्त. अ. न.

छदनं वृत्त्यादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमा
णे अ. न.

छदिः वृत्त्यादिछदिशब्दाप्रमाणे.
स. स्त्री.

छद्य छाद्यते स्वरूपमनेनेति छ
द्य, स्वरूपावरण होतें जेणें तो.
कृ. छदधा. अपवारण अ. कपर.
न. न.

छंदः चंदनं चंचयते; नेन वा छंदः,
आनंदन व आनंद करिजे ती जे
णें तो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ.
अभिप्राय. अ. पु.

छंदः छंदनं छंदः, गोपन जें तें.
कृ. छदिधा. संवरण अ. गायत्री
उष्णिक इत्यादि. २ इच्छा. ३ वे
द. स. न.

छन्नः छद्यते स्मेति छन्नः, आच्छ
दन करिजेला जो तो. कृ. छदधा.
अपवारण अ. आच्छादन केलेला.

२ एकांतस्थल. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ अ. न.

छलं छानं छलं, मर्यादानाशनजें
तें. कृ. छोधा. छेदन अ. रूपर. २
युद्धमर्यादात्याग. अ. न.

छविः भिन्नानि अस्मारीमति छविः
अस्मारातें छेदन किंवा भिन्नक
रित्ये जीती. कृ. छोधा. छेदन अ.
२ छिदिया. द्वैधीकरण अ. कांति
इ. स्त्री.

छागः ज्यतीति छायातेवा छागः, छि
न्नहोतो अथवा छेदिजेतो जीतो
कृ. छोधा. छेदन अ. बोकड. शी
बी. अ. पु.

छागी ज्यतीति छागी, छिन्न हो
त्ये जीती. कृ. छोधा. छेदन अ.
शेबी. ई. स्त्री.

छातः ज्यतीति छातः, छेदन पा
वतो जीतो. कृ. छोधा. छेदन अ.
तोडलेला. २ अशक्त. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

छात्रः गुरुदोषाच्छादनं छात्रं तच्छी
कमस्य छात्रः, गुरुदोषांचें आवर
ण करणारा आहे सभाव जाचा
तो. त. शिष्य. अ. पु.

छादितः विग्रहादिसर्वं छन्नश
ब्दाप्रमाणं.

छांदसः विग्रहादिसर्वं श्रोत्रियश
ब्दाप्रमाणं.

छाया ज्यतीति छाया, उष्णादिना
शकत्ये जीती. कृ. छोधा. छेदन
अ. अनातप. २ कांति. ३ सूर्यप
त्नी. ४ तेज. आ. स्त्री.

छितं विग्रहादिसर्वं छातशब्दाप्र
माणं.

छिद्रं छिद्यते इति छिद्रं, भेदित
जें तें. कृ. छिदिया. द्वैधीकरण
अ. भोंक. अ. न.

छिद्रितः छिद्यते इति छिद्रितः,
छिद्रयुक्त करिजेला जीतो. कृ.
छिद्रधा. भेदन अ. विंधलेला. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नं छिद्यते स्म छिन्नं, छेदनक
रिजेलें जें तें. कृ. छिधिया. द्वैधी
करण अ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नरूहा छिन्नारोहतीति छिन्न
रूहा, छेदित होत्साती प्रादुर्भूत
होणारी जीती. कृ. रुहया. प्रादुर्भा
वादिक अ. गुळवेल. आवंत.
स्त्रीलिं.

छुरिका छुरतीति छुरिका, छेदन करणारी जी ती. कृ. छुरधा. छेद न अ. झरी. आ. र्धा.	द्व्यप्रमाणे. अ. पु. छेदनं छित्तिच्छेदनं कर्तनजेंते कृ. छिदिग्धा. द्वैधीकरण अ. कर्त न स. कातरणे. अ. न.
---	---

छेकः छ्यतीति छेकः, चमत्कृतिक
रणारा जी तो. वृत्त्यादि छान्तशय

जगत् गच्छतीतिजगत्, नाश
गामी जें तें. कृ. गम्बुधा. गतिअ.
जंगम. २ लोक. विअ. पु. न. आ.
स्त्री. २ त. न.

जगत्यापाः जगतः प्राणोजगत्या
णः, सर्वजगतांचा जो प्राणतो.
स. वायु. अ. पु.

जगती गच्छतीतिजगती, प्राप्त
होत्ये जीती. कृ. गम्बुधा. गतिअ.
भूमि. २ छंदोविशेष. ३ जंगम.
४ लोक. ई. स्त्री.

जगरः जगतागृह्यतेइतिजगरः,
जगतांनीं ग्रहण करिजेतो जोतो.
कृ. गृह्या. ग्रहणअ. क. व. च. ह. ह.
चिलखत. अ. न.

जगलः मृशंगल्यतेजगलः, असं
त मक्षण करिजेतो जोतो. कृ. ग
लधा. अदनअ. सराकल्क. अ.
पुल्लिंगीं.

जग्धं विग्रहादिअन्मशब्दाप्रमा
णें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जग्धिः अदनंजग्धिः, भोजन-
जें ती. कृ. अदधा. मक्षणअ.
सहभोजन. इ. स्त्री.

जघनं हन्यतेतज्जघनं, हनन

करिजेतें जें तें. कृ. हनधा. हिंसा
दिअ. स्त्रियांचा करिपुरोभाग,
जास ओंठी क्षणतात तो. अ. न.
जघनेफला जघनेफलंयस्याः सा

जघनफला, जघनतुल्यांगाचेरा
यीं आहेत फलें जीसती उंबरखा
खोडा खरवत इत्यादि. आ. स्त्री.

जघन्यं जघनेप्रवंजघन्यं, चरम
प्राणीं जो उत्पन्न तो. त. मृद. २
शेवट्या. ३ अघम. ४ शिअ. अ.
पु. २।३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
४ अ. न.

जघन्यजः जघन्ये अवरकालेजा
तो जघन्यजः. पावी मागून झाला
जो तो. त. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
धकता बंधु. अ. पु.

जंगमं गच्छतितज्जंगमं, गमन
करितें जें तें. कृ. गम्बुधा. गतिअ.
चर, स. जंगम. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

जंगमेतरः जंगमादितरोजंगमे
तरः, चराहून जो इतर तो. स.
स्थावर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जंघा जंघन्यतेकुटिलं गच्छतीति
जंघा, कुटिलगमन करणारी जी

ती. कृ. हनधा. हिंसा. अ. २
सना. पायांची पोढरी. आ. स्त्री.
जंघाकरिकः जंघेव करीघस्यजं
घाकरिकः. जंघाच आहे हस्ती
ह्य. तत्कार्यकारी जाचा तो. स. ग
तिबलानें उपजीवन करणारा जा
सूद. अ. पु.

जंघालः अतिशयिताजंघास्यजं
घालः. अतिशयितगमनाविष
यीं वेगवती आहेत जंघा जाचा
तो. त. फार लवकर जाणारा. अ.
पुल्लिं.

जंघिलः विग्रहादिसर्वजंघाशब्दा
प्रमाणें.

जटा जटतेइतिजटा, संघीभूत
होइजेत्ये जी ती. कृ. जटधा. संघा
त. अ. जटा. आ. स्त्री.

जटाजूटः जटानांजूटोबंधनंज
टाजूटः. जटांचा जोजूट ह्य. बु
चडातो. स. संश्लिष्ट केशभार.
अ. पु.

जटामांसी जटतीतिजटा जटांम
न्यतइतिजटामांसी, संघीभवना
तें जाणत्ये जी ती. कृ. मनधा. ज्ञा
न. अ. कताविशेष. ई. स्त्री.

जटिः जटी जटतीतिजटी,
जटिल होतो जो तो. कृ. जटधा.
संघात. अ. पिंपळाचारक्ष. इ. न. पु.
जटिला जटास्यस्याइतिजटिला,
जटा आहेत जीसती. त. जटा
मांसी. आ. स्त्री.

जूटुलः जटतीतिजूटुलः. सम्य
कसंघीभूत होतो ह्य. संश्लिष्ट
जो तो. कृ. जटधा. संघात. अ.
शरीरावरचें लासें. अ. पु.

जठरं जायतेजंतुरस्याज्जीर्यती
तिवाजठरं, प्राणीउत्सन्नहोतो
जा पासून तें किंवा वयोहानि क
रणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भा
व. अ. २. जूधा. वयोहानि. अ. कु
क्षि. २. कृषिण. अ. पु. न. २. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

जडः जलतीतिजडः. युक्तायु
क्तजाणत नाहीं जो तो. कृ. जल
धा. आघात. अ. अत्यंतमूर्ख. २
थंड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जडा जलतीतिजडा, मत्वादिवि
घात करी जी ती. इत्यादिपूर्वीच्या
शब्दा प्रमाणें. कुवली नावाची
वनस्पति. आ. स्त्री.

जडुलः जलतीतिजडुलः, असां-
 श्चिष्टाधारण करितो जो तो. क. जल
 धा. अपवारणअ. लासें अ. पु.

जतु जायतेइतिजतु, उत्सन्नहोणा
 रजें तें. क. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
 लारव. उ. न.

जतुकं जल्वेचप्रतिहृतिर्जतुकं, ला
 सें सारस्वी जी प्रतिमातें. त. द्विगु
 वृक्षाचाडीक. अ. न.

जतुका. जतूका जखिवजतुका
 लासें प्रमाणे आहे प्रतिहृती जीनी
 ती. त. चक्रवर्तिनी नावाची औष
 धि. २पक्षिविशेष. आ. स्त्री.

जत्रु जायतेबाहुरस्मादितिजत्रु,
 उत्सन्न होतो हे बाहू जो पासूनतें
 क. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाहू व
 मस्तक त्यांचा संधि. उ. न.

जनकः जनयतीतिजनकः, उत्स
 न्न करणारा जो तो. क. जनीधा.
 प्रादुर्भावअ. बाप. अ. पु.

जनंगमः अधार्मिकंजनंगच्छ
 तीतिजनंगमः, अधर्मी लोकांप्र
 त गमन करणारा जो तो. क. ग
 म्बुधा. गतिअ. चांडाल. अ. पु.

जनता जनानांसमूहोजनता, ज

नांचा जो समुदायती. त. जनम
 मूह. आ. स्त्री.

जननं जन्यतेनेनेतिजननं, प्रग
 र होइजेतें जेणें करून तें. क. ज
 नधा. जननअ. जन्म. २ वंश ह्म.
 कुल. अ. न.

जननी जनयतीतिजननी, उत्स
 न्न करणारी जी ती. क. जनीधा.
 प्रादुर्भावअ. आई. आ. स्त्री.

जनपदः जनः पदं वस्तु यत्रेतिज
 नपदः, जनरूप वस्तु राहतें ज्या
 जेगायीं तो. स. देश. अ. पु.

जनयित्री जनयतीतिजनयित्री,
 उत्सन्न करणारी जी ती. क. जनी
 धा. प्रादुर्भावअ. आई. इ. स्त्री.

जनश्रुतिः जनेभ्यः श्रूयतेसाज
 नश्रुतिः, जनापासून श्रवण करि
 जेत्ये जी ती. क. श्रुधा. श्रवणअ.
 लोकवार्ता. इ. स्त्री.

जनार्दनः जनौजननमर्दयती
 तिजनार्दनः, शरणागत लोकांचें
 जन्म नाहींसें करतो जो तो. क.
 अर्द्धा. गतिअ. विष्णु. अ. पु.

जनाश्रयः जनानामाश्रयः जना
 श्रयः, जनाला जो आश्रयतो. स.

मंटेप ह्य. माडव. अ. पु.

जनिः जन्यतेनयेतिजनिः, उत्सन्न
होइजेतें जेणेती. कृ. जनीधा. प्रा
दुर्भाव अ. जन्म. २ चक्रवर्तीना
मक शाक विशेष ह्य. चक्रवत.
३ सून ह्य. पुत्रभार्या. इ. स्त्री.
जनित्री विग्रहादिसर्वजनधित्री
शब्दाप्रमाणे.

जनी जायतेवंशोस्यामितिजनी,
उत्सन्न होत आहे वंश जीचाठायीं
ता. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. पुत्र
भार्या २ जन्म. ३ शाकविशेष.
इ. स्त्री.

जनुः विग्रहादिजननशब्दाप्रमा
णे. जन्म. स. न.

जंतुः जायतइतिजंतुः, उत्सन्नहो
तो जोतो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव
अ. प्राणी. उ. पु.

जंतुफलः जंतवःफलेस्यजंतुफ
लः, जंतु ह्य. प्राणी आहेत फ
लाचेठायीं जाच्या तो. स. उंबरा
चें झाड. अ. पु.

जन्म जायतइतिजन्म, विग्रहाथादि
सर्वजंतुशब्दाप्र. न. न.

जन्मी जन्मअस्त्वस्येतिजन्मी, जन्म

आहेजास तो. त. प्राणी. इन्. पु.

जन्यः जनीवधूस्तांवहतिप्रापयती
तिजननंजन्यंवाजन्यः, स्त्रीतें पाव
वितोजो तो किंवा ऋणवैरादिकेंक
रून जें उत्सन्न तें. कृ. जनीधा. प्रादु
र्भाव अ. जांबयाचा स्नेही. अ. पु. २
सुद्ध ३ लोकापवाद. अ. न.

जन्युः विग्रहादिजतुशब्दाप्रमाणे.
उ. पु.

जपः जपनंजपः, जपन ह्य. मानसक
र्मजें तो. कृ. जपधा. मानसअ. वेदा
भ्यास. अ. पु.

जपापुष्पं जपायाःपुष्पंजपापुष्पं,
जपा ह्य. जासवनतिचें जें पुष्प तें.
स. जासवंदीचे फूल. अ. न.

जंपती जायाचपतिश्चजंपती, स्त्री
आणिपुरुष जें ते. स. नवरा आणि
वायको. इ. पु. नित्य द्वि.

जंबालः जमयतिग्रसतेवस्तुजंबा
लः, वस्तुमात्रातें अदृश्य करितोजो
तो. कृ. जमुथा. अदन अ. चिरवल.
अ. पु.

जंबीरः जंबीरः जंभ्यतेतिजंबी
रः फल भक्षणकालीं गात्ररूपनक
रितोजोतो. कृ. जभिधा. गात्रविना

मअ. कागदी लिंवाचें झाड. २ श्वेतम
रवा. अ. पु.

जंबु. जंबोः फलं जंबु, जंबूचें जें फ
लादितें. स. जंबु वृक्षाचें फळ. उ. पु.

जंबुकः. जम्भतीतिजंबुकः, इक्षु म
क्षण करणारा जो तो. क. जमुधा. म
क्षणअ. कोल्हा. अ. पु. २

जंभः जंभलः. जंभयतीतिजं
भः, जंभण करितो जो तो. वृक्षादि
सर्व जंबीरशब्दाप्र.

जंभभेदी. जंभभेत्तुंशीलमस्येति
जंभभेदी, जंभदेत्याचानाशक
आहे स्वभाव जाचतो. क. भिदिर्
धा. विदारणअ. इंद्र. इन्. पु.

जयः जयनं. जयनंजयतीति
वाजयः, स्वोत्कर्ष प्राप्तिजीतो.
किंवा सर्वोत्कर्षानें वर्ततो जो तो.

क. जिधा. जयअ. विजय. २ नरवे
वाचें झाड. अ. पु. न.

जयंतः. जयतीतिजयंतः, जयमि
कवितो जो तो. क. जिधा. जयअ.
इंद्राचा पुत्र. अ. पु.

जयंती. अग्निमंथनेजयतिसाज
यंती, अग्निमंथनाविषयीं जप
पावत्यंजीती. क. जिधा. जयअ.

वाहाकळस. हेरणनावाची औषधि.
इं. स्त्री.

जया. विग्रहादिसर्व जयंती शब्दा
प्र. आ. स्त्री.

जय्यः. जेतुंशक्योजय्यः, जिंका
वयाकारणें जो शक्य तो. क. जिधा
जयअ. दुसऱ्यास जिंकण्यास श
क्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जरणः. जरयतीतिजरणः, ज्व
रादिजीर्णकरितो जो तो. क. जृष्
धा. वयोहानिअ. जिरें. अ. पु.

जरन्. जीर्यतिइतिजरन्, जीर्ण
होतो जो तो. क. जृष्धा. वयोहा
निअ. वृद्ध. त. पु.

जरद्भवः. जरंश्चासौगौश्वजरद्भवः,
वृद्धजो वृषभतो. स. सातारा बें
ल. अ. पु.

जरा. जीर्यत्यनवाजरा, जीर्णहोइ
जेतो जीर्णेंती. क. जृष्धा. वयोहा
निअ. वृद्धपणा. आ. स्त्री.

जरायुः. जरामेतीतिजरायुः, जय
स. तत्तुल्य शीघ्रनश्यतातीम्रत प्राप्त
होतो जो तो. क. जृष्धा. मतिअ.
ज्या-वर्षानें कुशीत गर्भवेधित आ
सतो तें चर्म. उ. पु.

जरायुजः जरायोर्जातो जरायुजः,

गर्भाशयापासून जो उत्सन्नतो.

क. जनीयाः प्रादुर्भावः.

मनुष्यवगवादि पशुवर्गैरे. अ. पु.

जले जलतिजडीभवतीत्यपवारय

तीतिवाजले, जडी भूतहोते किंवा

मलादिकाचे अपवारणकरितें जें

तें. क. जलधा. अपवारणअ. उदक

अ. न.

जलगमः विग्रहादिसर्वजनगम

शब्दात्.

जलजंतुः जलस्यजंतुर्जलजंतुः,

जलसंबंधी जो जंतुह्य. प्राणीतो.

स. जलचरविशेष. उ. पु.

जलधरः जलस्यधरोजलधरः, उ

दकाचा जो धरह्य. धारणकर्तातो.

स. मेघ. अ. पु.

जलनिधिः जलानिनिधीयंते, त्रे

तिजलानांनिधिर्वाजलनिधिः, उ

दकें जीं तीं अतिशये करून राहता.

हेतुज्याचेवर्षींती. किंवाजलांचा

जो निधीह्य. देवातो. क. इधाज्या.

धारणअ. समसुद्र. इ. पु.

जलनिर्गमः जलान्यस्मिन्ननिर्गच्छ

तीतिजलनिर्गमः, उदकें पयवर्तन

पावतात जापासून तो. क. गच्छधा.

गतिअ. चक्राकृतिउदकांचा भ्रोंवरा.

अ. पु.

जलनीलिका जलेनीलिकाजल

नीलिका, जलाचेवर्षींजीनीलिका

ती. स. शेवाळ. आ. स्त्री.

जलनीली जलस्यनीलीजलनीली,

जलसंबंधींजीनीलीती. स. शेवा

ळी. इ. स्त्री.

जलप्रायं जलंप्रायंपवेतिजलप्रा

यं. जलआहे प्रायःह्य. सर्वतोगा

मी जाचेवर्षीं तें. स. पांथळप्रदेश.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जलमुक् जलंसुंचतीतिजलमुक्,

जलसोडितो ह्य. वृष्टिकरितो जो

तो. क. मुच्छधा. मोक्षणअ. मेघ.

च. पु.

जलव्यालः जलेव्यालः जलव्या

लः, जलाचेवर्षीं जो व्यालह्य. वया

ळातो. स. पाणसर्प. अ. पु.

जलशुक्तिः जलजाशुक्तिर्जलशु

क्तिः, जलापासून उत्सन्न होणारी

जीशिंपीह्य. स. लहानशिंपी. इ. स्त्री.

जलाधारः जलस्थाधारोजलाधारः,

उदकाचा जो आधारतो. स. तळें

इत्यादिक उदक राहाण्याचें स्था
न. अ. पु.

जलाशयः जलमाशेते; जल
शयः, उदक राहतें जाचेवधीं तें.
क. शीङ्धा. स्वप्न. अ. जलाचा आ
धार. अ. पु. २ काच्या वाच्याचें मू
क. अ. न.

जलूका जलमोकोयस्थाः साजल
का, उदक आद्रे स्थान जीचें ती.
स. जकू. आ. स्त्री.

जलोका विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या
शब्दाप्रमाणें.

जलोच्छ्वासः जलमुच्छ्वासत्यने
नेतिजलोच्छ्वासः, उदक राहतें
जेणें तो. क. शसधा. प्राणन. अ.
तच्याचें वगेरे पाणी वाहण्याचा
मार्ग. अ. पु.

जलोकसः विग्रहादिजल्लोकाश
ब्दाप्रमाणें. म्. स्त्री. नि. व.

जल्लोका जलमोकोयस्थाः साज
ल्लोका, जल आद्रे ओक हा. स्थान
जीचें ती. स. जकू. आ. स्त्री.

जल्यकः जल्यते इति जल्यकः,
अवाच्य बोलतो जो तो. क. जल्य-
धा. अकृवाणि. अ. बहुत निंद्य भा

षण करणारा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

जल्पितं जल्पते स्म जल्पितं, भा
षण करिजेलें जें तें. वृत्त्यादिपूर्वीच्या
शब्दाप्रमाणें. उक्त. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

जवः जवनं जवः, जवन हा. वेग जो
तो. क. जुधा. गत्याद्य. वेग. अ. पु.
२ वेगवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनः जवन शीलोजवनं वा जवनः
वेगवान् जो तो. अथवा वेग जो तो.
क. जुधा. वेग. अ. अतिवेगवान् अ
श्वादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनिका जवतीति जवनिका, ग
मन कर्त्री जी ती. क. जुधा. गति. अ.
पडदा. आ. स्त्री.

जवा जवतीति जवा, गमन कर्त्री
किंवा वेगवती जी ती. क. जुधा. ग
त्याद्यर्थ. जास्वंदीचें झाड. आ. स्त्री.

जवाधिकः जवेन अधिकः जवा
धिकः, वेदानें अधिक जो अम्हा
दिक तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जन्तुतनया जन्तोः तनया जन्तुत
नया, जन्तूची जी कन्या ती. स. भा
गीरथी नदी. आ. स्त्री.

जागर: जागतीति जागृतिर्वा जागरः, शस्त्रादिप्रहार वंचनार्थं जागरूकः जो तो किंवा जागृती जी तो कृ. जागृथा. निद्राक्षय अ. चिलरव त. २ जागरण. अ. न.

जागरा विग्रहादिसर्वजागर्याशब्दाप्रमाणे

जागरिता विग्रहादिसर्वजागरूकशब्दाप्रमाणे. वि. कृ. पु. न. इ. स्त्री

जागरूकः जागरणशील जागरूकः, जागरण आहे स्वभाव जाना तो कृ. जागृथा. निद्राक्षय अ. जागर्णशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जागर्तिः जागरणं जागर्तिः, निद्राक्षय जो ती. कृ. जागृथा. निद्राक्षय अ. जागणः इ. स्त्री.

जाग्रिया विग्रहादिसर्वजागर्तिशब्दाप्रमाणे. आ. स्त्री.

जागर्था विग्रहादिसर्वजाग्रियाशब्दाप्रमाणे. आ. स्त्री.

जांगलिका जांगलिर्विषविद्यां गलीवासस्यास्तीति जांगलिकः, विषनिवर्तकविद्या आहे जास तो. त. विषवैद्य. अ. पु.

जांघिकः जंघाभ्यां जीवतीति जांघिकः, जंघांनीं जीवन पावणारा जो

तो. त. गतिबलें करून उपजीविका करणारा जासूद. अ. पु.

जातं जायत इति जातं, उसन्न होतें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. उसन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जातवेदाः जातं वेदो धनं च स्मात्स जातवेदाः, उसन्न आहे वेदसह धन जापासून तो. स. अग्नि. स. पु.

जातरूपं प्रशस्तं जातं जातरूपं, ब्रह्मस्त जें झालें तें. त. स्रवर्ण. अ. नृपंसक.

जातापत्या जातं अपत्यं स्याः सा जातापत्या, झालें आहे अपत्य जो सती. स. प्रसूत जाहलेली स्त्री. आ. स्त्री.

जातिः जायत इति जननं वा जातिः, भेदकृत्वमे होले जी ती. किंवा जनन जें ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. जन्म. उसन्ति. २ पुष्पलता विशेष जाई. ३ आंघळीचें झाड. ४ ब्राह्मणत्वादि जाति. ५ जायफळ. इ. स्त्री.

जातिकोशः जातिकोषः जात्याः कोशो जातिकोशः, जातीचा जो कोशसह बीज तो. स. जायफळ. अ. पु.

जाती जात्याः पुषंजाती, जातीचें

जें पुषती. त. जाईचें जें पुष

सं. फूलतें. ई. स्त्री.

जातीकोषः विग्रहादिसर्वजाति

कोशशब्दाप्रमाणें.

जातिफलं जातीफलं जात्याः

फलंजातिफलं, जातीचें जें फल

तें. स. जायफळ. अ. न.

जातु जायतेतज्जातु कदाचिदर्थंबोध

नाविषयी जें उत्पन्न तें. वृत्तादिजा

तशब्दाप्रमाणें. कदाचित् या अर्थी

अव्य. उ. नजातुकामान्दर्मस्यजेत्

जातुषं जतुनोविकारो जातुषं, कासा

विकार जो तें. त. कासाविकाराचें

पात्रवगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जातुधानः जातुकदाचित्धानंसं

निधानंयस्येति जातुधानः. कदाचि

त् आहे सांनिध्यजाचें तों. स. रास

स. अ. पु.

जातोक्षः जातश्चासावुक्षाचजातो

क्षः, जातस्य प्रौढतेप्रतप्राप्तजोउ

क्षतो स. बळीवर्दस्य. बैल. अ. पु.

जानु जायतेइतिजानु, नियतकाली

उत्पन्न होतें जें तें. ह. जनीधा. प्रादुर्भा

कअ. गुडगा उ. न.

जाबालः जवमालातीतिजाबाल.

जवस्य वेग त्याप्रत आलाति स्य. गृ

हणकरितो जो तो. ह. लाधा. आदा

नअ. धनगरं. अ. पु.

जामाना जायांमिमीतेजामाना, स्त्री

चामान करणारा जो कन्येचा भर्तातो.

ह. माड्. धा. मानअ. कन्याभर्ता जो

जावईतो. अ. पु.

जामिः जायतेइतिजामिः, कुलता

रणार्थजी उत्पन्न ती. ह. जनीधा. प्रा

दुर्भावअ. भगिनी. २. कुलस्त्री. इ. स्त्री

जांबवं जंबोजांबवं, जंबुसंबंधीजें

तें. त. जांबूक. अ. न.

जांबूनदं जंबूनयांभवजांबूनदं, जं

बूनदीचेगयी जें उत्पन्न तें. त. स्रव

र्ण. अ. न.

जायकं जयतिगंधांतरमिति जाय

कं, अन्यगंधाना पराभव करणारें

जें तें. ह. जिधा. अभिभवअ. स.

वासिक पीतचंदन. अ. न.

जाया जायतेअस्यामितिजाया, प

तिस्वतः उत्पन्न होतो जीचेदारी ती.

ह. जनीधा. प्रादुर्भावअ. विवाहित

स्त्री. आ. स्त्री.

जायाजीवः जाययाजीवतीतिजा.

याजीवः, स्थियेच्या वेषे करून
जीवन करितो जो तो. कृ. जीवया.
प्राणनअ. स्त्री वेष ग्रहण करून न
तर्नादिकानें उपजीविका करणारा
नट. अ. पु.

जायापती जायान्पतिश्चजायाप
ती, अर्थादिसर्व दंपतिशाब्दाप्रमाणें

जायुः जयंतिरोगानितिजायुः, रो
गातें दूर करितो जो तो. कृ. जिधा.
जयअ. औषध. उ. पु.

जारः जारयतीतिजारः, वयोहानि
करणारा जो तो. कृ. जूषधा. वयोहा
निअ. मुख्य नषया वांचून जो दुस
राटेवलाळा सोयरा तो. अ. पु.

जारजः जाराज्जातोजारजः, जा
रापामून झाला जो तो. कृ. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. जारजपुत्र. अ. पु.

जालं जालयति जालवत्गवाक्षव
त्तिष्ठतीतिवाजालं, अवशुंठन क
रितें किंवा जालाप्रमाणें स्थित जें तें.
कृ. जलधाअपवारणअ. २ गवाक्ष. स्थितिअ.
जाळे. २ गवाक्ष. ३ समुदाय. ४ को
मलकलिका. ५ कपट. अ. न.

जालकं जालभिवजालकं, कलि
केप्रमाणें जें तें. त. नूतन कलिका.

अ. न.

जालिकः जालेनचरतीतिजालिकः,

जालें करून संचार करितो जो तो. त.
जाब्यानें मृगादिक मारणारा. अ. पु.

जाली ज्वलतीतिजाली, विस्तृत हो
त्ये जी ती. कृ. जलधा. धान्यअ. पडव
डीचावेल ई. स्त्री.

जाबालः जबमालातीतिजाबालः,
वेगातें ग्रहण करितो जो तो. कृ.
लाधा. आदानअ. धनगर. अका
शंत. पु.

जाल्मः जालयतीतिजाल्मः, धर्मा
दिकाचें आच्छादन कर्तो जो तो. कृ.
जलधा. आच्छादनअ. पामर. २ गु
णागुणन पाहतां कार्य करणारा.
अ. पु.

जिंगी जिंगतीतिजिंगी, गमन क
रित्ये जी ती. कृ. जिगिधा. गतिअ.
मंजिष्ठानावाची औषधि. ई. स्त्री.

जिघत्सुः अक्षुभिस्तुर्जिघत्सुः,
भक्षण करावया करणें इच्छा करि
तो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. भु
केलेळा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जित्तरः जयनशीलो जित्तरः, जय
आहेसभाव जाचता तो. कृ. जिधा.

जयअ. यशस्वी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

जिनः जयतिलोकमितिजिनः, लो

कांडापराभूत करितो जो तो. क.

जिधा. जयअ. बुद्ध ह्य. नास्तिक.

अ. पु.

जिष्णुः जयतितच्छीलोजिष्णुः,

शत्रु जिंकणं आहे स्वभाव जाचा

तो. क. जिधा. जयअ. इंद्र. उ. पु.

२ जयशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जिह्वं हीयते इति जिह्वं, त्यागिजेतें

किंवा हीन होईजेतें जें तें. क. ओ-

हाकथा. त्यागअ. कुटिल. २ आळ

शी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जिह्वगः जिह्वंकुटिलंगच्छती

तिजिह्वगः, कुटिलगमन करितो

जो तो. क. गम्बुधा. गतिअ. सर्प.

अ. पु.

जिह्वा लिहंत्यनयाजिह्वा, पदार्थ

आस्वादित करितात जीणें ती. क.

लिहथा. आस्वादअ. जीम. आ. स्त्री

जीनः जिनातीतिजीनः, वयोहा

नीतें पावतां जो तो. क. ज्याधा. व

योहानिअ. स्नातारा. अ. पु.

जीमूतः जीवनंभुञ्जतीतिजीमूतः

उदक गोवन करितो जो तो. क. मू

च्छुधा. मोक्षणा. मेघ. २ देवता

डीवृक्षविशेष. अ. पु.

जीरकः जिनातीतिजीरकः, शी

घजीर्णं होतो जो तो. क. ज्याधा.

वयोहानिअ. जिरे. अ. पु.

जीर्णः जीर्यति इति जीर्णः अर्थ

जीनशब्दाप्रमाणे. क. जृष्ठा. वयो

हानिअ. हृद्. अ. पु.

जीर्णिः जरणंजीर्णिः, जीर्णत्वजें

ती. धात्वर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमा

णे. जीर्णता. इ. स्त्री.

जीर्णवस्त्रं जीर्णंचतद्वस्त्रंचजी

र्णवस्त्रं, जीर्णं स जुनें असें जें व

स्त्रतें. स. फार जुनें कापड. अ. न.

जीवः जीवनंजीवः, प्राणधारण

जें तो. क. जीवधा. प्राणधारण

अ. प्राणधारणकर्ता. २ वृहस्पति.

अ. पु.

जीवकः जीवयतीतिजीवकः, प्रा

णधारण करवितो जो तो. क. धात्व.

पू. श. प्र. वनौषधिविशेष. २ अस

णाचें झाड. अ. पु.

जीवंजीवः जीवंजीवयतीतिजी

वंजीवः, जीवातें जीवन करणारा

स. जगविणारा जो तो. क. जीव

धा. प्राणधारणअ. ज्याचीं पिसें
मोरासारखीं आहेत वज्याचे दर्श
नानें विष दूर होतें असा पक्षिवि
शेष. अ. पु.

जीवनं जीवन्त्यनेन जीवनं, जीव
न करितात जेणें करून तें. कृ. जी
वधा. प्राणनअ. उदक. २ उपजी
विका. अ. न.

जीवनी जीव्यतेनयाजीवनी,
जीवन होतेतें हे जीणें ती. कृ. धात्व.
पू. श. प्र. हरण दोडी नावाची वन
स्पति. ई. स्त्री.

जीवनीया जीवनायहिताजीव
नीया, जीवनार्थ जी हितकारक-
ती. त. अर्थादि पू. श. प्र. आ. स्त्री.

जीवनीषधं जीवनस्थौषधं जीव
नीषधं, जीवनाचें जें औषध तें. स.
जीवनाचा उपाय. अ. न.

जीवंतिका जीवतीति जीवंति
का, बहुत जगत्ये जीती. वृत्या
दि जीवशा. प्र. गुळवेळ. २ दृष्टाव
रउत्सन्न झालेले वाधें. आ. स्त्री.

जीवंती जीवयतीति जीवंती, प्रा
ण्यास वांचवित्ये जीती. वृत्यादि
सर्व जीवनी शब्दाप्रमाणें.

जीवा विग्रहादिजीवनीशब्दाप्र.
२ अर्थ. धनुष्याची दोरी. आ. स्त्री.

जीवातुः जीवत्यनेन जीवातुः,
जीवन होतेतें जेणें करून तो. कृ.
जीवधा. प्राणनअ. जगण्याचा
उपाय. उ. पु.

जीवांतकः जीवानामंतको जी
वांतकः, जीवांचा नाशक जो तो.
स. पश्यांचा पारधी. अ. पु.

जीविका जीव्यतेः नयाजीविका,
जीवन करिजेतो जीणें ती. कृ.
जीवधा. प्राणनअ. उपजीविका
आ. स्त्री.

जीवितकालः जीवितस्वकालो
जीवितकालः, जीविताचा जो का
ल तो. स. आयुर्मर्यादेचा अवधि
बोधक काल. स. आयुष्य. अ. पु.

जुगुप्सा जुगुप्सतीति जुगुप्सा,
निघतें करून राहतो जो तो. कृ. जु
गुप्सधा. निंदाअ. निंदा. आ. स्त्री.

जुंगः जुंग्यते इति जुंगः, वर्जिजे
त्ये जीती. कृ. जुगिधा. वर्जन अ-
वरधारानामक औषधि. अ. पु. आ. स्त्री

जुहूः जुहोतीति जुहूः, हवन क-
रणारी स. तदुपयुक्त जीती. कृ.

हुधा. दानादिअ. होमपात्रविशो
 ष. ऊ. स्त्री.
जूतिः ज्वरणजूतिः, रोगजोती
 क. ज्वरधा. रोगअ. ज्वर. इ. स्त्री
जूतिः ज्वनंजूतिः, वेगजोती.
 क. जुधा. वेगअ. वेग. इकारांत
 स्त्रीलिंगीं.
जूषः जृम्भतेइतिजूषः, शरीराते
 विनमन करितो जो तो. क. जृषी
 धा. गात्रविनामनअ. जूषई. अ. पु.
जेत् विग्रहादिजैत्रशब्दाप्रमाणे.
 वि. क. पु. न. ई. स्त्री.
जेमनं जम्भतेतज्जेमनं, आहारजो
 तें. क. जमुधा. अदनअ. भोजन.
 अ. न.
जेयः जेतुंयोग्योजेयः, जयकर
 प्याला जो योग्य तो. क. जिधा. ज
 यअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
जैत्रः जयनशीलोजैत्रः, जयपा
 वणारा आहे स्वभावजान्वा तो.
 क. जिधा. जयअ.
जैवात् कः, जीवयतीतिजैवात्
 कः, प्राणधारण करवितो ह्य. अ
 मृतमयत्वात् जीवनाधारजो तो.
 क. जीवधा. प्राणनअ. चंद्र. २८

मं. ३ आयुष्मान्. अ. पु.
जोगकं जुंभतेइतिजोगकं, बर्ज
 न करिजेतें जें तें. क. जुगिधा. व
 र्जनअ. कृष्णाणरुचंदन. अ. न.
जोषं जुष्यतेतज्जोषं, तृत्यादिरू
 पार्थी विद्यमान जें तें. क. जूषधा.
 प्रीत्यादिअ. तृष्णीं सूरव. उ. जो
 षंतिष्ठ. जोषमासीतवर्षासू. अयं.
जोषा जुषतेजुष्यतिवाजोषा, सेव
 न करित्ये किंवा सेविजेत्ये जीती.
 क. जुषीधा. सेवनादिअ. स्त्री ह्य.
 वायको. आ. स्त्री.
जोषित् विग्रहादिजोषाशब्दाप्र
 माणे. त्. स्त्री.
जोषिता विग्रहादिसर्वजोषाश
 ब्दाप्रमाणे.
ज्ञः जानातीतिज्ञः, जाणतो जो तो.
 क. ज्ञाधा. अबबोधनअ. पंडित. २
 बुध. अ. पु.
ज्ञपितः विग्रहादिसवालच्याश
 ब्दाप्रमाणे.
ज्ञप्तः जप्यतेस्मज्ञप्तः, बोधिजेला
 जो तो. क. ज्ञाधा. मारणादिअ. ज्ञा
 णविलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री
ज्ञप्तिः ज्ञापनंज्ञप्तिः, अबबोधन

जें तें. क. ज्ञाधा. अवबोधन अ.
बुद्धि. इ. स्त्री.

ज्ञातसिद्धांतः ज्ञातः सिद्धांतोपे
नस ज्ञातसिद्धांतः, जाणला आ
हे निर्णयार्थं जेणें तो. स. शास्त्र
वेत्ता. अ. पु.

ज्ञातिः ज्ञायत इति ज्ञातिः, पार्थ-
क्यानें जाणिजेत्ये जी ती. क. ज्ञाधा
अवबोधन अ. सगोत्र. इ. पु.

ज्ञाता जानातीति ज्ञाता, जाणतो
जो तो. क. ज्ञाधा. अवबोधन अ.
जाणता. ऋ. पु.

ज्ञातेयं ज्ञातेर्भावो ज्ञातेयं, ज्ञाती
चा जो धर्म तो. त. शातिस्र. अ. न.
ज्ञाचं ज्ञामिज्ञानं, ज्ञामि जी तें. क.
ज्ञाधा. अवबोधन अ. मोक्षाविष
यकज्ञान. अ. न.

ज्ञानी ज्ञानमस्थास्तीति ज्ञानी, मु
भाषुप्रज्ञान आहे जास नो. त. ज्यो
तिषी. २. ज्ञाता. इ. न. पु.

ज्या जिनातीति ज्या, हीन होत्ये.
जी ती. क. ज्याधा. वयोहानि अ.

धमुष्याची दोरी. २. पृथ्वी. आ. स्त्री.
ज्यानिः ज्यानं ज्यानिः, जीर्णत्वा
जी ती. क. ज्याधा. वयोहानि अ.
जीर्णता. आ. स्त्री.

ज्यायान् अतिशयेन ज्येष्ठो ज्या
यान्, अत्यंत स्नातसा जो तो. त.
अतिवृ. इ. २. अतिस्तुत्य. वि. स.
पु. न. इ. स्त्री.

ज्येष्ठः ज्येष्ठानक्षत्रयुक्ता ज्येष्ठा सा
यत्रास्तीति ज्येष्ठः, ज्येष्ठानक्षत्रयु
क्त पौर्णिमा आहे ज्याने राशी तें.
त. ज्येष्ठमास. २. अत्यंत प्र
शस्त. ३. ज्येष्ठबंधु. ४. अतिवृ. इ.
अ. पु.

ज्योतिः ज्योतिः द्योतते द्योतने
अनेन ज्योतिः, प्रकाशक तें (कं वा
प्रकाशिजे तें जेणें तो. क. द्युतधा.
दीप्ति अ. अग्नि. २. सूर्य. इ. पु.
३. नक्षत्र. ४. प्रकाश. ५. दृष्टि. स.
नपुंसक.

ज्योतिरिगणः ज्योतिर्नक्षत्रंत
इत् इंगतीति ज्योतिरिगणः, नक्ष
त्राप्रमाणे गमन करणारा जो तो. क.

इगिधा. गतिअ. काजवा अ.पु.

ज्योतिष्मती ज्योतिरस्यस्याइ
तिज्योतिष्मती, तंज भाहे जीम
नी. त. मालकागोर्णानावाची ओं
षधि. ई. स्त्री.

ज्योत्स्ना ज्योत्स्नी ज्योतिर
स्यस्याज्योत्स्ना अस्यस्या इति वा
ज्योत्स्ना प्रकाशव तेजोवैशिष्य
आहे जाचेगर्षा नी. त. चंद्रप्रका
श. २ चांदणीरात्र. ३ फडवळीना
वाचा शाकविशेष. आ. स्त्री. २
ई. स्त्री.

ज्योतिषिकः ज्योतिर्नक्षत्राद्य
धिकृतग्रंथमधीते वेदना ज्योति
षिकः, नक्षत्रादिकांते अधिकृ
तकरून केलेल्या ज्योतिषांप्रत
अध्ययन करितो किंवा जाणतो
जोतो. त. ज्योतिषी. अ.पु.

ज्वरः ज्वरतीतिज्वरः, रोगउत्प
न्न करीतो जो तो. कृ. ज्वरधा. गे
ग अ. ताप. अ.पु.

ज्वलनः ज्वलतीतिज्वलनः, प्रज
लित हीतो जोतो. कृ. ज्वलधा.
दीप्तिअ. अग्नि. अ.पु.

ज्वालः ज्वलतीतिज्वालः, प्रज्व

लित हातो जो तो किंवा ती. वृत्त्या
दि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणे. ज्वाला.
अ.पु. २ आ. स्त्री.

झटा सव्यतेसाझरा, संश्लिष्ट होइ
जेत्ये जीती. कृ. झरधा. संघातअ.
मुई आळक्ये झड. आ. स्त्री.

झटिति सवमेतिझटित, शीघ्रार्था
प्रत बोधनार्थ प्राप्त होतें जें तें. कृ.
झणधा. गतिअ. शीघ्र या अर्थी अ
व्यय.

झरः झीर्यतीतिझरः, सूक्ष्मप्रवाह
ने वाहणारा जो तो. कृ. झूपधा. व
रोहानिअ. झरा. अ.पु.

झर्झरः झर्झरतीतिझर्झ
रः, झर झर शब्दाते देतो जो
तो. कृ. राधा. दान अ. वाद्यविशे
ष ज्यास झांगड असें. झण. तो. अ.पु.

झलरी झीर्यतिसाझलरी. विलक्ष
णशब्द करित्से जीती. वृत्त्यादि झ
रशब्दाप्रमाणे. वाद्यविशेष. झांज. ई. स्त्री.

झषकेतुः झषः केतुर्झषः झष
केतुः, मत्स्य आहे केतु जोतो जा
चतो. काम झ. मदन. उ. पु.

झपः बालमत्स्यान्झपतीतिझपः,
बालमत्स्यांते धोडा करितो जोतो.

रु. झषधा. हिंसाअ. मासा. अ. पु.
झषा झषतिवातमितझषा, वायू
तेनाशकरित्यं जीती. इत्यादिपू
वीच्या शब्दाप्रमाणं. चिवायाना
वाची औपधि. आ. स्त्री.

झटलः झटनंझटं झटंलाती
तिझटलः, संघातातं करितो जो
तो. रु. झटधा. संघातअ. मोरवा
नावाचा वृक्ष. अ. पु.

झाबुकः झामितिशब्दंवेत्तीति-
झाबुकः, झशब्दाते प्रसवतो ज्ञो
तो. रु. वीधा. प्रजनअ. तिळव्या
चे झाडाचा भेद. अ. पु.

झिल्लिका चीतिरोतीतिझिल्लिका,
चीयाप्रमाणं शब्द करित्यं जीती.
रु. रुधा. शब्दअ. मुरकूट. आ.
स्त्रीलिंगीं.

झीरुका झीतिरोतीतिझीरुका,
चीयाप्रकारेकरून शब्द करित्यं जी
ती. रु. रुधा. शब्दअ. कीटविशो
षः. स. मुरकूट. आ. स्त्री.

टंकः टंकयतीतिटंकः, पाषाणा
दिविदारण करितो जो तो. रु. टंक
धा. बंधनअ. दगड फोडण्याचा घ
ण. अ. पु.

टिट्टिमः टिट्टिशब्दंभाषतेरिट्टिमः,
टिट्टियाशब्दाते करितो जो तो. रु.
भाषधा. व्यक्तवाणिअ. पक्षिविशेष
ज्यासरिट्टीअसें झणतात तो. अ. पु.

टिट्टिमकः टिट्टिशब्दंभाषतेरि
ट्टिमः टिट्टिमएवटिट्टिमकः, टि
ट्टियाप्रकारेकरून शब्दकरणारा
जो तो. इत्यादिसर्व टिट्टिमशा. प्र.

टुटुकः टुटुइतिकायतीतिटुटुकः,
टुटु शब्दकरितो जो तो. रु. कंधा.
शब्दअ. दिंड्याचे झाड. अ. पु.

डुमरः डमेतिशब्दस्वरानं डमरः

डम्याशब्दाच्चै जं ग्रहणतो कृ.

राधा. दानादि. अ. उपद्रवविशेष.

२. प्रलय. अ. पु.

डुमरुः टंडमियतीति डुमरुः, देड

तैं ग्रहण करितो जो तो कृ. क्र. धा.

गति. अ. वाद्यविशेष. उ. पु.

डुयनं डीयतै अनेन डयनं, आधा

शीं गमन करिजेतें जेणें तें कृ.

डीड्धा. विहायसागति. अ. बुर

स्व्याची गाडी. अ. न.

डुहुः दहतीति डुहुः, पिप्तादिद

ग्ध करितो जो तो कृ. दहधा. भ

स्मीकरण. अ. ओरीचा वृत्त. उ.

पुच्छिगीं

डालिमः डलनं डालः डालेन नि

वृत्तः डालिमः, विदारणें करून

संपादित जो तो त. दाळिंबीचें

झाड वगैरे. उ. पु.

डिंडिमः डिंडीति शब्दं भिनोती

ति डिंडिमः, डिंडी शब्दातें प्रकृ

शित करितो जो तो कृ. मित्र धा.

प्रक्षेपण. अ. दवडी नावाचें वाद्य. अ. पु.

डिंडिरः हिंडीति शब्दमीरयती

ति हिंडिरः, हिंडी अशा शब्दातें

करितो जो तो कृ. ईरधा. गत्यादि

अ. समुद्राचा फेण. अ. पु.

डिंबः डिंबनं डिंबः, लुंठन जें तो.

कृ. डिंबधा. संघातादि. अ. उपद्रव

विशेष. अ. पु.

डिंभः डिंभयतीति डिंभः, संबद्ध

होतो किंवा पान करितो जो तो कृ.

डिंभधा. संघाताद्यर्थ. शिशु. २

स्तनपान करणारें बालक. ३. मूर्ख

अ. पु.

डुंडुभः डुंडुइत्यनुकरणशब्दात्

भणतीति डुंडुभः, डुंडुशब्दातें

करितो जो तो कृ. अणधा. शब्द. अ.

दुतांडा सर्प. अ. पु.

टक्का टगित्यव्यक्तं कायतीति ट

क्का, टक् अशा अव्यक्त शब्दा

तें करितो जो तो कृ. कें धा. श

ब्द. अ. वाद्यविशेष. ज्यास

पटह श्मसें ह्णतात. ती. आ. स्त्री.

तक्रं तन्वतेइतितक्रं, गमनकरि
जेतें जें तें. कृ. तन्वुधा. गतिअ.
ताक. अ. न.

तक्षकः तक्ष्णोतीतितक्षकः, त
नूकरण करितो ह्य. मारितो जो
तो. कृ. तक्ष्णधा. तनूकरणअ.
सर्पविशेष. अ. पु.

तक्षा तक्ष्णोतीतितक्षा, काष्ठता
सतो ह्य. त्यास क्षीण करितो जो
तो. कृ. तक्ष्णधा. तनूकरणअ.
सूतार. न. पु.

तटं. तटी तटतीतितटं, उच्च
असतें जें तें. कृ. तटधा. उच्छ्रा
यअ. तीर. अ. पु. न. २. ई. स्त्री.

तटिनी तरावस्यास्तइतितटि
नी, तटआहेत जीस ती. त. न.
ई. ई. स्त्री.

तराकं तराभिअंकतिकुटिलंय
थाभ्रवतितथाप्राप्नोतीतितराकं.
तीराप्रतकुटिलगतीनेप्राप्त होते
जें तें. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ.
तकें. अ. न.

तडागः तड्यतइतितडागः, त
राघात करितो जो तो. कृ. तडधा.
आघातअ. तकें. अ. पु. न.

तडित् ताडयतीतितडित्, ता
डण करित्ये जी तो. कृ. तडधा. आ
घातअ. विद्युल्लता. त्. स्त्री.

तडित्वान् तडितः संत्वस्मिन्निति
तडित्वान्, विद्युल्लता आहेत ज्या-
चेठायीं तो. त. मेघ. त्. पु.

तंडकः तंडतइतितंडकः, आघा
त करितो जो तो. कृ. तडिधा. आ
घातअ. उपतापविशेष. अ. पु.

तंडुलः तंड्यतेइतितंडुलः, कृमि
नाश करिजेतो जो तो. कृ. तडधा.
आघातअ. वावडंगीचें झाड. २.
तांदुळ. अ. पु.

तंडुलीयं तंडुलायहितंतंडुलीयं,
तंडुलनिष्यन्नौदनास जो हितावह
तो. त. तांदुळजा. अ. पु.

तत् तनोतीतितत्, हेत्यर्थानें वि
स्तृत करितो जो तो. कृ. तनुधा. वि
स्तारअ. कारणार्थी अव्य. उ. त
दित्परिरक्ष शोभते.

ततं तन्वतेइतिततं, विस्तारिजे
तें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारु. अ. वी
णादिक वाद्यविशेष. अ. न.

ततः तस्मादितिततः, कारण
व अनंतर त्याअर्थी त. अव्य. उ. त

तोनिष्कल्पपांनरः

तत्कालः सचासौकालश्चतत्का

लः. वर्तमानजोकाल तो. स. अ.

पुलिंगी.

तत्परः तदेवपरमस्यतत्परः. तें

चआहे उत्कृष्टजास तो. स. आ.

सक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तत्ता तस्यभावस्तत्ता, त्याचाजो

भाव ह्य. धर्म ती. त. धर्मता. आ.

स्त्रीलिंगी.

तत्त्वं तननंतत् तदस्यास्तीति

त्वं, विस्तरण जें तें तत् तें आहे.

जास तें. त. विलंबितनृत्यादिक.

२ वास्तविकार्थ. अ. न.

तथा तंनप्रकारेणतथा, त्याप्रका

रंकरून. त. साम्य. २ सत्य या अ

र्थी अर्थ. उ. यथाबुभुक्षितस्या

न्नतथैवार्तस्यचौषधं.

तथागमः तथासत्यं गमं ज्ञानम

स्येति तथागमः. सत्य आहे ज्ञान

जाचें तो. स. बुद्ध. अ. पु.

तथ्यं तथासत्यं साधुतथ्यं, सत्या

विषयी जें साधुतें. त. वास्तविक.

अ. न.

तदा तस्मिन्कालेतदा, त्याकाला

चेवाधीं. त. तत्कालार्थी अर्थ.

उ. तदाचक्षुष्यतांप्रीतिः

तदात्वं तदेत्यस्यभावस्तदात्वं,

तत्कालार्थक तदा याच्या अर्था

चा जो भाव ह्य. प्रकार तें. वर्तमा

नकाल. अ. न.

तदानीं विग्रहादितदाशब्दाप्रमा.

तनयः तनया तनोति कुलमि

तितनयः, कुलविस्तार करणारा

जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. पु.

त्र. अ. पु. २ आ. स्त्री.

तनुः तनूः तनोतीति तनुः, अव

यवादिकांप्रत विस्तार करित्ये जी

ती. कृ. तनुधा. विस्तार अ. शरी

र. देह. उ. स्त्री. २ ऊकारांत.

स्त्रीलिंगी.

तनुत्रं तनुत्रायति तत्तनुत्रं, दे

हातें रक्षण करणारें जें तें. कृ. त्रै

कृ. धा. पालन अ. कवच. अ. न.

तनूकृतः अतनुस्तनुरकारितनू

कृतः, अतनुस्तनु ह्य. कृशमानलें

जें तें, लहान केलेलें. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

तनूनपात् तनूनपातयति तनून

पात्, तनूतें पांडित नाही ह्य. र

क्षण करीतो जो तो. कृ. प
त्वा. गतिअ. अग्नि. त्र. पु.

तनूरुहं तन्वारोहतीति तनूरुहं
शरीराचेठायीं उत्पन्न होणारें जें
तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. पस्या
दिकांचें पिच्छ. २ अंगाचरचे केश
अ. न.

तंतुः तन्यतेइति तंतुः, विस्तृत
होतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार
अ. सूत. २ मिश्याचे वगैरें अ
वयव कृतासारखे असतात ते.
उ. पु.

तंतुभः तंतुनाभातीति तंतुभः,
तंतूकरून शोभणारा जो तो. कृ.
भाधा. दीप्तिअ. शिरसनावाचें
धान्य. अ. पु.

तंतुवायः तंतूनवयतीति तंतु-
वायः, तंतूतें विणतो जो तो. कृ.
वेज्जधा. तंतुसंतानअ. वस्त्र नि-
र्माण करणारा कोष्टी. अ. पु.

तंत्रं तननंतन्यतेवातंत्रं, विस्तार
किंवा विस्तार करितें जें तें. कृ.
तनुधा. विस्तारअ. कोष्टी. २ परि-
च्छद. ३ प्रधान. ४ सिद्धांत. अ. न.

तंत्रकं तंत्रादचिरादपहृतंत्रं.

कं, तंत्रं स. तुर्यादिक. स्थापसून
शीघ्रकारिलेहें जें तें. त. कोरें व
स्त्र. अ. न.

तंत्रवापः तंत्रवपतीति तंत्रवापः,
तंत्र संतान करितो जो तो. कृ.
उवपधा. बीजसंतानअ. कोष्टी.
अ. पु.

तंत्रवायः तंद्रवायः तंतवोवि
तन्यतेस्मिन्तंत्रं, तंद्रवातीति तंत्र
वायः, माग्य विणितो जो तो. कृ.
वेज्जधा. तंतुसंतानअ. कोष्टी. अ. पु.

तंत्रिका तंत्रयतीति तंत्रिका, अ
तिविस्तार द्वारा कुटुंबधारण क
रित्ये जीती. कृ. तत्रिधा. कुटुंब
धारणअ. गुळवेळ. आ. स्त्री.

तंद्रा तत्रेन्द्रियाणांततनंद्रास्यस्या
मितितंद्रा, इंद्रियांचें संचरण मूर्च्छि
त होतें जीचेठायीं ती. कृ. द्राधा. कु
त्सितगतिअ. निद्रेनें आलेहें आळ
स्य. २ श्रमानें जें असामर्थ्य ती.
आ. स्त्री.

तंद्रिः तंद्रायाः करणंतत्सरोतीरिति-
तंद्रिः, निद्राकरण करित्ये जीती.
कृ. तंद्राप्रकृतिकथा. तत्करणअ.
अर्थ तंद्रा शब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

तंद्री हत्यादिसर्वतंद्रिशब्दाप्रमा
णे. ई. स्त्री.

तपः तपाः तपतीति तपः, संतप्त
करितो जो तो. कृ. तपधा. संता
पअ. ग्रीष्मर्तु. अ. पु. २ माघ महि
ना. ३ सांतपन चांद्रायणादिकृच्छ्र
४ तपोलोक. ५ धूम. सू. न.

तपनः तप्यते प्राणिनो यस्मादत्र वा
तपनः, संतापपावतात प्राणी व
प्राणी जा पासून व जाचे गयीं तो. कृ.
तपधा. संतापअ. सूर्य. २ नरक
अ. पु.

तपनीयं तप्यते; नेन तपनीयं,
संतापि जेतें जेणें तें. कृ. तपधा.
संतापअ. सोनें. अ. न.

तपस्यः तपसिसाधुस्तपस्यः, त
पाविषयीं जो उन्नत तो. त. फा.
लुनमास. अ. पु.

तपस्वी तपोस्थास्तीति तपस्वी,
तप आहे जास ती. त. तपश्चयीं
करणास. इन्. पु.

तपस्विनी तपोस्थस्या इति तप
स्विनी, तप आहे जास ती. त. ज
लमांसी. ई. स्त्री.

तमः तमः ताम्येते सूर्याचंद्रम

सावनेने तितमः, सूर्यचंद्रम
न होता हेत जेणें तो. कृ. तमुधा.
ग्लानिअ. २ तमोयुण. ३ अंधका
र. ४ पाप. ५ शोक. सू. न.

तमस्विनी तमोस्थस्या इति तमसि
नी, तम जें तें. आहे जास ती. त.
रात्रि. ई. स्त्री.

तमा ताम्यंत्यस्याभितितमा, जन
निश्चेष्ट होतात जीचे गयीं ती. कृ.
तमुधा. ग्लानिअ. रात्रि. आ. स्त्री.

तमालः ताम्यतीति तमालः, ग्लानि
करितो किंवा पावतो जो तो.
कृ. तमुधा. ग्लानिअ. वृक्षविशे
ष. २ कस्तूरीचटिकक. अ. पु.

तमालपत्रं तमालस्य पत्रं भिवत्त
दाकारत्वान्तमालपत्रं, तमालप
त्रासारखें जें तें. स. कपाळवरील
कस्तूरीचा टिकक. अ. न.

तमिः विग्रहादिति मीशब्दाप्रमाणे.
तमिस्रं तमएव तमिस्रं, अंधका
र जो तें. त. अंधकार. अ. न.

तमिस्त्रा तमअस्थस्या इति तमिस्रा,
तम आहे जास ती. त. रात्रि. आ. स्त्री.

तमी तमयति चक्रवाक्यनितितमी,
चक्रवाक पक्ष्यांतें ग्लान करित्ये जी

ती. कू. तमुधा. ग्लानअ. ई. स्त्री।
तमोनुद् तमोनुदतीतितमोनुद्,
 तमनाश करितो जो तो. कू. पुदुधा
 प्रेरणअ. अग्नि. २ चंद्र. ३ सूर्य.
 इ. पु.

तमोपहः तमोपहंतीतितमोप
 हः. तमनाश करितो जो तो. कू.
 हनधा. हिंसाअ. अभि. २ चंद्र.
 ३ सूर्य. ४ जिन. अ. पु.

तरक्षुः तरंगतिंमार्गंक्षिणोती
 तितरक्षुः, गमनमार्गाचानाश
 करितो जो तो. कू. क्षीष्वा. हिंसा
 अ. तरस. उ. पु.

तरंगः तरतीतितरंगः, वरती
 तरतो जो तो. कू. तृधा. पूवना।
 दिअ. लाट. अ. पु.

तरंगिणी तरंगाअस्याःसंती
 तितरंगिणी, ऊर्मा आहेतजीस
 ती. त. नदी. ई. स्त्री.

तरणिः तरतिययायेनयेतित
 रणिः, तरताहेतजीणें किंवा जा
 षें तो. कू. तृधा. तरणादिअ. नौ
 का. २ कांटे शेंवती. इ. स्त्री. ३ सू
 र्य. अ. पु.

तरपण्यं तरणंतरः तरन्यपण्यं

तरपण्यं, तरणजें तें तर त्याचें
 जें पण्यतें. स. नद्यादिकांचा उ
 ताराचें मील्य. अ. न.

तरलः तरणंतरः तरलातीतित
 रलः, चांचल्यातें ग्रहण करितो
 जो तो. कू. लाधा. आदानअ. मो
 त्यांचे हारांचा मध्यमणि. २ चंचल
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. द्रवणारा
 मात. आ. स्त्री.

तरः तरत्यनेनेतितरः, तरताहे
 त जेणें करून तें. कू. तृधा. तरण
 अ. वेग. २ पराक्रम. स. न.

तरसं तरांबलमस्यस्मिन्तर
 सं, बल आहे जाचागर्थी तें. त.
 मांस. अ. पु.

तरस्त्री तरास्त्रास्तीतितरस्त्री,
 वेग आहे जास ती. त. वेगवान्.
 २ बली. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

तरिः तरिः तरतिययानदी
 भितितरिः, तरताहेत नदी जी
 णें ती. कू. तृधा. पूवनअ. नौका.
 इ. स्त्री.

तरुः तरतीतितरुः, पूवमान
 होतो जो तो. कू. तृधा. पूवन त
 रणअ. वृक्ष. उ. पु.

तरुणः तरतीतितरुणः, चंच

ल होतो जो तो. कृ. तृधा. तरणा-

दिअ. तरुण. अ. पु. न. ई. स्त्री.

तर्कः तर्कणंतर्कः, पितर्काभास

जो तो. कृ. तर्कधा. भासअ. अपू

वोत्प्रेक्षा. आ. स्त्री.

तर्कारी तर्कमृच्छतीतितर्कारी,

तर्काप्रतगमन करित्ये ह्य. तर्की

पयुक्त जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ.

द्राकका नाचाची औषधि. ई. स्त्री

तर्जनी तर्ज्यते अनया तर्जनी, म

त्सना होत्ये जीणें ती. कृ. तर्जधा.

मत्सना अ. आंगव्याजवळची अं

गुली. ई. स्त्री.

तर्दुः तरतीतितर्दुः, प्लवमान हो

तो जो तो. कृ. तृधा. प्लवनादिअ.

दर्विशेष. ऊ. पु.

तर्पाकः तृणोतीतितर्पाकः, मक्ष

ण करितो जो तो. कृ. तृणधा. अ

दूनअ. गोचक्ष. अ. पु.

तर्पणं तृप्तिस्तर्पणं, प्रीणनजें

तें. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. तृप्ति.

३ देवपितवो दृशानें केलेलें जल

दान. अ. न.

तर्म तरतीतितर्म, तरतें कृ. तर

ण साधन जें तें. कृ. तृधा. प्लवना

दिअ. यज्ञस्तंभाचें अग्र. न. न.

तर्षः विग्रहादितृशब्दाप्र. इच्छा.

तृषा. अ. पु.

तलं तलतीतितलं, हस्ताचेवार्थी

गहणारें जें तें. कृ. तलधा. प्रतिष्ठा

अ. तरवारीचें मूळ. २ तळहात

३ धनुष्याचा संघर्ष न होण्या करि

तां बाहूला बांधलेलें कातडें. ४

अधोभाग. ५ स्वरूप. अ. पु. न.

तलिनं तलतितल्यते वा तलिनं,

प्रतिष्ठित किंवा प्रतिष्ठित होइजे

तें जें तें. कृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ.

विरल. २ अल्प. ३ स्वच्छ. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

तल्पं तल्पतेऽस्मिन् तल्पं, प्रति

ष्ठित होइजे तें जीचेवार्थी तें. धा

त्वर्थादिपूर्वीच्या श. प्र. शब्दा. २

अदृ. ३ स्त्री. अ. पु. न.

तल्लजः लजतीतिलजः तद्वल्ल

जस्तल्लजः, कांतिमद् जो तो ल

ज तद्वत् जो लज ती. स. प्रशस्त.

अ. पु.

तष्टः तष्टते स्म तष्टः, सूक्ष्म करि

जैला जो ती. कृ. तक्षधा. तष्टकर

णअ. तासून लहान केलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तंसवः तसनंतसवः, अवसर
रणजें तो. कृ. तस्रधा. उपेक्षा
अ. कोष्ठानें गुंडाकलेलें सूत
जाम तसरी असें ह्मणतात ती.
अ. पु.

तस्करः तत्करोतीतितस्करः, -
वीर्यकरितो जो तो. कृ. कृत्रधा.
करणअ. चोर. अ. पु.

तांडुवं तंडुनाशिवेनउपदिष्टंतां
उवं, महादेवानें उपदेशितजें
तें. त. नृत्य. अ. न.

ताडपत्रं ताडम्यपत्रंताडपत्रं,
ताडसंबंधीजें पत्रतें. स. तान
वड. अ. न.

तातः तनोतीतिततः, पुत्रादि
कांचाविकार करणाराजो तो.
कृ. तनुधा. विकारअ. बापअ. पु.

तांत्रिकः तंत्रमधीतेतांत्रिकः,
सिद्धांतअध्ययन करितो जो तो.
त. शास्त्रवेत्ता. अ. पु.

तापनः तपनएवतापनः, तपन
जो तोच तापन त. सूर्य. अ. पु.

तापसः विश्वहादितपस्वीशःप्रश्नु

तापसतरुः तापसानांतरुः ता
पसतरुः, तपस्वीलोकांचा जो
तरु तो. स. हिंगणबेटाचावृक्ष.
उ. पु.

तापिच्छः तापिनच्छादयतीति
तापिच्छः, संतापि स्याप्रत आ
च्छादित करितो जो तो. कृ. छं
दधा. अपवारणअ. तमालवृक्ष.
अ. पु.

तामरसं तम्यतेतत्तामरस्य
तेतद्रसं, चामंचरसंचतामर
सं, आकांक्षित असेंजें आस्वा
दिततें. स. कमळ. अ. पु. न.

तामलकी तनुश्चासौआमलकी
चतामलकी, सूक्ष्मअशी जी आ
मलकी ती. स. सुईआवडी. ई. स्त्री.

तामसी तमोस्यांतामसी, तम
स्य. अंधकार आहे जीचागंधीनीं.
त. अंधारीरात्र. ई. स्त्री.

ताम्रकं ताम्यतेइतिताम्रं तदेव
ताम्रकं, इच्छिजेतें जें तेंताम्र
तेंच ताम्रक. त. तांबें. अ. न.

ताम्रकर्णी ताम्रौकर्णौयस्याः
साताम्रकर्णी, तालुसआहेत
कानजीचे ती. अंजननामकप

पश्चिमदिशेचा दिग्गजाची स्त्री.
इ. स्त्री.

ताम्रचूडः ताम्राचूडायस्यताम्र
चूडः, रक्तवर्णा आहे शिरगा जा
ची तो. स. कामडा. अ. पु.

ताम्रकुट्टकः ताम्रकुट्टयतीति
ताम्रकुट्टः स एव ताम्रकुट्टकः,
ताम्र ह्य. तांबें त्यातें तापवितो जो
तो. रु. कुट्टया. तापन अ. तांबट.
अ. पु.

तांबूलवल्ली तांबूलाख्यावलिः
तांबूलवल्ली, तांबूलाख्यजीवल्ली
ती तांबूलवल्ली. स. पानवेल. इ. स्त्री
तांबूली ताम्बासौंबूलीचतांबू
ली, म्लान अशी जीवूली ह्य. स्त्री
बाहोणारी ती. स. पानवेल. इ.
स्त्रीलिं.

तारः तारयतितार्यतेनेनवाता
रः, तर्ती किंवा तारण कर्मिजेंतें
जैणें तो. रु. तृधा. पूवनतरण-
अ. अत्युच्चस्वरानें उच्चारिले
का शब्द. २ शैक्तिकाची निर्मल
ता. अ. पु.

तारकजित् तारकजितवानि
तितारकजित्, तारकाकराते

जिंकिता झाला जो तो. रु. जिधा.
जय अ. कार्तिकस्वामी. त. पु.

तारका तारयतीतितारका, ता
मित्ये जीती. रु. तृधा. पूवनादि अ.
डोच्यांतील बाहुली. २ नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारा तरंत्यनयेतितारा, तरताहे
त जीणें ती. रु. तृधा. तरणादि अ.
नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारुण्यं तरुणस्य भावः स्तारुण्यं,
तरुण्यचा जो भाव तें. त. तरुण
पणा. अ. न.

तार्क्ष्यः तर्क्ष्यस्य कश्यपस्यापत्यं
तार्क्ष्यः, कश्यपाचें जें अपत्य ती.
त. गरुडपक्षि. २ घोडा. ३ रथ. ४
अरुण. ५ सायत्याचें झाड. अ. पु.

तार्क्ष्यशैलं तार्क्ष्यशैलमवमभौ
दोपचायानार्क्ष्यशैलं, गरुड प
वंताचे ठायीं उत्पन्न जें काष्ठ ज-
न्य तें. त. दार्दिकेच्या काष्ठापासून
न केलेला अंजन विशेष. अ. न.

तालः तलतिगीतवाद्यात्लातिति
वृत्तत्रैतितालः, वादनवाद्यें आ
णित्यें विराम झडतान जावेंदायीं
तो. रु. तलधा. प्रतिघा अ. खल्लवगा
यन क्रियेचा नियम. २ ताडमाड. अ. पु.

तालपत्र तालस्थपत्रमिवतालपत्र
तालाच्चापर्णा सारिखें जें पर्णतें.
स. ताटक. अ. न.

तालपर्णी तालसदृशानिपर्णान्य
स्याइतितालपर्णी, तालपर्णासार
खीं आहेत पानें जींचीं ती. स. ता
लिसपत्रनावाची औषधि. ई. स्त्री.

तालमूलिका तालमूलमस्याइ
तितालमूली, सेंचतालमूलिका,
ताल सदृश आहे मूलजीचें ती ताल
मूलीतीच तालमूलिका. त. सुस
लकंदनावाची औषधी. आ. स्त्री.

तालवृंतकं तालेकरतलेदंतमस्यता
लवृंतकं, हस्ताचेठायीं आहे वृं
तस्य बंधनवत् स्थिति जाची ती.
स. ताडपत्री विंझणा. अ. न.

तालांकः तालः अंकेध्वजेयस्यस
तालांकः, तालवृक्षआहे ध्वजाचे
ठायीं जाच्छती. स. बलराम. अ.
पुष्टि.

ताली तालोस्यास्तीतिताली ताल
स्य तनुत्य शब्द आहे जीस ती.
त. सुईआंवळी. ई. स्त्री.

तालु तरंतिवर्णा अनेनेतितालु,
वर्ण तरताहेत स्य. निर्गत होता

त ज्याचा योगानें तें. कृ. तृधा.
तरण. अ. टाकु. उ. न.

तावत् तत्परिमाणमस्येतिताव
त्, तत्परिमाणक जें तें. त. सा
कल्य. २ अवधि. ३ परिणामइ
त्याद्यर्थी. अव्य. उ. तावद्गुंक्ते. २
घावत्यकांडः तावद्भजतमित्या
दि.

तिक्तकः तिक्तएवतिक्तकः, ति
क्त जो तोच तिक्तक. त. पडवळी
चा वेल. अ. पु.

तिक्तः तेजयतीतितिक्तः, तेजो
विशिष्ट स्य. तीक्ष्ण करितो जो तो.
कृ. तिजधा. निशान. अ. कडु. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिक्तशाकः तिक्तशाकोः स्यति
क्तशाकः, तिक्तस्य कडवटआ
हेशाका जाची तो. स. वायवर्णे
चा वृक्ष. अ. पु.

तिग्मः विग्रहतिक्तशब्दाप्रमाणे.
तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. तिज
धा. निशान. अ. फारुष्ण. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

तितउः त. नोतीतितितउः, सा
रकाटणारा जो तो. कृ. तनुधा. वि.

स्तारअ-चाळण-उ-पु.

तितिक्षा तितिक्षतइतितिक्षा,
सहन करिजेत्ये जीती. कृ. ति
जधा. क्षमाअ-सहनकरणे.
आ. स्त्री.

तितिक्षुः तितिक्षाशीलस्तितिक्षुः
क्षमाशील जो तो. कृ. तिजधा.
क्षमाअ-सहनशील. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

तित्तिरः विग्रहादितित्तिरीश-
ब्दप्रमाणे. अ. पु.

त्तित्तिरिः तित्तिरि शब्दातीति
तित्तिरिः, तित्तिरियाप्रकारे शब्दा
ते ग्रहण करितो जो तो. कृ. राधा.
आदानअ-तित्तिरनामापक्षि.
इ. पु.

तिथिः तनुतेषष्टिघटिकाइतिति
थिः, घटिकांतें विस्तृत करित्ये
जीती. कृ. तनुधा. विस्तारअ-प्र
तिपदादिक. इ. स्त्री.

तिनिशः अतिशयेननेशतीति
तिनिशः, अतिशयं करून एका
ग्रहेने स्थित जो तो. कृ. णिशधा. स
पथिअ-तिवसाचे झाड. अ. पु.

तिंतिडी तिम्यतीतिंतिडी, आ

द्रीभूत करिजेत्ये जीती. कृ. ति
मधा. आर्द्राभावअ-चिंचेचारक्ष.
ई. स्त्री.

तिन्तिला विग्रहादिसर्वतित्तिडीश
ब्दप्रमाणे.

तिंतिडिकं तिम्यतीतिंतिडि
कं, आर्द्र होणारे जेंतें. धा. पू. प्र.
आमसोल. अ. न.

तिंदुकः तिम्यतीतिंदुकः, आ
र्द्र होतो जो तो. कृ. धा. पू. प्र. देबु
रणीचे झाड. अ. पु. ई. स्त्री.

तिमिः तिम्यतीतिमिः, आर्द्रअ
सतो जो तो. धा. पू. श. प्र. मत्स्यवि
शेष. इ. पु.

तिमिंगिलः तिमिंगिलतीतिमिं
गिलः, तिमिमत्स्य सक्षक जो तो.
कृ. गृधा. निगरणअ. मत्स्यविशे
ष. अ. पु.

तिमिरं तिम्यतिकामुकहृदयान्य
नेनतिमिरं, कामुकांचीं हृदये-
आर्द्र ह्म. भ्रिग्ध होतात जेणें तें.
कृ. तिमिधा. आर्द्राभावअ. अ. न.

तिरः तरणांतरः, तरणजेतें. कृ.
तृधा. तरणादिअ. अंतर्धान. २
तिर्यक ह्म. वांकडा ह्याअर्थी अय

उ. तिरोभूय आस्ते. अव्य.

तिरस्कारिणी तिरस्करंतीति
तिरस्कारिणी, तिरोभूतं ह्य. अंत
भूत करित्येजीती. कृ. डुरुञ्धा.
करणअ. पडदा. ई. स्त्री.

तिरस्क्रया तिरस्करणंतिरस्क्रि
या, अनादर जोती. कृ. डुरुञ्धा
करणअ. अनादर. आ. स्त्री.

तिरीटः तीर्यते मलमनेनेति तिरि
टः, मल नष्ट होतो जेणें तो. कृ. तृ
धा. पूवनादिअ. लोघ्रवृक्ष. अ. पु.

तिरोधानं तिरोधीतिस्तिरोधीयते
नेनेतिवातिरोधानं, तिरोभवन
अथवा तिरोधान होतें जेणें तो. कृ.
धाधा. धारणअ. आच्छादनकरणें. अ. न.

तिरोहितः तिरोहिनांतिस्मात्तिरो
हितः, अंतर्हित झाला जो तो. कृ.
हिधा. गतिअ. आच्छादनकरणें.
कि. अ. पु. न्. आ. स्त्री.

तिर्यङ् तिर्यं चतीति तिर्यङ्, व
क्र गमन करितो जो तो. कृ. अञ्चु
धा. गतिअ. वां कडे चालणारा.
च. पु.

तिलकः तिलद्रवप्रतिकृतिस्ति
लकः, तिलप्रतिकृति ह्य. तजुल्य

जो तो. त. अर्थादि सर्वपुरच्या
शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

तिलकं तिलंतिशोभाददातीति
तिलकं, शोभाद्वेते जें तें. कृ. ति
लधा. स्नेहअ. कपाळावर कस्तूर
र्यादिकांचा काडलेला टिळा. अ.
पु. न. २ अंगावर तिळा सारखा
डाग असतो तो. अ. पु. ३ काळा
संचळ सार अ. न. ४ तिकच्या
चें झाड. ५ शरीरांतील मांस.
जास फुप्पुस असं झणतात ती.
अ. पु.

तिलकालकः तिलद्रवकालकः तिल
कालकः, तिळा सारखा काळा जो तो. स.
अंगावर तिळा सारखा डाग अस
तो तो. अ. पु.

तिलपर्णी तिलस्येव पर्णानियस्येति
तिलपर्णी, तिलासारखां आहेत
पानें जी चेंती. स. रक्तचंदनाचें
झाड. ई. स्त्री.

तिलपिंजः विग्रहादिसर्वतिलपे
जशब्दाप्रमाणें.

तिलपेजः निष्कलस्तिलस्ति
पेजः, फलरहित जो तीळतो. त.
वाङ्मतीळ. अ. पु.

तिलित्सः तिलतिस्त्रित्त्वतीतिति

लित्सः, भक्षण करितो जो तो. क.

तिलधा. स्नेहनअ. सर्पजातिघ

णस. अ. पु.

तिल्यं तिलानां भवनं क्षेत्रं तिल्यं,

तिलउत्पन्न होण्याचें जें क्षेत्र तें.

त. तीळउत्पन्न होण्याचें शेत. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिल्वः तिल्यतेइतितिल्वः, मल

निसृत होइजे तो जो तो. क. तिल

धा. स्नेहनअ. लोघवृक्ष. अ. पु.

तिष्यः त्वेषतेइति तिष्यः, दीप्तिकृति

तो जो तो. क. लिपधा. दीप्तिअ. पु.

ष्यनक्षत्र. २ कलिषुग. अकारां

त. पु.

तिष्यफला तिष्यमंगल्यं फलमं स्यात्

सातिष्यफला, मंगलरूपआहे फ

ल जीचें ती. स. आंबळीचें झाड.

अ. न. स्त्री.

तीक्ष्णां तेजयतेतत्तीक्ष्णं, तीव्र

करतें जें तें. क. तिजधा. निशान

अ. अत्युष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

२ लौरवंड. ३ आत्यत्याग करणारा.

४ विष. ५. पुद्. ६ सामुद्रलवण.

७ मार वा नामक वृक्ष. अ. न. ८ ज

वरवार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीक्ष्णागंधकः तीक्ष्णो गंधो यस्य

स. तीक्ष्णगंधकः, उग्रआहे गंधका

चा तो. स. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

तीरं तरंत्यस्मात्तीरं, तरता हेत

जा पासून ह्म. तरणावधिजें तें.

स. नदीचे दोही बाजूची मर्यादा.

अ. न.

तीर्थं तीर्यते, नेन तीर्थं, तरण

करिजेतें जेणें करून तें. क. तृधा.

तरणपूवनअ. ऋषींनीं सेवले

लें जल. २ गुरु ह्म. उपाध्याय.

३ बौद्धशास्त्रान्य च्छास्त्र. अ. न.

को. यज्ञ. क्षेत्र. उपाय. स्त्रीरज.

अवतार. पात्र. मंत्री.

तीव्रं तीवतीति तीव्रं, स्थूलत्वा

वतें जें तें. क. तीवधा. स्थौल्यअ.

अतिशयित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीव्रवेदना तीव्रचासौवेदनाच

तीव्रवेदना, अत्यंत जीघातना

ती. स. अतिशयितवेदना. २ नर

कपीडा. आ. स्त्री.

तु तुदतीतितु, पादपूर्तिविषयीं

व्यथित होतें जें तें. क. तुद्धा.

व्यथनअ. भेद. २ अवधारण नि

श्रय या अर्धी अव्य. उ. क्षीरान्नां
संतुपुष्टिरुत्. को. प्रादपूरण. ससु
चप. पक्षांतर. नियोग. प्रशंसा. नि
ग्रह.

तुंगः तुंज्यते इति तुंगः, पालिजेतो
जो तो. किंवा उच्च जो तो. कृ. तु-
जिधा. पालनादिभ. उच्च. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री. २ उंडणीचे झाड.
अ. पु.

तुंगी तुंजतीति तुंगी. हिंसा करि
त्यं जीती. कृ. तुजिधा. हिंसादि
अ. कानफोडी. ई. स्त्री.

तुच्छं तोदनं तुद्व्यथा तोच्छयती
नितुच्छं, व्यथा नाश करितें जें
तें. कृ. छोधा. छेदन अ. रिकामें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुणः तुणनीति तुणः, संको
चित्त होतो जो तो. कृ. तुणधा.
कौटिल्य अ. जादूकीचे झाड. इ.
पुष्टिगी.

तुंडं तुंडतीति तुंडं, भेदन करितें
जें तें. कृ. तुडिधा. तोडन अ. सु
ख. अ. न.

तुंडिकेरी तुंडिकानशरीराणि ई
रयतीति तुंडिकेरी, शरीर कंषित

करित्यं जीती. कृ. ईरधा. कंपन
अ. कापसीण. २ तोडलीचा वेल.
ई. स्त्री.

तुंडिभः विग्रहादिसर्वं पुट्या
शब्दाप्रमाणं.

तुंडिलः तुंज्यते स्म तुंडिः तुंडिर
स्यस्य तुंडिलः, जन्मकालीं तोडि
जेली जी ती तुंडि तुंडि ह्. नाल
रूपा तुंडि ती मोठी आहे जास तो
तुंडिल. त. दोदिल. २ वातादि
कें करून ज्याची नाभि उंच झाली
तो. अ. पु.

तुत्थं तुदतीति तुत्थं, काश्चिद्भव
रोग नाशक जें अंजन तें. कृ. तु
दधा. व्यथा अ. मोरचूद अ. न.
२ अग्नि. अ. पु.

तुत्था तुदतीति तुत्था, व्यथित क
रित्यं जीती. कृ. तुदधा. व्यथन
अ. नाक. २ लाहान इलाची आ
स्त्रीलिंभी.

तुत्थाजनं तुदतीति तुत्थं तुत्थं
चतदंजनं च तुत्थाजनं, व्यथित
करणारिं अक्षिशोभनाशकं जें
जन तें. कृ. तुदधा. व्यथन अ.
मोरचूद. अ. न.

तुंदं तुंदतीति तुंदं, पीडाकरणार्थे
जै तै. कृ. तुदधा. व्यथनअ. ज
वर. अ. न.

तुंदमार्जः विग्रहादिसर्वरवालच्चा
शब्दाप्रमाणे.

तुंदपरिमृजः तुंदपरिमार्ष्टितुंद
परिमृजः. उदरपरिमार्जन करि
तो जो तो. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ.
आळशी. अ. पु.

तुंदिकः विग्रहादितुंदिलशब्दा
प्रमाणे. त.

तुंदी तुंदमस्यस्यतुंदी, मोठें आहे
पोट जाचें तो. त. दोंदिल. इन्. पु.

तुंदिभः प्रशस्तातुंदिर्यस्यतुंदिभः.
मोठी आहे नाभी जाची तो. त. मो
वे. नाभीचा. अ. पु.

तुंदिलः तुंदमस्यस्यतुंदिलः, प्र
शस्त आहे उदर जाचें तो. त. मो
ठे. नाभीचा. अ. पु.

तुन्नः तुद्यतेस्मइतितुन्नः, व्य
थित होता झाला तो. कृ. तुदधा.
व्यथनअ. नादरुकीचें झाड अ.
पुल्लिंगी.

तुन्नवायः तुन्नवयतीतितुन्नवा
यः. व्यथित झ. कंपित जैसैं हो

यतैसैं तंतुसंतान करितो जो तो.
कृ. वेजूधा. तंतुसंतानअ. शिंपि.
अ. पु.

तुभः तोभतेइतितुभः, पीडा क
रितो जो तो. कृ. तुंमधा. हिंसाअ.
बोक्रड. अ. पु.

तुमुलं तवनंतौतिवतुमुलं, अ
त्यंत हिंसन अथवा तें करितें जें
तें. तुधा. हिंसनअ. रणसंबा
ध झ. युद्धाची दारी. अ. न.

तुंबा तुंबयतीतितुंबा, पीडा करि
त्ये जीती. कृ. तुंबिधा. अर्दनअ.
वाटोळाकाळा भोंपळा. आ. स्त्री.

तुंबिः वृत्त्यादितुंबाशब्दाप्रमाणे
काळा भोंपळा. इ. पु.

तुंबी विग्रहादिभुंबिशब्दाप्रमाणे.
ई. स्त्री.

तुरंगः विग्रहादिसर्वतुरंगशब्दाप्र.
तुरंगः तोरणं तुरः तुरेणगच्छतीति

तुरगः, खरें करून गमन करणा
रा जो तो. कृ. तुरधा. खरणअ.
घोडा. अ. पु.

तुरंगमः विग्रहादिसर्वतुरंगशब्दा
प्रमाणे.

तुरंगवदनः तुरंगस्येव वदनं वस

सतुरंगवदनः, घोड्यासारसं
आहे मुख ज्याचें तो. स. किल
र. अ. पु.

तुरायणं तुतोतीतितुरः तुरस्था
यनंतुरायणं. तुरा करणाराचेंस्थ
नजेंतें. क. तुरधा. तुरणअ. य
ज्ञविशेष. अ. न.

तुराषाट् तुतोतीतितुरः तुरं वेग
वंतंसाहयतीतितुराषाट्. वेगवं
ताप्रत पराभूत करितो जो तो.
क. षहधा. मर्षणअ. इंद्र. क. पु.

तुरुष्कः तूर्यतेइतितुरुष्कः. तुर
रा करणारा जो तो. क. तुरधा. तुर
रणादिअ. ऊद्र. २ देशविशेष.
अ. पु.

तुला तूल्यतेऽनयातुला. ऊर्ध्व
मान करिजेते जीणेंती. क. तु
लधा. उन्मानअ. सोन्यादिकां
चें वजन क्रूरण्याचें एकमान.
२ तूरुवास. आ. स्त्री.

तुलाकोटिः तुलाकोटी तुलां
कोटतीतितुलाकोटिः. तुलास
उन्मान त्यातें वक्र करित्ये जीती.
क. कुरधा. कौटिल्यअ. तोर-
ड्या स. धैजण. ई. स्त्री.

तुल्यः तुलयासमितस्तुल्यः, तु
लेशीं सदृश जो तो. त. सारखा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुल्यपानं तुल्यंचतस्यानंचतुल्य
पानं. तुल्यजें पानतें. स. बरोब
रपिणें. अ. न.

तुवरः तूवरः तवीतिहिनस्ति
रोगान्इतितूवरः, रोगातें नष्टक
रितो जो तो. क. तुधा. हिंसादिअ.
तुरट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुवरिका. तूवरिका तुवरोस्त
स्यातुवरिका. तुरटपणाआहे जी
सती. त. तूर. आ. स्त्री.

तुषः तुष्यतीतितुषः, संतुष्टहोतो
जो तो. क. तुषधा. तुष्टिअ. धा
टिंग वृक्ष. बेहडा. २ कोंडा. अ. पु.

तुषारः तुष्यतितोषयतीतितुषारः
हिंसा करवितो जोतो. क. तुषधा.
हिंसाअ. जलबिंदु. २ थंडी. ३
बर्फ. अ. पु. ४ शीतक. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

तुषिताः तुष्यंतीतितुषिताः, स
र्वदासंतोष पावतात जेंतें. क. तु
षधा. तुष्टिअ. देवांचा गणविशेष.
अ. पु.

तुहिनं तोहतीति तुहिनं, पीडा करितें जें तें. कृ. तुहिरधा. अर्द नअ. थंडी. अ. न.

तूष्णीकः तूष्णींशीलस्तूष्णीकः, मौनशील जो तो. त. उगीच व सणारा. अ. पु.

तूष्णींशीलः तूष्णींशीलमस्य तूष्णींशीलः, मौन आहे स्वभाव जा चा तो. स. उगीच बसणारा. अ. पु.

तूणः तूणा. तूणी तूणयतीति तूणः, बाणसंकोच करणारा जो तो. कृ. तूणधा. संकोचअ. बाणवे वण्याचा भाता. अ. पु.

तूणीरः तूणींशरसंकोचंशतीति तूणीरः, शरसंकोच ग्रहण करणा शं जो तो. कृ. राधा. आदानअ. बाणवे वण्याचा भाता. अ. पु.

तूदः तूदतीति तूदः, व्यथित करितो जो तो. कृ. तूदधा. व्यथनअ. पारसापिंपक. अ. पु.

तूणीं त्वरतेस्मइतितूणीं, संक्षमित होतें जें तें. कृ. अत्रराधा. संक्षम अ. शीघ्र. अ. न.

तूलः तूल्यतेइतितूलः, बाहिर काटिजेतो जो तो. कृ. तूलधा. निष्कर्षी

अ. कापसाचें झाड. २ पारसापिंपक काचें झाड. अ. पु.

तूलिका तूल्यतेइतितूलिका, निष्कोषण करिजेत्यंजीती. कृ. तूलधा. निष्कर्षअ. सोनाराची सळई. आ. स्त्री

तूष्णीं तोषणंतूष्णीं, मौनार्थबाधनीं जें तुष्ट. स. संतोष पावतें तें. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. मौन त्या अर्थी अव्य. तूष्णीरिथत्वाक्षणाभूयः.

तूष्णीकः कुत्सितंतूष्णींभितितूष्णीकः, कुत्सित जें तूष्णीं भवन तें. त. मौनार्थी. अव्य. उ. तूष्णीकंजलम ध्वगः.

तूणं तूण्यतेभक्ष्यतेपश्यादिभिरिति तूणं, पश्यादिकानं भक्षिजेतें जें तें. कृ. तूणधा. अदनअ. तूण, ग रत. अ. न.

तूणद्रुमः तूणजातियेद्रुमः तूणद्रुमः, तूणजातीचु जो वृक्ष तो. स. ताडवृक्ष. २ नारक. ३ पोफक. ४ तालवृक्ष. ५ खजूर वृक्ष. ६ कंबुडा. ७ ताली वृक्ष विशेष. अ. पु.

तूणधान्यं अरुष्टोत्सन्नत्वात्तूणभिवधान्यंतूणधान्यं, आपल्या आपणा उसन्न होतें. स. तूणासार

खें जें धान्य तें. स. सांवावगैरे-
धान्य. अ. पु.

तृणध्वजः तृणेषु ध्वज इव तृण-
ध्वजः, तृणामध्ये जो श्रेष्ठ तो. स.
वेङ्क. अ. पु.

तृणराजः तृणानां राजात्
णराजः, अत्युच्चत्वनिमित्ताने
तृणसंबंधी जो राजा ह्य. स्वामी
तो. समास. ताल. वृक्ष. अ. का-
रंत. पु.

तृणशून्यं तृणशून्यं साधु तृणशू-
न्यं, तृणशून्यप्रदेशी जें उत्तम तें.
त. मोगर्याचें झाड. अ. न.

तृण्या तृणानां समूहः तृण्या, तृ-
णाचा जो समुदाय तो. त. गवता
चा समुदाय. आ. स्त्री.

तृतीयप्रकृतिः तृतीयाप्रकृति
र्यस्य तृतीयप्रकृतिः, स्त्रीपुरुषा
हून निराडी. तृतीय आहे प्रकृती
जाची तो. स. नपुंसक. इ. पु.

तृतीयाकृतं तृतीयाकृतं तृ-
तीयाकृतं, तृतीयाभूतितावस्थेनें
केलें जें तें. त. तीन वेळ नागरले
लें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृतीयाप्रकृतिः विग्रहादिसर्व

तृतीयप्रकृति शब्दाप्रमाणे.

तृप्तः तृप्यतिस्मृतः, संतुष्ट हो
ता झाला जो तो. कृ. तृपधा. प्रीण
न. अ. तृप्तिपावलेला. २. हर्षयुक्त.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृप्तिः तर्पणं तृप्तिः, तृप्ति जीती.
कृ. तृपधा. प्रीणन. अ. इच्छा शांती.
इ. स्त्री.

तृफला तृफतीति तृफला, तृप्ति
करित्वं जीती. कृ. तृफधा. तृप्ति
अ. हिरडा बंदडा व आवळका
री त्यांचें चूर्ण. आ. स्त्री.

तृट् तर्पणं तृट्, पिपासा जीती.
कृ. अितृपधा. पिपासा. अ. ताहान.
प. स्त्री.

तृष्णाकृ तृष्णाशीलस्त्रुष्णाकृ, तृष्णा
शील जो तो. कृ. अितृपधा. पिपा
सा. अ. तृष्णाशील. वि. ज. पु. स्त्री. न.

तृष्णा तर्षणं तृष्णा, बाधा जीती. कृ.
धा. पू. प्र. ताहान. २. वांछा. आ. स्त्री.

तेजनः तेज्यते स्म तेजनः, पाल
न करिजे तो जो तो. कृ. तेजधा.
पालन. अ. वेङ्क. अ. पु.

तेजनकः तेजयतीति तेजनकः
तीक्ष्ण होतो जो तो. कृ. तिजधा.

निशानअ. तृणविशेष, शर.
अ. पु.

तेजनी तेजतीतितेजनी, रोग
नाशनद्वारा पालन करित्वे जी-
ती. कृ. तेजधा. पालनअ. मोर
वेल. इ. स्त्री.

तेजः तेजयतीतितेजः
तीक्ष्ण करितें जें तें. कृ. तिजधा.
निशानअ. रेत. २ प्रभाव. ३ की
ति. ४ बल. को. लोणी. २ अग्नी
स्. न.

तेजितं तेज्यतेस्मर्तेजितं, तेजो
विशिष्ट करिजे लें जें तें. कृ. तिज
धा. निशानअ. तीक्ष्णीकृतधा
स्त्रादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तेमः तेमनंतेमः, आर्द्रभाबजो
तो. कृ. तिमधा. आर्द्रभाबअ.
आर्द्रपणा. अ. पु.

तेमनं तिम्यतेअन्ममनेनतेम
नं, अन्म आर्द्र करिजे तें जेणें तें.
कृ. तिमधा. आर्द्रभाबअ. दधि.
अ. न.

तेजसावर्तिनी तेजसोविका
रः स्रवणादिरावर्त्यंतेस्यामितितै
जसावर्तिनी, तेजस्रवणांचा

जो विकार स्रवसतो होतो आ
हे जीचावर्ती ती. कृ. वृत्तधा. व
र्तनअ. सोन्याचा वगेरे रस कर
ण्याची मूस. इ. स्त्री.

तैत्तिरं तित्तिराणांसमूहस्तैत्ति
रं, तित्तिरांचा जो समुदाय तें.
स. तित्तिरपह्यांचा समुदाय.
अ. न.

तैलपर्णी तिलपर्णेहृक्षभेदेजा
तातैलपर्णी, तिलपर्णहृक्षभे
दामध्ये जी उत्पन्न ती. रक्तचंदन.
इ. स्त्री.

तैलपर्णिकं तिलपर्णिवितैलपर्णि
कं, तिलपर्णी साररखें जें तें. त.
पांदासचंदन. अ. न.

तैलपायिका तैलपिबतीतितै
लपायिका, तैलपिणारी जी ती.
कृ. पाधा. पानअ. वायुळ. आ.
स्त्रीलिंगी.

तैलीनं विग्रहादितिल्यश. प्र.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तैषः तैषीयत्रास्तिसतैषः, तैषी
आहे जाचेवर्ती तो. त. पौषमाह
ना. अ. पु.

तौकं तौतीतितौकं, हृद्दिपावणा

णारे जें तें. कृ. तुधा. रूद्धादि
अ. अपत्य. अ. न.

तोककः स्तोककायतीतितोक
कः, किंचित्जलपानार्थं शब्द-
करितो जो तो. कृ. केंधा. शब्द-
अ. चातरूपक्षी. अ. पु.

तोटकं तुटतीतितोटकं, वृत्तरू-
पायें भिन्नता पावतें जें तें. कृ. तु-
टधा. कलहकर्मअ. वृत्तविशेष
अ. न.

तोक्मः तक्रतीतितोक्मः, विक-
सितहोणारा जो तो. कृ. तक्रधा.
हसनअ. हिरवा निःश्रुकजव.
अ. पु.

तोदनं तुद्यतेअनेनतोदनं. पी-
डाकरिजेतें जेणें करून तें कृ.
तुदधा. व्यथनअ. चाबूक. अ. न.

तोत्रं तुद्यतेअनेनेतितोत्रं, व्यथा-
करिजेते जेणें तें. कृ. तुदधा. व्य-
थाअ. ताडण करण्याची काटी.
२ चाबूक. अ. न.

तोमरः तौतीतितोगंतासन्धिय-
ते, नेनसतोमरः, गंताह्य. गम-
नकर्तामृतहोतो जेणें तो. कृ. मृ-
डुधा. प्राणत्यागअ. शस्त्रविशेष

जास गुरगूज असें क्षणतात तो.
अ. पु. न.

तोयं तूयतेतत्तोयं. गमनकरि-
जेतें जें तें. कृ. तुधा. गतिअ. पा-
णि. अ. न.

तोयपिप्पली तोयस्यपिप्पलीतो-
यपिप्पली, जलपिप्पलीजी ती. स.
जलपिपळी. ई. स्त्री.

तोरणं तुरंत्यत्रेतितोरणं, गमना-
र्थत्वरकरितात ज्याचें दायीं तो.
कृ. तुरधा. त्वरणअ. वाहेरचें दा-
र. अ. पु. न.

तोर्यत्रिकं तूर्यसुरजादितत्रभवं
तोर्यं, तौर्येणत्रिकं तौर्यत्रिकं, तो-
यांनें जें त्रिक तें. स. मृत्त गाचनआ-
णि वाद्य. अ. न.

त्यक्तं त्यज्यतेस्यत्यक्तं, हांकिजेलें
जें तें. कृ. त्यजधा. बसोहानिअ. रा-
कलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्यागः त्यजनंत्यागः, हानिजी-
ती. कृ. त्यजधा. हानिअ. हांकणें
२ दान. अ. पु.

त्रपा त्रपनंत्रपा, लज्जाजी ती.
कृ. त्रपूषधा. लज्जाअ. लाज. आ.
स्त्री.

त्रपु त्रपतेइतित्रपु, अन्यधातूचे

वाचीं गुप्तहांतें जें तें. कृ. त्रपूष

धा. लज्जाअ. कथील. उ. न.

त्रयं त्रयोवयवायस्येतित्रयं, ती

न आहेत अवयवजाचे तें त. त्र

वयवी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रयी ऋग्यजुः सामारव्यास्त्रयोवय

वाः स्येतित्रयी, ऋगादितीन-

आहेत अवयव जीचे ती. त. ऋ

ग्वेद, सामवेद, आणियजुर्वेद.

ई. स्त्री.

त्रयीधर्मः त्रयाप्रोक्तो धर्मः त्र

यीधर्मः, वेदत्रयिनें सांगीतला

जो धर्म तो. स. वेदोक्तविधि.

अ. पु.

त्रसं त्रसतीतित्रसं, त्रमण करि

तें जें तें. कृ. त्रसीधा. उद्देगअ.

जंगम ह्म. वर. अ. पु.

त्रसरः त्रसनंत्रसरः, अबसर

ण जें तो. कृ. धा. पू. प्र. कोष्यानें ए

क. तरेनें गुंडाबलेलें सूत. ज्या

स तसरी असें ह्मणतात तो. अ.

पु. लिंगीं.

त्रस्तः त्रस्यतीतित्रस्तः, उद्देग -

पवतो जो तो. कृ. त्रसीधा. उद्देग

अ. भिन्ना. २ भिचालेला. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

त्रस्तुः विग्रहादिसर्वत्रस्तशब्दाप्र

माणे. वि. उ.

त्राणं त्रातिः त्रायतेस्मवात्राणं, र

क्षण करिजेलें जें तें. कृ. त्रैड्.

धा. पालनअ. रक्षण करणे. अ. न.

२ रक्षण केलेला. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगीं.

त्रातं विग्रहादिसर्वत्राणशब्दाप्र.

त्रापुषं त्रपुनोविकारः त्रापुषं, क

थिलाचा विकार जो तें. त. कथिला

चें भांडें वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

त्रायंती त्रायतेसात्रायंती, पाल

न करित्ये जी ती. कृ. त्रैड्. धा. पाल

न अ. त्रायमाणा. ई. स्त्री.

त्रायमाणा त्रायतेइतित्रायमाणा,

रक्षण करित्ये जी ती. वृत्त्यादिपूर्वीं

व्याशब्दाप्र. आ.

त्रासः त्रस्यत्यस्मादितित्रासः, त्रा

स पावतो जन जापासून तो. कृ.

त्रसीधा. उद्देगअ. मय. अ. पु.

त्रिकं त्रयाणांसंघस्त्रिकं, तीनहा

डांचा जो संघतें. त. पावीचे दांड्या

चे रवालीं एक ठिकाणीं भिबालेलीं

तीन हाडें ज्यास माकडहाडस
णतात तें अ. न.

त्रिककुत् त्रीणिककुद्सदृशा
निशृगाण्यस्येतित्रिककुत्, तीन
आहेत ककुद्सदृशशृंगें जास तो.
स. त्रिकूटपर्वत. द्. पु.

त्रिकटु त्रयाणांकटूनांसमाहारः
त्रिकटु, तीन कटूंचा जो समूह तें.
स. संठ पिंपळी आणि मिरीत्यां
चें कूट. उ. न.

त्रिका तिस्रोअस्त्रयोअस्याइति
त्रिका, तीन आहेत अस्त्री ह्यप
रिषजीस ती. त. हातराहाट. आ.
स्त्रीलिंगीं.

त्रिकूटः त्रीणिकूटान्यस्यत्रिकूटः
तीन आहेत शृंगें जास तो. स. त्रि
कूटपर्वत. अ. पु.

त्रिगुणाकृतं त्रिगुणं कृतं यथा
भवति तथा त्रिगुणाकृतं, तीन
दां जेंसैं होय तेंसैं आसमंतात् -
जें कृष्ट तें. स. तीन वेळां नागर
लेळें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिदशः तृतीयाद्यौवनारख्यादशा
सदायस्यसः त्रिदशः, तिसरीता
रुण्य दशा आहे निरंतर जास तो.

स. देव. अ. पु.

त्रिदशालयः त्रिदशालामालयः त्रि
दशालयः, देवांचें जें स्थान तो.
स. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवः त्रयांब्रह्माविष्णुरुद्रादी
व्यस्यत्रेतित्रिदिवः, तिघे ब्रह्मावि
ष्णु शंकर हे त्रीडा करितात ज्या
चेठायीं तो. कू. दिव्याः त्रीडादि
अ. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवेशः त्रिदिवस्यईशः त्रिदि
वेशः, स्वर्गांचा जो स्वामी तो. स.
देव. अ. पु.

त्रिपथगा त्रयाणांपथांसमाहा
रस्त्रिपथं, तेन गच्छतीति त्रिपथ
गा, स्वर्गमृत्युपाताल लोकातें ग
मन करणारी जी ती. त. गंगानदी.
आ. स्त्री.

त्रिपुरा त्रयःपुरास्यः सात्रिपुरा
तीन आहेत पुर ह्य. भेदन प्रदेश
जीस ती. स. श्वेत निशांत्तर. २
लाहान इलाची. आ. स्त्री.

त्रिपुरांतकः त्रयाणांपुराणामंत
कस्त्रिपुरांतकः, तीन जीं धातु
मय पुरें त्यांचा जो अंतक ह्य.
नाशक तो. स. महादेव. अ. पु.

त्रिफला त्रयाणांफलानां समाहारस्त्रिफला, तीन फलांचा जो समुदाय ती. हरडा बेहडा आणि आवळकाठी यांचे चूर्ण आस्त्रीलिंगी.

त्रिभंडी त्रीन्दोषान्भंडते इति त्रिभंडी, त्रिदोषनाशक जी ती. कृ. मडिधा. परिभाषण अ. श्वेत निशोत्तर. ई. स्त्री.

त्रियामा त्रयोयामायस्याः सा त्रियामा, तीन आहेत याम प्रहर जीचे ती. स. रात्रि. आ. स्त्री.

त्रिलोचनः त्रीणिलोचनानियस्यसः त्रिलोचनः, तीन आहेत नेत्रें जाचीं तो. स. सांब. अ. पु.

त्रिवर्गः त्रयाणां वर्गस्त्रिवर्गः, धर्मार्थकाम यांचा जो समुदाय तो. स. धर्मार्थकाम हे तीन. २ क्षयस्थिति, वृद्धि हे तीन. अ. पु.

त्रिविष्टपं विशंतिप्रविशंतिस्त्रुतिनोः स्मिन्निति त्रिविष्टपं, तृतीयं विष्टपं त्रिविष्टपं, पुण्यवान जातात ज्याचे टायीं असा जो तिसरा लोक तो. स. स्वर्ग. अ. न.

त्रिविक्रमः त्रयोविक्रमाः पाद

न्यासायस्यसत्रिविक्रमः, तीन टिकाणीं ह. पातालादि तीन लोकीं स्थापित आहेत पावले जाचीं तो. स. विष्णु. अ. पु.

त्रिवृता त्रिभिरवयवैर्हृता त्रिवृता, तीन अवयवांनीं युक्त जी ती. स. श्वेतनिशोत्तर. आ. स्त्री.

त्रिवृत् त्रीनवयवान् वृणोतीति त्रिवृत्, तीन अवयवांप्रत आवरण करित्ये जी ती. कृ. वृद्धा. संवरण अ. श्वेतनिशोत्तर. त. स्त्री.

त्रिसीत्यं त्रिवारं सीतया समितं त्रिसीत्यं, तीनवार लांगल पडूतीनें समित ह. कृष्ट जें तें. त. तीन वेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिस्रोताः त्रीणिस्रोतांसियस्याः सा त्रिस्रोताः, तीन आहेत प्रवाह जी सती. स. भागीरथी नदी. स. स्त्री.

त्रिहल्यं त्रिवारं हलेन कृष्टं त्रिहल्यं, त्रिवार हलानें ह. नागरानें जें कृष्ट तें. त. अर्थादि त्रिसीत्य शब्दाप्रमाणें.

त्रिहायणी विग्रहादिव्यब्दाशब्दाप्रमाणें.

त्रुटिः त्रुटी व्युत्पत्तेः त्रुटतीति वा त्रुटिः, विभ्रागिजेत्ये किंवा विभ्रक्त होत्ये जीती. कृ. त्रुटधा. छेदनअ. सूक्ष्मइलाचीची वेल. २ ह्रस्वाक्षरांचा चतुर्थीशाचा उच्चार करण्यास जी काल लागतो तो. ३ अल्प. ४ संशय. ३ स्त्री. ४ बारीक. वि. इ. पु. स्त्री. न.

त्रेता त्रिलमितात्रीन् वेदानेतीति वा त्रेता, त्रित्वाते जी प्राप्तती किंवा तीन वेदाते पावत्ये जी ती. स. २ कृ. इण्धा. गतिअ. त्रेता युग. २ दक्षिण गार्हपत्य आहे वनीय हे तीन अग्नि. आ. स्त्री.

त्रोटिः त्रोटयते इति त्रोटिः, छेदन करणारी जी ती. कृ. त्रुटधा. छेदनअ. पक्षांची चौच. ३ स्त्री.

त्र्यब्दा त्रयोः ब्दायस्याः स्मृत्त्र्यब्दा, तीन आहेत वर्षे जीस ती. स. तीन वर्षांची गायवर्गेरे. आ. स्त्रीलिंगी.

त्र्यंबकः त्रयाणालोकानामंबकमिव त्र्यंबकः, तीन ही लोकांला नेत्रा सागरिवा जीतो. स. महादेव. अ. पु.

त्र्यूषणं त्र्यूषणं ओषतीति ऊषणं त्रयाणो ऊषणानां समाहारस्यूषणं, तीन दाहकांचा जो समुदाय तो. स. सुंठ भिरीं आणि पिंपळी त्यातिहींचें कूठ. अ. नपुंसक.

त्वः तनोतीति त्वः, विस्तार करितो जीतो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. निराळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वक्क्षीरी त्वचः क्षीरं यस्याः त्वक्क्षीरी, त्वचे पासून आहे क्षीरस्य. सारांश जीनातीस वंशलोचन. ई. स्त्रीलिंगी.

त्वक्पत्रं त्वगिव पत्रं यस्येति त्वक्पत्रं, त्वचेप्रमाणे आहे पत्र जाचें तें. स. दालचिनी. अ. न.

त्वक्पत्री त्वचः पत्री त्वक्पत्री, त्वचेची जी पत्री ती. स. हिंगुळ वृक्षान्ची साल. ई. स्त्री.

त्वक्सारः त्वक् सारो यस्य सः त्वक्सारः, त्वचा आहे सारांश जाचा तो. स. वेकू. अ. पु.

त्वचं प्रशस्ता त्वगस्य इति त्वचं, उरुष आहे त्वचा जाची तें. त. दालचिनी. अ. न.

त्वचिसारः त्वचिसारोद्यस्यस
त्वचिसारः, त्वच्चेचाटार्यां आहे
साशंश जाचा तो स वेळू अ पु.

त्वक् त्वचतीति त्वक्, देह आच्छा
दन करणारी जीती. ह. त्वचधा.
संवरण अ. साल. २ चर्म. ३ वस्त्र
विशेषाचे उत्पत्तीस कारणभूत
जी त्वचा ती. व. स्त्री.

त्वर त्वरणं त्वरा, संवेग जीती. ह.
त्रित्वराधा. संश्रम अ. वेग. आ.
स्त्रीलिंगीं.

त्वरितं त्वरतेस्म इति त्वरितं, त्व
रा अस्त्वस्येति वा, त्वरित - जें
तें. अथवा त्वरा आहे -
जासतो. ह. त्रित्वराधा. संश्रम
अ. ३ जलदी. अ. न. ३ वेगवा
न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वष्टं त्वष्टतेस्म त्वष्टं, तष्ट करिजे
लें जें तें. ह. त्वष्टधा. तद्रूपरण
अ. तासलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

त्वष्टा त्वष्टतीति त्वष्टा, काष्ठ ता
शितो जो तो. ह. त्वष्टधा. तद्रूप
रण अ. सूतार. ऋ. पु.

त्विषांपतिः त्विषांकांतीनाप

तिः त्विषांपतिः, त्विष्ट ह्य. कांति
स्यांचा जो पति ह्य. स्वामी तो. स.
सूर्य. इ. पु.

त्विष्ट त्वेष त्या नयः त्वेषणमिति वा
त्विष्ट, दीप्तिप्रद होतें जीणें किंवा शो
भा जीती. ह. त्विषधा. दीप्ति अ.
शोभा. २ कांति. ३ वाचा. ४ रुचि.
५ अति आसक्ति. व. स्त्री.

त्सरुः त्सरतीति त्सरुः, कुटिल ग
मन करणारा जो तो. ह. त्सरधा.
छद्मगति अ. शस्त्राची मूठ. उ. पु.

दंशः दशतीतिदंशः, दंश करणा
रा जी तो. कृ. दंशधा. दशनअ.
रानमाशि. अ. पु.

दंशानं दंश्यते अनेन दंशानं, दं
शानहोतं जेणें तें. कृ. दंशधा. द
शनअ. कवच. अ. न.

दंशितः दंशः संजातोस्यदंशितः,
वर्मआहे संजात जास तो. त. कृ.
वचधारण केलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

दंशी दशतीतिदंशी, दंश करित्ये
जी तो. कृ. दंशधा. दशनअ. रा.
नमाशांतीन एक लाहान जाति.
ई. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्राः संत्यस्येतिदंष्ट्री, प्रश
स्त आहेत दाहा जास तो. त. कुक
र. न. पु.

दक्षः दक्षते इति दक्षः, वृद्धि पा
वतो जी त्ते. कृ. दक्षधा. वृद्ध्यादि
अ. चतुर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणः दक्षते इति दक्षिणः,
ऋज्वाशयानें वृद्धि पावतो जी
तो. कृ. दक्षधा. वृद्धिअ. उदा
र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणस्थः दक्षिणे तिष्ठतीति

दक्षिणस्थः, दक्षिण भागाचे वा
यीं राहाणारा जी तो. कृ. धाधा.
गतिनिवृत्तिअ. सारथि. अ. पु.

दक्षिणाग्निः दक्षिणश्चासौग्नि
श्चदक्षिणाग्निः, दक्षिणदिक्स्थ
जो अग्नि तो. स. अग्निविशेष.
इ. पु.

दक्षिणातः दक्षिणस्यां दक्षिणा
दिक् इक्षीदिति दक्षिणातः, दक्षिणादि
शंचागयीं किंवा दक्षिणादि कृत
अथवा दक्षिणदेश. २ दक्षिण
दिशा. ३ दक्षिण काल. या अर्थी. अ
थय.

दक्षिणात् वृत्त्यादिसर्वपूर्वीच्या
शब्दाप्रमाणें.

दक्षिणार्हः दक्षिणाया अर्हो दक्षि
णार्हः, दक्षिणेला जो योग्य तो. स.
दक्षिणा घेण्यास शक्य. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

दक्षिणीयः दक्षिणामहंतीति द
क्षिणीयः, दक्षिणे प्रतजो योग्य तो
त. दक्षिणा घेण्यास योग्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणेन दक्षिणस्थांदिशि द
क्षिणादिगितिवा दक्षिणेन, दक्षि

पादिशोचागयीं किंवा दक्षिणदिशा
जीती. अर्थादिदक्षिणातश. प्र. अथ.

दक्षिणेर्मा दक्षिणेर्दर्मव्रणम-
स्यदक्षिणेर्मा. व्याधसंबंधीं द

क्षिण प्रागाचेरायीं आहं व्रण जा
स तो. स. व्रणझालेलाहरिण. न. पु.

दक्षिण्यः विग्रहादिसर्वं दक्षि-
णीयशब्दाप्र.

दग्धः दत्ततेस्यदग्धः, अस्यक
रिजेला जी तो. कृ. दग्धा. मस्त्री
करणअ. जळलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

दग्धिका दत्ततेस्यइतिदग्धा
कुस्मितादग्धादग्धिका, कुस्मि
त दग्धकरिजेला जी ती. त. कर
पलेलेंअन्न. आ. स्त्री.

दंडः दम्यतेनेनदंडः, शांति किं
वा निपातन करिजेतें जेणें करू
न तो. कृ. दमुधा. उपशमअ.

सूर्यां चा

दंड नामा चाकर. २ सेनेचा व्यूह
विशेष. ३ दंड. को. लांकुड. मा
न किशेष. यम. सैन्य. वृक्षाचें कां
ड. घोडा. को. परामभव करण्याचा
दंड. अभिमान. ग्रह. अ. पु.

दंडधरः दंडस्यधरोदंडधरः, दं
डाचा जो धारण करणारा तो. स.
यम. अ. पु.

दंडनीतिः दंडेनदंडविवेचनेन
यानीयतेप्राप्यतेनीतिर्दंडनीतिः,
दंडादि विवेचनानें पाविजेत्येजी
नीति ती. कृ. नीजधा. प्रापणअ.
अर्थशास्त्र. इ. स्त्री.

दंडविष्कंभः दंडंविष्कम्भातीति
दंडविष्कंभः, दंडानें प्रतिबंधक
रि तो जी तो. कृ. स्कुंधा. प्रति
बंधनअ. घुसळ खांबा. अ. पु.

दंडाहतं दंडेनाहतंदंडाहतं, दं
डें करून जें मथित तें. स. दंडानें
घुसळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

ददुमः ददुंहेतीतिददुमः, रवरू
ज नष्ट करितो जी तो. कृ. हनधा.
हिंसाअ. टाकळा. अ. पु.

ददुणः दरिद्रातीतिददुःददूर
स्त्यस्यददुणः, ददुरोग ह्या रव
रूज आहे जास तो. त. रवरूज
झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ददुरोगी ददुरोगीस्यास्तीतिद
दुरोगी, अर्थादिददुर्ण शब्दा
प्रमाणें.

दद्रुणः दरिद्रातीति दद्रुणः,
दुर्गतिविशिष्ट जी तो. क. दरिद्रा
धा. दुर्गतिअ. अर्थादि दद्रुणश
ब्दाप्रमाणं.

दधित्यः दधिवर्णो द्रवस्तिष्ठत्यत्रेति
दधित्यः, दधिवर्णा सारिस्वा आ
हं द्रव जाचेदायी तो. क. षाधा.
गतिनिवृत्तिअ. कवरीचें झाड.
अ. पु.

दधिफलः दधिवरूले यस्य द
धिफलः, दधि सारखें आहं फ
ल जाचें तो. स. कव
रीचें झाड. अ. पु.

दनुजः दनोर्जातः दनुजः, दनु
पासून जो झाला तो. क. जनी
धा. प्रादुर्भावअ. दैत्य. अ. पु.

दंतः दाम्यतीति दंतः, उपशमवि
शिष्ट जी तो. क. दमुधा. उपशम
अ. दांत. उ. पु.

दंतधावनः दंतान्धावयतीति
दंतधावनः, दंतान्तेधुतो जी तो
क. धावुधा. शुद्धादिअ. खेंराचें
झाड. अ. पु.

दंतभागः दंतस्य भागो दंतभा
गः, दंतांचा जो भाग तो. स. ह

तीचा अग्रभाग. अ. पु.

दंतशठः दंतानां शठ इषदंतश
ठः, दंतोला कठोर जी तो. स. क
वरीचें झाड. २ लाहान ईड, नि
वाण. अ. पु.

दंतशठा शठयतीति शठा दंत
नां शठादंत शठा. दंतोला दुःस्वका
रक जी तो. स. चुका. आ. स्त्री.

दंतावलः विग्रहादिदंतीशब्दाप्र
हति. अ. पु.

दंतिका दम्यते; नयादंतिः, सेव
दंतिका. दमन होतें जीणें ती दंति
तीच दंतिका. त. दांती. आ. स्त्री.

दंती प्रशस्तो दंतावस्येति दंती, प्र
शस्त ह्य. विपुल आहेत दांत जा
चें तो. स. हस्ती. न. स.

दंदशूकः दंदश्यत इति दंदशू
कः, पुनः पुनः किंवा अतिशयें
रुखून दंश करितो जी तो. क. दं
शसनाधा. दशनअ. सर्प. अ. पु.

दंभः दम्यते इति दंभः, दंभनाश्रय
जें तें. क. दंभधा. दंभनअ. बारी
क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दंभः दमनं दमः, शांती जी तो. क.
दमुधा. उपशमअ. इंदियाचें दंभ

न. २ मारणें. अ. पु.

दमथः दमनं दमथः. इंद्रिय दम

न जें तो. क. दमुधा. उपशमअ.

इंद्रियांचें दमन. अ. पु.

दमितः विग्रहादिदांतशब्दाप्रमा

णें. जास्वानिग्रहकेला तो. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

दमुनाः दमूनाः दाम्बतीतिद

मुनाः. शांत होतो जो तो. क. दमु

धा. उपशमअ. अग्नि. स्. पु.

दंपती जायाचपतिश्चदंपती. स्त्री

आणि नवरा जें तें. स. नवराअ

णिद्वयको. इ. पु.

दंभः दम्भातिहिनस्सनेनेतिदंभः.

नाश होतो जेणें तो. क. दंभधा. द

भनअ. कपट. अ. पु.

दंभोलिः दंभसिरोधनेअलिः. दं

भोलिः. शत्रूंचा रोध करणासस

मर्थ जो तो. स. इंद्राचें वज्र. इ.

पुलिंगीं.

दम्यः दमितुमहौदम्यः. दमनक

रावयास जो योग्य तो तः काहीं

तारुण्य दशेस आलेका पोवस्त.

अ. पु.

दया दयतेरक्षत्वनयैतिदया. सं

रक्षण होतें जीणें ती. क. दयधा.

रक्षणअ. कृपा. २ कर्कणारस. आ.

स्त्रीलिंगीं.

दयालुः दयतेइतिदयालुः. दया

शील जो तो. क. दयधा. रक्षणअ.

कृपाकू. वि. उ. पु. न. स्त्री.

दयितं दयतेइतिदयितं. प्रीति

उत्पन्न करितें जें तें. क. दयधा.

रक्षणादिअ. इष्ट. २ अियनवरा. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरः दरणंदरतीतिबादरः. भय

किंवा तें करितो जो तो. क. दृधा.

भयअ. भय. २ स्वळगा. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

दरत् दीर्यतेइतिदरत्. विदीर्ण

होइजेत्ये जीती. क. दृधा. विदा

रणअ. स्लेच्छजाति. त. स्त्री.

दरिद्रः दरिद्रातीतिदरिद्रः. दु

र्गतिपावतो जो तो. क. दरिद्राधा.

दुर्गतिअ. निर्धन. अ. पु. न. आ.

स्त्री.

दरी दृणातीतिदरी. विदीर्ण करि

त्ये जीती. क. दृधा. विदारणअ. पर्व

ताची गुहा. इ. स्त्री.

दरुदरः शब्दैः इर्णेदृणातीतिदरुद

रः, शब्दानां कर्णाला पीडा करि
तो जोतो. कृ. दृधा. विदारण
अ. वेडूक. अ. पु.

दर्पकः दर्पयतीतिदर्पकः, गर्व
युक्त करितो जो तोतो. दृत्यादि
पूर्वीच्याशब्दाप्र. घटनस्य काम.
अ. पु.

दर्पणः दर्पयतीतिदर्पणः, उत्तम
दीपन करितो जो तो. कृ. दृपधा.
संदीपनअ. आरसा. अ. पु.

दर्शः दृश्यतेइतिदर्शः, ग्रथितक
रिजेतो जो तो. कृ. दृषधा. ग्रंथ.
अ. दर्श. अ. पु.

दर्शिः दर्शि दृणातीतिदर्शिः,
विदारण करणारी जी तो. कृ. दृ
धा. विदारणअ. सौपाकाची पळी
इ. स्त्री.

दर्शिकरः दर्शिफणेवकरोयस्येति
दर्शिकरः, कृणाचआहे हस्त जा
ना तो. स. सर्प. अ. पु.

दर्शः दृश्येतेसूर्याचंद्रमसावत्रे
तिदर्शः, दिसताहेत सूर्य आणि
चंद्र एकत्र जाचागर्धी तो. कृ. दृ
शिरधा. प्रेक्षणअ. अमावास्या.
अ. पु.

दर्शकः पश्यतीतिदर्शकः, द्वारा
चागर्धी अवलोकन करणारा जो
तो. कृ. दृशिरधा. प्रेक्षणअ. द्वार
पाल. अ. पु.

दर्शनं दर्शोदर्शनं, प्रेक्षण जें तें. दृ
त्यादिपू. श. प्र. पाहणें. अ. न.

दलं दलतितदलं, विदीर्णद्वीतें जें
तें. कृ. दलधा. विदारणअ. पान.
अ. न.

दवः दुनोतीतिदवः, पीडा करितो
जो तो. कृ. दुदुधा. उपतापअ. अ
रण्य. अ. पु.

दविष्टं अत्यंतदूरंदविष्टं, अत्यंत
जें दूरतें. त. फारदूरचें. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

दवीयः दृत्यादिसर्वपूर्वीच्याश. प्र.

दशनः दृश्यतेनेनदशनः, दंष्ट्राच्या
पार होतो जेणेंकरूनतो. कृ. दंशधा.
दशन अ. दान. अ. पु.

दशनवासाः दशनानांवासोवसन
मिवदशनवासाः, दंताळावस्त्रासा
ररवारक्षक जो तो. स. ओद. स. पु.

दशापुरं दशपुराण्यग्रगमनानियस्य
तदृशापुरं, अपरिमित आहेत अग्र
गमनें जाचीं तें. स. क्षुद्रमोथा. अ. न.

दशबलः दशबलानियस्यसः दश

बलः, दाहा आहेत दानादि बलें जा
स तो. स. नास्तिक विशेष. अ. पु.

दशमी दशमोत्तस्थाविशेषोऽस्यस्य

दशमी, दाहावी अवस्था आहे जा
स तो. त. फार हातारा. वि. इ. पु.
ई. स्त्री. इ. न.

दशमीस्थः दशम्यांतिष्ठतीति दश

मीस्थः, दशम अवस्थेचा गयीं राह
तो जो तो. क. षाधा. गति निवृत्ति अ.
अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

दशा दश्यते इति दशा, वस्त्रादिकां

स चिकटून राहणारी जी ती. क.
दंशधा. दशन अ. वस्त्राच्या दशा.
२ बाल्यादिक दशा त्या प्रत्येक.
आ. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्राः संत्यस्यसः दंष्ट्री, दादा

आहेत प्रशस्त जाचा तो. त. डुकर.
इ. पु.

दस्युः दस्यतीति दस्युः, नाश करणा

रा जो तो. क. दसधा. क्षय अ.
चोर. शत्रु. उ. पु.

दस्यो दस्यतः क्षिपत्तोरोगानिति द

स्यो, रोगातें क्षीण करितात जे ते.
क. दसधा. उपक्षय अ. अश्विनी

कुमार. अ. पु.

दहनः दहतीति दहनः, दहन क

रितो जो तो. क. दहधा. भस्मीकर
ण अ. अग्नि. अ. पु.

दाक्षकं दक्षाणां दक्षापत्यां नाम मूत्रे

दाक्षकं. दक्षापत्यां चा जो मूत्रतो.
त. दक्षाच्या अपत्यां चा समुदाय.
अ. न.

दाक्षाथ्यः दक्षते इति दक्षाथ्यः त

स्यायं दक्षाथ्यः, वृद्धिपावणारा जो
तो दक्षाथ्य तत्संबंधीं जो तो. त. गी
धपक्षि. अ. पु.

दाडिमं. दाडिमी दलनं दालः

दालेन निर्वृत्तं दाडिमं, विदलनात् जें
निर्वृत्त ह्. युक्त किंवा उत्सन्न जें
तें. त. दाडिंबीचें झाड. अ. न.

दाडिमपुष्पकः दाडिमपुष्पं यस्य

स दाडिमपुष्पकः, दाडिमस दशा आ
हे पुष्प जाचें तो. स. बोहिच्याचें झाड.
अ. पु.

दाडिंबः दालिंबः विग्रहादिस

र्वदाडिमश. प्र.

दातं दीयते स्य दातं, खंडन करि

जैलें जें तें. क. दापधा. लवन अ. तो
उलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दात्यूहः दातिमारणं ऊहते इति
दात्यूहः, मारणह्य. मरणयानात् तर्क
करणारा जो तो. कृ. ऊहधा. वितर्क
अ. जलकाक. अ. पु.

दात्यूहः दातिर्मरणं ऊहते इति दा
त्यूहः तस्यायं दात्यूहः, मरण तर्क
करणारा तत्संबंधी जो तो. कृ. ऊह
धा. वितर्क. अ. अर्थादिपूचीच्या
शब्दाप्रमाणे.

दात्रे दात्यनेन दात्रे, छेदन करि
जेतें जेणें करून तें. कृ. दाप्रधा.
लवन. अ. इळी. कोयता. अ. न.

दानं दीयते घातिखंडयत्यनेनेति
वादानं, संडितहोतें जेणें तें. कृ.
दुदाप्रधा. दानअ. २ दोधा. अच
खंडनअ. देणें. २ हत्तीचे गंडस्थ
आंतील मदोदक. अ. न.

दानवः दनोरपत्वं दानवः, दनू
जी तीचा जोपुत्र तो. त. दैत्य. अ.
उल्लिंगीं.

दानवारिः दानवानामरिर्दानवा
रिः, दानव ह्य. दैत्य त्यांचा जो
शत्रु तो. स. देव. इ. पु.

दानशौंडः दानेशौंडो दानशौंडः,
दानाचे राशीं जो विस्वात तो. स.

दानशूर. अ. पु.

दांतः दाम्यतिस्मैति दांतः, इंद्रिय
दमन करिना झाला जो तो. कृ. द
मुधा. उपशमअ. तपश्चर्येचा वगैरे
क्लेश सहन करणारा. २ ज्याचे दम
न केले तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दांतिः विग्रहादिसर्वदमथ श. प्र
माणे

दापितः दाम्यतेस्मदापितः, दाना
दिक देववितो जो तो. कृ. दुदाप्र
धा. दानअ. देवविलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

दांभिकः दंभोऽस्यास्तीति दंभिकः,
दंभिक एव दंभिकः, दंभ आहे ज्या
स तो दंभिक. तोच दंभिक. त. मा
यावी कपटी. अ. पु.

दामनी दामेव दामनी, दाम जें ती
चे परी जी ती. दावण ज्यास गुरें
बांधतात ती तर्क. स्त्री.

दाम दीयते इति दाम, पश्यादिकां
चें रक्षण करि जेतें जें तें. कृ. दे. इ.
धा. रक्षणअ. गुरें बांधावयाचें दा
वें. न. न.

दामा घातिस्मा दामा, तुदत्ये जी ती.
कृ. घोधा. अचखंडनअ. दावें. आ. स्त्री.

दामोदरः दामोदरेयस्यसः दामोदरः, यशोदेने बांधलेले आहे दावे उदराचा गर्ई ज्याचा तो. स. विष्णु. अ. पु.

दायादः दायमत्तिइतिदायादः, दायतं भक्षण करितो ह्य. ग्रहणकरितो जो तो. क. अदधा. भक्षण. अ. पु. २ भाउबंध. अ. पु.

दायितः दायतेस्मदायितः, दानादिदेवविला जो तो. क. दयधा. दानादि. अ. देवविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दाराः दारयंतीतिदाराः, विदारणकरणारे जेते. क. दृधा. विदारण. अ. विवाहितबायको. आ. स्त्री.

दारदः दरदिदेशेभवोदारदः, दरददेशाचेठायीं उत्सन्न जो तो. त. विषविशेष. अ. पु.

दारितः दीर्यतेस्मदारितः, विदारणकरिजेला जो तो. क. दृधा. विदारण. अ. विदारणकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दारु दीर्यतेनदारु, भेदिजेतें जेंतें क. दृधा. विदारण. अ. लांकूड. २ देवदारु. उ. न.

दारुणां दरतिचिन्मितिदारुणां, चिन्मतें भिचवितें जें तें. क. दृधा. भय. अ. भयानकरस. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दारुहरिद्रा दारुश्चासौहरिद्राचदारुहरिद्रा, विदीर्ण होणारी जी हरिद्राती. स. दारुहळद. आ. स्त्री.

दारुहस्तकः हस्तइवप्रतिकृतिहस्तकः, दारुणांहस्तकोदारुहस्तकः, काष्ठाची हस्तासारिखी जी प्रतिमाती. स. दर्वाविशेष. उवळा. अ. पु.

दार्वाघातः दारुआहंतीतिदार्वाघातः, काष्ठाचा नाश करणारा जो तो. क. हनधा. हिंसा. अ. सतारपक्षी. अ. पु.

दार्विका दार्वीवदारुहरिद्रेवदार्विका, दारुहळदी सारखी जी ती. त. पाथरी. आ. स्त्री.

दार्वी दीर्यतेइतिदार्वी, विदीर्ण होइजेत्ये जी ती. क. दृधा. विदारण. अ. दारुहळद. ई. स्त्री.

दावः विग्रहादिदवशाब्दाप्रमाणे वणवा. अ. पु.

दाविकं देविकायांभवदाविकं, देविकानदीचेठायीं उत्सन्न जें तें. देविकानदीचेठायीं झालेली. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

दाशः दशत्यस्यैवमस्यान्दाशोतीति वादाश, दृष्यादिदेतो जी कारणों तो किंवा मत्स्य मारतो. जी तो. क. दा शृधा. शनादिभ. मत्स्य मारणारा को ली. २ चाकर. अ. पु.

दाशापुरं दाशान्कैवर्तान्पिपतीति दाशापुर, कैवर्तानें पालन करितें जें तें. क. शृधा. पालनादिभ. जल् मुस्ता. अ. न.

दासः दंसयतेइतिदासः, अवलो कन करितो जी तो. क. दसिधा. अ वलोकनअ. चाकर. अ. पु.

दासी दस्यतीतिदासी, उपक्षीण होखे जी ती. क. दसूधा. उपक्षयअ. निळा कोरंदा. २ कुकबीण. इ. स्त्री.

दासीसभं दास्याःसभादासीसभं दासिसंबंधि जी सभा तें. स. दासीं चा समुदाय. अ. न.

दासेयः दास्याअपत्यंदासेयः, दा सीचा जी पुत्र ती. त. चाकर. अ. पु.

दासेरः विग्रहादिसर्वदासेयश. प्र. दिक्. प्राचीयंदक्षिणेयमितिरिज्ञतीतिदिक्, ही प्राची ही दक्षिण याप्रमाणें ब

वहार पाविजेखे जी ती. क. दिशाधा.

अतिसर्जनअ. दिशा. श. स्त्री.

दिगंबरः दिनेवृद्धं बरमस्यदिगंबरः, दिशाच आहे वस्त्र जास तों. स. नागवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दिग्धः दिद्यतेस्यदिग्धः, लिप्त क रिजेला जातो जी तो. क. दिहधा. उ पचयअ. लिप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ विषानें जी लिप्त बाण तो. अ. पु.

दिते विग्रहादिदातश. प्र. तोडलेला. दि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दितिस्कृतः दितेःस्कृतोदितिस्कृतः, दितोचा जी पुत्र तो. स. दैत्य. अ. पु.

दिधिषुः दिधिषूः दधातिपापंदि धिषुः, पहिल्यानें एकापुरुषाशीं वि वाह करून पुनः दुसऱ्याशीं विवाह

करणारी जी स्त्री ती. व. तिचा नव रा. क. दुधाशृधा. धारणादिभ.

गांधर्व विवाहित जी स्त्री व गांधर्व विवाहित स्त्रीचा नवरा. उ. २ ऊ.

स्त्रीलिंगीं व पुह्लिंगीं. २ स्त्रीलिंगीं व याविषयीं मनु आपल्या स्मृतींत ब

णतो धि. ज्येष्ठकन्या अविवाहित अ सतां ज्याकनिष्ठ कन्येचा विवाह के ला ती कनिष्ठ कन्या असें सांगित

कें आहे.

दिनं तमोद्यतीतिदिनं, तमार्तेना
श करितें जें तें. कृ. दोषा. अवसं
उनअ. दिवस. अ. न.

दिनांतः दिनस्य अंतः दिनांतः,
दिवसाचा जो अंत ह्या समाप्ति तो.
स. संभ्राकाळ. अ. पु.

द्यौः दीव्यंत्यस्याभितिद्यौः देव की
डा करितात जीचाठायीं ती. कृ. दि
वुधा. कीडादिकअ. स्वर्ग. २ आ
काश. ओ. स्त्री.

दिवसः दीव्यंतिदेवा अत्रेतिदि
वसः, कीडाकिंवा व्यवहार करि
तातदेव जाचेठायीं ती. कृ. दिवु
धा. कीडादिकअ. सूर्योदयापासू
न सूर्यास्तापर्यंत जो काळ तो. अ.
पु. न.

दिवस्पतिः दिवः पतिः दिवस्प
तिः. स्वर्गाचा जो पति तो. स. इं
द्र. इ. पु.

दिवा दीव्यंत्यत्रेतिदिवा, व्यापृत
ह्या अवतून होतो जन जाचेठायीं
ती. कृ. दिवुधा. कीडादिकअ. दि
वसाचेठायीं ह्या अर्थीं अच्य.

दिवाकरः दिवादिनं करोतीति

दिवाकरः, दिवसातें करिजे जो.
तो. कृ. कृ. उधा. करणअ. सूर्य.
अ. पु.

दिवाकीर्तिः दिवाकीर्तिर्यस्यसः
दिवाकीर्तिः, दिवसाचेठायीं आहे
कीर्ती जाची तो. स. न. स्त्री. २ चां
काळ जाति. इ. पु.

दिविषद् दिविसीदंतीतिदिविष
त्, स्वर्गाचेठायीं सहतो जो तो. कृ.
षडूधा. विशरणादिकअ. देव. दृ.
पुल्लिंगीं.

दिवोकाः दिवोकाः दिवमो
कोयस्यसः दिवोकाः, स्वर्ग आहे
स्थान जाचें ती. स. देव. २ चातक
पक्षि. स. पु.

दिश्यं दिशिप्रवदिश्यं, दिशाचा
ठायीं जें उत्पन्न तें. त. दिशांचेठ
यां संलिला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दिष्टुः दिशान्तिदिश्यतेस्म इतिवादि
ष्टः, क्षणोक्षणं भिन्न अशा
बाल्या दृवस्थीतें देती जो ती.
अथवा शुभाशुभा हेइजे तें जें
तें. कृ. दिशधा. आनिर्जनअ.
देव. प्राक्तन. ३ काल. अ.
पु. न.

दिष्टांतः दिष्टस्यांतोदिष्टांतः, देवा
नी जी समाप्ति ती. त. मरण. अ. पु.

दिष्ट्या दिशं स्थायति इति दिष्ट्या,
आनंदार्थं रक्षक. जें तें. ह. ह्येधा.
शब्द संघात अ. आनंदार्थी. उ.
दिष्ट्याते दर्शनं जातं. अच्य.

दीक्षितः दीक्षासंजाता स्वस्य दी
क्षितः, दीक्षासंजात ह्य. शाली ओहे जा
स तो. त. जाणें सोमयज्ञ केला तो
अ. पु.

दीदिविः दीब्यंत्यनेन दीदिविः,
श्लेष्णादिकरितात जेणें करून तो.
ह. दिवुधा. कीडा अ. अन्न. इ. पु.

दीधितिः दीधीते दीयते सा दीधि
तिः, देदीप्यमान होत्ये जी ती. ह.
दिधीडुधा. दीम्यादि अ. किरण. इ.
पु. स्त्री.

दीनः दीयते स्पदीनः, नाश पावि
जे तो जी तें. ह. दीडुधा. क्षय अ.
दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीपः दीपयतीति दीपः, गृहादि
काप्रत दीप्ति मत् करितो जी तो. ह.
दीपीधा. दीप्ति अर्थ. दिवा अ. पु.

दीपकः दीपयतीति दीपकः, प्र
काशित करितो जी तो. ह. दीपीधा.

दीप्ति अ. अजमोदा ह्य. आंबा. २
मोराची शोडी. ३ प्रकाश. अ. पु.

दीप्तिः दीप्यते सा दीप्तिः, दीपित
होत्ये जी ती. ह. दीपीधा. दीप्ति अ.
दिवे कांति. इ. स्त्री.

दीप्यः दिपे दीपने साधु दीप्यः दी
पन ह्य. प्रकाशन किंवा पानन यावि
षयी जो साधु तो. त. मोर शेंडा. अ. पु.

दीर्घं दृणातीति दीर्घं, विदीर्णक
रितें जें तें. ह. दृधा. विदारण अ.
लांब. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीर्घकोशिका दीर्घकोशातक्या
कारत्वा दीर्घकोशः, तन्नमयं शरी
रं यस्यासा दीर्घकोशिका, दीर्घाका
रते मुळें कोशमय शरीर आहे जीचें
ती. जकू मारखा एक जलचर वि
शेष. आ. स्त्री.

दीर्घदर्शी दीर्घपश्यतीति दीर्घदर्शी.
लांब पाहाणारा जी तो. ह. दृशिरधा.
प्रेक्षण अ. पंडित. न. पु.

दीर्घपृष्ठः दीर्घपृष्ठं यस्य दीर्घपृष्ठः,
दीर्घ आहे पृष्ठभाग जाचा तो. स.
सर्प. अ. पु.

दीर्घवृंतः दीर्घवृंतमस्येति दीर्घ
वृंतः, लांब आहे प्रसव बंधन अ.

चें तो. स. दिव्याचें झाड. अ. प.
दीर्घसूत्रः दीर्घसूत्रंयस्यदीर्घ
 सूत्रः, दीर्घआहेसूत्र ह्य. कार
 णजाचें तो. स. आळशी. वि. अ.
 प. न. आ. स्त्री.

दीर्घिका दीर्घेवदीर्घिका, लांब
 जी ती. ज्याविहिरीस आंत उतर-
 ण्यास पायच्या असतात ती विही
 र. आ. स्त्री.

दुःखं दुःखानिस्वानिइंद्रियाणि
 यस्मिन्निदुःखं, विद्वन्आहेत इं
 द्रियें जाचेंदायीं तें. स. मनासजी
 पीडा तें. अ. न.

दुष्प्रधर्षिणी दुःखेनप्रघृष्यतइ
 तिदुष्प्रधर्षिणी, दुःखानें संपादि
 जेत्ये जी ती. क. धृषुधा. प्रसहन
 अ. रानवांगी ह्य. डोरलीवांगी. ई.
 स्त्री.

दुःषमं दुष्टेसमप्रवेतिदुःषमं. दु
 ष्ट आहेसम ह्य. समता जाचेंदा
 यीं तें. स. निरायीं अर्थः

दुःस्पर्शः दुःखेनस्पृशतीतिदुः
 स्पर्शः, दुःखानें स्पृष्ट होतो जो
 तो. क. स्पृशधा. स्पर्शअ. धमा
 सा. अ. पु.

दुःस्पर्शा दुःखेनस्पृष्टमशक्या
 दुःस्पर्शा, दुःखानें स्पर्श करण्या
 सजी अशक्य ती. धा. पू. प्र. इं
 गणी. आ. स्त्री.

दुकूलं दुष्टंकूलतीतिदुकूलं, दुष्ट
 शरीरावयवातें आच्छादन करितें
 जें तें. क. कूलधा. अवरणअ. पा
 दांववस्त्र. अ. न.

दुग्धं दुत्यतेस्यदुग्धं, दोहन करि
 जेलें जें तें. क. दुग्धा. प्रपूरणअ.
 दूध. अ. न.

दुग्धिका दुग्धमस्त्रस्याः दुग्धिका,
 दुग्धसदृशा आहे चीक जोस ती.
 त. दुधि. आ. स्त्री.

दुद्रुमः दुष्टोद्रुमः दुद्रुमः, दुष्टजो
 रुम ह्य. दृक्ष तो. स. हिरवाकांदा.
 अ. पु.

दुंदुभिः दुंदुइतिशब्देनउभातीति
 दुंदुभिः, दुंदुयाप्रकारें करून श
 ब्द करितो जो तो. क. उभधा. पूर
 णअ. जेरीवाद्य. २ सूर्याचासार
 थि. अरुण. ३ दैत्यविशेष. उ. पु.

दुरध्वा दुष्टोधादुरध्वा, दुष्टजो
 मार्ग तो. स. दुष्टमार्ग. नांत. पु
 ल्लिंगीं.

दुरालभा दुःस्वेनलभ्यतइतिदु
रालभा, दुःस्वाने प्राप्त होइजे
स्वे जी ती. कृ. दुलभषधा. प्रा
प्तिअ. धर्मासा. आ. स्त्री.

दुरितं दुष्टंइतंगमनमनेनेति
दुरितं, दुष्ट आहे गमन जेणेक
रून तें. स. पातक ह्य. पाप.
अ. न.

दुरोदरः दुष्टमासमंतादुरम
स्यदुरोदरः, दुष्ट आहे आसमं
तात् उदर जाचें तो. स. निर्जाति
पदार्थांनीं खेळणारा. २ प्रतिज्ञा
पूर्वक अवहारी प्रतिज्ञे प्रमाणें जें
द्रव्यादिक घ्यावयाचें तें. अ. पु.

दुर्गतः दुष्टंगतमस्यदुर्गतः, दुष्ट
आहे गमन जाचें तो. स. दरिद्री.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ दुर्गे-
धियुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्गतिः दुष्टगतिरितिदुर्गतिः, दु
ष्ट वा प्रकारचीजी गती ती. स. नरक.
इ. स्त्री.

दुर्गंधः दुर्दुष्टोगंधीयस्यदुर्गंधः, दु
ष्ट गंध आहे जास तो. स. अविष्टगंध.
अ. पु.

दुर्गसंचरः दुर्गेचदुर्गेवासंचरोदुर्गसं

चरः, दुर्गदेशीचें जें क्रमणमतो. स.
वाईट मार्ग. २ वाईट मार्गाचेटाचीं
संचार. अ. पु.

दुर्गा दुःस्वेनगम्यतेप्राप्यतइतिदुर्गा
दुःस्वाने प्राप्त होइजेस्वे जी ती. कृ.
गम्लृधा. गतिअ. पार्वती. आ. स्त्री.

दुर्जनः दुष्टोजनोदुर्जनः, दुष्टजो
जन तो. स. दुष्टजन. २ एकविका
णीं भिकालेल्यांचें दैध करणारा. अ.
पुल्लिगीं.

दुर्दिनं दुष्टदिनंदुर्दिनं, मेघानं दु
ष्ट ह्य. अंधः कारयुक्त केले जें दिन तें
स. मेघानें आच्छादित दिवस आ
णि रात्रि अशी असेल तर ती हि.
अ. न.

दुर्नामकं दुष्टनामयस्यतदुर्नाम
कं, दुष्ट आहे नाम जाचें तो. स. सू
ळ व्याधीचाराग. अ. पु.

दुर्नामा दुष्टोनामोनमनंयस्याः सा
दुर्नामा, दुष्ट आहे नमन जाचें तो.
स. जळ सार रवा एक जळचर विसां
ष. न. न.

दुर्बलः दुष्टबलंयस्यदुर्बलः, अ
ल्प आहे बल जाचें तो. स. अशक्त.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मनाः दुःस्थितमनोयस्यदुर्मनाः, दुःस्थित आहे मन जाचें तो. स. ज्याचें चित्त व्याकुळ झालें तो. वि. स. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मुखः दुर्निर्दितासुरस्यदुर्मुखः निर्दिता आहे मुख जाचें तो. स. तों डाळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्वर्णः दुष्टवर्णोयस्यदुर्वर्णः, दुष्ट आहे वर्ण जाचा तें. स. रूपें अ. न. पुंसक.

दुर्विधः दुस्त्वाविधाप्रकारः समृद्धिर्वायस्यसदुर्विधः, दुष्ट आहे प्रकार किंवा समृद्धि जाची तो. स. निर्धन. अ. पु.

दुर्दत्तः दुष्टदत्तयस्यदुर्दत्तः, दुष्ट आहे दत्त जाचें तो. स. शत्रु. द. पु.

दुली जलं दोलयतीतिदुली, जला तें उत्क्षेपण करित्ये जीती. कृ. दु. लधा. उत्क्षेपण अ. चोर ओवा. ई. स्त्री.

दुश्च्यवनः दुःस्वेनदुष्टेषुवाच्यव नयस्यसः दुश्च्यवनः, दुःस्वानें अथ वा दुष्टाचोनाशीं आहे च्यवन ह्य. पतन जाचें ता. स. ईद्र. अ. पु.

दुष्कृतं दुष्टकृतंकरणमितिदुष्क

तं. दुष्ट जें कृत ह्य. करणें तें. स. पातक. अ. न.

दुष्टु दुस्थानंदुष्टु, दुःस्थान ह्य. दुष्ट स्थितीनें राहणारें जें तें. कृ. षाधा. गतिनिवृत्ति अ. निंदा या अर्थी अव्य. उ. दुष्टुखलत्वं.

दुष्पत्रः दुष्टानिपत्राण्यस्यदुष्पत्रः दुष्ट ह्य. तीक्ष्ण आहेत पत्रें जाचीं तो. स. चोर ओवा. अ. पु.

दुःस्थः दुःस्वेनतिष्ठतीतिदुःस्थः, दुःस्वानें राहतो जो तो. कृ. षाधा. गतिनिवृत्ति अ. निर्धन. अ. पु.

दुहिता दोग्धीतिदुहिता, पूरण करणारी जीती. कृ. दुहधा. पूरण अ. कन्या. आ. स्त्री.

दूतः दवतीतिदूतः, गमन करणारा जो तो. कृ. दुधा. गति अ. निरोपसांगणारा. अ. पु.

दूती दवतीतिदूतिः, गमन करणारी जीती. कृ. दुधा. गति अ. दूतकर्म करणारी. ई. स्त्री.

दूत्यं दूतस्यभावः कर्मवादूत्यं, दूताचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. दूताचें कर्म किंवा भाव. अ. न.

दूनः दुयतेभ्यदूनः, संतप करितेला

जीतो. क. दुदुधा. उपताप आ. सं
तम. ह्य. नापविलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

दूरं दुरवेन ईयते दूरं. दुःस्वाने प्रा
म होतं जेतं. क. इणधा. गति अ.
चवहित ह्य. लांच. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

दूरदर्शी दूरं पश्यतीति दूरदर्शी. दू
र पाहणारा जीतो. क. दृशिरधा. प्रे
क्षण अ. पांडित. इन्. पु.

दूर्वा दूर्वते दूर्वा. दुरित करिजे
त्ये जीती. क. दुर्वीधा. हिंसा अ.
हारकी गवत. आ. स्त्री.

दूर्घ दूर्घयितुं योग्यं दूर्घं. विकार
करण्यास योग्य जेतं. क. दुर्घ
धा. वैकृत्य अ. वस्त्राचें घर ह्य. तं
बू. अ. न.

दूर्षिका दूर्षयतीति दूर्षिका. नेत्रां
स दूर्षण करणारी जीती. क. दुष्
धा. वैकृत्य अ. नेत्रांतील पू. आ.
स्त्री.

दूर्ष्या दूर्ष्यते अनया दूर्ष्या. विकृ
त होतो. जीणें करून ती. क. दुष्धा.
वैकृत्य अ. हत्तीच्या मध्ये बोधण्या
चा एक राजु विशेष. आ. स्त्री.

दृढः अतिशयेन बलवान् इति दृढः.
अत्यंत जो बलवान किंवा स्थूल
तो. क. दृढधा. हृदि अ. शक्त.
स्थूल. ३ काठिण्ययुक्त. अतिश
यार्थी अत्य. २ अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृढसंधिः दृढः संधिः संधानमस्य दृ
ढसंधिः. दृढ आहे संधान जाचें तो.
स. घट्टमिळालेला, खांधलेला. वि.
इ. पु. स्त्री. न.

दृतिः द्रियते इति दृतिः. आहत होत्ये
जीती. क. दृडुधा. आदर अ. चाम
ड्याची परवाल. २ चामड्याचा भाता.
इ. स्त्री.

दृक् पश्यत्यनेनेति दृक्. अवलोक
न करिजेतें जणें करून ती. क. दृशि
र्धा. प्रेक्षण अ. नेत्र. २ बुद्धि. ३ भा
हाणें. ४ पाहणारा. श. स्त्री.

दृषत् दृणातीति दृषत्. विदारण हो
तो जीतो. क. दृधा. विदारण अ. द
गड. दू. पु.

दृष्टं दृश्यते स्पृष्टं. अवलोकन करि
जेलें जेतें. क. दृशिरधा. प्रेक्षण अ.
पाहितें लें. २ चौरादिकां पासून जें
भय तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृष्टरजा दृष्टं रजोत्तमा दृष्टरजा. पा

द्विले आहे रज जीणे ती. स. जीस
प्रथम ऋतु प्राप्त झाला ती स्त्री. स.
स्त्री.

दृष्टांत: दृष्टोऽंतोयस्यसदृष्टांतः,
दृष्ट आहे अंत जाचा तो. स. निदर्श
न. अ. पु.

दृष्टि: पश्यत्यनयादृष्टिः, अवलोक
न करिजे तें जीणे ती. कृ. दृशिशुभा
प्रेक्षण अ. नेत्रः २ ज्ञानः ३ पाहणे ३.
स्त्री.

देव: दीच्यतीतिदेवः, प्रकाश मान हो
तो जो तो. कृ. दिवुधा. कीडादि अ.
इश्वर. २ राजा. अ. पु.

देवकुसुमं देवयोग्यकुसुमं देवकु
सुमं, देवयोग्य जें कुसुम तें. स.
लवंग. अ. न.

देवकीनंदनः देवस्थानंदनो देव
कीनंदनः, देवकीचा जो पुत्र तो.
स. विष्णु. अ. पु.

देवस्वातकं देवेन स्वातं देवस्वा
तं तदेव देवस्वातकं, देवनिर्मित
जें स्वात तें देवस्वात तेंच देवस्वा
तकं. त. फार काळचें तळें. अ. न.

देवछंदः देवैः उच्यते देवछंदः,
देवांनीं स्वीकार करिजे तो जो तो.

कृ. छदिधा. संवरण अ. शंभर स
रांचा मुक्ताहार. अ. पु.

देवजग्धकं देवैरद्यते स्म देवजग्ध
तं दे देवजग्धकं, देवांनीं भक्षिजे
तो जो तो. देवजग्ध तेंच देवजग्धक
त. रोहिस गवत. अ. न.

देवता देव एव देवता, देव जो तीच
देवता. न. देव. आ. स्त्री.

देवताडः देवीमोद्विचंताडयतीति दे
वताडः, उच्चत्वानें हर्षिंद्रिय पीडा
कारक जो तो. कृ. तडधा. आघात
अ. देवताली वृक्ष. अ. पु.

देवत्वं देवस्य भावो देवत्वं, देवा
ची जो भाव त्या प्रकाशा तें. त. देव
भाव. अ. न.

देवयज्ञः देवानां यज्ञो देवयज्ञः, दे
वसंबंधी जो यज्ञ तो. स. वैश्वदेवां
ग जो होम तो. अ. पु.

देवश्रद्धः देवानंचतीति देवश्रद्धः,
देवपूजा करितो जो तो. कृ. अंचुधा
पूजादि अ. जो देवाची पूजा करितो
तो. किंवा देवाला जाणतो जो तो. वि
चू. पु. न. ई. स्त्री.

देवयोनयः देवाद्योनिर्येषां ने देव
योनयः, देव आदेन उत्पत्ति कारण

जांचि ते स. घृतादिक. इ. पु.
देवनः दीव्यत्वेन देवनः, कीडा
 करितो जेणें करून तो. कृ. दिवुधा.
 कीडा अ. स्वेच्छण्याचें साधन फांसा.
 अ. पु. २ स्वेच्छ. ३ जिंकण्याची इच्छा
 अ. न.

देववल्लभः देवानां वल्लभः देववल्ल
 भः, देवांना जो वल्लभ ह्या प्रियतो.
 स. उंडुणीचें झाड. अ. पु.

देवभूयं देवस्य भावो देवभूयं, देवां
 ना जो भाव ह्या प्रकारतें. कृ. श्रुधा.
 भवन अ. देवभाव ह्या देवत्व. अ. न.

देवमातृकः देवोमातायस्य देव
 मातृकः, देव आहे माता ह्या मा
 तृत्व्य पोषक जास तो. स. ज्या दे
 शीं पर्जन्यानेंच धान्य पिकतें तो
 देश. अ. पु.

देवरः देवते इति देवरः, देवन ह्या
 कीडा करितो जो तो. कृ. देवुधा. दे
 वन अ. नवन्याचा कनिष्ठबंधु. अ.
 पुल्लिंगी.

देवलः देवांलातीति देवलः, देवस्य
 ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा.
 आदान अ. गुरु. अ. पु.

देवसभा देवांसंघादेवसभा, देवांनी

जी सभाती. स. देवांची सभा.
 आ. स्त्री.

देवसायुज्यं देवस्य सायुज्यं देव
 सायुज्यं, देवाचें जें सायुज्य तें. स.
 देवत्व ह्या देवभाव. अ. न.

देवाजीवः देवो जीवो यस्य देवाजी
 वः, देव आहे जीविका जाची तो.
 स. गुरव. अ. पु.

देवाजीवी देवैराजीवितुं शीलम
 स्य देवाजीवी, देवांचा योगानें जी
 वन पावणारा जो तो. कृ. जीवधा.
 प्राणन अ. गुरव. न. पु.

देवी दीव्यतीति देवी, प्रकाशित हो
 त्ये जीती. कृ. दिवुधा. कांत्यादि अ.
 पट्टाभिषिक्त राजाची जी स्त्री ती. २
 सुरवेळ. ३ पिंडिका नावाची वेळ.
 ४ देवता. ई. स्त्री.

देशः दिशत्यस्मिन्निदेशः, रा
 नादि करितात जाचेबाबीं तो. कृ. दि
 शधा. अतिसर्जन अ. ग्राम समुदा
 य. अ. पु.

देशरूपं देशान्देशः देशोरूपं य
 स्य तत् देशरूपं, अतिसर्जन ह्या
 नीतीनें वर्तून तें आहे रूप जाचें तो.
 सप्तसृति. नाति. ह्यामाय.

अ. न.

देहः दिव्यते इति देहः, इन्द्रो पावि
ज्रेतो जो तो कृ. दिहधा. उपचय अ.
शरीर. अ. पु. न.

देहली देहनं देहः देहं लातीति देह
ली, देहन ह्य. गोमयाद्युपलेपनत्वा
तं प्राप्त होत्ये जी ती. कृ. लाधा. आ
दान अ. घराच्या दाराचा स्वालचा
भाग. उंबर. ई. स्त्री.

दैतेयः दैत्यः दितेरपत्यं दैतेयः
द्वितीचें जें अपत्य तो. त. दानव. अ.
पुल्लिंगी.

दैत्यगुरुः दैत्यानां गुरु दैत्यगुरुः,
दैत्यांचा जो गुरु ह्य. उपदेष्टा तो. स.
शुक्राचार्य. उ. पु.

दैत्यारिः दैत्यानाम रि दैत्यारिः, दै
त्यांचा जो शत्रु तो. स. विष्णु. उ. पु.

दैत्या दितेरियं दैत्या, दितिसंबंधी
जी ती. त. तालीसपत्र. आ. स्त्री.

दैर्घ्यं दीर्घस्य भावो दैर्घ्यं, दीर्घांचा
जो भाव तें त. लांब. अ. न.

दैवं देवाद्यगतं देवानामिदं वा दैवं,
देवापासून प्राप्त जें तें. किंवा देवसं
बंधीं जें तें. त. प्राक्तन. अ. न.

दैवज्ञः दैवं ज्ञात्रीति दैवज्ञः, प्रा

कृतशुभाशुभ कर्म जाणणारा जो.
तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. जो
शी. अ. पु.

दैवज्ञा दैवं शुभाशुभं जानाति दैव
ज्ञा, शुभाशुभ जाणणारी जी ती. कृ.
ज्ञाधा. अबोधन अ. शुभाशुभ जा
णणारी बायको. आ. स्त्री.

दैवतः देव एव देवता देवतैव दैवतं,
देवच देवता देवता जी तीच दैवत.
देव. अ. पु. न.

दोला दोलयतीति दोला, उत्सिप्त
करणारी जी ती. कृ. दुलधा. उत्सोप
अ. नीळ. २ हिंडोला. आ. स्त्री.

दोषज्ञः दोषं जानातीति दोषज्ञः,
दोषातें जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा.
अबोधन अ. विद्वान्. २ वैद्य. अ.
पुल्लिंगी.

दोषा दुष्यंत्यत्रेति दोषा, निद्रेनें रि
कृत होतात जाचे गूणीं ती. कृ. दुष
धा. वैकृत्य अ. बाहु. आ. स्त्री. २
रात्रीचा गयीं या अर्थीं अव्य.

दोषैकदृक् दोषेण काही दृश्यस्य
दोषैकदृक्, दोषाचे गयीं मुख्य
आहे दृष्टी जाची तो. स. दोषया
च पाहणारा. उ. पु.

दो: दम्पतेभ्यनेनदोः, शांतिपाव
तो जेणें करून तो. क. दमुधा. उ
पशमअ. बाहु. म. पु.

दोहदं दोग्धिअनेनदोहदं, प्रपूर
रण होतें जेणें तें क. दुहधा. प्रपूर
णअ. गर्भिणीमनोरथ. अ. न.

दोहदवती दोहदः गर्भिण्यभि
लाषोस्त्यस्याइतिदोहदवती, गर्भि
ण्यभिलाष आहे जीस ती. त. प
दार्थीविषयीची इच्छा करणारी
गरोदर बायको. ई. स्त्री.

दौकुलः दूकूलेनवेष्टितोदौकुलः,
दूकूलवस्त्रानीं जी वेष्टितो. त. प
दृवस्त्रानेनवेष्टित जो तो. त. पद्व
स्त्रानेन वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

दौत्यं दूतस्यकर्मभावोवादौत्यं, दू
तान्चा जी भाव किंवा कर्म तें. त.
दूतानेन कर्म किंवा दूतत्व. अ. न.

द्युतिः द्योततेद्युतिः, प्रकाशन
जीती. क. द्युतधा. दीप्तिअ. शो
भा. इ. स्त्री.

द्युमणिः दिवोमणिरिवद्युमणिः,
आकाशालामण्याप्रमाणे जी तो.
स. सूर्य. इ. पु.

द्युम्नं दिवमनतिद्युम्न, स्वर्गप्रत
अभ्यस्त जें तें. क. म्नाधा. अभ्या
सअ. द्रव्य, धन. अ. न.

द्युतः देवनंद्युतः, अक्षक्रीडाजी
तो. क. दिवुधा. क्रीडाअ. अप्राणि
करणक क्रीडा, निजीव पदार्थांचा
स्वरु. अ. पु. न.

द्युतकारकः द्युतस्प्रकारकोद्युत
कारकः, द्युत करवितो जो तो. स.
द्युत करविणारा. अ. पु.

द्युतरुत् द्युतं करोतीतिद्युतरुत्,
द्युतातें कारतो जो तो. क. कज्जधा.
करणअ. द्युत करणारा. त. पु.

द्यौः द्योतंतेदेवास्याभितिद्यौः, प्रका
शमानहोताहेत देव जीचेवाचींती.
क. द्युतधा. दीप्तिअ. स्वर्ग. २आ
काश. ओ. स्त्री.

द्योतः द्योतनं द्योतः, प्रकाशनजें
तें. क. द्युतधा. दीप्तिअ. सूर्याची
प्रभा. अ. पु.

द्रुष्यं दृष्यतेअनेनद्रुष्यं, हर्षपावि
जेती जेणें करून तें. क. दृषधा.
हर्षादिअ. पातबदहीं. अ. पु. न.

द्रवः द्रवणंद्रवः, अर्थः प्रद्रावशब्दा
प्रमाणे. द्रवत्वयुक्त. २ क्रीडा. २

पलायन. अ. पु.

द्रवती द्रवतीतिद्रवती, स्वत्ये जीती. कृ. दुधा. गतिअ. उंदीर कानी. इ. स्त्री.

द्रविणं द्रवत्यनेनद्रविणं, जान्वा योगानं गमन करती तें. कृ. दुधा. गतिअ. पराक्रम. २ धन. ३ सोने ४ सामर्थ्य. अ. न.

द्रव्यं द्रवित्द्रव्यं, वृक्षासारखें वा हणारें जें तें. त. धन. २ सत्व. ३ रूपरसादिक. गुणाचे जे आश्रय ते प्रत्येक. अ. न.

द्राक् द्रातीतिद्राक्, झिटित्यर्थगा मां जें तें. कृ. द्राधा. कुस्मितगति अ. शीघ्राधीं अच्य.

द्राक्षा द्रावतइतिद्राक्षा, संतुष्ट करित्ये जीती. कृ. द्रावृधा. पर्या स्याद्यर्थ. द्राक्षांची वेल. आ. स्त्री.

द्राघिष्ठः अतिशयेन दीर्घो द्राघिष्ठः, असंत जो दीर्घ तो. त. अ. तिदीर्घ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्राविडकः द्रविडदेशे जातः द्राविडः, सएव द्राविडकः, द्रविड देशाचे वायीं झाला जो तो द्राविड तोच द्राविडक. त. कचर. अ. पु.

द्रुः द्रवत्यूर्ध्वमिति द्रुः, उच्च गमन कः रितो जो तो. कृ. दुधा. गतिअ. वृक्ष. उ. पु.

द्रुकिलिमं किलतीति किलिमं, द्रु रत्तत्किलिमंच द्रुकिलिमं, श्वेतव र्णवृक्षरूप जें तें. अ. देवदारु वृक्ष. अ. न.

द्रुघणः द्रुघनः द्रुर्वक्षोहन्य तेनेन द्रुघणः, वृक्षनाश करिजेतो जेणेकरून तो. कृ. हनधा. हिंसादि अ. ब्रह्मदेव. २ मुद्गल. अ. पु.

द्रुणः द्रुणतीति द्रुणः, हिंसा करि तो जो तो. कृ. द्रुणधा. हिंसा अ. विंचू. अ. पु.

द्रुणिः द्रुणी द्रुणतीति द्रुणिः, ज ल गमनाश्रय जीती. कृ. द्रुणधा. ग त्यादि अ. द्रोणी. इ. २ ई. स्त्री.

द्रुतं द्रवतीति द्रव नं वा द्रुतं, शीघ्र गमन करितें अथवा द्रवण जें तें. कृ. दुधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न. २ द्रवीभूत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्रुमः द्रोर्वृक्षस्यावयवः शारवा अ स्थस्येति द्रुमः, शारवा आहे जास तो. त. वृक्ष. अ. पु.

द्रुमामयः द्रुमाणा मामयो द्रुमाय

मयः, वृक्षाञ्चाजो रोगतो. स. ला
ख. अ. पु.

द्रुमोत्पलः द्रुमेउत्पलाकारंपुष्पं

स्यद्रुमोत्पलः, वृक्षामध्येउत्पलाकृ
ति आहे पुष्प जाचें तो. स. पांगारा
वृक्ष. अ. पु.

द्रुवयं द्रोरिकारोद्रुवयं, वृक्षाञ्चाजो
विकारतें. त. प्रमाण. अ. न.

द्रुहिणः द्रुत्यतिदुष्टेभ्यइतिद्रुहिणः
दुष्टोकारणेंद्रोह करितो जोतो. क.

द्रुहधा. जिघांसाअ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

द्रोणः द्रवतीतिद्रोणः, गमन करितो
जोतो. क. दुधा. गतिअ. डोमकाव
ळा. २ द्रोणाचार्य. ३ विंचू. ४ अद
मणी. अ. पु.

द्रोणकाकः द्रुणतीतिद्रोणः, द्रो
णश्चासौकाकश्चद्रोणकाकः, हिंसा
करणाराअसाजो काक तो. स. डो
मकावळा. अ. पु.

द्रोणक्षीरा द्रोणपरिमितक्षीरं
स्थाः साद्रोणक्षीरा, द्रोणपरिमि
त आहे दूध जीस ती. स. द्रोणप
रिमितदूध देणारी गाय वर्गेरे. -
आ. स्त्री.

द्रोणदग्धा द्रोणंदोषीतिद्रोण

दुधा, द्रोणपरिमितदुग्धदेखेजी
ती. क. दुहधा. प्रपूरणअ. अर्घा
दिपू.

द्रोणिः द्रोणी द्रवत्यत्रजलमि
तिद्रोणी, द्रवतीतिद्रोणीतिवा,
गमन करितेंजल जीचेगथां किं
वा गमन करित्येजीती. क. दुधा. गति
अ. टोंकी स्त्रीक. १ दोनघूर्ण. इ. २ ई. स्त्री.

द्रोहचिंतनं द्रोहस्यचिंतनं द्रो
हचिंतनं, शत्रुवैराचें जें चिंतन.

ह्य. शत्रुद्रोहाचें ध्यान तें. स. श
त्रूच्या हननाचें चिंतन. अ. न.

द्रोणिकं उष्यंतः स्मिन्नापः क्षेत्रं.
द्रोणं द्रोणस्यवापोद्रोणिकं, द्रोणप
रिमितधान्यवाणाचें जें क्षेत्र तें. त. द्रो
णपरिमितधान्याचें शेत वर्गेरे. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वंद्वं द्वौद्वौइतिद्वंद्वं, दोनदोनजेंते
तं. स्त्री आणि पुरुष. २ दोन. ३ क
लह. अ. न. को. रहस्य.

द्वयातिगः द्वयमतिक्रम्यगच्छती
तिद्वयातिगः, रजस्तमाचें अतिक्र
मण करून गमन करणाराजो तो.
क. गम्लुधा. गतिअ. केवळसत्त्व
गुणी. अ. पु.

द्वादशात्मा द्वादशआत्मानोमूर्त

योग्यस्यद्वादशात्मा, द्वादशआहे

तसूर्ति जात्रातो. स. सूर्य. न. पु.

द्वापरः द्वाभ्यांपरोद्वापरः, दोघांहू

न ह्य. कृतत्रेताहूनजोपरतो. स.

द्वापारयुग. २संशय. अ. पु.

द्वाः द्वारयतीतिद्वाः, उत्तमप्रकारे

वरणह्य. आवरणकरित्वेजीती.

रु. हृथा. वरणअ. दार. र्. स्त्री.

द्वारपालः द्वारंपालयतीतिद्वार

पालः, द्वाररक्षणकरणाराजीतो.

रु. पालधा. रक्षणअ. द्वारपाळ.

अ. पु.

द्वारं द्वारयतितद्वारं, पिहितकरि

तं जें तें. रु. हृथा. वरणअ. दार.

अ. न.

द्वाःस्थः द्वारितिष्ठतीतिद्वास्थः,

द्वापान्वाठायीं राहणाराजी तो. रु.

ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. द्वारपाळ.

अ. पु.

द्वास्थितः विग्रहादिसर्वद्वास्थ

शब्दाप्रमाणे.

द्विगुणाकृतं द्विगुणं कृतं रुष्टं द्वि

गुणाकृतं, द्विवारजें रुष्ट ह्य. ना

गरलेलें तें. स. दोनवेळनागरले

लें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विजः द्वाभ्यांमातृमौजीभ्यांजाय

तइतिद्विजः, मातृमौजीपासून

उत्सन्नहोतो ज्ये ती. रु. जनीधा.

प्रादुर्भावअ. पक्षि. २दंत. ३ब्रा

ह्मण. अ. पु.

द्विजन्मा द्वाभ्यांजन्मयस्यद्विजन्मा,

दोघांपासून आदे जन्मजावें तो. स.

अर्थादिपू. श. प्र.

द्विजराजः द्विजानां राजाद्विजरा

जः, द्विजांचा जो राजा ह्य. स्वामी

तो. स. चंद्र. अ. पु.

द्विजा द्विजांताद्विजा, दोनवारझा

की जी ती. रु. जनीधा. प्रादुर्भाव

अ. सृर्गधिद्रव्यविशेष. ज्यास वै

णुकाबीज असें ह्मणतात ती. आ.

स्त्रीलिंगं.

द्विजातिः द्विजातीयस्यसद्विजा

तिः, दोनआहेत जाति ह्य. जन्म

जावें ती. स. अर्थादिद्विजश. प्र. ३

द्विजिह्वः द्विजिह्वेयस्यद्विजिह्वः,

दोनआहेत जिह्वाजास तो. स.

सर्प. शनिदा सूचक पुरुष. अ. पु.

द्वितीया द्वयोः पूरणीद्वितीया, दो

घांचें पूरण करणारी जी ती. त. वि

वाहितस्त्री. आ. स्त्री.

द्वितीयाकृतं द्वितीयरूपद्वितीयाकृतं, द्विवार जें रूप ह्य. नागरले तें. त. दोनवार नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विपः हाण्यापिबतीतिद्विपः, सुरवना भिकेनें पान करणाराजो तो. ह. पाधा. पानअ. हती. अ. पु.

द्विपाद्यः द्वीपादौपरिमाणमस्यद्विपाद्यः, दोनपाद आहे परिमाणजाचें तो. त. दुप्पट दंड. अ. पु.

द्विरदः द्वौरदावस्यद्विरदः, दोन-आहेत दंत जासतो. स. हती. अ. पुलिंगी.

द्विरफः द्वौरफोनान्मिद्यस्थसद्विरफः, दोनरेफ आहेत नामाचेदार्थी जाच्या तो. स. फ्रमर. अ. पु.

द्विवर्षा द्वैवर्षेवयःप्रमाणयस्याःसाद्विवर्षा, दोन वर्षे आहेत वयःप्रमाण जीसती. त. दोनवर्षांची. आ. स्त्री.

द्विट् द्वेषीतिद्विट्, द्वेष करणारा जो तो. ह. द्विषथा. अप्रीतिअ. श. वृ. ष. पु.

द्विषत् विग्रहादिसर्व द्विट् शब्दाप्र.

द्विष्टं द्विष्यतेस्मद्विष्टं, हेमरूपाप्रत द्विषितें जें तें जें तें. ह. द्विषथा. अप्रीतिअ. तांबें. अ. न.

द्विसीत्यं द्विवारंसीतयासमितं द्विसीत्यं, द्विवारलांगलानें जें सीमित ह्य. नागरलेलें तें. त. दोनवेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विहल्यं द्विवारं हलेनरूपद्विहल्यं, द्विवार हलानें जें रूप तें. त. अर्था दिपूर्वाच्याश. प्र.

द्विहायनी द्वौहायनीयस्याःसाद्विहायनी, दोन आहेत वर्षे जीसती. त. दोनवर्षांची. ई. स्त्री.

द्वीपः द्विर्गता आपोयस्मिन्निति द्वीपः, द्विर्गत ह्य. दोहीं कडून जाता हेत उदकें जाचेदार्थी तो. स. सप्तो वतें पाणि असून मध्ये जी जमीन असत्ये ती. अ. पु. न.

द्वीपवती द्वीपान्यस्याः संतीति द्वीपवती, द्वीपें आहेत जीसती. त. नदी. ई. स्त्री.

द्वीपी द्वौवर्षो ईयते द्वीपं द्वीपंच मांस्यस्य द्वीपी, हृष्णादिवर्षाद्वय विशिष्ट चर्म आहे जाचें तो. त.

वाघ. न. पु.

द्वेषपा: विग्रहादिद्विद्श प्र. अ. पु.

द्वेष्य: द्वेषुमहोद्वेष्यः, द्वेषकराव

याकारणं जो योग्य तो. क. द्विष

धा. अप्रीतिअ. शत्रु. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

द्वैधं द्विप्रकारः द्वैधं, दोन प्रकार-

बें जें तें. त. विरोध. २ बलिष्ठा

सीं संधी आणि दुर्बलाशीं युद्ध

करणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वैप: द्विपिनोविकारोद्वैपं, तेनप

रिवृत्तोरथोद्वैपः, वाघान्नाचामञ्जा

नें वेष्टितरथादिक. अ. पु.

द्वैमातुर: द्वयोर्मात्रोरपत्यं द्वैमा

तुरः, दोन मातांचा जो पुत्र तो. ग

णपति. अ. पु.

द्वैष्टे द्वै हेमरूपेअश्रुतेस्मैतिघ

ष्टं, हेमरूप्यांतें भक्षण करितो. जो

तो. क. अश्रूधा. आमिअ तांबें

अ. न.

धटी तस्यतेइतिधटी श्रेष्ठत्वानेराहजे
स्ये जीती. कृ. तटधा. उच्छ्रायअ.
वल्कल. ई. स्त्री.

धटः तस्यतेइतिधटः, उच्चत्वाने स्थि
तजीती. कृ. तटधा. उच्छ्रायअ. दि
व्यप्रमाणविशेष. अ. पु.

धत्तूरः धीयतइतिधत्तूरः, प्राशिक्षे
ती जीती. कृ. धेष्ठा. पानअ. धुतसा
अ. पु.

धनं दधेतीतिधनं, धान्य करिते.
जेते. कृ. धनधा. धान्यअ. द्रव्य.
अ. न.

धनंजयः धनजयतीतिधनंज
यः, धनाते जिंकितो जो तो. कृ.
जिधा. जयअ. अग्नि. २ अर्जुन.
स. पांडव. अ. पु.

धनदः धनंदयतेइतिधनदः, ध
नाते रक्षण करितो जो तो. कृ. दे
डूधा. रक्षणअ. कुबेर. अ. पु.

धनहारी धनंहरतीतिधनहारी,
धनाते हरण करितो जो तो. कृ.
दृग्धा. हरणअ. चौरओवा.
ई. स्त्री.

धनाधिपः धनानामधिपोधना
धिपः, धनाचा जो अधिप ह्य. स्त्री

मीतो. स. कुबेर. अ. पु.

धनिकः धनमस्यस्येतिधनिकः,
धन आहे ज्यास तो. त. बहुधनी.
अ. पु.

धनी बहुधनमस्यास्तीतिधनी,
बहुत आहे धन जास तो. त. अ
र्थादिपू. श. प्र. इन्. पु.

धनिष्ठा अतिशयेन धनवतीति
धनिष्ठा, अतिशये करून जी ध
नवती ती. त. नक्षत्रविशेष. आ.
स्त्री.

धनीपकं विंग्रहादिधान्याकशा.
प्र. कोथिंबीर. अ. न.

धनुर्धरः धरतीतिधरः धनुषोप
रोधनुर्धरः, धारण करितो जो तो
धरधनुष्याचा धारण करणारा तो.
कृ. धृग्धा. धारणअ. धनुष्यानें युद्ध
करणारा. अ. पु.

धनुर्यासः धनुषोयासः प्रयत
नंयस्यसधनुर्यासः, मरुदेश
संबंधी आहे प्रयत्न जासतो. स.
धमासा. अ. पु.

धनुःपटः धनुषइवपटोविस्ता
रोयस्यधनुःपटः धनुष्याप्र
माणे आहे विस्तार जाचा तो.

स. चाराचें झाड. अ. पु.

धनुष्मान् धनुरस्यास्तीतिधनुष्मा

न्, धनुष्य आहे जास तो. त. धनु

धर. न. पु.

धनुः धनतीतिधनुः, शब्द करणारें

जें तें. कृ. धनधा. शब्द अ. धनुष्य.

२ धनरास. सू. न.

धनूः वृत्यादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणे

धन्यः धन्या धनलभाधन्यः.

धन पावतो जो तो. त. भाग्य वा

न्. वि. अ. पु. न आ. स्त्री.

धनुर्मध्यं धनुषोमध्यं धनुर्मध्यं,

धनुष्याचा जो मध्य तो. स. धनुष्या

चा मध्यभाग. अ. न.

धन्याकं विग्रहादिसर्वधान्याक

श. प्र. कोथिंबीर. अ. न.

धन्वं धन्वतीतिधन्वं, बाणातें ग

मन करविणारें जें तें. कृ. धवि

धा. गति अ. धनुष्य. अ. न.

धन्वा धन्वति अभिन्नितिधन्वा,

गमन करितात जाचेगयीं तो. कृ.

धविधा. गति अ. धनुष्य. न. न.

२ मारवाड देश. न. पु.

धन्वयासः वृत्यादिधनुर्यास-

श. प्र.

धन्वी धन्वमस्यास्तीतिधन्वी, ध.

नुष्य आहे जास तो. त. धनुष्य. २

धनरास. इन्. पु.

धमनः धमतीतिधमनः, शब्द

करितो जो तो. कृ. ध्याधा. शब्दादि

अ. देवनळ. अ. पु.

धमनिः धमतीतिधमनिः, शब्द

करणारी जो ती. वृत्यादिपूर्वीच्या

श. प्र. नाडी. इ. स्त्री.

धमनी धम्यत इति धमनी, शब्द

करिजेत्ये जो ती. वृत्यादिपू. श. प्र.

सूवासिक द्रव्यविशेष ज्यास प

वारी असें ह्मणतात ती. इ. स्त्री.

धम्मिल्लुः धमतीतिधम् धम्चासौ

मल्लश्च धम्मिल्लुः, शब्द करितो जो तो

धम् एकीभूत हीतो जो तो मल्लधम्

असा जो मल्ल तो. स. बचडा. अ. पु.

धरः धरतीतिधरः, धारण करितो

जो तो. कृ. धृञ्धा. धारण अ. परं

त. अ. पु.

धरणीः धरतिविग्रहमिति धरणीः,

विश्वातें धारण करित्ये जो ती. कृ. धृ

ञ्धा. धारण अ. पृथ्वी. इ. स्त्री.

धरा वृत्यादिसर्वपूर्वीच्या शब्दा

प्रमाणें. आ. स्त्री.

धरित्री इत्यादिपूर्वीच्या श. प्र.

धर्मः धियतेविश्वभितधर्मः, विश्वा

तं धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा.

धारणअ. पुण्यअ. पु. न. २ विधियु

क्त असा जो यज्ञादि तो. अ. पु.

धर्मचिंता धर्मस्यचिंताचिंतनंध

र्मचिंता, धर्मसंबंधी जी चिंता ती.

स. धर्मविचार. आ. स्त्री.

धर्मध्वजी धर्मस्यध्वजोस्यास्ती

तिधर्मध्वजी, धर्मचिन्ह आहे जा

स तो. त. पीठा करितां टोंग करणा

रा. इन्. पु.

धर्मपत्तनं धर्मपत्तनेजातंधर्मपत्त

नं, धर्मपुराचे बायीं जें उत्पन्न तें.

त. मिश्री. अ. न.

धर्मराजः धर्मेणराजतइतिधर्म

राजः, धर्मानें शोभतो जो तो. कृ.

राञ्धा. शीमिअ. यम. २ धर्मराज

पांडव. ३ नाभितक विशेष. अ. पु.

धर्मसंहिता धर्मबोधार्थरचिता

संहिताधर्मसंहिता, धर्मबोधनार्थ

केलेली जी संहिता ती. सं. मन्वा

दिकानां प्रणीत ज्या स्मृति त्या प्रत्ये

क. आ. स्त्री.

धर्षणी धर्षयतीतिधर्षणी, धीरप

णानें राहणारी जी ती. कृ. जिधृ

षाधा. प्रागल्भअ. व्यभिचारिणी वा

यको. इ. स्त्री.

धर्षिणी धर्षाधर्षणमस्यस्याइ

तिधर्षिणी, धर्षण आहे जीसती.

त. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

धवः धवतीतिधवः, क्रांपविणा

राजो तो. कृ. धूधा. विधूननअ.

नवरा. २ वृक्षविशेष. ३ मनुष्य. अ.

पु.

धवला धवलवर्णत्वाद्दवला, शुक्ल

वर्ण जी ती. त. पांढरेंरंगाची. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

धवित्तं धूयतेनेनधवित्तं, कंपाय

मान करिजेतो जेणें तो. कृ. धूञ्धा

कंपनअ. हरणाच्या कातळाचा

पंखा. अ. न.

धातकी धातुं करोतीतिधातकी,

धातूतें उत्पन्न करित्ये जी ती. कृ. कृ

ञ्धा. करणअ. धायटी. इ. स्त्री.

धातुः धीयतइतिधातुः, धारणक

रित्ये जी ती. कृ. दुधाञ्धा. धार

णपोषणअ. पर्वता पासून झाले

ल्या प्रत्येक सोनें वगैरे. २ श्लेषा.

३ आहार पचना पासून जोरस.

शरीरांत उत्पन्न होती तो. ४ पंच
महा भूतें तीं प्रत्येक. ५ रूपरसगं
धस्पर्श शब्द हे प्रत्येक. ६ इंद्रिय
७ शब्दयोनि जे छु आदिक धा
तू ते प्रत्येक. उ. पु.

धातुपुष्पिका धातुपुष्पमस्याइ
तिधातुपुष्पिका. धातु आहे पुष्प
स्य. परिष्ठाक जीचा ती. स. धायरी
आ. स्त्री.

धाता दधातीतिधाता, विश्वानें
धारण अथवा पोषण करितो जो
तो. क. दुधाञ्धा. धारणादिपोष
ण अ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

धातृपुष्पिका धातृपुष्पमस्याः
सा धातृपुष्पिका, देह पोषक आहे
पुष्प जीचें ती. स. धायरी. आ. स्त्री

धात्री धीयते; नसाधात्री, पोषण
करिजेतें जीणें ती. क. दुधाञ्
धा. धारण पोषण अ. दाई. २ आंव
कीचें झाड. ३ पृथ्वी ४ आई. ई. स्त्री

धानाः दधतीतिधानाः, धारण
पोषण करितात जीणें ती. क. दु
धाञ्धा. पोषणादि अ. भाजलेले
यव. आ. स्त्री.

धानुष्कः धनुः प्रहरणमस्यधानुष्कः

धनुष्य आहे आयुधजाचें तो. त. ध
सुर्धर. अ. पु.

धान्यं धानेपोषणेसाधुधान्यं, पोष
णाविषयीं जो साधु स्य. उत्तम तें.
त. धान्य. अ. न.

धान्यकं धन्यतइतिधान्यकं, स
शब्द भक्षिजेतें जें तें. क. धनधा.
धान्यादि अ. कोथिंबीर. अ. न.

धान्याकं धन्यतेभोक्तृभिर्धान्याकं.
भक्षण कर्यानीं भक्षिजेतें जें तें.
क. धनधा. धान्यादि अ. कोथिंबी
र. अ. न.

धान्याम्लं धान्यैः कृतं आम्लं धान्या
म्लं, धान्येंकरून उत्पन्न जें आ
म्ल तें. स. कांजी स. पेज. अ. न.

धाम दधातिधीयतेवाधाम, धा
रण करितें किंवा करिजेतें जें तें.
क. दुधाञ्धा. धारणादि अ. घर.
२ देह. ३ कांति. ४ प्रभाव. ५ स्था
न. ६ जन्म. न. न.

धामार्गवः धामोर्गः धामार्गः धा
मार्गं वातीति धामार्गवः, धामा
जेंनाप्रत प्राप्त ओ तो. क. वाधा.
गत्यादि अ. आषाडा. २ रोडकी.
अ. पु.

धाच्या धीयतेनयाग्निर्धाच्या, जी
ना योगाने अग्नीपुष्ट होती ती.
रू. दुधाञ्धा. पोषणादिअ. अ.
धीन्ति समिध राकून अग्नि पेट-
ण्या करिता जी वेदानी ऋचा
ती. आ. स्त्री.

धारणा धर्मादिधास्यतिसाधारणा,
धर्मादिकारते धारण करणारी जी
ती. रू. धृञ्धा. धारणअ. नीति
मार्गांत राहणे. आ. स्त्री.

धारा धीयंतेऽत्रअम्बाभितिधारा,
अम्बधारण करितात जीचेरायी
ती. रू. धृञ्धा. धारणअ. योऽत्रा
ना पांच चाली आहेत त्या प्रत्येक
आ. स्त्री.

धाराधरः धाराणां धरः धाराधरः,
धारांचा जो धर ह्या धारण करता
तो. स. मेघ. अ. पु.

धारासंपातः धाराणांसंपातः.
धारासंपातः, धारांचा जो संपा
त ह्या संभूय पतन तो. स. सं
ततधार पर्जन्य. अ. पु.

धातः धावनं द्यूतादिगमनं धाः,
धावनेनातौ धातः, धावनानें जो
धात ह्या पीडित तो. स. मासह.

सोकरे वाज. अ. पु.

धातुराष्ट्रः धृतराष्ट्रेपक्षिविशेषश्च
वः धातुराष्ट्रः, धृतराष्ट्र पक्ष्यांचे रायी
जो उत्पन्न तो. त. पक्षिविशेष. अ.
पु. द्विगी.

धावनिः धावनी धावतीति धा
वनिः, शुद्ध असत्ये जी ती. रू. धा
वुधा. शुद्धादिअ. टवळा पिबवण.
इ. २ ई. स्त्री.

धिक धक्कयतीति धिक, नाश करि
तें जें तें. रू. धक्कधा. नाशनअ. नि
र्भत्सनायी. २ अपशब्द बोलून प्र
य लावणे. अच्य.

धिकृतः धिकृक्वीयते इति धिकृतः,
धिः कार करिजेतो जो तो. रू. कृ.
ञ्धा. करणअ. निर्दित. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

धिषणः धिष्णोतीति धिषणः, प्रा
गल्म्य करितो जो तो. रू. जिधृषा
धा. प्रागल्म्यअ. रहस्यति. अ. पु.

धिषणा धिष्णोतीति धिषणा, अ
भ्यासाने प्रगल्म्य ह्या प्रोट्ट होत्ये
जी ती. रू. जिधृषाधा. प्रागल्म्य
अ. बुद्धी. आ. स्त्री.

धिषण्यं धिष्यते धिष्णोतीति धिषण्यं,

शब्द करिजेतें किंवा प्रागल्भ्य पाव
तें जें तें. क. धिषथा. शब्दभ. २ वि
धृषथा. प्रागल्भ्यअ. स्थान. अ. न.
धीः ध्यायतेनयेतिधीः, चिंतन करि
जेतें जीणें करून ती. क. ध्येधा. चिं
ताअ. बुद्धी. ई. स्त्री.

धींद्रियं धियोज्ञानस्य इंद्रियंधींद्रि
यं, ज्ञानसंबंधी जें इंद्रिय तें. स.
ज्ञानेंद्रिय. अ. न.

धीमान् धारस्त्वस्येतिधीमान्, बु
द्धी आहे ज्यास तो. न. पंडित. त. पु.

धीरं धायते धियं सतीतिवाधीरं, धा
रण करितो अथ वा बुद्धी तें देतो जो तो.
क. दुधात्र धा. धारणअ. २ राधा.
दानअ. कुंकुम. २ पंडित. ३ गंधीर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धीवरः मत्स्थान् धत्ते धीवरः, मत्स्य
तें धरतो जो तो. क. दुधात्र धा. धार
णअ. मत्स्यमारणारा जाति विशेष.
कोकी वगैरे. अ. पु.

धीशक्तिः धियः शक्तिर्धीशक्तिः,
बुद्धीचें जें सामर्थ्य तें. स. बुद्धीची
शक्ति. इ. स्त्री.

धीसचिवः धियांसचिवः सहा
योधीसचिवः, बुद्धी विषयी जो स

हाय तो. स. बुद्धीचें साधक करणारा.
अ. पु.

धृतः विग्रहादि आधूतशप्रमाणें.
किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

धुनी धुनोति पापमिति धुनी, पा
पानें नाश करित्ये जीती. क. धूत्र
धा. कंपनअ. नदी. ई. स्त्री.

धुरंधरः धुरंधारयतीति धुरंधरः,
कार्यभारातें धारण करितो जो तो.
क. धूत्रधा. धारणअ. कार्यभार
वाहणारा. २ रथाची धूर वाहणारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धुरीणः विग्रहादिसर्वधुर्यंश. प्र.
धुर्यः धुरं वहतीति धुर्यः, अग्रभा
गातें वाहतो जो तो. क. वहधा. प्रा
पणअ. अर्थादि पूर्वश. प्र.

धुवित्रं विग्रहादि धुवित्रशब्दाप्र.
हरणाच्या कातड्याचा पंखा. अ. न.

धुस्तुरः धुस्तूरः विग्रहादिस
र्वधुस्तूरश. प्र.

धूः धुरं वहतीति धूः, कार्यभारातें
वाहणारी जीती. क. वहधा. प्रापण
अ. कार्यभार वाहणारी. रेफांत. स्त्री.

धूतं धूयतेत्यधूतं, उत्सृष्ट करिजे

हैं जें हैं. क. धूम्रधा. कंपनअ. टां
कलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूपायितः विग्रहादिसर्वधूमि
तश. प्र.

धूपितः धूष्यतेस्मधूपितः, संतप्त
करिजेला जो तो. क. धूपधा. संता
पअ. तापविलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

धूमकेतुः धूमः केतुश्चिन्हमस्यधू
मकेतुः, धूमआहे चिन्ह जाचें तो.
स. अग्नि. २ धूममयतारा. ३ग्रह
विशेष. उ. पु.

धूमयोनिः धूमोयो निर्यस्यसधू
मयोनिः, धूमआहे उसति कार
ण जास तो. स. मेघ. इ. पु.

धूमलः धूमधूमवर्णलातीतिधूम
लः, धूमाच्चावर्णातें ग्रहण करि
तो जो तो. क. लाधा. आदानअ.
काहीं काळा वकाहीं तांबडा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

धूम्या धूमानांसमूहोधूम्या, धूमा
चा जो समुदाय ती. त. धूमाचा स
मूह. आ. स्त्री.

धूम्यादः धूम्याइवधूमशिरवेवाट
तीतिधूम्यादः, धूम शिरवे साभिसा

गमन करणारा जो तो. क. अटधा.
गतिअ. पक्षिविशेष. ज्यास मस्तक
चूड असें ह्यणतात तो. अ. पु.

धूम्रः धूमधूमसदृशवर्णराती
तिधूम्रः, धूमसदृश वर्णातें देतो
जो तो. क. राधा. दानअ. काहिं
काळा वकाहीं तांबडा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

धूर्जरिः धूर्भारभूताजटिर्जटाद्य
स्यसधूर्जरिः, भारभूतआहे ज
टा जास तो. स. सांब. इ. पु.

धूर्तः धूर्वतीतिधूर्तः, हिंसा करितो
जो तो. क. धूर्विधा. हिंसाअ. धोत
रा. २ सोकटेबाज. ३ठक. अ. पु.

धूर्वहः वहतीतिवहः धुरोवहोधूर्व
वहः, शकटाचा अग्रभाग गहक जो
तो. अर्थादिसर्वधुरंधरश. प्र.

धूलिः धूली ध्रुवतीतिधूलिः,
कंपित होखे जी ती. क. धूधा. विधू
ननअ. धूळ. इ. २ ई. स्त्री.

धूसरः चैतोधुनोतीतिधूसरः, नि
त्तातें कांपवितो जो तो. क. धूध्र-
विधूननअ. किंचित पांढवो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

धूसूरः विग्रहादिसर्वधूसूरश. प्र.

धृतिः धारणधृतिः, धारणजैती.
 कृ. धृत्रधा. धारणअ. धैर्यं २ धार
 ण. इ. स्त्री.

धृष्टः धृष्णोतिस्मेतिधृष्टः, अविने
 क करिता श्लाघा जीतो. कृ. धृ
 षधा. प्रसहनअ. दांडगा. वि.
 अ. पु. न. आ. स्त्री.

धृष्णाकृ विग्रहादिसर्वधृष्टशब्दाप्र
 माणं. जू. पु.

धृष्याः धृष्णीतीतिधृष्याः, प्रग
 म्ना होतो जीतो. कृ. जिधृषाधा.
 प्रागल्भ्यअ. किरण. इ. पु.

धृष्याः विग्रहादिधृष्टश. प्र. उ. पु.

धेनुः धीयतेइतिधेनुः, वत्सानीं
 शासन करिजेत्ये जीती. कृ. धेन्धा.
 पालनअ. लुक्तीच विद्यालेलागाय.
 उ. स्त्री.

धेनुका धेनुरिवप्रतिरूतिर्येनुरेव
 वाधेनुका, धेनुसारिवरी प्रतिरू
 ती जीती. किंवा धेनुजीतीच.
 त. इतीण. २ गाय. आ. स्त्री.

धेनुष्या धेनुरेवधेनुष्या, धेनुजी
 तीचं धेनुष्या. ऋणशुद्धिपर्यंत उ
 त्तमर्ण गृहाचेरायीं दोहनार्थजी
 स्थापित ती. आ. स्त्री.

धेनुकं धेनूनांसमूहोधेनुकं, धेनू
 चा जोसमूह ती. त. धेनूचासमु
 दाय. अ. न.

धेवतः मोक्षंभावतीतिधेवतः, मो
 क्षाप्रतं गमन करवितो जीतो. कृ.
 धातुधा. गत्वादिअ. गाण्याचे सा
 त सरांतील एकस्वर. अ. पु.

धोरणं धोरत्यनेनधोरणं, उत्कृष्ट
 गमन करितो जेणें क्रूरल तें. कृ. धो
 र्कधा. गतिचातुर्यअ. हत्तीघोडेइ
 त्यादिवाहन. अ. न.

धोरितकं धोरणंधोरितं तदेवधो
 रितकं, गतिचातुर्यजें तेंधोरिततेच धो
 रितक. कृ. धोर्कधा. गतिचातुर्यअ. तु
 रकीचाल. अ. न.

धीतकीशेयं धाव्यतेस्मर्षीतं धी
 तंच तत्कीशेयंचधीतकीशेयं, धुत
 केले जें कीशेयतें. कृ. धातुधा. ग
 तिशुद्धिअ. धुतलेलें रेशमी वस्त्र.
 अ. न.

धीरेयः विग्रहादिधुर्यंशब्दाप्रमा.

धीरितकं विग्रहादिसर्वधीरित
 कशब्द.

ध्यामं ध्यायतेपशुभिरितिध्यामं,
 पशूनीं ध्याजे तें जें तें. कृ. ध्येधा.

चिंताअ. सोहिमगवत. अ. न.

धज: धजतीतिधजः, गमनकरणास्य. संबल होतेजोते कृ.

धजधा. गतिअ. निशाण. अ. पु.

धजिनी धजाः संत्यस्यां धजिनी धज आहेत जीचाठीयीं ती. त. से ना. इ. स्त्री.

धनि: धनतीतिधनिः, शब्द उत्पन्न करितो जो तो. कृ. धनधा. शब्द अ. शब्द. इ. पु.

धनितं धन्यतेस्य धनितं, शब्द करितें झालें जें तें. कृ. धनधा. शब्द अ. शब्दानें भरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धस्तं धस्यतेस्य धस्तं, घृष्ट करि जेलें जें तें. कृ. धंसधा. अवस्सं नअ. नाशपावलेला. २ गळालेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धोक्ष: धोक्षतीतिधोक्षः, कटोर

शब्द करणारा जो तो. कृ. धोक्षधा. घोर वाधितअ. कावळा. २ बगळा ३ भिक्षुक. ४ घर. ५ कापसांची वी काढण्याचायंत्रविशेष. अ. पु.

धोतं धनस्यत्र मार्गं पश्यतो धोतं, शब्द करिताहेत मार्ग पाहणारे जा चैतरीं तें. कृ. धनधा. शब्द अ. अंधकार. अ. न.

ध्वान्: ध्वनएव ध्वानः, ध्वनजो तो च ध्वान. त. शब्द. अ. पु.

ध्रुवः ध्रुवतीतिध्रुवः, स्थैर्य पावतो जो ती. कृ. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. ध्रुव. १. २ नक्षत्रज्ञ ज्या वृक्षान्नां फांद्यानाही तो वृक्ष. को. महादेव. २ विष्णु. ३ वटवृक्ष. ४ योगविशेष. अ. पु. ५ निश्चित अ. को. तर्क. अ. न. ६ शाश्वत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्रुवा ध्रुवतीतिध्रुवा, स्थिर राहणा री जो ती. कृ. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. सा कवण औषधिविशेष. २ होम पात्र सुवा. आ. स्त्री.

नु नुदतीतिनु, प्रहरण करितें जें
तें. क. नुदधा. प्रेरणअ. अभावा
शीं. अव्य.

नकुलेष्ठा नकुलानामिष्टानकुले
ष्ठा. नकुलानाजी इष्टती. स. सुंगु
सवेक. आ. स्त्री.

नक्तं नज्जतेइतिनक्तं, स्त्रीधर्मत्वा
त् लज्जित्वा होते जें तें. क. लज्जधा.
वीडनअ. रात्रींचाराशीं. अव्य.

नक्तकं नज्जतेइतिनक्तं, नक्तकं
सुखमुस्मादिति नक्तकं, लज्जाक
रणारें आहे सुख जा पासून तें.
स. फडकें. अ. पु.

नक्तमालः नक्तमालतेसीनक्त
मालः, रात्रीं शोभती जीतो. क.
मालधा. शोभाअ. करवंदाचार
क्ष. अ. पु.

नक्रः नक्रामतीतिनक्रः, नाही
चालत जीतो. क. क्रमुधा. पाद
विहंगअ. जलचर ह. ससर.
अ. पु.

नक्षत्रं नक्षरतिहनस्तिनक्षत्रं.
नाहीं हिंसा पावत जें तें. क. सार
धा. हिंसाअ. आकाशांत ज्या तास
दिसतात त्या प्रत्येक. अ. न.

नक्षत्रमाला नक्षत्राणांमालेवमा
ला नक्षत्रमाला, नक्षत्रांचा माले
सारखी सत्तावीस मोत्यांची जी मा
लाती. स. सत्तावीस मोत्यांचा ए
क माळ. आ. स्त्री.

नक्षत्रेशः नक्षत्राणामाशोनक्षत्रे
शः, नक्षत्रांचा जो स्वामी तो. स. चं
द्र. अ. पु.

नरवः नरवमस्यनरवः, अवकाश ना
हीं ज्यास तो. स. सगंधी, नरवला २
हात पायांची नरवें प्रत्येक. अ. पु.

नरवरः नरवनतीतिनरवरः,
विदार होत नाही जीतो. क. रवसु
धा. अविदारणअ. हाता पायांचीं
नरवें प्रत्येक. अ. पु. न.

नरवी विग्रहादिनरवशःप्र. अर्थ. १ ई. स्त्री.

नगः नगच्छतीतिनगः, नाही ग
मन करीत जी तो. क. गम्लुधा. ग
तिअ. पर्वत. २ हस. अ. पु.

नगरं नगाः संसृष्टिभित्तिनगरं,
नाना विध वृक्षआहेत जाचेदारीतें.
त. शहर. अ. न. ई. स्त्री.

नगोकाः नगेओकोसस्यसनगो
काः, वृक्षाचार्यां आहे स्थानजा
वें ती. स. पक्षि. स. पु.

नग्नः नज्जतेस्मनग्नः, नग्नभा
वात् लज्जा पावतो जीतो. कृ. ओल
स्त्री धा. रीडिम अ. नागवा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

नग्निका नज्जतेइति नग्निका,
लज्जा पावणासी जीती. इत्यादिपू.
श. प्र. जीस क्तु प्राप्त झाला नाहीं
ती कन्या. आ. स्त्री.

नटः नटतीति नटः, नृत्य करितो जी
तो. कृ. नटधा. नृत्त अ. नटवा. २
दिङ्माचें झाड. अ. पु.

नटनं नटत्यनेन नटनं, नटन हो
तें जेणें तें. इत्यादिपू. श. प्र. नट्य
अ. न.

नटी नटतीति नटी, नृत्य करित्ये जी
ती. इत्यादिपू. श. प्र. पवरी. ई. स्त्री

नडुः नडतीति नडुः, संधीघ्नत हो
तो जी तो. कृ. नडधा. संत्तय अ. दे
वनक. अ. पु. २ तृण विशेष. अ. पु. न.

नडिनी नडाः संत्तत्र नडिनी, न
ड आहेत जीचे रायीं ती. कर्मलिनी
ई. स्त्री.

नडा नडाचां समूहः नडा, न
डांचा जो समुदाय तो. त. नडांचा
समुदाय आ. स्त्री.

नडान् विग्रहादि नडुल श. प्र. वि.
त. पु. न. ई. स्त्री.

नडुलः नडाः संत्तस्मिन् नडुलः, न
ड आहेत जीचे रायीं ती. त. नडना
मरु देश विशेष. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

नत्तं नमतिस्मनत्तं, नम्र होतें झा
लें जें तें. कृ. णमधा. प्रह्वण अ. नम्र.
१ शोकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नतनासिकः नतानासिकायस्य
सनतनासिकः, नापटें आहे नाक
जाचें तो. त. चेपटे नाकाचा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

नदी नदतिजल वेगनेति नदी, जल
वेगानें शब्द करित्ये जी ती. कृ. णद
धा. अच्यक्त शब्द अ. नदी. ई. स्त्री.

नदीमातृकः नदीमातास्य नदी
मातृकः, नदी आहे माता ज्यास तो.
स. नदीचे पाण्यानें जो देश पिकतो
तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नदीसर्जः नद्याः सर्जां नदीसर्जः,
नदीपासून जो उत्पन्न तो. स. अ.
चुंन वृक्ष. अ. पु.

ननंदा विग्रहादिसर्वननांदाशब्दा
प्रमाणें.

ननांदा ननंदतीतिननांदा, नाही
आनंदयावत जीती. कृ. दुनदिधा.
समृद्धिअ. नणाद. कृ. स्त्री.

ननु नचजुचेत्यनयोः समाहारो ननु.
न आणितु यांचा जो समाहार तें स.
निश्चय. २ प्रश्न. ३ आज्ञा. ४ सांत्वन.
५ संबोधन. ६ विरोधांकि. त्या अर्थी
अव्यय.

नंदकः नंदयतिदेवानिति नंदकः,
देवातें आनंदवितो जो तो. कृ. दुनदि
धा समृद्धिअ. विष्णूचें स्वर्ग. अ. पु.

नंदनं नंदयतीति नंदनं, सर्वास आ
नंदविणारे असें इंद्राचें उपवन तें.
धा. पू. श. प्र. इंद्राचें कीडारण्य.
अ. न.

नंदवृक्षः विग्रहादिसर्वनंदार
क्षश. प्र.

नंदीवृक्षः नंदयतीति नंदी सचा
सौंदर्यश्च नंदीवृक्षः, स. नादरुस्त्री
चें झाड. अ. पु.

नघ्नी नत्याते; नयानघ्नी, बंधन क
रिजेतें जीणें करून ती. कृ. णहधा.
बंधनअ. चांभड्याचा राजू. ई. स्त्री.

नंदावर्तः नंदयतीति नंदी नंदा
अवर्तौत्र नंदावर्तः, आनंदविष्णा

रा आहे आवर्त ह्य. परिधी ज्याचे
ठायीं तो. स. वर्तुलाकार राजवाडा.
अ. पु.

नपुंसकं नस्त्रीनपुमानिति नपुंसकं.
स्त्री नाही वपुरुष नाही अन्तर्मे जें तें.
स. घं. अ. न.

नघ्नी नपतंति पितरोः नयानघ्नी, ना
हीं पतन पावत पितर जीणें ती. कृ.
पल्लुधा. गतिअ. पुत्राची कन्या.
ई. स्त्री.

नभसंगमः नभसंगच्छतीति न
भसंगमः, आकाशा प्रत गमन क
रितो जो तो. कृ. गम्लुधा. गतिअ. प
क्षि. अ. पु.

नभसः नभस्यते; नेनात्र नभसः, हिं
सन करितो जेणें करून किंवा ज्या
चे ठायीं तो. कृ. णभधा. हिंसाअ.
पर्जन्य काळ. २ श्रावण मास. सू.
पु. ३ आकाश. अ. पु.

नभस्यः नभसिसाधुर्नभस्यः,
पजन्याचे ठायीं शोभतो जो तो.
त. भाद्रपद मास. अ. पु.

नभस्वान् नभोस्याश्रयत्वेन नभ
स्वान्, आकाशा आहे आश्रय तें क
रून ज्यास तो. त. वारा. न. पु.

नमस्कारी नमस्करणशीलम-
स्थानमस्कारी, नम्र आहे स्वभाव
जीवाती. कृ. कृञ्धा. करणअ.
लाजाकु. ई. स्त्री.

नमः नमनंनमः, प्रकृत जेंतें.
कृ. णमधा. प्रकृतअ. नमस्का
राधीं अव्यय.

नमस्या नमस्करणंनमस्या, पूज
नजेंती. कृ. कृञ्धा. करणअ. पूजा
आ. स्त्री.

नमस्थितं नमस्कृतंनमस्थितं, न
मस्कार करिजेले जेंतें. कृ. नमस्या
प्रकृतिधा. नमस्करणअ. पूजलेले
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नमुचिसूदनः नमुचैः सूदनः न
मुचिसूदनः, नमुचिदेत्याचा नाश
कर्ताजोतोस. इंद्र. अ. पु.

नयः नयनंनयः, नीती जीतो. कृ.
णीञ्धा. प्रापणअ. नीति. अ. पु.

नयनं नीचतेअनेननयनं, प्राप्तस्य
अवलोकन होते आहे जेणेकरून
तें कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नेत्र.
अ. न.

नरः नरतीतिनरः, नीक्षिमान् जी
तो. कृ. नृधा. नयअ. मनुष्य. अ. पु.

नरकः विग्रहादिसर्वनारकशब्दाप्र.

नरवाहनः नरोवाहनंयस्यसनर
वाहनः, मनुष्य आहे वाहन जाचेंतो.
स. कुबेर. अ. पु.

नर्तकी नृत्यतीतिनर्तकी, नृत्य क
र्त्येजीती. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेप
अ. नाचणारी स्त्री. ई. स्त्री.

नर्तनं नृत्तंनर्तनं, नृत्तस्य नृत्यजें
तें. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाच
णें. अ. न.

नर्मदा नर्मकेलिंपुस्तुरवसेददातीति
नर्मदा, पुस्तुरच्याला ऋडा साधन
जीती. कृ. दाधा. दानअ. नर्मदान,
दी. आ. स्त्री.

नर्म नृणातिरत्यतिशयंप्रापयतीति
नर्मः, रतीच्या अतिशया प्रत पाव
चितें जेंतें. कृ. नृधा. नयअ. ऋडा
नृ. न.

नरुः नलतीतिनरुः, गंधयुक्तअ
सती जीतो. कृ. नडधा. गंधअ. दे
वनरु. अ. पु.

नरुकूबरः नरुः कूबरौगुगंधसो
यस्यसनरुकूबरः, नरु आहे गुगं
धर जाचातो. स. कुबेराचा पुत्र.
अ. पु.

नलदं नलगंधं ददाति नलदं,

गंधाते देते जें तें. कृ. दुदात्रधा. दा

नअ. काव्यावाक्याचें मूळ. अ. न.

नलमीनः नडस्थोमीनः नडाप्ती

मीनइति चानलमीनः, नडस्थ

किंचानडाभ जो मीन तो. स. म

स्यविशेष ज्यास वेगसा असें ह्य

णतात तो. अ. पु.

नलिनं नल्यते बोध्यते चंद्रेणेति

नलिनं. चंद्रोदयाने विकसित

होतें जें तें. कृ. नलधा. बंधनादिअ.

कमळ. अ. पु. न.

नलिनी विश्वहारिनडिनीशब्दा

प्र. कमलिनी. ई. स्त्री.

नली नलतीति नली. संश्लिष्टअ

सत्ये जी ती. कृ. णलधा. बंधनादि

अ. पवारी. ई. स्त्री.

नल्वः नल्वतेऽत्र नल्वः. बंधन

ह्य. इयत्तापरिमिति करित्वे जा

चेठायां तो. कृ. णलधा. बंधनअ.

चारणें हात लांबीचें प्रमाण. अ. पु.

नवः नूयते इति नवः. स्तवि -

जेतो जी तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ.

नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नवदलं नवंचतत्तदलंचनवद

लं, नूतन जें दल ह्य. पर्ण तें. स.

पल्लव ह्य. पालवी. अ. न.

नवनीतं नवंचतनीतंचनवनीतं,

नूतन जें प्राप्त तें. स. लोणी. अ. न.

नवमल्लिका नवाचासों मल्लिका

चनवमल्लिका, नूतन जी मल्लिका

ती. स. बटमोगरा. आ. स्त्री.

नवमालिका नवास्तु स्यामाला

यस्याः सानवमालिका, स्तुत्य आ

हे माला जीची ती. स. अर्थादिपू

र्वीच्या श. प्र.

नवसूतिका नवः सूतोयस्याः

सा नवसूतिका, नूतन आहे प्र

सव जीचा ती. स. नूतन प्रसव

लेली धेनु. आ. स्त्री.

नवांबरं नवंचतदंबरंचनवांबरं,

नवीन जें अंबर ह्य. वरुध तें. त.

नूतनवरुध. अ. न.

नवीनः नवएव नवीनः, नूतन

जो तो. त. नूतन. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

नवोद्धृतं नवंचतदुद्धृतंचनवो

द्धृतं, नवीन जें उद्धृत तें. स. लो

णी. अ. न.

नव्यः विश्वहारिसर्वनव्यः प्र.

नष्टः नश्यतिस्मनष्टः, अदृष्ट स्म
ला जो तो. कृ. णशधा. अदर्शनअ.
गुप्त. २ नाश पाचलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

नष्टचेष्टता नष्टाचेष्टायस्यसन
ष्टचेष्टस्तस्यभावोनष्टचेष्टता, नष्ट
आहे चेष्टा ह्य. चैतन्य व्यापार जा
चा तो. नष्टचेष्ट त्याचा जो भाव ती.
त. चलन चलनादि कांचा अभाव.
आ. स्त्री.

नष्टाग्निः नष्टोअग्निर्यस्यसनष्टा
ग्निः, प्रमादे करून नष्ट आहे अ
ग्निजाचा तो. स. ज्याचा गृह्णाग्नि न
ष्ट जाहला तो. इ. पु.

नस्तितः नसनंनस्तं नस्तंसंजा
तमस्यनस्तितः, नस्त ह्य. नासि
का संबंधीं रज्जु ती आहे जास्त तो.
त. वेसण्या बेल. अ. पु.

नस्तोत्तः नस्यतेइति नस्ता नासा
रज्जुस्तयाउतो नस्तोत्तः, बांधिजे
तें जीणें ती नस्ता ती नें जो बद्ध तो.
स. वेसण्या घातलेला बेल. अ. पु.

नस्योतः नस्यथानासा रज्जाउ
तो नस्योतः, नासा रज्जु करून
जो प्रोत्त तो. स. अर्थादिपू. अ. पु.

नहि नत्यतीति नहि, निषेधाते बं
धन करितें जें तें. कृ. णहथा. बंध
नअ. अभावाचीं अव्य.

नाकः नास्यक्रमत्रेति नाकः, ना
हींआहे दुःख ज्याचे गायीं तो. स. स
र्ग. २ आकाश. अ. पु.

नाकुः नअकृति नम्यते भूरनेनेति ना
कुः, नाही कुटिल गमन करीत किंवा
वक्र होत्ये भूमी जेणें तो. कृ. अरुधा
कुटिलगतिअ. २ णमधा. प्रवृत्तादि
अ. वारूळ. उ. पु.

नाकुली नकुलानामियं नाकुली,
नकुल संबंधी जी ती. त. मुंगुसवे
ल. इ. स्त्री.

नागः नगेष्वोनागः, पर्वताचे ग
यीं होणारा जो तो. त. सर्प. २ हत्ती.
अ. पु. ३ शिसें. ४ लवंग. अ. न.

नागकेसरः नागारव्यः केसरो ना
गकेसरः, नागारव्य असा जो केस
र तो नागकेसर. स. नाग चांफा. -
अ. पु.

नागजिह्विका नागस्य जिह्वेव
नागजिह्विका, नागजिह्वें सारिखी
जी ती. स. मनुषीळ. आ. स्त्री.

नागरं नगरेष्वनागरं, नगराचे

दायीं उत्सन्नजै तै. त. संद. २ ना
गरमोथा. अ. न. ३ नगरचा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

नागरंग: नागारजंत्यत्रेतिनागरं
गः, नागजेते अनुरक्तहोतात -
जाचेदायीं तो. क. रंजधा. शगअ.
नारिंगाचें झाड. अ. पु.

नागलोक: नागानालोकः नागलो
कः, सर्पांचा जोलोक तो. स. पाता
कलोक. अ. पु.

नागबला नागानोहस्तिनामिव
बलं यस्याः सा नागबला, हस्तीसा
रखें आहे बल जीस ती. स. चिक
णा. आ. स्त्री.

नागवल्ली नागलोकस्ववल्लीनाग
वल्ली, नागलोकसंबंधी जी वल्ली ती
स. पानवेल. ई. स्त्री.

नागसंभवः नागंसीसंसंभवोय
स्यसः नागसंभवः, नाग ह. शि
सैं आहे उत्पत्ति कारण जाचें तो.
स. शेंदूर. अ. पु.

नागस्रगंधा नागानांस्रगंधोअ
स्थस्याइतिनागस्रगंधा, नागाला
आहे स्रगंधि जीचा ती. स. मुंगुस
वेल. आ. स्त्री.

नागांतकः नागानामंतकोनागी
तकः, नागांचा जो अंतक ह. ना
शकर्ता तो. स. गरूड. अ. पु.

नाट्यं नटस्यकर्मभावोवानाट्यं, न
टाचेंजेंकर्म किंवा स्वभाव तें. त. ना
चणें. अ. न.

नाडिकेरः नड्यतइतिनाडिः केन
वायुनाइर्यतइतिकेरः नाडिश्चासौ
केरश्चनाडिकेरः, पतन पावणारा
नाहीं असा जो वायु प्रेरित केर तो.
स. नारळीचें झाड. अ. पु.

नाडिंधमः नाडींधमः नाडिं
वंशनलिकांधमतीतिनाडिंधमः, वे
णूच्या नळीतें अग्नि संबंध करिता
जो तो. क. धाधा. अग्निसंयोगअ.
सोनार. अ. पु.

नाडी नाडयतीतिनाडी, गमनक
रित्ये जी ती. क. नडधा. गमनअ.
शिरा. २ जोधव्यादिकांचें ताट. ३
साहाक्षण. ई. स्त्री.

नाडीव्रणः नाड्याव्रणोनाडीव्रणः,
नाडी संबंधी जो व्रण तो. स. सर्वदा
वाहणारा व्रण. अ. पु.

नाथवान् नाथोस्थस्यनाथवान्,
नाथ ह. स्वामी आहे ज्यास ती. त.

पराधीन. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.
नादः शब्देनदतीतिनादः, शब्दानं
 ध्वनिकरितो जो तो. कृ. नदधा. श
 द्दअ. शब्. अ. पु.

नादेयी नद्योभवानादेयी, नदीचेग
 रीं उत्पन्न जीती. त. जलवेत. २ ना
 रिंगानें झाड. ३ टाकळा. ४ भुईआ
 वळा. ई. स्त्री.

नाना नसहत्तइतिनाना, सहवर्त
 मान नाही जें तें. त. अनेक. २ वि
 नात्या अर्थी. ३ उभय. अव्य.

नानारूपः नानारूपमस्यनानारू
 पः, नाना प्रकार आहे रूप जाचें तो.
 स. नाना प्रकारचा. वि. अ. पु. न.
 आ. स्त्री.

नांदीकरः नांदीकरोतीतिनांदीक
 रः, नांदी क्ष. स्तुति ईतें करितो जो
 तो. कृ. कृ. अर्था. करणअ. स्तुति
 पाठक. अ. पु.

नांदीवादी नांदीवदतिनांदीवादी
 स्तुतिविशेषकीलती जो तो. कृ. वद
 धा. व्यक्तवाणिअ. नांदीकर. इन्.
 पुल्लिंगीं.

नापितः नापननापः नापः संजा
 तोस्यनापितः, अपन करणसंजा

त आहे जास तो. त. हजाम. अ. पु.

नाभिः नह्यंतैभराभ्रनभयतइ
 तिवानाभिः, भरासंबंध होतात जा
 चेगरीं अथवा हिंसाकरितो जो तो.
 कृ. णहधा. बंधनअ. २ णभधा. हिं
 साअ. रथाचे नाकान्ना मध्य. इ. स्त्री
 २ बेंबी. इ. पु. स्त्री. ३ क्षत्रिय. इ. पु.

नाम नम्यतेः भिधीयते अर्थीनेने
 तिनाम. कथन करि जेतो अर्थ जे
 णें तो. कृ. णमधा. शब्दादिअ. प्र
 सिद्धि. २ संभावना करण्यास योग्य.
 ३ क्रोध. ४ दंष्ट्रीस्त्रीकार. ५. निंदा
 त्या अर्थी अव्य.

नाम नमयंत्यनेनेतिनाम, नमनक
 रितात जेणें करून तें. कृ. णमधा.
 प्रवृत्तअ. नमस्कारादि कालीं उ
 च्चारितात असें नाव. न्. न.

नामधेयं नामेचनामधेयं. नाम
 जें तेंच नामधेय. त. नाव. अ. न.

नायः विग्रहादिनयशब्दाप्र. नी
 ति. अ. पु.

नायकः नयतीतिनायकः, नेणा
 रा स्त. नियमन करणारा जो प्रसु
 तो. कृ. णीवृधा. प्रापणअ. प्रसु. २
 मध्यरत्न. अ. पु.

नारकः नारं नरसमूहो यस्मिन्
कायतीति नारकः, नरसमूह आ
कोश करितो जाचेरायीं तो. कृ. केंधा.
शब्द अ. नरक. अ. पु.

नारदः नारं नरसमूहं द्यति कलहेने
ति नारदः, कलहाच्या योगानें मत्त
प्यांप्रत खंडित करितो जो तो. कृ.
दोधा. अवरकंडन अ. नारदकृषी.
अ. पु.

नाराचः नरानाचामतीति नाराचः
स एव नाराचः, पुरुषातें प्राशन
ह्वा. नाश करणारा जो तो. कृ. च्यु
धा. अदन अ. लोखंडी बाण. अ. पु.

नाराची स्वल्पो नाराची नाराची,
स्वल्प बाण विशेषा साारिरी जी ती.
त. लोखंडी तराजू. ई. स्त्री.

नारायणः नराणां समूहो नारं त
दय नयस्य स नारायणः, मनुष्यस
मुदाय जी तें नार नार आहे राहण्या
ची जागा जाची तो. स. विष्णु. अ. पु.

नारायणी नारायणात् जाता नारा
यणी, नारायणापारून झाली जी
ती. त. शतावरी. ई. स्त्री.

नारिकेलः नालिकेरः नल्य
ते इति नालिः केन राधुना इत्यते इ

तिकेलः सत्त्वासौकेलश्च नारिकेलः
बध्यमान जो राधु प्रेरित तो. स. ना
रकीचें झाड. अ. पु.

नारिकेलिः विग्रहादिनालिकेरश
दाप्र. इ. पु.

नारिकेली विग्रहादिपूर्वीच्या श
दाप्र. ई. स्त्री.

नारी नरस्य स्त्री नारी, नराची जी
बायको ती. स. बायको. ई. स्त्री.

नालानालं नल्यते सानालानालं
च, बद्ध होइ जे त्से जी ती. कृ. णल
धा. बंधन अ. कमळ देंट, भिसें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ जोंधळा
बाजरी याचें ताट. अ. न.

नाविकः नावातारयतीति नाविकः,
नौकेनें तारितो जो तो. त. नावेचें स.
काणू धरणारा. अ. पु.

नाव्यं नावातार्यं नाव्यं, नौकेनें ता
रण्यास योग्य जें तें. त. नौकेनें उ
तरण्या जो गें नद्यादि कृ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

नाशः नशानं नाशः, दर्शनाभाव जो
तो. कृ. गशाधा. अदर्शन अ. मर
ण. २ अदर्शन. अ. पु.

नासत्यौ न असत्यौ नासत्यौ, न

दे जे असत्य ते. स. अश्विनी कृ.
मार. अ. पु. द्वि.

नासा नासतेनयानासा, जीच्या
योगानें शब्द होतो ती. कृ. णा
सृधा. शब्द अ. पुटील दारच्या उंब
याची. गणेश पटी. २ नाक. आ. स्त्री

नासिका विग्रहादिनासाशब्दाप्र
माणें. नाक. आ. स्त्री.

नास्तिकता नास्तिपरलोकइति
बुद्धिर्यस्यसनास्तिकस्तस्यभाबेनां
स्तिकता. परलोकनाहीं अशीबु
द्धि आहे ज्याची तो नास्तिक त्याचा
जो भाव ती. त. नास्तिकपणा. आ.
स्त्रीलिंगीं.

निःशलाकः निर्गताशलाकायस्मा
निःशलाकः, गेली आहे शलाका
ह. नृणादि जाणसून तो. स. एकांत
स्थळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निःशेषं शेषान्निष्क्रांतनिःशेषं,
शेषशिष्टापासून जें निष्क्रांत तें. स.
संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निःशोध्यं शोध्यान्निष्क्रांतनिःशो
ध्यं, शोध्यापासून जें निष्क्रांत तें.
स. मळघालविलेले. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निःश्रेणिः निश्चिताश्रेणिरत्रनिः
श्रेणिः, निश्चित आहे श्रेणी ह. पं
क्ति जाचेवाची ती. स. निसण. इ. स्त्री

निःश्रेयसं नितरांश्रेयोनिःश्रेयसं,
अत्यंत जें कल्याण तें. स. सुक्ति. अ.
नपुं.

निःषमं निर्गतंषममत्रनिःषमं,
गेढें आहे सम जाचेवाची तो. स. निं
द्य या अर्थां अर्थ.

निःसरणं निःसरत्यनेनेतिनिः
सरणं, गमन करिता हे त जेणें क
रून तें. कृ. सृधा. गति अ. घराचें
पुटील दार. २ निघणें. अ. न.

निःस्वः स्वान्निष्क्रांतोनिःस्वः, ध
नापासून जो निष्क्रांत ह. परावृ
त्त तो. स. दरिद्री. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निकटः निबद्धंनिकटः, निब
द्ध जो ती. त. जवळचा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

निकरः निकीर्यतेइतिनिकरः,
संधीभूत होइजेतो जो तो. कृ. कृ
धा. विक्षेप अ. समूह. अं. पु.

निकर्षणं निकर्ष्यतेचनिकर्षणं,
अत्यंतसंमार्जनादि करितात जा

चेरायीतें कृ. कृषधा. विलेखनअ.
चांगली राहाण्याची जागा. अ. न.

निकषः निकषंत्यत्रेतिनिकषः,
स्रवर्णादि घर्षणकरितात जा.
चेरायीतों कृ. कृषधा. हिंसाअ.
स्रवर्णादि घांसण्याची कसोटी.
अ. पु.

निकषात्मजः निकषाया आत्म
जोनिकषात्मजः, निकषेचा जो पु
त्र तो. स. राक्षस. अ. पु.

निकामं निकामनंनिकामं, अ
र्थादिकाम शब्दा प्रमाणं.

निकायः निचीयतेसोनिकायः,
संग्रह करितो जो तो. कृ. चित्रधा.
चयनअ. एकधर्मांचा जो समूह
तो. अ. पु.

निकाय्यः निचीयतेःस्मिन्निति
निकाय्यः, अत्यंत चयन हा व
स्तुमात्राचा संचयकरितात जा
चेरायीतों कृ. चित्रधा. चयन
अ. घर. अ. पु.

निकारः निकारणंनिकारः, अ
पकरण जें तो. कृ. कृषधा. करण
अ. आकार. २. धान्य पेरणारा.
अ. पु.

निकारणं निकार्यतेनिकारणं,
हिंसन जें तें. कृ. कृषधा. हिंसाअ. व
ध. अ. न.

निकुंचकः निकुंचतीतिनिकुंच
कः, कुटिल होतो जो तो. कृ. कुञ्ज
धा. कौटिल्यअ. मुष्टिरूप परिमाण.
अ. पु.

निकुंजः नितरांकुंजंत्यत्रेतिनिकुं
जः, अत्यंत पक्ष्यादिक अच्यक्त श
ब्द करितात जाचेगर्भी तो. कृ. कुजि
धा. अच्यक्त शब्दअ. सभोवार वेला
असोन खाण्यां अ उवलेली जागा.
अ. पु. न.

निकुरंबं नितरांकुस्मितंरंबतेनि
कुरंबं तदेवनिकुरंबकं, अत्यंत
कुस्मितशब्द करणारें जें तें. कृ. र
विधा. शब्दअ. समूह. अ. न.

निकुंभः कुंभूभिर्विभर्त्तीतिनिकुं
भः, नियतंकुंभोनिकुंभः, भूमी
तें धारण हा अवस्थान करितो
जो तोकुंभ अत्यंत जोकुंभ तो नि
कुंभ. स. दाती वनस्पति. अ. पु.

निकृतः न्यकारीतिनिकृतः, नी
चीकृत केला जो तो. कृ. कृषधा. क
रणअ. हलका केलेला. २. मनाचा

वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकृति: निरुद्धंरुणोतीतिनिकृ
तिः, निघ्नजैसैं होयतैंसैं हिंसा क
रितैं जैंतैं. कृ. कृथा. हिंसा. अ. कृ
ट. इ. स्त्री.

निकृष्ट: निरुद्धतेस्मनिकृष्टः, नि
दित करिजेला जी तो. कृ. कृषथा. वि
लेखन. अ. अधम. निघ्न. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

निकेतनं निकेतनं: स्मिन्निकेतनं
निवास करिजेतो ज्याचेरायीं तें. कृ.
कितथा. निवास. अ. घर. अ. न.

निकोचकः निकुञ्चतइतिनिको
चः, साएवनिकोचकः, संकुचितहो
इजेतो जी तोनिकोच तोचनिको
चकः. त. पिस्साचा हस. अ. पु.

निकृणः निकृणः नितरांक
णननिकृणः, अत्यंत जो बीणादिकांचा
शब्द तो. कृणथा. शब्द. अ. वाद्यांचा
शब्द. अ. पु.

निरिवलं निरुतंभिलमस्मान्नि
स्विलं, गेली भाहे संपूर्ण प्रतियो
गिता जा पासून तें. स. संपूर्ण. वि
अ. पु. न. आ. स्त्री.

निगडः निगलतीतिनिगडः, पा

दाचे बंधन करणारा जो तो. कृ. ग
लथा. अदन. अ. शृंखला, बंडी.
अ. पु.

निगदः निगाद्: निगदनेनि
गदः, कथन जें तो. कृ. गदथा. व्य
क्तवाणी. अ. कथन, सांगणें. अ. पु.

निगमः निगम्यतेत्रानेनवाणिग
मः, गमन करिजेतात जाचेरायीं
किंवा जेणेंकरून तो. कृ. गम्लथा.
गति. अ. शहर. २. क्रय विक्रय क
रून उपजीविका करणारा वाणी.
३. वाण्याचें कर्म. ४. नय. अ. पु.

निगालः निगलत्यनेननिगालः,
भक्षण करिजेतो जेणें तो. कृ. गृथा.
निगरण. अ. घोडेच्या गळ्यांत घा
गरमाळ बांधितात त्याच्या
जवळचा प्रदेश. अ. पु.

निग्रहः नियमेनग्रहणंनिग्रहः,
पूर्वक अलुग्रह विरुद्ध जें तो.
कृ. ग्रहथा. उपादान. अ. स्तीकार
नकरणें. को. बंधन २. मत्संन.
अ. पु.

निघः निघतंहन्यतेइतिनिघः,
निरंतर हनन करिजेतो जी तो.
कृ. इनथा. हिंसा. अ. ज्याची

उंची लांबी व रुंदी सारखी तो.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निघसः विग्रहादिविघसशः प्र-
भोजन. अ. पु.

निघ्नः निहन्यतेनिघृत्यतेइतिनि-
घ्नः, स्वीकृत करिजेतो जो तो. रु.
हूनधा. हिंसादिअ. स्वाधीन. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

निचिकी विग्रहादिनेचकीशब्दा
प्रमाणे. उत्तम गाई. ई. स्त्री.

नितुलः नितरांचीलतीतिनितु-
लः, अत्यंत श्रेष्ठ जो तो. रु. तुल-
धा. समुच्छ्रायअ. जलवेतझ. इजर
३ वीणादिकाचें आच्छादन वस्त्र
अ. पु.

निचोलः निचोलयतेइतिनिचो-
लः, समुन्नत करिजेतो जो तो. रु.
तुलधा. समुच्छ्रायअ. वीणादिका-
चें आच्छादन वस्त्र. अ. पु.

निजः निर्जायतेइतिनिजः, प्रियं
तर होतो जो तो. रु. जनीधा. प्रादु-
र्भावअ. आपला. २ नित्य. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

नितंबः नितरांतम्यतेकामुकैर्नि-
तंबः, कामुक पुरुषांनीं इच्छिजे

तो जो तो. रु. तमुधा. कोंसाअ.
स्त्रियांचा कमरेचा पाठीमागचा
भाग. अ. पु.

नितंबिनी प्रशस्तः नितंबोस्त्य-
स्याइतिनितंबिनी, विपुलआहे
कटिपश्चाद्भाग जीचा ती. त. स्त्री
विशेष. ई. स्त्री.

नितान्तं नितरांतम्यतेस्मेतिनि-
तान्तं, अत्यंत इच्छा करिजेतेजें
तें. रु. तमुधा. कोंसाअ. अति
शयार्थी अय्य.

नित्यं नियमेनभवत्यत्रेतिनित्यं,
नियमेन करून क्रिया होत्ये जा-
चेराचीं तो. त. निरंतरत्या अर्थी
अय्य.

नित्यः निषतंभावोनित्यः, निय-
त राहतो जो तो. त. अविनाशी.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निदाघः नितरांदत्यतेजनोय-
स्मिन्नितिनिदाघः, अत्यंत दग्ध
होतो जन जाचेराचीं तो. रु. दह-
धा. मसमीकरणअ. ग्रीष्मऋतु. २
घाम. अ. पु.

निदानं निदीयतेजन्यतेअनेने-
तिनिदानं, अत्यावश्य कार्यात्याद

न होइ जैतें जेणें करून तें. क. दा
धा. हानअ. उपादान कारण. अ. न.

निदिग्धं निदित्यतेस्मिनिदिग्धं,
समृद्धि पावजेतें जैतें. क. दिहधा.
उपचयअ. वाटलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निदिग्धिका निदित्यतेस्मिनिदि
ग्धिका, वृद्धि पावती झाली जी ती.
वृत्त्यादिपू. श. प्र. रिंगणी. ई. स्त्री.

निदेशः निदेशनंनिदेशः, कार्या
विषयीं आज्ञापन जैतें. क. दिशा
धा. अतिसर्जनअ. आज्ञा. अ. पु.

निद्रा नियतंद्रातींद्रियाण्यत्रेति
निद्रा, अत्यंत सूच्छित्त होतात इं
द्रिये जीचेगयीं ती. क. दाधा. कुस्मि
तगतिअ. झोंप. आ. स्त्री.

निद्राणः निद्रातिस्मिनिद्राणः,
निद्रित झाला जो तो. वृत्त्यादि पू.
श. प्र. निजलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निद्रालुः निद्राशीलोनिद्रालुः,
निद्राशील जो तो. वृत्त्यादिपू. श.
प्र. निद्राशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निद्रितः निद्रासंजाताअस्यनिद्रि
तः, निद्रा प्राप्त आहे ज्यास तो. त.

निजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निधनः निधानंनिधानः, परलोक
धारण जैतें. क. दुधाञ्धा. धारण
अ. यद्वा निधीतिर्निधीयतेत्रवानि
धनं, निधारण किंवा धारणकारजेते
चेगयीं तें. वृ. पूर्वी. श. प्र. ब्रह्मदेव. २
मरण. ३ वंश. अ. पु. न.

निधिः नितरांदधातिपोष्यत्यनेने
तिनिधिः, अत्यंत पोषण. होतें जे
णें तो. क. दुधाञ्धा. धारणपोषणा
दिअ. कुबेराचे ९ निधि आहेत ते
प्रत्येक. इ. पु.

निधुवनं नितरांधुवनंहस्तपादा
दिचालनमस्मिन्तन्निधुवनं, अ
त्यंत आहे हस्तादि चालन जाचेग
यीं तें. स. मैथुन. अ. न.

निध्यानं निध्यातीर्निध्यानं, ईक्ष
ण जैतें. क. ध्येधा. चिंताअ. पाह
णें. अ. न.

निनदः निनादः निनदनंति
तिनिनदः, शब्द जो तो. क. णद
धा. अव्यक्त शब्दअ. शब्द. अ. पु.

निंदा निंदनंनिंदा, कुस्मित जी ती.
क. णिदिधा. कुत्साअ. द्वेष कथन.
आ. स्त्री.

निपः नियतं पिबत्यनेनेति निपः,
अवश्य पान करितात जेणें करून
तो. कृ. पाधा. पानअ. तांब्याघागर
इत्यादि अ. पु.

निपठः निपाठः निपठनं निपा
ठः, पठन जें तो. कृ. पठधा. व्यक्त
वाणीअ. पठणें. अ. पु.

निपानं नियतं पिबत्यनेन निपानं,
नियत जलपान करितें जेणें करून
नतों. कृ. पाधा. पानअ. विहिरीतू
न कादलेलें पाणी ठेवण्या करितां
केलेली जी डोणी वगैरे. ती. अ. न.

निपातनं निपत्तिर्निपातनं, अ
धोनयन जें तें. कृ. पतधा. गतिअ.
अधोनयन. अ. न.

निपुणः निपुणतीति निपुणः, सु
भकर्मकर्तो जो तो. कृ. पुणधा. शुभ
कर्म अ. प्रवीण. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निबर्हणं निबर्हते इति निबर्ह
णं, हिंसन जें तें. कृ. बर्हधा. हिं
साअ. वध. अ. न.

निभः नियतं प्रातीति निभः, नि
त्यशीमतो जो तो. कृ. प्राधा. दीप्ति
अ. साश्रवा वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निभृतः नितसमकारिनिभृतः,
अत्यंत मरण करिजेला जो तो.
कृ. मृत्रधा. मरणअ. नम्र. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

निमयः निमानं निमयः, प्रत्यर्प
ण जें तो. कृ. मेड्धा. प्रणिदानअ.
मोबदला. अ. पु.

निमित्तं निमित्तते निमित्तं, प्रीति
युक्त जें तें. कृ. जिमिदाधा. स्नेहअ.
कारण. अ. न.

निम्नं खननाय नित रांस्नायत इति
निम्नं, खननार्थं अप्पल जें तें. कृ. म्ला
धा. अप्पासअ. गंभीर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

निम्नगा निम्नं गच्छतीति निम्नगा,
सस्वोल गमन करणारी जी ती. कृ.
गमधा. गतिअ. नदी. आ. स्त्री.

निंबः नियमयतीति निंबः,
नियमनादि करितो जो तो. कृ.
यमधा. परिरेषणादिअ. निंबवृक्ष.
अ. पु.

निंबतरुः निंबसंज्ञकः तरुः निंब
तरुः, निंबसंज्ञक जो तरु ह्य. वृक्ष
तो. स. कडूनिंबाचें साउ. उ. पु.

नियतिः नियम्यतेन चंति नियतिः.

नियमन करिजेते जैणें ती. कृ. घ

मधा. उपरमअ. दैव. इ. पु.

नियंता नियच्छतीतिनियंता, नि
यम करणारा जो तो. कृ. यमधा. उ
परमअ. सारथि. इ. पु.

नियमः नियमननियमः, निय
मपूर्वक स्वीकार जो तो. कृ. यम
धा. उपरमअ. स्वीकार. २ व्रत. अ. पु.

नियातनं नियातिर्नियातनं, अ
धीनयन जें तें. कृ. याधा. प्रापण
अ. रतीलीं नेणें. अ. न.

नियामकः पीतंनियच्छतीति
नियामकः, नियमन करितो जो
तो. कृ. यमधा. उपरमअ. नोकें
तील मध्यस्तंभावर जलचर वगै
रे दुष्ट प्राण्याचें निवारण करण्णा
स जो राहतो तो. अ. पु.

नियुतं नियुयतेस्मनियुतं, अहं
तगणिजेलें जें तें. कृ. यूधा. मिश्र
णामिश्रणअ. लक्षसंख्या. अ. न.

नियुद्धं नितर्षयुद्धंनियुद्धं, अहं
त जें युद्ध तें. स. बाहुयुद्ध. अ. न.

नियोज्यः नियुज्यतेइतिनियोज्यः
नियोग करिजेतो जो तो. कृ. यु
जिरधा. योगअ. चाकर. अ. पु.

आ. स्त्री.

निरंतरं निर्गतमंतरमस्मिन्निरं
तरं, गेलें आहे अंतर जाचेठायीं
तें. स. निबिड. वि. अ. पु. न. आ
स्त्री.

निरयः निर्गतःअपः दैवंयस्मि
न्निरयः, नष्ट आहे प्रारब्ध जाचे
ठायीं तो. स. नरक. अ. पु.

निरर्गलं निष्क्रांतमर्गलायाइति
निरर्गलं, प्रतिबंधापासून निष्क्रां
त जें तें. स. निर्बाध. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निरर्थकं निर्गतोःर्थोः स्यान्निर
र्थकं, निर्गत आहे अर्थ जा पासू
न तें. स. व्यर्थ. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

निरवग्रहः अवग्रहान्निष्क्रांतो
निरवग्रहः अवधापासून जो निष्क्रां
त तो. स. स्वतंत्र. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निरसनं निरासोन्निरसनं, क्षेप
ण जें तें. कृ. असूधा. क्षेपणअ.
निसकरण. अ. न.

निरस्तः निरस्यतेस्मन्निरस्तः, दां
किजेला जो तो. कृ. असूधा. क्षेपण

३५८ (न.) विग्रहकोश. (न.)

त्वरित बोलणें. अ. न. २ सोडलेला
बाण. ३ निराकरण. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निराकरिष्णुः निराकरणशीलो
निराकरिष्णुः, निराकरणकर्तो जी
तो. कृ. कृत्रधा. करणअ. निराक
रणशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निराकृतः निराकारिनिराकृतः,
निराकरण करिजेतो जीतो. कृ.
कृत्रधा. करणअ. निराकरणके
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निराकृतिः आकृतेरध्ययनचे प
र्थांगनिर्गतोनिराकरणवानिरा
कृतिः, अध्ययनव्यापाररहितजो
तो. अथवानिराकरणजें तें. स.
२ कृ. कृत्रधा. करणअ. ज्यानें
आपल्या शारवेचें अध्ययन केले
नाहीं तो. २ निराकरण. इ. पु. २ स्त्री.

निरामयः निष्क्रान्तः आमयान्नि
रामयः, रोगापासून दूर झाला जो
तो. स. रोगरहित. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निरीशं निर्गतमीशाया निरीशं,
लांगल टंडापासून जें निर्गत तें स
नागसाचें खालचें लांकूड, फाळ.

अ. न.

निरीषं विग्रहादिसर्व पूर्वीच्याश
ब्दाप्रमाणें.

निरोधः निरोधननिरोधः, अस्तु
ग्रह विरुद्ध जो तो. कृ. रुधिर्धा.
आवरणअ.

निर् नरणनिर्, ज्ञानजें तें. कृ.
नृधा. नयअ. निश्चय. २ निषेध
या अर्थी अव्य.

निर्गंधनं निर्गंध्यते निर्गंधनं, षा
उनजें तें. कृ. गंधधा. अर्दनअ. व
ध. अ. न.

निर्गुंठी विग्रहादिनिर्गुंठीश. प्र.
निगुंठीचें झाड. इ. स्त्री.

निर्गुंठी निर्गुंडतीति निर्गुंठी, र
क्षण करित्ये जी ती. कृ. गुडिधा.
रक्षणअ. निगुंठीचें झाड. २ का
केफुलांची निर्गुंठी. इ. स्त्री.

निर्गुंथनं निर्गुंथ्यते निर्गुंथनं,
कुटिलत्वजें तें. कृ. ग्रथिधा. कौ.
दिल्यअ. वध. अ. न.

निर्घोषः निर्घुष्यतइति निर्घोषः
निर्घोषस्य शब्द जो तो. कृ. पुषि
र्धा. अविशब्दनअ. शब्द. अ.
पुलिंगी.

निर्जरः जरायानिष्क्रांतो निर्ज
रः, जरास्य वृद्धवस्था तीपासू
न जो निष्क्रांत स्य निर्गत तो. स.
देव. अ. पु.

निर्जितेंद्रियग्रामः निर्जितः इं
द्रियग्रामो येन सः निर्जितेंद्रियग्रामः
जिकिला आहे इंद्रिय समुदाय जा
णें तो. स. सन्यासी. २ जाने इंद्रि
यें जिकिलीं तो. अ. पु.

निर्झरः निर्झरणं निर्झरः, प्रवा
ह जो ती. कृ. झृषुधा. वयोहानि अ.
झरा. अ. पु.

निर्णिक्तं निर्णियते स्म निर्णिक्तं,
शक्य करिजे लें जें तें. कृ. णिजिर्धा.
शौन्चादि अ. निर्मळकेलेला स्य शोध
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्णोजकः निर्णोने क्त्वाति निर्णोज
कः, वस्य शक्य करितो जो तो. कृ.
णिजिर्धा. शक्यि अ. परीट. अ. पु.

निर्देशः निर्देशानं निर्देशः, कार्या
वेद्ययां निर्देशानं जें ती. कृ. दिशा
धा. अतिसर्जन अ. आज्ञा. अ. पु.

निर्धार्यः निश्चयेन धियते निर्धार्यः
कार्याविषयीं जो उच्यते तो. कृ.
धृञ्धा. धारण अ. जास दुःख अ.

सतां ही किंचित् व्याकुल न होतां
कार्याविषयीं जो उच्यते असती
तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्बंधः नितरांबंध्यं ते अनेन निर्बं
धः, अत्यंत बद्ध होता हेत जेणें क
रून तो. कृ. वधधा. बंध अ. आग्र
ह विशेष. अ. पु.

निबर्हणं निबर्हते इति निबर्हणं
हिंसन जें तें. कृ. बर्हधा. हिंसा अ.
वध. अ. न.

निर्भरं निर्भरतीति निःशेषेण स
रोचेति निर्भरः, धारण करितें अ
थवा निःशेषें करून आहे धारण
जावेद्ययां तें. कृ. दुष्मृञ्धा. धार
ण अ. अतिशयार्थी अ. उ. नि
र्भरं गच्छति.

निर्मदः निर्गतो मदो यस्मात्सनि
र्मदः, गेला आहे मद जा पासून
तो. स. मदमून्य हती. अ. पु.

निर्मुक्तः निर्मुक्तः कंचुकी येन नि
र्मुक्तः, टांकला आहे कंचुक जाणें
तो. समेंग टांकलेला सर्प. अ. पु. २

मोकळा झालेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

निर्मोकः निर्मुच्यते इति निर्मोकः

रांकिजेतो जो तो. कृ. कुमुच्छ्रधा.

मोक्षणअ. सर्पावील्ला समंग.

अ. पु.

निर्याणं निर्यात्तनेननिर्याणं, ग

मन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. शा

धा. प्रापणअ. हत्तीच्या नेत्रांच्चा

मळ. अ. न.

निर्यातनं निर्यात्ततेऽनेन नि

र्यातनं, प्रतिकार करिजेतो जेणें

करून तें. कृ. यतधा. निकारा

दिअ. वैरशुद्धि. २ दान देणें ३ पै

ऊन परत देणें. अ. न.

निर्यासः निर्यस्यतिअत्र इतिनि

र्यासः, अत्यंत प्रयत्न करितात

ज्या विषयीं तो. कृ. यस्तथा. प्रय

त्नअ. डीक. अ. पु.

निर्व्यूहः निर्व्यूहयतीतिनिर्व्यूहः,

अत्यंत संबद्ध होतो जो तो. कृ.

लौकिकव्यूहधा. बंधन अ. दार. २

शेखर कृ. गोंडीचें भूषण. ३ काथ र

स काटलेला द्रव्य रस. ४ नागदंत

क घराच्या भिंतींतील रसांब. अ.

पुल्लिंणीं.

निर्वपणं निरुष्यतेतत्तनिर्वपणं,

अत्यंत उत्सन्न करिजेतें जें तें. कृ.

दुवपधा. बीज संतानअ. दान देणें.

अ. न.

निर्वर्णनं निर्वर्णीनिर्वर्णनं, ईश

णजें तें. कृ. वर्णधा. वर्णाक्रियाअ.

पाहणें. अ. न.

निर्वहणं निःशेषणवहनंप्रस्तुत

कथायाः समाप्तिर्निर्वहणं, निःशे

षंकरून जें वहनतें. स. नाटकां

तील पंच संधि सांगितले आहेत

त्यांतील पंचवा संधि अथवा प्र

स्तुत कथा समाप्ति. अ. न.

निर्वाणः निर्वातिस्मनिर्वाणः,

निर्मुक्त झाला जो तो. कृ. राधा. ग

तिअ. मोक्ष. अ. न. २ मुक्त. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

निर्वातः निर्वातिस्मनिर्वातः,

निर्गत राघू जो तो. कृ. धा. कृ.

प्र. गेलेला वारा. अ. पु.

निर्वादः निर्वदन्तनिर्वादः, निर्व

दनजें तो. कृ. वदधा. अक्तवाणी

अ. किंवा निरुद्योवादः निर्वादः, स.

निंदा. २ लोकापवाद. ३ निर्णीत

जो वादतो. अ. पु.

निर्वापणं निरुष्यतेनिर्वापणं, छे

दनजें तें. कृ. दुवपधा. बीजसंता

नअ. वध. अ. न.

निर्वायः निश्चयेनप्रियतेनिर्वायः, निश्चयैकरून कार्य करिजे तो जो तो. कृ. वृधा. वरणअ. निर्वाशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्वारनं निर्वास्यतेनिर्वासनं, छेदनजें तें. कृ. वृधा. छेदनअ. वध. अ. न.

निर्वृतः निवर्त्यतेस्मनिर्वृतः, निष्पन्न झाला जो तो. कृ. वृथा. वर्तनअ. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्वेशः निर्विशयतेनेननिर्वेशः, गृहाचेदारीं राहतो जेणेंकरून तो. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. यद्वा निर्वेशनंनिर्वेशः, उपभोग जो तो. धा. पू. प्र. वेतन. २ उपभोग. ३ मूर्छा. अ. पु.

निर्हारः निर्हरणंनिर्हारः, शल्यादिकाचें निःसारण जें तो. कृ. वृधा. हरणअ. शल्य, कांटा इत्यादिकादणें. अ. पु.

निर्हारी निर्हरणशीलः निर्हारी, निर्हरण स्वभाव जो तो. कृ. वृधा. हरणअ. फार मनोहारि

सगंधि द्रव्यजें तें. वि. इन्. पु. न. स्त्री. ई.

निर्हृतिः नितरांहरयतिइतिनिर्हृतिः, अत्यंत भय शब्द करवित्ये जी तो. कृ. हादधा. अव्यक्त शब्दअ. नरक संबंधी जी अशोभा ती. इ. स्त्री.

निलयः नितरांलीयंतेअत्रेतिनिलयः, संबद्ध होतात जाचेदारीं तो. कृ. लीड्धा. श्लेषणअ. घर. अ. पु.

निवातः निरुद्धोनिवृत्तोवावातो स्यान्निवातः, निरुद्ध किंवा निवृत्त आहे वायू जा पासून तो. स. वात वर्जित स्थान. २ आश्रम. अ. पु. ३ शास्त्रांस असेद्य क्वच. अ. न.

निवापः निवपनंनिवापः, सीपंडो नंतर मृताच्याउद्देशानेंजेंउदकरानतें. कृ. दुवपधा. बीजसंतानअ. पितृतर्पण. अ. पु.

निवीतं निवीयतेस्मनिवीतं, आवरण करिजेतें जें तें. कृ. वेच्छधा. संवरणअ. पांघुरलेलें वस्त्र. १ कंठाचे दारीं सरळ माके सारिरवें घातलेलें घज्ञोपवीत. अ. न.

निर्वृतं निव्रियतेस्मनिर्वृतं, वेष्टन करिजेलें जें तें. कृ. वृच्छधा. आ

वरणअ. चहूंकडून वेढलेला. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

निवेशः निविशंतिअत्रनिवेशः,
सैन्यनिवेश करितात ज्याचा गयीं तो.
क. विशधा. प्रवेशअ. सैन्याचे गणें.
अ. पु.

निशा नितरां श्यति सर्वचेष्टा अ
त्र इति निशा, अत्यंत नष्ट होत्ये हे
सर्वचेष्टा जीचेठायीं ती. क. शोधा.
तनूकरणअ. रात्रि. २ हकद. आ.
स्त्रीलिंगीं.

निशातं नितरां शायते तत् निशा
तं, अत्यंत तनूकृत करिजे तें जें
तें. क. शोधा. तनूकरणअ. तीक्ष्णी
कृत पाजळलेला बाणादि. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

निशातं नितरां शायते तत् निशातं,
अत्यंत तनूकृत करिजे तें जें तें. क. शो
धा. तनूकरणअ. पाजळलेला बाणादि. वि. अ.

निशापतिः निशां रात्रीणां पतिः
निशापतिः, रात्रींचा स्वामी जो
तो. स. चंद्र. इ. पु.

निशारणं निशार्थते इति निशार
णं, हिंसन जें तें. क. शूधा. हिंसा
अ. वध. अ. न.

निशितं निशायते स्म इति निशि
तं, तीक्ष्णीकृत करिजे तें जें तें.
क. शोधा. तनूकरणअ. अर्थादि
निशात श. प्र.

निशीथः नियतं शोते अत्रेति नि
शीथः, निश्चयेंकरून शयन करि
तात ज्याचे गयीं तो. क. शीड्या.
स्वप्नअ. मध्यरात्र. अ. न.

निशीथिनी निशीथोऽस्यास्ती
ति निशीथिनी, निशीथ जो तो आ
हे जीस ती. त. रात्री. ई. स्त्री.

निश्चयः निश्चयनं निश्चयः, नि
र्णयन जें तें. क. चिज्धा. चपनअ.
निर्णय. अ. पु.

निश्चेणिः निश्चिताश्चेणिरत्रेति नि
श्चेणिः, निश्चित आहे पंक्ती जीचे
गयीं ती. स. शिडी. इ. स्त्री.

निषंगः निषज्यंतेऽत्र शराः निषं
गः, बाण संलग्न होनात ज्या
चेठायीं तो. क. षंजधा. संगअ.
बाण ठेवण्याचा भाता. अ. पु.

निषंगी निषंगोऽस्यास्तीति निषं
गी, इषुधी आहे ज्यास तो. स.
धनुर्धर. इन्. पु.

निषद्या निषीदंति जना अत्रेति

निषद्या, गमन किंवा अवसाद
न करितात जन जीचेरायीं ती.
कृ. षड्धा. विशरणादिअ. दुकान
आ. स्त्री.

निषद्वरः वराहादयोनिषीदंत्यत्रे
तिनिषद्वरः, सूकरादि बसतात
जाचेरायीं तो. कृ. षड्धा. अवसा
दनादिअ. चिरचल. अ. पु.

निषधः निषीदतीतिनिषधः, स्थि
र राहतो जो तो. कृ. षड्धा. अवसा
दनादिअ. पर्वतविशेष. अ. पु.

निषादः निषीदतिपापाद्यस्मिन्नि
षादः, पापादिजाचेरायीं राहतें तो. कृ.
षड्धा. विशरणादिअ. चांडाळ. २
गायनाचा स्वर विशेष. ३ कोळि म
नुष्यजाति. अ. पु.

निषादी निषीदतिइतिनिषादी,
इतीवर बसणारा जो तो. कृ. षड्
धा. विशरणादिअ. ह्यात. इन्. पु.

निषूदनं निषूद्यतेइतिनिषूदनं,
क्षरण जें तें. कृ. षूदधा. क्षरण
अ. चध. अ. न.

निष्कः निश्चयेनकायतिनिष्कः, नि
श्चयें करून शब्द कर्तो जो तो. कृ. कें
धा. शब्दअ. सोन्याचे १०८ तोळे

घांचें मान आहे २ वक्षस्थलाचें
भूषण. ३ सोनें ४ सोन्याचा तोळा.

५ पल सोन्याचे चार तोळे. ६

बत्तीस गुंजांचें एक नाणें आ
हे. अ. पु. न.

निष्कला. निष्कली निर्गतंक
लंशुक्रंयस्याः सानिष्कली, गेलें आ
हे शुक्र जीचें ती. स. गतरजस्क
वायको. आ. २ ई. स्त्री.

निष्कासितः निष्कास्यतेस्मिन्नि
ष्कासितः, बाहेर काढिजे तो जो
तो. कृ. कसधा. गतिअ. घालविले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्कुरः कुरान्निष्क्रांतः निष्कुरः,
गृहापासून जो निष्क्रांत तो. स. घ
राजवळ केलेला बाग. अ. पु.

निष्कुरिः कुत्याः निष्क्रांता निष्क
रिः, गृहापासून जी निष्क्रांत ती.
स. इलाचीची वेल. इ. स्त्री.

निष्कुहः निश्चयेनकुहयतेइतिनि
ष्कुहः, निश्चयें करून विस्मय क
रवितो जो तो. कृ. कुहधा. विस्मा
पनअ. वृक्षगत विवर. अ. पु.

निष्क्रमः निष्क्रमणंनिष्क्रमः, बु
द्धिसामर्थ्य जें तो. कृ. क्रसधा. पा

दक्षिणेषु अ. बुद्धि सामर्थ्य. अ. पु.

त्सर्ग जो तो. कृ. छिनुधा. निरसन अ.

निष्कामितः निष्काम्यतेस्मिन्निष्कामितः,

स्वांकरून शुंकरणे. अ. पु. न.

मिताः, निष्कामिजो तो. कृ. क्रमु

निषेवनं निष्कृतिर्निषेवनं, अर्था

धा. पाददक्षिणेषु अ. बाहेर घालविले

दि पूर्वीच्या श. प्र. अ. न.

ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्कृतिः विग्रहादि पूर्वीच्या श. प्र.

इ. स्त्री.

निष्ठा निष्ठानंनिष्ठा, निष्पत्ती जी तो

निष्ठातः न्यस्माइतिनिष्ठातः, अ

कृ. छाधा. गतिनिवृत्तिअ. नादका

त्यंत शक्य झाला जो तो. कृ. छाधा.

तील पांचसंधि आहेत त्यांतील पां

शौच अ. प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

चवा निवर्हणारव्य जो संधि तो. अ

थवा प्रस्तुत कथासमाप्ति. २ निष्ठा

निष्कृंतं निश्चयेनपक्वंनिष्कृंतं, निश्च

दन. ३ अदर्शन. ४ प्रध्वंस. आ.

येंकरून जें परिपक्व तें स. चांगला

स्त्री.

कटलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्ठानं निष्ठीयतेइतिनिष्ठानं,

निष्पन्नः निष्पद्यतेस्मिन्निष्पन्नः,

अन्नादिकाचे रायी राहणारें जें तें.

उत्सन्ति युक्त जो तो. कृ. पदधा. गति

कृ. छाधा. गतिनिवृत्तिअ. व्यंजन.

अ. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अ. न.

निष्ठावः निष्पवनंनिष्ठावः, धान्या

निष्ठीवनं निष्कृतिर्निष्ठीवनं, सु

दि शुद्धीकरण जें तो. कृ. पूत्रधा. प

खानें श्लेषीत्सर्गजो तें. कृ. छिनुधा.

वन अ. शक्य करणें. अ. पु.

निरसन अ. सुरखानें शुंकायंक

निष्कृतः निष्ठीयतेस्मिन्निष्कृतः,

णें. अ. न.

प्रेरणो करि जेला जो तो. कृ. छिनुधा.

निष्पूरं निष्पृतीतिनिष्पूरं, दृढ होतें

निरसन अ. पाठविलेला. वि. अ. पु.

जें तें. कृ. छाधा. गतिनिवृत्तिअ. क

न. आ. स्त्री.

र्कशभाषण. २ करीण. वि. अ. पु.

निष्प्राप्तः निष्क्रांताप्रभास्यानिष्प

न. आ. स्त्री.

प्तः, गेली आहे प्रभा जा पासून तो.

निषेवः निषेवनंनिषेवः, श्लेषी

स. कांतिहीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

(न.)

विग्रहकोश.

(न.)

३६५.

निष्प्रवाणि निर्गताप्रवाणीतंतुवा

यशलाकायस्मात्तंतुनिष्प्रवाणि,

गेली आहे तंतुवायशलाका जा पा

सून तें. स. कोरें वस्त्र. इ. न.

निसर्गः निसर्जनंनिसर्गः, स्त्री

करण जें तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ

स्वभाव. अ. पु.

निसृष्टं निसृज्यतेस्मनिसृष्टं, त्या

ग करिजेलें जें तें. कृ. सृजधा. विस

र्गअ. टांकलेले. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगीं.

निस्तरहणं निस्तृत्यतेनिस्तरहणं,

हिंसन जें तें. कृ. तूहधा. हिंसाअ.

वध. अ. न.

निस्तलं निर्गतंतलमस्यनिस्तलं,

गेलें आहे तल जाचें तो. स. वाटो

ळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निस्त्रिंशः निर्गतस्त्रिंशदंगुलि

ष्योनिस्त्रिंशः, तीस अंगुलीहून

जो अधिक तो. स. तरवार.

अ. पु.

निःस्त्रावः निःस्त्राव्यतेइतिनिस्त्रा

वः, ओदनापासून करिजेतो जो

तो. कृ. सुधा. गतिअ. पेज. अ. पु.

निःस्वः निर्गतंस्वमस्यनिःस्वः, गें

आहे द्रव्य जाचें तो. स. द्रव्य गें

ला. अ. पु.

निस्वनः निस्वानः विग्रहादि

सर्वस्वनश. प्र. अ. न.

निहननं निहन्यतेइतिनिहननं,

हिंसन जें तें. कृ. हनधा. हिंसन

अ. वध. अ. न.

निहाका निजहातिबलमितिनि

हाका, बलहरण करित्ये जी ती.

कृ. ओहाकधा. त्यागअ. पाण्यांती

ल घोरपड. आ. स्त्री.

निहिंसनं निहिंस्यतेनिहिंसनं,

अत्यंत जें हिंसन तें. कृ. हिंसिधा.

हिंसनअ. वध. अ. न.

निहीनः निश्चयेनहीनोनिहीनः,

निश्चयें करून जो हीन तो. स. नी-

च पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निह्वः निह्वनंनिह्वः, अप

नयन जें तो. कृ. कुडू. धा. अपन

यनअ. निषेध. २ शठपणा. ३

अविश्वास. ४ निषेधवचन. अ. पु.

निर्हादः निर्हादनंनिर्हादः,

शब्द जी तो. कृ. हादधां. अव्य

क्तशब्दअ. शब्द. अ. पु.

नीकाशः नितरांकाशतेइतिनी

काशः, अत्यंत शोभती जी तो.

कू. काशुधा. दीप्तिअ. सारखा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचः निरुद्धां अलक्ष्मीं चिनोतीति

नीचः. अलक्ष्मी ग्रहणा करितो जी
तो. कू. नीचुधा. चयनअ. पामर.

२ नीच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचैः निनीयते इति नीचैः, अल्पार्थच

यनकारी जें तें. कू. चिञ्चयन अल्पार्थीअ.

नीचिकी विग्रहादिसर्वं नीचिकी
शब्दाप्र.

नीडः निश्चितः इलः स्वप्नोपस्थि

नीडः. निश्चित आहे निद्रा जा
चे गर्वां तो. स. पक्षांचें घर. अ.
पु. न.

नीडोद्भवः नीडोद्भवो यस्य स नी

डोद्भवः, नीडाचा गर्वां आहे उद्भू
व जाचा तो. स. पक्षी. अ. पु.

नीध्रं निश्चयेन धरति जलमिति नी

ध्रं. अत्यंत जलधारण करितें जें
तें. कू. धृञ्धा. धारणअ. वळष
ण ह्य. पडवी. अ. न.

नीपः नीयते नीपः, सरळगामी

जी तो. कू. नीधा. प्रापणअ.

कळबाचें झाड. अ. पु.

नीरं नीयते तन्नीरं, नेयिजे तें जें

तें. कू. नीधा. प्रापणअ. पाणी. अ.
नपुंस.

नीलः नीलति सः नीलः, नीलवर्ण

जी तो. कू. नीलधा. वर्णअ. नील
वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीलकंठः नीलः कंठो यस्य स नील

कंठः, नीलवर्ण आहे कंठ जाचा तो.
स. महादेव. २ सुंगा. ३ मौर. अ. पु.

नीलंगुः नीलांगुः नितयां लंगती

तिनीलंगुः, अत्यंत गमन करितो
जी तो. कू. लंगिधा. गतिअ. घुलें
ह्य. कुसकूट. उ. पु.

नीललोहितः नीलश्चासौ लोहि

तश्च नीललोहितः, नीलवर्ण असा
जो लोहित ह्य. आरक्त तो. स. म
हादेव. अ. पु.

नीला नीलेतीति नीला, नील ह्य.

रुष्णावर्ण जी ती. कू. नीलधा. वर्ण
अ. माशी. २ नीलवर्ण. आ. स्त्री.

नीलांबरः नीलमंबरं यस्य स

नीलांबरः, नीलवर्ण आहे वस्त्र जा
चें तो. स. बलराम. अ. पु.

नीलांबुजन्मा नीलचन्तु अंबु

जन्मच नीलांबुजन्म, नील ह्य.

नीलवर्ण अरों जें अंबुजन्म सुः३

दकीलन तें स. निळें कमळ.

अ. न.

नीलिका नील्येवनीलिका, नीली नामक ओषधि जी तीच. त. काळे फुलांची निर्गुंडी. आ. स्त्री.

नीलिनी नीलीवर्णीस्यस्त्री इति नीलिनी, नील वर्ण आहे जीचा ती. त. नील ओषधि. ई. स्त्री.

नीली विग्रहादिनील श. प्र. नीली नामक वनीषधि. ई. स्त्री.

नीवाकः निवचननीवाकः, अत्यंत क्रयादरवचन जें तो. क. वचधा. परिप्राषणअ. धनधान्याविषयीं जो लोकांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

नीवारः निव्रियतेइतिनीवारः, ग्रहण करिजेतो जो तो. क. वृद्धा. वृषणअ. देवप्रात. अ. पु.

नीविः नितरीभिन्वतीतिनीविः, अत्यंत संतोष करित्ये जी ती. क. इविधा. प्रीणम अ. चद्रा निबंयतिनिव्ययतेवानीविः, संवरण करित्ये जी ती. क. वैधा. संवरणअ. व्यापारांतील भांडवल. इ. स्त्री.

नीवी विग्रहादिपूर्वीच्याश. प्र. व्यापा

रांतील भांडवल. २. क्विथान्या कमरे

स जी नेसलेल्या वस्त्राची गांठ ती.

ई. स्त्री.

नीवृत् नियतं वर्तते जना अत्रेति नीवृत्, निश्चयें करून राहता हेत जनाचे गथां तो. क. वृत्था. वर्तनअ. ज्यांत लोकांची वस्ती आहे तो देश. त. पु.

नीशारः नितरांशीर्येते हिमानिलो अनेननीशारः, अत्यंत थंडिव वा घु नष्ट होतो जेणें करून तो. क. श्रुधा. हिंसाअ. रजईस. दुलई. अ. पु.

नीहारः नीहीयतेइतिनीहारः, अत्यंत हरण करिजेतो जो तो. क. हंश्रुधा. हरणअ. बर्फ ह्म. हीवि. अ. पु.

नु नुदतीतिनु, प्रभाद्यथाविषयीं प्रेरणा करितो जो तो. क. नुदधा. प्रेरणअ. पृच्छा. २. विकल्प त्या अर्थी अब

नुतिः नूयनेइतिनुतिः, स्तव जो ती. क. पुया. स्तुतिअ. स्तुति. इ. स्त्री.

नुत्तः नुद्यतेस्मनुत्तः, प्रेरणा करिजेला जो तो. क. पुदधा. प्रेरणअ. पाठविलेला ह्म. सांडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नुन्नः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश.प्र.

क्षणअ. रत्ना. अ.पु.

नूतनः विग्रहादिनवीनश.प्र. नवी
न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नृपतिः नृणांपतिः नृपतिः, मनु
ष्यांवा जो स्वामी तो. स. राजा. इ.
उल्लिंगी.

नूलं विग्रहादिपूर्वीच्याश.प्र. नवीन
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नृपलक्ष्य नृपस्यलक्ष्यनृपलक्ष्य,
राजाचें जें चिन्ह तें. स. राजाचें
छत्र नामरादि. न. न.

नूदः नूदतिपापभित्तिनूदः, पापातें
घेरणा करितो जो तो. क. नूदधा. प्रे
रणअ. पारसा पिंपळ. अ. पु.

नृपसभं नृपस्यसभानृपसभं, रा
जाची जी सभा तें. स. राजाची सभा.
किंवा राजगृह. अ. न.

नूनं नऊनयतीति नूनं, विकल्पातें
नाश करितें जें तें. क. ऊनधा. परि
हाणअ. तर्क. २ निश्चयत्याअर्थी.
अच्य.

नृपासनं नृपस्यआसनंनृपासनं,
राजाचें जें आसन तें. स. राजाची
गादी. अ. न.

नूपुरः नुपिपुरतीतिनूपुरः, स्तुति
विषयीं अग्रभागाचागायीं गमन
करणारा जो तो. क. पुरधा. अग्रग
मनअ. पेंजण ह्य. तोरड्या. अ. पु.
नसं.

नृशंसः नृशसतीतिनृशंसः, लो
कांप्रत मारितो जोतो. क. शंसुधा.
हिंसाअ. क्रूर ह्य. घातुक. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

ना नयतीतिना, धर्मादिकांप्रत प्रा
प्त होतो जो तो. क. णीञ्धा. प्रापण
अ. मुनुष्यजाति. २ पुरुष. क. पु.

नेत्रं विग्रहादिनयनश.प्र. नयति
नीयते अर्भेनवानेत्रं, प्रापण करितें
किंवा करिजेतें ज्याचा योगनें तें.

नृत्यं नर्तनंनृत्यं, नृत्यजें तें. क. नृ
तीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचणें.
अ. न.

क. णीञ्धा. प्रापणअ. डोळा. २ जरा
हस्ताचें मूळ. ३ वज्रविशेष. की. र
धविनेता ह्य. नायक. अ. न.

नृपः नृन्यातीतिनृपः, मनुष्यातें र
क्षण करणारा जो तो. क. पाधा. र

नेता विग्रहादिनायकशब्दाप्रमाणें.
प्रभु. क. पु.

नेत्रांबु नेत्रयोरंबुनंत्रांबु, नेत्रसंबंधी जें उदक तें. स. नेत्रोदक. उ. न.

नेत्री नीयते; नयानेत्री, सर्गादिकी प्रत नेइजेतें जीणेंती. कृ. नीञ्छा. प्रापणअ. नदी. ई. स्त्री.

नेदिष्ठं अतिशयेन अतिक्वंनेदिष्ठं, अतिशयें करून जें समीप तें. त. फार जबळचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

नेपथ्यं नयतीतिनेपथ्यं. प्राप्त हो तें जें तें. कृ. णीञ्छा. प्रापणअ. अलंकार घातल्याची शोभा. अ. न. २ अलंकार अ. पु. को. रंगभूमि.

नेमिः नयतिरथंनेमिः, रथातें नेणारी जीती. कृ. णीञ्छा. प्रापणअ. तिवसन्वें झाड. इ. पु. २ रथाच्या चाकाचा प्रांत भाग. इ. स्त्री.

नेकभेदं नएकोभेदो; वनेकभेदं, एक भेद जावेगर्षीं नाही तें. स. कथान मोठें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नेगमः निगमेभवोनेगमः, निगम देशाचेगर्षीं जी उत्सन्न तो. त. वैश्य. २ शहरचा. अ. पु.

नेचिकी नीचैश्चरतीतिनेचिकी, हळु स. मंद गमन करित्ये जीती. त. उत्तम गाई. ई. स्त्री.

नेपाली नेपालेभवानेपाली, नेपाल देशाचेगर्षीं जी उत्सन्न ती. त. म नशीक. ई. स्त्री.

नेमेयः नियमएवनेमेयः, निमय जो तोच. त. मोबदला. अ. पु.

नेच्यग्रोधं न्यग्रोधस्यविकारः, नेच्यग्रोधं, न्यग्रोधस्य वट त्याचा. जो विकार तें. त. वडाचें फळ. अ. नपुं.

नेर्कृतः निर्कृतेरपत्यंनेर्कृतः, निर्कृतीचा जो पुत्र तो. त. राक्षस. अ. पु.

नेष्किकः निष्केहेमयानेषु क्तीनेष्किकः, निष्कमानाचेगर्षीं जी नियुक्त तो. त. रूपें देणें व घेणेंच्या कामावरचा अधिकारी. अ. पु.

नेस्त्रिशकः निस्त्रिंशाः प्रहरणमस्यनेस्त्रिशिकः, सवज्ज आहे प्रहरण जाचें तो. त. सवज्जपुर्षी. अ. पु.

नौ नस्यतीतिनो, अस्त्राकार्याविषयीं संबद्ध होतो जो तो. कृ. नहधा. बंधनअ. अस्त्राकार्यां अय्यः.

नौ: सुद्यतेप्रेष्यतेइतिनीः, केंवर्तकानें

प्रेरितजीती. कृ. सुदधा. प्रेरण. अ.

नौका. औः स्त्री.

नौकादंडः नौकायाः दंडः नौकादंडः.

नौकेचा जो दंड तो. स्र. वल्हे. अ. पु.

न्यक् न्यचतीतिन्यक्, नीचीकृत

करितें जें तें. कृ. अंचुधा. गत्याक्षि.

धिकारार्थी अच.

न्यस्तं नियतानिनिवृत्तानिनिवृत्ता

निवाअस्नाप्यस्मिन्न्यस्तम्.

निवृत्त आहेत किंवा निवृत्त आहेत

इंद्रियें जाचेगार्थीतें. त. परशुराम.

अ. पु. २ साकत्य. अ. न. ३ अधम.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यग्रोधः न्यकरुणद्विन्यग्रोधः, अ

धीभाग आवरण करितो जो तो. कृ.

रुधिरधा. आवरण. अ. कडाचें झाड.

२ व्याम ह्य. वां. अ. पु.

न्यग्रोधी न्यकरुणद्धीतिन्यग्रोधी.

अधीभाग आवरण करित्ये जी तो.

कृ. रुधिरधा. आवरण. अ. उंदिर

कानी औषधि. ई. स्त्री.

न्यङ् नितरांअंचतीतिन्यङ्, उल्लू

ष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा.

गति. अ. ढेंगणा. वि. च. पु. ई. स्त्री.

च. न.

न्यंकुः नितरांअंचतीतिन्यंकुः, उ

ल्लूष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचु

धा. गति. अ. मृगविशेष. उ. पु.

न्यस्तं न्यस्यतेस्मन्यस्तं, क्षिप्तकरि

जेले जें तें. कृ. अस्रधा. क्षेपण. अ.

निघालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यादः न्यदनंन्यादः, मक्षणजें तो.

कृ. अदधा. मक्षण. अ. भोजन. अ.

पुल्लिंगी.

न्यायः न्ययनंन्यायः, नीतीजी तो.

कृ. इणधा. गति. अ. नीती. अ. पु.

न्यासः न्यस्यतेइतिन्यासः, स्थाप

न करिजेतो जो तो. कृ. अस्रधा. क्षे

पण. अ. पुरलेलें द्रव्य. अ. पु.

न्युरवः न्यूरवः न्युरव्यतेइतिन्युरवः.

यज्ञादिकाचेगर्थां प्रशस्त उच्चारिजे

तो जो तो. कृ. उरिवधा. गति. अ. औं

कारविशेष. अ. पु. २ सुंदर. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

न्युजः न्युजनंन्युजः, पृष्ठवक्रत्वं

यस्यास्तीतिन्युजः, रोगानें बांकडी

पाठ ज्याची तो. त. कुबडा. २ रोगानें

ज्याची पाठ किंवातोड बांकडें झालें तो. अ. पु.

न्यूनः न्यूनयतिन्यूनयतेस्मवान्यूनः,

निंदा करितो किंवा करिजेतो जी
तो. कृ. ऊनधा. परिहाणअ. निंघ.
२ कमी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पक्कणः पचंतीतिपचः कणंतीति
कणाः पचः कणाः यत्रपक्कणः, पा
चकआहेत कलहकारी जाचेठायीं
तो. स. भिह्लांचा गांव. अ. पु.

पक्कं पचतिस्मइतिपक्कं. परिपक्क
अवस्था प्राप्तजेंतें. कृ. दुपचअधा.
पाकंअ. पिकलेला. २ ज्याचा नाश
जवळ आलातो. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पक्षः पचतिभ्रूतानीतिपक्षः, भ्रूतो
तें व्यक्त करितोजी तो. कृ. पचधा.
अकीकरणअ. पंधरा अहोरात्रें. २
पिच्छ ह्य. पीस. ३ सहाय. ४ कंका
दि बाणोपयोगीपक्ष. केशवाचक
शब्दापुटें हा असलातर समूह वाच
क. अ. पु. उ. केशपक्षः कचपक्षः इत्यादि.

पक्षकः पक्षइवपक्षकः, पार्श्वद्वारा
चेपरी जी तो. त. घराचें मागील
दार. अ. पु.

पक्षतिः पक्षती पक्षस्थमूलंप
क्षतिः, पक्षांचेंजेंमूलती. त. शुद्धरुष्णापक्ष
चेंमूल. २ पक्षाच्या पिसांचेंमूळ. इ. २ ई. स्त्री

पक्षद्वारं पक्षेपार्श्वेद्वारंपक्षद्वारं,
पार्श्वभागाचेठायीं जें दार तें. स. घ
राचें मागील दार. अ. न.

पक्षभागः पक्षत्यनेनपक्षः, पक्षस्थभा
गः पक्षभागः, परिगृहीतहतीचा पार्श्वभाग
जीतो. स. हतीचा पार्श्वभाग. अ. पु.

पक्षांतः पक्षस्य अंतः पक्षांतः, प
क्षाचा जी अंत ह्य. समाप्ति ती. स.
पूर्णमा अमानास्या. अ. पु.

पक्षिणी पूर्वापरदिनेपक्षाविवस्ती
चस्यामितिपक्षिणी, पूर्वापरदिवस
आहेत पक्षांसारखे जी चाठायीं ती.
त. पूर्वापरदिनयुक्त रात्रि ह्य. दोन
दिवस सामधील रात्र. ई. स्त्री.

पक्षी पक्षाः संत्यस्यपक्षी, पक्ष आ
हेत जास तो. त. पक्षी. इन्. पु.

पक्ष्म पक्ष्यतेऽनेनपक्ष्म, परिग्रह क
रिजेतो जेणें करून तो. कृ. पक्षधा.
परिग्रहअ. नेत्र संबंधि जे केश ते.
प्रत्यंक. २ पुष्पांतील पराग. ३ फर
सूक्ष्म जी तंतूचा वगैरे अंश तो. अ.
नपुंस.

पंकः पंकजेदुःस्वमनेनेतिपंकः, लि
प्त होतें हे दुःस्व जेणें करून तो. त.
पातक. २ चिरवल. अ. पु. न.

पंकिलः पंकः अस्ति अस्मिन् इति पंकिलः, कदम आहे जाचे गयीं ती. त. कर्दम युक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंकेरुहं पंकेरुहतीति पंकेरुहं, कर्दमाचे गयीं उत्सन्न होणारे जें तें. क. रुहधा. प्रादुर्भाव अ. कमळ. अ. न.

पंगुः पनतीति पंगुः, स्तुतिकरणा राजीती. क. पनधा. स्तुति अ. पां. गुळा. उ. पु.

पंक्तिः पचनंपंक्तिः, विस्तार जीती. क. पचिधा. विस्तार करण अ. पंगत. २ छंदो विशेष ज्या हत्ताचा दहा अक्षराचा चरण असतो तें हत्त. ३ दहा संख्या. इ. स्त्री.

पंक्तिः पचनंपंक्तिः, पाक जीती. क. दुपच प्रधा. पाक अ. परिपक्तता. इ. स्त्री.

पचंपचा पचतीति पचंपचा, पाक करविली जीती. क. दुपच प्रधा. पाक अ. दारुहळद. आ. स्त्री.

पचा पचनंपचा, पाक जीती. क. दुपच प्रधा. पाक अ. पचन. आ. स्त्री.

पंचजनः पंचभिर्मूर्तेर्जन्यते इति पंचजनः, पांच भूतांनी उत्सन्न होईजे ती जीती. क. जन्नीधा. प्रादुर्भाव अ. मनुष्य. २ पुरुष. अ. पु.

पंचता. पंचत्वं पंचानां भावः पंचता, पांचांचा जो भावती. त. मरण. आ. स्त्री. २ अ. न.

पंचदशी पंचदशसंख्यायाः पूरणी पंचदशी, पंचदश संख्येची जी पूरण करीती. पूर्णिमा. २ अ. मावास्या. इ. स्त्री.

पंचमः पंचसुस्थानेषु मातीति पंचमः, पंचम स्थानाचे गयीं राहती जीती. क. माधा. मान अ. गायनाचे स्वरांतील एक भेद. अ. पु.

पंचरात्रं पंचानां रात्रीणां समाहारः पंचरात्रं, पंचरात्रींचा जो समुदायते. स. पांच रात्री. अ. न.

पंचलक्षणं पंचलक्षणानियस्य पंचलक्षणं, पांच आहेत लक्षणें जाचीं तें. स. पुराण. अ. न.

पंचशरः पंचशरायस्य सपंचशरः, पांच आहेत बाण जाचे ती. स. मदन. अ. पु.

पंचशाखः पंचशाखा इव अंगुल

योयस्यसः पंचशारवः, पांच आ
हेत शारवां सारिव्या अंगुली जास
तो. स. हात. अ. पु.

पंचांगुलः पंचांगुलयोयस्य पं
चांगुलः, पांच आहेतअंगुलिस्तु
त्वर्णैर्जासतो. स. एरंडाचें झाड.
अ. पु.

पंचास्यः पंच्यतइतिपंचं पंचं
विस्तृतं आस्यंयस्यसः पंचास्यः
पसरलेले आहे सुरव ज्याचें ती.
स. सिंह. अ. पु.

पंजरः पिंजतेइतिपंजरः, पक्षा
दि संबद्ध होइजेतो जो तो. कृ. पि
जिधा. संपर्कअ. पिंजरा. अ. पु.

पंजिका पिज्यतेअर्थः अस्यां
इतिपिंजा पिंजेवपंजिका, बोलि
जेतो अर्षजीचारायीं ती पिंजा
तीचपंजिका. त. नि. शेषपदव्या
ख्या. आ. स्त्री

पटच्चरं पटतीतिपटत् भूतपूर्वं
पटत्पटच्चरं, जुना जो पट स.
वस्त्र तें. त. जीर्णवस्त्र. अ. न. २.
चौर. अ. पु.

पटलं पटंविस्तारंलातीतिपटलं,
विस्तार ग्रहण करितें जें तें. कृ.

लाधा. आदानअ. घराचा शाकार
२ नेत्ररोग. ३ समूह. अ. न.

पटलप्रांतः पटलस्यप्रांतः पटल
प्रांतः, गृहसंबंधीं कवलादिकांचा
पुरिल भाग ह्य. वळचणी. स. व
ळचण ह्य. पडवी. अ. पु.

पटला विग्रहादिपटलशब्दाप्रसा
णें. समूह. आ. स्त्री.

पटवासकः पटवासयतीतिप
टवासकः, वस्त्रापतस्रगंधयुक्त
करणारा जो तो. कृ. वासधा. उप
सेवाअ. स्रवासिकचूर्णविशेषबु
का. अ. पु.

पटहः पटंहंतीतिपटहः, गमना
तेंकुंठित करितो जो तो. कृ. हनधा.
हिंसागतिअ. वाद्यध्वनि. २ संघा
मध्वनि. अ. पु.

पटी पटतीतिपटी, दैदीप्यमान
होत्येजो ती. कृ. पटधा. गतिअ. ल
हान बरगा. ई. स्त्री.

पटुः पाटयतीतिपटुः, उत्तमभा
षण करितो जो तो. कृ. पटधा. भा
षार्थअ. शाकविशेष. पटुचक्र.
उ. पु. २ चतुर. ३ तीक्ष्ण. ४ रोग
रहित. वि. उ. पु. स्त्री. न.

पटपर्णी पटनिपर्णान्यस्यापटुप
र्णी, सुंदर आहेत पर्णे जीर्वाती.
स. स्वर्णहीश. ई. स्त्री.

पटः पटतीतिपटः, दंतीष्यमान
करितो जो तो. कृ. पटधा. भासन.
अ. चांगलें वस्तु. अ. पु. न.

पटोलः पटतीतिपटोलः, सरळ
गायी जो तो. कृ. पटधा. गतिअ.
शाकविशेष, पडवडी. अ. पु.

पटोलिका पटतीतिपटोला सेव
पटोलिका, गमन करितो जी ती प
टोला तीच पटोलिका. त. पडवडी
आ. स्त्री.

पटुः पटतिपटुतेवापटुः, शब्द क
रितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ. प
टधा. शब्द अ. बसावयाचला
कडी पाट. अ. पु.

पट्टिका पटतीतिपट्टिका, ऊर्ध्व
गमन करितो जो तो. कृ. पटधा.
गतिअ. तांबडालोभ्रवृक्ष आ. स्त्री

पट्टिशः पट्टिश्यतीतिपट्टिशः, दु
मविशेषादिकाते रवेउन करितो
जो तो. कृ. शोधा. तनूकरण अ.
आयुधविशेष. अ. पु.

पट्टी पट्टीस्यास्तीतिपट्टी, प

स. अलक्त कोपयुक्त आहेचू
र्ण जाचें तो. त. तांबडा लोभ्रवृक्ष.
इन्. पु.

पपाः पण्यते; नेनपणाः, व्यवहा
र करिजेतो जेणें करून तो. कृ. प
णधा. व्यवहार अ. तांब्याचें तोळा
भार नाणें. २ घूत. ३ घूतांत वगे
रे जय जाहला असतां प्रतिज्ञा -
बांधिल्या प्रमाणें जें घेतात तो. ४
वेतन. ५ मूल्य, विकलेल्या वस्तू
चें मोल. ६ चार दमड्या. अ. पु.

पपावः पण्यते स्तूयते इति पणवः,
स्तुति करिजेतो जो तो. कृ. पणधा.
स्तुति अ. वाद्यविशेष. अ. पु.

पणाधितं पणायतेस्यपणाधि
तं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. प
णधा. स्तुति अ. स्तवलेलें - वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पणितं पण्यतेस्यपणितं, अर्था
दिसर्वपूर्वी. श. प्र.

पणितव्यं पण्यते इति पणितव्यं,
विक्रय करण्यास जें योग्य तें. कृ.
पणधा. व्यवहार अ. विकावयाची
वस्तू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंडुः पंडयते इति पंडुः, पुंस्त्वहीन

असतो जो तो. कृ. पडिधा. नाश
नअ. नपुंसक. अ.पु.

पंडितः पंडासंजातास्यपंडितः, बु
द्धिसंजातस्य. आहेजासतो. त.
विद्वान्. अ.पु.

पण्यं विग्रहादिसर्वपणितव्यशा
द्वाप्रमाणं.

पण्यवीथिका पण्यानांवीथीप
ण्यवीथी पण्यवीथ्येवपण्यवीथि
का, क्रयविक्रयादिद्रव्याचें जेंस्थ
न ती पण्यवीथी तीच पण्यवीथि
का, त. बाजार. आ. स्त्री.

पण्या पण्यतइतिपण्या, विशेष
रोग निरासार्थं स्तुत्यजीती. कृ.
पणधा. स्तुतिअ. मालकांगोणी.
आ. स्त्री.

पण्याजीवः पण्यमाजीवोयस्य
पण्याजीवः, विक्रय आहे वृत्ति
स्य. जीविकाज्याचीतो. स. क्रय
विक्रय करून उपजीवनकरणा
रावाणी. अ.पु.

पत् विग्रहादिपादशब्दाप्रमाणं.
इ.पु.न.

पतंगः पतेनपक्षेणगच्छतीतिप
तंगः, पक्षें करून गमन करितो

जो तो. कृ. गम्बुधा. गतिअ. पक्षी
अ.पु.

पतंगः पततीतिपतंगः, पक्षादि
कानें गमन करितो जो तो. कृ. पत्न्य
धा. गतिअ. दीपपतंगः २ पक्षि.
३ सूर्य ४ शालिविशेष भातांती
ल एकश्लोक. अ.पु.

पतंगिका पततीतिपतंगी सैवप
तंगिका, गमन करणारी जी ती प
तंगी तीचपतंगिका. त. पांढरा
मधुसूय करणारी माशी. आ. स्त्री

पतत्रं पतंतं त्रायतेइतिपतत्रं,
गमनकरणान्याचें रक्षण करणा
रें जें तें. कृ. त्रेंडुधा. पालनअ.
पक्ष, ह्य. पिस. अ.न.

पतत्रिः पततीतिपतत्रिः, ग
मन करणारा जो तो. कृ. पत्न्यधा.
गतिअ. पक्षि. इ.पु.

पतद्ग्रहः पततोर्ग्रहानीतिपत
द्ग्रहः, पडणाऱ्या श्लेष्यादिकांप्र
त ग्रहण करितो जो तो. कृ. ग्रह
धा. उपादानअ. पिकदाणी. २
सैन्याचा मामचा भाग. अ.पु.

पतयालुः पत तीतिपतयालुः,
पतनशील जो तो. कृ. पत्न्यधा. ग

तिअ. पडणारा. वि. उ. पु. स्त्री.

नपुंस.

पताका पततीतिपताका, ऐश्वर्यादि प्रगटनार्थ अग्रभागीं गमन करणारी जी ती. कृ. पत्तूधा. गतिअ. ध्वज. आ. स्त्री.

पताकी पताकास्यास्तीतिपताकी, ध्वजआहे जास ती. त. जरी पटकेवाला पताकाधारण करणारा. इन्. पु.

पतिः पातीतिपतिः, स्त्रियादिकां चै रक्षण करणारा जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. नवरा. इ. पु.

पतिंवरा पतिंवृणोतीतिपतिंवरा, पतिवरणारी जी ती. कृ. वृत्रधा. वरणअ. आपले इच्छेस येईल त्या सवरणारी स्त्री. आ. स्त्री.

पतिवती पतिरस्यस्याः पतिवती पति आहे जीस ती. त. जीचा नवरा जीवंत आहे ती बायको. ई. स्त्री.

पतिव्रता पत्नीव्रतंयस्याः सापतिव्रता, पतिसेवेविषयीं आहे नियमजीस ती. स. पतीच्या सेवेविषयीं जी तयार ती. आ. स्त्री.

पत्तनं पतंतिजनाः यत्र इति पत्तनं,

गमन करितात जन जाचेबायीं तें

कृ. पत्तूधा. गतिअ. शहर. अ. न.

पत्तिः पद्यते इति पत्तिः, चरणांनीं

गमन करणारा जी ती. कृ. पदधा.

गतिअ. पायांनीं चालणारा. इ. पु.

पत्तिसंहतिः पत्तीनांसंहतिः पत्तिसंहतिः,

पत्तींचा जो समुदाय

ती. स. पादगाम्यांचा समूह ह.

पायदळ. इ. स्त्री.

पतत्री पतत्रं अस्त्रियस्य इति पतत्री,

पतत्र ह. पक्ष आहे जास

ती. पक्षि. इन्. पु.

पत्रं पतत्यनेन पतति वा पत्रं, गमन

न होतें जेणें करून तें. किंवा पतन पावतें जें तें. कृ. पत्तूधा. गति

अ. पत्र. २ पक्ष ३ हती घोडे इत्या

दिवाहन अ. न.

पत्रपरशुः पत्रमिव परशुः पत्रपरशुः,

पत्रासारिरा जी परशु ती.

स. कानस. उ. पु.

पत्रपाश्या पत्रमिव पाश्या पत्रपाश्या,

पर्णासारिरा जी पाश्या ह.

पत्तकीं केशादिबद्ध भूषण ती. स. ल

लाटाचें भूषण. आ. स्त्री.

पत्ररथः पत्ररथइवयस्यसपत्ररथः, पत्र आहे गमनाविषयीं रथतुल्य जास तो. त. पक्षी. अ. पु.

पत्रलेखा पत्राकारालेखायस्थाः सा पत्रलेखा, पर्णाचा आकारा सारिखा आहे रेषा जीची ती. स. कस्तूरी केशर इत्यादिकांनीं गालावर पानाची आकृति काढितात ती. आ. स्त्रीलिं.

पत्रांगं पत्रमेवांगमस्यपत्रांगं, पत्रस्य पत्रतुल्य आहे अंग जाचें तो. स. रक्तचंदन. २ पतंग. अ. न.

पत्रांगुलिः पत्रार्थैः गुलिर्यस्याः सापत्रांगुलिः, पत्ररचनेविषयीं उपयुक्त आहे अंगुलिव्यापार जीस ती. स. अर्थ पत्रलेखाश. प्र. ३. स्त्री.

पत्री प्रशस्तानिपत्राणि संत्यस्य पत्री, प्रशस्त आहेत पक्ष जाचे तो. स. पक्षी, ससाष्ठा. २ बाण. इन्. पु.

पत्रोर्णः पत्रेषु ऊर्णा यस्य सः पत्रोर्णः, पत्राचा ठायीं आहे ऊर्णा स. लोमवैशिष्ट्य जास तो. स. दिंब्याचें झाड. अ. पु. २ रेशमी वस्त्रविशेष. अ. न.

पथः पंथाः पथंति अनेन इति पंथा, गमन करिता हेत जन जेणें करून तो. क. पथेधा. गति अ. मार्ग. अ. पु. २ इन्. पु.

पथ्या पथोऽनपेता पथ्या, रोगनिवर्तन मर्यादानसोडणारी जी ती. त. हिड्याचें झाड. आ. स्त्री.

पदं पद्यतेनेन पदं, गमन करिजे तें जेणें करून तें. क. पदधा. गति अ. व्यवसाय. २ रक्षण. ३ स्थान. ४ चिन्ह. ५ पाय. ६ वस्तु. अ. न. पुं.

पदगः पादाभ्यांगच्छतीति पदगः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. क. समूधा. गति अ. पादगामी. अ. पु.

पदवी पद्यतेऽनयापदवी, गमन करितो जीणें ती. क. पदधा. गति अ. मार्ग. ई. स्त्री.

पदाजिः पादाभ्यामजतीति पादाजिः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. क. अजधा. गति अ. पादगामी. इ. पु.

पदातिः पादाभ्याम ततीति पदातिः, पायांनीं चालणारा जो तो.

क. अतथा. सातस्यगमनअ. पाद
गामी. इ. पु.

पदातिक: पदातिरेवपदातिकः.
पदातीजो तोच पदातिक. त. पा
यांनींचालणारा. अ. पु.

पदिक: पादाभ्यांचरतीतिपदिकः,
पायांनीं संचार करि तो जोतो. त.
पादगामी. अ. पु.

पद्: पद्भ्यांगच्छतीतिपद्ः, पायां
नीं गमन करणारा जो तो. क. गम्
धा. गतिअ. पायांनीं चालणारा. अ.
सुलिं.

पद्दति: पद्दती पादाभ्यांहन्य
तेइतिपद्दतिः, पायांनीं ताडणक
रिजेत्येजी ती. क. हनधा. हिंसा
अ. मार्ग. इ. २ ई. स्त्री.

पद्यं पद्यतेतस्यद्यं, जलामध्येवि
कासगामी जें तें. क. पदधा. गति
अ. कमळ. अ. पु. न.

पद्यकं पद्यमिवप्रतिहृतिः प्रद्य
कं, पद्यासारिरवी जी प्रतिहृति
ह्य. प्रतिमा तें. त. हृत्तीच्या शरी
रावर जो बिंदु असतो ती. अ. न.

पद्यचारिणी पद्योचरितुंशील
मस्याः पद्यचारिणी, पद्यव्यवहा

राचरण करणाचा आहे स्वभावं
जीचा ती. क. चरधा. गतिअ. स्थ
ल कमलिनी. ई. स्त्री.

पद्यनाभः पद्यनाभोयस्यसपद्य
नाभः, पद्य आहे नाभीचा गर्धी
जान्या तो. स. विष्णु. अ. पु.

पद्यपत्रं पद्यस्येवपत्रमस्यपद्यप
त्रं, पद्यासारिरवे आहे पत्र ह्य.
चिन्ह जाचें तो. स. कमळाची पा
कळी. २ पुष्कर नामक औषधीचें
मूळ. अ. न.

पद्यरागः पद्यभिवरागोऽस्यपद्य
रागः, पद्यासारिरवा आहे रक्तिमा
जासतो. स. माणिक. अ. पु.

पद्या पद्यमस्याअस्तीतिपद्या, क
मल आहे लीलार्थ जास ती. त. ल
क्ष्मी. २ चर्मौषधींत भारंग ह्यणता
त ती. ३ स्थलकमळिनीआ. स्त्री.

पद्याकरः पद्यानं आकरः पद्या
करः, पद्यांचा जी आकर ह्य. स्वा
णतो. स. तळें. अ. पु.

पद्याटः पद्यमिवपद्यंतद्दटती
तिपद्याटः, पद्यासारिरवावित्सार क
रितो जो तो. क. अतथा. गतिअ.
राकळा. अ. पु.

पद्यालया पद्यं आलयो यस्यः
सापद्यालया, पद्य आहे आलय
ह्य. स्थान जीचें ती. स. लक्ष्मी.
आ. स्त्री.

पद्मिनी विग्रहादिकुमुदिनीशब्दा
प्रमाणे. कमलिनी. ई. स्त्री.

पद्मी पद्यमस्थास्तीतिपद्मी, पद्य
सदृशा बिंदुजालक आहे जास तीज.
हत्ती. इन्. पु.

पद्यं पादाः संतिअस्येतिपद्यं, चर
ण आहेत जास तें. त. श्लोक. अ.
न. शूद्र. अ. पु.

पद्या पादाः संतिअस्यामितिपद्या,
पाद ह्य. पादप्रतिमा सदोदितआ
हेत जीचेठारी ती. त. मार्ग. आ. स्त्री.

पनासः पनास्यते स्तूयते इतिपनासः
सर्वांनीं स्तुतिजेल जो तो. कृ. पन
धा. स्तुतिअ. फणसाचें झाड. अ. पु.

पनाथितं पनास्यते स्मपनाथितं,
स्तुति करिजेलें जें तें. कृ. पनधा.
स्तुतिअ. स्तुतस्तवलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पनितं विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश
ब्दाप्रमाणे.

पत्नं पद्यते स्मपत्नं, पत्न पावतें झा

लें जें तें. कृ. पदधा. गतिअ. गलि
त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पन्नगः पन्नानगच्छतीतिपन्नगः,
पादांनीं नाहीं गमन करितो जो तो.
कृ. गम्बूधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

पन्नगाशनः पन्नगाअशनं यस्य स
पन्नगाशनः, पन्नग उगहेत भक्षण
जाचें तो. स. गरुड पक्षी. अ. पु.

पयः पीयते इतिपयः, पान करिजेतें
जें तें. कृ. पीडूधा. पानअ. उदक. २
दूध. स. न.

पयस्यं पयसोविकारः पयस्यं, दुग्धा
ची जो विकार ह्य. आज्यस्यदि तें. दु
धाना विकार, दहीतूपइत्यादि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पयोधरः धरतीतिधरः, पयसांधरः
पयोधरः, जलातें किंवा दुग्धातें धा
रण करितो तो धरजलदुग्धांचा जो
धरतो. कृ. धूडूधा. धारणअ. स्त्रियांचा
स्तन. २ मेघ. अ. पु. स्त्री. न. मिकेल. पाठीनाकणा

परः पूर्यते चेन्नपरः, पूरण करितो
जेणें करून तो. कृ. पृथा. पूरणअ.
शत्रु. अ. पु. २ दूर. ३ आत्मभिन्न.
४ उत्तम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परजातः परस्मात्जातः पस्नातः,

परपोष्यत्वात् परापासून जो वाढ
ला तो. स. दुसऱ्याने वाढविलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परतंत्रः परतंत्रसम्यपरतंत्रः, पर
आहे प्रधान जास तो. स. पराधीन
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परपिंडादः परस्यपिंडस्तमतीति
परपिंडादः, परान्न भक्षणकरि
तो जो तो. क. अदधा. भक्षण
अ. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

परशृतः परेणकाकेनशृतः परशृ
तः, कावच्याने जो पोषित तो. स.
कोकिकपक्षी. अ. पु.

परशृत् परंभिक्षतीतिपरशृत्,
दुसऱ्याने पोषण करणारा जोतो.
क. दुशृत्त्रधा. पोषणअ. कावचा.
व. पु.

परमं परंभिमीतेइतिपरमं, अंगी
कारत्या अर्था विषयी उद्बृष्टप्रमाण
ह्य. बोधकरिते. जें तें. क. माड्. धा.
मानअ. अंगीकारार्थी अय्य.

परमान्नं परमंचतदन्नंचपरमा
न्नं, उद्बृष्ट जें अन्न तें. स. पाय
स ह्य. क्षीर. अ. न.

परमेष्ठी परमेष्ठीभिन्निदाकाशो
तिष्ठतीतिपरमेष्ठी, निदाकाशी ह्य.
चैतन्यरूपी राहजोतो तो. क. षाधा.
गतिनिवृत्तिअ. ब्रह्मदेव. इन्. पु.

परंपराकं परंपरायाअकनंपरंप
राकं, परंपरेची जी कुटिल गती
ह्य. अनुसरणतें. स. यज्ञांतील पशु
हनन. अ. न.

परवान् परस्वाम्यस्ति यस्यपरवा
न्, स्वामी आहे जास तो. त. परतं
त्र. वि. त्. पु. ई. स्त्री. त. न.

परशुः परंशृणातीतिपरशुः, शत्रूते
नाश करणारा जोतो. क. शृधा. हिं
साअ. कुन्हाड. उ. पु.

परश्वधः परस्यशयनंपरश्वं परश्वं
धयतीतिपरश्वधः, वृक्ष हननातें
करणारा जोतो. क. धेद्. धा. पानअ.
कुन्हाड. अ. पु.

परशतं शतात्परंपरः शतं, शता
हून जें परतें. स. शंभराहून अधि
क. अ. न.

परसहस्रं सहस्रात्परंपरः स
हस्रं, सहस्राहून जें पर तें. स. स
हस्राहून अधिक. अ. न.

परश्वः श्वःपरंपरश्वः, उद्यांहून

जें पर तें. स. पर बां या अर्थी अ
ब्यय.

पराक्रमः पराक्रम्यतेःनेनपरा
क्रमः, गमन करिजेतो जेणें करू
न तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ.
शीर्य. २ सामर्थ्य. ३ उद्योग. अ. पु.

परागः परागच्छतीतिपरागः, स
र्वत्र गमन करितो जो तो. कृ. गम्बु
धा. गतिअ. पुष्पांतील रेणु. २ धू
ली. ३ सूवासिक चूर्णविशेष. ४
चंद्रसूर्य ग्रहण. ५ कर्पूर चूर्ण. अ.
पुलिं.

पराङ्मुखः परांच सनभिमुखी
भवतीतिपराङ् मुखः पराङ्मुखमस्य
पराङ्मुखः, अनभिमुख आहे मु
ख जाचें तो. स. विमुख. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पराचितः परेण आचितः पराचि
तः, अन्याचें जो वर्धित तो. स.
दुसऱ्याचें वाटविलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पराचीनः परागेव पराचीनः, वि
मुख जो तोच त. पराङ्मुख. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराजयः पराजयनेपराजयाः, सु

खाचेठायीं जो पराभव तो. कृ. जि
धा. अभिभवअ. पराभव. अ. पु.

पराजितः परैराजीयतेस्मपरा
जितः, शत्रूनीं पराभूत करि
तो जो तो. कृ. जिधा. अभिभव
दिअ. पराजय पावलेला. २ दुसऱ्याचें
वाटविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

पराधीनः परस्मिन्नुधीनः परा
धीनः, परान्नाठायीं जो अधीन
तो. स. पर तंत्र. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

परान्नः परान्नं नित्यमस्मस्यपरा
न्नः, नित्य आहे परान्न जास तो.
त. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पराभूतः पराभूयतेस्मपराभूतः,
अभिभूत करिजेला जो तो. कृ. भू
धा. सत्ताअ. पराजय पावलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परायणं परेयतेइतिपरायणं.
तदेकचिन्नाचें राहणें जें तें. कृ. ई
धा. गलादिअ. आसक्तीचें बोल
णें. अ. न.

परादि पूर्वतरे वर्षेपरादि, पूर्वी
च्या मागलें जें वर्ष त्याचेठायीं

त. तिरस्तां त्याअधीं अच्य.

परार्थः परस्मिन् अर्थेभवः प्रार्थः
उल्लृष्ट पूज्यता जीतीचेवार्थी राह
नो जीतो. त. प्रसुरव. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

परासनं परास्यतेपरासनं, विदार
णजेते. क. असूधा. क्षेपणअ. व
ध. अ. न.

परासुः परागता असवोपम्यात्मप
रासुः, परागत आहेत प्राण जा पा
सूनतो. स. मेलेला. वि. उ. पु. स्त्री
नपुं.

परास्कंदी परानास्कंदितुंशीलम
स्यपरास्कंदी, लोकनाशकस्मावजो
तो. क. स्कंदिर्धा. गत्यादिअ. चौर.
इ. पु.

परिकरः परिकीर्यतेपरिक्रिय
तेनेनवापरिकरः, वाकिजेतोकिं
वा परिवार करिजेतो जेणें करून
तो. क. कृधा. विक्षेपअ. २. दु. की
अधा. करणअ. पलंग. २. परिवार
अ. पु.

परिकर्म परिकर्मक्रियायस्माकृतत्
परिकर्म, मलनाशनकरणादी
आहे क्रिया स. कर्म. जा पासूनते

सःमलवर्जनार्थं कर्म. २. शरीरावर कें
शरादिकांची उटीकरणें. न. न.

परिक्रमः परिक्रमणंपरिक्रमः,
चरणानीं जें गमन ती. क. क्रमुधा.
पादरिक्षेपअ. पायांनीं जाणें. अ. पु.

परिक्रिया परिकरणंपरिक्रिया,
परिजनारिकांचे वेष्टन जीती. क. क.
अधा. करणअ. चाकर लोकांचावे
दा. आ. स्त्री.

परिक्षिप्तः परितः क्षिप्यतेस्मप
रिक्षिप्तः, आसमंतात् वेष्टित क
रिजेला जो तो. क. क्षिपधा. प्रेर
णअ. चहूंकडून वेदलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

परिरवा परितः खन्यतेइतिपरिरवा
आसमंतात् खणिजेत्ये जीती. क.
खनुधा. विदारणअ. खंदक. क.
चर. आ. स्त्री.

परिग्रहः परिगृह्यतेपरिग्रहः,
परिग्रहण करिजेतो जोतो. क. ग्र
हधा. उपादानअ. विवाहितस्त्री
२. स्वीकार. ३. मूळ. ४. चाकर लो
क. ५. सभेचे मागचा भाग. अ.
पुल्लिंगीं.

परिघः परितः हन्यतेअनेनपरि

यः, आसमंतात् प्रागाचेठार्थी ह
नन करिजेतें जेणेंकरून तो. क.
हनधा. हिंसाअ. परिघनामा योग.
अ. पु.

परिघातनः परितः घातयतीति
परिघातनः, आसमंतात् नाशक
रणारा जो ती. क. धा. पूर्वाच्चाश.
प्र. अ. पु.

परिचयः परिसमंताच्चयनंपरि
चयः, परिचिती जी तो. क. चि
ञ्धा. चयनअ. अभ्यास. अ. पु.

परिचरः परितश्चरतीतिपरिचरः
आसमंताद्प्रागाचेठार्थी गमनक
रणारा जो तो. क. चरधा. गतिअ.
सेनापति जवळ राहणारा जन.
अ. पु.

परिचर्या परिचरणंपरिचर्या, प
रिचरण ह्य. शक्यभूषण जें ती. क.
चरधा. गतिअ. उपासना. आस्त्री

परिचाय्यः परिचीयतेइतिपरि
चाय्यः, स्थितिविशिष्टजो तो. क.
चिञ्धा. चयनअ. अभिनविशेष.
अ. पु.

परिचारकः परिचरतीतिपरिचा
रकः, संचार करितो जो तो. क.

चरधा. गतिअ. चाकर. अ. पु.

परिणतं परिणपतिस्मपरिणतं,
परिणाम पावतोझालें जें तें. क. ण
मधा. प्रवृत्तअ. पक्क. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

परिणयः परितः नयनंपरिणयः,
अग्नीच्याआसमंतात्जें नेणेंतें. क. णी
ञ्धा. प्रापणअ. विवाह. अ. पु.

परिणामः परिणामनंपरिणामः,
विकार जो तो. क. णमुधा. प्रवृत्ता
दिअ. प्रकृतीचा अन्यभाव. अ. पु.

परिणायः विग्रहादिपरिणयशा प्र
इतस्ततः शारी नयनजें तो. रवे
ळांत सोंकल्या हिकडे तिकडे फि
रवणें. अ. पु.

परिणाहः परिणत्यतेःनेनपरि
णाहः, परितः बंधन करिजेतें जे
णें करून तो. क. णहधा. बंधनअ.
विस्तार. अ. पु.

परितः आसमंतात्इतिपरि
तः, आसमंतात् जें तें. न. सर्वतः
आसमंतात् त्या अर्थी अव्य.

परित्राणं परित्रातिः परित्राणं,
संबन जें तें. क. त्रेड्धा. पाळनअ
मारण्यास उद्युक्त झाला त्याचें

निवारण. अ. न.

परिदानं परितृप्तदानं परिदानं, अन्यापासून घेऊन पुन्हा देणे जें तें. कृ. दाधा. दानअ. मो. बदला. अ. न.

परिदेवनं परिदीव्यते इति परिदेवनं, रोदनं करिजे तें जें तें. कृ. दिवुधा. गत्यादिअ. रोदनं पूर्वक भाषण. अ. न.

परिधानं परिधीयते इति परिधानं, परिधान करिजे तें जें तें. कृ. बुधाज्जधा. धारणअ. नेसा वयाचें वस्त्र. अ. न.

परिधिः परिधीयते इति परिधिः, आसमंतात् धारण करिजे तो जो तो. धा. पूर्वी. श. प्र. सूर्याचें सप्तोवार. कदाचित् मंडलाकार जो ते जो विशेष दिसतो तो. २ समिधः ३ वस्तूचा वारोळा घेर. इ. पुल्लिं.

परिधिस्थः परिधीतिष्ठतीति परिधिस्थः, परिधीचेठायीं राहणारा जो तो. कृ. छाधा. गतिनिहतिअ. सेनापति जवळ राहणारा जन. अ. पु.

परिपणः परिपण्यते ह्यर्थे प्रयुज्यते इति परिपणः, वृद्धी करितां देयिजे तो जो तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. मूलधन. अ. पु.

परिपंथी परिदोषारब्धानं पथाथि तुंशीलमस्य परिपंथी, दोषारब्धाना तें बोलणारा जो तो. कृ. पथिधा. शब्दअ. शत्रु. इन्. पु.

परिपाटिः परिपाटनं परिपाटिः, कृ. मशः करण जें ती. कृ. पटधा. गतिअ. अनुक्रम. इ. पु.

परिपूर्णता परितः पूर्यते स्म परिपूर्णः, परिपूर्णस्य भावः परिपूर्णता, आसमंतात् भागां पूर्णां क्षाला जो तो परिपूर्ण त्याचा जो भावती. त. परिपूर्णपणा. आ. स्त्री.

परिपेलवं परितः पेलवं परिपेलवं, आसमंतात् भागां जें मृदु तें. स. ह्युद्रमोथा. अ. न.

परिप्लवः परिप्लवते इति परिप्लवः, स्वरने गमन करितो जो तो. कृ. पु. उ. धा. गतिअ. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिबर्हः परिबर्हते इति परिबर्हः, प्राधान्य पावतो जो तो. कृ. बर्हधा.

प्राधान्य अ. राजास योग्य जें वस्तु
तो. २ परिछद. ३ परिवार. अ. पु.

परिभवः परिभूयते इति परिभवः
अनादर जो तो. कृ. भूधा. सत्ता अ.
अनादर. अ. पु.

परिभाषणं परितः भाष्यते इति
परिभाषणं, आसमंतात् भाषण
जें तें. कृ. भाषधा. व्यक्तवाणि अ.
निंदायुक्त जो उपाकंभ तो. अ. न.

परिभूतं परिभूयते स्म परिभूतं
पराभवे करिजेले जें तें. कृ. भूधा.
सत्ता अ. अवमानित. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

परिमलः परिमल नं परिमलः,
कुंकुमादि क्षोद जो तो. कृ. मलधा.
रण अ. सघर्षणा पासून उत्पन्न जो
मनोहर गंध तो, स्रगंध विशेष. अ. पु.

परिरंभः परिरंभणं परिरंभः, आ
लिंगन जें तो. कृ. रंभधा. राभस्य अ.
आलिंगन. अ. पु.

परिवर्जनं परिवृज्यते इति परि
वर्जनं, हिंसन जें तें. कृ. वृजिधा.
वर्जन अ. सर्वथा वर्जन. २ वध.
अ. न.

परिवर्तः परिवर्तनं परिवर्तः, परि

वर्तन जें तो. कृ. वृनुधा. वर्तन अ.
मोबदला. अ. पु.

परिवादः परितः वादः परिवादः,
आसमतात् भागाचे गयीं जो वाद
तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणि अ. निं
दा. अ. पु.

परिष्कन्नः विग्रहादिसर्वपरिस्कं
दश. प्र.

परिष्कंदः विग्रहादिसर्वपरिस्कं
दश. प्र.

परिष्कारः परिष्क्रियतेनेन परिष्का
रः प्रेषित होइजे तो जेणें करून तो. कृ.
दु. कृ. भूधा. करण अ. अलंकार. अ.
पुल्लिंगीं.

परिष्कृतः परिष्क्रियत इति परि
ष्कृतः, अलंकार युक्त जो तो. कृ.
दु. कृ. भूधा. करण अ. अलंकार यु
क्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिष्वंगः परिष्वजनं परिष्वंगः, आ
लिंगन जें तो. कृ. ष्वंजधा. परिष्वंग
अ. आलिंगन. अ. पु.

परिसरः परितः सरंति अत्र इति
परिसरः, आसमंतात् गमन करि
तात् ज्याचे गयीं तो. कृ. सूधा. ग
ति अ. नदी पर्वत इत्यादिकाचे जव

कनी भूमी. अ. पु.

परिसर्पः परिसर्पणंपरिसर्पः,

आसमंतात् वेष्टन जें तो. कृ. स्रु
धा. गति. अ. जनाचें वेष्टन. अ. पु.

परिसर्घा परिसरणंपरिसर्घा, स

र्वतो गमन जें तो. कृ. धा. पूर्वीच्या
श. प्र. सप्तोवार किंवा चहूंकडे स
रणें. आ. स्त्री.

परिसारः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या

श. प्रमाणें.

परिस्कंदः परिस्कंदतीतिपरि

स्कंदः, परितः गमन करितो जो
तो. कृ. स्कंदिर्धा. गत्याद्यर्थ. दु
सन्धानें वाट विलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

परिस्कंनः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या

श. प्रमाणें.

परिस्तोमः परितस्सूयतेपरि

स्तोमः, स्तुन करिजेतो जो तो.
कृ. षुत्रधा. स्तुति. अ. हत्तीच्या
पाठी वरचें आत्तरण. अ. पु.

परिस्पंदः परिस्पंदनंपरिस्पंदः,

परिस्पंदन जें तो. कृ. स्पदिधा.
किंचिच्चलन. अ. रत्नना. २ क्रिया
विशेष. अ. पु.

परिस्रुत् परितः स्ववतीतिपरि

स्रुत्, आसमंतात् प्रसृत हांत्येजी
ती. कृ. स्रुधा. स्ववणा. अ. मद्य.
त्. स्त्री.

परिस्रुता विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या

श. प्रमाणें. आ. स्त्री.

परीक्षकः परीक्षतेइतिपरीक्षकः

परीक्षा करितो जो तो. कृ. ई
क्षधा. दर्शन. अ. परीक्षा करणारा.
अ. पु.

परीभावः परिभूयतेइतिपरिभा

वः, तिरस्कार जो तो. कृ. भूधा.
सत्ता. अ. अनादर. अ. पु.

परिरंभः विग्रहादिपरिरंभशब्दा

प्रमाणें. आतिंगन. अ. पु.

परीवर्तः विग्रहादिसर्वपरिवर्तं श

ब्दाप्रमाणें.

परीचापः परिवपनंपर्युष्यतेनेना

त्रवापरीचापः, पर्युषि किंवा परिवप
न करिजेतें जेणेंकरून किंवा जाचे
ठायीं तो. कृ. दुचपधा. बीजसंतान.
अ. निंदा. अ. पु.

परिवारः परिवारः परिवार्यते

नेनपरिवारः, परितः आच्छादन
करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. वृत्र

धा. आवरणअ. चाकर लोक. २
तरवारीचें मेण. ३ रावरीचें साहि
त्य. अ. पु.

परिवाहः परितः ज
लं च हंतीति परिवाहः, आसमंता
द्वागीं जलात्तं वाहणारा जो तो. क.
वहधा. प्रापणअ. तब्ब्यांतून वगैरे
बाहेर पाणी जाण्याची मूस. अ. पु.

परिष्विः विग्रहादिपर्येषणशब्दा
प्रमाणे. श्राद्धाचे रायीं भक्तिपुरः

सर ब्राह्मणाची शुश्रूषाजीती. इ. स्त्री

परिसर्या परिसरणं परिसर्या, स
र्वतः गमनजें ती. क. स्त्री. गति
अ. सप्तोवार. आ. स्त्री.

परिसारः विग्रहादिपरिसर्वाश
ब्दाप्रमाणे. अ. पु.

परिहासः परिहसनं परिहासः,
आसमंतात जें हास्य तो. क. ह
सीधा. हसनअ. क्रीडा. अ. पु.

परुः पिपतीति परुः, वृद्धीतें पू
रण करितो जो तो. क. पृथा. पूर
णअ. उसाचें वगैरे पेर. उ. पु.

परुत् पूर्ववर्षपरुत्, पूर्ववर्षा
चे रायीं जें तें. त. गतवर्षीं त्या
अर्थीं अच्य.

परुषं पिपतीति परुषं, अलंबुद्धी
तें क. वैष्णवस्य करितें जें तें. क. पृथा.
पूरणअ. निष्ठुरभाषण वगैरे. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेतः परमितः परेतः, परलोका
प्रत प्राप्त झाला जो तो. स. मेले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेद्यवि परस्मिन् अहनिपरेद्य
वि, परदिवसाचे रायीं जें तें. त.
दुसरे दिवसीं त्या अर्थीं अच्य.

परेतराट् परेतेषु मृतेषु राजतइ
ति परेतरोट्, प्रेतांचे रायीं शोभतो
जो तो. क. राजधा दीप्तिअ. यम.
ज. पु.

परेष्टुका परमिच्छति परेष्टुः, सें
वरैष्टुका, अन्यातें इच्छा करणा
री जी ती. परेष्टु तीच परेष्टुका.
बहुत वेळ प्रसवलेली. आ. स्त्री.

परैधितः परैरेधितः परैरेधितः,
परांनीं जो संबर्धित तो. स. दुस
ऱ्यानें वाटविलेला. अ. पु.

परोष्णी परंशत्रुः उष्णां अस्याः प
रोष्णी, शत्रु सारखें आहे उष्ण
जीभ ती. स. वायुळ पक्षि. ईका
स्त्री.

पर्करी पृच्यतेसापर्करी, पारब्धा

दिकांहीं करून संबद्ध होइजेतो
जो तो. कृ. पृचीधा. संपर्क. अ. पिं
परीचें झाड. इन्. पु.

पर्जनी पिपतीतिपर् जनयती

तिजनी पर्त्वासौंजनीचपर्जनी
पिपतिं ह्य. सेवन द्वारा रक्षण कर
णारी अशी जी जनी ह्य. स्वास्थ
जनक ती. स. दारुहळद. ई. स्त्री

पर्जन्यः पिपतिं वर्षति वा पर्जन्यः

पालन पूरण किंवा सेवनकर्ती जो तो.
कृ. पृधा. पालनपूरण. अ. २ वृषुधा. से
वन. अ. इन्द्र. २ गर्जना करणाला मेघ. अ. पु.

पर्ण पर्णयाति तस्पर्णं, हरितवर्ण

होतें जें तें. कृ. पर्णधा. हरितभा
व. अ. पान. अ. न. २ पळसाचें
झाड. अ. पु.

पर्णशाला पर्णनिर्मिताशाला

पर्णशाला, पर्णांनीं निर्मित जी
शाला ह्य. गृह ती. स. ऋषीचें
घर. आ. स्त्री.

पर्णासः पर्णास्यतीतिपर्णासः,

पर्णातिं टाकितो जो तो. कृ. अस्स
धा. क्षेपण. अ. बावरीचें झाड.
अ. पु.

पर्यंकः परितोऽव्यतइतिपर्यंक

आसमंतात् भागीं चिह्नित करि
जेतो जो तो. कृ. अकिधा. लक्षण
अ. पलंग २ परिकर. अ. पु.

पर्यटनं परितः अटनं पर्यटनं,

आसमंतात् भागीं जें गमन तें.
स. फ्रमण. अ. न.

पर्यंतभूः पर्यंतभूः पर्यंतभूः,

आसमंतात् भूमीं जी भूमि ती.
स. नदीपर्वत इत्यादिकांचे जव
ळची भूमि. उ. स्त्री.

पर्याप्तः पर्याप्ततेस्मइतिपर्याप्त

पर्याप्त होइजेला जो तो. कृ. आपू
धा. लवन. अ. यथेच्छ ह्य. परिपू
र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पर्याप्तिः पर्यापनं पर्याप्तिः, संर

क्षण जें ती. कृ. आपूधा. व्याप्ति
अ. मारण्यास जो उद्युक्त त्याचें
निवारण करणे. २ परिपूर्णाता.
३ सामर्थ्य. इ. स्त्री.

पर्ययः विग्रहादि पर्यायशब्द

प्रमाणें. अतिक्रमण. अ. पु.

पर्यायः पर्यायणं पर्यायः, क्रमानें

करण जें ती. कृ. इण्धा. गति
अ. अनुक्रम. २ प्रस्ताव. स. प्रसं

गं. २. एकार्थान्चे दोन शब्द ते पर
स्परान्चे पर्याय. अ. पु.

पर्यवस्था पर्यवसानंपर्यवस्था,
आसमंतादवस्थानजें ती. कृष्ण
धा. गतिनिवृत्तिअ. विरोध. आ.
स्त्रीलिं

पर्युदंचनं पर्युदंच्यतेपर्युदंचनं,
उत्तमणीपासून प्राप्त होतें जें
तें. कृ. अंच्युधा. गतिअ. कर्ज. -
अ. न.

पर्येषणा पर्येषणंपर्येषणा, ध
र्मादिकाचें जें शोधन ती. कृ.
इणधा. गतिअ. श्राद्धामध्ये अ
क्तिपुरःसर जी ब्राह्मणाची शु
श्रूषा ती. आ. स्त्री.

पर्वतः पर्वतीतिपर्वतः, ओषध्या
दिकातें पूरण करितो जो तो. कृ.
पर्वधा. पूरणअ. डोंगर. अ. पु.

पर्व पर्वतिपर्यतेत्रवापर्व, पूरण
होतें किंवा करिजेतें जाचेगर्थातें
कृ. पर्वधा. पूरणअ. वेळूचें पेर. २
तिथिविशेष.

पर्वसंधिः पृणातिअभिलषित
मितिपर्व, पर्वणः संधिः पर्वसंधिः
अभिलषितनेनें जें तें पर्वत्यावा

जोसंधितोअमावास्या आणि पूर्णिमा.
किंवा अमावास्या त्यांचे अंतर.

अ. पु.

पर्शुका स्पृशतीतिपर्शुका, स्पृशं
करणारी जी ती. कृ. स्पृशधा. संस्प
शंअ. पारीचा अस्थिविशेष, ज्या
स बर्गडी असें ह्मणतात ती. आ.
स्त्री.

पलं पलतीतिपलं, गमन करितें
जें तें. कृ. पलधा. गतिअ. शास्त्री
यचार तोळे. २मांस. अ. न.

पलगंडः पलेनगंडतीतिपलगं
डः. मांस तुल्य मृदादिकें करून
वदनैक देशाप्रमाणें रचनाकरितो जो
तो. कृ. गडिधा. वदनैक देशअ. शिल्पि
विशेष. गवडी. अ. पु.

पलंकषा पलंकषतीतिपलंकषा,
गमन करणारातें कषति ह्य. दुःख
देती जी ती. कृ. कषधा. हिंसाअ.
सारांटा. आ. स्त्री.

पललं पल्यतेनेनपललं, जाचा
योगानें गमन होतें तें. कृ. पल
धा. गतिअ. मांस. अ. न.

पलांडुः पलतीतिपलांडुः, ऊर्ध्व
गमन करितो जोतो. कृ. पलधा

गतिअ. कांटा. उ. पु.

पलालः पलतीतिपलालः, सरळ गमन करणास जो तो. कृ. पलधा. गति

अ. फलरहितधान्याचें कांड. अ. पु. न.

पलाशाः प्रशस्तानिपलाशान्यस्यपलाशाः, प्रशस्त आहेत पर्णें जावंचीं तो. त. हिरवारंग. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २. पान. अ. न. ३. पळसाचें झाड. ४. आंबेहळख. अ. पु.

पलाशी पलाशानिसंत्यस्येतिपलाशी, पर्णें आहेत जास तो. त. झाड. इ. न. पु.

पलिक्री पलितंशु कृत्वं अस्त्यस्याः पलिक्री, जरेच्या योगानें केशाचे गर्थीं आहे शुक्ल जीस ती. त. केंस पिकलेली ह्याताशी बायकोई.

पलितं पलतीतिपलितं, जरेनें केशादिकाचे गर्थीं जें शुक्ल तें. कृ. पलधा. गत्यादिअ. वार्धक्यानं जो केशांस. पादरेणा येतोतो. अ. न.

पल्यंकः विग्रहादिपर्यंक शब्दाप्रमाणेः पलंग. अ. पु.

पल्लवः पल्यतिपल्लूयतेइतिळवः, पल्लवांसौलवश्चपल्लवः, पल्य

ति ह्य. गमनाश्रय जो तो पल्लव भसा जो लव ह्य. छेदनयोग्य ती. अ. पालनि. अ. पु.

पल्वलं पलंतिमहिष्यादयोत्रेतिपल्वलं, गमन करिताहेन महिष्यादि ज्ञानेवार्थीं ती. कृ. पलधा. गतिअ. अल्पसरोवर. अ. न.

पवः पवनंपवः, पूतिकरणा जें तो. कृ. पूड्धा. पवनअ. धान्यादिकाचे सुद्धिकरणा ह्य. पारखडणें इत्यादि अ. पु.

पवनः पुनातीतिपवनः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूड्धा. पवनअ. वायु. अ. पु. धान्यादिकांचें आसडणें वणें. अ. पु.

पवमानः पवतेसौपवमानः सदी दित्त. गमन करितो जो तो. कृ. पूड्धा. पवनअ. वायु. अ. पु.

पवनाशनः पवनः अशनंयस्यपवनाशनः, वायू आहे भक्षण जाचें तो. स. सर्प. अ. पु.

पविः पुनातीतिपविः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूड्धा. पवनअ. इंद्राचें वज्र. इ. पु.

पवित्रं पुनातीतिपवित्रं, पवित्र

होणातें जें तें. कृ. पूत्रधा पवनअ
हर्ष. अ. न. निर्मळ. कि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पवित्रकं. निर्मल्यत्वेन जलंपुत्रा
तीतिपवित्रकं, मत्स्वरहितत्वे क
रून जन्मातें पवित्रकृति तें जें तें.
कृ. पूत्रधा. पवनअ. तागानी हा
री सूत इत्यादि. अ. न.

पशुपतिः पशूनांपतिः पशुपतिः
ब्रह्मादि स्थावरांत जे पशु त्यां
चा जो पति ह्य. स्वामी तो. स. म
हादेव. इ. पु.

पशुरज्जुः पशुबंधनीरज्जुः प
शुरज्जुः, पशु बंधन करणारी
जी रज्जु ती. स. पशु बंधपयाचा
रज्जु विशेष. उ. स्त्री.

पश्चात् पश्चिमस्यादिक्षिपश्चात्
पश्चिमदिशेचेगरी जें तें. त. प
श्चिमदिशा. २ अंत्य त्या अर्था. अ.
य.

पश्चात्तापः पश्चात्तापयतीतिपश्चा
त्तापः, पश्चात् दुःख देणारा जो
तो कृ. तपधा. संतापअ. मनो
विकृति विशेष. अ. पु.

पश्चिमं विग्रहादिपश्चात्पश्चिमं

अंत्य ह्य. शेवतना. कि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पशुवाद् पंचषष्ट्याचहतीतिषष्ट
वाद्. पान्च किं वा साहा वर्षे वाह
णारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ.
ज्या बें लाच्या खांद्यावर दमून व
रणीस येण्यासाठी कांहीं लांकुड
किंवा जूं बांधितात आणि फिर
वितात तो फिरमिरीस घातले
ला वेंक. ह. पु.

प्रधौही विग्रहादिप्रधौहिशब्दा
प्र. वाळे रंगानी असोन गाभण
जी गाव ती. ई. स्त्री.

प्रस्थं अपस्थायति इति प्रस्थं, सं
हत होतें जें तें. कृ. स्त्रैधा. संघात
अ. घर. अ. न.

पाकः पिबतिस्तन्यमिति पाकः,
दुग्ध प्राशन करणारा जो तो. कृ.
पाधा. पानअ. बालक. २ पचन
अ. पु.

पाकलं पाकलातीति पाकलं, प
चनातें करणारें जें तें. कृ. लाधा.
आदानअ. गोडें कोष्ट. अ. न.

पाकशासनः पाकस्य शासनः
पाकशासनः, पाक. दैत्यांचा जो

शासन कर्ता तो. स. इंद्र. अ. पु.

पाकशासनि: एक शासनस्य अ
पत्यपाकशासनि: इंद्राचें जें अ
पत्य तो. त. इंद्रान्ना पुत्र. इ. पु.

पाकस्थानं पाकस्थानं पाक
स्थानं, पाकाचें जें स्थान तें. स.
सैपाक घर. अ. न.

पाक्य: पाकेसाधु: पाक्य:, पचना
विषयीं जो साधु तो. बिडलीण.
अ. न. २ जवनास. अ. पु.

पारवंड: पारवंडवतीति पारवंड:,
त्रयीधर्मातें खंडन करितो जो तो.
रु. स्वदिधा. भेदना. नास्तिरु.
अ. पु.

पांचजन्य: पांचजने देखे करु: पां
चजन्य:, पांचजन देख्याचे वरीं
जो शाला तो. त. बिष्णूना शंख
अ. पु.

पांचालिका पांचालदेशोभवा
पांचालिका, पांचालदेशाचे वरीं
जी उत्पन्न ती. त. बाहुली. आ.
रु. स्त्री.

पारच्चर: पारलंचरतीति पारच्च
र:, हरण करीत होसाता गम
न करितो जो तो. रु. चरधा. ग

तिअ. चोर. अ. पु.

पाटल: पाटलोवर्णास्थास्तीति पा
टल:, पाटल आहे वर्ण जास ती.
कांहीं पांटरा असोन तांबडा. वि.
अ. पु. न. आ. रु. स्त्री. २ पाटलापु
ष्प ३ भात. ४ लोंकर पिकण्या
चा व्रीहि विशेष. अ. न.

पाटला पाटलाया: पुष्पपाटला,
पाटलीचें जें पुष्प ती. त. पाटुळी
ची वेल. आ. रु. स्त्री.

पाटलि: पाटली पातीति पा:
टलतीति टलि:, पात्रासौटलिश्च
पाटलि:, संरक्षण करणारी अ
शी जी गमन करित्ये ती. स. पा
टुळीची वेल. इ. इ. रु. स्त्री.

पाठ: पठनंपाठ:, पठन जी तो. रु.
पठधा. व्यक्तवाणिअ. अध्ययन.
२ ब्रह्मयज्ञ. अ. पु.

पाठा पठ्यतेइति पाठा, आरोग्याप्र
प्त बालणारी जी ती. रु. पठधा.
व्यक्तवाणिअ. पाहाड मूळ.
आ. रु. स्त्री.

पाठी पाठेस्थास्तीति पाठी, ग्रथ
न आहे जीस ती. रु. पठधा. ग्रंथ
अ. चित्रक. इ. पु.

पाठीनः मह्यतयाशास्त्रेषुपद्य
तेपाठीनः. मह्यत्वे करून शास्त्रा
चेरायीं बोलिजे तो जो तो. कृ. पठ
धा. व्यक्तवाणिअ. चित्रक. अ. पु.

पाट् पाटयतीतिपाट्, संबोध्यार्था
विषयीं बोलतें जें तें. कृ. पठधा.
साधणअ. संबोधनार्थां अव्य.

पाणिः पाणाद्यंत्यनेनपाणिः, लो
क जान्वा योगाने व्यवहार करिता
त तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. हा
त. इ. पु.

पाणिगृहीती पाणिः गृहीतो
यस्याः पाणिगृहीती, हस्त ग्रहण
केला आहे जीन्वा ती. स. विवाह
त स्त्री. ई. स्त्री.

पाणिघः पाणिं हंतीतिपाणिघः,
हस्त ताडन करितो जो तो. कृ. ह
नधा. हिंसादिअ. हातावर गायना
चा ताल धरणारा. अ. पु.

पादाः पद्यंतेऽभिरितिपादाः, ग
पन करिजेतात जींहीं करूनते.क
पठधा. गतिअ. पाद्य. २पर्वतविशेष. अ. पु.

पाणिपीडनं पाणेः पीडनं पाणि
पीडनं, हस्ताचे जें ग्रहणतें. स.
लग्न. अ. पु.

पाणिवादः पाणिंवादयतीतिपाणि
वादः, हस्ताति शब्द करितो जो तो.
कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ. हातावर
गायनाचा ताल धरणारा. अ. पु.

पांडुः पांडुयतेऽतिपांडुः, जाणिजे
तो जो तो. कृ. पठिधा. गतिअ. शु
कवर्ण ह्य. पांडरा. वि. उ. पु. स्त्री.
नपुं.

पांडुकंबली पांडुकंबलेनवृत्तोरथः
पांडुकंबली, पांडुरवर्ण कंबलानें
वेष्टित जो रथ तो. त. पांडव्या
कांबळ्यानें वेष्टित रथ वगेरें. इन्
पुल्लिंगीं.

पांडुरः पांडुत्वंअस्यास्तीतिपांडुरः
शुकत्व आहे जास तो. त. शुक
वर्ण ह्य. पांडरा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पातकं पातयतीतिपातकं, पात
न करितें जें तें. कृ. पत्कृधा. गति
अ. पाप. अ. न.

पातालं पततिअत्रइतिपात् तत्
आलातीतिपातालं, पतन कर्तेज्या
चेरायीं तें पात त्यानें ग्रहण करि
तें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ.
पाताल लोक. २ वदवाग्नि ३ छि

द. अ. न.

पातुकः विग्रहादिपतयालुशब्दा
प्रमाणेः पतनशीलस्य पडणारा-
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पात्रं पिबत्यनेनपात्रं, उदकादि-
प्राशनं होतेति जे. णे तें. कृ. पाधा-
पानअ. ञां. २. दीनतीरांचे
मधिल भाग. ३. योग्य. उ. दान
पात्रंश्रोत्रियः अ. न. को. होम
पात्र, पान, प्रधान, नाचण्याचें अनु-
करण करणारा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पाथः पीयतेइतिपाथः, प्राशन
करिजेतें जें तें. कृ. पाधा. पानअ.
उदक. स. न.

पादः पद्यतेसौपादः, गमनक-
रणारा जो तो. कृ. पदधा. गति
अ. चरण. २. किरण. ३. चतु-
र्थांश. ४. पर्वताजवळचाजो ल-
हान पर्वत तो. अ. पु.

पादकटकः पादस्यकटकः प्राद-
कटकः, पायाचें जें भ्रूषण तें. स.
पादभ्रूषणस्य तोरड्या. अ. पु.

पादग्रहणं पादयोर्ग्रहणं पादग्र-
हणं, चरणाला जो स्पर्श तें. स.

नामगोत्रोच्चारपूर्वकनमस्कार.

अ. न.

पादपः पादैः पिबतीति पादपः, मू-
लचरणानीं उदकांतें प्राशन करि-
तो जो तो. कृ. पाधा. पानअ. वृक्ष.
अ. पु.

पादबंधनं पादेबंधनंतद्यस्त्रवापा-
दबंधनं, पादाचे बायीं बंधन किंवा तें आ-
हे ज्यास तें स. पायांचें बंधन. २.
गाय होस इत्यादि पशू. अ. न.

पादस्फोटः पादोस्फोटयतीति
पादस्फोटः, पायांचा संद करणा-
रा जो तो. कृ. स्फुटधा. विकसन
अ. रवींटा फुटण्याचा रोग. अ. पु.

पादाग्रं पादस्याग्रं पादाग्रं, चरणा-
चें जें अग्रतें. स. पायांचें अग्र च-
वडा. अ. न.

पादांगदं पादस्य अंगदं पादांग-
दं, पायांचें जें भ्रूषण तें. स. तो-
रड्या पैजण. अ. न.

पादातः विग्रहादिपदातिशब्दा-
प्रमाणे. अ. पु.

पादातं पदातीनांसमूहः पादातं,
पदातींचा जो समुदाय तें. स. पाया-
नीं जाणाऱ्यांचा समूह. २. पादचारी. अ. न. २. पु.

पादातिकः पादाभ्यामन्ततीति

पादातिः स एव पादातिकः, पायां
नीं चालणारा जो तो. पादाति तोच
पादातिक. कृ. अन्धा. सातस्यग
मनअ. पायां जाणारा. २ पदानीं
चा समूह. अ. पु.

पादाधिकः पादाभ्यामन्ततीति पा

दाधिकः. पायांनीं चालणारा जो
तो. कृ. अवधा. रक्षणादिअ. अ
र्थादिसर्वपादातिकश. प्र. अ. पु.

पादुका पादुरेवपादुका, पादु

जो तीच त. चर्मीजोडा. आ. स्त्री.

पादूः पद्यतेः नयापादूः, गमन

करिजेतें जीणें करून ती. कृ. पद
धा. गतिअ. चर्मीजोडा. ऊ. स्त्री.

पादूकृत पद्यतेनयापादूः पादूकरो

तीतिपादूकृत, गमनकारीउपानहक
रितो जो तो. कृ. दुकृ. अन्धा. करण
अ. चांभार. व. पु.

पाद्यं पादार्थसुदकेपाद्यं, पादार्थ

जें जल तें. त. पाचधुण्याचें पाणि
अ. न.

पानं पीयतेतन्पीयतेस्मिन्पानं, पानकिंवा तें

कसिजे तें जाचेवायां तें. कृ. पाधा. पान
अ. प्राशन. २ दाकूचेंदुकान. अ.

नपुंसक.

पानपात्रं पानस्यपात्रंपानपात्रं,

प्राशन करण्याचें जें पात्र तें. स.
प्राशन करण्याचें पात्र. अ. न.

पानगोष्ठिका पानस्यगोष्ठिकापा

नगोष्ठिका, पानाचें जें स्थान ती. स.
मद्यप्रार्शनार्थं जमलेली मंडळी. अ. न.

पानीयं पातव्यपानीयं, प्राशन

करावयास योग्य जें तें. कृ. पाधा.
पानअ. पाणि. अ. न.

पानीयशालिका पानीयस्य

शालापानीयशाला सैवपानीयशा
लिका, पाण्याची जी शाला तीच
पानीयशालिका, त. लोकांस
पाणी प्यावयास देण्याची शा
ला ह्य. पाणपोई. आ. स्त्री.

पांथः पंथानं नित्यंगच्छतीति पां

थः, मार्गाप्रत नित्य गमन करणा
रा जो तो. त. मार्गस्थ. अ. पु.

पापं पापमस्यास्तीतिपापं, पाप

आहे जास तो. त. पातक. अ. न.
२ परद्रोह शील. कूर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पापत्वेली पापत्वेलीतिपापत्वे

ली, पापजनितरोगना शार्द्यं ग

मन करित्ये जी ती. कृ. चलधा.
कंपन अ. पाहाड मूळ. ई. स्त्री.

पाप्या पतंतिनरके येनेति पाप्या,
पडताहेत नरकाचे रायीं जेणें करू
न तें. कृ. पल्लुधा. गति अ. पाप.
न. पु.

पामा पायतीति पामा, अंगशु
ष्क करित्ये जी ती. कृ. पैधा. शो
षण अ. रोगविशेष. २ स्वरूज. अ. पु.

पामनः पामास्त्रस्य पामनः, पा
मा ह्य. स्वरूज आहे जास तो.
त. जास ओली स्वरूज जाहलि
आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पामा विग्रहादिपामन् शब्दाप्रमा
णें. रोगविशेष. २ ओलिर स्वरूज.
आ. स्त्री.

पामरः पाद्यमोक्षियते येन पा
मरः, धर्मनाश होतो जेणे करू
न तो. कृ. मृदुधा. प्राणत्याग अ.
नीच ह्य. अधम. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पायसः पयसो विकारः पायसः,
दुग्धान्ना जो विकार तो. त. क्षीर.
२ धूप. अ. सु. २ पु.

पायुः पातियलति विद्यानेन पायुः.

विद्याबाहेर निघत्ये जेणें करून तें.
कृ. पाधा. रक्षण अ. गुदस्थान. उ. पु.

पाय्यं भीयतेनेन पाय्यं, मान करि
जेतें जेणें करून तें. कृ. माडुधा.
मान अ. प्रमाण. अ. न.

पारं पार्यते उत्तारण कर्म अत्र समा
प्यते पारं, उत्तरताहेत लोक जाचे रा
यीं तें. कृ. पारधा. कर्म समाप्ति अ.
पलिकडील तीर. अ. न.

पारतः पारंतनीतीति पारतः, संसा
र पार करितो जो तो. कृ. तनुधा.
विस्तार अ. धातुविशेष ह्य. पारा.
अ. पु.

पारदः पारंददातीति पारदः, लिं
गादिकाच्या पूजने करून संसार पार
करणारा जो तो. कृ. दाऊधा. दान अ.
पारा. अ. पु.

पारशवः परशुरेव परस्त्रिया अपत्यं
वा पारशवः, परशु किंवा परस्त्री
चा जो पुत्र तो. त. शस्त्र विशेष.
२ शूद्रांचे रायीं ब्राह्मणापासून उ.
त्पन्न जो पुत्र तो. अ. पु.

पारश्वधिकः परश्वधः प्रहरण
मस्य पारश्वधिकः, परशु आहे प्रहर
ण जाचें तो. त. परशूनामक शस्त्र

धारण करणारा. अ. पु.

पारसीकः पारसीकेषुभवः पार
सीकः, पारसीक देशांत होणारा
जो तो. त. वनायु देशांत जालेला
घोडा. अ. पु.

पारस्त्रीणेयः परस्त्रियाः अपत्यं
पारस्त्रीणेयः, परस्त्रीचा जो पुत्र
तो. त. परस्त्रीचा पुत्र. अ. पु.

पारावतः पारादपिप्रेम्णा आपत
तीतिपारावतः, नद्यादिकांच्या प
रतीराहून प्रेमानें शीघ्र येतो जो
तो. क. पत्नूधा. गति. अ. पारवा.
२ खबुतर. अ. पु.

पारावारः पारमावृणोतीतिपारा
वारः, पारमपारमस्यदुस्तरत्वादि
तिवा, तीरातें व्याप्त करितो जो तो.
क. वृत्रधा. वरण. अ. समुद्र. अ. पु.

पारायणं पारस्थायनंपारायणं, स
माप्तीचें जें, अयन ह्य. स्थान तें.
स. साकल्य वचन. अ. न.

पारावतः परंजीवयतीतिपरा
वान् दत्तामयस्तस्थायंपारावतः,
दुसऱ्या जीवातें रक्षितो तो परावा
न् वान्चा जो अयं ह्य. गुरूतो. त.
पारवा. २ खबुतर. अ. पु.

पारावतांध्रिः पारावतांध्री
पारावतइव अंध्रिरस्यापारावतांध्रिः
पारव्या सारिस्वा आहे अंध्रिस्त. च
रण जीवा ती. स. मालकांगोणी. इ.
२ ई. स्त्री.

पारावारः पारंआवृणोतीतिपारा
वारः, पार ह्य. परतीर जें त्याप्रत आ
वरण करितो जो तो. क. वृत्रधा. व
रण. अ. समुद्र. अ. पु. २ दोनतीरें.
अ. पु. न.

पाराशरी पराशरस्यगोत्रापत्यं पा
राशर्यस्तेन प्रोक्तं सूत्रमधीतेपाराश
री, पराशरगोत्रांत उत्पन्न जो पा
राशर्य त्यानें उक्त जें भिक्षुसूत्र त्या
तें अध्ययन करणारा जो तो. त. सं
न्यासी. इन्. पु.

पारिकांक्षी पारमत्रास्तीतिपारी,
ब्रह्मज्ञानं तत्कांक्षतीतिपारिकांक्षी, ब्र
ह्मज्ञानाची इच्छा करणारा जो तो.
क. काक्षिधा. कांक्षा. अ. तपस्वी. इ
न्. पु.

पारिजातकः पारिणीर्ध्वर्जातः
पारिजातः स एव पारिजातकः, पा
रिह्य. समुद्र त्यापासून झाला जो
तो पारिजात तोच पारिजातक. त.

कल्पवृक्ष विशेष. २ कडुनिंबाचें -
झाड. अ. पु.

पारितथ्या पारितथ्यभूतापारित
था सैवपारितथ्या, सत्यभूत जी
ती पारितथा तीचपारितथ्या. त.
स्त्रियांन्व्या मस्तकांतील भांगाचा
सूषण विशेष. आ. स्त्री.

पारियात्रकः पारितोयात्रयादृश्य
तेपारियात्रः सएवपारियात्रकः,
आसमंतांत मागीं जें गमन तेणेंक
रून अवलोकिते तो जो तो पारि
यात्र तोच पारियात्रक. त. पर्वतवि-
शेष. अ. पु.

पारिप्लवः परिप्लवएवपारिप्लवः.
परिप्लव जीतोच. त. चंचळ. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पारिभद्रः पारिपारंगतंभद्रम
स्यात्सपारिभद्रः, पारंगत आ
हे कल्याण जें तें जापासून तो. स.
कडुनिंबाचें झाड. अ. पु.

पारिभद्रकः पारिनिष्ठांप्राप्तंभद्र
मस्यात्पारिभद्रकः, पारंगत
आहे कल्याण जें तें जापासून तो.
स. देवदारु. अ. पु.

पारिभाच्यं परिभावेसाधुः पारिभा

च्यं, बालादिकांस अनादराविषयीं
जें साधुतें. त. कडू व गोडें कोष्ट.
अ. न.

पारिषदः पारिषद्यः परिष
दिसाधुः पारिषदः, सभेचारायीं
जो उत्तम तो. त. सभासद. अ. पु.

पारिहार्यः परिहीयतेपरिहार्यः
सएवपारिहार्यः, स्त्रीकृत करिजे
तो जो तो परिहार्य तोच पारिहार्य
क. त्वाच्चा. हरणअ. प्रकीर्षाभर
ण ह्य. पोहची. अ. पु.

पारी पारयतीतिपारी, हत्तीच्या
पाद बंधनातें पूरण करित्ये जी ती
क. पृथा. पूर्तिअ. हत्तीच्या पांयांस
बांधावयाचा रज्जू. ई. स्त्री.

पारुष्यं परुषोनिष्ठुरभाषयंतस्वभा
वः पारुष्यं, निष्ठुरभाषणाचा जो
प्रकार ह्य. भाषणतें. त. निष्ठुरभा
षण. २ कठोरपणा. अ. न.

पार्थिवः पृथिव्याः ईश्वरः पार्थि
वः, पृथिवीचा जो स्वामी तो. त.
राजा. अ. पु.

पार्वती पर्वतस्येयंपार्वती, हिमा
लयपर्वताची जी कन्या ती. त. म
हादेवाची बायको. ई. स्त्री.

पार्वतीनन्दनः पार्वत्याः नन्दनः
पार्वतीनन्दनः, पार्वतीचा जो नंद
न ह्य. पुत्र तो. स. कार्तिकस्वामी.
अ. पु.

पार्श्वं पृथ्वतेइतिपार्श्वं, स्पर्शक
रिजेते जें तें. कृ. स्पृशधाः संस्य
र्शन अ. पाठ. २ पशुका नामाचा
अस्थिविशेषांचा समूह. अ. न.

पार्थिः पृथ्वते अनेन पार्थिः, जा
चा योगानें हिंसन होतें तो. कृ. पृ
थुधा. सेचनीश्चपायाची खोद. इ.
पु.

पार्थिग्राहः पार्थिपश्चात्पदं
शुद्धातीतिपार्थिग्राहः, पृष्ठभागा
चें रक्षण करणारा जो तो. कृ. ग्रह
धा. उपादान अ. राजा शत्रूस जिं
कण्या करितां पुढें गेला असतां
मागें त्याचें राज्य घेऊं इच्छिणारा.
अ. पु.

पालघ्नः पालंक्षेत्रं हंतीतिपाल
घ्नः, क्षेत्रातें नाश करितो जो तो.
कृ. हनधा. हिंसा अ. वैरवंडा सा
रखा जलतृण विशेष. अ. पु.

पालंक्ष्यः पालाअंक्ष्यते अनेनेति
पालंक्ष्यः, रक्षक अंक्षित होतो जेणें तो

अरिपानरक्षणार्थ अ. पौर्वाचीशाक. अ. पु.
पालाशः पलाशाः स्मपत्रक्यायं पा
लाशः, पर्णसंबंधि जो तो. त. इति
दूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पालिः पाली पालतीतिपालिः,
रक्षण करणारी जी ती. कृ. पाथा. र
क्षण अ. सरि तलवार इत्यादि जीं
शस्त्रें त्यांचें टोक. २ माडी. ३ चिन्ह.
४ पंगत. इ. २ ई. स्त्री.

पालिंदी पालयतीतिपालिंदी, सं
रक्षण करित्से जी ती. कृ. पाथा. रक्ष
ण अ. काळातेंडू. ई. स्त्री.

पावकः पुनीतेइतिपावकः, पवित्रक
रितो जो तो. कृ. पूडधा. पवन अ. विस्तव अ. पु.

पाशः पाशयतेइतिपाशः, बंधनके
ला जातो जो तो. कृ. पशधा. बंधन
अ. फांस. अ. पु.

पाशकः पाशयतीतिपाशकः, बं
धन करितो जो तो. कृ. पाशधा. बं
धन अ. स्वेच्छण्याचा फांसा. अ. पु.

पाशी पाशोस्यास्तीतिपाशी, पाशा
युध आहे जास तो. त. वरुण नाम
क देव विशेष. इन्. पु.

पाशुपतः पशुपतेरयं पाशुपतः, प
शुपति संबंधि जो तो. त. रुई मंद

र हस. अ. पु.

पाशुपाल्यं पशुनृपालयतिपशुपा
कः, तस्यकर्मपाशुपाल्यं, पशुरस
ण करणाराने जे कर्मते. त. पशुचं
रक्षण. अ. न.

पांशुः पंशतीतिपांशुः, नाशकर
णारी जी ती. कृ. पशिधा. नाशन
अ. धूलि. २ दोष. उ. पु.

पांशुला पांशुअस्तिअस्याः पांशु
ला, पापआहे जीस ती. त. व्यभि
चारिणी बायको. आ. स्त्री.

पाश्या पाशानांसमूहः पाश्या, पां
शांचा जो समूह ती. त. पाशांचा
समूह. आ. स्त्री.

पाश्चात्यं पश्चाद्रवंपाश्चात्यं, पश्चा
त होतें जें तें. त. शेवटचा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पाषाणः पिनष्टीतिपाषाणः, संचू
र्णन करितो जो तो. कृ. पिच्छा. सं
चूर्णनअ. दगड. अ. पु.

पाषाणदारणः पाषाणोदार्यते
नेनपाषाणदारणः, पाषाण विदार
ण करिजेतो जेणें तो. कृ. दृधा. वि
दारणअ. दगड. फोडण्याचा घण.
अ. पु.

पांसुः विग्रहादिसर्वपांशुशः प्रः

पांसुला पांसुः पापमरुस्यस्थाः पा
सुला, पापआहे जीस ती. त. व्य
भिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

पिकः अपिकायतीतिपिकः, सं
दर शब्द करणारा जो तो. कृ. कैधा.
शब्दअ. कोकिलपक्षी. अ. पु.

पिंगः पिंक्तेइतिपिंगः, पिंगर व
र्णते करितो जो तो. कृ. पिजिधा. व
र्णअ. पिंगर वर्ण. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पिंगलः पिंगः अस्ति यस्य सः पिं
गलः, पिंगर वर्णआहे जास तो.
त. पिकर वर्ण. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ सूर्याचा गणविरोध. अ. पु.

पिंगला पिंगलः अस्तिवस्याः सापिं
गला, पिंगर वर्णआहे जीस ती.
त. वामननामा जो दक्षिणदिशो
चाहती त्याची स्त्री. आ. स्त्री.

पिचंडः पिचिंडिः अपिच
मत्यन्नं पिचंडः, अन्न भक्षण क
रणारा जो तो. कृ. चमुधा. अदन
अ. जवर. अ. पु. २३. उ.

पिचंडिलः प्रशासंपिचंडंउदरं
यस्यपिचंडिलः, मोठें आहेउ

दर जाचें तो. त. दोंदिल. अ. पु.

पिचुतूलः पिचुश्चासौतूलश्चपिचु
तूलः, क्षोद करणारा असा जो तू
ल ह्म. बाहिर निघणारा तो. स.
कापूस. अ. पु. न.

पिचुमंदः पिचुंमंदयतीतिपिचुमं
दः, कुष्ठरोगातें मंद करितो जो तो.
ह्म. मरिधा. स्वप्नादिअ. निंबवृक्ष.
अ. पु.

पिचुमर्दः पिचुंमर्दयतीतिपिचु
मर्दः, कुष्ठरोगातें नाश करितो
जो तो. ह्म. मृदधा. क्षोदअ. निं
बवृक्ष. अ. पु.

पिचुलः पिचुंलातीतिपिचुलः, शु
भ्रवर्णातें ग्रहण करितो जो तो.
ह्म. लाधा. आदानअ. तिळव्याचे
झाडांतील एक भेद. २ कापूस. अ. पु.

पिचुत्वं पिचुयतीतिपिचुत्वं, रोगा
दिकातें नाश करितें जें तें. ह्म. पि
चुधा. छेदनअ. कथील. अ. न.

पिचुं पिचुयतेइतिपिचुं, छेद
न होइ जे तें जें तें. ह्म. पिचुधा.
कुट्टनअ. मोराचें मीस. अ. न.

पिच्छा पतितुमिच्छतीतिपिच्छा,
पतनाविषयां इच्छा करितो जी

तो. ह्म. इषधा. इच्छाअ. सांवरी
चाडीक. आ. स्त्री.

पिच्छुलं पिच्छास्यस्यपिच्छुलं,
मंडु आहे जास तें. त. मंडयुक्त
दहीं वगैरे. अ. न.

पिच्छुला पिच्छाशाल्मलिपुष्य
निर्यासोस्यास्तीतिपिच्छुला, शा
ल्मलिपुष्यनिर्यास आहे जीस ती.
त. सांवरीचें झाड. २ शिसव्याचें
झाड. आ. स्त्री.

पिंजः पिंजनंपिंजः, हिंसनजें तें.
ह्म. पिजिथा. हिंसाअ. वध. २ धा
न्याची वगैरे रास. अ. पु.

पिंजरं पिंजंवर्णविशेषरातीतिपिं
जरं, वर्णविशेष ग्रहण करितें जें
तें. ह्म. राधा. आदानअ. हरताळ.
२ पिंजरा. अ. न.

पिंजलः पिंजतेइतिपिंजलः, व्या
कुल होणारा जो तो. ह्म. पिजिथा.
हिंसाअ. अत्यंत व्याकुल. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पिटः पिटतीतिपिटः, गणनाक
रणारा जो तो. ह्म. पिटधां. शब्दसं
ख्यानअ. पंटी, रोवडीवगैरे. अ. पु.

पिटकः पिटका पिटतीतिपि

रुकः, शरीर नाश करितो जो तो. कू. पिरधा. शब्द संघात अ. फोड. अ. पु. २ वस्त्रें अलंकार इत्यादि ठेवण्याची पेरी. आ. स्त्री.

पिठरः पेठतीतिपिठं पिठंरातीति पिठरः, अन्नादि ग्रहण करणारा जो तो. कू. राधा. आदान अ. त पेढी वगैरे. अ. पु. २ मोद्या. ३ मंथन दंड. अ. न.

पिंडुः पिंडतेइतिपिंडुः, संघी भूत होणारा जो तो. कू. पिंडिधा. संघात अ. मृत्तिकेचा वगैरे गोळा. २ वेळूचें भांडें स. कणिका पांढि इत्यादि. ३ रत्न्या बोट. अ. पु. ४ लोखंड. अ. न.

पिंडुकः पीड्यतेइतिपिंडुकः, नाश करिजेतो जोतो. कू. पिंडिधा. संघात अ. लोबान ऊद. अ. पु.

पिंडिका पीडयंते अरायस्यापिंडिका, अरा संलग्न होतात जीचागयीं ती. कू. पिंडिधा. संघात अ. रथादिकांचे चाक्याची मध्यभाग. आ. स्त्री.

पिंडीतकः पिंडीतनोतीतिपिंडीतकः, देहातें विस्तार करितो

जो तो. कू. तनुधा. विस्तार अ. गी क्याचें झाड. अ. पु.

पिण्याकः पण्यतेइतिपिण्याकः, अवहृत करिजेतो जो तो. कू. पणधा. व्यवहार अ. तिळांची पेउ. २ ऊद लोबान. ३ हिंग. अ. पु. न.

पितरौ समासादिमातापितरश. प्र. आई आणि बाप.

पितामहः पितुः पितापितामहः, पित्याचा जो पिता तो. बापाचा बाप. २ ब्रह्मदेव. अ. पु.

पितामही पितामहस्यस्त्रीपितामही, पितामहाची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. बापाची आई. ई. स्त्री.

पिता पातीतिपिता, रक्षण करणारा जो तो. कू. पाधा. रक्षण अ. बाप. ऋ. पु.

पितृदानं पितृभ्योदानं पितृदानं, पितरांकारणं जें दान तें. स. पितरांचे उद्देशानें जें दान तें. अ. न.

पितृपतिः पितृणांपतिः पितृपतिः, पितरांचा जो पति तो. स. घ म. इ. पु.

पितृप्रसूः पितृणांप्रसूमातापितृप्रसूः, पितरांची जी प्रसू. स. ज

ननी ती. स. संध्याकाळ. ऊ. स्त्री.

२ आच्छादन. अ. न.

पितृयज्ञः पितृणांयज्ञःपितृयज्ञः, पितरांचें जें पूजन ती. स. पितरांस अन्नपाणी देऊन तृप्त करणें. अ. पु.

पिनद्धः विग्रहादिअपिनद्ध श. प. आंगांत आंगररणा वगैरे घात लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पितृवनं पितृणांवनंपितृवनं, पितरांची जी भूमि ती. स. प्रेतभूमी. अ. न.

पिनाकः पातिरक्षतीतिपिनाकः, संरक्षण करतो जोतो. कृ. पाधा. रक्षण अ. महादेवाचें धनुष्य. २ त्रिशूल. अ. पु. न.

पितृच्यः पितृर्जातापितृच्यः, बापाचा जो भाऊ तो. स. चुलता. अ. पु.

पिनाकी पिनाकोधनुरस्यास्तीतिपिनाकी, पिनाक नामक आहे धनुष्य जाचें तो. त. महादेव. इन्. पु.

पितृसन्निभः पितेवसन्निभातीतिपितृसन्निभः, पित्यासारखा शोभतो जो तो. कृ. भाधा. दीप्ति अ. बापासारखा. अ. पु.

पिपासा पातुमिच्छापिपासा, पान करावया कारणें जी इच्छा ती. कृ. पाधा. पान अ. तृषा. आ. स्त्री.

पित्तं अपिदयतेस्मपित्तं. देहाचें रक्षण करितें जें तें. कृ. देडूधा. रक्षण अ. पित्त. अ. न.

पिपीलिका अपिपील्यतेइतिपिपीलिका, रुद्ध होइजेत्ये जी ती. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभ अ. मुंगि. आ. स्त्री.

पित्सन् पतितुमिच्छुःपित्सन्, गमन करावया कारणे इच्छा करणारा जो तो. कृ. पत्लूधा. गति अ. पक्षि. त. पु.

पिप्पलः पिप्पलंजलंमूलंमिक्ततादस्तीतिपिप्पलः, उदक आहे मूलाचे वार्यां जाचा तो. त. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

पिधानं अपिधीयतेइतिपिधानं, आच्छादितेजें तें. कृ. दुधाज्जधा. धारणादि अ. आच्छादित करणें.

पिप्पलिः पिप्पली पिपतीतिपिप्पलिः, संरक्षण करित्ये जी ती. कृ. पृधा. पालनादिअपिंपली. इ. २

इं. स्त्री.

पितृपिता पितुः पितापितृपिता,
बापाचा जो बाप तो. स. बापाचा
बाप. ऋ. पु.

पिप्पलीमूलं पिप्पल्याः मूलं पि
प्पलीमूलं पिंपळीचें जें मूळ तें. स.
पिंपळमूळ. अ. न.

पिप्लुः अपिप्लवते इति पिप्लुः, गम
न करणारा जो तो. क. पुडुधा.
गति अ. शरीरावर क्वचित् का
ढें चिन्ह असतें तें. उ. पु.

पियालः पीयते इति पियालः, र
क्षण करिजे तो जो तो. क. पाधा
रक्षण अ. चाराचें झाड. अ. पु.

पिल्लुः विग्रहादिं कृन्नाक्षशः प्र
चिपटे डोळ्यांचा. अ. पु.

पिशंगः पेशतीति पिशंगः, पदा
द्यवयवातें रंजित करितो जो तो.
क. पिशाधा. अवयव अ. पिंगस्व
र्ण. अ. पु.

पिशाचः पिशितमश्नातीति पि
शाचः, मांसातें भाक्षितो जो तो.
क. अशाधा. सक्षण अ. मांस भ
क्षक मृत विशेष. अ. पु.

पिशितं पिशतीति पिशितं, अव

यव वृद्धी करणार जें तें. क. पि
शाधा. अवयव अ. मांस. अ. न.

पिशुनः पिंशतीति पिशुनः, से
द करितो जो तो. क. पिशिधा.

अवयव अ. परस्पर विघड कर
णारा. २ कानांत दुसऱ्याची निं
दा सांगणारा. ३ दुर्जन. अ. पु.

पिशुना पिशतीति पिशुना, अव
यव वृद्धीतें करित्ये जी ती. क.
पिशाधा. अवयव अ. लताविशे
ष पिंडिका. आ. स्त्री.

पिष्टकः पिष्टस्य विकारः पिष्टकः,
पिष्टाचा जो विकार तो. त. बडा
घारगाड्यादि. अ. पु.

पिष्टपचनं पच्यते त्रपचनं, पिष्ट
स्यपचनं पिष्टपचनं, पिष्ट पाक
करणारें जें तें. सतवा कढई इत्यादि
अ. न.

पिष्टातः पिष्टमलतीति पिष्टातः,
पिष्टाप्रत निरंतर गामी जो तो. क.
अतथा. सातत्यगमन अ. बुका.
अ. पु.

पीठं पितृत्वं पीठं, वृक्षापाचतो
जाचे रायांतें. क. पीठधा. हिंसा
दि अ. आसन. अ. पु. न.

पीडनं पीडयतेइतिपीडनं, वि-
लीडनं जें तें. कृ. पीडधा. अवगा-
ह. अ. धान्यादिकंतीं संपन्न जो
देश त्यास पर राजचक्राणसून
जी पीडा तें. २ पीडा. अ. न.

पीडा पीडयतीतिपीडा, दुःखदि-
संयुक्तकरित्ये जीती. कृ. पीडधा. अ-
वगाह. अ. दुःख. २ मनास जें दुःख
तें. आ. स्त्री.

पीतः पिवतिवर्णांतरमितिपीतः,
वर्णांतरातें प्राशन करितो जो तो.
कृ. पाधा. पानअ. पिवळा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पीतदारु पीतदारुचर्यस्यतत्पीत-
दारु, पिवळें आहे काष्ठ जाचें तो.
स. दारुहळद. उ. पु. देवदारुचें झाड.
उ. न.

पीतदुः पीयतेचक्षुषायमितिपी-
तः संचासौंदर्यपीतदुः, नेत्रेंक-
रून सादसबलोकनकरिजेतोअस्मा
जो वृक्षतो. स. देवदारुचें झाड.
उ. पु.

पीतनं पीतं करोतीतिपीतनः,
पिवळारंग करणारा जो तो. कृ.
हृत्त्रधा. करणअ. आंबाऊवा

चें झाड. अ. पु. २ कुंकुम. ३ ह-
रताळ. अ. न.

पीतसारकः पीतः सारोय-
स्यपीतसारकः, पिवळा आहे सा-
र ह्य. गाभा जाचा तो. स. आसणा
चें झाड. अ. पु.

पीता पीयतेइतिपीता, पान करि-
जेत्ये जी ती. कृ. पाधा. पानअ.
हळद. आ. स्त्री.

पीतांबरः पीतमंबरंचस्यसपी-
तांबरः, पीतवर्ण आहे वस्त्र जा-
चें तो. स. विष्णु. अ. पु.

पीतिः पिवतीतिपीतिः, पान कर-
णारी जी तो. कृ. पाधा. पानअ. प्रा-
शन. इ. स्त्री. २ घोडा. इ. पु.

पीनः प्यायतेस्यपीनः, हृद्धी परि-
जेतो जो ती. कृ. ओष्यायीधा. वृ-
द्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीनसः पीनंस्यतीतिपीनसः,
पुष्टाचा नाश करणारा जो तो. कृ.
पोधा. अंतकर्मअ. रोगविशेषह्य.
पडसें अ. पु.

पीनोद्गी पीनमूषोस्याः पीनोद्गी,
पुष्ट आहे ऊधह्य. ओढि जीची ती.
स. मोठे कासेची माथ. इ. स्त्री.

पीयूषं पीयतइतिपीयूषं, देवांनी
प्राशने करिजेतें जें तें. कृ. पाथा.
पानअ. अमृत. अ. न. २ नवीन
विद्यालेल्या गाईचें सात दिवस प
र्यंत दूध. अ. पु.

पीलुः पीलतीतिपीलुः, रोधकरि
ती जी तो. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभअ
अक्रोड वृक्ष. २ इती. ३ बाण. ४ सु
ष्य. उ. पु.

पीलुपर्णी पीलोर्विपर्णान्यस्याइ
तिपीलुपर्णी, अक्रोडा सारिरवीं आ
हेत पानें जीचीं ती. स. सुरवेल. ई.
स्त्री.

पीवः प्याथ्यतेइतिपीवः, वृक्षी पा
विजेतो जी तो. कृ. औष्याधीधा.
वृद्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पीवरं विग्रहारिसर्वपूर्वीं च्याश
द्या प्रमाणें.

पीवरस्तनी पीवरास्तनाः यस्याः
सापीवरस्तनी, पुष्ट आहेत स्तन
जीचे ती. स. मोठे स्तनाची. ई. स्त्री

पुक्कसः पुक्कस्मितं परुषं कस
तीतिपुक्कसः, निधं परुषाप्रत प्रा
प्त जी तो. कृ. कसधा. गतिअ. चांडा

क. अ. पु.

पुंखः पुमांसं रवनतीतिपुंखः, पु
रुषातें विदारण करिती जी तो. कृ.
स्वमुधा. अवदानअ. बाणाचा अव
यव विशेष. अ. पु.

पुच्छं पुच्छतीतिपुच्छं, मूमीवर
लोळणावें जें तें. कृ. पुच्छधा. प्रमा
दअ. शेंपटी. अ. पु. न.

पुंजः पिंजयतीतिपुंजः, संधीभूत
होणारा जी तो. कृ. पिंजिधा. हिंसादि
अ. धान्यादिकाची रास. अ. पु.

पुटं पुटतीतिपुटं, संबद्ध होतें जें तें
कृ. पुटधा. संश्लेषणअ. पात्र. अ. न.

पुटभेदाः जलशिरोरूपं पुटं भित्ता
निर्यंतिते पुटभेदाः, जलाचें जें शि
र ह्य. अग्रभाग तेंच पर्ण त्यातें भेद
करून निघतात ते. कृ. भित्तिर्धा.
विदारणअ. चक्राकार जें जळ सा
लीं जातें तें. पीवरी. अ. पु.

पुटभेदनं पुटानिपात्राणि भिर्यंते
अत्र इति पुटभेदनं, पत्रें विदीर्ण हो
तात ज्याचे दायीं तें. कृ. भित्तिर्धा.
विदारणअ. शहर. अकारांत. न
पुंसक.

पुंडरीकः पुंडरिक्मस्त्रियस्वस

पुंडरीकः, पुंडरीककमलसर
शआहे वर्णजात्रातो. त. आघे
प दिशेचाहति. अ. पु. श. अ. क.
प. क. पु. न. ३ वाघ. ४ अग्नि. अ. पु.

पुंडरीकाक्षः पुंडरीकइवअक्षिणी
यस्यसपुंडरीकाक्षः, कमलासाधि
स्वीं आहेत अक्षि ह्य. नेत्रेजात्रां
तो. स. विष्णु. अ. पु.

पुंडर्यं पुंडर्यतीतिपुंडं, तत् अर्यं
यस्यतत्पुंडर्यं, नाशक आहे प्र
धान ह्य. बीजज्याचेतो. स. ज्याचीं
पाने सालवण्या साररवी असता
त असेजेस्यल कमलते. अ. न.

पुंड्रः पुंड्रतेइतिपुंड्रः, इतरसौं
दर्याप्रत खंडन करिजेतो जी तो.
ह. पुडिधा. खंडनअ. घोड्याचे
वगेरे कपाळवर चित्रनाम अस
तो तो. २ उसांतील एक प्रेद. अ. पु.

पुंडुकः पुंडुतीतिपुंडुकः, सूरव
करणाराजीतो. ह. पुडुधा. सूर
अ. कुल झाड विशेष ह्य. मधुमा
लती. अ. पु.

पुण्यः पुणतिशक्तं करोतीतिपुण्यः
शुभकर्म करितो जी तो. ह. पुण्या.
शुभकर्मअ. पवित्र. वि. अ. पु. क.

आ. स्त्री. २ सुंदर. ३ सूरवदेणा
राधर्म. ४ संहत. अ. न.

पुण्यजनः पुण्यश्चासौजनश्च
पुण्यजनः, पुण्यसंज्ञक जी जन
तो. स. राक्षस. अ. पु.

पुण्यजनेश्वरः पुण्यजनानां ईश्व
रः पुण्यजनेश्वरः, पुण्यजनांचा जो
स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

पुण्यभूमिः पुण्याचासौभूमिश्च
पुण्यभूमिः, पुण्यकारक अशी जी भू
मी ती. स. विंध्याद्री व हिमालय यां
ची मध्यभूमि. इ. स्त्री.

पुण्यवान् पुण्यमस्त्वस्यपुण्यवा
न्, पुण्यआहे जास तो. त. प्राग्
वान् वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

पुद्गलः पुद्गलतीतिपुद्गलः, कु
त्सित अज्ञानाते नाश करितो जी तो.
ह. गृधा. निगरणअ. आत्मा. २ दे
ह. अ. पु. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ
स्त्री.

पुनिका पुनकुत्सितं ता यते इति पु
निका, कुत्सित संतान करणाशी
जी ती. ह. तापुधा. संतानादिअ.
तुषा साशिरवा मधुउसन्व करणा
शी माशी. आ. स्त्री.

पुत्रः पुत्री पुनरकाश्रायतेइति

पुत्रः, पुन्नाम नरका पासून रक्ष
ण करणारा जो ती. कृ. त्रैलुङ्गा. पा
लनअ. सुलगा. अ. पु. २ सुलगा.
ई. स्त्री.

पुत्री पुत्रश्चदुहिताचपुत्री, पुत्र
आणिकन्या जी ती. स. पुत्र आ
णिकन्या. नि. द्वि. अ. पु.

पुनः सुत्यतेइतिपुनः, अविचार
प्राप्त जें तें. कृ. सुहधा. वैचित्य
अ. अप्रथम. २ भेद विशेष त्या
अर्थीअच्य.

पुनः पुनः सुत्यतेइतिपुनः पु
नः, वारं वार अविचार प्राप्त जें
तें. कृ. सुहधा. वैचित्यअ. वारं वा
रत्याअर्थीअच्य.

पुनर्नवः पुनः नोतीतिपुनर्नवः,
वारं वार स्तुति पावतो जो तो.
कृ. एधा. स्तुतिअ. नरव. अ. पु.

पुनर्नवा पुनरभीक्ष्णान्चयतेइति
पुनर्नवा, वारं वार स्तुतिजेली
जी ती. कृ. एधा. स्तुतिअ.
घेदु. अ. स्त्री.

पुनर्भवः पुनर्भवतीतिपुनर्भवः,
पुनः हीणारा जो ती. कृ. पूधा. स

नाअ. नरव. अ. पु.

पुनर्भूः पुनर्भवतिसंस्कृतापुनर्भूः

प्रथम एकाची स्त्री होऊन पुनः
दुसऱ्याची स्त्री होत्ये जी ती. कृ. पू
धा. सनाअ. प्रथम एकाची बायकी
होऊन पुनः दुसऱ्याची बायकी हो
ते ती स्त्री. ऊ. स्त्री.

पुन्नायः पुन्नागइदपुन्नागः, पुन्ना
गवृक्षा सारिखा जो तो. स. उंडणी
चेंझाड. अ. पु.

पुमान् पातीतिपुमान्, रक्षणक
रणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ
मनुष्यस्. पु.

पुरःसरः पुरःसरतीतिपुरःसरः,
पुढें जाणारा जो तो. कृ. सृधा. ग
तिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पुरं पिपतीतिपुरं, पालन करितें
जें तें. कृ. पूधा. पालनअ. शहर. २
घर. अ. न. १. गुणुब वृक्ष. अ. पु.

पुरतः पुरइतिपुरतः, अग्रगम
नार्थातें करितें जें तें. न. द्वि. न. ६.
पुढच्याभागीं अग्रभागाचे बायीं
त्याअर्थीअच्य.

पुरद्वारं पुरस्यद्वारंपुरद्वारं, नग

राचें जें द्वारतें. स. नगराचें द्वार.
अ. न.

पुरंदर: पुर: दारयतीतिपुरंदर,
शत्रु नगरांतें विदारण करितो जो
तो. क. वृधा. विदारणअ. इंद्र.
अ. पु.

पुरंधि: पुरंधी पुर: धारयती
तिपुरंधि:, गृहादिकातें धारण करि
त्सेजी ती. क. धृञ् धा. धारण
अ. जीस नवराच पुत्र आहे ती
स्त्री. इ. २ ई. स्त्री.

पुर: पुरतीतिपुर:, अग्रगमनार्थां
तें करितें जें तें. क. पुरधा. अग्रग
मनअ. अग्रभागाचे गर्थां त्या
अर्थां अच्य.

पुरस्कृत: पुरोकारिपुरस्कृत:,
अग्रभागीं करिजेला जो तो. क. क.
ञ् धा. करणअ. पुटें केलेला. २ पूजि
त. ३ शत्रूनें आक्रांत. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पुरस्तात् पूर्वस्मिन्कालेपुरस्तात्,
पूर्वकालाचे गर्थां जें तें. त. प्रथ
म. २ अग्रभाग. ३ अतीत त्याअ
र्थां अच्य.

पुरा पुरतीतिपुरा, चिरकाल या

अर्थां अग्रगामीजें तें. क. पुरधा.
अग्रगमनअ. चिरकाल. २ पूर्वीं
३ अतीत. ४ सन्निहित. ५ प्रावि
त्या अर्थां अच्य.

पुराणं पुराणवंपुराणं, पूर्वीं होणा
रें जें तें. त. सर्गप्रतिसर्गादि पंच
लक्षणात्मक जें काव्य तें. २ शास्त्र.
३ सोळा पैसे. अ. न. ४ प्राचीन.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरातनं विग्रहादि पुराणशब्दा
प्रमाणें. प्राचीन. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पुरावृत्तं पुरावृत्तं आचष्टे इतिपुरा
वृत्तं, पूर्वाचरिताप्रत कथन करि
तें जें तें. क. पुरावृत्तप्रकृतकथा.
प्रकथनअ. प्राचीन इतिहास. अ. न.

पुरी पुरतीतिपुरी, उत्कृष्टत्वे कुरू
न ज्ञातजी असत्ये ती. क. पुरधा.
अग्रगमनअ. नगरी. ई. स्त्री.

पुरीतत् पुरींशरीरंतनीतीतिपु
रीतत्, शरीरातें विस्तार करणा
रें जें तें. क. तनुधा. विस्तारअ.
आंतडें. तु. न.

पुरीषं पिपेर्तिशरीरंपुरीषं, कीर्ती
शरीरातें रक्षण करितें जें तें. क. पृथा.

पालन पूरणअ. पुष्कळ

विष्ठा. अ. पु. न.

पुरुषः पुरिदेहेसीदतीतिपुरुषः. हे
हाचेरायीं राहतो जो तो. कृ. षड्धा.

अवसादनदिअ. शरीराधिदेवत
स. आत्मा. २ उंडणीचे झाड. ३ म

तुष्य. ४ पुरुषव्यक्ति. अ. पु.

पुरुषोत्तमः पुरुषेषु उत्तमः पुरुषो
त्तमः. पुरुषां मध्ये जो उत्तम तो. स.

विष्णु. अ. पु.

पुरुहः पुरुहंतीतिपुरुहः. अ
नेकां प्रतहनन करितो जो तो. कृ.

हनधा. हननअ. पुष्कळ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पुरुहूतः पुरुहूतंयस्यस्यपुरुहू
तः. बहुत आहे वृत्ताचेरायीं

हवन जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

पुरोगः पुरोगच्छतीतिपुरोगः.
अग्रभागीं गमन करणारा जो तो.

कृ. गम्बुधा. गतिअ. पुटे जाणारा
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरोगमः इत्यादिसर्वं पूर्वीं चाश
या प्रमाणे.

पुरोगामी इत्यादिसर्वं पूर्वीं चाश
या प्रमाणे.

पुरोडाशीः पुरः दाशंतिइतिपुरोडा

शः. प्रथमदेतातव भक्षितात जातेतो. कृ. दा

शृधा. दानअ. हविर्भेद. २ हुतशेष. ३
सोमलतेचारस. ४ पीठ. अ. पु.

पुरोध्याः पुरोग्रेधीयतेइतिपुरोध्याः.

अग्रभागाचेरायीं स्थितकरिजेतो
जो तो. कृ. दुधाञ्जधा. धारणअ. पु.

रोहित. स. पु.

पुरोभागी पुरोभजतेइतिपुरोभा

गी. प्रथम दोष सेवन करितो जो तो.

कृ. भजधा. सेवाअ. दोष मात्र पा
हणारा. इन्. पु.

पुरोहितः विग्रहादिपुरोपाशब्दा

प्रमाणे. अ. पु.

पूः पिपतीतिपूः. रक्षण करित्ये जी

ती. कृ. पूधा. पालनअ. शहर. इ.
स्त्री.

पुलाकः पोलतीतिपुलाकः. मह

ल पावतो जो तो. कृ. पुलधा. महल
अ. तंडुले शून्य श्रीहि. २ मानाचे

शीत. अ. पु.

पुलिनं पुलतीतिपुलिनं. महल

पावते जें तें. कृ. पुलधा. महलअ.
वाळवंट. अ. न.

पुलोमजा पुलोम्यः मुनेर्जातापु

लोमजा, पुलोमा नामक ऋषि
पासून झाली जी ती. कृ. जनीधा.
प्रादुर्भाव आ. इंद्राची बायको. आ.
स्त्री.

पुंश्चली पुंसः चलतीतिपुंश्चली,
सर्त्याहून अन्य पुरुषासीं गमन
करणारी जी ती. कृ. चलधा. गति
अ. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

पुषितं विग्रहादिपुष्टशब्दाप्रमा
णें. पोसलेलें. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पुष्करं पुष्पातीतिपुष्करं, पुष्ट हो
तें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. उदक
२ आकाश. ३ औषधिविशेष. ४
तरवाशिन्वा मध्य. ५ तीर्थविशेष.
६ हत्तीच्या सोडेचें अग्र. ७ वाद्य
रूप जें भाडें लाचें मुरव. अ. न. न.
कमळ. अ. पु. न.

पुष्कराक्षः पुष्करस्य आच्छादक
राक्षः, कमलाचें आवे नाम जा
स ती. स. सारस नामा पक्षि. अ.
पुष्टिगीं

पुष्करिणी पुष्करमुदकमत्रास्ती
तिपुष्करिणी, उदक आवे जीचा
वाची ती. त. लहान सरोवर. ई. स्त्री.

पुष्कलः पुष्पतीतिपुष्कलः, पुष्ट
होतो जो ती. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पा
रचांगला. २ अष्ट. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पुष्टं पुष्यतेस्मपुष्टं, पोषण करिजे
लें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पोसले
लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्पं पुष्पति तत्पुष्पं, विकसित हो
तें जें तें. कृ. पुषधा. विकसन
अ. फूल. २ स्त्रीरज. अ. न.

पुष्पकं पुष्पस्य प्रतिहतिः पुष्पकं, पु
ष्पाची जी प्रतिमा तें. त. कुबेराचें
विमान. अ. पु. न. २ जस्ताचें फू
ल. अ. न.

पुष्पकेतु पुष्पस्य केतुरिव नाशक
लासुष्पकेतु, पुष्पाला केतु सार
खें जें नाशक तें. स. जस्ताचें फू
ल. उ. न.

पुष्पदंतः पुष्पभिद दंतायस्य स
पुष्पदंतः, पुष्पासारिखे आवे त
हांत जाचे ती. स. वायव्य दिशेची
हत्ती. अ. पु.

पुष्पधन्वा पुष्पधनुष्यस्य सपुष्प
धन्वा, पुष्प आवे धनुष्य जाचें ती.
स. मदन. अ. पु.

पुष्परथः पुष्पेयात्रोत्सवादीरथः।
पुष्परथः, यात्रादिकांचादायीं जो
रथ तो. स. क्रीडारथ. अ. पु.

पुष्पफलः पुष्पवत् फलेष्वस्य सः पु
ष्पफलः, पुष्पसदृशवर्तुल फल
आहे जाचें तो. स. रुवरीचावृक्ष.
अ. पु.

पुष्परसः पुष्पस्थरसः पुष्परसः
पुष्पाचा जी रस तो. स. फुलांती
ल मध. अ. पु.

पुष्पवती पुष्परजोस्वस्थाः पुष्प
वती, रज आहे जीस ती. त. रज
स्वला स्त्री. ई. स्त्री.

पुष्पवंतो पुष्पविकासस्तद्वंतो पु
ष्पवंतो, पुष्पविकास होतो जाचा
योमनें तो. त. एकोकीनें वंदू सूर
य. अ. पु. द्वि. नि.

पुष्पलिट्ट पुष्पाणिलेटीतिपुष्पलि
ट्ट, पुष्पांते आस्वादन करणारा जो
तो. क. लिहधा. आस्वादन. अ. ऋ
धर. इ. पु.

पुष्पसमयः पुष्पाणांसमयः पुष्प
समयः, पुष्पांचा जो समय तो. स.
वसंत ऋतु. अ. पु.

पुस्तं पुस्त्यतेइतिपुस्तं, आहत

करिजेतें जें तें. क. पुस्तधा. आ
दरादि. अ. मातीची वगैरे पुतळी
करणें. अ. पु. न.

पुष्यः पुष्यंति. अस्मिन् अर्थाः इति
पुष्यः, पुष्ट होतात अर्थ जाचेवगीं
तो. क. पुषधा. पुष्टि. अ. पुष्य नक्ष
त्र. अ. पु.

पूगः पुनातीतिपूगः, पवित्र करि
तो जो तो. क. पूग्धा. पवन. अ. पो
पळीचें झाड. २ समूह. अ. पु.

पूजा पूजनं पूजा, पूजन जें ती.
क. पूजधा. पूजा. अ. पूजन. आ.
स्त्री.

पूजितः पूज्यतेस्म पूजितः, पू
जन करिजेला जो तो. क. पूजधा.
पूजा. अ. पूजलेला. २ मान्य. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूज्यः पूज्यतेइतिपूज्यः, पूजितक
रिजेतो जो तो. क. पूजधा. पूजा
अ. वंघ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
२ सासरा. अ. पु.

पूतः पचतेइतिपूतः, पवित्र होणा
रा जो तो. क. पूजधा. पवन. अ.
पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३
मूस घालून वाह केलेलें धान्य

अ. न.

पूतना पूतं करोतीति पूतना, आ
संग्य द्वारा पवित्र करित्वे जी ती.
रु. दुःकृत्रधा. करणअ. हिरड्या
चें झाड. आ. स्त्री.

पूतिकः पुनातीति पूतिकः, पवित्र
करितो जी तो. रु. पूत्रधा. पवनअ.
काटे करंजाचें झाड. अ. पु.

पूतिकरजः पूतिश्चासौकरजश्च
पूतिकरजः, दुर्गंधियुक्त असा जो
करज वृक्ष तो. स. काटे करंजाचें
झाड. अ. पु.

पूतिकरंजः पूतिश्चासौकरंज
श्चपूतिकरंजः, दुर्गंधियुक्त असा
जो करंज वृक्ष तो. स. अर्थादि पू
वींच्याश. प्र.

पूतिकाष्ठं पूतिकाष्ठं यस्य पूतिक
ष्ठं, पवित्र आहे काष्ठ जाचें तो. स.
देवदारूचें झाड. २ सरळ देवदा
र वृक्ष. अ. न.

पूतिगंधिः पूतिः गंधः अस्वपूति
गंधिः, दुष्ट आहे गंध जाचा तो. स.
दुर्गंधियुक्त. वि. इ. पु. स्त्री. न.

पूतिफली पूतिः फले अस्या इति
पूतिफली, दुर्गंध आहे फलाचेद्य

यीं जीच्या ती. स. बावची. ई. स्त्री.
पूपः पुनातीति पूर्घृतं पिबतीति पूपः
घृतपान करणारा जी तो. रु. पाथा
पानअ. वडा धारगा इत्यादि. अपु

पूरः पूरयतीति पूरः, भरण करि
तो जी तो. रु. पुरीधा. आप्यायन
अ. जलप्रवाह. २ स्वाद्य. ३ व्रणसं
शुद्धि. अ. पु.

पूरणी पूरयतीति पूरणी. विस्ता
र द्वारा पूरण करित्वे जी ची. रु. पू
रीधा. आप्यायनअ. सांचरीचें झा
ड. ई. स्त्री.

पूरितः विग्रहादिपूर्णशब्दाप्रमा
णो. पूर्ण भरलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पूरुषः विग्रहादिसर्वपुरुषशब्दा
प्रमाणो.

पूर्णं पूर्यतेस्मिपूर्णं, परिपूर्ण होइ
जेतें जें तें. रु. पूरीधा. आप्याय
नअ. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्णकुंभः पूर्णश्चासौकुंभश्च पू
र्णकुंभः, जलानें पूर्ण जो कुंभ तो.
स. भरलेला घट. अ. पु.

पूर्णिमा पूर्यतेमासोनयेति पूर्णि
मा. परिपूर्ण होतो हे मास जीणें ती.

रु. पूरीधा. आप्यायनअ. पौर्णमा
निधि ह्य. सुक्लपक्षाची शोषटवी
तिथि. आ. स्त्री.

पूर्ते पूर्यंतेइतिपूर्ते, पूर्णहोइजे
तें जें वापीरूपादितें. रु. पूधा.
पूरणाद्यर्थ. देवालयतळेइत्यादि
बांधण्याचें धर्मरु. त्य. अ. न.

पूर्वे पूर्वतीतिपूर्वे, सृष्ट्यादिपू
रण करितो जो तो. रु. पुर्वधा.
पूरणअ. ब्रह्मदेव. २ पितृपिता
महादि पूर्वज. अ. पु. ३ समय.
४ आद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्वज पूर्वस्मिन्कालेजातः पूर्वजः
पूर्वकालीं झाला जो तो. रु. जनी
धा. प्रादुर्भावअ. ज्येष्ठबंधु. २ पि
तृपितामहादि पूर्वज. अ. पु.

पूर्वदेवा पूर्वेचतेदेवाश्च पूर्वदेवाः
पहिले जे देव ते. स. दैत्य. अ. पु.

पूर्वपर्वत पूर्वभासौपर्वतश्च
पूर्वपर्वतः, पूर्वअसा जो पर्वत
तो. स. उदयाचल. अ. पु.

पूर्वेद्युः पूर्वस्मिन्नहनिपूर्वेद्युः,
पूर्वादेवसाचेराशीं त्याअर्थी अ
व्यय.

पूषा पुष्पातीतिपूषा, सुष्टीतेंदे

तो जो तो. रु. पुषधा. पुष्टिअ. सू.
र्य. न. पु.

प्याट् प्यायतेइतिप्याट्, संबोध
नार्थीतें वाढवितें जें तें. रु. ओ
प्यायीधा. वृद्धिअ. संबोधनार्थी
अव्य.

पृक्तिः पर्वनंपृक्तिः, संपर्क जो
ती. रु. पृचीधा. संपर्कअ. स्पर्श.
इ. स्त्री.

पृच्छा पृच्छतिइतिपृच्छा, प्र
श्न जो ती. रु. प्रच्छधा. ज्ञीप्सा
अ. प्रश्न. आ. स्त्री.

पृतना प्रियतेइतिपृतना, व्याया
म करणारी जी ती. रु. पृड्धा. व्या
यामअ. सेना दोन तीन वाहिनी
ह्य. एक पृतनात्मक सेना. आ. स्त्री

पृथक् पर्ययतीतिपृथक्, प्रक्षे
पाथीतें करितें जें तें. रु. पृथधा.
प्रक्षेपअ. वर्जन त्याअर्थी अव्य.

पृथक्कर्णी पृथक्कर्णीनियस्याः
सापृथक्कर्णी, विभक्त आहेत प
र्णे जीचीं ती. स. टचळापिठवण.
इ. स्त्री.

पृथगात्मता पृथगात्मनोभावः
पृथगात्मक, आत्माचा जो पृथ

कृ भाव ह्य. प्रकृति पुरुषांचा भेदें
करून जें ज्ञान ती. त. व्यक्ति. आ.
स्त्रीलिंगीं.

पृथजनः सज्जनेभ्यः पृथग्भू
तो जनः पृथग्जनः, सज्जनाहून
वेगळा जो जन तो. स. पामर. २
मूर्ख. अ. पु.

पृथग्विधः पृथग्विधास्य पृथग्वि
धः, पृथक् आहे प्रकार जाचा तो.
स. नानाविध. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

पृथिवी प्रथतइति पृथिवी, विस्तृ
त होत्ये जीती. कृ. प्रथधा. प्रख्या
नअ. भूमि. ई. स्त्री.

पृथुकः पर्ययतीति पृथुकः, प्र
क्षेप करितो जो तो. कृ. पृथधा.
प्रक्षेपअ. बालक. २ पोहे. अ. पु.

पृथुरोमा पृथुरोमाणि पक्षायस्य
पृथुरोमा, भीटे आहेत पर जाचे
तो. स. मह्य. न. पु.

पृथुलं पृथुलं लातीति पृथुलं,
महल ग्रहण करितें जें तें. कृ. ला
धा. आदानअ. विस्तीर्ण. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

पृथुः विग्रहादिसर्वपूर्वीत्या शब्दा

प्रमाणें. उ. पु.

पृथ्वी विग्रहादिसर्वपृथिवीशब्दा
प्रमाणें. २ काळें जिरें ह्य. काळेरें.
३ हिंदु वृक्षाची पत्री. ई. स्त्री.

पृथ्वीका प्रथतेइति पृथ्वीका, स
खानें प्रख्याति पावत्ये जी ती. कृ.
प्रथधा. प्रख्यानअ. इलाची. आ.
स्त्री.

पृदाकुः पर्दतीति पृदाकुः, कु
स्मित शब्द करितो जो तो. कृ. प
र्दधा. कुस्मितअ. सर्प. उ. पु.

पृश्निः स्पृशतीति पृश्निः, सम्य
क स्पर्श करणारा जो तो. कृ. स्पृ
शधा. संस्पर्शनअ. किरण. २ ज्या
चें शरीर फार लाहान तो. इ. पु.

पृश्निपर्णी पृश्निरत्यं पर्णमस्या
इति पृश्निपर्णी, अत्य आहे पर्ण
जीचें ती. स. टवळा पिठवण.
ई. स्त्री.

पृषतः पृषताः संत्यस्येति पृषतः,
पृषत् ह्य. बिंदु जें ते आहेत जा
स तो. त. पृषत्. २ मृगबिशेष.
अ. पु.

पृषत् पृषतीति पृषत्, सेचम हो
तो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ.

पाण्याचा बिंदु. इ. पु.

पृषत्कः : पृषतीतिपृषत्कः, शत्रु
नाश करणारा जो तो. कृ. पृषुधा.
सेचनअ. बाण. अ. पु.

पृषदम्बः : पृषन्मृगभेदोश्वोय
स्येतिपृषदम्बः, मृगभेद आहे
अम्बजाचा तो. स. वायु. अ. पु.

पृषदाज्यं. पृषातकं पृष्यते
इतिपृषत् पृषतासहितमाज्यं पृ
षदाज्यं, दधियुक्त जें घृत तें. स.
दधियुक्त तूप. अ. न.

पृष्टं पृष्यतेइतिपृष्टं, सेचनक
रिजेतें जें तें. कृ. पृषुधा. सेच
नअ. शरीराचा पृष्ठभाग. अ. न.

पृष्ठः : प्रशस्तं पृष्ठमस्यपृष्ठः, प्र
शस्त आहे पृष्ठ भागजाचा तो.
त. भार वाहणारा घोडा. अ. पु.
२ पृष्ठांचा समूह. अ. न.

पृष्ठाः : पृषतीतिपृष्ठाः, क्षरण
पावतो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचन
अ. अल्पतरु. इ. पु.

पंचकः : पंचतीतिपंचकः, संत
प्त होतो जो तो. कृ. दुपचषुधा.
पाकअ. पैंचा पाक्ष. २ हत्तीच्या
शेंपडी जवळ गुदस्थानाचा भा

आदक जो मांस पिंड विशेष तो.
अ. पु.

पेटकः : विग्रहादिपेटकशब्दाप्र
माणें. अर्थ वस्त्रें अलंकार ठेवण्या
ची पेटि. २ समूह. अ. पु.

पेता विग्रहादिपूर्वाच्चाश. प्र. पेरी
आ. स्त्री.

पेरी पित्यतेइतिपेरी, वस्त्रादि
कें करून संबद्ध होइजेत्ये जी ती.
कृ. पितृधा. संघातअ. वस्त्र अ
लंकार ठेवण्याची पेरी. ई. स्त्री.

पेडा पेडतीतिपेडा, अर्थादिपि
टकशब्दाप्र. कृ. पिडिधा. संघात
अ. पेरी. आ. स्त्री.

पेरुषं विग्रहादिपीयूषशब्दाप्र.
अमृत. २ नवीन विघालेल्या गा
ईचें सात दिवस पर्यंत चें दूध.
अ. न.

पेलवं पेलनंपेलः सोस्यास्तीति
पेलवं, भेदन आहे जास तें. त.
विरळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशलः : पेशनंपेशः सोस्यास्तीति
पेशलः, चित्तवृत्तिनिरोध आहे
जास ती. त. कंदर. २ चतुर. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशिः पेशी पिंशतीतिपेशिः,

अवयव करणारी जी ती. कृ. पि
शधा. अवयवअ. पक्ष्यादिकांचे
अंडें ह्य. कवठ. इ. २ई. स्त्री.

पैठरं पिठरेसंस्कृतं पैठरं, स्थाली

चेठारीं संस्कृत जें अन्न तें. त.
स्थालींत शिजवलेले अन्न. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

पैतृषसेयः पितृषसरपत्यं

पैतृषसेयः, पित्याच्या बहिणी
चा जो पुत्र तो. त. आते भाऊ.
अ. पु.

पैतृषस्त्रीयः पितृषसरपत्यं

पैतृषस्त्रीयः, पितृभगिनीचें
जें अपत्य तें. त. आते भाऊ. अ.
पुलिं.

पैत्रं पितृणामिदं पैत्रं, पितरांचें

जें इदं ह्य. हें तें. त. अंगुष्ठ आ
णितर्जनी त्यांचें अंतर. अ. न.

पोगंडुः पुनातीतिपोः, पोंगंडे ए

कदेशीयस्य पोगंडुः, वायू आहे ए
क देशाचे ठारीं जाचा तो. स. ज्या
चे अवयव स्वभावतः कांहीं क-
मी असतात तो. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पोटगलः पोटेनसंश्लेषणगल

तीतिपोटगलः, संमिश्रणानें स्थ
ल भक्षण ह्य. नाशन करितो जो तो.
कृ. गलधा. अदनअ. देवनळ. २
लडाळा. अ. पु.

पोरा पोटेयतीतिपोरा, स्त्रीपुरु

षाच्या चिन्हांनें भासणारी जी ती.
कृ. पुरधा. भासनअ. जीच्या स्तनो
ष्ठांवर केश आहेत अशी पुरुष
चिन्हाची जी स्त्री ती. आ. स्त्री.

पोतः पुनातीतिपोतः, उत्तीर्ण

करितो जो तो. कृ. पूज्या. पवन
अ. बालक. २ नौका. ३ बाहणें
अ. पु.

पोतवणिकु पोतस्यवणिकु पो

तवणिकु, नौकेचा जो वणिकु.
ह्य. व्यापारी तो. स. गलबताचा
व्यापार करणारा. ज. पु.

पोतवाहः पोतंवहतीतिपोतवा

हः, नौकेतें वाहणारा जो तो. कृ.
वहधा. प्रापणअ. गलबताचे म
ध्यस्तंभावर राहून दुष्टप्राण्यांचें
निवारण करणारा मनुष्य. अ. पु.

पोताधानं मत्स्यपोताअस्मिन्

धीयंते इतिपोताधानं, मत्स्य वा

रुक् साहतात ज्याचेठायीं तें. क.

दुधाच्छुधा. धारणा. लहान म

न्याचे पोरानें समूह पात्र. अ. न.

पोत्रं पूयतेनेनपोत्रं, शुद्ध करिजे

तें जेणें तें. क. पूज्या. पवन. अ. व

स्व. २. दुकराच्या तोंडाचें अग्र. ३.

नागराचें अग्र. अ. न.

पोत्री पोत्रंप्रशस्तमुरवमस्थास्ती

तिपोत्री. प्रशस्त आहे मुरजार्चें

तो. त. दुकर. इ. न. पु.

पोत्री पुत्रस्य पुत्र्यावा अपत्यं यो

त्री, पुत्राची किंवा कन्येची जी

कन्या ती. त. पुत्रादिकांची कन्या. इ. स्त्री

पोंडर्यं पुंडस्य अर्यं पुंडर्यं, पुंड

र्यं येव पोंडर्यं, रोगनाशनास जें

श्रेष्ठ तें पुंडर्यं तेंच पोंडर्यं. ओ

षधि विशेष. अ. न.

पौरं पुरेभवंपौरं. नगराचेठायीं

जें उत्पन्न तें. त. रोहिस गवत.

अ. न.

पौरस्यः पुरोभवः पौरस्यः,

अग्रभागीं होतो जो तो. त. कुबे

र. अ. पु. २. प्रथम. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

पौरुषं पुरुषस्य कर्मभावो वाणी

रुषं, पुरुषाचा धर्म किंवा

कर्म जें तें. त. पराक्रम. २. पुरुष

त्व. ३. मस्तकावर सरळ वर हात

केलेल्या पुरुषाची उंची. अ. न.

पौरुषी पुरुषः प्रमाणमस्याः पौरु

षी, पुरुष प्रमाण आहे उदक जी

चें ती. मस्तकावर सरळ हात

केलेल्या पुरुषाची उंची. इ. स्त्री

पौरोगवः पुरः प्रथमं याच्यवस्तु

पुणोर्नेत्रमस्य पुरोगुः, स एव पो

रोगवः, याच्यवस्तुचा ठायीं आ

हे दृष्टि जाची तो पुरोगु तोच पौरो

गव. त. वाकनीस. अ. पु.

पौर्णमासः पौर्णमास्यांभवः पौ

र्णमासः, पौर्णमासीचा ठायीं वि

द्यमान जो याग तो. त. पूर्णिमेस

करावयाचा जो याग तो. अ. पु.

पौर्णमासी पूर्णमासश्चंद्रस्तस्ये

यंपौर्णमासी, पूर्णमास ह्म. चंद्र

त्याची जीही ती. त. पूर्णिमा. इ. स्त्री.

पौलस्यः पुलस्तेर्गोत्रापत्यं पौल

स्यः, पुलस्ति ऋषीचें जें गोत्राप

त्य ह्म. नातु तो. त. कुबेर. अ. पु.

पौलिः पौलतीति पौलः पौलेन नि

र्हतः पौलिः, महालाभें संपादित

जीती. त. जीती इ. स्त्री.

पौषः पुष्ययुक्तापौर्णमासीयत्रा
स्ति सपौषः, पुष्ययुक्त आहो पौ
र्णिमा जाचेवाचीं तो. त. पौषमा
स. अ. पु.

प्रकांडं प्रकाम्यतइतिप्रकांडं, गृ
हादिनिमाणाथी उत्तम प्रकारे इ
च्छिजेते जेतें. क. क्रमुधा. कां
तिअ. प्रशस्त. अ. न. मूळापा
सून शारवा मर्याद जो वृक्ष भा
सती. अ. पु. न.

प्रकामं प्रकामनंप्रकामं, अर्था
दिकामशब्दाप्रमाणें. क. क्रमुधा.
कांतिअ. चथेच्छ त्याअर्थां अच्य.

प्रकारः प्रकरणंप्रकारः, जेदकिं
वा सादृश्य जेतें तो. क. क्रमुधा. क.
रणअ. भेदविशेष. २ सादृश्य.
अ. पु.

प्रकाशः प्रकाशनंप्रकाशः, प्रका
शन जेतें तो. क. क्रमुधा. दीप्तिअ.
सूर्याची प्रभा. २ अतिप्रसिद्ध. ३
व्यक्त. अ. पु.

प्रकीर्णकं प्रकीर्णतेस्मप्रकीर्णकं,
विक्षिप्त करिजेतें जेतें. क. क.
अधा. विक्षेपअ. चामर. अ. न.

प्रकीर्णः प्रकीर्णतेइतिप्रकीर्णः,
टांकिजेतो जी तो. क. कृधा. विक्षे
पअ. कांटे करे जाचे घाड. अ. पु.

प्रकृतिः प्रकृष्टाकृतिः कार्यंयस्याः
मांप्रकृतिः, उत्कृष्ट आहो कार्यजी
चेती. स. सत्त्वादिगुणाची साम्या
वस्था. २ स्वभाव. ३ पौरजनश्रे
णी. ४ राजाचीं सभांगें प्रत्येक. ५
योनिह्य. मूलकारण इ. स्त्री. ६
लिंग ह्य. चिन्ह. इ. स्त्री.

प्रकोष्ठः प्रकुप्यतेनेनप्रकोष्ठः, नि
ष्कर्ष होइजेतो जेणेंकरून तो. क.
कुषधा. निष्कर्षअ. कोपराचा खाल
चा भाग. २ घराचा मध्यभाग.
अ. पु.

प्रक्रमः प्रक्रमणंप्रक्रमः, आरं
भ जो तो. क. क्रमुधा. पादविक्षेप
अ. प्रथमारंभ. अ. पु.

प्रक्रिया प्रकर्षेणकरणंप्रक्रिया,
उत्कर्षेकरून करणारी जीती. क.
दु. कृधा. करणअ. व्यवस्थाठे
वणें. आ. स्त्री.

प्रकृणः प्रकृणाः प्रकृणनंप्र
कृणः, प्रकर्षेकरून शब्दन जेतें.
क. कृणधा. शब्दअ. वीणादिवा

घांन्वा शब्द. अ. पु.

प्रक्षेडनः प्रकषेणक्षेडतेप्रक्षेड-

उनः, अतिशयै करून शब्द करणा

राजो तो. क्. अक्षिदाधा. अच्य

कशब्दअ. लोखंडी बाण. अ. पु.

प्रगंडुः प्रकृष्टो गंडुश्च प्रगंडुः, उक्त

हृ जो गंड ह्. वदनैक देश त्यासा

रखा जो तो. स. कोपराचे वरना

भाग. अ. पु.

प्रगतजानुकः विग्रहादि प्र

नुशब्दा प्रमाणे. अ. पु.

प्रगल्भः प्रगल्भते इति प्रगल्भः,

प्रौढत्वं धारण कर्तौ जो तो. क्. ग

लाधा. धार्घ्य अ. प्रौढ. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

प्रगाढं प्रगाढ्यते प्रगाढं, विलो

उन करिजेतें जें तें. क्. गाहूधा.

विलोडन अ. अतिशय. २ दुःख.

अ. न.

प्रगुणः प्रकृष्टाः गुणाः यस्य प्रगु

णः, उक्त ह् आहेत सरलत्वादि-

गुण जाचे तो. स. सरळ. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

प्रगे प्रगीयते अत्रैति प्रगे, प्रकृष्ट

शब्द करिताहेत पक्षादिक जाचे

गर्चीतो. क्. गेधा. शब्द अ. प्रांत.

काल त्या अर्थी अव्यय.

प्रग्रहः प्रगृत्यते प्रग्रहः, ग्रहणक

रिजेतो जो तो. क्. ग्रहधा. उपादा

न अ. अत्काव. २ बंधन. ३ पशुबां

धण्याचा रज्जु ह्. दोरी. ४ फिर

ण. अ. पु.

प्रग्राहः विग्रहादिसर्वं प्रग्रह श

ब्दा प्रमाणे.

प्रग्रीवं प्रगता ग्रीवा यस्मिन् तत् प्र

ग्रीवं. प्रगत ह्. गत आहे ग्रीवा

ह्. कंठ जाचे ठाहीं तें. स. लहान

रिडकी. अ. पु. न. २ ह्. हाचें शिखर

र. अ. न.

प्रघणः प्रघाणः प्रहन्यते इति

प्रघणः, प्रकषे करून गमन करि

जेतो जो तो. क्. हनधा. गति अ. दे

वडी. अ. पु.

प्रचक्रं प्रस्थितं चक्रं सैन्यं प्रचक्रं,

प्रस्थित जें सैन्य तें. स. बाहेर नि.

घालेंलें सैन्य. अ. न.

प्रचलायितः प्रचलश्च आच

रतिसा प्रचलासा संजातास्य प्रच

लायितः, निद्रापूर्वन संजात आ

हे जास तो. त. निजेनें गुंग जाह

लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रचुरं प्रगतंचुरायाः प्रचुरं, न्यून
नाहीं जें तें. स. पुष्कळ. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्रचेताः प्रकृष्टंचेनोयस्थसप्रचे
ताः, उत्कृष्टआहे चित्त ज्याचें तो.
स. वरुणनामादेवविशेष. स. पु.

प्रचोदनी प्रचोदयतीतिप्रचोद
नी, रोगनाशना विषयीं प्रेरणाकर
णारी जी ती. कृ. बुद्ध्या. संको
चनअ. रिंगणीचें झाड. ई. स्त्री.

प्रच्छदपटः प्रकर्षेणछदयती
तिप्रच्छदः, प्रच्छदश्चासौपटश्च
प्रच्छदपटः, प्रकर्षे कसून आच्छा
दित करितो असा जो पट तो. स.
धीणादिकांची गवसणी. अ. पु.

प्रच्छन्नं प्रकर्षेणच्छन्नंप्रच्छ-
न्नं, प्रकर्षे कसून आच्छादित जें
तें. स. सिवडंकी. अ. न. २ आच्छा
दित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रच्छर्दिका प्रच्छदर्नंप्रच्छर्दिका
वमन जें तें. कृ. छर्दया. वमनअ.
उलटीचा रोग. आ. स्त्री.

प्रजनः प्रजनंप्रजनः, प्रथमग
र्भग्रहण जें तो. कृ. जनीधा. प्रादु

र्भाव. गर्भग्रहण. अ. पु.

प्रजवी प्रजवतीतिप्रजवी, वेगकर
णारा जो तो. कृ. जुधा. वेगअ.
खराशील. इन्. पु.

प्रजा प्रजायतेइतिप्रजा, उत्पन्न
होत्ये जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव
वअ. संतति. २ जन. आ. स्त्री.

प्रजाता प्रजायतेस्मप्रजाता, प्र
कर्षे कसून उत्पत्ति करितो झाली
जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
बाळंत जाहलेली बायको. आ.
स्त्रीलिंगी.

प्रजापतिः प्रजानांपतिः प्रजा
पतिः, प्रजांचा जो स्वामी तो. स.
ब्रह्मदेव. इ. पु.

प्रजावती प्रजास्त्यस्वामितिप्र
जावती, प्रजा आहे जीचावारीं ती
त. प्रावजय. ई. स्त्री.

प्रज्ञः विग्रहादिसर्वप्रज्ञुशब्दाप्र
माणं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रज्ञा प्रकर्षेणज्ञायतेअनर्थेतिप्र
ज्ञा, उत्कृष्टजाणिजेतें जीणें ती.
कृ. ज्ञाया. अवबोधनअ. बुद्धि.
२ सुभासुप्रजाणती बायको. आ.
स्त्रीलिंगी.

प्रज्ञानं प्रज्ञायतेनेनप्रज्ञानं, जा
णिजेतें जेंजेंकरून तें. कृ. ज्ञाधा.
अवबोधनअ. बुद्धी. २ चिन्ह.
अ. न.

प्रजुः प्रगतेजानुनीयस्यप्रजुः,
बातादिकानें गेले आहेत जानु
जाचें तो. स. फेगडा. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

प्रडीनं प्रकर्षेणडीनंप्रडीनं, प्र
कर्षेकरून जेंडीन ह्य. गमनतें.
कृ. डीङ्धा. विहायसागतिअ. प
स्थाची गति. अ. न.

प्रणतः प्रणम्यतेइतिप्रणतः, न
मत्त पाविजेतो जो तो. कृ. णम
धा. प्रहृतअ. नम्र. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

प्रणयः प्रणयनंप्रणयः, प्रीतीनें
प्रार्थना जी तो. कृ. णीञ्धा. प्राप
णअ. प्रीति. २ विश्वास. ३ याज्या
अ. पु.

प्रणवः प्रकर्षेणनूयतेइतिप्रणवः
प्रकर्षेकरून स्तविजेतो जो तो.
कृ. णुधा. स्तुतिअ. ओंकार. अ. पु.

प्रणादः प्रणाद्यतेनुरागेणप्रणादः
अनुरागेकरून जो शब्द तो. कृ. ण

दधा. अव्यक्त शब्दअ. प्रीतीचा
शब्द. अ. पु.

प्रणालः अंशानेनप्रणालनिबध्नत
इतिप्रणालः, उदक निबद्ध करि
तें जाचा योगानें ता. कृ. णलधा.
गतिअ. प्राणि जाण्याचा मार्ग. अ.
पु. आ. स्त्री.

प्रणिधिः प्रकर्षेणनिधीयतेत्येय
मत्रप्रणिधिः, प्रकर्षेकरून शेय
धारण करिजेतें जाचे बायीं तो. कृ.
डुधाञ्धा. धारणअ. याज्या क
रणें. २ बातमीदार. उ. पु.

प्रणिहितं प्रणिधीयतेइतिप्रणि
हितं, स्थापन करिजेले जें तें.
कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मिळाले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणीतः प्रकर्षेनीतः प्रणातः,
उत्कर्षातें पावणारा जो ती. स.
मंत्रादिकें करून संस्कृतजो अभिन
तो. २ कटी वगैरे. अ. पु. ३ सांभि.
तलेला. ४ केलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्रणुतः प्रणूयतेसप्रणुतः, स्त
वन करिजेला जो तो. कृ. णुधा.
स्तुतिअ. स्तवलेला. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

प्रणोयः प्रकर्षेणनेतुंशक्यः प्रणोयः
प्रकर्षे कर्तुं पावण्याला शक्त
जो तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणञ.
स्वाधीन जाहलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्रतनं प्राग्भवंप्रतनं, पूर्वत्रवि
द्यमान जै तें. त. पुरातन. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्रतलः प्रश्लिष्टेतलेयस्यप्रत
लः, संलग्न आहेत तलें जाचीं
तो. स. पसरलेला हात. अ. पु.

प्रतापः प्रतपत्यनेनप्रतापः, ज्या
चा योगानें संतप्त करितो ती. कृ.
तपधा. संतापञ. धनात्मपणा.
वसैन्त्या पासून जो यजमा
नाचेदार्थां तेजोविशेष तो. अ. पु.

प्रतापसः प्रतापश्चक्षस्तेजः
तत्स्यतीतिप्रतापसः, चक्षते
जातें नाश करितो जो तो. कृ. षो
धा. अंतकर्मञ. पांठरी रुई. अ.
उल्लिंगी.

प्रति प्रथतेइतिप्रति, प्रतिनिधि
या अर्थातें बोलतें जें तें. कृ. प्रथ
धा. प्रस्थानञ. प्रतिनिधि. भव्य

प्रतिकूलं प्रतीघृतंकूलात्प्रति
कूलं, अनुकूलाहून जें विरुद्ध
तें. स. विरुद्ध. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

प्रतिकर्म प्रत्यंगं कर्मप्रतिकर्म,
अंगाप्रत जें कर्म तें. स. अलंका
रांनीं केलेली शोभा. २. आंगाचा
परिमळ जाण्यासाठीं आंगास के
शरादिकांचा संस्कार करणें. न. न.

प्रतिकृतिः प्रकृष्टाकृतिःप्रतिकृ
तिः, सादृश्य जो कृति ती. स. प्र
तिमा. इ. स्त्री.

प्रतिकृष्टः प्रतिकृष्यतेस्यप्रतिकृ
ष्टः, भेदन करिजेला जो तो. कृ.
कृषधा. विलेखनअ. नीच. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिख्यातिः प्रतिख्यातं प्रति
ख्यातिः, अत्यंत जो ख्याति ती.
कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. अतिप्र
सिद्धि. इ. स्त्री.

प्रतिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्यतेस्यप्रति
क्षिप्तः, प्रतिक्षेपिकरिजेला जो तो.
कृ. क्षिपधा. क्षेपअ. आक्षिप्त. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिग्रहः प्रतिगृह्यतेअनेनप्रति

हः, प्रतिग्रह होइ जेतो जेणें तो.
 क. ग्रहधा उपादानअ दिलेलें घे
 णें. २ सैन्याचा पृष्ठभाग. ३ पिकदा
 णी. अ. पु.

प्रतिग्राहः प्रतिगृण्हातीतिप्रति
 ग्राहः, प्रतिग्रह करितो जो ती. क.
 ग्रहधा उपादानअ पिकदाणी.
 अ. पु.

प्रतिघः प्रतिहन्यतइतिप्रतिघः,
 हिंसक जो तो. क. हनधा हिंसाअ
 क्रोध. अ. पु.

प्रतियातनं प्रतिघास्यतेइति
 प्रतियातनं, हिंसा जी तें. क.
 हनधा हिंसाअ वध. अ. न.

प्रतिछाया प्रकृष्टाछायाप्रति
 छाया, उक्तृष्ट जी छाया ह्य प्र
 तिबिंब ती. स. प्रतिमा. आ. स्त्री

प्रतिजागरः प्रतिजागरणंप्रति
 जागरः, जागृती जी तो. क. जा
 गृधा निद्रास्यअ कांहीं एकव
 स्तूस पाहात असणें. अ. पु.

प्रतिज्ञातः प्रतिज्ञायतेस्मप्रति
 ज्ञातः, प्रतिज्ञाविषय करिजेला
 जो तो. क. ज्ञाधा अवबोधन
 अ. स्त्रीकारलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

प्रतिज्ञानं प्रतिज्ञायतेइतिप्रति
 ज्ञानं, ज्ञान जें तें. क. ज्ञाधा अ
 वबोधनअ. स्त्रीकार. अ. न.

प्रतिदानं प्रतीपदानंप्रतिदानं,
 निक्षेपाकारणें जें दानतें. स. मो
 चदला. २ ठेव परत देणें. अ. न.

प्रतिध्यानः प्रतिध्वन्यतेइतिप्रति
 ध्यानः, प्रथम शब्दातें लक्ष्मण नें
 तर जो ध्वनि जो. क. ध्वनधा श
 ब्दअ. प्रतिशब्द. अ. पु.

प्रतिनिधिः प्रतिनिधीयतेइति
 प्रतिनिधिः, सदृश करिजेतो जो
 तो. क. उधाज्धा धारणअ. प्र
 तिमा. इ. पु.

प्रतिपत् प्रतिपद्यतेउपक्रम्यते
 इतिप्रतिपत्, तिथिगणनाप्रसंगीं
 पूर्वीं उपक्रमिजेत्ये ह्य. मोजिला
 जात्ये जी ती. क. पदधा गतिअ.
 प्रतिपदातिथि. २ बुद्धि. त्. स्त्री.

प्रतिपन्नः प्रतिपद्यतेस्मप्रतिपन्नः
 अवबोधकरिजेले जें तें. क. पदधा
 गतिअ. जाणलेला. २ कबूल केले
 ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिपादनं प्रतिपाद्यतेइतिप्रति

पादनं, दानजै तै. क. पदधा. ग
तिअ. दान. अ. न.

प्रतिबद्धः प्रतिबध्यतेप्रतिबद्धः,
मनोभंगरुमिजेला जो तो. क. बध
धा. बंधनअ. मनोभंग झालेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिबंधः प्रतिबध्यतेस्मप्रतिबंधः
प्रतिबंध पाविजेला जो तो. क. बध
धा. बंधनअ. अवष्टंब. अ. पु.

प्रतिबिंबं बिंबस्यप्रतिकृतिः प्र
तिबिंबं, बिंबाची जी प्रतिमाती.
स. प्रतिमा. अ. न.

प्रतिभयं भयानकंप्रतिप्रतिभयं,
भयानकाप्रत जो तो. स. भयान
क नामारसविशेष. अ. पु. २ भयं
कर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभयान्वितः प्रतिभयानंप्रतिभा
प्रतिभयान्वितः प्रतिभयान्वितः, न
वोन्मेषशालीनी बुद्धीनें युक्त जो
तो. स. ज्यास स्फूर्ति आहे ती.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभूः प्रतिनिधिर्भवतीतिप्र
तिभूः, प्रतिनिधी होतो जो तो.
क. भूधा. सद्भाअ. जापीन. ऊ.
पुढिंगीं

प्रतिमा प्रतिमीयतेनचाप्रतिमा,
सदृश करिजेतें जीणें करून ती.
क. माड्. धा. मानअ. प्रतिबिंब.
आ. स्त्री.

प्रतिमानं प्रतिरूप्यमीयतेनेन
प्रतिमानं, प्रतिरूपतीकरून मान
करिजेतें जेणें तें. क. माड्. धा. मा
नअ. प्रतिमा. २ हत्तीच्या वाहि
त्याचा अधोभाग. ५ दंताचाम
ध्यभाग. अ. न.

प्रतिघ्नः प्रतिघतनंप्रतिघ्नः,
प्रघ्न जो तो. क. घतीधा. प्रघ्नअ.
वांछा. ३ अनुकूल होणें. ३ संस्का
र. अ. पु.

प्रतिघातना प्रतिघात्यतेनया
प्रतिघातना, प्रघ्न होइ जेतोजी
णें ती. क. घतीधा. प्रघ्नअ. प्र
तिमा. आ. स्त्री.

प्रतिरोधी प्रतिरोधुंशीलमस्य
प्रतिरोधी, निरोधस्तप्रावी जो तो.
क. रुधिर्. धा. आवरणअ. शत्रु.
इन्. पु.

प्रतिवाक्यं प्रतिघातनार्थंवाक्यं
प्रतिवाक्यं, प्रत्युत्तर त्रेंतें स. उक्त
र. अ. न.

प्रतिविषा प्रतीपविषमस्याः

प्रतिविषा, प्रतिकूलआहे विष
जीसती. स. अतिविष. आ. स्त्री.

प्रतिशासनं प्रतिशिष्टिः प्रति

शासनं, चृत्यादिप्रेषण जें तें. क.
शास्त्रधा. अनुशिष्टीअ. चाकरास
बोलावून कोठें तरां कार्यासाठीं
पाठविणें. अ. न.

प्रतिश्यायः प्रतिक्षणंश्यायते

प्रतिश्यायः, प्रतिक्षणीं गमन क
रणारा जो तो. क. श्येड्. धा. गति
अ. पडसें. अ. पु.

प्रतिश्रयः प्रतिश्रयणमत्र वा

प्रतिश्रयः, आश्रयण किंचातें होतें
जान्चे राधीं तो. क. श्रिञ्. धा. संवा
अ. आश्रय. २ स्त्रीकार. ३ सप्ता.
अ. पु.

प्रतिश्रवः प्रतिश्रूयते इति प्रति

श्रवः, स्त्रीकार जो तो. क. श्रुधा.
श्रवणअ. स्त्रीकार. अ. पु.

प्रतिश्रुतं प्रतिश्रूयते स्म प्रतिश्रु

तं, प्रतिज्ञा करिजेलें जें तें. क. श्रु
धा. श्रवणअ. स्त्रीकारलेला.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिश्रुत् प्रतिश्रूयत इति प्रति

श्रुत्, प्रथम शब्दातें लक्षून नें

तर जो शब्द तो. क. श्रुधा. श्रवण
अ. प्रतिश्रुति. क. स्त्री.

प्रतिष्टंभः प्रतिष्टंभनं प्रतिष्टंभाः,

प्रतिबंध जो तो. क. ष्ठभिधा. प्रति
ष्टंभअ. प्रतिबंध. अ. पु.

प्रतिसीरा प्रतिसीयते प्रतिसी

रा, बांधिजेत्ये जी ती. क. षिञ्
धा. बंधनअ. पडदा. ह्य. कनांत. आ
स्त्रीलिंगीं.

प्रतिहतः प्रतिहन्यते स्म प्रतिहतः,

मनोभंग करिजेला जो तो. क. हन
धा. हिंसाअ. मनोभंग जाहलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिहारः प्रतिहरणं प्रतिहारः,

प्रतिहारो स्यात्कीति प्रतिहारः, ज
ननिवारणआहे ज्यास तो. त. ह्य
र. २ ह्यरपाठ. अ. पु.

प्रतीकः प्रत्येतीति प्रतीकः, ग

मन करणारा जो तो. क. इण्. धा.
गतिअ. शरीराचे अवयव. अ. पु.

प्रतिकूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीकारः प्रतिकरणं प्रतीकारः

वैरनिराकरण जें तो. क. डु. डु
ञ्. धा. करणअ. वैरसुद्धि. २ नि

वारणकरणे. अ. पु.

प्रतीकाशः प्रतिकाशतेप्रती
काशः, सादृश्याने शोभतो जो
तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. सदृश.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीक्ष्यः प्रतीक्षितुंयोग्यः प्रती
क्ष्यः, अवलोकन करावयास जो
योग्यतो. कृ. ईषधा. दर्शनांकन
अ. पूज्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीची पश्चादंचितिसूर्यास्तमय
इतिप्रतीची, मागून सूर्याच्या अ
स्तमानीं कृ. शोभित होत्येती. कृ.
अंचुधा. पूजाअ. पश्चिमदिशा.
ई. स्त्री.

प्रतीतः प्रत्येकं अगात्प्रतीतः,
प्रत्येकाप्रत प्राप्त झाला जो तो. कृ.
इण्धा. गतिअ. प्रख्यात. २. हर्षयु
कृ. ३. आदर. युक्त. ४. विद्वान्. ५.
जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीपदर्शिनी प्रतीपंद्रुंशील
मस्याः प्रतीपदर्शिनी, प्रतिकूल
पाहाण्याचा आहे स्वभाव जीचा
ती. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. बाय
को. ई. स्त्री.

प्रतीरं प्ररुर्षेणतरंस्वस्मात्प्रतीरं,

प्रकर्षेकरून तरताहेत जा पासून
तें. कृ. तृधा. तरणअ. तीरअ. न.

प्रतीहारः प्रतिह्रियतेनेनात्रवा
प्रतीहारः, निवारण करिजेतें जा
णें किंवा जाचेठायीं तो. कृ. र्हञ्
धा. हरणअ. द्वार. २. द्वारपाळ.
अ. पु.

प्रतीहारिः विग्रहादिपूर्वींच्या श
ब्दाप्रमाणे. — द्वारपाळ. ई. स्त्री.

प्रतीहासः प्रविपोहासोविकासो
स्यप्रतीहासः, प्रतिकूल आहे हा
स्वरूपविकासजास तो. स. कण्हे
रीचें झाड. अ. पु.

प्रतोली प्रतोलयतीतिप्रतोली, स
जमार्गांचीतुलना करित्ये जीती.
कृ. तुलधा. उच्चाअ. गांवांतील
लहान मार्ग. ई. स्त्री.

प्रत्यं प्रकृष्टेभवंप्रत्यं, निरकाला
चेठायीं जें विद्यमान तें. त. पुरात
न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यकूपणी प्रत्यंनिपर्णान्यस्या
इतिप्रत्यकूपणी, पूज्यमानआहेत
पर्णेजीसती. स. आघाड्याचें झाड.
ई. स्त्री.

प्रत्यकृश्रेणी प्रतीचीश्रेणीचस्य

इतिप्रत्यकश्रेणी, पूज्यमानआ
हे श्रेणी स. पंक्ति जीवती. स.
उंदिरकानी. २ दाती. ई. स्त्री.

प्रत्यक्षं अक्षभिंद्रियंप्रतिगतंप्र
त्यक्षं, इंद्रियांप्रतजेंगत तें. स.
इंद्रियानें ग्राह्य. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री. २ प्रत्यक्षज्ञान. ३ प्रत्य
क्ष ज्ञानानें कारण जें इंद्रिय तें.
अ. न.

प्रत्यग्रः प्रतिनवमग्रमस्यप्रत्य
ग्रः, नवीन आहे अग्र जाचें तो.
स. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यंतः प्रतिगतोअंतंप्रत्यंतः,
जघन्याप्रत प्राप्तजो तो. स. स्त्रे
उदेश. अ. पु.

प्रत्यंतपर्वताः प्रत्यंतपर्वताः
प्रत्यंतपर्वताः, महागिरीच्यास
मीपभागीं जे क्षुद्रपर्वत तें. स.
मोठ्या पर्वता जखळजे लहान प
र्वत असळत तें. अ. पु.

प्रत्ययः प्रत्ययनंप्रीयतेनेनवा
प्रत्येतिवाप्रत्ययः, ज्ञान किंवा
जाणजेतो जेणें करून अथवा
जाणतो जो तो. क. इष्वा. गति
अ. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्री. २ शपथ. ३ ज्ञान. ४ विश्वा,
स. ५ हेतु. ६ छिद्र. ७ शब्द. ८ प्र
सिद्धपणा. अ. पु.

प्रत्ययितः प्रत्ययःसंजातोस्यप्र
त्ययितः, विश्वास झाला आहे.
जासतो. त. विश्वास. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यर्थी प्रतिकूलमर्थयितुंशीलः
प्रत्यर्थी, प्रतिकूलाप्रतयाचना
करण्या विषयीं स्वभावज्याचा
तो. क. अर्थधा. उपयाज्याअ. श
कु. इच्. पु.

प्रत्यवसितं प्रत्यवसीयसेस्म
प्रत्यवसितं, मक्ष्ण करिजेले जें
तें. क. षोधा. अंतकर्मअ. खालले
. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यातः प्रत्याख्यायतेस्म
प्रत्याख्यातः, प्रत्याख्यान करिजे
लाजो तो. क. ख्याधा. प्रकथन
अ. निराकरण केलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यानं प्रत्याख्यातिःप्रत्या
ख्यानं, निराकरण जें तें. क. खा
धा. प्रकथनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यादिष्टः प्रत्यादिश्यतेस्मप्रत्या

दिष्टः, संत्यक्तकरिजेला जो तो
 कः दिशधाः अतिसर्जनअ. निरा
 करणः वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यादेशः प्रत्यादेशनंप्रत्यादे
 शः, त्याग जो तो. कः दिशधाः अ
 तिसर्जनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यालीढं प्रत्यालेहनंप्रत्याली
 ढं, संकोचनं जें तो. कः लिङ्धाः
 आस्वादनअ. धनुर्धरांचास्थिति
 विशेषह. वाम जंघाप्रसारपूर्वक
 दक्षिणजंघासंकोच. अ. न.

प्रत्यासारः प्रतीपमासारयति
 प्रत्यासारः, प्रतिकूलार्ते अतुंस
 रण करणारा जो तो. कः सधाः ग
 ति. अ. सैन्यव्यूहाचा पृष्ठभाग. अ.
 पुल्लिंगी.

प्रत्याहारः प्रत्याहरणप्रत्याहारः
 इंद्रियपरावर्तनजें तो. कः लृ. अ. धा.
 हरणअ. इंद्रियांचें आकर्षण.
 अ. पु.

प्रत्युत्क्रमः प्रत्युत्क्रमणंप्रत्युत्
 क्रमः, कर्मरिंभींप्रथम प्रयोग
 जो तो. कः क्रमुधाः षादविसेप
 अ. धुङ्गनिमित्तअतिशयितजो
 उद्योग तो. अ. पु.

प्रत्यूषः प्रत्यूषस्थितिइतिप्रत्यूषः,
 प्रभात काल जो तें. कः उषसधा.

प्रभातीभावअ. प्रातः काल. स. अन.

प्रत्यूहः प्रत्यूहनंप्रत्यूहः, प्रत्यूह
 न जें तो. कः उद्गधाः वितर्कअ. वि
 घ्न. अ. पु.

प्रथमः प्रथतेइतिप्रथमः, विख्या
 त होतो जो तो. कः प्रथधाः प्रख्या
 नअ. आद्य. २. मुख्य. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री.

प्रथा प्रथनंप्रथा, विख्याती जी
 ती. कः धा. पू. श. प्र. प्रसिद्धि.
 आ. स्त्री.

प्रथितः प्रथ्यतेस्मप्रथितः, वि
 ख्याति पाविजेला जो तो. कः प्रथ
 धा. प्रख्यानअ. प्रख्यात. वि. अ.
 पु. न. आ. स्त्री.

प्रदरः प्रदीर्यतेप्रदरणमनेनचा
 प्रदरः, विदीर्णहोतें किंगतें रुजिजेतो जे
 णें करून तो. कः रुधाः विदारणअ.
 विदारणः. २. स्त्रीरोग विशेष. ३. बा
 ण. अ. पु.

प्रदीपः विग्रहदीपशब्दाप्र. दी
 प. अ. पु.

प्रदीपनः प्रदीपयतीतिप्रदीपनः,

संताप करणारा जो तो. क. दी
पीथा. दीप्तअ. विषविशेष. अ.
पुल्लिं.

प्रदेशनं प्रदिश्यते इति प्रदेशनं,
देइजेतें जेंतें. क. दिशधा. अति
सर्जन अ. नजराणा. अ. न.

प्रदेशनी प्रदिश्यतेनयाप्रदेश
नी, अत्यंत तर्जन करिजेतें जीणें
करून ती. क. दिशधा. अतिसर्ज
नअ. आंगच्या जवळची अंगुळी.
इं. स्त्री.

प्रदेशिनी प्रदेशोअस्याअस्तीति
प्रदेशिनी, अंगुष्ठसमीप भाग -
आहे जीस ती. त. अर्थादिपू. शप्र

प्रदोषः प्रारब्धः दोषः अत्रेति प्रदो
षः, अध्ययनादिकाविषयीं सांगि
तला आहे दोष जाचेवाचीं तो.
स. रजनीमुख ह्य. रात्रीचा प्रारं
भ. अ. पु.

प्रद्युम्नः प्रहृष्टंद्युम्नंबलमस्यप्र
द्युम्नः, उत्कृष्ट आहे बल जाचेंतो
स. मदन. अ. पु.

प्रद्रवः प्रद्रवणंप्रद्रवः, पलाय
नजें तो. क. दुधा. गतिअ. पला
यन. अ. पु.

प्रधानं प्रधानंप्रधानं, परस्परानी
शस्त्रधारण करिजेतें जेंतें. क. दु
धाज्धा. धारणा. युद्ध. अ. न.

प्रधानं प्रवर्ततेसर्वमत्रेतिप्रधानं,
प्रवृत्त होतें हे सर्व जाचेवाचीं तें. क.
वृत्तधा. वर्तनअ. प्रपंचोत्पत्तीस
मुख्य जें कारण मायास्वरूप तें. २
राजास मुख्य जो सहाय तो. ३ प्र
मुख. ४ बुद्धि. ५ प्रकृति. ६ परमा
त्मा.

प्रधिः प्रधीयतेअनेनप्रधिः, र
थ धारण करिजे तो जेणें करून
तो. क. दुधाज्धा. धारणाअ. रथा
च्या चाकाचा भ्रम्यशीभाग. इ. स्त्री.

प्रपंचः प्रपंचतेइतिप्रपंचः, विस्त
त होतो जो तो. क. पचिधा.
चक्कीकरणअ. वैपरित्य. २ शब्दा
चा विस्तार. ३ संसार. ४ प्रतार
ण. अ. पु.

प्रपदं प्रहृष्टंपदंप्रपदं, प्रहृष्ट
जें पद तें. स. श्यांचा चबडा. अ.
नपुं.

प्रपा प्रपिचंतिअस्माभितिंप्रपा,
उदक प्राशन करितात जीचेवा
चीं ती. क. पाथा. पानअ. जलशा

ला.आ.स्त्री.

प्रपातः प्रपतत्यस्मात्प्रपातः, प
तन होनें ज्यातरा पासून तो.
कृ.पल्लुधा. गतिअ. पर्वताचातु
रलेला रुडा. अ.पु.

प्रपितामहः प्रकृष्टःपितामहः
प्रपितामहः, पित्याचा जो पिता
मह तो. स.पणजा. अ.पु.

प्रपितामही प्रपितामहस्यस्त्री
प्रपितामही, प्रपितामहान्ची जी
स्त्री ती. स्त्रीप्र. बापाचे बापाची
आई.स.पणजी. ई.स्त्री.

प्रपुन्नाडः पुमांसंनडयतीति
पुन्नाडः, प्रकृष्टःपुन्नाडः प्रपुन्ना
डः, पुरुषाप्रत अधोगमन करणा
रा जी तो पुन्नाड प्रकृष्ट ह्य. अ
त्यंत जो पुन्नाड तो. स. टाकळा
अ.पु.

प्रपोंडरीकं पुंडरीकेन सदृशं
डरीकं, प्रकृष्टं पोंडरीकं प्रपोंडरी
कं, पुंडरीक सदृश जें तें पोंडरी
क उत्कृष्ट जें पोंडरीक ह्य. श्वेत
कमळयुक्तें. स. सानवणा सारि
रवीं पानें असतात तो वृक्ष.अ.न

प्रफुल्लः प्रकर्षेण फुलतीति प्रफु

ल्लः, उत्कृष्ट विकास पावणारा
जो तो. कृ. फुल्लुधा. विकसनअ.
फुल्लेला. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

प्रबंधकल्पना प्रबंधस्य कल्प
ना प्रबंधकल्पना, श्लोकाची जी
रचना ती. स. कथा. आ.स्त्री.

प्रबोधनं प्रबुद्धिः प्रबोधनं, ग
तगंधाचें जें उद्बोधन. तें. कृ.
बुधधा. अवगमनअ. जागृतक
रणें. २ ज्या वस्तूचा गंध गेला त्या
स.पुनः गंधभाणणें. अ.न.

प्रभंजनः प्रकर्षेण भनतीति प्र
भंजनः, बलाकारानें वृक्षादि
भग्न करितो जो तो. कृ. भंजीधा.
आमर्दनअ. वायु. अ.पु.

प्रभवः प्रभवत्यस्मात्प्रभवः, उ
त्पन्न होतो जा पासून तो. कृ. भूधा.
सत्ताअ. जन्महेतु. २ ज्या वस्तूचें
ज्या पासून प्रथम ज्ञान होतें तो.
३ पसकाम. अ.पु.

प्रभा प्रकर्षेण भातीति प्रभा, प्रक
र्षेकरून शोभत्ये जी ती. कृ. भा
धा. दीप्तिअ. कांति. आ.स्त्री.

प्रभाकरः प्रभांकरोतीति प्रभाक
रः, प्रभेतें करणारा जो तो. कृ.कृ.

अधा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

प्रभातं प्रकर्षेणभातुं वृत्तंप्रभा
तं, उत्कर्षेकरून देंदीप्यमानहो
ण्या करितां प्रवृत्त झालें जें तें.

कू. भाधा. दीप्तिअ. प्रातः काल.
अ. न.

प्रभावः प्रभवत्वनेनप्रभावः, स
मर्थं होतो जेणें करून तो. कू. मू.
धा. सत्ताअ. धनाद्व्यता वसेन्य
स्थां पासून जो यजमानाचेठाणीं
तेजो विशेष असतो तो. २. साम
र्थ्यातिशय. अ. पु.

प्रभिन्नः प्रभिद्यतेस्मप्रभिन्नः,
मदानें भिन्न होणारा जो तो. कू.
भिदिर्धा. विदारणअ. ज्याच्याम
स्तकापासून मदस्त्राव होत आहे
असा हत्ती. अ. पु.

प्रभुः प्रभवतीतिप्रभुः, समर्थ -
होतो जो तो. कू. मूधा. सत्ताअ.
स्वामी. २. नायक. ३. समर्थ. उ. पु.

प्रभूतं प्रभवतितीप्रभूतं, प्रकर्षे
करून झालें जें तें. कू. मूधा. सत्ता
अ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. भा.
स्त्रीलिंगीं.

प्रभवष्टकः प्रभवंशितुंप्रवृत्तः प्रभव

ष्टकः, अधः पतन करावयाकारणे
जो योग्य तो. कू. त्रिभुधा. अधः प
तनअ. जी माळ शेंडीत किंवा वे
णींत लोंबत असत्ये ती. अ. पु.

प्रमथः प्रमथ्नातीतिप्रमथः, प्र
कर्षेकरून मथन करितो जो तो.
कू. मथेधा. विलोडनअ. महादे
वान्वागणविशेष. अ. पु.

प्रमथनं प्रमथ्यतेप्रमथनं, हिं
साजीतें. कू. मथधा. हिंसाअ. ठा
र मारणें अ. न.

प्रमथाधिपः प्रमथानामधिपः
प्रमथाधिपः, प्रमथांचा जो अधि
प ह्या स्वामी तो. स. महादेव. अ.
पुष्टि.

प्रमदः प्रमद्यतेइतिप्रमदः, हर्ष
जो तो. कू. मदीधा. हर्षअ. हर्ष.
अ. पु.

प्रमदवनं प्रमदानांवनं प्रमदव
नं, स्त्रियाला क्रीडार्थजेंवन तें.
स. राजांच्या स्त्रियांचें क्रीडारण्य
अ. न.

प्रमदा प्रमदीहर्षोस्त्वस्याः साप्रमदा
हर्षा आहे जीस ती. त. जीस मदनवे
गपुष्कळ आहे ती कायको. आ. स्त्री.

प्रमनाः प्रकृतमनोयस्यप्रमनाः,
उत्कृष्ट आहो अंतःकरण जाचें तो.
स. ज्याचें अंतःकरण हर्षयुक्त आ
हे तो. वि. सु. पु. न. स्त्री.

प्रमा विग्रहादिप्रमितिशब्दाप्रमाणे
यथार्थज्ञान. आ. स्त्री.

प्रमाणं प्रमायते अनेन वा प्रमाणं,
मान करिजेतें किंवा जाचा योगा-
नें परिमाण करिजेतें तें. कृ. माडू-
धा. मानअ. अंगुलिमान अंगुली
वीत हात इत्यादिकांनीं जें मोजणें
तें व मोजण्याचें साधन. २ हेतुसा-
रण. ३ मर्यादा. ४ शास्त्र. ५ परि-
च्छेद. ६ मोजणारा. अ. न.

प्रमातामहः प्रकर्षेणमातामहः
प्रमातामहः, आईच्या बापाचा जो
बापतो. स. आईच्या बापाचा बाप.
अ. पु.

प्रमादः प्रमद्यते इति प्रमादः, अ-
नवधान जें तो. कृ. मदीधा. ग्लेपन
अ. अनवधान. अ. पु.

प्रमापणं प्रमाप्यते इति प्रमापणं,
हिंसन जें तें. कृ. मीच्छा. हिंसा
अ. गर मारणें. अ. न.

प्रमापनं प्रमाप्यते इति प्रमापनं,

हस्तादिकांनीं जें मारणें तें. कृ. मी-
च्छा. हिंसा अ. गर मारणें. अ. न.

प्रमितिः प्रमाणप्रमितिः, प्रमाण
जें ती. कृ. माडूधा. मानअ. यथा
र्थज्ञान. इ. स्त्री.

प्रमीतः प्रमायते स्म प्रमीतः,
कर्षे करून हिंसित करिजेला जो
तो. कृ. मीच्छा. हिंसा अ. यज्ञा
साठीं मारलेला पशु. अ. पु. २ मे-
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमीला प्रमीलंतींद्रियाणि अत्रे-
ति प्रमीला, निमीलन पावताहे
त इंद्रियें जीवाग्यां ती. कृ. मी-
लधा. निमेषणअ. निद्राजन्य आ-
लस्य. २ अत्यंत श्रमानें जें असा
मर्थ्यती. आ. स्त्री.

प्रमुरवः प्रकृतमुरवमस्य प्रमुरवः,
प्रकृत आहो मुरव जाचें तो. स. सु-
रव्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमुदितः प्रमोदते स्म प्रमुदितः,
हर्ष पावता झाला जो तो. कृ. मुद-
धा. हर्षअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

प्रमोदः प्रमोद्यते इति प्रमोदः,
हर्ष जो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. ह

र्ष. अ. पु.

प्रघतः प्रघच्छतिस्मेतिप्रघतः,
शांति पावणाराजो तो. कृ. घमधा.
उपरमअ. पवित्र. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्रघस्तं प्रघस्यतेस्मप्रघस्तं. प्रघ
त्वानेंकस्त्रेले जें तें. कृ. घस्तधा.
प्रघत्वअ. प्रघत्वानें विध्वन्. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रघामः प्रघमणंप्रघामः, अत्यं
त आदर जो तो. कृ. घमधा. उप
रमअ. धनधान्याचेदायीं जोलो.
कांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

प्रघुद्दार्थः प्रघुष्टंघुद्दंअर्थोय
स्यप्रघुद्दार्थः, प्रघुष्ट घुद्द आहे
प्रघोजन जाचें तो. स. घुद्दार्थअ
तिशयित जो उद्योग तो. अ. पु.

प्रयोगार्थः प्रयोगः अर्थः अस्म
प्रयोगार्थः, घुद्द योग आहे प्रघो
जन जाचें तो. स. अर्थादिपूर्वीं
न्या शब्दाप्र.

प्रलंबघ्नः प्रलंबंहतगनितिप्र
लंबघ्नः, प्रलंबासुरातें मारिता
शालाजो तो. कृ. हनधा. हिंसा
अ. बलराम. अ. पु.

प्रलयः प्रलीयतेजगदत्रेतिप्रलयः,
लय पावतें हे जगजाचेदायींनो.
कृ. लीड्धा. श्लेषणअ. सृष्टिसंह
र. २ मरण. ३ परिस्पंद. ४ नाश.
अ. पु.

प्रलापः प्रलप्यतेइतिप्रलापः, व्य
र्थभाषण जें तो. कृ. लपधा. व्य
क्त. वाणिअ. व्यर्थभाषण. अ. पु.

प्रवणः प्रवतेत्रप्रवणः, गमन
कर्तो जाचेदायीं तो. कृ. प्लुड्धा.
गतिअ. क्रमानें निम्नभूमि वगैरें.
२ नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३
चतुष्पथ ह्म. चवांठा. अ. पु.

प्रवधाः प्रगतंवयोयस्यसप्रवधाः
गेलें आहे वय जाचें तो. स. वृद्ध.
स. पु.

प्रवल्हिका प्रवल्हतेइतिप्रवल्हिका,
संशययुक्तभाषण करित्येजीती. कृ.
बल्हधा. भाषाअ. वास्तविकअ
र्थ गुप्त रासून अर्थांतर स्पष्ट
दिसावें असें जें संशय पडण्या
जीगें बोलणें तें. आ. स्त्री.

प्रवहः प्रघुष्टंवहनंप्रवहः, ब
हिर्गमन जें तो. कृ. वहधा. प्राप
णअ. पाण्याचा बाहेर निर्गम ह्म

वाहणें अ.पु.

प्रवहणं प्रोत्थते अनेन प्रवहणं, वहन होइ जेतें जेणें करून तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

प्रवारणं प्रवार्यते अनेन प्रवारणं. फल स्वीकार करिजेतो जेणें तें. कृ. वृद्धा. वरणअ. काम्यदान. २. महादान. अ. न.

प्रवालं प्रवलतीति प्रवालं, जीवन करितें जें तें. कृ. वलधा. जीवनअ. रत्नविशेष ह्य. पोवळें. २. अंकूर. ३. वीणादंड. अ. पु. न.

प्रवाहः प्रवहणं प्रवाहः, जल प्रवहण जें तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. पाण्याचा प्रवाह. अ. पु.

प्रवासनं प्रवास्यते प्रवासनं, छेदन जें तें. कृ. वसधा. छेदनअ. वध. अ. न.

प्रवाहिका प्रवहतीति प्रवाहिका, वाहत्ये जीती. कृ. वहधा. प्रापणअ. मंग्रहणी रोग. आ. स्त्री.

प्रविख्यातिः प्रविख्यातं प्रविख्यातिः, अत्यंत जीख्यातीती. कृ. ख्याया. प्रकथनअ. अतिप्र

सिद्धि. इ. स्त्री.

प्रविदारणं प्रविदार्यते तत्प्रविदारणं, परस्पर जें भेदन तें. कृ. वृधा. विदारणअ. युद्ध. अ. न.

प्रवीणः वीणया प्रगायति प्रवीणः, वीणें करून गायन करितो जी तो. कृ. वीणाप्रकारा. गायन निपुण. अ. पु.

प्रवृत्तिः प्रवर्तनं प्रवृत्तिः, जलादि प्रवर्तन जें ती. कृ. वृत्तुधा. वर्तनअ. शास्त्रीक लोक वृत्तांत सांगणें. २. प्रवाह. ३. निवृत्तीचा प्रतिपक्षी. इ. स्त्री.

प्रवृद्धः प्रवृद्धतेत्यप्रवृद्धः, वृद्धी पावतें झालें जें तें. कृ. वृद्धुधा. वृद्धिअ. वृद्धिंगत. २. प्रौढ. ३. पसरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेकः प्रविनक्तोति प्रवेकः, सासासार विचार करितो जी तो. कृ. विचिर्धा. पृथग्भावअ. मुख्य. ति. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेणिः प्रवेणी प्रकथनीयतेस्यां प्रवेणिः, प्रकथें करून वाधिजेते किंवा गज निक्षिप्त होतो जीचा रायी ती. कृ. वाधा. गतिअ. वेणु. २

हनीच्या षठीवर घालाविधानें
आस्तरण. इ. २ ई. स्त्री.

प्रवेष्टः प्रकर्षेण वेष्टते इति प्रवे
ष्टः, प्रकर्षे करून वेष्टन करितो
जो तो. कृ. वेष्टधा. वेष्टन अ. वा
हु. अ. पु.

प्रच्यक्तं प्रच्यं चते स्म प्रच्यक्तं, सु
व करि जे लें जें तें. कृ. अञ्जुधा.
गत्यादि अ. उघड. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

प्रश्नः पृच्छत इति प्रश्नः, पृच्छा
जो तो. कृ. प्रच्छधा. शीप्सा अ.
पृच्छा. अ. पु.

प्रश्नयः प्रश्नयणं प्रश्नयः, सेवन
जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवा अ.
प्रीति. अ. पु.

प्रश्नितः प्रकृष्टं च यति प्रश्नि
तः, अत्यंत सेवा करिता झाला
जो तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवा अ. न
स्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्टः प्रतिष्ठते गच्छतीति प्रष्टः,
अग्र गमन करणारा जो तो. कृ.
ष्ठाधा. गतिनिष्ठति अ. अग्रसर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्टवार् प्रष्टं प्रहतीति प्रष्टवा

ट्, अग्रगामी प्रत वहन करितो,
जो तो. कृ. वहधा. प्रापण अ. ज्या
बैलाच्या स्वांघावर जूं वगैरे घालू
न दमून वटणीस घेण्यासाठीं फि
रवितात तो बैल. इ. पु.

प्रष्टोही प्रष्टं वहतीति प्रष्टोही,
प्रथम गर्भ वाहणारी जो ती. कृ.
वहधा. प्रापण अ. बाला असून
गर्भणी जो गाय ती. ई. स्त्री.

प्रसन्नः प्रसीदतीति प्रसन्नः,
संतुष्ट होतो जो तो. कृ. शद्दधा.
गत्यादि अ. संतुष्ट. २ निर्मळ. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसन्नता प्रसन्नस्य भावः प्रस
न्नता, प्रसन्नाचा जो भावती. त.
प्रसन्नपणा. २ स्वच्छता. आ. स्त्री.

प्रसन्ना प्रसीदति स्म प्रसन्ना,
पान कर्त्वा तें विशीर्षा करिणारी जो
ती. कृ. षद्दधा. विशरणादि अ.
मद्य. आ. स्त्री.

प्रसभं प्रगता सभा, स्मात् प्रसभं,
गेली आहे सभा जाणसून तें स.
बलात्कार. अ. न.

प्रसरः प्रसरणं प्रसरः, वृणादि
प्रसरण जें तो. कृ. सूधा. गति अ.

व्रणादिकांचें प्रसरण. २ प्रीति.

अ. पु.

प्रसरणं प्रसरणिः प्रसृतिः प्रसरणं, सर्वतः जें गमन तें. क. सृधा. गति. अ. अधिकप्रदेशी व्याप्ति. २ प्रसरणें. अ. न. २ इ. स्त्री.

प्रसरणी विग्रहादिप्रसरणशाश्चाप्रमाणें. ई. स्त्री.

प्रसवः विग्रहादिप्रसूतिशब्दाप्रथमा प्रसवनं प्रसूयतेनाप्रसवः, प्राणिप्रसवनं जें तें. किंवा तें करिजे ती जें तो. क. षूडधा. प्राणिप्रसव. अ. प्रसूत होणें. २ उत्पत्ती. ३ फूल. ४ पुष्प. ५ अपत्य. अ. पु.

प्रसवबंधनं प्रसूयतेसौ प्रसवः, तस्यबंधनं प्रसवबंधनं, उत्पन्न होतें ज्याचें जें बंधन ह्या. देट तें. स. फूल फळ इत्यादिकांचा देट. अ. न.

प्रसव्यं प्रगतंसव्यात्प्रसव्यं, सव्या हून भिन्न जें तें. स. विपरीत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसव्य प्रकर्षणसोढं प्रसव्य, प्रकर्षें करून सहन करून. क. षहधा. मर्षण. अ. बलात्कारें करून द्या

अर्थी अव्यय.

प्रसादः प्रसाध्यतेनेन प्रसादः, प्रसाद करिजेना जेणें ती. क. षडूधा विशारणादि. अ. अनुग्रह. २ निर्मलता. ३ प्रसन्नता. ४ साव्यगुण विशेष. अ. पु.

प्रसाधनं प्रसाध्यतेनेनांगमिति प्रसाधनं, अंग अलंकृत करिजेतें जेणें तें. क. साधधा. संसिद्धि. अ. अलंकाररूप शोभा. अ. न.

प्रसाधनी प्रसाध्यतेनयाप्रसाधनी, प्रसाध्यतेह्य. सशोभान करिजेतें जीणें करून ती. क. साधधा. सिद्धि. अ. अलंकारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसाधितः प्रसाध्यतेस्म्यप्रसाधितः, अलंकृत करिजेतो जोतो. क. साधधा. संसिद्धि. अ. अलंकारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसारिणी प्रसार्यतेनगमनया इति प्रसारिणी, अंगप्रसृत होइजेतें जीणें ती. क. सृधा. गति. अ. चांदवेल. ई. स्त्री.

प्रसारी प्रसरणशीलः प्रसारी, प्रसरणशील जो तो. क. सृधा. गति

अ. पसरट. वि. इन्. पु. ई. स्त्री.
इन्.न.

प्रसितः प्रासायिइतिप्रसितः,
बंधन करिजेला जो तो. कृ. षिञ्
धा. बंधनअ. आसक्त ह्य. तत्पर
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसितिः प्रसीयतेइतिप्रसितिः,
बंधन जेंती. कृ. षिञ्धा. बंधनअ.
बंधन किंवा त्याचें साधन दोरी व
गैरे. इ. स्त्री.

प्रसिद्धः प्रसिद्धीतिप्रसिद्धः,
प्रसिद्धी पावती जो तो. कृ. षिपु
धा. संसिद्धिअ. प्रख्यात. व मूषि
त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रसूः प्रसूयतेइतिप्रसूः,
प्रसवणारी जी ती. कृ. षूड्धा.
प्रसवअ. जननी २ घोडी. ३ क
दली नामाहमिण. ४ वेल. ऊ. स्त्री

प्रसूता प्रासविष्टेतिप्रसूता, पु
आते प्रसवती झाली जी ती. कृ. षूड्
धा. प्राणिगर्भबोचनअप्रसूत झाले
डी. आ. स्त्री.

प्रसूतिः प्रसवनं प्रसूतिः, प्रस
वन किंवा प्रेरण जेंती. कृ. षूड्धा.
प्रसवअ. प्रसूत क्षेत्रेणें इ. स्त्री.

प्रसूतिका विग्रहादिप्रसूता
शब्दाप्र. प्रसूत जाहलेली. आ. स्त्री.

प्रसूतिजं प्रसूतोजातं प्रसूति
जं, प्रसूतिकालीं जें उत्पन्नदुः
ख तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
प्रसूतकालींची वेदना. अ. न.

प्रसूनं प्रसूयतेइतिप्रसूनं, अ
भिषव करिजेतें जें तें. कृ. षूञ्
धा. अभिषवअ. फूल. २ फळ. अ.
न. ३ उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रसूजनयितारौ प्रसूज्यजन
यिताचप्रसूजमयितारौ आई
आणि बाप जेंते. स. मातापित
र. क्र. आई आणि बाप यांची
सहोक्ति आहे. क्र. पु.

प्रसृतं प्रसरतिस्मप्रसृतं, प्रसर
ण पावतें झालें जें तें. कृ. सृधा.
गतिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

प्रसृता प्रसरतिस्मप्रसृता. प्र
सृत केली जी ती. कृ. सृधा.
गतिअ. पायांची पोदरी. अ. स्त्री.

प्रसृतिः प्रकृष्टासृतिः प्रसरण
मस्याः प्रसृतिः, प्रकृष्ट ह्य. आ
कृष्ट आहे विस्तार जीचा ती. स.

कुडचा. इ. स्त्री.

प्रसेवः प्रसीच्यतेस्मप्रसेवः, अ
र्यादिस्यूतशब्दाप्रमाणे. धात्र्या
दिरेवण्याचें फांउं गोणी वगैरे.
अ. पु.

प्रसेवकः प्रकर्षेणसेच्यतेइति
प्रसेवकः, प्रकर्षेकरूनसेवि -
जेतो जो तो. कृ. षेवृधा. सेच
नअ. वीणेचा भोपळा. अ. पु.

प्रस्तरः प्रकर्षेणस्तृणातीतिप्र
स्तरः, अस्यंत मजबुदीने आ
च्छादित होतो जो तो. कृ. स्तृ
धा. आच्छादनअ. पाषाणह्म. द
गड. अ. पु.

प्रस्तावः प्रस्तवनंप्रस्तावः, प्रस्त
वनजें ह्यस्तृतीजीतो. कृ. ष्टृज्धा.
स्तृतिअ. प्रसंग. अ. पु.

प्रस्थः प्रस्थीयतेअनेनप्रस्थः,
जेणेकरून स्थिती होत्ये तो. कृ.
ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सपाट
जो पर्वताचा येक देश तो. २प
रिमाणविशेषह्य. शेर. अ. पु. न.

प्रस्थपुष्पः प्रस्थेपुष्प्यतीतिप्रस्थ
पुष्पः, पर्वतशिरवराचेठायीं जो
फुलतो तो. कृ. पुष्पधा. विकसन

अ. पांदरा मरवा. अ. पु.

प्रस्थानं प्रस्थितिः प्रस्थानं, ग
मन जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति
अ. प्रयाण. अ. न.

प्रस्त्रवणं प्रस्त्रवती आपः अस्त्रा
त्इतिप्रस्त्रवणं, फाडरताहेतउ
दकें जा पासून तें. कृ. स्त्रुधा. ग
तिअ. स्त्रवणं. २ पाणिठेवण्याचें
फांउं वगैरे. अ. न.

प्रस्फोटनं प्रस्फोत्यतेनेनप्रस्फो
टनं, धान्य नीर करिजेतें जेणें तें.
कृ. स्फुटधा. विकसनअ. सूफ.
अ. न.

प्रस्त्रावः प्रस्त्रयतेइतिप्रस्त्रावः,
प्रस्त्रविजेतो जो तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्त्र
वणअ. सूत्र. अ. पु.

प्रहरः प्रहीयतइतिप्रहरः, प्रक
र्षेकरून हरण होइजे तो जो तो.
कृ. त्हरज्धा. हरणअ. अहोरात्रां
चा आठवा भाग ह्य. साडेसात
घटिका. अ. पु.

प्रहरणं प्रहीयतेअनेनप्रहरणं,
हरणकरिजेतें जेणें करून तें. कृ.
त्हरज्धा. हरणअ. शस्त्र. अ. न.

प्रहारणं प्रहीयतेप्रहारणं, ग्रह

णकरिजेले जें तें. कृ. धा. पू. श.
प्र. काम्यदान. २ महादान. अ. न.

प्रहस्तः प्रसूतोहस्तः प्रहस्तः, प
सरलेला असा जो हात तो. स.
व्याकृक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
२ पसरलेला हात. अ. पु.

प्रही जलप्रजहातिददातीति प्रही
जलाप्रतदेत्ये जी ती. कृ. ओहा
कृधा. त्यागअ. विहीर ई. स्त्री.
प्रहेलिका प्रहेलयति सूचयति
भावार्थमिति प्रहेलिका, अस्मि
शब्दाते सूचना करणारी अशी
जी ती. कृ. हिलधा. भावकरण
अ. अर्थ प्रवल्हिकाशब्दाप्रमा
णें. आ. स्त्री.

प्रह्वन्तः प्रह्वद्यते स्म प्रह्व
न्तः, सरवपाविजेला जो तो. कृ.
ल्हादीधा. सरवअ. हर्षपुक्त. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रांशुः प्रहृष्टांशवोऽस्य प्रांशुः,
उत्कृष्ट आहृत अंशु स्य किर
ण जाचे तो. स. उंच. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

प्राकारः प्रक्रियतेऽति प्राकारः
अत्यंत दृढ करिजेतो जो तो.

कृ. डुरुज्धा. करणअ. कुपण
किंवा तर. अ. पु.

प्राकृतः प्रकृतोभवः प्राकृतः,
माचेचा गयीं, झाला जो तो. त.
द्वलक. अ. पु.

प्राक् प्राचिदेशोऽति प्राक्, पूर्वदे
शाचे गयीं जें तें. त. अतीत ह्या
अर्थी अव्य.

प्राग्र्यः प्रागेभवः प्राग्र्यः, अग्रभा
गीं हो तो जो तो. त. मुरव्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्राग्वंशः प्रकर्षेणांचतीति प्राक्
सचासौवंशश्च प्राग्वंशः, हविःशा
लेच्या पूर्वेस स्थित जो स्तंभ तो.
समास हानि. यज्ञशालेचे
गयीं पूर्वदिशेस वेदीकत यज्ञकर्म
करणारे जे ऋत्विजादिक त्यांस जी
तेथें राहाण्याची जागा केलेली अ
सते ती. किंवा यज्ञशालेचा पूर्वस्तं
भ त्यांवर लांब लांकूड ठेवलेलें.
असतें तें. अ. पु.

प्राग्रहरः प्रहृष्टमग्रंहरति प्राग्र
हरः, अग्रभागातें हरण करितो
जो तो. कृ. त्दज्धा. हरणअ. प्र
मुरव. अ. पु.

प्राधारः प्राघरणप्राधारः, घृता
दिक्षरणजें तो. कृ. घृथा. क्षरण
दिअ. घृतादिकांचें क्षरण. अ.
पुल्लिगीं.

प्राचिका प्रांचतीतिप्राचिका,
प्रकर्षें करून गमन करित्ये जीती.
कृ. अंचुथा. गत्यादिअ. राचमा
शि. आ. स्त्री.

प्राची प्रागंचतिसूर्येणोतिप्राची
पूर्वीं सूर्यानें सशोभित होत्ये जी
ती. कृ. अंचुथा. पूजाअ. पूर्वदि
शा. ई. स्त्री.

प्राचीना प्राचिभवाप्राचीना, पू
र्व दिशेचाराधीं जाहली जीती.
त. जीस पाहाउ मूळ असें क्षण
तात ती. आ. स्त्री.

प्राचीनाचीतं प्राचीनंदक्षिण
मावीयतेस्मप्राचीनाचीतं, दक्षि
णस्कंधाचेअधीं जें क्षिप्ततें. कृ.
वीधा. असनादिअ. उजवे खां
द्यावरून घातलेलें यज्ञोपवीत
अ. न.

प्राचीरं प्राचीयतेइतिप्राचीरं,
परिधीकृतकेलें जें तें. कृ. चिन्न
धा. चयनअ. शहरव घर इत्या

दिकांचे सप्तोवार जें वेकूचें वगें
रेवेष्टन असतें तें. अ. न.

प्राच्यः प्राच्यांभवः प्राच्यः, प्राची
दिशेचाराधीं जो विद्यमान तो.
त. शरावती नदीपर्यंत जो पूर्व
दक्षिणदेशतो. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्राजनं प्रवीचतेअनेनप्राजनं,
वृषभादिकांतें प्रेरणा करिजेते
जेणें करून तें. कृ. अजधा. ग
तिविशेषअ. चाबूक. अ. न.

प्राजिता प्रकर्षेणाजतीतिप्राजि
ता, प्रेरणा करणारा जो तो. कृ.
अजधा. गत्यादिअ. सारथि.
ऋ. पु.

प्राज्ञः प्रज्ञास्थस्यप्राज्ञः, प्रज्ञा
आहे बुद्धि जाची तो. त. पंडित.
अ. पु.

प्राज्ञा प्रज्ञास्थस्याः साप्राज्ञा,
बुद्धि आहे जीस ती. त. बुद्धिम
ती स्त्री. आ. स्त्री.

प्राज्ञी प्रज्ञायतइतिप्राज्ञी सैव
प्राज्ञी, प्रकर्षें करून जाणणारी
जी ती. प्रज्ञा. तीच प्राज्ञी. स. बु
द्धिमती स्त्री. ई. स्त्री.

प्राज्ये प्रवीयतेइतिप्राज्यं, अधि
क प्राप्त करिजेतें जें तें. कृ. अज
धा. गतिअ. पु. कृ. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्राड्विवाकः प्रच्छन्नंप्राट् विव
चनविवाकः, प्राड्विवा
कश्चतावस्यस्तइतिप्राड्विवाकः,
प्रश्नआणिविचारहेआहेतजासतो
त. न्यायाधीश. अ. पु.

प्राणः प्राणंत्यनेनेतिप्राणः, जा
च्या संचारानें प्राणीजीवन पाव
तात तो. कृ. अनधा. प्राणनअ.
शरीरांत संचार करणारावायु.
२ पराक्रम. ३ गंधरसविशेष स.
रक्त्याबोळ. अ. पु.

प्राणी प्राणोऽस्यास्तीतिप्राणी, प्रा
ण आहे जास तो. त. जंतुस. प्रा
णवान्. इन्. पु.

प्रातः प्राततीतिप्रातः, प्रातःक
ल याअर्थामेंनिरंतर बोधक जें
तें. कृ. अतथा. सातत्यगमनअ.
प्रातः कालत्या अर्थी अय्य.

प्रातिहारकः प्रतिहरणंप्रति
हारोऽयजः सप्रयोजनमस्यप्रा
तिहारकः, रुपटआहे प्रयोज

न जाचें तो. त. गारुडी. अ. पु.

प्राथमकल्पिकः प्रथमकल्प
आधारंभः प्रयोजनमस्यप्राथम
कल्पिकः, प्रथमारंभआहे प्र
योजनजाचें तो. ज्याणें अध्
यनास आरंभ केला आहे असा
बटु. अ. पु.

प्रादुः प्रकर्षेणअतिइतिप्रादुः,
तमानिदृतिस्व. प्रकाशित त्या
तें करितेंस्व. तद्वोधक जें तें. कृ. अ
दधा. महणअ. नाम. २ प्रकाशि
त त्याअर्थी. अव्यय.

प्रादेशः प्रदिश्यतेनेनप्रादेशः,
अत्यंततर्जन हीइजेतें जेणें क
रून तो. कृ. दिशधा. अतिसर्ज
नअ. तर्जनी सहित विस्तृतजो
अंगुष्ठ तो. अ. पु.

प्रादेशनं प्रादिश्यतइतिप्रादेश
नं, दानजें तें. कृ. दिशधा. अति
सर्जनअ. दान. अ. न.

प्राध्वं प्राध्वनतीतिप्राध्वं, अनु
कूल्यार्थीतें बोलिजेजें तें. कृ. ध्वन
धा. शब्दअ. आनुकूल्यार्थी अय्य
प्रांतरं प्ररुष्टंअंतरंअत्रइतिप्रां
तरं, प्ररुष्टआहे अंतर जाचेग

यां तें. स. ज्यामार्गी छायाप्राणी
नहीं असा जो दूरचा मार्ग तो अ.

प्राप्तं प्राप्यतेस्मप्राप्तं, लब्धकरि
जें तें तें. क. आपृथा. व्याभिअ
मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्राप्तपंचत्वः प्राप्तपंचत्वंचेनस
प्राप्तपंचत्वः, प्राप्तआहे मरणजे
णें त्ते. स. मेलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्राप्तरूपः प्राप्तोरूपंप्राप्तरूपः,
रूपाप्रतजो प्राप्त तो. स. पंडित.
अ. पु. २ मनोहर. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्राप्तिः प्राप्यतेइतिप्राप्तिः, पावि
जें त्से जी ती. क. आपृथा. लंभन
अ. उत्पत्ती. २ लाभ. इ. स्त्री.

प्राप्यं प्राप्यतेस्मप्राप्यं, प्राप्तुंश
स्य जें तें. क. आपृथा. लंभन
अ. मिळवावयाची जागा. अ. न.

प्राप्तृतं प्राप्तृत्यतेस्मइतिप्राप्तृतं,
भरण करिजे तें जें तें. क.
भृज्था. भरणअ. नजराणा.
अ. न.

प्रायः प्रायनंप्रायः, प्रकथें करू
न जें गमन ह्य. संन्यासपूर्वकप्रो

जनहागजो तें. क. अचथा. ग
तिअ. संन्यासपूर्वकप्रोन्नन.
२ बाहुल्य. ३ नाश जाणविणा
रें चिन्ह. अ. पु.

प्रायः प्रकृष्टमयनंप्रायः, वेंकुं
ठादि स्थानप्राप्ति साधन जें ती.
क. इण्था. गतिअ. बाहुल्यार्थी
अव्य.

प्रालंबं प्रालंबतेइतिप्रालंबं,
अधोभागपर्यंत लंबायमानप
डतें जें तें. क. लंबिधा. अवस्त्रं
सनअ. गळ्यामध्ये सरळ लों
बणारी माळ. अ. न.

प्रालंबिका प्रालंबतेइतिप्रालं
बिका, कंठाचावार्थी प्रकथें करू
न लों बणारी जी ती. क. लंबिधा.
अवस्त्रंसनअ. नाभिपर्यंत लों
बणारी सोन्यांची कंठी. आ. स्त्री.

प्रालेयः प्रलीयंतंपदार्थाअत्र
इतिप्रालेयः, ततआगतंप्रालेयं,
लय पावतात पदार्थ ज्याचेदार्थी
तोप्रलय त्यापासून प्राप्त जें तें.
त. थंडी. २ बर्फ. अ. न.

प्रावृतं प्रावृष्यतेस्मइतिप्रावृ
तं, आवरण करिजे तें जें तें.

ह. वृद्धा. वरणअ. पांपुरले
ले वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रावारः प्रावरः प्राघ्नियतेने
नप्रावारः, आच्छादन करिजे
तें जेणें करून तो. ह. वृद्धा.
वरणअ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

प्रावृषायणी प्रावृषि एति अ
यते वा प्रावृषायणी, प्रावृट् का
लाचे वायीं गमन करित्ये जीती.
ह. इण्धा. २ अयधा. गतिअ.
काच कुचरी. ई. स्त्री.

प्रावृट् प्रकर्षेण वर्षत इति प्रावृट्
प्रकर्षे करून वृष्टि करित्ये जीती
ह. वृषुधा. सेचनअ. वर्षाकाल
ह. पावसाळा. ष. स्त्री.

प्रासः प्राश्यते इति प्रासः, राकि
जे तो जो तो. ह. अस्रधा. क्षेपण
अ. शस्त्र विशेषरू. सांग. अ. पु.

प्रासंगः प्रसज्जते इति प्रासंगः
संलग्न करिजे तो जो तो. ह. षं
जधा. सांग अ. गाडीस जुंफ
लेल्या बैलाच्या खांद्यावर घा
तलेलें जुं ह. जोकड. अ. पु.

प्रासंग्यः प्रसंगं वहतीति प्रा
संग्यः, स्कंदकाष्ठातें वाहतो जो

तो. ह. वहधा. प्रापणअ. नम्रहोष्या
करितां गव्यांत लांकूड बांधलेले
गाई बैल इत्यादि. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्रासादः प्रसीदति मनः अत्रेति
प्रासादः, संतुष्ट होइजे तें मन
जाचे वायीं तो. ह. षड्धा. गत्या
दिअ. देवराजे इत्यादि स्तंभें जें
घर तें. अ. पु.

प्रासिकः प्रासः प्रहरणमस्य प्रा
सिकः, मल्ल आहे प्रहरण जाचें
तो. त. प्रासायुधी. अ. पु.

प्रास्थिकं प्रस्थस्य वापः प्रस्थिकं,
प्रस्थिकं अस्ति अत्रेति प्रास्थिकं,
प्रस्थ परिमाण धान्याचें जें वाप
आहे जाचे वायीं तें. त. प्रस्थ
परिमित धान्याचें शेत. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्राणहः प्रथमं चतुर् अहश्च प्रा
णहः, प्रथम जो दिनावयव तो.
स. दिवसाच्या तीन भागांतील
पहिला भाग. अ. पु. न.

प्रियः प्रीणातीति प्रियः, संतुष्ट
करणारा जो तो. ह. प्रीञ्धा. तर्प
णअ. नवरा. अ. पु. २ अशीष्ट.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियकः प्रीणातिप्रियतेनाप्रियः,

सएवप्रियकः, संतुष्टहोतां जो

तो प्रिय तोच प्रियक. त. कदंब

वृक्ष. २ असणाचें झाड. ३ प्रि

यंगु वृक्ष. ४ हरिणविशेष. अ. पु.

प्रियंगुः प्रियंगच्छतीतिप्रियंगुः,

प्रियाते प्राप्त करणारा जो तो. क.

गम्लुधा. गतिअ. बाघाटीचा वृक्ष

२ कांगुराके असें धान्य. उ. पु.

प्रियता विग्रहादिप्रेमशब्दाप्रमा

णें. प्रेमता. आ. स्त्री.

प्रियंवदः प्रियंवदतीतिप्रियंवदः,

प्रिय बोलतो जो तो. क. वदधा.

अक्तवाचिअ. प्रियबोलणारा.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियालः प्रीणातीतिप्रियालः, प

त्रादिकांनीं संतोष पावतां

जो तो. क. प्रीत्रधा. तर्पणअ.

चाराचें झाड. अ. पु.

प्रीणनं प्रीतिः प्रीणनं, तृप्तीजी

ती. क. प्रीत्रधा. तर्पणअ. तृप्ति.

अ. न.

प्रीतः प्रीयतेस्मप्रीतः, संतोष पा

वता झाला जो तो. क. प्रीत्रधा. प्री

तिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिङ्गो.

प्रीतिः प्रीयतेइतिप्रीतिः, हर्ष जो

ती. क. प्रीत्रधा. तर्पणअ. हर्ष. २

प्रेमा. इ. स्त्री.

पुष्टः पुष्यतेस्मपुष्टः, दग्ध करि

जेला जो तो. क. पुषधा. दाहअ.

जळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रेक्षा प्रकृष्टमीक्षतेनयेतिप्रेक्षा,

प्रकर्षानें अवलोकितें जीणें ती.

क. ईक्षधा. दर्शनअ. बुडि २ वृ

त्सेक्षण. आ. स्त्री.

प्रेरवा प्रेरयतेइतिप्रेरवा. प्राप्त हो

इ जेव्हे जी ती. क. इरिधा. गति

अ. डोली. आ. स्त्री.

प्रीरिवतः प्रेरयतेस्मप्रीरिवतः,

चंचल करि जेला जो तो. क. धा. पू.

श. प्र. किंचित्कंपलेला. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

प्रीतः प्रकर्षेणइतः प्रेतः, प्रकर्ष

करून जो गेला तो. स. नरका

मध्ये जाहलेला प्राणि. २ मेलेला.

अ. पु.

प्रीत्य प्रकर्षेणइत्याप्रीत्य, प्रकर्ष

करून गमन करून. क. इणधा.

गतिअ. जन्मांतरं त्वा अर्था अच्य.
प्रेम प्रियस्य भावः प्रेमः, प्रियाचा
 जो भाव ह्य. प्रकार तो. त. प्रेमा.
 न. न.

प्रेष्ठः अतिशयेन प्रियः प्रेष्ठः, अ
 त्यंत जो प्रिय तो. त. अतिप्रिय.
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेष्यः प्रेष्यः प्रेष्यते इति प्रेष्यः,
 प्रेषण करिजे तो जो तो. ह्य. इष्या.
 गतिअ. चाकर. अ. पु.

प्रेषः प्रेषणं प्रेषः स एव प्रेषः, प्रेष
 ण जें तो प्रेष तोच प्रेष. त.
 ह्य. इष्या. इच्छाअ. पाठविषे. २
 मदन. ३ केश. ४ उच्चाद. अ. पु.

प्रोक्षणं प्रकृष्टमुक्षणं प्रोक्षणं, प्र
 कृष्ट जें हिंसन तें. ह्य. उक्षधा. से
 चनअ. यज्ञसंबंधिं जें पशुहनन
 तें. २ पवित्रीकरण. अ. न.

प्रोक्षितः प्रोक्ष्यते स्म इति प्रोक्षि
 तः उल्लेखलंभित करिजे तो जो
 तां. ह्य. उक्षधा. सेचनअ. यज्ञा
 साठीं मारलेला पशु. अ. पु. २ प
 वित्रीकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोथं प्रोथत इति प्रोथं, परिष्क
 मण करणार जें तें. ह्य. प्रोथधा.

पर्यामिअ. घोड्याचें नाक. वि.
 अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोषः प्रोषणं प्रोषः, दाह जो तो
 ह्य. प्रुष्या. दाहअ. जळणें. अ.
 पु. न.

प्रोष्ठः प्रोष्ठी प्रकृष्टः ओष्ठः
 अस्य प्रोष्ठः, उल्लेख आहे ओठ
 जाचा तो. स. मत्स्यविशंष. अ.
 पुल्लिंगीं. २ इत्

प्रोष्ठपदा प्रोष्ठोगोः तस्येन पा
 दायस्थाः सा प्रोष्ठपदा, गाईसा
 ररवे आहेत पांय जीचें ती. स.
 पूर्वाभाद्रपदानक्षत्र. २ उत्तरभा
 द्रपदानक्षत्र. आ. स्त्री.

प्रोटं प्रोत्थते स्म प्रोटं, वृद्धि क
 रिजेले जें तें. ह्य. वहधा. प्राप
 णअ. प्रवृद्ध ह्य. वारलेला.
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोष्ठपदः प्रोष्ठपदी अत्रास्ती
 ती प्रोष्ठपदः, प्रोष्ठपदी आहे जा
 चे गयीं तो. त. भाद्रपदमास.
 अ. पु.

प्रुक्षः प्रक्षरतीति प्रुक्षः, ऊर्ध्वग
 मन करितो जो तो. ह्य. क्षरध. सं
 चलनअ. पिंपरीचें झाड. २ लक्षि

पिंपरी. अ. पु.

प्लवः प्लवतइतिप्लवः, गमनकरि
तो जो तो. कृ. पुडुधा. गतिअ.
चांडाल. २ लाहान नौकापु. ३ बेडू
क. न. ४ पाण कोंबडा. अ. पु. ५ कों
बडा. अ. पु.

प्लवगः प्लवंगः प्लवनंप्लवः प्ल
वेनगच्छतीतिप्लवगः, उड्यामा
रून गमन करितो जो तो. कृ. ग
मूधा. गतिअ. वानर. २ बेडूक
३ सारथी. अ. पु.

प्लवंगमः प्लवेनगच्छतीतिप्लवंग
मः, प्लवे करून गमन करितो जो
तो. कृ. गमूधा. गतिअ. अर्था
दिपूर्वाच्चाशब्दाप्रमाणे.

प्लक्षं प्लक्षस्यफलंप्लक्षं, पिंपरी
चें जें फळ तें. त. प्लक्षाचें फळ.
अ. न.

प्लीहा प्लिहतीतिप्लीहा. भेष
जानें नष्ट जो तो. कृ. प्लिहधा. ग
तिअ. वाम कुक्षिस्थ मांस पिंड
विशेष. न. पु.

प्लीहशत्रुः प्लीहस्यशत्रुः प्लीहश
त्रुः, प्लीहरोगाच्चा जो नाश करि
तो तो. स. तांबडा रोहिडा वृक्ष.
उ. पु.

प्लुतं प्लवनंप्लुतं, गमन जें तें. कृ.
पुडुधा. गतिअ. घोड्याची चोंक
चाल. अ. न.

पुष्टः पुष्यतंस्मपुष्टः, दहन क
रिजेला जो तो. कृ. पुषुधा. दाह
अ. जळालेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

प्लोषः प्लोषणंप्लोषः, दाह जो तो.
कृ. पुषुधा. दाह अ. जळणें. अ.
पुलिगीं

प्लातं प्लाघतेस्मप्लातं, भक्षण
करिजेले जें तें. कृ. प्लाधा. भक्ष
ण अ. खाल्लेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

फंजिका सनकीतिफंजिका, शंगतें नाश करितं जी ती. ह. ह. भंजोधा. आमर्दनअ. सारं गवृक्ष. आ. स्त्री.

फटः स्फुटतीतिफटः, विस्तार पावतो जो तो. ह. स्फुटधा. विक सनअ. सर्पाची फणा. अ. पु. आ. स्त्री.

फणा फणतीतिफणा, विस्तृत होत्ये जी ती. ह. फणधा. गति अ. सर्पाची फणा. आ. स्त्री.

फणिज्जकः फणीजातोस्मिन्नितिफणिज्जकः, सर्पशहृतो जाचेगयीं तो. स. पांढरा मरवा अ. पु.

फणी फणास्थास्तीतिफणी, फणा आहे जास तो. त. सर्प. इ. न. पु.

फलं फलतीतिफलं, विशीर्ण होते जें तें. ह. त्रिफलाधा. वि शरणअ. हेतु साध्य कार्य. २ जायफळ. ३ बाणाचें अग्र. ४ टाल. ५ नागराचें सालचें लांकूड स. फळ. ६ वृक्षादिकांचें फळ. ७ कापूस. अ. न.

फलकः फलतीतिफलकः, निबन्ध होतो जो तो. ह. फलधा. निबन्धनिअ. टाल. अ. पु.

फलकपाणिः फलकः पाणीयस्यफलकपाणिः, टाल आहे हस्ताचे गयीं जाचा तो. स. टाल धारण करणारा. इ. पु.

फलत्रिकं फलानांत्रिकं फलत्रिकं, फलाचें जें त्रय तें. स. हिरडा बेहडा आणि आवळ काठी त्या तिहींचें कूरक्षत्रिफला. अ. न.

फलपूरः फलेनपूर्यतइतिफलपूरः, फलांनीं पूरण होइजे तो जो तो. ह. पूरी धा. आप्यायनअ. माहाकुंगाचें झाड वत्याचें फळ. अ. पु. इ. गी.

फलवान् फलं अस्ति अस्वफलवान्, फल आहे जास तो. त. ज्यास फळ आहे तो. वृक्षादि. वि. त. पु. इ. स्त्री. त. न.

फलसः फलं अस्ति यस्य सः फलसः, प्रशस्त फल आहे ज्यास तो. त. फणसाचें झाड. अ. पु.

फलाध्यक्षः फलानामध्यक्षः फलाध्यक्षः, फलांचा जो अध्यक्ष

स. स्वर्गीतो. स. शिवरणीचें
झाड. अ. पु.

फलिनः विग्रहादिसर्वफलव
त्शब्दाप्रमाणं. अ. पु.

फलिनी फलमस्यस्याः फलिनी
फल आहे जोस ती. त. वाघांटी.
२ कळलावी वनौषधी. ई. स्त्री.

फली फलमस्यास्तीतिफली, फ
ल आहे जोस ती. त. जास फळें
आहेत तो वृक्ष. वि. इन्. पु. ई.
स्त्री. न.

फलेग्रहिः फलानिर्ग्रहणीति
फलेग्रहिः, फलातें ग्रहण कर
णारा जो तो. क. ग्रहधा. उपादा
नअ. फळ वाचयाच्या समयीं
ज्यास फळें घेतात तो वृक्ष. इ. पु.

फलेरुहा फलेसंहतीतिफलेरु
हा, फलांचेदायीं उत्पन्न हीत्ये
जो ती. क. रुहधा. विजयजन्मा
दिअ. वनस्पतिविशेष पाडला.
आ. स्त्री.

फल्युः फलतीतिफल्युः, विशी
र्ण होतो जो तो. क. त्रिफलाधा.
विशरणअ. बोखाडा स्वर्गत.
उ. पु.

फणितं फण्यतेइतिफणितं,
गमन करवितें जें तें. क. फणधा.
गतिअ. काकवी. अ. न.

फांटं फण्यतेस्त्र्यफांटं, अनाथा
सानें प्राप्त करि जेलें जें काथादि
तें. क. फणधा. गतिअ. अनाथा
सानें झालेला कषायविशेष. अ. न.

फालं फलस्यविकारः फालं, फ
लांचा जो विकार तें. त. कारणा
सर्वस्व. २ नागराचें खालचें लांकू.
उ. क. लेहूं. अ. न.

फाल्युनः फल्युनीयुक्ताफाल्युनी.
सायत्रास्ति सफाल्युनः, फाल्युनी
आहे ज्याचेदायीं तो. त. फाल्युन
महिना. अ. पु.

फाल्युनिकः फल्युनएवफाल्यु
निकः, फल्युन जो तोच फाल्युन.
त. फाल्युन महिना. अ. पु.

फुल्लः फुल्लतीतिफुल्लः, पुष्पितह्ये
तो जो तो. क. त्रिफलाधा. विशारिक
। अ. प्रफुल्लित. अ. पु.

फेनः स्फायतेइतिफेनः, वृद्धिणा
वतो जो तो. क. स्फयीधा. वृद्धिअ
जलविकार ह्य. फेण. २ समुद्रपे
ण. अ. पु.

४५० (फ.) विग्रहकोश. (फ.)

फेनिलः फेनोस्थास्तीतिफेनि

लः, फेन आहे जास तो. त. रिवा

सप्त. २ बोराचें फळ. अ. पु. ३

फेनयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

फेरवः फेइत्येवं रवीस्य फेरवः,

फेधाप्रकारत्वा आहे शब्द जा

स तो. त. कोल्हा. अ. पु.

फेरुः फेइत्यव्यक्तं रौतीतिफे

रुः, फे धाप्रकारत्वा शब्द करणा

स जो तो. कृ. रुधा. शब्द अ. को

ल्हा. उ. पु.

फेला फेल्यते. इति फेला. गमन

करिजेत्ये जी ती. कृ. फेलुधा. ग

ति अ. स्वाऊन टाकलेलें. आ.

स्त्रीलिंगी.

फेली विग्रहादिपूर्वाच्चाशब्दा

प्रमाणें. इ. स्त्री.

बकः बंक्तेइतिबकः, ऊर्ध्व गमन
करणाश जो तो. क. वक्रिधा. कीं
दिल्यगतिअ. रुई मंदार. २ बग
का. अ. पु.

बकुलः बंक्तेइतिबकुलः, ऊर्ध्व
गमन करितो जो तो. क. वक्रिधा.
गतिअ. बकुल. अ. पु.

बडिशं बडिनोमत्स्यान्त्यतीतिब
डिशं, मत्स्याते नाश करितें जें
तें. क. घोधा. अंतकर्मअ. मत्स्य
वेधन. अ. न. आ. ई. स्त्री.

बत वन्वतेस्मइतिबत. स्वेदाद्य
र्थाते बोधलिजेतें जेंतें. क. व
नुधा. याचनअ. स्वेद. २ करुणा
रस. ३ संतोष. ४ आश्चर्य. ५ आ
मंत्रण त्या अर्थां. अच.

बदरं बदरा बदतीतिबदरं,
स्थिर राहतें जें तें. क. बदधा. स्थे
र्यअ. बोरीचें फळ. अ. न.

बदारिः विग्रहादिसर्वबदरश
ब्दाप्रमाणं. इ. स्त्री.

बंदी बंदतेअवश्यंबंदी, अवश्य
स्तुतिकरणारा जो तो. क. बदिधा.
स्तुतिअ. स्तुतिपाठक. इच्. पु.
ई. स्त्री.

बंधकी बध्नातीतिबंधकी, मना
ला विकार करणारी जोती. क. व
धधा. बंधनअ. बकिचारिणी बायको.
ई. स्त्री.

बद्धः बध्यतेस्मबद्धः, रज्वादि
कें करून बंधन करिजेला जो तो.
क. बंधधा. बंधनअ. बांधलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बधिरः बध्नातिकर्णमितिबधिरः,
कर्णाते बंधन करणारा जो तो. क.
बधधा. बंधनअ. बहिरा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

बंधनं बध्यतेनेनबंधनं, बंधन
होइजेतें जेणें करून तें. क. बंध
धा. बंधनअ. बांधणें. २ बांधण्या
चें साधन. अ. न.

बंधुः विग्रहादिबांधवशब्दाप्रमा
णं. सगोत्र ह्म. एकवंशी भाऊ
बंद. उ. पु.

बंधुजीवकः बंधुरिवजीवजं
लमस्यबंधुजीवकः, बंधुसारसंभि
यआहे जीवन जासतो. स. एकफु
ल झाड ज्यास दुपारीअसें ह्मण
तात तें. अ. पु.

बंधुता बंधूनांसमूहोबंधुता, बं

धृन्वा जो समुदाय तो. त. बंधू
ना समूह. २ बंधुपणा. आ. स्त्री.

बंधुरः बध्नातीतिबंधुरः, चित्ता
तें बंधन करितो जो तो. कृ. बंधधा
बंधनअ. जो स्वभावतः उन्नतअ
सोन उपाधिवशें करून. किंचि
त् नम्रहीतो तो. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

बंधुलः बंधुलातीति बंधुलः, अ
र्थे बांधकिनेय शब्दाप्रमाणें. कृ.
लाधा. आदानअ. व्यभिचारि
णीचा पुत्र. अ. पु.

बंधुकः बध्नातिचित्तबंधुकः, चि
त्तौतें बंधन करितो जो तो. कृ. बं
धधा. बंधनअ. दुपारीचें झाड.
अ. पु.

बंधुकपुष्पः बंधुकस्यपुष्पाणी
वपुष्पाण्यस्यबंधुकपुष्पः, बंधू
काच्यापुष्पान्चे परी आहेत पुष्पें.
जाचीं तो. स. असणाचें झाड
अ. पु.

बंधुरं विग्रहादिसर्व बंधुरशब्दा
प्रमाणें.

बंध्या बध्नातीतिबंध्या, गत्यभावानें बंधन
करित्ये जी ती. कृ. बंधधा. बंध

नअ. फलहीन ह्य. वांग्म. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

बध्नुः बिभ्रतीतिबध्नुः, धारणपो
षण करितो जो तो. कृ. दुष्प्रधा.
धारणपोषण अ. मोठा मुंगस. २
विष्णु. ३ अग्नि. ४ महादेव. ५ कृ.
षि. उ. पु. ६ पिंगटवर्ण. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

बरीवर्दः ईश्वरश्रुतोददातीतिईवर्दः बलि
श्रमार्त्तवर्दश्चलवान् असा जो ईवर्द
ह्य. लक्ष्मीतें व वरातें देणारा जो तो.
स. बैल. अ. पु.

बर्बरः बर्बतीतिबर्बरः, ऊर्ध्वग
मन करितो जो तो. कृ. बर्बधा.
गतिअ. फारंग वनोषधि. अ. पु.

बर्बरा दृणुतीतिबर्बरा, आवर
ण करित्ये जी ती. कृ. दृजधा. वर
णअ. तिळवण ह्य. कानफोड.
आ. स्त्री.

बर्बरी विग्रहादिसर्व बर्बराशब्दा
प्रमाणें. ई. स्त्री.

बर्हं बर्हतीतिबर्हं, दृन्दीप्रत पाव
तें जें तें. कृ. दृहधा. दृद्धिअ. मो
राचें पीस. २ पर्णपान. ३ परीकार
४ गतिवन ह्य. भटोरा. अ. न.

बर्हपुष्यं बर्हप्रशस्तं अस्य च न

हैपुष्यतीतिपुष्यं बर्हंचतन्पुष्यं
चबर्हपुष्यं, बर्हं ह्य. तत्र प्रश
स्त आहं जास तं बर्हं बर्हं असें
जें पुष्य तें. स. गंगीवन ह्य. प्र
दोरा. अ. न.

बर्हिः बृंहतिघृतादिनेतिबर्हिः,
घृतादिकाने वृद्धिगत होतो जो
तो. क. वृद्धिधा वृद्धिअ. अग्नि
इ. पु.

बर्हिणः बर्हमस्त्यस्यबर्हिणः,
अर्थादिक बर्हिशब्दाप्रमाणे. त.
मोर. अ. पु.

बर्ही बर्हमस्त्यस्यबर्ही, पिच्छआ
हं जास तो. त. मोर. इन्. पु.

बर्हिपुष्यं विग्रहादिसर्वबर्हपु
ष्यशब्दाप्रमाणे.

बर्हिःपुष्यं विग्रहादिसर्वबर्हपुष्य
शब्दाप्रमाणे.

बर्हिर्मुखः बर्हिरग्निर्मुखस्य
सबर्हिर्मुखः, अग्निआहेमुखज
चें तो. स. देव. अ. पु.

बर्हिषं बर्हिंपिकुशोतिष्ठतीतिब
र्हिषं, कुशाचेगधीं सहते जें तें.
क. षाधा. गतिनिहृत्तिअ. वाक्का.

अ. न.

बलः बलमस्यास्तीतिबलः, बल
आहे जास तो. त. बलराम. २का
वळा. अ. पु. ३ सैन्य. ४ पराक्रम.
५ सामर्थ्य. ६ स्थौल्य. अ. न.

बलदेवः बलेनदीप्यतीतिबल
देवः, बलानें खुसती किंवा कीडा
अथवा प्रकाशमान होतो जो तो.
क. दिवुधा. कीडादिकअ. बल
राम. अ. पु.

बलभद्रः बलभद्रं श्रेष्ठं यस्य स
बलभद्रः, सर्वोपेक्षां जाचें बल
अधिक तो. स. बलराम. अ. पु.

बलभद्रिका बलेनभद्राबल
भद्रा सैव बलभद्रिका, बलें करू
न श्रेष्ठ जी ती बलभद्रा तीच ब
लभद्रिका, त्रायमाण औषधि. आ.
स्त्रीलिंगी.

बलभी बलतीतिबलभी, सम्य
क आवरण करित्वे जी ती. क. बल
धा. संवरणअ. धराच्या शाकारा
स आधारभूत जे वांसे कडणी
इत्यादि. इ. स्त्री.

बलवान् बलमस्त्यस्यबलवान्,
बलआहे जास तो. त. बलिष्ठ.

वि. त. पु. इ. स्त्री. त. न.

बला बलमस्यस्याइतिबला, बल आहे जीसती. त. चिकणा. आ. स्त्रीलिङ्गीं.

बलाका बलतेइतिबलाका, उत्तम गमन करणारीजीती. कृ. बलधा. संचरण. अ. बगळा. आ. स्त्री.

बलात्कारः बलात्करणंबलात्कारः, हट्टानें जी क्रिया तो. कृ. इकृत्र्या. करण. अ. बलात्कार. अ. पु.

बलारातिः बलस्य अरातिर्बलारातिः, बलनामक दैत्याचा जो शत्रु तो. स. इंद्र. इ. पु.

बलाहकः वारिवहतीतिबलाहकः, उदकांतें वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापण. अ. मेघ. २ विष्णुन्वाघोडा. अ. पु.

बलिः बलनंबलिः, दानजें तो. कृ. बलधा धान्यावरोध. अ. राजासघात. यान्नादस्त. २ पूजासाहित्य. इ. पु. ३ बली. इ. स्त्री.

बलिध्वंसी बलिध्वंसितुंशीलमस्यबलिध्वंसी, क्लीप्रत नाश करण्याचा आहे स्वभाव जाचतो

कृ. ध्वंसधा. अवसंसन. अ. विष्णु. इ. पु.

बलिनः बलिरस्यास्तीतिबलिनः, चर्म संकोच आहे जासतो. त. ह्यातारपणानें जाचे अंगास वळ्या पडतात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बलिपुष्टः बलिनापुष्टः बलिपुष्टः, बलीकरून जो पुष्ट तो. स. कावळा. अ. पु.

बलिभः विग्रहादिसर्वबलिनशब्दाप्रमाणें.

बलिभुक् बलिभुंक्तेइतिबलिभुक्, बलि भक्षण करणारा जो तो. कृ. भुजधा. अप्यवहार. अ. कावळा. ज. पु.

बलिभुरवः विग्रहादिसर्वबलीभुरवशब्दाप्रमाणें. वानर. अ. पु.

बलिसद्य बलेः सद्यबलिसद्य, बलीचें जें वसति स्थान तें. स. पा. ताळ. न. न.

बलीकं बलतिभित्वादीतिबलीकं, भित्वादिकाचें आवरण करितें जें तें. कृ. बलधा. संचरण. अ. वळचण ह्या पडवी. अ. न.

बलीमुखः बलीयुक्तमुखम
स्यबलीमुखः, बलीयुक्तआहे
मुखजाचें तो. स. वानर. अ. पु.

बलीवर्दः वरणवरः ईश्वर
अईवरो ईवरोददातीतिईवर्दः,
बलीचासोईवर्दश्चबलीवर्दः,
लक्ष्मीतें ववरातें देणारा जो तो.
ईवर्द बलवान् असा जो ईवर्द
तो. स. बैल. अ. पु.

बलुवः बल्लोस्थास्तीतिबलुवः,
प्रीतिआहे जास तो. त. आचा
री. ह्य. सैपाकी. २ गवळी. अ. पु.

बष्कयः बष्कतेइतिबष्कयः, त
रेंकरून गमन करितो जो तो. ह.
बष्कधा. गतिअ. एक वर्षाचा गा
ईचा वत्स. अ. पु.

बष्कयणी बष्कयेणनीयतेइति
बष्कयणी, एक हायन वत्सातें
नेइजेत्ये जी ती. ह. णीञ्धा. प्राप
णअ. फार वर्षांनीं वियालेली गा
य. ई. स्त्री.

बष्कयिणी बष्कयोस्तीतिबष्क
यिणी, तरुणआहे वत्सजीचा
ती. त. फारदिवसांनीं वियालेली
गाय. ई. स्त्री.

वस्तकं वस्तइवप्रतिरुतिवस्त
कं, मेषासारिखी जी प्रतिमा तें.
त. अज ह्य. बोकड. अ. न.

बहिः वहतीतिबहिः, बत्थार्थधारणक
रितें जें तें. ह. वृहधा. प्रापणअ.
बत्थार्थी अद्य.

बहिर्द्वारं बहिश्चतद्वारंचबहि
र्द्वारं, बाहिर असें जें द्वार तें. स.
बाहिरचें द्वार. अ. न.

बहु बंहतेइतिबहु, वृद्धी पावतें
जें तें. ह. बहिधा. वृद्धिअ. पुष्प
क. उ. पु. न. ई. स्त्री.

बहुकरः बहुकरोतीतिबहुकरा,
सूमि संमार्जन करितो जो तो. ह.
दुरुद्धा. करणअ. सडा संमा
र्जन करणारा. वि. अ. पु. न. आ.
ई. स्त्री.

बहुगर्त्यावाक् बहुगर्त्यावाक्
यस्यबहुगर्त्यावाक्, बहुत भिंघ
आहे वाणी जाची तो. स. बहुत
अवाच्य भाषण करणारा. वृ. पु.
छिंगीं.

बहुपात् बहव पादाः यस्यब
हुपात्, बहुत आहे त पाय जाचे
तो. स. वडाचें झाड. दु. पु.

बहुप्रदः बहुप्रददातीति बहुप्र
दः, बहुत देतो जी तो. क. डुदाश्
धा. दानअ. दानप्रद. अ. पु.

बहुमूल्यं बहुमूल्यमस्य बहुमू
ल्यं, फार आहे मौल्य जाचें तो. न.
मोठे किमतीचें. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

बहुरूपः नानाहृतिगंधत्वात् ब
हूनिरूपाण्यस्य बहुरूपः, बहुत-
आहेत रूपें जाचीं तीं. स. धूप.
अ. पु.

बहुलं बहुवलातीति बहुलं, बहु
तांतें ग्रहण करित्जें तें. क. लाधा.
आदानअ. पुष्कळ. २ काळा दि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अभिअ. पु.

बहुला बहुनिकातीति बहुला,
बहुत गुणातें ग्रहण करित्ये जी
ती. क. लाधा. आदानअ. इल
ची. २ कृत्तिकानक्षत्र. ३ गाय.
४ नीळ. आ. स्त्री.

बहुलीकृतं अबहुलं
बहुलमकारि बहुलीकृतं, थोड
कें जें फार केलेलें तें. क. डुरु
प्रधा. करणअ. वांगलें निवड
केलेलें धान्य. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

बहुवारकः बहुवचारयतीति बहु
वारकः, बहुतांतें स्त्रीकार करितो
जी तो. क. वज्रधा. वरणअ. प्रो
करीचें झाड. अ. पु.

बहुविधः बहवः विधाः अस्य ब
हुविधः, बहुत आहेत प्रकार आ.
चें तीं. स. नानाप्रकारचा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

बहुरूती बहवः स्रुतायस्थाः ब
हुरूती, फार आहेत पुत्र जीस
तीं. स. शतावरी. आ. स्त्री.

बहुरसूतिः बह्वीः सूतिः यस्याः
बहुरसूतिः, फार आहे प्रसूति जी
ची तीं. स. बहुत वेळ प्रसवले
ली. इ. स्त्री.

बाकुची वातंसकाचयतीति बा
कुची, वायूतें संकोच करणारी
जी ती. क. कुचधा. तारशब्द अ.
बावंची. इ. स्त्री.

बाटं बात्यतेस्म बाटं, स्त्रीकार-
त्याअर्थी प्राप्त करित्जें जें तें. क.
वहधा. प्रापणअ. अनिशय. स्त्री
कार त्याअर्थी अच्य.

बाणः वणनंबाणः बाणः शब्दो

स्वस्यबाणः, शब्द आह्वे जासतो
त-बाण. २ बलीचा पुत्र बाणना
मा तो. अ. पु.

बाणा बण्यते इति बाणा, शैलि
जैत्ये जी ती. कृ. बणधा. शब्द अ.
काळा कोरंटा. आ. स्त्री.

बाधा बाध्यते इति बाधा, पीडा जी
ती. कृ. बाधुधा. विलोडन अ. म
नः पीडा. आ. स्त्री.

बांधकिनेयः बांधक्याः अपत्यं
बांधकिनेयः, व्यभिचारिणीचा
जो पुत्र तो. त. व्यभिचारिणीचा
पुत्र. अ. पुं.

बांधवः बध्नातीति बांधुः साएव बां
धवः, बांधन करणारा जो तो बांधु
तोच बांधव. त. सगोत्र ह्य. एक
वंशी भाऊ बंध. अ. पु.

बाहंतं बहत्याः इदं बाहंतं, बहती
चें हें तें. क. रिंगणीचें फळ. अ.
न पुंस.

बालः बलतीति बालः, जीवन
करणारा जो तो. कृ. बलधा. प्राण
न अ. मूर्ख. २ बालक. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री. ३ वाळा. ४ शोपरी.
अ. पुं. न.

बालतनयः बाला इव तनयाः
पत्राण्यस्येति बालतनयः, बाल
सदृश आह्वे त पत्रे ज्याचीं तो. स.
सेराचें झाड. अ. पु.

बालतृणं बालं च तत्तृणं च बाल
तृणं, कोमळ असें जें तृण तें. स.
कोवळें तृण. अ. न.

बालधिः बालाः धीयन्ते अत्र इति
बालधिः, केश राहातात जाचे वा
यीं तो. कृ. डुरुजूधा. करण अ. हे
शयुक्त जो शोपरीचा अग्रभाग तो.
इ. पु.

बालपाश्या बालपाशोसाधुर्वा
लपाश्या, केश समूहाचे वायीं जो
साधु तो. त. भांगाचें भूषण. आ.
स्त्रीलिं.

बालमूषिका सुदृढा रालाना
सौ मूषिका च बालमूषिका, लहा
न अशी जी मूषिका ती. स. उंदि
रान्ची एक लाहान जाती. आ. स्त्री.

बालहस्तः बालः हस्त इवास्मिन् बा
लहस्तः, केश जो तो हस्ताचे परीं
जासतो. स. केशयुक्त जो शोपरीचा
अग्रभाग तो. अ. पु.

बाला बलतीति बाला, जीवन

करविते जी तो. कृ. बलधा. प्रा
णनअ. कुमारी. आ. स्त्री.

बालिशः बलिशस्य मत्स्यवेध
नस्यायमपूज्यत्वात् बालिशः.
मत्स्यवेधन संबंधीं जी तो. त.
मूर्ख. २ कालक. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

बालेयः बलयेहितो बालेयः,
उपहारा कारणे जी हित तो. त.
वनोषधी. भारंग. अ. पुं.

बाल्यं बालस्य भावः बाल्यं, बा
ल्य अयस्था जी तो. स. बाल्याव
स्था. अ. न.

बाधं बाति इति बाधं, शैत्यभावा
कर्त्तुं किंवा नेत्राचे ठायीं प्राप्त हो
तें तें. कृ. वाधा. गल्याहि अ. उष्ण
२ नेत्रोदक. अ. पु. न. आ. स्त्री

बाधिका बाधीका बाध
मिव प्रतिकृति बाधिका, बाधा
कारिणी जी प्रदिमा ती. त. हिं
गुहस्ताची पत्री. आ. स्त्री.

बाहुः बाधते इति बाहुः, लोडन
करणारा जी तो. कृ. बाध्या. वि
लोडन अ. भुज. उ. पुं.

बाहुजः बाहुभ्यां जातो बाहुजः,

बाहुं पासून जो झाला तो. कृ. ज
नीधा. प्रादुर्भाष अ. स्त्री. अ. पु.

बाहुदा बाहुजलं ददातीति बा
हुदा, उदकातें देणारी जी तो.
कृ. दुदात्रधा. दान अ. नदीवि
शेष. अ. पु.

बाहुमूलं बाह्योर्मूलं बाहुमूलं,
बाहूचें जें मूल तें. स. कारव. अ.
नपुं.

बाहुयुद्धं बाहुभ्यां युद्धं बाहुयुद्धं,
बाहु करून जें युद्ध तें. स. बाहुंनीं
लढणें. अ. क.

बाहुलः बहुलाः कृत्तिका अभि
रस बहुलः बहुल एव बाहुलः,
बहुत कृत्तिका आहेत जाचे ठायीं
तो बहुल तोच बाहुल. त. कार्त्तिक
कस्वामी. अ. पु.

बाहुलेयः बहुलानामपत्यं बाहु
लेयः, बहुला स्त्राजे कृत्तिकासां
चें जें अपत्य तो. त. कार्त्तिक स्वा
मी. अ. पु.

बाल्हिकः बाल्हीकं बाल्हिके म
व. बाल्हिकः, बाल्हिक देशाचे ठायीं जो उ
त्पन्न तो. स. कुंकुम. २ अश्वतिशेष. ३ हिंग.
अ. पुं. न.

बिडं बिडतीतिबिडं, जाड्यना
श करणारं जें तें. कृ. बिडधा.

भेदनअ. बिडलोण. अ. न.

बिडालः बिटतीतिबिडालः,

आक्रोश करितो जो तो. कृ. बि

टधा. आक्रोश अ. माजर. अ. पु.

बिडौजाः बिडमोजोयस्यबि

डौजाः, बिड ह्य. शत्रु भेदक -

आहे ओज जाचें तो. स. इंद्र.

स. पु.

बिंदुः बिंदतीतिबिंदुः, अवय

वना प्राप्त जो तो. कृ. बिदिधा.

अवयवअ. थेंब. उ. पु.

बिंबिका बिंबिकायतीतिबिंबि

का, बोषडें बोल विणारीजीती.

कृ. कैधा. शब्द अ. तोंडलीची

वेल. आ. स्त्री.

बिलं बिल्यतेइतिबिलं, भेदन

करिजेले जें तें. कृ. बिलधा. भे

दनअ. छिद्र. अ. न.

बिलेशयः बिलेशतेसौ बिलेश

यः, बिलाचें राशी शयनकर्वी

जो तो. कृ. शीड्. धा. स्वप्नअ. स

पं. अ. पु.

बिल्वः बिलतीतिबिल्वः, नाश

करितो जो तो. कृ. बिलधा. भे

दनअ. बिल्ववृक्ष. अ. पु.

बिसं बिसतीतिबिसं, कमला

तें प्रेरण करितें जें तें. कृ. बिस

धा. प्रेरणअ. भिसें. अ. पु. न.

बिसकंटिका बिसवत्कंबोय

स्याः साबिसकंटिका, बिसा सा

रिखा आहे लांब कंठ जीचा तो.

स. बगळा. ह्य. बाळे टोक. आ. स्त्री.

बिसप्रसूनं बिसस्यप्रसूनंपुषं

बिसप्रसूनं, बिस ह्य. कमलना

ल तत्संबंधी जें प्रसून ह्य. पुषं -

तें. स. कमळ. अ. न.

बिसिनी बिसंअस्तिअस्याः सा

बिसिनी, नाल आहे जीस ती. त.

कमलिनी. इ. स्त्री.

बिस्तः बिस्यतेइतिबिस्तः, तुल

नार्यंदाकिजेतो जो तो. कृ. बिसधा. ह्य

पणअ. सोन्याचा आठ गुंजाचा तो

का. अ. पु.

बीजं बीज्यतेनेनेतिबीजं, उस

निहोइजेत्ये जेणें करूदतें. कृ. बी

जधा. प्रादुर्भावादिअ. रेत. २

बीं. ३ कारणा. अ. न.

बीजकोशः बीजस्यकोशोबी

जकोशः, बीजाच्चा जो कोश
 स्य. संग्रह तो. स. बियांचा कां
 दा. अ. पु.

बीजपूरः बीजंपूरयतीति बीज
 पूरः, बीजाते पूरण करितो -
 जो तो. ह. पूरीधा. आप्यापन
 अ. माहकुंग. अ. पु.

बीजाकृत बीजेन सहकृतं ह
 ष्टं बीजाकृतं, बीजासहवर्त
 मान जें कृष्ट ह्य. नागरलेते. तप्रथ
 म बीं पेरून नंतर नागरलेलें
 शेते. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बीज्यः बीजेभवो बीज्यः, बी
 जाचेवायीं झाला जो तो. त.
 कुलीन. वि. अ. पुं. न. आ. स्त्री.

बीभत्सः बीभत्स्यतेनेन बी
 भत्सः, अतिशयें करून भये
 च्छा पाविजेतात जेणें तो. ह.
 त्रिभीसन्नंतथा. भवअ. आठर
 सांतील एकरस. अ. पुं.

बुकः वातीति बुकः, ऊर्ध्वगम
 न करितो जो तो. ह. वाधा. ग
 तिअ. रुई मंदार. अ. पुं.

बुक्का बुभ्यते इति बुक्का, कम
 काकार असें बोलिजेले जो तो

ह. बुकधा. भषणअ. तृदयां
 तील मांसभाग. ह्य. काळिज.
 आ. स्त्री.

बुद्धः प्रशस्ता बुद्धिरस्य बुद्धः,
 चांगली आहे बुद्धि जाची तो.
 त. अवगत ह्य. जाणलेला. वि.
 अ. पुं. न. आ. स्त्री.

बुधः बुध्यते इति बुधः, बांधि
 जेतो जो तो. ह. बंधधा. बंधन
 अ.

बुद्धिः बुध्यतेनया बुद्धिः, जा
 णिजेतें जीणें करून तो. ह. बु
 धिरधा. बोधनअ. सर्वव्यवहा
 रांस कारण जें ज्ञान तो. इ. स्त्री.

बुद्बुदः बुदं बुदतीति बुद्बुदः, बु
 द ह्य. अव्यक्त धनीतें करितो
 जो तो. ह. उबुदिर्धा. निशाम
 नअ. पाण्याचा बुडबुडा. अ. पु.

बुधः बुध्यते इति बुधः, जाणणा
 रा जो तो. ह. बुधधा. अवगमन
 अ. पंडित. २ नवग्रहांतील बु
 धतो. अ. पुं.

बुधितं विग्रहादिसर्वबुद्धश. प्र.
बुभुक्षा भोजुमिच्छा बुभुक्षा,
 भोजन करावया कारणें जीउच्छा

ती. क. भुजधा. अम्यवहारअ.
स्रधा. आ. स्त्री.

बुभुक्षितः बुभुक्षासंजातास्य
बुभुक्षितः, भोजनेच्छा झाली
आहे जास तो. त. मुकलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बुधः विग्रहादिबुसशब्दाप्रमाणे
भूस. अ. न.

बुसं बुस्यतेइतिबुसं, राकिजैते
जें तें. क. बुसधा. उत्सर्ग अ. भू.
स. अ. न.

बृहतिका बृहत्येवबृहतिका, बृ
हती स्र. वसनांतर जें तीचबृहति
का, त. आंगवस्त्र. आ. स्त्री.

बृहती बर्हतीतिबृहती, वृद्धी पा
वत्ये जी ती. क. बृहधा. वृद्धिअ.
पिंगणीचें झाड. २ लहान डोरली
वांगी. ३ छंदोविशेष. ई. स्त्री.

बृहत् बर्हतीतिबृहत्, वृद्धी पा
वते जें तें. क. बृहधा. वृद्धिअ. मो.
ग. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

बृहत्कुक्षिः बृहतीकुक्षिर्यस्य
हत्कुक्षिः, मोठें आह पोद जाचें तो.
स. दोदिल. इ. पु.

बृहद्भानुः बृहंतःभानवोयस्य

सः बृहद्भानुः, वृद्धि गामी आहंत
भानु स्र. किरण जाचे ती. स. अभि.
उ. पु.

बृहस्पतिः बृहतांपतिर्बृहस्पतिः,
देवांचा जो पती स्र. गुरु तो. स. दे
वांचा गुरु. इ. पु.

बृंहितं बृंहणंबृंहितं, हत्तीचा
जो शब्द तें. क. बृंहिधा. शब्दअ.
हत्तीचा शब्द. अ. न.

बोधकरः बोधं करोतीति बोधक
रः, जागृती करणारा जो तो. क.
डुकुञ्धा. करणअ. राजाचास्तु
तिपाठक. अ. पु.

बोधिद्रुमः बुध्यतइतिबोधिः स
चासौद्रुमश्चबोधिद्रुमः, जाणजे
तो जो तो बोधि बोधि असा जो द्रु
म स्र. वृक्ष तो. स. पिंपळाचें झाड.
अ. पु.

बोलः बोलयतीतिबोलः, मज्ज
न स्र. अंतः प्रविष्ट स्र. शरीरासंदुः
स्वनिघर्तक जो तो. क. बुलधा. मज्ज
नअ. रक्त्याबोक. अ. पु.

ब्रध्नः तिमिरंब्रध्नातीतिब्रध्नः, अं
धकारातें नाश करितो जो तो. क.
बधधा. बंधनअ. सूर्य. अ. पु.

ब्रह्मचारी ब्रह्मवेदाध्ययनव्रतं
चरतीति ब्रह्मचारी, वेदाध्ययना
र्थं ब्रह्मचर्यं ब्रह्मचरण करितो
जो तो. कृ. चरथा. गतिअ. ब्रह्मच
र्यं व्रत धारण केलेला. उच्. पु.

ब्रह्मण्यः ब्रह्मणमर्हतीति ब्रह्म
ण्यः, ब्रह्मदेवाला जो पूज्य तो.
त. पारसापिंपळ. अ. पु.

ब्रह्मत्वं ब्रह्मणोभावो ब्रह्मत्वं, ब्र
ह्माची जी सत्ता तें त. ब्रह्मभाव.
अ. न.

ब्रह्मदर्शी ब्रह्मणा दृश्यते इति
ब्रह्मदर्शी, ब्रह्मदेवानें रोगनिवृ
त्यर्थं आज्ञापिजेला जो तो. कृ.
दृग्धा. आज्ञापन अ. ओंवा. आ.
रुही.

ब्रह्मदारु ब्रह्मणिदारु ब्रह्मदा
रु, ब्रह्मा विषयीं जें दारुरूध
तें. स. पारसापिंपळ. उ. न.

ब्रह्मा बृंहयति वर्धयति प्रजा इति
ब्रह्मा, प्रजा वृद्धि करितो जो तो.
कृ. वृहिधा. वृद्धिअ. ब्रह्मदेव. २
ब्राह्मण. नू. पु. ३ वेद. ४ चैतन्य.
५ तप्र. नू. न.

ब्रह्मपुत्रः ब्रह्मणः पुत्रः ब्रह्मपु

त्रः, ब्रह्मदेवान्चा जो पुत्र तो.
स. विष विशेष. अ. न.

ब्रह्मबंधुः ब्रह्मब्राह्मणजातिर्ब
धुरस्य ब्रह्मबंधुः, ब्राह्मणजाती
आहे बंधू जाचा तो. स. ब्राह्मण
निंदेचा प्रयोग. २ ब्राह्मणाची निं
दा. उ. पु.

ब्रह्मभूयं ब्रह्मणोभावो ब्रह्मभू
यं, ब्रह्माचा जो भाव तें. कृ. भूधा.
सत्ताअ. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मयज्ञः ब्रह्मणो यज्ञः ब्रह्मय
ज्ञः, वेदांचें जें पूजन तो. स. पं
चयज्ञांतिल एक भेद. अ. पु.

ब्रह्मवर्चसं ब्रह्मणो वेदस्य तप
सोत्पत्तौ ब्रह्मवर्चसं, वेदांचें किंवा
तपाचें जें तेज तें. त. सदाचारया
कून वेदभ्यास करणें. २ तपसा
ध्यायाचें तेज. अ. न.

ब्रह्मबिंदवः ब्रह्मणः बिंदवो ब्र
ह्मबिंदवः, वेदपाठ कालीं सुरवा
पासून निघतात जेते. स. वेदप
ठत असतां तोंडांतून जलकण
निघतात ते प्रत्येक. उ. पु.

ब्रह्मसायुज्यं योजनं युक्त्युजा
सहस्रदुक्तं सायुजो भावः सायुज्यं,

ब्रह्मणः सायुज्यं ब्रह्मसायुज्यं,
ब्रह्मार्चं जें सायुज्यं ह्य. तत्सूक्त
पता तें स. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मसूः ब्रह्मतपः ब्रह्माणंवासु
वतिचालयतीति ब्रह्मसूः, तपतें
अथवा ब्रह्मदेवातें ही चालन क
रितो जो तो. कृ. पूधा. प्रेरणअ.
अनिरुद्ध ह्य. मदनाचापुत्र. ऊ. पु.

ब्रह्मांजलिः ब्रह्मणोंजलिः ब्र
ह्मांजलिः, वेद पठण कालींचा
जो अंजली तो. स. वेदाभ्यास
करते वेळीं आरंभीं वशोवरीं प्र
णवोच्चार करून जो नमस्कारतो
इ. पु.

ब्रह्मासनं ब्रह्मणः आसनं ब्रह्म
सनं, ब्रह्म ह्य. अध्ययना
चा उपाय तत्संबंधीं स्वस्तिकादि
जें आसन तें. स. ध्यान व योग
यां विषयीं जें आसन तें. अ. न.

ब्राह्मः ब्रह्मणः इदं ब्राह्मं, ब्रह्म
देवाचें जें हें तें. न. आंगव्याचें
सूक्त, ब्रह्मतीर्थ. अ. न.

ब्राह्मणः ब्रह्मवेद मधीते ब्राह्म
णः, वेदाध्ययन करितो जो तो.
कृ. इड्धा. अध्ययनअ. चारव
णां तील पहिला वर्ण. अ. पु.

ब्राह्मण्यं ब्राह्मणांनां समूहो ब्रा
ह्मण्यं, ब्राह्मणांचा जो समुदाय
तें. त. ब्राह्मणांचा समुदाय. अ.
न. पुं.

ब्राह्मणयष्टिका ब्राह्मणस्य य
ष्टिरिव ता दृशप्रकांडत्वात् ब्राह्मण
यष्टिका, ब्राह्मणांच्या यष्टि सह
शा आहे प्रकांड जीचें ती. त. भा
रंग. आ. स्त्री.

ब्राह्मणी ब्रह्मणः इयं ब्राह्मणी,
अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.
भारंग. ई. स्त्री.

ब्राह्मी ब्रह्मण इयं ब्राह्मी, ब्रह्मदे
वासंबंधीं जी ती. त. सरस्वती. २
स्नात मातृदेवतें तील पहिली देव
ता. ३ सोमलता. ई. स्त्री.

भं भातीतिभं दीप्ति करिते जे ते

विशेष अ. पु.

कृ. प्राधा. दीप्तिअ. नक्षत्र. अ. न
भक्तं भज्यतेस्यभक्तं, सेवन करि
जेते जे ते. कृ. भजधा. सेवाअ.
अन्न. अ. न.

भगवान् भगभाग्यमस्तिय
स्यभगवान्, भाग्यआहे जास
तो. त. ईश्वर. २ नास्तिक. त.
पुलिं.

भक्षकः भक्षयतीतिभक्षकः,
अन्नादि भक्षण करितो जो तो.
कृ. भक्षधा. अदनअ. भक्षणक
रणारा. २ खादाड. अ. पु.

भगिनी भगमिच्छास्यस्याःभ
गिनी, इच्छा आहे जीस ती. त.
बहीण. ई. स्त्री.

भक्षकारः भक्ष्यकारः भ
क्षं करोतीतिभक्षकारः, भक्षाते
करणारा जो तो. कृ. भक्ष्य प
दार्थं करणारा जो तो वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

भंगः भंजनंभंगः, आमर्दन जे
तो. कृ. भंजधा. आमर्दनअ. ना
श. २ पाण्याची लार. अ. पु.

भक्ष्यकारः विग्रहादिसर्वपू
र्वीच्या शब्दा प्रमाणे.

भंगा भज्यतेअनयाभंगा, पी
डा करिजेत्ये जीणेकरून ती. कृ.
भंजधाआमर्दनअ. भांग. २ ता
गाचें बीं. आ. स्त्री.

भगः भज्यतेइतिभगः, सेवा क
रिजेतो जो तो. कृ. भजधा. से
वनअ. सूर्य. अ. पु. २ योनि.
३ संपत्तीची शोभा. ४ इच्छा. ५
माहात्म्य. ६ प्रयत्न. ७ पराक्रम.
८ कीर्ति. अ. न.

भंगिः भगस्यकरणंभंगिः, भंगा
चें जें करण ती. कृ. भगप्रहति
कधा. करणअ. कौरिल्यभेद. २
विच्छित्तिरूपहाव. इ. स्त्री.

भगंदरः भगंदारयतीतिभग
दरः, भगाते विदारण करितो जो
तो. कृ. हृधा. विदारणअ. रोग

भंग्यं भंग्या भवनंक्षेत्रंभंग्यं,
मालुलानीं होण्याचें जें क्षेत्रें. त.
भागउसन्न होण्याचें शेत. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

भजमानः भजतेफलमनुबभा
तिभजमानः, फलानुबंध करणा

रो जो तो. क. मजधा. सेवा अ.
नीतीनें मिळावयाचा विभागादि.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भटः भटतीतिभटः, सैन्यातें र
क्षण करणारा जो तो. क. भटधा.
भृतिअ. योद्धा. अ. पु.

भटिञ्चं भटतीतिभटिञ्चं, स्वभ
क्षणानें पोषण करतें जें मांस तें. क.
भटधा. भृतिअ. लोह शलाके
नें संस्कृत जें मांसादिनें. अ. न.

भट्टारकः भटार शत्रून् अमती
तिभट्टारकः, शत्रुनाशनार्थजातो
जो तो. क. क्रधा. गतिअ. राजा
अ. पु.

भट्टिनी भटतिउद्धतभाषतेइति
भट्टिनी, उद्धर भाषण करणारी
जो ती. क. भटधा. परिभाषणअ.
पट्टाभिषिक्त स्त्रियां स्वरीज ज्या
अन्यराज स्त्रिया त्या प्रत्येक. ई. स्त्री.

भंटाकी भव्यते भण्यतेवा भंटा
की, औषधार्थ बोलिजेली जोती
क. भटधा. परिभाषणअ. डोर
ली वांगी. ई. स्त्री.

भंडिलः भंडिरः भंड्यतेइ
तिभंडिलः, कल्याण करितो जो

तो. क. भडिधा. कल्याण अ. शि
रस वृक्ष. अ. पु.

भंडिरी विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश
ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

भंडी विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमा
णें. शिरसवृक्ष. ई. स्त्री.

भंडारी विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश
ब्दाप्रमाणें.

भंडीलः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दा
प्रमाणें. शिरसवृक्ष. अ. पु.

भट्टं भटतइतिभट्टं, कल्याण किं
वा सरस पावतो जो तो. क. भटि
धा. कल्याण ह्य. सरसअ. कल्या
ण. अ. न. २ नागर मोथा. ३ बैल.
अ. पु.

भट्टकुंभः भट्टासोडुंभश्च भ
ट्टकुंभः, जलपूर्णत्वात् कल्याण
कारक जो घट तो. भरलेली घाग
र तांब्याइत्यादि. अ. पु.

भट्टदारु भट्टदारुयस्य भट्ट
दारुः, कल्याण कारक आहे का
ष्ठ जाचें तो. स. देवदारुचें झाड.
उ. पु. न.

भट्टपर्णी भट्टाणिपर्णान्यस्य भ
ट्टपर्णी, कल्याण कारक आहेत

पणो जीर्वांती. स. शिबणीचें झा
ड. ई. स्त्री.

भद्रमुस्तकः भद्रं ते इति भद्रं
भद्रं करोतीति भद्रः स चासौ मुस्तक
कश्च भद्रमुस्तकः, कल्याण कार
क असा जो मुस्तक तो. स. नाग
रमोथा. अ. पु. न.

भद्रयवं भद्रं च तत्पवं च भद्रय
वं, कल्याण कारक असें जें यव
तें. स. कुड्याची शेंग. अ. पु. न.

भद्रबला भद्रं बलमस्याः भद्र
बला, कल्याण कारक आहे ब
ल जीर्वांती. स. चांदवेल. आ.
स्त्री.

भद्रश्रीः भद्राश्रीर्यस्य भद्रश्रीः,
कल्याण कारक आहे शोभा जानी
तो. स. मैला गिरिचंदनईकापु.

भद्रासनं भद्रं च तदासनं च भ
द्रासनं, कल्याण कारक असें जें
आसन तें. स. रत्नजडित जें
राजादिकाचें आसन तें. अ. न.

भयं विग्रहादिभीतिशब्दाप्रमा
णं. अ. न.

भयंकरं भयं करोतीति भयंकरं
वं, भयानें करणार जें तें. क.

दुःखार्था. करणअ. भीतिकार
रक. २ भयानकना मारसा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

भयद्रुतः भयाद्द्रुतो भयद्रुतः,
भयें करून पलायित जो तो. स.
भयानें पळणारा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

भयानकः भयं प्रति भया
नः भयान एव भयानकः, भया
तें उत्पन्न करितो जो तो भयान
तोच भयानक. त. रसविशेष.
अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

भ्ररः भ्ररणं भ्ररः, भ्ररण ह्यधा
रण जें तो. क. दुःखार्था. धार
णअ. अतिशय. २ भ्रार. अ. पु.

भ्ररणं विग्रहादिभृत्याशब्दाप्र
माणं. वेतन. २ पोषण. अ. न.

भ्ररण्यं भ्रण्या भ्ररणेसा
धुभ्ररण्यं, पोषणाविषयीं जें दक्ष
तें. त. वेतन. अ. न. २ आ. स्त्रीं.

भ्ररण्यशुक्रं भ्ररण्यं वेतनं शुं
क्रेभ्ररण्यशुक्रं, वेतन घेऊन क
र्म करितो जो तो. क. शुजधा. पा
लनादिअ. वेतन घेऊन चाकर

करणारा. ज. पु. स्त्री. न.

भरतः भरतस्यमुनेः शिष्योभरतः, भरत ऋषीणां जो शिष्यतो. भरत ऋषीणां शिष्यः अ. पु.

भरद्वाजः भरतः राजाः पक्षाद्यस्यसभरद्वाजः, धारण करणारे आहेत पक्षजाचे तो. स. कुङ्कुड कौबडा. अ. पु.

भर्गः भर्ज्यते कामादयोनेनेति भर्गः, भाजले आहेत कामादिक वेंरी जानें तो. कृ. षूजीधा. भर्जनअ. महादेव. अ. पु.

भर्ता विभर्तीतिभर्ता, पोषण करणारा जो तो. कृ. दुभृञ्धा. पोषणअ. नवरा. ऋ. पु. धारण करणारा. ३ पोषण करणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

भर्तृदारकः द्वियतेइतिदारकः, भर्तुः दारकः भर्तृदारकः, राजाचा आदर करितो जो तो. स. युवराजा. अ. पु.

भर्तृदारिका विग्रहादिपूर्वाच्चाशब्दाप्रमाणे. राजाची कन्या नावकांतील. आ. स्त्री.

भर्त्सनं भर्त्स्यतेइतिभर्त्सनं, त

र्जनजें तें कृ. भर्त्साधा. तर्जनअ. अपकारार्थक भाषण. अ. न.

भर्म विभर्तीतिभर्म, पोषण करिते जें तें. कृ. दुभृञ्धा. पोषणादिअ. सोनें. २ वेंतन. न. न.

भल्लः भल्लतेइतिभल्लः, हिंसा करितो जो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु. २ कल्याण. अ. न.

भल्लातकी भल्लइवअततीतिभल्लातकी, कल्याणातें निरंतर प्राप्त करित्ये जीती. कृ. अतथा. सातत्य गमनअ. भिलावा. अ. पु. ई. स्त्री.

भल्लुकः भल्लतेइतिभल्लुकः, हिंसा करितो जो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु.

भल्लुकः विग्रहादिसर्वपूर्वाच्चाशब्दाप्रमाणे.

भवः भवतेइतिभवः, सत्त्वप्राप्ति करितो जो तो. कृ. षूधा. प्राप्तिअ. महादेव. २ उत्पत्ति. अ. पु.

भवन् भवन्तिअथेतिभवन्, उत्पन्न होतात ज्याचेवर्षां तें. कृ. षूधा. सत्ताअ. घर. अ. नं.

भवानी भवस्यस्त्रीभवानी, भवस्य शंकर त्याची जी पत्नी ती.

स्त्रीप्र. पार्वती. ई. स्त्री.

भाविकं प्रशस्तो भवो भद्रमत्रा -

स्तीति भाविकं, उत्कृष्ट आहं क
ल्याण प्राप्ति जाचेवार्थी तें. त. क.

ल्याण. अ. न.

भाविता विग्रहादिषूष्णशब्दाप्र

माणें. होणारा. वि. क. पु. न. ई.

स्त्रीलिं.

भाविष्णुः विग्रहादिभाविताशब्दा

प्रमाणें. उत्पन्न होणारा. वि. उ. पु.

स्त्री. न.

भव्यं भवनाहं भव्यं. भवना विष

यीं जें योग्य तें. त. कल्याण. २ फ.

लकार्य. अ. न.

भषकः भ्रूतीति भषकः, औ

कृतो जो तो. कृ. भषधा. हिंसा

अ. कुत्रा. अ. पु.

भस्वा भस्यते अनया भस्वा, अ

ग्न्युद्दीपन करिजेनें जीणें करून

ती. कृ. भसधा. दीप्तिअ. विस्त

व पेट विण्याचा चामड्याचा भाता

आ. स्त्री.

भस्मगंधिनी भस्मनीगंधः सो

स्यास्तीति भस्मगंधिनी. भस्माचा

जो गंध स. सवास तो आहे जी

स ती. त. सवासिक द्रव्य विशी

ष. ई. स्त्री.

भस्मगर्भा भस्मगर्भेयस्याः सा

भस्मगर्भा, भस्मआहे गर्भाचे रायीं

जीच्या ती. स. शिसव्याचें माउ. आ.

स्त्रीलिं.

भा भानंभा, दीप्तिजी ती. कृ. भा.

धा. दीप्तिअ. क्रांति. आ. स्त्री.

भागः भज्यते इति भागः, सेवनक

रिजेतो जो तो. कृ. भजधा. सेवाअ.

अंश. अ. पु.

भागधेयं भागएव भागधेयं, भा

गजो तेंच त. दैव. अ. न. २ सरका

रसारा. अ. पु.

भागिनेयः भागिनेयी भभि

न्याः अपत्यं भागिनेयः, भागिनीचा

जो पुत्र तो. त. बहिणीचा पुत्र व

कन्या. अ. पु. २ ई. स्त्री.

भागीरथी भगीरथस्यापत्यं स्त्री

भागीरथी, भगीरथाची जी कन्या

ती. त. गंगानदी. ई. स्त्री.

भाग्यं भज्यते इति भाग्यं, सेवि

जेतें जें तें. कृ. भजधा. सेवाअ.

दैव. २ जन्मांतरीयशुभाशुभकर्ष.

३ ऐश्वर्य. अ. न.

भारगो विग्रहादिभंग्यशब्दाप्रमाणं. भांग उखन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाजनं भाजयतीतिभाजनं, विभाग करणार्थं जें तें. क. भाजधा. पु. यकर्मअ. भांडें. अ. न.

भांडुं भंडतीतिभांडुं, कल्याण किंवा स्वरव देतें जें तें. क. भाडिधा. कल्याणस्वरवअ. भांडें. २ भूषण. ३ घोड्याचा अलंकार. ४ वाण्याचें मूळ भांडवळ. अ. न.

भाद्रः भद्राभ्यांयुक्ताभाद्रीसाअत्रास्ति सभाद्रः, भद्रायुक्त जी पीठिमा ती आहे ज्याचे बायीं तो. त. भाद्रपदमास. अ. पु.

भानुः भानीतिभानुः, प्रकाश मान जो तो. क. भाधा. हीमिअ. सूर्य. २ किरण. उ. पु.

भामिनी अवश्यंभामतेइति भामिनी, अवश्य क्रोध करणारी जी ती. क. भामधा. क्रोधअ. रागीट शयको. इ. स्त्री.

भारः विग्रहादिभंग्यशब्दाप्रमाणे सोन्याच्या वीस तुला. २ बत्तीस पायल्ल्या. अ. पु.

भारतं विग्रहादि भरतशब्दाप्रमाणे. भारतखंड. २ नदवा. अ. पु.

भारती विश्वानिभूतानिभिर्यंतेन याभारती, विश्वे जीं तीं पालन करिताहेत जीणें ती. क. भूत्रधा. भरणअ. सरस्वती. इ. स्त्री.

भारद्वाजी भरद्वाजमुनेरियंकारद्वाजी, भरद्वाज मुनेची जी ही ती. त. शन कापशीण. इ. स्त्री.

भारयष्टिः भारस्ययष्टिः भारयष्टिः, भारधरण्याची जी यष्टि ती. स. खुंदी. इ. स्त्री.

भारवाहः भारं वहतीति भारवाहः, भारातें वाहणारा जो तो. क. वहधा. प्रापणअ. होलकरी स. ह. माल. अ. पु.

भारिकः भारोवात्यत्वेनास्तीति भारिकः, भारवात्य आहे जास तो. ह. माल. अ. पु.

भार्गवः ऋगोरपत्यंभार्गवं, ऋगूचें जें अपत्य तो. त. मुक्तानीय. अ. पु.

भार्गवी ऋगोरियंभार्गवी, ऋगूची जी ही ती. त. दूर्वा. इ. स्त्री.

भार्गी भार्गस्यइयंभार्गी, भार्गस्य.

शर्व्वत्यान्ती जी प्रिय ती. त. भा
रंगीचें झाड. ई. स्त्री.

भार्या भ्रियनेसाभार्या, पोष
ण करिजेत्यं जी ती. क. डुमृत्र
धा. धारणादिअ. विवाहितबा
यको. आ. स्त्री.

भार्यापती भार्याचपतिश्च
भार्यापती. अर्थदंपतीशब्दाप्र
माणें. शयको आणिनचरा.
इ. पु.

भालुकः भालूकः मल
तेइ तिभलुकः स एवभालुकः
हिंसा करितो जो तो. भालुकतो
च भालुक. क. मलधा. हिंसा
अ. आस्वल. अ. पु.

भावः भावयतीतिभावः, स
ता करितो जो तो. क. मूधा. स
त्ताअ. सत्ता. २ स्वभाव. ३ अक्षि
प्राय. ४ चंष्टा. ५ आत्मा. ६ ज
न्म. ७ मनोधिकार. ८ विहा
न. अ. पु.

भाषितं भाष्यतेस्मभाषि
तं. प्राप्त झालें जें तें. क. मू
धा. प्राप्तिअ. स्रगंधि. २ मिळा
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भावुकं भावतीतिभावुकं, हो
तें जें तें. क. मूधा. सत्ताअ. क
ल्याण. अ. न.

भाषा भाष्यतेस्तूयत इति भा
षा. स्तवन करि जेत्ये जी ती. क.
भाषधा. व्यक्तवाणि अ. सरस
ती. आ. स्त्री.

भाषित भाष्यतेस्मभाषितं, भा
षण करिजेलें जें तें. क. भाषधा.
व्यक्तवाक अ. भाषण. अ. न. २
बोललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाष्यं भाष्यतेस्तूत्रार्थयंन इति
भाष्यं. सूत्रार्थ बोदिजेतो जेणें
करून तें. क. भाषधा. व्यक्तवा
णिअ. पदांच्या अर्थाचें विवरण
ह्यामूळसूत्राचा अर्थ ज्या ग्रंथां
त वर्णन केला तो ग्रंथ. अ. न.

भाः भासनमितिभाः, दीप्तिजी
ती. क. भाधा. दीप्तिअ. कांत.
स्. स्त्री.

भास्करः भाः करोतीतिभास्क
रः, प्रभेतें करितो जो तो. क.
डुकुत्रधा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

भास्वान् भाः अस्तिवस्यसः
भास्वान्, प्रभा आहे ज्यास तो.

न. सूर्य. त. पु.

भिक्षा भिक्षणंभिक्षा, धानचना
जीती. कृ. भिक्षुधा. भिक्षा
अ. धानचना. २. चाकरी. ३. बेत
न. ४. भिक्षुनें मिळालेलें वस्तु.
आ. स्त्री.

भिक्षुः भिक्षणशीलोभिक्षुः,
भिक्षास्वभाव जोतो. कृ. भि
क्षुधा. भिक्षाअ. संन्यासी. उ. पु.

भित्तं भिद्यतेस्मइतिभित्तं, भे
दन करिजेले जें तें. कृ. भिदि
र्धा. विदारणअ. शकल, खंड.
अ. न.

भित्तिः भिद्यतेइतिभित्तिः, वि
दीर्णहोइजेत्ये जीती. कृ. भिदि
र्धा. विदारणअ. भित्त. इ. स्त्री.

भिदा भेदनंभिदा, भेदनजेंती.
कृ. भिदिर्धा. विदारणअ. द्वि
धाभवन. आ. स्त्री.

भिदिरं भिनत्तीतिभिदिरं, श
त्रूंवां भेद करितें जें तें. कृ. भि
दिर्धा. विदारणअ. वज्र. अ. न.

भिदुरं भिनत्तितत्भिदुरं, अ
थी दिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. व
ज्र. अ. न.

भिदिपालः भिंदतीतिभिदिः,
तांपालयतीतिभिदिपालः, स्वा
वयव करणाच्याधान्यातें पालण
करणारा जोतो. कृ. पालधा. र
क्षणअ. दगड मारण्याचें ए
कयंत्र, गोफीण. अ. पु.

भिन्नः भिद्यतेइतिभिन्नः,
भेद करिजेतो जोतो. कृ. भिदि
र्धा. विदारणअ. विदारणक
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भिषकू भिषज्यतीतिभिषकू,
चिकित्सा करितो जोतो. कृ. भि
षजूधा. चिकित्साअ. वैद्य. त. पु.

भिस्सटा भिः सांटीकतेभिस्स
टा, निंदान्नाप्रत गमन करित्ये -
जीती. कृ. टीकूधा. गतिअ. ज
ळालेलें अन्न, करप. आ. स्त्री.

भिस्सा बभस्तीतिभिस्सा,
दीप्ति करित्ये जीती. कृ. भस
धा. दीप्तिअ. अन्न. आ. स्त्री.

भ्रीः विग्रहादिभ्रीतिशब्दाप्रमाणें
भय. ईका. स्त्री.

भ्रीतः विग्रहादिभ्रीकृशब्दा
प्रमाणें. भिन्ना. २. भिद्यालेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

४७२ (म.) विग्रहकोश. (म.)

मीति: मीयतेइतिमीतिः,
मयजैती. कृ. त्रिमीधा. मयअ.
मय. इ. स्त्री.

मीम: विभेत्यस्मादितिमीमः,
मयपावते जा पासून तो. कृ. त्रि
मीधा. मयअ. महादेव. २ मया
नक नामारस. अ. पु. ३ मयंक
र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मीरु: मीरुकः मयशीलो
मीरुः, मयस्वभाव जो तो. कृ.
मीमीधा. मयअ. मित्रा. वि.
उ. पु. स्त्री. न. २ वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मीलुक: विग्रहादिपूर्वीच्चाश
द्वाप्रमाणं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

मीषणं मीषयतइतिमीषणं,
मयाने करणारे जै तें. कृ. मीमी
धा. मयअ. मयानक नामारस.
२ मयंकर. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

मीषं विभेत्यस्मादितिमीषं,
शत्रू भित्तो जा पासून तो. कृ.
त्रिमीधा. मयअ. शंतनूचापुं. अ.
अ. पु. २ मीषण. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मीष्यसू: मीष्यंसूतेसामी
ष्यसूः, मीष्याते प्रसवणारीजी
ती. कृ. षूड्धा. प्राणिगर्भविमो
चनअ. मागीरथी नदी. ऊ. स्त्री.

मुक्तं मुज्यतेस्ममुक्तं, मक्षण
करिजेलें जै तें. कृ. मुजधा. अम्य
वहारअ. मक्षित. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मुक्तसमुद्भितं पूर्वमुक्तंपश्चात्
मुद्भितंमुक्तसमुद्भितं, पूर्वी मुक्त
करून मग टांकिजेलें जै तें. स.
प्रथम सोगून नंतर टांकलाजो तो.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुग्गं मुनक्तिस्ममुग्गं, कौटिल्य
ग्रहण करितें झालें जै तें. कृ. मुजो
धा. कौटिल्यअ. बांकडा. २ अथि
त किंवा भग्ग झालेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मुजः मुज्यतेनेनमुजः, मक्षण
करितें जणेंकरून तो. कृ. मुज
धा. पालनादिअ. हात. अ. पु.

मुजगः मुजतीतिमुजः,
सर्पदेहसैनगच्छतीतिमुजगः,
कौटिल्यमुक्तदेहानें गमन करणा
रें जो तो. कृ. गम्युधा. गतिअ.

सर्प. अ. पु.

भुजंगः विग्रहादिसर्वपूर्वाच्चा
शब्दाप्रमाणं.

भुजंगभुक् भुजंगंभुंक्तेभुजंग
भुक्, सर्पं भक्षण करणाराजो
तो. कृ. भुजधा. भक्षणअ. मधू
र. ज. पु.

भुजंगमः विग्रहादिसर्वभुज
गशब्दाप्रमाणं.

भुजंगाक्षी भुजंगानक्षतीति
भुजंगाक्षी, भुजंगानें व्यासक
रित्ये जी ती. कृ. अक्षूधा. व्याप्ति
अ. भुंशुसवेल्. ई. स्त्री.

भुजशिरः भुजस्थशिरोभुज
शिरः. भुजांचें मस्तक जें तें. स.
खांद, खांदा. स. न.

भुजांतरं भुजयोऽंतरंभुजां
तरं, भुजांचें जें अंतर ह्य. म
ध्यतें. स. वक्षस्थळ. अ. न.

भुजिष्यः स्वाम्युच्छिष्टंभुंक्तेभु
जिष्यः. स्वामीचें उच्छिष्ट भोज
न करितो जो तो. कृ. भुजधा. अ
न्ववहारअ. नाकर. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

भुवनं भवंत्यस्मात्सर्वेषुवनं,

संपूर्णपत्यन्व होतें जापासून तें.
कृ. भूधा. सनाअ. भूतल. २ उ
दक. अ. न.

भूः भवतीतिभूः, उदकापासून
उत्पन्नहोत्ये जी ती. कृ. भूधा. स
नाअ. भूमि. ऊ. स्त्री.

भूतः भूतिरस्यास्तीतिभूतः, ऐ
श्वर्यं आहे जास तो. त. पिशा
च. अ. पु. २ सारखा. ३ लब्ध. ४
प्राणी. ५ अनीत आलेला. ६ सु
क्त. ७ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ७
पृथिव्यादि पंच महाभूतें पत्येक.
८ सत्य. अ. न.

भूतकेशः भूतानांकेशाइव
केशायस्य भूतकेशः, भूतानाके
शा सारिरवे आहेत केश आचे तो.
स. जलामांशी. अ. पु.

भूतावासः भूतानांआवासः
भूतावासः, पम्पादिकांचें जें स्था
न तो. त. वेहडेचें झाड. अ. पु.

भूतयज्ञः भूतानांपज्ञः भूत
यज्ञः, भूतादिकांचा जो यज्ञ ह्य.
पूजन तो. स. बलिहरणादि.
अ. पु.

भूतवेशी भूतानिग्रिहांतीतिभू

तवेशी, प्राणिमात्राप्रत भोगनाशार्थं प्र-
शक्तिस्त्रिंजीतो. क. विशधा. प्रवेशन
अ. कातरा निर्गुंडा. इ. स्त्री.

भूतात्मा भूतानामात्मा भूतात्मा
भूतोन्वा जो आत्मा तो. स. ब्रह्मदे
व. २ शरीर. न. पु.

भूतिः भवत्यनया भूतिः ऐश्वर्यं
युक्तहोतो जीणो ती. क. भूधा.
सत्ता अ. ऐश्वर्य. २ मस्म. ३ अणि
मादिक ज्या आद विभूतीत्या प्र
त्येक. इ. स्त्री.

भूतिकं भवतीति भूतिः सैव भू-
तिकं, भूती जी तैन्व. त. फि. राईत. २
स्रगंधितृण विशेष. अ. न.

भूतेशः भूतानामीशः भूतेशः.
भूतोन्वा जो स्वामी तो. स. महादे
व. अ. पु.

भूदारः भुवंदारयतीति भूदारः.
भूमीचे विदारण करितो जो तो.
क. हृधा. विदारण अ. डुकर. २ रा
जा. अ. पु.

भूदेवः भुविदेव इव भूदेवः, भू-
मीचे ठायीं देवा सारिखा जो तो.
स. ब्राह्मण. अ. पु.

भूनिंबः भुविनिंब इव भूनिंबः.

भूमीचे ठायीं जो निंबा सारिखा
तो. स. किराईत. अ. पु.

भूपः भुवंपातीति भूपः, भूमी
चे पालन करणारा जो तो. क. पा
धा. पालन अ. राजा. अ. पु.

भूपदी भुविपदमस्थाः सा भूप
दी. भूमीचे ठायीं आहे स्थान जी-
चे ती. स. मोगरी नामक एक फु
ल झाड. इ. स्त्री.

भूभूत भुवं भिभतीति भूभूत.
पृथ्वीतें धारण करितो

जो तो. क. दुधा अथा. धारण
पाषण अ. पर्वत. २ राजा. त. पु.

भूमिः विग्रहादिसर्वं भूशब्दाप्र
माणं. इ. स्त्री.

भूमिजंबुका भूमौ जंबुः भूमि
जंबुः सैव भूमिजंबुका, भूमीचे
ठायीं जो जंबु वृक्ष त्याचे फी जीती.
त. नारिंगीचे झाड. आ. स्त्री.

भूमिस्पृक भूमिस्पृशतीति भू-
मिस्पृक, भूमीतें स्पर्श करणा
रा जो तो. क. स्पृशधा. स्पर्शन अ.
वेश्य. श. पु.

भूयिष्ठं अतिशयेन बहु इति भू-
यिष्ठं, अतिशयें करून जें बहुत

तें. त. फार अधिक. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

भूरि भवतीतिभूरि, अधिक हो
तें जें तें. कृ. भूधा. सत्ता अ. पु. क.
क. वि. इ. पु. स्त्री. न. २ सौने. इ. न.

भूरिफेना भूरिफेनोयस्याः सा
भूरिफेना, बहुत आहे फेन जो
तो जीस. ती. स. शिके काई. आ.
स्त्रीलिंगीं.

भूरिमायः भूरिमायायस्यस
भूरिमायः, फार कपट आहे जा
स तो. स. कोल्हा. अ. पु.

भूरुंडी भुवंरुंदतीतिभूरुंडी,
ऊर्ध्व गमन करित्ये जी ती. कृ.
रुंधिधा. गति अ. थोर कुरडु. इ.
स्त्रीलिंगीं.

भूर्जः भूरुर्जोस्येतिभूर्जः, भू
मी आहे बल जाचें तो. स. भूर्ज
रुस. अ. पु.

भूषणं भूष्यतेइतिभूषणं, अ
लंकरण जें तें. कृ. भूषधा. अलं
करण अ. अलंकार. २ शोभवि
णें. अ. न.

भूषा भूष्यतेनवाभूषा, अलं
कृत हीतो जीणें ती. कृ. भूषधा.

अलंकार अ. भूषण. आ. स्त्री.

भूषितः भूष्यतेस्मइतिभूषितः,
अलंकार विशिष्ट जो तो. कृ. भूष
धा. अलंकार अ. अलं कृत. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

भूषणुः भवनशीलोभूषणुः, उत्सन्न
स्वभाव जो तो. कृ. भूधा. सत्ता अ. उ
त्पन्न होणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भूरुत्तुणं तुवः तृणंभूरुत्तुणं, भू
मी संबंधीं जें तृणस्य जलतृणविशे
षतें. स. वेरवंडा सारिरवा जल तृ
ण विशेष. अ. न.

भृंगः विभ्रतिंकुलमितिभृंगः, कु
लातें पोषण करितो जो तो. कृ. इ
भृजधा. धारणपोषण अ. भृंगा. २
मस्तकचूडापक्षि. अ. पु. ३ दालवि
नी. अ. न.

भृंगरजाः भृंगइवरजोस्यभृंग
रजाः, भृंगराजा साभिवें आहे
पुष्य रज जाचें तो. स. माका. स. पु.

भृंगराजः भृंगइवराजतेसोभृं
गराजः, भृंगराजा सारिरवा शोभ
तो जो तो. कृ. राजधा. दीप्ति अ.
माका. अ. पु.

भृंगारः विभ्रतिंजलमितिभृंगा

रः, जल धारण करणारा जो तो.
 कृ. दुभृत्रधा. धारणअ. सोच्या
 ची झारी. अ. पु.

भृंगारी विभतीतिभृंगारी. सूच्य
 य धारण करित्से जी तो. कृ. दुभृत्रधा.
 धारणअ. डास. ई. स्त्री.

भृगुः भृज्जते अत्रेतिभृगुः, पच
 न होइजेतो जाचेदार्थी तो. कृ. भ्र
 र्जधा. पाकअ. पर्वतान्चा तुरले
 ला कडा. उ. पु.

भृतकः भ्रियतेस्मभृतकः, वेतनें
 करून पोषण करिजेतो जो तो. कृ.
 भृत्रधा. भरणअ. चाकर. अ. पु.

भृतिः विग्रहादिभृत्याशब्दाप्रमा
 णे. वेतन. इ. स्त्री.

भृतिभुक् भृतिंभुंक्ते इतिभृति
 भुक्, वेतन सेवन करितो जो
 तो. कृ. भुजधा. पालनादिअ.
 मजूर. ज. पु.

भृत्यः भ्रियते इतिभृत्यः, पोष
 ण करिजेतो जो तो. कृ. भृत्रधा.
 भरणअ. चाकर. अ. पु.

भृत्या भ्रियतेनयाभृत्या, सेव
 क जीवाने संपुष्ट होतो ती. कृ.
 भृत्रधा. भरणअ. वेतन. आ. स्त्री

भृशं भृशतइतिभृशं, अतिश
 यार्थ बोधक जें तें. कृ. भृशधा.
 अधः पतनअ. अतिशयार्थीअ
 व्य. अ. न.

भ्रोकः सर्पात्बिभेतीतिभ्रोकः,
 सर्पापासून भय पावतो जो तो.
 कृ. जिभीधा. भयअ. बेडूक. अ.
 पुल्लिं.

भ्रोकी विग्रहादिभ्रोकशब्दाप्रमाणे.
 बेडकांतील लहान एक जाति.
 ई. स्त्री.

भ्रौदः भ्रियंतेनेनभ्रौदः, ज्याच्या
 योगानें शत्रूचे अमात्यादिक भ्रौ
 द पावतात तो. कृ. भ्रिदिर्धा. वि
 दारणअ. एके विक्राणीं भ्रिच्छा
 लेल्यांचें द्वैधीकरण. अ. पु.

भ्रौदितः विग्रहादिभिन्नशब्दाप्र
 माणे. भ्रौद केलेला. वि. अ. पु. न.
 आ. स्त्री.

भ्रौरी विभेतीत्यस्याः परसेनेतिभ्रौ
 री, जी पासून परसेना भय पा
 वत्ये ती. कृ. जिभीधा. भयअ.
 चर्मवाद्यविशेष. ई. स्त्री.

भ्रौषजं भ्रौषजप्रतीतिभ्रौषजं, शै
 ग भयप्रश करणार्थे जें तें. कृ.

जिधा. जयअ. औषध. अ. न.

भौक्षं भिक्षाणांसमूहोभौक्षं, भि
क्षोचा जो समूहते. त. भिक्षासमू
ह. अ. न.

भौरवः विभ्रसस्मादितिभौरवः, जन
भयपावतो ज्या पासून तो. कृ. जि
धीधा. भयअ. भयानक नामा
रस. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

भौषज्यं भेषजमेवभौषज्यं,
भेषज जें तेंच भौषज्य. न. औषध
अ. न.

भोगः भुज्यतेइतिभोगः, संरक्ष
ण करिजेतो जो तो. कृ. भुजधा.
पालनअ. सर्पाचें शरीर. सर्पा
ची कृणा. ३ सरव. ४ कलावं
ती हत्ती घोडे इत्यादिकांचें चा
लन. ५ सैन्याचा रचना विशेष.
अ. पु.

भोगावती भोगोऽस्यस्यांभोग
वती, सुरव आहे जीचा राचीं ती.
त. नगरी विशेष. २ नदीविशेष.
ई. स्त्री.

भोगी भोगोऽस्यांतीतिभोगी, स
रव आहे ज्यास तो. त. सर्प. इन्

पुल्लिंगीं.

भोगिनी भोगोऽस्यांतीतिभोगि
नी, अतिशयें करून आहे सरव
जीस ती. त. पद्मभिषिक्त स्त्री
खेरीज जी दुसरी राजाची उप
भोगार्थ स्त्री असत्ये ती. ई. स्त्री.

भोजनं भुक्तिर्भोजनं, भक्षण
जें तें. कृ. भुजधा. अभ्यवहार
अ. जैवण. अ. न.

भोः भातीतिभोः, संबोध्यार्थावि
षयीं प्रकाशित जो तो. कृ. भाधा.
दीप्तिअ. संबोधनार्थी अच्य.

भौमः भूमरेपत्यंभौमः, भूमी
चा जो पुत्र तो. त. मंगळ नामाग्र
ह. अ. पु.

भौरिकः भूरीणिनियुक्तोभौरि
कः, स्रवर्णाचेराचीं जो नियुक्त
तो. त. सोन्याचा कामाचा काम
गार. अ. पु.

भ्रुकुंसः भ्रूंभ्यांकुंसयतीतिभ्र
कुंसः, भ्रुकुटीकरून रौद्र रसा
तें दाखवितो जो तो. कृ. कुंभि
धा. क्रोधअ. स्त्रियांचा वेष धरू
न नाचणारा पुरुष. अ. पु.

भ्रुकुरिः भ्रुवोःकुरिःभ्रुकुरिः,

श्रीवयांवीजीवक्रताती. स. रा
गानें वक्र जी श्रीवई ती. इ. स्त्री.

श्रमः श्रमणंश्रमः, श्रान्ती जी
ती. क. श्रमुधा. अनवस्थानअ.
श्रान्ति. २ पाण्यान्वा श्रीवरा. अ. पु.

श्रमरः श्रमतीतिश्रमरः, श्र
मण पावतो जी तो. क. श्रमुधा
अनवस्थानअ. सुगा. अ. पु.

श्रमरकः श्रमरइवप्रतिहृतिश्र
मरकः, श्रमरासारस्वी प्रतिहृति
जी तो. त. कृपाबावर लोंबणारे
कुरकेश ते प्रत्येक. अ. पु.

श्रमिः विग्रहादिश्रमशब्दाप्र
माणं. श्रान्ति. इ. स्त्री.

श्रष्टं श्रस्यतेस्रश्रष्टं, गलितहो
इजैलें जें तें. क. श्रंसुधा. अवसं
सनअ. श्रुत ह. गळालेला. वि.
अ. पु. न. अ. स्त्री.

श्रजिष्णुः विग्रहादिविश्राइ
शब्दाप्रमाणं. अतिशय शोषणा
श. वि. उ. पु. स्त्री. न.

श्रान्तरी स्वसान् श्रान्तान् श्रान्त
री. श्रमिनी व भाऊ जें ते. स. भा
ऊ आणि बहीण. अ. पु. द्वि.

श्रान्तृजः श्रान्तृजानो श्रान्तृजः,

शावापासून झाला जो ती. क. अ
नीधा. प्रादुर्भावअ. पुतण्या. अ. पु.

श्रान्तृजाया श्रान्तृजायाश्रान्तृ
जाया, बंधूची जी स्त्री ती. स. भा
वजय. आ. स्त्री.

श्रान्तृव्यः श्रान्तृव्यंश्रान्तृव्यः,
बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या.
अ. पु.

श्रान्तृवीयः श्रान्तृवीयंश्रान्तृवीयः,
बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या.
अ. पु.

श्रान्तिः श्रमणंश्रान्तिः, श्रमण
जें ती. क. श्रमुधा. अनवस्थान
अ. श्रमण. इ. स्त्री.

श्रान्तृष्टः श्रान्तृष्टंश्रान्तृष्टः, धाना
भर्जन करिजेतात ज्याचेवारीं तो.
क. श्रान्तृष्टा. पाकअ. भर्जन पा
च. ह. स्वापर. अ. पु.

श्रान्तृकुंसः विग्रहादिश्रान्तृकुंसशब्दा
प्रमाणं. नटवा. अ. पु.

श्रान्तृकुरिः श्रान्तृकुरी श्रान्तृकुरिः
कुरिलता साश्रान्तृकुरिः, श्रान्तृबंधीजी
कुरिलता ती. स. रागानें वक्र जी
श्रीवई ती. इ. २ ई. स्त्री.

श्रान्तृणः श्रान्तृणयतेइतिश्रान्तृणः, वा

हेर नियण्याची इच्छा करणारा
जो तो. कृ. श्रूणधा. आशाअ. वा
लक. २ स्त्रीचा गर्भ. अ. पु.

श्लेषः श्लेषणंश्लेषः, अधः पतन
जें तो. कृ. श्लेषधा. गत्यादिअ. श्लेश
अ. पु.

श्लुकुंसः विग्रहादिसर्वश्लुकुंस
शब्दाप्रमाणें.

श्लुकुटिः विग्रहादिसर्वश्लुकुटि
शब्दाप्रमाणें.

मकरः प्राणिकचलनेसुखंकिर
तीतिमकरः, प्राणि महत्तणाविष
यीं सुख पसर तो जो तो. कृ. कृ
धा. विक्षेपअ. मगर. अ. पु.

मकरध्वजः मकरः ध्वजेयस्य
समकरध्वजः, मकर आहे ध्वजा
चेदारीं जाच्या तो. स. मदन. अ. पु.

मकरंदः मकरमपिद्यतिसंबुडयती
तिमकरंदः, मोदकत्तानें मकरातेंहिरंबुड
न ह्य. तुच्छ करितो जो तो. कृ. दो
धा. अवरंबुडन अ. पुष्यसंबंधीं म
धु. अ. पु.

मकुटः विग्रहादिसुकुटशब्दाप्रमा
णें. किराट. अ. पु.

मकरः मंकरइतिमकरः, सूषण
करितो जो तो. कृ. मकिधा. मंडन
अ. आरसा. अ. पु.

मकुष्ठकः मंश्यतेलोकैरुचिकर
लान्मकुः तिष्ठतीतिस्थकः मकुश्चा
सौस्थकश्चमकुष्ठकः, लोकांनीं मा
न केलेला असा जो श्रेष्ठोकरून
राहाणारा जो तो. कृ. मदिधा. मं
डन अ. स. मरफी. अ. पु.

मकुष्ठकः मकतीतिमकुः तिष्ठती
तिस्थकः मकुश्चासौस्थकश्चमकु

दृकः, शोभती जो तो मकु अ
सा जो स्थक ह्य. राहणारा.

स. मरका. अ. पु.

मकूलकः मंकतीतिमकूलः सए
वमकूलकः, मूषण करितो जो
तो मकुल तोच मकूलक. त. दां
नी वनस्पती. अ. पु.

मक्षिका मशतीतिमक्षिका, श
ब्द करित्ये जी ती. कृ. मशधा. श
ब्द अ. माशी. आ. स्त्री.

मरवः मरवंतिदेवाअत्रमरवः, दे
व ज्याचा राधीं घेतात तो. कृ. म
रिवा. गति अ. यज्ञ. अ. पु.

मगधः मगधतिपठतेइतिमग
धः, वंश परंपरा कथन करणा
रा जो तो. कृ. मगधधा. परिषेष्ट
न अ. स्तुति पाठक विशेष. अ. पु.

मघवा मत्यतेपूज्यतइतिमघ
वा, देवादिकांनी पूजिजेलाजो
तो. कृ. महधा. पूजा अ. इंद्र.
न. पु.

मंकुरः विग्रहादिमंकुरशब्द
प्रमाणे. आरसा. अ. पु.

मंस्क मज्जतइतिमंसु, तपूळ
णाधींविषयीं जो शुद्ध तो. कृ.

दुमस्त्रोधा. शुद्धि अ. शीघ्राधीं
अच्य.

मंगलं मंगंस्वरंरातीतिमंगलं,
सुरवातें देतें जें तें. कृ. राधा. दा
न अ. कल्याण. २ मंगल नामाग्र
ह. अ. न.

मंगल्यकः मंगलेसाधुमंगल्यः
सएवमंगल्यकः, मंगलाविषयीं
जो साधु तो मंगल्य तोच मंगल्य
क. त. मसूर. अ. पु.

मंगल्या मंगलेसाधुमंगल्या, मं
गलाविषयीं जी साधु ती. त. मो
गरीच्या कुला सारिखा सगंधि
चंदनविशेष. आ. स्त्री.

मन्चर्विका मंशंमंचर्वतीतिमन्चर्वि
का, शंभूप्रत कामनस्थितिक
रित्ये जी ती. कृ. चर्चधा. अध्वना
दि अ. प्रशस्त. आ. स्त्री.

मज्जा मज्जतीतिमज्जा, म
ज्जित असतो जो तो. कृ. दुम-
स्त्रोधा. शुद्धि अ. गाभा. न. पु.

मंचः मंचतइतिमंचः, पुरुषादि
काते धारण करितो जो तो. कृ.
मन्चिधा. धारणादि अ. पलंग. अ.
पुल्लिंगीं

मंजरिः मंजरी मंजुलंकरु
तीतिमंजरी, मनोज्ञतेने पावत्ये
जी तो. क. कथा. गतिअ. केशर.
इ. २ ई. स्त्री.

मंजिष्ठा मंजोशोभनवर्णैतिष्ठती
तिमंजिष्ठा. शोभतरंगाचेरायीं
उपयुक्त जी तो. क. षाधा. गति
निवृत्तिअ. वनोषधि विशेष. आ.
स्त्रीलिंगीं.

मंजीरः मंजीलः मंज्यतीति
मंजीरः, शब्द करणारा जी तो.
क. मजिसौत्रधा. ध्वनिअ. पाद
भूषण तोरड्यावगैरे. अ. पु.

मंजु मंजतीतिमंजु. संदरत्व अ
र्थोविषयीं बोधा करितो जी तो.
क. मजिधा. ध्वनिअ. संदर. नि. अ.
पु. स्त्री. न.

मंजुलं मंजुलंलातीतिमंजु
लं, संदरत्व ग्रहण करितेंजेंतें.
क. लाधा. आदान अ. संदर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंजूषा मंजूष्यत्रमंजूषा, वस्त्रा
दि जीचागयीं मुद्द राहानातती.
क. दुमस्त्रोधा. शुद्धिअ. अलंकार
र वगैरे ठेवण्याची पेरी. आ. स्त्री.

मंटूरं मंडतेइतिमंटूरं, सेवनहा
रा दीप्ति करितें जेंतें. क. मडिधा.
भूषाअ. लोरवंडाचा मरु. अ. न.

मंटः मंडतइतिमंटः, भूषणक
रितो जी तो. क. मडिधा. भूषाअ.
गोसाव्यादिकाचें घर. अ. पु.

मणिः मण्यतेइतिमणिः, उत्कृ
ष्टत्वं करून बोलिजेतो जी तो. क.
मणधा. शब्दअ. रत्न. इ. पु.

मणिकः मणतीतिमणिकः, श
ब्द करणारा जी तो. क. मणधा.
शब्दअ. डेरा. अ. पु.

मणिबंधः मणिबंधतेत्रमणिबंधः,
मणी बांधला जातो जाचेरायी
तो. क. बंधधा. बंधनअ. मनगर
अ. पु.

मंडुः मंडयतीतिमंडुः, सेवनहा
रा दीप्ति करितो जी तो. क. म
डिधा. भूषाअ. एरंडाचें झाड.
अ. पु. २ निवकी. अ. पु. न.

मंडुनं मंडयतेइतिमंडुनं, अर्थ
भूषणशब्दाप्रमाणें. क. मडिधा.
भूषाअ. अलंकार. अं. न. २ अ
लंकरणशैल. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

मंडपः मंडनमंडं मंडं प्रतिमं
उपः, शूषणाते संरक्षण करितो
जो तो. क. पाधा. रक्षणअ. मांड
व. अ. पु.

मंडलं मंडयतीतिमंडलं, शूषित
करिते जें तें. क. मडिधा. शूषा
अ. वर्तुक. २ ससुदाय. ३ चंद्रविं
व. ४ सोन्याचा स्थिति विशेष.
अ. न.

मंडलकं मंडलमिषप्रतिकृतिर्म
डलकं, मंडलासारखी प्रतिकृ
ती जी तें. त. कुष्ठरोग. २ धनुर्ध
रांचा स्थिति विशेष. अ. न.

मंडलाग्रः मंडलमग्रमस्यमं
डलाग्रः, मंडलाकारआहे अ
ग्रभाग जाचा तो. स. तरवार.
अ. पु.

मंडलेश्वरः मंडलस्यशूष्यैक
देशस्येश्वरोमंडलेश्वरः, पृथ्वीचा
एकदेशाचा जो स्वामी तो. स. मां
डलिकराजा. अ. पु.

मंडहारकः मंडं सराग्रसंह
रतीतिमंडहारः, सख्तमंडहा
रकः, सरासंबंधी अग्ररसृ
हण करितो जो तोमंडहार तोच

मंडहारक. त. कलाल. अ. पु.

मंडितः मंडयतेस्यमंडितः,
शूषण युक्त होतो जो तो. क. मडिधा.
शूषाअ. अलंकृत. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मंडुः मज्जतीतिमंडुः, शब्दानाशु
इ उच्चार करितो जो तो. क. दुम
स्तोधा. शुद्धिअ. वाद्य विशेष. उ. पु.

मंडुकः मंडते किंकिणी जालव
नीटाकादौशोभते मंडुकः, किंकि
णी सारखा तरागाचे टापीं जो शो
भतो तो. क. मडिधा. शूषाअ. बे
डुक. अ. पु.

मंडुकपर्णाः मंडुकपर्णी मं
डुके इवपर्णान्यस्यमंडुकपर्णाः, मंडु
कासारखीं पर्णीं जाचीं हो. स. दि
व्याचें झाड. अ. पु.

मंडुरं मंडते इतिमंडुरं, शक्तिमत्क
रिते जें तें. क. मडिधा. शूषाअ.
लोखंडाचा मळ. अ. न.

मतंगजः मतंगाज्जातोमतंगजः
मतंगापासून उत्पन्न होणारा जो
तो. क. जनीधा. प्रादुर्भावअ. हत्ती
अ. पु.

मतलिका मतं अलतीतिमत

लिका, अमिमततं भूषण करित्ये
जी ती. कृ. अलधा. भूषण अ.
प्रशस्त. आ. स्त्री.

मतिः मन्वतेनयेति मतिः, जाणि
जे तें जीणें करून ती कृ. मनधा. ज्ञा
न अ. बुद्धि. इ. स्त्री.

मत्तः माद्यति स्वमत्तः, मत्त हो
तों जो तो. कृ. मदीधा. हर्ष अ. ज्या
च्या गंडस्थळा पासून मद स्थाव
होतो तो हत्ती. २ उच्यन्त. ३ हर्ष
युक्त. अ. पु.

मत्तकाशिनी. मत्तकाशिनी
मत्तेव काशते इति मत्तकाशिनी
मत्तेसाररत्री शोषणाशी जी ती. कृ.
काशृधा. दीप्ति अ. गुणांनीं उत्कृ
ष्ट जी स्त्री ती. इ. स्त्री.

मत्सरः माद्यति परकृच्छ्रं मत्स
रः, पर दुःखा प्रत हर्ष पावतो
जो तो. कृ. मदीधा. हर्ष अ. दुस
च्याचें कल्याण सहन न करणें. १
मत्सर युक्त. ३ रूपण. अ. पु.

मत्स्यः माद्यतीति मत्स्यः, मांस
ग्रहणेच्छे करून हर्ष पावतो जो
तो. कृ. मदीधा. हर्ष अ. मासाः
अ. पु.

मत्स्यंटी मदं स्पंदते मत्स्यंटी, म
द प्रस्त्रव करणारी जी ती. कृ. स्पं
दूधा. प्रस्त्रव अ. काकवी. इ. स्त्री.

मत्स्याधानी मत्स्याः धायंते स्या
मिति मत्स्याधानी, मत्स्य देविता
हेत जीचे बाधी ती. कृ. दुधात्रधा
धारण अ. मत्स्य देवण्याची करंडी.
इ. स्त्री.

मत्स्यपित्ता मत्स्यानां पित्तमिव
मत्स्यपित्ता, मत्स्यं ला पित्ता सार
स्वी जी ती. स. कुटकी. आ. स्त्री.

मत्स्यवेधनं मत्स्यानां वेधनं म
त्स्यवेधनं, मत्स्यां न्ने जें वेध साध
न तें. स. मठ. अ. न.

मत्स्याक्षी मत्स्यानां अक्षीवपुष्प
स्यामत्स्याक्षी, मत्स्याचे नेत्रा सारिसें
आहे पुष्प जीचें ती. स. सोमलता.
इ. स्त्री.

मथितः मथ्यतेऽयमथितः, मथ
न करिजेतो जो तो. कृ. मथधु. वि
लोडन अ. मथन केबेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मदः माद्यतेनेन मदः, जाचा यो
गानें उच्यन्त होतो तो. कृ. मदीधा.
हर्षादि अ. गर्व. २ हत्तीचें मदीद

क. ३ रेत. ४ कस्तूरी. ५ हर्ष अ.
पुलिंगी.

मदकलः मदेनकलते मदकलः,
मदकलरूप शब्द करणारा जो तो.
क. कलधा शब्द अ. मदोन्मत्त ह
ती. अ. पु.

मदनः मदयतीति मदनः. उन्मत्त
करितो जो तो. क. मदीधा. लपना
दि. अ. काम. २ धृतरा. अ. पु.

मदस्थानं मदस्यस्थानं मदस्था
नं. मद्याने जें स्थान तें. स. दास
चेंदुकान. अ. न.

मदिरा माद्यत्यनयामदिरा, जी
च्या योगानें मदोन्मत्त होती ती.
क. मदीधा. हर्षादि. अ. मद्य. आ.
स्त्रीलिंगी.

मदिरागृहं मदिरायाः गृहं म
दिरागृहं, मद्याने जें घर तें. स.
मद्याने घर. अ. न.

मदोत्कटः मदेनोत्करो मदोत्क
टः, दानोदकें करून उत्कृष्ट ह्य. उ
न्मत्त जो तो. स. मदोन्मत्त हस्ती.
अ. पु.

मदुः मज्जतीति मदुः, मज्जन
करितो जो तो. क. दुमस्त्रोधा.

शुद्धि. अ. जलकाक. उ. पु.

मदुरः मज्जतीति मदुरः, मज्ज
न करितो जो तो. क. दुमस्त्रोधा.
शुद्धि. अ. मत्स्यविशेष ज्यास मंग
रा असें झणतात तो. अ. पु.

मद्यं विग्रहादिमदिराशब्दाप्रमाणे.
पिण्याची दारु. अ. न.

मधुः मन्थने एतमिति मधुः, मानि
ता हेत जाप्रत तो. क. मनधा. जा
न. अ. चेंद्र माहिना. २ हरणबेल. ३
फुलांतील मध. ४ वसंत ऋतु. ५
दैत्यविशेष. अ. पु. ६ द्राक्षासव. ७

मधुक पुष्पोद्भव मद्य. ८ मध. अ. न.

मधुकः मधुकायतीति मधुकः, म
धुर बोलणारा जो तो. क. कंधा. श
ब्द अ. मोहानें झाड. २ राजाचा स्
तिपाठक विशेष. ३ ज्येष्ठ मध. अ.
पु. ४ गोडेकोष्ठ. अ. न.

मधुकरः मधुकरोतीति मधुकरः
मधु करणारा जो तो. क. दुहृत्
धा. करण अ. क्षमर. अ. पु.

मधुक्रमः मधुनः क्रमो मधुक्र
मः, मद्याचा प्राशन करण्याचा
परिपाठ जो तो. स. मद्य पिण्याचा
रिपाठ. अ. पु.

(म.)

विग्रहकोश. (म.)

४८५

मधुद्रुमः मधुनामाद्रुमः मधुद्रुमः, मधुनामा जो वृक्ष तो स.
मोहाचें झाड. अ. पु.**मधुपः** मधुपिबतीतिमधुपः, मध प्रशान करणारा जो तो. कृ. पा
धा. पानअ. चमर. अ. पु.**मधुपर्णिका** मध्विचपर्णान्यस्याःमधुपर्णी. सैचमधुपर्णिका, मधु
साररवीं आहे त पर्णे जींचीं तीम
धुपर्णी तीच मधुपर्णिका, त. शि
वणीचें झाड. २ नीळ. आ. स्त्री.**मधुपर्णी** मधुमयानिपर्णानियस्याः मधुपर्णी. मधुमय आहे
त पर्णे जींचीं ती. स. गुळवेल.
ई. स्त्री.**मधुमक्षिका** मधुनः मक्षिकामधुमक्षिका, मधाची जी माशी
ती. स. मधमाशी. आ. स्त्री.**मधुयष्टिका** मधुयष्टीवमधुयष्टिका, मधुवृक्षाचे यष्टि सार
स्त्री जी ती. त. गोंडें कोंब. २ ज्येष्ठ
पथ. आ. स्त्री.**मधुरः** मधुमाधुर्यंरातीतिमधुरः, माधुर्यं ग्रहण करितो जो तो.
कृ. राधा. आदान अ. मधुररसपु

क्त. २ प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

३ मधुररस. अ. पु.

मधुरकः मधुरएवमधुरकः, म

धुर जो तोच. त. जीवक. अ. पु.

मधुरसा मधुरसोयस्याः साम

धुरसा, मधुर आहे रस जीवानी.

स. सुरवेल. २ द्राक्षीचा वेल. आ. स्त्री

मधुरा मधुरोस्तिअस्याइतिमधु

रा, माधुर्यं आहे जीस ती. त. शो

फेची भाजी. आ. स्त्री.

मधुरिका मधुरः अस्वस्याइ

ति मधुरिका, माधुर्यं आहे जीस

ती. त. बडिशंय. आ. स्त्री.

मधुरिपुः मधोर्देंत्यस्यरिपुः मधु

रिपुः, मधुनामक देंत्वाना जो रि

पु तो. स. विष्णु. उ. पु.

मधुलिट् मधुलेटीतिमधुलिट्,

मधु भक्षण करणारा जो तो. कृ.

लिहधा. आस्वादनअ. चमर.

ह. पु.

मधुवारः मधुनीवारः मधुवारः,

मद्य पानाची जी परिपारी ती. स.

मद्य पानाची परिपारी. अ. पु.

मधुव्रतः मधुव्रतं भक्षणंयस्य

समधुव्रतः, मधु आहे भक्ष्य जी

वें तो. स. सुंगा. अ. पु.

मधुशिशुः मधुप्रधानः शिशुः मधुशिशुः, मधुर्वं प्रधान जो शिशु तो. स. तांबडा शंवगा. उ. पु.

मधुश्रेणी मधुनः श्रेणीरत्रास्तीति मधुश्रेणी, मधूची श्रेणी आ हे जीस ती. स. सुर्वेल. इ. स्त्री.

मधुष्ठीलः मधुष्ठीवतीति मधुष्ठीलः, मधूतें टांकितो जो तो. क. धिनुधा. निरसनअ. मोहवृक्ष. अ. पु. द्विगी.

मधुस्त्रवा मधुस्त्रवतीति मधुस्त्रवा, मधूतें स्त्राव करित्ये जी ती. क. स्त्रुधा. स्त्रवणअ. हरणवेल. आ. स्त्री.

मधुच्छिष्टं मधुनः उच्छिष्टं मधुच्छिष्टं, मधूचें जें उच्छिष्टतें. स. मण. अ. न.

मधूलकः मधुलातीति मधूलकः, मधूतें ग्रहण करितो जो तो. क. लाधा. आदानअ. पाण्णीत उत्सन्न जो मोहवृक्ष. तो. अ. पु.

मधूलिका मधुलातीति मधूलिका, मधूतें ग्रहण करित्ये जी ती. क. लाधा. आदानअ. सुर्वेल.

आ. स्त्री.

मध्यः मध्येशरीरस्य भवो मध्यः, शरीराच्या मध्यभागाचे ठायीं होणारा जो तो. त. कमर. २ मध्यभाग. अ. पु. न. ३ निहृष्ट. ४ न्याय्य, युक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मध्यदेशः मध्यप्रदेशात् मध्यदेशः, मध्य असा जो देश तो. स. हिमाचल व विंध्याद्री त्यांचा मध्य व विनशान तीर्थांच्या पूर्वेस आणि प्रयागाच्या पश्चिमेस जो देश तो. अ. पु.

मध्यमः मध्येभवः मध्यमः, मध्याचे ठायीं झाला जो तो. त. भायनाच्या सात स्वरांतील एकस्वर. २ शरीराच्या मध्यभाग ह्या. कमर. अ. पु.

मध्यसा मध्येभवामध्यमा, बायथीवनाच्या मध्यें राहणारी जी ती. त. जीस प्रथमच रजोदर्शन झालें ती स्त्री. २ मध्यमांगुली. आ. स्त्री.

मध्यान्हः अन्हीमध्यः मध्यान्हः दिवसाचा जो मध्यभाग तो, स. दिवसाचा मध्यभाग. अ. पु. न.

मध्यासवः मधुनः आसवो मध्यासवः, मधुपुष्पसंबंधी जें मद्य तो. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समपुत्रक पुष्पांतून उत्पन्न जें मद्य तें. अ. पु. न.

मनःशिला. मनःशिलः मनसः शीलामनःशिला. मनःसंबंधिनी ह्य. मनःशब्दवाच्य जी शीला ती. स. मनशील. आ. स्त्री. अ. पु.

मनसिजः मनसिजातः मनसिजः, मनाच्चे बायीं जो उत्पन्न तो. ह. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. मदन. अ. पु.

मनः मन्यतइतिमनः, पदार्थमात्रे जाणजेतें जें तें. ह. मनधा. ज्ञान अ. अंतःकरण. स्त्री. न.

मनस्कारः करणकारः मनसःकारः मनस्कारः, अंतःकरणाचा जो व्यापार विशीष तो. स. मनास जी दुःखादिकां विषयांत सरता ती. अ. पु.

मनांक मननंमनांक. अन्याविषयीं जें मनन तें. ह. मनधा. ज्ञान अ. किंचित् त्याविषयीं अव्य.

मनितः मन्यतेस्त्वमनितः, अवोधन करिजेला जो ती. ह. ध.

मनीषा मन्यतइतिमनीषा, निश्चयात्मक ज्ञान करित्ये जी ती. ह. मनधा. ज्ञान अ. बुद्धि. आ. स्त्री.

मनीषी मनीषास्त्वस्यमनीषी, बुद्धि आहे जास तो. त. विद्वान्. इ. पु.

मनुजः मनीर्जातो मनुजः, मनुष्यासून झाला जो ती. ह. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यः मनोः अपत्यं मनुष्यः, मनुष्या जो पुत्र तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यधर्मा मनुष्यस्येवधर्मः श्वश्रुललादिर्धस्य मनुष्यधर्मा, मनुष्या सारखा आहे श्वश्रु धारणा दिफ धर्म जाना तो. स. कुबैर. न. इति.

मनुष्ययज्ञः मनुष्यस्ययज्ञः मनुष्ययज्ञः, मनुष्य पूजन संबंधीं जो तो. स. आपल्या घरां आलेल्यांचा अन्नोदकांनीं संतोष करणें. अ. पु.

मनोरुप्ता मनसायुप्ता मनोरुप्ता, मनःशब्दानें जी रक्षित ती. स.

मनशील. आ. स्त्री.

मनोजवः मनोजवचत्प्रथम
नोजवः, मन आहं वेगवन्तर जा
चें तो. स. बापा सारखा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मनोजवसः विग्रहादिसर्वपूर्वो
व्याशब्दाप्रमाणे.

मनोज्ञं मनसाजानातीतिमनो
ज्ञं, मनेकरून जाणतो जो तो.
क. ज्ञाधा. अवबोधनअ. संदर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोरथः मनएवरथः अत्रम
नोरथः, मनच आहे रथासार
रवें जाचेंगर्थां तो. स. इच्छा. अ. पु.

मनोरमं मनोरमयतीतिमनोर
मं, मनोरमण करतें जें तें. क. र
मुधा. श्रीडाअ. संदर. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मनोहतः मनोहतमस्यमनो
हतः, नष्ट आहे अंतः करण जा
चें तो. स. मनांत विरस जाहले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोहरः मनोहरतीतिमनोहरः
मनोहरण करितो जो तो. क. त.
श्रुधा. हरणअ. संदर. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

मनोह्ला मनः शब्देन हूयते मनो
ह्ला, मनः शब्दानें कथन करिजे
त्ये जीती. क. क्लेशधा. शब्द अ. म
नशील. आ. स्त्री.

मंतुः मन्यते इति मंतुः, जाणिजे
तो जो तो. क. मनधा. ज्ञानअ. अ.
पराध. उ. पु.

मंत्रः मंत्रणं मंत्रः, गुत्य जो वि
चार तो. क. मंत्रिधा. गुप्तपरिष्ठा
षणअ. एकांतीचा विचार. २ वेदा
ना अंश. ३ देवतादिकांचें साधन
विशेष. अ. पु.

मंत्रव्याख्याकृत् मंत्रस्य च
दस्य व्याख्यां करोतीति मंत्रव्याख्या
कृत्, वेदाचें व्याख्यान करणारा
जो तो. क. दु. कृ. श्रुधा. करणअ.
आचार्य. त. पु.

मंत्रि अवश्यं मंत्रयते इति मंत्री,
अवश्य गुप्त साधण करणारा जो
तो. क. मंत्रिधा. गुप्तसाधणअ.
राजास बुद्धीचें सात्य करणारा प्र
धान. इ. पु.

मंथः मथ्यतेनेन मंथः, मंथन कर
रिजेतें जेणें करून तो. क. मंथधा.

विलोडन अ. मंथन करण्या-
चादंड. अ. पु.

मंथदंडकः मंथस्यदंडः मंथदंडः
स एव मंथदंडकः, मंथाचा जोदं
ड तो. त. मंथन करण्याचादंड.
अ. पु.

मंथनी मंथतेस्यांमंथिनी, विलो
डन करितो जीचा गयीं ती. कृ. मं
थधा. विलोडन अ. ज्या झांड्यांत
मंथनदंडानें दहीं घुसळतात तें
झाडें. ई. स्त्री.

मंथरः मंथते पादौ मंथरः, चर
णातें विलोडित ह्य. मंदगमन क
रितो जो तो. कृ. मंथधा. विलोड
न अ. मंदचालणावा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मंथानः विग्रहादिमंथशब्दाप्र.
मंथन करण्याचादंड. अ. पु.

मंदः मंदते स्वपिति मंदः, निद्रा
करितो जो तो. कृ. मदिधा. शय
नादि अ. आकशी. ३ सूचर्ष. ३ अत्य
४ अस्ममर्थ. ५ निर्भाग्य. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मंदगामी मंदगच्छतीति मंदगा
मी, मंदगमन करणावा जो तो. कृ.

गच्छधा. गति अ. मंदगमन करणा
वा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न.

मंदाकिनी मंदं अकितुंशीलं च-
स्याः सा मंदाकिनी, मंद कुटिल ग
मन करावया कारणें मन आहेस
भाव जीचा ती. कृ. अकथा. कुटिल
गति अ. सागीरथी नदी. ई. स्त्री.

मंदाक्षं मंदमक्षमिंद्रियमन्नेति
मंदाक्षं, मंद आहे चक्षुसिंद्रियजा
चें गोयीं तो. स. लाज. अ. न.

मंदारः मंदते मोदयतीति मंदारः,
हर्षवितो जो तो. कृ. मदीधा. हर्ष
अ. कल्पवृक्ष विशेष. २ पुष्पवृक्ष-
विशेष. ३ कडुनिंबाचें झाड. ४ रु
ईचें झाड. अ. पु.

मंदिरं मंदतेत्रमंदिरं, स्तुत्यादि
करितो जाचे गयीं तें. कृ. मदिधा.
स्तुत्यादि अ. घर. २ नगर. अ. न.

मंदुरा मंदते अत्र इति मंदुरा, श
मनादिक अश्व करिता हेत जीचे
गयीं ती. कृ. मदिधा. शयनादि अ.
घोड्याची पागा. आ. स्त्री.

मंदोष्णां मंदंचतदुष्णांचमंदोष्णां,
मंद असें जें उष्णातें. स. किंचित
उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंद्रः मंदतेशनैः निःसरतीतिमं
द्रः, हकुनिः सरण पावतो जो तो
कू. मदिधा. गत्यादिअ. गंभीर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मन्मथः मननंमत् मत्वमथ्या
तीतिमन्मथः, मनन स्त. विचा
र त्यातें जो नाश करितो तो. कू. म
थेधा. विलोडनअ. मदन. २ कर
गीचें झाड. अ. पु.

मन्या मन्यतेअनयामन्या, जी-
व्यायोगानें जाणतो ती गल पा
र्श्वशिरा. कू. मनुधा. अबबोधन
अ. मानेची पाठिमागची शिर.
आ. स्त्री.

मन्युः मन्यतेइतिमन्युः, जाणि
जेंतो जो तो. कू. मनधा. ज्ञानअ
कोप. २ दैन्य ३ शोक. ४ घज्ञ. उ. पु.
मन्वंतरं मनोरंतरमवकाशइ
तिमन्वंतरं, मनुचें जें अंतरह्म.
अवकाशतें. स. देवांचीं एका
हत्तरयुगें. अ. न.

मयः मयतेइतिमयः, गमनक
रितो जो तो. कू. मयधा. गतिअ.
उं. अ. पु.

मयष्टकः मयतेमयः स्तकती

तिस्तकः, मयस्थस्तकोमयष्टकः
गमन करणान्यांचा प्रतिबंध कर
णारा जो तो. स. मटकी. अ. पु.

मय्युः मिनोतीतिमय्युः, तालादि
प्रक्षेप करितो जो तो. कू. दुमि
अधा. प्रक्षेपणअ. देवयोनिविशे
ष. किन्नर. उ. पु.

मय्युष्टकः मिनोतिवायुंमय्युः म
य्युश्चासौस्थकश्चमय्युष्टकः, वायु
करणारा अस्मा जो राहणावातो.
स. मटकी. अ. पु.

मय्यूरवः मिमीयतेइतिमय्यूरवः,
माने करितो जो तो. कू. माडुधा.
मानअ. किरण. २ शोभा. ३ ज्वा
ला. अ. पु.

मय्यूरः मयतेसोमय्यूरः, गमन
करणारा जो तो. कू. मयधा. ग
तिअ. मोर. २ मोरशोडावनीषधि.
अ. पु.

मय्यूरकः मय्यूरस्यप्रतिकृतिर्म
य्यूरकः, मय्यूरवर्णाभारिखी आ
हे प्रतिमा जाची तो. न. आघाडा
चें झाड. अ. पु. २ मोरचुट. अ. न.

मय्यूरकतं मय्यूरकतवर्त्येनमय्यूरकतं,
मय्यूरप्रत तवतात जेणेकरून

तैः कृत्वा. तरणअ. रत्नविशे
ष, पाच. अ. न.

मरुपां मृतिर्मरणं, प्राणत्याग-
जो तैः कृ. मृद्वा. प्राणत्यागअ.
मृत्यु. अ. न.

मरिचं मरीचं म्रियतेविषमने
नमरिचं, जाचायोगाने विषना
शहोतैतैः कृ. मृद्वा. प्राणत्या
गअ. मिरा. अ. न.

मरीचिः म्रियतेतमः अस्मि
न्नितिमरीचिः, नष्टहोतै आ
हेतम जाचेरायीं तो. कृ. मृद्वा.
प्राणत्यागअ. किरण. इ. पु.

मरीचिका मरीचिविमरीचि
का, किरणासारखीजीती. त.
मृगजळ. आ. रूची.

मरुः म्रियंतेजंतवोत्रमरुः, प्रा
णी मरण पावतात जाचेरायीं
तो. कृ. मृद्वा. प्राणत्यागअ. नि
र्जलदेश. २. पर्वत. उ. पु.

मरुत् म्रियतेनेन वृद्धेनविना
वेतिमरुत्, मरुताहेत प्राणी-
जाच्यावृद्धीने किंवा अस्माने
तो. कृ. मृद्वा. प्राणत्यागअ.
वायु. २. देव. त. पु.

मरुत्वान् मरुतः संत्यस्येतिम
रुत्वान्, देवआहेत नियम्यजार
तो. त. इंद्र. त. पु.

मरुन्माला मरुद्धिर्मल्यतइति
मरुन्माला, मरुतानीं धारणक
भिजेलीजीती. कृ. मलधा. धार
णअ. पिंडिका. आ. रूची.

मरुवकः मरुवातीतिमरुवकः,
पर्वताप्रत स्वस्थितीने राहतो जो
तो. कृ. वाधा. गंधनादिअ. गेळ्या
चें झाड. २. पांढरा मरवा. अ. पु.

मर्कटः मर्कतीतिमर्कटः, फला
दिकांचें ग्रहणकरितो जो तो. कृ.
मर्कःसौत्रधा. ग्रहणअ. वानर. अ. पु.

मर्कटकः मर्कतीतिमर्कःमए
वमर्कटकः, मक्षिकादि ग्रहण
करितो जो तो मर्क तोच मर्कटक.
कृ. मर्कःसौत्रधा. ग्रहणअ. कीट
विशेष, कोडी. अ. पु.

मर्कटी मर्कतिसामर्कटी, फला
दिकातें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ.
मर्कःसौत्रधा. ग्रहणअ. करज
वृक्षविशेष. २. कुहिनी. इ. रूची.

मर्त्यः म्रियतेइतिमर्त्यः, मरण
पावणारा जो तो. कृ. मृद्वा. त्या

गअ. मनुष्य. अ. पु.

मर्दलः मृद्यतइतिमर्दलः, ताडन करिजेतो जो तो. कृ. मृदधा. क्षोदअ. मृदंगासारिसें एकवाद्य आहे. अ. पु.

मर्दनं मर्दोमर्दनं, पादमर्दजो तें. कृ. मृदधा. क्षोदअ. आंचळणें. अ. न.

मर्म म्रियते अनेन इति मर्म, ज्याचे ताडनाचे योगें करून प्राणी मरतात तें. कृ. मृदधा. प्राणत्यागअ. मंथिस्थान. न. न.

मर्मरः मर्मरातीति मर्मरः, मर्मातें देतो जो तो. कृ. राधा. दानअ. वस्त्रें पानें इत्यादि राजपूत जो शब्द तो. अ. पु.

मर्मस्पृक मर्माणि स्पृशतीति मर्मस्पृकं, मर्मपीडा करितो जो तो. कृ. स्पृशधा. उपतापअ. मर्मभेद करणावा. वि. श. पु. स्त्री. न.

मर्यादा मर्यायांसीमायां दीयते मर्यादा, सीमेचा अर्थी विषयां रक्षण करिजेत्ये जी तो. कृ. देडधा. रक्षणअ. सीमा. २ व्या

यमार्गायें वागणें. आ. स्त्री.

मलः मलयतीति मलः, धारण करणावा जो तो. कृ. मलधा. धारणअ. बाराप्रकारचे मळ. २ पा. अ. पु.

मलदूषितं मलेन दूषितं मलदूषितं, मलें करून जें दूषित तें. मळकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मलपूः मलात्पायादिति मलपूः, मलापोसून रक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. बोरगाडा. २ स्वरवत. ऊ. पु.

मलयजः मलयेजातो मलयजः, मलय पर्वताचे वायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मेली गिरिचंदन. अ. पु.

मलिनं मलोऽस्यास्तीति मलिनं, मल आहे जास तें. तडित रत्ति. मळकट. विशेष्यनिघ्न. अकारांत. पुलिंगीं. नपुंसक लिंगीं. आबंत. स्त्रीलिंगीं आसा आहे.

मलिनी मलोऽस्य स्यादिति मलिनी, मल ह्मणजे रज आहे जीस ती मलिनी. तडितर

त. विटाळशी बायको. ई. स्त्री.

मलिस्तुचः मल्यते इति मलिम
स्त्रिनंतलोचतीति मलिस्तुचः, घृत्
दिस्तेय करितो जी तो. कृ. स्तुच
धा. स्तेयअ. चोरी करणारा. अ. पु.

मलीमलं मलोऽस्यास्तीति मलीम
सं, मल आहे जास तो. त. मळ
कट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मल्लः मल्लते इति मल्लः, सुद्धरा
दि धारण करितो जी तो. कृ. मल्ल
धा. धारणअ. बाहु युद्धाविषयीं
जो कुशल तो. अ. पु.

मल्लिकः मल्लत इति मल्लिकः, शी
घ्र गमन धारण करितो जी तो.
कृ. मल्लधा. धारणअ. हंस विशेष
ष. अ. पु.

मल्लिका मल्लते गंधमिति मल्लि
का, गंधातें धारण करित्ये जी ती.
कृ. मल्लधा. धारणअ. मोगरी. आ.
स्त्रीलिंगीं

मल्लिकाक्षः मल्लिकाकार मल्लि
यस्य मल्लिकाक्षः, मल्लिकाकार
आहेत नेत्र प्रांत जाणतो. स. हं
स पक्षि विशेष. अ. पु.

मसिः मस्यतीति मसिः, परिणाम

पावत्ये जी ती. कृ. मसीधा. परि
णामअ. जलमांसी. इ. स्त्री.

मसी विग्रहादिसर्वपूर्वाच्चाश
द्वाप्रमाणे.

मसूरः मसूरः मस्यतीति
मसूरः, विकार करणारा जी तो.
कृ. मसीधा. परिणामअ. मसूर.
अ. पु. आ. स्त्री.

मसूरविदला मसूरविदल
मस्यामसूरविदला, मसूरासार
रें आहे विदल ह्य. पत्र जीचें ती.
स. काळा तेंडु. आ. स्त्री.

मसृणः मस्यतीति मसृणः, वि
कार पावणारा जी तो. कृ. मसी
धा. परिणामअ. आर्द्र. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मस्करः मस्कृते अनेनेति मस्क
रः, गमन करितो जेणें तो. कृ. म
स्कृधा. गतिअ. बेकू. अ. पु.

मस्करी मस्कृते मस्करीः, मस्क
रो ज्ञानं गतिर्वावेषुर्वास्यास्तीति
मस्करी, नित्यज्ञान किंवा गमन
अथवा दंड आहे जास तो. त. सं
न्यासी. इन्. पु.

मस्तकः मस्यतेत्य इति मस्तकः,

परिणाम पाविजेला जो तो. कृ. म.
सीधा. परिणामअ. डोकें. अ. पु.

मस्तिष्कं मस्यतेइतिमस्तिष्कं,
परिणाम पाविजेतें जें तें. कृ. म.
सीधा. परिणामअ. मस्तकांतउ
सन्न तुपासारिखा स्नेह ज्यास
मेदु असें क्षणतात तो. अ. न.

मस्तु मस्यतेइतिमस्तु, विकारह
तहोतेजेंतें कृ. मसीधा. परि
णामअ. दृष्ट्यां वरची निवळी. २
दहीं गाळलें तर वस्त्रांतून जें पा
णि रगळीं पडतें तें. उ. न.

महः महतेइतिमहः, पूज्य
होतो जो तो. कृ. महधा. पूजा
अ. उत्साह. अ. पु.

महती मत्त्यतेइतिमहती, पू
जिजेत्ये जीती. कृ. महधा. पू
जाअ. नारदाची वीणा. ई. स्त्री.

महान् मत्त्यतेइतिमहान्, पू
जित करिजेतो जो तो. कृ. महधा.
पूजाअ. मोठा. त. पु. न. ई. स्त्री.

महाकंदः महान्कंदीयस्यमहा
कंदः, मोठा आहे कंद विशेषजा
चा तो. स. लसूण. अ. पु.

महाकुलः महकुलमस्यमहा

कुलः, मोठें आहे कुल जाचें मो.
स. सज्जन. अ. पु.

महांगः महात्वंगानियस्यमहां
गः, मोठीं आहेत अंगें जाचीं
तो. स. उंट. अ. पु.

महाजाली जालयतीतिजा
ली, महतीचासोंजालीच महा
जाली, वृष्ट्यादि निवारण करि
त्ये जी ती जाली मोठी अशी जी
जाली ती. स. दोडकी. ई. स्त्री.

महादेवः महांश्चासौदेवश्चम
हादेवः, सर्वांमध्ये थोर असा
जो देव तो. स. शिव. अ. पु.

महाधनं महद्धनमस्यमहाध
नं, मोठें आहे धन ह्य. मौल्यजा
सतें. स. मोठे किमतीचें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

महानसं महच्चतदनश्चमहा
नसं, मोठें जें पाकूस्थानतें. स.
पाकू शाळा. अ. न.

महामात्रः महतीमात्रायस्यस
महामात्रः, मोठी आहे योग्यता
जाची तो. स. राजाचा मुख्य
प्रधान. अ. पु.

महारजतं महच्चतद्रजतंच

महारजतः, महत् जें रजततें सो
नें अ. न.

महारजनं रज्यतेनेनरजनं, म
हच्चतद्रजनंच महारजनं. महत्
जें रजनस्य चर्यादिरंगकारकतें. स.
कुसुभा. अ. न.

महारण्यं महच्चतदरण्यंच म
हारण्यं, मोठें असें जें अरण्यतें.
स. मोठें अरण्य. अ. न.

महाराजिकः महतीराजिक
स्यमहाराजिकः, मोठी किंचा पू
ज्य आहे पंक्ति जाची तो. स. दे
वांचा गणविशेष. अ. पु.

महारौरवः महाश्यासौरौरवश्च
महारौरवः, मोठा असा जो रौर
वस्य. नरक विशेष तो. स. नर
क विशेष. अ. पु.

महाशयः महान् आशयोस्य म
हाशयः, मोठा आहे अभिप्राय
जाचू तो. स. चिन्ताचा उदार व
दयाळु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महाशूद्रा महतीशूद्रा महाशूद्रा,
मोठी शूद्रा जी ती. स. गवळण.
ई. स्त्री.

महाश्वेता महतीचासौश्वेतान्

महाश्वेता, मोठी अशीजी श्वेता
ती. स. सुड कोहाळी. आ. स्त्री.

महासहा सहतइतिसहा, मह
तीचासौसहाचमहासहा, सहन
करित्ये जी ती सहा मोठी अशी
जी सहा ती. स. एक कुल झाड.
ज्यास आबोली असें म्हणतात ती.
आ. स्त्री.

महासेनः महतीसेनायस्य स
महासेनः, मोठी आहे सेना जा
ची ती. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

महिका मत्स्यते पूज्यते इति महि
का, पूज्य मान जी ती. क. महधा.
पूजा अ. बर्फ. आ. स्त्री.

महिरः मत्स्यते इति महिरः, लो
कांनीं पूजिजेला जो तो. क. मह
धा. पूजा अ. सूर्य. अ. पु.

महिला महतीति महिला, पू
जा करित्ये जी ती. क. महधा. पू
जा अ. बायको. आ. स्त्री.

महिषः मत्स्यते इति महिषः, मा
र शहण्या विषयीं स्तविजेतो जो
तो. क. महधा. पूजा अ. रेंडा. २
गवा. अ. पु.

महिषी मत्स्यते इति महिषी, पू.

जा करण्यास योग्य जीराजाजी
स्त्री ती. कृ. महधा. पूजा अ. पद्मा
क्षिपिक्तस्त्री. ई. स्त्री.

मही मत्स्यते पूज्यत इति मही, स
वीनीं पूजिजेत्ये जी ती. कृ. मह
धा. पूजा अ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

महीक्षित् मत्स्यां क्षयतीति मही
क्षित्, पृथ्वीचा गयीं शत्रु क्षय क
रणारा जो तो. कृ. क्षिधा. क्षय अ.
राजा. त. पु.

महीध्रः महीधरतीति महीध्रः,
महीतें धारण करितो जो तो. कृ.
धृञ्धा. धारण अ. पर्वत. अ. पु.

महीरुहः मत्स्यां रोहतीति मही
रुहः, पृथ्वीचा गयीं उत्पन्न हो
णारा जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भा
व अ. वृक्ष. अ. पु.

महीलता मत्स्यां लतेव महील
ता, महीचे गयीं लते सारिणी
जी ती. स. गांडोळ, काडू. आ.
स्त्रीलिंगीं.

महीसूतः मत्स्याः सूतः मही
सूतः, पृथ्वीचा जो पुत्र तो. स.
मंगळ नामाग्रह. अ. पु.

महेच्छः महती इच्छायस्य म

हेच्छः, मोठी आहे इच्छा जाती
तो. स. मोठा उदार व दयाळू. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

महेरणा महत् ईरणं यस्याः
सो महेरणा, मोठें आहे गमन
जीचें ती. स. सालई. आ. स्त्री.

महेश्वरः महांश्र्वासीं ईश्वरश्च म
हेश्वरः, थोर जो ईश्वर तो. स.
महादेव. अ. पु.

महोक्षः महांश्र्वासीं उक्षांच महो
क्षः, मोठा असा जो वृषभ तो. स.
मोठा बेंल. अ. पु.

महोत्पलं महच्चतदुत्पलंच म
होत्पलं, मोठें जें कमल तें. स. क
मळ. अ. न.

महोत्साहः महान् उत्साहो य
स्य महोत्साहः, महान् आहे उत्सा
ह जास ती. स. दुरापळत्या विषयीं
जो उत्साहातें उद्योग करितो तो.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महोद्यमः महान् उद्यमो यस्य म
होद्यमः, महान् आहे उद्योग जा
चा तो. स. अशीक्षुद्धीचा शब्दा प्र
माणें.

महोषधं महच्चतदोषधंच महो

वधं, महत् जै औषध तै. स. अ.
तिविष. २ सुं. ३ लसूण. अ. न.

मांसं मन्यते इति मांसं, अवबो
ध पावतै जै तै. ह. मनुधा. अव
बोधन. अ. मा. अ. न.

मांसलः मांसमस्त्यस्य मांसलः,
मांस आहे जास तो. त. बलिष्ठ.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मांसिकः मांसपण्यमस्य मांसि
कः, मांस आहे विक्रय जाचा तो.
त. मांस विक्रय करणारा स्वार्थि
क. अ. पु.

माक्षिकं मक्षिकाभिः कृतं माक्षि
कं, माशानीं जै कृत तै. त. मध.
अ. न.

मागधः मगध्यतीति मगधः स
एव मागधः, यान्त्र्य करितां स्तुति
करितो जो तो मगध तोच मागध.
त. स्तुति पाठक विशेष. २ वैश्या
पासून क्षत्रिणींचा रायीं झालेला
पुत्र. अ. पु.

मागधी मगध देशे भवामागधी,
मगध देशाचे रायीं उत्पन्न जी ती.
त. जुई. २ पिंपळी. ई. स्त्री.

माघः मघायुक्तापौर्णमासी अस्मि

न्नितिमायः, मघायुक्त आहे पौर्णि
मा जाचे रायीं तो. त. माघ महिना.
अ. पु.

माघ्यं माघे साधु माघ्यं. माघमासा
चे रायीं जै उत्तम तै. त. कुंदाचें झा
उ. अ. पु.

माटी महन मनयामाटी, पूजन
होतै जीणें ती. ह. महधा. पूजा अ.
पानाची शीर. २ दैन्य. ई. स्त्री.

माणवः मनोरथं माणवः, मनुचा
जो हा तो. त. बालक. अ. पु.

माणवकः मनोरथं माणवः अ
ल्यो माणवो माणवकः. मनु संबंधीं
जो तो. त. बालक. २ वीस सरांचा
मुक्ताहार. अ. पु.

माणव्यं माणवानां समूहो माणव्यं.
माणवांचा जो समुदाय तो. त. मा
णवांचा समूह. अ. न.

माणिक्यं मणिना कायतीति म
णिकं, मणिकं मेव माणिक्यं. मणि
शब्दें करून अवहित जै तै मणि
क तैच माणिक्य. त. माणिक. अ. न.

माणिवंधं मणिवंधे भवं माणि
बंधं, मणिवंध पर्वताचे रायीं हो
णारें जै तै. त. शेदे लोण. अ. न.

माणिमंथं माणिमंथे सर्वमाणि
मंथं, माणिमंथ पर्वताचे रायीं जें
उत्पन्न तें. त. शोदेलोण. अ. न.

मातंगः मतंगस्य अपत्यं मातंगः,
मतंगाचें जें अपत्य तो. त. हत्ती.
२ चांडाळ. अ. पु.

मातरपितरौ विग्रहादिमाता
पितर शब्दाप्रमाणें. आई आणि
बाप. नित्य. हि. ऋ. पु.

मातरिश्वा मातरिश्वरु तिमात
रिश्वा, अंतरिक्षाचे रायीं संचार
करितो जो तो. क. दुःशोषविधा-ग
तिअ. वायु. न. पु.

मातापितरौ माताचपिताचमा
तापितरौ, माता आणि पिता जो
ते. स. आई आणि बाप. नि. हि.
ऋ. पु.

मातामहः मातुः पितामाताम
हः, आईचा जो पिता तो. त. आ
ईचा बाप. अ. पु.

मातलिः मतमेवमातं तत्प्राती
तिमातलिः, इंद्राचें मत घेतो जो
तो. क. लाधा-आदानअ. इंद्राचा
सारथि. इ. पु.

मातुलः मातुर्मातामातुलः, मा

तेंचा जो भाऊ तो. आईचा ऋड,
२ धुतऱ्याचें झाड. अ. पु.

मातुलपुत्रकः मातुलस्यपुत्र
क इव मातुलपुत्रकः, धनूरास पु
त्रासारस्यें जें तें. स. धुतऱ्याचें फ
ळ. अ. पु.

मातुलानी मातुलस्यस्त्रीमातु
लानी, मामाची जी स्त्री ती. स. य
द्वा मायाः तुला मातुला तामानय
तीतिमातुलानी, लक्ष्मीची तुलना
पावणारी जी ती. क. अनधा. प्राण
नगातिअ. मावळण. २ तागाचें बीं.
ई. स्त्री.

मातुलाहिः मातुलेधत्तूरे अहि
र्मातुलाहिः, धत्तूरहस्ताचे रायीं जो
सर्पविशेष तो. स. सर्पविशेष. ज्या
स दिवड, आधलें असें ह्मणता
त तें. इ. पु.

मातुली विग्रहादिमातुलानीश
ब्दाप्रमाणें. मावळण. ई. स्त्री.

मातुलुंगकः मीनात्थवरुचिभिं
तिमातुः लुज्यते इति लुंगः, मातु
श्चासौ लुंगश्च मातुलुंगः स एव मा
तुलुंगकः, रुच्युत्सादक असा जो
नक्षत्रार्थ ग्रहण करिजेला जो तो

मातुर्लुग तोच मातुर्लुगक. त. मा
हकुंगीचें फलादि. अ. पु.

माता मातिगत्रोस्यांमाता. गर्भ
राहतो जीचाठाणीं ती. त. आई. २
गाय. ऋ. स्त्री.

मातृषसेयः मातृषसेयी
मातृषसरपत्न्यंमातृषसेयः, मा
तेच्या बहिणीचा जो सुलगा तो.
त. आईच्या बहिणीचा सुलगाव
सुलगी. अ. पु. २ ई. स्त्री.

मातृषस्त्रीयः मातृषस्त्री
या मातृषसरपत्न्यंमातृषस्त्रीयः.
मावशीचा जो पुत्र तो. मावस सा.
उषबहिण. अ. पु. २ आ. स्त्री.

मात्रं मिसीतेइतिमात्रं, अवधा
रणाद्यर्थाविषयीं बोलतें जें तें.
ह. माडू. धा. शब्द. अ. अवधारणा
२ साकल्य त्या अर्थी. अ. च्य.

मात्रा मीयनेइतिमात्रा, मानक
रिजेत्ये जी ती. ह. माडू. धा. मा
न. अ. सूक्ष्म. २ परिच्छेद. ३ अ
ल्प. ४ परिमाण. आ. स्त्री.

मादः विग्रहादिमदशब्दाप्रमा
णें. हर्ष. अ. पु.

माधवः माधाः लक्ष्याः धवीमा

धवः, मास्य. लक्ष्मी तिन्ना जो
धव तो. स. मधोसाधुमोधचोरा,
वसंताचेठाणीं जो साधु तो. त. वि
ष्णु. २ वसंत ऋतु. ३ वैशाख मा
स. अ. पु.

माधवकः मधुनाकृतोमाधवकः,
मधुपुष्पांनीं निर्मित जो तो. त.
मधुकपुष्पापासून झालेले मद्य.
अ. पु. न.

माधवी मधोपुष्पतीतिमाधवी,
मधुमासाचेठाणीं विकसित होत्ये
जी ती. त. एक फुल झाड, मधुमा
धवी. ई. स्त्री.

माध्वीकः विग्रहादिसर्वमाद्विकशब्दा
प्रमाणें.

मानं विग्रहादिपाच्यशब्दाप्रमाणें
तुळामान अंगुलिमान प्रस्थमा
न अशीं तीन आहेत तीं प्रत्येक.
अ. न. २ दुसऱ्यापेक्षां आपुलाउ
त्कर्ष चिंतन करणाऱें जी अहंता
ती. अ. पु.

मानवः मनोरथमानवः, मनु
संबंधीं जो हा तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मानसं मनएवमानसं, मनजें
तेंच मानस. त. मन. अ. न.

मानसौका: मानसंसरओकोय

स्यसमानसौकाः, मानससंज्ञ

क सरोवर आहे स्थान जाचें तो.

स. हंसपक्षि. स. पु.

मानिनी मानोरुयस्याइतिमानि

नी, मान आहे जीस ती. त. प्र

णय कोपवती स्त्री. ई. स्त्री.

मानुष: विग्रहादिमनुष्यशब्दाप्र

माणें. मनुष्य. अ. पु.

मानुष्यकं मनुष्याणांसमूहः मा

नुष्यकं, मनुष्यांचा जो समुदाय

तें. त. मनुष्यांचा समूह. अ. न.

माया विश्वंमातियस्यासामाया.

जगत् राहातें जीचावां ई ती. क.

माया. मानअ. इंद्रजाल ह्य. गारु

डी. आ. स्त्री.

मायाकरः मायां करोतीतिमाया

करः, मायेतें करितो जो तो. क.

कृद्धा. करणअ. गारुडी. अ. पु.

मायादेवीस्तः मायाचासौ

देवीचमायादेवी, तस्याः स्तः मा

यादेवीस्तः, मायाअशी जी देवी

ती मायादेवी तिचा जो पुत्र तो. स.

बुद्धाचा अचातर प्रेद. अ. पु.

मायुः मिनोतिदेहेऽष्माणं मायुः,

देहाचेवर्षीं ऊष्यातें प्रक्षिप्तस्त्री

तो जो तो. क. डुमिच्छा. प्रक्षेप

णअ. पित्त. उ. पु.

मायूरं मयूराणांसमूहः मायूरं,

मयूरांचा जो समुदाय तें. त. मयू

रांचा समूह. अ. न.

मारः भ्रियतेनेनेतिमारः, लोक

दुःखितहोताजजेणें करून तो. क. मृड्

धा. प्राणत्यागअ. मदन. अ. पु.

मारजित् मारं कामं जयतीतिमा

रजित्, कामातें जय करणाराजो

तो. क. जिधा. जयअ. नास्तिक.

त. पु.

मारणं मार्यतेतन्मारणं, प्राणत्य

जनजें तें. क. मृड्धा. प्राणत्याग

अ. वध. अ. न.

मारिषः मायाभियर्तिगच्छतीति

मारिषः, मायेतें प्राप्त जो तो. क.

कृधा. गतिअ. सफ्य. नारकी. अ. पु.

मारुतः भ्रियंतेअनेनवृद्धेनवि

नावेतिमरुत् परुदेवमारुतः, मं

रताहेतज्याच्या वर्धनानें वअप्पावानें

मरुत् तोच मारुत. त. वायु. अ. पु.

मार्कवः मास्यतीतिमार मार्कवः

वंतेइतिमार्कवः, केश शौक्य ना

शाविषयीं बोलिजेतो जो तो. क.
कुंडुधा. शब्दअ. माका. अ. पु.

मार्गः मृगयुक्तापौर्णमासीमार्गी,
सायत्रास्तिसमार्गः, मृगनक्षत्र
युक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेरायीं तो.
त. मार्गशीर्षमास. २ रस्ता. अ. पु.

मार्गणः मार्गयतेइतिमार्गणः,
शोध करितो जो तो. क. मार्गधा.
अन्वेषणअ. बाण. २ याचक. अ.
पु. ३ शोधणें. अ. न.

मार्गशीर्षः मृगशीर्षेणयुक्तापौ
र्णिमा मार्गशीर्षी सायत्रास्तिसमा
र्गशीर्षः, मृगशीर्ष नक्षत्रानें युक्त
आहे पौर्णिमा जाचेरायीं तो. त.
मार्गशीर्षमास. अ. पु.

मार्गितं मार्गयतेस्ममार्गितं, मा
र्गण करिजेलें जें तें. क. मार्गधा.
अन्वेषणअ. शोधलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मार्जनः मार्जयतेनेनेतिमार्जनः,
शुद्ध होइजेतें जीणें करून तो. क.
मृजुधा. शुद्धिअ. लोधहृत्. अ.
पु. २ प्रोक्षणांनं शुद्ध करणें. अ. न.

मार्जनी विग्रहीदि मार्घिशब्दाप्र
माणें. आ. स्त्री.

मार्जारः मार्घिमुखमितिमार्जा
रः, मुखतें शुद्ध करितो जो तो.
क. मृजुधा. शुद्धिअ. माजर. अ. पु.

मार्जिता मार्जयतेइतिमार्जिता,
शुद्ध करिजेत्ये जी ती. क. मृजु
धा. शुद्धिअ. श्रावरंड. आ. स्त्री.

मार्तंडः मार्तोडः मृतंडेभवः
मार्तंडः, मृतंड ऋषीचे रायीं जो
उत्पन्न तो. त. सूर्य. अ. पु.

मार्दंगिकः मृदंगवादनंशिल्प
मस्यमार्दंगिकः, मृदंग वादनआ
हे शिल्पजाचें तो. त. मृदंगवाज
विण्याविषयीं कुशल. अ. पु.

मार्दीकं मृद्धीकायाः विकारोमा
र्दीकं, द्राक्षाचा जो विकार तें. त.
द्राक्षा मद्य. अ. न.

मार्घिः मृज्यतेनयामार्घिः, मला
चा अथवा केराचा नाश होइजे
तो जीणें ती. क. मृजुधा. शुद्धिअ.
प्रोक्षणादिकें करून देह शुद्ध कर
णें. इ. स्त्री.

मालकः मलतेःसीमालकः, अ
मृतातें धारण करितो जो तो. क.
मलधा. धारणअ. निंबहृत्. अ.
पुलिंगी.

मालती मालक्ष्मीलसतीति मालती, लक्ष्मीतं सेवित्ये जीती. क. लसधा. क्रीडनअ. चमेलीजाई. ई. ई. स्त्री.

माला माल्यतेइतिमाला, धारण करिजेत्येजीती. क. मलधा. धारणअ. कुलांची माळ. आ. स्त्री.

मालाकारः मालां करोतीति मालाकारः, पुष्य मालेतं करितो जीतो. क. दु. क. अधा. करणअ. माळी. अ. पु.

मालातृणकं मालाकाराणितृणान्यस्यमालातृणकं, मालाकाराहेत तृणं ज्याचीं तो. स. जलतृण विशेष. अ. न.

मालिकः मालाशिल्पमस्यमालिकः, माला आहे शिल्प जाचें तो. त. माळी. अ. पु.

मालूरः मालक्ष्मींपदेषालुनातीतिमालूरः, दुसरे वृक्षाचा शोभते नाश करितो जीतो. क. लु. अधा. छंदनअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

माल्यं विग्रहादिमालाशब्दाप्रमाणं. कुलांची माळ. अ. न.

माल्यवान् माल्यमस्तियस्यसः माल्यवान् माल्य आहे ज्यास तो. त. पर्वत विशेष. त. पु.

माषपर्णी माषस्येवपर्णान्यस्या माषपर्णी, उडदाचे साररवीं आहेत पर्णे जीचीं ती. स. रानउडी. ई. ई. स्त्री.

माषाणं माषाणांभव नक्षेत्रंमाषाणं, माषांचें उत्पत्तिक्षेत्रजें तें तउडीद उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

माष्यं विग्रहादिपूर्वांच्याशब्दाप्रमाणं.

मासः मस्यतिपरिणमतीतिमासः, नियमित कालानें परिणाम पावतो जो तो. क. मसीधा. परिणामअ. महिना. अ. पु.

मासरः मास्यतेइतिमासरः, विकार करिजेतो जीतो. क. मसीधा. परिणामअ. अन्नापासून झालेला मंड. अ. पु.

मास्य माच स्मच अनयोः समाहारः मास्य, मा आणि स्म यांचा जो समाहार ती. स्. निवारणत्वा अर्थी अच्यय.

महाकुलः महत्कुलं यस्य महाकुलः. मोठें आदे कुल जाचें तें स. सज्जन. अ. पु.

माहिष्यः महिष्यांसाधुर्माहिष्यः. महिष्यास्त्रीचे रायीं जो उत्तम तो. क्षत्रियापासून वैश्येचे रायीं जाह लेला पुत्र. अ. पु.

माहेयी मत्स्या अपत्यं स्त्री माहेयी. धेनूची जी कन्या ती. त. गाय. ई. स्त्रीलिंगीं.

मितंपत्रः मितंपत्रतीति मितंपत्रः. परिमित पाक करितां जो तो. क. दुपत्रपृथा. चक्र. अ. रूपण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मित्रं मेघतीति मित्रं, प्रीति करितो जो तो. क. अभिदाधा. स्त्री हन. अ. क्षाखा. अ. न. २. सूर्य. अ. पु. लिंगीं.

मिथः मेघतीति मिथः, परस्पर या अर्थी संगत ह्य. प्राप्त जें तें. क. मेघधा. संगम. अ. परस्पर. एकांत स्थल त्या अर्थी अक.

मिथुनं मेघयतीति मिथुनं, संगम करितें जें तें. क. मिथधा. संगम. अ. स्त्री. व. पुरुष. २. मिथु

न रास. अ. न.

मिथ्यादृष्टिः मिथ्याचा सौंदर्यमिथ्यादृष्टिः, अपन्हव विषयिणी अशी जी दृष्टी ती. स. नास्तिक. इ. स्त्री.

मिथ्याभियोगः मिथ्याचा सौंदर्यमिथ्याभियोगः, मिथ्या ह्य. खोटा असा जो अभियोग ह्य. अभिशंसन तो. स. खोटी फियांद. अ. पु.

मिथ्याभिशंसनं असत्यमभिशास्यते मिथ्याभिशंसनं, असत्य अभिशंसन करिते जें तें. क. शंसधा. स्तुति. अ. मिथ्या पापोद्भव. अ. न.

मिथ्यामतिः मिथ्याचा सौंदर्यमिथ्यामतिः, मिथ्या ह्य. विरुद्ध अशी जी मति ती. स. अयथार्थ ज्ञान. इ. स्त्री.

मिथिः मिथी मिशतीति मिथिः, वातादिका विषयीं शोष करिते ह्य. तन्नाशक जी ती. क. मिषधा. शोषकरण. अ. बडिशोष. इ. ३. ई. स्त्रीलिंगीं.

मिथ्रेया मिथ्रयतीति मिथ्रेया

तीति एया, मिश्राचासो एयाचमि
श्रेया, स्वकीय आस्वादातें मिश्र
करित्ये जी ती. मिश्रा मिश्रा अशी
जी एया ह्य. ज्ञान तीमिश्रेया, स.
बडिशोप. आ. स्त्री.

मिसिः मिसी मस्यते इति मि
सिः, रोगान्ता परिणाम ह्य. ना
श करित्ये जी ती. कृ. मसीधा. प
रिणाम अ. बडिशोप. २ जराभां
सी. ३ शापेची काजी. इ. २ई. स्त्री

मिहिका मेहतीति मिहिका. उ
दक सेचन करित्ये जी ती. कृ. मि
हधा. सेचन अ. बर्फ. आ. स्त्री.

मिहिरः मेहतीति मिहिरः, वृष्टि
हारा सेचन करितो जो तो. कृ.
मिहधा. सेचन अ. सूर्य. अ. पु.

मीदं मित्यते स्म मीदं, सेचन
करिजेला जो तो. कृ. मिहधा. से
चन अ. मुतलेला वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मीनः मीयते धीवरेण इति मीनः.
मिनोति क्षिपति जलमिति वामी
नः, धीवराने घृत होइजे तो किंवा जल
प्रक्षेप करितो जो तो. कृ. मीदूधा. हिंसा
अ. २ दुहृधा. प्रक्षेपण अ. मत्स्य. २ मीन रास
अ. पु.

मीनकेतनः मीनः केतनं ध्वजो.
यस्य मीनकेतनः, मीन ह्य. म
स्य आहे ध्वज ह्य. चिन्ह जाचें
तो. स. मदन. अ. पु.

मुकुरं मंक्रतेनेन मुकुरं, मूषण
होतें जेणें करून तें. कृ. मकिधा.
मंडन अ. किरीट. अ. न.

मुकुंदः मुकुंमुक्तिं यच्छतीति मु
कुंदः, मुक्तीतें देतो जो तो. कृ. दा
णधा. दान अ. विष्णु. २ पोईशा
क. अ. पु.

मुकुरः मुंचति ज्योतिर्मुकुरः, ते
ज सोडणारा जो तो. कृ. मुच्छधा.
मोक्षण अ. आरसा. अ. पु.

मुकुलः मुंचति कलिकात्वमिति
मुकुलः, कलिकेतें सोडणारा जो
तो. कृ. धा. पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.
किंचित्कुल्ले लीकळी. अ. पु. न.

मुकुष्ठकः विग्रहार्दिमकुष्ठकश
ब्दाप्रमाणें. मटकी. अ. पु.

मुक्तकंचुकः मुक्तः कंचुको ये
न स मुक्तकंचुकः, मुक्त ह्य. त्य
क्त आहे कंचुक ह्य. लकूपकच
जाणें तो. सं. मंगटाकलेला स
प. अ. पु.

मुक्ता मुंचतेस्ममुक्ता, मुक्तकरिजे
सेजी ती. क. मुच्छधा. मोक्षणाअ. मो
ती. आ. स्त्री.

मुक्तावली मुक्तानामवलीमुक्ता
वली, मौक्तिकांची जी पंक्ती ती. स.
मोत्यांचा हार. इ. स्त्री.

मुक्तास्फोटः मुक्ताः स्फुटंतय
तः मुक्तास्फोटः. मौक्तिकें उत्पन्न
होतात जा पासून तो. क. स्फुटधा.
बिकसनअ. ज्यांत मोतीं पिकते
तो शिंपा. अ. पु.

मुक्तिः मोचनंमुक्तिः, मोक्षजो ती.
क. मुच्छधा. मोक्षणाअ. मोक्ष. इ. स्त्री.

सुरवं रवन्यतेअनेनसुरवं प्रहृष्टणा
दि करिजेतें जेणें तें. क. रवनुधा.
अवदारणअ. सुख. २ पुढील दा
र. अ. न.

सुरवरः निंदितंसुरवमस्यसुरव
रः, निंदितआहे सुरव जाचें ती.
त. तोंडाळ. अ. पु.

सुरववासनः सुरवंवासयतीति
सुरववासनः, सुरवातें सगंधित
करितो जो तो. क. वासधा. उप
सेवाअ. तोंडास सवासिक कर
णाचें तांबूलादि. अ. पु.

सुरव्यः सुरवभिवप्रधानत्वानुरव्यः,
सुरवासारिवा जो प्रधान ती. त.
आद्यपक्ष. २ प्रसुरव. अ. पु.

सुरधः सुत्यतीतिसुरधः, अवि
वेकीजो तो. क. मुहधा. वैचित्य
अ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुंडः मुंड्यतेइतिमुंडः, केशां
हीन होतो जो तो. क. मुडिधा. खं
डनअ. मुंडनकेलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री. २ शिरोहीन देह.
अ. न.

मुंडितः विग्रहादिमुंडशब्दाप्र
माणें. मुंडनकेलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मुंडी मुंडयतीतिमुंडी. क्षौरक
रितो जो तो. क. मुंडप्रहृत्तिक
धा. तत्करणअ. नापित. इन्. पु.

मुदिरः मोदतेअनेनमुदिरः,
संतोष पावताहेत मयूरादि जे
णें तो. क. मुदधा. हर्षअ. मेष.
अ. पु.

मुद् मोदनंसुद् हर्षजोती. क.
मुदधा. हर्षअ. इ. स्त्री.

मुद्गपर्णी मुद्गपर्णमस्यामुद्ग
र्णी. मुद्गसदृश आहे पर्ण जीचें

ती. स. रान मूग. ई. स्त्री.

मुद्गरः गिरतीतिगुरः सुदोगरोमु
द्गरः, हर्ष नाश करणारा जो तो.
स. मुद्गल. अ. पु.

मुधा सुख्यतीतिमुधा, अविचेक
प्रापक जें तें. क. मुहधा. वैचित्र्य
अ. व्यर्थ त्या अर्थी अच.

मुनिः मन्यतइतिमननशीलोवा
मुनिः, सर्व जाणतो किंवा मनन
स्वभाव जो तो. क. मनधा. जान
अ. बुद्ध. २ ऋषि मीनी. इ. पु.

मुनींद्रः मुनीनाभिंद्रोमुनींद्रः,
मुनी मध्यं जो श्रेष्ठ तो. स. बुद्ध.
२ मौन व्रत धारण केलेला ऋषि
श्रेष्ठ. अ. पु.

मुरजः सुखर्मपट्टिकावेष्टनंतस्या
ज्जातोमुरजः, चर्म पट्टिके पास
न निर्मित जो तो. क. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. मृदंग. अकारां
व. पु.

मुरा मुरतीतिमुरा, रक्षादिकां
प्रत वेष्टन करित्ये जी ती. क. मु
रधा. वैष्टनअ. तालीस पत्र. आ.
स्त्रीलिंगां.

मुषा मुषतीतिमुषा, सपय्यादि

स्तेष करित्ये जी ती. क. मूषधा. स्ते
यअ. धातूना रस करणाना मूस.
आ. स्त्री.

मुषितं मुष्यतेस्ममुषितं, स्तेयक
रिजेलें जें तें. क. मुषधा. स्तेयअ.
चोरलेंलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुषी ह्रस्वामुषामुषी, ह्रस्व जी
मूस ती. स्त्रीप्र. लाहान मूस. ई. स्त्री.

मुष्कः मुष्णातिरेतोमुष्कः, रेतस्ते
यकरणारा जो तो. क. मुषधा. स्ते
यअ. अंड कोश. अ. पु.

मुष्ककः मुष्णातिरोगमितिमुष्कः
सएवमुष्ककः, रोगातें नाश करि
तो जो तोमुष्क तोच मुष्कक. त. मो
रनाहस. अ. पु.

मुष्टिः मुष्यतेनयामुष्टिः, जीचा रो
गानें चोरी होत्ये ती. क. मुषधा. स्ते
यअ. मूठ. इ. स्त्री. पु.

मुष्टिबंधः मुष्टेबंधः मुष्टिबंधः, मु
ष्टीनाजोबंधतो. स. मुष्टींत षट् वेपें.
अ. पु.

मुसलं मुस्यतिअनेनमुसलं, विर
लन होतें जेणें करून तें. क. मुस
धा. संडनअ. मुसळ. अ. पु.

मुसली मुसलमस्थास्तीतिमुस

ली, मुसल आहे आयुष जानें तो
तें बलराम इत पु. २ मुसळ कं
द ३ पाल इ. स्त्री.

मुसल्यः मुसलेनवधोमुसल्यः,
मुसलानें जो बधाई तो. त. मुस
लानें मारण्यास योग्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मुस्तकं. मुस्ता मुस्तयंत्यनेने
निमुस्तकं, रोगनाश पावताहेत
जाणें तो. क. मुस्तधा. संगीतअ
मोद्या. अ. पु. २ आ. स्त्री.

मुहुर्भाषा मुहुः पुनः पुनर्भाष
णमुहुर्भाषा, वारं वार जें
बोलणें तें. क. भाषधा. अच्यक्त
वाणिअ. बहुत शोक पुक्त जें भा
षणाती. आ. स्त्री.

मुहुः मोहनंमुहुः, अविचेकताजी
तें. क. मुहधा. वैचित्यअ. पुनः पु
नः त्याअर्थी अच्य.

मुहूर्तः मुहुर्मुहुरियतीतिमुहूर्तः,
वारं वार गमन करितो जो तो. क.
ऋधा. गतिअ. वाराक्षण. अ. पु.

मूकः मूषितिकायतिमूकः, मूषा
प्रकारें करून शब्द करितो जो
तो. क. मूषा. शब्दअ. मूका. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूढः मुत्थतीतिमूढः, अविचेक
पावतो जो तो. क. मुहधा. वैचि
त्यअ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूतं मूयतेस्यमूतं, बंधन करि
जेलें जें तें. क. मूडधा. बंधनअ.
सांधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूत्रं मूत्र्यतेतन्मूत्रं, प्रस्त्रावि
जेतें जें तें. क. मूत्रधा. प्रस्त्रा
वअ. मूत. अ. न.

मूत्रकृच्छ्रं मूत्रेकृच्छ्रंमूत्रकृच्छ्रं,
मूत्राविषयीं जें महदुःख तें. स.
रोगविशेष. अ. पु.

मूत्रितं मूत्र्यतेस्यमूत्रितं, प्रस्त्रा
व करिजेलें जें तें. क. मूत्रधा. प्र
स्त्रवणअ. सुतलेलें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मूर्खः मुत्थतीतिमूर्खः, अविचेक
करितो जो तो. क. मुहधा. वैचित्य
अ. विचारभूय. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मूर्च्छा मूर्च्छनंमूर्च्छा, मोह जो
ती. क. मूर्च्छाधा. मोहअ. मूर्च्छ
ना. आ. स्त्री.

मूर्च्छालः मूर्च्छास्यस्यमूर्च्छा

लः, मूर्च्छा आहे जासतो. त.

मूर्च्छित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्च्छितः मूर्च्छासंजातास्यमूर्च्छितः, मूर्च्छा झाली आहे जा

सतो. त. मूर्च्छाल. २ मोहित.

३ उंच वाटलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

मूर्णं मूर्च्यतेस्ममूर्णं, बंधन कर

रिजेले जें तें. क. सुर्वीधा. हिं

साअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

मूर्त्तं मूर्च्छतिस्ममूर्त्तं, निविड झालें जें तें. क. मुच्छीधा. मोहस

मुच्छ्रायअ. कठीण. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

मूर्तिः मूर्च्छतीतिमूर्तिः, उन्न

ती पावणारी जी ती. क. मुच्छी

धा. समुच्छ्रायअ. देह. २ काठि

ण्य. इ. स्त्री.

मूर्तिमान् मूर्तिः काठिण्यम-

स्यास्तीतिमूर्तिमान्, काठिन्य

आहे जासतो. त. कठिण. वि.

व. पु. न. इ. स्त्री.

मूर्धा मुत्थं त्यस्मिन् आहते इति

मूर्धा. ताडन केलें असतां मोह

पावतात ज्याचे रायीं तो. क. मु

हधा. वैचित्यअ. मस्तक. न. पु.

मूर्धाभिषिक्तः मूर्धानं अभि

षिक्त्यते मूर्धाभिषिक्तः, राज्य दाख

समयाचे रायीं ज्याचा मस्तकावर

अभिषेक करिजेतो तो. स. स

त्रिय. २ राजा. ३ प्रधान. अ. पु.

मूर्वा मूर्वातिस्मामूर्वा, बंधन करि

त्ये जी ती. क. सुर्वीधा. बंधनअ.

मुरबेल. आ. स्त्री.

मूलं मूलतीतिमूलं, प्रतिष्ठित

होतें जें तें. क. मूलधा. प्रतिष्ठा

अ. वृक्षादिकाचें मूल. २ आद्यप्र

कृति. ३ वृक्षाचें पाळ. ४ मूलन.

स्तत्र. अ. न.

मूलकं मूलतीतिमूलकं, भूमी

चे रायीं स्थित जो तो. क. मूलधा.

प्रतिष्ठाअ. मुळा. अ. न.

मूलधनं मूलं च तद्गुणं च मूलध

नं, मूलजें धन तें. स. क्रयावि

क्रयादि व्यवहारांतील मूलधन

अ. न.

मूल्यं मूलानामर्थ्यं मूल्यं, मूलें

करून जें प्राप्य तें. त. मोळ. २

वेतन. अ. न.

मूषकः मूषतीति मूषकः, चौर्यं करितो जो तो. कृ. मूषधा. स्लेष अ. उंदीर. अ. पु.

मूषा विग्रहादिसर्वमुषाशब्दाप्रमाणों.

मूषिकः मुष्णातीति मूषिकः, अर्थादिमूषक शब्दाप्रमाणों. उं दीर. अ. पु.

मूषिकपणीं मूषकः पर्णमस्था इति मूषिकपणीं, मूषकरूपं सदृश. आहेत पानें जीवों ती. स. उं दीरकानी. ई. स्त्री.

मूषितं विग्रहादिमुषितशब्दाप्रमाणों. चौरखेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूषी विग्रहादिमुषीशब्दाप्रमाणों. मूस.

मृगः मृग्यते व्याधेनेति मृगः, व्याधानें शोधिजेतो जो तो. कृ. मृगधा. अन्वेषण अ. हरिण. २ हरिणादिस्वापद जाति. ३ शोधणों. ४ मृगशीर्षनसत्र. अ. पु.

मृगणा मृगणं मृगणा, अन्वेषण जें ती. कृ. मृगधा. अन्वेषण अ. शोधणों. आ. स्त्री.

मृगतृष्णा मृगाणां तृष्णा मृगतृष्णा, मृगांची जीतृष्णा ती. स. मृगजक. आ. स्त्री.

मृगद्विद् मृगान् द्वेष्टीति मृगद्विद्, हरिणातें द्वेष करितो जो तो. कृ. द्विषधा. अप्रीति अ. सिं ह. ष. पु.

मृगधूर्तकः मृगेषु धूर्त इव मृगधूर्तकः, मृगां नेराची जो चतुर सदृश तो. त. कोल्हा. अ. पु.

मृगनाभिः मृगस्थनाभिर्मृगनाभिः, मृगान्चा जो नाभितो. स. कस्तूरी. इ. पु.

मृगवधाजीवः मृगवधेन आजीवतीति मृगवधाजीवः, मृगाचावधें करून जीवन करितो जो तो. कृ. जीवधा. प्राणधारण अ. पारधि. अ. पु.

मृगबंधनी मृगो बध्यते, नयामृगबंधनी, मृगबंधन करिजेतें जीणें ती. कृ. बंधधा. बंधन अ. जाकें. ई. स्त्री.

मृगमदः मृगस्य मदो मृगमदः, मृगान्चा जो मद ह्य. कस्तूरी तो. स. कस्तूरी. अ. पु.

मृगया मृग्यन्तेत्रमृगया, शोध करिजेतात मृग जीचेबायीं ती. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. शिका र. आ. स्त्री.

मृगयुः मृगान्च्यातीतिमृगयुः, वधार्थं मृगांप्रत गमन करितो जो ती. कृ. याधा. प्रापण अ. व्या ध. उ. पु.

मृगरिपुः मृगाणांरिपुः मृगरि पुः, मृगांचा जो शत्रु तो. स. सिं ह. उ. पु.

मृगव्यं मृगाव्यघंत्वत्रमृगव्यं, ज्याचेबायीं मृग गमन करिता ततें. कृ. अयधा. गतिअ. शि कार. अ. न.

मृगशिरः मृगःशिरोयस्यमृ गशिरः, मृगाकृती आहे शिर ह्य. प्रदेश जाचा ती. स. मृगशि रनक्षत्र. स. न.

मृगांकः मृगः अंकः चिन्हं यस्य मृगांकः, मृग आहे चिन्ह जाचो तो. स. चंद्र. अ. पु.

मृगादनः मृगान्अन्तीतिमृगा दनः, मृगांतें भक्षण करितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ.

श्वापद विशेष, तरस. अ. पु.

मृगाशनः मृगान्अन्तीति मृगाशनः, मृगांतें भक्षण क रितो जो तो. कृ. अशधा. भक्ष णअ. सिंह. अ. पु.

मृगितं मृग्यतेस्ममृगितं, शो ध करिजेलें जें तें. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृगेंद्रः मृगाणांइंद्रोमृगेंद्रः, मृगांचा जो स्वामी तो. स. सिंह. अ. पु.

मृजा विग्रहादिमार्ष्टिशब्दाप्र माणें. प्रोक्षणादिकें करून देह पवित्र करणें, मार्जन. आ. स्त्री.

मृडः मृडयतिस्वरवयतीतिमृ डः, लोनांस स्वरवी करितो जो तो. कृ. मृडधा. स्वरवनअ. म हादेव. अ. पु.

मृडानी मृडस्यस्त्रीमृडानी, मृ डस्य शंकर साची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. पार्वती. इ. स्त्री.

मृपालं मृप्यतेभक्ष्यतेतन्मृणा लं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. मृ णधा. हिंसाअ. भिक्षें. अ. पु. न.

मृतः भ्रियतेस्मृतः, प्राणत्याग
करि तो जो तो. कृ. मृदुधा. प्राण
त्यागअ. यद्वा मरणंमृतं. तंदुला
दियाच्चा जी ती. धा. पू. प्र. मंले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ नि
त्य याच्चा. अ. न.

मृतस्नातः मृतेस्नातोमृतेस्ना
तः. मृतोद्देशंकरून जो स्नाततो.
स. मृतोद्देशंकरून स्नान केलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृतालकं मृतमालयतीतिमृता
लं मृतालमेवमृतालकं, नित्य
याच्चेतें पर्याप्त करितें जें तेंमृता
ल तेंचमृतालकं. त. मसूर. अ. न.

मृतालकं मृतालः प्रतिष्ठायस्य
मृतालकं, मृत्तिका आहे प्रतिष्ठा
ह्य. स्थिति जानी तो. स. दूर. अ.
नपुंस.

मृत्तिका मृदेवमृत्तिका, मृत्जी
तीचमृत्तिका. त. माति. आ. स्त्री.

मृत्युः मरणंमृत्युः, मरण जें तो.
कृ. मृदुधा. प्राणत्यागअ. मरण.
उ. पु. स्त्री.

मृत्युंजयः मृत्युंजयतीतिमृत्युं
जयः, मृत्यूतें जिंकितो जो तो. कृ.

जिधा. जयअ. महादेव. अ. पु.

मृत्सा प्रशस्तामृतमृत्सा, प्रशस्त
जी मृत्तिका नी. त. चांगली माती.
आ. स्त्री.

मृत्सा विग्रहादिसर्वमृत्साशब्दा
प्रप्राणं.

मृदंगः मृत्यतइतिमृदंगः, मर्द
न करिजेतो जो तो. कृ. मृदुधा. क्षो
दअ. पखवाज. अ. पु.

मृदु मृद्यतइतिमृदु, नूर्णकरि
जें तें जें तें. कृ. मृदुधा. क्षोदअ.
कोमल. २ अतितीक्ष्ण. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

मृदुत्वकं मृदुत्वगस्येतिमृदुत्व
कं, मृदु आहे त्वचा जानी तो. स.
भूर्जवृक्ष. च. पु.

मृदुलं मृदुगुणोस्यास्तीतिमृदुलं,
मृदुगुण आहे जास तें. त. कोम
ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृदू मृद्यतइतिमृदू, मर्दलो जा
त्ये जी ती. कृ. मृदुधा. क्षोदअ.
मृत्तिका. इ. स्त्री.

मृदीका मृदनातीतिमृदीका,
फलद्वारा भक्षणविषयीं आतुर
करित्ये जी ती. कृ. मृदुधा. क्षोद

अ. द्राक्षीन्वा चेल. आ. स्त्री.

मृधं मर्दनंमृधं, परस्परजें हिंसा
न तें. क. मृधुधा. हिंसाअ. संग्रा
म. छ. शुद्ध. अ. न.

मृषा मृष्यतइतिमृषा, असत्य
सहन करिजेतें जें तें. क. मृषुधा.
सहनअ. मिथ्यात्या अर्थी अव्य

मृष्टं मृज्यतेस्ममृष्टं, शुद्धकरिजे
लें जें तें. क. मृजूधा. शुद्धिअ. नि
मंळ ह्य. शुद्ध केललें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

**मेकलकन्यका. मेरवलक
न्यका** मेकलादेःकन्यकामेकलक
न्यका, मेकलक पर्वताची जी क
न्या ती. स. नर्मदानदी. आ. स्त्री

मेरवला मांलक्ष्मींइंस्वतीतिमे
रवला, लक्ष्मीप्रत गमन करित्ये
जी ती. क. इंसवधा. गतिअ. क म
रपदा. २ तरवार, करार, स्वजी
र इत्यादिकांचें सुठीस जें चाम
ड्याचें बंधन ती. आ. स्त्री.

मेघः मेहतीतिमेघः, सेचन करि
तो जां तो. क. मिहधा. सेचनअ.
मेघ. अ. पु.

मेघज्योतिः मेघानांज्योतिर्मेघ

ज्योतिः, मेघसंबंधि अन्योन्य सं
घट्टनें निघन्त जें तेज ती. स. ची
ज. इ. पु.

मेघपुष्पां मेघस्यपुष्पमिष मेघपु
ष्पां, मेघाचें पुष्प सदृश जें उदक तें.
स. उदक. २ विष्णूचा घोडा. अ. न.

मेघनादानुलासी मेघनादेन
अनुलसतितच्छीलः मेघनादानु
लासी, मेघनादानेन क्रीडा स्वभाव
जो तो. क. लसधा. क्रीडाअ. मो
र. इ. पु.

मेघनामा मेघस्यनामान्यस्यमे
घनामा, मेघांचीं आहेत नामें जा
स तो. स. नागर मोथा. व. पु.

मेघमाला मेघानांमालामेघमाला,
मेघांची जी माला ती. स. मेघमंड
ळ. आ. स्त्री.

मेघवाहनः मेघान्वाहयतीतिमे
घवाहनः, मेघांप्रत वाहवितो जो
तो. क. बहधा. प्रापणअ. इंद्र. अ. पु.

मेचकः मेचकः श्यामलवर्णीस्था
स्तीतिमेचकः, श्यामल आहे रणं
जास तो. त. काळे गौकणीचे फुला
सारिरवा जो रंग तो. हिंवा मोराचे
कंठा सारिरवा जो रंग तो. २ मोरा

चेपिसावर जें नैत्राकार निच
तो. अ. पु.

मेद्रः मेहत्यनेनमेद्रः, सेचन
करिजेतो जेणें करून तो. कू. मि
हधा. सेचनअ. भिन्न. २ एडका.
अ. पु.

मेद्रकः मेद्यतीतिमेद्रकः, स्नेहन
करितो जो तो. कू. त्रिमिदाधा.
स्नेहनअ. साराकल्क. अ. पु.

मेदः मेद्यतीतिमेदः स्नेहकरणा
रा जोतो. कू. त्रिमिदाधा. स्नेहन
अ. मांसजन्य स्नेह. ज्यास चर
बी मांदें असें ह्मणतात तें. स. न.

मेदिनी मेद्यतीतिमेदिनी, मेद्य
तिस्नेह युक्त होत्ये जीती. हत्या
दि पूर्वाच्या शब्दाप्र. पृथ्वी. ई. स्त्री.

मेदुरः मेदनशीलोमेदुरः स्नेहनस्त्रा
व जोतो. कू. प्र. निविड. अ. पु. क. आ. स्त्री.

मेधा मेधतेसर्वमनुभूतेअस्या
भितिमेधा, सर्व अनुभूत ह्म
णलें जातें जीचेरायीं ती. कू. मेध
धा. मेधादिअ. धारणाविशिष्टबु
द्धि. आ. स्त्री.

मेधिः मेध्यांतेपशवोत्रमेधिः, जा
चेरायीं पशुबांधलेला जातो-

तो. कू. मेधुधा. संगमअ. पशूस
बांधण्यास पुरलेलें काष्ठ ज्यास
मेद असें ह्मणतात तो. इ. पु.

मेध्यं मेधितुंयोग्यंमेध्यं, पवित्र
करण्याविषयीं जें योग्यतें. कू. मे
धुधा. संगमादिअपवित्र. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मेरुः मिनोतिउच्चत्वात् ज्योतींषी
तिमेरुः, नक्षत्रादि मोजण्यासजो
साधन तो. कू. माडु. धा. मानअ.
पर्वत विशेष. उ. पु.

मेलकः मेलनंमेलः सएवमेल
कः, संगमजो तो. कू. मिलधा.
संश्लेषअ. २त. संगम. अ. पु.

मैला मेलतीतिमैला, वस्त्रादिका
ला संश्लेष होत्ये जीती. कू. मिल
धा. संश्लेषअ. नीळ. आ. स्त्री.

मेषः मिषतीतिमेषः, स्पन्दाक
रितो जोतो. कू. मिषधा. स्पन्दाअ.
मेषराश. २. मेदा. अ. पु.

मेषकंबलः मेषलोमकृतः कं
बलः मेषकंबलः, मेषात्तलोमा
नीं कंला जो कंबल तो. स. कांब
ळें अ. पु.

मेहः मेहतीतिमेहः, क्षरतीजो

५१४ (म.) विग्रहकोश. (म.)

तो. क. मिहधा. सेचनअ. सूत्र
शोग. अ. पु.

मोहनं विग्रहादिमेद्रशब्दाग्रमा
णं. शिम्भ. अ. न.

मैत्रावरुणिः मित्रावरुणयोः
सूत्रु मैत्रावरुणिः, मित्रावरु
णांन्वा जो पुत्र तो. त. अगस्ति
ऋषि. २ वाल्मीकि ऋषि. इ. पु.

मैत्री मित्रस्य कर्मभावोचामैत्री,
मित्राचें जें कर्म ती. त. स्नेह. ई.
स्त्रीलिंगां.

मैत्र्यः विग्रहादिमैत्रीशब्दाग्रमा
णं. मैत्री. अ. न.

मैथुनं मिथुनस्य कर्ममैथुनं,
स्त्रीपुरुषांचें जें कर्म तें. त. स्मर
त. २ भार्यादिकांचा संबंध. अ. न.

मैरेयं मिरायांदेशविशेषे भवंमै
रेयं, देशविशेषाचे गयीं उसन्व
जें तें. त. उसाचे रसापासून -
जाहलेलें मद्य. २ धातकीपुष्प.
अ. न.

मोक्षः मोचयतिरोगमिति मो
क्षः, भव रोगातें नाश करितो
जो तो. क. सुच्छुधा. मोक्षणा.
शुक्ति. २ मोर्याचें झाड. अ. पु.

मोघं सुत्यांत्वस्मिन्मोघं. लोक मो
ह पावतात जाचेरायीं तो. क. सु
हधा. वैचत्यअ. निरर्थक. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मोघा मोहयतीतिमोघा, मरुना
विर्भावें करून मोह करवित्ते जी
ती. क. सुहधा. वैचत्यअ. पाटलि
वृक्ष. २ वावडिंगाचें झाड. आ. स्त्री.

मोचकः मोचयतीतिमोचकः,
रोगातें नाश करितो जो तो. क. सु
च्छुधा. मोक्षणाअ. शंख्याचें झाड.
अ. पु.

मोचा सुन्वांतरसमितिमोचा, र
स मोचक जीती. क. सुच्छुधा.
मोक्षणाअ. सांबरीचें झाड. २ केळ.
आ. स्त्री.

मोदकः मोदयतेइतिमोदकः,
हर्षित करितो जो तो. क. सुदधा.
हर्षअ. भक्ष्य विशेष. अ. पु. आ
नंदकारक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मोरटं मोरटा मुरतीतिमोर
टं. रसव्यापि जें तें. क. मुरधा.
वेष्टनअ. उसाचें मूळ. २ मुरवे
ल. अ. न. २ आ. स्त्री.

मोषकः सुष्णातीतिमोषकः, नौ

(मं.

विग्रहकोश. (मं.)

५१५

शे करितो जो तो. क. सुषधा. स्तेष
अ. चोर. अ. पु.

मोहः मोहनंमोहः, अविवेक जो
तो. क. सुहधा. वैचित्त. अ. मूच्छी
अ. पु.

मौक्तिकं सुक्तैवमौक्तिकं, मुक्ता
जी तेंच. त. मोती. अ. न.

मोद्गानं सुद्गानांभवनंक्षेत्रमोद्गा
नं, सुद्ग होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. सु
गानें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

मौनं मुनेः कर्मभावोवामौनं, सु
नीचें जें कर्म किंवा भाव तें. त. मौ
नस्य. उगें राहणें. अ. न.

मौरजिकः सुरजवादनंशिल्प
मस्यमौरजिकः, सुरज वादनआ
हे शिल्प जाचें तो. त. सृदंग वाज
विणारा. अ. पु.

मौर्वी मूर्त्तयाविकारीमौर्वी, मूर्त्ता
नामक वल्लीचा जो विकार तो. त.
धनुष्याची दोरी. ई. स्त्री.

मौलिः मूलस्यादूरभवोमौलिः,
मूलान्ना अदूर जो भवतो. त. शि
खा, शेंडी. २. सुगुट. ३. बांधलेले
केश, बुचडा. ३. पु.

मौहूर्तः सुहूर्तंवेदमौहूर्तः, सु
हूर्तातें जाणतो जो तो. त. ज्यो
तिषा, जोशी. अ. पु.

मौहूर्तिकः विग्रहादिसर्वमौ
हूर्तशब्दाप्रमाणं.

म्लेंछदेशः म्लेंछानांदेशः म्लें
छदेशः, म्लेंछांचा जो देश तो.
स. नातुर्वर्ण्यच्यवस्था ज्यादेशीं
नाही असा जो देश तो. अ. पु.

म्लेंच्छसुरवं म्लेंछदेशेसुरसु
त्पत्तिर्यस्यम्लेंछसुरवं, म्लेंच्छवे
शाचेबाशीं आहे उसची जाची
तो. समासहति. ताम्बक ह्मण
जे तांचें. अकारांत. नपुंसक
लिंगां.

यकृत यमनयं संयमं करोतीति
यकृत उपरम करणारं जै तै.
क. डुह्मत्रधा. करणअ. दक्षिणकुं
क्षिस्थ मांस पिंड विशेष. त. न.

यक्षः यक्ष्यते पूज्यत इति यक्षः,
कामनिक लोकांनीं पूजिजेलाजो
तो. क. यक्षधा. पूजाअ. कुबेर.
२ देव योजि विशेष. अ. पु.

यक्षकर्दमः यक्षप्रियः कर्दमो
यक्षकर्दमः, यक्षांला प्रिय जो क
पूर्वादिकांचा कर्दम तो. स. कापूर,
रुष्णा गरु, कस्तूरी चंदन, केशर.
हे पदार्थ एक विष्णोणिकुटून केले
ला महास्रगंधि द्रव्य. अ. पु.

यक्षधूपः यक्षान्धूपयतीति य
क्षधूपः, यक्षातें संताप करणा
रा जो तो. क. धूपधा. संतापअ.
राठधूप. अ. पु.

यक्षराट् यक्षेषुराजत इति य
क्षराट्, यक्षामध्ये शोभतो जो
तो. क. राजधा. दीप्तिअ. कुबेर.
च. पु.

यक्ष्या यक्ष्यते इति यक्ष्या, द्रव्यादि
कानें पूजिजेतो जेणेक. यक्षधा. पूजा
अ. क्षयरोग. च. पु.

यजमानः विग्रहादियष्टाशब्दा
प्रमाणे. यागाविषयीं कृतिजांस
आज्ञा करणारा. अ. पु.

यज्वा यजतेस्म इति यज्वा, विधी
करून यजन करिता झाला जो तो.
क. यजधा. देवपूजादिअ. विधिपू
वंक जाणें याग केला तो. न. पु.

यज्ञः इज्यतेनेनात्र या यज्ञः, यज
न करिजेतें जाचेवायीं किंवा जेणें
करून तो. क. यजधा. देवपूजादि
अ. अध्वर, याग. अ. पु.

यज्ञपुरुषः यज्ञफलदः पुरुषो य
ज्ञपुरुषः, यज्ञाचें फल देणारा जो
तो. स. विष्णु. अ. पु.

यज्ञांगः यज्ञमंगतीति यज्ञांगः,
यज्ञाप्रत गमन करितो जो तो. क.
अग्निधा. गतिअ. उंचराचें झाड.
अ. पु.

यज्ञीयं यज्ञमर्हेति यज्ञीयं, यज्ञ
कर्माप्रत योग्य होणारें जै तें. त.
यज्ञकर्मास योग्य. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

यत्तः यस्मादिति यत्तः, ज्याकार
णास्तव ह्यणणारें तें. त. हेतुव
कारण याअर्थी अच्च.

यती यमनयतं यतसुपरतो नित्य
मस्थास्तीति यती, नित्य इन्द्रियां
नी शांति आहं जाची तो. कृ. यम
धा. उपरमअ. संन्यासी. इन्. पु.
यत् यच्छतीति यत्, कारण उ
परम धावर्ते जें तें. कृ. यमधा. उ
परमअ. कारण त्याअर्थीअच.
यंता यच्छतीति यंता, नियमन
रिती जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ.
सारथि. कृ. पु.

यथा येन प्रकारेण यथा, जा प्र.
कारें करून जें तें. सादृश्यार्थी अच.

यथाजातः जातं जन्मकालम
नतिक्रम्य वर्तते इति यथाजातं,
तदस्यास्तीति यथाजातः, जन्म
कालिक चेष्टा आहं जास तो. त.
सूर्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यथातथं तथासत्यमनतिक्र
म्ययथातथं, सत्याप्रत अतिक्र
मण न करणारें जें तें. स. सत्या
र्थक याअर्थीअच. उ. गुरुयं
धातर्थेवन्ति.

यथायथं यथायथं यथायथं, स
त्यार्थक जें तें. स. यथायोग्य या
अर्थीअच.

यथार्थं अर्थमनतिक्रम्य यथा
र्थं, अर्थाप्रत अति क्रमण न कर
रणें जें तें. स. सत्यार्थी अच.

यथार्हवर्णः विग्रहादिअनुव
र्तन शब्दाप्रमाणें. चार पुरुष, वा
तमीदार. अ. पु.

यथास्वं यथायथं यथास्वं, य
थायोग्य जें तें. स. यथायोग्य या
अर्थी अच.

यथोप्सितं आप्तुमिष्टमीप्सितं,
इप्सितमनतिक्रम्य यथोप्सितं, ई
प्सिताचें अनतिक्रमण जें तें. स. यथे
च्छ. अ. न.

यदि यतते इति यदि, पक्षांतर
रूपार्था विषयीं बद्ध करितें जें
तें. कृ. यतीधा. प्रयत्न अ. पक्षां
तर याअर्थी अच. उ. शुचिम
नो यद्यस्ति तर्थाथेन किं.

यदृच्छा कृच्छनं कृच्छा. याच
सो कृच्छान्वयदृच्छा, स्वातंत्र्य जें
तें. कृ. कृच्छधा. गत्यादि अ. स्वेच्छा,
स्वतंत्रता. आ. स्त्री.

यंत्रं यंत्रयतित यंत्रं, यंत्रयसने
नवायंत्रं, संकुचित होतें अथवा
यांछिजेतें जें तें. कृ. यंत्रिया. सं

कोचनअ मृगबंधन विशेष. २
मंत्र. अ. न.

यमः यमयतीतियमः, प्राणिमा
त्राचें नियमन करितो जो तो. कृ.
यमधा. उपरमअ. किंवा यम्य
तेनेनयमः, नियमन करिजेतें
जेणें करून तो. कृ. यमधा. उप
रमअ. शरीर मात्रें करून साध्य
च नित्य कार्य जें तो. २ प्रेतांचा रा
जा यम तो. ३ इंद्रिय निग्रह. अ. पु.

यमराट् यमेनसंयमेनराजतइ
तियमराट्, इंद्रिय निग्रहानें शी
भतो जो तो. कृ. राजधा. दीप्तिअ.
प्रेतपति जो यम तो. ज. पु.

यमनिका यमयतीतियमनिका,
शांती करणारी जी ती. कृ. यमधा.
उपरमअ. पडदा. कनांत. आ. स्त्री

यमुना यच्छतीतियमुना, स्वर्गा
दिकांतें देखे जी ती. कृ. यमधा. उ
परमअ. यमुना नदी. आ. स्त्री.

यमुनाभ्राता यमुनायाः भ्राता
यमुनाभ्राता, यमुना जी तिन्हाजो
भ्राता स. बंधुतो. स. यम. क. पु.

ययुः यातीतिययुः, अश्वमेधांत
पृथ्वीचावायीं गमन करणारा जो

तो. कृ. याधा. प्रापणअ. अश्वमे
धयज्ञास जो उपयुक्त अश्व तो. उ.
पुल्लिंगीं.

यवः यौतीतियवः, होमादिकाने
दायीं उपयुक्त होतो जो तो. कृ. यु
धा. मिश्रणादिअ. जवधान्य. अ. पु.

यवक्यं यवकानां भवनं क्षेत्रं यव
क्यं, यव विशेष होण्याचें जें क्षेत्र
तें. त. ल. हान यव उत्पन्न होण्या
चें शेत. जें तें. स. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यवक्षारः यवानां क्षारीयवक्षारः,
यवांचा जो रसार तो. स. जवरसा
र. अ. पु.

यवफलः यवइवफलान्यस्य य
वफलः, यवासारिखें आहे फल
ज्याचें तो. स. वेकू. अ. पु.

यवसं यूयतेइतियवसं, भक्षण
करिजेतें जें तें. कृ. युधा. मिश्रण
अ. पशूचें भक्ष्य. तृण. अ. न.

यवागूः यूयतेइतियवागूः, मि
श्रण करिजेत्ये जी ती. कृ. यूधा.
मिश्रणअ. कण्हेरी. ऊ. स्त्री.

यवाग्रजः यवाग्राज्जायतेस्य य
वाग्रजः, यवाग्रापासून झालाजो
तो. कृ. जनीभा. प्रादुर्भाव अ. ज

वरवार. अ. पु.

यवानिका दुष्टोयवोयवानी,
यव नीवयवानिका, दुष्ट ह्य.
उग्र जो यव ती यवानी तीचे प
रीजीती. क. यवानिका, त. आंवा.
आ. स्त्री.

यवानी दुष्टोयवोयवानी, दुष्ट
जो यव ती. अर्थादिपूर्वीच्या श
ब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

यवासः योतीतियवासः, औ
षधार्थ उपयुक्त होत्ये जी ती. क.
युधा. मिश्रणअ. धमासा. अ. पु.

यविष्ठः अतिशयेनयुवायविष्ठः
अतिशयेंकरून जो लहान तो. त.
कनिष्ठबंधु. अ. पु.

यवीयान् अतिशयेनयुवायवी
यान्, अतिकनिष्ठ जो तो. तथा
करा प्राउ. स. पु.

यव्यं यवानंभवनंक्षेत्रंयव्यं, य
व होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. यकउ
त्यन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

यशःपरहः यशसेपरहः यशः
परहः, यशाश्च जें राद्य तें. स. ट
का, राद्य. अ. पु.

यशः यातीतियशः, देशांतराप्र
त गमन करितें जें तें. क. याधा.
प्रापणअ. कीर्ति. स. न.

यष्टा यजतेइतियष्टा, याग कर
णारा जो तो. क. यजधा. देवपूज
नादिअ. यजमान. क. पु.

यष्टिः यक्षयतइतियष्टिः, रक्षण
करित्ये जी ती. क. यक्षधा. पूजा
अ. कारी. इ. स्त्री.

यष्टिमधुकं यष्टीमधीवास्यय
ष्टिमधुकं, यष्टी ह्य. कांडी आहे
मधु सारिररी ज्याची तें. स. ज्ये
ष्ठमध. अ. न.

यागः इज्यतेनेनयागः, पूजन
होतें जेणेंकरून तो. क. यजधा.
देवपूजनादिअ. यज्ञ. अ. पु.

याचकः याचतीतियाचकः, या
चना करितो जो तो. क. दुयाचृ
धा. याज्वाअ. याज्वा करणारा.
अ. पु.

याचनकः याचयतीतियाचनः,
सएवयाचनकः, याचना करितो
जो तो. धा. पू. श. प्र. अ. पु.

याचना याचनंयाचना, याचन
जें ती. क. दुयाचृधा. याज्वाअ.

याञ्चा. आ. स्त्री.

याचितकं याचितेननिर्वृत्तंया
चितकं, याञ्चेकरून जें संपादि
त तें. जायां आणिलेले जिन्नस.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

याञ्चा याचनंयाञ्चा, याचना
करणे जी ती. कृ. दुयाचुथा. याञ्
चाअ. याचना. आ. स्त्री.

याजकः यजतीतियाजकः, य
जन करणारा जी ती. कृ. यजधा.
देवपूजादिअ. ऋत्विज. अ. पु.

यातना ययानाशंयातीतियात
ना, जीणें करून नाशाप्रत पाव
तो ती. कृ. याधा. प्रापणअ. नर
क पीडा. आ. स्त्री.

यातयामं यातोगतोयामोउभ
भोग कालोस्ययातयामं, गेलाआ
हेयामकिराउपभोगकालजाचातो. स. जी
र्णप्राप्त परिणाम. २ परिशुक्त भो
गून हांकलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

यातु यातीतियातु, अकस्मादजें प्रा
प्त होतें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. श
सस. उ. न.

यातुधानः यातूनिरसांसिदधा

तीतियातुधानः, राक्षसांचें पोष
ण करितो जी ती. कृ. दुधाचुथा. धा
रण, पोषणअ. राक्षस. अ. न.

याता यततेइतियाता, यत्न कर
णारी मर्त्याच्या भावाची जी स्त्री ती
ह्मणजे जाऊ जी ती. कृ. य
तीधा. प्रयत्नअ. बंधुबंधूच्या भा
र्या, परस्पर जावा. ऋ. स्त्री.

यात्रा यानंयात्रा, यानजें ती. कृ.
याधा. प्रापणअ. प्रयाण. २ गमन
साधन. ३ देवपूजेचा उत्साह. आ.
स्त्रीलिं.

यादःपतिः यादसांपतिर्यादःप
तिः, जलचरांचा जो स्वामी तो.
स. समुद्र. इ. पु.

यादसांपतिः यादसांपतिर्याद
सांपतिः, जलचरांचा जो स्वामी
तो. स. चरुण. इ. पु.

यादः यातिवेगेनैतियादः, त्वरेनें
गमन करितो जी ती. कृ. याधा. प्रा
पणअ. जलजंतु. स. न.

यानं यात्यचयेनवायानं, जातीज्यावि
षयींकिंवाजेंतें. कृ. याधा. प्रापणअ.
शत्रूस जिंकण्याच्या इच्छेनें जा
णें. २ इत्ती घेते इत्यादिवाहनअ. न.

यानसुरवं यानस्यसुरवंयानसु
रवं, यानान्वा जो पुरोभाग तें. रथा
दिकांचा अग्रभाग, धुर. अ. न.

याष्यः याष्यतइति याष्यः, कुत्सि
त गमन करिजे तो जो तो. कृ. या
धा. प्रापणअ. निरूप, निर्घ. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

याष्ययानं याष्यैरधर्मेयानंयाष्य
यानं, नीचानां नेणारे जें यान तें.
स. यान विशेष, पालरवी. अ. न.

यामः यातीतियामः, शीघ्रनि
घून जातो जो तो. कृ. याधा. प्राप
णअ. प्रहर. २ योगाचा साधन
विशेष. अ. पु.

यामिः यातीतियामिः, शीघ्र ग
मन करणारी जी ती. कृ. याधा. प्रा
पणअ. बहीण. २ कुलस्त्री. इ.
स्त्रीलिंगी.

यामिनी यामाः संत्यस्थाइति
यामिनी, याम स्त. प्रहर जे ते -
आहेत जीस ती. त. रात्रि. ई. स्त्री.

यामुनं यमुनायाइदं यामुनं, य
मुनावर्ण सहज जें तें. त. स्वरमा.
अ. न.

यायजूकः पुनः पुनर्यजतेसौ

यायजूकः, वारं वार याग करितो
जो तो अनाघजया. देवपूजादिअ.
वारं वार यज्ञकरणारा. अ. पु.

यावः यूयतेइति यवः सएव या
वः, मिश्रित करिजे तो जो तो. कृ.
युधा. मिश्रणअ. लारव. अ. पु.

यावकः यूयतेइति यावः सएव या
कः, मिश्रण करिजे तो जो तो. कृ.
युधा. मिश्रणअ. अर्धशिजे यव,
युगत्या. २ धान्यविशेष. अ. पु.

यावत् यत्परिमाणमस्येति यावत्
यत्परिमाण आहे ज्यास तें. सा
कल्य. २ निश्चय. ३ अवधि. ४ प
रिणाम त्याअर्थी अच्य.

यावनः यवनदेशोभवो यावनः,
यवन देशाचे वारी जो उत्सन्न तो.
त. ऊद लोबान. अ. पु.

याष्टीकः यष्टिः प्रहरणमस्य या
ष्टीकः, यष्टि आहे शस्त्र जाचें तो.
त. दांडेवाला. अ. पु.

यासः यसनं यासः यासोक्य
स्थेति यासः, रक्षणाविषयीं प्रयत्न
आहेजाचा तो. त. धमासा. अ. पु.

युक्तं युज्यतेस्य युक्तं, योजनाक
रिजेतें जें तें. कृ. युजिर्था. योग

अ. न्याय्य. २सहित. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

युक्तरसा युक्तेरसोयस्याः सा
युक्तरसा, युक्त आहैरस जीचा
नी. स. कोलिंगण. आ. स्त्री.

युगं युज्यतेइतियुगं, युक्त करि
जेतें जें तें. क. युजिर्धा. योग
अ. चार युगें प्रत्येक. २ युग्म. ३
रथादिकांचा अवयव विशेष. ४
चार हात प्रमाण. ५ औषध. अ. न.

युगकीलकः युगस्य कीलकोयु
गकीलकः, युगस्य जू तत्सं
बंधी जो कीलकस्य विवकाती.
स. विवका. अ. पु.

युगंधरः युगंधारयतीतियुगंध
रः, बंधन काष्ठातें धारण करणा
रा जो तो. क. धृञ्धा. धारणअ.
रथादिकांच्या काष्ठास घोडे व बें
ल बांधितात तें काष्ठ ज्यास दां
डीअसें ह्मणतात तें. अ. पु. न.

युगपत्रकः युगंयुग्मंपत्रमस्ये
तियुगपत्रकः, दोन आहैत पत्रें
जास तो. स. कान्चनवृक्ष. अ. पु.

युगपत् युवंत्यस्मिन्नितियुगप
त्, एक समयावच्छेदें करून मि

श्रण होतात जाचेदायीं तो. क.
युधा. मिश्रणअ. एक कालीं त्या
अर्थीं. उ. युगपदाहताः अय.

युगपार्श्वगः युगस्यपार्श्वगच्छ
तीतियुगपार्श्वगः, स्कंद काष्ठाच्या
पार्श्वभागातें गमन करितो जो तो.
क. गम्बुधा. गतिअ. जे नवे बेंल
वरणीस घेण्या करितां त्यांच्या
खांद्यावर जूं ठेवून फिरवितात
ते प्रत्येक. अ. पु.

युगलं युगंलातीतियुगलं, युग
ग्रहण करणारा जो तो. क. लाधा.
आदानअ. युग्म. अ. न.

युग्मं युज्यतेइतियुग्मं, युक्त होइ
जेतें जें तें. क. युजिर्धा. योगअ.
द्वय. अ. न.

युग्मं युज्यतेअनेनयुग्मं, संयु
क्त होइ जेतें जेणें अथवा जूं वाह
तो जो तो. क. युजिर्धा. योगअ.
हनी घोडे इत्यादि वाहन सामान्य.
२ जूं वाहणारा जो त्या बेंल. अ. न.

युद्धं योधनंयुद्धं, सम्यक् परस्पर
प्रहार जो तें. क. युधधा. संप्रहार
अ. लटाई. अ. न.

युध् योधनंयुध्, सम्यक् जो प्रहार

ती. क. युधा. संप्रहारअ. लदा
ईं. ध. स्त्री.

युवतिः युवती यौतीतियुवतिः

उपयुक्त. हीणारी तरुणस्त्री जी ती.

क. युधा. मिश्रणादिअ. तरुण
वायको. इ. २ईं. स्त्री.

युवा यौतीतियुवा, मेलन करणा

रा जो तो. क. युधा. मिश्रणादि

अ. तरुण पुरुष. न. पु.

यूथं यौतीतियूथं, गमन करणा

र जें तें. क. युधा. मिश्रणअ. स

जातीयपाण्याचा समुदाय. उ. म्

ग यूथं. अ. न.

यूथनाथः यूथस्य नाथो यूथना

थः, हस्ति समुदायाचा जो स्त्री

मी तो. स. यूथांमध्ये सुरव्य. अ.

पुल्लिंगां.

यूथपः यूथं पातीति यूथपः, ग

ज समूहातें संरक्षण करणारा

जो तो. क. पाधा. रक्षणअ. यूथां

मध्ये सुरव्य. अ. पु.

यूथिका यूथमस्त्यस्या इति यू

थिका, पुष्पादि समुदाय आहे जी

स ती. त. जुईचें झाड. आ. स्त्री.

यूपः युवंत्यनेनेति यौतीति वा यू

पः, मिश्रित होइ जेताहेत जेणें क

रून अथवा उपयुक्त होइ जे तो जो

ती. क. युधा. मिश्रणअ. पारसा

पिंपळ. अ. पु. २ कुिन्न रक्त. अ. पु.

न. ३ यज्ञांगस्तंभ. अ. न.

यूपकरकः यूपस्थाग्रे कृतः कट

कोकारो यूपकरकः, यूपान्चे अग्र

भागाचे रायीं वलया सारिखा जो

तो. त. यज्ञांगस्तंभावर केलेला

वलयाकार काष्ठविकार. अ. पु.

यूपाग्रं यूपस्थाग्रं यूपग्रं, यज्ञस्तं

भाचें जें अग्र तें. स. यज्ञस्तंभाचें

अग्र. अ. न.

यूषं यूषतीति यूषं, द्रवयुक्त पदा

थावर संबंध जो तो. क. यूषधा.

बंधनअ. मडनिवडी. अ. न.

योत्कं युज्यतेः नेन योत्कं, संबद्ध

करिजे तें जेणें करून तें. क. युजि

रुधा. योगअ. जोकड बांधण्याची

दोरी. अ. न.

योगः योजनं योगः, युक्ती जीतो

कः युजिरुधा. योगअ. कवच. २ उ

पाच. ३ ध्यान ४ संगति. ५ युक्ती.

अ. पु.

योगेष्टं योगे इष्टं योगेष्टं, धातुसं

बंधान्तेरायीं जै इष्टतं. स. शिसें.
अ. न.

योग्यं युज्यते तद्योग्यं, औषधा
यं योजिजेतं जै तं. क. युजिर्
धा. योगअ. सुरड शंग. अ. न.
सांप्रतचें ३ अलुरूप. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

योजनं युज्यते तद्योजनं, आत्म
स्वरूपीं किंवा चारकोशांचेरायीं
योजिजेतं जै तं. क. युजिर्धा.
योजनअ. चारकोश. २परमा
त्मा. ३ अलुरूप. अ. न.

योजनपर्णी योजनपर्यंतपर्णीषि
शिष्टावल्लीयस्याः सायोजनपर्णी
एक योजन पर्यंत आहे पर्णयु
क्त वल्ली जीची ती. स. मंजिष्ठा.
इ. स्त्री.

योजनवल्ली योजनगाभिनीव
ल्लीयस्याः सायोजनवल्ली, योज
न पर्यंत गमन करणारी आहे व
ल्ली जीची ती. म. मंजिष्ठा. इ. स्त्री.

योत्रं यूपतेनेन योत्रं, मिश्रहीतं
जेणें करून तें. क. युधा. मिश्रण
अ. जोरुड बांधण्याची दोरी.
अ. न.

योद्धुं विग्रहादियोधशब्दाप्रमा
णं. क. पु.

योधः युध्यते इतियोधः, शत्रूतें
प्रहार करणारा जो ती. क. युधधा.
संप्रहारअ. योद्धा. अ. पु.

योनिः यौतीतियोनिः, मिश्रकर
णारी जी ती. क. युधा. मिश्रणअ.
स्त्रियांचें उपस्थ. २ कारण. इ. स्त्री.

योषा युष्यते इतियोषा, अर्थादि
योषित्शब्दाप्रमाणें. बायको. आ.
स्त्रीलिंगीं.

योषिता युष्यते सायोषितासेवि
जेत्येह्य. उपसुक्त करिजेत्ये जी
ती. क. युषधा. सेवाअ. बायको.
आ. स्त्री.

योषित् योष तीतियोषित्, से
वा करणारी जी ती. क. युषधा.
सेवाअ. बायको. त. पु. स्त्री.

यौतुकं यौतर्कं युतुकं युतर्कं
बायोनि संबंधस्तत्र भवं यौतुकं यौ
तर्कं वा, योनि संबंधानें मिळालें जें
तें. त. कन्यादानकालीं दिलेलें इ
अ. अ. न.

यौवतं युवतीनां समूहो यौवतं,
युवतीचा जो समुदाय तें. त. तरु

णस्त्रीचा समुदाय. २ मानपरिमा
ण. अ. न.

यौवनं यूनोभावोयौवनं, यौवन
अवस्था जीती. त. तारुण्य. अ. न.

(र.)

रक्तं रज्यतेइतिरक्तं, रागविशिष्ट
करिजे तें जें तें. क. रंजधा. राग
अ. अनुरक्त. २ रक्तवर्ण. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री. ३ कुंकुमतांबें. अ.
नपुंस.

रक्तकः रक्तएवरक्तकः, रागविशि
ष्ट करिजेतो जो तो रक्त तोच रक्त
क. त. दुपारीचा वृक्ष. अ. पु.

रक्तचंदनं रक्तंचतत्चंदनंच
रक्तचंदनं, रक्त ह्य. आरक्त व
र्ण असें जें चंदन तें. स. रक्तचं
दन. २ पतंग. अ. न.

रक्तसंकोचपिशुनं रज्यतेतद्
क्तं संकुच्यतेतत्संकोचं, रक्तसं
कोचंच तस्यैशुनंचरक्तसंकोच
पिशुनं, रक्त वर्ण असें जें लेपि
जेतें तें रक्तसंकोच रक्तसंको
च असें जें पिशुन स. चंदन तें.
स. कुंकुम. अ. न.

रक्तपां रक्तंपिबतीतिरक्तपा, र

क्त पिणारी जीती. क. पाधा. पा
नअ. जळू. आ. स्त्री.

रक्तफला रक्तफलमस्यारक्तफ
ला, रक्त वर्ण आहे फल जीवेंती.
स. तोंडलीचा वेल. आ. स्त्री.

रक्तसंध्यकं रक्तसंध्येवरक्तसं
ध्यकं, संध्याकाळा सारखें जें
तें. त. तांबडें कमळ. अ. न.

रक्तसरोरुहं रक्तंचतत्सरो
रुहंचरक्तसरोरुहं, आरक्त व
र्ण जें कमल तें. स. तांबडें कम
ळ. अ. न.

रक्तांगः रक्तमंगमस्यरक्तांगः,
रक्त वर्ण आहे अंग जाचें तो. स.
मुंडा रोचना. अ. पु.

रक्तोत्पलं रक्तंचतत्उत्पलंच
रक्तोत्पलं, आरक्त वर्ण असें जें
कमल तें. स. तांबडें कमळ. अ.
नपुंस.

रक्षः रक्षत्यस्मादितिरक्षः, संर
क्षण करिताहेत जा पासूच तें.
क. रक्षधा. पालनअ. राक्षस.
स. न.

रक्षःसभं रक्षसांसभारक्षःस
भं, राक्षसांची जी सभा तें. स.

राक्षसाचें घर किंवा सभा. अ.
पुल्लिंगीं.

रक्षा विग्रहादिरक्षणाशब्दाप्रमा
णें. भस्म. २ राक्षण. आ. स्त्री.

रक्षितं रक्षयतंस्मरक्षितं, रक्ष
ण करिजेले जें तें. क. रक्षधा.
पालनअ. रक्षण केलेले. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

रक्षिवर्गः रक्षत्यवश्यंरक्षिणः
रक्षिणां वर्गो रक्षिवर्गः, रक्षणक
रणाच्यांचा जो समुदाय तो. स.
राजादिकांच्या रक्षण करणारा ग
ण. अ. पु.

रक्ष्याः रक्षणंरक्ष्याः, रक्षणजें
तो. क. रक्षधा. पालनअ. रक्ष
ण. अ. पु.

रंकुः रमतेइतिरंकुः, क्रीडा क
रणारा जो तो. क. रसुधा. क्रीडा
अ. मृगविशेष. चित्ता. उ. पु.

रंगं रंगतीतिरंगं, गमन करितें
जें तें. क. रंगिधा. गतिअ. कथि
ल. अ. पु. न.

रंगाजीवः रंगेणआजीवतीति
रंगाजीवः, पीतादिरंगें करून
जीवन पावतो जो तो. क. जीव

धा. प्राणनअ. रंगाशी. अ. पु.

रचना रन्वतेइतिरचना, गु
णाधान जें ती. क. रचधा. प्रति
यत्नअ. अवयवांच्या एकी भाव
करणें. आ. स्त्री.

रजकः रंजयतीतिरजकः, व
स्त्राचे रायीं प्रीति करितो जो तो.
क. रंजधा. रागअ. परीट. अ. पु.

रजतं रज्यतेअनेनरजतं, प्री
ति करिजेते जेणें करून तें. क.
रंजधा. रागअ. रुपें. २ सोनें. ३
सुभ. अ. न.

रजनिः रजनी रज्यतेअनु
रक्ताभवंतिरागिणोऽस्यामिति र
जनिः, अनुरक्त होताहेत कामु
क जन जीवांच्यां ती. क. रंजधा.
रागअ. रात्री. २ चारुवत. इ. २
ई. स्त्री.

रजनीसुरवं रजन्त्याःसुरवंद-
जनीसुरवं, रजनीचें जें सुरवंतें
स. प्रदोषकाल. अ. न.

रजः रंजयतितत्परज्यतेअने
नइतिचरजः, रंजित होवें किं
वा दोष युक्त करितें जेणें करून
तें. क. रंजधा. रागअ. रजोष

ण. २ धूळ. ३ स्त्रीरज. स. न.

रजस्वला रजोक्त्यस्यादितिर
जस्वला, रज आहे जीस ती.

त. विराळशी बायको. आ. स्त्री

रज्जुः सृज्यतेइतिरज्जुः, त्या
ग करिजेत्य जीती. क. सृजधा.
विसर्गअ. दोरी. उ. स्त्री.

रंजनं रंजयतीतिरंजनं, मनो
रंजन करितें जें तें. क. रंजधा.
रागअ. रक्तचंदन. अ. न.

रंजनी रंजयतिसारंजनी, रं
जन करित्ये जी ती. क. रंजधा.
रागअ. नीळी नीळ. इ. स्त्री.

रणः रणनंरणः, परस्परजेंबो
ळणें किंवा आक्रोश जो तो. क.
रणधा. शब्दअ. घुडूअ. पु. न.

२ शब्द करणें. ३ शब्द. अ. पु.

रंडा रमंतेअत्रेतिरंडा, रममा
णहोताहेत कामुकजनजीचा
ठायीं ती. क. रमधा. कीडाअ.

वेश्या. २ उंदीरकाची. आ. स्त्री.

रतं रमणंरतं, स्त्रीपुरुषांची
जी कीडातें. क. रमधा. कीडा
अ. मैथुन. अ. न.

रतिपतिः रतेः पतिः रतिपतिः,

रतीचा जो पति तो. स. मदन.
इ. पु.

रत्नं रमंतेस्मिन्नरत्नं, लोक रम
माण होतात जाचेठायीं तें. क. र
मुधा. कीडाअ. सोनें, हिरा, पा
च, पोचकें, मोती हीं पांचरत्नें प्र
त्येक. २ स्वजातिश्रेष्ठ. अ. न.

रत्नगर्भा रत्नानिगर्भेयस्याः
सारत्नगर्भा, रत्नें आहेत गर्भा
चेठायीं जीच्या ती. स. पृथ्वी.
आ. स्त्री.

रत्नसानुः रत्नानिसानावस्ये
तिरत्नसानुः, रत्नें आहेत शि
वराचेठायीं जाच्या तो. स. मे
रुपर्वत. उ. पु.

रत्नाकरः रत्नानामाकरः र
त्नाकरः, रत्नांचा जो आकर
ह. रत्न तो. स. ससुद्ध. अ. पु.

रत्निः ऋच्छतीतिरत्निः, गम
न करणारा जो तो. क. ऋधा. ग
तिअ. सुंदाहात. इ. पु.

रथः रमंतेत्ररथः, राजे जाचे
ठायीं रममाण होतात ती. क.
रमधा. कीडाअ. रथ. २ वेंत.
अ. पु.

रथकल्या विग्रहादिरथ्याश
द्वाप्रमाणों. रथांचा समूह. आ.
स्त्रीलिंगी.

रथकार: रथं करोतीति रथका
रः. रथातें करितो जो तो. कृ. दु.
कृ. अधा. करणअ. करणजाती
य स्त्रीचेवायीं साहिष्वा पासून
झालेला पुत्र. २. सूतार. अ. पु.

रथगुप्ति: रथस्य गुप्तिः रथगुप्तिः,
रथाचें आवरण जें ती. स. श
स्त्रादि वेवण्यास व रक्षणार्थ र
थास लोहादि मय जें आवरण
असतें ती. इ. स्त्री.

रथदुः: रथस्य दुः रथदुः, रथही
ण्याचा जो वृक्ष तो. स. तिवसा
चें झाड. उ. पु.

रथव्रज: रथानां व्रजो रथव्रजः,
रथांचा जो समुदाय तो. स. रथ
समुदाय. अ. पु.

रथांगं रथस्यांगं रथांगं, रथा
चा जो अवयव तो. स. रथाचा
अवयव. २. वाक. अ. न. ३. चक्र
वाक पक्षि. अ. पु.

रथिकः रथोस्ति अस्य रथिकः,
रथ आहे जास तो. त. रथाचा

स्वामी. अ. पु.

रथिनः रथस्थेनः रथिनः, रथा
चा जो स्वामी तो. स. रथाचा स्वा
मी. अ. पु.

रथी रथोऽस्यास्तीति रथी, रथआ
है जास तो. त. रथावर बसून पु
द्द करणारा. २. रथाचा स्वामी. इन्.
पुल्लिंगी.

रथ्यः रथं वहतीति रथ्यः, रथातें
वाहणारा जो तो. त. रथ वाहणा
रा घोडा. अ. पु.

रथ्या रथानां समूहो रथ्या, रथा
चा जो समूह तो. त. रथांचा स
मूह. २. गावांतील लाहान मार्ग.
आ. स्त्री.

रदः रदतीति रदः, भेदन करणा
रा जो तो. कृ. रदधा. विलेखनअ.
दांत. अ. पु.

रदनेन रथतेनेन रदनेनः, भेदन हो
तें जेणें करून तो. कृ. रदधा. वि
लेखनअ. दांत. अ. पु.

रदछदः रदनाश्चाद्यंतेनेन र
दनछदः, दांत आच्छादित होता
त जेणें करून तो. कृ. छदधा. स्त्री
वरणअ. औं. अ. पु.

रंभं गतिरंभयतीतिरंभं, गमना
नें नाश करिवतें जें तें. क. रंभधा.
हिंसाअ. छिद्र. अ. न.

रभसः रंभणंरभतेअनेनवार
भसः, खरण किंवा खरा करि
जेत्ये जेणें तो. क. रभधा. राभ
स्यअ. वेग. २. हर्ष. अ. पु.

रमणं रमतेइतिरमणः, रमते
स्मिन्वारमणः, रमतो किंवारम
तात जाचेदायीं तो. क. रमुधा. श्री
डाअ. पति. अ. पु.

रमणा रमयतीतिरमणा, रम
वित्येजीती. क. रमुधा. श्रीडाअ.
रमविणारी वायको. आ. स्त्री.

रमणी रमयतिरम्यतेवारमणी,
रमवित्ये किंवारममाण होत्ये
जी ती. क. रमुधा. श्रीडाअ. सं.
दरस्त्री. ई. स्त्री.

रमणीयं रम्यतेइतिरमणीयं,
रमण करिजेतें जें तें. क. रमु
धा. श्रीडाअ. सं. दर. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रम्यं रम्यतेइतिरम्यं, रमणक
रिजेतें जें तें. क. रमुधा. श्रीडा
अ. सं. दर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

रंभ्रा रंभ्रतेवेगेनेतिरंभ्रा, वेगा
नें वाटत्ये जी ती. क. रभधा. राभ
स्यअ. केळ. २. अप्सरा. आ.
स्त्रीलिंगी.

रयः रयंत्यनेनेतिरयः, गमन
करिताहेतजेणें करून तो. क.
रयधा. गतिअ. वेग. अ. पु.

रल्लकः रमणंरत्तरतंलातीति
रल्लः सएवरल्लकः, रत ह्य. श्री
डा तीतें ग्रहण करितो जो तो र
ल्ल तोच रल्लक. त. कांबळें अ. पु.

रवः रूयतेइतिरवः, रवण जें
तो. क. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ.
पुल्लिंगीं.

रवणः रवणशीलोरवणः, श
ब्द स्वभावजो तो. क. रुधा. श
ब्दअ. नादान्वा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

रविः रूयनेस्तूयतेरीतिइतिवा
रविः, स्तविजेतो किंवा सदीदि
त गमन करितो जो तो. क. रु
धा. शब्दअ. २. रुद्धा. गतिअ.
सूर्य. इ. पु.

रशना रशतीतिरशना, शब्द
करणारी जी ती. क. रशधा. श

द्वअ. जिह्वा. २ केशरपट्टा. आ. स्त्री.

स्वादनअ. जिह्वा. आ. स्त्री. अ. नपुं.

रश्मिः अश्रुतेइतिरश्मिः, ते जः प्रसाराने व्याप्तकरितो किं वासंधीभूतअसतो जी तो. कृ. अश्रुधा. व्यास्यादिअकिरण. २ रेज्जू. इ. पु.

रसवती रसाः संत्यस्यारसवती, अन्नादि रस. आहेत जीचेवायीं ती. त. सेंपाकघर. ई. स्त्री.

रसः रस्यतइतिरसः, आस्वाद न करिजेतो जी तो. कृ. रसधा. आस्वादनअ. शृंगारादिरस. २ रक्त्या बोक. ३ पाश. ४ विष. ५ वीर्यव तेज. ७ गौड, आंबटइत्यादि ष डूस. ८ प्रीति. अ. पु.

रसा रसोस्थामस्ति रस्यतइति वारसा, उदक रूप आहे रसजी वावायीं ती. किंवा आस्वाद जेसो जी ती. कृ. रसधा. आस्वादनअ. पृथ्वी. ई. स्त्री. २ पाडकी, पाहाड मूळ. ३ सालई. आ. स्त्री.

रसगंधः विग्रहादिगंधरसश द्वाप्रमाणे. रक्त्याबोक. अ. पु.

रसांजनं रसजमंजनं रसांजनं, रसापासोन उत्पन्न जें अंजन तें. स. दारुहळदीचे काठ्यांत सम भाग शेळीचें दूध घालून केलेलें अंजन. अ. न.

रसगर्भं रसोगर्भं स्वरसगर्भं, रस आहे गर्भाचेवायीं जाच्या तें. स. दार्विकानामक वनोषधी च्या काठ्या पासून झालेलें अं जन. अ. न.

रसातलं रसायास्तलं रसातलं, पृथ्वीचें जें अधोभूत तें. स. पा ताळ. अ. न.

रसज्ञा रसं जानातीति रसज्ञा, रस जाणणारी जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबीधनअ. जिह्वा. आ. स्त्री.

रसालः रसमलतीति रसालः, रसाप्रत प्राप्त जी तो. कृ. अलधा. पर्याप्तिअ. आम्बवृक्ष. २ ऊस. अ. पु.

रसना रसघतीति रसना, स्वा द घेणारी जी ती. कृ. रसधा. आ

रसाला रसानालातीति रसाला, रस ग्रहण करणारी जी ती. कृ.

लाधा. आस्वादनअ. श्रावणं. आ.
स्त्रीलिं.

रसितं रसनरसितं, शब्दितजें
तें. क. रसधा. शब्दअ. मेषाची
गर्जना. अ. न.

रसोनकः रसेआस्वादनेऊनय
तीतिरसोनः, सएवरसोनकः,
आस्वादनाविषयींदुःसित्तकरितो
जो तो रसोन तोच रसोनक त.
लसूण. अ. पु.

रहः रमंतेचरहः, ज्याचारधीं
ढोक रममाण होतात तें. क. र
मुधा. ऋडाअ. एकांतस्थल.
स्. न.

रंहः रंहत्यनेनेतिरंहः, गमनरु
रितो जेणें करून तें. क. रहिधा
गतिअ. वेग. स्. न.

रहस्यं रहसिभवंरहस्यं, एकां
ताचेराधीं झालें जें तें. त. एकां
तस्थळीं जाहलेलें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

राः रातिकरवराः, सरवदेतो जो
तो. क. राधा. दानअ. द्रव्य. सो
नें. आ. पु.

राका यज्वभीरायतिइतिराका,

यज्वानीं शब्दित करिजेत्ये जी
ती. क. रंधा. शब्दअ. पूर्णचंद्र
युक्त पौर्णिमा. आ. स्त्री.

राक्षसः रक्षंत्यस्मादितिराक्षसः,
संरक्षण करिताहेत देवादिकजा
पासून तो. क. रक्षधा. पालनअ.
देवयोनि विशेष. २ साठ सं
वत्सरांतल ४९ वा संवत्सर. अ. पु.
राक्षा रक्ष्यतअनपारक्षा, सैवरा
क्षा, रक्षणकरिजेतें जीणें तीर
क्षातीच राक्षा. त. लारव. आ.
स्त्रीलिं.

राक्षसी राक्षसइयंराक्षसी, राक्ष
साची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. राक्षासा
ची वाचको. २ किर्याणि ओवा. ई.
स्त्रीलिंगीं.

रांकवं रांकोर्भवंरांकवं, मृगाचेरा
धीं उत्पन्नजेतें. त. मृगाच्या लो
करे पासून जाहलेलें वक्य. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

रागः रज्यतेनेनेतिरागः, अजु
रक्तहोतो जेणें तो. क. रंजधा. रा
गअ. प्रीति. अ. पु.

राजकं राजांसमूहोराजकं, रा
जांचा जो समूह तें. त. राजांचा

समुदाय. अ. न.

राजा राजतीतिराजा, शोभणा

राजो तो. क. राजधा. दीस्यर्थ. चं

द. २ राजा. ३ यम. ४ क्षत्रिय. ५

यक्ष. ६ इंद्र. न. पु.

राजन्यः राज्ञोपत्यं राजन्यः, रा

जाचें अपत्य जें तो. त. क्षत्रिय.

अ. पु.

राजन्यकं राजन्यानां समूहो वा

जन्यकं, क्षत्रियांचा जो समूह तो

त. क्षत्रियांना समूह. अ. न.

राजन्यान् शोभते राजा अस्त्यस्मि

न्नितिराजन्यान्, उत्तम राजा आ

हे जाचे गयीं तो. त. धर्मशील व

चांगला असाराजा ज्या देशांत

आहे तो देश. वि. न. पु. न. ई. स्त्री.

राजराजः राज्ञांयक्षाणां राजारा

जराजः, राजे जे पक्ष त्यांचा जो

स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

राजवान् राजा अस्त्यस्येति राज

वान्, राजा आहे जास तो. त.

राजसत्ता. वि. पु. न. ई. स्त्री.

राजवंश्यः वंशो भवो वंश्यः रा

जो वंश्यो राजवंश्यः, वंशाचे

गयीं जो उत्पन्न तो वंश्य राजा

चा जो वंश्य तो. स. राजवंशां

त जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिं.

राजबला बलानां बलप्रदानां

राजे वराजबला, बलप्रद जे त्यां

स राजाचे परी जी ती. स. चांद्र

बेल. आ. स्त्री.

राजबीजी राज्ञो बीजं राजबी

जंत दस्यास्तीति राजबीजी, रा

जाचें जें बीज तें आहे जास तें.

त. राजवंश्यांत झालेला. वि.

इ. पु. ई. स्त्री. इ. न.

राजवृक्षः राजाचा सो वृक्षश्च

राजवृक्षः, राजा ह्म. श्रेष्ठ अ

सा जो वृक्ष तो. स. बाहाच्याचें

झाड. अ. पु.

राजसदनं राज्ञः सदनं राज

सदनं, राजाचें जें गृह तें. स.

राजवाडा. अ. न.

राजसभा राज्ञः सभाराजसभा,

राजाची जी सभा ती. स. राजा

ची सभा. आ. स्त्री.

राजसूयः राजासोमः सूयते

कंडपते; त्रैतिराजसूयः, सोम व

स्त्री कंडन करितात जाचे गयीं

तो. कृ. पुत्रधा. अभिषवअ.
यागविशेष. अ. पु.

राजहंसः हंसांनाराजाराज
हंसः, रक्तवर्णा पायवचंचु अ
सा अस्मून श्वेत वर्ण अशा हं
सांनाराजो राजा ती. स. हंसप
क्षि. अ. पु.

राजादनः राजभिरद्यतेइतिरा
जादनः, राजांहीं महक्षण करिजे
तो जो तो. कृ. अदधा. महक्षणअ.
चाराचें झाड. २ शिवणीचें झाड.
अ. पु.

राजाहें राजानमर्हतीतिराजाहें,
राजांतें योग्य होणारें जें तें. कृ. अ
हंथा. पूजाअ. कृष्णागरु चंदन.
अ. न.

राजिः राजतीतिराजिः, शोभा.
पावत्ये जी ती. कृ. राजृधा. दीप्ति
अ. रेषा किंवा ज्यास अंतर नाहीं
ती पंक्ति. इ. स्त्री.

राजिका राजतीतिराजिका, शो
भाश्रीं जी ती. कृ. राजृधा. दीप्ति
अ. कृष्णासर्षप, मोहरी. आ. स्त्री

राजिलः राजीलः राजिअस्ति
अस्यराजिलः, रेखा आहे ज्या

स तो. त. निर्बिष सर्प, दुतोडें अ.
पुलिं.

राजीवः राजीअस्थास्तीतिराजी
वः, रेखा आहे ज्यास तो. त. म
स्यविशेष. अ. पु. २ कमळ. अ. पु.
नयं.

राट् विग्रहादिराजन् शब्दाप्रमाणें.
राजा. ज. पु.

राज्यांगं राज्यस्वराजकर्मणोअं
गंराज्यांगं, राज्यसंबंधीं जें कर्म
त्याचें जें अंगतें. स. राज्याचीं सा
त अंगें आहेत तीं प्रत्येक. अ. न.

रात्रिः रातिददातिस्वरवभितिरा
त्रिः, स्वरवातें दैत्ये जी ती. कृ. रा
धा. दानअ. सूर्य अस्ता णसूनसू
र्योदया पर्यंत जो काळ ती. इ. स्त्री.

रात्रिचरः रात्रौचरतीतिरात्रि
चरः, रात्रीचेवार्धां संचार करि
तो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. रा
क्षस. अ. पु.

राट्वांतः राट्वाः सिद्धींतोनिश्चयो
यस्मिन्निति राट्वांतः, सिद्ध आहे
निश्चयजाचेवार्धां तो. स. सिद्धांत.
अ. पु.

राधः राधअत्राभित्सराधः, राध

आहे जाचेवाचीं तो. त. वेंशाख
मास. अ. पु.

राधा राधोतिकार्यमनयेति रा
धा, कार्य सिद्ध होतें जीणें ती.
कृ. राधधा. सिद्धि. अ. विशाखा
नक्षत्र. आ. स्त्री.

रामः रमंतेयोगिनोअस्मिन्नि
तिरामः, रमताहेत योगी जाचे
वाचीं तो. कृ. रमुधा. क्रीडा. अ.
बलराम. २ दाशरथिराम. ३ प
शुविशेष. ४ परशुराम. ५ रूपा
नें सुंदर जो मृगविशेष तो. अ.
पु. ६ नीलवर्ण. ७ सुंदर. ८ शुभ्र
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रामठं रमत्यनेनरामठं, रममा
ण होतात जेणें करून तें. कृ. र
मुधा. क्रीडा. अ. हिंग. अ. न.

रामणीयकं रम्यतेइतिरमणी
यं रमणीयमेव रामणीयं राम
णीयमेव रामणीयकं, त. सुंद
र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

राम्ना विग्रहादिरामशब्दाप्रमा
णै रमंविणारी बायकी. आ. स्त्री.

रांभः रंभायाः वषोर्विकारोरांभः
वेंणूचा विकार जो दंड तो. त.

संन्यासादिव्रताचेवाचीं ग्रास्य
जो वेंकूचा दंड तो. अ. पु.

रालः रातिदुःखंरालः, दुःख दे
णारा जो तो. कृ. राधा. दान. अ.
राल. अ. पु.

राशिः अश्रुतेइतिराशिः, संघात
करणारा जो तो. कृ. अश्रुधा. सं
घात. अ. धान्यादिकाची रास. २
मेषादि बारा राशि. इ. पु.

राष्ट्रः राजतेइतिराष्ट्रः, शोभतो
जो तो. कृ. राजधा. दीप्ति. अ. दे
श. २ मरणादिक उपद्रव. अ. पु.

राष्ट्रिका राष्ट्रमस्यस्याइतिराष्ट्रि
का, राष्ट्र आहे जीस ती. त. शिंग
णि. आ. स्त्री.

राष्ट्रीयः राष्ट्रीराज्ञीतस्याप्राता
राष्ट्रीयः, राणीचा जो भाऊ तो.
त. राजाच्या बायकोचा भाऊ.
अ. पु.

रासभः रासतीतिरासभः, शब्द
रुहितो जो तो. कृ. रासधा. शब्द
अ. गर्दभ. अ. पु.

रास्ना रातीतिरास्ना, सूरव दे
ते आरोग्यत्वाचें जी ती. कृ. राधा.
दान. अ. एलापर्णी. आ. स्त्री.

राहुः रहतिगृहीत्वात्यजतिचंद्र
सूर्यावितिराहुः, चंद्रसूर्योप्रत
ग्रहणकरून सौडितो जो तो. क.
रहधा. त्यागअ. नवग्रहांतील ए
कग्रह. उ. पु.

रिक्तकं रिच्यतेस्मरिक्तकं, रिक्त
करिजेले जें तें. क. रिचधा. विशेष
जनादिअ. रिक्कामा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रिक्त्यं रिच्यतेइतिरिक्त्यं, रिक्त
करिजेतें जें तें. क. रिचधा. वि
योज्जायद्रुच्य, धन. अ. न.

रिंगणं रिरवणं रिग्यतेइति
रिंगणं, गमनजें तें. क. रिगि
धा. गतिअ. धर्मादिकांपासून
चलन. २ हाता पायांनी जें बाल
काचें गमन तें. अ. न.

रिपुः रपतिदोषमतिरिपुः, दो
ष बोलणीश जो तो. क. रपधा.
व्यक्तवाक अ. शत्रु. उ. पु.

रिष्टं रेषतिइतिरिष्टं, हिंसा क
रितें जें तें. क. रिषधा. हिंसाअ.
अमुष्माभावा. २ कल्याण. ३ अ
मंगल. अ. न.

रिष्टिः रेषतीतिरिष्टिः, हिंसाकर

णारा जो तो. क. रिषधा. हिंसाअ.
तलवार. इ. पु.

रीढा रिहयतिकथयतीतिरीढा,
अनादराविषयीं कथन करित्येजी
ती. क. रिहधा. कथनादिअ. अ
नादर. आ. स्त्री.

रीणं रीयतेस्मरीणं, प्रस्ववणझा
लें जें तें. क. रीडुधा. प्रस्ववणअ.
प्रस्तुत झवलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

रीतिः रीणातीतिरीतिः, गमन करि
त्ये जी ती. क. रीधा. गतिअ. पितळ
२ लोकान्चार. ३ प्रस्वाव. इ. स्त्री.

रीतिपुष्पं रीतेः पुष्पमिवतन्मयत्वा
दीतिपुष्पं, रीती ह्य. पितळ तिला
जें पुष्पासारवें तें. स. जस्ताचें फूलअ. न.

रीती विग्रहादिरितिशब्दाप्रमाणे.
इ. स्त्री.

रूकप्रतिक्रिया रुजः प्रतिक्रिया
रूकप्रतिक्रिया, रोग निरसन कर
णारी जी ती. स. रोग घालविणें.
आ. स्त्री.

रूच्यं रोचतेइतिरूच्यं, दीप्तिक
मितें जें तें. क. रुचधा. दीप्तिअ.
सोनें. अ. न.

रुक्मकारकः रुक्मं करोतीति
रुक्मकारः, स एव रुक्मकारकः,
स्वर्णकर्ता जो तो. त. सोनार. अ.
पुल्लिंगी.

रुक्षः रुक्षः रुक्षयतीति रुक्षः
कठोर किंवा निःश्रेह होतो जो
तो. ह. रुक्षधा. पारुष्यअ. प्रेम
रहित. २ अचिक्कण. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रुग्णं रुज्यते स्म रुग्णं, संग्रह
जेलें जें तें. ह. रुजोधा. संग्रह
व्यथित. २ मोडलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रुचकं रोचते इति रुचकं, जवरा
शीचें उद्दीपक जें तें. ह. रुचधा.
दीस्याद्य. एरंडाचें झाड. २ माह
ळुंगाचें झाड. अ. पु. २ संचकसा
र. अ. न.

रुचिः रोचनं रुचिः, दीप्ति किंवा
अभिलाष जो ती. ह. रुचिधा. दी
स्यादिअ. कांति. २ स्पृहा. शकिर
ण. ४ शोभा. इ. स्त्री.

रुचिरं रुच्यते इति रुचिरं, प्रीति
युक्त जें तें. ह. रुचधा. दीस्यादि
अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

रुच्यं विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्र
माणे. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगी.

रुजा विग्रहादिरुक् शब्दाप्रमाणे.
रोग. आ. स्त्री.

रुकु रुजति देहमिति रुकु, देहाचा
नाश करणारी जी ती. ह. रुजोधा.
संग्रहअ. कांति. २ रोग. ज. स्त्री.

रुहू विग्रहादिरोषशब्दाप्रमाणे. रो
ग. ह. स्त्री.

रुतं रवणं रुतं, रवण जें तें. ह. रु
धा. शब्दअ. पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

रुदितं रुद्यते इति रुदितं, अशु
विमोचन जें तें. ह. रुदिर्धा. अ.
शुविमोचनअ. रोदन. अ. न.

रुहू रुध्यते स्म रुहू, आवरणक
रिजेलें जें तें. ह. रुधिर्धा. आवर
णअ. वेदलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

रुद्रः रोदयत्यस्य रुद्राणितिरुद्रः, अ
रुजें त्यांप्रतरडवितो जो तो. ह.
रुदिर्धा. अशुविमोचनअ. महा
देव. अ. पु.

रुद्राणी रुद्रस्य स्त्रीरुद्राणी, रुद्रा
ची जी पत्नी ती. स्त्रीप्र. पार्वती.

ई. स्त्री.

रुधिरं रुध्यतेइतिरुधिरं, व्या
सि करि तें जें तें. कृ. रुधिरधा.
आवरणअ. रक्तं. २. कुंकुम. अ.
न. ३ मंगळ नामाग्रह. अ. पु.

रुकुः शैतीतिरुकुः शब्द करितो जो
तो. कृ. रुधा. शब्दअ. मृगविशेष.
सुचार. उ. पु.

रुशात् रुशतिकल्याणामितिरुश
त्, कल्याण नाश कारी जीवाणी
ती. कृ. रुशाधा. हिंसाअ. असंग
ल वचन त. पु. न. ई. स्त्री.

रुहा रोहतीतिरुहा, व्याप्त करि
त्ये जी ती. कृ. रुहधा. विजजन्मा
दिअ. दूर्वा. आ. स्त्री.

रूपं रूप्यतिविमोहयतीतिरूपं,
मोह करितें जें तें. कृ. रूपधा. वि
मोहनअ. सदृश, सारखा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

रूप्यं आहतंरूपमस्यरूप्यं, सु
द्वित आहेरूप जाचें तें. त. रूपें
२ नाणें. अ. न. ३ प्रशस्तरूपी, स्व
रूप संहर. ४ संहर. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रूपाध्यक्षः रूप्यस्याध्यक्षोः

याध्यक्षः, रजताचा जो अध्यक्ष
तो. स. रूप्याच्या कामाचा काम
दार. अ. पु.

रूपितं रूप्यतेस्मरूपितं, वैष्ट
नाविषयीं शीभित जाहलें जें तें.
कृ. रूपधा. भूषाअ. गुंडाळले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रेचनी रेचयतीतिरेचनी, षियो
जन करित्ये जी ती. कृ. रिचिरुधा.
विद्योजनअ. श्वेतनिशोत्तर. २
मुंडा रोचनी. ई. स्त्री.

रेचितं रेचनंरेचितं, गतिविषयीं
पृथक्करणजें तें. कृ. रेचधा. सं
पर्वनादिअ. घोड्याची दुडकीचा
ल. अ. न.

रेणुः रिणातीतिरेणुः, गमन कर
णारा जो तो. कृ. रीधा. गतिअ. धू
क. उ. पु. स्त्री.

रेणुकः रेणुरिवरेणुकः, रेणूचे
परी जो ती. त. वाराणा. अ. पु.

रेणुका रेणुरेवरेणुकः सअस्ति
यस्याः सारेणुका, रजजें तोत्तरे
णुक तो आहे जीस ती. त. स्त्रवा
सिकद्रव्यविशेष. आ. स्त्री.

रेतः रीणातीतिरेतः, चंचल हो

तें जें तें. क. शीघ्र. गतिअ. रेत.
स. न.

रेपः शीघ्रतातिरेपः, निंघाविष
धीं शब्द करितो जो तो. क. शीघ्र
गतिरेषणअ. निंघ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

रेफः रिफतीतिरेफः, कुत्सिता
विषधीं विकत्यनं करितो जो तो.
क. रिफधा. कत्यनादिअ. निंघ
२. कुत्सित. वि. अ. पु. तं. आ.
स्त्रीलिंगीं.

रेवतीरमणः रेवत्याः रमणः
रेवतीरमणः, रेवतीचा जो रम
ण ह्म. पति तो. स. बलराम.
अ. पु.

रेवा रेवतेविंध्याद्वीजाता रेवा,
विंध्याद्विपर्वताचे ठाणीं जी उत्प
न्न ती. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

रोकं रूयतेइतिरोकं, स्वगत
प्राणिसुरगानें शब्द करिजेले
जें तें. क. रुधा. शब्दअ. छिद्र.
अ. न.

रोमः रुजतीतिरोगः, अर्थादि
रुकू शब्दाप्रमाणें. व्याधि. अ.
पुल्लिंगीं.

रोगहारी रोगहरतितच्छीलः

रोगहारी, रोगहरण करण्यांचा
आहे स्वभाव जाचा तो. क. रु
अधा. हरणअ. वैद्य. इत्. पु.

रोचनः रोचतेइतिरोचनः, दी
प्ति करणारा जो तो. क. रुचधा.
दीप्तिअ. सांवरीच्या झाडांतील
एक भेद. अ. पु.

रोचनी रोचतेइतिरोचनी, अ
र्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. श्वे
त भिशोत्तर. ई. स्त्री.

रोचिष्णुः रोचतितच्छीलोरोचि
ष्णुः, अर्थाविष्माइशब्दाप्रमाणें.
क. रुचधा. दीप्तिअ. अतिशयें
करून शोभणारा. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

रोचिः रोचनंरोचिः, दीप्तिजी
ती. क. रुचधा. दीप्तिअ. कांति.
स. न.

रोदनं रुद्यतइतिरोदनं, अश्रु
विमोचनजें तें. क. रुदिरधा. अ
श्रुविमोचनअ. नेत्रोदक. अ. न.

रोदनी रोदयतीतिरोदनी, रो
गातें रुदवित्से जी ती. क. रुदि
रधा. अश्रुविमोचनअ. धमासा.

ई. स्त्री.

रोदसी रोदितिसर्वअनयोः रोद
सी, रोदन करितात सर्व जांचेवा
यीं तीं. क. रुदिरुधा. अश्रुविमो
चनअ. पृथ्वी आणि आकाश.
स. न. नि. द्वि. अथवा इ. स्त्री.

रोदः रोदितिसर्वमस्मिन्नोदः, रो
दन करितात सर्व जांचेवायीं तीं.
क. धा. पू. श. प्र. रोदसी. स. न.

रोधः रुणक्षीतिरोधः, नद्यादि
कांचे आवरण करितें जें तें. क.
रुधिरुधा. आवरणअ. तीर. अ. पु.

रोपः रूप्यतेअनेनरोपः, विमो
हन करिजेतें जेणें करून तो. क.
रुपुधा. विमोहनअ. बाण. अ. पु.

रोम रोहतीतिरोम, शरीराचा वा
णीं रुजतो जो तो. क. रुहधा. घ्रा
दुर्भावअ. अंगावरचा केश.
न. न.

रोमंथः रोगस्यमंथः रोमंथः, म
क्षितानें जें चावणें तें. स. पशूचें र
वत. करणें. अ. पु.

रोमहर्षणं रोमाणि तृष्यंत्यनेन
रोमहर्षणं, रोम तृष्य होताहेतजे
णें करून तो. क. तृषधा. तुष्टिअ.

रोमांच. अ. पु.

रोमांचः रोमाणि अंचतीतिरोमां
चः, रोमातें पुलकितकरितो जो तो.
क. अंचुधा. गतिअ. रोमांच अ. पु.

रोषः शेषणरोषः, क्रोधजो तो.
क. रुषधा. रोषअ. क्रोध. अ. पु.

रोहिणी लोहितवर्णास्त्वस्यारोहिणी,
लोहित आहे वर्णाजीचा ती. त.
गाय. २ रोहिणी नक्षत्र. ई. स्त्री.

रोहितः रोहितोअस्यास्तीतिरो
हितः, अर्थादिपूर्वीं व्याशब्दाप्रमा
णें रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
२ मृगविशेष. ३ मत्स्यविशेष. अ.
पुल्लिगीं.

रोहितकः रोहितइवरोहितकः,
लोहिताचेपरी जो तो. त. तांबडा
रोहिडा वृक्ष. अ. पु.

रोहिताम्बः रोहिताअम्बायस्य
सरोहिताम्बः, रोहितह्म. रक्तव
र्ण आहेत घोडे जाचे तो. स. अ
ग्नि. अ. पु.

रोही अवश्यं रोहतीतिरोही, अव
श्य उसन्न होतो जो तो. क. रुह
धा. बीजजन्मअ. तांबडा रोहिडा
वृक्ष. इ. न. पु.

रोद्रं रुद्रअशुविमोचनंरातिददा
तिरुद्रस्तस्यकर्मरोद्रं, रोद्रनदे
णावाचं जं कर्म तं. त. नारदां
तील आठरसांसील एकरस.

अ. न.

रौमकं रुमायाभवंरौमकं, रुमा
देशाचैरायीं होणारं जं तं. त. सां
वरलीण. अ. न.

रौरवः रुर्दुःखंतस्थरथोत्ररुर
वः, सपुत्ररौरवः, दुःखान्वाआ
हे शब्द जाचैरायीं तो रुरव तोच
रौरव. त. नरक विशेष. अ. पु.

रोहिणेयः रोहिण्याअपत्यंरोहि
णेयः, रोहिणीचं जं अपत्य तो.
त. बलराम. २ बुधनामाग्रह.
अ. पु.

रोहिषः रोहिषंतृणभेदंचरती
तिरोहिषः, तृणखाणाराजीतो.
त. रोहिष गवत. अ. न. ३ मृग
विशेष, रोही. अ. पु.

लकुचः लक्ष्यतइतिलकुचः, आ
स्वादन करिजेतो जी तो. क. लक
धा. आस्वादनअ. ओरीचं झाड.
अ. पु.

लक्तकः लक्ष्यतेस्मलक्तकः, उ
पभुक्त करिजेतो जी तो. क. लक
धा. आस्वादनअ. जीर्णवस्त्र.
अ. पु.

लक्षं विग्रहादिलक्ष्यशब्दाप्रमा
णं. कपट. २ निशाण. ३ लक्ष्यसं
ख्या. अ. न.

लक्षणां लक्ष्यते, नेनेतिलक्षणां,
जाणिजेतं जेणं करून तं. क. ल
क्षधा. दर्शनादिअ. चिन्ह. अ. न.
को. सारसनामापक्षि. अ. पु.

लक्षा लक्ष्यतेसालक्षा, गणिजे
त्ये जी ती. क. लक्षधा. दर्शनादि
अ. लक्षसंख्या. आ. स्त्री.

लक्ष्मणः विग्रहादिलक्ष्मीवत्श
ब्दाप्रमाणं लक्ष्मीचान्. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

लक्ष्मणा लक्ष्मीरस्याअस्तीतिलक्ष्म
णा, शोभा आहे जीसती. त. सा
रसपक्ष्याची स्त्री. आ. स्त्री.

लक्ष्म लक्ष्यतीतिलक्ष्म, जापन

करितें जें तें. क. लक्षधा. दर्श
त्रांकन अ. चिन्ह. २ प्रसुरव. न. न.

लक्ष्मी: लक्षयति पश्यति नीति
ज्ञाभितिलक्ष्मीः, नीति जाणणा
याप्रत पाहत्ये जी ती. क. लक्ष
धा. दर्शन अ. घट्टा लक्ष्यते इति
लक्ष्मीः, सर्वांनीं इच्छित क
रिजेत्ये जी ती. क. लक्षधा. दर्शना
य. ऐश्वर्य. ई. स्त्री.

लक्ष्मीवान् लक्ष्मीरस्यास्तीति
लक्ष्मीवान्, लक्ष्मी आहे जास
तो. त. द्रव्यवान्. वि. त्. पु. न.
ई. स्त्री.

लक्ष्यं लक्ष्यते तत्त्वलक्ष्यं, अवलो
कन करिजेतें जें तें. क. लक्षधा.
दर्शन अ. इष्टसिध्यर्थं वास्तवि
कार्थं गुप्त ठेऊन अर्थांतर सांग
णें, कपट. २ निशाण. अ. न.

लगुडः लगतीतिलगुडः, सं
लग्न होतो जो तो. क. लगेधा.
संग अ. दांडा. अ. पु.

लग्नं लगतितल्लग्नं, संलग्न
होतें जें तें. क. लगेधा. संग अ.
मेषादि वावा राशींचा उदय. अ.
नपुं.

लग्नकः लज्जतेस्मलग्नकः

लज्जा पावतो जो तो. क. ओल
स्त्रीधा. व्रीडन अ. जामीन. अ. पु.

लघु लंघतइतिलघु, गमन क
रितें जें तें. क. लघिधा. गति अ.
सत्वर. २ काव्या वाळेचें मूळ.
उ. न. ३ पिंडिका. उ. पु. ४ इष्ट.
५ मनोज्ञ. ६ अल्प. ७ निःसार
वि. उ. पु. स्त्री. न.

लघुलयं लंघतेरोगान् लघुली
यते तल्लयं लघुचतल्लयं च लघुल
यं, गमन करितें जें तें लघु लय
पावतें जें तें लय लघु असें जें ल
य तें लघुलय. स. काव्या वाळ्या
चें मूळ. अ. न.

लंका लक्ष्यते सखमस्याभिति
लंका, आस्वादजेतें आहे स
ख जीचे वार्थी ती. क. लकधा.
आस्वादन अ. राक्षसांची एक न
गरी. आ. स्त्री.

लंकोपिका लंकायामुष्यतइ
तिलंकोपिका, लंकेचे वार्थी उस
न करिजेत्ये जी ती. क. दुवपथा
बीजसंतान अ. पिंडिका नामक
वनौषधि. आ. स्त्री.

लज्जा लज्जनं लज्जा, लाज
पेजेंती. कृ. धा. लग्न. श. प्र. लाज. आ. स्त्री.

लज्जाशीलः लज्जाशीलम.
स्थलज्जाशीलः, लज्जायुक्तस्य
भाषया चो. स. लाजगारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लज्जितः लज्जासंजातास्य
लज्जितः, लज्जा शाली आहे
जास तो. त. लाजलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

लडा लरतीतिलडा, बाल्यव्या
पार करित्ये जीती. कृ. लरधा.
बाल्यअ. गांवांतिल चिमणी.

२ करंज वृक्षविशेष. ३ फलवि
शेष. ४ वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

लता लततीतिलता, वेष्टनक
रित्ये जीती. कृ. सौत्रधा. वेष्ट
नअ. वेल्. २ वृक्षाची शाखा.
३ प्रियंयुनामा वृक्ष. ४ पिंडिका
लता. ५ मालकांगोणी. आ. स्त्री.

लतार्कः लतासु अर्चते लता
र्कः, लतांमध्ये सुविजेतो जो
तो. कृ. अर्चधा. पूजाअ. हि
रवा पलांडु. अ. पु.

लपनं लप्यतेनेन लपनं, स्पष्ट

बोलतो जेणें तो. कृ. लपधा. व्य
क्तवाक्य अ. तांडु. अ. न.

लपितं लप्यतेस्मलपितं, भाष
ण करिजेले जेंतें. कृ. लपधा. व्य
क्तवाक्य अ. भाषण. अ. न. २ बौ
ललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धं लप्यतेस्मलब्धं, प्राप्तक.
रिजेले जेंतें. कृ. दुलमपधा. प्रा
प्तिअ. प्राप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धवर्णाः लब्धवर्णस्तुतिर्ये
नसलब्धवर्णाः, प्राप्त आहे स्तुति
जास तो. स. विद्वान्. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

लंबनं लंबतेइतिलंबनं, कंठा
चे रायी लंबाय मान होणारे जें
तें. कृ. लंबिधा. अवस्थंसनअ.
नाभी पर्यंत लोंबणारी कंठी. २
लोंबणें. अ. न.

लंबोदरः लंबं उदरं यस्य स लंबो
दरः, लांब आहे उदर हा. पोट
जाचें ती. स. गणपति. अ. पु.

लयः लयनं लयः, विश्लेषकिं
गनाशजो तो. कृ. लीडुधा. श्ले
षणअ. गायन व गद्यनाच इत्या
दिकांचें समकालिक अवसान.

अ. पु. २ काव्यावाच्याचें मूळ
अ. न. को. निशाण. आलिंगन
अ. पु.

ललना लडतीतिललना, विला
स करणारी जी ती. कृ. लडधा.
विलासअ. स्त्रीविशेष. आ. स्त्री

ललंतिका ललतीतिललंति
का, कंठाचागयी विलास कर
णारी जी ती. कृ. ललधा. विला
सअ. नाभी पर्यंत लोंबणारी
कंगी. आ. स्त्री.

ललाटं ललनंललः ललंअट
तीतिललाटं, प्रारब्धच्छात्रुगा
मी जें तें. कृ. अरधा. गतिअ.
कृपाक. अ. न.

ललाटिका ललाटस्थालंका
रोललाटिका, ललाटाचा जी
अलंकार ती. त. ललाटभूष
ण. आ. स्त्री.

ललामं लडनंललं ललमम
तिललामं, उत्सेपण जें त्यातें
पावतें जें तें. कृ. अमधा. ग
त्यादिअ. शेषडा. २ घोळ्याचेव
गैरे कृपाळावरना पुंडू. ३ घोळ्या
चें भूषण. ४ घोडा. ५ मुख्य. ६

केतु. अ. न.

ललामकं ललामभिवलला
मकं, कृपाल भूषणा सारिरवें
जें तें. त. शशिंगा सारिरवी क
पाळावर लोंबणारी फुलांची मा
क. अ. न.

ललितं लल्यतइतिललितं,
विलासि होइ जें तें जें तें. कृ. ल
लधा. विलासअ. स्त्रियांचा एक
भाव आहे. अ. न. संस्तर. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

लवः लूयतेइतिलवः, छेदनजें
तो. कृ. लूजधा. छेदनअ. बारी
क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लवंगं लूयतेइतिलवंगं, छेद
न करिजेतें जें तें. कृ. लूजधा.
छेदनअ. सवासिक द्रव्य विशे
ष, लवंग. अ. न.

लवणं लुनातीतिलवणं, जात्य
नाश करितें जें तें. कृ. लूजधा.
छेदनअ. मीठ. २ स्वारतरस. अ.
पुल्लिंगी.

लवणोदः लवणमुदकंयस्यल
वणोदः, लवणस्य लवणतुल्य
आहे उदक जाचें तो. स. स्मारम

मुद्र. अ. पु.

लवनं धान्यादिछेदनजैतै.

क. लूत्रधा. छेदनअ. धान्या
दिकांचें छेदन. अ. न.लवित्रं लूयतेअनेनलवित्रं,
छेदकरिजेतै जैणें करूनतै.क. लूत्रधा. छेदनअ. कोयता.
अ. न.लसुनं अक्षुतेअश्रोतिवालसु
नं, व्याप्तकरितै जैतै. क. अ.

शूधा. व्याप्तिअ. लसूण. अ. न.

लस्तकः लस्यतेइतिलस्तकः,

आश्लेषण करिजेतो जो तो.
क. लसधा. आश्लेषणादिअ.

धनुष्याचा मध्यभाग. अ. पु.

लाक्षा लस्यतेनयालक्षा, सेव
लाक्षा, चिन्ह होतै जैणें करून

नती. त. लारव. आ. स्त्री.

लाक्षाप्रसादनः लाक्षाप्रसा
दत्यनेनेतिलाक्षाप्रसादनः, लाक्षाआहे युक्ततै करून प्रसन्न
जैणें तो. क. षड्धा. गत्यादिअ.

तांबडा लोध्रहृष. अ. पु.

लांगलं लिंघतीतिलांगलं, मम
न करणारै जैतै. क. लिंगिधा.

तिअ. नागर. अ. न.

लांगलिकी लांगलंपुष्पविशेषोक्तं

स्याइतिलांगलिकी, पुष्पविशेष
आहे जीसती. त. कडलाशी.
ई. स्त्री.लांगली लांगलाकारोक्तस्या
इतिलांगली, लांगलसरशाका
रआहे जीचाती. त. जळपिंप
की. २ नारळीचें झाड. ई. स्त्री.लांगुलः लांगुलं लगतीति
लंगूलं लंगुलमेवलांगूलं, संब
द्ध असतै जैतैलंगूल तैच लांगू
ल. त. शोपरी. अ. पु. न.लाजः लज्यतेइतिलाजः, भर्ज
न करिजेतो जो तो. क. लजधा.
भर्जनअ. लात्या. २ काच्यावा
च्याचें मूळ. अ. पु.लाञ्छनं लाञ्छयते; नेनेतिलां
च्छवं, कक्षित होतै जैणें तै. क.
लाञ्छिधा. लक्षणअ. चिन्ह. अ.
नपुंसक.लाबुः लाबु लंबतेइतिलाबुः,
लंबायमान होतो जो तो. क. ल
बिधा. अचसंसनअ. काञ्जा शो
पळा. उ. २. उ. पु.

लाभः लभ्यते इति लाभः, प्राप्त
होइ जेतो मूल धनाहून अधि
क जोती. क. डुलभषुधा. प्राप्ति
अ. मूल धनावर अधिक भिळा
लेला नफा. अ. पु.

लामज्जकं लातिददातीति
लाः, लाम ज्जासारीस्यलामज्जं
तदेवलामज्जकं, आल्हादकारी
आहे सार जाचा तें लामज्ज तेंच
लामज्जक. त. काव्या वाक्याचें
मूल. अ. न.

लालसं लस्यते इति लालसं, अ
तिशयें करून जी इच्छा ती. क.
सना. लसधा. दीप्ति अ. अतिश
यइच्छा. आ. स्त्री.

लाला लालयते इति लाला, प्राप्त
होणारी जी ती. क. ललधा. इच्छा
अ. लाल. आ. स्त्री.

लालारिकः लालारंपश्यतीति
लालारिकः, प्रसु भाल अबलो
रुन करितो जो तो. त. कोप किंवा
अप्रसन्नता जाण्यासाठीं यज
मानाच्या ललाराकडे पाहाणा
रा. २ धन्याचें काम करण्यास
आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

लाघः लाघयतीति लाघः, छेदन
करणारा जो तो. क. लून्धा. छेद
नअ. पक्षिविशेष. अ. पु.

लासिका लासयति लासिका,
नृत्यामध्ये कुशलता करणारी जी
ती. क. लसधा. शिल्पयोग अ. ना
चणारी स्त्री. आ. स्त्री.

लास्यं लासनं लास्यं; नृत्यजें तें.
क. लसधा. शिल्पयोग अ. नृत्य.
अ. न.

लिकुचः लस्यते इति लिकुचः,
आस्वादन करिजे तो जो तो. क.
लकधा. आस्वादन अ. ओंटीचें झा
ड. अ. पु.

लिह्या लस्यते इति लिह्या, बारीक
दृष्टीनें अबलोकिजेत्ये जी ती. क.
लक्षधा. आलोचन अ. ऊचें अंउं,
लिरव. आ. स्त्री.

लिरिवतं लिरव्यते स्म लिरिवतं,
लंरवन करिजे तें जें तें. क. लिरव
धा. अक्षरविन्यास अ. लिहिलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिगं लिग्यते ज्ञायते नैति लिगं,
ज्ञात होतें जेणें तें. क. लिगिधा.
गति अ. चिन्ह. २ शिम्न. अ. न.

लिंगवृत्तिः लिंगवृत्तिर्यस्यलिंगवृत्तिः, आश्रमादिचिह्नधारण आह जीविका जाची ती. स. उपजीविकेसाठीं जटादि धारण करणारा दोंगी. इ. पु.

लिपिः लिबिः लिबी लिप्य तैइतिलिपिः, उपलेपनझ. लेखन करिजेत्ये जी ती. क. लिपधा. उपलेपनअ. लिहिलेलें अक्षर. इ. २ इ. ३ इ. स्त्री.

लिपिकरः लिपिकारः लिपेति पिशाकरोतीतिलिपिकरः, अक्षरविन्यास करणारा जो तो. क. दु. क. म्. धा. करणअ. लेखक. अ. पुलिंगीं.

लीपी विग्रहादिलिपिशब्दाप्रमाणं.

लिप्तं लिप्यतेस्मलिप्तं, लिप्तकरिजेतें जें तें. क. लिपधा. उपदेहअ. विलिप्त. १. खाललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिप्तकः लिप्यतेस्मलिप्तः, सए वलिप्तकः, विषानें लिप्तहोतो जो तो. त. विषाक्त शाण. अ. पु. लिप्सा लब्धमिच्छालिप्सा, मा

त होण्याची जी इच्छा ती. क. दु. ल. म. ष. धा. प्राप्तिअ. इच्छा. आ. स्त्रीलिं.

लिबिकरः लिबिकारः वि ग्रहादिसर्व लिपिकरशब्दाप्रमाणं. लीटं लिप्यतेस्मलीटं, भक्षणकरिजेतें जें तें. क. लिहधा. आसा. दनअ. खाहिलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लीला लयनलीः लिचंलातीति लीला. लीनतेतें ग्रहणकरित्ये जी ती. क. लाधा. आदानअ. निचयांचा हा लीलाविशेष. २. स्त्री. डा. ३ विलास. ४ क्रिया. आ. स्त्री.

लुठितः लुठतिस्मलुठितः, अर्थ उपाहत शब्दाप्रमाणं. क. लुठधा. परिघातादिअ. लोळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धः लुप्यतीतिलुब्धः, इच्छा करितो जो तो. क. लुभधा. गार्ध्यअ. अभिलाषशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धकः लुप्यतेइतिलुब्धः स एवलुब्धकः. इच्छा करितो जो तो लुभते लु. क. लुभधा. गार्ध्यअ.

व्याध. २ व्याघ्र अ. पु.

लुलापः लुङ्गते इतिलुलाः, वि
लोडिता आपो येन लुलापः, वि
लोडित आहत उदके जाने ती.
स. गवा. अ. पु.

लुलायः लुडतिपंके इतिलुला
यः, चिरवलांत लोळतो जो तो.
क. लुडधा. विलोडन अ. गवा. अ.
पुलिंगीं.

लूता लुनातीति लूता, छेदन
करित्से जी ती. क. लुम्धा. छे
दन अ. कोळी. आ. स्त्री.

लूनं लूयते स्म लूनं, छेदन करि
जेले जें तें. क. लुम्धा. छेदन
अ. छेदलेला. अ. न.

लूमं लूयते इतिलूमं, दंशादिकां
वा नाश करणारे जें तें. क. लुम्
धा. छेदन अ. शेंपडी. अ. न.

लेखकः लिखतीति लेखकः,
लेखन करणारा जो तो. क. लि
खधा. अक्षरविन्यास अ. लेख
क. अ. पु.

लेखर्षभः लेखेषु कषभः ये
षो लेखर्षभः, देवांमध्ये जो घे
छ तो. स. इंद्र. अ. पु.

लेखा लिख्यते इतिलेखा, चित्रा
दिकामध्ये लिहिली जात्ये जी ती.
क. लिखधा. अक्षरविन्यास अ.
देव. २. रेखा. आ. स्त्री.

लेपः लेपनं लेपः, अक्षरवहार जो
तें. क. लिपधा. उपलेप अ. भोज
न. २ लिपणें. अ. पु.

लेपकः लिपतीति लेपकः, उप
लेपन करितो जो तो. क. लिपधा.
उपदेह अ. गवडी. अ. पु.

लेशः लिशतीति लेशः, अक्ष
होतो जो तो. क. लिश
धा. अत्यगति अ. सूक्ष्मांश,
कण. अ. पु.

लेष्टुः लिष्यते इतिलेष्टुः, अन्म
होतो जो तो. क. लिशधा. अक्षी
भाव अ. मातीचें दें कूळ. उ. पु.

लेहः लेहनं लेहः, आस्वादन जें
तो. क. लिहधा. आस्वादन अ. भो
जन. अ. पु.

लोकः लोस्यते इतिलोकः, अब
लोकन करिजे तो जो तो. क. लो
कधा. दर्शन अ. जन. २ सुवन. स्व
र्गलोक. वात्सलादिलोक. अ. पु.

लोकजित् लोकं जयतीति लोक

जित्, लोकाते जिंरितो जो तो. अ. पु.

कृ. जिधा. जयअ. नास्तिक. त. पु.

लोकायतं लोके आयतंते इति

लोकायतास्तेषामिदं लोकायतं,

लोकाचे वर्यां प्रयत्न करितात जे

ते लोकायत त्यांचे जें हें तें लोका

यत. त. चा. वीकाचे तर्क शास्त्र.

अ. न.

लोकालोकः लोकनंलोकः नलो

कः अलोकः लोकश्चालोकश्च लो

कालोकौ, प्रकाशांधकारौ यत्रस्त

इतिलोकालोकः, प्रकाशअंधका

र आहेत जाचे वर्यां तो. प. र्वतवि

शेष. अ. पु.

लोकेशः लोकानामीशोलोकेशः,

लोकांचा जो स्वामी तो. स. ब्रह्म

देव. अ. पु.

लोचनं लोच्यतेनेनेतिलोचनं,

अवलोकिते जेणेकरून तें. कृ.

लोचधा. दर्शनअ. नेत्र. अ. न.

लोचमस्तकः लोचयतीतिलो

चः दर्शनीयः समानो वामस्तको

स्य लोचमस्तकः, दर्शनीय आ

हे मस्तक ह्य. अग्रप्राग जाचा

तो. स. अ. ज. मोदा मोरशंडा.

अ. पु.

लोतं लोत्रं लूयते इतिलोत्रं,

छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लूत्र

धा. छेदनअ. चोरीचें धन. अ. न.

लोधः रुणाशीतिलोधः, विस्ता

र द्वारा आवरण करिती जो तो.

कृ. रुधिरधा. आवरणअ. लोध.

वृक्ष. अ. पु.

लोपासुद्रा नसुद्राति असुद्रा

लोपे धर्मलोपे असुद्रा लोपासुद्रा,

धर्मलोपीं न हर्षातें पारखे जी ती. स. अ.

गरुड ऋषींची पत्नी आ. स्त्री.

लोघ्रं लुप्यते इतिलोघ्रं, छेदन

करिजेतें जें तें. कृ. लुपुधा. छेदन

अ. चोरलेलें धन. अ. न.

लोम विग्रहादि सर्वरीमशब्दाप्र

माणं. आंगाचरचा केश. न. न.

लोमशा लोमानिसंत्यस्यां लोम

शा, लोम आहेत जीस ती. त. ज

वामांशी लता. आ. स्त्री.

लोलं लौडतीतिलोलं, चंचल हो

तें जें तें. कृ. लुडधा. विलोडन

अ. चंचल. साकाक्ष. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

लोलुपः गर्हितं लुंपतीतिलोलुपः,

निचलोभ कमितो जो तो. क. लु
प्रधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशील.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोलुभः लृशंलुभ्यतिलोलुभः,
अत्यंत इच्छा करितो जो तो. क.
लुप्रधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशी
ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोषुं लोषुतीतिलोषुं, नाश हो
णारें जें तें. क. लोषधा. संघात
अ. मृत्तिकेचें खंड, देकूळ. अ. न.

लोषुभेदनः लोषानांभेदनो लो
षभेदनः, लोषाना जो भेद करणा
रातो. डिफळें फोडण्याचा सुद्द
र अ. पु.

लोहं रोहिततत्लोहं, प्रादुर्भूत
होतें जें तें. क. रुहधा. प्रादुर्भावा
दिअ. कृष्णागरुचंदन, अ. पु. न.
२ लोखंड. ३ सोनें रूपें इत्यादि सर्व
तेजस किंवा सोनें रूपें तांबें पित्तळ
क्रांसें कथिल हीं प्रत्येक. अ. पु.

लोहकारः लोहं करोतीतिलोह
कारः, लोखंड करितो जो तो. क.
डुकूत्रधा. करणअ. लोहार. अ.
पुष्पिगीं.

लोहपृष्ठः लोहमिवपृष्ठं यस्यसलो

हपृष्ठः, लोहा सारिरवें आहे पृष्ठ
ह. पिसजें तें जाचें तो. स. ज्या
चीं पिसें बाणास उपचोगीं पड
तात असा पक्षिविशेष. अ. पु.

लोहलः लोहनं लोहं लातीतिलो
हलः, अस्फुटशब्दाविषयीं इच्छा
करितो जो तो. क. लाधा. आदान
अ. अस्पष्ट बोलणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

लोहाभिसारः लोहशस्त्रस्यअ
भिसारो लोहाभिसारः, लोह श
स्त्राचा अभिसार ह्म. रचनाविशे
षजोतो. स. खांडे नवमीस किंवा
विजया दशमीस शस्त्र स्थापना
करितात ती. अ. पु.

लोहितं रोहतीतिलोहितं, उत्पन्न
करणारजें तें. क. रुहधा. प्रादुर्भा
वअ. रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ मृगविशेष. अ. पु. ३ र
क्त. अ. न.

लोहितकः लोहित एवमणिलीं
हितकः, रक्तवर्णजो मण्ण तो. त.
माणिक. अ. न.

लोहिताम्बुः लोहिताम्बाय
स्यसलोहिताम्बुः, लोहितवर्ण

आहेत अम्ब जाचे ती. स. अम्बि

अ. पु.

लोहितचंदनं लोहितंचतचंदनं
नंचलोहितचंदनं, रक्तवर्णजेंचं
दनतें. स. कुं. अ. न.

लोहितांगः लोहितान्यंगानि
यस्यसलोहितांगः, लोहितवर्ण
आहेत अंगें जाचें ती. स. मंगळ
नामाग्रह. अ. पु.

(व.)

व वातीतिव, साम्याद्यर्थगाभी
जें तें. कृ. वाधा. गतिअ. साम्या
धीं अद्य. २ वरुण. अ. न.

वक्तव्यः वक्तुमर्होवक्तव्यः, वच
नाहं जो ती. कृ. वचधा. परिभा
षणअ. बोलण्यास योग्य. २ नि
द्य. ३ अहीन. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

वक्ता वक्तीतिवक्ता, बोलणास
जो ती. कृ. ब्रूयाधा. व्यक्तवाणि
अ. बोलणारा. वि. अ. पु. न. ई.
स्त्रीलिंगीं

वक्त्रं उच्यतेनेनवक्त्रं, जाचा यो
गानें बोलिजेतें जें तें. कृ. वचधा. प
रिभाषणअ. तोंड. अ. न.

वक्त्रं वंचतिस्त्रवक्त्रं, वंचना प्राप्त

झालें जें तें. कृ. वंचुधा. गतिअ.

पांरुडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वक्षः वक्ष्यतेइतिवक्षः, ताउन
करिजेतें जें तें. कृ. वक्षधा. शोषअ.
वक्षस्थल. स. न.

वक्षणाः वक्षतीतिवक्षणाः, इच्छा
करणाराजो ती. कृ. वाक्षिधा. क्रां
क्षाअ. ऊरुआणि सभ्यत्यां
चा संधिः अ. पु.

वंगं वंगतीतिवंगं, गमनकरितें जें
तें. कृ. वशिधा. गतिअ. कथील.
अ. न.

वचनं उच्यतेइतिवचनं, भाषण
जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ.
भाषण. अ. न.

वचनग्राही वचनग्रहीतुंशील
मस्यवचनग्राही, वचनग्रहणक
रण्याविषयीं स्वभावजाचा तो.
कृ. ग्रहधा. उपादानअ. वचनां
त वागणावा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री.
इन्. न.

वचः वचनंवचः, भाषणजें तें.
कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण.
स. न.

वचनेस्थितः वचनेतिष्ठतीति
वचनेस्थितः, वचनाचेठायींरा
हतो जो तो. क. छाधा. गतिनिं
वृत्तिअ. वचनांत राहणारा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वच्चा वक्तीतिवच्चा, भाषणकर
वित्ये जी ती. क. वचधा. परिभा
षणअ. वेरवंड. २ अ. कलकाटा.
आ. स्त्री.

वज्रं वजतीतिवज्रं, शत्रूच्या
प्राण हरणार्थं गमन करितें जें
तें. क. वजधा. गतिअ. इंद्राचें
आयुध. २ हिंसा. अ. पु. न. ३ नि
वडंग. अ. पु.

वज्रद्रुः वज्रनामाद्रुः वज्रद्रुः,
वज्रनावाचा जो वृक्ष तो. स. नि
वडुंग. उ. पु.

वज्रनिर्घोषः वज्रनिर्घोषः
वज्रस्यनिर्घोषः वज्रनिर्घोषः, व
ज्राचा जो निर्घोष ह्य. शब्द तो.
स. वज्राचा शब्द. अ. पु.

वज्रपुष्पं वज्रभिवपुष्पं वज्रपु
ष्पं, वज्रा मारवें जें पुष्प तें. स.
तिकाचें फूल. अ. न.

वज्री वज्रोस्थास्तीतिवज्री, व

ज्ज ह्य. वज्रायुध आहे जास तो.
त. इंद्र. इन्. पु.

वंचकः वंचयते इति वंचकः, वं
चना करणारा जो तो. क. वंचु
धा. गतिअ. ठकविणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री. २ कोल्हा. अ. पु.

वंचितः वंच्यते स्म वंचितः, वं
चित्त करिजेला जो तो. क. वंचु
धा. गतिअ. ठकविलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वंचुकः वंचयते इति वंचुकः, क
पर करणारा जो तो. क. वंचुधा.
गतिअ. कोल्हा. अ. पु.

वंचुलः वंचते इति वंचुलः,
गमन करितो जो तो. क. वज
धा. गतिअ. तिवसवृक्ष. २ वंत.
१ अशोक वृक्ष. अ. पु.

वरः वरतीति वरः, वेष्टन करि
तो जो तो. क. वरधा. वेष्टनअ.
वडाचें झाड. अ. पु. दोरी. अ. पु. न.

वरकः वरतीति वरकः, वेष्टना
रूतीनें राहतो जो तो. क. वरधा.
वेष्टनअ. वडा. अ. पु.

वरी वरतीति वरी, वेष्टन करितो
जो तो. क. वरधा. वष्टनअ. दो

शी. ई. स्त्री.

वडवा अतिशयितंबलमन्त्रस्था

वडवा, अतिशयितआहे बलजी
स ती. त. ब्राह्मणाची स्त्री. ३घो
डी. आ. स्त्री.

वडवानलः वडवाया अनलोव

डवानलः, वडवाजी तत्संबंधी
जो अनलस. अग्नि तो स. व
डवाग्नि. अ. पु.

वड्डं वलतेइतिवड्डं, व्यास करितें

जें तें. क. वलधा. संवरणादिअ.
विस्तीर्णः अ. पु. न. आ. स्त्री.

वणिकू वणतेइतिवणिकू, क्रय

विक्रय करितो जो तो. क. पणधा.
व्यवहारअ. वाणि. ज. पु.

वणिज्यं विग्रहादिसर्वेषाणिज्य

शब्दाप्रमाणें. वाण्याचें कर्म. ३
वाणीपणा. अ. न.

वणिज्या विग्रहादिवणिज्यश

ब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

वंदकः वंद्यतेइतिवंदकः, विष्णा

ग करिजेतो जो तो. क. वरिधा.
विष्णाजनअ. ऋष, वांरा. अ. पु.

वद वदतेस्मइतिवद, स्वेदादि

अर्थाविषयीं अमन करितें जें तें

क. वयधा. गतिअ. अर्थ वतश
ब्दाप्रमाणें. अच्य.

वत्सं वदतिसामर्थ्यं वत्सं, साम

र्थ्यातें बोलणार जें तें. क. वद
धा. व्यक्तवाणीअ. वक्षस्थल. अ.
न. २गोवत्स. ३ वर्ष. अ. पु.

वत्सकः वदतीति वत्सः स एष व.

त्सकः बोलतो जो तो वत्स तोच
वत्सक. त. कुड्याचें माळ. अ. पु.

वत्सतरः अल्पो वत्सी वत्सतरः

अल्प जो वत्स तो. त. किंचित् त.
रुण गोवत्स. अ. पु.

वत्सनाभः वत्सस्येव नाभिरस्य

वत्सनाभः, वत्ससदृश आहे ना
भीजाची तो. स. बचनाग. अ. पु.

वत्सरः वसंत्यस्मिन् ऋतवो वत्सरः,

राहाता हेत ऋतुजाचे ठायीं
तो. क. वसधा. निवासअ. वर्ष.
अ. पु. न.

वत्सलः वत्सोस्या स्तीति वत्सलः,

पुत्रादि स्नेह पात्राचे ठायीं अभि
लाष आहे जास तो. त. दयाळू. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदः वदतीति वदः, बोलणारा जो

तो. क. वदधा. व्यक्तवाकू अ.

.बोलका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
वदनं वदत्यनेन वदनं, बोलतो जे
 णें करून तें. क. वदधा. व्यक्तवा
 णिअ. तोंड. अ. न.

वदन्यः वदान्यः मांयाचस्वेति
 वदति वदान्यः, मजप्रत मागअ
 सें बोलतो जी तो. क. वदधा. व्य
 क्तव्याणीअ. दानशूर. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री.

वदावदः विग्रहादिवदशब्दाप्र
 माणें. बोलका. वि. अ. पु. न. आ.
 स्त्री.

वधः हननं वधः, मारणजें तो.
 क. हनधा. हिंसाअ. घात. अ. पु.
वध्यः वधमर्हति वध्यः, वधाप्र
 तियोग्य जो तो. त. वधधा. ताडन
 अ. वधासयोग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वधी वर्धते सावधी, वृद्धिं गत
 होत्ये जी ती. क. वृधधा. वर्धन
 अ. चर्ममय रज्जु. ई. स्त्री.

वधूः वहति गृहस्तं वधूः, गृहस्तं गृह
 ष्ठी जी ती. क. वहधा. प्रापणअ.
 बायको. २ पिंडिका. ३ सूत. ४
 नूतन विवाह झालेली स्त्री. ऊ.
 स्त्री.

वनं वन्यते इति वनं, सम्यक् से
 वन करिजे तें जें तें. क. वनधा.
 संभक्तअ. अरण्य. २ उदक. अ. न.

वनप्रियः वनं प्रियं यस्य वनप्रि
 यः, वन आहे प्रिय जास तो स.
 कौकिलपक्षी. अ. पु.

वनमक्षिका वनस्य मक्षिका व
 नमक्षिका, अरण्यांतली जी मा
 शी ती. स. रानमासी. आ. स्त्री.

वनमाली वनमाला अस्यास्ती
 ति वनमाली, वनमाला ह्म. आ
 पादलंबिनी ती आहे जास
 तो. त. विष्णु. इ. न. पु.

वनमुद्गः वनस्य मुद्गी वनमुद्गः,
 वनसंबंधी जो मुद्ग तो. स. मट
 की. अ. पु.

वनशृंगारः वनस्य शृंगार इव
 वनशृंगारः, वनसंबंधी प्राधान्य
 गामी स्वरखा जो तो. स. सबा
 रा. अ. पु.

वनस्पतिः वनस्य पतिः वनस्य
 तिः, वनस्पति ह्म. वृक्षसमुदायाचा
 जो स्वामी ह्म. मुख्य तो. स. कु
 लांवाचून ज्यास फळ येतें तो वृ
 क्ष. इ. पु.

वनायुः वनंअपतेवनायुः, वनाते संचार करितो जो तो. कृ. अयथा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वनायुजः वनायुषुजातोवनायुजः, वनायु देशांचेठायीं जो उत्सन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. वनायुदेशाचा घोडा. अ. पु.

वनिता वनतीतिवनिता, सम्यक् सेवा करणाशी जी ती. कृ. वनधा. संभक्तअ. बापको. २ अत्यांत प्रीतिची स्त्री. आ. स्त्री.

वनीपकः वनीपातीतिवनीपः सएववनीपकः, याचना रक्षण करितो जो तो वनीप तोच वनीपक. त. पाचक. अ. पु.

वनीयकः वननंवनिःषान्याता मिच्छतीतिवनीयकः, याचनेच्छा करितो जो तो. कृ. इषधा. इच्छाअ. याचक. अ. पु.

वनौकाः वनंओकोयस्थसःवनौकाः, अरण्य आहे स्थान जाचें ती. स. गानर. स. पु.

वंदाकः वंदतेइतिवंदाकः, अभिवादन करितो जो तो. कृ. वदिधा. अभिवादनअ. वंदनशी

क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंदी वंदतेइतिवंदी. अवश्य स्तुति करितो जो तो. कृ. वदिधा. अभिवादनअ. स्तुतिपाठक. भार. इन्. पु.

वंध्या वंधेसाधुः वंध्या, अफल्त्यात् ताडनाविषयीं जी उत्तमती. त. ज्यास फळ कधींच नाही ती. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वन्या वनानांसमूहोवन्या, वनाचा ज्ये समुदाय ती. त. वनसमूह. आ. स्त्री.

वपा वपतीतिवपा, बीज वृद्धि करणारी जी ती. कृ. दुग्धधा. बीजसंतानअ. छिद्र. २ मांसजन्य स्नेह. आ. स्त्री.

वपुः वपतीतिवपुः, बीजसंतान करितें जें तें. कृ. दुग्धधा. बीजसंतानअ. शरीर. स. पु.

वप्रः उप्यतेत्रवप्रः, धान्य जाचेंठायीं पेरलें जातें तो. कृ. दुग्धधा. बीजसंतानअ. रवंदकांतून माती काढून केलेली वास. २ क्षेत्र, शेत. अ. पु. ३ शिसें. अ. न.

(वं.)

विग्रहकोश. (व.)

५५५

वमथुः वम्यतेइतिवमथुः, जल युद्धीरणजो तो. क. दुवधधा. उद्धीरणअ. वमन. २हती व्या सोडे पासून निघालेलाज लक्षण. उ. पु.

वमिः वमनं वमिः, वमनजेंतें. क. दुवधधा. उद्धीरणअ. ओकणें. इ. स्त्री.

वयः वयतेइतिवयः, गमनकृपितें जें तें. क. वयधा. गतिअ. पक्षी. २वय. स. न.

वयस्था वयोयौवनं तिष्ठत्यनघंतिव्यवस्था, भक्षणप्यराहतें जीणें करून ती. क. छाधा. गतिनिवृत्तिअ. आंचळीचें झाड. २ हिरडुपाचें झाड. ३ सोमलता. ४ लहान कावळीची वेल. आ. स्त्री.

वयस्यः वयसातुल्योवयस्यः, वयें करून जो तुल्य तो. त. स्त्री. ही. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरं व्रियतेइतिवरं, आवरण करिजेतें जें तें. क. वृजूधा. वरणअ. कुंकुम. २ किंचिदिष्ट अ. न. ३ चेटणें. अ. पु. ४

श्रेष्ठ. ५देवापासून जें अशी प्पित तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरदः वरंश्रेष्ठमदतीतिवरदः, त्वरें करून गमन करणारा जो तो. क. अरधा. गतिअ. गांधिण, माशांतील पुरुषजाति. अ. पु.

वरटा. वरटी वृणोतेसवइति वरटा, सरोवराचें सेवन करणारी जी हंसस्त्री ती. क. वृडुधा. संभक्तिअ. गाधिणमाशी. २हंसपक्ष्याची स्त्री. आ. २ई. स्त्री.

वरुणः वृणोत्यनेनेतिवरुणः, आवरण करितो जेणें करून तो. क. वृजूधा. करणअ. कुडण. २ वायवर्णावृक्ष. ३ सेतु. अ. पु.

वरुंडः वृणोतीतिवरुंडः, आवरण करितो जो तो. क. वृजूधा. वरणअ. सुरवरीग. अ. पु.

वरत्रा व्रियतेअनयावरत्रा, बंधनहीतें जीणें करून ती. क. वृजूधा. आवरणअ. हत्तीसमर्थें बांधण्यास उपयुक्त जो चर्मवज्जु तो. २ त्रर्मवज्जु. आ. स्त्री.

वरदः वरंददातीतिवरदः, व

५५६ (व.) विग्रहकोश. (वं.)

र देतो जो तो. क. दुदात्रधा.दा
न.अ. वर देणारा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

वरवर्णिनी वरः वर्णोक्त्या
इतिवरवर्णिनी, उत्कृष्टवर्ण-
आहे जीवानी. त. गुणादिकानीं उ
कृष्ट जीवायको ती. २ हळद.
ई. स्त्री.

वरांगं वरंचतदंगंचवरांगं, श्रे-
ष्ठजें अंग तें. स. मस्तक. श्यो
नी. अ. न.

वरांगकं वरं अंगं यस्य वरांग-
कं, श्रेष्ठ आहे अंग ज्याचें तें.
स. दालचिनी. अ. न.

वराटकः वरमदतीति वराटः
स एव वराटकः, श्रेष्ठगमन करि
तो जो तो वराट तोच वराटकत.
शियांचा कांदा. अ. पु. २ सं. बह.
दोरी चराट. अ. पु. न.

वरारोहा वरः आरोही नितंबो
यस्या इति वरारोहा, श्रेष्ठ आ-
हे नितंब जीवानी. स. उत्कृष्ट
गुणांची स्त्री. आ. स्त्री.

वराशिः वरं श्रेष्ठं अश्रुते इति व-
राशिः. श्रेष्ठातें व्याप्त करणारा

जो तो. क. अश्रुधा. व्याप्त अ.
महावस्त्र. इ. पु.

वरासिः विग्रहादिसर्ववराशि
शब्दाप्रमाणें.

वराहः वरं श्रेष्ठं आहंतीति वराहः,
श्रेष्ठ ताउन करितो जो तो. क. ह
नधा. हिंसा अ. दुकर. अ. पु.

वरिवसितं. वरिवस्यतं वरि-
वः कृतं वरिवसितं, शस्त्रूषा करि
जेलें जें तें. क. वरिवस्यधा. पूजा
दि. अ. ज्याची शस्त्रूषा केली ती.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरिवस्या वरिवस्करणं वरिव-
स्या, शुश्रूषण जें ती. क. धा. पू.
श. ग्र. उपासना. आ. स्त्री.

वरिष्ठं अतिशयितं उरु वरिष्ठं,
अतिशयें करून जें महत् तें. त.
अतिशय मोठा. २ तांबें. अ. न.

वरी वृणीतीति वरी, आवरण
करित्ये जी ती. क. वृजधा. वरण
अ. शतावरी. ई. स्त्री.

वरीयान् अतिशयें उरु वरी-
यान्, अतिशयें करून जो महा
नृ ती. त. फार मोठा. २ फार उत्त
म. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

वरुणाः त्रिधतेवृणोतीतिवरुणाः,
जलचरानीं राजा इष्यन् वरिला
जो तो. अथवा वरणारा जो तो. क.
वृत्रधा. वरणअ. वरुण. २ वाचव
र्णैवे श्राड. अ. पु.

वरुणात्मजा वरुणास्य आत्मजा
वरुणात्मजा, वरुणाची जीकन्या
ती. स. मघ. आ. स्त्री.

वरुथः त्रिधतेरथो अनेनवरुथः
रथ आच्छादन होतो जेणे करून
तो. क. वृत्रधा. आवरणअ. रथा
सरक्षणसाठीं वगेरे केलेले लो
हादिमघ आवरण. अ. पु.

वरुथिनी वरुथाः संत्यस्या
मितिवरुथिनी, रथगुप्ती आहे
त जीचा राघीं ती. त. सेना. ई. स्त्री

वरुण्यः त्रिधतेइतिवरुण्यः, स्त्री
कार करिजेतो जो तो. क. वृत्र
धा. वरणअ. प्रसुरव. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वरुकरः वरुतेइतिवरुकरः, तारु
ण्यग्रहण करितो जो तो. क. वृत्र
धा. आदानअ. तरुण जो पशु
जातीय तो. अ. पु. ई. स्त्री.

वर्गः वृज्यतेइतिवर्गः, वर्जनक

रिजेतो जो तो. क. वृजोधा. वर्ज
नअ. सजातीयांचा समूह. अ. पु.
वर्चः वर्चतेइतिवर्चः, दीप्तिकार
तो जो तो. क. वर्चधा. दीप्तअ. ते
ज २ विष्ठा. ३ रूप. स्. न.

वर्चस्कं वर्चतेतद्वर्चः, कुस्मितं
वर्चीवर्चस्कं, कुस्मित जो अन्वय
ल तें. त. विष्ठा. अ. न.

वर्णाः वर्णयतइतिवर्णाः, वर्णन
करिजेतो जो तो. क. वर्णधा. वर्ण
क्रियादिअ. ब्राह्मण स्वभिय वैश्य
शूद्र हे चारवर्ण प्रत्येक. २ इती
च्या शठीवरचे आस्तरण. ३ शत
कृनीलादिकवर्ण. ४ स्तुति. अ. पु.
५ अक्षर. अ. पु. न.

वर्णकं वर्णकरोतीतिवर्णकं, श्र
द्धादिवर्णातं करितें जें तें. क. व
र्णधा. वर्णक्रियाअ. शरीरास ला
वावयाचा स्मगंधि द्रव्यविशेषजा
स उरणें असैं ह्मणतात तें. अ. न.

वर्णितं वर्णयतेस्मवर्णितं, वर्ण
न करिजेले जें तें. क. वर्णधा. व
र्णक्रियाअ. स्तवलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वर्णी प्रशस्तः वर्णोऽस्यास्तीतिव

णीं, प्रशस्त आहे वर्ण जान्वा तो.

त. ब्रह्मचारी. इन्. पु.

वर्तकः वर्तते इति वर्तकः, वर्तन
करणारा जो तो. कृ. वृत्तुधा. वर्त
नअ. घोड्याचा खुर. अ. पु.

वर्तनं वर्तते अनेन वर्तनं, जीवन
पावतें जेणें करून तें. कृ. वृत्तुधा.
वर्तनअ. जीविका. अ. न. २ वर्त
णारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्तनिः वर्तनी वर्तते अनया
वर्तनिः, गमन करिता हेत जीणें
ती. कृ. वृत्तुधा. वर्तनअ. मार्ग.
इ. २ ई. स्त्री.

वर्तिः वर्तते इति वर्तिः, उद्वर्तना
ई होत्ये जी ती. कृ. वृत्तुधा. वर्तन
अ. शरीरास लाबावयाचा स्वरंग
धिद्रव्य विशेष, उरणें. इ. स्त्री.

वर्तिका विग्रहादि वर्तकशब्दाप्र
माणें. शान्तिमणी. आ. स्त्री.

वर्तिष्णुः वर्तनशीलो वर्तिष्णुः,
वर्तन करिजेतो जो तो. कृ. वृत्तु
धा. वर्तनअ. वर्तनशील. वि. उ.
पु. न. स्त्री.

वर्तुलं वर्तते इति वर्तुलं, परिव
तन करितें जें तें. कृ. वृत्तुधा. वर्त

नअ. बारीका. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

वर्त्मनिः वर्त्मनी विग्रहादिम
वर्तनीशब्दाप्रमाणें. मार्ग. इ. २ ई.
स्त्रीलिंगीं.

वर्त्म वर्तते; नेन वर्त्म, ममन करि
तात जेणें करून तें. कृ. वृत्तुधा. व.
र्तनअ. मार्ग. २ डोड्याची पापणी.
न. न.

वर्धे वर्धते इति वर्धे, वृद्धीपावतें
जें तें. कृ. वृत्तुधा. वृद्धिअ. शिसें.
अ. न.

वर्धकः वर्धते इति वर्धकः, वाढतो
जो तो. कृ. वृत्तुधा. वृद्धिअ. भा
रंगीची बेल. अ. पु.

वर्धकिः वर्धयतीति वर्धकिः, का
ष्ठ वर्धन करितो जो तो. कृ. वृत्तुधा.
वर्धनअ. स्फुटार. इ. पु.

वर्धनः विग्रहादि वर्धिष्णुशब्दाप्र
माणें. वाढाकू. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ वृद्धि. ३ छेदन. अ. न.

वर्धमानः वर्धते सौ वर्धमानः,
वाढणारा जो तो. कृ. वृत्तुधा. वर्ध
नअ. वाढणारा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री. २ एरंडाचें झाड. अ. पु.

वर्धमानकः वर्धमानयतीतिवर्ध
मानकः, वृद्धी प्रत्तः पूजितहो
तो जो तो. कृ. मानधा. पूजाअ. पा
वविशेष, मालदा. अ. पु.

वर्धिष्णुः वर्धतेइतिवर्धिष्णुः, वर्ध
नशीलजो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ.
वादाकू. वि. उ. पु. स्त्री. न.

वर्धी वर्धतेइतिवर्धी, वृद्धीपावत्ये
जो ती. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. चाम
ज्याची वादी. ई. स्त्री.

वर्षणा वरितिवर्षणतीतिवर्षणा,
वर्षा प्रकारें करून शब्द करणा
री जो ती. कृ. वर्षधा. शब्दअ. मा
शी. आ. स्त्री.

वर्म वृणोतिदेहंवर्म, आच्छाद
न करणारजें तें. कृ. वृत्रधा. वर
णअ. करच. न. न.

वर्मितः वर्मसंजातमस्यवर्मि
तः, वर्म ह्य. करच आहे जास
तोत. करच धारण करणारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्ष्यः वर्धतेइतिवर्ष्यः, इच्छा क
रिजेतो जो तो. कृ. वर्षधा. ईप्सा
अ. प्रभुवर्. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगी.

वर्षी वृि धतेअनयावर्षी, पती
वरिजेतो जो ती. कृ. वृत्रधा.
वरणअ. स्वयंवर करणारी स्त्री.
आ. स्त्री.

वर्षरा वृणोतीतिवर्षरा, आवर
ण करित्से जो ती. कृ. वृत्रधा. वर
णअ. कानफोटु. आ. स्त्री.

वर्षे वर्षणं वर्षयतिवर्षतिवावर्षे,
सेचन किंवा तें करितें जें तें. कृ.
वृषुधा. सेचनअ. वृष्टि. २ भर
त खंड. अ. न. ३ संवत्सर. अ.
पु. न. ४ आरखंडें पृथ्वी. अ. पु.

वर्षवरः वृणोतीतिवरः वर्षस्य
रेतः पातस्यवरो वर्षवरः, रेतः पा
ताचा स्वीकार करणारा जो तो.
समास. नपुंसक संद. अ. पु.

वर्षा वर्षीवास्तीतिवर्षा, वृष्टी आ
हे जाचेटाशीं तो. कृ. वृषुधा. सेच
नअ. वर्षाकृतु. आ. स्त्री.

वर्षाभूः वर्षासूभवतीतिवर्षा
भूः, वर्षाकृतूचेटाशीं उत्पन्न हो
तो जो तो. कृ. भूधा. सजाअ. वे
डूक. २ वेडुकाची लाहान जाति
ऊ. स्त्री.

वर्षास्त्री वर्षाभुवःपत्नीवर्षास्त्री,

दंडुराची जी स्त्री ती. स्त्रीप्रत्य-
लहान बंडकी. इ. स्त्री.

वर्षीयान् अतिशयेन वृद्धो वर्षी-
यान्, अतिवृद्ध जो तो. त. अ-
तिवृद्ध. वि. स्. पु. इ. स्त्री. स. न.

वर्षीपलः वर्षसूपलः वर्षीपलः,
वृष्टीचे वायीं जा उपलक्ष. पाषा-
ण ती. स. उदकाची गार. अ. पु.

वर्ष्य वृष्यते इति वर्ष्य, सेवन क-
रिजे तें जें तें. कृ. वृषुधा. सेवन
अ. देह २ प्रमाण ३ फार संद-
र जी आहृति तें. न. न.

वलक्ष अवलक्षते इति वलक्ष,
आवर्त्य ताने अवलीक्षिजे तो
जो तो. कृ. लक्षधा. दर्शनादि
अ. शकृवर्ण. वि. अ. पु. न. अ.
स्त्रीलिं.

वलजं वलेजातं वलजं, वलाक्ष-
माणधारण त्या विषयीं झालें जें
तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. श्रे-
त. २ शहरचा दरवाजा. ३ सस्य
४ शुभ. अ. न.

वलजा वरेजाता वलजा, श्रेष्ठ
वर जो त्या विषयीं उत्सन्न झाली
जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव

अ. स्त्रीविशेष, वरस्त्री. आ. स्त्री.
वलप्ती वलतीति वलप्ती, आच्छा-
दन करित्ये जी ती. कृ. वलधा. सं-
वरण अ. कूटागार. इ. स्त्री.

वलघितं वलघंजातमस्य वल-
घितं, वेष्टन झालें जास तें. त. वे-
दलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वलिसुरवः वलिषुक्तं सुरवंचस्य
वलिसुरवः, वलिषुक्त आहे सुरव
जाचें तो. स. वानर. अ. पु.

वलिरः वलते इति वलिरः, अद-
र्शन पावतो जो तो. कृ. वलधा. सं-
वरण अ. काणा, कैरा. अ. पु.
आ. स्त्री.

वलीकं वलति आहृणोति भित्त्वा
दि इति वलीकं, भित्त्वादिका तें आ-
वरण करितें जें तें. कृ. वलधा. सं-
वरण अ. वळचण, पडरी. अ. न.

वलीसुरवः वलीषुक्तं सुरवंचस्य
वलीसुरवः, वलिषुक्त आहे सुरव
जाचें तो. स. वानर. अ. पु.

वल्यः वल्यते इति वल्यः, संव-
त करिजे तो जो तो. कृ. वलधा. सं-
वरण अ. पोंबी कांकरणें इत्यादि.
अ. पु. न.

वलकं वलतीतिवलकं, रेष्टनक
रितें जें तें. क. वलधा. संवरण
अ. लचा, साल. अ. पु. न.

वलकलं वलतीतिवलकलं, अ
र्थादिसर्वपूर्वीं च शब्दाप्रमाणें.

वलिनातं वलानं वलिनातं, गति
जी तें. क. वलाधा. गति अ. घो
ड्याची चाल. अ. न.

वल्मीकं वलतेप्राणिनश्च इति
वल्मीकं, पिपीलिकादिप्राणी सं
चार करितात जाचेवापी तें. क.
वलधा. संचलन अ. शरूळ, मो
म. अ. पु. न.

वल्लुकी वल्लंतेस्वराः यस्यामिति
वल्लुकी, मस स्वरसंचरण क
रितात जीचेवापी ती. क. वल्लुधा.
संचरण अ. वीणा. इ. स्त्री.

वल्लुभः वल्लुते इति वल्लुभः, सम्य
कस्वीकार करितो जी ती. क. व
ल्लुधा. संवरण अ. प्रिय. २ अथ
क्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३
जातिवंत घोडा. अ. पु.

वल्लुरिः वल्लुरी वल्लंक्च्छती
तिवल्लुरिः, संचारणाप्रत पाव
त्ये जी ती. क. क्छधा. गति अ. तु

कशीची वगैरे मंजिरी इ. २ इ. स्त्री.

वल्लिः वल्ली वल्लुतीतिवल्लिः, आ
च्छादन करित्ये जी ती. क. वल्लुधा.
संचरण अ. घेल, लता. इ. २ इ. स्त्री

वल्लुरं वल्लुरं वलते इति वल्लुरं,
आच्छादन करणारें जें तें. क. व
ल्लुधा. संवरण अ. शक मांस. अ.
पु. न.

वल्लूरा विग्रहादिवल्लुर शब्दाप्रमा
णें. आ. स्त्री.

वल्वजः वलतीतिवल्वजतीति
वजः वलचासौ वजश्च वल्वजः,
आच्छादन करणारा असा जोग
मन करितो तो. स. मोळ, लवा.
अ. पु.

वशः वशनं वशः, इच्छा जी तो.
क. वशधा. कांति अ. इच्छा. अ. पु.

वंशः उश्चते इति वंशः, इच्छा क
रिजेतो जी तो. क. वशधा. कांति
अ. वेकु. अ. पु. २ वंश. ३ समूह.
४ पाठीचा कणा. अ. पु.

वंशकं वंश इव प्रति कृति वंशकं,
वेकु सारिरी जी प्रतिमा ती. त.
कृष्णागक चंदन. अ. न.

वशक्रिया वशक्यक्रिया वशकि

वा, पंचादिना वशीकरण जें तो.
सः मणिमंत्रादिकें करून वशा कर
णें. आ. स्त्री.

वंशरोचना वंशास्परोचना वंश
रोचना, वंशाचें दीपन करितो जी
ती. सः वंशलोचन. आ. स्त्री.

वंशलोचना एत्यादिसर्वपूर्वी
व्याशब्दाप्रमाणें. वंशलोचन.
आ. स्त्री.

वशा वधीति वशा, संतति विष
यीं इच्छा करणारी जी ती. कृ. व
शधा कांतीच्छा अहन्तीण. २ वांझ
गाय. ३ बायको. आ. स्त्री.

वशिकं उष्यते इति वशिकं, स्वस्थ
राहिजेतें जें तें. कृ. वशधा कांति
अ. रिकामा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंशिकं वंशोस्त्यत्र वंशिकं, वंश
आहे जाचे गयीं तें. त. कृष्णाग
कचंदन. अ. न.

वशिरं उष्यते इति वशिरं, अन्न
भक्षणाविषयीं इच्छित करिजेतें जें
तें. कृ. वशधा कांति अ. गजपिं
पडी. अ. पु. २ समुद्रापासून झा
लेलें मीठ. अ. न.

वश्यः वशमधीनत्वंगतो वश्यः,

स्वाधीन होतो जो तो. त. स्वाधीन.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वषट् उत्पते अनेन वषट्, देवतो
देशें करून दत्त हविर्दान वाहिजेतें
जेणें असें जें उच्चारण तें. कृ. वृहधाः प्रा
पण अ. यज्ञामध्ये देवतो देशें करू
न जें हविर्दान तदर्थी अथ.

वषट्कृतं वषट् मंत्रेण कृतं व
षट्कृतं, वषट् या मंत्रानें जें प्र
क्षिप्त तें. स. अग्निमध्ये हवन
केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वसतिः वसंत्यस्यां वसतिः, नि
वास करितात जीचा गयीं ती. कृ.
वसधा. निवास अ. राहणें. २ घर
३ रात्रि. इ. स्त्री.

वसनं विग्रहादिवरुषशब्दाप्रमा
णें. वरुष. अ. न.

वसंतः वसंत्यस्मिन्करवेनेति
वसंतः, वास करिताहेतें करवा
नें जाचे गयीं ती. कृ. वसधा. नि
वास अ. वसंत क्रतु. अ. पु.

वसा वस्ते इति वसा, आच्छाद
न करणारी जी ती. कृ. वसधा.
आच्छादन अ. मांस जन्व स्नेह,
चरबी. आ. स्त्री.

वसिरं वसनं वसिरं, स्तम्भिन हो
तें जें तें. क. वसधा. स्तम्भअ. स
सुद्रापासून झालेलें मीठ. अ. न.

वसू वसंत्यस्मिन्नुणाः वसू, गु
णनिवास करितात जाचेठायीं
तो. क. वसधा. निवासअ. देवग
णविशेष. २ थोर बकुळी. उ. पु.
३ धन. ४ रत्न. ५ अग्नि. ६ कि
रण. ७ जुंफणी. अ. न.

वसूकः वसूकः वसूस्त्वस्मि
न्वसूकः, उदक आहे जाचेठायीं
ती. त. रुचीचें झाड. अ. पु.
२ सांबर लवण. अ. न.

वसूदेवः वसूषुदीव्यतीतिवसू
देवः, वसूचेठायीं प्रकाशमान
जो तो. क. दिवुधा. श्रीडादिकअ.
कृष्णाचा बाप. अ. पु.

वसूधा वसूदधातीतिवसूधा,
धनातें धारण करित्ये जी ती. क.
दुधाज्जधा. धारणअ. पृथ्वी. आ.
स्त्रीलिं.

वसूंधरा वसूधारयतीतिवसू
ंधरा, धनातें धारण करित्ये जी
ती. कृत्यादिपू. श. प्र. पृथ्वी. आ.
स्त्रीलिंगीं.

वसूमती वसूधनमस्त्यस्यामि
तिवसूमती, धन जें तें आहे जी
चेठायीं ती. त. पृथ्वी. इ. स्त्री.

वस्तकं वस्तइववस्तकं, दुर्गंध
त्याचा योगें करून अज महशजें
तें. त. सांबर लौण. अ. न.

वस्तिः वस्यतेइतिवस्तिः, आ
च्छादन करिजेत्ये जी ती. क. वस
धा. आच्छादनअ. नाभीच्या रवा
लीं जो मूत्राचा कोठार तो. २ वस्त्रा
ची दशा. इ. पु. स्त्री.

वस्यं वसनंवस्तिः, तत्रसाधुः व
स्यं, निवास करणयाविषयीं जें उ
त्तम तें. त. घर. अ. न.

वस्यं वस्यतेनेनवस्यं, आच्छा
दन करिजेतें जेणें करून तें. क. व
सधा. आच्छादनअ. चिरसुट. अ. न.

वहः वहतियुगमनेनवहः, युग
भाहतो जेणें करून तो. क. वहधा.
प्रापणअ. बैलाचा रवाद. अ. पु.

वस्यं वस्यमस्त्यस्मिन्वस्यं, वस्तु
प्राप्ति आहे जाचेठायीं तें. त. मौ
ल. अ. न.

वस्यसा वस्यं चर्मस्यतिवस्य
सा, चर्मातें व्याप्त करणारी जी

५६४ (व.) विग्रहकोश. (व.)

ती. कृ. बोधा. अंतकर्म अ. शरी

रांतील शिरा प्रत्येक. आ. स्त्री.

वन्हिः वहतिहव्यमितिवन्हिः,

हव्य ह्य. हुत केलेलें द्रव्य त्यातें

वाहतो ह्य. ज्या देवाचें त्या देवा

स पोचवितो जो तो. कृ. वहधा.

प्रापण अ. अग्नि. २ चिता वन

स्पति. इ. पु.

वन्हिशिरवं वन्हिचत्शिरवाय

स्यवन्हिशिरवं, अग्नि सारिरवं

आहे अग्रजाचें तें. स. कुरुसंवा.

अ. न.

वाक्पतिः वाचांपतिः वाक्पतिः,

वाणीचा जो पती तो. स. उत्कृष्ट

बोलणारा. २ वृहस्पति. अ. पु.

वाक्यं उच्यतेतत्वाक्यं, वीलिजे

तें जें तें. कृ. ब्रूधा. व्यक्तवाणी

अ. तिडंत स्रवंत पदांचा समूह.

अ. न.

वागीशः वाचामीशोवागीशः,

वाणीचा स्वामी जो तो. स. अ

र्षवाक्पतिश. प्र. अ. पु.

वायुजी वातंयुजतीतिवायुजी,

वातकारी जो ती. कृ. युजधा. श

द. अ. वाचन्वी. ई. स्त्री.

वायुरा अवायुरतेइतिवायुरा, हिं

सनाविषयी उद्योगकरणारी जी ती.

कृ. युवीधा. उद्यमन अ. जाळें आ. स्त्री.

वायुरिकः वायुरयाचरतीतिवायुरि

कः, मृग बंधनी जी तीणें करून

गमन करितो जो तो. त. जाळ्या

नें मृगादिकांस धरणारा, पारधी.

अ. पु.

वाग्मी प्रशस्तावागस्यवाग्मी, प्रश

स्त आहे वाणी जाती तो. त. नैय्या

धिक. २ वृहस्पति. इन्. पु. ३ पुष्क

ळ बोलणारा. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वाङ्मुरवं वाचोमुववभिववाङ्मुरवं,

वाणीला मुरव सदृशस्य उपक्रमजो

तें. स. बोलण्याचा प्रारंभ. अ. न.

वाचंचयमः वाचंचच्छतीतिवाचंचं

यमः, वाणीतें नियमन करणावा

जो तो. कृ. यमधा. उपरंम अ. मी

नधारण करणारा. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री. २ मुनि. अ. पु.

वाचकः वक्तीतिवाचकः, शक्ति

संबंधें करून अर्थातें बोलतो जो

तो. कृ. ब्रूधा. व्यक्तवाणि. अ. शब्द.

शब्द. अ. पु.

वाचस्पतिः वाचः पतिः वाच
स्पतिः, वाणीचा जो स्वामी तो.
स. बृहस्पति. इ. पु.

वाचाटः विग्रहादिवाचालश
ब्दाप्रमाणें. बहुत अवाच्य बो
लणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाचालः कुस्मितं बहुभाषते वा
चालः, निंद्य बहु बोलतो जो तो.
त. वाचाळ. अ. पु.

वाचिकं वचः संत्यस्मिन्निति
वाचिकं, वाग्व्यापार आहे
ज्याचेठार्थी तें. त. दूतानें सां
गितलेलानिरीप. अ. न.

वाचोयुक्तिः वाचः युक्तिः वा
चोयुक्तिः, वाणीची जी युक्ती
ह्म. सयुक्तिकत्व. ती. स. नें
व्याधिक. २. बहुत बोलका. वि.
इ. पु. स्त्री. न.

वाचोयुक्तिपटुः वाचोयुक्ति
स्तत्रपटुर्वाचोयुक्तिपटुः, वा
णीचा युक्तीविषयीं जो पटु
तो. स. अ. पू. श. प्र. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

वाक् उच्यते इति वाक्, उ-

वाग्जिज्ञो जी तो. कृ. वचधा.

सावर्णज. वाणि. व. स्त्री.

वाजः वजत्यनेन वाजः, गमन
करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. व
जधा. गतिअ. वाणास उपयुक्त
पक्षान्चें पिस. २. पैंही करा
अ. पु.

वाजपेयं वाजपेयमत्रवाजपे
यं, पैंही करा आहे पेय ह्म. पा
नयोग्य ज्याचेठार्थी तें. स. या
गविशेष. अ. न.

वाजिः अवप्रथं वजतीति वाजिः
अत्यंत गमन करितो जो तो. कृ.
वजधा. गतिअ. घोडा. इ. पु.

वाजिदंतकः वाजैः दंत इव
अस्य वाजिदंतकः, अम्बाचे दं
त सदृश आहे वर्ण जाचा तो.
स. अडुळसा. अ. पु.

वाजी वाजाः पक्षाः संत्यस्येति
वाजी, पक्ष आहेत जास तो. त.
पक्षी. २. घोडा. ३. वाण. इ. पु.

वाजिशाला वाजिनांशाला वा
जिशाला, घोडांची जी शाला
ह्म. पागा ती. स. घोडांची पा
गा. आ. स्त्री.

वाञ्छा वाञ्छनवाञ्छा, इञ्छा
जी ती. कृ. वाञ्छिधा. इञ्छा अ.
इञ्छा. आ. स्त्री.

वाटः वल्यते इति वाटः, वे
षिजेतो जी ती. कृ. वटधा. वेष्टन अ.
मार्गः १ वेष्टन. ३ वरंड. ४ अंग.
५ अन्न विशेष. अ. पु.

वारी वल्यते इति वारी, वेष्टि
त करिजेत्ये जी ती. कृ. वटधा.
वेष्टन अ. घराची मूषी. २ घ
राजवल्का भाग. ३ कमर. ई.
स्त्री.

वास्थालकः वारीमलतीति
वास्थालकः, वागाते व्याप्त क
रित्ये जी ती. कृ. अलधा. पर्याप्ति
अ. तुपकडीवि कणा. अ. पु.

वाडवः वडवायां भवाडवः,
वडवेने मयीं उत्पन्न जी तो. त.
वडवाग्नि. २ ब्राह्मण. अ. पु.
३ घोड्यांचा समूह. अ. न.

वाडव्यं वाडवानां समूहो वाडव्यं,
वडवांचा जीं समुदाय तो. त. ब्रा
ह्मणसमूह. अ. न.

वाणी वष्यते स्तूपते इति कृणी,
स्तविजेत्ये जी ती. कृ. वणीधा. न

र्णन अ. सरस्वती. ई. स्त्री.
वाणिजः वाणिगेववाणिजः, व
णिकू जी तो ववाणिज. त. क्रय
विक्रयोपजीवी वाणी. अ. पु.
वाणिज्यं वाणिजः कर्मभावो वा
वाणिज्यं, वाणिजाचें जें कर्म किं
वा भाव तें. त. वाण्याचें कर्म. २
वाणिपणा. अ. न.

वाणिनी अवश्यं वणतीति वाणि
नी, अवश्य शब्द करित्ये जी ती.
कृ. वणधा. शब्द अ. नाचणारी
स्त्री. २ दूति. ई. स्त्री.

वाणिः वथनं वाणिः तंतुसंतान, जें
ती. कृ. वेचूधा. तंतुसंतान विणणें.
इ. स्त्री.

वातः वातीति वातः, निरंतर ग
मन करितो जी तो. कृ. वाधा. गति
अ. वारा. अ. पु.

वातकः वातं करीतीति वातकः,
वायूने करितो जी तो. कृ. डुकुत्र
धा. करण अ. गोकुर्णीची वेल. अ.
पुल्लिंगी.

वातकी अतिशयितो वातकोस्त
स्य वातकी, अतिशयित आदेवा
त जास तो. त. वात रोगी. वि. इ.

पु. न. ई. स्त्री.

वातंप्रमी: वातंवायुं प्रमिमी
तेवाताभिमुखधावनादितिवा
तंप्रमी: वायूप्रतमौजितो ह्य
वायुसमान गतिक्र जो तो. क.
माडुधा. मानअ. वायूद. ई. पु.

वातंप्रोथ: वातंप्रोथयतीति
वातंप्रोथ: वायूतेनाश करितो
जो तो. क. पृथधा. हिंसा अ. प
रुसाचें झाडु. अ. पु.

वातमृग: वातइवमृगोवात
मृग: वायुसाररवा ह्य. वायुतु
व्य गमन करणारा जो मृगतो.
स. वात मृग, वायूद. अ. पु.

वातरोगी वातरोगीस्यस्यवा
तरोगी. वात ह्य. वायु रोग जा
स आहे तो. त. वातरोग ज्यास
जाहला तो. वि. इन्. पु. न.
ई. स्त्री.

वातायनं वातस्यअयनंवाता
यनं, वाताला गमन साधन जें
तें. स. झरोका. अ. न.

वातायु: वातमयतइतिवातायु:
वायूप्रत गमन करितो जो तो.
क. अयंधा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वाति: गतीतिवाति:, गमन क
रितो जो तो. क. वाधा. गतिअ.
वासा. इ. पु.

वातुल: वातूल: वातानांसमू
होवातुल:, वायूंचा समूह जो तो.
त. वावरळ. अ. पु. २ वात विकार
सहन करणारा प्राणी. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

वात्सल्यं वत्सलस्यभाव: वात्स
ल्यं, दयालूचा जो भाव तें. त. व
त्सलता. कृपाकुपणा. अ. न.

वादित्रं वाद्यतेतत्वादित्रं, वा
जविजेतें जें तें. क. वदधा. व्यक्तवा
णिअ. वाद्य. अ. न.

वानं वायतितद्वानं, शोषित हो
इजेतें जें तें. क. वेंधा. शोषणअ.
सकलेलें फळ. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

वानप्रस्थ: वनस्थप्रस्थ: प्रदे
शस्तत्रभवोवानप्रस्थ:, वनसं
बंधी प्रदेशाचे वार्धी जो उत्सन्न के
त. अरण्यामध्यें

इंद्रिय निग्रह करून सकुटुंबरा
हणारा पुंलिंग. २ मोहाचा रक्ष.
अ. पु.

वानरः वनेभववानं फलंशती
तिवानरः, अरण्यांतील फला
दिक भक्षण करितो जो तो. क. रा
धा. आदानअ. वानर. अ. पु.

वानस्पत्यः वनस्पतीभवः श
नस्पत्यः, वनस्पतीचाराशीं जो
उत्पन्नतो. त. कुलापासून ज्या
स फळ येते तो वृक्ष. अ. पु.

वानायुः वनेभववानं वानमय
तेवनायुः, वनाचाराशीं जें उत्प
न्नते वान वान जें तृणादि त्याप्र
त गमन करितो जो तो. क. अथ
धा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वानीरः शयतीति वंशकं आ
समंताद् वनीरमस्य वानीरः, श
क आहे आसमंतात् उदक जा
चे ती. स. वेत. अ. पु.

वानेयं वनेपानीये जायते तद्वा
नेयं, उदकाचे राशीं जें उत्पन्न
ते. त. जलसुक्ता. अ. न.

वापिः वापी उष्यते प्रपादिक
मन्वेति वापिः, देताहेत उदकादि
क जींचाराशीं ती. क. दुवपथा. बी
जसंतानअ. क्षीर्ष विहीर. इ.
२६. स्त्री.

वाप्यं व्याप्यत इति वाप्यं, दे
जीनें जें तें. क. दुवपथा. बीजसं
तानअ. कडुकोष्ट. अ. न.

वामः वमति वम्यते वा वामः, उ
द्विरण करितो किंवा करिजेतो
जो तो. क. दुवपथा. उद्विरणअ.
संदर. २. प्रतिकूळ. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

वामदेवः वामश्चासौ देवश्च वाम
देवः, संदर असा जो देव तो. स.
महादेव. अ. पु.

वामनः शयुमात्मानं मन्यते
वामनः, आपल्याप्रत जाण
तो जो तो. क. मनधा. ज्ञानअ.
दक्षिण दिशिचाहती. अ. पु. २. सु
जा. हस्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वामलूरः वामैः लूयते इति वाम
लूरः, संदर पुरुषांनीं नष्ट करि
जेते जें तें. क. लुंजथा. छेदनअ.
शरूळ. अ. पु.

वामलोचना वामलोचनेयस्याः
सा वामलोचना, संदर आहेत
नेत्रजीचे ती. स. संदरनेत्रांची
वायको. आ. स्त्री.

वामा वमति स्नेहमिति वापा, स्ने

हटाकरणारी जी ती. कृ. दुवमधा.
उद्वरणअ. वायको. आ. स्त्री.

वामी वा मयतीतिवामी, उद्वि
ण करणारी जी ती. कृ. दुवमधा.
उद्वरणअ. घोडी. ई. स्त्री.

वायदंडः वयनं वायस्तस्यदंडो
वायदंडः, विणण्याचा जो अस्त्राहति
दंडतोम. कोष्ठ्याचे घोडे. अ. पु.

वायसः वयतेसो वायसः, गम
न करणारा जी ती. कृ. वयधा.
गतिअ. कावळा. अ. पु.

वायसारातिः वायसस्यारातिः
वायसारातिः, कावळ्याचा जो
गत्रुती. स. घुबड. इ. पु.

वायसी वायसानामियं वायसी,
वायसांची जी ही ती. त. कावळी
ची वेल. ई. स्त्री.

वायसोली वायसान् ओळंडय
तिवायसोली, काकातें उत्क्षेपण
करित्ये जी ती. कृ. ओळुडिधा.
उत्क्षेपणअ. लहान कावळीची
वेल. ई. स्त्री.

वायुः वातीतिवायुः, निरंतर वाह
तो जी ती. कृ. वाधा. गतिअ. वा
वा. उ. पु.

वायुसरवः वायोः सरवावायु
सरवः, वायूचा जो भिच ती. स
अग्नि. त. पु.

वाः वार्यते आच्छाद्यते इति वाः,
तृप्त करिजे. तें. कृ.

रज्ज्वा आवरणअ. उदक. र. न.
वारः वारयति व्रियते वा वारः, स्त्री

कृत करिती किंवा वारण करिजे
ती जी ती. कृ. वृज्ज्वा. वरणअ.
पाणि. अ. न. २ समूह. ३ प्रसंग
४ रविसोम इत्यादि वार. अ. पु.

वारणः वारयतीति वारणः, श
शुबल निवारण करणारा जी ती.
कृ. वृज्ज्वा. आवरणअ. हत्ती.
अ. पु.

वारणबुसा बुस्यत इति बुसा,
वारणानां बुसा वारणबुसा, सै
वन करिजेत्ये जी ती बुसा हत्ती
ला भक्षण योग्य जी ती. स. के
कें. आ. स्त्री.

वारणबुषा विग्रहादिसर्वपू
र्वीन्ध्याशब्दाप्रमाणे.

वारसुरव्या वारवेश्वरं देसुरव्या
वारसुरव्या, वेश्यासमूहाचा ठा
यीं जी सुरव्या ती. स. वेश्याविशे

व. आ. स्त्री.

वारवाणः वाणवारयतीति वा
रवाणः, वाणाते निवारणकर
णाराजीतो. कृ. वृक्षधा. आवर
णअ. आंगरवा-चीकी इत्यादि
अ. पु. न.

वारस्त्री वारस्यसमुदायस्यस्त्री
वारस्त्री, समुदायाची जी स्त्री
ती. स. वैश्या. इ. स्त्री.

वाराही वराहस्येयंतस्त्रियत्वा
द्वाहाही, वराहालाजी प्रियती.
त. वाराही कंद. इ. स्त्री.

वारि विग्रहादिवारीशब्दाप्रमा
णैः उदक. इ. न.

वारिदः वारीणिद्वतीति वारि
दः, उदकातिं देती जो तो. कृ.
दाधा. दानअ. मेघ. अ. पु.

वारिपर्णी वारिणिपर्णांनि
वस्थाः सावारिपर्णी, उदका
चेटाचीं आहे पर्णाविस्तार जीच
ती. स. जळकुंपी. इ. स्त्री.

वारिप्रवाहः वारिणः प्रवाहः वा
रिप्रवाहः, उदकाचा जी प्रवाह
तो. स. प्राणवाचा प्रवाह. २. प्राणवा

चा प्रवाह. अ. पु.

वारिवाहः वारीणिवाहयस्तीति
वारिवाहः, उदकाते वाहवितो
जो तो. कृ. वृक्षधा. प्राणवेअ.
मेघ. अ. पु.

वारी वार्यते अनया वारी, आच्छा
दन करिजेते जीणे करून ती. कृ.
वृक्षधा. आवरणअ. हत्ती बांध
ण्याची जागा. इ. स्त्री.

वारुणी वरुणस्येयं वारुणी, व
रुण संबंधी जीती. त. पश्चिम
दिशा. २. दूर्वा. ३. मद्य. इ. स्त्री.

वात्सकं वत्सानां समूहो वात्स
कं, वत्सांचा जो समुदायते. त.
वत्सांचा समूह. अ. न.

वार्त्तः वृत्तिरस्तस्येति वार्त्तः,
जीविका आहे ज्यास तो. न. नि
रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वार्त्ता वृत्तिरस्तस्येति वार्त्ता, वृ
त्ती आहे जीस ती. त. लोकर
त. २. उरलीबांबी. ३. उपजी
विका. आ. स्त्री.

वासीकुः विग्रहादिवारीशब्दा
चा शब्दप्रमाणे उ. पु.

वातीवहः वातीवावहः वातीवहः, वातीनेतो जो ती. स. वातीवाहक. अ. पु.

वार्धकं वृद्धस्यसंपोषावोवावा
वार्धकं, वृद्धांवा समूह किंवा वृद्धा
वा भावजो तो. त. वृद्धपणा. १
वृद्धांवा समूह. अ. न.

वार्धक्यं वृद्धस्यकर्मवार्धकमेव
वावार्धक्यं, वृद्धांचे कर्म किंवा वा
वार्धकं जें तेंच वार्धक्यं. त. वृद्धपणा
२ वृद्धांवा समूह. अ. न.

वार्धुषिः वृद्धिगत्यांप्रयच्छतीति
वार्धुषिः, निद्य वृद्धी घेणारा जो
तो. लोकांस कर्ज देउन त्याच्या
व्याजावर उपजीविका चालवि
णारा. इ. स्त्री.

वार्धुषिकः विग्रहादिपूर्वांश्च
शब्दाप्रमाणं अ. पु.

वार्मणं वर्मणां कवचानां समूहो
वार्मणं, कवचांचा जो समुदाय
तें. त. वर्मांवा समूह. अ. न.

वार्षिकं वर्षासंप्रवर्षिकं; वर्षी
काळीं जें उत्पन्न तें. त. आयमा
णा अ. न. २ वर्षांचा. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

वालुकं वलतइतिवालु वलेव वा
लुकं, आसरितें जें तें सवु
तेंच वालुक. त. सांकडी. अ. न.
वालेयः बलये उपहारसंहि
तः बलेरपंतंवा वालेयः, बलि
स्य. उपहार तदर्थ उपसुक्त किं
वा बलीचें जें अपत्य तो. त. शा
दव. अ. पु.

वाचदूकः अतिवदतिवाचदूकः,
अत्यंत बोलतो जो तो. क. वद
धा. व्यक्तवा कृष्ण. बहुभाषी. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वावृत्तः वावृत्यतेस्मवावृत्तः,
स्वीकृत करिजेला जो तो. क. वृ
तुधा. वर्तन अ. वरलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वाशिका उष्यतइतिवाशिका,
इच्छा करिजेले जी ती. क. वाश
धा. कांति अ. अरकृष्ण. अडुळ
सा. अ. स्त्री.

वाशितं वाशयतेइतिवाशितं, प
स्थांच शब्द जो तो. क. वाशधा.
शब्द अ. पस्थांचा शब्द. अ. न.

वासः वसन्त्यत्रवासः, निवास
करितात जाचेवार्थी तें. कृ. वसधा.
निवासअ. वसतिस्थान. २. निवा
स. ३. घर. अ. पु.

वासकः वासयतीति वासकः,
रोगातें नाश करितो जी तो. कृ.
वसधा. आच्छादन अ. अदुळ
सा. अ. पु.

वासगृहं वासस्थगृहं वासगृहं,
निवास संबंधीं जें गृह तें. स. मा
जघर. अ. न.

वासंती वसन्तेषुष्यतीति वासंती,
वसंत ऋतूचावार्थी जी पुष्यत ती
त. मधु माधवी. ई. स्त्री.

वासयोगः वासेयोगो वासयो
गः, सगंध करण्याविषयीं जो
उपाय तो. स. सवासिकचूर्णवि
शेष. अ. पु.

वासवः वसूनि संत्यस्येति वा
सवः, प्रशासक आहेत कल्पवृक्षा
दिरलें जासतो. त. इंद्र. अ. पु.

वासः विद्यहादिवक्त्रशब्दाप्रमा
णें. वक्त्र. स. न.

वासितं वासयतिस्मिन् वासितं, आ
च्छादित करिजेतें जें तें. कृ. वस

धा. आच्छादनादिस्मिन् वासयुक्त के
लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २.
धान्य. ३. पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

वासिता वासयते इति वासिता,
निवसित करित्ये जी ती. कृ. वस
धा. निवासअ. वायको. २. हत्ती
ण. आ. स्त्री.

वास्तुकिः वसतिपाताले वास्तुकिः,
पातालाचेवार्थी वास करितो जो
तो. कृ. वसधा. निवासअ. सर्पी
चाराजा. इ. पु.

वास्तुदेवः वस्तुदेवस्यापत्यं वास्तु
देवः, वस्तुदेवाचा जो पुत्र तो. त.
कृष्ण. अ. पु.

वास्तूः वसतिमातुः समीपे वास्तूः,
मातोश्रीच्या समीप भागी वास
करित्ये जी ती. कृ. वसधा. निवा
स. कुमारीसकन्या. उ. स्त्री.

वास्तुः वसन्त्यत्र वास्तुः, निवा
स करितात जाचेवार्थी तो. कृ. व
सधा. निवासअ. घराची जागा.
उ. पु. न.

वास्तुकं वास्तूकं वास्तोभववा
स्तुकं, वास्तूचेवार्थी जें विद्यमा
न तें. त. चंदन बटुवा. अ. न.

वास्तोष्पतिः वास्तोः पतिः वास्तो
ष्पतिस्तु ह्य. गृहं त्याचा जो मुख्य
पती ह्य. देवता तो. स. इंद्र. इ.
पुल्लिंगी.

वास्त्रः वस्त्रेण परिचृतो वास्त्रः,
वस्त्रे करून वेष्टित जो तो.
वस्त्राने वेष्टित रथादिक. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वाहः गच्छते अनेन वाहः, वह
न होतें जेणे करून तो. कृ. वह
धा. प्रापण अ. अम्ब. २ वाह. ३
पायल्या. १२८ ह्य. एक वाह प्र
माण. ४ वारामण. अ. पु.

वाहद्विषत् वाहानां द्विषत् वा
हद्विषत्, घोडांचा द्वेष करितो
जो तो. स. माह्विष, गवां त्. पु.

वाहनं वाहयतीति वाहनं. लोक
जेणे करून गमन करितात ते. कृ.
वहधा. प्रापण अ. बॅल घोडा इत्या
दि. अ. न.

वाहसः वहति प्राणिन आत्मवशं
प्रापयतीति वाहसः, प्राण्यातें आ
त्मवश करितो जो तो. कृ. वहधा.
प्रापण अ. सर्पविशेष, आर.
अ. पु.

वाहा वाहते इति वाहा, प्रयत्न क
रित्ये जी ती. कृ. गहधा. प्रयत्न
अ. गहु, मुज. आ. स्त्री.

वाहित्यं अवश्यं वहति वाहिनीसा
तिष्ठत्यत्र वाहित्यं, अवश्य वाहणा
री जी नाडी ती गहात्ये जाचे राशीं
तें. कृ. वाधा. गतिनिवृत्ति अ. हती
चा गंडस्थलांचा अधोभाग. अ. न.

वाहिनी वाहाः संस्य स्यां वाहिनी,
अम्ब आहेत जी चाराशीं ती. त.
सेना. २ तीन गणरूप जी सेना ती
एक वाहिनी. ३ नदी. ई. स्त्री.

वाहिनीपतिः वाहित्याः पतिः
वाहिनीपतिः, सेनेचा जो स्वामी
तो. स. सेनापति. इ. पु.

विः यातीति विः, गमन करणारा,
जो तो. कृ. वाधा. गति अ. पक्षी.
इ. पु.

विककृतः विककते इति विकक
तः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो.
कृ. ककिधा. गति अ. वृक्षविशे
ष. अ. पु.

विकचः विगतः
कचोऽस्मादिति विकचः, गत आहे
संकोचित पणाजा पासून तो. स.

प्रफुल्लित वृक्ष. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

विकर्तनः विशेषणकर्तृयातिप्र
कुरोगानिर्नातिविकर्तनः, विशेषेण
करून मरुत रोगातें छेदन करि
तो जो तो. कृ. कृतीधा. छेदनअ.
सूर्य. अ. पु.

विकलांगः विकलमंगमस्यवि
कलांगः, न्यून आहे अंग जाचें
तो. स. ज्यास स्वभावतः कांहीं
अवयव कमी आहे तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

विकस्वरः विग्रहादिविकाशि
न शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

विकषा विग्रहादिपुटच्या शब्दा
प्रमाणें. कृ. कषधा. हिंसा अ. मं
जिष्ठा. आ. स्त्री.

विकसा विकसतीतिविकसा,
रोग शासन करित्येजी ती. कृ. कस
धा. शासनअ. मंजिष्ठा. आ. स्त्री.

विकसितः व्यकासीदिति विक.
सितः, प्रफुल्लित होता जाहला जो
तो. कृ. कसधा. गतिअ. प्रफुलि
त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकारः विकरणविकारः, प्रकृती
नाअन्यथाभाव जो तो. कृ. कृञ्
धा. करणअ. प्रकृतीचा अन्यथा
भाव. अ. पु.

विकाशः विग्रहादिविकाशश
ब्दाप्रमाणें. प्रकाश. २ एकांतस्थ
ल. ३ विकास. अ. पु.

विकाशी विकशाते इतिविकाशी,
दीप्तिमान होतो जो तो. कृ. का
शृधा. दीप्तिअ. विकास शील. वि.
इन्. पु. न. ई. स्त्री.

विकाषी विकषतीतिविकाषी, वि
कास पावतो जो तो. कृ. कषधा.
हिंसा अ. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

विकिरः विकिरतीतिविकिरः,
विक्षेप करणारा जो तो. कृ. कृधा.
विक्षेपअ. पक्षी. अ. पु.

विकीरणः विकिरतीतिविकी
रणः, शक्य असतें जें तें. कृ. कि
लधा. वक्षेअ. रुईचें झाड. अ. पु.

विकुर्वाणः विकुरुते इति विकुर्वा
णः, विकरुद्ध करितो जो तो.
कृ. डुकृञ्धा. करणअ. ज्याचे
अंतःकर्णांक हर्ष जाहला तो. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकृतः विकार्यतइतिविकृतः,
विकारयुक्त असतो जो तो. कृ.
रूधा. विक्षेपअ. रीगी. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री. १ बीभत्सरस. अ.
पुलिं.

विकृतिः विग्रहादिविकारशब्दा
प्रमाणे. विकार. इ. स्त्री.

विक्रमः विक्रमणविक्रमः, अ
त्यंत जें सामर्थ्य तो. कृ. क्रमुधा.
पादविक्षेपअ. अतिपराक्रम. २
विक्रमण. अ. पु.

विक्रयः विक्रयणविक्रयः, वि
करणे जें तो. कृ. दुकीत्रधा. द्रव्य
विनिमयअ. विकरणे. अ. पु.

विक्रयिकः विक्रयेणजीवतीति
विक्रयिकः, वक्र्यादिविक्रुन जी
वन पावतो जो तो. त. विक्रणा
रा, राणी. अ. पु.

विक्रान्तः विक्रामतिस्मैतिवि
क्रान्तः, पराक्रम करिता झाला
जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेप
अ. शूर. अ. पु.

विक्रिया विग्रहादिविकारशब्दा
प्रमाणे. प्रकृतीन्ना अन्यथा प्रा
व. आ. स्त्री.

विक्रेता विक्रीणातीतिविक्रेता,
विक्रय करितो जो तो. कृ. दुकी
त्रधा. द्रव्यविनिमयअ. विक्रणा
रा, राणी. कृ. पु.

विक्रेयं विक्रीयतेइतिविक्रेयं,
विक्रय करण्यास जें योग्य तें.
कृ. दुकीत्रधा. द्रव्यविनिमयअ.
विकावयाचीवस्तु. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

विक्रुवः विक्रुवते इतिविक्रुवः,
स्वांग धारण शक्त ते प्रत प्राप्त हो
तो जो तो. कृ. कुड्धा. गतिअ.
शोकादिकें करून गात्र मंग पाव
लेलाविक्रु. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

विक्षावः विक्षवणविक्षावः, वि
घातनरूप जो शब्द तो. कृ. दु
क्षधा. शब्दअ. शिंक. अ. पु.

विगतः विगच्छतिस्मविगतः,
प्रप्तेप्रतअप्राप्त जो तो. कृ. गम्हृ
धा. गतिअ. तेजोहीन. २ गेलेला
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विगतार्तवा विगतंआर्तवंचय
स्याः विगतार्तवा, गेला आहे
कृत जीचाती. स. जी विराळ

शी होंत नाहीं अशी झाली ती
स्त्री. आ. स्त्री.

विग्रः विगतानामिकायस्यविग्रः
गेली आहे नासिका जाची तो.
स. नकरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

विग्रहः विविधं स्वरवादिगृह्णाती
तिविग्रहः, अनेक स्वरवादि गृ
हण करणारा जो तो. कृ. ग्रहधा.
उपादानअ. शरीर. २ विस्तीर्ण
ता. ३ युस. ४ शत्रु मंडळास -
आग घालणें लुटणें इत्यादि. अ. पु.

विघ्नसं विशिष्टैरद्यतेविघ्नसं. वि
शिष्टांनीं बाधिलेले, - गु
वादिभुक्त. शेष जो तो. कृ. अदधा
भक्षणअ. देवपितर इत्यादिस
नींखाऊन अवशेष राहिलेलें भो
जन. २ भोजन. अ. पु.

विघ्नः विहननंविघ्नः, अंतराय
जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ.
अंतराय, विघ्न. अ. पु.

विघ्नराजः विघ्नानंराजाविघ्न
राजः, विघ्नांचा जो स्वामी तो.
स. गणपति. अ. पु.

विचक्षणः विचष्टेइतिविचक्षणः
स्पष्ट बोलणारा जो तो. कृ. चक्षि

ड्धा. व्यक्तवाणीअ. पंडित. अ.
पु. २ चतुर, शाहाणा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विचचनं विचयोविचचनं, अ
न्वेषण जें तें. कृ. चिन्धा. चयन
अ. शोधणें. अ. पु.

विचर्चिका विचर्चतीतिविचर्चि
का, अंगाचा नाश करित्ये जी ती.
कृ. चर्चधा. हिंसाअ. ओंलारवरू
ज. आ. स्त्री.

विचारणा विचारणंविचारणा,
विचारण जें ती. कृ. चरधा. असं
शयअ. प्रमाणादिकें करून अर्थाचा
विचार करणें. आ. स्त्री.

विचारितः विचार्यतेस्मविचारि
तः, विचार करिलेला जो तो. कृ.
चरधा. गतिअ. विचारि. २ ज्या
चा विचार केला तो. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विचिकित्सा विचिकित्सनींवि
चिकित्सा, विशेषें करून चिकि
त्सन जें ती. कृ. कितधा. रांगापनय
नाद्य. संशय. आ. स्त्री.

विच्छंदकः विशिष्टान्छंदय
तीतिविच्छंदकः, विशिष्टानें -

आच्छादित करितो जो तो. कृ. छदि
धा. संवरणअ. विस्तीर्ण व सुंदर
असा जो राजवाडा तो. अकां.
पुल्लिंगीं.

विच्छर्दकः विच्छर्दयतीतिविच्छ
र्दकः, संदीप्तिगान् असतो जो तो.
कृ. च्छदीधा. संदीपनअ. सुंदर
राजवाडा. अ. पु.

विच्छायं वीनांपक्षिणांच्छायावि
च्छायं, पक्ष्यांची जी छाया तें. स.
पक्ष्यांची छाया. अ. न.

विच्छित्तिः विच्छेदनंविच्छित्तिः,
द्वैधीकरणजें ती. कृ. छिदिरूधा.
द्वैधीकरणअ. स्त्रियांचा एक प्रका
रचा हाव आहे. २. ज्ञान. इ. स्त्री.

विजनः विगतोजनोयस्माद्विज
नः, गेला. आहे लोक जा पासून
तो. स. एकांत स्थल. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विजयः विजयनंविजयः, पसाभि
भव जो तो. कृ. जिधा. जयअ.
जय. अ. पु.

विजिलं विजिनंविजिः, विजिला
तीतिविजिलं, प्रसरणस्वभावा
जो तें. कृ. विजीधा. भयचलनअ.

२ लाधा. आदानअ. साईं सुद्धां
दहीं मट्टा इत्यादि. अ. न.

विज्ञः विजानातीतिविज्ञः, सर्व
जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अव
बोधनअ. प्रवीण. २. कुशल. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञातः व्यज्ञाधिबिज्ञातः, जा
णिजेला जो तो. कृ. ज्ञाधा. अव
बोधनअ. प्रसिद्ध. २. जाणलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञानं विशिष्टंविधिधंवाज्ञानंवि
ज्ञानं, विशिष्ट किंवा अनेक शि
ल्य शास्त्रीयज्ञान जें तें. स. शिल्प
शास्त्रादिविषयक ज्ञान. अ. न.

विज्ञानिकः विज्ञानमस्त्यस्यवि
ज्ञानिकः, विवेक ज्ञान आहेजासतो.
त. निपुण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विरः वेदतीतिविरः, आक्रोशक
रितो जो तो. कृ. विरधा. आक्रो
शअ. धूर्त. २. उंदीर. ३. खदिर
वृक्ष. अ. पु.

विरकः विव्यतेनेनेतिविरकः,
शब्द करितो जेणेंकरून ती. कृ.
विरधा. शब्दअ. फोड. अ. स्त्री.
पुल्लिं.

५७८ (व.) विग्रहकोश. (वं.)

करितो जो तो. कू. विट्धा. आक्रो
शअ. पूरत. २ उंदीर. ३ रवदिरह
क्ष. अ. पु.

विटकः विद्यतेनेनेतिविटकः, श
ब्द करिजेतो जेणें तो. कू. विट्धा.
शब्दअ. फोड. अ. पु.

विटकं विशेषणरं क्यंतेत्रविटकं
विशेषें करून शब्द करितात ज्या
चेवायीं तें. कू. टकिधा. बंधनअ
राजादिकांचे घरीं पक्ष्यां करितां
केलेलें गृह. अ. पु. न.

विटपः विटपः शास्ताविस्तारोस्थास्ती
तिविटपः, शास्त्राविस्तारआ
हे ज्यास तो. त. वृष्णाचा विस्तार
र. २ तृणादिकांचा गुच्छ. अ.
पु. न.

विटपी विटपाः संत्यस्येतिविट
पी, शास्त्रा आहेत जास तो.
त. वृक्ष. इन्. पु.

विटूरवदिरः विटूरगंधिः रवदि
रः विटूरवदिरः, विटूरगंधिः अ
साजो रवदिर तो. स. दुर्गंधिरव
दिरवृक्ष. अ. पु.

विटूचरः विशांघिष्ठां चरतीति
विटूचरः, विष्ठासंचारण करितो

जो तो. कू. चरधा. गत्यादिअ.
गांव डुकर. अ. पु.

विडंगः विडतीतिविडंगः, आ
क्रोश करितो जो तो. कू. विडधा.
आक्रोशअ. माजर. अ. पु.

विडालः विडतीतिविडालः, आ
क्रोश करितो जो तो. कू. विडधा.
आक्रोशअ. माजर. अ. पु.

वितंसः वितंस्यतेइतिवितंसः,
विशेषें करून मंडितकरिजेला जोतो.
कू. तसिधा. अलंकारअ. मृगप
क्ष्यांस धरावचाचा पाश. अ. पु.

वितंडा वितंडतिपरपक्षोनयावि
वंडा, परपक्षोपमर्द होतो जीणें ती.
कू. तडिधा. आघातअ. वाटविशे
ष. आ. स्त्री.

वितथं विगतातथासत्यमस्मात्
इतिवितथं, गेलें आहे सत्यजा
पासून तें. स. असत्य, खोटा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वितरणं वितीर्यतेइतिवितर
णं, देइजेतें जें तें. कू. तृधा. पु.
वनाद्य. दान. अ. न.

वितर्दिः विगतातर्दिर्हिंसास्याइ
तिवितर्दिः, निवृत्त आहे हिंसा

जी पासून ती. कृ. तर्द्धा. हिंसा

अ. अंगणामध्ये केलेले उपवेश

स्थान वंदी बहुलं इत्यादि. इ. स्त्री

वितस्ति: वितस्यतीतिवितस्ति,

उपक्षय करणाशी जी ती. कृ. त

स्रुधा. उपक्षय अ. वीथ. इ. स्त्री

वितानं वितन्यतइतिवितानं,

विस्तीर्ण करिजेतें जें तें. कृ. तनु

धा. विस्तार अ. चांदवा. अ. न.

२ यज्ञ. ३ विस्तार. अ. पु. न. ४

शून्य. ५ मद. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिं.

वितुन्नं वितुदतीतिवितुन्नं, वि

शेषं करून अथाकवित्तैजी ती.

कृ. तुदधा. अथा अ. शाकविशे

ष. कुरडु. अ. न.

वितुन्नकः विगतंतुन्नंदुःखस

स्मात्वितुन्नकं, गंले आहे दुःख

जापासून तो स. शुई आबळी.

अ. पु. २ कोशिंबीर. ३ मोरचूत.

अ. न.

वित्तं विद्यतेस्मवित्तं, लाभ क

रिजेतें जें तें. कृ. विद्दधा. लाभ

अ. धन. अ. न. २ प्रख्यात. ३

ज्यास विचार आहे तो. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

विदरः विदरणंविदरः, नेदन

जें तो. कृ. दृधा. विदारण अ. हि

धाभाब. अ. पु.

विदलं विदलतिविदलं, विद

लित होतें जें तें. कृ. दलधा. विदा

रण अ. वेळून्या बेळानीं केलेले

पात्र कणिंग रोवळी इत्यादि. २

डाळिंबाचा दाणा. अ. न.

विदारकः विदार्यतेइतिविदा

रकः, विदारण पावतो

जोतो कृ. दृधा. विदारण अ. स

कलेल्या नदीमध्ये पाण्यासाठीं

खटलेला खळगा. अ. पु.

विदारी विदार्याः मूलंविदारी,

विदारीचें जें मूल तें. त. पांढरा

शुय कोहाळा. इ. स्त्री.

विदारीगंधा विदार्याः गंधोवि

दारीगंधः सोस्या अस्तीतिविदा

रीगंधा, विदारि गंध आहे जीस

ती. त. सालपर्णी, सालवण.

आ. स्त्री.

विदितं विद्यतेस्मविदितं, जा

णिजेले जें तें. कृ. विदधा.

ज्ञान अ. जाणलेला. २ स्वीकार

श. स्त्री.

विदुः चेत्तिसंज्ञामत्रघातेनविदुः,
जाचेरायीं आघाताने सूचने
प्रतपावती जो तो. क. विदधा.
ज्ञानअ. हत्तीच्या गंडस्थळाच्या
मध्ये जें अवकाशस्थान तो. उ.
पुष्टिगीं.

विदुरः वेदनशीलोविदुरः, ज्ञा
नशीलजो तो. क. विदधा. ज्ञा
नअ. ज्ञाता. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

विदुलः विद्यतेइतिविदुलः, ज
लाभयेकरून असतो जो तो.
क. विदधा. सत्ताअ. वेत. अ.
पुष्टिं.

विंदुः वेत्तितच्छीलोविंदुः, ज्ञान
शीलजो तो. क. विदधा. ज्ञान
अ. ज्ञाता. वि. उ. पु. स्त्री. न.

विद्धः विद्यतेस्मविद्धः, वेदन
करिजेलाजो तो. क. व्यधधा. ता
डनअ. वेधपाडलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विद्धकर्णी विद्धः पर्णरूपः क
र्णोअस्याइतिविद्धकर्णी, विद्ध
आहेपर्णरूपकर्णजीचा ती. स.

पाहाडमूक. ई. स्त्री.

विद्याधरः विद्यायागुटिकांजना
दिविषधिण्याधरोविद्याधरः, गु
टिकाअंजनइत्यादिविद्येचें
धारणकरितोजोतो. स. देवविशे
ष. अ. पु.

विद्युत् विशेषेणद्योततेविद्युत्,
विशेषेकरून कांतिमतीजीती.
क. द्युतधा. दीप्तिअ. विद्युलता. न. स्त्री.

विद्रधिः विद्रंवेदनाधीयतेस्यामि
तिविद्रधिः, वेदना धारण करि
त्ये जीचाराधीं ती. क. दुधाज्ज्धा.
धारणअ. उदरगाल कान इत्यादिकां
वरजो फोडहीतो तो रोग. इ. स्त्री.

विद्रवः विद्रवणंविद्रवः, अर्था
दिसंद्रावशब्दाप्रमाणे. पलायन,
पळणे. अ. पु.

विद्रुतः विद्रुयतेस्मविद्रुतः, द्रवी
भूत करिजेला जो तो. क. दुधा. ग
तिअ. द्रवीभूत. २पातक. ३पळले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विद्रुमः विशिष्टद्रौभवोविद्रुमः,
विशिष्टद्रुक्षाचेरायीं जो उरुन्मतो.
त. रत्नविशेष, पोवळे. अ. पु.

विद्रुमलता विद्रुमस्येवलतावि

दुमलता, विदुमाचे सारस्वि
जीलता ती. स. स्फुटासिकद्र
व्यविशेष ज्यास पवारी असें
ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

विद्वान् वेत्तीतिविद्वान्, जा
णणारा जो तो. कृ. विदधा. ज्ञा
नअ. पंडित. २. ज्ञाता. वि. स.
पु. ई. स्त्री. त्. न. ३. आत्मज्ञ.
स. पु.

विद्वेषः विद्वेषतीतिविद्वेषः, वै
रजें तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ
र्थ. वैर. अ. पु.

विधवा विगतोधवोयस्याइति
विधवा, गेला आहे भर्ता जी-
चा ती. स. जीचानवरा मेला
ती बायको. आ. स्त्री.

विधा विधानंविधा, समृद्धी जी
ती. कृ. दुधाञ्धा. धारणअ. प्र
कार. २. समृद्धि. ३. विधान ४. वर्त
न. आ. स्त्री.

विधाता विशेषेणदधातीतिवि
धाता, विशेषेकरून प्रोषणक
रितो जो तो. कृ. दुधाञ्धा. प्रेष
णअ. ब्रह्मदेव. कृ. पु.

विधिः विधत्तइतिविधिः, वि

श्वातें करितो जो तो. कृ. दुधा
ञ्धा. धारणअ. ब्रह्मदेव. २. देव.
३. शास्त्रोक्त. ४. नियोगशास्त्रवि
धि. ५. विधान, कर्तव्य. इ. पु.

विधुः विध्यतिविरहिणंविधुः, वि
रहीपुरुषातें किरणानिताडन
करितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताड
नअ. विष्णु. २. कापूर. ३. चंद्र. ४.
राक्षस. उ. पु.

विधुतं विधूयतेस्मविधूतं, स
क्तकरिजेले जें तें. कृ. धुधातु.
विधूननअ. टांकलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

विधुननं विधुतिर्विधुननं, कंप
नजें तें. कृ. धुञ्धा. कंपनअ.
कांपणें. अ. न.

विधुंतुदः विधुंतुदतीतिविधुंतु
दः, चंद्रातें व्यथा करितो जो तो.
कृ. तुदधा. व्यथनअ. राहुनामा
ग्रह. अ. पु.

विधुरं विगताधूः कार्यभागोय
स्मिन्नद्विधुरं, गेला आहे कार्य
भाग जाचेठारीं तो. स. अत्यंत
वियोग. २. विकल. अ. न.

विधुवनं विधूतिर्विधुवनं, कंप

कंपन-अ. न.

विधूननं विधूतविधूननं, कंपन जै तै. कृ. धूञ्धा. कंपनअ. कां. षणो. अ. न.

विधेयः विधातुंशक्योविधेयः, प्रवृत्तिनिवृत्तिचेरायीं प्रेरणा करण्यास जो शक्य तो. कृ. दुधाञ्धा. धारणअ. वचनांत राहणाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विनयग्राही विनयगृहीतुंशील मस्यविनयग्राही, नम्रता ग्रहस्वभावजो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. वचनांत राहणाणारा. वि. इन्द्र. पु. न. ई. स्त्री.

विना विविगतमिति विना, विगतस्य. वंचून एतदर्थक जै तै. त. व. जंनार्थक अव्य. उ. क्षणमप्युत्सहतेनमांविना. वजंनार्थीअ. व्यय. उ. क्षणमप्युत्सहतेनमांविना.

विनायकः विशिष्टोनायकोविनायकः, विशिष्ट असा जो नायक तो. स. गणपति. २. बुद्ध. ३. गरुडपक्षी. अ. पु.

विनाशः विनशनंविनाशः, अदर्शन जै तो. कृ. णशधा. अदर्शनअ. नाश. २. अदर्शन. अ. पु.

विनिमयः विनिमयतइतिविनिमयः, मोचदला होतो जो तो. कृ. मेडु. धा. प्रणिदानअ. मोचदला. अ. पु.

विनीतः अनाथिविनीतः, विशेषेकरून नथिजेला जो तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विंध्यः इध्यतेसोविंध्यः, दीप्तिमान होतो जो तो. कृ. अिंधी. धा. दीप्तिअ. विंध्यपर्यंत. अ. पु.

विन्नः विंदतेस्मविन्नः, विचारकरिता झाला जो तो. कृ. विदधा. विचारणअ. विचारी. २. मळा. लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विपक्षः विरुद्धः पक्षोऽस्य विपक्षः, विरुद्ध आहे पक्ष जाचा तो. स. शत्रु. अ. पु.

विपंची विविधंपच्यंतेस्वशअश्रैतिविपंची, नानाप्रकारचे स्वर उमन्न होताहेत जीवारायीं ती. कृ. दुपंचधा. पाकअ.

वीणा. इ. स्त्री.

विपणः विपणनं विपणः, विक्रय जो तो. कृ. पणधा. व्यवहार अ. विक्रणें. अ. पु.

विपणिः विपणी विपण्यने स्यां विपणिः, व्यवहार करिजे तो जीचेगार्थी ती. कृ. धा. पू. प्र. वाजार. २. विकावयाची वस्तु. इ. २ई. स्त्री.

विपत्तिः विपदनं विपत्तिः, आपत्ती जी ती. कृ. पदधा. गति अ. आपत्ती. इ. स्त्री.

विपथः विरुद्धः पंथा विपथः, विरुद्ध जो मार्ग तो. स. गार्इट मार्ग. अ. पु.

विपट् विग्रहादिविपत्तिशब्दा प्रमाणें. ट्. स्त्री.

विपर्ययः विपर्ययणं विपर्ययः, विपर्यास जो तो. कृ. इण् धा. गति अ. व्यतिक्रम. अ. पु.

विपर्यायः विग्रहादिसर्वपूर्वी आशब्दाप्रमाणें.

विपर्यासः विपर्यसनं विपर्यासः, व्यतिक्रम जो तो. कृ. असुधा. क्षेप अ. अर्थपूर्वीच्या

शब्दाप्रमाणें.

विपश्चित् विप्रकृतं चिंतयतीति विपश्चित्, परोक्षवस्तुतै चिंतन करणारा जो तो. कृ. चितीधा. स्मृति अ. पंडित. त्. सु.

विपादिका विपद्यते नया विपादिका, विपत्ति होत्ये जीणें करून ती. कृ. पदधा. गति अ. पायांच्या रोगा कुटण्याचा रोग विशेष. आ. स्त्री.

विपाशा विगताः पाशा यत्र विपाशा, गळे आहत पाश ह्म. मय पाशा जीचाराथी ती. स. नर्दांगशोप. आ. स्त्री.

विपारु विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. विपाशानदी. श्. स्त्री.

विपिनं वेपनेतर्वादयोऽत्र विपिनं, कंपित होतान तर्वादिक जाचेगार्थी तें. कृ. दुवंपृधा. कंपन अ. अरग्य. अ. न.

विपुलं विपोलतीति विपुलं, महत्त्व पावतें जें तें. कृ. पुलधा. महत्त्व अ. विस्तीर्ण. वि. अ. प. न. आ. स्त्री.

विप्रः विंप्रातीति विप्रः, विशेषें करून न विधिपूरण करणारा जो तो. कृ.

विप्रकृतः विप्राकारिविप्रकृतः।

विचर्ण करिजेतो जो तो. कृ. कं

अधा. करणअ. हलका केलेला.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रकृष्टकं विगतंप्रकृष्टयस्या

दितिविप्रकृष्टकं, गेलें आहेंसा

मीप्यजापासूनतें. स. दूर व्यव

हित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रतीसारः विरुद्धंप्रतिसर

तीतिविप्रतीसारः, विरुद्धाप्रत

नष्ट करितो जो तो. कृ. सृधा. ग

तिअ. पश्चात्ताप. अ. पु.

विप्रयोगः विप्रयोजनंविप्रयो

गः, विप्रयोजन जें तो. कृ. युजि

रुधा. योगअ. प्रीतियुक्तान्चावि

योग. अ. पु.

विप्रलब्धः विप्रलभ्यतेस्मवि

प्रलब्धः, विप्रलब्ध करिजेला

जो तो. कृ. डुलमषुधा. प्राप्तिअ.

वंचना पावलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

विप्रलंभः विप्रलब्धिविप्रलंभः

विच्छेद जो तो. कृ. डुलमषुधा.

प्राप्तिअ. वंचनायुक्तभाषण.

अ. पु.

विप्रलापः विरुद्धः प्रलापोविप्रला

पः, विरुद्ध जें भाषणतें. स. विरु.

द्धभाषण. अ. पु.

विप्रश्रिका विविधः प्रश्नोस्तस्यां

इतिविप्रश्रिका, अनेक प्रकार

चा आहे प्रश्न जीस ती. त. श्रु

भाषण जाणणारी स्त्री. आ. स्त्री.

विपुट् विगतः प्रोषोदाहोयस्याः

विपुट्, गेला आहे दाह जीषा

सून ती. स. पाण्याचा बिंदु.

ष. स्त्री.

विप्लवः विप्लवनंविप्लवः, उपस

र्गविशेष जो तो. कृ. पुडु. धा. ग

तिअ. उपद्रवविशेष. २ प्रलय.

अ. पु.

विबंधः विबध्यतेनेनेतिविबंधः,

बंधन होतें जेणें करून तो.

कृ. हृत्ति. बंधधा. बंधन अर्थ.

मलसूत्र निरोध. अकारांत.

पुल्लिं.

विबुधः विशेषेणबुध्यतइति

विबुधः, विशेषें करून बुद्धिसु

क्त असतो जो तो. कृ. हृत्ति. बु

धिरधा. बोधन अर्थ. शानी,

पंडित. अ. पु.

विभवः विभवतीतिविभवः, स
मर्थमसतोऽतो. कृ. भूधा. स
नाअ. द्रव्य. अ. पु.

विभाकरः विभाकांतिस्तां करो
तीतिविभाकरः, कांतीतं करि
तोऽतो. कृ. कृधा. करणअ.
सूर्य. अ. पु.

विभावरी विभातिनक्षत्रादिभि
रितिविभावरी, नक्षत्रादिकांनीं
शोभत्येजी ती. कृ. भाधा. दीप्ति.
अ. रात्रि. ई. स्त्री.

विभावस्फः विशिष्टाभावस्फर्थ
नयस्यसविभावस्फः, विशिष्ट
ह्य. तेज आहे द्रव्य जाचें तो.
स. अग्नि. २. सूर्य. उ. पु.

विभीतकः विगतंभीतरोगमययस्या
दितिविभीतकः. गेलें आहे भीत
ह्य. रोगमय जा पासून तो. स.
बेहड्याचें झाड. अ. पु.

विभीतकी विशिष्टमयमस्या
इतिविभीतकी, उत्कृष्ट आहे म
यह्य. भूत निवासलें करून मय
जी पासून ती. स. बेहड्याचें
झाड. ई. स्त्री.

विभूतिः भवनंभूतिः विशिष्टा

भूतिर्वभूतिः, विशिष्टजी भू
ति ह्य. ऐश्वर्य ती. स. ऐश्वर्य. इ.
स्त्रीलिं.

विभूषणं विभूष्यतेनेनविभूष
णं, भूषित होतो जेणें तें. कृ. भू
षधा. अलंकारअ. अलंकार.
अ. न.

विभ्रमः विशेषेणभ्रम्यतेइतिवि
भ्रमः, विशेषें करून जो भ्रम
ह्य. अनवस्थान तो. कृ. भ्रमुधा.
अनवस्थानअ. स्थिरांचा एक
भाव आहे. २. शोभा. ३. ज्ञांति.
अ. पु.

विभ्राट् विभ्राजतेइतिविभ्राट्,
अत्यंत शोभणारा जो तो.
कृ. भ्राजृधा. दीप्तिअ. अतिश
यें करून शोभणारा. जू. पु. न.
स्त्रीलिं.

विमनाः विगतंमनोयस्यविम
नाः, गेलें आहे मनःस्थैर्य जाचें
तो. स. विरस जाहलेला. वि. स.
पु. स्त्री. न.

विमयः विग्रहादिनिधमशब्दा
प्रमाणें. मोबदला. अ. पु.

विमर्दनं विमर्दीविमर्दनं, कुंकू

मादिहोद जो. तें. कृ. मृदधा. लो
दअ. मर्दन. अ. न.

विमला विगतोमलो घयासाविम
ला, नष्ट केला आहे मल जीणें ती.
स. शिके काई. आ. स्त्री.

विमातृजः विमातुः जातो विमा
तृजः, सावत्रमाते पासून झाला
जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ.
सावत्रबंधु. अ. पु.

विमानं विशिष्टं मानयंत्रनेनेति
विमानं, पुरुषातें मानिताहेत
जेणें करून तें. कृ. मानधा. पूजा
अ. आकाशमार्गें जावयाच्चादेवां
चायानविशेष. अ. न.

वियत् विश्वतएतित्याप्नोतीति
वियत्, विश्वतें व्याप्त करि
तें जें तें. कृ. इण्धा. गति अ. आ
काश. त्. न.

वियद्गंगा वियतः गंगा वियद्गंगा,
आकाशसंबंधी जी गंगा ती. स.
स्वर्गंगा, प्रागीवयी. आ. स्त्री.

वियमः विग्रहादिवियामशब्दा
प्रमाणें. योगसाधनास अंगभू
तजो समय तो. अ. पु.

वियातः विरुद्धांतमभ्यासा

तः, विरुद्ध आहे वीछित जाचें
तो. स. दांडगा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

वियामः वियमनं वियामः, संघ
म जो तो. कृ. यमधा. उपरम अ.
योगसाधनास अंगभूत जो स
मय तो. अ. पु.

विरजस्तमाः विगते रजस्तम
सीयत्मात्स विरजस्तमाः, गेले
आहेत रजस्तमोयुण जापासून तो.
स. सत्वगुणी. वि. स्. पु. न. स्त्री.

विरतिः विरमणं विरतिः, उपरम
ण जें ती. कृ. रमुधा. क्रीडा अ. उ
परति. इ. स्त्री.

विराट् विशेषेण राजते इति विरा
ट्, विशेषें करून देदीप्यमान हो
णारा जो तो. कृ. राज्धा. दीप्त्य
र्थ. क्षत्रिय. ज. पु.

विरावः विशेषेण कृत्यत इति वि
रावः, विशेषें करून शब्द करितो जो
के. कृ. रुधा. शब्द अ. शब्द. अ. पु.

विरिंचः विरिंचिः, विरच
यतीति विरिंचिः, विश्वतें रचित
करितो जो तो. कृ. रन्धा. प्रति
पत्त अ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

विरूपाक्षः विविधरूपाण्यक्षी
णियस्यसः विरूपाक्षः, अनेकविध
स. अनेकप्रकारचीं आहेत नेत्रें जा
शंतो. स. महादेवः अ. पु.

विरोचनः विरोचते इति विरोच
नः प्रकाशित होतो जो तो. कृ. रुच
धा दीप्ति अ. सूर्य. २ चंद्र. ३ अग्नि.
प्रल्हादान्वा पुत्र. अ. पु.

विरोधः विरुध्यते इति विरोधः,
वैरजं तो. कृ. रुधिरधा. आवर
ण अ. वैर. अ. पु.

विरोधनं विरोधो विरोधनं, विरो
ध जो तें. कृ. रुधिरधा. आवरण
अ. विरोध. अ. न.

विरोधोक्तिः विरोधस्योक्तिर्वि
रोधोक्तिः, विरोधसंबंधी जी उक्ति
ती. स. विरुद्धभाषण. इ. स्त्री.

विलक्षः विशेषेण लक्षयतीति
विलक्षः, विशेषें करून दिसतो
जो तो. कृ. लक्षधा. आलोचन
अ. शक्रवर्ण. २ आश्चर्ययुक्त.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलक्षणं विगतं लक्षणमस्मि
नृतद्विलक्षणं, गेळें आहे आ-
लोचन स. कारणस्थिती जा

चेराचीं तें. स. कारणरहितस्मि
ति. अ. न. २ भिन्न. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विलंबितं विलं बते करचरणा
द्यत्रेति विलंबितं, करचरणाद्य
वयव विलंबित होतो जाचेराचीं
तें. कृ. लविधा. अवस्वसन अ.
सावकाशा. अ. न.

विलंभः विलम्बिर्विलंभः, विस
र्जनं जें तो. कृ. दुर्लभधा. प्राप्ति
अ. फारदेणें. अ. पु.

विलापः विलपत इति विलापः,
रोदनपूर्वक भाषणं जें तो. कृ.
लपधा. व्यक्तवाक्य अ. रोदनपूर्व
क भाषण. अ. पु.

विलासः विलसनं विलासः, चे
ष्टा जी तो. कृ. लसधा. क्रीडन अ.
स्त्रियांच्या चेषा. अ. पु.

विलीनः विलीयते स्म विलीनः,
लीन करिजेला जो तो. कृ. ली
ड्धा. श्लेषण अ. पातळ झाले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलेपनं विलिप्यतेनेन विलं
पनं, विलेपन करिजेतें जेणें
करून तें. कृ. लिपधा. उपदे

हअ. शरीरास उरी करण्यास वां
ग्यस्रवाभिक द्रव्यविशेष ज्यास उ
रणें असें ह्यणतात तें. २ केशरादि
काची उरी. अ. न.

विलेपी विलिंपतीति विलेपी, वर्द्धन
पावत्येजी ती. कृ. लिपधा. उपदेह अ
कण्हेरी. ई. स्त्री.

विचधः विविधं हन्यते नेनेति विचधः,
विविध गमन करिजे तें जेणें क. रू.
न तो. कृ. हनधा. हिंसादि अ. ध्या
नादि पर्याहार. २ मार्ग. अ. पु.

विचधिकः विविधं वीचधं वाच ह
तीति विचधिकः, नाना प्रकारक
गार्ता व मार्ग यातें वाह तो जो तो.
कृ. गार्ता वाहक कावड्या. अ. पु.

विचरं विचयते इति विचरं, स्वीकृत
करिजे लें जें तें. कृ. वृत्रधा. वरण
अ. छिद्र. अ. न.

विचर्णाः विगतो वर्णो यस्य विचर्णाः
गेलें आहे रूप जाचें तो. स. नी
च, पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचशः विरुद्धं वष्टीति विचशः,
विरुद्धं च्छा करिती जो तो. कृ. व
शधा. कांति अ. मरण जवळ आ
ल्यामुळें जो बुद्धि विचळ झाला

तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवस्वान् विचस्ते जो स्या स्तीति
विवस्वान्, तेज आहे जास तो. त.
सूर्य. २ देव. न. पु.

विवादः विरुद्धो वादो विवादः, वि
रुद्ध जो वाद तो. स. देण्या घेण्या
बद्दल वगैरें वाद. अ. पु.

विवाहः विशिष्टं वहनं विवाहः, वि
शिष्ट जें प्रापण तो. कृ. वर्द्धधा. प्राप
ण अ. लग्न. अ. पु.

विचिक्तः विविचिक्तजनो वचि
चिक्तः, जन जाचें गयीं पृथक्का
वें करून राहात नाहीं असा जो
तो. कृ. विचिर्धा. पृथग्भाव अ.
एकांत. २ पवित्र. ३ विचार शील.
४ वेगळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचिधः विचित्रा विधास्य विचि
धः, विचित्र आहे प्रकार जाचा तो.
स. नाना प्रकारचा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

विचेकः विचेचनं विचेकः, विचे
चन ह्य. विचार जो तो. कृ. विचि
र्धा. पृथग्भाव अ. विचार. २ पृ
थक्पणा. अ. पु.

विब्बोकः विशेषेण गर्बतीति वि

श्लोकः, विशेषेकरून गर्वितअ
सतो जो तो. कृ. गर्वधा. दर्पअ.
स्त्रियांचा एक हावहागर्वांनं पती
चा अनादर करणें. अ. पु.

विट् विशत्सु दशादाविति विट्, उ
दरादिकाचेठायीं प्रविष्ट असलेजी
ती. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. वि
ष्टा. २ मनुष्य. ३ वैश्य. श. स्त्री.

विशंकटं विस्तृतं शंकटं विशंकटं, वि
स्तृतजें शंकटें विस्तारणें. वि. अ. पु. न
आ. स्त्री.

विंशतिः विंशानां पूरणार्थं शतिः,
विंशति संख्येची जी पूरण करीं
ती. त. विंशति संख्या. २ वीस
मनुष्यादि. इ. स्त्री.

विशदः विशीयत इति विशदः,
तीक्ष्ण किंवा स्वच्छ केलेंला जो तो
कृ. पट्टुधा. शातनअ. स्वच्छ. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

विशरः विशरणं विशरः, हिंसन
जो तो. कृ. शूधा. हिंसाअ. वा
रमारणें. अ. पु.

विशल्या विगतं शल्यमनया विश
ल्या, विगत आहे रूक ह्या शल्य जीणेंक
रून ती. स. गुळवेल. २ कळला

वी. ३ दांती. ४ त्रिपुराभामक व
नौषधी. आ. स्त्री.

विशासनं विशास्यते विशासनं, व
ध जो तें. कृ. शस्त्रधा. हिंसाअ.
वारमारणें. अ. न.

विशारवः विशारवायां जातः वि
शारवः, विशारवांचेठायीं जो झा
ला जो. त. कार्तिकू स्वामी. अ. पु.

विशारवा विशारवत्तद्धित विशारवा,
आप्त करित्ये जी ती. कृ. शारवुधा.
व्याप्तिअ. विशारवा नस्यच. आ. स्त्री.

विशायः विशायनं विशायः, पर्षा
यें करून जें शयन तो. कृ. शीड.
धा. स्वप्नअ. पाहरेकरी. अ. पु.

विशारणं विशीर्यते विशारणं,
हिंसन जें तें. कृ. शूधा. हिंसाअ.
वध. अ. न.

विशारदः विशिष्टाशारदायस्य
विशारदः, विशिष्ट आहे शारदा
ह्या सरस्वती जास तो. स. पंडि
त. २ दांडगा. अ. पु.

विशालं विग्रहादिविशंकटश
दाप्रमाणें. विस्तीर्ण. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विशालता विशालस्यभावी

विशालता, विशाल स्म. विस्तीर्ण
त्याचा जो भाव ती. त. विस्तार.
आ. स्त्री.

विशालत्वकृ विशालात्वगम्यवि
शालत्वकृ, दीर्घ आहे लच्चा जा
ची तो. स. सातवणानें झाड.
च. पु.

विशाला विशालतीतिविशाला,
विशेषे ककून विस्तार करिते
जी ती. कृ. शलधा. गतिअ. मो
ठी कवडक. आ. स्त्री.

विशिरवः विशिष्टाशिरसाग्रमस्य
विशिरवः, उत्तम आहे अग्रजा
चें तो. स. बाण. अ. पु.

विशिरवा विशेषेत्स्यामिति विशि
रवा, गमन करितात जींचे रायीं
ती. कृ. शीड्धा. स्वप्नअ. गावां
तील लहान मार्ग. आ. स्त्री.

विशेषकं विशिनष्टीतिविशेषकं,
सूचित करणारें जें तें. कृ. शि
षुधा. विशेषणअ. कस्तूरीचा
वगैरे कपाडीं लावलेला टिळा.
अ. सु. न.

विश्रंभः विग्रहादिविश्रंभशब्दा
प्रमाणें. विश्वास. २ शृंगाराविष

यीं स्त्रियांची प्रार्थना. अ. पु.

विश्राणनं विश्राण्यतेविश्राणनं,
देजेतें जें तें. कृ. अणधा. दानअ.
दान देणें. अ. न.

विश्रावः विश्रवणंविश्रावः, अ
तिप्रसिद्धी जी ती. कृ. शुधा. श्रव
णअ. अत्यंत प्रसिद्धि. अ. पु.

विश्रुतः अश्रावीति विश्रुतः, श्रव
ण करिजेला जी तो. कृ. शुधा.
श्रवणअ. प्रख्यात. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विश्वे विशंतिकर्मस्विति विश्वे, आ
ह्लादिकर्मान्वेरायीं प्रवेश करिता
त जें तें. कृ. विशधा. प्रवेशानअ.
देवांचे गणविशेष. अ. पु. २ सर्व.
३ श्रुं. अ. न.

विश्वकद्रुः विश्वकं दते इति वि
श्वकद्रुः, विश्वाप्रत आक्रंदन करितो
जी तो. कृ. कदिथा. आह्वानाय
शिकारीचा कुत्रा. उ. पु.

विश्वकर्मा विश्वकर्मास्मादस्य
वा विश्वकर्मा, विश्व आहे कर्म
जापासून किंवा विश्व आहे क
र्म जाचें तो. स. देवांचा शिल्पि
विशेष, देवांचा कृतार. न. पु.

विष्वद्यड्, विग्रहादिसर्व
विष्वद्यड्शब्दाप्रमाणे. सर्वत्र
गमनकरणारा. वि. च्. पु. न.
ई. स्त्री.

विष्वशेषजं विष्वस्यशे
षजंविष्वशेषजं, विश्वाचें जें
ओषधतें. स. संठ. अ. न.

विष्वंभरः विष्वंविभर्त्तीतिवि
ष्वंभरः, विश्वाचें पोषण करितो
जी तो. कृ. दुष्मृज्धा. पोषणअ.
विष्णु. अ. पु.

विष्वंभरा विष्वंविभर्त्तीतिविष्वं
भरा, जगातें धारण करित्ये जी
ती. कृ. दुष्मृज्धा. धारणअ. पृ
थ्वी. आ. स्त्री.

विष्वसृट् विष्वंसृजतीतिविष्व
सृट्, विश्वातें उत्पन्न करितो जी
तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. ब्रह्म
देव. जी. पु.

विष्वस्ता विफलंश्चसितीतिवि
ष्वस्ता, विफल आहे जीवन
जीचें ती. कृ. श्वसधा. प्राणनअ
विधवा, रंडा. आ. स्त्री.

विश्व्या विशतीतिविश्व्या, व्याप्ति
करित्ये जी ती. कृ. विशधा. प्रवे

शअ. अतिविषा. आ. स्त्री.
विश्वासः विश्वसनंविश्वासः,
विश्वसनजें तो. कृ. श्वसधा. प्रा
णनअ. श्वससा. अ. पु.

विष्वंवेष्टिषिषं, व्याप्तकरितें जें तें.
कृ. विष्णुधा. व्याप्तिअ. सोमलादि.
अ. पु. न. २ उदक. अ. न.

विषधरः विषस्यधरोविषधरः, विषता
धारण कर्तो जो तो. स. सर्प.
अ. पु.

विषमच्छदः विषमाः छदाः य
स्यविषमच्छदः, विषम ह्य. स
प्त आहेत छदें ह्य. पत्रें जास तो.
स. सातवणाचें झाड. अ. पु.

विषयः विषयनंविषयः, आश्र
यण जें तो. कृ. पिड्धा. बंधनअ.
देश. २ इंद्रियग्राह्य. ३ रूपरस
गंधस्पर्श हे पांच विषम. ४ आ
श्रय. ५ ज्याचा जो नित्य सेव
न करावयाचा तो त्याचा विषय.
अ. पु.

विषयि विषयोऽस्यास्तीतिविष
यी, विषय आहे प्रियजास तें.
त. इंद्रिय. न. न.

विषवेद्यः विषस्यवेद्योविषवे

यः, विषान्नाजो वैद्यतो. स.
विषहारकवैद्य. अ. पु.

विषा वेवेष्टीतिविषा, सर्वोस-
व्याप्त करित्ये जी ती. कृ. विष्णु
धा. व्याप्तिअ. अतिविषा. आ.
स्त्रीलिं.

विषाणं व्यस्तीतिविषाणं, वि
विधाकाने—राहतेंजें. कृ. असधा.
कुविअ. पशूचें शिंग. २ हस्तिदं
त. अ. पु. न.

विषाणी विषाणमस्यस्यावि
षाणी, शृंगसरशा आहे पत्रें
जी चीं ती. त. मेडशिंणी. २ पशू
चें शिंग. ३ हस्तिदंत. ई. स्त्री.

विषुवं अहोरात्रयोर्विषुसाम्यं
यत्रास्ति तद्द्विषुवं, रात्रीचें व दि
वसानें आहे साम्य जाचें रायीं
तें. त. तुला आणि मेष त्या सं
क्रांतींच्या कालीं दिवस व रात्री
चें मान समान होतें तो काल.
अ. पु. न.

विषुवत् विग्रहादिसर्वपूर्वांच्या
शब्दाप्रमाणें. त. न.

विष्करः विग्रहादिविष्करशब्दा
प्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विष्टपं विशंखत्रेतिविष्टपं, प्रवेश
करितात जाचें रायीं तें. कृ. विश
धा. प्रवेशनअ. शूतल. अ. पु. न.

विष्टरः विस्तीर्यते इतिविष्टरः,
विस्तीर्णं करिजेतो जी तो. कृ.
स्तृज्धा. आच्छादनअ. आस
न. २ वृक्ष. ३ दर्भसुष्टि. अ. पु.

विष्टरश्चवाः विष्टरोदर्भसुष्टिस्त
द्वच्छवसीयस्यविष्टरश्चवाः, दर्भ
सुष्टी सादखे आहेत कर्ण जाचे
तो. स. विष्णु. म. पु.

विष्टिः वेषणंविष्टिः, बलात्कारा
नें राकर्णे जें ती. कृ. विषधा. विप्रयो
गअ. नरकामध्ये बलात्कारानें
राकर्णे. इ. स्त्री.

विष्टा कुस्मितं गितिष्टते उदरं
इतिविष्टा, उदरास. जरर
त्याचें रायीं कुस्मितराहास्ये
जी ती. कृ. छाधा. रातिनि
वृत्तिअ. पोरांतील मळ. आ. स्त्री.

विष्णुः वेवेष्टिव्याप्नोति सर्वमि
तिविष्णुः, सर्वोतें व्याप्त करितो
जी तो. कृ. विष्णुधा. व्याप्तिअ.
नारायण. उ. पु.

विष्णुक्रांता विष्णुनाक्रांतावि

ष्णुक्रांता, विष्णुनें आक्रमण
कविजेली जी ती. स. वनौषधि
विशेष. आ. स्त्री.

विष्णुपदं विष्णोः पदं विष्णुपदं,
विष्णुनें जें आस्पद किंवा स्वरू
प तें. स. आकाश. अ. पु. न.

विष्णुपदी विष्णुपदोत्थाविष्णुप
दी, विष्णुपदापासून उत्पन्नशा
ली जी ती. त. भागीरथी नदी. ई
स्त्रीलिं.

विष्णुरथः विष्णोरथः विष्णुरथः,
विष्णुना जो रथ तो. स. गरुडप
क्षी. अ. पु.

विष्यः विषेणवधोविष्यः, विषा
नें जो वधाई तो. त. विषघातून
मारण्यास योग्य. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

विष्वक् विषुसर्वतः अंचतीति
विष्वक्, आसमंतात् या अर्थी
विषयीं जें पूजित झ. आहत
तें. रु. अंस्तुधा. पूजादिअ. स
मंततः या अर्थी अच्य.

विष्वक्सेनः विषुनाना अंचती
तिविषुन्वी विषुन्वी सेनायस्यस
विष्वक्सेनः, अनेकस्थलीं गम

न करणारी आहे सेना जांची
तो. स. विष्णु. अ. पु.

विष्वक्सेनप्रिया विष्वक्सेन
स्यप्रियाविष्वक्सेनप्रिया, विष्णू
ला जी प्रियती. स. वाराहकंद
आ. स्त्री.

विष्वक्सेना विष्वक्सेनोतीति
विष्वक्सेना, सर्वत्र फलें करून
बंधन पावत्ये जी ती. रु. वित्र
धा. बंधनअ. वाघांठि. आ. स्त्री.

विष्वग्नु. विष्वगंचतीति वि
ष्वग्नु, सर्वत्र गमन करितो
जो तो. रु. अंस्तुधा. गतिअ.

आसमंतात् सागीं गमन कर
णारा. वि. च. पु. न. ई. स्त्री.

विसंवादः विसंवक्तिर्विसंवा
दः, वंचनायुक्त भाषण जें तो.
रु. वदधा. अक्तवाणीअ. वंच
नायुक्त जें भाषणतें. अ. पु.

विसरः विसरतीति विसरः, वि
शेषं करून गमन करणारा जो
तो. रु. सृधा. गतिअ. समूह.
अ. पु.

विसर्जनं विसृज्यते इति विस
र्जनं, देइजेतें जें तें. रु. सृष्टू

धा. विसर्ग.अ. दानदेणे. अ. न.

विसर्पणं विसर्पेणविसर्पणं, व्र

णादि प्रसर्पणजैतै. कृ. सृष्टधा.

गतिअ. व्रणादिकांचें प्रसरण.
अ. न.

विसारः विसरतीतिविसारः,

गमन करितो जी तो. कृ.

सृधा. गतिअ. मत्स्य. अ. पु.

विसारी विसरणंविसारः, सो

स्यास्तीतिविसारी, प्रसारआ

हे जाचा तो. त. सरट. वि.

इन्. पु. न. ई. स्त्री.

विसृतं विसरतिस्मविसृतं, वि

स्तीर्णं झालें जें तें. कृ. सृधा. ग

तिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

विसृत्तरः विसरणशीलोवि

सृत्तरः, प्रसरणस्वभावजो तो.

कृ. सृधा. गतिअ. प्रसरणशी

लु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्तरः विस्तरणंविस्तरः,

विस्तृती जी तो. कृ. स्तृच्

धा. आच्छादनअ. शब्दवि

स्तार. अ. पु.

विस्तारः विस्तरणंविस्तारः

विस्तृती जी तो. कृ. धा.

पू. श. प्र. विस्तार. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

विस्तृतं विस्तीर्यतेस्मविस्तृतं, वि

स्तृत झालें जें तें. कृ. स्तृच्धा. आ

च्छादनअ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

विस्फारः विस्फुरणंविस्फारः,

धनुष्याचा जो शब्द तो. कृ. स्फुर

धा. स्फुरणअ. धनुष्याचे दोरी

चा ठणकार. अ. पु.

विस्फोटः विस्फोटतीतिविस्फोटः,

अंगातें विशीर्ण करितो जी तो. कृ.

स्फुरिर्धा. विशरणअ. फोड. अ.

पुलिं.

विस्मयः विस्मापयतीतिविस्मयः,

आश्चर्ययुक्त करितो जी तो. कृ. भि

डू. धा. ईष. दुसनअ. आश्चर्य, अ

दुत्त नामारस. अ. पु.

विस्मयान्वितः विस्मयेनान्वि

तो विस्मयान्वितः, आश्चर्येकरू

न जो युक्त तो. स. आश्चर्ययुक्त.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्मृतं विस्मर्यतेस्मविस्मृतं,

विस्मरण करिजेलें जें तें. कृ.

स्मृधा. आध्यानअ. विसरले

का. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्रं विस्रंसतेइतिविस्रं. वि
स्रंसित झ. त्यक्त होते जें तें.
कृ. स्त्रंसुधा. अचस्त्रंसनअ.
ज्यास अपक्क मांसाच्या गंधा
सारखा गंध आहे तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

विस्रंभः विस्रंभणंविस्रंभः,
विश्वसन्न जें तो. कृ. स्त्रंसुधा. वि
श्वसअ. विश्वास. २ शृंगारप्रा
र्थना. अ. पु.

विस्रसा विस्रस्यतेअनयावि
स्रसा, गात्रादिक शिथिल होता
हेत जीणें करून ती. कृ. स्त्रंसु
धा. अचस्त्रंसनअ. ह्यातारप
णा. आ. स्त्री.

विस्रानः विस्राव्यतइतिविस्रा
वः, औदनपासून काढिजेतो जो
तो. कृ. स्त्रुधा. गतिअ. भाताची
पेज. अ. पु.

विहगः विग्रहादिविहंगम शब्दा
प्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगः विहायसिगच्छतीतिवि
हंगः, अर्थादिक स्वग शब्दाप्रमा

णें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमः विग्रहादिविहंगम श
ब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमा विहायसिगच्छतीति
विहंगमा, आकाशाचे राशीं राह
त्ये जीती. कृ. गम्बुधा. गतिअ.
भ्रिंतीसलाचलेली लांकडाची खुं
टी. आ. स्त्री.

विहंगिका विहंगइवप्रतिकृति
विहंगिका, पक्ष्याची जी प्रतिमा
ती. न. लांकडांची खुंटी. आ. स्त्री.

विहसितं विहस्यतेइतिविह
सितं, हास्यजें तें. कृ. हसधा.
हसनअ. मध्यमहास्य. अ. न.
विहस्तः विक्षिप्तोहस्तोस्यवि
हस्तः, विक्षिप्त आहे हस्त जा
चा तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विहापितं विहापनंविहापि
तं, दान जें तें. कृ. औहाकृधा.
त्यागअ. दान देणें. अ. न.

विहायाः विजहातिशुचंविहा
याः, पृथ्वीप्रत लक्षणारा जो तो.
कृ. औहाकृधा. त्यागअ. आकाश.
स. पु. न. २ पक्षी. स. पु.

विहायसः विग्रहादिपूर्वीन्वा
शब्दाप्रमाणं. अ. पु.

विहारः विहरणविहारः, श्री
उर्थ संचरणजें तो. कृ. लृ. अ.
धा. हरणअ. पायांनीं जाणें.
अ. पु.

विह्वलः विह्वलतेइतिविह्वलः,
विह्वल होतो जो ती. कृ. ह्वलधा
संचलनअ. शोकादिकें करून
गात्र भंग पावलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

वीकाशः विकाशनवीकाशः,
प्रकाशजो तो. कृ. काशृधा. दी
मिअ. एकांत. २ प्रकाश. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वीचिः वेतिवृद्धिगच्छतीतिवीचिः
वृद्धीप्रतपावत्ये जी ती. कृ. वी
धा. वृध्यालृ. लाट. इ. स्त्री.

वीणा वेतिप्रजायतेस्वरोस्यामि
तिवीणा, स्वर उसन्न होतो
जीचाठायीं ती. कृ. वीधा. प्रजन
नअ. वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

वीणादंडुः वीणायादंडोवीणा
दंडः, वीणेचा जो दंड तो. स.
वीणेचा दांडा. अ. पु.

वीणावादः वीणांवादयतीति
वीणावादः, वीणेतें वादन करि
तो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणी
अ. वीणावाजविणारा. अ. पु.

वीतंसः वीतंस्यतेइतिवीतंसः,
प्रक्षिप्त करिजे तो जो तो. कृ. तस
धा. उपक्षेपअ. मृगपक्षी इत्या
दिकांस बंदीत ठेवण्याचें साधन
फांस जाळे इत्यादि. अ. पु.

वीतं वेतियुद्धकर्मणइतिवीतं,
युद्धादिकर्मापासून दूर होणारें
जें गजादितें. कृ. वीधा. गतिअ.
युद्धादिकाचे गयीं अनुपयुक्त जो
हत्ती घोडा. इत्यादि. अ. न.

वीतिः वेतीतिवीतिः, गमनक
रणारा जो तो. कृ. वीधा. गतिअ.
घोडा. इ. पु.

वीतिहोत्रः वीतिःपुरोडाशा
दिभक्ष्यं होत्रं हवनं यस्य स वीति
होत्रः, पुरोडाशादिभक्ष्य आहे
हवन जाचें तो. स. अग्नि. अ. पु.

वीथिः विग्रहादिपुटव्याशब्दा
प्रमाणं. पंक्ति. इ. स्त्री.

वीथी वीथ्यतैः नयावीथी, यात्रा
करिजे तो जीणें करून ती. कृ.

विद्युधा-याचनभ-पंक्ति-२मा
ग-ई-स्त्री.

वीधं बांधे इति वीधं, प्रकाशि
न होते जें तें- रु. भिइंधीधा-दी
सिअ-स्वभावतः जें निर्मळतें
वि-अ-पु-न-आ-स्त्री.

वीनाहः विनत्यतेनेन वीनाहः
कूपसुरव बांधन करिजेतें जेणें
करून ती- रु. णहधा-बांधनअ
दगडानें बांधलेलें विहिरीचें तों
उ-अ-पु.

वीरः वीरयतीति वीरः, विक्रान्ति
ह-पराक्रम करितो जो तो- रु.
वीरधा-विक्रान्तिअ-शूर-२ना
टकांतील एकरस-अ-पु.

वीरपां विपक्षिणमीरयतीति वी
रणं, पक्षाप्रत प्रेरणा करितें जें
तें- रु. ईरधा-गतिअ-काळावा
ळा-अ-न.

वीरतरं अतिशयितं वीरं वीरत
रं, अर्थादिसर्वपूर्वीचां शब्दाप्र
माणें.

वीरतरुः वीरश्चासीत्तरुश्च वी
रतरुः, वीर असा जो तरु तो-
स-अर्जुनरक्ष-उ-पु.

वीरपत्नी वीरः पतिर्यस्याः सा
वीरपत्नी, वीर आहे पती जीचा
ती- स-वीरानी भार्या-ई-स्त्री.

वीरपानं वीरपाणं वीराणां
पानं वीरपानं, वीरांचें जें पान
तें- स-युद्ध झालें किंवा होणें
असतां श्रमशांत्यर्थ किंवा उत्सा
हार्थ जें शूरलोक मद्यपान करि
तात तें- अ-न.

वीरभार्या वीरस्य भार्या वीरभार्या,
वीरपुरुषाची जी स्त्री ती- स-वी
रानी स्त्री-आ-स्त्री.

वीरमाता वीरस्य माता वीरमा
ता, वीरपुरुषाची जी आई ती-
स-वीरानी आई-रु-स्त्री.

वीरवृक्षः वीर इव वृक्षः वीरवृक्षः,
शूरासारखा रोग नाश करणारा
जो वृक्ष तो- स-भिलावेचें झाड-
अ-पु.

वीराशंसनं वीराः आशंसतेः
अवीराशंसनं, वीरजाचारायींयु
द्धेच्छा करितात तें- रु. आडः

शास्त्रधा-इच्छाअ-अत्यंत प्रथ
प्रद जी युद्ध भूमि तें- अ-न.

वीरसूः वीरं सूते इति वीरसूः,

वीर पुरुषाते प्रसवणारी जी
ती. कृ. पू. ड. धा. गर्भविमोचना
दि. अ. वीरान्धी. आर्. ऊ. स्त्री.

वीरहा वीरमग्निहंतीति वीरहा,
अग्नीचा नाश करणारा जो तो.
कृ. हनधा. हिंसाद्यर्थ. ज्याचा गृ
हाग्नि नष्ट जाहला तो. न. पु.

वीरः विरुद्धान्नातिहंतीति वीरः,
शत्रूते मारितो जो तो. कृ. राधा.
दान. अ. शूर. अ. पु.

वीरुधु विरुण्हीति वीरुधु, विस्तार
द्वारा आवरण करितो जी ती.
कृ. रुधिर्धा. आवरण. अ. वि
स्तृत जी वली ती. ध. स्त्री.

वीर्ये वीरे अक्लीबेसाधुवीर्ये, शूर
पुरुषाचे गर्भो जेंसाधुते. त. प
राक्रम. २. रेत. ३. तेजोविशेष.
४. सामर्थ्य. अ. न.

वीवधः विग्रहादिविवधशब्दा
प्रमाणे ध्यानादिक पर्याहार. २
मार्ग. अ. पु.

वृकः. वर्कत इति वृकः, पम्पादि
कृ ग्रहण करितो जी तो. कृ. वृक
धा. आदान. अ. लांडगा. २. उंदी
र. अ. पु.

वृकधूपः वृकइवधूपः वृकधूपः,
लांडग्यासारखा दुःखकारक जो
धूपतो. स. अनेक पदार्थकृत
धूप. २. धूप. अ. पु.

वृक्षां वृश्च्यतेस्मृवृक्षां, छेदनक
रिजले जेंतें. कृ. ओवश्चूधा. छे
दन. अ. तोडलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

वृक्षः वृक्षते इति वृक्षः, विस्तारा
नें मूपदेशावरण करितो जी तो.
कृ. वृक्षधा. आवरण. अ. झाड.
अ. पु.

वृक्षभेदी वृक्षभेत्तुंशीलमस्य वृ
क्षभेदी, वृक्षभेदनस्तथाधे जो तो.
कृ. भिदिर्धा. विदारण. अ. वाक
सतासणी. इ. न. पु.

वृक्षरुहा वृक्षरोहतीति वृक्षरु
हा, वृक्षाप्रत किंवा वृक्षाधिवायीं
प्रादुर्भूत होत्ये जी ती. कृ. रुद्धा.
प्रादुर्भावादि. अ. वृक्षावर जाहले
लीलता ह्य. बांधें. आ. स्त्री.

वृक्षवारिका वृक्षाणांवारिका
वृक्षवारिका, वृक्षाची जी वारि
का ह्य. बागती. स. अमात्य किं
वा वेश्या त्यांचा घराकडचा बाग

ब्रगीचा. आ. स्त्री.

वृक्षादनः वृक्षमतीतिवृक्षादनः,
वृक्षाप्रत अदन ह्य. अदन करि
तो जो तो. क. अदधा. मक्षणअ.
वाकस. अ. पु.

वृक्षादनी वृक्षमतीतिवृक्षाद
नी, वृक्ष मक्षण करित्ये जी ती.
क. अदधा. मक्षणअ. वृक्षरुहा,
बांधें. इ. स्त्री.

वृक्षाम्लं वृक्षस्य आम्लं वृक्षाम्लं
वृक्षसंबंधीजें आम्ल वें. स. आ.
मसोल. अ. न.

वृजिनं शिष्टैर्वर्ज्यतेतद्वृजिनं,
शिष्टानीं वर्जिजेते जें तें. क. वृ
जीधा. वर्जनअ. पातक. अ. न.
२ वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री
३ क्लेश. अ. पु.

वृत्तः वृत्त्यतेस्त्वृत्तः, चरणक
रिजैलीं जो तो. क. वृत्तुधा. वर्त
नअ. चरलेला. २ अमीषित.
इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृत्तिः वर्ततेअनयावृत्तिः,
रक्षण तें जीणें करून ती. क.
वृत्तुधा. वर्तनअ. वेषन. इ. स्त्री.

वृत्तं विग्रहादिवर्तुलशब्दाप्र.

राटोळा. २ चरलेला. ३ अतीत
भूत. ४ वृद, गाढ. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री. ५ पद्य. ६ चरित्र. अ.
नपुंस.

वृत्तांतः वृत्तांतोस्य वृत्तांतः वृ
त्त आहे अंत जाचा तो. स. प्रक
रण. २ प्रकार. ३ कात्स्न्य. ४ वा
स्तविक लौक वृत्त. अ. पु.

वृत्तिः वर्तनं वृत्तिः, वर्तन जें
ती. क. वृत्तुधा. वर्तनअ. जीवि
क. २ मूळ मूत्रादे विचरण इ.
स्त्रीलिं.

वृत्रहा वृत्रं हतवानिति वृत्रहा,
वृत्राकरातें मारिता झाला जो
तो. क. हनधा. हिंसाअ. इंद्र.
न. पु.

वृत्रः वृणोतीति वृत्रः, आवर
ण करितो जो तो. क. वृत्रधा.
चरणअ. अंधकार. २ शत्रु.
३ दैत्यशिरोष. अ. पु.

वृथा त्रियतेतद्वृथा, अर्थार्थी
तें चरण करितें ह्य. तद्व्योय कर्जे
तें. क. वृत्रधा. चरणअ. निरर्थ
क. २ विधिहीन त्या अर्थी अय.

वृद्धः वृद्धा वृद्धं वर्धतेस्म.

इतिवृद्धः, वृद्धीप्रत पावताक्षा
लाजोतो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ.
ह्यातारा. २ विद्वान्. ३ दग्डकू
क. अ. न.

वृद्धत्वं वृद्धस्यभावोवृद्धत्वं, अ
र्थस्यविर शब्दाप्रमाणं. वृ
द्धपणा. अ. न.

वृद्धदारकः वृद्धोदारकोःस्मा
दिति वृद्धदारकः, वृद्ध आहे दा
रक. ह्य. पुत्रसदृश काष्ठादिजा
पासून तो. स. वरधारा जीर्णफंजी
अ. पु.

वृद्धश्रवाः वृद्धेभ्यः शृणोतीति
वृद्धश्रवाः, वृद्धजे बह्मादिक ल्यां
पासून श्रवण करितो जी तो. कृ.
श्रुधा. श्रवणअ. इंद्र. स. पु.

वृद्धनाभिः वृद्धाउन्नतानाभि
र्यस्यसवृद्धनाभिः, उन्नत आहे
नाभीजाची तो. स. वातादिकें
करून जाची नाभीउंच झाली तो.
इ. पु.

वृद्धिः वर्धनं वृद्धिः, वर्धनं जें ती.
कृ. वृधुधा. वर्धनअ. वर्धनं. २ वा
टणें. इ. स्त्री.

वृद्धिजीविका वृध्याजीविका

वृद्धिजीविका, वृद्धीकरून जी
विका जी ती. स. व्याजानं जी
उपजीविका करितात ती. आ. स्त्री.

वृद्धोक्षः वृद्धश्चासौ उक्षाच वृद्धो
क्षः, वृद्ध जो वृषभ तो. स. ह्या
तारा बैल. अ. पु.

वृध्याजीवः वृद्धिराजीवो जीवि
कास्यवृध्याजीवः, वृद्धी आहे जी
विका जाची तो. स. व्याजानं उप
जीविका करणारा. अ. पु.

वृंतं वृणोतीति वृंतं, प्रसवातें बं
धन करिजेतें जें तें. कृ. वृन्धा.
वरणअ. देट उंरव. अ. न.

वृदं वृणोति इति वृदं, संधीपून ही
तें जें तें. कृ. वृन्धा. वरणादि अ.
समूह. अ. न.

वृदा वंघतेसा वृदा, नम्रहोइजे
ये जी ती. कृ. वदिधा. अभिवा
दनअ. वृदावर झालेली लता,
बांधें. आ. स्त्री.

वृदारकाः प्रशस्तं वृदं येषां ते वृ
दारकाः, उत्कृष्ट आहे समुदाय
जांचा ते. स. देव. अ. पु. २ सु
रथ. ३ संदव. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

वृंदिष्ठः अतिशयेन वृंदारको वृंदिष्ठः, अत्यंत जो सुरख्य तो त. अतिशयित श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृश्चिकः वृश्चतीति वृश्चिकः, छेदन करितो जो तो. कृ. औत्रश्रूधा. छेदनअ. विंचू. २ कीट विगोषकसर. ३ अमर. ४ वृक्ष विशेष. ५ घुलें. ६ वृश्चिक राशी. अ. पु.

वृषः अभिलषितं वर्षति फलमिति वृषः, इच्छित फलानें देतो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. बैल. २ वृष भरारस. ३ पुण्य. ४ अडुळसा. अ. पु.

वृषणः वर्षतीति वृषणः, सेचन करणारा जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. अंडकोश. अ. पु.

वृषभः वर्षतीति वृषभः, सेचन करणारा जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. बैल. २ बैल घाटि. अ. पु.

वृषदंशकः वृषान्मूषकान्दंशतीति वृषदंशकः, मूषकांप्रत दंश करितो जो तो. कृ. दंशधा. दशनअ. माजर. अ. पु.

वृषध्वजः वृषोध्वजश्चिन्हं यस्य स वृषध्वजः, वृष ह्म. बैल आहे वि. न्ह जाचें तो. स. महादेव. अ. पु.

वृषा वर्षतीति वृषा, उदक वृष्टिकरितो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. इंद्र. न. पु.

वृषलः वृषलुनाति इति वृषलः, धर्मनाश करितो जो तो. कृ. लुचुधा. छेदनअ. मूद्र. अ. पु.

वृषस्यंती वर्षनरं आत्मनः इच्छतीति वृषस्यंती, पुरुषातें इच्छा करणारी जी ती. सना. अत्यंत मेषुनेच्छावती स्त्री. ई. स्त्री.

वृषा वर्षतीति वृषा, पर्णीदिकतें टाकित्ये जी ती. कृ. वृषुधा. सेचनअ. उंदिरकानी. आ. स्त्री.

वृषाकपायी वृषाकपेः स्त्री वृषाकपायी, हरान्चीव विष्णूनी जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. लक्ष्मी. २ पार्वती. ३ हृणवेळ. ४ शतावरी. ई. स्त्री.

वृषी वर्षति स्वरं वृषी, स्वरगतें वर्षणारी जी ती. कृ. वृषुधा. सेचनअ. सन्यासी ब्रह्मचारी इत्यादिक जे व्रती त्याचें आसन. ई. स्त्रीलिं.

वृष्टिः वर्षणवृष्टिः, वर्षणजैतैः कृ. वृष्टुधा. सेचनअ. वर्षण. पारुस. इ. स्त्री.

वृष्टिाः वर्षतीतिवृष्टिाः, सेचन करितो जो तो. कृ. वृष्टुधा. सेचनअ. किरण. २. मेटकू. इ. पु.

वेगः वंजनवेगः, चलन जैतो. कृ. ओषिजीधा. भयचलनअ. वेग. २. प्रवाह. ३. विष्टादिकांचा गुदद्वारानें जो निर्गम तो. अ. पु.

वेगी अतिशयितोवेगोस्त्वस्यवेगी, अतिशयित आहे वेग जा स तो. न. लरित, वेगशुक्त. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वेणिः वेणी वेण्यतेइतिवेणिः. विणली अथवा ग्रहण केली जा त्ये जी ती. कृ. वेणुधा. गत्यादि अ. सर्पाकार चलेला केशवेश

२. नदीवि. इ. २ई. स्त्री.

वेणुः वेणतीतिवेणुः, ऊर्ध्वगमन करणारा जो तो. कृ. वेणुधा. गतिअ. वेकू. उ. पु.

वेणुकं विग्रहादिवेणुकशब्दा प्रमाणे. भारण्याचा दांडा. अ. न.

वेणुधाः वेणुधमतीतिवेणुधाः,

वेणूतें वाहून करितो जो तो. कृ. ध्याधा. शब्दअ. वेणुवादक, पांचे करी. अ. पु.

वेतनं वीचतेनेनवेतनं, जाचा योगानें महत्त्वहीतें तें. कृ. वीधा. खादनादिअ. चाकरी बदल मुशा हिरा. अ. न.

वेतसः वयतेइतिवेतसः, तंतु संतान पावतो जो तो. कृ. वेन्धा. तंतुसंतानअ. वेताचे झाड. अ. पु.

वेतसान् वेतसः संत्यत्रवेतसान्, वेत आहेत जाचेगयीं तो. न. पुष्कळ वेताचीं झाडे जेथे आहेत तो देश. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

वेतालः वेसाश्चैताळः प्रतिष्ठायस्यसवेतालः, वायूचेठायीं आहे स्थिती जाची ती. स. वेताळ. अ. पु.

वेत्रवती वेत्राणिवेळुचीत्रसंती तिवेत्रवती, वेत्रादिक आहेत जी वाठायीं ती. न. नदीविशेष. ई. स्त्री.

वेदः धर्माधर्मांवेदयतीतिवेदः, धर्माधर्मातें जाणवितो जो तो. कृ. विदधा. ज्ञानअ. ऋग्वेद यजुर्वेद सामवेद आणि अथर्वणवेद हे

४ प्रत्येक. अ. पु.

वेदमा वेदनंवेदना, अनुभवजो
ती. कृ. विदधा. ज्ञानअ. अनुभव.
व. आ. स्त्री.

वेदि: विद्यतेशोधनेनक्रियतेइति
वेदि; शोधनं करून जीकेलीजा
स्ये जीती. कृ. विदधा. ज्ञानअ.
यज्ञार्थं केलेलीडमरूचे आकाश
सारखी भूमि. इ. स्त्री.

वेदिका विदंत्यस्यांवेदीसैववेदि
का, सर्व वृत्तांत जाणनात जीचे
ठाहीं तीवेदी तीच वेदिका. त. अं.
गणामध्येकेलेले बीहले. आ. स्त्री.

वेदी विदंत्यस्यांवेदी, जाणताहे
तसर्व वृत्तांत जीचेठाहीं ती. कृ.
विदधा. ज्ञानअ. अर्थवेदशब्दा
प्रमाणे. इ. स्त्री.

वेधनिका विध्यतेनयावेधनीसै
ववेधनिका, सुक्तादिवेधन क
रिजेतें जीणेंकरून ती. त. साम
ताचगैरे छिद्र पाडण्याचें हत्यार.
आ. स्त्री.

वेधमुरव्यक: वेधेसुरव्यः वेधसु
रव्यः सएव वेधमुरव्यकः, वेधावि
षयीं जो सुरव्य तोच वेधमुरव्यक.

त. कचर. अ. पु.

वेधा: विदधातीतिवेधा; विशेषेक
रूनउत्पन्नवपोषणकरिती जो तो. कृ.
दुधाऋधा. धारणाद्य. ब्रह्मदेव.
२ विष्णु. ३ बुधनामा ग्रह. ४ पंडि
त. स. पु.

वेधित: वेध्यतेस्मवेधितः, वेद
न करिजेला जो तो. कृ. विदधा. वि
धानअ. छिद्र पाडलेला. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वेपथु: वेपतइतिवेपथुः, कंपा
यमान असतो जो तो. कृ. दुबे
पृधा. कंपनअ. कंप. उ. पु.

वेमा वयत्यनेनवेमा, जेणेंकरून
न विणतो जो तो. कृ. वेऋधा.
तंतुसंतानअ. कोष्ट्याचें घोडे.
न. पु.

वेला वेदतीतिवेला, चंचल गा
मीअसत्ये जी ती. कृ. वेलुधा. ग
तिअ. मर्यादा. २ काळवेळ. ३ स
मुद्राची मर्यादा. आ. स्त्री.

वेलुं वेलुतीतिवेलुं, संचलनक
रितें जें तें. कृ. वेलुधा. संचलन
अ. वावाडिंगा. अ. न.

वेलुजं वेलुनंवेळुः वेलुंजायते

वेल्लजं, स्वप्नक्षणाने चंचल्य उ
सन्न करणारे जेंतें. क. जनीधा
प्रादुर्भावअ. मिरां. अ. न.

वेल्लि: वल्लतीतिवेल्लिः, संचरण
स. वेष्टन करित्ये जी ती. क. बल
धा. संचरणअ. वेल. लता. इ. स्त्री

वेष्टितं वेष्टितस्मवेष्टितं, चंचल
झालें जेंतें. क. वेष्टधा. चलनअ.
वांकडा. २ किंचित्कांपलेला. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेशः विष्यतेस्मिन्ननेनेतिवेशः, प्रवेश
केला जाचेदार्थी किंवा जेणें तो. क. विश
धाप्रवेशनअ. कलावतीचा बाजार
अथवा तीचें घर. २ अलंकारा
नीं केलेली शोभा. अ. पु.

वेशांतः महिषादयोःस्मिन्विशं
तीतिवेशांतः, महिषादिक प्रवे
श करितात जाचेदार्थी तो. क.
विशधा. प्रवेशअ. अल्पसरोच
र. अ. पु.

वेशाचारः वेशानंवेशं वेशं वृणोती
तिवेशाचारः, व्यंजनादिकांत जो
प्रवेशं सात्ते करितो जो तो. क.
वृद्धधा. वरणअ. शाकादिकांत
घालावयाचा मसालाब वेसवा

र. अ. पु.

वेशम विशंत्यत्रवेशम, प्रवेशक
रितात जन जाचेदार्थी तें. क. वि
शधा. प्रवेशअ. घर. न. न.

वेशमभूः वेशमनोर्भूर्वेशमभूः, गृ
हसंबंधी जी भूमी ती. स. घरा
ची जागा. उ. स्त्री.

वेश्या वेशोसाधुर्वेश्या, वेश्याविष
यीं जी साधु ती. त. कसबीणा.
आ. स्त्री.

वेश्याजनसमाश्रयः वेश्याज
नस्यसमाश्रयः वेश्याजनसमा
श्रयः, वेश्याजनाचा जो समा
श्रय झाला वसतिस्थान तें. स.
कलावतीचा बाजार. अ. पु.

वेषः विष्यतेनेनेतिवेषः, व्या
प्ति करितो जेणें तो. क. विष्टधा.
व्याप्तिअ. अलंकारांनीं केलेली
शोभा. अ. पु.

वेषवारः वेसवारः विग्रहादि
सर्व वेशवार शब्दाप्रमाणें.

वेष्टितं वेष्ट्यतेस्मवेष्टितं, नद्या
दिकें करून जें वेष्टित झालें जें नगरादि
तें. क. वेष्टधा. वेष्टनअ. वेदले
लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेहत् विहंतिगर्भवेहत्, गर्भना
घ्नकरित्ये जी ती. कृ. हनधा. हिं
साअ. गर्भपात करणारी गाय.
त्. स्त्री.

वै वातिद्वित्वे, पादपूरणाद्यथा
प्रत वाचकत्वेकरून गभन करि
तें जें तें. कृ. गाधा. गतिअ. पादपू
रण. २ निश्चयत्याअर्थी अच्य.

वैकक्षकं विशिष्टः कक्षीस्माद्दि
कक्षकः विकक्षकेभपवैकक्षकं
गत आहे कक्षभागजाहून किंवा विकक्षा
वेगयीराहणावें जें तें. स. २. त. उपगीती सा
ररी घातलेली कुलांची माक. अ. न.

वैकुण्ठः विकुंठायाअपत्यवैकुण्ठः,
विकुंठाजी तीचा जोपुत्र ती. त.
विष्णु. अ. पु.

वैजननः विजायतेस्मिन्निति वि
जननः स एव वैजननः, उत्पन्न
होतो जाचें बायीं तो विजनन तीच
वैजनन. त. प्रसूत होण्याचा स
हिना. अ. पु.

वैजयंतः वैजयंत्यः पताकाः सं
त्यस्येति वैजयंतः, पताकाह. अ.
ज आहेत जास ती. त. इंद्राचें
गृह. अ. पु.

वैजयंतिकः वैजंती अस्थास्तीति
वैजयंतिकः, धज आहे जास तो.
त. जरीपरकेकरी. अ. पु.

वैजयंतिका विजयंतस्येयं वैज
यंती सैव वैजयंतिका, विजयंत
संबंधी जी ती वैजयंती तीच वैज
यंतिका. त. राहकळ औषधी. आ. स्त्री.

वैजयंती विजयते विजयन् तस्ये
यं वैजयंती, जघ करणारा संबंधी
जी ती. त. पताका. ई. स्त्री.

वैज्ञानिकः विज्ञानेन जयंतीति
वैज्ञानिकः, बुद्धी करून जयक
रितो जो तो. त. निपुण. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

वैणवं वेणोरिदं वैणवं, वेणुसंब
धीं जें तें. त. वैकू सें कलादि. अ. न.

वैणविकः वेणोर्विकारो वैणवंत
शिल्पमस्य वैणविकः, वेणूचा द
न करणारा जो तो. त. सुरली च
गोंवे वेणूचें बाद्य। वाजविणारा. अ.
पु. हिंगी.

वैणिकः वीणाशिल्पमस्य वैणि
कः, वीणा आहे शिल्प जाचें तो.
त. वीणा वाजविणारा. अ. पु.

वैणुकं वेणुनानिचतं वैणुकं, वे

पूकरून संपादित जें तें. त.

वेळ्याचा दंड. अ. न.

वैतंसिकः वितंसेन मृगपक्ष्यादि

बंधनोपायेन चरतीति वैतंसिकः.

मृगादि बंधनोपायेकरून उपजी

विका करणारा. अ. पु.

वैतनिकः वेतने जीवतीति वैत

निकः, वेतनेकरून जीवन पाव

तो जो तो. त. मजूरदार. अ. पु.

वैतरिणी विगतातरणं च वित

रणं, वितरणेन रक्तलोकेष्वर्थावै

तरिणी, नरकलोकाचे गयीं उत्स

न्न जीती. त. नारकी सिंधुनदी.

ई. स्त्री.

वैतालिकः विविधं नताल्लेन श

ब्देन चरतीति वैतालिकः, अने

कशब्दानें संचार करणारा जो तो.

त. राजाचा स्तुतिपाठक जन.

अ. पु.

वैदेहकः विदेहेषु भवो वैदेहकः,

विदेह देशाचे गयीं जो उत्सन्न तो

त. वैश्य. २ ब्राह्मणाचे गयीं वैश्य

पासून जाहलेला पुत्र. अ. पु.

वैदेही विदेहेषु भवो वैदेही, वि

देहाचे गयीं जो जाहली ती. त. पि

पत्नी. ई. स्त्री.

वैद्यः विद्यामधीते वैद्यः, विद्ये

तें अध्ययन करितो जो तो. त. वि

हित्साक, २ सर्वजाणता. अ. पु.

वैद्यमाता वैद्यस्य मातेन वैद्यमा

ता, वैद्याला जी मातो श्री सारखा

ती. स. अडुळसा. क. स्त्री.

वैधात्रः विधातुरपत्यं वैधात्रः, ब्र

ह्मदेवाचें जो अपत्य तो. त. सन

त्कुमारादिक. अ. पु.

वैधेयः विधेयविधानंतस्यायम

धिकारी अविद्याविषयत्वाच्छा

स्त्राणां विधेयः, विधानाचा जो अ

धिकारी तो. त. मूर्ख. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

वैनेतेयः विनताया अपत्यं वैनेते

यः, विनतेचें जो अपत्य तो. त. ग

रुडपक्षी. अ. पु.

वैनीतकः विनीतकमेषु वैनीत

कः, शिक्षित जें तें. त. पुरुषांनीं

वाहण्याचें यान. अ. पु. न.

वैमात्रेयः विमातुरपत्यं वैमात्रे

यः, सावत्र आईचा जो पुत्र तो.

त. सावत्र साळू. अ. पु.

वैमेयः विग्रहादिभिनिमयशब्द

प्रमाणे. मोचदला. अ. पु.

वैद्याघ्रः व्याघ्रस्यधिकारो वैद्याघ्रः, चर्म तेन परिहृतोरथः वैद्याघ्रः, व्याघ्रचर्मनें वेष्टितजो रथतो. त. व्याघ्राचे चामड्यानें वेष्टितरथादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैरं वीरस्यकर्मवैरं, वीराचे जें कर्म तें. त. द्वेष. अ. न.

वैरनिर्यातनं वैरस्यनिर्यातनं वैरनिर्यातनं, द्वेषनिराकरणजें. तें. स. वैरघालविणें. अ. न.

वैरशुद्धिः वैरस्यशुद्धिवैरशुद्धिः, द्वेषान्नीजीशुद्धिती. स. वैरघालविणें. इ. स्त्री.

वैरी वीरस्यकर्मवैरं तदस्यस्यास्तीतिवैरी, वीरकर्म आहे जासतो. त. शत्रु. इ. पु.

वैवधिकः विचधंवहतीतिवैवधिकः, काचड वाहतो जो तो. त. जासूद. अ. पु.

वैवस्वतः विवस्वतोपत्यं वैवस्वतः, सूर्याचा जो पुत्र तो. त. यम. अ. पु.

वैशारवः विशारवायुक्तावैशा

रवी सायत्रास्ति सवैशारवः, विशारवायुक्तपौर्णिमा आहे जाचे वाचीं तो. त. वैशारवमास. २ मथनदंड. ३ धनुर्धरांचा स्थिति विशारवः. वीथीच्या अंतरानें दोनी पाय देकून राहणें. अ. पु.

वैश्यः विडेववैश्यः, विट्जो तो च. त. चार वर्णातील एक वर्णवैश्य जाती. अ. पु.

वैश्रवणः विश्रवसोपत्यं वैश्रवणः, विश्रवच्याचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

वैश्वानरः विश्वनरस्यापत्यं वैश्वानरः, विश्वनराचें जें अपत्य तो. त. अग्नि. अ. पु.

वैसारिणः विसरणः संबंधिवैसारिणः, मत्स्यसंबंधी जो तो. त. मासा. अ. पु.

वैषट् उत्पत्तेनेन वैषट्, हविर्वहन होतें जेणें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. यज्ञातील देवांकारणें जें हविर्दान तदर्थी अन्न.

व्यक्तः अज्यते इति व्यक्तः, स्पष्टकरिजेतो जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. विद्वान. २ स्फुट. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यक्तिः व्यज्यतइतिव्यक्तिः, व्यज्यते स. घटादिरूपेकरूप स्पष्ट होस्ये जी ती. कृ. अं. जूधा. व्यक्त्या दिअ. घटपटादिरूप जी जाती चा आश्रय ती. इ. स्त्री.

व्यग्रः विरुद्धमगतिव्यग्रः, विरुद्ध गमन करितो जी तो. कृ. अगधा. कुरिलगतिअ. अनेक अर्थोचे ग र्यो ज्यारणे वित्तलाविलें तो. २ व्या कुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यजनं व्यजंत्यनेनेतिव्यजनं, वी जित करितात जेणें तें. कृ. अज धा. गतिअ. विंजणा. अ. न.

व्यंजकः व्यनक्त्यर्थं व्यंजकः, अ र्थातें स्पष्ट करितो जी तो. कृ. अं. जूधा. व्यक्तिअ. हस्तादिकानें म नांतील अभिप्राय सूचविणें. अ. पु.

व्यंजनं व्यजंत्यनेनेतिव्यंजनं, वा रा घालता हेत जेणें करून तें. कृ. अजधा. गतिअ. विंजणा २ कटीव गेंरे. अ. न.

व्यडंबकः व्यडंमलमवयतीति व्यडंबकः, मलातें स्वंसन स. नि स्मरण करितो जी तो. कृ. अ. व

धा. स्वंसनअ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

व्यडंबनः विग्रहादिसर्वव्यडंब कशाब्दाप्रमाणें. एरंडाचें झाड. अ. पुल्लिंगीं

व्यत्ययः व्यत्ययनंव्यत्ययः, विपर्यास जी तो. कृ. इणधा. गतिअ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यत्यासः व्यत्यसनंव्यत्यासः, विपर्यास जी तो. कृ. असुधा. क्षेप अ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यथा व्यथंतेनयाव्यथा, दुःख पावतात जीणें ती. कृ. व्यथ धा. मयादिक अ. मनास जी पी डाती. आ. स्त्री.

व्यधः व्यधनंव्यधः, वेधन जें तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. वेधणें अ. पुल्लिंगीं.

व्यध्वः विरुद्धोधाव्यध्वः, विरुद्ध जी मार्ग तो. स. दुर्मागं कंठकादि युक्तमार्ग. अ. पु.

व्ययः व्ययनंव्ययः, धननाश जी तो. कृ. व्ययधा. विनससुस्त र्गिअ. द्रव्याचा वगेंरे स्वर्न. अ. पु.

व्यलीकं अलतीत्यलीकं, विगतम लीकंव्यलीकं, विगतजें अप्रिव

तैः स. पीडा. अ. न. २ अग्रिय. ३
कर्तव्यानर्ह. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पणअ. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

अवधा अवधानं अवधा, आच्छा
दनजै तैः क. दुष्प्रधा. धारणा
दिअ. आच्छादन. आ. स्त्री.

अवहारः अवहरत्यनेन अवहा
रः, अवहार करितो जेणे करून
तो. क. त्प्रधा. हरणअ. व्या
पार' अ. पु.

अवायः अवायनं अवायः, मैथु
नजै तो. क. इणधा. गतिअ. मै
थुन. अ. पु.

असनं अस्ति अस्य तेनेन वा अस
नं, क्षेपण करितें किंवा करिजे
तें जेणे करून तें. क. अस्फधा. क्षे
पणअ. पाप. २ निष्फल जो उ
द्योगतो. ३ अशुभ. ४ विपत्ति.
५ फ्रंश. ६ कामज कौपजादि
दोष. अ. न.

असनार्तः असनेनार्तो असना
र्तः, दुःखानें जो पीडित तो. स.
असनानें पीडित. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

अस्तः अस्थंते अस्तः, क्षिप्त
करिजेला जो तो. क. अस्फधा. क्षे

व्याकुलः व्याकीलतीति व्याकुलः,
इतिकर्तव्यतामून्यहोती जो तो. क.
कुलधा. संस्थानबंधाद्य. शोकादि
कें करून कर्तव्य विचारमून्य.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकोशः आचूतः कोशः संको
चोयस्मादिति आकोशः, आचू
त आहो संकोच जापासून तो.
स. प्रफुल्लित. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

आघ्नः विशेषेण आजिघ्नतीति आ
घ्नः, विशेषेकरून गंधग्रहण क
रितो जो तो. क. घ्राधा. गंधग्रह
णअ. वाद्य. अ. पु.

आघ्ननखं आघ्नस्थनखमिव आ
घ्ननखं, आघ्नान्चे नखासारिखें
जें तें. स. नखला. अ. न.

आघ्नपाद् आघ्नस्येव पादभूला
न्यस्येति आघ्नपात्, आघ्नान्चे सा
रखां आहोत पादमूलें जान्चीं तो.
स. वृक्षविशेष. न. पु.

आघ्नपुच्छः आघ्नस्येव पुच्छं यस्य
आघ्नपुच्छः, आघ्नान्चे पुच्छा सा

रखे आहे पानजाचे तो स.
एरंडाचे झाड. अ. पु.

व्याघ्राटः व्याघ्रइव अरतीतिव्या
घाटः, व्याघ्रासारिखे गमच करि
तो जो तो. कृ. अरथा. गति. अ. कु.
कुड कोबापणी. अ. पु.

व्याघ्री व्याजिघ्रतीतिव्याघ्री, गंध
ग्रहण करिखे जी ती. कृ. घ्राधा. गं
धोपादान. अ. व्याघ्रीण. २ रिंगणी
वनस्थती. ई. स्त्री.

व्याजः व्यजनं व्याजः, विशेषेक
रूपजें क्षेपणते. कृ. अजधा.
क्षेपण. अ. रूपट. २ इष्टसिद्धीसा
ठी वास्तविक अर्थ गुप्त ठेवून अ
र्थोत्तर दाखविणे. अ. पु.

व्याडः व्याडतीतिव्याडः, मस
णार्थ उद्योग करितो जो तो. कृ. अ.
उधा. उद्यमन. अ. सर्प. २ वाघ. ३
दुष्ट. अ. पु.

व्याडायुधः व्याडस्य व्याघ्रस्य आ
युधमिव व्याडायुधः, व्याघ्रानेन
स्वायुधाप्रमाणे जें तें. स. नख
ला. अ. न.

व्याधः विध्वतीतिव्याधः, बाणे
करून वेध करितो जो तो. कृ. अ.

धधा. ताडन. अ. पारधी. अ. पु.

व्याधिः विविधा व्याधिः व्याधिः, अ
नेक जी पीडा तो. स. रोग. २ रौ
डें कोष्ठ. कडुकोष्ठ. इ. पु.

व्याधिघातः व्याधिनं हंतीतिव्या
धिघातः, व्याधीतें नाश करितो
जो तो. कृ. हनधा. हिंसा. अ. बा.
हव्याचें झाड. अ. पु.

व्याधितः व्याधिः संजातोस्य व्या
धितः, व्याधीजो तो संजात ह्म.
झाला आहे जास तो. त. रोगी.
पि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यानः व्यानं त्यजेनेति व्यानः,
ज्ञान्या विविध संस्कारानें प्राणि
जघतात तो. कृ. अनधा. प्राणन
अ. शरीरांत संस्कार करणारा ए
क वायु. अ. पु.

व्यापादः व्यापादनं व्यापादः, द्रो
ह चिंतन जें तो. कृ. पदधा. गति
अ. शत्रुद्रोह चिंतन. अ. पु.

व्याप्यं व्याप्यते तत् व्याप्यं, रोगा
तें व्याप्त करितें जें तें. कृ. आपूधा.
व्यापि. अ. कडुकोष्ठ गोडें कोष्ठ.
अ. न.

व्यामः विशेषेण अम्यतेनेन व्या

मः, विशेषं करून गणना करिजे
हो जेणें करून तो. क. अमधाग
तिअ. चार हातांचें एक प्रमाण
आहे. अ. पु.

व्यालः विरुद्धमासमंतात् अलति
अडतिवा व्यालः, विरुद्ध आस
मंताद्रूषणादि किंवा उद्यम करि
तीं जो तो. क. अलधा. शूषणा
दिअ. २ अडधा. उद्यम अ. सर्प २ पूत
३ दुष्टहनी. ४ सिंह ५ श्वापद. अ. पु.

व्यालग्राही व्यालं गृह्णातीति व्या
लग्राही, सर्पाते ग्रहण करितो जो
तो. क. गृह्णा. ग्रहणअ. गारुडी
इन्. पु.

व्यालायुधं व्यालस्यव्याडस्यायुध
मित्यादिसर्वव्याडायुधशब्दाप्रमा
णं. नरवला. अ. न.

व्यावृत्तः व्याव्रियतेस्मव्यावृत्तः,
स्वीकृत करिजेला जो तो. क. वृत्त
धा. वरणअ. वेष्टिलेला. २ भिन्न
केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यासः व्यसनं व्यासः, विस्तार
जो तो. क. असूधा. क्षेपणअ.
विस्तार. २ सत्यवतीचा पुत्र व्यास.
अ. पु.

व्याहारः व्यात्यते उच्यते इति
व्याहारः, भाषण जें तो. क. त्त्र
धा. हरणअ. भाषण. अ. पु.

व्युत्थानं विरुद्धसुत्थानं व्युत्थानं,
विरुद्ध जें उत्थान तें. स. तिरस्का
न. २ विरोधाचरण. ३ स्वातंत्र्यं करू
न जें कृत्य तें. अ. न.

व्युष्टिः व्युच्छनं व्युष्टिः, सम्यक् जी
आतिती. क. उच्छीधा. विनास
अ. साध्य. २ संपत्ती. इ. स्त्री.

व्यूटः विशेषेण उच्यते स्म व्यूटः, वि
शेषं करून प्रापण करिजेला जो
तो. क. वहधा. प्रापणअ. एकेवि
काणीं भिन्न दिलेला. २ स्थापित. ३
विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यूढकंकटः व्यूढो धृतः कंकटो
येन स व्यूढकंकटः, धारण केले
आहे कवच जाणें तो. स. कवच
धारण करणारा. अ. पु.

व्यूतिः विशिष्टाकृतिर्व्यूतिः, विण
णें जें तें. क. वेत्तधा. तंतुसंतानअ.
विणणें. इ. स्त्री.

व्यूहः व्यूत्यते इति व्यूहः, संग्रामा
मध्ये स्थापन करिजेतो जो तो. क.
ऊहधा. वितर्कअ. युद्धार्थं सैन्या

चारचनाविशेष. २ समूह. अ. पु.

चूहपाष्णिः चूहस्यपाष्णिचूहपाष्णिः, सेनारत्नविशेषान्ना जी पृष्ठभाग तो. स. सैन्याव्याचूहान्नापश्चाद्भाग. इ. पु.

च्योकारः च्योकरोतीतिच्योकारः, लोहप्रजाते करितोजो तो. क. दुकृन्धा. करणअ. लोहार. अ. पु.

च्योमकेशः च्योमिकेशायस्यस्य च्योमकेशः, आकाशीं आहेत केशजाचे तो. स. महादेव. अ. पु.

च्योम व्यतेइतिच्योम, व्याप्तकरितेंजेंतें. क. व्यथश्च. संवरणअ. आकाश. न. न.

च्योमयानं च्योमयातीतिच्योमयानं, आकाशाप्रत गमन करितेंजेंतें. क. पाथा. प्रापणअ. विमान. अ. न.

च्योषं विशेषणओषतीतिच्योषं, विशेषंकरून दाह करितेंजेंतें. क. उषधा. दाहअ. संर मिशं पिंपळीत्या तिहींचेंचूर्ण. अ. न.

व्रजः व्रजतीतिव्रजः, गमन करणारा जो तो. क. व्रजधा. गतिअ. २ गोवा. ३ मार्ग. अ. पु.

व्रज्या व्रजनं व्रज्या, व्रजन क्ष. गमन जें ती. क. व्रजधा. गतिअ. व्रमण. २ प्रयाण. आ. स्त्री.

व्रथाः व्रणयतीतिव्रणः, गात्रक्ष. अं गत्याचा छेद करितो जो तो. क. व्रणधा. गात्रविचूर्णनअ. व्रण. अ. पु.

व्रतं व्रजंत्यनैनस्वर्गतद्वतं, जाचा योगानें लोक स्वर्गाप्रत जातात तें. क. व्रजधा. गतिअ. नियम. अ. न.

व्रततिः व्रतती व्रतमिवकरोतीतिव्रततिः, व्रतप्रमाणं करित्येस. स्वीकृतव्रताभ्यांनिराहृत्ये जी ती. सना. व्रतप्रकृतिकथा. तत्करणअ. ने. क. २ विस्तार. इ. ३ ई. स्त्री.

व्रती व्रतंभोजनादिनियमोस्तस्य व्रती, भोजनादि नियम आहे जासतो. त. जाणें व्रत केलें तो. २ यजमान. इ. पु.

वृश्चनः वृश्चते; नैव वृश्चनः, सूचर्णादिच्छेदन कस्मितेंजेंजेंक करून तो. क. वृश्चधा. छेदनअ. कानस. अ. पु.

व्रातः व्रततेनियम्यतेइतिव्रातः, नियम करिजेतो जो तो. क. व्रतधा. नियमनअ. समूह. अ. पु.

व्रात्यः व्रातं व्याधादिव्रातमर्हती

तिघ्रात्यः, व्याधादिभ्यमुदायानौ
योग्य होणारा जो तो. त. गौण-
काल १६ वर्षे पर्यंत ज्याचा सं-
स्कार व्रतबंधादि झाला नाही तो
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ब्रीडा ब्रीडनंब्रीडा, लज्जा जीती
रू. ब्रीडधा. लज्जा अ. लज्जा.
आ. स्त्री.

ब्रीहिः वर्हति उपचयंगच्छतीति
ब्रीहिः, वृद्धि पावणारा जो तो. रू.
वृहधा. वृद्धि अ. धान्यविशेष,
भात. इ. पु.

ब्रीहिभेदः ब्रीहिणोभेदो ब्रीहि
भेदः, ब्रीहिचा जो भेद तो. स.
ब्रीहिविशेष. अ. पु.

ब्रीहैयं ब्रीहिणां भवनं क्षेत्रं ब्रीहै
यं, ब्रीहि होण्याचे जें क्षेत्र तें. त.
भात उ. सन्नु होण्याचे शीत. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

(श.)

शकटः शक्नोति भारं बोधुं शक
टः, भार वाहण्यास समर्थ हो
णारा जो तो. रू. शकूधा. शक्ति
अ. गाडा. अ. पु.

शकली शकलशल्यमस्यास्ती

निशकली, कटकशुक्त आहे अं
ग जाचें तो. त. मासा. इ. पु.

शकुनः शकुनिः शक्नोतीति
शकुनः, उड्डानार्थं समर्थ होतो
जो तो. रू. शकूधा. शक्ति अ. पक्षी.
अ. पु. २ इ. पु.

शकुंतः शकुंतिः विग्रहादि
शकुन श. प्र. गोष्ट कुकुट पक्षी.
अ. २ इ. पु.

शकुलः गंतुं शक्नोतीति शकुलः,
गमन करण्याविषयीं जो समर्थ
तो. रू. शकूधा. शक्ति अ. मत्स्य
विशेष. अ. पु.

शकुलाक्षा शकुलस्य मत्स्यस्ये
वाक्षिणीयस्याः सा शकुलाक्षा, मत्स्या
चे सावसे आहे त नैत्र जीचे ती.
स. पांढरी डुरू. आ. स्त्री.

शकुलादनी शकुलैरघत इति
शकुलादनी, शकुलानीं भक्षि
त रुमिजेली जीती. रू. अदधा.
भक्षण अ. कुरकी. २ जलपिंप
ळी. इ. स्त्री.

शकुलार्भकः शकुलस्य मत्स्य
स्यार्भकः शकुलार्भकः, मत्स्यां
चा जो बालक तो. स. मत्स्यवि

शेष. अ. पु.

शक्तु निःसारयितुं शक्नोतीति शक्तु, बाह्यैरकारणालाभमर्थजैतैः कृ. शक्नुधा. शक्ति. अ. वि. शा. त. न.

शक्तुत्करिः शक्तुत्करोतीति शक्तुत्करिः, पुरीष करणाराजोतो कृ. बुद्ध्या. करण. अ. गोवत्स गोन्हा. इ. पु.

शक्तः शक्नोतीति शक्तः, समर्थ. होतो जो तो. कृ. शक्नुधा. शक्ति. अ. समर्थ. २ प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्तिः शक्यते जेतुमनया शक्तिः जीव्या योगानैर्जय करण्यासममर्थ होतो ती. कृ. शक्नुधा. शक्ति. अ. पञ्चक्रम. २ प्रभाव. ३ शक्ति. ३ शक्यविशेष. ४ सामर्थ्य. इ. स्त्री.

शक्तिधरः शक्तेर्धरः शक्तिधरः, शक्तीचा जो धर ह्. धारण कर्ता तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

शक्तिहेतिकः शक्तिहेतिर्यस्य शक्तिहेतिकः, शक्ती आहे शक्य जाचें ती. स. शक्तिनामक शक्य धारण करणारा. अ. पु.

शक्तः विग्रहादिशक्तशब्दाप्रमाणैः प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्त्रः शक्नोतीति शक्त्रः, ब्रैलो स्वरक्षणाविषयी समर्थ होतो जो तो. कृ. शक्नुधा. शक्ति. अ. इंद्र. २ कुड्याचें झाड. अ. पु.

शक्त्रधनुः शक्त्रस्य धनुः शक्त्रधनुः, इंद्राचें जें धनुष्य तें. स. इंद्राचें धनुष्य. उ. न.

शक्त्रपादपः शक्त्रस्य पादपः शक्त्रपादपः, इंद्राचा जो वृक्ष तो. स. देवदारूचें झाड. अ. पु.

शक्त्रपुष्पिका शक्त्रः अर्जुनवृक्ष इव पुष्पमस्याः शक्त्रपुष्पिका, अर्जुनवृक्षा सा विरवं आहे पुष्प जीचें ती. स. कळलावी. आ. स्त्रीलिं.

शक्नुः विग्रहादिशक्तशब्दाप्रमाणैः प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंकरः शंक्रोतीति शंकरः, कल्याणातें करितो जो तो. कृ. बुद्ध्या. करण. अ. महादेव. अ. पु.

शंकुः शंकते अस्माल्लोकः शंकुः
ज्मपासून लोकशंका करितो तो
ह. शक्रिधा. शंका अ. जलचर
विशेष २ कांघा तोडलेला वृक्ष. ३
बाणाचें अग्र. ४ शस्त्रविशेष.
उ. पु.

शंखः शाम्यतेनेन शंखः, जेणे
करून शांत होतो तो. ह. शमु
धा. उपशमन अ. शंख. २ नख
ला. ३ नवनिधीतील एक निधि
४ कपाळाचें हाड. अ. पु.

शंखनखाः शंखाः नखा इव
शंखनखाः, शंख जें ते नखा.
प्रमाणें ते. स. लाहान शंख.
अ. पु.

शंखिनी शंखाः संत्वस्याशंखा
कारपुष्पत्वान्छंखिनी, शंख आ
हेत जीस ती. स. सारव वेल. ई.
स्त्रीलिं.

शची शचतीति शची, सुव्यक्त
भाषण करित्ये जी ती. ह. शच
धव्यक्तवाणी अ. इंद्राणी. ई.
स्त्रीलिं.

शचीपतिः शच्याः पतिः शची
पतिः, शची ह. इंद्राणी तिचा-

जो पति तो. स. इंद्र. इ. पु.
शरी शरतीति शरी, रागनिवृत्ति
करित्ये जी ती. ह. शरधा. कजा
विशरण अ. आंबेहळद. ई. स्त्री.
शठः शठतीति शठः, कपट क
रितो जो तो. ह. शठया. कैतव
अ. बांकडे मनाचा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

शापापर्णा शणइवपर्णानिय
स्याः साशणपर्णा, शणाप्रमाणें
आहेत पर्णे जीचीं ती. स. गोक
र्णचिं झाड. ई. स्त्री.

शाणपुष्पिका शणपुष्पयस्याः
साशणपुष्पिका, शणपुष्प आ
हे जीस ती. लहान एकतागची
जाति. आ. स्त्री.

शाणसूत्रं शणमयं सूत्रं शणसू
त्रं, शणमय जें सूत्र तें. स. तागा
चें सूत. २ मासे धरण्याचा जा-
व्यस्स जें तागाचें सूत असतें तें.
अ. न.

शंठः शाम्यतीति शंठः, शांतिपाव
णारा जो तो. ह. शमुधा. उपशम
न अ. कमळाचा समूह. २ स्वेच्छा
शरी बेंल, पोळ. अ. पु.

शतकोटिः शतकोटयोचस्यशत
कोटिः, शंभर आहेत कोटि स्म.
धास जास तो. स. बज्र. इ. पु.

शतद्रुः विग्रहादिशतद्रुश. प्र. श
तरुद्रानामक नदी. उ. स्त्री.

शतपत्रं शतपत्राण्यस्यशतपत्रं,
शंभर आहेत पर्णे स्म. पुष्यपर्णे जा
स ते. स. कमळ. अ. पु. न.

शतपत्रकः शतपत्राण्यस्यशतप
त्रकः, शंभर आहेत पक्ष जास तो.
स. स्फुतार पक्षी. अ. पु.

शतपर्वा शतपर्वाण्यस्याः शतप
र्वा, शंभर आहेत पर्वे जास तो. स.
वेङ्क. न. पु.

शतपर्षिका शतपर्षाण्यस्याः
साशतपर्षिका, शंभर आहेत पर्षे
जास ती. स. वेंसंड. २. दूर्वा. आ. स्त्री.

शतपुष्पा शतपुष्पाण्यस्याः शत
पुष्पा, शंभर आहेत पुष्पे जास ती.
स. शीपेची भाजी. आ. स्त्री.

शतप्रासः शतप्रासाइवपर्णान्य
स्यशतप्रासः, शंभर आहेत प्रासा
प्रमाणे पर्णे जाचीं तो. स. कण्हेरी
चें झाड. अ. पु.

शतश्रीकः शतविद्योगिनोश्रीर

वोचस्याः शतश्रीकः, शतशः विद्यो
गी आहेत श्रीक स्म. भिन्ने जी पासू
न ती. स. मोगरीची वेल. उ. स्त्री.

शतमन्युः शतमन्यवोचस्यमशान
मन्युः, शंभर आहेत मन्यु स्म. यात्र
जाचे तो. स. इंद्र. उ. पु.

शतमानं शतमान्यस्यशतमा
नं, शतपरिमित आहे प्रमाण जा
चें तो. स. पल परिमित सोनें किं
चारुपें. अ. पु. न.

शतमूली शतमूलान्यस्याः शत
मूली, शंभर आहेत मूले जीचीं ती.
स. शतावरी. इ. स्त्री.

शतवीर्या शतवीर्याण्यस्याइति
शतवीर्या, शंभर आहेत वीर्यरूप
अंकुरस्थाने जीचीं ती. स. पाटरी
दुरू. आ. स्त्री.

शतवेधी शतवेधितुंशीलमस्यश
तवेधी, शंभर आहेत वेध करण्याचें आ
हे शील जाचें तो. स. आस्लवेत. इ.
न. पु.

शतहृदा शतहृदाअर्चीषिजला
शयावासंस्थस्याइति शतहृदा, शंभ
र आहेत जाला किं बाजलाशय जी
स ती. त. बीज. आ. स्त्री.

शानैश्चरः पंगुत्वात्शानैर्मदंनरती
 क्षिशानैश्चरः, पंगुत्वास्तव मंद गम
 न करितो जो तो. कृ. चरधा. गति
 छ. शनीनामाग्रहः अ. पु.

शानैः शणतीतिशानैः, मंदार्थात्ते दे
 ते जं तें. कृ. शणधा. दानअ. हल
 काम्बद. ट्वा अर्थी अव्यय.

शापा भयंकरत्वात्शंक्रुसंषिचती
 तिशापा, भयंकरत्वास्तव क्रुत्वा
 तें नाश करित्यैजीती. कृ. पाधा.
 पानअ. वीज. आ. स्त्री.

शपथः शपनं शपतिथेनइति
 शपथः, विश्वास पावनी जंणेंक
 रून तो. कृ. शपधा. आक्रोशअ.
 रवरें रोरें करण्यारें एक प्रमा
 णआहे. अ. पु. २अ. न.

शफं शफलतीतिशफं, प्रहारें क
 रून करव नाश करणारें जें तें.
 कृ. त्रिफलीधा. विशरणअ. पो
 उवाचा गगेंरे रवुर. २ वृक्षमूळ.
 अ. न.

शफरं शफरातिगतिसमपेंदूरमु
 त्साप्रथतीतिशफरं, गतिसमर्थंदूर
 तुरः प्रसार करित्यैजी तो. कृ. रा
 धा. दानअ. मत्स्यविशेष. अ. उ.

शफरी शफान्गतिसाधनावयसा
 न्कृणातिपीडयतीतिशफरी, खु
 रातें चालन करणारीजीती. कृ. वि
 धा. हिंसाअ. मत्स्यविशेष. ई. स्त्री.

शब्दग्रहः शब्दोगृह्यतेनेनशब्दग्र
 हः, शब्द ग्रहण करिजेतें जेणेंक
 रून तो. कृ. गृहूधा. ग्रहणअ. का
 न. अ. पु.

शब्दनः शब्दनशीलःशब्दनः, श
 ब्द स्वभाव जो तो. कृ. शब्दधा. श
 ब्दक्रियाअ. वाजविणारा. वि. अ.
 पु. न. आ. स्त्री.

शामः शमनंशाम्यत्यनेनकंदुरिति
 वाशामः, शांती किंवा शांत होतो
 कंदू जानें तो. कृ. शमुधा. उपशम
 अ. चिन्तोपशाम २ हात. अ. पु.

शामथः शमनंशामथः, शांतिजी
 तो. कृ. धात्वादिपूर्वीच्याश. प्र.

शामनः शमयतीतिशामनः, लोकां
 च्या प्राणाचें शमन करितो जोतो.
 कृ. शमधा. उपशमअ. चम. अ.
 पु. २ यज्ञसंबंधीं जें पशुहननतें.
 अ. न.

शामनस्वसा शमनस्ययमस्यस्व
 साशामनस्वसा, यमाचीजी भगि

नी ती. स. यमुना नदी. ऋ. स्त्री.
शमलं शाम्यते इति शमलं, शांति
 पावि जें तें जें तें. कृ. शमुधा. उपश
 मअ. विद्या. अ. न.

शमितः शाम्यते स्म शमितः, शां
 ति पावि जेला जो तो. कृ. शमुधा. उ
 पशमनअ. शमविलेला. वि. अ.
 पु. न. आ. स्त्री.

शमी शाम्यतीति शमी, पापशमकद
 णारी जी ती. कृ. शमुधा. उपशमअ.
 शमी वृक्ष. २ रोग. ई. स्त्री.

शमीधान्यं शमीप्रभवं धान्यं शमी
 धान्यं, शिंगे पासून उत्सन्न जें धा
 न्य तें. स. मृग, उडिद, राजमाष,
 कुलित्य, हरभरा, तीळ, वाटाणा,
 तूर ह्या आव धान्यास शमीधान्य
 ह्यणतात. अ. न.

शमीरः अल्याशमीशमीरः, अल्प
 जी शमी तो. त. लहानशी एक श
 मी वृक्षाची जाति. अ. पु.

शम्या शाम्यत्यनयाशम्या, जीच्या
 योगाचें वृक्षादि शांत होतो ती. कृ.
 शमुधा. उपशमअ. जुअंवाशिव
 का. आ. स्त्री.

शम्याकः शमींशिविभाअकृती

निशम्याकः, शमीप्रतआसमंतात्
 विस्तृत करितो जो तो. कृ. अकृधा. कु
 रिलगतिअ. बाह्याचें झाड. अ. पु.

शंबः शमेस्यास्तीति शंबः, सरवआ
 हे जास्त तो. त. बज्र. अ. पु.

शंबरः शंभृणोतीति शंबरः, सरव
 देणारा जो तो. कृ. वृत्रधा. वरणअ.
 मृगविशेष, सावर. २ उदक. अ. न.

शंबरारिः शंबरस्यारिः शंबरारिः,
 शंबरासुराचा जो अरिह्य. शत्रु तो.
 स. मदन. इ. पु.

शंबरी शंभृणोतीति शंबरी, कल्या
 णातें देखे जी ती. कृ. वृत्रधा. वरण
 अ. उंदिरकानीवनस्पती. ई. स्त्री.

शंबलः शंबत्यनेनेति शंबलः, ग
 मन करितो जेणें करून तो. कृ. शंब
 धा. गतिअ. प्रवासासाठी घेतलेले
 फराकाचें. अ. पु. न.

शंबाकृतं शंबंकृतं शंबांकृतं, द्वि
 बार जेंकृष्ट तें. त. दोनवेळ नागें
 रलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंबुः शाम्यतीति शंबुः, शांति पा
 वतो जो तो. कृ. शमधा. उपशम
 अ. पाण्यातील लहान शिंप.
 उ. पु.

शंबुकः विग्रहादिशंबुशब्दाप्रमा-
णैः पाण्यांतील लहान शिंप. आ.
स्त्रीलिंगी.

शंभली शंभलतेइतिशंभली, क
रवाते बोलणारी जी ती. क. भल
धा. साषणअ. कुंठणपणाकरणा
री स्त्री. ई. स्त्री.

शंभुः शंभवत्यस्मादितिशंभुः, क
ख होतें हे जापासून तो. क. भूधा.
सत्ताअ. महादेव. २ ब्रह्मदेव. उ.
पुलिंगी.

शयः शोतेःस्मिन्सर्वशयः, सर्व
राहते जाचेवर्षी तो. क. शीडूधा.
स्वप्रअ. हात. अ. पु.

शयनं विग्रहादिशय्याशब्दाप्रमा
णैः निद्रा. २ हातरुण. अ. न.

शयनीयं विग्रहादिशय्याशब्दा
प्रमाणैः विच्छाना. अ. न.

शयालुः शयनशीलः शयालुः,
निद्राशील जो तो. क. शीडूधा.
स्वप्रअ. निद्राशील. वि. अ. पु.
न. स्त्री. २ अजगरह. आर. ३
हत्ती. उ. पु.

शयितः शोतेस्मशयितः, निद्रा
ताकळतो तो. क. शीडूधा. स्वप्रअ.

अर्थ पूर्वीच्याशब्दाप्र.

शयुः शोतेअत्यर्थमितिशयुः, अ
त्यंत निद्रा करणारा जो तो. धातु
पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणैः अजगरह.
आर. उ. पु.

शय्या शय्यतेत्रसाशय्या, निद्रा
करितेये जीचावर्षी तो. क. शी
डूधा. स्वप्रअ. हातरुण. आ. स्त्री.

शरजन्मा शरेशुजन्मयस्यसश
रजन्मा, शरांचेवर्षी आहे जन्म जा
वं तो. स. कार्तिक स्वामी. न. पु.

शरणं शृणातीतिशरणं, नाश किंवा
आश्रय करितें जें तें. क. शूधा. हिं
साअ. वध. २ रक्षण. ३ रक्षण क
रणारा. ४ घर. अ. न.

शरद् शृणातिपंकजलंवेतिशर
द्, चिरवलातें किंवा जलातें नष्ट
करितेये जी ती. क. शूधा. हिंसाअ.
शरदतु. २ संवत्सरह. वर्ष. त. स्त्री.

शरः शृणातिअनेनशरः, नाश
करितो जेणें करून तो. क. शूधा.
हिंसाअ. बालतृणविशेष. अ. पु.

शरभः शृणातीतिशरभः, हिं
सा करितो जो तो. क. शूधा. हिं
साअ. मृगविशेष. ज्यास लडी

सरा असें ह्यणतात तो. अ. पु.

शरव्यं शरान्व्ययतीतिशरव्यं,
बाणातें संवरण करितें जें तें. कृ.
अध्या. संवरणअ. निशाण. अ.
नपुंस.

शरादिः शरं आअरतीतिशरादिः,
जल किंवा हिंसा ईप्रत आसमंता
तू गमन करितो जो तो. कृ. अर्था.
गतिअ. अडीनामकपक्षी. इ. पु.

शरानिः शरं हिंसा जलगततीति
शरानिः, जल किंवा हिंसायां प्रत स
दोदित गमन करितो जो तो. कृ. अ.
तथा. सातत्यगमनअ. अडीनाम
कपक्षी. इ. पु.

शराभ्यासः शरस्याभ्यासः शरा
भ्यासः, बाण मोहान्चा जो अभ्या
सतो. स. बाण सोडण्याचा अभ्या
स. अ. पु.

शरारिः शरं जलकच्छतीतिशरा
रिः, जल किंवा हिंसा ईप्रत गमन
करितो जो तो. कृ. क्रधा. गतिअ. अ.
डीनामापक्षी. इ. पु.

शरारुः शृणातीतिशरारुः, हिंसा
करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ.
हिंसाशील ह्य. धातुक. वि. उ. पु.

स्त्री. न.

शराचः शृणातीतिशरः शरादव
तीतिशराचः, उष्ण पदार्थापासून
रक्षण करणारा जो तो. कृ. अवधा.
रक्षणअ. पात्रविशेष. अ. पु. न.

शराचती शरास्तृणविशेषाअत्र
संतीतिशराचती, तृणविशेषआहे ऋ
चावाचीं ती. न. नदीविशेष. इ. स्त्री.

शरालिः शरमाअडतीतिशरालिः,
जल किंवा हिंसा यातें उद्योग करि
तो जो तो. कृ. अर्था. उद्यमनअ.
शरादीपक्षी. इ. पु.

शरासनं शरा अस्यतेक्षिप्यतेनेन
शरासनं, जाचा योगानें बाण सा
किजेतात तें. कृ. अस्वधा. क्षेपण
अ. धनुष्य. अ. न.

शरीरं शीर्यतेइतिशरीरं, नष्टहो
इजेतें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. दे
ह. अ. न.

शरीरी शरीरमस्यास्तीतिशरीरी,
शरीर ह्य. देह आहे जासतो. त.
प्राणी. इन्. पु.

शर्करा शृणातीतिशर्करा, पीडाक
रित्ये जी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. वा
कुमयदेश. २ वाकू. ३ सारवर. आ. स्त्री.

शर्करावान् शर्कराः संलस्येति शर्करावान्, शलुका आहृत जाचेण शीं तो. न. गलुकामपमदेशः. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

शर्करिलः विग्रहादिसर्वशर्करावत् शब्दाप्रमाणं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगं.

शर्म शृणातिदुःखमिति शर्म, दुःखात् नैराश करिते जें तें. कृ. शृधा. हिंसा अ. कृत्वा. न. न.

शर्चरी शृणातिलोकचक्षुषीति शर्चरी लोकांच्या नेत्रातें नष्ट ह्म. अंध करिते जीती. कृ. शृधा. हिंसा अ. रा. वि. ई. स्त्री.

शर्वाणी शर्वस्य स्त्री शर्वाणी, शर्व ह्म. शंकर त्याची जी स्त्री ती. स्त्री. प्र. पार्वती. ई. स्त्री.

शर्वला शर्वतीति शर्वला, गमन करणारी जी ती. कृ. शर्वधा. गति अ. शस्त्रविशेष. आ. स्त्री.

शलं शलतीति शलं, त्वरित गमन करितें जें तें. कृ. शलधा. आसुगमन अ. साळीचें लोम ह्म. साकं दर. अ. न.

शलसः शलतीति शलसः, गमन

करणारा जी तो. कृ. शलधा. चलन अ. झीटविशेष ह्म. पतंग. अ. पु.

शललं विग्रहादिसर्वशलशब्दाप्रमाणं.

शलली विग्रहादिशलशब्दाप्रमाणं. ई. स्त्री.

शलादुः शलतीति शलः अवतीति अदुःशलश्चासौ अदुश्च शलादुः, चंचल ह्म. कश्चें असें जें ज्ञात तें. स. अपक व हिरवें. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

शलकं शलतीति शलकं, चंचल होतें जें तें. कृ. शलधा. चलन अ. शकल. २ त्वचा. अ. न.

शल्यः शलतीति शल्यः, चंचल होतो जी तो. कृ. शलधा. गमन अ. गेच्याचें झाड. २ मृगविशेष सा लई अ. पु. ३ बाणाचें अग्र. ४ शस्त्रविशेष. अ. न.

शचं शचतीति शचं, दाहगामी जें तें. कृ. शचधा. गति अ. प्रेत. अ. पु. न.

शबलः शपत्याक्रीशति रणांनि ति शबलः, स्वेतरवर्णाचार उपमर्दक जी तो. कृ. शपधा. आक्रीश

अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगीं.

शशा: शशातीतिशशाः, उड्यामारू
न गमन करितो जी तो. कृ. शशाधा.

पुतगतिअ. ससा. अ. पु.

शशाधर: शशास्यधरः शशाधरः,
शशाचा जी धर कृ. धारण कर्ता
तो. स. चंद्र. अ. पु.

शशालोम शशास्यलोमशशालो
म, मृगविशेषाने जें लोमते.
स. सशाचे केस. न. न.

शशादन: शशमतीतिशशादनः,
मृगादिकाने भक्षण करितो जी तो.
कृ. अदधा. भक्षण अ. ससाणा प
क्षी. अ. पु.

शशोर्ण शशास्यऊर्णाशशोर्ण, मृ
गविशेषाने जें लोमते. स. सश्या
चा केस. अ. न.

शश्वत् शशातीतिशश्वत्, पुनः पु
न रुडुय गमनवत् जी वारं वार
अर्थ तद्दोषक जें तें. कृ. शशाधा.
पुतगतिअ. वारं वार. २ सहितया
अर्थी अर्थ.

शश्वं शश्वतेशश्वं, स्तबिजे
तें जें तें. कृ. शश्वधास्तुति. अ. को

मलतृण. अ. न.

शसनं शस्यतेइतिशसनं, हिंसि
त जें तें. कृ. शस्रधा. हिंसाअ. यज्ञसं
बंधी जें पशुहननतें. अ. न.

शस्तं शस्यतेस्मशस्तं, स्तवन क
रिजे तें जें तें. कृ. शस्रधा. स्तुति
अ. कल्याण. अ. पु. न. २ स्तबिले
ला. ३ प्रशस्त. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

शस्त्रं शस्यतेनेनशस्त्रं, जान्वा
योगाने हिंसन होतें तें. कृ. शस्र
धा. हिंसाअ. आयुध. २ लोरबंड.
अ. न.

शस्त्रकं शस्यते अनेनशस्त्रं,
तदेवशस्त्रकं, छेदन करिजे तें
जेणें करून जें शस्त्र तेंच शस्त्रक.
त. लोरबंड. अ. न.

शस्त्रमार्जः शस्त्रंमार्ज्जितिशस्त्र
मार्जः, शस्त्रातें धार पाजविणा
रा जी तो. कृ. मृजूधा. शुद्धि. अ.
शिकलगार. अ. पु.

शस्त्राजीवः शस्त्रमाजीवतिउ
पजीवतीतिशस्त्राजीवः, शस्त्रो
पजीवन साधन करणारा जो
तो. कृ. जीवधा. प्राणधारण अ.

शस्त्रजीवी. अ. पु.

शस्त्री शस्यतेः न्याशस्त्री, नाशक
रिजेतो जीर्णोकरून ती. कृ. शस
धा. हिंसा अ. स्त्री. इ. स्त्री.

शस्यं शस्यतेतच्छस्यं, छेदनक
रिजेतें जें तें. कृ. धा. पू. श. प्र. कौच
कंतृण. अ. न.

शस्यसंवरः सस्यैः संप्रियतेसस्य
संवरः, धान्यांनीं जो परिवेष्टित
तो. कृ. वृद्धा. वरण अ. सागान्वं
झाड. अ. पु.

शशकं शशोति शोक्तुमनेनशशकं, शो
जन करावयाकारणें समर्थ हांतों जे
र्णोकरून तें. कृ. शकृधा. शक्ति अ.
श्रीजी. अ. न.

शशकुरः शकतेवहतीतिशशकुरः, श
कुरातें वाहाणासजो तो. त. गाड्या
चा बॅल. अ. पु. २ वस्त्रविशेष. अ.
पु. न.

शशुनिकः शशुनान्वहतिशशु
निकः, पक्षी नाश करितो जो तें. क.
पक्षिहंता. ह्य. पक्ष्यांचा पारधी. अ. पु.

शशुकीकः शक्तिः प्रहरणमस्यशा
शुकीकः, शक्ती आहे शस्त्र जाचें तो.
त. शक्तिनामकशस्त्र धारण करणा

रा. अ. पु.

शाक्यमुनिः शकेभवः शाक्यः शाक्य
श्चासौमुनिश्चाक्यमुनिः, शक ह्य.
देशविशेषत्याचेगधीं जो उत्पन्नतो शा
क्य शाक्य असा जो मुनि तो. स. बौ
द्धांतील अर्थांतर एक भेद आहे. इ. पु.

शाक्यसिंहः शाक्यः सिंह इवशाक्य
सिंहः, सिंहासारिरवा ह्य. श्रेष्ठ असा
जो शाक्य तो. स. बौद्धांतील आर्वा
तर एक भेद आहे. अ. पु.

शारवा शारवतीतिशारवा. व्याप्तक
रित्ये जी ती. कृ. शारवृधा. व्याप्ति अ.
रवां दीक्ष. डाहकी. आ. स्त्री.

शारवामृगः शारवाचारीमृगः पशुः
शारवामृगः, फांद्यावर संचार करि
तो जो ती. स. बानर. अ. पु.

शारवानगरं शारवेवनगरंशारवा
नगरं, शारवेचे परी जें एक देशच्या
पिनगरतें. स. मूळराजधानी ए
क असून दुसरें जें राजाचें शह
र तें. अ. न.

शारवाशिक्षा शारवाद्याः शिक्षा
शारवाशिक्षा, शारवेच्या ज्या शिक्षा
ह्य. पारंब्यांती. स. शारवामूळ ह्य.
पारंबा. आ. स्त्री.

शारवी शारवाः संत्यस्येति शारवी,
शारवा आहंत जास तोतृत्सु इ
न. पु.

शांरिवकः शंरवः शिल्पमस्यशां
रिवकः, शंरव आहे शिल्प जाचें
ती. त. कासार. अ. पु.

शादः विग्रहादिशादीशब्दाप्रमाणे
वस्त्रविशेष. अ. पु.

शादी शाक्यतेसाशादी, शलाघित
ह्य. स्तुत्य जीती. क. शलाघा. कस्तन
अ. फडकें. २ वस्त्रविशेष. ई. स्त्री.

शाक्यं शक्यकर्मशाक्यं, शकाचेंजे
कर्म तें. त. कपट. अ. न.

शाणाः शण्यतेः नेनशाणाः, सच
र्ण कर्षण करिजेतें जेणें करूनतो.
क. शणधा. दानअ. कसोरी. अ. पु.

शाणी शणस्यधिकारः शाणी, श
णाचा जो विकार ती. त. तागाचेंव
स्त्र. ई. स्त्री.

शांडिल्यः शंडतइतिशांडिल्यः,
संश्लिष्ट असतो जी तो. क. शांड
धा. संघातअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

शातः श्यतीतिशातः, कशकर
णारा जो तो. क. शीधा. तचूकर
णअ. तीक्ष्ण. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगी. २ हर्ष. अ. न.

शातकुंभं शतकुंभेभवंशातकुंभं,
पर्वताचेवर्षी जें उदयान तें. त. स
वर्ण. अ. न.

शातकोभं विग्रहादिपूर्ववत्.
शातला शातंलातीतिशातला, निर्म
ल ह्य. स्वच्छ यातें देखे जी ती.
क. लाधा. दानअ. शिकेकाई.
आ. स्त्री.

शात्रवः शत्रुरेवशात्रवः, शत्रु जो
तीच शात्रव. स. शत्रु. अ. पु.

शादः शद्यतेनेनशादः, विशीर्ण
करिजेतो जेणें करून तो. शदूधा.
शातनअ. कोमलतृण. २ चिरबल.
अ. पु.

शादहरितः शादैः हरितः शा
दहरितः, कोमलतृणांहीं करू
न जो हिरवा तो. स. कोमलतृणा
नें जो हिरवादेशतो. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

शादूरुः शादः बालतृणं अस्मिन्
शादूरुः, कोमलतृणजें तें आहे जा
वेठारी तो. त. कोमलतृणानें जो हि
रवा देशतो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
शांतं शास्यतिदुःखमितिशांतं,

दुःखशमनकरितेंजेंतें. कृ.शमुधा
उपशमअ. हर्ष. अ. न. २ नवरास
अ. पु. शमविलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

शांतिः विग्रहादिशमयशब्दाप्रमा
णें. चिन्ताचा उपशम. इ. स्त्री.

शांबरी शंबरस्येशांबरी, शंबरसक
रसंबंधीजीती. त. इंद्रजाल. इ. स्त्री.

शारः शृणातिशीर्यते; नेनराशमरः,
पीडा करितो किंवा चित्रीकरण क
रिजेंतें जेणें करून तो. कृ. शृधा.
हिंसाअ. वायु. अ. पु. २ चित्रव
र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारंगः शीर्यतेआतपादिनाशारं
गः, आतपादिकें करून नाश पा
विजेतो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ.
चातकपक्षि. अ. पु.

शारदः शरदिभवः शारदः, शर
त्कालचेठळीं होतो जो तो. त. सा
तवणाचें झाड. अ. पु. २ नूतन ३
अप्रोद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारदी शरदिभवाशारदी, शर
त्कालाचेठळीं होत्येजीती. त. जे
ठ पिंपळी. इ. स्त्री.

शारिफलं शारीणांफलंशारिफ

लं, शारिकेचें जें स्थान तें. स. सो
कट्याचा पट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारिवा शरणंशारः शारीस्यस्या
इतिशारिवा, नाश आहे जीसती.
त. उपलसरी. आ. स्त्री.

शार्करं शर्कराः संत्यस्मिन्चि
शार्करं, बालुकाआहे ज्याचेठ
थीं तो. त. बालुकामयदेश. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

शार्दं शृंगस्यविकारः शार्दं, शिं
गाचा जो विकार तें. त. विष्णू
चें धनुष्य. अ. न.

शार्दी शार्दंधनुदस्यास्तीतिशा
र्दी, शृंगविकाराचें आहे धनुष्य
जाचें तो. त. विष्णु. इ. न. पु.

शार्दूलः शृणातीति शार्दूलः, हिं
सा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिं
साअ. वाघहाशब्द उत्तर पदअ
सतां श्रेष्ठार्थक होतो. अ. पु.

शार्चरं शर्वर्यांभ्रवंशार्चरं, राशी
चाठथीं होतें जें तें. गाढ जी अं
धकार तो. अ. न. २ घातुक. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

शालः शलतीतिशालः, उदका
मध्ये गमन करितो जो तो. कृ. श

शलधा. गतिअ. मत्स्यविशेष. २

रुद्र. ३ सायल्याचें झाड. अ. पु.

शालपर्णी शालः पर्णमस्याः शालपर्णी, चंचल आहे पर्णजीवेंतीस साळवण. इ. स्त्री.

शाला शलंतिअत्रइतिशाला, गमन करिताहेत जीचेरायीं ती. कृ. शलधा. गतिअ. सप्ताष्ट. २ प्रधान शाखा. आ. स्त्री.

शालावृकः शालांरुणोतीतिशालावृकः, शालेंतें स्वीकार करितो जो तो. कृ. वृजूधा. वरणअ. कोल्हा. २ वानर. ३ कुचा. अ. पु.

शालिः शलतेइतिशालिः, चंचल हीतो जो तो. कृ. शलधा. संबलनअ. श्रीहिविशेष. इ. पु.

शालीनः शालाप्रवेशामर्दनीतिशालीनः, शाकेप्रत प्रवेशाला योग्य हीतो जो तो. त. लज्जासुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शालूरः शलतीतिशालूरः, संरुतिष्ठक अस्तो जो तो. कृ. शलधा. गहाय. कंमळाचा कांदा. अ. पु.

शालेयं शालीनांभवनेक्षेत्रंशालेयं, शालि ह्. साळीचें भात होण्या

चें जें शेत तें. त. शालि उत्पन्न होण्या चें क्षेत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ व डिशेष. अ. पु.

शाल्मलिः शलतीतिशाल्मलिः, रुध्वं गमन करितो जो तो. कृ. शलधा. गतिअ. सांबरीचें झाड. इ. पु.

शाल्मलीवेष्टः शाल्मल्याः वेष्टः शाल्मलीवेष्टः, शाल्मलीचा जो वेष्ट ह्. डीक तो. स. सांबरीचा डीक. अ. पु.

शावकः शव्यतेइतिशावकः, सलील गमन करिजेतो जो तो. कृ. शवधा. गतिअ. बालक. अ. पु.

शाबरः शबराणामयंशाबरः, फिह्लांचा जो हातो. त. लोध्वरुद्र. अ. पु.

शाम्भतः शम्भतस्यैवः शाम्भतः, निरंतर होणारा जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शाकुलिकं शकुलीनांसमूहः शाकुलिकं, शकुलींचा जो समुदाय तो. त. पुष्कळ जिल्ह्याक वाक रजा. अ. न.

शासनं शिष्टिः शासनं, आज्ञा जी तें. कृ. शासुधा. अनुशिष्टिअ. आज्ञा. २ दंड. अ. न.

शास्ता शास्तीतिशास्ता, शासन
करितो जो तो. क. शास्त्रा. अनु
शिष्टि अ. बहुत २ शासन करणा
रा. क. पु.

शास्त्रं शिष्यतैः नैनशास्त्रं, जात्रा
योगाने प्रयोगादि शासन करिजे
तै जें तें. क. शास्त्रा. अनुशिष्टि
अ. आज्ञा. २ व्याकरणादिशा
स्त्रं. अ. न.

शास्त्रवित् शास्त्रवेत्तीतिशास्त्र
वित्, शास्त्र जाणतो जो तो. क.
विद्या. ज्ञान अ. शास्त्रवेत्ता. वि.
त. पु. स्त्री. न.

शिक्ष्यं स्वसतेइतिशिक्ष्यं, अधः
पतन करितें जें तें. क. स्वस्त्रा.
अवस्त्रसन अ. शिक्षे. अ. न.

शिक्ष्यतं शिक्ष्येस्थितंशिक्ष्यतं,
शिक्ष्याचेठायीं स्थापित जें तें. त.
शिक्ष्यापर वेवलेलें. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

शिक्षितः अशिक्षिष्टइतिशिक्षि
तः, विद्याग्रहण करिता झाला जो
तो. क. शिक्षा. विद्योपादान अ.
प्रवीण. २ शिक्षिलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

शिरवंडुः शिषिना अम्यतेइतिशि
खंडः, शिरवीनें सेषिजेतो जो तो. क.
अमथा. गत्यादि अ. मोराचें पिस.
अ. पु.

शिरवंडकः शिरवाच्या मंडइवशि
खंडकः, शिरवेचेठायीं अंडा सारि
खा जो तो. त. लहान मुलाची शेंडी.
अ. पु.

शिरवरं शिरवांशतीतिशिरवरं, अ
ग्र भागातें स्वीकार करितें जें तें. क.
राधा. आदान अ. पर्वताचें शिरवर.
२ अग्र. अ. न.

शिरवरी शिरवरमरुह्यस्यशिरवरी,
अग्र आहे जास तो. त. पर्वत. २
रस. इ. पु.

शिरवा शीतेसाशिरवा, मस्तकादिकीं
तस्थितजी ती. क. शीड्या. स्वप्न अ.
मोराची शेंडी. २ अग्नीची ज्वाळा.
३ शेंडी. ४ किरण. ५ पाखाचा चव
डा. आ. स्त्री.

शिरवांडिकः शिरवाच्या अंडएव
शिरवांडिकः, शिरवेला अंडवन जो
तो. त. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

शिरवाचान् शिरवाः संत्यस्येति
शिरवाचान्, शिरवा ह्म. ज्वाळा अ.

हेतु जास तो. त. अग्नि. त्. पु.

शिरवाचलः शिरवास्थस्यशि.
रवाचलः, शिरवा आहे जास तो.
त. मयूर. अ. पु.

शिरिवग्रीवं शिरिवनोग्रीवा यस्य
शिरिवग्रीवं, मयूरान्चे ग्रीवं सारि
रवा आहे वर्णं जाचा तें. स. मोरचू
द. अ. न.

शिरवी समासादिकशिरवाचलश
ब्दाप्रमाणें. मोर. २ अग्नि. इन्. पु.

शिरिववाहनः शिरवीवाहनयस्य
सशिरिववाहनः, शिरवी ह्य. मयूर
आहे वाहन जाचें तो. स. कार्तिक
स्वामी. अ. पु.

शिशुः शिनोतीतिशिशुः, तीक्ष्ण
करितो जीतो. कृ. शिञ् धा. निशा
न अ. शंभ्याचें झाड. २ शाकभा
जी. उ. पु.

शिशुजं शिशुर्जायतेस्मशिशुजं,
शंभ्या पासून झालें जें तें. कृ. ज
नीधा. प्रादुर्भाव अ. शंभ्याचें बीं.
अ. न.

शिंजितं शिंज्यतेइतिशिंजितं, मू
षणाच्चाजी शब्द तें. कृ. शिञिधा.
अध्यक्तशब्द अ. पाद मूषणाच्चा

शब्द. अ. न.

शिंजिनी अवश्यं शिंजिते शिंजिनी;
अध्यक्तशब्द करणारी जी ती. कृ.
शिञिधा. अध्यक्तशब्द अ. धनुष्या
ची दोरी. इ. स्त्री.

शितशिवं शितंचतन् शिवंच शि
तशिवं, शित ह्य. तीक्ष्ण असें जें क
ल्याणकारक तें. स. शेदेलोण.
२ बडीशोप. ३ दगडफूल. अ. न.

शितशूकः विग्रहद्विसितशूकश
ब्दाप्रमाणें. जव. अ. पु.

शितिः शीघ्रतेस्मशितिः, दैदीप्य
मान होइ जैतो जी तो. कृ. शिञ्धा.
निशान अ. शफ्व. २ काळें. वि. अ.
पु. न. इ. स्त्री. ३ फूर्जूरक्ष. इ. पु.

शितिकंठः शितिः कालः कंठो यस्य
सशितिकंठः, कृष्णवर्ण आहे कं
ठ जाचा तो. स. महादेव. अ. पु.

शितिसारकः शितिः कालः सारको
स्यशितिसारकः, कृष्णवर्ण आहे
भाषा जाचा तो. स. देबुरणीचें झा
ड. अ. पु.

शिपविष्टः शिपिबिष्टः शिपि
षुबिष्टः शिपविष्टः, शिप ह्य. पशू
त्यांचे वायी बसणारा जी तो. स.

महादेव २ शोगानें जाचें मस्तक नि
के शकलें तो. ३ कुजलेलें कातडें.

अ. पु.

शिफा शोते इति शिफा, अधोभागी वसुखा
नें राहात्ये जी ती. कृ. शीडुधा. स्वप्न अ.
वृक्षाचें मूळ २ आई. आ. स्त्री.

शिफाकंदः शिफायाः कंदः शिफाकं
दः, शिफेचा जो कंद तो स. कम
आचा कांदा अथवा मूळ. अ. पु.

शिंबा विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें.
शंग. आ. स्त्री.

शिंबिः विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें.
शंग. इ. स्त्री.

शिबिका शिबेच शिबिका, कल्याण
कारक जी ती. ल. पालखी. आ. स्त्री.

शिबिरं शवंत्यत्र शिबिरं, गमन रु
रितात जाचारायी तें. कृ. शबधा.
गति अ. सेनेचा तळ. अ. न.

शिंबी विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें.
शंग. ई. स्त्री.

शिरः श्रियते उष्णीषादिना इति
शिरः, उष्णीशादि कां ने सेवन
करिजे तें जें तें. कृ. श्रिद्धा. सेवा
अ. मस्तक. २ अग्र. स. न.

शिरस्त्रं शिरस्त्रायते इति शिरस्त्रं

मस्तकातें रक्षण करणार जें तें.
कृ. श्रैडुधा. पालन अ. डोकीस
घालावयाची टोपी. अ. न.

शिरस्यः विग्रहादि शीर्षण्यशब्दा
प्रमाणें. निर्मळ केश. अ. पु.

शिरा शिनोतीति शिरा, तीक्ष्ण हो
णारी जी ती. कृ. शीडुधा. नि
शान अ. नाडी. आ. स्त्री.

शिरीषः शीर्यते इति शिरीषः, भा
श पाविजे तो जो तो. कृ. श्रुधा. हिं
सा अ. शिरसनामा वृक्षा. अ. पु.

शिरोधिः शिरोधीयते स्यां शिरोधिः
मस्तक जीचा टापी राहिजे तो ती.
कृ. डुधाश्रुधा. धारण अ. मान. इं.
स्त्रीलिंग.

शिरोरत्नं शिरसः रत्नं शिरोरत्नं,
मस्तकावरचें जें रत्न तें. स. मस्त
क भूषण. अ. न.

शिरोरूहः शिरसि रोहतीति शि
रोरूहः, मस्तकाचे टापी रुजतो
जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भाव अ.
मस्तकाचे केश. अ. पु.

शिलं शिल्यते इति शिलं, कणिशा
यर्जन जें तें. कृ. शिलधा. उंच अ.
शेतक्यानें शेतांत रांकलेल्या रु

णसाचें ग्रहण अ. न.

शिला शिल्पतीतिशिला, कणशः

परिणामी स्मरणजे कणरूपाने न

दृ होणारी जी ती. क. शिलधा.

उच्छ अ. पाषाण. २ दाराच्या चौक

टीचे खालचें लांकूड. आ. स्त्री.

शिलाजतु शिलायाः जतुशिला

जतु, शिला संबंधी जें जतु स. ला

क्षातें. स. शिलाजित. उ. न.

शिली शिनीतीति शिली, तीक्ष्ण

असतो जी तो. क. शिन्धा. निशा

नअ. लहान गांडूक. ई. स्त्री.

शिलीमुखः शिलीशल्यं मुखेय

स्यशिलीमुखः, शल्य आहे मुखा

चे गयीं जाचा तो. स. बाण. २. पुं

गा. अ. पु.

शिलोच्चयः शिलाभिः उच्चय

ते इति शिलोच्चयः, शिलोर्हां करू

न रचित होइजेला जी तो. क. नि

अधा. सचनअ. पर्वत. अ. पु.

शिल्पं शिल्पतीति शिल्पं, एका

ग्रता करितें जें तें. क. शीलधा.

समाधिअ. कला व नृत्य. इत्या

दि. २. स्फुटार, कोष्टी इत्यादि शि

ल्पिलोखनें काम. अ. न.

शिल्पशाला शिल्पस्यशालाशिल्प

शाला, शिल्पाची जी शाला ती. स.

शिल्पीकामाची शाला. आ. स्त्री.

शिल्पी शिल्पमस्यास्तीति शिल्पी,

शिल्प आहे जास तो. त. स्फुटार.

कोष्टि हावी परीत गांभार हे प्रत्ये

क. इन्द्र. पु.

शिवः शिवमस्यास्तीति शिवः,

कल्याण आहे जास तो. ती. महा

देव. अ. पु. २. कल्याण. अ. न.

शिवकः श्यतिगात्रकंडूंशिवः,

सएयशिवकः, गात्रकंडू नाशक

रितो जी तो शिव तोच शिवक. त.

गाईस बांधण्यास पुरलेलें काष्ठ.

अ. पु.

शिवमल्ली शिवप्रियामल्लीशिव

मल्ली, महादेशाला प्रिय अशी जी

मल्लीसपुष्प धारण करणारी ती. स.

कई मंदार. ई. स्त्री.

शिवा शिवंकल्याणमक्यस्याइति

वाशिषा, कल्याण आहे जीस ती.

त. पार्वती. ३. शमीचें झाड. ३. को

ल्ली. ४. पुई आवची. ५. हिरव्याचें

झाड. आ. स्त्री.

शिशिरः शीतेन गात्राणि श्यतीति

शिशिरः शीताने गात्रे संकुचित
करितो जो तो. कृ. शोधा. तनूकरण
णअ. शिशिरं कृतु. अ. पु. २ शि
धिल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शिशुः श्यतीति शिशुः, सूक्ष्म होतो
जो तो. कृ. शोधा. तनूकरण अ.
बालक. उ. पु.

शिशुकः शिशुरिव शिशुकः, शि
शु सीरखा जो तो. त. मत्स्य विशेष
व. अ. पु.

शिशुत्वं शिशोर्भावः शिशुत्वं, बा
लाचा जो भावते. त. बालपणा.
अ. न.

शिशुमारः शिशून् मारयतीति शि
शुमारः, शिशून्ते नश करितो जो
तो. कृ. मृद्वा. प्राणत्याग अ. ज
लचर विशेष ज्यास शिरस असें
हृणतात तो. अ. पु.

शिश्रः शशतीति शिश्रः, पुतगामी
जो तो. कृ. शशधा. पुतगति अ.
पुरुषाचे उपस्थ. अ. पु.

शिषिदानः शिषिदे इति शिषि
दानः, शुद्ध कर्म करितो जो
तो. कृ. शिदिधा. शैत्य अ. पुण्य.
कर्म करणारा. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगां.

शिष्टिः शास्यते इति शिष्टिः, शा
सन जें ती. कृ. शासधा. अनुशि
ष्टि अ. शासन. इ. स्त्री.

शिष्यः शिष्यते इति शिष्यः, आ
ज्ञापिजेतो जो तो. कृ. शासधा.
अनुशिष्टि अ. छात्र. अ. पु.

शीकरः शीकृते इति शीकरः, से
चन करणारा जो तो. कृ. शीकृधा.
सेचन अ. पाण्याचा तुपार. अ. पु.

शीघ्रं शिघ्रति व्याप्नोति शीघ्रं, व्याप्त
करितें जें तें. कृ. शिघ्रिधा. आघ्राण
अ. तरित. अ. न.

शीतः शीतमस्यास्तीति शीतः, शी
त आहे ज्यास तो. त. शीतलता.
अ. न. २ शीतल. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री. ३ वेत. ४ भोकरीचे आ
उ. अ. पु.

शीतकः शीतं करोतीति शीतकः,
शैत्य करितो जो तो. कृ. उडुअश.
करण अ. आळशी. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

शीतभीरुः शीताद्भीरुः शीतभी
रुः, शीतापामून जी भीरु ती. स.
भोगरीनें आउ. उ. स्त्री.

शीतलः शीतलातीतिशीतलः,
शीतस्पर्शातें देतें जें तें. कृ. लाघ.
दानअ. घंड २ गोकर्णीचें झा
उ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीतलवातकः शीतलातीतिशी
तलः, वातं करोतीतिवातकः,
शीतलश्चासौवातकश्चशीतलवा
तकः, शीतातें ग्रहण करणारा
असा जो वातक तो. स. गोकर्णी
चें झाड. अ. पु.

शीता शीतेस्मशीता, हलरचितरे
षाजीती. कृ. शीडु. धा. स्वप्नअ. ना
गराचें तास. को. गंगा. रामपत्नी. आ.
शीधुः शीरतेः नेनशीधुः, जाचा
योगानें लोक गुंगतात तो.
कृ. शीडु. धा. स्वप्नअ. उसाच्या
रसापासून जाहलेलें मद्य. उ.
पु. न.

शीर्षं विग्रहादिशिरसशब्दाप्र.
मस्तक. अ. न.

शीर्षकं शीर्षकं सरकमस्याच्छी
र्षकं, मस्तकाचेवायीं आहे सर
रवजापासून तें. स. डोकीस घा
लावयाची टोपी. अ. न.

शीर्षच्छेद्यः शिरश्चेदमर्हतीति

शीर्षच्छेद्यः, शिरश्चेदाप्रत. जो
योग्य तो. त. वधकरण्यास योग्य.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीर्षण्यः शिरसिभवः शीर्षण्यः,
मस्तकाचेवायीं होणारा जो तो.
त. निर्मळ केश. २. डोकीस घाला
वयाची टोपी. अ. पु. न.

शीलं शील्यतेः नेनशीलं, समाधी
पाविजेतो जेणेकरून तें. कृ. शी
लधा. समाधिअ. स्वभाच २ शत. उ.
जें आचरणतें. ३ सञ्चरिन्न. अ.
नपुं.

शुकः शुच्यतिइतिशुकः, गमनादि
करणारा जो तो. कृ. शुधा. गतिअ.
पोपट. २ शुकान्चार्य. ३ गंठीवन.
अ. पु.

शुकनासः शुकस्यनासेवपुष्य
मस्यशुकनासः, शुकाचे नासेप्र
माणें आहे पुष्यजास तो. स. दिव्या
चें झाड. अ. पु.

शुक्तः शुच्यतेस्मशुक्तः, शुद्धक
रिजेला जो तो. कृ. ईशुचिरु. धा.
पूतिभाचअ. कठिण. २ आबट.
३ तीन रात्रीचें कांजी. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

शुक्तिः मुक्तायतः शोचतिसाशक्तः, मुक्तास्य मौक्तिकनिर्मुक्त होत्ये जी पासून ती. कृ. शुचधा. शी कअ. पाण्यांतील शीप. २ नरवला इ. स्त्री.

शुक्रः शोचंत्यनेन सुक्र, शोक करितो जेणे करून तें. कृ. शुचधा. शोकअ. दैत्यांचा गुरु. २ अग्नि. ३ ज्येष्ठ महिना. अ. पु. ४ रेत. अ. नपुंस.

शुक्रशिष्यः शुक्रस्य शिष्यः शुक्र शिष्यः, शुक्राचार्यांचा जी शिष्य तो. स. दैत्य. अ. पु.

शुक्लः शोकतिमनः अस्मिन्निति शुक्लः, गमन करितें मन जाचे गयीं तो. कृ. शुरुधा. गतिअ. पा दरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ जकार्त. अ. न.

शुचिः शुचिकरोतीति शुचिः, पवित्र करितो जो तो. कृ. दुहृअधा. करणअ. अग्नि. २ आषाढ महि ना. ३ ज्याचें अंतः करण शुद्ध असा जो मंत्री तो. ४ शृंगार रस. ५ ग्रीष्म ऋतु. ६ पवित्र. अ. पु. ७ सु कुवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुक विग्रहादिशोकशब्दाप्रमाणे. शाक. च. स्त्री.

शुंठिः विग्रहादिशुंठीशब्दाप्रमाणे. संठ. इ. स्त्री.

शुंठी श्रुंठिकफंशुंठी, कफातें ना शकरणारी जी ती. कृ. शुंठिधा. प्रतिघातअ. संठ. इ. स्त्री.

शुंडा शुण्यंते अस्यां इति शुंडा, गमन करिजेतात जीचा गयीं ती. कृ. शुण्धा. गतिअ. दारूचेंदुकान. आ. स्त्री.

शुंडापानं शुंडापीयते यस्मिन् शुंडापानं, मदिरापान करिजेत्ये जाचे गयीं तें. कृ. पाथा. पानअ. दारूचेंदुकान. अ. न.

शुतुद्री शुशोभनं पापं तुदतीति शुतुद्री, पापानें अत्यंत नाश करित्ये जी ती. कृ. तुदधा. व्यथाअ. शतरुद्रानदी. इ. स्त्री.

शुतुदुः शतधाद्रवतीति शतुदुः, शतशः प्रवाहांनी वाहाणारी जी ती. कृ. दुधा. गमनअ. शतरुद्रानदी. उ. स्त्री.

शुद्धांतः शुद्धोतोस्य शुद्धांतः, शुद्ध आहे अंत जाचा तो. स. ज

नानखाना. २ आभीच. अ. पु.

अ. न.

शुनकः शुनतीतिशुनकः, गमन करितो जी ती. कृ. शुनधा. गतिअ. कुत्रा. अ. पु.

शुभ्रदंती शुभ्रदंतावस्थाः साशु भ्रदंती, शुभ्रआहेत दंत जीचे ती. स. पुष्पदंत नामा जी वायव्यदिशे चाहती त्याची स्त्री. ई. स्त्री.

शुनासीरः शुनश्चासीरश्चशुनासीरौ, तावस्यस्तः शुनासीरः, वायूअ. षिसूर्य ते आहेत जास तो. त. इंद्र. अ. पु.

शुभ्रदंती शुभ्रदंतौअस्थाः शुभ्रदंती, शुभ्रआहेत दंत जीचे ती. स. अर्थ पूर्वीचाशब्दाप्र.

शुनी विग्रहादिशुनक शब्दाप्रमाणे कुत्री. ई. स्त्री.

शुभ्रांशुः शुभ्राः अंशवः यस्यशुभ्रांशुः, शुभ्रआहेत किरण जाचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

शुन्यं शुनेहितंशुन्यं, श्वाकारणं जें हित तें. त. रिक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुल्कः शुल्क्यतेइतिशुल्कः, घाटा दिकाचेरायी देइजेतें जें तें. कृ. शुल्कधा. अतिसर्जनअ. जरवात. २ स्त्रीधन. ३ माल. अ. पु. न.

शुभ्रंशुः शुभ्रमस्यास्तीतिशुभ्रंशुः, शुभ्रआहे जास तो. त. शुभ्रयुक्त. वि. उ. पु. स्त्री. न.

शुल्बं शलतीतिशुल्बं, गमन करितें जें तें. कृ. शलधा. गतिअ. तावें. २ संभ, राजू, दोरी. चन्हार इत्यादि. ३ यज्ञकर्म. ४ आचार. ५ जल सान्निध्य. अ. न.

शुभ्रं शोभतेइतिशुभ्रं, उत्कृष्ट शोभतें जें तें. कृ. शुभ्रधा. दीप्तिअ. कल्याण. अ. न. २ बौकड. अ. पु.

शुभ्रान्वितः शुभ्रेनअन्वितः शुभ्रान्वितः, शुभ्रेकरून जी युक्त तो. स. शुभ्रयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुल्बा विग्रहादिपूर्वीचाशब्दाप्रमाणे. संभ, दोरी, चन्हार. आ. स्त्री.

शुभ्रं शोभतेइतिशुभ्रं, शोभतें जें तें. कृ. शुभ्रधा. दीप्तिअ. बुद्ध. २ प्रदीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अश्वक.

शुल्बी विग्रहादिशुल्बशब्दाप्रमाणे. संभ, दोरी. ई. स्त्री.

शुभ्रूषा शुभ्रूषणंशुभ्रूषा, शुभ्रूष

णजें ती. कृ. शुधा. श्रवणअ. गुरु
नी सेवा. आ. स्त्री.

शुषिः कृषुस्यतीतिशुषि, असंत
नाश करणारी जी ती. कृ. शोधा. अं
तकर्मअ. छिद्र. इ. स्त्री.

शुषिरं कृषिः अस्यास्तीतिशुषिरं
शोषण आहे जास तें. त. छिद्र.
अ. न. २ सरंध्र. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

शुष्कमांसं शुष्कचतत्मांसंच
शुष्कमांसं, शुष्क आहे जें मांस
तें. स. सकलेंलें मांस. अ. न.

शुष्मं शुष्यत्यनेनारान्शुष्मं. श
चूतें नाश करितो जेणें करून तें.
कृ. शुषधा. शोषअ. पराक्रम.
अ. न.

शुष्मा शुष्यतिजलमितिशुष्मा,
जलातें शोषण करितो जो तो. कृ.
शुषधां. शोषणअ. अग्नि. न. पु.

शूकः श्यतीतिशूकः, पीडा कर
णारा जो तो. कृ. शोधा. तनूकर
णअ. गळादिकाचें कुसू. अ. पु.
नपुं.

शूककीरः शूकयुक्तश्चासौकीर
अशूककीरः, शूक हा कुसूतपु

क जो कीर तो. स. ऊर्णादिभसक
कीरविशेष. कसर. अ. पु.

शूकधान्यं शूकसहितंधान्यंशूक
धान्यं, कुसकयुक्तजें धान्य तें.
त. ज्यास कुसू असतें तें धान्य.
अ. न.

शूद्रः शोचतीतिशूद्रः, नीचत्वान्
शोक करितो जो तो. कृ. शुचधा.
शोकअ. शूद्र. अ. पु.

शूद्रा शूद्रस्यजातिःशूद्रा, शूद्रा
ची जी जाती ती. स्त्रीप्र. शूद्राची
स्त्री. आ. स्त्री.

शूद्रा शूद्रस्यस्त्रीशूद्रा, शूद्राची
जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. शूद्राची बाय
को. ई. स्त्री.

शून्यं सुनेहितंशून्यं, कुतत्या का
रणें जें हित तें. त. रिक्त. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूरः शचतीतिशूरः, खरित ग
मन करितो जो तो. कृ. शुधा. आ
शुगमनअ. वीर. अ. पुं.

शूर्पं शूर्यते; नेनशूर्पं, ओजलें
जातें जेणें करून तें. कृ. शूर्पधा.
मानअ. स्तूप. २ परिमाणविशे
ष. अ. पु. न.

शूलं शूलतीतिशूलं, पीडाकरितं
जैतै. कृ. शूलधा. रुजाअ. रोग
विशेष, शूलरु. आयुधविशेष, भा
ला. अ. पु. न. ३ मरण. ४ ध्वज.
५ योगविशेष. अ. पु.

शूलाकृतं शूलेनकृतंशूलाकृतं,
लोहशलाके करून जें पक्क मांस
तें. स. लोहशलाकेनें पक्क जेंतें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूली शूलमस्यास्तीतिशूली, शू
लआयुधआहे ज्यास तो. त. म
हादेव. इन्. पु.

शूल्यं शूलेसंस्कृतंशूल्यं, शूलाचे
बयीं संस्कृतजें मांस तें. त. लो
हशलाकेनें पक्क जेंतें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

शृगालः शृगंनलातीतिशृगालः,
शृंगातें ग्रहणकरीत नाहजोतो
कृ. लाधा. आदानअ. कोल्हा.
अ. पु.

शृंखलं शृंगात्प्राधान्यात्शृंखलं
त्यनेनशृंखलः, जाचायोगानें प्रा
धान्या पासून रहित होतो जेणें तो.
कृ. खलधा. सं. चयअ. रुषा
चा करगोटा. अ. पु. न.

शृंखलकः शृंखलबंधनमस्यशृं
खलकः, शृंखलाआहे बंधनं जाचें
तो. काष्ठमय पादबंधनें करून शु
क जो उंटाचा पीर तो. अ. पु.

शृंखला विग्रहादिसर्वशृंखलाश
ब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

शृंगं शृणातीतिशृंगं, अधः पतना
नें नाश करितें जेंतें. कृ. शृधा. हिं
साअ. पर्वताचें शिखर. २ प्रभुल.
अ. न. ३ जीवक औषधि. अ. पु.

शृंगवेरं शृंगमिषवेरंशरीरमस्य
शृंगवेरं, शृंगासारिखें आहे शरी
र जाचें तो. स. आर्ले. अ. न.

शृंगारकं शृंगंअटतीतिशृंगारंशृं
गारमेवशृंगारकं, प्राधान्याप्रत ग
मन करितें जेंतें शृंगार तेंच शृंगा
रक. त. चतुष्पथ. अ. न.

शृंगारः शृंगंप्राधान्यमियतीतिशृं
गारः, रसांमध्ये प्राधान्यातें षष
तीजो तो. कृ. क्रधा. गतिअ. नार
रीरसविशेष. अ. पु.

शृंगिणी शृंगमस्यास्तीतिशृंगिणी
शृंगआहे जीस ती. त. गाय. ई. स्त्री

शृंगी अल्पशृंगंप्राधान्यमस्यशृंगी,
अल्पप्राधान्य आहे शृंगजीसती. त.

शिवाचानदी. २ बैलघाटी औषधी.
इच. पु.

शृंगी शृणातीतिशृंगी, पीडा करि
से जीती. कृ. शृधा. हिंसाअ. मद्रुर
नामा जो मल्य जाती त्याची स्त्री.
२ अतिविष. ३ सोन्याचा अलंकार.
इं. स्त्री.

शृंगीकनकं शृंगीनाम्नाकनकं शृ
गीकनकं, शृंगी यानामें करून जें
कनकतें. स. सोन्याचे अलंकार.
अ. न.

शृणिः शृणातीतिशृणिः, हिंसा क
रणारी जी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ.
अंकुश. इ. स्त्री.

शृतं श्रायतेस्मशृतं, पक्क करि जेले
जें क्षीरादि तें. कृ. श्राधा. पाकअ.
पक्क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोरवरः शिरयतीतिशोरवरः, शिरवे
चेढाचीं राहतो जो तो. कृ. शिरिषधा.
गतिअ. शिरवेंत घानलेली माक.
अ. पु.

शोषः शोतेइतिशोषः, रेतः पान झा
ला असतां निद्रा करितें जें तें. कृ. शी
ड्धा. स्वप्नअ. शिअ. स्. न.

शोफः शोतेअनेनशोफः, शयन ही

तें जेणें करून तें. कृ. शीड्धा. स्वप्न
अ. शिअ. स्. न.

शोफालिका शेरतेइतिशोफा, ताः
आलपीयस्यांइतिशोफाली सौचशे
फालिका, प्रफुल्लित पंक्ति आहे
त जीचाढाचीं ती. शोफाली ती
चशोफालिका, त. निगुंडी. २ राननि
गुंडी. आ. स्त्री.

शोमुषी शोयंमोहंमुष्णातीतिशोमु
षी, मोहातें नाश करित्ये जी ती. कृ.
मुषधा. स्नेयअ. बुद्धि. इं. स्त्री.

शोलुः शलतीतिशोलुः, ऊर्ध्वगमन
करितो जो तो. कृ. शलधा. गतिअ.
भोकराचें झाड. उ. पु.

शोवधिः शोअवधिः शोवधिः, कल्या
णाविषयीं जो अवधितो. स. निधि
देवा. इ. पु.

शोवालं जलेशोतेइतिशोवालं, जला
चेढाचीं राह तें जें तें. कृ. शीड्धा.
स्वप्नअ. शोवाक. अ. न.

शोषः शोतेहरिरस्मिन्नितिशोषः, ह
रि निद्रा करितो ज्याचेढाचीं तो. कृ.
शीड्धा. स्वप्नअ. शोषनामा सर्पवि
शोष. अ. पु.

शोक्षः शिखांरुभतेइतिशोक्षः, शि

ह्यापावणारा जो तो. त. ज्याणें

अध्ययनास आरंभ केला असा

बहु. अ. पु.

शौर्यरिक्तः शिखरेप्रायेणभवती

तिशौर्यरिक्तः, प्रायशः शिखर

राचेठायीं होती जो तो. त. आघा

ह्याचें झड. अ. पु.

शैलाली शिलालिनाप्रोक्तंनदसूत्र

मधीतिशैलाली, शिलालिऋषिने

प्रोक्त नदसूत्रातें अध्ययन करि

तो जो तो. त. नदवास. नाचणा

रा पोऱ्या. इ. पु.

शैलूषः शिलूषस्यापत्यंपुमान्शै

लूषः, शिलूषऋषीचें जें अपत्य

तो. त. बेलाचें झड. २ नाच्या पो

र. अ. पु.

शैलेयं शिलायांभवशैलेयं, शिले

चेठायीं उलन्न जें तें. त. दगडक

ल. २ शिलाजित. अ. न.

शैवलः विग्रहादिशैवालशब्दाप्रमा

णें. शैवाडी. अ. पु.

शैवलिनी शैवलमत्रास्तीतिशैव

लिनी, शैवाल आहे जीचाठायीं

ती. त. नदी. ई. स्त्री.

शैवालं जलेशेतइतिशैवालं, ज

लन्वेठायीं निजणारें जें तें. त. शे

वाडी. अ. पु.

शैशवं शिशोर्भावः शैशवं, अर्थ

शिशुत्वशब्दाप्रमाणें. बालत्व. अ. न.

शोकः शौचतियेनसःशोकः, जेणें

करून शोक करितो जो तो. क.

शुचधा. शोक अ. रवेदात्मक जीअं

तः करणाची वृत्ति ती. अ. पु.

शोचिष्केशः शोचिंषिज्वालाः के

शाडवयस्यसःशोचिष्केशः, ज्वा

ला आहेत केशा सारख्या जाच्या

तो. स. अग्नि. अ. पु.

शोचिः शुच्यतिअनेनशोचिः, प

विन्नहीतें जेणें करून तें. क. शुचि

रूधा. पूतिभाव अ. कांति. स्. न.

शोषाः शोणतीतिशोषाः, रक्तवर्ण

युक्त असतो जो तो. क. शोणृधा.

वर्ण अ. रक्तवर्ण. २ शोणनद. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोषकः शोणतीतिशोषाः सैवशो

षकः, रक्तवर्णयुक्तजो तो शोण

तोच शोषक. त. दिंड्याचें झड.

अ. पु.

शोणरत्नं श्रेणंचत्द्रत्नंचशोण

रत्नं, रक्तवर्णजें रत्न तें. स. माषि

क. अ. न.

शोणितं शोणानिस्मशोणितं, रक्तवर्णं
असर्तेश्चालेंजें तें. क. शोणध. वर्णा
दि. अ. रक्त. अ. न.

शोथः श्वयतीति शोथः, अर्थश्चय
युप्रमाणं. सूज. अ. पु.

शोथघ्नी शोथहंतीति शोथघ्नी, शो
थातें हनन करणारी जी ती. क. ह
नधा. हिंसा. अ. पांढरी. व. सू. ई. स्त्री.

शोधनी शोधयति अनया शोधनी,
शुद्ध होइजे तें स्थूल जीणें करून ती. क.
शुधधा. शोध. अ. केर. स्रणी. ई. स्त्री.

शोधितं शुध्यते स्म शोधितं, केशा
घपनयें करून शुद्ध करिजे तें जें तें.
क. शुधधा. शुद्धि. अ. शोधलेला. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोफः श्वयतीति शोफः. वृद्धिगत हो
तो जो तो. क. शिचधा. वृद्धि. अ.
सूज. अ. पु.

शोभनं शंभते इति शोभनं, दी
प्तिमत् होतें जें तें. क. शुभधा. दीप्ति
अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोभा शोभयतीति शोभा, शोभा वि
स्ये जी ती. क. शंभधा. शोभा. अ.
कांति. आ. स्त्री.

शोभांजनः शोभांजनकाति शो
भांजनः, स एव शोभांजनः. शोभेतें
त्यक्त करितो जो तो शोभांजन तो च शो
भांजन. त. शोभयाचें शब्द. अ. पु.

शोषः शोषयतीति शोषः, देह शुष्क
करणारा जो तो. क. शुषधा. शोष
ण. अ. क्षयरोग. अ. पु.

शोकं शुकानां समूहः शोकं, शुकानां
चा जो समूह तें. त. शुकानांचा समू
ह. अ. न.

शोक्लिकेयः शुकुलदेशोभवः शोक्लि
केयः, शुकुलदेशाचे दायीं जो उत्सन्न
तो. त. सोमल. अ. पु.

शोंडः मुंडायापानागारेभवः शों
डः, मद्यपानगृहान्च दायीं राहतो
जो तो. त. उन्मत्त. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

शोंडिकः मुंडाकरापण्यमस्य शों
डिकः, करुआहे विक्रय जाचा तो.
त. कलाल. अ. पु.

शोंडी मुंडायां भवा शोंडी, मुंडेचे
दायीं सादृश्यें करून जी स्थित ती.
त. पिंपळी. ई. स्त्री.

शोद्धोदनः शुद्धोदनस्यापत्यं
पुमान् शोद्धोदनः

शुद्धोदन ह्य. बुद्धाच्चा अवांतर

भेद त्याच्चा जो पुत्र तो. त. शास्त्र

मुनि. इ. पु.

शौरिः शूरस्थापत्यंशौरिः, शूराचें

जें अपत्य तो. त. विष्णु. इ. पु.

शौर्यं शूरस्यकर्मशौर्यं, शूराचें जें

कर्म तें. त. पराक्रम. अ. न.

शौल्बिकः शुल्बंशिल्पमस्यशौ

ल्बिकः, ताम्र घट्टन आहे शिल्प

जाचें तो. त. तांबड. अ. पु.

शौक्लः विग्रहादिसुक्लशब्दा

प्रमाणे. मत्स्यमांसमक्षक. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

श्र्योतः श्र्योतनंश्र्योतः, घृता

दिक्षरण जें तो. कृ. व्युतिर्धा.

क्षरणअ. घृतादिकांचें क्षरण.

अ. पु.

शमशानं शवाः शेरंतेत्रशमशानं,

शवस्य. प्रेतजे ते निद्रा करितात ज्या

वेदायी तें. कृ. शीडू. धा. स्वप्नअ.

प्रेतभूमी. अ. न.

शमशु सुरवमाश्रयतेशमशु, पुरु

षाचें सुरवातें आश्रय करणार जें

तें. कृ. शिचू. धा. सेवाअ. दादा.

वगीरे. न. न.

श्यामः श्यायतेइतिश्यामः, रंजनार्थं गम

न करितो जो तो. कृ. श्येडू. धा. गति

अ. नीलवर्ण. २. हिरवा. ३. काळा.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामलः श्यामः अस्यास्तीतिश्या

मलः, श्यामत्व आहे जास्त तो. त.

कृष्णवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामा श्यामोवर्णोऽस्यस्याः

इतिश्यामा, सुंदर वर्ण आहे जी

स ती. त. वाघांटी. २. तिधारे. ३. उ

परसाळ. आ. स्त्री.

श्यामकः श्यामवर्णमकती

तिश्यामकः, श्यामवर्णातें प्रा

प्त होतो जो तो. कृ. अकथा. ग

तिअ. सांबा. अ. पु.

श्यालः श्यायतेइतिश्यालः, स्त्री

वा भाऊ अशा प्रकारें जाणितो

जो तो. कृ. श्येडू. धा. गतिअ. पत्नी

वाचंशु. अ. पु.

श्यावः श्यायतइतिश्यावः, जाणि

जेतो जो तो. कृ. श्येडू. धा. गतिअ.

आरक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ.

स्त्रीलिंगीं.

श्येतः श्यायतेइतिश्येतः, जाणि

जेतो जो तो. कृ. श्येडू. धा. गतिअ.

पांटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
श्येनः श्यायते इति श्येनः गमन
 करितो जो तो. कृ. श्येद्गुधा. गति.
 अ. ससाणापक्षि. अ. पु.
श्योनाकः श्यायते इति श्योनाकः,
 ऊर्ध्वं गमन करितो जो तो. कृ. श्ये
 दुधा. गति. अ. हिंड्याचें झाड. अ. पु.
श्रद्धा श्रद्धीयते इति श्रद्धा, अत्यं
 त विश्वस्त नीती. कृ. दुधान्नाधा.
 धारण. अ. अतिविश्वास. २ इच्छा.
 आ. स्त्री.
श्रद्धालुः श्रद्धतेतच्छीलः श्रद्धा
 लुः, श्रद्धा स्वभाव जो तो. कृ.
 दुधान्नाधा. धारणादि. अ. आस्ति
 क. २ डोहळे करीण. वि. उ. पु. स्त्री
 नपुंस.
श्रयणं श्रायः श्रयणं, सेवन जें तें.
 कृ. श्रिञ्जधा. सेवा. अ. चाकरी. अ.
 न. ३ कान. अ. पु.
श्रवणं. श्रवः विग्रहादिश्रुति
 शब्दाप्रमाणें. कान. अ. न. २ स्.
 नपुंस.
श्रविष्ठा प्रसिद्धः श्रवो अस्ति
 अस्या इति श्रवणा, प्रसि
 द्ध स्रवणजे प्रख्यात आहे श्रव

स जीस. ती. त. धनिष्ठानक्षत्र.
 आ. स्त्री.
श्राणा श्रायते इति श्राणा, पक्क कृ
 रिजेत्ये जी ती. कृ. श्रान्नाधा. पाक
 अ. चाकरी. अ. न. २ कान. अ. पु.
श्रान्दं श्रद्धास्यस्मिन्निति श्रान्दं,
 श्रद्धा आहे जाचे ठायीं तें.
 त. यथाविधि जें पितृसंबंधिक
 र्म तें. अ. न.
श्रान्ददेवः श्रान्दस्वदेवः श्रान्ददे
 वः, श्रान्दाचा जो देव तो. स. य
 स. अ. पु.
श्रायः श्रयणं श्रायः, सेवन जें तो.
 कृ. श्रिञ्जधा. सेवा. अ. चाकरी.
 अ. पु.
श्रावणः श्रवणयुक्तापोर्णिमासी
 यत्रास्ति सश्रावणः, श्रवण नक्ष
 त्रयुक्त आहे पोर्णिमा जाचे ठायीं
 तो. त. श्रावणमहिना. अ. पु.
श्रावणिकः श्रावणी अत्रास्ती
 ति श्रावणिकः, श्रावणी आहे
 जाचे ठायीं तो. त. श्रावणमहि
 ना. अ. पु.
श्रीः श्रयति हरि मिति श्रीः, ह
 री प्रत आश्रय करित्ये जी ती.

कृ. शिञ्जधा. सेवाज. लक्ष्मी. २

शोभा. ३ लवंग. ४ संपत्ति. ई. स्त्री.

श्रीकंठः श्रीः शोभाविषंवाकंठेय
स्यसश्रीकंठः, शोभा अथवाविष
आहे कंठाचेठायीं जाच्या तो. स.

महादेव. अ. पु.

श्रीघनः श्रियाघनः पूर्णः श्रीघनः,
संपत्तीनें जो पूर्ण तो. स. बुद्धाव
नार. अ. पु.

श्रीदः श्रियंददातीतिश्रीदः, लक्ष्मी
तें देतो जो तो. कृ. दु. द्वा. अ. धा. दान
अ. कुबेर. अ. पु.

श्रीपतिः श्रिजः पतिः श्रीपतिः,
श्रीजी लक्ष्मी तिच्या जो पति तो.
स. विष्णु. इ. पु.

श्रीपर्णं श्रीपर्णी श्रीः शोभा
पर्णेयस्यतत्श्रीपर्णं, शोभा आहे
पर्णाचेठायीं जाच्या तें. स. कम
ठ. २ नरवेलाचें झाड. अ. न.
३ शिचणीचें झाड. ई. स्त्री.

श्रीपर्णिका श्रीयुक्तानिपर्णान्य
स्याहतिश्रीपर्णिका, श्रीः पर्णेषु
यस्याः साश्रीपर्णिकावा, शोभायु
क्तआहेत पर्णेजीर्त्वीं किंवा तीआ
हेपर्णाचेठायींजीच्याती. स. कुंभ्या. आ

श्रीपिष्टः विग्रहादिसर्वश्रीवेष्टा
द्याप्रमाणे. धूप. अ. पु.

श्रीफलः श्रीप्रदंफलमस्येतिश्री
फलः, लक्ष्मीतें देणारें जें तें. स. वे
लाचें झाड. अ. पु.

श्रीफली श्रीयत्फलमस्याः श्रीफ
ली. शोभायुक्त आहे फळ जीचें ती.
स. नीळ. ई. स्त्री.

श्रीमत् विग्रहादिश्रीलशाद्याप्रमा
णं. तिलपुष्प. त. पु. २ लक्ष्मीवान.
वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

श्रीलः श्रीरस्यस्यश्रीलः श्रीआहे
जास तो. त. लक्ष्मीवान. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

श्रीवत्सलांचनः श्रीयुक्तोवत्सः
लांचनविशेषोलांचनंयस्य
श्रीवत्सलांचनः, शोभायु
क्त वत्स स. चिन्हवि
शेष आहे लांचन जाचे
तो. स. विष्णु. अ. पु.

श्रीवासः श्रियोवासः श्रीवासः,
श्रीचा जो वास तो. स. धूप. अ. पु.

श्रीवेष्टः श्रियः सरलस्यवेष्टः श्री
वेष्टः, सरलस्येष्टान्वा जो डीकतो.
स. धूप. अ. पु.

श्रीसंज्ञं श्रियः संज्ञायस्यश्रीसं
ज्ञं, लक्ष्मीनी आहे संज्ञा जास तें.
स. लवंग. अ. न.

श्रीहस्तिनी श्रियो हस्तः श्रीह
स्तः, सविद्यते अस्यांश्रीहस्तिनी,
श्रीचा हस्त सदृश पुष्प आहे जीस
नी. त. थोर कुरडू. ई. स्त्री.

श्रुतं श्रूयतेस्मश्रुतं, श्रवण करि
जेतें जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवण अ.
शास्त्र. अ. न. ऐकलेखा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

श्रुतिः श्रूयतेः नद्याश्रुतिः, श्रवण
वज्ञात करि जें ते जीणें ती. कृ. श्रुधा.
श्रवण अ. वेद २ कान. ३ ऐकणें
४ धार्ता. इ. स्त्री.

श्रेणिः श्रेणी श्रयतीतिश्रेणिः
एकत्र स्थितीप्रत सेवन करि
त्ये ह्य. सेवनानें राहत्ये जी
ती. कृ. श्रिंत्रंभा. सेरा अ. पंक्ति.
इ. स्त्री. २ स्नजातीयशिल्पि वि
शेष. शिपी. २ ई. स्त्री.

श्रेयसी अतिशयेन प्रशस्त्वा
श्रेयसी, अत्यंत प्रशस्त जी ती.
त. हिरण्मयाचें झाड. २ पाहाडमू.
क. ३ गजपिंपळी. ई. स्त्री.

श्रेयः अतिशयेन प्रशस्यंश्रेयः, अ
तिशयें करून जो प्रशस्त तो. त. पु
ष्प. २ मोक्ष. सू. न. फार चांगला.
वि. सू. पु. न. ई. स्त्री.

श्रोणः श्रोणतीतिश्रोणः, गतिवि
कल होतो जो तो. कृ. श्रोणृधा. संघा
त अ. पांगळा. अ. पु.

श्रोणिः श्रोणतीतिश्रोणिः, संश्लि
ष्ट असत्ये जी ती. कृ. श्रोणृधा. सं
घात अ. कमर. इ. स्त्री.

श्रोणिफलकं श्रोणिफलकमिव
चर्माकारत्वात् श्रोणिफलकं, दाली
साभिरसा आकार जीचा अशी जी
श्रोणी ती. स. कमरेचें फळें अ. न.

श्रोणी श्रोणतीतिश्रोणी, संबद्ध
असत्ये जी ती. कृ. शाणृधा. संघात
अ. कमर. ई. स्त्री.

श्रोत्रं श्रूयतेनेनश्रोत्रं, श्रवण करि
जें तें जेणें करून तें. कृ. श्रुधा. श्रव
ण अ. कान. अ. न.

श्रोत्रियः छंदोधीतेइतिश्रोत्रियः,
वेदाध्ययन करणारा जो तो. त. वेदा
ध्ययन करणारा. अ. पु.

श्रोषद् श्रूयतेइतिश्रोषद्, हविर्दा
न त्या अर्धी जाणजे तें जें तें. कृ. श्रु

धा. श्रवणअ. देवांकारणें जें हवि
दान तदर्थी अच.

श्लक्ष्णां श्लिष्यते इति श्लक्ष्णां, सू
क्ष्म करिजेतें जें तें. कृ. श्लिषधा.
आलिंगनअ. बारीक. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

श्लीलं विग्रहादिश्रीलशब्दाप्रमा
णें. लक्ष्मीयान्. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

श्लेषः श्लेषणंश्लेषः, संधानजें तो.
कृ. श्लिषधा. आलिंगनअ. संधा
न. अ. पु.

श्लेषणः श्लेष्यास्त्यस्यश्लेषणः
श्लेष्यास. शेंबूड आहे जास तो.
त. ज्यास कफ झाला आहे तो.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्लेष्या श्लिष्यतीतिश्लेष्यां, सं
बद्ध असतो जो तो. कृ. श्लिषधा.
आलिंगनअ. कफ. न. पु.

श्लेष्यालः विग्रहादिसर्वश्लेष्या
णशब्दाप्रमाणें.

श्लेष्यातकः श्लेष्याणमततीति
श्लेष्यातकः, श्लेष्येतें सनत प्रा
प्त असतो जो तो. कृ. अतथा. सा
तत्यगमनअ. भोकरीचें झाड.

अ. पु.

श्लोकः श्लोक्यते इति श्लोकः, अ
थित करिजेतो जो तो. कृ. श्लोक
धा. संघातअ. कीर्ति. २ अनुष्टुप्
छंद. ३ पद्य. अ. पु.

श्वः श्रेयसं श्वः आगामिश्रेयोय
त्रेतिश्वः श्रेयसं, पुढें आहे कल्याण.
जामध्ये तें. स. कल्याण. अ. न.

श्वदंष्ट्रा शुनोदंष्ट्रेवदंष्ट्राजस्याः श्व
दंष्ट्रा, कुत्रेचे दाढे सारखा आहे आ
कारजीवाती. स. सराटा. आ.
स्त्रीलिं.

श्वश्वयतीतिश्वः, गमन करितो
जो तो. कृ. दु. ओशिधा. गत्यादिअ.
कुत्रा. न. पु.

श्वपचः श्वानंपचतीतिश्वपचः,
श्वानातें पाक करितो जो तो. कृ. दु.
पचषधा. पाकअ. चांडाल. अ. पु.

श्वपाकः विग्रहादिपूर्वांच्याशब्दा
प्रमाणें. चांडाल. अ. पु.

श्वश्वं सशोभनं अश्वं यत्रेतिश्वश्वं,
उत्तम आहे अश्वकाश ज्याचे ठायीं तें.
स. छिद्र. अ. न.

श्वयथुः श्वयतिअनेनश्वयथुः,
वृद्धि पावतो जेणें तो. कृ. दु. ओ

श्विधा. वृद्धिअ. सूज. उ. पु.

श्वरुति: सुनोवृत्तिरिवश्वरुतिः,
कुतयाच्या वृत्ति सासरी जीती. स.
दुसऱ्याच्या शिक्तानुकूल वर्जणें.
इ. स्त्री.

श्वशुर: शुअश्रुतेइतिश्वशुरः, आ
श्वर्ये करुत व्याप्त करणारा पतीचा
किंवा स्त्रीचा पिता जो तो. कृ. अशू
धा. व्याप्तिअ. सासरा. अ. पु.

श्वशुरो समासादिश्वशूश्वशुरश
ब्दाप्रमाणे. सासू सासरा. अ. पु.
नि. द्वि.

श्वशुर्यः श्वशुरस्यापत्यंश्वशुर्यः,
श्वसूराचे जें अपत्य तो. त. दीर.
२. गायत्रीचा षाऊ. अ. पु.

श्वशू: विग्रहादिश्वशुरशब्दाप्रमा
णें. आश्वर्ये करून व्याप्त करणारा
पतीची किंवा स्त्रीची माता जी ती.
कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. सासू. ऊ. स्त्री

श्वशूश्वशुरो श्वशूश्वशूरश्वश्व
शूश्वशुरो, सासरा आणि सासू
जीती. स. सासू सासरा. अ. पु.
नि. द्वि.

श्वसनः श्वसित्यनेनेतिश्वसनः, ज्या
चा योगानें श्वास वाकितो जो तो. कृ. -

श्वसधा. प्राणनअ. वारा. २ गेच्याचें
साड. अ. पु.

श्वः यातमागामिच्चअहःश्वः, गत
आणि माविजें दिन तें. त. उषां या
अर्थी अच्य.

श्ववित् श्वानंविध्यतीतिश्ववित्,
कुच्यातें मारितो जो तो. कृ. व्यधधा.
ताडनअ. मृगविशेष. साळई. ध. पु.

श्वित्रं श्वेततेइतिश्वित्रं, अंगपाररें
करितो जो तो. कृ. श्विताधा. वर्णअ.
कुष्ठरोग. अ. न.

श्वेतं श्वेततेइतिश्वेतं, पादरें असतें जें
तें. कृ. श्विताधा. वर्णअ. पांढरा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. २ रूपें. ३ द्वीपवि
शेष. अ. न.

श्वेतगरुत् श्वेताःगरुतोस्यश्वेत
गरुत्, शुभ्रआहेत पक्षजाचे तो.
स. हंसपक्षी. त. पु.

श्वेतमरिचं श्वेतं मरीचमिव
श्वेतमरीचं. श्वेत ह्य. पां
दरे, मिया सासरीचें जें तें. त. स. शे
वग्याचें बीज. अ. न.

श्वेतरक्तः श्वेतश्चासौमेरुक्तश्चश्वेत
रक्तः, श्वेत असा जो रक्त तो. स.
काही पांढरा व काही तोंबडा. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्वेतस्फुरसा शोभनाः रसाः अस्थाः स्फुरसा, श्वेताचासौस्फुरसा च श्वेतस्फुरसा, शोभन आहेत रस जीवे तीस्फुरसा श्वेत ह्य. शुभ्र अशी जीस्फुरसा ती. स. कातरी निर्गुडीचें झाड. आ. स्त्री.

(४)

षट्कर्मा षट्कर्माण्यस्य षट्कर्मा, साहा अधयनादि आहेत कर्म जास तो. स. षट्कर्म युक्त ब्राह्मण. न. पु.

षट्पदः षट्पदानियस्य षट्पदः, साहा आहेत पाय जास तो. स. ऋमर. अ. पु.

षट्गुणाः षट्ते गुणाश्च षट्गुणाः, साहा असे जे गुण ते. स. संधि, विग्रह, यान, आसन, ह्येध आणि आश्रय हे साहा गुण. अ. पु. नि. व.

षडभिज्ञः षट् दिव्य चक्षुषादिभिः श्रोत्रज्ञापमानानियस्य षडभिज्ञः, साहा प्रकार ज्ञात आहेत जास तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधन अ. बुद्धावतार. अ. पु.

षडाननः षट् आननानियस्य षडाननः, साहा आहेत आनने ह्य. मुखें जास तो. स. कार्तिक स्वामी. अ. पु.

षट्ग्रंथः षट्ग्रंथयोयस्य षट्ग्रंथः, साहा आहेत ग्रंथि जास तो. स. क रंज हस्तांतील एक श्लोक. अ. पु.

षट्ग्रंथा षट्ग्रंथयोयस्याः सा षट्ग्रंथा, अनेक आहेत पर्वे जीस ती. स. बेरवंड. आ. स्त्री.

षट्ग्रंथिका षट्बहवो ग्रंथयोस्या इति षट्ग्रंथिका, साहा हून अधीक आहेत ग्रंथी जीस ती. स. कापूर काचरी. आ. स्त्री.

षडजः षट्सूनासाकंदोरस्तालु जिह्वादेतस्थानेषु जायते इति षडजः, नासादि षट्स्थानाचे शरीर उद्वन्ज जी तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाय अ. सप्तस्वरांतील एक स्वर. अ. पु.

षंडः ऋमरेभ्यः रससिनीति षंडः, ऋमरांकारणं रसांतं देती जी तो. कृ. षणुधा. दान अ. पोळ. १ नपुंसक. अ. पु. ३ कमलांचा समूह. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

षण्डः सनीतीति षण्डः, देणारा जी तो. कृ. षणुधा. दान अ. नपुंसक. अ. पु.

षष्टिकथं षष्टिकानां भयनं क्षेत्रं षष्टि-
कथं, षष्टिकान्ते जें क्षेत्रं तें. त. दोन
महिन्यानीं पिकुणारें शेंत. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

षाण्मातुरः षण्णां मातृणामपत्यं
षाण्मातुरः, साहा आई यांचें जें
अपत्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

(स.)

संक्रंदनः संक्रंदयतीति संक्रंद-
नः, शत्रूंप्रत रडवितो जी तो. कृ.
क्रदिधा. रोदन अ. इंद्र. अ. पु.

संक्रमः संक्रमणं संक्रमः, दुर्गदे
शंक्रमण जें तो. कृ. क्रमुधा. पाद
विक्षेप अ. दुर्मागं किंवा दुर्मागीं सं-
चार. अ. पु.

संक्षेपणं संक्षेपः संक्षेपणं, संक्षे-
पजो तें. कृ. क्षिपधा. प्रेरण अ. सं-
क्षेप. अ. न.

सरवी सीमानं रच्यायते जनेने इति स-
रवी, लोकांनीं तुल्य कथन करिजे
त्ये जी ती. कृ. रच्याधा. प्रकथन अ.
भित्रीण. ई. स्त्री.

संख्या संख्यातिः अस्मिन्निति संख्यं,
परस्पर वैदिकरूपन बोलणें आहे जा
चेवाणीं तें. कृ. रच्याधा. प्रकथन

अ. युद्ध. अ. न.

संख्या संख्यायते सा संख्या, गण-
ना करिजेत्ये जी ती. कृ. चक्षिड्धा.
व्यक्तवाणी अ. एकत्वादि संख्या. २
प्रमाणानें जो वस्तूचा स्वरे स्वीरे पणा
चा विस्तार करितात ती. आ. स्त्री.

संख्यातं संख्यायते स्म संख्यातं,
गणना करिजेलें जें तें. कृ. रच्याधा.
प्रकथन अ. मोजलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

संख्यावान् संख्याविचारणास्य
स्य संख्यावान्, विचारणा आहे जा
स तो. त. पंडित. न. पु.

संग्रहः संगृह्यते संक्षिप्यत इति सं-
ग्रहः, संक्षेप जो तो. कृ. ग्रहधा. उ-
पादान अ. संक्षेप. अ. पु.

संग्रामः संग्रामणं संग्रामः, युद्ध जें
तो. कृ. संग्रामधा. युद्ध अ. युद्ध. अ.
पुल्लिगीं.

संग्राहः संग्रहणं संग्राहः, मुष्टिवं
धन जें तो. कृ. ग्रहधा. उपादान अ. मु-
ष्टिवंध. २ दालीची मूठ. अ. पु.

संज्ञः संज्ञते जानुनीयस्य संज्ञः,
संलग्न आहेत जानू जाच्या तो.
स. ज्याचे गुडपे स्वभावतः परस्य

र जयत् अस्मतात् तो. अ. पु.

संज्ञपनं संज्ञाप्यते संज्ञपनं, मा
रणजें तें. कृ. ज्ञाधा. मारणअ.
ठार मारणें. अ. न.

संज्ञा संज्ञानं संज्ञा, सम्यक् जें
ज्ञान ती. कृ. ज्ञाधा. अबबोधअ.
शेव्यानें रघुणावणें. १ गायत्री मंत्र.
३ सूर्याची स्त्री. ४ बुद्धि. ५. नावस
नाम. आ. स्त्री.

संजुः संहते जानुनी अस्व संजुः,
लागले आहेत जानू जाचे तो. स.
अर्थ संज्ञाशब्दाप्रमाणें. वि. उ. पु.
स्त्री. न.

संज्वरः संज्वरयतीति संज्वरः,
रुग्ण ह्म. अतिकृश करितो जो
तो. कृ. ज्वरधा. रोगअ. अग्नी
चा संताप. अ. पु.

संडीनं सम्यक् उच्यते संडीनं, उ
त्तम प्रकारें करून जें गमन तें. धा
तु प्रडीनशब्दाप्रमाणें. पक्ष्यांचा
गतिविशेष. अ. न.

संद्राघः संद्रवणं संद्राघः, अर्थ
प्रद्राघशब्दाप्रमाणें. पलायन. अ.
पुल्लिंगी.

संफुल्लः संफुल्लतीति संफुल्लः, वि

कसित होतो जो तो. कृ. फुल्लधा. वि.
कसनअ. फुल्लेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

संभली संभलते इति संभली, उ
त्तम बोलणारी जी ती. कृ. भलधा.
भाषणअ. कुट्टण स्त्री. ई. स्त्री.

संमार्जनी संमृज्यते अनया सं,
मार्जनी, शुद्ध होइजे तें जीणें करू
न ती. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. कंरस
णी. ई. स्त्री.

संमृष्टं संमृज्यते स्म संमृष्टं, कंशा
घपनयें करून शुद्ध करिजे तें जें तें.
कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. शुद्ध केलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयतः संयते स्म संयतः, बंधनक
रिजेला जो तो. कृ. यमधा. उपरम
अ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयत् संयमनं संयत्, सम्यक् प
रस्परोंचा जो नाशती. कृ. यमधा.
उपरमअ. युद्ध. त. स्त्री.

संयमः संयमनं संयमः इंद्रियदम
नजें तो. कृ. यमधा. उपरमअ. यो
गसाधन विशेष. अ. पु.

संयामः विग्रहादिपूर्वाच्चाशब्दा
प्रमाणें. योगसाधन विशेष. अ. पु.

संयुगः संयोजनसंयुगः, बैरादि
कैकरून जें मेलन तो. कृ. युजिर्
धा. योगअ. युद्ध. अ. पु.

संयोगितः संयोगः संजातोस्य
संयोगितः, संबंध झाला आहे जा
स तो. त. संयुक्त. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

संघोजितः संयुज्यतेस्मसंघोजि
तः, संयुक्त करिजेला जो तो. कृ. यु
जिर्धा. योगअ. अर्थपूर्वीच्याशब्दा
प्रमाणें.

संरावः सम्यक्कृत्यतेइति संरावः,
उत्तम प्रकारें उच्चारिजेतो जो तो. कृ. रु
धा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

संलापः सम्यग्लपनं संलापः, उ
त्तमप्रकारचें जें भाषण तें. कृ. लप
धा. व्यक्तवाणीअ. परस्पर भाषण
जें तो. अ. पु.

संख्यानं सम्यक् वीच्यतेनेन संख्या
नं, उत्तम प्रकारें उत्तर देहभाग वेष्टि
तदेतो जें तें. कृ. उत्तरीय वस्त्र. अ. न.

संशप्तकं संशयनं संशप्तं, संशप्तं
करोतीति संशप्तकं, सम्यक् शयना
तें करणारा जो तो. कृ. दुहृद्धा. क
रणअ. प्रथम शपथ केल्यामुळे यु

द्धामजो पराङ्मुख होत नाही तो. अ. पु.

संशयः संशयनं संशयः, शांती जी
ती. कृ. शीङ्गु. धा. स्वप्नअ. संदेह. अ.
पुल्लिंगीं.

संशयापन्नमानसः संशयमाप
न्नमानसंयस्य संशयापन्नमानसः,
संशयाप्रत पावले आहे अंतः कर
ण जाचें तो. स. संशयखोर.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संश्रवः संश्रवणं संश्रवः, स्वीकार
जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार.
अ. पु.

संश्रुतं संश्रूयतेस्मसंश्रुतं, स्वीका
र करिजेले जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ.
स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संश्लेषः संश्लेषणं संश्लेषः, आलिं
गन जें तो. कृ. श्लिषधा. आलिंगन
अ. आलिंगन. अ. पु.

संसक्तं संसज्यतेस्मसंसक्तं, सं
लग्न करिजेले जें तें. कृ. षंजधा. सं
गअ. संलग्न. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

संसत् संसीदंस्वस्मान्निसंसत्,
अर्थसंमितिचत् कृ. षद्धा. विशार
णादिअ. सप्ता. न्. स्त्री.

संसरणं सम्यक् सरत्यनेन संसरणं, सम्यक् गमन करिनात् जेणे करून तें. कृ. सृधा. गति अ. राज मार्ग. २ प्राणिमात्राची उत्पत्ति ३ निर्वाध जें सैन्याचें गमन तें. अ. न.

संसिद्धिः संसिध्यतीति संसिद्धिः, स्वभाव जो ती. कृ. विधा. गति अ. स्वभाव. इ. स्त्री.

संस्कृतं संस्क्रियते स्म संस्कृतं, संस्कार करिजेलें जें तें. कृ. कृधा. करण अ. कृत्रिम क्रियेनें संपादन केलेलें. २ लक्षण युक्त. ३ संस्कार युक्त वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्तरः संस्तीर्यते इति संस्तरः, आस्तृत करिजेतो जो तो. कृ. स्तृधा. आच्छादन अ. दर्पमुष्टि. श्यङ्ग. अ. पु.

संस्तवः संस्तवनं संस्तवः, परिचिती जी तो. कृ. स्तृधा. स्तुति अ. परिचय. अ. पु.

संस्थापः संस्थापेतीति संस्थापः, संनिवेश किंवा संचाल करितो जो तो. कृ. श्लेषा. शब्द संचाल अ. नगरांतील एक बसावपाचें स्थान. १ समूह. अ. पु.

संस्था संतिष्ठतेऽनया संस्था. राहा तो जीणेकरून ती. कृ. छाधा. गति निवृत्ति अ. न्यायमार्गस्थिति. २ आधार. ३ मरण. आ. स्त्री.

संस्थानं संस्थितिः संस्थीयतेने नात्र संस्थानं, संस्थिति किंवा संस्थान करिजेतें जेणें वजाचे राशी तें. कृ. छाधा. गति निवृत्ति अ. चवाठा. २ संनिवेश. ३ आकृति. ४ मरण. ५ अवयव विभाग. अ. न.

संस्थितः संतिष्ठते स्म संस्थितः, स्थिर झाला जो तो. कृ. छाधा. गति निवृत्ति अ. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्पृशी संस्पृश्यते इति संस्पृशी, सेवन करिजेत्ये जी ती. कृ. स्पृधा. स्पृशन अ. चाकवत. आ. स्त्री.

संस्फोटः संस्फोट्यते अत्र इति संस्फोटः, नष्ट होइ जें तो जाचे राशी तें. कृ. स्फुटधा. विशरण अ. युद्ध. अ. पु.

संस्फोटः संस्फोटनं संस्फोटः, सम्यक् जें हिंसन तें. कृ. स्फुटिरधा. विशरण अ. युद्ध. अ. पु.

संहतः संहन्यते स्म संहतः, रटक

रिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादि
अ. दृढसंधानयुक्त. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

संहतजानुकः संहतेजानुनीय
स्यसंहत जानुकः, संलग्न आहेत
जानु जाचे तो. स. अर्थसंज्ञशब्दा
प्रमाणे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संहतलः संहतसंघट्टलातीतिसंह
तलः, संलग्नाने ग्रहण करणारा
जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. पस
रलेले जे दोन हात एक दिशाणीं जो
डले तो. अ. पु.

संहतिः संहन्यते इति संहतिः, संघी
भूत होइ जे तसे जीती. कृ. हनधा.
हिंसादिअ. समूह. इ. स्त्री.

संहननं संहन्यते इति संहननं,
अत्यंत नाश पाविजे तें जें तें. कृ. ह
नधा. हिंसाअ. शरीर. अ. न.

संहृतिः सम्यक् हूयते इति संहृतिः,
सम्यक् जें आच्छान ती. कृ. हंअ
धा. शब्दअ. बहुतांचें बोलावणें.
इ. स्त्री.

सकलं कलाभिः सहितं सकलं, क
लांशीं सहवर्तमानं जें तें. स. संपू
र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सकृत् एकवारं इति सकृत्, एकवा
र जें तें. त. एकवार. २ बरोबरत्या
अर्थी अथ. ३ काकपत्नी. त. पु.

सक्तुफला सक्तुवतफलान्यस्याः सास
फला, सक्तु साखिरीं आहेत फले जी
चीं ती. स. शमीवृक्ष. आ. स्त्री.

सक्तुफली विग्रहादिसर्वसक्तुफला
शब्दाप्रमाणे. इ. स्त्री.

सक्थि सजतीति सक्थि, संलग्नक
रणार जें तें. कृ. पंजधा. संगअ. माडी.
इ. न.

सरवा समानः स्याद्यते लोके इति स
रवा, लोकांहीं समान कथिजे तो जो
तो. कृ. स्वधा. प्रकथनअ. मित्र.
इ. पु.

सरथं सरथुर्भावः कर्मवासरथं, मि
त्राचा जो भाव किंवा कर्म तें. त.
मैत्री. अ. न.

सगर्भ्यः समाने गर्भे भवः सगर्भ्यः,
समान गर्भांचा बायीं होणारा जो तो.
त. सहोदर बंधु. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगी.

सगोत्रः समानं गोत्रं कुलयस्य सस
गोत्रः, समान आहे कुल जाचें तो.
स. एकवंशांतील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सग्धिः अदनग्धिः समानग्धिः स
ग्धिः, शीर्षेतिर्षेमिकून जे भोजन
ते. स. सह भोजन. इ. स्त्री.

संकटं संकटतीतिसंकटं, संबाधक
रिते जे ते. क. कटधा. र्षाचरण अ.
विकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकरः संकीर्यते इति संकरः, दाक
जेतो जेतो. क. कृधा. विक्षेप अ. के
र. अ. पु.

संकर्षणः संकर्षतीतिसंकर्षणः,
उत्तम प्रकारे करून शत्रूंचे किंवा
यमुनेचे कर्षण ह्य. आकर्षण करि
तो जो तो. क. कृधा. विलेखन अ.
बलराम. अ. पु.

संकलितः संकल्प्यते स्म संकलितः,
अंकांतरांनी जो जित करि जेतो जो तो.
क. कृधा. संख्यान अ. मिळविले
ला. योजित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकल्पः सम्यक्कल्पतेनेनेति सं
कल्पः, उत्तम प्रकाराने शक्तिमान
होतो जेणे करून तो. क. कृधा. सा
मर्थ्य अ. मानसध्यापार विशेष अ.
पु. लिंगी.

संकसकः सम्यक् संतिपत्तायते
जना असमात्स संकसक जनजापा

सून दूर हांतात तो. क. कसधा. ग
ति अ. चंचल प्रकृतीचा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

संकाशः संकाशते इति संकाशः,
नित्य शोभतो जो तो. क. काशधा. दी
मि अ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री लिंगी.

संकीर्णः संकीर्यते स्म संकीर्णः, मी
लित करि जेला जो तो. क. कृधा. वि
क्षेप अ. सजातीय विजातीयांपासू
न झालेली अंबघ करणादि मनुष्य
जाति. अ. पु. २ मिश्र. ३ व्याप्त. ४ सं
कट. ५ शत्रु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकुलं संकोलतीति संकुलं, व्याप्तक
रिते जे ते. क. कुलधा. संस्थान अ.
पूर्वापर विकरु. २ मिश्र. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

संकोचः संकोचतीति संकोचः, व
स्त्रादिकास संपर्क करणारा जो तो.
क. कुचधा. संपर्क अ. कुंकुम. २ म
ल्पविशेष. ३ संकोच. अ. पु.

संगः संजनसंगः, संश्लेष जो तो.
क. संजधा. संग अ. संगम. अ. पु.

संगतं संगच्छते स्म संगतं, संग
ति करिते जाहाले जे ते. क. गम्भधा.

गतिअ-पूर्वीपरसंबंधयुक्त. वि.अ.
पु. न. आ. स्त्री.

संगमः संगमनंसंगमः, संश्लेष
जी तो. कृ. गम्बुधा. गतिअ. संग.
अ. पु. २ नद्यादिकांवा संगम. अ. पु.
नपुंस.

संगरः संगीर्यते; ननसंगरः, सम्य
कशब्द करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ.
गृधा. शब्द अ. युद्ध. २ प्रतिमा. ३ आ
पत्ति ४ विष. ५ स्त्रीकार. ६ शमीवृक्षा
चें फळ. अ. न.

संगीर्णं संगीर्यतेस्मसंगीर्णं, संगी
र्णं करिजेले जें तें. कृ. गृधा. निगर
णअ. अंगीकृत. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलि.

संगूढः संगुह्यतेस्मसंगूढः, संवृत्त
करिजेला जी तो. कृ. गुह्या. संवर
णअ. युक्तकेलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

संघः संहन्यतेइतिसंघः, सम्यक
संमर्द करिजेतो जी तो. कृ. हनधा.
गत्याद्य. समूह. अ. पु.

संघातः संहन्यतेअनेनइतिसंघातः
हिंसा करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ.
हनधा. हिंसाअ. नरकविशेष. २ स

मूह. अ. पु.

सचिवः सचनंसचिः सचिवातीति
सचिवः, सेवन किंवा बोधक
रितो जी तो. कृ. बाधा. गतिअ. प्र
धान. २ सरवा. ३ सहाय. अ. पु.

सज्जः सज्जतीतिसज्जः, तयार
होणारा जी तो. कृ. षस्त्रधा. गतिअ.
कवचधारणकेलेला. २ सिद्ध. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

सज्जनः संश्रासौजनश्चसज्जनः,
उत्तम जी साधु तो. स. साधु. २ पाहा
रा. अ. न.

सज्जना सज्जनंसज्जना, पत्या
पाचारोपणेंकरून तयार करणें जी
ती. कृ. षस्त्रधा. गतिअ. नायका
स बसण्या करिता हति सज्ज कर
णें. आ. स्त्री.

संचयः संचयतेइतिसंचयः, सं
चय करिजेतो जी तो. कृ. चिञ्चुधा.
चयनअ. एकत्रकरणें. अ. पु.

संचारिका सम्यकचरतीतिसंचा
रिका, संचार करणारी जी ती. कृ.
चरधा. गतिअ. दूती. आ. स्त्री.

संजवनं संजवतिअत्रइतिसंज
वनं, गमन करिता हेत जाचेबायी

तें. कृ. जुधा. गतिअ. चौसोपी
शाडा. अ. न.

सटा सटतीतिसटा, अवचचांतें पा
वत्येजीती. कृ. षट्ठा. अवचवअ.
जटा. उा. स्त्री.

सततं संतन्यतेस्त्रोतिसततं. निरंत
र विस्तारिजेतें जें तें. कृ. तनुधा. वि
स्तारअ. नित्य. अ. न. २ वीणादि
वाद्यसहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सती अस्ति एकस्मिन् पत्यो ब्रतमिति
साध्नोति परलोकमिति वासती, एरुपती
विषयीं आहे ब्रतजीवें किंवा परलोकसा
धनकरित्येजीती. कृ. असधा. भुव्यर्थ. ई. स्त्री.

सतीनकः सतिजीवेइनः प्रभुस्तं
वायुं करोतीति सतीनकः, वायुकर
णारा जो तो. कृ. दुहु. म्रधा. करणअ.
वाटाणा. अ. पु.

सतीर्थः समानतीर्थे वसतीति स
तीर्थः, एकगुरूत्वागयीं वासकर
णारा जो तो. एकगुरूत्वाशिष्य. अ. पु.

सन् अस्तीति सन्, विद्यमानशाह
नो जो तो. कृ. असधा. भुव्यर्थ. पं
डित. ३ साधु. त. पु. ३ सत्य. त. न.
४ विद्यमान. ५ प्रशक्त. ६ पूज्य. वि. त.
पु. ई. स्त्री. त. न.

सत्तमः अतिशयेन सत्तमः,
अतिशयेंकरून जो उत्तम तो. त. श्री
ष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सत्रं सीदं त्यनेन सत्रं, विशरणादि
करितात जेणेंकरून तें. कृ. षड्धा.
विशरणादिअ. वस्त्र. २ नित्यदान.
३ यज्ञ. ४ अरण्य. ५ कपट. अ. न.

सत्रा सहचायते इति सत्रा, सहायी
तें रक्षण करितें जें तें. कृ. त्रैड्धा. पा
लनअ. बरोबर त्या अर्थी अच्य.

सत्री सत्रमस्यास्तीति सत्री, अन्न
दानादि सत्र आहे ज्यास तो. घरना
यजमान. इन्. पु.

सत्यः संश्रामोपेथाश्च सत्यः, उ
त्तम असा जो पंथाह्य. मार्ग तो. स.
वांगलामार्ग. अ. पु.

सत्यं सति साधुसत्यं. सधर्माविष
यीं जें साधुतें. त. खरेपणा. २ वास्त
विक. ३ शपथ. ४ कृत्युग. अ. न.

सत्यंकारः सत्यं करोतीति सत्यंका
रः, सत्यातें करणारा जो तो. कृ. दुहु.
म्रधा. करणअ. मी हें खचित स्वीका
रलें असें सांगणें. किंवा सचकार देणें.
अ. पु.

सत्यवचाः सत्यं वचोस्प सत्यवचाः,

सत्य आहेशणी जाची तो. स. क्र.

षी. २ सत्य बोलणारा. स. पु.

सत्याकृति: सत्यस्य आकृतिः सत्याकृतिः, सत्याचें जें करण ती. स. अर्थ सत्यकारशब्दाप्र. इ. स्त्री.

सत्यानृतं सत्येन सहानृतं सत्यानृतं, सत्याशीं सहघर्तमान जें अनृत तें. स. वाण्याचें कर्म. अ. न.

सत्यापनं. सत्यापना सत्यस्य करणं सत्यापनं, अवश्यक्रेतव्यव्यवहितार्थं यांचें जें करण तें. कृ. सत्यप्रकृतिकथा तत्करण अ. अर्थ सत्यकारशब्दाप्र. अ. न. २ आ. स्त्री.

सत्वं सतो भावः सत्वं, सत्त्वज्ञान जे चांगला त्याचा जो भाव तें. त. सत्वगुण. ३ सुखभाव. ३ पिशाचादिकाचे वाणी जो आत्मभाव तो ४ द्रव्य. ५ घ्राण ६ चित्त ७ व्यवसाय ८ वीर्यातिशय. अ. न. ९ प्राणी. अ. पु. नपुंसक.

सत्वरं सहत्वरयावर्तत इति सत्वरं, त्वरायुक्त वर्तन करितें जें तें. स. शीघ्र. अ. न.

सदः सीदंति स्मिन् सदः, राहातान जाचा वाणी तें. कृ. षड्धा. विशारणादि

अ. सभा. स. स्त्री. न.

सदनं सीदंति अत्रेति सदनं, उपवेशन करिता हेत जाचे वाणी तें. कृ. षड्धा. अवसादनाख. घर. अ. न.

सदस्यः सदसिसाधुः सदस्यः, सभेचा वाणी जो साधु तो. त. यज्ञकर्माचा विधि पाहणारे ऋत्विग्विशेष. अ. पुल्लिं.

सदाः सर्वस्मिन्काले सदा, सर्वकालां अर्थचे वाणी जें तें. न. सर्वकाल त्या अर्थी अच्य.

सदागतिः सदागतिरस्येति सदागतिः, निरंतर आहे गति जाची तो. स. बारा. इ. पु.

सदातनः सदाभावः सदातनः, निरंतर राहतो जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदानीरा सदानीरमस्या अस्तीति सदानीरा, सदा सार्वकाल आहे उदक जीस ती. त. नदीविशेष. आ. स्त्री.

सहस्रः समानं पश्यतीति सहस्रः, समानां सारिखें पाहतो जन जासतो. कृ. हशिर्धा. प्रेक्षण अ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदृशः विग्रहादिरसालच्चाशब्दाप्र
माणं. सारसा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

सदृक् समानादृक्पस्यसदृक्, स
मान आहे दृष्टि जाची तो. स. सार
सा. नृ. पु. स्त्री. न.

सदेशः समानोदेशोऽस्यसदेशः, तु
ल्य आहे देश जाचा तो. स. जवळ
चा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सद्यः सीदंतिअत्रेति सद्यः, राह
ताहेत जाचेगयीं तें. कृ. शहूधा.
गत्याद्य. घर. नृ. पु. न.

सद्यः समानेअहनि सद्यः, समान
दिवसाचेगयीं जें तें. त. तत्काल
त्याअर्थी. अब.

सध्वद् सहांचतीतिसध्वद्, स
हवर्तमान गमन करितो जो ती. कृ.
अंतुधा. गतिअ. दुसऱ्याबरोबर
जाणारा. नृ. पु. न. ई. स्त्री.

सनत्कुमारः सनत्नित्यंकुमा
रः सनत्कुमारः, निरंतर जो कुमा
र ती. स. ब्रह्मदेवाचा एकपुत्र.
अ. पु.

सना सनतीतिसना, नित्यत्याअ
र्थीतें सजतेंजें तें. कृ. षणुधा. संस

क्तिअ. नित्यत्याअर्थी. अब.

सनातनः सनाभावः सनातनः,
निरंतर राह तो जो ती. त. नित्य. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. योगिविशेष.
अ. पु.

सनाभिः समानोनाभिमूलपुरु
षोऽस्यसनाभिः, तुल्यआहे मूल पु
रुष जाचा तो. स. सात विस्वापर्यंत
जे पुरुष ते प्रत्येक. इ. पु.

सनिः सननंसनिः, दान जें ती. कृ.
षणुधा. दानअ. कांहीं एकअर्थी प्रा
र्थनाकरून गुरूंस योजणें. इ. स्त्री.

सनीडः समानंनीडवासस्थानम
स्यसनीडः, समानआहे वासस्था
न जाचें ती. स. जवळचा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

संततं संतन्यतेस्मेतिसंततं, नि
रंतर विस्तार पाविजेलें जें तें. कृ. त
नुधा. विस्तारअ. निरंतर. अ. न.

संततिः संतन्यतइतिसंततिः, वि
स्तृत करिजेत्येजी ती. कृ. तनुधा.
विस्तारअ. वंश. इ. स्त्री.

संतप्तः संतप्यतेस्मसंतप्तः, संत
प्त करिजेला जो ती. कृ. तपधा. सं
तापअ. तापविलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

संतमसं समंतात्तमः संतमसं, आ
समंतात् जो अंधकार तें. स. गाढ
जो अंधकार तो. अ. न.

संतानः सम्प्रकृतनो तितन्यते
वासंतानः, उत्तमप्रकारें करून इ
च्छित पदार्थांनी वृद्धि करितो अ
थवा विस्तृत करिजेतो जो तो. कृ. त
नुधा. विस्तार अ. कल्पवृक्षविशेष.
२ वंश, कुल. अ. पु.

संतापः संतापयतीति संतापः, उत्त
मप्रकारें संतप्त करितो जो तो. कृ.
तपधा. संताप अ. अग्निपाखून
जो त्रास तो. अ. पु.

संतापितः संताप्यतेस्मि संतापितः
संतप्त करिजेला जो तो. कृ. तपधा.
ताप अ. तप्तकेलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

संदानं संदीयते इति संदानं, बंधन
करिजेतें जें तें. कृ. दानधा. दान अ.
गोबंधन, दावें. अ. न.

संदानितं संदान्यतेस्मि संदानितं,
खंडित करिजेलें जें तें. कृ. दानधा.
खंडन अ. बांधलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

संदितं संदीयतेस्मि संदितं, खंडित
करिजेलें जें तें. कृ. दोधा. अवरखंड
न अ. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

संदेशवाक् संदेशव्यवाक् संदेशवा
क्, दूतमुखसंबंधी जी वाणी ती.
स. दूतमुखानें ऐकिलें लानिरोप.
ञ. स्त्री.

संदेशहरः संदेशवाचिकं हरतीति
संदेशहरः, वाचिकार्ते हरण कर
णावा जो तो. कृ. तृच्धा. हरण अ.
निरोप सांगणावा दूत. अ. पु.

संदेहः संदेहं न संदेहः, संशय जो तो
कृ. दिहधा. उपचय अ. संशय. अ. पु.

संदोहः संदुह्यते इति संदोहः, सम्य
क पूरण करिजेवैजो तो. कृ. दुहधा. प्र
पूरण अ. समूह. अ. पु.

संधा संधीयते अनया संधा, संधा
न करिजेतें जीणें करून ती. कृ. दुधा
त्रधा. धारण अ. प्रतिज्ञा. २ मर्धादा.
३ सायंकाळ. आ. स्त्री.

संधानं संधीयते इति संधानं, मद्यादि
संधान करितें जें तें. कृ. दुधात्रधा. धार
ण अ. मद्यादि संधान. २ संधि. अ. न.

संधिः संधीयते इति संधिः, संधीय
ते ह्य. ऐक्यता करणें जी ती. कृ. बुदा

अधा. धारणअ. द्रव्य खेऊन शत्रूणी
स्नेहकरणे. २. संधान. इ. पु.

संधिनी संधानसंधागमौधानार्थ्या
क्रमणमस्याः संधिनी, गर्भधारणार्थ्या

क्रमणआहेजीसती. त. चैलानें मैथुनार्थ्या
गाथी आक्रमिली ती. इ. स्त्री.

संध्या सम्यक्ध्यायंत्यत्रेतिसंध्या,
उत्तमप्रकारें ध्यान करितात जी
चैरायीं ती. कृ. ध्येधा. चिंताअ.
सायंकाळ. आ. स्त्री.

सन्नकदुः सन्नः कदु र्धस्यस
न्नकदुः मलिन आहे पिंगटवर्ण
जाचातो. स. चाराचें झाड. उ. पु.

सन्नद्धः सन्नत्यतेस्मसन्नद्धः,
संबद्ध झाला जो तो. कृ. णहधा.
बंधनअ. कबच धारण केलेला.
२. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सन्नयः संनीयतेइतिसंनयः,
संधी भूत होइजेतो जी तो. कृ. णी
अधा. प्रापणअ. समूहव सैन्याचेबायीं
मार्गे जें सैन्य असतें तो. अ. पु.

सन्निकर्षं सन्निकर्षः सन्निकर्ष
णं, अत्यंत सन्निधी जो तें. कृ.
कृषधा. विलेखनअ. सान्निध्य.
अ. न.

सन्निकृष्टः सन्निकृष्यतेस्मसन्नि
कृष्टः, जबळ केला जो तो. कृ. कृ
षधा. विलेखनअ. समीप. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

सन्निधिः सन्निधानंसन्निधिः, सं
निधान जें तो. कृ. दुधाअधा. धार
णअ. सान्निध्य. इ. पु.

सन्निवेशः सन्निवेशांतैअत्रइतिस
न्निवेशः, सन्निवेश करिता हेत जा
चैरायीं तो. कृ. विशाधा. प्रवेशअ.
शहरामध्यें केलेली एक बसाचया
ची जागा. २. अवयवविभाग. अ. पु.

सपत्नः सपत्नीवसपत्नः, सप
त्नी सारखा जो तो. त. शत्रु. अ. पु.

सपदि संपद्यतेः स्मिन्नितिसपदि,
सद्योरूपार्थ प्राप्त होती जाचेबायीं
तें. कृ. पदधा. गतिअ. तत्सर्णीत्वा
अर्थी अच्य.

सपर्था सपर्यणंसपर्था, अतिथी
चें जें पूजन ती. कृ. सपरधा. पूजा
अ. पूजा. आ. स्त्री.

सपिंडः समानः पिंडोदेहोमूल
पुरुषोयस्यसपिंडः, एक आहे मूळ
पुरुष ज्याचा तो. स. सात पिढ्यांती
लपुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सपीति: पानंपीतिः, समानापी
तिः साबहुतानीं भिन्न जं पानतें
स. दुसत्यां बरोबर प्राशन करणें
इ. स्त्री.

सप्तकी सप्तभिः किंकिणीभिः कायते
शब्दते इति सप्तकी, सात रूद्र घंटा
नीं शब्द करणारी जी ती. क. केंधा. श
ब्द अ. किंयांचें करिष्णूषण, कमरप
टा. इ. स्त्री.

सप्ततंतुः सप्तभिरग्निजिह्वाभिस्त
न्यते सप्ततंतुः, सात अग्नि जिह्वांनीं
विस्तृत होतो जी तो. क. तनु
धा. विस्तार अ. यज्ञ. उ. पु.

सप्तपर्णः कांडेकांडे सप्तपर्णान्य
स्य सप्तपर्णः, कांडाकांडाचा गयी
आहेत सप्तपर्णें जास तो. स. सात
वणांचें झाड. अ. पु.

सप्तला सप्तलातीति सप्तला, सा
त दलांतें ग्रहण करित्ये जी ती. क.
लाधा. आदान अ. नेवाळीवेल,
मोगरा. २ शिकेकाई. आ. स्त्री.

सप्तार्चिः सप्तअर्चीषियस्य सप्त
सार्चिः, सात आहेत अर्चिषस्य जा
ला जाच्या तो. स. अग्नि. ४. पु.

सप्ताश्वः सप्तअश्वः यस्य सप्ता

श्वः, सप्त आहेत अश्व जाचे तो.
त. सूर्य. अ. पु.

सतिः सचतिसेनायां समवेतीति स
तिः, सेनेचा गयी संयुक्त होतो
जी तो. क. प्वधा. समवाय अ. घो
डा. इ. पु.

सप्तर्तुका सहभर्तायस्थाः सास
प्तर्तुका, विद्यमान आहे भर्ता जी
वा ती. स. जीचा नवरा आहे ती.
आ. स्त्री.

सप्ता सहभांत्यस्थाभिति सप्ता,
सहस्रयुगपत्शोभता हेत जीचा
गयी ती. क. भाधा. दीप्ति अ. घर.
२ सप्ता. ३ सप्त्य. आ. स्त्री.

सप्ताजनं सप्ताजः सप्ताजनं, कु
शलप्रश्नादिकानें जी आनंद तें. क.
सप्ताजधा. प्रीतिसेवनादि अ. स्वा
गत विषयक प्रश्न. अ. न.

सप्तासद् सप्तायांसीदतीति स
प्तासद्, सप्तेचा गयी बसणारा
जी तो. क. षड्धा. अवसादन अ.
सप्त्य. दु. पु.

सप्तास्तरः सप्तांस्तृणानीति
सप्तास्तरः, सप्तेचा बोज राख
णारा जी तो. क. स्तृजधा. आ

छादनअ.सम्य.अ.पु.

सभिकः सभाद्युतमाश्रयत्वेना
स्थास्तीतिसभिकः, सभागृहा
वा आश्रय आहे जास तो. त. घू
त कर विणासा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

सम्यः सभायांसाधुः सम्यः, सभे
वागयीं जो साधु तो. त. सज्जन.
अ. पु.

समं समतीतिसमं, विकसितहो
तें जें तें. क. षमधा. अवेकल्यअ. फूल
अ. न. समान. ३ सर्व. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

समं समतीतिसमं, सहार्थ बो
धक जें तें. क. षमधा. अवेकल्यअ.
सहार्थी अच.

समक्षं अक्ष्णः समीपेसमक्षं,
नेत्रांच्या समीप जें तें. त. इंद्रिय
ग्राह्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समग्रं संगतमग्रमस्यसमग्रं, सं
गत आहे अग्रजा चें तें. स. संपू
र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समंगा समंततो अंगतानिसमं
गा, आसमंतात् विस्तारगामी
जीनी. क. अगिधा. गतिअ. मंजि

ष्ठा. २ लाजाकू. आ. स्त्री.

समजः संवीयतेत्रवासमजः, उ
त्तम प्रकारें करून संयुक्त होइ जें तें
जाचेवायीं तें. क. अजधा. गतिअ.
पशूंचासमूह. अ. पु.

समज्ञा समै शीयतेइतिसमज्ञा,
संपूर्णांनीं जाणजेत्यंजी ती. क.
ज्ञाधा. अवबोधनअ. कीर्ति. आ.
स्त्रीलिं.

समज्या समजंत्यस्यामितिसम
ज्या, गमन करितात जीचारायीं
ती. क. अजधा. गत्यादिअ. सभा.
आ. स्त्री.

समंजसं संगतमंजसातत्वमत्र
समंजसं, संगत आहे तत्वज्ञान
जाचेवायीं तें. त. नीति. अ. न.

समधिकः सम्यगधिकः समधि
कः, सम्यक जो अधिक तो. स. अ
धिक झालेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

समंततः समंतात्इतिसमंततः,
आसमंतात् जें तें. त. सर्वत्र त्या
अर्थी अच.

समंतदुग्धा समंताद्दुग्धमस्याः
समंतदुग्धा, आसमंतात आहें

दुग्धसनीकृती. स. निवृत्तुंग. आ.

स्त्रीलिं.

समंतभद्रः समंताद्भद्रमस्य
समंतभद्रः, आसमंताद्भागीं आ
हे कल्याण जाचे ती. स. बुद्धावता
र. अ. पु.

समयः समेतीतिसमयः, उत्तम
प्रकारें करून निश्चयगामी जोतो
कृ. इण्धा. गतिअ. शपथ. २. आ
चार. ३. काल. ४. सिद्धांत. ५. क्रि
याकार. अ. पु.

समया समेतीतिसमया, सामी
प्याद्यर्थगामी जें ते. कृ. इण्धा. ग
तिअ. मध्य त्या अर्थी अच.

समरः समरणंसमरः, वैरादिकें
करून परस्पर जें गमन तो. कृ. कृ.
धा. गतिअ. युद्ध. अ. पु. न.

समर्थः समर्थयतेसमर्थः, सम
र्थन करित्से जो तो. कृ. अर्थधा. उ
पयाच्चाअ. शक्तिमान्. २. संबद्ध.
३. हित अनुकूल. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

समर्थनं समर्थयतेइतिसमर्थनं,
युक्तायुक्त परीक्षिजेतेंतें. कृ. अ
र्थधा. उपयाच्चाअ. युक्तायुक्तप

शिक्षा. अ. न.

समर्थकः समृद्धोतिसमर्थकः,
बुद्धीप्रत पावतो जो तो. कृ. ऋधु.
धा. वृद्धिअ. वरदेणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

समर्थादः समानामर्थादास्यस
मर्थादः, तुल्य आहे स्थि जा
ची तो. स. समीप. २. मर्थादायुक्त.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समवर्ती समवर्तितुंशीलमस्य
समवर्ती, समान वर्तन करण्य
चा आहे स्वभाव जाचा तो. कृ. वृ
तुधा. वर्तनअ. यमस्य. प्रेतांचाराजा.
इन्. पु.

समवायः समवायतेसमवायः, सं
धीभूतहीतो जो तो. कृ. अपधा. ग
तिअ. समूह. अ. पु.

समष्टिला समेतिष्ठतीतिसमष्ठी
ला, समभूमीचेठाणीं राहत्ये जी
ती. कृ. षाधा. गतिनिवृत्तिअ. कडू
स्तरण. आ. स्त्री.

समसनं समासः समसनं, संक्षे
प जो तो. कृ. अस्तधा. क्षेपणअ.
अविस्तार. अ. न.

समस्तं समंस्यतेस्यसमस्तं, उत्तम

प्रकारेकरूत प्रीति करिजेले जेंतें
क. अरूधा. क्षेपणअ. सर्व. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

समस्या समस्यतेसंक्षिप्यतेइति
समस्या, संक्षिप्त करिजेली जी
ती. क. अरूधा. क्षेपणअ. ज्या
वाक्यांत अर्थ समजण्यासाठीं
वाक्यांतराचें पूरण करावें लाग
तें तें वाक्य. आ. स्त्री.

समा संमांतिसहवर्ततेइतिसमा
समत्वानें किंवा एकरूपानें राहताहे
त क्रतू जाचेवर्षीं ती. क. माधा. मा
नअ. वर्ष. आ. स्त्री.

समाकर्षी समाकर्षत्ववश्यमनः इ
तिसमाकर्षी, अवश्यमेव अंतःक
रणातें आकर्षण करितो जो तो. क.
रूपधा. विलेखनअ. अतिरूगंधी.
वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न. न.

समांसमीना समायांजायतेइति
समांसमीना, प्रतिवर्षीं प्रसूत होत्ये
जी ती. त. जी शय प्रतिवर्षीं प्रसूत
होत्ये ती. आ. स्त्री.

समाजः विग्रहादिसमजशब्दाप्र
माणें. पश्चादिकांचा समूह. अ. पु.

समाधिः समाधानंसमाधीयतेनेन

वासमाधिः, समाधान किंवा समा
धान करिजेतें जेणेकरून तो. क. दु
धाच्छा. धारणादिअ. स्वीकार. २अ
दुत्तप्रश्नपरिहार. ३नियम. इ. पु.

समानः समानंत्यनेनेतिसमानः,
आसमंतात् भागीं जान्या संचारा
नें प्राणी जगतात तो. क. अनधा. प्रा
णनअ. नाभि मंडलीं असणारा
वायु. अ. पु. २ सदृश. ३ पंडित. ४ ए
क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समानोदर्यः समानेउदरेशयितः
समानोदर्यः, एक उदराचेवर्षीं उत्स
न्न होणारा जो तो. त. एक उदरोत्सन्न
बंधु. अ. पु.

समालंभः समालंभनंसमालंभः,
कुंकुमादिना विलेपन जेंतो. क. डुल
भषधा. प्राप्तिअ. केशरादिकांचीं आं
गास उदीकरणें. अ. पु.

समावृत्तः समावर्ततेभ्यइतिस
मावृत्तः, आश्रमांत रा पासून समा
वर्तन करणारा जो तो. क. वृत्तुधा. व
र्तनअ. गुरूलें आश्रमांत व स्वीका
रावयास आज्ञा दिलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

समासाद्यं समासघतेइतिसमा

साद्यं, पावावयाला जें योग्य तें.
 कृ. षड्धा. विशरणादिअ. प्राप्त
 होण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ.
 स्त्रीलिं.

समाहारः समाहरणसमाहारः,
 राशीकरणजें तो. कृ. त्त्रधा. हर
 णअ. एकत्र. करणें. अ. पु.

समाहितं समाधीयतेस्म्यसमाहि
 तं, समाधान करिजेलें जें तें. कृ.
 दुधात्रधा. धारणअ. स्त्रीकारलेला.
 वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समाहृतिः समाहरणसमाहृतिः,
 संग्रहजो ती. कृ. त्त्रधा. हरणअ.
 संक्षेपग्रंथ. इ. स्त्री.

समितिः समपंत्यस्यामिति समितिः
 सम्यक् गमन करितात जीवावाथां
 ती. कृ. इण्धा. गतिअ. सप्ता. २ पु
 कृ. ३ संग. इ. स्त्री.

समिध् सम्यग्धिधतेनयेतिसमित्
 प्रदीप्त होइजेतो अग्निजीणेंती.
 कृ. अिइधीधा. दीप्तिअ. सकलेलें
 तृण काष्ठ इत्यादि. त्. स्त्री.

समित् विग्रहादिसमितिशब्दाप्र
 माणें. सप्ता. त्. स्त्री.

समीकं, समनंसमीकं, विकलत्व

जें तें. कृ. षमधा. वैकृत्यअ.
 युद्ध. अ. पु. न.

समीपं संगताआपोपस्मिन्समी
 पं, संगत आहेतउदकें जाचेबाधीं
 तें. स. जवळ. अ. न.

समीरः सम्यक् ईरयति प्रेरयति इति
 समीरः, उन्नम प्रकारें शरीरावष
 वादिकांनीं प्रेरणा करितो जो तो.
 कृ. ईरधा. गति, वारा. अ. पु.

समीरणः विग्रहादिपूर्वांश्चाशब्दाप्र
 माणें. वारा. २ पांढरा मरवा. अ. पु.

समुच्चयः समुच्चयनंसमुच्चयः,
 राशीकरणजें तो. कृ. चित्रधा. चय
 नअ. राशीकरण. अ. पु.

समुच्छ्रयः स्रुष्टुऊर्ध्वंश्रयणंसमु
 च्छ्रयः, सम्यक्सेवा वउन्नतीजीती. कृ.
 श्रित्रधा. सेवाअ. विरोध. २ उच्चत्व
 अ. पु.

समुद्भिस्तं समुद्भ्यतेस्मसमुद्भि
 तं, उत्सर्ग करिजेलें जें तें. कृ. उद्भि
 धा. उत्सर्गअ. टाकलेलें. वि. अ. पु.
 न. आ. स्त्री.

समुसिंजः समुसिंजते इति समुसिं
 जः, अग्नि पीडित होणारा जो तो.
 कृ. पिजिधा. हिंसाअ. अत्यंत व्याकु

क जें सेनादितें. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

समुदक्तं समुदत्ततेस्यसमुदक्तं,

उद्धृत करिजेले जें तें. क. अनुधा.

गतिअ. वर आणलेले. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

समुदयः विग्रहादि समुदायश

द्वाप्रमाणं. समूह. अ. पु.

समुदायः समुदीयतेइतिसमुदा

यः संधीभूतहोइजेतो जो तो. क. इण

धा. गतिअ. समूह. अ. पु.

समुद्रः समुत्तगम्यतेइतिसमुद्रः,

सम्यक्स्थापनाई होतो जो तो.

क. गल्गुधा. गतिअ. उबा नौफुला

इत्यादि. अ. पु.

समुद्रकः समुद्रच्छतीतिसमुद्रः,

साएवसमुद्रकः, शोभतो तो समुद्र

तोच समुद्रक त. उबा नौफुलाइत्या

दि. अ. पु.

समुद्धतः समुद्धतिस्यसमुद्धतः,

समुन्नत झाला जो तो. क. हनधा

हिंसादिअ. उद्ध. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

समुद्रः समुन्तीतिसमुद्रः, उच

यप्रकारें करून क्लिन्न स. आर्द्रहो

तो जो तो. क. उंदीधा. क्लेदनअ. सा

गर. अ. पु.

समुद्रांता समुद्रांतः यस्याः सास

मुद्रांता. समुद्र आहे अंत जीस

ती. स. धमासा. २ कापशिणीचे द्वा

उ. ३ पिंडिकानामकलता. आ. स्त्री.

समुंदनं समुंदः समुंदनं, आर्द्रिका

व जो तो. क. उंदीधा. क्लेदनअ. आ

र्द्रपणा. अ. न.

समुन्नद्धः समुन्नत्यतेस्यसमुन्न

द्धः, समुन्नीत होइजेतो जो तो. क.

णहधा. बंधनअ. मी पिंडित मी शा

हाणा. असें मानणारा गर्वी. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

समुपजोषं समुपजोषणं समुप

जोषं, आशीरर्थ सेवन करितें

जें तें. क. जुषीधा. सेवनअ. आनं

दार्थी अच्य.

समुत्थः समुत्थतेइतिसमुत्थः, उ

त्तमहविर्वहन करिजेतो जो तो. क. वह

धा. प्रापणअ. अग्निविशेष. अ. पु.

समूरुः शोभनोऽरु यस्य समूरुः,

सुंदर आहेत ऊरु स. माड्या जा

या तो. स. हरिणविशेष. उ. पु.

समूहः समुत्थतेइतिसमूहः, स

म्यङ्कसंज्ञित करिजेला जो तो. क.

बहं धा. प्रापञ्चअ. समुदाय. अ. पु.

समृद्धः समृद्धोतीतिसमृद्धः, बृद्धी

पावतो जो ती. क. क्रुद्धा. वृद्धिअ.

स्रसंपन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समृद्धिः समर्थनंसमृद्धिः, उपच

य जो ती. क. धा. पू. श. प्र. संपत्ति.

२ वृद्धि. इ. स्त्री.

संपत्तिः संपदनंसंपत्तिः, संपत्

जी ती. क. पदधा. गतिअ. संपत्ति.

इ. स्त्री.

संपद् संपद्यतेसंपत्, संपन्नकरित्ये

ती. क. पदधा. गतिअ. संपत्ति. इ.

स्त्रीलिं.

संपरायः संपरायणंसंपरायः, वैरा

दिकेंकरून परस्पर जें गमन तें. क.

अयधा. गतिअ. युद्ध. २ आपत्ति.

३ उत्तरकाल. अ. पु.

संपरायकं संपरायणंसंपरायः

तदेवसंपरायकं, युद्ध जें तोसंप

राय तेंच संपरायक. क. अयधा.

गतिअ. युद्ध. अ. न.

संपुटकः संपुल्यतइतिसंपुटकः,

संश्लिष्ट करिजेतो जो ती. क. पुट

धा. संश्लेषणअ. उबा. नौकुलाइ

त्यादि. अ. पु.

संप्रति संप्रति एतयोः समाहारः सं

प्रति; सांप्रतकालाचेरायीं जें तें. स.

सांप्रतकाळ त्याअर्थीं अच्य.

संप्रदायः संप्रदानंसंप्रदायः, गुरु

परंपरागत सदुपदेश जो ती. क. दुदा

त्रधा. दानअ. गुरुपरंपरागत उपदे

श. अ. पु.

संप्रधारणा संप्रधारणंसंप्रधारणा.

निश्चयानेंवागत्येजीती. क. धृत्रधा. धा

रणअ. युक्तापुक्त परीक्षा. आ. स्त्री

संप्रहारः संप्रहरणंसंप्रहारः, सम्य

कृशस्त्रप्रहरण जें तो. क. त्त्रधा.

हरणअ. युद्ध. अ. पु.

संबलः संबधतिअनेनसंबलः,

संबद्ध होतो जेणेंकरून ती. क. पंब

धा. संबधनार्थ. पाशेंच फराळाने.

अ. पु. न.

संबरं संबधतीतिसंबरं, संबद्ध

होइजे तें जें तें. क. बंबधा. संबध

नअ. पाणी. अ. न.

संबरारिः संबरस्यअरिः संबरा

रिः, संबरनामा दैत्याना जो अरि

स्य. शत्रुती. स. मदन. इ. पु.

संबाधः सम्यक्बाधतेत्रसंबाधः,

उत्तमपीडा करिजेसे जाचेबापी
तो. क. बाधुधा. लोडनअ. संकट. २
युत्थ. अ. पु. न.

संबाहृतं विग्रहादिशंवाहृतशब्दा
प्रमाणे. दोनवेळ नागरलेले शेत. वि
अ. पु. न. आ. स्त्री.

संभेदः संभिद्यतेसंगम्यतेसरितो
त्र परस्परमिति संभेदः, संगत हो
ताहेत नद्याज्याचेबापी तो. क. वि
दिरुधा. विदारणअ. नदीचा संगम.
अ. पु.

संभ्रमः संभ्रमणं संभ्रमः, हर्षाने
जी त्तरा तो. क. भ्रमुधा. अनवस्था
नअ. हर्षानेतारा. अ. पु.

संभ्रदः संभ्रदनं संभ्रदः, हर्षं जी तो.
क. मदीधा. हर्षअ. हर्ष. अ. पु.

संभ्रार्जनी समृज्यते अनया संभा
र्जनी, सुद्ध करिजेते जीणे ती. क.
मृजूधा. सुद्धिअ. फेरसुणी. ई. स्त्री.

संभ्रूर्धनं संभ्रूर्ध्नां संभ्रूर्धनं, स
र्वव्याप्ती जी ते. क. मूर्च्छाधा. मोह
समुच्छ्रायअ. सर्वत्र व्याप्ति. अ. न.

संभ्रयक संभ्रयतीति संभ्रयक, उत्तम
या अर्थीत्वे बोधक जें तें. क. अनुधा.
गतिअ. चांगले या अर्थी अच्य.

संभ्राट् सम्यकराजतेसौ संभ्राट्,
उत्तमप्रकारें करून शोभणारा जी तो.
क. राजुधा. दीप्तर्यः ज्याणें राजसू
यज्ञ केला व जो द्वादश मंडलांचा सा
मी तो असून सर्व राजांस आपले
आज्ञेंत वैबि तो राजा. ज. पु.

संभ्रत् संभ्रयते इति संभ्रत्, संभ्रत्स
र एतदर्थं बोधक जें तें. क. वचधा.
गतिअ. वर्षत्या अर्थी अच्य.

संभ्रत्सरं संभ्रसंति क्रतुचोस्मिन्नि
ति संभ्रत्सरं, उत्तमप्रकारें राहता हे
त क्रतू जाचेबापी तें. क. वसधा. नि
वासअ. वर्ष. अ. न.

संभ्रननं संभ्रदनं संभ्रनतिः सं
भ्रननं, यंत्रादिकाने करण जें तें.
क. वनुधा. याचनअ. मणिमंत्रादि
कांनी वशाकरणे. अ. न.

संभ्रवर्तः संभ्रवर्तेक्षीयते जगदत्रैति सं
भ्रवर्तः, नष्ट होतें हे जग जाचेबापी तो.
क. वृत्तुधा. वर्तनअ. प्रलयकाल. अ.
पुलिं.

संभ्रवर्तिका संभ्रवर्तयतीति संभ्रवर्तिका,
उत्तमप्रकारें करून मध्ये राहत्ये जी ती.
क. वृत्तुधा. वर्तनअ. कमळाची नू
तन पाने. आ. स्त्री.

संवसथः संवसंतिअत्रइतिसंव
सथः, वासकरिताहेतजाचेवाणी
तो. कृ. वसधा. निवासअ. गांव.
अ. पु.

संवाहनं संवाहतेइतिसंवाहनं,
पादादिमर्दनजेंतें. कृ. वहा. प्रा
पणअ. अंगमर्दन. अ. न.

संविद् सम्यक्चेत्यनयेतिसंविद्,
उत्तमप्रकारेंजाणताहेतजीणेंती.
कृ. विदधा. ज्ञानअ. बुद्धि. २ प्रति
ज्ञास्वीकार. त. स्त्री.

संवीक्षणं सम्यक्विविधाईक्षासं
वीक्षणं, सम्यक्जेंअवलोकनतें.
कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. शोधणें. अ. न.

संवीतं संवीयतेस्यसंवीतं, आह
तकरिजेलेंजेंतें. कृ. वेत्तधा. सं
वरणअ. वेदलेलें. अ. न.

संवेगः संवीज्यतइतिसंवेगः, त
राजीतो. कृ. ओषिजीधा. चलन
अ. हर्षानेंलराकरणें. अ. पु.

संवेदः संवेदनंसंवेदः, ज्ञानजें
तो. कृ. विदधा. ज्ञानअ. अनुभव.
अ. पु.

संवेशः संविशंतिथत्रसंवेशः, इंद्रि
यादिलीनहीतातज्याचेवाणीतो.

कृ. विशधा. प्रवेशनअ. निद्रा. अ. पु.
सरः सरतीतिसरः, शत्रूप्रतगमन
करणाराजीतो. कृ. सृधा. गतिअ.
बाण. अ. पु.

सरकः स्थियतेअनेनसरकः, तृप्ती
करिजेतेजेणेंकरूनतो. कृ. सृधा.
गतिअ. मद्यपान. अ. पु. न.

सरघा सरंगतिमंतंघातयतीतिस
रघा, चालणान्याप्रतघातकरणा
रीजीती. कृ. हनधा. हिंसाअ. म
धमाशी. आ. स्त्री.

सरटः सरतीतिसरटः, गमनक
रितोजोतो. कृ. सृधा. गतिअ. स
रडा. अ. पु.

सरणा सरतीतिसरणा, अतिवि
स्तृतगमनकरित्येजीती. कृ. सृ
धा. गतिअ. श्वेतनिशोत्तर. २ चांद
बेल. आ. स्त्री.

सरणिः सरंतिअत्रेतिसरणिः,
गमनकरिताहेतजीचेवाणीती.
कृ. सृधा. गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सरणी सरतीतिसरणी, ऊर्ध्वग
मनकरणारीजीती. कृ. सृधा. ग
तिअ. चांदबेल. इ. स्त्री.

सरमा सरतीतिसरमा, गमन

कर्थे जीती. कृ. सृधा. गतिअ.

कुत्री. आ. स्त्री.

सरलः सरतीति सरलः, ऋजुग

मन करितो जीतो. कृ. सृधा. गति

अ. देवदारु रक्षाचा एक भेद. अ.

पु. २ उदार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सरलद्रवः सरलस्यद्रवः सरलद्र

वः, देवदारुचा जोद्रव ह्य. विकार

रतो. स. धूप. अ. पु.

सरला सरतीति सरला, सर्वतो

गामी जीती. कृ. सृधा. गतिअ. श्वे

तनिशोत्तर. आ. स्त्री.

सरसी स्थिते इति सरसी, गमन

करिजेत्ये जीतो. कृ. सृधा. गति

अ. तलाव. ई. स्त्री.

सरसीरुहं सरस्यां रोहतीति स

रसीरुहं, सरोवराचे वाघीं उत्पन्न

होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भा

वअ. कमळ. अ. न.

सरः स्थिते इति सरः, गमन क

रिजेले जें तें. कृ. सृधा. गतिअ

तळें. स. न.

सरस्वती सरः प्रस्ववणं सर्वत्रा

स्तीति सरस्वती, प्रसरण आहे

जीसती. त. वाणी. २ नदी. ३ न

दीविशेष. ई. स्त्री.

सरस्वान् सरोर्यस्मिन्निति सर

स्वान्, सरसह्य. उदक जें तें. आ

हे विपुल जाचारायीं तो. त. समुद्र.

२ नदविशेष. त. पु.

सरावः सरात् अवतीति सरावः,

उदका पासून रक्षण करितो जो

तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. पात्र

विशेषह्य. मालदि. अ. पु. न.

सरित् सरतीति सरित्, निम्नगमन

करित्ये जीतो. कृ. सृधा. गतिअ.

नदी. दू. स्त्री.

सरित्यतिः सरितांपतिः सरिस

तिः, नद्यांचा जो स्वामी तो. स.

समुद्र. इ. पु.

सरिलं सरतीति सरिलं, निम्न

गमन करितें जें तें. कृ. षलधा. ग

तिअ. उदक. अ. न.

सरीसृपः कुटिलसरतीति सरी

सृपः, कुटिल गमन करितो जो

तो. कृ. सृध्या. गतिअ. सर्प.

अ. पु.

सर्गः सृज्यते इति सर्गः, उत्पन्न

करिजेले जीतो. कृ. सृजधा. विसर्ग

अ. स्वभाव. २ त्याग. ३ निश्चय.

४ अध्याय काव्यादि ग्रंथातलें वि
श्रामस्थान. ५. सृष्टि. अ. पु.

सर्जः: सृजतीति सर्ज, उत्सन्न होतो
जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. स
जीचें झाड. अं. पु.

सर्जकः: सृजतीति सर्जकः, उत्स
न्न होतो जो तो. कृ. सृजधा. विस
र्गअ. असणाचें झाड. अ. पु.

सर्जरसः: सर्जस्य सालस्य रसः स
र्जरसः, साल रक्षान्चा जो रस तो.
स. धूप. अ. पु.

सर्जिकाक्षारः: सर्जिकारसजः
क्षारः सर्जिकाक्षारः, सर्जिकेपा
सून जो उत्सन्न क्षार तो. स. सज्जी
खार. अ. पु.

सर्पः: सर्पतीति सर्पः, चपल गमन करि
तो जो तो. कृ. सृष्टूधा. गतिअ. साप.
अ. पु.

सर्पराजः: सर्पाणां राजा इति सर्प
राजः, सर्पांचा जो राजा तो. स.
वासुकीनामा सर्प. अ. पु.

सर्पिः: सर्पतीति सर्पिः, प्रसाद शबनें
तें जें तें. कृ. सृष्टूधा. गतिअ. तूप.
स. न.

सर्वसहा सर्वसह त इति सर्वस

हा, मनुष्यादिकृत जें वाईट बरें
त्यातें सहन करित्ये जी ती. कृ. ष
हधा. सर्षणअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

सर्वः: सर्वमस्यास्तीति सर्वः, सर्व
आहे जास तो. त. महादेव. अ.
पु. २ सकल. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

सर्वज्ञः: सर्वजानातीति सर्वज्ञः,
सर्व जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अ
वबोधनअ. बुद्धावतार. २ महा
देव. अ. पु.

सर्वतः: सर्वस्मादिति सर्वतः, नो
हीं कडून जें तें. त. आसवंतात्
त्याअर्थी अच.

सर्वतोभद्रः: सर्वतोभद्रं यस्मा
दिति सर्वतोभद्रः, सर्वत्रांस आ
हे कल्याण जा पासून तो. स. म
जल्यावर मजले ज्या वाड्यास आ
हेत तो राजवाडा. २ निंबाचें झाड.
अ. पु.

सर्वतोभद्रा सर्वतोभद्रं यस्याः सा
सर्वतोभद्रा, सर्वत्र आहे कल्याण
जी पासून ती. स. शिवणीचें झाड.
आं. स्त्री.

सर्वतोमुखं सर्वतोमुखं यस्य तत्

सर्वतोमुखं, सर्वतः प्रसारि आहे आ. स्त्री.

मुखजासते. त. पाणी. अ. न.

सर्वदा सर्वस्मिन्काले सर्वदा, सर्व कालान्नेवायीं जें तें. त. सर्वकाल याअर्थी अच्य.

सर्वधुरावहः सर्वधुरावहः सर्व धुरावहः, सर्वधुरेचा वाहकजी तो. स. सर्वकामास उपयोगी बै लघोडा. इत्यादि. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

सर्वधुरीणः सर्वधुरेवहतीति सर्वधुरीणः, सर्व कार्यकारातेवाह तो. जोतो. त. अर्थी पूर्वान्याशब्दा प्रमाणें.

सर्वमंगला सर्वाणिमंगलानिय स्याः सासर्वमंगला, सर्व आहेत मंगलें जीपासून ती. स. पार्वती. आ. स्त्री.

सर्वरसः सर्वैरस्यतेइतिसर्वर सः, सर्वांहीं आस्वादि जेतो जो तो. क. रसधा. आस्वादन अ. रा क. अ. पु.

सर्वला सर्वलातीति सर्वला, स र्वांतें ग्रहणकरणाची जी ती. क. लाधा. आदान अ. शस्त्रविशेष.

सर्वलिङ्गी सर्वाणिचतानिलिङ्गा निचसर्वालिंगानि तानिसंख्यस्यस र्वलिङ्गी, सर्व चिन्हें आहेत जास तो. त. दुःशास्त्रवर्ती. इ. न. पु.

सर्ववेदाः सर्ववेदयतीतिसर्ववेदाः, सर्वस्वनिवेदन करणाराजी ती. क. विदधा. चेतनारव्यानाय. जाणें सर्वस दक्षिणादेऊन विश्वजिन्नामा यज्ञ केला तो. स. पु.

सर्वसन्नहनं सर्वेषांसन्नहनंसर्वस न्नहनं, सर्वांचें जें सन्नहन ह्म. ए कूत्रमेलन तें. स. चतुरंग सैन्याचा जमाव. अ. न.

सर्वानुभूतिः सर्वैरनुभूयतइतिस र्वानुभूतिः, सर्वांहीं अनुभवि जेली जी ती. क. भूधा. सत्ताअ. श्वेतनि शोत्तर. इ. स्त्री.

सर्वान्नभोजी सर्वान्नानिभोक्तुं शीलमस्य सर्वान्नभोजी, सर्वान्न भोजन करण्याचें आहे शील जाचें तो. क. भुजधा. अभयव हार अ. सर्व जाती कडचें अन्न खाणारा. वि. इ. न. पु. इ. स्त्री. इ. न.

सर्वान्नीनः सर्वान्नानिभक्षयती

(स.)

विग्रहकोश.

(स.)

६७१

गितसर्वाङ्गीनः, सर्वाङ्ग भक्षण
करितो जो तो. त. सर्वजातीकडी
ल अन्न खाणावा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री. -

सर्वाभिसारः सर्वेषामभिसरणं
सर्वाभिसारः, सर्वांचें जें अभितः
गमन तो. क. सृधा. गतिअ. चतु
रंगसैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्वार्थसिद्धः सर्वैरर्थाः सिद्धा
यस्यससर्वार्थसिद्धः, सर्वअर्थ
आहेत सिद्ध जासतो. स. बौद्धा
चा एक अवांतर भेद. अ. पु.

सर्वोद्यः सर्वस्यओद्यः सर्वोद्यः, स
र्वोचा जो ओद्य ह्य. समूह तो. स.
चतुरंगसैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्षपः सरस्यस्मालत्नेहः सर्षपः,
तेलनिघते जापासून तो. क. सृ
धा. गतिअ. शिरस. २ मोहरी.
अ. पु.

सलिलं सरतीतिसलिलं, निम्न
गमन करितें जें तें. क. सृधा. ग
तिअ. उदक. अ. न.

सल्लुकी सलतीतिसल्लुकी, वि
स्तृत गमन करित्ये जीती. क. ष
लधा. गतिअ. सालई. ई. स्त्री.

सवः सूयतेसोमोत्रसवः, सोमकं
उन केला जातो जाचेवायीं तो. क.
षुद्धा. अभिषवादिअ. यज्ञ. अ.
पुल्लिगीं.

सवनं विग्रहादिस्त्याशब्दाप्रमा
णं. सोमाभिषव. अ. न.

सवयाः समानवयोस्यसवयाः,
तुल्यआहे वयजाचें तो. समानव
यस्क. वि. स. पु. ई. स्त्री. स. न.

सविता स्रवतिकर्मणिलोकंप्रेरय
तीतिसविता, कर्मांचेवायीं लोका
तें प्रेरितो जो तो. क. षूधा. प्रेरण
अ. सूर्य. ऋ. पु.

सविधः समानाविधास्यसविधः,
समानआहे प्रकार जाचा तो. स.
समीप. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सवेशः समानोवेशोस्यसवेशः,
समानआहे वसतिस्थानजाचें
तो. स. सविध. वि. अ. पु. न.

ग आ. स्त्री.

सव्यं सूयतेइतिसव्यं, प्रं
रिजेतें जें तें. क. षूधा. प्रेरणअ.
डावेंआंग. अ. न.

सव्येष्टा सव्येतिष्ठतीतिसव्येष्टा,
वामभागाचेवायीं राहणावाजो

तो. कृ. षाधा. गति निवृत्तिअ.

सारथि. कं. पु.

सच्येष्टः विग्रहादिपूर्वीच्चाशब्दाप्र
माणं. सारथि. अ. पु.

सब्रह्मचारी समानब्रह्मचर्यम
स्यसब्रह्मचारी, समान वेदव्रता
चरण आहे जास तो. स. एक
शाखेचे जे स्वाध्यायी ब्रह्मचारी
ते प्रत्येक. इन्. पु.

सस्यनं सस्यतइतिसस्यनं, देव
तो देशानिआलभनजें तें. कृ. षस
धा. स्वप्नअ. यज्ञ संबंधीजें पशु
हनन तें. अ. न.

सस्यं सस्यतत्सस्यं, स्थिररा
हतेजें तें. कृ. षसधा. स्वप्नअ.
वृक्षादिकाचें फळ. अ. न.

सस्यसंवरः सस्यैः संव्रियतेइ
तिसस्यसंवरः, धान्याहिं करू
न वेष्टित करिजेतो जो तो.
कृ. वृजूधा. वरणअ. सागाचें
झाड. अ. पु.

सहसहः सत्यतेअनेनसत्यती
तिशसहसहः, पराभव करितो
जेणेंकरून अथवा सहवर्तमा
न याअर्थी समर्थ जें तें. कृ. ष

हधा. मर्षणअ. पराक्रम. अ. पु.

२ षहधा. सामर्थ्यअ. सहवर्तमा
न त्या अर्थी अव्यय.

सहकारः सहकारयतीतिसहका
रः, स्त्रीपुरुषांप्रतमेलन करवितो
जो तो. कृ. उडुऊजूधा. करणअ. अ
तिमधुरजो आंबा त्याचें झाड.
अ. पु.

सहचरी सहचरतीतिसहचरी, स
मान संचारी जो ती. कृ. चरधा. ग
तिअ. सरवी. २ पिवळे कोरंटीचें झा
ड. ई. स्त्री.

सहजः सहतुल्येउदरेजातःसह
जः, तुल्य उदराचागर्भी झाला जो
तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. एकी
दरबंधु. अ. पु.

सहधर्मिणी सहधर्मोस्त्यस्याः
सहधर्मिणी, पतीशीं स मा
न आहे धर्म जीन्वा ती. त. विवा
हित स्त्री. ई. स्त्री.

सहनं सहतीतिसहनं, गम
न करणारजें तें. कृ. हनधा. ग
तिअ. सहिष्णु. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

सहभोजनं सहैवभोजनंसह

भोजनसहभोजनं, सहवर्तमानच
जें. भोजन तें. स. बरोबर जेवणें.

अ. न.

सहसा स स्तीतिसहसा, अत
किंतार्थ समर्थ जें तें. कृ. षषधा
स्वप्रअ. अकस्मात् या अर्थी
अव्य.

सहः विग्रहादि अकारांतसह
शब्दांप्रमाणें. पराक्रम. २ बळ.
स. न. ३ मार्गशीर्ष महिना. ४
हेमंतऋतु. स. पु.

सहस्यः सहसिबलेसाधुः सह
स्यः, बलाचेठायीं जो उत्तम तो.
त. पौष महिना. अ. पु.

सहस्रदंष्ट्रः सहस्रदंष्ट्रा अस्य
सहस्रदंष्ट्रः, सहस्र संख्याक आ
हेत दाटा जाचा तो. स. मत्स्यवि
शेष. अ. पु.

सहस्रपत्रं सहस्रपत्राण्यस्य
सहस्रपत्रं, सहस्र आहेत पर्णे
जास तो. स. कमळ. अ. न.

सहस्रवीर्या सहस्रवीर्याण्य
स्याः सहस्रवीर्या, सहस्र आ
हेत जनन स्थान पर्वे जीस ती.
स. दूर्वा. आ. स्त्री.

सहस्रवेधिः विग्रहादिरवाल
व्याशब्दाप्रमाणें. हिंग. अ. पु.

सहस्रवेधी सहस्रवेधितुंशील
मस्यसहस्रवेधी, सहस्रांचाबेध
करण्याचा आहे स्वभाव जीचाती.
कृ. विधधा. विधान अ. आम्लवेत
स. इन्द्र. पु. २ हिंग. न.

सहस्रांशुः सहस्रंअंशवोयस्य
सः सहस्रांशुः, सहस्र आहेत अं
शु ह्य. किरण जाचे तो. स. सूर्य.
उ. पु.

सहस्राक्षः सहस्रमहीण्यस्ये
तिसहस्राक्षः, सहस्र आहेत ने
त्रें जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

सहस्री सहस्रयस्त्रियस्यसस
हस्री, सहस्र आहेत सैन्यें जास
तो. त. सहस्र सैन्य वाचू. वि. इ
न्द्र. पु. न. इं. स्त्री.

सहा आतपंसहतेइतिसहा, उष्णा
तें सहन करित्ये जी ती. कृ. षषधा.
मर्षण अ. कांटे शेवती. २ रानमूंग.
आ. स्त्री.

सहायः सहअयतेइतिसहायः,
सहवर्तमान गमन करणारा जोतो.
कृ. अयधा. गति अ. अनुचर. २ मि

त्र. अ. पु.

सहायता सहायानांसमूहः सहायता, सहायांचा जो समूह ती.
त. सहायांचा समूह. आ. स्त्री.**सहिष्णुः** सहनशीलः सहिष्णुःसहनशील जो ती. कृ. षहधा. म
र्षण अ. सहनशील. उ. पु.**सहृदयः** हृदयेन सहवर्तते सहृदयः, हृदयेकरून अत्यंत यु
क्त जो तो. स. प्रशस्त्रिक्ताचा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.**सहोदरः** विग्रहादिसोदरशब्दाप्रमाणें. सहोदर. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.**सांयुगीनः** संयुगेसाधुः सांयुगीनः, रणाचेठायीं जो साधु तो. त.
युद्धाविषयीं कुशल. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.**सांशयिकः** संशयमापन्नः सांशयिकः, संशयाप्रत प्राप्त जो तो. त.
संशयखोर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.**साकं** सहअकतीतिसाकं, सहार्थं गामी जें तें. कृ. अकथा. गति
अ. सहायीं अर्थ.**साक्तुकं** सक्तूनांसमूहः साक्तुकं, सक्तूंचा जो समुदाय तें. त.
सक्तूंचा समूह. अ. न.**साक्षात्** सहाक्षेण साक्षस्तमत

तीतिसाक्षात्, अक्षिसन्निरुष्टा

प्रत सद्गोदत्त गामी जें तें. कृ. अ

तथा. सातत्यगमन अ. प्रत्यक्ष. २

तुल्यत्वा अर्थीं अर्थ.

सागरः सगरस्य राज्ञोयं सागरः,

सगरराज संबंधी जो हा तो. त. स

मुद्र. अ. पु.

सान्नि सन्नतीतिसान्नि, तिर्यक्त्वा

अर्थीं शक्य जें तें. कृ. षचधा. सम

वाय अ. वांकडे त्वा अर्थीं अर्थ.

सातिः सानंसातिः, अंतजो ती.

कृ. षोधा. अंतकर्म अ. समाप्ति दा

न देणें. इ. स्त्री.

सातिसारः अतिसारेण सहवर्त

तइतिसातिसारः, अतिसाररो

गाशीं सहवर्तमान शहती जो तो.

स. जास अतिसाराचारोग आ

हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सातीनकः सतीनक एव साती

नकः, सतीनक जो तोच. त. वारा

णा. अ. पु.

सात्वं सात्वयतिरोषमिति सात्वं,

(स.)

विग्रहकोश.

(स.)

६७५

सोषनाशकरणार्थे जें तें. कृ. संतल
धा. साम प्रयोग अ. फार गौडवो
लणें. अ. न.

सात्विकः सत्त्वेन निर्हंतः सात्वि
कः, अंतःकरणे करून निष्पन्न
जो तो. त. अंतःकरणपासून
निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सादनं सदनमं वसादनं, गृह जें
तेंच. त. घर. अ. न.

सादी सीदत्यवश्यंसादी, अम्ना
प्रतबसणारा जो तो. कृ. षड्धा. वि
शरणादि अ. स्वार. २ सारधी. ३
माहात. इच. पु.

साधनं साध्यते अने न साधनं,
साधन करिजेतें जेणे करून तें.
कृ. साधधा. संसिद्धि अ. मरणें.
२ मृतसंस्कार, अग्निदाह. ३ गम
न. ४ द्रव्य. ५ द्रव्यादि देणें. ६ अर्थ
निष्पादन. ७ उपकरण. ८ अनुग
मन. अ. न.

साधारणः सह आधारणेन व
र्तते इति साधारणः, समानाधा
रानें राहतो जो तो. स. सारखा.
२ अनेक संबंधीं सर्वसाधारण.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधितः साध्यते स्य साधितः,
धनादिकें करून संसिद्धि करिजे
तो जो तो. कृ. साधधा. संसिद्धि अ. सा
धनकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधिष्ठः अतिशयेन बाढः सा
धिष्ठः, अत्यंत जो दृढ तो. त. अ
तिशयें करून स्वीकारलेला. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधीयान् विग्रहादिपूर्वाच्या
शब्दाप्रमाणें. अतिशयसाधु. वि.
स्. पु. न. ई. स्त्री.

साधुः साध्नोति परकार्यमितिसा
धुः, परकार्यसाधन करितो जो
तो. कृ. साधधा. संसिद्धि अ. सज्ज
न. उ. पु. २ संदर. वि. उ. पु. स्त्री. न.

साध्यः साध्यमस्ति यस्य स साध्यः,
सर्वसाध्य आहे कलम जास तो.
त. देवयोनिविशेष. अ. पु. २ साधा
वयाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साध्यसं साधूनस्यति बाधते इति
साध्यसं, साधूतें पीडा करितें जें तें.
कृ. अरूधा. क्षेपण अ. मय. अ.
नपुंस.

साध्वी साध्नोति परलोकं साध्वी,
परलोक साधन करणारी जी ती.

ह. साधधा. संसिद्धिअ. पतिव्र
ता स्त्री. ई. स्त्री.

सानु सनोतीतिसानु, उच्चता
प्रत्तरक्षणकरितें जें तें. ह. षणुधा
दानअ. पर्वताचें शिखर. उ. पु. न.

सांष्टिकं संदृष्टोप्रत्यक्षेभवंसां
ष्टिकं, प्रत्यक्ष होणारें जें फल
तें. त. तात्कालिकफल. अ. न.

सांद्रं सहअंचतेसांद्रं, नैरंतर्या
नें बंधन करिजेतें जें तें. ह. अ
दिधा. बंधनअ. निरंतर. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

सान्नायः संनीयतेइतिसान्ना
यः, सम्यक् नेयिजेतो जो तो. ह.
णीत्रधा. प्रापणअ. हविर्विभाग.
अ. पु.

साप्तपदीनं सप्तभिःपदैरथाप्य
तेसाप्तपदीनं, साप्तपदीनीं प्राप्त
होइजेतें जें तें. त. मैत्री. अ. न.

सामधेनी समिधामाधानीसाम
धेनी, समिधांची आधान करणा
री जी ती. अग्नींतसमिधरांकू
नअग्निपेटण्या करितां जी वेदा
ची ऋचा स्मरणतात ती. ई. स्त्री.

साम स्थितिरुषः अनेनसाम, ज्या

चा योगानें रीषनाश पावतो तें. ह.
वीधा. अंतकर्मअ. सांत्वन. न. न.

सामाजिकः समाजंरक्षतीतिसा
माजिकः, समाजरक्षण करणारा
जो तो. त. सभ्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सामान्यं समानस्यभावः सामा
न्यं, समानाचा जो भाव तें. त. सा
धारण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २
घटत्वादिजाति. अ. न.

सामि सामयतीतिसामि, जुगु
प्सित या अर्थी प्रयुक्त जें तें. ह.
षामधा. सामप्रयोगअ. अर्थ. २. जु
गुप्सित, निंदितत्वा अर्थी अब्य.

सांपराधिकं संपरायएवसांपरा
धिकं, संपराय जो तेंच. त. युद्ध.
अ. न.

सांप्रतं संप्रतनोतइतिसांप्रतं,
एतत्काल त्या अर्थातें विस्तार क
रितें जें तें. ह. तनुधा. विस्तारअ.
सांप्रतकाल. २. योग्य त्या अर्थी अब्य.

सांवत्सरः संवत्सरं वेत्तीतिसां
वत्सरः, वर्षातें जाणणारा जो तो.
त. जोशी. अ. पु.

सायः स्यात्समापयतिदिनमि
तिसायः, दिवसातें समाप्त कर

तो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मअ.

सायकाल. अ. पु.

सायकः स्वतीतिसायकः, नाशक
रितो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मअ.
बाण. अ. पु.

सायं विग्रहादिसायशब्दाप्रमाणं.
सायंकाल धाअर्थीअच्यइसायंसं
ध्यामुपासिष्ये.

सांयांत्रिकः समुदितानांथात्रा
संयात्रासाप्रयोजनमस्यसांयांत्रि
कः, समुदितानां जीयात्रा ह्य.
गमन तें प्रयोजन आहे जास ती.
त. गलबतानें व्यापार करणारा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारः सरतीतिसारः, कालांतरा
प्रत. गमन करितो जो तो. कृ. सृ.
धा. गतिअ. वृक्षादिकांचा स्थिरां
शगाफ्ता २ सामर्थ्य. अ. पु. ३
न्याय. अ. न. ४ श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

सारंगः सरतीतिसारंगः, गमन
करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ.
यहां सारमंगमस्यसारंगः, श्रेष्ठ
आहे अंग जाचें ती. स. चानकप
ही. २ हरिण. ३ हत्ती. अ. पु. ४ वि.

त्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारथिः सरत्यम्भानितिसारथिः,
अम्बांप्रत गमन करविणारा जो तो.
कृ. सृधा. गतिअ. सूत. इ. पु.

सारमेयः सरमायाअपत्यंसारमे
यः, शुनीचा जो पुत्र तो. त. कुचा.
अ. पु.

सारवं सरस्यांभवंसारवं, सरयू
नदीचेठाधीं जें उत्पन्न तें. त. सर
यूनदीचेठाधीं झालेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

सारसः सरसिभवः सारसः, स
रोवराचेठाधीं उत्पन्न होतो जो तो.
त. सारसनामापह्नी. अ.
पु. कर्मळ. अ. न.

सारसनं सारमुत्कृष्टंसनमस्य
सारसनं, उत्कृष्ट आहे सेवन जा
चें तें. कृ. षणधा. संभक्त. अ. सारं
सनीतीतिसारसनंवा, बलातिं दे
णारें जें तें. कृ. षणुधा. दानअ.
स्त्रियांचें कटिभूषण, कमरपट्टा
अ. न.

सारिका शृणातिविरहिणः दुः
खमितिसारिका, विरहिणीचें
दुःख नाश करित्ये जी ती. कृ. शृ.

धा. हिंसाअ. पक्षिविशेषः सा
कुंका. आ. स्त्री.

सारिवा श्रृणातीतिशारिः शारिर
स्यस्याः शारि वा, दुःस्वनाशक
शारिस्तल्लू आहे जीस ती. त. उ
परसाल. उपलसरी. आ. स्त्री.

सार्थः सरतीतिसार्थः, गमन कर
णारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ.
प्राण्यान्वासमुदाय. अ. पु.

सार्थवाहः सार्थवहतीतिसार्थवा
हः, समूहातें वाहणारा जो तो. कृ.
वहधा. प्रापणअ. क्रयविक्रयेकरू
न. उपजीविका करणारा वाणी. अ.
पुलिंगी.

साद्रं आद्रंत्वेनसहितंसाद्रं, आद्रं
त्वेकरून जें युक्त तें. स. ओळें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

साद्रं सहक्रुध्यतीति सा
धं, सहाय्य वर्धन करितें जें तें. स.
सह, बरोबर त्या अर्थी अच.

सार्वभौमः सर्वभूमेशम्बरः सार्व
भौमः, सर्वभूमीचा जो स्वामी तो
त. सर्वपृथ्वीचा राजा. २. उत्तरदि
शेचाहती. अ. पु.

सालः सलतीतिसालः, सलणा

रा जो तो. कृ. बलधा. गतिअ. म
स्यविशेष. २. कुंपण. ३. वृक्ष. ४. सा
गाचें झाड. अ. पु.

सालपर्णी सालस्येवपर्णमस्याः
सालपर्णी, सालवृक्षान्या पर्णा
सारखें आहे पर्ण जीस ती. स. द
वळा सालवण. इ. स्त्री.

सालूरः शाडतेशालतेवासालूरः.
प्रशंसित किंवा विक स्थित जो
तो. कृ. शाडूधा. श्लाघाअ. बेडूक.
अ. पु.

साचरः विग्रहादिसर्वशावरशब्दा
प्रमाणें. लोध्वृक्ष. अ. पु.

सास्ना सस्तीतिसास्ना, गलाधो
भागीं लोंबणारा जीती. कृ. षस
धा. स्वप्नअ. गोजा
ती यांच्या मानेस लोंबणारें चांम
डे. ज्यास साकळीअसें ह्यणतात
ती. २. मुंगसवेल. आ. स्त्री.

साहस सहसिबलेभवंसाहसं,
बलाचेगयीं उत्पन्न जें तें. त. सा
हस कर्म मारणें इत्यादि. अ. न.

साहस्रः सहस्रंबलानिसंत्यस्य
साहस्रः, सहस्र संख्याक आ
हे बल जाचें तो. त. अथवा सह

ख्याणांसमूहः साहस्रं, सहस्रफौ
जेन्वा समुदाय. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

सिंहः हिनस्तीति सिंहः, हिंसा क
रितो जी तो. कृ. हिंसिधा. हिंसाभ
सिंहरास. २ हाशब्द उत्तरपद अ
सतां श्रेष्ठार्थक हो तो. अ. पु.

सिंहतलः सिंहस्थेवतलमत्रसिं
हतलः, सिंहा सारिरखं आहे तल
जाचें तो. स. पसरून जोड लेले
दांन हात. अ. पु.

सिंहपुच्छी सिंहवत्पुच्छमस्याः
सिंहपुच्छी, सिंहासारिरखं आहे
पुच्छस्य. पर्ण जीचें ती. स. टच
का पितृवण. ई. स्त्री.

सिंहसंहननः सिंहः श्रेष्ठसंह
ननमस्यसिंहसंहननः, श्रेष्ठआ
हे शरीरजाचें तो. स. लावण्ययु
क. वंशरीशनं उत्तम तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

सिंहाणं सिंहमणीति सिंहाणं किं
हास्यनाथं बलाधिक्यानें करितें जें तें
कृ. अणधा. शब्द अ. लौरवंडा
वामक अ. न.

सिंहासनं सिंहाकारमासनं किं

हासनं, सिंहाकार जें आसनतें
स. स्रवर्णाचें राजासन. अ. न.

सिंहास्यः सिंहवत् आस्यमस्य
सिंहास्यः, सिंहासार खा आहे
विस्तारज्याचा तो. स. अडुकसा अ. पु.

सिंही हिनस्तीति सिंही, हिंसा क
रित्ये जी ती. कृ. हिंसिधा. हिंसा
अ. सिंहीण. २ गनवांगी. ई. स्त्री.

सिकता सिच्यतेइति सिकता,
क्षरण पावत्ये जी ती. कृ. षिचधा. क्ष
रण अ. रेती. २ रेतिमयदेश. ३ सा
खर. आ. स्त्री.

सिकतामयं सिकतानां विकारः
सिकतामयं, सिकता ह्य. बालुका
त्यांचा जो विकार तें. त. बालुका
मयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिक्थकं सिच्यतेइति सिक्थकं,
क्षरण पाविजेतें जें तें. कृ. षिचधा.
क्षरण अ. मेण. अ. न.

सिकतावान् सिकताः शर्कराः
संत्यस्मिन्निति सिकतावान्, सि
कता ह्य. बालुका आहेत ज्याचे
गर्भे तो. त. बालुकामयदेश. वि.
त. पु. ई. स्त्री. त. न.

सिंघाणं सिंघ्यतेइति सिंघाणं,

आघ्राणकरिजेतें जें तें. कृ. शि

धिधा. घ्राणअ. नाकातील मळ.

२ लोखंडाचा मळ. अ. न.

सितं सीयतेस्मसितं, बंधनकरि

जेले जें तें. कृ. षिञ्धा. बंधनअ.

शुकुवर्ण. २ बह, बांधलेला. ३ स

मास. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सितछत्रा सितंबद्धशुभ्रवाछ

त्रयस्याः सासितछत्रा, शुभ्र आ

हे छत्राकार पर्णजीचेती. स. शो

फेची भाजी. आ. स्त्री.

सिता सिनोतीतिसिता शरीरबंध

नकरणारी जी ती. कृ. षिञ्धा. बं

धनअ. सारवर. आ. स्त्री.

सितशिवं सितंचतच्छिवंचसि

तशिवं, शुभ्र असें जें शिव ह्म.

कल्याणकाशितें. स. सेंदेलीण.

अ. न.

सिताम्बः सितंशैत्यमम्बतीति

सिताम्बः, श्वेततेप्रत पावणा

राजोती. कृ. अम्बधा. गतिअ.

कापूर. अ. पु.

सितांभोजं सितंचतदंभोजं

चसितांभोजं, श्वेतजें अंभोज

ह्म. कमल तें. स. पांढरें कमळ. अ.

नपुंस.

सिद्धः सिद्धिरस्यास्तीतिसिद्धः,

सिद्धि आहे जास तो. त. यद्वा सि

ध्यतीतिसिद्धः, निष्पन्नशाला जी

तो. कृ. षिधुधा. संराक्षिअ. निष्प

न्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ दे

वयोनिविशेष. अ. पु.

सिद्धांतः सिद्धः अंतोनिश्चयो

यस्मिन्निति सिद्धांतः, सिद्ध आ

हे निश्चय जाचेठायीं तो. स. नि

श्चितजो अर्थ तो. अ. पु.

सिद्धार्थः सिद्धोर्थोऽस्मात् सिद्धा

र्थः, सिद्ध आहे अर्थ जापासून तो. स. धा

न्यविशेष पांढरा शिरस. अ. पु.

सिद्धिः सिध्यतीतिसिद्धिः, सिद्धि

कारी जी ती. कृ. षिधुधा. संशब्द

अ. सुरुडशेंग. इ. स्त्री.

सिध्यं सिध्यतीतिसिध्यं, सिद्ध हो

तें जें तें. कृ. षिधुधा. गतिअ. श्वेत

कुष्ठ रोम शिवें. अ. न.

सिध्यलः सिध्यमस्यास्तीतिसि

ध्यलः, सिध्य ह्म शिवें आहे जा

स तो. त. ज्याचे अंगास शिवें आ

हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिध्यला सिध्यमस्याः सिध्य

ला, सिध्यस्य शिवे आहं जीम
तीं त. शुष्कमांस. २ मत्स्यविकृ
ति. ३ जीन्वा अंगास शिवे आ
हे ती. ७भा. स्त्री.

सिध्यं सिध्यंत्यस्मिन्नर्था इति सि
ध्यं, सिद्ध हीतात अर्थ जाचेवापी
तें. कृ. विधुधा. संराद्धि. अ. पुष्यन
क्षत्र. अ. न.

सिधका सीधतीति सिधका, औ
षधार्थं गमन करित्ये जी ती. कृ.
विधुधा. गति. अ. वृक्षविशेष. आ.
स्त्रीलिं.

सिंदुकः स्यंदते इति सिंदुः सिंदुरे
वसिंदुकः, स्ववतो जो तो सिंदु तो
वसिंदुक. त. वृक्षविशेष, निरुंठी
अ. पु.

सिनीवाली सिनीचंद्रकलांबल
तिधारयतीति सिनीवाली, चंद्र
रुकेतें धारण करित्ये जी ती. कृ. रत्न सं
रणे. ज्या अमावास्यास चंद्रदर्शन
होतें ती अमावास्या. ई. स्त्री.

सिंदुवारः सिंदुं वृणोतीति सिंदु
वारः, सरल गमनातें करितो जी
तो. कृ. वृक्षधा. वरण. अ. सिंदुक.
अ. पु.

सिंदूरं स्यंदते इति सिंदूरं, प्रस्व
ण करितें जें तें. कृ. स्यंदूधा. प्रस्व
वण. अ. सेंदूर. अ. न. २ वृक्षविशे
ष. अ. पु.

सिंधुः स्यंदते आपोः त्रैति सिंधुः.
स्ववता हेत उदके जा
चावापी तो. कृ. स्यंदूधा. प्रस्ववण
अ. यद्वा स्यंदते इति सिंधुः अ. पू.
समुद्र. २ देशविशेष. ३ नदविशेष.
४ हत्तीच्या गंडस्थळ संबंधि मरोद
क. उ. पु. ५ नदी. उ. स्त्री.

सिंधुकः विग्रहादिसर्वांसिंदुकशा
ब्दाप्रमाणे.

सिंधुजं सिंधीजातं सिंधुजं, समु
द्राचेवापी जें उत्पन्न तें. कृ. जनी
धा. प्रादुर्भाव. अ. सेंदेलोण. अ. न.

सिंधुसंगमः सिंधीः संगमः सिंधु
संगमः, सिंधूचा जो संगम तो.
स. दोन नदींचा संगम. अ. पु.

सिलुकी सलति सल्लस्य लस्यते
वासिलुकी, गमन करित्ये किंवा
सल्लार करून आस्वादिजेत्ये जी
ती. कृ. वरुधा. गति. अ. २ वरुधा.
आस्वादन. अ. सालई. ई. कारा.
स्त्रीलिं.

सिल्हः स्मित्तीति सिल्हः, प्रीति
करणारा जो तो. कृ. षिञ्धा. प्री
तिअ. ऊदलोवान. अ. पु.

सीकरः सेकतइति सीकरः, सेच
न करितो जो तो. कृ. सीकृधा. से
चनअ. जलाना कण. अ. पु.

सीता सीयतेइति सीता, बंधनक
रिजेत्ये जी ती. कृ. षिञ्धा. बंधन
अ. नागराने सुईस पाडलेलीरेषा.
आ. स्त्री. को. जानकी. भागीर
थी नदी.

सीत्यं सीतयासंभितं सीत्यं, लांग
ल पद्धतीसीं जें युक्त तें. त. नागर
लेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सीधु विग्रहादिसर्वशीधुशब्दाप्र
माणें.

सीमी. सीमा सीयतइति सी
मी, हटतर निबद्ध जी ती. कृ.
षिञ्धा. बंधनअ. ग्रामादिकांची
मर्यादा. आ. स्त्री. २ न. स्त्री.

सीमंतः सीमोः तः सीमंतः, म
र्यादेचा जो अंत ह्. निश्चय तो.
स. केशबंधण्याची एक रचना
सांग. अ. पु.

सीमंतिनी सीमंतोस्यास्तीति

सीमंतिनी, सांग आहे जीस ती.
त. बायको. ई. स्त्री.

सीरः सिनोतीति सीरः, विदार
ण करणारा जो तो. कृ. षिञ्धा. बं
धनअ. नागर. अ. पु.

सीरपाणिः सीरः पाणौ च स्पस
सीरपाणिः, सीर ह्. नागर आ
हे हस्ताचे गयीं जाच्या तो. स. बल
राम. इ. पु.

सीवनं विग्रहादिसर्वसेवनशब्दा
प्रमाणें.

सीसकं सिनोतीति सिईस्यतीति
ईसं सिचत त् ईसंच सीसंत देवसीस
कं, बंधन कारक असें जें शोभा
नाशक तें. त. शिसें. अकारां.
नपुंस.

सीहुंडुः सिनोतीति सीतां हुंडुतेइति सीहुं
डुबंधन करणारा जो त्याप्रत नाशक
रित्ये जी ती. कृ. हुंडुधा. संपातअ.
शोर, निकडुंग. अ. पु.

सू स्यूतइति सू, पूजाचर्थ गामी
जें तें. कृ. बुधा. गतिअ. उत्कर्ष. २
पूजनत्या अर्थी अच.

सूकंदकः शोभनमतीव वाकंद
यतीति सूकंदः सूकंद एव सूकंदकः,

उत्तम अथवा अत्यंत रुडिती
जो तो. स्रकंद तोच स्रकंदक. त.
कांदा. अ. पु.

स्रकरा स्रखं करोतीति स्रकरा,
स्रखं कर्त्ये जीती. कृ. कृत्रधा. क.
रणअ. तापट नद्धे जी गाई वगैरे
ती. आ. स्त्री.

स्रकलः शोभनाकलायस्य स्रक
लः, उत्तम आहे कला जाची तो.
स. जो दुसऱ्यास देतो व आपण
भोगितो तो. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्रकुमारं स्रष्टुकुमार्यते इति स.
कुमारं, उत्तम प्रकारें करून क्री
डा करिजेतें जें तें. कृ. कुमारधा.
क्रीडाअ. कोमल. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

स्रकृतं स्रष्टुकीर्त्यते इति स्रकृतं,
उत्तम प्रकारें वर्णिजेतें जें तें. कृ.
कृतधा. संशब्दनअ. पुण्य. अ. न.

स्रकृती स्रकृतमस्यस्य स्रकृती,
पुण्य आहे जासतो. त. भाग्यवा
न. पुण्यवान्. वि. इन्. पु. इ. स्त्री.
इन्न.

स्रखं शोभनानिखान्यनेनेति स.

खं, शोभन ह्म. स्रखित आहेत
इंद्रियें जेणें करून तें. स. आनं
द, हर्ष. अ. पु.

स्रखवर्चकः स्रखं वर्चयतीति
स्रखवर्चकः, स्रखवर्ते प्रकाशि
त करितो जो तो. कृ. वर्चधा. दी
तिअ. क्षारविशेष. संजीखार.
अ. पु.

स्रखसंदुत्या स्रखसंदोत्या
स्रखेन संदुत्यते स्रखसंदुत्या
स्रखसंदोत्यावा, स्रखें करून दो
हन करिजेतौ जी ती. कृ. दुहधा.
प्रपूरणअ. स्रखें करून दूध देणा
री गाय. आ. स्त्री.

स्रगतः शोभनंगतं ज्ञानमस्येति
स्रगतः, उत्कृष्ट आहे ज्ञान जाचें
तो. स. बुद्धायतार. अ. पु.

स्रगहनावृत्तिः स्रगहनानिबि
डाचासौ वृत्तिश्च स्रगहनावृत्तिः,
उत्कृष्ट निबीड जें कुडण ती. स.
यज्ञादिकांचे गयीं अंत्य जादिकां
चें दर्शन न हाचें ह्मणून केलेलें
वेष्टन. कुडण. इ. स्त्री.

स्रगंधा शोभनोगंधः स्रगंधः, स.
गंधोऽस्य स्या इति स्रगंधा, उत्तमगं

ध आहे जीस ती. त. सुंगुसबेल.
आ. स्त्री.

सुगंधि शोभनोगंधीस्यसुगंधि,
उत्तम आहे गंध जाचा तो. स.
सुगंधिक. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री.
२ कांकडी. इ. न.

सुचरित्रा शोभनंचरित्रयस्याः
सासुचरित्रा, उत्तम आहे चरि-
त्रजीवें ती. स. पतिव्रता स्त्री.
आ. स्त्री.

सुचेलकः शोभनंचेलमेवक
चेलकः, उत्तम जें वर्य तें. त. की
गलें वर्य. अ. न.

सुतः सुता सूयतेस्मइतिसु-
तः, सुतावा, प्रसविजेता झाला
जो तो. क. बुधा. प्रसवादिअ. पु-
त्र. २ राजा. अ. पु. २ आ. स्त्री.

सुतश्रेणी सुतानोश्रेणिर-
स्याः सासुतश्रेणी, संतानाचीं
आहत पणें जीं तीं जीस ती. क.
उंदिरकानी. ई. स्त्री.

सुत्या सवनसत्या, स्मपनजें
ती. क. बुधा. अभिषवअ. सो-
भाभिषव. आ. स्त्री.

सुयामा सुयुत्रायतइतिसुया

या, उत्तम प्रकारें करून रक्षणक
रिती जो तो. क. बेंडुधा. पालनअ.
इंद्र. न. पु.

सुत्वा सुतवानितिसुत्वा. अर
भृथ स्नान करिता झाला जो तो.
क. बुधा. अभिषवअ. अदभृ-
थस्नानकेलेला. न. पु.

सुतात्मजा सुतस्यसुताया वा
आत्मजासुतात्मजा, पुत्राचें किं
वा पुत्रीचें जें अपत्य ती. स. ना-
त. आ. स्त्री.

सुदर्शनं शोभनंदर्शनयस्यत
सुदर्शनं, उत्तम रूप आहे द-
र्शन जाचें तें. स. विष्णूचें चक्ररू-
प आयुध. अ. न.

सुदायः सुदीयतेइतिसुदायः,
उत्तम प्रकारें करून दिलें जातें जें
तें. क. बुधा. दानअ. लग्नां
तबधूवरांस किंवा व्रतं भिक्षेस
दिलेलें द्रव्य. अ. पु.

सुदूरं सुषु अतिशयितंदूरं सु-
दूरं, अतिशयित जें दूर तें. स. अ-
त्यंत दूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुधर्मा शोभनोधर्मायस्यांसाक
धर्मा, उत्कृष्ट आहे धर्मजीचेबाबीं

ती. स. देवांची सभा. आ. स्त्री.

स्रधांशुः स्रधा रूपा अंशवो यस्य

सस्रधांशुः. अमृतरूपी आहेतमि

रण जाचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

स्रधा स्रखं नधीयत इति स्रधा, स्र

खानं प्राशिजेत्ये जी ती. कृ. धेदू

धा. पान अ. अमृत. २. चुना. ३. शो

र. आ. स्त्री.

स्रधीः स्रधुध्यायतीति स्रधीः, उ

त्तम प्रकारे करून ध्यान करितो

जो तो. कृ. ध्येधा. विंता अ. पंडि

त. ई. पु.

स्रनिषण्णकं स्रधुनिषण्णम-

स्मादिति स्रनिषण्णकं, उत्सृष्ट अ

हं विशीर्णता जी पासून तो. स. कु

रडुची भाजी. अ. न.

स्रंदरं स्रद्विचते इति स्रंदरं, आ

दृत करिजेतें जें तें. कृ. हडुधा. आ

दर अ. सौंदर्य युक्त. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

स्रंदरा. स्रंदरी स्रधुअतीव उ

नतीति स्रंदरा, अतिशयित स्त्रे

हयुक्त जी ती. कृ. उंदीधा. क्लृद

न अ. चांगल्या बांध्याची स्त्री.

आ. २. ई. स्त्री.

स्रपंथाः स्रधुपंथाः स्रपंथाः, उ

त्तम जो मार्ग तो. स. चांगला मार्ग.

इन्. पु.

स्रपर्णः शोभने पर्णे पक्षावस्ये

ति स्रपर्णः, स्रशोभित आहेत प

क्ष जाचे तो. स. गरुड. अ. पु.

स्रपार्श्वकः शोभनः पार्श्वः अस्ये

ति स्रपार्श्वकः, उत्तम आहे पार्श्व

भाग जाच्चा तो. स. कारवी पिंपरी.

अ. पु.

स्रप्रतीकः स्रधुप्रतीका अवयव

वा यस्य स स्रप्रतीकः, उत्तम प्रका

रचे आहेत अवयव जाचे तो. स.

इंशान्य दिशेचाहती. अ. पु.

स्रप्रयोगविशिरवः शोभनः प्र

योगोस्य तादृशो विशिरवोस्य स्रप्र

योगविशिरवः, उत्तम प्रयोगा

चा असा आहे बाण जाच्चा तो. स.

बाण सोडण्याविषयी जो कुशल तो.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्रप्रलापः स्रधुप्रलपने स्रप्रला

पः, उत्तम प्रकारचे जें भाषण तो.

स. चांगलें भाषण. अ. पु.

स्रभगास्रतः स्रभगायाः स्रतः

स्रभगास्रतः, स्रभगेचा जो पुत्र

तो.स. विवाहादिसंस्कारयुक्त

जी स्त्री तिन्नापुत्र.अ.पु.

रुभिक्षा स्रष्टुभिक्षयतइतिरु

भिक्षा, उत्तमप्रकारेणकरून इ

च्छि. जेत्ये जी ती. कृ. भिक्ष

धा. भिक्षादिअ. धायरी. आ. स्त्री.

स्रमं स्रष्टुमीयतइतिस्रमं, स्रष्टु

गमन करितें जें तें. कृ. मीढु. धा.

गतिअ. पुष्य. अ. न.

स्रमनः स्रष्टुमन्यतेस्रमनः, उ

त्तमप्रकारेणकरून मानिजेतो जी तो

कृ. मनधा. विज्ञानअ. गहूं. अ.पु.

स्रमनसः स्रष्टुमनोयासांस्रमन

नसः, निर्मल आहे मन जांचें स्त्री.

अ. शोभनं मनोयस्याइतिवा. कृ.

ले. २. जाईचें श्राड. स. स्त्री. २. देव

स. पु. ब.

स्रमनोरजः स्रमनसोरजः स्र

मनोरजः, पुण्याचें जें रज तें. स.

कुलांतील रेणु. स. न.

स्रमेरुः अत्युच्चत्वान्मिनोति-

ज्योतीं प्रीतिमेरुः, स्रष्टुमेरुः स्र

मेरुः, अत्युच्चत्वास्तव नसवादि

कांप्रत प्रक्षिप्त करितो जी तो मेरु

उत्तम असा जी मेरु तो. स. मेरु

पर्वत. उ. पु.

स्ररः स्रष्टुराजतइतिस्ररः, उत्त

मप्रकारेणकरून शोभतो जी तो. कृ.

राजूधा. दीप्तिअ. देव. अ.पु.

स्ररंगा स्रबहुवसतं स्ररं जसेति

स्ररंगा, उत्तमप्रकारेणकरून रजा

नें संसक्त होइजे तें जी चेरायां ती.

कृ. रंजधा. रागअ. बिलविशेष, शु

धार. आ. स्त्री.

स्ररज्येषः स्ररेषुज्येषः स्ररज्येषः,

देवांमध्ये जो श्रेष्ठ तो. स. ब्रह्मदेव.

अ. पु.

स्ररतः स्ररमतेइतिस्ररतः, उ

त्तमप्रकारेणकरून रममाण होतो

जी तो. कृ. रसुधा. फ्रीडाअ. दया

कृ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २. मैथु

न. अ. न.

स्ररदीर्घिका स्रराणां दीर्घिकेव

स्ररदीर्घिका, देवांला पुष्करिणी

साधिसवी जी ती. स. पागीरबी न

दी. आ. स्त्री.

स्ररद्विद् स्ररान्द्वेष्टीति स्ररद्विद्,

देवांप्रत द्वेष करितो जी तो. कृ. द्वि

षधा. अप्रीतिअ. दैत्य. इ. पु.

स्ररनिम्नगा स्रराणां निम्नगास्र

रनिम्नगा, देवांची जी नदी ती. स.
भार्गारथी नदी. आ. स्त्री.

स्वरपति: स्वरणांपति: स्वरपति:
देवांचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स.
इंद्र. इ. पु.

स्वरभि: स्वरभते आल्हादनं
कर्तुमारभते इति स्वरभि: उत्तम
प्रकारेण आनंदयित्ये जी ती. कृ. र
भधा. राभस्य अ. गाय. २ सालई
इ. स्त्री.

स्वरलोक: स्वरणां लोक: स्वरलो
क: देवांचा जो लोक तो. स. स्वर्ग
लोक. अ. पु.

स्वरवर्त्म स्वरणां वर्त्म स्वरवर्त्म,
देवांचा जो मार्ग तें. स. आकाश.
न. न.

स्वरर्षि: स्वरश्चासौ ऋषिश्च स्वर
र्षि: देव असून जो ऋषि तो. स.
नारद. इ. पु.

स्वरसा शोभनीरसोऽस्याः स्वरसा
उत्तम आहे रस जीचा तो. स. मुं
गसबेल. आ. स्त्री.

स्वरा कृअतीव रात्यनया स्वरा,
पान करणारे जिन्वा घांगानें अ
त्यंत शब्द करितात ती. कृ. रेंधा.

शब्द अ. मद्य. दाकू. आ. स्त्री.

स्वराचार्य: स्वराणां आचार्य: स्वरा
चार्य: देवांचा जो आचार्य तो. स.
बृहस्पति. अ. पु.

स्वरामंड: स्वरायाः मंड: स्वरामं
ड: मद्याचा जो श्रेष्ठभाग तो. स.
मद्यावरचे पाणी. निवळी. अ. पु.

स्वरालय: स्वराणामालय: स्वरा
लय: स्वर ह्म. देव त्यांचा जो आ
लय ह्म. स्थान तो. स. मेरुनामा
पर्वत. अ. पु.

स्वराष्ट्रजं स्वराष्ट्रे जातं स्वराष्ट्रजं,
स्वराष्ट्राचे दायी जें उत्पन्न तें.
कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. धास्यवि
शेषतूर. अ. न.

स्ववर्णं स्वरुवर्णोऽस्य स्ववर्णं, शो
भन आहे कांती जाची तें. स. कृ
षुवर्ण्यते इति स्ववर्णं वा, उत्तम वर्ण
न करिजे तें. कृ. वर्णधा. वर्णन
अ. सांनें. अ. न.

स्ववर्णक: शोभन: वर्णोऽस्य स्व
वर्णक: शोभन आहे वर्ण जाचा
तो. स. बाह्याचे झाड. अ. पु.

स्ववर्द्धि: शोभन: बद्धिरस्याः सा
स्ववर्द्धि: उत्कृष्ट आहे वल्ली जी

ची ती. स. बावची. इ. स्त्री.

स्त्रीलिं.

स्रुवहा स्रुषुवहत्यामोदमिति
स्रुवहा, उत्तम प्रकारचा
आमोद धारण करित्ये जी ती.
कृ. वहधा. प्रापणअ. काळेंफुला
ची निगुंडी. २ साल ई. ३ मुंगस
वेल. ४ तांबडी लाजाकू. ५ कोळि
रण. आ. स्त्री.

स्रुवासिनी स्रुषुवसतिपितृगृहे
तच्छीलास्रुवासिनी, पिष्याच्यागृ
हाचारायीं फार दिवस राहणा
ची इच्छा करणारी जी ती. कृ. पसनिवासे
कांहीं तरुण व विवाहित जी स्त्री
ती. ई. स्त्री.

स्रुव्रता शोभनं व्रतमस्याः सास्रु
व्रता, शोभन आहे व्रत जीचें
ती. स. स्रुशीलागाई. आ. स्त्री.

स्रुशीमः स्रुषुश्यायत इति स्रु
शीमः, उत्तम प्रकारें पीडा क
रितें जें तें. कृ. श्येंड्या. गतिअ.
शीतल. थंड. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्रुषमं स्रुशोभनं समं सर्वमस्य
स्रुषमं, शोभन आहे सर्व जात
तें. त. संतर. वि. अ. पु. न. आ.

स्रुषमा शोभनं समं सर्वमनया
स्रुषमा, उत्तम आहे सम ह्म. स
र्व जीणें ती. स. उल्लुह शोभा.
आ. स्त्री.

स्रुषवी स्रुवतीति स्रुषवी, भक्ष
णार्थ प्रेरणा करित्ये जी ती. कृ.
षूधा. प्रेरणअ. काळें जिरें. २ का
रली. ई. स्त्री.

स्रुषिरं स्रुषिरं ध्रमस्यास्तीति
स्रुषिरं, यद्वा स्रुषुस्यनिगतिमि
ति स्रुषिरं, छिद्र युक्त जें किंवा
अत्यंत गति प्रतिबंध करिजे तें जें तें.
त. २ कृ. शोधा. अंतकर्मअ. छि
द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ मुर
ली शंख इत्यादि वाद्य. अ. न.

स्रुषिः प्रमादघतितान् स्रुषुस्य
तीति स्रुषिः, प्रमादपतितांसनाश
क जी ती. कृ. शोध. अंतकर्मअ.
छिद्र. इ. स्त्री.

स्रुषीमः स्रुषुसीमामर्यादायस्य
सः स्रुषीमः, उत्तम आहे मर्या
दा जाची ती. स. शीतल. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्रुषेणा शोभनासेनायस्य सः

स्रषेणः, उत्कृष्ट आहो सेना क.
पककें ज्याचीं तो. स. करवंदर
स. अ. पु.

स्रषेणिका स्रषुसेनयाचरती
तिस्रषेणिका, उत्तम सेनेकरू
न प्राप्त जीती. त. तिधारें, निर्गु
डी. ई. स्त्री.

स्रषु स्रतिष्ठतीतिस्रषु, प्रशंसा
द्यर्थोविषयीं उत्तमप्रकारें विद्य
मान जें तें. क. षाधा. गतिनिवर्त
नअ. अतिशय २ प्रतिष्ठात्याअ
र्थी अच्य.

स्रसंस्कृतं स्रषुसंभिक्रयतेस्य
स्रसंस्कृतं, द्रव्यांतरांनीं उत्तम
जें संस्कृत तें. क. कृत्रधा. करण
अ. चांगलें शिजविलेलें. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

स्रसवी स्रसवतीतिस्रसवी,
उत्तमप्रकारें प्रसवणारी जीती.
क. षुधा. प्रसवअ. कारली. ई.
स्त्रीलिं.

स्रत्तत् स्रषुहृदयंयस्यस्रत्तत्,
उत्तमआहो हृदयजाचें तो. स.
सरगा, भिन्न. इ. पु.

स्रकरः सवनंस्रः, स्रवंबहुप्रस

वंकरोतीतिस्रकरः, फारउत्पत्ती
प्रत करितो जीती. क. दुकृत्रधा.
करणअ. दुकर. अ. पु.

स्रक्ष्यं स्रच्यतेइतिस्रक्ष्यं, पैशून्य
स्रचवितें जें तें. क. स्रचधा. पैशू
न्यअ. बारीक. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं. २ कपट. अ. न.

स्रचकः स्रचयतीतिस्रचकः,
पिशुनत्व पावतो जीती. क. स्रचधा.
पैशून्यअ. स्रचविणारा. २ कानांत
दुसऱ्याची निंदा सांगणारा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

स्रचिः स्रच्यते; नयास्रचिः अर्थसू
चनबोधन करिजेतें जीणें ती. क.
स्रचधा. पैशून्यअ. सुई. २ वृत्त्य
विशेष. ३ अग्र. इ. स्त्री.

स्रुतः स्रवतिगमयतिस्माम्बान्
स्रुतः, अम्भातें गमन करविणा
रा जीती. क. षुधा. प्रेरणाअ. ब्रा
ह्मणीचाठायीं क्षत्रियापासून झालेला पुत्र. २ पुत्र. ३ सारथि. अ
तिचपल धातुरस पारा. ५ स
ताम. ६ स्तुतिपाठक प्राट. अ. पु.

स्रुतिकागृहं स्रुतिकायाः गृहं
स्रुतिकागृहं, स्रुतिकेचें जें गृह

तें. स. गळतीची खोली. अ. न.

सूतिमासः सूतेः प्रसवस्यमा

सः सूतिमासः, प्रसवाचा जो मा

स तो. स. प्रसूत होण्याचा महि

ना. अ. पु.

सूत्यानः ऋषुउत्यानमस्यसू

त्यानः, उत्तम आहे उद्योग जा

चा तो. स. चतुर, दक्ष. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

सूत्रं सूत्र्यतेइतिसूत्रं, वेष्टन क

रिजेतें जें तें. ऋ. सूत्रधा. वेष्टन

अ. सूत. अ. न.

सूत्रवेष्टने सूत्रस्यवेष्टनं सूत्रवे

ष्टनं, तद्वचें जें वेष्टन तें. स. को

ष्यानें एक तद्दनें गुंडाळलेलें सू

त. अ. न.

सूत्रामा ऋषुउत्कल्हृष्टत्रायते

इतिसूत्रामा, शोभन उल्हृष्ट सं

रक्षण करितो जो तो. ऋ. त्रैडूधा.

पालन अ. इंद्र. न. पु.

सूदः सूदयतीतिसूदः, छागादि

कातें नाश करणारा जो तो. ऋ. पू

दधा. हिंसा अ. किंवा सूदयतीसूद

यतिवासूदः, क्षरण करिजेतें

किंवा करितो जो तो. ऋ. पूदधा. क्ष

रण अ. सेंपाकी, आचारी. २. व्यं

जन, कटि. अ. पु.

सूना सूयतेसयनं वासूना, प्राणि

गर्भादिमोचन करित्ये किंवा वधस्था

न जी ती. ऋ. पूडू. धा. प्राणिगर्भ

विमोचन अ. जिभेच्या खालचा

भाग. २ कन्या. ३ वधस्थान. आ.

स्त्रीलिं.

सूनुः सूयतेइतिसूनुः, प्रसवि

जेतो जो तो. ऋ. पूडू. धा. प्रसव

अ. पुत्र. उ. पु.

सूनृता शोभनानृत्तानात्रैतिसू

नृता, अत्यंत अनृत नाही जीचा

ठायीं ती. सत्य आणि गोड भाष

ण. आ. स्त्री.

सून्मादः ऋषुउन्मादोस्यसून्मा

दः, अत्यंत झाला आहे उन्माद

जास तो. स. उन्माद शील, उद्धट.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूपकारः सूपं करोतीतिसूपका

रः, मुद्गादि निर्मिळानातें करितो जो

तो. ऋ. ऋद्धा. करण अ. सेंपाकी,

आचारी. अ. पु.

सूरः ऋवतिप्रेरयतिकर्मणिलो

कमिति सूरः, जनाला कर्माविष

धीं प्रेरणा करितो जो तो. क.
 षूधा. प्रेरणअ. सूर्य. अ. पु.

सूरणः शीर्यते इति सूरणः, वि
 शीर्णं होतो जो तो. क. शूधा. हिं
 साअ. सूरण. अ. पु.

सूरतः विग्रहादिसूरतशब्दाप्र.

सूरसूतः सूरस्यसूतः सारथिः
 सूरसूतः, सूर्याचा जो सारथि
 तो. स. सूर्याचा सारथी अरुण.
 अ. पु.

सूरिः सूर्यते इति सूरिः, प्राण्या
 चैर्गर्भविमोचनस्य जननमर
 ण उपदेशादिकाने नष्ट करितो
 जो. तो. क. शूड. धा. प्राणिगर्भवि
 मोचनअ. पंडित, विद्वान. इ. पु.

सूर्ये सूर्यते; नेन सूर्ये, मोजले
 जाते जाणे तें. क. शूर्यधा. मान
 अ. सूर्य. अ. पु. न.

सूर्भिः सूर्भि शोभना ऊर्भिर्य
 स्याः सासूर्भिः, उत्तम आहरे रच
 नाजीचीती. स. लोरवंडाची प्र
 तिमा. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

सूर्यः सरत्याकाशे स्रवतिकर्म
 णिलोकं प्रेरयतीति वासूर्यः, आ
 काशीं गमन करितो अथवा-

लोकाला कार्यविषयीं प्रेरणा क
 रितो जो तो. क. सूर्या. गतिअ.

२ षूधा. प्रेरणाअ. सूर्यः अ. पु.

सूर्यतनया सूर्यस्यतनयासूर्यत
 नया, सूर्याची जी कन्या ती. स.
 यमुनानदी. आ. स्त्री.

सूर्येदुसंगमः सूर्येदुसंगच्छेते
 अत्रैतिसूर्येदुसंगमः, सूर्य आ
 णिचंद्र हे एकत्र होताहेत जाचेव
 र्यां तो. क. गम्लधा. गतिअ. अमा
 वास्यातिथि. अ. पु.

सृक्. सृक्किणी सृजतिलाला
 दिकमितिसृक्किणी, लालादिकां
 प्रतरां कित्ये जीती. क. सृजधा.
 विसर्गअ. ओष्ठप्रांत भाग, दाद.
 ३ ई. स्त्री.

सृक्कि विग्रहादिसृक्किणीशब्दा
 प्रमाणे इन्. न.

सृगः सरतीति सृगः, गमन क
 रणारा जो तो. क. सूर्या. गतिअ.
 गोम्रीण. अ. पु.

सृगालः सृजतिमायाभितिसृगा
 लः, कपरातें करितो जो तो. क.
 सृजधा. विसर्गअ. कोल्हा. अ.
 पुल्लिं.

सृणिः सरत्यंतर्गच्छतीति सृणिः।
अभ्यंतराचेवार्थी गमन करित्ये जी
ती. कृ. सृधा. गतिअ. अंकुश. इ.
स्त्रीलिं.

सृणिका. सृणीका सरतीति
सृणिका, गमन करणारी जी ती.
कृ. सृधा. गतिअ. लाळ. आ. स्त्री.

सृतिः सरत्यंत्रेति सृतिः, गमन क
रिताहेत जीचेवार्थी ती. कृ. सृधा.
गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सृपाटी सर्पतीति सृपाटी, परिमा
णाविषयीं गमन करित्ये स्र. तदुप
योगी जी ती. कृ. सृध्रुधा. गतिअ.
परिणाम विशेष. २ नदी. इ. स्त्री.

सृमरः सरणशीलः सृमरः, सर
णशील स्र. गमन स्वभाव जो तो.
कृ. सृधा. गतिअ. मृगविशेष. अ.
पुल्लिंगी.

सृष्टिः सृष्टं सर्जनं सृष्टिः, सर्ज
न जें ती. कृ. सृजधा. विसर्गअ.
पुष्कळ. २ उत्पन्न केलेले. ३ निधि
त. ४ टांकलेला. इ. स्त्री. २ अ. न.

सेकपात्रं सेकाय पात्रं सेकपात्रं,
सेचना कारणें जें तें. स. पाणी शिं
पण्याचें चर्मपात्र, डोल. अ. न.

सेचनं सिच्यतेनेन सेचनं, सेच
न करितात जाणें तें. कृ. पित्रुधा.
क्षरणादिअ. पाणी शिंपण्याचें च
र्मपात्र. अ. न.

सेतुः सिनोतीति सेतुः, उदकाचें
प्रतिबंधन करितो जो तो. कृ. पित्रु
धा. बधनअ. पूलबबंध. २ गायवर्ण्याचें
शाड. उ. पु.

सेना सिनोतीति सेना, बंधन क
रणारी जी ती. कृ. पित्रुधा. बंधन
अ. सैन्य. आ. स्त्री.

सेनांगं सेनायाः अंगं सेनांगं, से
नेचें जें अंग स्र. हस्त्यादि जें तें. स.
हत्ती घोडारथ पायदळ हींचार से
नेचीं अंगें त्यांतील प्रत्येक. अ. न.

सेनानीः सेनांनयतीति सेनानीः,
देव सेनेतें चालवितो जो तो. कृ.
नीधा. प्रापणअ. कार्तिक स्वामी.
इ. पु.

सेनासुरवं सेनायाः सुरवं सेनासु
रवं, सेनेचा जो अग्रभाग तो. स.
तीनअसामी पायदळ. अ. न.

सेनारक्षः सेनांरक्षतीति सेनार
क्षः, सेनापालन करणारा जो तो.
कृ. रक्षधा. पालनअ. पाहरेकरी.

अ. पु.

सेलुः विग्रहादिसर्वशैलुशब्दाप्रमाणं.

सेवः सेवनंसेवः, सुइचीजी विद्या-
तो. कृ.षिबुधा. तंतुसंतानअ. कृ.
इंचेकर्म शिवणं. अ. पु.

सेवकः सेवतइतिसेवकः, सेवा
करणारा जी ती. कृ. षेवधा. सेव
नअं. चाकर. अ. पु.

सेवनं स्थितिः सेवनं. सूचिक्रिया
जी ती. कृ. षिबुधा. तंतुसंतान
अ. शिवणं. २ सेवा. अ. न.

सेवा सेवनंपरचितानुवर्तनंसे
वा, दुसन्त्याच्चा अंतःकरणानु
सार जे वागणें ती. कृ. षेवधा.
सेवनअ. सेवन करणयास यो
ग्य. २ कावळीचें मूळ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

सैहिकेयः सिंहिकायाअपत्यंसे
हिकेयः. सिंहिकाजी तीचें जेंअ
पत्य स. पुत्र ती. त. राहुनामा
ग्रह. अ. पु.

सैकतं सिकताअत्रसंतीतिसैक
तं, बालुका आइ ज्याचेघरी तें.
त. बालुकामयदेश. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

सैतवाहिनी सितंसितोदकंसि
तमेवसैतंबहतीतिसैतवाहिनी,
स्वच्छ किंवा शुभ्र उदकातें बाह
णारी जी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ.
नदीविशेष. इ. स्त्री.

सैनिकः सेनारक्षतिसमवेतवा
सैनिकः, सेनेतें रक्षण करणारा
किंवा एकत्र करणारा जी ती. त.
सेनारक्षक. २ सेनेंत संगत जा
हलेला. अ. पु.

सैंधवः सिंधुषुभवःसैंधवः, सिं
धुदेशाचेघरीं जो उद्वन्नती. त.
घोडा. २ लवणविशेष. अ. पु.

सैन्यं सेनांसमवेतीतिसैन्यं, से
नेप्रत गमन करणारें जेतें. त.
सेना. अ. न.

सैरिकः सिरैणरवनतीतिसैरितं
वहति सैरिस्यायंवासैरिकः,
अर्थहालिकशब्दाप्रमाणं. नाग
रवाहाणारा. अ. पु.

सैरेंधी सैरंधरतीतिसैरेंधीस्त
स्येयंसैरेंधी, स्वच्छदेंककून दु
सत्याच्या घरीं राहून लीला कर
णारी कर्षक स्त्री साररवी जी स्त्री

ती. त. दुसऱ्याचे घरी राहून बा
यकांचे केश विंचरणारी वेंणी व
गेंरे काम करणारी स्त्री. इ. स्त्री

सौरिभः सिरोरुशेषामितिसौरि
णस्तेषां कर्षकाणां इभइवसौरि
भः सएवसौरिभः, शोती करणा
रांस गजा सारिखा जो तो. स. म
हिषगवा. अ. पु.

सैरीयकः सैरेयकः सीरेभ
वः सैरः सैरेभवः सैरेयकः, ना
गरलेले जमिनीचे राथी जो उ
सन्न तो. त. कोरटीचा वृक्ष. अ.
पु. क्षिणीं.

सोटं सत्यतेस्यसोटं, सहन क
रिजेले जें तें. कृ. षहधा. मर्षण
अ. क्षमापावलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

सौदर्यः विग्रहादिसमानोदर्याप्र
माणं. सरवा, भाऊ. अ. पु.

सोन्मादः उन्मादेन सहवर्तते सो
न्मादः, उन्मादासीं सहवर्तमा
न राहतो जो तो. त. उन्मादशी
ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सोपप्लवः उपप्लवेन सहितः सोप
प्लवः, उपप्लव ह. उपद्रव तें

शीं सहित जो तो. राहून ग्रामले
लाचंद्र किंवा सूर्य. अ. पु.

सोपानं सहउपरि अनंति अने
नेतिसोपानं. सहकर्तमान ऊर्ध्वभा
गीं गमन करिता हेत जेणें तें. कृ.
अनधा. गति. अ. पायस्थानाजिना.
अ. न.

सोभांजनः सोभांजनः शो
भामनक्तीतिसोभांजनः, शोभे
तें व्यक्त करितो जो तो. कृ. अंजू
धा. व्यक्त्यादि. अ. शोचग्याचें झाड.
अ. पु.

सोमः अमृतं सृते सोमोमः, अ
मृतातें प्रसवतो जो तो. कृ. षूडू.
धा. प्रसूति. अ. चंद्र. अ. पु.

सोमपः सोमपाः सोमपिब
तीतिसोमपः, सोमपान करणा
रा जो तो. कृ. पाधा. पान. अ. सोम
याग करणारा. अ. पु.

सोमपीती सोमस्थपीतं सोमपी
तं तदस्यास्तीतिसोमपीती, सो
मपान आहे जास तो. त. सोम
पान करणारा. इ. न. पु.

सोमपीथी सोमस्थपीथं पानं त
दस्यास्तीतिसोमपीथी, सोमपान

आहे जास तो. त. सोमयज्ञक

रणारा. इन्. पु.

सोमराजी सोमइवसोमेनवावा

जतेइतिसोमराजी, सोमैककू

न शोभत्ये जी ती. क. राजृधा. दी

मिअ. वावची. इ. स्त्री.

सोमलता सोमस्थलतासोमल

ता, सोमसंबंधी जी लता ती. स.

सोमवल्ली. आ. स्त्री.

सोमवल्कः सोमइववल्कोस्यसो

मवल्कः, सोमासारिरवे आहे

वल्क जाचे तो. स. कुंभ्याचे झा

ड. २ पांढरा रवदर वृक्ष. अ. पु.

सोमवल्लरिः सोमवल्लरी सो

मस्थवल्लरीसोमवल्लरी, सोमा

ची जी वल्लरी ती. स. इ. २ इ. स्त्री.

सोमवल्लिका सोमस्थवल्लिः सो

मवल्लिः सैव सोमवल्लिका, सो

माची जी वल्ली तीच. त. आ. स्त्री.

सोमवल्ली सोमस्थवल्लीसोमव

ल्ली, सोमाची जी वल्ली ती. स. इ.

स्त्रीलिंगी.

सोमोद्भवा सोमादुद्भवोयस्याः

सा सोमोद्भवा, चंद्रापासून आ

हे उत्पत्ती जीची ती. स. नर्मदा

नदी. आ. स्त्री.

सौगंधिकः शोभनोगंधोत्पसक

गंधिः सएवसौगंधिकः, उत्तमगंध

आहे जासती सुगंधितोच. त. सायंकाळी विक

कित हाणारे कमळ. २ तृणविशेष, रा

हिसगवत. अ. न. ३ गंधक. अ.

पुलिं.

सौचिकः सूचिः शिल्पमस्यसौ

चिकः, सूची आहे शिल्प जाचे तो.

त. शिंपी. अ. पु.

सौदामनी सुदाभिर्मेषेभवासौ

दामनी, मेषाचे गधी जी उत्पत्ती

ती. त. विद्युल्लता. इ. स्त्री.

सौधः सुधालेपोअस्यस्येतिसौ

धः, सुधालंप ह्य. बुन्याचालंप

आहे जास तो. त. राजवाडा. अ.

पु. न.

सौभागिनेयः सुभगायाःअप

त्यंसौभागिनेयः, सुभगाचा जो पु

त्र तो. त. सुभगापुत्र. अ. पु.

सौम्यं सोमोदेवतास्यसौम्यं, चं

द्र आहे देवता जाची ती. त. ज्या

ची चंद्र देवता तो. २ सुंदर. ३ जो

उग्रनचे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

४ बुधनामाग्रह. अ. पु.

सौरभेद्यः सूरभोरपत्यंसौरभेद्यः
कामधेनुचें जें अपत्य तो. त. वै
ल. अ. पु.

सौरभेद्यी सूरभोरपत्यंस्त्रीसौर
भेद्यी, सूरभोची जी कन्या ती.
त. गाय. ई. स्त्री.

सौराष्ट्रिकः सूर्राष्ट्रदेशेभवःसौ
राष्ट्रिकः, सूर्राष्ट्रदेशाचेठायीं जो
उत्पन्न तो. त. विषविशेष. अ. पु.

सौरिः सूरस्यापत्यंसौरिः, सूर
ह्य. सूर्य त्याचें जें अपत्य तो.
त. शनिनामाग्रह. इ. पु.

सौवर्चलः स्रष्टुवर्चतेस्रवर्चलः
सहवसौवर्चलः, जरराग्नि प्रदी
पक करणारा जो तो. स्रवर्चल
तोच सौवर्चल त. संचळ
स्वार. अ. पु.

सौविदः स्रवेदनंस्रवित् स्रवि
स्र ज्ञानमस्यस्यसौविदः, निवद
नाविषयीं ज्ञान आहे जास तो. त
मालदार. अ. पु.

सौविदलुः स्रविदंतंविद्वांसम
पिलांतिन्नशवर्तिनं कुर्वती तिस्र
विदलाः स्त्रियः तामारक्षकःसौ
विदलुः, विद्वानाला वश्यकर

णान्या स्त्रियांचारक्षक जो तो. त.
मालदार. अ. पु.

सौवीरं स्रवीरेषुभवंसौवीरं, स्र
वीरदेशाचेठायीं उत्पन्न जें तें. त.
बोरीखें फळ. २ कांजी. ३ सूरमा.
अ. पु.

सौहित्यं स्रहितस्यभावःसौहि
त्यं, तृप्ताचा जो धर्म तो. त. तृप्ति.
अ. न.

स्कंदः स्कंदतीतिस्कंदः, शत्रु शो
षण करितो जो तो. क. स्कंदिर्धा.
शोषणादि. अ. कार्तिकस्वामी. अ.
पुल्लिं.

स्कंधः स्कंधतइतिस्कंधः, आरो
हण करिजेतो जो तो. क. स्कंदिर्
धा. गत्यादि. अ. सुळापासून फांघा
पर्यंत जें हस्तकांडतें २ समूह. ३ स्वां
द. अ. पु.

स्कंधशारवा स्कंधजाशारवास्कं
धशारवा, स्कंधापासून झाली जी
शारवा ती. स. प्रधान शारवा. आ.
स्त्रीलिंगीं.

स्कन्नं कंधतेस्यस्कन्नं, गलित
करिजेले जें तें. क. स्कंदिर्धा. ग
त्यादि. अ. गळालेले. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्व लनं स्वल्पते इति स्व लनं,
चंचल जै तैः कृ. स्वलधा. चलन
अधर्मादिकां पासून चलन. २ ल
हान मुलाचें हाता पायानें चालणें.
अनपुंस.

स्वलितं स्वलनं स्वलितं, यु
द्वादिकां पासून जै चलन तैः कृ.
स्वलधा. संचलन अ. युद्धमर्या
देपासून जै चलन तैः अ. न. स्व
लन पावलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्तनः स्तनयतिकथयति यौ च
नोदयं स्तनः, यौवनोदय कथन
करणारा जो तो. कृ. स्तनधा. श
ब्द अ. कुच. अ. पु.

स्तनंधयः स्तनंधयतीति स्तनं
धयः, स्तनपान करितो जो तो.
कृ. धेठ्धा. पान अ. लहान बाल
क. अ. पु.

स्तनंधयी स्तनंधयतीति स्तनं
धयी, स्तनपान करणारी जी
ती. कृ. धेठ्धा. पान अ. लहान
मुलगी. ई. स्त्री.

स्तनपा स्तनंधिबतीति स्तनपा,

स्तनपान करणारी जी ती. कृ. पा
धा. पान अ. लहान मुलगी. आ.
स्त्रीलिं.

स्तनयित्नुः स्तनयतीति स्तन
यित्नुः, देवांच्या शब्द करितो जो
तो. कृ. स्तनधा. देवशब्द अ. मेघ
उ. पु.

स्तनितं स्तननं स्तनितं, देवश
ब्दित जै तैः वृत्त्यादिपूर्वांच्या श
ब्दाप्रमाणें. मेघ गर्जना. अ. न.

स्तंभः स्तम्भोतीति स्तंभः, नि
रोध करितो जो तो. कृ. षभिधा.
प्रतिबंधन अ. बोकड. अ. पु.

स्तंबः तिष्ठतीति स्तंबः, चल
नच्या पार रहित असा जो शा
खादि विहीन वृक्ष तो. कृ. षाधा.
गतिनिवर्तन अ. धान्यं तिष्ठत्य
त्रस्तंबः, धान्य राहतें आहे जा
चे गयी तो. कृ. षाधा. गति अ.
ज्या वृक्षास लांब फांद्या नाहीं
व मुळास फांद्या कुटतात तो वृ
क्ष. २ तृणाचा गुळ व कांड. अ. न.

स्तंबकरिः स्तंबं करोतीति स्तं
बकरिः, गुच्छातें करणारा जो तो.
कृ. लज्जधा. करण अ. यव इत्या

दिधान्य इ. पु.

स्तंबधनः विग्रहादिसर्वसालका
शब्दाप्रमाणं.

स्तंबघ्नः स्तंबोहन्यतेयेनस्तंबघ्नः,
गुच्छ हरण करिजेतो जेणं करू

न तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. धान्य

स्तंब छेदावयाची कोपती. अ. पु.

स्तंबेरमः स्तंबेरमतीतिस्तंबेर
मः, स्तंबाचेगयीं रमणा

राजो तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. ह
नी. अ. पु.

स्तब्धरोमा स्तब्धानिरोमाणि
यस्यसः स्तब्धरोमा, स्थिर आ
हेत रोमें जाचीं तो. स. डुकर.
न. पु.

स्तम्भः स्तम्भाति स्तम्भनंवा स्तं
भः, निरोध करितो किंवा स्तम्भ
न करितो जो तो. कृ. स्तम्भूधा.
रोधनअ. रवां. २. जडत्व. अ. पु.

स्तम्बः स्तम्बनंस्तम्बः, स्तम्बिजेतो
जो तो. कृ. पुत्रूधा. स्तुतिअ. स्तु
ति. अ. पु.

स्तम्बकः स्तूयतेसौस्तम्बकः, स्त
बिजेतो जो तो. कृ. पुत्रू
धा. स्तुतिअ. फुलांवा गुच्छ.

अ. पु.

स्तम्भितं स्तम्भयति स्तम्भिमितं,
आर्दीभाव प्राप्त झालें जें तें. कृ. छि
मधा. आर्दीभावअ. आर्द्र. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

स्तुतं स्तूयते स्तुतं, स्तव न क
रिजेलें जें तें. कृ. पुत्रूधा. स्तुति.
अ. स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

स्तुतिः स्तवनंस्तुतिः, स्तवन
जें ती. कृ. पुत्रूधा. स्तुतिअ. स्त
वन. इ. स्त्री.

स्तुतिपाठकः स्तुतेः पाठकस्तु
तिपाठकः, स्तुति करणाराजो
तो. स. स्तुति करणाराजन. अ. पु.

स्तुम्भः विग्रहादिस्तम्भशब्दाप्रमा
णं बीरुड. अ. पु.

स्तूपः स्तूयतेभक्षणवेलायामि
तिस्तूपः, भक्षणकालीं स्तम्बिजे
तो जो तो. कृ. पुत्रूधा. स्तुतिअ.
कडाघारणा इत्यादि. अ. पु.

स्तेनः स्तेनयतीतिस्तेनः, चौर्य
करितो जो तो. कृ. स्तेनधा. चो
र्यअ. चोर. अ. पु.

स्तेमः स्तेमनंस्तेमः, आर्दीभा

व जो तो. कृ. धिमधा. आर्द्राणि।
रभ. आर्द्राणाव. अ. पु.

स्तेयं. स्तेन्यं स्तेनस्यकर्मस्तेयं,
चोराचें जें कर्म तें. त. चोर. अ.
नपुंस.

स्तोकः. स्तूयते इति स्तोकः, स्त
विजेतो जो तो. कृ. पुत्रधा. स्तु
ति. अ. अल्प. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगं.

स्तोत्रं. स्तूयते इति स्तोत्रं, स्तव
न जें तें. कृ. पुत्रधा. स्तुति. अ.
स्तुति. अ. न.

स्तोमः. स्तूयते इति स्तोमः, स्त
ब करि जेतो जो तो. कृ. पुत्रधा.
स्तुति. अ. स्तूयते अनेन वा स्तो
मः, समूह. २ स्तोत्र. ३ यज्ञ.
अ. पु.

स्त्री. स्त्र्यायते गर्भोऽस्यामिति स्त्री
गर्भ राहतो जीवा गयीं ती. कृ.
रूयैधा. संघात. अ. बायको. ई.
स्त्रीलिंगं.

स्त्रीपुंसौ. स्त्री च पुमाश्च स्त्रीपुं
सौ, स्त्री आणि पुरुष जें तें. स.
स्त्रीपुरुष. अ. पु.

स्त्रीधर्मिणी. स्त्रीधर्मोऽस्यस्या

इति स्त्रीधर्मिणी, रज आहे जी
स ती. त. विराळशी बायको. ई.
स्त्रीलिंगं.

स्थंडिलं. स्थलं त्यस्मिन्निति स्थं
डिलं, राहतात जाचे गयीं तें.
कृ. षुलधा. स्थान. अ. यज्ञार्थ
संस्कार युक्त केलेली जागा. अ.
नपुंस.

स्थंडिलशायी. स्थंडिलेशेते
इति स्थंडिलशायी, स्थंडिला
चे गयीं निद्रा करणारा जो तो. कृ.
शीड्. धा. स्वप्न. अ. जा. व्रतार्थ
स्थंडिलाचे गयीं शयन करि
तो तो. इ. न. पु.

स्थपतिः. स्थानस्थः स्थस्यपतिः
स्थपतिः, स्थानाचा जो स्वामी
तो. कृ. षाधा. गतिनिवृत्ति. अ.
विधिविशेषें करून ज्याणें बाग
केला तो. २ शिल्पिविशेष. ३ मा
लदार. इ. पु.

स्थलं. स्थलनं स्थलं, स्थानरू.
पजें तें. कृ. षुलधा. स्थान. अ.
जागा. अ. न.

स्थली. विग्रहादिस्थलशब्दाप्रमा
णं. अहनिमाभूमि. ई. स्त्री.

स्थविरः तिष्ठतीतिस्थविरः, बहुतक्राल
राहाणाराजो तो. कृ. षाधा. गति
निवर्तनअ. वृद्ध. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

स्थविष्ठः अतिशयेनस्थूलःस्थ
विष्ठः, अत्यंतजोस्थूल तो. त.
अतिस्थूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

स्थंडिलः स्थंडिलेशधितुंनिय
मौस्यस्थंडिलः, स्थंडिलाचेव
रींआहे निजण्याचा नियम
जाचा तो. त. जोव्रतनिमित्त
स्थंडिलाचेगरीं शयन करितो
तो. अ. पु.

स्थाणुः तिष्ठतीतिस्थाणुः, राह
तो जो तो. कृ. षाधा. गतिनिवर्त
नअ. महादेव. २ अतिस्थीर. ३
रिवळा. उ. पु.

स्थानं स्थितिः स्थानं, अष्टव
र्गाची जी स्थिती तें. कृ. षाधा.
गतिनिवृत्तिअ. जागा. २ स्थि
ति. ३ अचकाश. ४ नित्य. ५ सा
दृश्यः अ. न.

स्थानीयं स्थानायहितंस्था
नीयं, राहण्यास जें हितावह
तें. त. शहर. अ. न.

स्थाने स्थलस्थकरणंस्थाने, स्थ
लानें जें करणें तें. कृ. षाधा. गति
निवृत्तिअ. योग्यत्या अर्थी अच्य.

स्थापत्यः तिष्ठतिपुरुषाः आसू
स्थाः स्थानांदाराणांपतिः पालकः
सएवस्थापत्यः, स्त्रियांचें रक्षण
करणाराजो तो. कृ. षाधा. गतिनि
वृत्तिअ. भालदार. अ. पु.

स्थापनी स्थापयतीतिस्थापनी,
स्थापन करणारी जी ती. कृ. षा
धा. गतिनिवृत्तिअ. पहाड मूळ.
इ. स्त्री.

स्थाम तिष्ठत्यनेनस्थाम, ज्याचा
योगानें स्थित होतो तें. कृ. षाधा.
गतिनिवृत्तिअ. पराक्रम. नृ. न.

स्थायुकः स्थातुंशीलमस्यस्था
युकः, एकाग्रमाचारायीं राहा
णाराजो तो. कृ. षाधा. गतिनिवृ
त्तिअ. सेकदार. अ. पु.

स्थालं स्थलत्यत्रेतिस्थलं स्थ
लमेवस्थालं, स्थिति करितें
जाचेगरीं तेंच कृ. स्थलधा. प्रतिष्ठा
अ. पात्रविशेष. अ. न.

स्थाली तिष्ठत्यन्नंओदनादिय
स्यांस्थाली, अन्नादिक राहते

.जीचेठायीं ती. कृ. षाधा. गतिनि
कृत्तिअ. पाहाऊ मूळ. २ पात्रवि
शेष. ई. स्त्री.

स्थावरः तिष्ठतीतिस्थावरः, रा
हृतो जो तो. कृ. षाधा. गतिनिवृ
त्तिअ. अज्ञगम. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्थाविरं स्थविरस्यभावः स्था
विरं, वृद्धावस्था जी ती. न. वृ
द्धपणा. अ. न.

स्थासकः तिष्ठतीतिस्थासकः,
अंगाचेठायीं राहाणारा जी ती.
कृ. षाधा. गतिनिवृत्तिअ. चंद
नादिकांची जी उरी अंगासला
वितात ती. अ. पु.

स्थासुः स्थासुंशीलः स्थासुः
स्थिरस्वभाव जी तो. कृ. षाधा. ग
तिनिवृत्तिअ. अतिस्थीर. वि.
उ. पु. स्त्री. न.

स्थितिः तिष्ठंत्यत्रस्थितिः, लो
क राहतात जीचाठायीं ती. कृ.
षाधा. गतिनिवृत्तिअ. अथवा
स्थानस्थितिः आसन जें ती.
धा. पू. प्र. न्याय. मार्गानें वर्तणें.
२ आसन, राहाणें. इ. स्त्री.

स्थिरतरः अतिशयेनस्थिरः
स्थिरतरः, अत्यंत जो स्थिर तो.
त. अतिस्थीर. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

स्थिरा तिष्ठतीतिस्थिरा, निरं
तर गतिनिवर्तनत्वें करून राह
त्ये जी ती. कृ. षाधा. गतिनिवर्त
नअ. पृथ्वी. आ. स्त्री. २ सालप
णीं. आ. स्त्री.

स्थिरायुः स्थिरमायुर्यस्याः सा
स्थिरायुः, स्थिर आहं आयुष्य
जाचें तो. स. सांवरीचें झाड. उ.
पुल्लिगीं.

स्थूणा तिष्ठतीतिस्थूणा, स्थि
र राहत्ये जी ती. कृ. षाधा. गति
निवृत्तिअ. लोहप्रतिमा. २ घराचा
धारण. आ. स्त्री.

स्थूलं स्थूलयतीतिस्थूलं, वृद्धि
करितें जें तें. कृ. स्थूलधा. परिचं
हणअ. मोठा. २ जड. ३ पुष्ट. ४ नि
बुद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थूललक्षः स्थूलैर्लक्ष्यते इति
स्थूललक्षः, महतांनीं अवलोक
न करिजेतो जी तो. कृ. लक्षाधा. द
र्शनादिअ. दानशूर. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्थूललक्ष्यः विग्रहादिपूर्वीच्या
शब्दाप्रमाणे.

स्थूलशाटकः शरतीतिशाटक
स्थूलश्वासोशाटकश्चस्थूलशा
रकः, विशीर्णहीतो जी तो शा
रक मोठा जी शाटक वी. स. मो
ठें वरुण पाटाव. अ. पु.

स्थूलोच्चयः स्थूलश्वासोच्च
यश्चस्थूलोच्चयः, स्थूल स. मो
ठा असा जी उच्चय ह्य. उच्च स्थि
ति करणारा. स. असमग्रता.
२ हत्तीची मध्यमगति. ३ स्थू
ल पाषाण. अ. पु.

स्थेया विग्रहादिस्थिरतरशब्दा
प्रमाणे. अतिस्थीर. वि. न. पु.
ई. स्त्री. स. न.

स्थौणेयं स्थूणाया अपत्यं स्थौ
णेयं. स्थूणाचें जें अपत्य तें. त.
गंगीवन भटोरा. अ. न.

स्थोरी स्थूलस्येदंस्थोरंबलम
स्थास्तीतिस्थोरी, बल आहे जा
स ती. त. भाव बाहणारा घोडा.
इ. न. पु.

स्त्रवः स्त्रवनस्त्रवः. प्रस्त्रवण

जें तो. कृ. ष्युधा. प्रस्त्रवण. अ.
स्त्रवणे. अ. पु.

स्नातकः स्नातीतिस्नातः सए
वस्नातकः. शुद्ध होणारा जी
तो. कृ. ष्याधा. शौचार्थ. सोडमुं
ज जाहालेला. अ. पु.

स्नानं स्नायतेइतिस्नानं, शुद्धी.
पावविपारें जें तें. कृ. ष्याधा. शौ
च. अ. अंगघोळ. अ. न.

स्नायुः स्नातीतिस्नायुः, शुद्ध
करणारी जी ती. कृ. ष्याधा. शौ
च. अ. शरीरांतील शीर. उ. स्त्री.

स्निग्धः स्निह्यतीतिस्निग्धः; प्री
ति करणारा जी तो. कृ. षिहधा.
प्रीति. अ. समवयस्क मित्र. २ आ
र्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्नुः स्नोतिजलंस्नातिवास्तुः, स्न
वती किंवा स्नान करितो जी तो.
कृ. ष्युधा. प्रस्त्रवण. अ. २ ष्याधा.
शक्ति. अ. सपाट जी पर्वताचा
एक देश तो. उ. पु.

स्नुतं स्नुयतेस्मस्नुतं, प्रस्नुतज्ञा
लें जें तें. कृ. ष्युधा. प्रस्त्रवण. अ.
स्त्रवलेला. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलि.

स्नुषा स्नातीतिस्नुषा, कुलपावनकर
णारी जीती. कृ. ष्याधा. शौच
अ. पुत्राची वायकी, स्नून. आ.
स्त्रीलिं.

स्नुहा. स्नुहिः स्नुही स्नुत्यती
तिस्नुहा, वसन करित्ये जीती
कृ. ष्युहधा. उद्वरणअ. निवडुं
ग. आ. स्त्री. २ इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

स्नेहः स्नेहनंस्नेहः, प्रीतिजीतो.
कृ. ष्याहधा. प्रीतिअ. प्रेमा. अ.
पुलिं.

स्पर्शः स्पृशतिस्पर्शनंवास्पर्शः,
उपताप किंवा संताप पावतो जो
तो. कृ. स्पृशधा. उपतापअ. स्प
र्श. २ रोगविशेष. ३ दान ४ परी
स. अ. पु.

स्पर्शनः स्पृशतीतिस्पर्शनः, स्प
र्शकरितो जो तो. कृ. स्पृशधा.
स्पर्शनअ. वारा. अ. पु. २ दान.
अं. न.

स्पशः स्पशतीतिस्पशनंवास्प
शः, संताप करणारा जो तो. कृ. स्प
शधातु. बाधा. अ. उपतापकिं
वा बाधाकरणारा जो तो. कृ. स्प
शधा. बाधनअ. बानमीदार. २

रोगविशेष. ३ मुक्त. अ. पु.

स्पष्टं स्प्राश्यतेस्वस्पष्टं, स्फुट क
रिजेले जें तें. कृ. स्पशधा. ग्रहणा
दिअ. व्यक्त. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्पृशी स्पृशतिसास्पृशी, स्पर्श
करित्ये जीती. कृ. स्पृशधा. स्पर्श
नादिअ. रिंगणी. ई. स्त्री.

स्पृक्षा स्पृशतीतिस्पृक्षा, स्पर्श
करित्ये जीती. कृ. स्पृशधा. स्पर्श
अ. पिंडिका. आ. स्त्री.

स्पृष्टिः स्पर्शनंस्पृष्टिः, स्पर्शनजें
तो. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. अ
र्थादिस्पर्शशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

स्पृहा स्पृहणंस्पृहा, चौर्यत्वानें
हरणाविषयी जी इच्छाती. कृ.
स्पृहधा. इच्छाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

स्पृष्टा स्पृशतीतिस्पृष्टा, स्पर्शा
दिकानें स्पर्शकरितो जो तो.
कृ. स्पृशधा. स्पर्शनअ. रोगविशे
ष. कृ. पु.

स्फुटा स्फुटतीतिस्फुटा, विकसि
तस्य. विस्तीर्ण होत्ये जीती. कृ.
स्फुटधा. विकसनअ. सर्पाचाफ
णा. अ. पुं. आ. स्त्री.

स्फातिः स्फायनंस्फातिः, वृद्धि
जीती. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ
वर्धन. इ. स्त्री.

स्फारं स्फायतेइतिस्फारं, वृद्धीपा
वतें जें तें. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ.
पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फिकृ स्फायतेइतिस्फिकृ, वृद्धी
तें पावणारी जीती. कृ. स्फायी
धा. वृद्धिअ. कुले. च. स्त्री.

स्फिरं विग्रहादिस्फारशब्दाप्रमा
णं. बहुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फुटं स्फुटतीतिस्फुटं, विकास पा
वतें जें तें. कृ. स्फुटधा. विकसनअ.
प्रफुलित. २ स्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

स्फुटनं स्फुट्यतेइतिस्फुटनं, पृ
थक् भावजो तें. कृ. धा. पू. प्र. फो
डणें. अ. पु.

स्फुरणं. स्फुरणा. स्फूर्तिःस्फुर
णं, संचलन जें तें. कृ. स्फुरधा.
संचलनअ. किंचिच्चलन. अ. न.
२ आ. स्त्री.

स्फुलनं स्फुर्यतेइतिस्फुलनं, स्फु
रणजें तें. कृ. स्फुरधा. संचलनअ.
स्फुरण. अ. न.

स्फुलिंगः स्फुनाफूत्कारेणलिंग
तीतिस्फुलिंगः, फूत्कारानें जो प्र
कट होतो तो. कृ. लिंगिधा. चित्री
करणअ. अग्निकण. अ. पु.

स्फूर्जकः स्फूर्जतीतिस्फूर्जकः,
निर्घोष करितो जो तो. कृ. दुओ
स्फूर्जाधा. वज्रनिर्घोषअ. देंबुरणी
चें झाड. अ. पु.

स्फूर्जथुः स्फूर्जनंस्फूर्जथुः, वज्र
शब्दित जें तें. कृ. दुओस्फूर्जाधा.
वज्रनिर्घोषअ. वज्राचाशब्द. उ. पु.

स्फेष्ठः अतिशयेनस्फिरंस्फेष्ठः, अ
त्यंत जो स्फिरह्. फार तो. त. पुष्कळ.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फोटनं विग्रहादिसर्वस्फुटनश
ब्दाप्रमाणं.

स्फोरणं विग्रहादिसर्वस्फुलनश
ब्दाप्रमाणं.

स्म स्मयतेइतिस्म, पादपूरणा
च्या योगें करून आश्चर्य करणारें
जें तें. कृ. स्मिद्धा. ईषद्धसनअ.
पादपूरण. २ अतीत त्याअर्थी
अच्यय.

स्मरः स्मरत्युत्कंठयतीतिस्मरः,
उत्कंठ पूर्वकस्मृति करितो जो तो. कृ.

स्मृधाः आधानममदनः अ.पु.
 स्मरहरः स्मरंहरतीतिस्मरहरः,
 कामाप्रत हरण करितो जो तो. क.
 तृधाः हरणअ. महादेव. अ.पु.
 स्मितं स्थितेतिस्मितं, साभि
 प्रायजें किंचित् हास्यतें. क. षि
 ड्धाः ईषत्हसनअ. साभिप्राय
 जें किंचित् हास्ये. अ. न.
 स्मृतिः स्मरणंस्मृतिः, स्मरण
 जें ती. क. स्मृधाः चिंतादिअ. ध
 र्मसंहिता. २ स्मरण. इ. स्त्री.
 स्थदः स्थंदतेःनेनेतिस्थदः, गम
 न करितो जेणेंकरून तो. क. स्थं
 दूधाः प्रस्त्रवणअ. वेग. अ.पु.
 स्थंदनः स्थंदतेइतिस्थंदनः, चं
 चल होणारा जो तो. क. स्थंदूधाः
 प्रस्त्रवणअ. तिवसवृक्ष. २ युद्धो
 पयोगीरथ. अ.पु.
 स्थंदनारोहः स्थंदनमारोहती
 तिस्थंदनारोहः, रथाप्रत आरोह
 ण करणारा जो तो. क. रुहधाः बी
 जादिअ. रथावर बसणारा. अ.पु.
 स्थंदनी स्थंदतेसास्थंदनी, प्रस्त्र
 वण करणारी. जी ती. क. स्थंदू
 धाः प्रस्त्रवणअ. लाक. ई. स्त्री.

स्थन्नं स्थंदतेस्मस्थन्नं, प्रस्त्रुत
 झालें जें तें. क. स्थंदूधाः प्रस्त्रवण
 अ. स्त्रवणपाचलेलें. वि. अ.पु. न.
 आ. स्त्री.
 स्थालः स्थामयतीतिस्थालः, त
 र्क करणारा स्त्रीचा बंधुजो तो. क.
 स्थमधाः वितर्कअ. स्त्रीचाबंधु.
 अ.पु.
 स्थूतः सीच्यतेस्मइतिस्थूतः, तंतू
 नी रचना करिजेलाजो तो. क.
 धिवुधाः तंतुसंतानअ. तंतूनीं वि
 णलेला. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री. २
 धान्य ठेवण्याचें एक भांडें. अ.पु.
 स्थूतिः विग्रहादिसेवनशब्दाप्र
 मूर्द्धेचें कर्म. इ. स्त्री.
 स्थोनः विग्रहादिस्थूतशब्दाप्रभा
 णें. धान्य ठेवण्याचें भांडें, ठिका.
 अ.पु.
 स्थोनाकः सीच्यतीतिस्थोनः ते
 नअकृतीतिस्थोनाकः, तंतुसंता
 न कर्तृत्वानें कुरिल गमन कर
 णारा जो तो. क. अकधाः कुरिल
 गतिअ. दिंड्याचें झाडें. अ.पु.
 स्थंसीं स्त्रंसघतिमलंस्थंसी, म
 लातें निःसरण करितो जो तो.

ह. संस्रधा. अवसंसनअ.

अक्रोडाचें झाड. इन्. पु.

स्वक् स्वज्यतइतिस्वक्, कंठाम
धें प्रक्षिप्त करिजेत्ये जीती. क.स
जधा. विसर्गअ. फुलांची माळ.

ज. स्त्री.

स्ववः स्ववणंस्ववः, स्ववणजेंतो.
ह. स्वुधा. गतिअ. प्रस्ववण. अ.
पुलिंगी.

स्ववद्गर्भा स्ववद्गर्भोयस्याः
सास्ववद्गर्भा, पतितआहे गर्भा
जीचा ती. स. जीचा गर्भस्वाव
जाहला ती. आ. स्त्री.

स्ववंती स्ववतीतिस्ववंती, स्वव
त्ये जीती. ह. स्वुधा. प्रस्ववण
अ. नदी. इ. स्त्री.

स्ववा स्ववतीतिस्ववा, स्ववत्ये
जीती. ह. पू. श. प्र. हरणवेल.
२ मुर वेल. आ. स्त्री.

स्वष्टा सृजतीतिस्वष्टा, विष्ठा
तें उत्पन्न करितो जो तो. ह. सृज
धा. विसर्गअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

स्वस्तं स्वस्थतेइतिस्वस्तं, सु
त करिजेलें जें तें. ह. संस्रधा.
अवसंसनअ. गळालेला. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वाक् स्वामकतीतिस्वाक्, शीघ्र
रूपार्थाचा जो परिपाक त्याप्रतग
मन करितें जें तें. ह. अकथा. कु
टिलगतिअ. शीघ्रार्थी अच्य.

स्वुक स्वुत्यतीतिस्वुक, घृतादि
अग्नीमध्ये प्रक्षिप्त करित्ये जी
ती. ह. ष्युहधा. उद्दिरण अ. हो
मपात्रविशेष. च. स्त्री.

स्वुतं स्वुयतेस्वस्वुतं, प्रस्वुतं झा
लें जें तें. ह. स्वुधा. गतिअ. स्वव
तेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वुवः स्ववतिघृतादिकमितिस्वु
वः, घृतादिकातें प्रस्ववण कर
णाचा जो तो. ह. स्वुधा. प्रस्ववण
अ. होमपात्रविशेष. अ. पु.

स्वुवा विग्रहादिस्वुवशब्दाप्रमा
णें. होमपात्रविशेष. २ मोर वेल.
आ. स्त्री.

स्वुवावृक्षः स्वुवायाः वृक्षः स्वुवा
वृक्षः, स्वुवेचा जो वृक्ष तो. स. वे
हकळी औषधि. अ. पु.

स्वूः स्ववतिघृतादिकंयस्यास्वूः,
जीपासून घृतादिक अग्नीचा
टाचीं पडतें ती. ह. स्वुधा. प्र

स्ववर्णअ. होमपात्र. ऊ. स्त्री.

स्वोतः स्ववर्णस्वोतः. अंबुग

मनजेंतें. कृ. स्रुधा. गतिअ. द्य

रा. २ इंद्रिय. ३ नदीचावेग. स. न

स्वोतस्वती स्वोतोअस्यास्तीति

स्वोतस्वती, प्रवाह आहे जीस

ती. त. नदी. इ. स्त्री.

स्वोतस्विनी स्वोतांसिसंत्यस्था

इतिस्वोतस्विनी, अंबुसरणेंअ

हेतजीसती. त. नदी. इ. स्त्री.

स्वोतोजनं अज्यतेनयनमने

नांजनं, स्वोतोजननमंजनंस्वो

तोंजनं, जलप्रवाह उसन्न करणा

र जेंअजनतें. कृ. अंजूधा. व्य

त्थादिअ. करमा. अ. न.

स्वः स्वनतीतिस्वः, शब्दकरणा

रा जोतो. कृ. स्वनधा. शब्दअ.

सगोत्र. २ आत्मा. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री. ३ आत्मीय. ४ द्रव्य. ५

स्वर्ग. ६ परलोक. ७ अल्प. अ.

पु. न.

स्वजनः स्वश्चासौजनश्च स्व

जनः, आत्मीयअसाजोजन

तो. स. सगोत्र. अ. पु.

स्वच्छंदः स्वच्छंदोभिलाषीस्य

स्वच्छंदः, स्वच्छंदआहेअभि

लाषजासतो. स. स्वतंत्र. वि. अ.

पु. न. आ. स्त्री.

स्वतंत्रः स्वस्तंत्रप्रधानमस्यस्व

तंत्रः, आत्मा आहे प्रधानजास

तो. स. अर्थादिपूर्वच्याश. प्र.

स्वधा स्वद्यतेकव्याद्यनेनस्वधा,

आस्वादिजेतेकव्यादिजेणेंतें. कृ. सद

धा. आस्वादनअ. पितसंस जें हवि

र्दानतदर्थीअव्य.

स्वधितिः संधिपतीतिस्वधितिः,

स्वीयनाशातें धारण करि

जेत्येजीती. कृ. धिधा. धारणअ.

कुहाड. इ. पु.

स्वनः स्वननंस्वनः, शब्दजी

तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शब्द.

अ. पु.

स्वनितं स्वन्यतेस्यस्वनितं, श

ब्द करिजेले जें तें. कृ. स्वनधा.

शब्दअ. शब्दित. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्वप्नः स्वपनंस्वप्नः, निद्राजीती.

कृ. भिषषधा. शयनअ. श्लोप.

अ. पु.

स्वप्नकू स्वपनशीलः स्वप्नकू, नि

द्राशीलजो तो. कृ. त्रिषुधा. श
यनअ. निद्राशील. वि. ज. पु. -
स्त्री. न.

स्वभावः स्वस्यभावः स्वभावः,
आपलाजो भाव हा. स्वरूपतो.
स. स्वभाव. अ. पु.

स्वभूः स्वतएवभवतीतिस्वभूः,
स्वतः उत्सन्न होतो जो तो. कृ. षू.
धा. सत्ताअ. विष्णु. ऊ. पु.

स्वयं कृषुअयतेस्वयं, यथेच्छ
उत्तम गमन करितें जें तें. कृ.
अयथा. गतिअ. आपणत्याअ
र्थी अथ.

स्वयंभूः स्वयमेवभवतीतिस्वयं
भूः, स्वतःच उत्सन्न होतो जो तो.
कृ. षू. धा. सत्ताअ. ब्रह्मदेव. ऊ.
पु. लिं. गीं.

स्वयंवरा स्वयंभूणीतेमास्वयं
रा, स्वतःवरणारी जी ती. कृ. वृ.
त्रुधा. वरणअ. आपल्याइच्छे
प्रमाणें नवरा वरणारी स्त्री. आ.
स्त्रीलिं. गी.

स्वरः स्वयंराजतेइतिस्वरः, स्व
तः शोभती जी तो. कृ. राजृ. धा.
दाप्तिअ. यद्वा स्वत्तदयंरंजयती

तिस्वरः, तदयानें प्राति देणाला
जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. उदा

नअनुदात्तआणि स्वरित असे
प्रस्येक. २ अ. आइत्यादि. अ. पु.

स्वरितः स्वरात्तानुदात्तयोः समा
हारंप्राप्तः स्वरितः, उदात्त व अ
नुदात्त यांच्या समाहाराप्रत जो
प्राप्त तो. स. अर्थादिपूर्वींच्याश
ब्दाप्रमाणें.

स्वरुः स्वरतीतिस्वरुः, शब्दकिं
वा शब्दाला ताप देतो जो तो. कृ.
स्वधा. शब्दोपतापअ. वज्र. २
यज्ञ. ३ यूपरवंड. उ. पु.

स्वरूपः स्वयमेव रूपमस्यस्वरू
पः, स्वतांच आहे रूप जाचें तो.
यद्वा स्वस्य रूपं स्वरूपं, स्वतांचें जें
रूप तें. स. स्वरूप. अ. न. २
कंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
३ पंडित.

स्वर्गः कृषुअर्ज्यतइतिस्वर्गः, मा
नवादि कानीं उत्तम प्रकारें करून सं
पादिजेतो जो तो. कृ. अर्जधा. प्र
तियस्रअ. देवलोक. अ. पु.

स्वर्णं कृषुक्रणीतीतिस्वर्णं, उत्त
म प्रकारें करून ज्ञानविषय जें तें.

क. ऋणुधा. गतिअ. सोनें. अ.
न. २ सोनार. अ. न.

स्वर्णकारः स्वर्णं करोतीति स्व
र्णकारः, स्फुर्णकरितो जी तो.
क. कृत्रुधा. करणअ. सोनार. अ.
पुष्टिगीं.

स्वर्णक्षीरी स्वर्णचणंक्षीरमस्याः
स्वर्णक्षीरी, पिवळा आहे नीरु
जीचा ती. स. पिसाळीवनस्पती. ई.
स्त्रीलिं.

स्वर्णदी स्वः नदी स्वर्णदी, स्वर्ग
संबंधी जी नदीती. स. गंगान
दी. ई. स्त्री.

स्वर्भानुः स्वराकाशे विपरीत ल
क्षणयाभातीति स्वर्भानुः, आ
काशीं विपरीत लक्षणानेह. शिरो
द्वियेकरूपग्रेप्रोतोह. भाधा. दीप्त अ. रा
हूनामाग्रह. उ. पु.

स्वर्वेश्या स्वः स्वर्गस्य वेश्या स्व
र्वेश्या, स्वर्गसंबंधी जी वेश्याती.
स. अप्सरा. आ. स्त्री.

स्वर्वेद्यौ स्वर्गस्य वेद्यौ स्वर्वेद्यौ,
स्वर्गसंबंधी जे वेद्यते. स. अ
श्विनीकुमार. अ. पु. द्वि.

स्ववासिनी स्वेषु पित्रादिषु वसुं

शीलंयस्याः सास्ववासिनी, पि
त्याच्या घरी राहाणारी जी ती. क.
वसधा. निवासअ. कांहीं तरु
ण जी विवाहित स्त्रीती. ई. स्त्री.

स्वसा स्फुअस्यतीति स्वसा,
प्रेरणा करणारी जी ती. क. अ
सुधा. क्षेपणअ. बहीण. आ.
स्त्रीलिं.

स्वस्त्रीयः स्वस्तरपत्यं स्वस्त्रीयः,
भगिनीचा जो पुत्र तो. त. भ्रात्रा.
अ. पु.

स्वस्ति स्फुअस्यतीति स्वस्ति,
उत्तम प्रकारें अकल्याण निवर्त
क जें तें. क. असुधा. क्षेपणअ.
आशीर्वाद. २ क्षय. ३ पुण्य त्या
अर्थी अय्य.

स्वस्तिकः स्वस्तिको मंकायति सू
चयतीति स्वस्तिकः, कल्याणातें
सुचवितो जी तो. क. कैधा. श
दअ. ज्या राजबाड्यास चौहों
कडून दरगजे असनात तो ग
डा. अ. पु.

स्वादुः स्वघते इति स्वादुः, आसा
दिजेतो जी तो. क. षडधा.
आस्वादनअ. मधुर. २ मनोहर.

वि. उ. पु. न. ई. स्त्री.

स्वादुकंठकः स्वादकः कंठकायस्य
स्वादुकंठकः, स्वादु आहेत कां
ठे जाचे तें. स. हीमपात्रविशे
ष. २ सरारा. अ. पु.

स्वादुरसा स्वादूरसोद्यस्याः सा
स्वादुरसा, गोड आहे रस जीचा
तो. स. कावळी औषधि. आ. स्त्री

स्वाही स्वद्यतइतिस्वाही, आ
स्वादन करिजेत्ये जीती. स्त्रीप्र.
द्राक्षाचीवेल. ई. स्त्री.

स्वाध्यायः स्रुअतीवाहृत्याअध्य
यनंस्वाध्यायः, अत्यंत आहृति
करून जें अध्ययन तो. स. वे
दाभ्यास. अ. पु.

स्वानः स्वननंस्वानः, शब्दजो
तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शब्द.
अ. पु.

स्वांतं शोभनः अंतोस्येतिस्वां
तं, सुंदर आहे अंत झ. परिणा
म जाचातें. स. चित्त. अ. न.

स्वापः स्वपनंस्वापः, निद्रा जीती.
कृ. अिष्वषधा. शायनअ. निद्रा
अ. पु.

स्वापतेयं स्वपतींसाधुः स्वापते

यं, स्वपतीचेगायीं जें साधु तें. न.
द्रव्य. अ. न.

स्वामी स्वमस्यास्तीतिस्वामी, आ
स्वीय आहे जास तो. त. प्रभू. इ
न. पु.

स्वारः स्वरतीतिस्वरणंवास्वारः
उपताप किंवा संताप करणारा
जो तो. कृ. स्वरधा. शब्दोपतापअ.
रोगविशेष. अ. पु.

स्वारारट स्वः राजतइतिस्वारारट्,
स्वर्गाचेगायीं राजते झ. शोभतो
जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. इ
द्र. जू. पु.

स्वाहा स्रुषु आहूयंतं अनयासा
हा, जाच्या योगानें देव हविरा
दान करितात ती. कृ. हुधा. दा
नादिअ. अग्नीची वायको. २
हविर्दानविशेष. आ. स्त्री. अत्य

स्वित् स्रुषु एतिप्राप्नोतीतिस्वि
त्, उत्तमप्रकारें करून प्रश्नादि
कार्यें प्रत जें प्राप्त तें. कृ. इण्धा.
गतिअ. तर्क त्या अर्थीं अव्य.
उ. किंस्वित् कुशल मस्ति.

स्वेदः स्वित्यतेइतिस्वेदः, आर्द्र
होइजेतो जो तो. कृ. अिष्विहा

धा. स्नेहनअ. घाम. अ. पु.
स्वेदजः स्वेदाज्जातःस्वेदजः,
 स्वेदजनक ऊष्मापासून झालें
 जें कर्मदंशादितें. क. जनीधा.
 प्रादुर्भावअ. मत्सुण कीटादि. अ.
 पुलिंगी.

स्वेदनी स्वघतेस्यांस्वेदनी, स्वे
 दन होतें जीचेवाचीं ती. क. त्रि
 धिंदाधा. स्नेहनअ. मद्यनिर्मा
 णोपयोगीपात्र. ज्यास भारीअ
 में क्षणतात ती. ई. स्त्री.

स्वैरः स्वेनस्वातंत्र्येणईरतीतिस्वै
 रः, स्वातंत्र्येकरून गमन करि
 तो जो तो. क. ईरधा. गतिकंप
 नअ. स्वतंत्र. २ मूरख किंवा आ
 कशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वैरिणी स्वेनईरितुंशीलंयस्या
 सास्वैरिणी, स्वेच्छे करून गम
 न करण्यविषयीं आहे स्वभाव
 जीचा ती. क. ईरधा. गतिअ.
 व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

स्वैरिता स्वैरिणोभावःस्वैरिता,
 स्वातंत्र्याचा धर्म जो ती. त. स्व
 च्छदना. आ. स्त्री.

स्वैरी स्वेनईरितुंशीलमस्य

स्वैरी, स्वच्छदानेगमन करणा
 चा आहे स्वभाव जाचा ती. क.
 ईरधा. गतिअ. स्वतंत्र. इन्. पु.
 ई. स्त्री. इन्.

हंसः हंतीतिहंसः, गमन करि
 तो जो तो. क. हनधा. गतिअ. स्त्र
 यं. २ हंसपक्षि. ३ शरीरांतील वा
 युविशेष. ४ मंत्रविशेष. अ. पु.
हंसकः हंसइवप्रतिकृतिर्हं
 सकः, हंसासारिरबीजी प्रति
 . मा. तो. त. तोरड्या. अ. पु.

हंतीतिह, अपूर्तिनाशक जेंतें.
 क. हनधा. हिंसादिकअ. पादभू
 रणार्थी अच्य.

हंजिका हंतिरोगानितिहंजिका,
 रोगांतें हनन करित्ये जी ती. क.
 हनधा. गतिअ. भारंग. आ.
 स्त्रीलिं.

हंजे हिंडतेइतिहंजे, गमनक
 रित्ये जी ती. क. हिंडिधा. गति
 अनादरअ. कुणबिणीस बी
 लावण्याचें हें संबो
 धन. अच्य.

हृद्विलासिनी हृद्विलसति
 तच्छीलांहृद्विलासिनी, वा

जारा मध्ये शोभण्याचा स्वभा
व जीचा ती. कृ. लसधा. प्रलेष
णादिअ. नखला. ई. स्त्री.

हठः हटनंहठः, शठत्वजें तो
कृ. हटधा. पुतिशरत्वअ. बला
तकार. अ. पु.

हंडे विग्रहादिसर्वहंजेशब्दाग्र.

हंतः हंत्यतेस्महतः, मनोभंग
करिजेला जो तो. कृ. हनधा. हिं
साअ. मनोभंग जाह लेला. २ मा
रलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हनुः हंतीतिहनुः, उत्तमलेंकरू
नज्ञातजी ती. कृ. हनधा. गत्यादि
अ. नखला. २ हनवटी. उ. स्त्री.

हंत हंतीतिहंत, स्वेदादिकरि
तें जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिअ
हर्ष. २ वाक्यारंभ. ३ दया. ४ खे
द. त्यां अर्थी अव्य.

हन्त हंयतेस्महन्त, पुरीषोत्स
र्ग करिजेले जें तें. कृ. हटधा.
पुरीषोत्सर्गअ. कृतपुरीषोत्सर्ग.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हयः हंयतीतिहयः, गमन कर
णारा जो तो. कृ. हयधा. गतिअ.
अभ्य. अ. पु.

हयनं हय्यतेनेनहयनं, गमन
होतें जाचा योगानें तें. कृ. हयधा.
गतिअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

हयपुच्छी हयइवपुच्छानिपर्णा
न्यस्याहयपुच्छी, अश्ववर्णासारसी
आहेत पुच्छें ह्य. पर्णे जीचीं ती.
स. वान उडाद. ई. स्त्री.

हयमारकः हयानामारकः हय
मारकः, हयांला जो मारक तो.
स. कणहेरीचें झाड. अ. पु.

हरः हरतिपापादिकमिति हरः,
पापादिकातें हरण करिता जो तो.
कृ. ह्रधा. हरणअ. माहादेव.
अ. पु.

हरणं हीयतेइतिहरणं, संपा
दिजेतें जें तें. कृ. ह्रधा. हर
णअ. लग्नामध्ये बधूवरांस किं
वा व्रतभिक्षेस दिलेले द्रव्य. अ. न.

हरिः हरतिदुःखानीतिहरिः, स
र्वदुःखांतें हरण करितो जो तो.
कृ. ह्रधा. हरणअ. विष्णु. २ स
र्प. ३ यम. ४ सिंह. ५ वायु. ६ इंद्र.
७ चंद्र. ८ सूर्य. ९ किरण. १० घो
डा. ११ पोपट. १२ वानर. १३ बेडूक.
१४ पदलोक. इ. पु.

हरिचंदनं चंदपतीतिचंदनं, हरे
श्रंदनंहरिचंदनं, आल्हादकारक
अंसाजो इन्द्रान्वा चंदन तो. स. क.
ल्यष्टविशेष. २ चंदनविशेष. -
अ. पु. न.

हरिणः हरतिमनइतिहरिणः,
मनातें हरण करितो जो तो. क.
ल्लञ्जधा. हरणअ. नृणादिकंह
रतिवाहरिणः, नृणादिकातें ह
रण करितो जो तो. वृ. पू. प्र. ह
रिण. अ. पु.

हरिणी हरिणस्यस्त्रीहरिणी,
हरिणाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. सो
न्वाचीप्रतिमा. २ हरिणी. ई. स्त्री.
३ हिरवा. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

हरितकं हरत्यन्तंहरितं. तदेवह
रितकं, अन्ताचें हरणस्य. प्रक्षण
तत्साधकजें तें हरित तेंच हरित
क. त. शाकंभाजी. अ. न.

हरितालं हरितेनालतइतिहरि
तालं, हरितवर्णानें भूषितजें
तें. क. अलधा. भूषणादिअ. ह
रताल. २ दूर्वा. अ. न.

हरितः हरतिमनोहरितः, मना
तें हरण करितो जो तो. क. ल्लञ्ज

धा. हरणअ. हिरवा. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

हरितालकं हरित्चर्णमालाती
तिहरितालं तदेवहरितालकं, हरि
दूर्ण ग्रहण करितें जें तें हरिताल तें
चहरितालक. त. हरताल. अ. न.

हरित् हरत्यज्ञानमनयेतिहरि
त्. अज्ञान नाश हीतें जीणें ती.
क. ल्लञ्जधा. हरणअ. दिशा. न. स्त्री.

हरिदम्बः हरितः अम्बायस्यहरि
दम्बः, हरिदूर्णआहेत अम्बजा
चे तो. स. सूर्य. अ. पु.

हरिद्रा हरिद्रवतीतिहरिद्रा, वा
नरातें प्राप्त होणारी जी ती. क.
द्रुधा. गतिअ. हळद. आ. स्त्री.

हरिद्राक्षः हरिद्रेवाक्षादीप्तियं
स्यहरिद्राक्षः, हरिद्रेसारखी आ
हे कांती जाची तो. स. पिवळा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हरिद्रुः हरिः पीतोदुर्घस्यहरिद्रुः,
पीतवर्ण आहे दृस्यजाचा तो. स.
दारुहळद. उ. पु.

हरिन्मणिः हरिदूर्णोमणिर्हंनि
न्मणिः, नीलवर्णजो मणी तो. स.
रत्नविशेष, पान्च. इ. पु.

हरिप्रिया हरेः प्रियाहरिप्रिया, हरी
रात्रीजीप्रियाती. स. लक्ष्मी.
आ. स्त्री.

हरिमंथकः हरिभिः मथ्यते इ
तिहरिमंथकः, अम्बादिकांनीं
मथण करिजेतो जो तो. कृ. मंथ
धा. विलोडनअ. हरभरा. अ. पु.

हरिमंथजः हरीणां मंथजनयती
तिहरिमंथजः, हरीस. घोडे त्यां
चा जो मंथस. चर्वण त्यातें उस
न करितो जो तो. कृ. जनीधा. प्र.
दुभाविअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दा
प्रमाणे.

हरिबालुकं हरिदूर्णे बालुकं ह
रिबालुकं, हरित् चर्णजे बालुक
तें. स. बालुक. अ. न.

हरिहयः हरिर्हयो यस्य स हरिह
यः, हिरवा आहे घोडा जाचा तो.
स. इंद्र. अ. पु.

हरीतकी हरीतकाः फल हरी
तकी, हरीतकीचें जें फल ती.
त. हिम्ब्याचें फल. ई. स्त्री.

हरेणुः हरति मनो हरेणुः, मनो
हरण करणारा जो तो. कृ. त्व
धा. हरणअ. रेशुकाबीज. उ.

स्त्री. २ गाराणा. अ. पु.

हर्म्यं हरति मन इति हर्म्यं, मनो
हारी जें तें. कृ. त्वच्धा. हरणअ.
धनिकांचें घर. अ. न.

हर्षक्षीः हरिणीपिंगले अक्षिणी
यस्य सः हर्षक्षः, पिंगटचर्ण आहे
त नेत्र जाचे तो. स. सिंह. अ. पु.

हर्षः तृष्यते अनेनेति हर्षः, आनं
दित हांतो जेणें करून तो. कृ. तृष
धा. तुष्टिअ. आनंद. अ. पु.

हर्षमाणः तृष्यतीति हर्षमाणः,
हर्ष पावतो जो तो. कृ. तृषधा.
तुष्टिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

हलं हलतीति हलं, विलेखन कर
णारें जें तें. कृ. हलधा. विलेखनअ.
नागर. अ. पु.

हला हलतीति हला, विलेखन का
र्यकारीजी ती. कृ. हलधा. विलेख
नअ. मरवीस बोलवावयाचें तर
तीस संबोधन. अव्य.

हलायुधः हलमायुधं यस्य स ह
लायुधः हलस. नागर आहे आ
युधजाचें तो. स. बलराम. अ.
सुहृंगीं.

हलाहलं हलतिजवरमितिहलं,
आहलतीत्याहलं, हलंचतत् आ
हलंचहलाहलं, जवरविलेखन
करितें जें तेंहल सर्व शरीर विले
खन करितें जें तें आहल हल अ
सं जें आहल तें. स. विषविशेष.
अ. न.

हली हलमस्थास्तीनिहली, हल
स. नागर आहे जास तो. त. ब
लराम. स. पु.

हलिप्रिया हलिनः प्रियाहलिप्रि
या, बलिरामाला जी प्रियाती.
स. मद्य. आ. स्त्री.

हलिप्रियः हलिनः प्रियः हलि-
प्रियः, बलरामाला जो प्रियतो.
स. कलबाचें झाड अ. पु.

हल्यं हलेनकृष्टं हल्यं, नागरानें
जें कृष्टतें. त. नागरलेलें. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

हल्या हलानांसमूहोहल्या, नाग
रांचा जो समुदाय तो. तं. नागरां
चासमूह. आ. स्त्री.

हल्लकं हल्लतीतिहल्लकं, विकसि
तहोतें जें तें. कृ. हल्लधा. विकस
अ. तांबडें संध्याकालीं विका

सीकमल. अ. न.
हृः हानंहवः, आहानजें तो.
कृ. ह्रैत्रधा. शब्द अ. हूयतेत्रवा
हवः, हवन करिजेतें जाचेबायीं
तो. व. पू. प्र. बोलावणें. २ आज्ञां.
३ यज्ञ. अ. पु.

हृविः हूयतेइतिहृविः, हवनकरि
जेतें जें तें. कृ. हुधा. दानाद्य. त्
प. स. न.

हृद्यं हूयतेदेवायेनहृद्यं, जाना
योगानें देव संतुष्ट होतात तें. कृ.
हुधा. दानादि अ. देव प्रीत्यर्थं जें
अन्न तें. अ. न.

हृद्यवाहनः हृद्यंवाहयतीतिह
ृद्यवाहनः, हुन केलेलें घृतादिकदे
वांस पोचवितो जो तो. कृ. वृहधा.
प्रापण अ. अग्नि. अ. पु.

हृसः हासः जनान् हासयती
तिहासः, जनानें हासवितो जो तो.
कृ. हसेधा. हसन अ. ह्रास्यस्त.
पुल्लिगीं अ.

हृसनी हसत्यनेनहसनी, शीत
हनन होतें जीणें करूनती. कृ. हसे
धा. हसन अ. शोगडी. इ. स्त्री.

हृसंती हसतीतिहसंती, विकसि

तहोणारी जीती. कृ. हसेधा. हस
नअ. शोगडी. इ. स्त्री.

हस्तः हसतीतिहसतेवाहस्तः, प्र
काशितहोणाराजो तो. अथवा वि
कास पावतो जो तो. कृ. हसेधा.
हसनअ. हात. २ हस्तनक्षत्र. -
अ. पु.

हस्तधारणं हस्तस्थधारणं हस्त
धारणं, मारणोद्यतहस्तधारण
जें तें. स. बधाविषयीं जो उद्युक्त
त्याचें निवारण करणें. अ. न.

हस्तवारणं हस्तस्थवारणं हस्त
वारणं, मारणोद्यतहस्ताचें नि
वारणजें तें. स. अर्थादिपू. श. प्र.

हस्तिनखः हस्तिनोनखइवह
स्तिनानखन्यतइतिवाहस्तिनखः
हस्तीन्च्या नखा सारिखा ह. तदा
कृति किंवा हत्तीनें खटलें जातना
हींजें तो. स. २ कृ. खनुधा. अच
दारणअ. नगराच्या द्वाराचेवा-
यीं अनायासानें उतरण्या करि
तां मृत्तिकेचें कूटउतरतें केलेलें
जें तें. अ. पु.

हस्तिपकः हस्तिनंपातीतिहस्ति
पकः, हस्तीतें रक्षण करणाराजो

तो. कृ. पाधा. रक्षअ. स्नात.
अ. पु.

हस्ती हस्तः शुंडास्यहस्ती, शुंडा
आहे जास्त तो. त. हत्ती. इ. पु.
हस्त्यारोहः हस्तिनं आरोहतेह
स्त्यारोहः, हस्तीतें आरोहण क
रणारा जो तो. कृ. रुहधा. बीजा
दिअ. स्नात. अ. पु.

हा जहातीतिहा, स्मरवादित्याग-
कारी जें तें. कृ. ओहाकृधा. त्याग
अ. विषादशोक. ३ पीडात्याअर्थीं
अव्यय.

हारकं हरतीतिहारकं, शोभाक
रितें जें तें. कृ. हरधा. दीप्तिअ.
सोनें. अ. न.

हायनः जहातिक्रमेणक्रतूनि
तिहायनः, क्रमानें क्रतूंचा त्याग
करितो जो तो. कृ. ओहाकृधा. त्या
गअ. यद्वा जिहीतें इतिहायनः,
सर्वदा गमनकरितो जो तो. कृ. धा. पू.
प्र. वर्ष. अ. पु. न. २ किरण. ३ व्रीहि
विशेष. अ. पु.

हारीतः हारिइतंगमनयस्यहारी
तः, मनोहरणकरणारें आहे गम
नजाचें तो. स. पक्षिविशेष, हारि

हं प्रसिद्धः अ. पु.

हाईं हृदयमभिप्रेदाईं, मनालागे

पियने, क. प्रीति. अ. न.

हालः विग्रहादिहं लशशयकाचं.

नागम. अ. पु.

हालाहलः दहतिजम्भितिरह

लः आहलतीनिष्वाहलः मन्त्र

सोभाहलभहलाहलः समग्रहा-

लाहलः दहंनकरीते, जें तें दक

आसमंकाद्वर्षी जें दहकरीते, क.

लाहलतीच हालाहलः न. विचनि

शेष. अ. न.

हाला हल्यनेन प्राणवायुसिद्धिः

जेतो जीषं रुद्धती. क. दहकावि

लेखन. अ. मद्य. आ. स्त्री.

हालिकः हलेन खनति हलं पहेति

हलस्यापंचाहालिकः, नमस्यंते

ननादिहलित्ती जेतो. न. नम्यववा

हणार. अ. पु.

हावाः दूकते काचिनरपिरिगिह

नकाः सपिपुरुषं प्राणां चानक

वणादे जेतो. क. वेचुधा. शब्द. अ.

विलासविद्योमक विचिमवदि

निलीला हे साहा क्योक. अ. पु.

हाजिकः इतिनांत पूर्णहाजिकः,

हस्तीच जांचमुदाधिते. ते हत्ती

चासमुदाय. अ. न.

हास्यः हसनें हासप्रतीतिनाहस्यः,

हास्यकिं हासविद्यो जेतो. क. क.

सोफ. हसनभा. हासयो. २ यस्यविद्यो

क. अ. न.

हाहाः जहातीनिहाहाः, शोकदा

दितो जेतो. क. ओहाकूधा. त्याश

ध. हेचं च मायक विरीफ. अ. पु.

हिंसा हिंसनं हिंसा. हिंसन जेतो.

क. हिंसिषो. हिंसा. अ. वध. २ सेती

आ. स्त्री.

हिंसाकर्म हिंसाकर्मकर्महिंसा

कर्म, हिंसाकर्मकर्मकर्मने. क. मा

रणं वगेरे. न. न.

हिंस्वः हिनेर्जातिहिंस्वः, हिंसाक

दिनो जेतो. क. हिंसिषक हिंसा. अ.

शतु. क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हिं हिनीतीनिहि. हेसादिवाचीं

गमन करितें जेतें. क. हिषा. ग

त्यादि. अ. हेह. २ अवधारण, नि

चयत्तं अशी अच.

हिकः हिकवीहिका, अचत्तं श

दिन जेतें. क. हिक्ती, अचत्तं

शब्द. अ. उक्ती. आ. स्त्री.

हिंसु हिनीतीति हिंसु, अन्यद्रवसं
बंधीं वृद्धिपावणारं जेतं. क. हि
धा. गतिवृद्धी अ. हिंसु. उ. न.

हिंसुनिर्घासः हिंसुकासो हिंसु
गंधोवा निर्घासो यस्य सः हिंसुनि
र्घासः, हिंसुकाकारव हिंसुगंध आह
शक जाचातो. स. निवृत्त. अ. पु.

हिंसुलः हिंसुलातीति हिंसुलः,
हिंसुवर्णातं घेनी जीती. क. ला
धा. आदान अ. हिंसुल. अ. पु. न.

हिंसुली हिंसुलातीति हिंसुली,
हिंसुवर्णं ग्राहिणी जीती. धा. पू.
श. प्र. डोरली बांगी. ई. स्त्री.

हिंसुलुः विग्रहादि हिंसुलशब्दा
प्रमाणं. उ. पु.

हिज्जलः हिनीतीति हिज्जल
मस्य हिज्जलः, यमन करणारं
आहे जल जाचें तो. स. जलवेत
विशेष. अ. पु.

हिंडीरः हिंडीति शब्दमीरयती
ति हिंडीरः, हिंडी या प्रकारं करू
न शब्द पावणारा जो ती. क. ईर
धा. गति अ. समुद्र फेण. अ. पु.

हिंतालः हीनीत्यक्त्वो हिंतालः
हीन ह्य. अत्य असा जो ताल ह

क्ष तो. स. तालवृद्धा विशेष. अ. पु.

हिमं हंतीति हिनीतीति वा हिमं,
पीडा करितं किंवा त्वरित वृद्धि
पावतं जेतं. क. हनधा. २ हिधा.
गत्यादि अ. थंडी. अ. न. २ शीत
ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हिमवान् हिममस्ति अस्मिन्निति
हिमवान्, हिम आहे जाचे वधीं
तो. त. हिमालय पर्वत. त. पु.

हिमवालुका हिमान्वासो वालुका
च हिमवालुका, शीत अशी जीसि
कताती. स. कापूर. आ. स्त्री.

हिमसंहतिः हिमानां समूहो हि
मसंहतिः, हिमाना जो समुदाय
तो. स. मोरी थंडी. २ घट्ट बर्फ. इ.
स्त्रीलिंग.

हिमांशुः हिमा अंशवो यस्येति हि
मांशुः, अत्यंत शीत आहेत कि
रण जाचें तो. स. चंद्र. उ. पु.

हिमानी मह हिमं हिमानी, वि
पुल जें हिम ती. त. हिमसंहति.
ई. स्त्री.

हिमावती हिमवद्भूमि संभवा हि
मवती, शीत भूमी पासून जी
उत्पन्न ती. त. स्वर्णदारी. ई. स्त्री.

हिरण्यं तृष्यतीति हिरण्यं, हर्षि
त करितें जें तें. क. तृषधा तुष्टि

अ. द्रव्य. २ सोनें ३ रुपें. अ. न.

हिरण्यगर्भः हिरण्यं हिरण्यमयं
मंडंतस्य गर्भ इव गर्भो यस्य स-
हिरण्यगर्भः, सोन्याच्या अंडा
च्या गर्भासारखा गर्भ आहे जा
चाप्तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

हिरण्यरेताः हिरण्यं रेतो यस्य
स हिरण्यरेताः, स्रवर्ण आहे रे
त जाचें तो. स. अग्नि. स. पु.

हिरण्यवाहः हिरण्यं वहतीति
हिरण्यवाहः, स्रवर्ण वाहणारा
जो तो. क. वहधा. प्रापण. अ. शो
णनद. अ. पु.

हिरुक हिनीतीति हिरुक, वर्ज
नादि वर्धक जें तें. क. हिधा. ग
त्यादि. अ. वर्जन. २ सामीप्य त्या
अर्थी अय.

हिलमोचिका हिनीतीति हिला
मोचयतीति मोचिका हिलान्वा
सोमोचिका च हिलमोचिका, वृ
क्षिरूष जी प्रमोचनकारी ती. स.
चाकवत. आ. स्त्री.

ही हनन्ती, विस्मापन जें ती. क.

हनधा. गत्यादि. अ. आमुया. अ.
धीं अय.

हीनं हीयते स्म हीनं, त्यक्त करि
जेलें जें तें. क. ओंहाकृधा. त्याग
अ. यद्वा जहातीति हीनः, त्याग
कारी जी तो. वृ. पू. प्र. निंय. २
कमी. ३ रांकलेला. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

हुतशुक हुतं शुक्ते हुतशुक, ह
वनीय द्रव्यातें भक्षण करिती जो
तो. क. शुजधा. पालन. अ. २ अ
भ्यवहार. अ. अग्नि. ज. पु.

हुतशुकप्रिया हुतशुजः प्रिया
हुतशुकप्रिया, अग्नीनी जीकरी ती.
स. अग्नीनी बायको. आ. स्त्री.

हुं हवनं हुं, वितर्क दातृ जें तें. क.
हुधा. दानादि. अ. वितर्क. २ प्रश्न.
३ तर्क. अय.

हुतिः विग्रहादि हवशब्दाप्रमाणे.
यद्वा हवतेन या हुतिः, आखान क
विजेतात जीणें ती. क. हेत्रधा. श
ब्दादि. अ. आमंत्रण. इ. स्त्री.

हुं हवते इति हुं, वितर्क देइ जें तें. स.
करवितें जें तें. क. हुधा. दानादि
अ. लज्जानिवारणत्वा अर्थी अय.

हूहः हूयते कथ्यतीति हूहः, गाय
नाचा योगे स्पर्धा करितो जी तो.
कृ. क्षेत्रधा. स्पर्धा अ. देवां चा गा
यक विशेष. ऊ. पु.

त्यः यातमहः त्यः, गत जें दिन तें
गत दिवस त्या अर्थी अन्व.

हृषिया विग्रहादिस्वालचा शब्दा
प्रमाणें. निदा. आ. स्त्री.

हृणीया हृणीयनं हृणीया, तुष्टु
सा जी ती. कृ. हृणीत्रधा. लज्जा
अ. कज्जा. आ. स्त्री.

हृत् विग्रहादिहृदयशब्दाप्रमाणें
अंतःकरण. २ शरीराचा खोल
भाग, हृदय. त. न.

हृदयं हरतीति हृदयं, हरण क
रणात् जें तें. कृ. हृत्रधा. हरण अ.
अर्थादिपूर्वीचा शब्दाप्रमाणें.

हृदयंगमं हृदयंगच्छतीति हृ
दयंगमं, हृदयाप्रत गमन कर
णावें जें तें. कृ. गमूधा. गति अ.
पूर्वापर संबंध युक्त जें भाषण तें
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयालुः प्रशस्त हृदयमस्य
हृदयालुः, प्रशस्त आहे हृदय
जाचें तें. त. प्रशस्त चित्ताचा. वि.

उ. पु. स्त्री. न.

हृदयवान् प्रशस्त हृदयमस्य
स्य हृदयवान्, उदार आहे चित्त
जाचें ती. त. हृदयिक. त. पु.

हृदयिकः विग्रहादिहृदयालु
शब्दाप्रमाणें. प्रशस्त चित्ताचा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयी हृदयं प्रशस्तमस्य स्तीति
हृदयी, प्रशस्त आहे हृदयस्य.
अंतःकरण जाचें ती. त. हृदयि
क. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

हृद्यं हृदयस्य प्रियं हृद्यं, हृदया
ला जें प्रिय तें. त. स्पष्ट भाषण. २
इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृषीकं हृष्यत्यनेनेति हृषीकं,
हर्षित होतात जेणें करून तें. कृ.
हृषुधा. अलीक अ. इन्द्रिय. अ. न.

हृषीकेशः हृषीकाणां भिन्द्रिया
णामीशो हृषीकेशः, इन्द्रियांचा
जो स्वामी तो. अ. विष्णु. अ. पु.

हृष्टः हृष्यति स्य हृष्टः, संतोष
पावता झाला जो तो. कृ. हृषुधा.
तुष्टि अ. हर्ष युक्त. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

हृष्टमानसः हृष्टमानसस्य

हृष्टमानसः, हर्षयुक्त आहो अं
तः करण जाचें तो. स. ज्याचें अं
तः करण हर्षयुक्त आहो तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

हे हिनोतीतिहे, संबोधनार्थातें व
र्धन करितें जें तें. क. हिधा. गति
वृद्धी अ. संबोधनार्था अच.

हेति. हिनोतिहंत्यनयेतिवाहेतिः, वृ
द्धिपावत्येवनाश होतो जीणें ती.
क. हनधा. हिंसादिअ. अग्नीची
ज्वाल. २ शस्त्र. ३ सूर्याची म्हासा.
इ. स्त्री.

हेतुः हिनोतिवर्धतइतिहेतुः, वृ
द्धिपावतो जो तो. क. हिधा. गति
वृद्धी अ. कारण. उ. पु.

हेमकूटः हेमः कूटोराशिर्हेम
कूटः, स्रवर्णान्वा राशि क्. राशि
भूत जो पर्वत तो. स. पर्वतरिशो
ष. अ. पु.

हेमदुग्धकः हेमवर्णदुग्धमस्य
हेमदुग्धकः, स्रवर्णांस्वामिस्वैआ
हेदुग्ध जाचें तो. स. उंचरान्चें द्या
क. अ. पु.

हेम हिनोतीतिहेम, समृद्धिकरि
तें जें तें. क. हिधा. गतिअ. सो

नें. न.

हेमंतः हिमेनहंतीतिहेमंतः, हि
मस्य शीत तेंणें करून जो पीडा
करितो तो. क. हनधा. हिंसा अ.
हेमंतक्रतु. अ. पु.

हेमपुष्पकः हेमपुष्पिका हेम
वर्णपुष्पमस्यहेमपुष्पकः, स्रवर्णा
सास्त्रिणें आहे पुष्प जाचें तो. स.
सोनचांफा. अ. पु. २ पिचळी जा
ई. आ. स्त्री.

हेमाद्रिः हेमः अद्रिः हेमाद्रिः,
स्रवर्णान्वा जो अद्रिस्त. पर्वत तो.
स. मेरुपर्वत. इ. पु.

हेरंबः हेरंबतइतिहेरंबः, प्रातः
कालीं किंवा संग्रामीं स्मृत होतो-
जो तो. क. रविधा. शब्दादिअ.
गणपति. अ. पु.

हेला हेलनंहेला, भाव करणजे तें
क. हिलधा. भावकरणअ. स्त्रियां
ना हावभावविशेष. आ. स्त्री.

हेषा हेषणंहेषा, अश्यांन्वा जो श
ब्द ती. क. हेषधा. अचक्रशब्द अ.
घोडांन्वा शब्द. आ. स्त्री.

हे हंतीतिहै, संबोधनार्थाप्रत ग
पन करितें जें तें. क. हनधानात्या

दिअ. संबोधनार्थी अव्य.

हैमवती हिमवतोपत्वस्त्रीहैमवती, हिमाचलाची जीकन्या ती. त. पार्वती. २. हिरण्मयचें झण्ड. ३. पांढरें वेंचें संड. ४. स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

हैयंगवीनं दुत्यते इति दोहः दुत्यो गोदोहादुद्भवतितत्तु हैयंगवीनं, एकरात्र पर्युषित जें दहीं त्यापासून दुसरे दिवशीं जें उत्पन्न तें. क. दुहधा. प्रपूरणअ. २. भूधा. उत्पत्तिअ. पूर्वदिवशीं काटलेल्यां दुधाचें रूप तें. अ. न.

होता जुहोतीति होता, हवन करणारा जी ती. क. हुधा. दानादि अ. ऋत्विक् विशेष. ऋ. पु.

होमः हवनं होमः, अग्नीचाठार्थी हविः प्रक्षेप जी ती. क. हुधा. दानादि अ. वैश्वदेवांग होम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

होरा हुळति हुल्यते राहोरा, भाविफल कथन करित्ये ह्य. सन्वित्सी जी ती. क. हुळधा. गत्यादि अ. रेखा विशेष. २. शास्त्र विशेष. ३. मेणादिलग्नार्थी. आ. स्त्री.

हृदः कक्षीले रव्यकं ह्यदते इति

वाहृदः, तरंगांचे योगानें अव्यक्त शब्द करितो जी ती. क. ह्यदधा. अव्यक्त शब्द अ. खोल जो जलाशय तो, डोह. अ. पु.

हृसिष्ठः अतिशयं न हृस्वो हृसिष्ठः, अत्यंत जो ह्रस्व तो. त. फारलहान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वः ह्रसतीति ह्रस्वः, शुद्ध करणारा जी ती. क. ह्रसधा. शब्द अ. वेगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वगवेषुका गभिभूमावेधते इति गवेषुका ह्रस्वाचासौ गवेषुका च ह्रस्वगवेषुका, ऋमीचे वार्थी वृद्धिगत जी ती गवेषुका ह्रस्व अशी जी गवेषुका ती. स. ह्रस्वचिकणा. आ. स्त्री.

ह्रस्वांगः ह्रस्वान्यंगान्यस्य ह्रस्वांगः, ह्रस्व आहेत अंगें जाचीं ती. स. जीवकनामाची वनोषधी. अ. पुल्लिंगीं.

हादिनी अवश्यं ह्यदते इति हादिनी, अवश्य शब्द करित्ये जी ती. क. ह्यदधा. अव्यक्त शब्द अ. वज्र. १. बीज. ३. नदी. ४. सालई. ई. स्त्री.

हीः हियतेइतिहीः, हियतेस.
लज्जाजी ती. कृ. हीधा. लज्जा
अ. लाज. ई. स्त्री.

हीणः अहंषीत् हीणः, लज्जापा
यला जी तो. कृ. हीधा. लज्जाअ.
लाजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हीत्तः विग्रहादिपूर्वीच्चाशब्दाप्र
माणं.

हीबेरं हीयुक्तबेरंयस्यतत् ही
बेरं, लज्जायुक्त आहे शरीर-

जाचें तें. स. वाळा. अ. न.
हेषा हेषणंहेषा, अर्थहेषाश
ब्दाप्रमाणं. घोड्याचाशब्द. आवं.
स्त्रीलिंगीं.

ह्लादिनी ह्लादयस्यवश्यमिति
ह्लादिनी, अर्थादिह्लादिनीशब्दा
प्रमाणं. कृ. ह्लादधा. अव्यक्तशब्दा
दिअ. सालई. ई. स्त्री.

प्रस्तावनापुरवणी.

या कोशांत लिंगबोधक स्वरुणाच्या जागीं नित्य स्त्रीलिंगीं अवी, तंत्री, तरी, लक्ष्मी, ही, धी, श्री इतके शब्द स्वरीज करून बाकीच्या जागीं ई,आ हे तेथें ईबंत असा अर्थ समजावा व या जागीं ईकारांत.

यांत शब्दांचे विग्रह केले आहेत त्यांत कदाचित् क्षेपक श्लोकांतील व अमरांतील आदिशब्द ग्राह्य व विग्रहोपयुक्त इतर असा क्वचित् शब्द आला आहे.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
७	८	स्पष्ट होतो	स्पष्ट होइजेतो	३४	१४	दूयोरन्योअ	दूयोरन्यअ
९	१	अशुद्ध	अशुद्ध			न्यतरः दोहों	न्यतरः दो
११	२	अंगारवर्णप र्णोवल्लरी	अंगारवर्ण ल्लरीयस्याः			मध्येजो एक	हों मध्ये जो
	२	आहेत पर्णे	आहे पर्णपुत्रुमु जिनी			तो अन्य एव	एक तो.
१३	९	मृषधा. ति तिहाअ.	मृषुधा. सह नअ.			न्यनसोवा किं वा अन्यजो	
१४	१२	ब्राह्मणागम्य	ब्रह्मणागम्य			नोच	
	.	तइत्यगवं	तइत्यजगवं	३६	३	अपयाचितं	अपचायितं.
	१२	जाणलें जातें	जाणिजेतें		८	अपत्रपयती	अपत्रपणअ
१७	१५	अंडाचा	अंडांचा			त्यपत्रपा. ल	पत्रपा. ल
२०	१२	धरलें जें	धरिजेलें जें			ज्जित करित्ये	ज्जा जीर्ता
२३	१०	श्रियते	श्रीयते	३७	८	पृषत्कोस्मान्	पृषत्कोयस्य
२६	६	अलंत्यनेनेति	अनंत्यनेनेति	३९	५	अपमार्जत्य	अपमार्जत्य
	९	अनवरस्मिन्	अवरस्मिन्पर्णे		८	मारिजंतें जें	हिंसन जें.
		शेवटाचेठा	शेवटचापूजे	४५	५	करिताहेत.	करिजेतात.
		यी झालाजो	विषयी विद्य	४२	३	अभिशांसन	अभिरव्याति
		तो	मान जो तो.			मभिरव्यानं.	रभिरव्यानं,
२७	३६	ब्राह्मणोनया	ब्रह्मणोनया			अभिशांसन	अभिरव्यान
	२	नहे जो निधि	नहे जो निधि			जें तें. क. शां	जें तें. क. न्वा
		षह्म. देव तो.	षह्म. मनुष्य.			सधा. स्तुभिअ	धा. प्रकथनअ.
२९	५	तृषाधा.	जितृषाधा.		१२	बोलिजेतें जें	धारण करिजे
	११	स.	त.			तें. क. धीधा.	तें जें तें. क. दुधा
३१	१३	इहधा.	ईहधा.			अनादरअ.	अधा. धारणअ.
३२	१	अंतरेपूर्वे	अंतःअभ्यंतरे	४५	४	स्वप्नअ.	स्वप्नअ. निद्रा.
३३	१२	अंतत्यतेत्र	अंत्यतेत्र		५	याधा. प्रापण	णिजंत अभिषेणि
						अ.	धा. सेनयाभियानअ.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४५	६	कः वृत्र्धा. स्तुतिअ.	स.			दिहोतें हेजे णेंकरून तें.	तें.
	७	अभिसंपतनं	अभिसंपतनं	६२	६	अवतिइत्यव	अवतिआत्मा
४६	७	जीचें तो. स.	जाचें तो. स.			मः, हिंसा किं	नंअवमःआप
४७	२	अभ्यवहीय तेस्य. सक्षण केले जें तें क.	अभ्यवहिय तेस्य, सक्षण करिजे लें जें तें. क. वृत्र्धा. हर णअ.			या वाचना करि तो जो तो. क. अवधा. याच नादिअ.	त्यातें संरक्षणा दि करितो जो तो. क. अवधा. व क्षणादिअ.
	९	अशूड् धा.	अशूधा. व्या	६३	८	अचलंचतेस्य	अचलंच्यते
५२	४	इयतीत्यरं, गमन करितें जें तें.	इयतीत्यरं. शी घ्राथीं गमन करितें जें तें		८	स्वीकृतकरिजे तें जें	स्वीकृतिजी
५६	७	इयतीत्यर्यः	इयतीत्यर्यः	६४	९०	समाप्तहोइजे तें त.	समापन स.
५७	१२	नित्यलर्गर्दः	नित्यलर्गर्दः	६५	१	अचतेस्य	अच्यतेस्य
५८	६	अलतीनि अ ल अल चासा यर्कश्चअलर्कः अलमक्यतइ तिवा	अलतीनिअ ल अल चासा यर्कश्चअल र्कः		१	कैले जें	करिजे लें जें
					११	अच्यंनंस्या	अचंतिअस्मात्
					१३	नाहीं स्पष्ट होत	नहें जो स्पष्ट होयिजे तो
				६६	१	स.	क.
					२	अचहितं	अच्यवहितं
६९	९	गतिअ. नचु रलीला	क्षिसकधाक्षि णीकृतस. रोगा ण कैलेला	६७	२	पाचनें	पाचिजे तें
					९	होते	होयिजे तें
					४	अशूड् धा.	अशूधा.
					१२	अशूड् धा.	अशूधा.
					१३	नविद्यते श्रीर	नश्रीर न्मन्नेत्य

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध. ३
		त्रेत्यश्लीलं	श्लीलं	७७	५	अध्यापतीआ	अध्यापतीत्वा
६७	१३	स.	त.			व्यः	व्यः
६८	२	समाहारतें	समाहारतोंस	१०		आतचिः	आतंचः
६९	३	असनपर्णा	असनस्येव	७८	२	आत्तोतीर्नि	आतोतीती
		त्यस्याः	पर्णानियस्याः			इतिआतुरः	त्यातुरः
	८	अस्यतइत्यसिः	अस्यतइत्यसिः	१३		पेषणअ.	पोषणअ.
१६		दीप्तिमंतहो	चलनपाव	७९	१	दिसतेंहें	पाहिजेतें
		तात	तात		६	उपदेशकेला	उपदेशिजेलें
१६		त. क. क्षिपधा	ते. क. अस्स		८	क. दिशधा. क.	क. दिशधा.
		दीप्त्यादिअ.	धा. क्षेपणअ.			दिशधा.	
७०	२	क्षिपधा. प्रे	अस्सधा. क्षे	१४		दुःखमनंत्य	दुःखमनेन
		रणअ.	पणअ.	८०	१	अधोमक्तं	अंधोमक्तं
७१	४	असृक्शब्दाप्र	अश्रुशब्दाप्र.		२	चलधा.	पूजधा.
	१५	अहंपूर्व	अहंपूर्व		४	स्मृधा. आध्या	धोधा. चिंता
७२	१२	अहिंसुक्ते	अहिंसुक्ते		५	आनितीत्यनेने	आनितीत्य
७३	५	रूधा.	रूधा.			निआनकःआ	नेनेतिआन
७४	९	आरवोरः	आरवोरः			नीतीत्यानकइ	कः
	१०	दुष्टांतें खंडेन	दुष्टातें खंडेन			तिवा	
७६	४	स.	त.		५	अणधा.	अनधा.
	६	समूहो	असमूह		६	आनकेंदुंदुभि	आनकसाहिताः
	६	तो.	तें. त.			श्चउपलक्षितः	हुंदुभयोयत्र
	९	आजीव्यतेने	आजीव्यते		६	जन्मकालीआ	आनकसाहि
	९	जीवनपाव				नकानीं वदुंदु	तआहेत आ
		तो जेणें केंद्र				भीनीउपल	पत्यापण शब्द
१०		आजीवती	आजवती			क्षित तो.	करणारे हुंदु

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	४
			भिजन्म का	८४	६	अम्यतीति	अम्यतइति	
			लीं ज्याचे वा		६	कच्युत्यादन	सर्वथांस प्राप्त	
			यीं तो.			कचितो	होयजेतो	
८१	८	आपादनंआ	आपदनंआप			जें ते.	जें तें. ह. मेड्ड	
		पत्, आपादन	त्, आपदन				धा. उन्मादअ.	
	१०	आपदनमन	आपदनं		१३	आयतवेति	आयततेइति	
		याआपदनंवा	यि		१३	यतिधा.	यतीधा.	
	१०	विपत्तिप्राप्त	विपत्तिजी	८५	७	रोगशंला	रोगशुंकां	
		होत्ये जीणोंकिं			८	कूळ्यते	कूटयते	
		धाविपत्तिजी		८६	३	आगालंचवती	आगालेनचवती	
८२	३	वित्रेय	विक्रेय		३	महानसाप्रत	महानसेंककृत	
	१६	आभाषते	आभाष्यते		५	रोगाच्चा	अरोगाच्चा	
८३	७	तो.	तो. स.		१०	अग्र	अग्र	
	९	मानसेसाधु	मनसिसाधुस		११	आद्यतस्म	आद्यतेस्म	
		मानस्य मा	नस्यं नमनस्यं	८७	२	आर्याणांस्त्री	आसमंतात्	
		नस्याद्विन्नं	अमनस्यं अम			अर्याणीं आ	अर्यः आर्यः आ	
		आमनस्यं, मा	नस्यमेव आस			र्यं ह्य. श्रेष्ठ्यां	र्याएव आर्याणी,	
		नसाविषयीं	नस्यं, अंतः क			चीजास्त्रीती	आसमंतात् जो	
		जेंसाधु तेंमा	रणाचेवाचीं जें				अर्यं तो आर्य	
		नस्य मानसा	साधु तेंमनस्य				आर्य जो तोच	
		हून जेंभिन्नतें	नळे जें मनस्य				आर्याणी. त.	
		स.	तें अमनस्यअ		३	वर्तेनइति	वर्तेतेअत्र	
			मनस्यजें तेंच		३	जाच्या	ज्याचेवाचीं	
			आमनस्य. त.		८	आसमंतात्	आसमंतात्	
१२		मिषुधाः सेचन	मलुधाः धारण		९	जोती	जो तोच	

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
८७	१२	आलुष्यतेनेन	आलुष्यते			चनकं, मनः	चनं तदेवासौ
	१२	बोलिजेतेजो	बोलणें जें.			स्वरण होत	चनकं, मनः.
८८	६	प्रकाशःअथ	प्रकाश			नाहीं ज्याचेवा	स्वरण होत
		था अवलोकन				यीं तें. कृ. धि	नाहीं ज्याचेवा
	११	सिद्ध झालें	सिद्ध होयजेतें			चथा. स्वरण	यीं तें आसेच
८९	६	आवेशो	आवेशो				न तेंच आसे
	९	आशयनं	आशोतेतिष्ठत्य				चनक. त.
			त्रेतिआशय		१४	आस्वात	आस्वादित
			नंवा	१३	१४	आह्वानमाहूः	आहूयतेनेने
	९	जीवनादिका	जलादिवाहते			तस्याअयंआ	त्याहूयः, आ
		स आश्रयअ	ज्यचेवापीतो			हूयः, आह्वान	ह्वान करिजे
		थवा	व			जें ती आहू त	तो जेणें तो आ
	१०	भोजनअ	भोजनअ-अग्नि.			संबंधीं जोतो	हूय. कृ. ह्ये
	१२	अशूडू.धा.	अशूधा.			आहूय. त.	धा. शब्दअ.
९०	२	अश्नानि	आसमंतात्	१४	८	इंगते	इंग्यते
			अश्नानि		८	गमन जें तें	गमन करितें
	५	अश्नुतइत्या	अश्नुतेअशय				जें तें व गमन
		शः	तइतिवाआश्रः		१०	तद्यतीति	तत्तद्यतीति
			शीघ्राथीतें.		१०	द्योधा.	दोधा.
९१	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी	१५	१०	प्रकरणएवार्थ	प्रकरणार्थ
	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी		१२	पारंपर्योपदेशः	पारंपर्योपदेशः
	३	अश्विन्यामपत्यां	अश्विन्याअपत्यां			शः सोक्ति	आसमंतात्सोक्ति
	४	स.	न.	१६	२	प्रदीप्तहोतो	प्रदीप्तहोइजेतो
९२	३	मनोत्र आसे	मनोत्र आसे		५	मिदीवरं	मिदीवरं

पृ.	श.	अकृद.	कृद.	पृ.	श.	अकृद.	कृद.
९६	८	इदिधा.	इदिधा.	१०५	७	उत्सन्नहोषि	उत्सदनजें
	१०	यवाकृतिबी	इंद्राचें जें य			जेतें जीणें कृत्	ती.
		ज आहें जा	य ह्य. यवाकृ			नती.	
		चें तें.	ति बीज तें. स.	१०६	२	उत्सोचनसु	उत्सवतीति
९७	४	इंधते	इंधते			त्सवतीतिवा	
	७	ऋच्छतिगच्छ	इयेंते		२	उत्साहजीतो	उत्कंठेविषयीं
		ति. — ऋच्छथ	इंरधा.				प्रेरणाकर्मि तो
९८	१	इषिका	इषिका				जो तो.
	२	इषते	इषते		२	कृ. पुधा. प्र	कृ. पूधा. प्रे
	३	जेणें तें	जेणें तो.			सवादिअ.	रणअ. उत्सा
	८	तस्मिन् युक्तः	तस्मिन् उद्युक्तः			पुईधा. ईशन	ह.
	९	एषणमीज्यते	एषणमिज्यते			१अ. प्रसव.	
९९	३	क्षेपण	कंपन		३	उत्सहतेनेने	उत्सहनंउ
१००	२	करितो ज्यो	करित्ये जीती			त्युत्साहः, उ	त्साहः, उ
१०१	८	तें.	तें. त.			त्साह पाव तो	त्साह जी तो.
	११	उच्यते	उच्यते			जेणें तो.	
	११	करितात	करिजेतात		५	त्साहवर्धनः	उत्साहवर्धनः
१०२	४	विद्यमान	विद्यमान होइ		७	त्यागिलें	त्यागिजेलें
			जेतो		११	उदगत	उद्गत
	५	बोलिजेतें जें	बोलणें जें		१३	स.	कृ. पुधा. ऋधा.
१०३	२	करितो	करिजेतो				धारणअ.
	९	होतें	होषिजेतें	१०७	७	बांधिलें	बांधिजेलें
१०४	५	उत्तमंग	उत्तमंच	११०	१४	उद्यांत्यते	उद्यायते
१०५	७	उत्सवतेनवा	उत्सदनं	१११	१	उद्यज्यते	उद्युज्यते

क्र.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
१११	१	उद्युज्यते	उद्युज्यते
	१	करितौ	करिजेतौ
	२	उद्धर्तते	उद्धर्तते
	८	जो तो	जो तें
११२	५	मोडिजेतें	मोजिजेते
११४	३	मंत्रोपधा	मत्रोपधा
	४	करिताहेत	करिजेतात
	८	होतां	होयिजेतो
११५	१	सदृश	सादृश्य
	१	उपमति	उपमिति
	८	उपरज्यते	उपरज्येते
११७	१	मैलाजातो	मरणपावि जेतो
	५	करित्ये	करिजेत्ये
	१२	होतें	होइजेतें
	१३	पशुं चें मार ण जें तो	पशुमृतक रिजेला जो तो
११८	३	उपगतउपाधिः	उपगतउपाधिः
	३	कृ. दुधात्रधा. धारणाद्विअ.	स.
	४	करिताहेत	करितौ
	७	धीधा-अनादर	इ. दु. धा. अध्वयम
	९	उपायते	उपाय्यते
	१०	ईर्धा.	इर्धा.
११९	१	उपासज्यते	उपासज्यते

क्र.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
११९	५	धीधा-अनादर	दुधात्रधा. धारण
	७	त.	स.
	३	कृ. उपधा. दा	स.
		हअ.	
१२०	९	अर्चने	ऊचने
१२१	२	रक्षण	शब्द
	५	वारयति	वाचति
१२		उलूख तौच	उलूखल तौच
		उलूखल	उलूखलक. त.
१२२	३	सुक्त झालाजो	सुक्तिपाविजेलाजो
	१०	उषति	ओषति
	१३	अंधकारानें	अंधकारानें
	६	उषति	ओषति
१२४	१	जो तो: कृ. पु	जो तो: उत्स्र. तो
		धा. प्रसबअ	चउत्स्रक त.
	१६	ऊर्णांस्ति	ऊर्णांस्ति
१२५	९	उचर्तति	ऊर्चतीति
१२६	४	ऋक्षोगंधोय	ऋक्षगंधोय
		स्याः	स्याः
	४	स.	त.
	५	अर्चति	अर्चति
११०		अर्धमर्णास	अंधमर्णानें प्र
		प्रसप्तहोतें	हण करिजेतें
	८	ऋषुसा	ऋषुसा:

पृ.	श.	अशतद.	शतद.	पृ.	श.	अशतद.	शतद.
१२९	५	एकपिंगं	एकपिंगं	१३०	१	कष्यते	कद्यते
१३०	८	इतिवर्णान्	एतिवर्णान्		९	कृ.प्रोथधा.प	स.
	१४	लक्षिजेतो	लक्षितो			र्यासिअ.	
	१५	एलावालु	एलवालु		१०	कटि.लुवि	कटिल्ल
	१५	तेंच एलवा	तेंच एलवा	१४०	१०	कृ.ऋधा.ग	त.
		लुक	लुक.त.			तिअ.	
१३१	४	निश्चयार्थाप्र	निश्चयार्थधि	१४१	४	पावतो अथ	पाविजेतो अ
		त गमन करि	षयक गमन			वा विणलाजा	थवा वचन क
		तो जो	जें.			तो	विजेतो
१३२	३	इराआमः	इराआपः		५	कंडोलवीणा	कंडोलवीणा
१३३	२	संधीष्मूत	संधीष्मूत			शब्दाप्र.	शब्दाप्र.
	२	राहतात	राहतो	११	जो तो. कृ.अ	जोतो कदंब	
	३	प्राणनअ.	प्रापणअ.			विधा. शब्दअ.	तोच कदंब
	१३	ऊष्यते	उष्यते			कदिधा.गंद	कृ.त.
	१५	पावतो	पाविजेतो			नअ.	
१३५	१	शोभनत्वे क	इच्छिजेतो	१४२	१	करितो	करित्ये
		रून राहण्या	तत्संबंधीजो	२१	५	कदति	कंदति
		स्थासंबंधीं	तो त.		१०	जी झारीती.	जी झारी तीक
		जो तो.					नकालु तीच
	६	ककुदस्तीति	ककुदस्या अ	१४३	४	पुष्टिअथवा	पुष्टिकरितो
			स्तीति			आह्वान क	अथवा आह्व
१३६	८	शब्द	शब्द करितें			रितो	न करिजेतो
१३७	८	स.	त.		५	होत्ये	होयिजेत्ये
	११	होनें	होयिजेनें	१४५	१	वर्णाची जी	वर्णाचा शोभा

पृ.	श.	अशतद्ध.	शतद्ध.	पृ.	श.	अशतद्ध.	शतद्ध.
१४५	१	शोभा ह्य. वि	विस्तार कर्ती			जो तो.	प पाबतो तो.
		स्तार तो.	तो. स.				रु. हृधा. विह्ये
	९	स.	त.				पअ.
	११	बंधधा.	बंधधा.	१४९	१	करंबकश.	करंबश.
	११	होते	होयिजेते		५	तो	तो. स.
	१२	करकरशब्द	करकर या प्र	१५०	४	करुणं	दयाकरणं
		करणारी	माणं शब्दित		५	रंद्धा.	रंद्धा.
			होयिजेत्ये		८	स.	त.
१४६	१६	इच्छितो	इच्छिजेतो	१५१	४	कर्जतीति	गर्जतीति
१४७	५	रु. कटेधा. आ	स.		९	स.	त.
		वरणअ.			१०	रुधा.	रुधा. गतिअ.
	७	करंजयति	करंजयती	१५२	६	देणारे	देणारी
	७	करंजश.	करजश.		१०	गर्वगर्वकरि	दर्पित होतो
	९.	रंद्धा.	रंद्धा.			जेतो जेणे क	जेणे तें.
	१०	राकिजेते	राकितें			रुज तें.	
	१०	रु. करणअ.	रु. दुल्लुन्धा.	१५४	५	मंदयुक्त	मदयुक्त
		विह्येपअ.	करणअ. २रु.		८	होते	होयिजेते
			धा. विह्येपअ.	१५६	३	आषते	आषते
१४८	२	तोयंतदस्य	तोयंयस्याः		३	होयिजेतो	होयिजेत्ये
		स्याइति	सा		५	दुःखानें पसा	गणनावगम
	२	त.	स.			वृत्त जो	न करिनो जो
	७	हस्तानें	हस्तातें	१५७	५	पाचतात	पांविजेतात
	८	ज्याचा योगानें	ज्याचा योगानें	१५८	१	कल्पं	कल्पं
		विह्येप करितो	पित्रादि विह्ये		३	प्रणतीति	अनितीति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१५८	३	प्रणति	अणति	८	इच्छिताहेत	इच्छिजंतो	
१६१	१	साररवीं आ	सारिखे आहे	१६६	१	पुष्टहोतो	पुष्टिपाविजेतो
		हेत अंगंजीनीं	अंगजीचें	१६७	११	उत्पन्नकरि	उत्पन्नकरित्ये
	८	ककतइति	ककतइति			जेत्ये	अथवा करिजेत्ये
	१०	शूमध्य	शूमध्य	१२		तो.	तो. त.
	११	कच्यतेत्रवा	कच्यतेवा	१६९	९	क्ष्वेदिजेत्ये	क्ष्वेपिजेत्ये ह्य.
१६२	१	कान्वेधृतंका	कान्वः संजा				रोगाप्रतटाकिजेत्ये
		चितं	तोस्यकाचितं	११		क. सूधा. ग	स.
	१	शिक्याचेठा	शिके आहे			तिअ.	
		यीं जें धृत ह्य.	अधिष्ठितजा	१७०	६	कालेरिदंबा	काल्याः इदंबा
		स्थापित तें.	स तें. त.			कालीयकं	कालीयं तदेव
	५	बद्ध करिजेत्ये	बद्ध करित्ये				कालीयकं
	७	क. अंजूधा. य	स.	६		जें तें.	जें तें कालीय
		न्यादिअ.					तेंच कालीयक.
	९	स्पर्शित ह्य. गृ	स्पृष्ट ह्य. स्प	११		कवचीनां	कवचिनां
		हीत आहे पृ	र्शित ह्य. गृही	१२		शरीरं	शरीरं तस्येयं
		ष्ठ ह्य.	त आहे कांड	१३		त.	क. कुडधा. शब्दअ.
			ह्य.	१७१	४	जन्मा	जन्म
१६३	४	रसकादंबः	रसः कादंबः	१२		होत्ये	होयिजेत्ये
		रसात दत्ये	रसातें दत्ये	१७२	१	होत्ये	होयिजेत्ये
	५	फलहंसाः	कलहंसाः	१		पावत्ये	पायिजेत्ये
	८	इच्छिलें	इच्छिजेलें	६		किकिदिवश.	किकिदिविश.
	१२	कांतारक	कांतारक. त.	८		२इ. पु.	२अ. पु.
१६४	५	दुमार्ग	दुमार्गी	११		कवते कवचं	कवनं

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१७३	२	किंचित्तुलुं	किंचित्तुलुं	१८१	९	पूतिभावअ.	पूतीभावअ.
		पतीति	पतीति	१८२	२	कुनाशयति	कुस्तिनाशयति
१७५	६	किलेर्जातःकि	किलिंजःसए		७	बाकुंदरुः	कुंदरःकुंदरुर्बा
		लिंजकः	वकिलिंजकः	१८३	१	पूथिधा.	पूथीधा.
	६	वैष्णुपासून	शुद्धत्व पाषि		७	किंवाहर्षि	किंवापृथ्वीचे
		शालाजोतो.	जेतोजेणें तो			त	ठायीं हर्षित
		क. जनीधा.	किलिस्व. वैष्णु	१८४	४	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
		उत्पतिअ.	तस्माज्जाततो	१८५	१	रुंरतीतिरुंर	रुंरतीतिरुंर
			त.			कः कुस्तिनोरं	कः कुस्तिनोरं
	१०	मोजिजेतें	मोजितें			रकः	रकः
१७६	७	चाचेठायीं	जाचेठायीं		१	रुंरक कुस्ति	रंरक कुस्ति
१७७	३	कुंकुदः	कुंकुदः			त जो रुंरक	त जो रुंरक
	४	कुल ह्म.	कुल ह्म.		८	संस्थानअ.	संस्थानअ. २त.
	५	कोः कूरः	कोः कूरः	१८६	१०	कुलीरः कु	कुलीरः को
	५	कूर ह्म.	कूर ह्म.			लीरः कौली	लीयतइति
१७९	३	कुटन्नकः	कुटंनकः			यतइतिकुली	कुलीरः
	४	करितो	करिजेतो			रः कुलीरः	
	१०	त.	म.	१८७	५	जंब्हादिकें	अंब्हादिकें
	११	कुठप्रति	कुठेप्रति		७	वंशअथवाती	वंशतत्संबं
	११	जाची	जाचीवजीची			र तत्संबंधीजें	धींजें अपत्य
१८०	४	कुद्यति	कुद्यते			अपत्य तें.	ती.
	८	कुंठिधा.	कुंठिधा.	१८८	३	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
	११	कणतिं	कणतीति		६	कुंभूमीं	कुंभूमिं
१८१	८	पूतिभाव	पूतीभाव		८	म.	त.

पृ.	श.	अशब्द	शब्द	पृ.	श.	अशब्द	शब्द
१८९	२	कुस्यते	कुस्यते	१९१	१०	अक्षिर्यस्य	अक्षिर्यस्य
	२	पावते	पाविजेते	२००	१	वृणुधा.	वृणुधा.
	७	कुसूलः धा न्यादिकानेष रिपूर्णजेंतें.	कुसूलः कु स्यतेधान्यादि भिः कुसूलः धान्यादिकाने परिपूर्णहोषि जेतो जो तो.		५	पावतो	पाविजेतो
	९	कपाट	कपट	२०१	७	शत्रूलाआमं	शत्रु आमंत्रि
१९२	२	करितेझालें	करिजेतें		७	त्रितकरिजेतो	न होतो
	३	विद्येत	विद्येत		९	वेणुना आहे	वेणुआहे
१९३	९	अणधा.	अनधा.	२०४	९	रु. कुधा. शब्द	स.
१९४	४	केलें	करिजेलें	२०५	९	अ.	
	५	होतो	होइजेतो		७	अस्यकोयष्टिः	अस्यकोयष्टि
	१२	केलेलें	करिजेलें	२०७	७	सएवकोयष्टि	कः
१९५	१२	रुष्योव	रुष्योव		कः		
१९६	६	चायते	चायते		१	करितो जोतो	करिते जें तें
	६	प्रसिद्ध जो	प्रसिद्धि पावि जेतो जो		१०	हिंसन करि	हिंसन जें तें
	८	होतो	होषिजेतो	२०९	३	जेतें जें तें.	
१९७	९	पावतो	पाविजेतो		१	कुञ्चतीति	कुञ्चतीति
	१०	शीर्यते	शीर्यते		९	कुडनं कुडप	कुडनं क्रोडः सो
	१०	होणारें	होषिजेणारे		९	तइतिवाक्रो	स्यात्तीति कुडप
१९९	१	वर्तते	वर्तते		९	उः	तइतिवाक्रोडः
					९	जें तें. क.	जें तें. न. २ क.
					१	उपनयनजें	उपतपनजें
					५	कृणतीति	कृण्यतेइति
					७	कृणतीति क्वा	कृणानं क्वाणः
						ण., शब्द क	शब्द जो तो.
						रि तो जो तो.	

पृ.	श.	अशकृद्.	शकृद्.	पृ.	श.	अशकृद्.	शकृद्.
२१०	६	खंडित	खंडित	२१५	२	गंधवतीनांकु	गंधोस्यास्तीति
	११	क्षत्रस्यस्त्री	क्षत्रियस्यस्त्री			लीगंधनाकुली	गंधानकुलस्ये
२११	८	क्षीति	क्षूयते			गंधवतीवल्ली	यंनकुलीगंधा
२१३	१०	होत्ये	होधिजेत्ये			चीजीकुलीक्ष	वासोनाकुली
२१४	६	क्षुरा क्ष.	क्षुर क्ष.			बांधवी ती.	चगंधनाकुली,
	७	क्षु. क्षुदिरधा.	त.				गंधआहे जीस
		संपेषणअ.					तीगंधा गंधाक्ष.
	८	धान्यैरत्र	धान्यानियत्र				गंधवती अशी
	८	राहताहेत	राहिजेताहेत				जी नकुलसंबं
२१५	१०	तो.	तें.				धी क्ष. नकुलना
	१२	अस्यास्तीति	अस्याअस्तीति				वाची ती.
२१६	८	पावनअ.	पवनअ.	२२६	६	दैंदीष्यमान	दैंदीष्यमान
२२०	६	खिल	खिलं			जो तो. तोजो तो	होतो जो तो.
२२१	२०	खेलतिखेल	खेलनंखे		१४	गृणातीनिगिरा	गृणातीतिगरा
		नंवारखेला.	ला.		१४	करितो जो तो	करित्ये जी ती.
२२२	९	सेचन करितो	फलवृष्टि करि		१४	गृधा.	गृधा.
			तो किंवा उद्द	२२७	६	गृधा.	गृधा.
			कानीं सेचन		९	गर्जितंसंजा	गर्जनंगर्जः गर्जः
			करिजेतो			तमस्य	संजातोस्य
२२३	६	गणकारी	गणिकारी ।		९	शब्दितझालें	गर्जन जें तो गर्ज
	१०	पुछोचालनात्	पुछोच्चालनात्			आहे जास	गर्ज जो तो झा
२२४	२	प्रेरणअ.	कंपनअ.				लां आहे जास
	४	राहत्ये	राहिजेत्ये	२२८	३	इचगारं	इवागारं
२२५	१	गंधयते	गंध्यते		६	गिर्यतिगीर्यतेवा	गीर्यते गर्मुत्
						गर्मु	

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२२८	८	गर्हतीति	गर्हतेइति	१०	श्रेष्ठसमुदित	श्रेष्ठत्वे कसूत	
	८	निंदते	निंदत		गमनाहते	गमनकरविणा	
	१२	तो. स.	स.			रेंते	
	१३	क. गलधा.	त.	१०	पुर ह्य.	पुरति ह्य.	
		स्वावअ.		२४१	६	गुर्यतेगुरतेवा	गुरतेइति
२२९	१	गिल्यते	गल्यते	२४२	६	गांचेष्टतेसः	गांचष्टेसः
	१	गिळते	गळते	९	९	पल	फल
२३०	१०	आ. स्त्री.	ई. स्त्री.	२४३	१	गोधारः	गोधारः
	१२	गां वं	गांडिवं	५	गोरतिगुरतिवा	गुरतिगवतेवा	
	१३	तो.	ते.	१२	केले	करिजेले	
२३१	८	वायतीति	वायतीतिवा	१२	गुफित	गुंफित	
२३२	१२	क. गुडधा. र	स.	२४४	३	गृत्यतेसूर्याचं	गृत्यतेइति
		क्षाअ.				द्रमसाविति	
२३४	२	करिते जेंते.	करितोजोतो.	३	ग्रहणकरिजे	ग्रहण करिजे	
२३५	१	वेष्टणअ.	वेष्टणअ.		ताहेतसूर्यव	तो जो सूर्यव	
२३६	७	करितो	करित्ये		चंद्रजेणें तो.	चंद्र जो तो	
२३७	४	ग्रहशब्दाप्र.	गृहशब्दाप्र.	९	ग्रामस्यतक्षा	ग्रामस्यतक्षा	
	५	जो आराम	जे आराम	९	तो.	तो. स.	
	१०	तो	तोच	२४६	३	ग्लानुः	ग्लानुः
२३८	६	गोः	गोः	२४७	५	तो.	तो. स.
२३९	३	रुधा.	रुधा.	११	हीतो जेणें	होधिजेतो जेणें	
	६	ते.	ते. स.	२४८	११	घूर्णते	घूर्णते
२४०	६	गोपी गोपी	गोपा गोपी	११	श्रमिंत जो	श्रमिंत होधि	
	६	उपूधा.	गुपूधा.			जेतो जो	

पृ.	श.	अशकृद्.	शकृद्.	पृ.	श.	अशकृद्.	शकृद्.
२५०	३	ऋधा.	कृधा.		७	त.	स.
	९	भिववावर्तितुं	भिववर्तितुं		१०	रूपमस्याः	रूपमस्थस्याः
२५१	९	अचलोकिजेते	अचलोकनक		११	चिंत्यतेनया	चिंत्यतइति
२५२			रितात		११	चिंतनहोतेजी	चिंतनजे
२५२	१	चटकायाः शि	चटकायाइव			णं	नी.
		रइव	शिशोयस्यनत्	२६१	३	करिजेते	करितेजें ह्.
	१	जीचें ती.	जाचें तें.				बोधक
	१४	धतथा.	चतथा.		१४	चिबतीति	चीबतीति
२५४	१०	स.	त.		१२	चिलिचितिं	चिलिचिलिं
२५५	३	संधींभूतहो	संधीभूतहो		१५	चत्यते	चत्यते
		तो	धिजेतो	२६२	१	चीयतइति	चिनोतिचीय
२५६	१२	झालें जें	होधिजेते जें				तइतिवा
२५७	३	भक्षणकिंवा	प्राशन		८	होतो	होधिजेतो
		प्राशन			११	चुडधा.	चूडधा.
	१३	स.	त.		१४	चुष्यते	चूष्यते
२५८	१	कृ. चमुधा.	त.		१५	चूर्पते	चूर्पते
		अदुनअ.		२६३	३	जेत्येजीती	जेत्येजीणेंती.
	४	जें तें. कृ.	जें तें. त. २कृ.		५	चेरयते	चेरुते
	१०	चर्मिणां	चर्मिणां		७	चितिधा.	चितीधा.
२५९	७	केलाजातो	करिजेतो		८	चितिधा.	चितीधा.
	९	चेतयते	चेत्यते		९	चितिधा.	चितीधा.
	१०	चेतयते	चेत्यते		१०	चितिधा.	चितीधा.
२६०	४	चित्रकरिती	चित्राचकर	२६४	५	ती.	ती. स.
			णारा		७	होतें	होधिजेते

पृ.	श.	अशब्द	शब्द	पृ.	श.	अशब्द	शब्द
२६५	३	छगलस्येव	छगलएवछा गलः छागल स्येव		९	जननंजन्यं	जनिर्तुयोग्यं
	३	ती	ती.स.		१०	जत्तुशब्दा	जंतुशब्दा
	४	आहे	आहेत	२७२	१३	स.	ए.
	६	छत्राण्यस्य	छत्राणिसंत्य		१५	जंभ्यते	जंभते
		स्याः	स्याः		१	स.	त.
	८	आच्छादनहो	आच्छादित	२७४	२	जघ्नति	जमति
		तं	होधिजेतं	२७६	१३	जीर्घत्यनया	जीर्घतेनया
	१५	होतं	होधिजेतं	२७७		जुग्धा.	जुधा.
	१४	जो तो.	जातो जो तो.	२७८	७	उक्ष	उक्षा
२६६	२	भिनन्तिअ	भ्यतिछिनन्ति		८	ज्वलतीति	जलतीति
		सारं	वाः सारं		९	जीर्घति	जीर्घते
	११	भेदितं	भेदिजेतं	२७९	९	अर्थजीनश	वयोहानीप्रत
	१३	छिधिर्धा.	छिदिर्धा.	२८०		व्याप्रमाणं	पाधिजेला जो तो.
२६८	९	आहेत फलं	आहेफल		२	होतेहे	होधिजेते
२६९	२	आहेत जंघा	आहेजंघा		१०	रूपाधीर्धिद्य	तृत्यादिरूपा
		जाचा	जाची			मान जं तं.	र्थ जो तं.
	८	आहेत	आहे	२८३	११	जुषतेजुष्य	जोषतेजुष्य
२७०	७	गम्बुधा.	गम्बुधा.			तिद्या	तेवा
	१४	जननमर्दय	जननंतम		५	चीद्याप्रकारं	झीयाप्रकारं
		ति	र्दयति		८	जो तो. वृत्त्या	जो तोटिटृष्ट
	१०	आ. रूची.	ई. रूची.	२८४		दि	तोचटिटृष्टक.
२७१	९	जनी	जन्यंजनी	२८५	१	डमेति	डमिति
					७	तडयते	ताडयते

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२८६	१५	पांडित	पाडित	२९८	३	मृजुधा.	मृजूधा.
२८९	९	तरत्यनेन	तरंत्यनेन	८	होताझाला	होधिजेताझा	
२९०	२	अपूर्वोत्प्रेक्षा	अपूर्वोत्प्रेक्षा		जो	लाजो तो.	
	४	होत्ये	होधिजेत्ये	१०	तुंमः	तुमः	
	१४	तक्षुधा.	तक्षूधा.	१०	तुंमधा.	तुमधा.	
२९१	११	चामंचरसंच	तामंचतद्वर संच	२९९	१	तुतोतीति	तोतोतीति
	१३	तमोस्यां	तमोस्यस्यां	१	रु. तुग्धा. त	स.	
२९२	२	जो नो. रु. कु	जो तो नाम्नुकु		रणअ.		
		दृधा. तापनअ	दृ तोच नाम्नु कुदृक. त.	३००	१०	तुतोतीति	तोतोतीति
	९	तरुण्यचा	तरुणाचा	३०२	७	करणारा	करिजेतो
२९३	४	दंतमस्य	दंतमस्य		१०	बाधनीं	बोधनीं
	३-	तालमूलं	तालइवमूलं	३०३	७	स.	त.
२९४	१	नितिक्षते	नितिक्षते		८	नी.	नी. त.
	१	सहन करिजे	सहन जें	३०४	१०	तूर्यसुरजादि	तूर्यं सुरजादि
		त्ये जी			९	रक्षण करिजे	रक्षण किंवा
२९५	३	होतो	होधिजेतो	३०५	६	लें जें	रक्षण करिजेलें जें
२९६	३	नित्यते	नित्यते; नेन			तृतीयाद्योव	तृतीया योवना
	३	जो तो.	जेणें तो.			नारव्या	रव्या
	८	स.	रु. तृधा. तर णअ.	३०६	१०	त.	रु. गम्लुधा. ग
२९७	११	रु. तुदधा. व्य घनअ.	स.		१	ती.	ती. सु.
					६.	इतित्रिविष्टपं	इतिविष्टपं
				३०८	४	स्ववाअस्य	स्वरासंजाता
						स्येति	अस्यस्येति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
३०८	४	त्सरा आहे	त्सरा झाला आहे	३१९	९	दीपिधा.	दीपीधा.
	४	संक्रमअ.२	संक्रमअ.२.त.		१०	दीपे	दीपे
३०९	२	दंश्यते	दश्यते		१२	तन्मयं	तन्मयं
	२	होतें	होयिजेतें		१२	ती.	ती. त.
३१०	८	दंडानें	दंडातें	३२०	२	जी ती.	जी ती. त.
	८	प्रतिष्ठानअ.	प्रतिष्ठानअ.		७	स्मृष्टुं	स्मृष्टुं
३११	१४	दम्पधा.	दम्पधा.		८	कुलति	कूलति
३१२	४	स.	ए.	३२१	६	अनिष्टगंध	अनिष्टगंध
३१३	१३	होतो	होयिजेतो.		७	दुर्गंच	दुर्गस्य
३१४	६	क्षयअ.	उपक्षयअ.		१०	अंधः कर	अंधकार
	१२	दाडिमपुष्पं	दाडिमद्रपुष्पं	३२२	९	दुष्टु	दुष्टु
३१५	४	खंडितहोतें	द्रव्यादि देयिजे तेवरखंडितहोतें	३२३	१	होतें	होयिजेतें
	१०	दंबधितो	दंबधियेतो		६	होतो	होयिजेतो
	१४	द्योधा.	द्योधा.		९	होत्ये	होयिजेत्ये
३१६	१५	जें तें.	जें तें. त.		१०	करिजेतें	करितो
	१५	झालें लें	झालें लें	३२४	१३	पाहिलें	पाहिजेलें
३१७	१	दाशत्यस्मै	दाशत्यस्मै		२	करिजेतें	करितो
	८	दिशतीति	दिश्यतेइति		७	छिद्यते	छंद्यते.
३१८	८	कीर्तिर्यस्य	कीर्तिर्यस्य	३२५	८	तंदेदेव	तदेव
	९	सीदंति	सीदति	३२६	१२	दिशति	दिशांति
३१९	१	त.	स.	३२६	११	दैवत.	दैवत. त.
	५	दीधीतेदीयते	दीधीते	३२७	१४	जाचेठायीं	जीचेठायीं
	९	होत्ये	होयिजेत्ये		१	पावतो	पाविजेतो
					६	द्योतते	द्योत्यते

पृ.	श.	अशब्द.	शब्द.	पृ.	श.	अशब्द.	शब्द.
३४१	४	करितें	पाविजेतें	३४९	१	शब्दानें ध्वनि	शब्द जो तो.
	५	फ़ष	ध्वस्त			करितो जो तो	
३४२	१	प्रहरण	प्रेरण	३	३	नसहतेइति	नसहइति
	३	नज्जते	लज्जते	८	८	नप्यते	नप्यते
	४	नज्जते	लज्जते	८	८	संबंधहोतात	संबंध होयिजेतात
	११	विदार	विदारण	३५०	३	जो तो कूच	जो तो नराच तो
३४३	१	नज्जतेस्य	लज्जतेस्य			मुधा अदनअ	च नराच त.
	२	नज्जते	लज्जते	४	४	स्वल्पोनाराचो	स्वल्पोनाराचः
	४	नटत्यनेन	नटत्यनेन			नाराची	सेव नाराची
	४	नरन	नरवा	१०	१०	सः	स्त्रीप्र.
	५	पवरी	पंवारी	३५१	१४	निरुष्यते	निरुष्यते
३४४	१२	करितो	करिजेतो	३५२	४	करितो	करिजेतो
३४५	४	नमस्याप्रकृ	नमः प्रकृति	५	५	निचीयते	निचीयते
		तिकथा.	कथा.	५	५	करितात	करिजेतात
	७	होतें आहे	होयिजेतें	१०	१०	निकुरंबं तदे	निकुरंबं
	७	प्राप्त स्म.	प्रापण स्म.			व निकुरंबकं	
३४६	३	होतें	होयिजेतें	१२	१२	केला	करिजेला
	६	नल्यतेत्र	नल्यतेत्र	३५३	१०	करिजेतो	करितो
	६	करित्ये	करिजेत्ये	११	११	पूर्वक अनुग्रह	अनुग्रह
३४७	९	अनेनेति	अनेनेतिवा	३५४	५	करिजेतो	करितो
३४८	६	स्रगंधि	स्रगंध	६	६	निर्जायते	निजायते
	९	नड्यते	नाड्यते	१०	१०	निघमेन	निघमें
	९	पावणासा	पाविजेता	१२	१२	होतो	होयिजेतो
३४९	१	शब्देनदतीति	नदननादः	३५५	२	पायती	पाविजेतो

पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः	पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
३५५	८	निधानंनिधान	निधनंनिधनः	३७१	१२	लिप्त	व्यक्त
३५६	११	अभ्यस्त जें तें.म्लाधा.	अभ्यस्त करि जेलें.जें.ते.म्ला		१३	त.	रु. पविधा. व्य कीकरणअ.
३५७	५	यूधा.	पुधा.	३७२	४	पचनं	पंचनं
	१२	अवधा	अवग्रहा	३७३	२	पच्यते	पंच्यते
३५८	२	करिजेतो	करिजेताआ ला		३	पिंजते	पिंज्यते
	३	चेष्टायां	चेष्टा	३७७	१	पिज्यते	पिंज्यते
३५९	२	जिंकिता	जिंकिजेला		५	जासता.त.	जासतो. स.
	८	होताहेत	होधिजेताहेत		३	स.	त.
३६०	१	करिजेतें	करितो		७	पत्रमेव	पत्रमिव
३६१	८	होनात	होधिजेतात	३७९	१४	इतिपंथा	इतिपंथाः
	३	निर्वर्त्यते	निर्वर्त्यते			रु. धुडु. धा. धा	स.
३६२	५	निशां	निशानां		१५	रणअ.	
	८	शेते	शेरते	३८१	७	करितो	करिजेतो
३६४	१	निष्कासि	निष्कासिजेतो	३८२	५	करितो	करिजेला
	३	राहणारें	राहिजेतें			रुधा.	रुधा.
	५	निष्ठतीति	नितिष्ठतीति		१२	परिघनामा	परिघशरुध.
	९	शुद्धआला जो	शुद्धिपाविजे ताआलाजो	३८४	७	योग	२परिघनामायोग.
				३८५	४	पश्चिधा.	पश्चोधा.
३६६	१	चीन्धा.	चिन्धा.		१२	सघर्षणा	संघर्षणा
	१३	नीला	नीला	३८७	१.	परिष्कृतः	परिष्कृतः
३६८	१४	शंसतीति	शंसतीति	३८८	६	बहंतीति	बहतीति
३७०	१२	पंचते	पंचते	३८९	१	पर्णास्यतीति	पर्णान् अस्यतीति
						पर्यवसानं	पर्यवस्थानं

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३८९	२	होतें	होधिजेतें	४०२	८	तो.	तो. त.
	३	इणधा.	इषधा.		२	पिंडिधा.	पिंडिधा.
३९१	१	निर्मल्यत्वेन	निर्मल्यत्वेन		३	पीड्यंते	पिंड्यंते
	१	पुनीनीतिप	पुनानीतिप		४	पीड्यंते	पिंड्यंते
		वित्रकं	वित्रं तदेयप	४०४	८	पिंशतीति	पेशतीति
			वित्रकं		९	पिंशतीति	पेशतीति
	१	जें तें क. पूत्र	जें तें पवित्रतें		९	पिशिधा.	पिशाधा.
		धा. पवनअ.	चपवित्रक. त.		१०	पिशनीति	पेशतीति
	७	षष्ठवार	पष्ठवार		१४	पिठत्यत्र	पीठत्यत्र
३९२	७	पारलं	पारत्	४०५	२	पीडयति	पीडयते
	८	तो.	तो. त.		२	दुःखादिसं	दुःखजें ती.
	१२	बोलणारी	बोलिजेत्ये			युक्त करित्ये	
३९३	४	केला आहे	करिजेला आहे			जी ती	
३९४	१३	स.	त.		४	दारुयस्य	दारुयस्य
३९५	१	क. अतथा.	त.		१०	करणारी	करणारा
		सातत्यगम		४०६	८	अवदानअ.	अवदारणअ.
		नअ.			१०	संधीष्मूत	संधीष्मूत
३९७	१०	अस्तीतिपारि	अस्तीतिपारि		१०	पिंजिधा.	पिंजिधा.
३९८	८	परिह्वयते	परिह्वयते	४०८	२	स.	ए.
	८	क. त्त्रधा. ह	त.		३	प्राप्तजें	पाधिजेतें जें
		रणअ.			४	अविचार प्रा	अविचारता
३९९	२	पृश्यते	स्पृश्यते			प्तजें	पाधिजेतें जें
	११	केला	करिजेला		९	स.	त.
४००	६	पिच्छधा.	पिच्छधा.	४१०	८	दाशंतिइति	दाशंति यधिति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४११	४	आह्वा	आह्वायस्य	४३५	९	गायन	प्रगायनअं.
४१२	५	तो.	ते.	४३६	२	प्रच्यं चतेस्म	प्रच्यंच्यतेस्म
४१३	१०	जीन्वी	जीनी.		३	पृछते	पृछ्यते
४१६	११	पेडुतीति	पेटतीति		५	अग्रयति	अग्रयतिस्म
	११	पिडिधा.	पिठधा.		७	ग्रहतीति	ग्रहतीति
४१७	१	पिंशतीति	पेशतीति	४३८	९	पूञ्धा.	पुञ्धा.
४१८	८	मस्तशवर	मस्तकावर	४३९	११	प्रह्वीयते	प्रह्वियते
४१९	२	निमाणार्थ	निर्माणार्थ		१२	प्रह्वीयते	प्रह्वियते
	९	प्रकुष्यते	प्रकुष्यते		१३	प्रह्वीयते	प्रह्वियते
	११	करणारीजी	करणंजें	४४०	९	प्रागेषवः	प्रागेषवः
४२०	१३	प्रचलासा	प्रचलाया	४४२	११	अनुकूल्यार्थ	आनुकूल्या
४२१	६	प्रच्छर्दन	प्रच्छर्दनं			नं	र्थानं
४२५	२	अवष्टंभ	अवष्टंभ	४४३	६	प्राभृयतेस्म	प्राभ्रियतेस्म
	२०	प्रतिबंधपावि	प्रतिबंधन	४४४	४	प्राश्यते	प्रास्यते
		जैला जो	जें		५	प्रसज्जते	प्रसज्यते
	५	प्रतिभयान्वित	प्रतिभयान्वितः		७	प्रसीदति	प्रासीदति
४२७	३	ईषधा.	ईक्षधा.		७	होधिजेतें	होतें
४२८	५	प्रीयते	प्रतीयते	४४५	७	पावता	पाधिजेता
	११	संत्यक्तकधि	निराकृती		११	प्रेर्यते	प्रेर्यते
		जैला जो	जी		१२	प्रेर्यते	प्रेर्यते
४२९	६	प्रप्नातफालजो	प्रप्नातीभावा	४४६	१०	तस्येन	तस्येव
			अग्रजो	४४८	७	पलधा.	फलधा.
४३२	३	होणारी	होधिजेतो	४४९	११	फाल्गुन	फाल्गुनिक
४३५	९	प्रकटिधा.	प्रकृतिकधा.		१३	स्फरीधा.	स्फारीधा.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४५०	२	त.	स.	४६४	१२	संगार्चे जें क	नाशन जेणें
४५१	४	बोधिल जें तें	बोधिल जें तें			रण ती.	करून ती.
४५२	१०	घणुतीति-	घणुतेइति		१२	सग प्रकृति	संजोधा आ
४५५	५	बष्कयोस्तीति	बष्कयोस्था अस्तीति			कधा करण अ.	मर्दनअ.
	८	वहधा.	वहधा.	४६५	१२	तो.	तो. स.
४५६	२	त.	स.	४६६	१	संदतइति स	संदतइति स
	६	केलेलें	करिजेलें			द्रं सद्रं करोती	द्रः सचासो
	११	सकाचयति	संकोचयति			ति सद्रः सचासो	
४५८	३	अवस्था	अवस्था	४६७	३	सज्यते	सज्यते
	३	स.	त.	४६८	१	साधिकं	साधिकं
४५९	१३	क्षेपणअ.	क्षेपणअ.	४६९	१०	मुनींची	मुनींची
४६०	२	त.	स.		१३	बाह्यत्वेना	बाह्यत्वेनास्था
	८	बुध्यतइति	बध्यतइति			स्तीति	स्तीति
	८	अ.	अ. बांधलेला.	४७०	३	क. प्रलुधा.	त.
			अ. पु.			हिंसाअ.	
	११	जाणणारा	जाणिजेतो		५	झालें	होयिजेतें
४६२	११	त.	स.		८	साषित	साषित
४६३	७	तादृशप्रकां	तादृशप्रकांड	४७१	८	सावयव	सावयव
		उत्वात् बाह्य	लाघस्याः सा	४७४	१२	सेव	सेव
		णघटिका	घाह्यणघटि	४७५	७	भूष्यतेनया	भूष्यतेइति
			का		७	अलंकृतहो	अलंकृति
	७	त.	स.			तो जीर्णें ती.	जी ती.
४६४	१२	सगस्य करणं	सज्यतेनेन	४७६	७	होतो	होयिजेतो

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४७६	११	पावतात	पाविजेतात	४९१	१३	मृड्या. त्या	मृड्या. त्यागकृत
४७७	२	विभत्यस्मात्	विभेत्यस्मात्	४९२	५	वाज जो	वाजतो जो
	५	भोगवती	भोगावती	४९३	६	आहंत	आहे
	११	भूरीणि	भूरिणि	४९७	१३	व्यवहित	व्यवहत
	१२	भ्रूंभ्यां	भ्रूंभ्यां	४९८	१०	स.	स्त्रीप्र.
४७९	१	भ्रेषधा.	भ्रेषधा.	४९९	३	तो.	तो. त.
	९	कैलेला	करिजेला		८	कृतः माधवकः	निर्मितः माध
	९	क. मकिधा.	स.				वः सएरमीध
		मंडनअ.					वकः
४८०	२	मरिवधा.	मरवधा.		८	जोतो. त.	जोतो माधव
४८१	८	मंरः	मरः				तोच माधवकृत.
	११	बांधला	बांधिजेला	५००	१५	कूर्यते	कूर्यते
४८३	११	मंथधा.	मंथधा.		१५	शौकू	शौकृत्य
४८६	३	श्रेणीरत्रास्ति	श्रेणीअत्रास्ति	५०३	२	महिष्यास्त्रीचे	महिषी स्त्रीचे
४८९	१	स.	त.		२	तो.	तो. त.
	२	मंथिनी	मंथनी		८	नास्तिक	नास्तिकता
	३	मंथतं	मंथते	५०४	५	डुकुञ्जधा.	डुमिञ्जधा.
४९०	२	मंथेधा.	मंथधा.	५०५	१३	मोदते	मोदंते
	१०	मिमीयते	मीयते	५०६	७	मूषधा.	मुषधा.
	१०	करितो	करिजेतो	५०७	३	अचक्र	चक्र
	१२	सारिरवीआ	सारिरवीप्र	५०९	१	मूषतीति	मुषतीति
		हे प्रतिमाज्जी	तिमा		१.	मूषधा.	मुषधा.
४९५	११	क. मर्कः सौ	त.	५११	२	मृतेनस्नातो	मृतेनस्नातो
		त्रधा. ग्रहणअ.				मृतेस्नातः	मृतेस्नातः

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५११	१०	मृत्यते	मृत्यते	५२२	७	स्कंद	स्कंध
	१४	मर्दितीजाहो	मर्दितकरिजेते	१०		वाहतो	वाहिजेतो
५१३	१	करिजेतो	करितो	५२३	३	पाण्याचा	पणाचा
	७	बांधलेला	बांधिजेला	७		होयिजेताहेत	होताहेत
	१०	मेलनंमेलः	मेलनंमेल	७		होयिजेतो	होतो
		सएवमेलकः	कः यद्वा मेल	८		तः	सः
		संगमजो तो	नंमेलःसएव	५२५	१२	रक्षति	रक्षंति
			मेलकः संग	५२६	१३	करितें	करिजेतें
			मजो तो यद्वा	५२८	७	रसिकः	रथिकः
			मेलनजें तो मे		१३	होतें	होयिजेतें
			लतोचमेलक	५२९	२	रमते	रम्यते
	१२	मिषतीति	मेषतीति	३		रमते	रमंते
५१६	१३	ज्याकारणा	ज्याकारणा	५		होत्ये	होयिजेत्ये
		स्तव ह्यणणा	स्तव तें	५३०	१	संधीभूत	संधीभूत
		रें तें		५३१	७	रायति	रायते
५१७	१३	कृ. क्रच्छधाः	सः	१०		राक्षसइयं	रक्षसइयं
		गत्यादिअः		११		रंकोर्भवं	रंकोर्भवं
	१४	बांछिजेतें	संकुचित होतें	१२		होतो	होयिजेतो
५१९	१	यवनीव	यवानीव	५३२	१३	करितात	करिजेतात
	१४	जो तो धाः पूः	जो तो याचन	५३३	१३	राधअत्र	राधोत्र
		शः प्रः	तोच याचनक	५३४	३	रमति	रमयंति
			तः		४	मेवशमणी	मेवशमणीयकं
५२०	१	तें	तें तः			यकं	रमणहोयिजेतें तें
५२१	१	तें	तें सः				मणीय तेंचराम

पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः	पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
			णीय तेंचरा				छेदनजें तें.
			मणीयक	५४४	५	ती. त.	ती लक्षा तीच
५३५	८	कथयति	कथयति				लाक्षा. त.
	९	झालें	पाधिजेलें		१२	होतें	होधिजेतें
	९	प्रस्तुत	प्रस्तुत	५४५	३	लस्यतइति	लालस्यतइति
५३६	१	जो तो.	जो तो रुक्म		५	अप्रसन्नता	प्रसन्नता
			कार तोचरु		१२	होतें	होधिजेतें
			स्य कारक.	५४६	६	जो तो.	जो तो लिततो
	१४	अरुर	अरुर				चलितक
५३७	१	करितें	करिजेतें		१२	लुभ्यतीति	लुभ्यतेइति
	८	जाहलें	होधिजेतें		१२	करितो	करिजेतो
	१४	रीणातीति	रिणातीति	५४७	५	करणारें	करिजेतें
५३८	१	रीणातीति	रिणातीति		५	लुभधा.	लुभधा.
	४.	रेघतेविंध्या	रेघतेइतिरे		८	लिहिलीजात्ये	करिजेत्ये
		दौजातारेषा	षा		१२	होतो	होधिजेतो
	४	विंध्याद्विपर्व	स्वरितवेगेंक	५४८	२	तो.	तो. त.
		ताचेगार्थीजी	रूनगमनक		१३	लुभधा. गार्ध	सना. लुभधा.
		उत्सन्नती.	रणाशीजी ती.			अ.	छेदनअ.
			हु. रेवृधा. पुवण	५४९	१	लुभधा.	सना. लुभधा.
			तिअ.		२	लोष्टं लोष्ट	लोष्टं लोष्टती
५४०	२	रुमायांभवं	रुमायांभवं			तीतिलोष्टं	तिलोष्टं
५४१	५	रुगेधा.	रुगेधा.		२	लोष्टधा.	लोष्टधा.
५४४	१	धान्यादि छेद	लुधतेइतिल		३	लोष्ट लोष्टा	लोष्ट लोष्टा
		न जें तें	वनं, धान्यादि			लोष्ट लोष्टा	लोष्ट लोष्टा

पृ.	श.	अशकृद्	शकृद्.	पृ.	श.	अशकृद्	शकृद्
५४९	३	तो.	तो. स.			लतो जो तो.	असें करितो जो तो
५५१	११	वंच्यते	वच्यते	५६५	३	त.	कृ. अलथा. प
	११	ब्रजधा.	वजधा.			र्याभिअ.	
	११	करितो	करिजेतो		४	वचः	वाचः
५५४	१३	पेरलें जातें	पेरिजेतें		५	वाचः युक्तिः	वाचः युक्तिर्यस्य
५५५	१	जलद्युद्दीरण	जलाद्युद्दिर		५	वाणीची जी	वाणीचें आहेंस.
		जी तो.	ण जें तो.			युक्ति तो.	युक्ति कत्व जासती.
	१	दुवपधा.	दुवम्पधा.	५६६	४	वादीमलतीति	वादीआअलतीति
	१	उद्दीरणअ.	उद्दिरणअ.		४	वागाते व्यास	वागातें आसमंता
	९	करणअ.	वरणअ.			करित्ये	त व्यास करित्ये
	११	होतें	होयिजेतें	५६७	११	वाचति	वाचते
५५७	१	वरिला	वरिजेला		१२	उत्सन्न	विद्यमान
	३	होतो	होयिजेतो	५६८	३	वनायुः	वानायुः
५६०	४	अचलक्षते	अचलक्ष्यते		७	व्याप्यते	वाप्यते
५६२	६	उष्यते	उष्यते	५६९	९	आच्छाद्यते	स्वीक्रियते
५६३	१	वसनंचसिरं	वसनंचसिः		९	तृप्त करिजेतें	स्वीकृत करिजेतें
			तंवातीति वसिरं		१०	वारण	वरण
	१	स्तंभितहीतें	स्तंभनातें थ	५७१	४	जो तो.	जो तो; त.
			हण करितें		११	वृत्तुधा.	वावृत्तुधा.
	२	तो.	तें.	५७२	४	पुष्यतीति	पुष्यतीति
५६५	८	करिजेतो	करितो		४	तो.	तो. त.
	३	कुत्सितंबहु	वाचां अलती	५७४	६	व्यकासीदिति	व्यकासीति
		भाषते वाचाल	ति वाचालः		६	होता	होयिजेता
	३	निघं बहुबो	वाणीतें पुंसे	५७८	१	करितात	करिजेतात

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५७९	७	पावतो	पाविजेतो	५८७	७	लोचन	लक्षण
५८०	९	करित्ये	करिजेत्ये	५९०	१०	विलपते	विलप्यते
५८१	२	विद्वेषतीति	विद्वेषतेइति	५८९	२	तें.	तें. स.
	५	प्रेषणअ.	पोषणअ.	५९०	४	विशते	विशरते
	९	विधुननं	विधुननं	५९३	७	दधिजेतेंजें	दानजें
	९	धुञ्धा.	धूञ्धा.	५९२	२	काने	कारानें
	१३	विधुननअ.	विधुननअ.	५९३	२	विष्णुपदोक्षा	विष्णुपदोक्षणा
५८२	१		कापणें आन.	५९३	२	विष्णुपदापा	विष्णुपदाचे
५८२	१	विधुननं	विधुननं			सूनउत्सन्न	बांधी उत्सन्न
	२	शुक्तो	शक्यो			आलीजी	जी
	३	ग्रहीतुं	ग्रहीतुं	५९४	१२	सृष्टधा.	सृजधा.
	३	ग्रहण	ग्रहण	५९४	१	प्रसण	प्रसरण
	८	णीञ्धा.	णीञ्धा.		४	आलें	पाविजेलें
	९०	होतो	होधिजेतो	५९५	११	विस्म्रापयतीति	विस्मयनं
	१२	स्वरोत्रेति	स्वराअत्रेति	५९५	११	आश्चर्ययुक्त	आश्चर्यजें
५८३	१	विपण्यते	विपण्यते			करितोजो	
	९	होत्ये	होधिजेत्ये	५९५	३	विक्रस्यते	विक्रस्यंते
५८४	१	करिजेतो	करिजेला	५९६	१०	हसधा.	हसेधा.
	११	होतें	होधिजेतें	५९६	९	तसधा.	तसिधा.
	१२	असतो	राहिजेतो	५९७	१	वीधेइति	वीधतइति
५८५	६	विशिष्टंभयं	विशिष्टंभीतं	५९७	४	विपक्षिणं	विपक्षिणं
	८	होतो	होधिजेतो	५९९	६	रक्षण तें	रक्षण होतें
५८६	१२	शब्दकरितोजो	विशेषंकरून	६००	९	करिजेतें	करितें
		जोशब्द		६००	१०	संधीभूत	संधीभूत

पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः	पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
६००	१२	स.	त.	६०९	६	अस्यंते	अस्यन्ति
६०२	५	कैलीजात्ये	करिजेली		९	वाद्य	वाद्य
	९	हीतेंतें	होधिजेतेंतें	६१०	१२	व्याप्तकरितें	व्याधिजेतें
६०३	२	कैलीजात्ये	करिजेत्ये	६११	६	व्याहृत्यते	व्याहृत्यते
	५	ती	तीवेधनीती		१०	कैले	करिजेले
			चवेधनिकात	६१२	१४	प्रतते	प्रत्यते
	११	वेदतीति	वेलतीति	६१३	६	कटक	कटक
६०४	३	कैला	करिजेला	६१४	४	होतो	होधिजेतो
	१०	करितो	करिजेतो	६१५	२	होतो	होधिजेतो
	१२	झालेंजें	होधिजेतेंजें		४	अस्था	अस्थाः
६०५	७	वेंजंती-	वेंजयंती		७	राग	रोग
	१४	निवृत्तं	निवृत्तं		१०	ती.	ती. त.
६०६	१	मृगादि	त. मृगादि	६१६	१४	स.	रु.
	२	वेतनेजीवति	वेतनेनजीवति	६१७	६	खुरः	खुर
	३	विगतातरणं	विगतंतरणं		७	भ्रूणाति	रिणाति
	१०	विधेय	विधेयः		७	रिधा.	रीधा.
	१०	विधेयः	वैधेयः		८	जेंतें	जे तो.
	१२	तें. त.	तें. विनीततेंच	६१८	१३	त.	स.
			वैनीतकः त.	६२०	८	आहेजाचा	आहेतजीचा
६०७	३	निर्यातं	निर्यातनं	६२२	९	शंस्यते	शस्यते
	१२	विसरणः	विसरिणः		१०	होतें	होधिजेतें
	१३	होतें	होधिजेतें		१२	माष्टीति	माष्टीति
६०८	१	होत्ये	होधिजेत्ये	६२४	११	शातकीसं	शातकीसं.
	४	सूचविणो	सूचविणारा		१३	स.	त.

पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः	पृ.	श.	अशुद्धः	शुद्धः
६३५	८	शारः	शारिः	६३७	८	शोफा	शोफाः
	८	शारोक्त्यस्याः	शारोक्त्यस्याः	६३८	१३	सैव	सएव
६३७	५	शिक्षोस्थितं	शिक्ष्यसंजात	६४०	५	श्रुतिर्धा.	श्रुतिर्धा.
			मस्य	६४१	७	इतिअबणा	इतिअबोवती
	५	शिक्ष्यान्वेगार्थे	शिक्षे संजात				अतिशयेनअ
		स्थापित जै	आहे जास				चोवतीअविष्ठा
	११	कीत	कांत		७	ती.	तीअचोवतीअ
६३९	५	कारकजीती	कारकचजीती				तिशयेकरून
	८	श्रियते	श्रीयते				जी अचोवती तीः
६३०	६	शिल्यतीति	शील्यतीति		८	आञ्धा.	आधा.
६३१	६	करितो	करिताझाला		८	चाकरी	भाकरी
	६	कणगारा	केलेला	६४२	८	देणारेजेंतें	देणारेआहेफ
६३२	१०	श्रधा.	श्रन्धा.				लजाचें तो.
६३३	२	शोचंति	शोचति	६४३	११	शाण्पृधा.	शोण्पृधा.
	५	श्रन्चिकरो	शोचतीति	६४५	१०	करितोजो तो	करितेंजें तें
		तीति		६४६	१०	षडुजः	षडुः
	५	डुरुञ्धा.क	इंशुचिर्धा.	६५०	२	संसिध्यति	संसिध्यते
		रणअ.	पूतीसावअ.		११	स्फुद्यते	स्फुद्यते
	११	पापानें	पापातें	६५२	१	समानां	समानं
६३५	१	श्रषि	श्रषिः		५	जोजित	योजित
	३	आहे	असे	६५५	४	सत्वं	सत्वं.
	१४	मोजलें जातें	मोजिजेंतें		९	सदाः	सदा
६३६	२	श्रूलेनैकृतं	श्रूलेनआस	६५७	१३	करितें	करिजेंतें
			मंतात्कृतं		१४	डुदाञ्धा.	डुधाञ्धा.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
६५८	४	झाला	होयिजेला	६६५	१३	होयिजेते	होते
	७	केला	करिजेला	६६६	२	होताहेत	होयिजेताहेत
	९	संतिविशंते	संनिविशंते	१२		संवर्ते	संवर्त्यते
६५९	२	शब्दते	शब्दयते	१२		होते	होयिजेते
	३	होतो	होयिजेतो	६६७	३	सम्यक्वेत्यन	सम्यग्विदंत्य
	९	सभर्तृका	सभर्तृका			या	नया
६६१	१०	संधीभूत	संधीभूत	६६९	१	इतिसर्ज	इतिसर्जः
६६२	२	संमांसिंह	सहमांसिंह	६७१	७	केलाजातो	करिजेतो
		वर्ततेइतिसम	वर्ततेअत्रेति	१४		सखेष्टा	सखेष्टा
			समा	६७२	१	सखेष्टः	सखेष्टः
	३	रूपधा.	रूषधा.		४	सत्यं	सस्यं
	४	समायांजा	समांसमांशि		६	सहसहः	सहःसह
		यतइति	जायतइति		६	करितो	करिजेतो
	११	समासाद्यते	समासाद्यते	११		संहनं	सहनं
६६३	१	समाहारः	समाहारः	११		गमन	सहन
	४	समयंति	संयंति	११		हनधा. गति	सहधा. मर्षण
६६४	३	संधीभूत	संधीभूत			अ.	ह्य. सहनअ.
	४	होतो	होयिजेतो	६७४	११	शक्यजें	शक्तजें
	११	सेवनकरितें	आशीरर्थसे	६७५	६	करिजेतो	करिजेला
			वन	६७८	१	शारिशा	सारिशा
६६५	१	ऋधुधा.	ऋधुधा.		१२	साहस	साहसं
	६	रू. अघधा.	त.	६७९	५	सिंहमणीति	सिंहमणति
		गतिअ.			५	सिंहाप्रतस्य	सिंहाप्रतब
	१०	वागत्येजी	वागणेजें			धाबलाधि	लाधिक्याने

पृ.	श.	अशब्द.	शब्द.	पृ.	श.	अशब्द.	शब्द.
		स्नानं करि	बोलतें जें तें	६९२	४	परिणाम	परिमाण
		तें जें तें		६९३	५	करण्यासबोध	करणें
	९	पावत्ये	पाविजेत्ये		७	आहे	आहेत
६८३	१२	तें	तें सीस तेंच		५	सिरेण	सिरेण
			सीसक त.	६९४	१	सिरो	सीरो
	१३	जो त्याप्रत	जी तीप्रतना		१	तो. स.	तोसीरिभ तो
		नाशकरित्ये	श करितो जो				च सौरिभ. त.
		जी ती.	ती.		५	त.	स.
	१४	गामी	गामी होंथिजेतें		६	तो	तो. स.
६८४	३	अ. न.	अ. पु.	६९५	४	स.	स. सोमलता
	११	दिलें जातें	देंथिजेतें				संबंधिसंजिरी.
६८६	२	करितें	करिजेतें		८	ती सुगांधि	तो सुगांधि
	४	या सांस	या सांता:	६९६	५	वर्चते	वर्चते
	४.	फूल	फूल.		५	प्रदीपक	प्रदीप
६८८	५	तें. न.	तें. स.		५	निवेदना	निवेदना
६८९	७	सुचविते	सुचविजेते	६९७	१	चंचल	चंचल होइजेतें
	९.	बंधन	बंधन	६९८	२	हरण	हनन
६९०	७	करित्ये	करिजेत्ये		५	स्तंभनंवा	स्तम्भोतिरा
	९	ती.	ती. स.		५	स्तंभूधा.	स्तंभुधा.
६९१	१	होतो	होंथिजेतो		६	स्तविजेतो जो	स्तुति जी
	१	श्रुधा.	श्रुधा.	७००	८	रु. षाधा. ग	त.
	४.	करितो जो	करिजेतो जो			तिनिवृत्तिअ	
६९३	८	करितात	करिजेतात		१२	रु. स्थलधा.	त.
	८	सिच्यते	सिच्यंतें			प्रतिष्ठाअ.	

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
७०२	२	उच्चय	उच्चय	७१३	८	होतें	होयिजेतें
	८	तो. कृ. ष्याथ	तो स्माततो		१२	हीयते	हियते
		शौचअ.	चस्मातक.त.	७१४	६	हिरआचें	हिरआचें
	९	पावविणारें	पावविजेणारें		१०	होतो	होयिजेतो
	१३	स्मूयते	स्मूयते	७१५	१०	होतात	होयिजेतात
	१३	झालें	होयिजेले		१३	हसत्यनेन	हसत्यनया
७०३	७	स्याषयते	स्पश्यते	७१७	५	करितो	करितोचनागर
	१३	स्फुटा	स्फटा				वाहतो वहलसंबंध
७०५	२	स्मियते	स्मीयते		६	कामिपुरुषान	आह्वान करि
	७	स्यंदिनी	स्यंदनी			आह्वानकरणां	जेतात कामि
७०६	१	स्मृज्यते	स्मृज्यते			जे	पुरुष जाणी
	१०	झालें	होयिजेले		११	त.	म.
७०७	४	कृ. अंजूधा.	म.	७१८	१२	तो	ती.
		अन्त्यादिअ.			१४	त.	स्त्रीप्र.
	७	स्वच्छंदोभि	स्वः छंदः अ	७१९	७	हननंही	हयनंही
		लाषीस्य	भिलाषीस्य		७	हनधा.	हिधा.
	७	स्वच्छंदआहे	स्वीयआहेछं		१२	हूयतेनया	हूयतेइति
		अभिलाषजा	दस. अभिला		१२	आह्वान करि	आह्वान जें
		स	षजास			जेतात जीणें	
	९	सदधा.	स्वदधा.	७२०	१	हूयतेहूयतीभि	हूयतीति
	१०	धियति	धियति	७२१	२	कृ. हनधा. हिं	कृ. हिधा. इहिअ.
	११	करिजेत्ये	करित्ये			सादिअ.	हनधा. हिंसादिउ
७१०	१२	करितात	करिजेतात	७२२	२	कृ. दुहधा. प्रप्रणा	त.
७११	२	होतें	होयिजेतें		५	हुलतिहुल्यत	हुलतीति

